1 OCAK 1993 / 31 ARALIK 1993

YILLIK'95

1 OCAK 1994 / 31 ARALIK 1994

Cumhuriyet

YILLIK '94

1 OCAK 1993 / 31 ARALIK 1993

Cumhuriyet

YILLIK'94

Ofset Hazırlık : Yeni Gün Haber Ajansı, Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Yayına Hazırlayanlar : Fatma Şahin, Gül Atmaca, Ruhi Tamer

Nisan 1995, İstanbul

Yeni Gün Haber Ajansı, Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Türk Ocağı Caddesi, 39/41, Cağaloğlu 34334, İstanbul
Telefon: 512 05 05 (20 hat)

PERDE ARALIĞINDAN
Nadir Nadi
4. baskı 25.000 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul

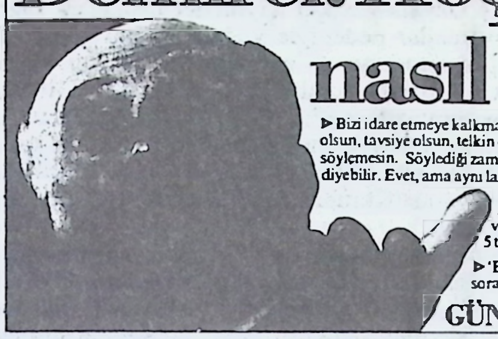
Cumhuriyet

SEVİŞMENİN GÜDÜKLÜĞÜ VE YÜCELİĞİ
Melih Cevdet Anday
3. basu 20.000 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul

69. YIL SAYI 24... / 4000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 2 OCAK 1993 CUMARTESİ

Başbakan 'Bir yıl konuşularak boşa geçti' diyen Rahmi Koç'u yanıtladı

Demirel: Koç trilyonları nasıl kazandı...

▶ Bizi idare etmeye kalkmayın. Yani devleti idare edenleri yönetmeye kalkmayın. Eleştiri olsun, tavsiye olsun, telkin olsun, ama yani Mesut Yılmaz'ın söylediği lafı Rahmi Bey söylemesin. Söylediği zaman siyaset oluyor. Mesut Yılmaz 'Bir sene boş geçmiştir' diyebilir. Evet, ama aynı lafı Rahmi Bey söylerse, Rahmi Bey'e sorarlar, 'Arkadaş, bugün senin şirketlerin kaç para kazandı? 50 milyar dolarlık Arçelik temelini ben attım ve kendisi çıktı, 'Bu sene 5 trilyon vergi vereceğiz' dedi. Ben de 'Senin gibi 50 adam lazım' dedim. 5 trilyon vergi veren kaç para kazanır da 5 trilyon vergi verir?

▶ 'Bir yıl boşa gittiyse, sen bu 5 trilyonu nasıl kazandın' diye sorarlar adama. 'Sana kaç para kaldı kazancından' derler adama.

GÜNCEL CÜNEYT ARCAYÜREK ■ 17. Sayfada

Yurt dışında İngilizce nasıl öğrenilir

▶ *Nereye, nasıl başvurulacak?*

▶ *Nerelerde kaç liraya öğrenilir?*

▶ *Paranız yoksa ne yapabilirsiniz?*

▶ *ABD ve İngiltere'de çalışarak dil öğrenmenin yolları.*

▶ *İngiltere ve Amerika'ya dil öğrenmeye gidenler nelere dikkat etmeli?*

▶ *İngiltere ve ABD'deki dil okullarının listesi.*

Uzmanlar, dil okullarına öğrenci gönderen kuruluşlar, gidip-gelen öğrenciler, gitmeye hazırlananlar anlatıyor.

FİGEN ATALAY ve HÜRRİYET UYMAZ *araştırdı ve yazdı.*

Pazar'a Cumhuriyet'te

Radyasyon suçlusu kim?

BİLİM ADAMLARI: ÖLÇÜMÜ DURDURDULAR

▶ Çernobil olayından sonra çeşitli üniversitelerdeki bilim adamları, çevrede ve gıda ürünlerinde yaptıkları radyasyon ölçüm sonuçlarını topluma açıklamaları ve ölçüm çalışmalarını durdurmaları için baskı gördüklerini söylüyorlar. ■ 5. Sayfada

ÖZEMRE: KOMİSYONDA KONUŞACAĞIM

▶ Çernobil facıasının yaşandığı 1986 yılında Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığını yapan Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre, bugüne kadar sürekli susturulduğunu, gerçeklerin ortaya çıkması için TBMM'nin soruşturma açmasını istediğini söyledi. ■ 5. Sayfada

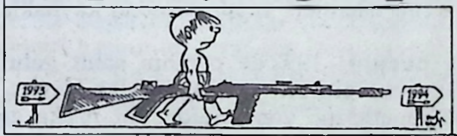
ÜRETİCİYE DAVA ÇAĞRISI

▶ Ankara Tabip Odası ve Çağdaş Hukukçular Derneği, dönemin sorumlularının cezalandırılmasını sağlamak amacıyla dileyen herkesin vücudundaki radyasyon oranını ölçtürmek ve zararı tazmin ettirmesini sağlamak amacıyla yeni bir kampanya başlattı. ■ 5. Sayfada

Dondurucu soğuğa karşın, pek çok genç 93'ü açık havada karşılamayı yeğledi. Türkiye'de ve dünyada eğlence merkezleri ile sokaklar çılgınca eğlenen insanlarla doluydu. Başbakan Yardımcısı İnönü ise kutlama yemeğinde sofraya gelen hindiyi önce gözleriyle yedi.

'93 patlayan şampanyalar ve alternatif gecelerle geldi

▶ [illegible] Binlerce şampanya patladı meydanlarda. Diskoteklerde ayakta kalabilmek bile zor oldu. İçkili lokantalar da şanslıydı. Gerçekte 1993 meydanlarda şampanya ile yıkanarak dünyaya geldi. ■ 3. Sayfada

▶ [illegible] Milli Gençlik'in düzenlediği gecede eğlenerek "kaybolanlar" lanetlendi. Kadınların üst kattan katıldığı gecede Bosna-Hersek halkı için bağış toplandı. Kadınlar şarkılara mırıltıyla katıldı. ■ 3. Sayfada

▶ 4 [illegible] Milli Piyango'nun en büyük ikramiyesini aralarında paylaşacak 4 kişiden 1'i ortaya çıktı. Bankacılar ve biletleri satanlar başta olmak üzere pek çok kimse şanslı kayıpların peşine düştü. ■ 3. Sayfada

▶ [illegible] Hong Kong'da çıkan olaylarda 25 kişi yaşamını yitirdi. Kremlin'in saati yılbaşı haberini vermedi. Manila'da mahkûmlar kaçtı. İngiliz sarhoşlar yine olay çıkardı. Çek ve Slovaklar sakindi. ■ 3. Sayfada

CENEVRE KONFERANSI

Bosna'da barış için son şans

▶ Bosna-Hersek'te çarpışan tarafların liderleri bugün Cenevre'de bir araya gelecekler. Savaşın başından beri liderler arasında yapılacak bu ilk yüz yüze görüşmeler, Bosna sorununa siyasi bir çözüm bulmak için son şans olarak niteleniyor. ■ 8. Sayfada

TÜRK BİRLİĞİ MOGADİŞU'DA ■ 9. Sayfada

Bugün / Bilim Teknik

Bir Türk bilimcinin başarısı

Douglas ve Stone olay yaratan filmin sahnelerinden birinde.

'Temel İçgüdü'ye yasak

▶ Murat Kurulu'nun müstehcen bulması üzerine Ankara'da gösterimi engellenen filmin serbest bırakılması için nöbetçi mahkemeye yapılan başvuru reddedildi. Sinema sahibi, Adalet Bakanlığı nezdinde girişimde bulunacağını açıkladı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından "müstehcen" bulunan ve Ankara'da gösterimi yasaklanan "Temel İçgüdü" filminin, gösteriminin serbest bırakılması için girişimlerde bulunulacak.

Kızılırmak Sineması sahibi İrfan Demirkol, perşembe günü yasaklanan filmin gösterilmesi için aynı gün nöbetçi mahkemeye başvurduklarını ancak, mahkemenin dava dilekçesini kabul etmediğini söyledi. Yasağın kalkması için mücadele edeceklerini belirten Demirkol, pazartesi günü Adalet Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunacaklarını da söyledi.

Gösterildiği bütün ülkelerde olay yaratan ve Refah Partisi milletvekillerinin suç duyurusu üzerine "muzır" bulunan "Temel İçgüdü" filminin gösterimi, önceki gün mahkeme kararıyla yasaklan-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Siyaset ve TÜSİAD...

Siyasal yaşamdaki son gelişmeler, geleceğe dönük birtakım işaretler veriyor; Türkiye bir geçiş süreci yaşadığına göre politik yapının ileride nasıl biçimleneceğine ilişkin göstergelerin iyi izlenmesi gerekliyor.

Ancak bu iş yapılırken söylenti ve dedikoduların ötesindeki gerçekleri irdelemek daha doğru bir yöntemdir.

Koç ailesinden Sayın Sevgi Gönül'ün ANAP'a girmesi üzerine çok spekülasyon yapıldı. Ardından Sayın Sabancı, siyasete atılmak için teklif beklediğini söyledi. Bu tutumlar doğal. Politika yapmak herkesin hakkı. Ancak olaylar, koalisyon hükümetiyle TÜSİAD'ın arasında tartışmaların gerginleştiği bir ortamda ortaya çıktı. Bu durumda çeşitli yorumların yapılması da doğal.

Demirel, arkadaşımız Cüneyt Arcayürek'e verdiği demeçte konuyu şöyle değerlendiriyor:

"İşadamlarının siyasete heves etmelerine memnun olurum. Hatta bir parti de kurabilirler. (...) Bir dernek (TÜSİAD) kurup devleti idare etmeye kalkmak yanlış. Bizi idare etmeye kalkmasınlar."

Başbakan, bir 'olgunun altını çiziyor: "Siyaset kıskanç bir sanattır; dışarıdan gazel okununca mümkün olanlar bir araya geliyor mu, geliyor mu düşünülüyor." Sayın Demirel'e göre işadamı "Vergi niye alınıyorsun" diye soruyor ve ekliyor: "Daha çok al, ama benden alma. Kimden alırsan al, benden alma. Ben sana yol gösteriyorum. Benden

■ *Arkası Sa. 17, Sü. 5'te*

Atatürk heykelini yaktılar

▶ Mimar Sinan Belediyesi, kimliği belirsiz kişilerce yakılan heykeli Türk bayrağına sardı ve yerine yenisinin konulacağını açıkladı.

İstanbul Haber Servisi - Büyükçekmece'ye bağlı Mimar Sinan Belediyesi'ndeki Atatürk Parkı içinde bulunan Atatürk heykeli, kimliği belirlenemeyen kişilerce yakıldı. Mimar Sinan Belediyesi İdari İşler Başkan Yardımcısı ve Kemalist Atılım Birliği üyesi İbrahim Türköz, önceki akşam saat 19.10 sıralarında kimliği belirlenemeyen kişilerce yapılan saldırı sonucu, 2,5 metre boyundaki heykelin arka kısmının tamamen yandığını, bir metre yüksekliğindeki kaidede de hasar oluştuğunu söyledi. Atatürk'ün asıl duruşu olduğu beyaz renkteki heykelin Türkiye'deki ilk örneklerinden olduğunu belirten Türköz, şunları anlattı: "Saldırganlar, heykelin etrafını bez ve lastikle sarıp benzin dökerek yakmışlar. Hasar çok büyük. Olay, akşam yemeği sıralarında olduğundan, saldırganları gören olmamış. Bu hain saldırıyı kınıyor, saldırganların bir an önce yakalanmasını istiyoruz."

Mimar Sinan Belediye Başkanı Nail Öztürk de, yeni heykel gelene dek caddenin çirkin görünümünü önlemek amacıyla Türk bayrağına sardıklarını belirterek, "Atatürk

■ *Arkası Sa. 17, Sü. 3'te*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

'Özal-1993'...

Cumhurbaşkanı Özal, Çankaya Köşkü'nde yeni bir parti kurma çalışmalarını sürdürüyor. Bu çalışmaların ne aşamada olduğunu Özal'ın sözcüsü ve gözcüsü olan değerli köşe yazarlarının yazılarından öğreniyoruz.

Özal, son aylarda eski Marksist yeni sosyal demokrat ve yepyeni liberal ile ABD ordu modelini "sivilleşme" diye sunan eski Başbakanlık danışmanlarını da 'Özalcılar kervanına' katmak istiyor.

Özal'ın tutkusu altın oldu, elinden tutuları ya bakan oldular ya başbakan ya rektör ya dekan.

■ *Arkası Sa. 17, Sü. 7'de*

1992 yılında devletten görülmemiş faiz

ABDURRAHMAN YILDIRIM *1 ocak*

Geride bıraktığımız 1992 yılında yatırım araçları içinde faize ve kısa vadeye yatırım yapanlar kazandı.

En yüksek kazancı yüzde 92.78 ile devlet iç borçlanma senetlerinin kısa vadelisi olan Hazine bonoları sağlarken uzun vadeli araçlar ve faiz dışında kalan dövizden altına ve borsaya kadar diğer yatırım araçlarını tercih edenler genelde kayba uğradı.

Aralık ayı enflasyon rakamlarının açıklanması ile birlikte 1992 enflasyonunun yüzde 65 veya yüzde 66'ya bağlanacağı tahmin ediliyor. Mali piyasalarda en güvenilir bulunan ve riski en az kabul edilen devlet geçen yıl yüzde 92.7 gibi bir faiz verdi. Enflasyon ile bu faiz arasında 25 puana yakın bir fark oluştu.

1992'de Cumhuriyet tarihinde eşine rastlanmayan bir reel faiz olayı yaşandı. Bu faizden bankaların yüzde 89 oranında, resmi kurumların yüzde 7 oranında ve özel şirketlerin de yüzde 4 oranında pay aldığı tahmin ediliyor.

Bankaların üzerinde görünen yüzde 89 oranındaki payın bir bölümünü büyük para sahibi müşterilerine kullandırdığı biliniyor.

1992'de para ve sermaye piyasalarının, yatırım araçlarının kaderini GSMH'nın yüzde 13'ü düzeyine çıkan **kamu kesimi borçlanma gereği** ile istikrarsız bir seyir çizen ve yüksek oranlarda seyreden **enflasyon** belirledi.

TL'den kaçış: İç borçlanmanın bütün bir yıl boyunca olanca hızıyla sürmesi, tasarrufların artan biçimde Hazine bonosu ile devlet tahvillerine yönelmesiyle sonuçlandı. Enflasyondaki istikrarsız gidiş de yatırımlarda vadeyi iyice kısalttı ve tasarruf sahiplerini değişken getirili araçlar yerine, sabit ve yüksek faizli araçlara yöneltti.

Enflasyon ve para arzındaki artış tasarruf sahiplerini kısa vadeye ve yüksek faize yöneltmesi yanında Türk Lirası'ndan kaçışı da hızlandırdı. Dövize bu talep karşısında kurlardaki olası bir patlamayı ise Merkez Bankası'nın yoğun müdahalesi önledi. Merkez Bankası'nın piyasaya müdahale için sattığı döviz miktarının 2.5 milyar dolara yaklaştığı tahmin ediliyor.

Büyüyen kamu açıklarının finansmanında iç borçlanmaya ağırlık verilmesi üzerine yılın 10 aylık döneminde toplam 185.3 trilyon liralık borçlanmaya gidildi.

Bunun 135.8 trilyon lirası geri ödendi. 49.5 trilyonluk kısmı borç stokuna eklendi. 1991 sonunda 93.6 trilyon lira olan iç borç stoku 31 Ekim'de 144.7 trilyon liraya çıktı.

Her hafta yapılan büyük miktarlı Hazine ihalesi ve rekor düzeydeki iç borç geri ödemesi sırasında para ve sermaye piyasaları adeta küçük birer deprem yaşar hale geldiler.

Halka satış: Hazine, borçlanmada faiz oranlarını düşürebilmek amacıyla ağustos ayında doğrudan halka satış uygulamasını da başlattı. Önce 150 milyar liralık senet ve bir banka ile başlayan uygulama sonra 14 bankaya ve yıl içinde satılan miktar da 8.7 trilyon liraya vardı. Böylece en küçük kupürü 5 milyon lira olan devlet iç borçlanma senetleri de halka inmeye başladı. Hazine halka satışta faiz oranlarını ihalelerin bir iki puan altında tuttu.

VDMK salgını: Yeni bir yatırım aracı olarak Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler bankalara sağladığı avantajlar nedeniyle yoğun bir ilgi gördü. İlk örneği ağustos ayında görünen VDMK'ler yıl sonunda 13 trilyon liralık hacme ulaştı ve toplam mevduatın yüzde 8.5'ine vardı. VDMK'ların vadeli mevduatla yer değiştirdiği dikkati çekti. İlk çıkan VDMK'lardaki yüksek faiz oranı daha sonra Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yüzde 78 ile sınırlandırıldı.

Tahvilde patlama: İç borçlanma senetlerindeki patlama hisse senetleri işlemlerini olumsuz etkilerken tahvil işlemlerini 5 kattan fazla arttırdı. Hisse senetleri, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın faaliyete geçtiği 1986 yılından beri ikinci en kötü yılını yaşadılar. 1988 yılındaki çöküş döneminde hisse senetleri yüzde 37 oranında değer yitirmişlerdi.

1992'de ise hisselerin kaybı yüzde 8.35 oldu. Hisse senetleri işlem hacmi yönünden yine 1988'e benzer eğilim gösterdi. 1988 yılı hariç her yıl işlem hacmini yüzde 100'ün üzerinde arttıran Borsa 1992'de ancak yüzde 56 oranında bir artış kaydedebildi ve işlem hacmini 35.5 trilyon liradan 55 trilyon liraya yükseltebildi. Hisse senedi işlem hacmi enflasyondan arındırıldığında reel anlamda gerileme gösterdi.

Hisse senetleri fiyat ve işlem hacmi açısından gerilerken henüz 1.5 yıllık bir geçmişe sahip olan Tahvil Piyasası 1992'de tam bir patlama yaşadı. 1991'in altı aylık döneminde 1.7 trilyon liralık işlem hacmine sahip Tahvil Piyasası 1992'de 17 trilyon liralık hacme ulaştı. Tahvil Piyasası işlem hacmindeki patlama iç borçlanma senetlerine yoğun bir şekilde yönelmeden ve bu piyasadan sağlanan kâğıtlarla repo işlemleri yapılmasından kaynaklandı.

Repoya hücum: 1992'de paranın sabit getirili, yüksek faizli ve giderek vadesi kısalan devlet iç borçlanma senetlerine yöneldiğinin bir başka göstergesi ise Borsa'daki tescil işlemleri. Bankalar ve aracı kurumlarda repo veya kesin alış satış amacıyla yapılan Hazine bonosu, devlet tahvillerinin Borsa'da tescil ettirilen işlemleri 1992'de yüzde 100'den fazla arttı.

Toplam 600 trilyon liraya ulaşan tescil işlemleri 1991'de 282 trilyon liraydı. Paranın büyük bölümünün geçen yıl repoya yöneldiğini de yine Hazine bonosu ve devlet tahvili ikinci piyasa işlemlerindeki bu büyük artış ortaya koyuyor.

Repo konusunda çok sağlıklı veri olmamasına karşılık çeşitli varsayımlarla Borsa'daki tescil işlemlerinin yüzde 80-90'ının **"geri alım vaadi ile satış veya geri satım vaadiyle alım"** işlemlerinden oluştuğu tahmin ediliyor.

Bu tahmin üzerinden 1992'de repo piyasası işlem hacminin 480 trilyon lira ile 540 trilyon lira arasın-

da kaldığı sanılıyor. Ağırlıklı olarak Hazine bonosu işlemlerinden yapılan reponun getirisinin ise bankaların komisyonlarından dolayı bonoların yaklaşık 10 puan altında kaldığı tahmin ediliyor. Bu tahmine göre 1992'de repo ortalama yüzde 82 oranında bileşik faiz hesabıyla bir gelir sağladı.

Borsa'da ise hisse senetlerinin büyük çoğunluğu yatırımcısını üzdü. Toplam 147 hisse senedinden sadece 19'u yıllık yüzde 65 dolayında çıkması beklenen enflasyon oranının üzerinde bir artış kaydetti. En çok artışı yüzde 475 ile Ditaş Doğan, yüzde 300 ile Tofaş Oto Ticaret sağladı.

'Temel İçgüdü'ye yasak

2 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından **"müstehcen"** bulunan ve Ankara'da gösterimi yasaklanan **"Temel İçgüdü"** filminin gösteriminin serbest bırakılması için girişimlerde bulunulacak. Kızılırmak Sineması sahibi **İrfan Demirkol,** perşembe günü yasaklanan filmin gösterilmesi için aynı gün nöbetçi mahkemeye başvurduklarını, ancak mahkemenin dava dilekçesini kabul etmediğini söyledi. Yasağın kalkması için mücadele edeceklerini belirten Demirkol, pazartesi günü Adalet Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunacaklarını da söyledi. Gösterildiği bütün ülkelerde olay yaratan ve Refah Partisi milletvekillerinin suç duyurusu üzerine **"muzır"** bulunan **"Temel İçgüdü"** filminin gösterimi, önceki gün mahkeme kararıyla yasaklanmıştı. Filmin gösteriminin yasaklanmasına gerekçe olarak **"Halkın ar ve haya duygularını istismar etmesi"** gösterildi.

Yılbaşı öncesinde üyelerinin tatilde olacağı gerekçesiyle bir araya gelemeyeceği belirtilen Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 31 aralık perşembe günü toplantı yeter sayısının bulunması üzerine toplandı. Muzır Kurulu, Ankara'da Kızılırmak ve Derya Sanat Merkezi'nde beş haftadır gösterilen **"Temel İçgüdü"** filminin müstehcen olduğu yönünde karar verdi.

Ayrıca filmin Türk Ceza Yasası'nın 426. maddesinde yer alan **"halkın ar ve haya duygularını istismar"** hükümlerine aykırı olduğuna da karar verildi. Kararın, Cumhuriyet Başsavcılığı'na iletilmesi üzerine başsavcılık, filmin yasaklanması için mahkemeye başvurdu. Aynı gün dosyayı ele alan Ankara 15. Sulh Ceza Mahkemesi, filmin gösterimini yasakladı. Karar üzerine önceki gün Kızılırmak ve Derya sinemalarına giden polisler, filmin Adana ve Antalya'dan getirtilen 4 kopyasına el koydu.

Kızılırmak Sineması'nın sahibi İrfan Demirkol, el konulan yedek kopyaların iade edilmesi için dava açacaklarını, tüm Türkiye'de gösterilen bir filmin sadece Ankara'da yasaklanmasının garip bir olay olduğunu söyledi. Demirkol, filmin serbest bırakılması için ellerinden gelen çabayı sarf edeceklerini de belirtti.

Paul Verhoen'in daha çekimleri sürerken, lezbiyen, homoseksüel ve feministlerin tepki gösterdiği filmi, İstanbul'da kasım ayının son haftasında beş sinemada birden gösterime girdi: Şişli Site, Kadıköy Moda, Beyoğlu Sinepop, Çemberlitaş Şafak 1 ve Bakırköy İncirli.

Altı haftadır gösterimi süren **"Temel İçgüdü"** filminin ilanlarında ancak 5. haftadan itibaren **"16 yaşından küçükler izleyemez"** notu yer aldı.

Film, İstanbul dışında Ankara'da Kızılırmak ve Derya, Eskişehir Kılıçoğlu, Mersin Kamer, İzmir Şan, Adana Özen ve Metro ve Antalya Ulusoy sinemalarında da gösteriliyor. Altıncı haftada Ankara ile birlikte Adana Metro ve Antalya Ulusoy sinemalarında gösterimden kaldırılan **"Temel İçgüdü"**, İzmir'de Şan Sineması'nda son hafta olarak gösterimi sürerken, dün gece Yeni Asır Televizyonu'nda (YTR) saat 24.00'te **'sansürsüz'** olarak gösterildi.

"Temel İçgüdü" filmini, gösteriminin 4. haftasında 400 bin kişinin izlediği belirtilmişti.

Kültür Bakanı **Fikri Sağlar,** 29 aralıkta **"Temel İçgüdü"** filminin Cumhuriyet Savcılığı tarafından incelemeye alınmasıyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, bakanlık olarak yasaklara karşı olduklarını, ancak toplumun değerlerinin korunmasında da son derece hassas olduklarını söylemişti. Sağlar, hazırladıkları yasa tasarısında yasaklamayı değil, korumayı getirdiklerini anlatarak, **"Yasaklara karşıyız, ama çocuklarımızı, gelenek ve göreneklerimizi koruyan yasaklar çıkarmak zorundayız"** demişti. Kültür Bakanlığı'nın bu yıl hazırladığı 3257 sayılı Türk sinema-video ve müzik yapımları yasa tasarısına göre **'sansür'** kaldırılarak, yerine küçükleri pedagojik ve ahlaki gelişmeleri ölçütüne göre düzenleyen **"sınıflandırma"** anlayışını getirmek amaçlanıyor.

3257 sayılı yasanın 6. maddesine göre **"Temel İçgüdü"** filmi, eğer bu yasa yürürlükte olsaydı, sınıflandırma kategorisinde (porno ve şiddeti özendirdiği için) **'sınıflandırma dışı'** olarak dördüncü gruba girecek, 18 yaşın altındakilere gösterilmeyecek, ancak **'sansür'**süz gösterilme olanağı bulacaktı.

Basın 1993: Promosyona devam

3 ocak

Haber Merkezi - Türk basını 1992'de **"habercilik"**le değil, ansiklopedi, diş macunu ve Omo'yla tiraj patlaması sağladı. Kasım ayında başlayan **"ansiklopedi savaşıyla"** Türkiye'deki gazetelerin günlük tirajı ilk kez 3.5 milyon sınırını aşarak 4 milyona ulaştı. Ardından Hürriyet gazetesinin diş macunu ve Sabah gazetesinin de Omo vermesiyle tiraj bir anda 5 milyon 142 bine çıktı. Ancak ansiklopediye ek olarak verilen promosyon malzemelerinin kaldırılmasıyla gazetelerin günlük tirajı yeniden 4.5 milyona geriledi. Cumhuriyet gazetesinin 65 yıl önce halkı yerli mal kullanmaya özendirmek amacıyla verdiği ilk lotarya kuponunun ardından promosyon çılgınlığı günümüzde gazeteler arasında adeta bir savaşa dönüştü. Ansiklopedi savaşının sona ermesinden sonra gazetelerin günlük tirajının ne ölçüde gerileyeceği, 1993'ün en can alıcı sorusu.

Basında ev, araba ve beyaz eşyaya yönelik promosyon kampanyaları 1992'nin Kasım ayında **"ansiklopedi savaşı"**yla yeni bir boyut kazandı. Eylül ayını günlük 3.5 milyon tirajla kapatan basın, ansiklopedi savaşıyla tirajını ilk kez 4 milyona ulaştırdı.

Ansiklopedi kampanyasını ilk başlatan Sabah oldu. Sabah 1968'de ilk kez basılan, son cildi de 1970'lerin sonlarında çıkan Meydan Larousse'u bütün okuyucularına vereceğini ilan ediyordu. Yapılan hesaplar bu kampanyanın 200-300 bin tiraj getireceği yolundaydı. Ancak artış, yapılan hesapların çok üzerinde oldu. Sabah'a ansiklopedi kampanyası nedeniyle öyle bir okuyucu furyası başladı ki tiraj 1.5 milyona yaklaştı. Kasım ayında Sabah'ın **"Meydan Larousse"** vermesiyle başlattığı kampanyaya, Hürriyet **"Temel Britannica"**, Milliyet de **"Büyük Larousse"**la katıldı. Ansiklopedi kampanyası **"ansiklopedi savaşı"**na dönüştü. Gazeteler kampanya çerçevesinde ilk sayfalarını ansiklopedilerinin tanıtımına ayırırken, haberler iç sayfalarda yer bulabildi.

Gazetelerin artan tiraj karşısında gazeteyi yetiştirmek için erken baskıya girmesiyle taze haber akışı ortadan kalktı. Özellikle öğle saatlerinden sonra gelen haberler sayfalara yansımadı. Ansiklopedi furyasıyla birlikte giderek kâğıt sıkıntısı da gündeme geldi. Kampanya sırasında önceleri **"Benim ansiklopedim daha iyidir"** mesajını işleyen gazeteler giderek birbirlerine yönelik ağır suçlamalarda bulunmaya ve rakip gazetenin ansiklopedisini eleştirmeye başladılar. Hürriyet ve Milliyet gazeteleri Sabah'ı 25 yıl öncesinin ansiklopedisini vermekle suçladılar. Sabah ile Hürriyet arasındaki kavga daha ilginç bir boyuta ulaştı. Çünkü Hürriyet, daha önce Meydan Larousse'u, Sabah da Temel Britannica'yı okuyucularına kupon karşılığı vermişler ve o dönemdeki reklamlarında bu ansiklopedileri övmüşlerdi.

Bu arada Hürriyet sürmanşetinde bir de 101 öğrenciye Amerika'da burs vereceğini açıkladı. Bunu basın tarihinin en büyük okuyucu hizmeti olarak tanıttı.

Ansiklopedi kampanyasıyla yetinmeyen gazetelerden Hürriyet, okuyucularına diş macunu dağıttı. Hürriyet, satış fiyatı gazetenin kendisinden pahalı olan diş macunuyla tirajını 1.5 milyona çıkardı. Sabah, bunun hemen ardından okuyucularına Omo deterjanı verdi ve tirajını 2 milyona ulaştırdı. Böylece 18 Aralık 1992'de ilk kez basın tarihinde günlük gazete tirajı 5 milyon 142 bine ulaştı. Bütün bunlar yaşanırken, Meydan Larousse'un güncelleştirilmemiş olduğu suçlamalarından rahatsız olan Sabah, yeni bir atılım için harekete geçti. Promosyon sorumluları uzun uzun düşündüler.

Sonunda, Gelişim Hachette ansiklopedisinin, tümüyle güncelleştirilmiş, renkli ve birinci hamur kâğıda basılmış olarak Meydan Larousse'un yanında okuyuculara dağıtılması kararlaştırıldı.

İki aydır açtıkları kampanyalar ve hemen her gün birinci sayfalarında diğerinin verdiği ürünü eleştirip kötüleyerek birbirleriyle savaşan üç büyük gazetenin yöneticilerinin umudu gazete tirajlarının kampanyalar sona erdikten sonra düşmemesi ya da düşse bile bu düşüşün yüzde 10 düzeyinde kalması.

Yüzyılın umut anlaşması

4 ocak

Dış Haberler Servisi - Nükleer silahların tarihinde en geniş kapsamlı indirimi öngören START-2 anlaşması (Stratejik Silah İndirimi Anlaşması) dün sabah Moskova'da Kremlin Sarayı'nda Başkan **Bush** ve Rusya Devlet Başkanı **Boris Yeltsin** tarafından imzalandı.

İki ülkenin nükleer silah stoklarının üçte iki oranında azaltılmasını öngören anlaşmanın imzalanmasının ardından düzenlenen basın toplantısında konuşan Başkan Bush, anlaşmanın **"yeni bir umut dünyasının kapısını açtığını"** söyledi.

Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin de anlaşmayı, **"yeni bir çağ açan yüzyılın umut anlaşması"** olarak tanımladı.

Başkan Bush, basın toplantısındaki konuşmasında, Rusya'nın içinde bulunduğu güçlüklerin bilincinde olduklarını, tüm Amerikan halkının bu zor dönemde Rus halkının arkasında olduğunu belirtti.

AA'nın haberine göre ABD'nin Rusya karşısında tek taraflı bir avantaj elde etmeye çalışmadığını belirten Bush, bu anlaşmayla hızlandırılan silahsızlanma sürecinin ve Rusya'yla kurulan ortaklık ilişkisinin, ülkesinin çıkarlarıyla uyumlu olduğunu kaydetti.

START-2 anlaşmasının, silahsızlanma sürecinin yalnızca silahsızlanmayı dondurmakla kalmayıp silahların mutlak olarak azaltılmasını sağlaması ge-

rektiğini vurgulayan önemli bir belge olduğunu belirten Bush, bu anlaşmayla ABD ve Rus silahlı kuvvetleri arasındaki güven ortamının güçleneceğini belirtti.

Bush'tan sonra konuşan Yeltsin de **"yeni bir çağ açtığını"** belirttiği START-2 anlaşmasının Rusya'nın güvenliğini zayıflatmadığını, aksine güçlendirdiğini söyledi.

Ülkesindeki muhafazakâr çevrelerin anlaşmaya yönelttiği eleştirileri de dolaylı biçimde yanıtlayan Rusya lideri, START-2 ile ortadan kaldırılacak nükleer silahların imhası için yapılacak harcamaların, bu silahları işler halde tutmak için yapılması gerekli harcamalardan çok daha az olacağını söyledi. Yeltsin, **"Bu anlaşma ile 21. yüzyıl kuşağına daha güvenli bir dünya bırakmış oluyoruz"** dedi.

Yeltsin, anlaşmanın imzalanmasındaki işbirliği ve ağustos darbesinde kendisine verdiği destek nedeniyle Başkan Bush'a minnettarlığını ifade ederek, **"Teşekkür ederim George"** diye konuştu.

Yeltsin ayrıca ABD'de 20 ocakta görevi devralacak olan **Bill Clinton**'a en kısa zamanda bir zirve toplantısı yapmayı önerdiğini açıkladı. Yeltsin, iki ülke arasındaki diyalogda herhangi bir kesintinin olumsuz sonuçlara yol açabileceği düşüncesiyle, en kısa zamanda üçüncü bir ülkede görüşmek amacıyla Clinton'a mektup gönderdiğini bildirdi.

Boris Yeltsin, START-2 anlaşmasının onay sürecinde çıkabilecek zorluklara ilişkin bir soruya verdiği yanıtta, anlaşmaya güçlü bir muhalefet yapılacağını kabul etti. Ancak anlaşmanın Rusya Parlamentosu tarafından onaylanacağına emin olduğunu kaydetti.

NATO Genel Sekreteri **Manfred Wörner,** START-2 anlaşmasının imzalanmasından memnuniyet duyduğunu söyledi. Wörner, Brüksel'de yaptığı açıklamada, anlaşmanın stratejik dengenin iyileştirilmesi yolunda kaydedilmiş önemli bir aşama olduğunu kaydetti. Almanya Başbakanı **Helmut Kohl** de, anlaşmayı **"güvenli bir dünya yolunda atılmış önemli bir adım"** olarak niteledi.

Kohl, dün yaptığı yazılı açıklamada, anlaşmanın Rusya ve ABD'nin ortak siyasi sorumluluğunu da yeniden teyit ettiğini kaydetti.

Radyasyona herkes bulaştı

5 ocak

Haber Merkezi - Türk Tabipler Birliği'nin **"Çernobil suçluları"** için Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmasının ardından diğer illerde de art arda dava başvurularının yapılmasıyla birlikte **"mahkeme önüne kimler çıkacak"** sorusu gündeme geldi. Başta o dönemin Başbakanı **Turgut Özal** olmak üzere tüm Bakanlar Kurulu, YÖK Başkanı Prof. **İhsan Doğramacı** ve Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. **Ahmet Yüksel Özemre** olmak üzere hakkında soruşturma açılacakların sayısının 100'ü bulacağı belirtiliyor. Bu sayının 19 ocakta Meclis'te 3 partinin başvurusu sonucu görüşülecek Meclis araştırmasından sonra kesinleşeceği ifade ediliyor.

Suçlanan siyasilerin başında o dönemin Sanayi ve Ticaret Bakanı **Cahit Aral** geliyor. Aral, altı yıl önce meydana gelen kazadan sonra yaptığı açıklamada, **"Beni rakam açıklamamakla suçluyorsunuz. Ama ben bu işi bilirim. 10 yıl sonra radyasyonun insan üzerindeki etkileri ortaya çıkarsa kellemin gideceğini bilirim"** demişti. Ancak radyasyonun kurban almaya başlaması üzerine Aral şu itirafta bulundu:

"Türkiye'den özür dilerim. Çernobil'den 2.5 ay sonra Türkiye'de ölçümlere başlandı. Felaket işte bu boşlukta oldu. Türk halkı için üzgünüm."

Aral bugün başta Türk Tabipleri Birliği olmak üzere demokratik kuruluşların ve siyasi partilerin hedefi durumunda. Ancak açılan davalarda sadece Aral'ın değil tüm Bakanlar Kurulu'nun sorumlu tutulması isteniyor. Dönemin Bakanlar Kurulu şöyleydi:

Başbakan: **Turgut Özal.**

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: **Kaya Erdem.**

Devlet Bakanı: **Kâzım Oksay.**

Devlet Bakanı: **Mesut Yılmaz.**

Devlet Bakanı: **Vehbi Dinçerler.**

Devlet Bakanı: **Abdullah Tenekeci.**

Devlet Bakanı: **Mustafa Tınaz Titiz.**

Devlet Bakanı: **Ahmet Karaevli.**

Adalet Bakanı: **Necat Eldem.**

Milli Savunma Bakanı: **Zeki Yavuztürk.**

İçişleri Bakanı: **Yıldırım Akbulut.**

Dışişleri Bakanı: **Valit Halefoğlu.**

Maliye ve Gümrük Bakanı: **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin.**

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı: **Metin Emiroğlu.**

Bayındırlık ve İskân Bakanı: **Safa Giray.**

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: **Mehmet Aydın.**

Ulaştırma Bakanı: **Veysel Atasoy.**

Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı: **Hüsnü Doğan.**

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı: **Mustafa Kalemli.**

Sanayi ve Ticaret Bakanı: **Cahit Aral.**

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: **Sudi Türel.**

Kültür ve Turizm Bakanı: **Mükerrem Taşçıoğlu.**

Meclis araştırması sonucunda o dönemin Bakanlar Kurulu üyelerinden bazıları Yüce Divan'da yargılanabilecek. Aral, milletvekillerine çağrıda bulunarak, **"Yüce Divan'a gitmem için oy kullanın. Kendimi savunacağım"** dedi.

Suçlanan bürokratların başında ise Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. **Ahmet Yüksel Özemre** geliyordu. Özemre de kazanın olduğu tarih ve sonrasında yaptığı açıklamalarda suçlamaları kabul etmemiş, hiçbir radyasyon bulutunun kalmadığını belirtmiş, ülkede et, süt, su, balık ve sebzelerin tümünün temiz olduğunu, yurdun her yerinde denize girilebileceğini söylemişti.

YDP Genel Başkanı **Hasan Celal Güzel** de Çernobil kazasında başta Başbakan olmak üzere tüm Bakanlar Kurulu üyelerinin sorumlu olduğu görüşünü savundu. Güzel, o dönemin başbakanlık müsteşarı görevinde bulunuyordu. YÖK Başkanı İhsan Doğramacı da, Çernobil kazasından sonra bilim adamlarını susturmakla suçlanıyor. Dönemin Çaykur ve Fiskobirlik genel müdürleri de suçlananlar arasında yer alıyor.

Kamuoyunda tartışma konusu olan bir diğer konu da, o dönemde **"susan bilim adamlarının"** durumu. YÖK Başkanı İhsan Doğramacı'nın Başkan Vekili **Kemal Karhan** aracılığıyla tüm üniversitelere yazı yazıp, radyasyon araştırmalarının kamuoyuna açıklanmamasını istemesinin **"çift taraflı"** sorumluluk yarattığına dikkat çekiliyor. Bazı bilim adamları YÖK'ün **"susun"** uyarısına karşın, bilim adamının sorumluluğunun kamuoyunu aydınlatmak olduğunu belirtiyorlar. Berlin Akciğer Hastalıkları Hastanesi Nükleer Tıp Bölümü Direktörü **Ali Savaşer,** bilim adamlarının politikacıdan daha fazla sorumlu olduğunu belirterek, **"Politikacı atomdan, radyasyondan anlamaz. Bilim adamının bildiğini mutlaka söylemesi gerekirdi"** dedi.

İstanbul'da Cumhuriyet Başsavcılığı görevlerini kötüye kullandıkları gerekçesiyle İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden **Fikret Baykut, Sacide Baykut, Aykut İnce** ve **Ali Gökmen** hakkında soruşturma başlattı. O dönemde **"Araştırma yapıp susan"** tüm bilim adamlarının soruşturma kapsamına alınması halinde **"radyasyon sorumlularının"** sayısının daha da kabaracağı belirtiliyor.

Batı Acısı...

UĞUR MUMCU *6 ocak*

Bosna-Hersek'te yaşanan insanlık dramı 1993'te de bütün acımasızlığı ile sürüyor. Irak'a müdahale kararı almakta hiç duraksamayan Birleşmiş Milletler, Bosna-Hersek'te dökülen kanları göz ucuyla izliyor. Bu yetmiyormuş gibi Avrupa Topluluğu ve BM temsilcileri, Cenevre Konferansı'nda Boşnakları *'azınlık'* statüsü içine almaya çalışıyorlar.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne göre en aziz varlık, Kuveyt'teki *'El Sabah Ailesi'dir!*

Herhalde araştırmacılar, Kuveyt'i işgal eden **Saddam Hüseyin**'e Batı silah tekellerinin nasıl silah sattıklarını bir bir ortaya koyacaklardır. Daha bugünden bu araştırmalar yayımlanıyor.

Bugün Bosna-Hersek'te kullanılan silahların yine Batı silah tekellerince satıldığı da yakında ortaya çıkar. 12 Eylül öncesi Türkiye'ye sokulan 822 bin silah ve milyonlarca merminin onda dokuzunun Batı kaynaklı olması düşündürücü değil midir?

70'li yıllarda Molla **Mustafa Barzani**'ye siyasal destek ve silah veren ABD değil miydi? Bu destek, 1975 yılındaki *'Şatt-ül-Arap'* konusundaki Irak ve İran uyuşmazlığı Cezayir Anlaşması ile son bulunca geri çekilmemiş miydi?

Savaşlar, silah tekelleri ve petrol kaynakları arasındaki ilişki, ne yazık ki çağımızın gerçeğidir. Bosna-Hersek'te petrol kaynakları olsaydı, Batı, hiç bu kadar utanç verici kayıtsızlık içinde kalabilir miydi?

★★★

Avrupa'da 1 Ocak 1993 günü *'tek pazar'* uygulamasına geçildi. Bu tek pazar, sermaye ve emeğin *'serbest dolaşım'* ilkesine dayanıyor.

Türk yurttaşları, *'serbest dolaşım'* ilkesinden yararlanamıyorlar. AT ülkeleri, Helsinki Sonuç Bildirisi ve Paris Yasası'na karşın Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına vize üzerine vize koyuyorlar.

Batı, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına bu konuda hiçbir güvence sağlamıyor.

Türk müsün?

Avrupa'da *'ikinci sınıf insan'* statüsündesin...

Batı için Türkiye, *'Körfez Savaşı'* nda *'güvenilir müttefik'*, Kıbrıs konusunda *'işgalci devlet'* tir!

★★★

Kürt milliyetçilerinin çıkardığı *'Özgür Gündem'* gazetesi, yayın yaşamına adım attığı günden bu yana özellikle iki yazarı hedef alıyor. Bu yazarlardan biri **İlhan Selçuk**, biri de benim.

Cumhuriyet, son zamanlarda dinci Zaman gazetesi, Kürtçü Özgür Gündem ve büyük tirajlı gazetelerde köşe kapmış dönek Marksistler tarafından hedef seçildi.

Bu saldırıların bir kısmına gülüp geçiyor, bir kısmını da yanıtlıyoruz.

Özgür Gündem gazetesinin ikinci sayfasındaki *'Forum'* köşesinde **M. Can Yüce** de ikide bir sataşır.

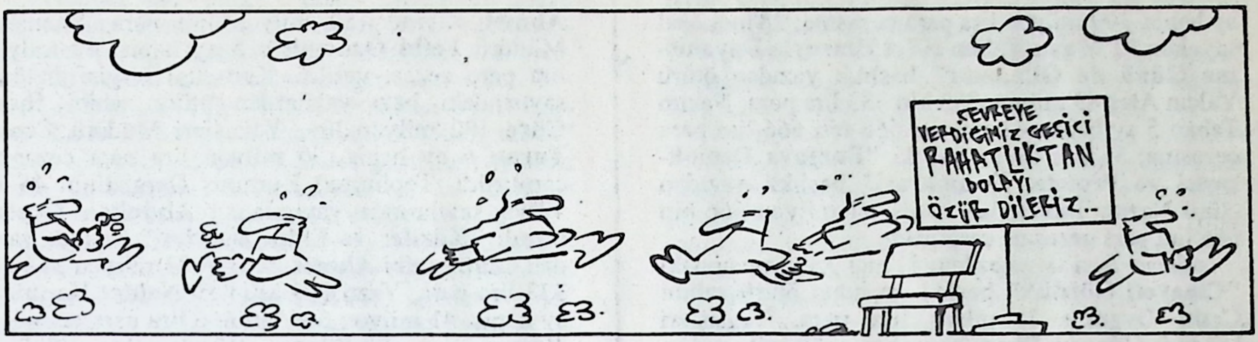
Kim bu M. Can Yüce?

PKK Merkez Komitesi üyesi. Türk Ceza Yasası'nın 125. maddesinden hükümlü. Suçları arasında polis memuru **Hamdi Özüpek** ve kızını öldürtmek de var.

Asıl üzerinde duracağım konu bunlar değil; konu, avukatının duruşmada M. Can Yüce hakkındaki görüşleri. Bakın ne demiş avukatı:

- *Müvekkilinin ceza ehliyetinden yoksun olduğunu, duruşmalar boyunca merkez komitesi üyesi olduğunu iddia ederek bu yolda muhtelif açıklamalarda bulunduğunu, müvekkilinin beyanlarının çelişkili ve dosya içeriğine ters düştüğünü, müvekkilinin daha önce hastalık geçirdiğini; yakalandığı sırada arabadan düşerek beyin travması geçirdiğini, bu durumun ruh sağlığı üzerinde olumsuz etki yaptığını...* (Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No'lu Askeri Mahkemesi 25.4.1984 gün ve 1983/34 sayılı gerekçeli karar, s: 365).

Yüce, gerçekten ruh hastası mıdır? Bunu benim bilmeme olanak yok, bu konuyu avukatına sormak gerekir. Gerçekten hastaysa kendisine *'acil şifalar'* dilerim...

141-142 hayaleti basının üstünde

BEHZAT ŞAHİN *7 ocak*

3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın kabul edildiği 12 Nisan 1991'den bu yana yargılanan gazetecilere toplam 127.5 ay hapis, 3 milyar 985 milyon 476 bin 445 lira para cezası verildi.

Haklarında, halen süren yüzlerce davanın sonuçlanması halinde yüzyıllara varan hapis, yüz milyarlara varan para cezası istenen dergi ve gazete yöneticileri, **"141-142'yi arıyoruz"** diyor. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce hakkında toplam 41 ay hapis cezası verilen Emeğin Bayrağı Gazetesi Yazıişleri Müdürü **Nazım Taban,** yargılama sürecinin bilinçli olarak uzun tutulduğunu öne sürerek, **"Dosyalar birkaç ay içinde karara bağlansa bir anda tüm yazıişleri müdürleri hapse girer"** diye konuşuyor.

11 ay hapis cezası alan Devrimci Proletarya Dergisi Yazıişleri Müdürü **Naile Tuncer** de, **"Cumhurbaşkanı bile 'Kürt' sözcüğünü kullanırken, biz, dergimizde bu sözcüğe yer verdiğimizde hakkımızda dava açılıyor"** diyor.

Halen yayınını sürdüren 50 sağ ve sol içerikli dergiden bazı davaları sonuçlananların aldıkları hapis ve para cezaları şöyle:

Barikat Dergisi'nin sahibi ve Yazıişleri Müdürü **Zekeriya Özdinç,** birinci sayıda yer alan **"20 Ekim Seçimlerinin Ardından"** başlıklı yazı nedeniyle 5 ay hapis, 982 milyon 476 bin 453 lira para cezasına çarptırıldı. İkinci sayıda yer alan **"Kürtdistan Üzerine Düşünceler"** başlıklı yazı nedeniyle de 5 ay hapis, 41 milyon 666 bin 666 lira ceza aldı.

Deng Dergisi Yazıişleri Müdürü **Kâmil Ermiş,** 12'nci sayıdan dolayı 5 ay hapis cezasına çarptırıldı. Bu karar, yazıişleri müdürü ile dergi sahibine ayrıca para cezası verilmediği için Yargıtay'ca dergi aleyhine bozuldu. 17'nci sayıdan ötürü de dergi sahibi **Hikmet Çetin** 100 milyon lira para, Yazıişleri Müdürü Kâmil Ermiş ise 5 ay hapis ve 50 milyon lira para cezası aldı.

Devrimci Emek Dergisi sahibi ve Yazıişleri Müdürü **Hüseyin Durmaz,** 5'inci sayı nedeniyle açılan dava sonucu 5,5 ay hapis, 83 milyon lira para cezası aldı.

Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde Devrimci Gençlik Dergisi'nin 10'uncu sayısında yer alan **"Kürt Halkı Kendi Kaderini Kendisi Tayin Edecektir"** başlıklı yazıdan ötürü sahibi **Gülten Demir** 83 milyon lira para, Yazıişleri Müdürü **Tayfun Yüksekbaş** 9 ay hapis, 41 milyon lira para cezasına; 14'üncü sayısında, Devrimci Sol örgütünün haber bültenlerinin yayımlandığı ve dönemin İstanbul Emniyet Müdürü **Mehmet Ağar'ı** silahlı devrimci örgütlere hedef gösterdiği gerekçesiyle açılan dava sonucu, dergi sahibi **Zeynep Arıkan** 50 milyon lira, Yazıişleri Müdürü **Levent Yanlık** ise 25 milyon lira para cezasına çarptırıldı.

Devrimci Proletarya Dergisi'nin birinci sayısında çıkan **"TC Sınır Ötesinde Ne Arıyor?"** başlıklı yazıdan ötürü, dergi sahibi **Hacer Temirkan** 100 milyon lira para, Yazıişleri Müdürü **Naile Tuncer** de 6 ay hapis, 50 milyon lira para cezasına çarptırıldı. İkinci sayıda yer alan **"Bu Dalga Kırılmalıdır"** başlıklı yazıdan ötürü de Hacer Temirkan 83 milyon lira para, Naile Tuncer 5 ay hapis, 42 milyon lira para cezası aldı.

Direniş Dergisi'nin 6'ncı sayısında yer alan **"Kürtler ve Emperyalizm"** başlıklı yazıdan ötürü sahibi **İpek Kazanç** 83 milyon lira para, Yazıişleri Müdürü **Özer Değiştirici** 5 ay hapis ve 43 milyon lira para cezasına çarptırıldı.

Emeğin Bayrağı Gazetesi'nin 41'inci sayısında yer alan **"Soykırım, İşçi Sınıfı ve 1 Mayıs"** başlıklı yazıdan ötürü sahibi **Yalçın Ateş** 83 milyon 333 bin 333 lira para, Yazıişleri Müdürü **Nazım Taban** 5 ay hapis ve 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 46'ncı sayıda yer alan **"Kürdistan Serihıldanı"** başlıklı yazıdan ötürü Yalçın Ateş 83 milyon 333 bin 333 lira para, Nazım Taban 5 ay hapis ve 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 48'inci sayıdaki **"Askeri Başarısızlık, Siyasi arayış, Sınırın İki Yakasındaki Kürtler ve Türk Devleti"** başlıklı yazıdan ötürü Nazım Taban 5 ay hapis ve 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 54'üncü sayıdaki **"TKP/ML Hareketi'nin Açıklaması"** başlıklı yazıdan ötürü Nazım Taban 5 ay hapis ve 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 58'inci sayıdaki **"Kürt Kıyımına Karşı Hazırlı Olmak Gerek"** başlıklı yazıdan ötürü Nazım Taban 5 ay hapis, 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 60'ıncı sayıdaki **"Kürt Ulusal Hareketi'ne Karşı Cinayet Şebekeleri Faaliyette, Kıyım Hazırlıkları Sürüyor"** başlıklı yazıdan ötürü Nazım Taban 6

ay hapis, 100 milyon lira para cezasına; 28'inci özel sayıdaki **"1 Mayıs Ezilen Kürt Ulusuyla Dayanışma Günü de Olmalıdır"** başlıklı yazıdan ötürü Yalçın Ateş 83 milyon 333 bin 333 lira para, Nazım Taban 5 ay hapis, 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 35'inci özel sayıdaki **"Burjuva Demokrasisi ve Proleter Demokrasi"** başlıklı yazıdan ötürü Nazım Taban 5 ay hapis, 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına çarptırıldı.

İşçilerin Sesi Gazetesi'nin 11'inci özel sayısındaki **"Cinayeti Gördük"** başlıklı yazıdan ötürü sahibi **Çetin Uygur**'a 1 milyar lira para, Yazıişleri Müdürü **Günnur İlhan** 20 ay hapis, 50 milyon lira para cezasına çarptırıldı.

Komün Dergisi'nin 12'nci sayısındaki **"Mücadeleye Devam Ediyoruz"** ve **"İki Devrimin Karşılıklı Konumlanışı"** başlıklı yazılardan ötürü sahibi **Ahmet Kırım**'a 80 milyon lira para, Yazıişleri Müdürü **Fethi Özdemir**'e 5 ay hapis, 40 milyon lira para cezası verildi. Kurtuluş Dergisi'nin özel sayısındaki bazı yazılardan ötürü sahibi **İhsan Cüre** 100 milyon lira, Yazıişleri Müdürü **Cemal Turan** 6 ay hapis, 50 milyon lira para cezasına çarptırıldı. Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin 46 ve 47'nci sayılarında yayımlanan **Abdullah Öcalan** imzalı **"Kürtler ve Ekim Devrimi"** başlıklı yazıdan ötürü sahibi **Ahmet Zengin** 83 milyon 333 bin 333 lira para, Yazıişleri Müdürü **Nejdet Kanbir** 5 ay hapis, 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına; 49'uncu sayıdaki **"Savaş Hükümetine Yürüyoruz"** başlıklı yazıdan ötürü yayınevi sahibi **Şevki Ömeroğlu** 83 milyon 333 bin 333 lira para, **Nejdet Kanbir** beş ay hapis, 41 milyon 666 bin 666 lira para cezasına çarptırıldı.

Bosna'ya kürtajcı

DOĞAN AKIN *8 ocak*

ANKARA - Türkiye, Sırp saldırıları sırasında tecavüze uğrayan Müslüman kadınların durumuyla ilgili olarak Bosna-Hersek yönetiminin talebi üzerine, Bosna'ya **"kürtaj"** uzmanı bir kadın doğum doktoru gönderiyor. Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin,** henüz kesinleşmemiş olmakla birlikte, Türkiye, İngiltere ve ABD tarafından bölgeye birer uzman doktor gönderileceğini söyledi. Sağlık Bakanı **Yıldırım Aktuna** da **"tercihan kadın"** olacak bir doğum uzmanının 12-15 ocak günleri arasında Bosna-Hersek'e gönderileceğini bildirdi.

Hükümet, Sırp saldırılarında tecavüze uğrayan Müslüman kadınlar için Bosna-Hersek'e **"kürtaj"** uzmanı bir kadın doğum doktoru gönderiyor. Bu yöndeki talebin Bosna-Hersek'ten geldiğini Cumhuriyet'e açıklayan Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, istem üzerine Türkiye'nin böyle bir göreve talip olduğunu söyledi. Henüz kesinleşmemiş olmakla birlikte; İngiltere ve ABD'nin de, Türkiye ile birlikte, aynı istem doğrultusunda birer doktor göndereceğini ifade eden Çetin, Bosna-Hersek'ten gelen talebi Sağlık Bakanlığı'na ilettiğini kaydetti. Çetin, tecavüze uğrayan Müslüman Boşnak kadınların Türkiye'ye getirilmesi konusunun, henüz görüşme aşamasında olduğunu ifade etti.

Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna da, Cumhuriyet'in konuya ilişkin sorularını şöyle yanıtladı:

- Bosna-Hersek'teki Sırp saldırıları sırasında tecavüze uğrayan kadınlar için Türkiye "kürtaj" uzmanı bir doktor gönderecek mi?

AKTUNA - Evet. Bir kadın doğum uzmanı. Tercihan kadın olan birisini göndereceğiz herhalde.

- Tek uzman yeterli olacak mı?

AKTUNA - Yeter, 1 tane istemişler. Onlarda da var herhalde.

- Bu konu Bakanlar Kurulu'nda görüşüldü mü?

AKTUNA - Hayır. Bana Dışişleri Bakanı ile **Orhan Kilercioğlu** söyledi.

'Ölüm gemisine hayır'

HAKAN KARA *8 ocak*

Çevreciler ve tersane işçileri asbest gemisine karşı eyleme geçti. Tuzla'da deniz kıyısında yüzlerine maske bağlayarak yaptıkları basın toplantısının ardından balıkçı tekneleriyle denize açılan çevreciler, United States gemisine yanaşarak **"Go home"**, **"Ölüm gemisi, evine dön"** pankartlarını açtılar ve **"Ölüm gemisini istemiyoruz"** sloganıyla geminin Türkiye'ye getirilişini protesto ettiler.

Geminin asbest sökümünün Türkiye'de yapılmak istenmesini, **"yaşama hakkına yönelik bir saldırı"** olarak değerlendiren eylemciler, **"ölüm gemisi"**'nin Amerika'ya geri gönderilmesini istediler. Çevreciler, **"asbest eylemi"**'nde, Çevre Bakanı **Doğancan Akyürek**'in asbest konusundaki tutumuyla insan yaşamını ve doğayı hiçe saydığını belirterek Akyürek'in istifasını istediler. Çevre Bakanı Doğancan Akyürek, Ulaştırma ve Maliye Bakanlıkları ile İstanbul Liman Başkanlığı'na bir yazı göndererek, geminin gözaltında tutulmasını istedi. İstanbul Valiliği ise geminin İstanbul sınırları içinde sökülmesine izin verilmemesini kararlaştırdı. S.O.S. İstanbul Çevre Gönüllüleri Platformu, DİSK'e bağlı LİMTER-İş Sendikası, Tabipler Odası İstanbul Şubesi, İnsan Hakları Derneği temsilcileri, Maltepe'yi Seviyoruz Gönüllüleri, Pendik Çevre Gönüllüleri, **"Çepeçevre"** gazetesi çevresinde örgütlenen çevreciler ile çeşitli çevreci gruplar, asbest gemisini protesto amacıyla dün Tuzla İçmeler tren istasyonunda bir araya geldiler. İstasyon çevresinde LİMTER-İş Sendikası'nın, **"Asbest yasaklansın"** afişleri dikkat çekti. İstasyonda asbest gemisinin ABD'ye geri gönderilmesi için imza kampanyası başlatıldı.

Çevreciler daha sonra topluca tersanelere doğru yola çıktılar. Pankartlar ve maskelerle gerçekleştirilen yaklaşık 1,5 kilometrelik yürüyüşün ardından, deniz kıyısında basın toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıda konuşan LİMTER-İş Sendikası Genel Başkanı **Emir Babakuş**, kamuoyunda **"yüzen tabut"** olarak adlandırılan United States gemisinin aylardır Tuzla açıklarında demirlediğini ve bu bölgede doğayı ve insan sağlığını tehdit ettiğini söyledi.

Yıllarca ABD'de bekletilen ve asbest sökümü gerçekleştirilemeyen geminin Türkiye'ye getirilmesini eleştiren Babakuş, **"Amerika'daki işçilerin yaşamı ne kadar değerliyse Türkiye'deki işçilerin de yaşamı o ölçüde değerlidir. Kimsenin göz göre göre ölüme gönderilmesine izin vermeyeceğiz"** dedi.

Yetkililerin bu soruna karşı suskun kalmasının **"utanç verici"** olduğunu vurgulayan Babakuş, şunları söyledi:

"Asbest, bulaştığı her canlıyı sinsice yok ediyor. Bu madde insan ve çevre sağlığı açısından tam bir ölüm tuzağıdır. Bu yüzden kullanımına çok sıkı önlemler getirilmiş, hatta birçok ülkede yasaklanmıştır. United States adlı geminin yapımında çalışan işçilerin hemen hepsi asbestten kaynaklanan kanser nedeniyle öldü. Bu ölüm tehlikesi bugün Tuzla'daki tersane işçilerini tehdit ediyor. 100 kadar tersane işçisi hiçbir önlem alınmaksızın gece gündüz bu ölüm gemisinde asbest sökümünde çalıştırılıyor. Çoğu genç ve karşı karşıya olduğu tehlikeden habersiz olan bu işçilerin çalıştırılması kamuoyundan gizli yapılıyor. Gemide bugüne kadar sağlıklı bir denetim yapılamadı. Yetkilileri göreve çağırıyoruz."

Toplantıda, **"Türkiye ve Dünya Kamuoyuna"** başlığıyla dağıtılan bildiride ise Çevre Bakanı Doğancan Akyürek sert bir dille eleştirildi.

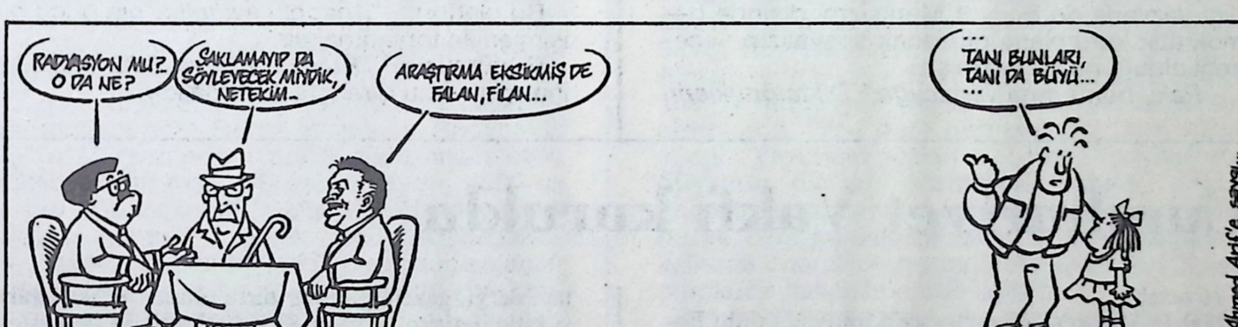
Tersaneden balıkçı tekneleri ile denize açılan ve **"ölüm gemisi"**'ne doğru yola koyulan eylemciler, denizde **"Go home"**, **"Ölüm gemisi, evine dön"** pankartlarını açtılar ve teknelerle United States gemisini kuşattılar. Ancak gemiye çıkamadılar. Gemi çevresinde balıkçı tekneleriyle tur atan ve **"Ölüm gemisini istemiyoruz"** sloganını atan çevrecilere gemiden hiçbir tepki gelmedi. United States terk edilmiş bir gemi görüntüsündeydi.

Çevre Bakanı Doğancan Akyürek, Ulaştırma ve Maliye Bakanlıkları ile İstanbul Liman Başkanlığı'na bir yazı göndererek geminin gözaltında tutulmasını istedi.

Öte yandan İstanbul Haber Servisimizin haberine göre İstanbul Valiliği, asbestli United States gemisinin kent sınırları içinde sökümüne izin verilmemesini kararlaştırdı. Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü ile Çevre Müdürlüğü'nün de gemideki son durumu inceleyecekleri bildirildi.

Çevre Koruma Vakfı, dün Vali **Hayri Kozakçıoğlu**'nun başkanlığında toplandı. Toplantıda kentin hava ve gürültü kirliliği ile United States gemisinin durumu ele alındı.

Vali Hayri Kozakçıoğlu, United States gemisiyle ilgili gelişmelerin de valilik tarafından izlendiğini, gemide çalışan ve çalışacak olan kişilere zararlı hale gelmesinin engelleneceğini açıkladı.

Solda Birlik...

UĞUR MUMCU *9 ocak*

Sosyal demokrat soldaki bölünmüşlük aklı başında herkesi tedirgin ediyor. Bu bölünmüşlüğün nasıl ortadan kalkacağı konusunda elle tutulur, somut öneriler belirlenmiş de değildir.

Bu durum, sol tabanda doğal olarak karamsarlığa ve tedirginliğe yol açıyor.

Sosyal demokrat soldaki bu dağınıklık, solun dünyadaki gerilemesi ile eş zamana düştü.

Oysa Sovyet Marksizminin çöküşü, soldaki geleneksel *"Leninist-demokratik sosyalist"* tartışmasının demokratik sosyalizm lehine sonuçlanması demekti.

Sovyetler'deki bu dağılma, *"2. Enternasyonal"*deki sosyal demokrat tezlerin ideolojik zaferi de demekti. Bu açıdan, Sovyetler'deki dağılma, sosyal demokratların haklılıklarını kanıtlamıştır.

Sosyal demokratların bu sonuçtan hız ve güç almaları gerekirken bölünüp parçalanmaları, ideolojik kişilikler ile siyasal doğrultuların yeterince benimsenmemesi, bilinmemesi ve yorumlanmaması ile açıklanabilir.

Sovyetler'deki dağılma, Türkiye'deki Marksist sol için dramatik sonuçlar doğurmuştur. TKP, TİP ve TSİP gibi Marksist-Leninist ilkeleri benimseyen partiler, bu dağılma ile birlikte ideolojik doğrultularını yitirmişlerdir.

Çin Halk Cumhuriyeti eski başkanı **Mao**'nun ideolojik görüşlerinden yola çıkan **Doğu Perinçek** liderliğindeki TİKP, *"Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi"* görüşlerini Mao'nun ölümünden sonra günün koşullarına uygulamaya çalışmış, siyasal varlığını *"marjinal parti"* konumunda da olsa bugüne kadar koruyabilmiştir. Soğuk savaş yıllarının Moskova-Pekin ideolojik çatışmasının ideolojik izdüşümleri Türk solundaki kamplaşmanın da ana nedenlerinden biri olmuştur.

Sovyetler'deki dağılma sonunda kendilerini boşlukta hisseden bazı Marksist-Leninistler, kendilerini *"etnik terör"* ile iç içe geçen *"şoven Kürtçülüğe"* kaptırmışlardır.

Marksist sol içinde haklı çıkan kesim, yalnızca **M. Ali Aybar**'ın liderliğindeki *"Sosyalist Devrim Partisi"*dir.

Aybar, 1968 Ağustosu'ndaki Sovyetler'in Çekoslovakya işgaline *"Güleryüzlü sosyalizm istiyoruz"* diyerek karşı çıkmış, 1979 yılında yayımladığı *"Leninist Parti Modeli Burjuva Modelinde Bir Örgüttür"* başlıklı kitabıyla Sovyet Marksizmini kıyasıya eleştirerek suçlamıştı.

Aybar, 40'lı yıllarda *"Vatan Gazetesi"*nde yazdığı yazılarla da Sovyet Marksizmi dışında demokratik kurumlarla oluşacak sosyalizm seçeneği olduğunu da yazmıştı.

- Peki, bunu nasıl yapacağız? Diktatörlüklerin kucağına düşmemek için demokratik müesseseleri mutlaka muhafaza edeceğiz, yetersizliklerini gidereceğiz, fakat herhalde, temel hürriyetlerin koruyucusu olan demokratik müesseselerden, yani serbest seçimden, dokunulmaz temel haklardan, basın hürriyetinden, çok parti sisteminden vazgeçmeyeceğiz. Kısacası, barışmaz iki kelimeyi korkmadan birleştirerek, diyelim ki fertçi bir sosyalizm tahakkuk ettireceğiz. İşte benim tahayyül ettiğim gerçek hürriyet rejimi... (13 Ekim 1945)

Aybar'ın bu bağımsızlıkçı, kişilikli ve özgürlükçü tutumu, Marksizmin statik ve şematik yorumlarına bağlı kalanların acımasız ve çirkin suçlamaları ile karşılaşmıştı.

Bütün bu gelişmeler, yenilgiler ve bozgunlar, geleceğin demokratik sosyalizmi ya da çağdaş sosyal demokrasi için yeni ipuçları da veriyor.

Türkiye'deki son gelişmeler de sosyal demokratlar ve bağımsız sosyalistleri nasıl bir gündemin beklediğini gösteriyor.

Kapitalist sömürü kalkmadıkça, sosyalizm, insanlık gündeminden düşmez. *"Artı-değer"* var oldukça, emek kavgası da sürer.

Sosyalizm, daha özgürlükçü, daha katılımcı, daha demokratik model ile yeniden güncelliğini korur.

Bu aşamada ne yapmalı?

Bu aşamada, sosyal demokratları bir araya getirecek *"sol platform"* toplanmalı ve sosyal demokrat kesimdeki üç partiyi bir araya getirecek bir formül üzerinde çalışmalıdır.

Yoksa, korkarız ki bu Seçim Yasası ile genel seçimde, bu üç partinin çıkaracakları toplam milletvekili sayısı 30-40 dolayında kalacaktır.

Bu platform, *"Anadolu aydınları"*nın öncü girişimleri ile toplanmalıdır.

Günümüzün *"Kuvayı Milliye ruhu"* da bu inançta ve bu dirençte aranmalıdır...

Cumhuriyet Vakfı kuruldu

10 ocak

Haber Merkezi - Gazetemizin imtiyaz sahibi **Berin Nadi**'nin kuruluşunu üstlendiği Cumhuriyet Vakfı'nın temel amacı **"Cumhuriyet gazetesinin ilkelerinden ödün vermeksizin yaşatılması ve demokrasinin savunulması"** olacak.

Prof. Dr. **Aydın Aybay** ve Avukat **Bilgin İnanç**'ın Berin Nadi adına İstanbul 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne yaptıkları başvuru üzerine 6 Ocak 1993 tarihinde **"Cumhuriyet Vakfı"**nın kuruluşu tescil edildi.

Vakıf, başlangıç bölümünde yer alan ilkeleri yerine getirmek için yazılı, sözlü, görsel yayın ve iletişim organlarını destekleyecek, basın yayın alanındaki teknolojik gelişmeleri topluma taşımaya ve uygulamaya çalışacak.

Gazetecilik mesleğinin ilerlemesi ve basın endüstrisinde çalışanların sosyal ihtiyaçlarının ve güvenliklerinin karşılanması için yardımcı olacak.

Vakıf bu amaçla, radyo, televizyon, sinema, kitap, dergi, gazete gibi her türlü ulusal ve uluslararası kitle iletişim ve basın yayın etkinliğini de destekleyecek.

Berin Nadi, Cumhuriyet gazetesinin adı üzerindeki imtiyaz hakkını vakfa devretti.

Cumhuriyet gazetesinin kurucusu **Yunus Nadi** ile akrabalığı olanlar vakfa kurucu sıfatıyla katılabilecekler.

Vakfın yönetim kurulu şöyle:

"Berin Nadi, Özgen Acar, Cüneyt Arcayürek, Aydın Aybay, Hikmet Çetinkaya, Alev Coşkun, Atilla Coşkun, Mustafa Ekmekçi, Uğur Mumcu, İlhan Selçuk, Şükran Ketenci, Osman Nuri Torun."

Berin Nadi'nin başkan olduğu vakıfta, Osman Nuri Torun başkan vekilliğine, Atilla Coşkun genel sekreterliğe, Alev Coşkun ise genel saymanlığa getirildiler.

Özer Derbil, Erol Erkut ve **Nezih Neyzi** ise denetleme kurulu üyeleri olarak atandılar.

130 bin ton radyasyonlu çay içtik

ŞÜKRAN KETENCİ *11 ocak*

Resmi bilgilere dayalı istatistikler, 1986 ürünü, 130 bin tonun üzerinde radyasyonlu çayı afiyetle içtiğimiz ya da içirildiğimiz gerçeğini ortaya koyuyor.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun dönem Başkanı Prof. **Ahmet Yüksel Özemre**'nin açıklamasına göre, 1986 yılı Ekim ayında ellerinde paketlenmeye hazır 1986 ürünü, 0 ile 89 bin bekerel düzeyinde radyasyon içeren 145 bin ton çay stoku bulunuyormuş. Bu çayları harmanlayarak 55 bin tonluk bir önceki yıldan kalmış radyasyonsuz çayla birlikte, kiloda 12 bin 500 bekereli geçmemek üzere radyasyonlu olarak satmaya karar vermişler.

Özemre, 12 bin 500 bekerellik radyasyonlu çayın, demin bir litresinde 370 bekerellik bir kirlenme anlamına geldiğini, bunun da AT ülkelerinde çaydan daha fazla tüketilen gıda maddesi süt için aldığı üst sınır olduğunu, insana zarar vermeyeceğini savunuyor.

Öncelikle Özemre'nin bugün söylediğini halkımız o gün bilmiyordu. Bilseydiniz içer miydiniz?

Dünyanın her yerinde, özellikle kirlenmenin çok olduğu ülkelerde, elde daha temizi olmadığı için konulan üst sınırlar, Türkiye'de hiçbir zorunluluk yokken, bile bile radyasyonlu çay içirilmesinin gerekçesi olabilir mi?

Halkımızın sütten çok daha fazla çay içme alışkanlığı olduğu gerçeği de bir yana, Özemre'nin piyasada satılan çaylara ilişkin koyduklarını söylediği 12 bin 500 bekerellik tavanın aşılmadığı da doğru değil. Bizim 27, 28, 29 kasım günleri Rize, Bursa, İstanbul bakkallarından aldığımız ve Berlin Senatosu Radyoaktif Ölçüm Merkezi'nde 1 aralık günü analiz ettirdiğimiz çeşitli marka 9 paket çayda, 6500 ile 26 bin 300 bekerel arasında değişen yüksek kirlilikler çıkmıştı. 5 aralık gününden başlayarak, gazetemiz manşetinden bu sonuçları açıklamış, halkımızı radyasyonlu çay içmeme konusunda uyarmaya çalışmıştık.

Sonradan diğer basının da katıldığı yayınlar ve tartışmalarda, büyüklerimiz sizin karşınıza, ellerinde çay bardakları ile çıkmış, bizi **"art niyetli karanlık güçler"** olmakla suçlayıp, **"Az radyasyonlu çay iyidir"** demişlerdi. Halkın çok azı bizim uyarılarımız doğrultusunda daha az içme ya da içmeme yolunu seçmiş, çoğunluk, **"az radyasyonlu çayın cinsel gücü arttırdığı", "sağlığa yararlı olduğu"** fetvalarını dinlemeyi yeğlemişti.

Tabii ki bu çayları içenlerin az ya da çok kesin zarar gördüğü ya da kansere yakalanacakları gibi bilim dışı bir iddia söz konusu olamaz. Ancak o zaman da Türkiye'den konuşturacak bilim adamı bulamadığımız için az radyasyonlu çayın içirilmesinde bir sakınca olmadığı iddialarını, tahlilleri yaptırdığımız Berlin Ölçüm Merkezi uzmanlarına yorumlatmış, gazetemizde de yayımlamıştık. Uzmanlar, zorunluluk olmadıkça, bile bile asla radyasyon yüklenmesi yolunun seçilemeyeceğini, en küçük ölçülerden bile kaçınılması gerektiğini, insanların zaten bilmeden ve zorunlu hallerle çok fazla radyasyon aldıklarını açıklıyorlardı. Hem Türkiye'nin çay içme alışkanlığı içinde belirlenen sınırların çok yüksek ve sakıncalı olduğunu söylüyor, hem de **"Anlamıyoruz, bile bile, zorunluluk olmadan fazladan radyasyon vermek niye"** diye soru yöneltiyorlardı.

Bizim rastlantı sonucu tahlile götürdüğümüz örneklerde bile, uzmanlara göre **"içirilmemeli"**, Özemre'ye göre **"içirilmeli"** denilen, 12 bin 500 bekerellik sınır, 26 bin bekerel ile iki katına çıkmış bulunuyor. Kaldı ki daha yüksek radyasyonlu çayların da içirildiği kanıtlanmış gerçekler olarak ortada duruyor. Her şeyden önce özel sektörün ürünlerinde çok daha insafsız ölçüler vardı. Onlarda harmanlanacak radyasyonsuz eski çay yoktu. Ağırlıklı üretimleri, çayın en fazla kirlendiği mayıs sürgününe dayanıyordu. Bizim sürekli çay örneği alıp yurtdışında tahlil ettirecek halimiz yoktu. Habercilikte hedef, olayı kanıtlamaktı. Ancak özelde çevreden bütün meraklıların, tıbbi analiz yapabilecek laboratuvarı elinde bulunduran bilim çevrelerinin, sürekli analiz yaptıklarını ve 40 binli, üzerinde, radyasyonlu çay örnekleri bulduklarını biliyoruz.

Bize çayda radyasyon olayını bildiren Doç. **Semiha Arayıcı**'nın Rize'den hediye olarak getirdiği özel paketlerde 45 bin bekerel çıkmıştı. Almanya'ya ihraç edilen çaylarımızda çıkan ortalama radyasyon miktarı ise 60 bin bekerele ulaşıyordu. Bize göre harmanlama belki uzun süreli yayımlarımızdan sonra, radyasyonu düşürme ölçüleri gözetilerek yapıldı, ancak öncesinde tamamen keyfi idi. Belli ki yurtdışında ve özel paketlerde daha yüksek değerler, kalitede önemli olan yeni üretimin daha yüksek oranlarda kullanılması ile ilgiliydi.

Ne kadar miktarda radyasyonlu çayın bize içirildiği gerçeğine gelince. Politikacıların televizyonda tartışırken söyledikleri gibi bir bilinmez değil.

Bulunması çok kolay. Elde 26 bin ton kadar gömülü radyasyonlu çay var. Çay-Kur'un 1986 ürünü üretimi Özemre'ye göre 145 bin ton, Tekel'in yıllık istatistiklerine göre ise 140 bin ton. Kabaca gömülü çayı çıkardığımızda Çay-Kur ürünü olarak 120 bin ton radyasyonlu çay içtiğimizi var sayabiliriz. Çok az bir miktar yakmayı ya da arada içilmeden orda burda kalmış olmayı, yine küçük rakamlarla ihracı da içilenden düşebiliriz. Ancak daha kirli olarak özel sektör üretimini katmamız gerekiyor ki, nereden baksak en iyimser hesapla 130 bin tonluk bir radyasyonlu çayı afiyetle içmiş bulunuyoruz.

Afiyet olsun.

Uyuşturucu...

UĞUR MUMCU *13 ocak*

Son günlerde uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan çeteler tek tek yakalanıyorlar.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yapanlar genellikle, kazandıkları paralarla silah satın alırlar.

Son yıllarda Avrupa'nın birçok kentinde yakalanan kaçakçılar, -örneğin 13.3.1990 günü Almanya'nın Hamburg, 23.11.1991 günü Hollanda'nın Arnhem, 22.1.1991 günü Fransa'nın Nice kentinde, 3.6.1992 günü İtalya'nın Luguriann kıyılarında yakalanan kaçakçılar- PKK adına kaçakçılık yaptıklarını itiraf etmişlerdir.

Akdeniz'de 3.5 ton eroin ile yakalanan ve batırılan *"Kısmetim-1"* gemisi ardından Sarp sınır kapısında ele geçen iki TIR'daki 1.5 ton bazmorfin, son olarak da Marmaris'te *"Lucky-S"* gemisinde ele geçen 18 ton uyuşturucu, çok uluslu kaçakçılık örgütlerinin Türkiye'deki kanlı kargaşaya silah sağlayacaklarını gösteriyor.

Marmaris'te ele geçen *"Lucky-S"* gemisindeki uyuşturucuların, **Halil Havar** ile ilgili olduğu ileri sürülüyor.

Kimdir Halil Havar?

Halil Havar, Gaziantepli ünlü silah kaçakçılarındandır. Adı, 12 Eylül 1980 öncesi duyulan Havar, silah kaçakçısı **Mehmet Havar**'ın oğludur.

1979 yılı 25 Mayıs günü Mehmet Havar'ın Gaziantep'teki evinde yapılan aramada, 867 tane İspanyol yapısı tabanca, çeşitli silah ve mermilerle 333 kilo afyon, 6 kilo esrar ele geçmişti. Gaziantep Spor Kulübü başkanlığı da yapan Halil Havar, Hollanda'da tutuklu bulunduğu cezaevinden helikopter ile kaçmıştı.

Kaçakçılık, çokuluslu bir kirli ve kanlı ticaret dalıdır. Kaçakçıların hemen hemen her ülkede güçlü yandaşları ve işbirlikçileri bulunur.

Bakalım, bu son uyuşturucu çetelerinin işbirlikçileri kimler?

★★★

Özgür Gündem gazetesi imtiyaz sahibi, kimyevi madde pazarlamacısı işadamı ve Kürt milliyetçisi **Yaşar Kaya**, yine *"sapla samanı"* karıştırarak Cumhuriyet gazetesini karalamaya çalışıyor.

Geçenlerde Şeyh Sait Ayaklanması davasına bakan mahkeme üyelerini karıştırdı, şimdi de 22 Şubat 1962 ve 21 Mayıs 1963 ihtilal girişimleri ile 9 Mart-12 Mart olaylarını birbirine karıştırıyor. Kürt milliyetçiliği ile solculuğu, solculukla ırkçılığı birbirine karıştırdığı gibi... Kaya'nın kafası Cudi Dağları'ndan da karışık.

Kaya, Diyarbakır Belediye Başkanı'na yazdığı mektupta, Kürtçülüğün görüşüldüğü sırada Başbakan **Adnan Menderes**'e fahri hemşerilik verilmesine karşı çıkarken hangi solculuğun ve hangi Marksistliğin gereğini yerine getiriyordu? Yaptığı, düpedüz Kürt milliyetçiliğiydi. Kürt milliyetçiliğinden neden utanıyor Kaya?

1960 öncesinde **Yasin Gültaş** adlı bir ajan ile ilişkisi, kendi açıklamaları ve mahkeme kararı ile kanıtlanmıştır. *(Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nin 24 Eylül 1965 gün ve 1965/14 esas sayılı gerekçeli kararı s: 21.)*

Kaya, bunu bir *"şeref madalyası"* olarak kabul ediyorsa başka madalyaları da hak ediyor demektir.

Cumhuriyet gazetesi, Kurtuluş Savaşı'nda kalpaklı Kuvayı Milliyecilerce Ankara'ya taşınan *"Yeni Gün Matbaası"* ile kuruldu. Uyuşturucu madde kaçakçılığı davası sanıklarının paraları ile değil!

Evet, **Behçet Cantürk**, Özgür Gündem gazetesini çıkaran *"Ülkem Basın ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şirketi"* ortaklarındandır.

Cantürk, bu suçlardan yargılanmış ve aklanmıştır. Bunlar biliniyor. Ancak Cantürk'ün zenginlik kaynağı nedir?.. Bu bilinmiyor.

Bu milyarlar, kendisine Diyarbakır'ın Lice ilçesindeki yoksul anasından-babasından mı kalmıştır? Bunu herkes gibi ben de merak ediyorum.

Ve iş ortağı, kimyevi madde pazarlamacısı yakın dostu Kaya'ya soruyorum:

- *Nereden geliyor bu değirmenin suyu?*

Kaya, **Paul Waridel** adlı İsviçreli kaçakçının adını hiç duymuş mudur? Sanmıyorum. Yargıç **Falcone** adını?.. Kaya bu adları bilmez, bilse bile birbirine karıştırır. Ancak bu Waridel'i, ortağı Cantürk çok iyi tanır.

Waridel, Türk mafyası ile işbirliği yapan bir İsviçreli kaçakçıdır. Yargıç Falcone de, İtalya'da bu Türk ve İtalyan mafyası soruşturmasını yürütürken öldürülen İtalyan yargıcının adıdır. Paul Waridel, *"Sarı Avni"* diye bilinen **Avni Karadurmuş**'un (Musullu) ortağıdır. Waridel, 14 Haziran 1985 günü İsviçre'de *"Pizza Connection"* diye bilinen uyuşturucu madde kaçakçılığı davasında Amerikalı yargıçlara verdiği ifadede (s: 67, satır 5) Cantürk'ün, Sarı Avni'nin ortağı olduğunu söylemekte, ifadesinin bir başka yerinde de (s: 130) Yunan gizli istihbarat örgütüne bilgi verdiğini anlatmaktadır. *(Southern District Reporters U.S. Court Hause. Foley Square, New York. N.Y-791-1029).*

"Özgür Gündem" gazetesi ortağı Behçet Cantürk adı, Torino Ceza Yargıçlığı'nın 3 Aralık 1986 gün ve 3/85 sayılı son soruşturma açma kararının 57. sırasında da geçiyor. *(Türkçe çeviri, s: 178).*

Cantürk'ün para kaynağının uyuşturucu madde kaçakçılığından gelmediği mahkeme kararı ile kanıtlandı diyelim. Nedir öyleyse bu paraların kaynağı?

★★★

Türkleri Kürtlere, Kürtleri de Türklere karşı kışkırtıp, yaptıkları uyuşturucu ve silah kaçakçılığından yine vurgunlar vurmaya hazırlayanlar var. Bunların bir kısmı *"Kısmetim-1"* ve *"Lucky-S"* gemileriyle yakalandı.

Ötekiler kim?..

Irak bombalandı

15 ocak

Dış Haberler Servisi - Körfez Savaşı'ndan iki yıl sonra müttefikler, Irak'ı tekrar bombaladı. Amerikan uçak gemisi Kitty Hawk'tan kalkan ABD uçakları ile Suudi Arabistan'daki Dahran Üssü'nden havalanan İngiliz **"Tornado"** ve **"Fransız Mirage-2000"** ile ABD uçaklarının dün akşama doğru gerçekleştirdikleri saldırı, üç saat sürdükten sonra tamamlandı. CBS televizyonu, saldırıda, Irak'ın 32. enlemin güneyindeki SAM-3 füze bataryaları ile erken uyarı sisteminin vurulduğunu bildirdi. CNN, hava harekâtının salı günü için planlandığını, ancak hava muhalefeti yüzünden çarşambaya (dün) ertelendiğini bildirdi.

Beyaz Saray Sözcüsü **Marlin Fitzwater,** dün akşam TSİ 21.30'da gazetecilere yaptığı kısa açıklamada, müttefik uçaklarının, Güney Irak'taki **"füze bataryaları ile bazı askeri altyapı tesislerini"** bombaladıklarını, tüm uçakların üslerine geri döndüğünü bildirdi. Fitzwater, **"Irak, BM Güvenlik Konseyi'nin kararlarını çiğnemeye devam ettiği takdirde, müttefik uçakları yine uyarıda bulunmadan askeri hedefleri bombalayacaklar. Saddam Hüseyin, kararlı olduğumuzu anlamalıdır"** dedi.

Fitzwater, bombardımanın, **"Irak'ın 32. enlemin güneyine yerleştirdiği füze bataryalarını çekmesi için 6 ocakta verilen ültimatoma uymayışına karşılık olarak gerçekleştirildiğini"** söyledi. Fitzwater, Başkan **Bush**'un Kuveyt'e 600-900 kişilik özel bir tabur asker gönderdiğini de açıkladı.

Reuter'in haberine göre ABD'li Senatör **John McCain** dünkü hava saldırısında Irak'ın füze bataryalarının yanı sıra komuta merkezlerinin ve havaalanlarının bombalandığını söyledi. Senatör McCain, saldırıya Amerikan **"Stealth"** uçaklarının da katıldığını bildirdi.

Müttefiklerin Irak'a dün gerçekleştirdiği hava saldırısını ilk duyuran, İngiliz **"SKY"** televizyonu oldu.

SKY televizyonu, TSİ 18.00'de müttefik uçaklarının Irak'a saldırmak için havalandığını, ancak bu haberin resmi kaynaklarca henüz doğrulanmadığını bildirdi.

SKY'dan kısa süre sonra Amerikan NBC televizyonu, müttefik uçaklarının Irak'a saldırı başlattıklarını bildirdi.

NBC'nin Pentagon muhabiri **Fred Francis,** ABD savaş uçaklarının, ABD'nin Körfez'deki Kitty Hawk uçak gemisinden ve Suudi Arabistan'daki 4 üsten havalandıklarını bildirdi.

Francis, Bush yönetiminden bir yetkilinin, **"Saldırı çok sınırlı bir hava saldırısı olacak Saddam için, yoksa gerçek bir saldırı değil"** dediğini kaydetti.

Fred Francis, saldırının TSİ 17.30 sularında başladığını ve TSİ 20.15'te bittiğini söyledi.

NBC muhabiri, saldırıya 100 dolayında uçağın katıldığını bildirirken Fransız kaynakları, uçakların hedefler üzerinde 30 dakika kaldıklarını belirttiler.

İngiliz kaynakları, **"Saddam Hüseyin'e kısa, sert, anlayacağı bir ders verildiğini"** belirtti.

Müttefik savunma kaynakları, saldırının Irak'ın Al-Jarah, Tallil ve Jaliban hava üsleri ve uçaksavar bataryalarını hedef almış olabileceğini kaydettiler. Diğer muhtemel kaynaklar arasında ise Basra'daki Irak bölgesel komuta merkezi, hava savunma ve iletişim merkezleri ile Sam füzesi rampalarının olabileceği belirtildi.

ABD'de 20 ocakta başkanlığı üstlenecek Bill Clinton'ın geçiş dönemi danışmanlarından biri ise **"Böyle bir harekâtı desteklediğimizi açıkladık. BM kararlarının ihlaline izin verilemez"** dedi.

Bu arada, Irak'ta Saddam Hüseyin rejimine muhalif grupları bünyesinde toplayan Irak Ulusal Kongresi, saldırıdan önce müttefiklere çağrıda bulunarak askeri müdahale sırasında **"halkın acılarına acı katmamalarını ve sivil hedeflere yönelmemelerini"** istedi.

Irak Ulusal Kongresi Yürütme Konseyi Başkanı **Ahmet Şalabi,** müttefiklerin Irak'a karşı dün akşam düzenlediği harekât öncesinde Londra'da düzenlediği basın toplantısında, Bağdat'taki iktidarı zayıflatacak herhangi bir müdahaleyi desteklediklerini, ancak böyle bir harekâtın sadece Saddam Hüseyin'i hedef alması gerektiğini belirtti.

Foça'nın taş evleri elden gidiyor

ŞEVKİ AVCI *20 ocak*

FOÇA - Osmanlı Rum mimarisinin 100 yıllık tescilden düşürülmüş taş evleri **"bir kat kazanmak uğruna"** tek tek yıkılıyor ya da yıkıma terk ediliyor.

Osmanlı Rum mimarisinin benzersiz bütünleşmesiyle yıllardır ayakta kalan, eşsiz güzellikte Foça evleri giderek yıkılıyor. Müteahhitlerin iştahlarını kabartan, taş evler, merkezi ve yerel yönetimin, koruma kurullarının duyarsızlığıyla tek tek elden gidiyor. Her geçen gün biraz daha betona boğulan Foça'da kentsel SİT alanında, üstelik İzmir 1 No.'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu onayıyla yıkılıyor. Üstelik bu uygulamalar Kültür Bakanlığı'nın ihale ettiği Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmalarının sürdürüldüğü bir dönemde gerçekleşiyor. Son olarak geçen hafta da iki taş bina daha yıkıldı. 1981 yılında tescil edilip korumaya alınan bu binalar 3 yıl sonra tescilden düşürülmüştü.

Foçalı korumacılar bu anlaşılmaz tutumun düzeltilmesi için İzmir 1 No.'lu Koruma Kurulu'na birçok başvuru yapıldığını belirterek tescilden düşürülen 65 binanın yeniden korumaya alınması gerektiğini belirtiyor ve şu görüşleri dile getiriyorlar: **"Bu binalar Osmanlı, Rum mimarisinin birbirine girdiği, başka yerlerde rastlanılmayan türden özelliklere sahip. Yıllardır tek tek gidiyorlar. 1981 yılında korumaya alındıklarında sevinmiştik. Ama ANAP iktidarı döneminde bu 211 evden 65'i anlaşılmaz bir kararla tescilden düşürüldü. Bu anlaşılmaz tutumlar daha sonra da sürdü. Kurul seyirci kalmaktan da öte yıkımları onayladı."**

Foça Belediye Başkanı **Nihat Dirim,** Koruma Amaçlı İmar Planı'nın hazırlanması nedeniyle 1984 yılından bu yana tescilden düşürülen hiçbir binaya izin vermediklerini belirterek, **"Ancak 2 bina için izin verdik. Çünkü hazırladıkları projeleri İzmir 1 No.'lu Kurul'dan onaylatılmış"** dedi. Buna karşın söz konusu iki evle ilgili olarak 5 kişilik kuruldan iki üyenin bulunmadığı bir toplantıda yıkım kararını onaylayanların arasında Nihat Dirim'in de olduğu öğrenildi. Bu arada yıkım kararının verildiği 20.8.1992 tarihinden önce 14.7.1992 tarihinde Foça Koruma Amaçlı İmar Planı yapılacağının bilinmesine korumacılar dikkat çekti. Bu arada Koruma Amaçlı İmar Planı'nın sorumlusu mimar **Cengiz Kabaoğlu,** iki binanın yıkılmasının yanlış olduğunu belirterek, **"Biz yalnızca araştırma ve ön değerlendirme çalışmalarıyla görevliyiz. Bu çalışma sonuçlanıncaya kadar her türlü yıkımın ve yeni yapım işlerinin durdurulmasında yarar gördüğümüzü ilgililere bildirdik. Ayrıca bizim çalışmamız duyuldukça ev yıkma eğilimlerinin artacağını da biliyorduk. Bunu da ilgililere bildirdik"** diye konuştu.

Bu arada beldede tescilli ya da tescilsiz binalardan bazılarının yıkıma terk edildiği dikkatleri çekiliyor. Bu evlerden bazılarının çatıları yok oldu, bazıları korumasız duvarlarıyla yağmura, rüzgâra, doğanın eline bırakıldı. Terk edilmiş bazı evlerin de sahipleri tarafından gizli gizli bir an önce yıkılsın diye tahrip edildiği de Foçalıların dilinde. Son olarak **Hüseyin Aksoy** adındaki bir yurttaş, savcılığa başvurarak evinin bitişiğinden kazma sesleri duyduğunu, içerde gizli bir yıkım yapıldığını belirtti. Savcılık konuyla ilgili Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Prof. Dr. **Güven Bakır'ı** bilirkişi olarak atadı. SİT alanları yağmalanan, tarihi evleri giderek azalan Foça'yı kurtarmak için kim ne yapacak? Korumacılar umutlarının sönmemesini istiyor, ama gerçekler karşısında da karamsarlığa zorlandıklarını vurguluyorlar.

Askerin imam hatipli öğrenci huzursuzluğu

22 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nda, imam hatip lisesi mezunlarının harp okullarına girmelerinin önündeki engelin kaldırılması, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde huzursuzluk yarattı.

Askeri kaynaklar, konuyla ilgili olarak Genelkurmay Başkanlığı'nın **"aşırı hassas"** olduğunu bildirdiler. Milli Savunma Bakanı **Nevzat Ayaz** da, olaya bakanlığın da karşı olduğu mesajını verdi.

Ayaz, **"Milli Eğitim Komisyonu'nda ilave edilmiş bu madde, kanunun çıktığı anlamına gelmez"** dedi.

Genelkurmay Başkanlığı'na yakın askeri kaynaklar tepkilerini dile getirirken, **"Bu konuda aşırı hassasiyet var. Zaten, TSK'da gerek sağ olsun, gerek sol olsun, aşırı akımlar barınamaz. Biz kimsenin namazına, orucuna karışmayız, ancak irticai faaliyetlere kesinlikle izin verilemez. Ayrıca TSK'da öncelikli olan görevdir, önce görev yapılır"** diye konuştular.

Milli Savunma Bakanı Ayaz, Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, **"Böyle bir karar alınmışsa, ondan sonra daha gidilecek komisyonlar var, Meclis var. Bizim bakanlık olarak görüşümüz biliniyor. Bu konuda, daha önceden harp okullarına kız öğrenci alımı ile ilgili kanun tasarısı görüşülürken de benzer teklifler olmuştu. Buna biz esbabı mucibeleri (gerekçeli sebepleri) ile ilgili görüşümüzü bildirdik. Bundan sonraki aşamalarda da bakanlığın ve Genelkurmay'ın görüşleri ifade edilecektir"** diye konuştu.

Bakan Ayaz, askeri okulların fen ve matematiğe dayalı eğitim programları olduğunu da bildirerek, **"Onun dışındaki programlardan olan liselerin öğrencileri alınmıyor. Harp okullarının ağırlıklı müfredat programı fen ve matematiktir"** dedi. **"Henüz komisyondan geçmiş bir konu üze-**

rinde" fazla yorum yapmak istemediğini de kaydeden Ayaz, şöyle devam etti:

"TBMM'nin bir komisyonu bir karar almışsa, onu ben eleştirecek değilim. Ama kanun çıkması için birçok aşamalardan geçmesi lazım. Hükümetin görüşü bellidir. Hükümet, kendi görüşü istikametinde bundan sonraki aşamalarında gerekli çalışmaları yapar. Milli Eğitim Komisyonu'nda ilave edilmiş olan bu madde, bir kanunun çıktığı anlamına gelmez."

Harp okulları ile ilgili yeni düzenlemeler öngören yasa tasarısı, TBMM'de Milli Eğitim Komisyonu'ndan sonra, Milli Savunma ile Plan ve Bütçe Komisyonlarında görüşülecek. Tasarı daha sonra TBMM Genel Kurulu'nun gündemine gelecek.

CHP Ankara İl Başkanı **Nail Gürman,** Başbakan **Süleyman Demirel**'e bir telgraf çekerek, durumu protesto etti.

Zeyilname...

UĞUR MUMCU *24 ocak*

Bugün pazar, nedense dilimin ucuna ANAP'ın o eski şarkısı takılıyor: "Arım/balım/peteğim..."

Bugün bu şarkıyı ele alıp bir pazarlık yazı mı yazayım? Yoksa son güncel olaylara mı değineyim..

Gazetecinin görevi güncel olayları yazmak, öyleyse şu Yüce Divan konusuna girelim.

İki eski Bayındırlık Bakanı'na Yüce Divan yolunun açılması, ANAP içinde tepkiyle karşılanıyor.

Bu iki eski bakan; **Safa Giray** ve **Cengiz Altınkaya**, TBMM Başkanlığı'na gönderdikleri açıklamada, otoyol ihaleleri ile ilgili sözleşmelerde **"büyük ekonomik bunalımlarda"** yüklenici şirkete *"fiyat farkı"* ödeneceğine ilişkin madde bulunduğunu, TBMM Soruşturma Komisyonu'nun bu maddeyi *"olağanüstü durumda fiyat farkı ödenmeyecektir"* biçiminde yorumladığını ileri sürüyorlar.

İki eski bakan, TBMM Başkanlığı'na gönderdikleri açıklama metnine 16 Aralık 1986 günü Karayolları Genel Müdürlüğü ile yüklenici şirket *"Enka-Bechtel Müşterek Teşebbüs Ortaklığı"* arasında imzalanan *"Gerede-Ankara ve Ankara Çevre Yolu"* sözleşmesinin 65. sayfasının noter onaylı örneğini de sunmuşlar.

İki bakanın sundukları söz konusu sözleşmenin 71. maddesi şöyle:

- Teklif tarihini takiben işlerin inşa edilecek olan ülke dahilinde o ülke hükümetinin döviz kısıtlamaları koyması veya ülke parasının devalüasyonu sonucu büyük ekonomik bunalım geldiği takdirde idare, söz konusu ekonomik bunalım sebebiyle veya neticesinde işlerin icrası bakımından veya işlerle ilgili olarak artan masrafları müteahhide ödeyecektir. Ancak işbu maddedeki hiçbir husus, söz konusu durumlarda müteahhide tanınmış olan her türlü hakları veya hukuki yolları hiçbir şekilde ihlal etmeyecektir.

Oysa, aynı sözleşmenin 65. sayfasının 19. satırında yer alan ve iki bakanın fiyat kararnamesine dayanak olarak seçtikleri bu *"ödeyecektir"* sözcüğü, *"ödemeyecektir"* biçiminde düzeltilmiştir!

"Zeyilname", bir sözleşmenin koşulları üzerinde bazı değişiklikler yapan ya da sözleşme metnindeki yanlışları düzelten geçerli son metin demektir.

Bu geçerli son metin, yüklenici şirketlere *"büyük ekonomik bunalımlar"*da ek para ödeneceğini değil, *"ödenmeyeceğini"* öngörüyor.

Sözleşmenin İngilizce metninin 72. sayfasında; *"Addendum"* başlıklı bölümde de aynı düzeltme yapılmış ve 7. satırda yer alan *"shall pay"* sözcükleri, *"shall not pay"* olarak düzeltilmiştir.

Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 1986 yılındaki bu sözleşmeden sonra yaptığı başka sözleşmelerde de bu 71. maddede hep *"ödenmeyecektir"* sözcüğü yer almıştır.

Örneğin *"Tarsus-Pozantı, Ayrı-Adana-Toprakkale-Gaziantep Otoyolu Sözleşmesi, sayfa 50..."*

Bu iki eski bakan, kendilerini savunurlarken sözleşmede yer alan *"ödemeyecektir"* sözcüğünü nasıl olur da *"ödeyecektir"* diye sunarlar?

Ve fiyat farkı kararnamesini bu yanlışa dayanarak savunurlar?

Sözleşmeyi neden baştan aşağı hiç okumazlar?

Sözleşmeyi okumuşlarsa bu yanıltmayı; bilerek, isteyerek yapıyorlar demektir.

Okumuşlarsa TBMM ve kamuoyunu bilerek yanıltıyorlar, okumamışlarsa çam üstüne çam devirerek *"aymazlık rekoru"* kırıyorlar!

Bu iki eski bakan 30 Ekim 1989 gün ve 89/14657 sayılı fiyat kararnamesini, *"işte bu sözleşme büyük ekonomik bunalımlarda müteahhitlere ek para ödeneceğini öngörüyor"* mantığı ile savunmaya kalkıyorlar.

Oysa, işte kanıtlandı, sözleşmede tam bunun tersi söz konusu; bu gibi durumlarda *"para ödenmesi değil, ödenmemesi gerektiği"* yazılı.

TBMM Soruşturma Komisyonu, fiyat kararnamesinin yürürlüğe sokulması ile 31.12.1991 tarihine kadar geçen sürede oto-yol yüklenici şirketlere toplam 1.152.457.550.78 Amerikan Doları ve 1.211.331.87 İngiliz Sterlini ödeme yapıldığını saptıyor (Rapor s: 11).

Bu iki sayın bakana kendilerini savunmaları için bu işlerden anlayan avukat bulmalarını salık veririz.

Yoksa, Yüce Divan'da savunmalarını TBMM Başkanlığı'na gönderdikleri açıklama gibi yapacaklarsa yandılar demektir.

Neyse efendim, ne diyorduk?..

"Arım/balım/peteğim" diyorduk.. İyi pazarlar.. Geçmiş olsun, geçmiş olsun..

BAŞKENT GÜNLERİ
Müşerref Hekimoğlu
20.000 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez.

Cumhuriyet

YAŞANANLARDAN İZLER-İZLENİMLER
Kâzım Yenice
20.000 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez.

69. YIL SAYI 24800 / 4000 TL. (KDV içinde) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI NADİR NADİ (1945-1991) 18 ŞUBAT 1993 PERŞEMBE

İhmal mi, kaza mı?

Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'i Ankara'dan Diyarbakır'a götüren askeri uçak havalandıktan kısa süre sonra düştü. Bitlis ve beraberindeki üç subay ile bir astsubay şehit oldu

Uçak 12.20 sıralarında Güvercinlik'ten havalandı. Kalkıştan birkaç dakika sonra, uçağın pilotu Binbaşı Yaşar Erhan Güvercinlik uçuş kulesini arayarak, uçakta arıza olduğunu ve Esenboğa Havalimanı'na zorunlu iniş yapmak istediğini bildirdi. Binbaşı Erhan uçağın motorunda yangın çıkması üzerine, Esenboğa'ya ulaşamayacağını anladı ve Yenimahalle posta merkezinin bahçesindeki yola inmek için çaba harcadı. Ancak yere çakıldı. (Fotoğraflar: AA)

Güvercinlik Askeri Havaalanı'ndan kalktıktan sonra Esenboğa'ya acil iniş isteyen, ancak iki motorundan birinin alev alması sonucu Yenimahalle'de yere çakılan B-200 tipi uçak, çok sık arıza yaptığı için askeri çevrelerde 'sabıkalı' olarak anılıyor. Uzmanlar, uçağın bakımının önemli olduğuna, en küçük aksaklığın ciddi sonuçlar yaratabileceğine dikkat çekiyor ■ 19. Sayfada

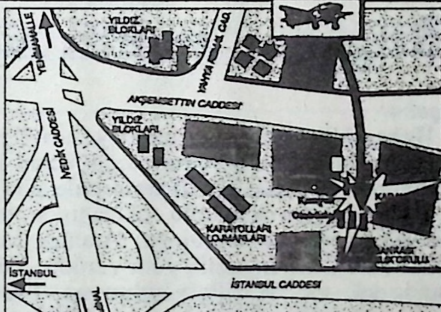

SEZGİN AĞLADI - Orgeneral Eşref Bitlis ve beraberindekilerin ölmesine yol açan uçak kazasından hemen sonra Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş ile birlikte olay yerine gelen İçişleri Bakanı İsmet Sezgin gözyaşlarını tutamayarak ağladı.

Yerleşim merkezine düştü

Facia daha da büyüyebilirdi

▶ Kaza yerinin çevresindeki çok katlı lojmanlar ve kamu binalarıyla trafik dikkate alındığında, pilotun, uçağın düşeceğini anladığı anda, en az can kaybına yol açacak bir nokta aradığı belirtiliyor. Uçağın, çevredeki çok katlı lojmanlara çarpması halinde büyük bir facianın meydana geleceği ifade ediliyor. ■ 19. Sayfada

Bakan iki kez uyardı, jandarma arama yaptı, 18 tutuklunun firar ettiği 35 metrelik tünel fark edilmedi

Kaçacaklarını herkes biliyordu

GÜNCEL

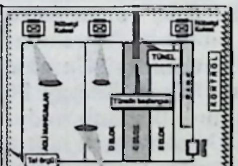
CÜNEYT ARCAYÜREK

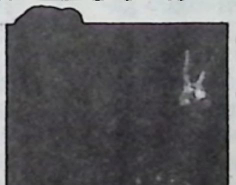
Habbeyi Kubbe Yapmak

Sırplara karşı savaşan Bosnalıyı, "*Osmanlıya vergi vermemek için Müslüman olanlar*" diye tanımlayanın kim olduğunu sormaya gerek yok.

Geçmişten sayısız örneklerden sadece birini, Şıdır diye Azeriyi bizden saymayanın kim olduğunu anımsamak, soruyu yanıtlamaya yeter de artar bile.

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de.

Mürsel Göleli 2 Ocak 1990 günü Sağmalcılar Cezaevi'ndeki açık görüşte, yerine yeğenini bırakarak firar etmişti. Kaçtığı, 23 gün sonra anlaşılan Göleli, 3 Nisan 1992'de yakalanmıştı.

▶ Nevşehir E Tipi Kapalı Cezaevi'nden kaçan 18 siyasi tutuklunun arasında birer kez firar etmiş Dev-Sol liderlerinden Mürsel Göleli ile TİKKO'nun Genel Sekreteri olduğu öne sürülen Hasan Duma da bulunuyor.

▶ Adalet Bakanı Seyfi Oktay, Nevşehir Cezaevi'nden firar olabileceği yolunda duyumlar aldıklarını belirterek 'Cezaevi yetkililerini son 20 gün içinde iki kez uyarmıştık, bir kez de arama yapılmıştı' dedi. ■ 18. Sayfada

BATMAN RAPORU

DYP Batman Kurucu Başkanı:

Emniyet Hizbullah'a göz yummuyor. Önünü tam açsalar PKK biter.

Bir eğitimci:

Ben PKK'lı değilim, ama sana PKK'lıyım demek geliyor içimden.

AYDIN ENGİN'in yazı dizisi yarın Cumhuriyet'te

Nazarbayev, Demirel'in önerisini destekliyor

Kazakistan'dan petrol arama daveti

ANKARA / BAKÜ (Cumhuriyet) - Orta Asya ve Azerbaycan'dan Avrupa'ya pazarlanacak petrolün taşınacağı güzergâh konusunda Bakü'de yapılan teknik toplantıdan henüz bir sonuç çıkmamakla birlikte Türkiye'nin önerisinin ağırlıklı olarak benimsendiği öğrenildi. Türkiye'nin petrolün İskenderun'a boru hattıyla getirilip Akdeniz'e ulaştırılması önerisine Azerbaycan tam destek verdi. Bu konuda kesin karar 28 şubatta verilecek. Başbakan Süleyman Demirel, Orta Asya petrolünün dünyaya aktarılması için en uygun yolun Akdeniz olduğunu söyledi. Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev de Kaf-

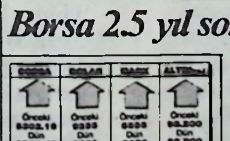
■ Arkası Sa. 19, Sü. 8'de

BUGÜN / KİTAP

30 yıl çocuklarla soluk soluğa

Borsa 2.5 yıl sonra rekor kırdı

▶ İstanbul Menkul Kıymetler Borsası 2.5 yıllık aradan sonra yeni bir fiyat rekoru kırdı.

▶ Hazine'nin iç borç geri ödemesiyle birlikte piyasaların paraya boğulması, faizlerin düşürülmesi ve hisse senedi yatırım fonlarının kurulmaya başlanması ile 1993 yılından itibaren hareketlenen borsa dün yüzde 8.5 artış yaparak tavana vurdu. ■ 8. Sayfada

Dolara Clinton darbesi

▶ ABD Başkanı Bill Clinton'ın vergilerin yükseltileceğini açıklaması Wall Street'i ve doları vurdu. ■ 8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU *14 Nisan 1989*

İşçi Hakkı...

İşçiler, emeklerini diledikleri koşullarda pazarlayabiliyorlar mı? Hayır. Binbir türlü engel, binbir türlü yasak var.

Sendikalar, siyasal partilerle birlikte eylem yapabiliyorlar mı? Hayır. Bu konuda da binbir türlü engel söz konusu.

Peki sermaye?

Devlet, çeşitli yollarla sermayeye destek oluyor. "Vergi iadesi" diyor destekliyor. "Kalkınmada önce-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

Helsinki Yurttaşlar Derneği kuruldu

1 şubat

İstanbul Haber Servisi - Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nda (AGİK) belirlenen ilkelerin desteklenmesi ve hayata geçirilmesi amacıyla 14 Ocak 1993'te kurulan Helsinki Yurttaşlar Derneği bugün İstanbul'da gerçekleştirilecek bir kokteylle çalışmalarına başlayacak.

Öte yandan Helsinki Yurttaşlar Meclisi'nin perşembe günü Ankara'da başlattığı Yürütme Konseyi Toplantısı ve Uluslararası Çalışma Konferansı ise bugün sona eriyor. İstanbul'da bu akşam düzenlenecek kuruluş resepsiyonuna HYM'nin 12 kişilik konsey üyeleri de katılacak.

Helsinki Yurttaşlar Meclisi Eşbaşkanlarından **Mary Kaldor,** dün Ankara'da düzenlediği basın toplantısında, HYM'nin Yürütme Konseyi ve Uluslararası Çalışma Konferansı toplantıları için Ankara'yı seçme nedenleri arasında "Türkiye'nin, Kafkasya, Balkanlar ve Ortadoğu'ya uzanan sorunlu bölgenin kalbinde, kuzeyden güneye, doğudan batıya ve Avrupa'dan Asya'ya geçiş yolunun üzerinde yer almasına bağladı. Türkiye'nin resmi düzeyde Helsinki sürecinin içinde yer aldığını ve birçok uluslararası anlaşmayı imzaladığını anımsatan Kaldor, bu anlaşmaların sağladığı güvencelerin toplum hayatına yeterince geçirilemediğini vurguladı.

HYM Yürütme Konseyi üyesi **Murat Belge** ise, Türkiye'deki sivil toplumun önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini ve Helsinki Yurttaşlar Derneği olarak en genel amaçlarının da bu olduğunu söyledi. Derneğin resmi çalışmalarına, İstanbul'da bugün düzenlenecek resepsiyonun ardından başlayacağını belirten Belge, ayrıca olumlu yönde gelişme potansiyeline sahip Türkiye'nin ekoloji, kadın, insan hakları, demokrasi sorunlarına ilişkin çalışmalar yapılacağını ve bu yönde örgütlenmeye gidileceğini dile getirdi.

Ankara'daki Yürütme Konseyi Toplantısı'na, Türkiye'nin yanı sıra Bulgaristan, Çekoslovakya, Danimarka, Macaristan, İrlanda, İtalya, Hollanda, İspanya, İngiltere, İskoçya ile Yeni Yugoslavya'dan yürütme kurulu üyeleri katılıyor. Türkiye'deki çalışmalarına resmen bugün başlayacak olan Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin kurucuları arasında **Adalet Ağaoğlu, Murat Belge, Halil Berktay, Mehmet Ali Birand, Süleyman Çelebi, Murtaza Çelikel, Sinan Gökçen, Ercan Karakaş, Murat Karayalçın, Osman Kavala, Ümit Kıvanç, Orhan Pamuk, Emil Galip Sandalcı, Haluk Şahin, Bülent Tanör, Şirin Tekeli** ve **Mete Tuncay** da yer alıyor.

Bugün, yarın ve daima Mumcu için

5 şubat

Haber Merkezi - Gazetemiz yazarı **Uğur Mumcu'nun** öldürülmesini protestoya yönelik yürüyüş ve mitingler yurdun çeşitli yerlerinde sürüyor.

Torbalı-Aydın karayolu kavşağında toplanan 3 bin kişilik yurttaş topluluğu, Atatürk Meydanı'na kadar olan 1 kilometrelik yolu yürüdü. Yürüyüş sırasında sık sık **"Katiller bulunsun, hesap sorulsun", "Türkiye, İran olmayacak"** sloganları atıldı. Eskişehir'de pazar günü **"Laik ve Demokratik Türkiye"** mitingi düzenlenecek. 58 demokratik kitle örgütü tarafından oluşturulan Demokrasi Platformu tarafından düzenlenecek mitingin saat 13.00'te Odunpazarı'nda yapılacağı bildirildi. Mitingde gazetemiz yazarı **Şükran Ketenci** de bir konuşma yapacak.Bolu'da demokratik kitle örgütleri tarafından düzenlenen yürüyüş, yarın saat 12.00'de yapılacak. SHP İl Başkanı **Selman Serttepe,** "faşist ve halk düşmanı" olduğu gerekçesiyle MHP'nin "Şeriatı desteklediği, çağdaş değerlere saldırdığı" için de RP'nin mitinge davet edilmeyeceğini bildirdi. Buca ve Aliağa'da iki caddeye Uğur Mumcu'nun adı verildi. Karaman Belediye Meclisi de yapımı sürmekte olan Belediye Kültür Sitesi'ne Uğur Mumcu'nun adının verilmesini kararlaştırdı. Kartal Soğanlık'ta bir mahalleye Uğur Mumcu adı verildi. Gazetemizi dün ziyaret eden Kartal Belediye Başkanı **Mehmet Ali Büklü** ve Çağdaş Kooperatifler Birliği, (Çağ-Koop) Başkanı **Turgut Ünlü** ve kooperatif üyeleri Uğur Mumcu'nun öldürülüşünden dolayı taziyetlerini bildirdiler. Çağ-Koop'un önerisi üzerine Belediye Meclisi kararınca Soğanlık 2 No'lu Gecekondu Önleme Bölgesi'ne Uğur Mumcu Mahallesi adının verildiğini belirten Kooperatif Başkanı Ünlü, **"Kalpaksız Kuvayı Milliyeci Uğur Mumcu'nun anısını yaşatmak dar gelirli emekçi insalarımızın oluşturduğu mahallemizde Uğur Mumcu'nun ismini ölümsüzleştirmek, çocuklarımızı Uğur Mumcu'nun idealleriyle yetiştirmek için mahallemize Uğur Mumcu adının verilmesini istedik"** dedi. Adana'da yarın yapılacak yürüyüş ve mitinge RP ve MHP'nin çağrılmaması kararlaştırıldı. Eğitim-İş Genel Başkanı Niyazi Altunya, yaptığı açıklamada, Mumcu'nun, **Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Turan Dursun, Çetin Emeç, Abdi İpekçi** gibi bir "öğretmen" olduğunu belirterek **"Onun dershanesi Cumhuriyet idi, Türkiye idi, dünya idi"** dedi. Energy FM 7 şubat pazar günkü Türkiye'nin ilk canlı radyo talk showu "Doctor Stress"i Uğur Mumcu için hazırladı. İktisad Fakültesi Mezunları Cemiyeti'nin dün gece düzenlediği **Uğur Mumcu'**yu anma toplantısında 1993 yılı 'Uğur Mumcu Yılı' ilan edildi. İFMC Başkanı **Ufuk Uras, "Hem duygudaşlığı ifade etmek hem de konjonktürü değerlendirip yaşam hakkı, demokrasi ve Uğur Mumcu'nun Türk siyasi hayatına katkılarını konuşmak üzere bir araya geldik"** dedi. 14 şubatta Sultanahmet Meydanı'nda Uğur Mumcu için bir miting yapmak üzere valiliğe başvurduklarını belirtti.

6 yılda 93 bireysel başvuru

DENİZ TEZTEL *7 şubat*

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve uygulamadaki sorunların tartışıldığı seminerde, Türkiye'den Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na 6 yıl içinde yapılan bireysel başvurulardan 20'sinin kabul edildiği, 73'ünün kabul edilmediği açıklandı. Hukukçular iç hukukta gözaltı süresi yasalarda daha uzun tutulsa bile, "Terör suçuyla 4 günden fazla gözaltında kalan kişilerin" bireysel başvuru hakkını kullanabileceklerini belirttiler.

Paris ve İstanbul Barosu ve Avrupa Konseyi'nin ortaklaşa düzenledikleri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve uygulamadaki sorunlar konulu seminerin dünkü bölümünde Türkiye'den yapılan bireysel başvurular anlatıldı. Bu arada İstanbul Barosu Başkanı **Turgut Kazan** ile Paris Barosu Başkanı **Georges Felecheux** Türk Fransız Hukukçular Derneği'nin kurulduğunu açıkladılar.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Hukukçusu **Civan Turmangil**, Türkiye'den yapılan başvurularda karşılaşılan sorunları anlattı. Turmangil, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini 28 Ocak 1987 tarihinde imzaladığını hatırlatarak, 6 yıl içinde yapılan bireysel başvurulardan 20'sinin kabul edildiğini, 73'ünün kabul edilmediğini belirtti. Turmangil'in verdiği örnekler doğrultusunda ferdi başvuruda bulunabilmek için gerekli olan koşullar şunlar:

- Türkiye 28 Ocak 1987 tarihinde bireysel başvuru hakkını tanıdığı için bu tarihden önceki davalar nedeniyle başvuruda bulunulamıyor.
- İç hukuktaki tüm yolların kapanması halinde başvuru yapılabiliyor. İç hukuktaki en son yol olarak yargıtay kabul ediliyor. Eğer bir davada yargıtay kararından sonra "yeniden yargılanma" ya da "karar düzeltme için" Türkiye'de başvuruda bulunulmuş olunsa bile bu başvuruların sonucunu beklemeye gerek yok, bireysel başvuruda bulunulabilir.
- İç hukuktaki yolların kapanmasından sonra 6 ay içinde başvuruda bulunmak gerekiyor. Eğer bu süre geçirilirse başvuru kabul edilmiyor.
- Herhangi bir kişi gözaltında bulunduğu sırada kötü muamele gördüğünü savcılığa bildirir ve savcılık kolluk kuvvetleri hakkında takipsizlik kararı verirse, savcılığın bu kararı son hukuki yol olarak kabul ediliyor. Bu kişi bireysel başvuru hakkını kullanabiliyor.
- İç hukukta gözaltı süresi daha uzun tutulsa bile, terör suçundan 4 günden fazla gözaltında kalan kişi, 6 ay içinde bireysel başvuru hakkını kullanabiliyor. 4 günden fazla gözaltında kalma Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı sayılıyor.
- Tutukluluk halinin veya davanın uzun sürmesi halinde de bireysel başvuru hakkı kullanılabiliyor.
- Belli bir siyasi parti yöneticisinin veya üyesinin konuşmaları nedeniyle yargılanması ifade özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğü çerçevesinde ele alıyor. Böyle bir kişinin bireysel başvurusu komisyonca kabul ediliyor.
- Bireysel başvuruda tarafın mutlaka devlet olması gerekiyor. Kişilere karşı bireysel başvuru yapılamıyor.

Güliver Hangi Ülkede?..

İLHAN SELÇUK *9 şubat*

Tümünün değil; ama kimi küçük memurun yaşamı, 'amir'ine endekslenmiştir.

Şef ya da müdür, bizimkine 'iltifat' etti mi dünya güzel görünür; bir horlama, dışlama ya da azarlama, bizimkinin dünyasını karartmaya yeter.

Kolay değil, ekmek parası..

Yükselme hırsı..

Sicil kaygısı..

Dünya mizahında bu tür küçük memurun öyküsü, en çok Rus edebiyatında işlenir.

★

Peki, Amerika Birleşik Devletleri, Cumhurbaşkanı Sayın Özal'ın sicil amiri mi?

Babıâli basını işi o kerteye getirdi ki yüzümüz kızarıyor.

Eski ABD Cumhurbaşkanı Bush döneminde başladı bu iş, Clinton döneminde sürüyor; hepimiz gözlerimizi Amerika'ya çevirdik; Beyaz Saray'ın patronu, Türkiye'nin cumhurbaşkanına mı yoksa başbakanına mı daha çok 'iltifat' edecek diye heyecanla bekliyoruz.

Sanırım bu alanda her türlü ölçüyü, endazeyi kaçırdık:

- ABD Cumhurbaşkanı Clinton'un Sayın Özal'ı kabulü kaç dakika kaç saniye sürdü?

- Boşversene sen, Clinton daha önce Demirel'e telefon etti, kimi yeğlediği ortaya çıktı..

- Başbakanla kaç dakika konuşmuşlar telefonda?

- Bilmem, kimse kronometre tutmamış..

- Ama Özal daha önde görünüyor..

- Neden?

- İlk randevuyu o kopardı..

Cumhurbaşkanımız, Amerika'da turlayıp duruyor. Clinton'la görüşmesinin Türkiye'de reklamını yapan yağdanlıklarını seferber ediyor; ama ayıp değil mi bize? Bilinçli ya da bilinçsiz, öyle bir havaya girdik ki bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nde değil, Amerikan mandasında yaşıyor gibiyiz.

Oysa yağdanlıklar, Özal'ı methetmek isterken zemmediyorlar; çünkü 21. yüzyıla yaklaşan dünyamızda, insanlık bu tür değer yargılarını çoktan aşmıştır.

Britanya İmparatorluğu'nda kral ya da kraliçe, Afrika sömürgelerinden gelen sultana ya

da amira iltifat ettiği zaman, sömürge halkının başı göğe ermezdi.

Kanuni Sultan Süleyman, keferenin kralına yüz verdi diye kral hazretleri yücelmezdi..

Bu kafayı değiştirmek gerek! 21. yüzyıla yaklaşırken yalnız dünyada yaşayan bütün insanların değil, halkların ve devletlerin de eşitliğini benimseyen çağdaş düşüncenin erdeminden payımızı almalıyız. Özal'ın değerlerini tartacağımız terazi, Beyaz Saray'da değil, Türkiye'dedir. Gorbaçov bir ara Beyaz Saray'ın ve Amerika'nın gözbebeği gibi değil miydi?

Sovyet lideri, başkan ile al takke ver külah, Amerikan halkıyla da içli dışlı olmuştu.

O yıllarda Rus lideri Yeni Dünya'da öylesine popüler olmuştu ki siyahıyla beyazıyla Amerikan halkı Gorbaçov'u Bush kadar seviyordu.

Diyorlardı ki:

- Yoldaş Gorbaçov, adaylığını koysa, Amerika'da başkanlık seçimlerini kazanabilir.

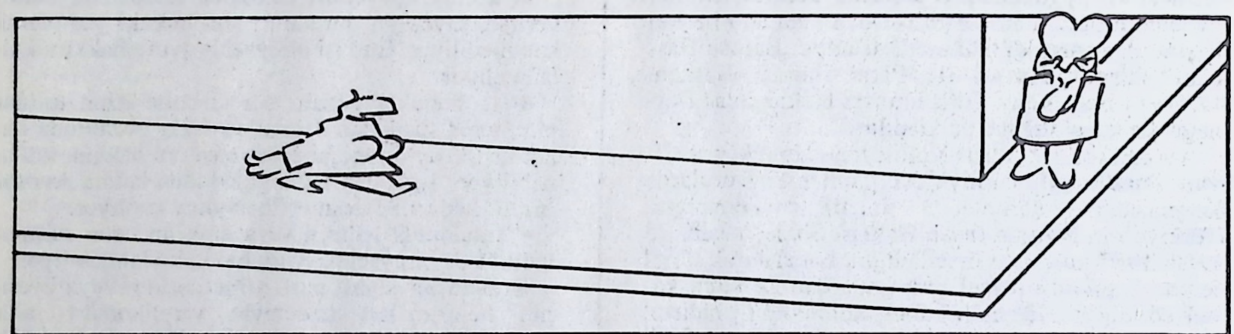
Aradan çok geçmedi, ortada ne Sovyetler Birliği kaldı, ne de Gorbaçov! ABD, Rus liderinden alacağını almış, kendisini de kapının önüne koymuştu.

★

Yazıktır ve ayıptır..

Ne Çankaya'da oturan cumhurbaşkanını layık olmadığı bir terazide tartmaya kalkışalım.

Ne de kendimizi aşağılayıp küçültecek değer yargılarını kullanmaya yeltenelim.

Soruşturma kavgası

10 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Çetin Emeç, Turan Dursun ve Bahriye Üçok cinayetlerine ilişkin soruşturma "arapsaçı"na döndü. Başbakan **Süleyman Demirel**'in basına erken bilgi verilmesiyle katillerin elebaşlarının yakalanamadığını açıklaması, Emniyet Genel Müdürü **Yılmaz Ergun**'un soruşturmayı televizyondan öğrendiğini söylemesi ve İstanbul DGM Başsavcısı **Ahmet Köksal**'ın "soruşturma laçkalaştı" değerlendirmesi, soruşturmanın ciddiyetine gölge düşürdü.

Başbakan Süleyman Demirel, Köksal'ın demecine tepki göstererek resmi görevlilerin açıklama yapmamasını istedi.

İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin**, Köksal'ın böyle bir açıklama yapmadığını ileri sürerken Köksal da "Açıklamada bulundum, ama gazetelerde yazıldığı gibi değil" dedi.

Adalet Bakanı **Seyfi Oktay**, başsavcının sözlerinin yanlış anlaşıldığını bildirdi.

Başbakan Süleyman Demirel, dün DYP grup toplantısında yaptığı konuşmada, son operasyonlarla ilgili olarak gazetelerde "fevkalade şaşırtıcı" haberler çıktığına dikkat çekti ve olayın özü yerine açıklamalarla uğraşılmasını eleştirdi. "Şaşırtıcı" haberlerin bir kısmının beyanlara dayandığını belirten Demirel, şunları söyledi:

"Bunların bir kısmı beyanlara dayanıyor, bu beyanların yapılmaması lazım. Tedbir aldık. Bir kısmı da yanlış anlaşılmalardan kaynaklanıyor. Sanki son 10-15 günde güvenlik güçlerinin elde ettiği başarıları söndürmeye yönelik bir gayret görülüyor. 'İşte bunların aslı, faslı yoktur, düzmecedir' deniyor, yapılan şeylerin boş şeyler olduğu söyleniyor. Düzmece olsa, bunun kime faydası dokunur? Bu beyanlar başkalarının işine yarar. Biraz sabredin, güvenlik makamları son makam değildir, yargılamalar yapılacaktır. İşte şu öldürülen kişi, şu gömüldüğü yerde gösteriliyor. Buna rağmen bazı kişiler, 'aslı yoktur' diyor.

Devletin resmi görevlilerinin de beyan yapmamalarını istiyorum. Beyanları siyasi kişiliği olanlar yapsın. Üzerinde siyasi sıkıntı olmayan kişiler tartışmanın içine giriyor.

Birtakım zihinlerde de cinayetin özü nedir, bir yana bırakılıyor. Beyanlarla uğraşılıyor, işte o beyan şununla çelişiyor diye.

Bu neye yarar? Önemli olan cinayet. Resmi görevlileri, siyasi iktidarı küçük düşürücü birtakım gayretler var.

Devlet bu olayların üzerine gitmeye devam ediyor. Asıl olayı bir yana bırakıp yan meselelerle uğraşmak doğru değil."

Emeç, Üçok ve Dursun cinayetlerinin soruşturma aşamasında basına erken bilgi sızdırılması soruşturmaya büyük bir darbe vurdu.

Başbakan Demirel ocak ayı sonunda yaptığı aylık olağan basın toplantısında bu nedenle katillerin

ele başlarının kaçtığını açıkladı. Tartışmalar sürerken, İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in basına yaptığı açıklamadan bir gün sonra Emniyet Genel Müdürü Yılmaz Ergun soruşturmayı televizyondan öğrendiğini, kendisine gelişmeler konusunda hiçbir açıklama yapılmadığını söyledi. Katil zanlılarının büyük bölümünün Batman kökenli olması dikkat çekerken Batman Emniyet Müdürlüğü'ne de Sezgin'in basına yaptığı açıklamadan daha sonra bilgi verildiği ortaya çıktı.

Son olarak İstanbul DGM Başsavcısı Ahmet Köksal'ın "soruşturma laçkalaştı" sözleri bardağı taşıran son damla oldu. Soruşturmanın sağlıklı yürümemesine neden olan bu gelişmelerin ayrı bir araştırma konusu yapılıp yapılmayacağı merak ediliyor.

Basına bilgi sızdırılmasının "çok amaçlı" olabileceği belirtiliyor. Yetkililer sızan bilgilerle faillerin bir anlamda uyarılmış olduğuna ve kaçtıklarına dikkat çektiler.

Ekonomi, aşka engel değil

EDİP EMİL ÖYMEN *13 şubat*

LONDRA - Gündelik yaşama karanlık gölgeler düşüren ekonomi kâbusuna karşın, "aşk sektörü" canlı. Hele Sevgililer Günü, gri bir tablodaki pembe ve turuncu fırça darbeleri gibi ferahlık getirecek, iç açacak bir fırsat. İç çamaşırı, çikolata, çiçek satışları hafta başından başlayarak arttı. Televizyon reklamları arttı. Kart satışları arttı. Hafta sonunda bazı oteller, sevgililer için özel tarife uyguladılar. Aşk Sektörü'nün kendine özgü ekonomi kuralları aksamadı. Çiçekçiler, şekerciler, otelciler, lokantalar, içki dükkanları, kırtasiyeciler bir kaç gün için de olsa bayram ettiler. Romantik roman yazarlarının pembe ve beyaz dizilerinin satışı ivme kazandı, kasalarına trink para sayıldı. Posta idaresi bile "Sevgiligraf" uydurdu. 190 numarayı çeviren herkes, sevgilisi için telefonda telgraf yazdırdı. Ülke içinde artık telgraf çekilmiyor, ama Posta İdaresi, nostaljik takılarak romantik taleplere yanıt verdi. Sevgililer Günü'nde en çok iş yapanlar ise şekerciler. "İtalya'da aş başkadır" posteriyle ortalığa çıkan şekerci "Carluccio", üzeri işlemeli çok şık bir teneke kutuyu 13.50 Sterline (200 bin Lira) satıyor. İçinde, Piyemonte'de "Caffare"den gelme sütlü, fındıklı, kuruüzümlü harikulade çikolatalar... "Fransa'da sanki aşk çok daha başka değil midir?" diye soran "Charbonnel et Walker"de geçen hafta hayatını yaşadı. Bu da bir başka çikolatacı. Daha doğrusu, "çikolata butiği." Aslında İngiliz, ama "Aşk ve İngilizler" denkleminin, suratları buruşturmasını baştan engellemek için Fransız geçiniyor. 250 gramlık minik bir kutuyu 400 bin Lira'ya satıyordu. Sadece yeme-içme ile sınırlı kalmadı hediyelik eşya furyası. Örneğin, isteyen sevgilisinin adını uzayda istediği bir yerdeki bir yıldıza verebildi. "Uluslararası Yıldız Kurumu" bu işle uğraşıyor. 40 Sterlin (500 bin Lira) bastırana kurum, kocaman bir sertifika yolluyor, ve bir de plan: Yıldızınızın yeri, adresi, nasıl gidilir planı... Ya da bir TIR kamyonunun bütün bir yanını kiralayabilirsiniz ve sevgilinize aşkınızı orada ilan edebilirsiniz. Kamyonun bir günlük kirası, 3 milyon Liraya yakın. Buna şöför dahil tabii. Ama ilanın hazırlanmasına da bir 4 milyonu daha gözden çıkartacaksınız. Bugün, sözü en az edilecek konu ise evlilik. Avrupa'da son 50 yılda gözlenen evlenme ve boşanma eğilimlerinin incelendiği bir raporda, yeni yüzyıla ilerlerken, evliliğin gitgide cazip olmaktan çıktığı belirtildi.

Bosna mitingi sönüktü

DENİZ TEZTEL *14 şubat*

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın isteği nedeniyle özel izinle Taksim Meydanı'nda düzenlenen "Bosna-Hersek mitingi" beklenen ilgiyi görmedi.

Mitinge "konuşma yapmak üzere" davet edilen siyasi parti genel başkanlarına ve yöneticilerine ise söz verilmeyeceği miting sırasında bildirildi. Yeniden Doğuş Partisi Genel Başkanı **Hasan Celal Güzel** kendisine söz verilmeyeceğini öğrenince "Bu, Bosna Hersek'e destek mitingi değil, Özal'a destek mitingi, Özal şova dönüştü" diyerek Cumhurbaşkanı Özal'ın konuşmasının başında miting alanından ayrıldı.

Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı **Muhsin Yazıcıoğlu** da yaptığı açıklamada Özal'ı şov yapmakla suçlayarak "Milletin duyarlılığına karşın bazı şovlar yüzünden bu tavır değerlendirilememiştir" dedi.

Düzenleme komitesinin "Allah için" herkesi çağırdığı ve 300 bin kişinin katılacağının açıklandığı Bosna-Hersek mitingine katılanların sayısı on bini bulmadı.

Cem Karaca, Ekrem Bora, Hülya Koçyiğit, Ayşen Gruda da katılanlar arasındaydı.

Bir gece önceden çok sıkı önlemlerin alındığı, girişlerde herkesin arandığı Taksim Meydanı'nda bulunanların çoğunluğunu MHP ve MHP kökenlilerin oluşturduğu gözlendi. Özürlülerin de katıldığı mitingte konuşmalar sağır ve dilsizler için işaret diliyle anlatıldı.

Ses düzenini ANAP'ın eski teknik danışmanı **Erkal Zenger**'in yaptığı mitingi eski DPT Müsteşarı **Yıldırım Aktürk** yönetti. "İnsan Hakları Savunucuları Uyuyor mu?", "Tükürün ehl-i salib'in hayasız yüzüne, tükürün onların asla güvenilmez sözüne", "Müslüman olmak suç mu?" pankartlarının bulunduğu mitingte sık sık "Ya Allah, ya Bismillah. Allahüekber" diye bağrıldı. "Ordu Bosna'ya", "İmam hatipliler orduya" sloganları da

atıldı ve cihat bayrakları açıldı.

Miting saat 13.10 da bir dakikalık saygı duruşuyla başladı. Saygı duruşu sırasında Fatiha okundu. **İlhami Gencer**'in, İstiklal Marşı'nı okutması ve Bosna Ulusal Marşı'nın çalınmasından sonra mitinge katılan YDP Genel Başkanı Hasan Celal Güzel, ANAP Genel Başkanı Yardımcısı **Lütfullah Kayalar**, Hak-İş Genel Başkanı **Necati Çelik**, Gümülcine bağımsız milletvekili **Sadık Ahmet**, Sancak Müslüman Milli Meclisi Eğitim Bakanı **Rıza Guruda**, DP Genel Başkanı **Hayrettin Erkmen** ve bazı Müslüman ülkelerin diplomatik temsilcileri kürsüye gelerek topluluğu selamladı. Daha sonra Bosna Cumhurbaşkanı **Aliya İzzetbegoviç**'in gönderdiği mesaj okundu.

Mehteran Bölüğü'nün alanda yerini almasından 10 dakika sonra Cumhurbaşkanı Turgut Özal saat 13.05'te alana girdi. Eşi **Semra Özal** ile birlikte gelen Cumhurbaşkanı Özal, Bosna için toplanıldığını, mitinge katılan herkesin bütün İslam dünyasının, insanlık âleminin ortak vicdanını temsil ettiğini söyledi.

Özal'ın "Türkiye Laik bir ülkedir", "Türkiye demokratik bir ülkedir" sözlerini yuhalayan topluluk "Türkiye Müslüman bir ülkedir" sözlerini alkışladı. Konuşmasında Türkiye'nin "İslam devleti" olduğunu da söyleyen Özal, Bosna-Hersek'in tarihini de kısaca anlattı.

Özal, Amerika gezisinden bahsederken de yuhalandı. Özal'ın konuşmasından sonra kürsüdekiler ve miting alanında bulunanlar el ele tutuşarak Bosna'ya dayanışma selamı verdiler. Bu sırada alana "Sev Dünyayı" şarkısının yayını yapıldı.

Ancak yayın yuhalamalar üzerine kesildi. Mitingin bittiğinin anons edilmesi üzerine önde Mehteran Bölüğü arkada Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve eşi Semra Özal ile mitinge katılanlar Harbiye Askeri Müzesi'ne kadar yürüdü.

Özal ve eşi gruptan Harbiye Orduevi önünde ayrıldılar. Özalların Harbiye Orduevi'ne girmesinden sonra bir grup, İsrail ve Yugoslav havayollarının binalarını taşladı. Binaların içinde kimse bulunmadığı için yaralanan olmadı. Yürüyüşçüler Askeri Müze önünde durdurulunca bir grup oturma eylemi yaptı. Emniyet güçlerinin uyarılarının ardından göstericiler dağıldı.

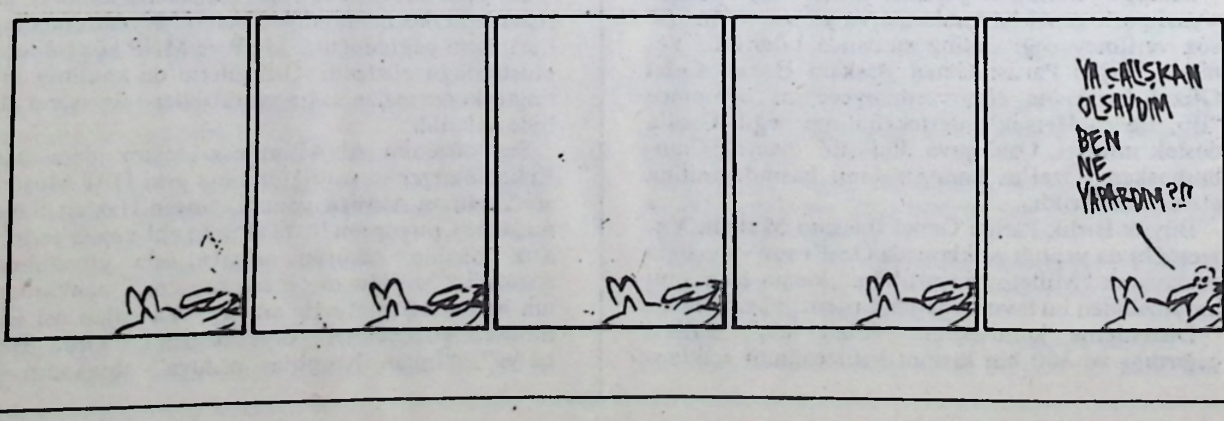
Aşkın Kimyası, Fiziği, Bir de Ekonomisi?..

ERDAL ATABEK *15 şubat*

Dün, 14 Şubat günü, bütün dünyada "Aşıklar Günü" olarak kabul edilmişti. 'St. Valentin Günü' olarak bilinen bu olay "aşk" denilen evrensel heyecanın yeniden sorgulanmasına yol açtı. Ünlü Time dergisi, kapağını "Aşkın Kimyası" başlığıyla bu konuya ayırdı. Bizim gazeteler bu bölümden alıntılar yaptılar. Sevgililere mesajlar yayımlandı, radyolardan sevgi sözcükleri iletildi. Benzeri başka günlerde de olduğu gibi çiçeklerle, şekerlemelerle başlayan bir armağan yağmuru 'aşkın ekonomisi'ni de canlandırdı.

'Aşk, insanın başına gelen en güzel şey' midir? Yoksa kurtulunması gereken bir 'hastalık' mıdır? 'Kaçınılmaz bir tatlı bela' mıdır? Yüzyıllar boyunca bu sorular sorulup durulur.

Biyologlara göre 'aşk denilen heyecan, erkek ve kadının çocuk yapmak için programlanmış yapılarını harekete geçiren cinsel dürtülerin kamuflajına yarayan süslü bir giysidir.' Bu görüşü öne sürenler, cinsel dürtüler doyurulup da asıl amaca ulaşıldıktan sonra ortada pek heyecan kalmayışına da dikkat çekerler. İnsanbilimciler daha çok kültürel davranışların üzerinde durarak, 'aşk davranışlarının, toplum kültürleri tarafından biçimlenmiş evlenme törelerine yol açan heyecanlar' olduğuna işaret ederler. Bu kez açıklama, kimya biliminden geliyor. İnsan kimyasıyla ilgili araştırmalar 'aşk olgusunun insanın merkez sinir sistemindeki iç salgılarla ilişkili olduğunu' belirtiyor. Bu araştırmalara göre 'ilk etkilenme', bir uyarının tetiğinin çekilmesiyle başlıyor. Gelişme özellikleri, kalıtımsal, ruhsal deneyimler, hatta kokular bir insanın başka bir insana 'romantik reaksiyonlar'ını başlatabiliyor. Bu başlangıcı, beynin salgıladığı 'doğal uyarıcılar' izliyor. Bu doğal uyarıcılar, bedenin salgıla-

dığı amfetaminler (Feniletilamin FEA, dopamin, norepinefrin). Bu salgılanan maddeler, çoşkulu bir sevinç ve neşenin kaynakları. Böylece âşık olan kişinin yaşadığı büyük sevinç ve neşe açıklanmış oluyor. Bu dönemin iki yıldan üç yıla kadar sürdüğü de öne sürülüyor. Aşkın başdöndürücü güzel yılları... Ama üç yıldan sonra bu salgılar giderek azalıyor. Aşk da böylece ölüyor mı? Araştırmacılar bu soruya 'hayır' diyorlar; 'aşk ölmüyor, ama biçim değiştiriyor'. Bu 'çekicilik' döneminden sonra beyin salgısının türü değişiyor, yeni bir dönem başlıyor: 'Bağlılık dönemi'. Bu dönemde salgılanan iç hormon, 'endorfin'. Endorfin, 'endojen (iç) morfin' demek. Çok güçlü bir ağrı kesici olan 'endorfin' güvenlik, sakinlik, dinginlik duygularının yaratıcısı. Bu dönemde sevgililer birbirlerine karşı duydukları duygunun fırtınaları yerine karşılıklı güvenin, karşılıklı bağlılığın dinginliğini yaşıyorlar. Kırmızı aşkın yerine mavi sevginin geçtiği dönem. Bundan sonraki dönem, beynin 'oksitoksin' salgıladığı dönem olarak belirtiliyor ki, bu da sevişme isteği uyandırıyor, doyumun gevşemesini ve bağlılığı sağlıyor.

Kuşkusuz aşkın kimyası da var, fiziği de, tarihi, coğrafyası da. Ama kültürlerin aşka, sevgiye, cinselliğe bakışı çok önemli. İnsanın iç kimyası ne salgılarsa salgılasın toplumun kültürü onu biçimlendiriyor. Ayıplar, günahlar, yasaklar bir toplumda insanların çevresini kuşattığı zaman ne kimyanın sözü geçiyor ne fiziğin termodinamik kuralları işliyor. Çevreleri tarafından kuşatılmış, gözetlenen, denetlenen insanlar içlerinde yaşayan fırtınaları doğal esintiler olarak yaşayamayınca ortalığı hüzün kaplıyor. Sevdiğine kavuşamama, istediğine ulaşamama, nedeni pek de bilinmeyen bir şiddete dönüşüyor, içe kapanmaya dönüşüyor; sonuçta, hayattan hiçbir zevk almama biçimine giriyor. Böylece kendi doğasına bırakılsa yoluna girecek bir yaşama renkliliği, yerin göğün karardığı bir karabasan olup çıkıyor. Biyolojik heyecanlarla toplumsal koşulların birbirine denk düştüğü ender kesişmeler de, paylaşılmayan toplumsal hayatın törpüleri içinde ufalanıp tanınmaz duruma geliyor.

Toplumumuzun neden mutsuz olduğunu, "aşkın kimyası" örneğinde de görüveriyoruz. Mutluluğa değil de mutsuzluğa yöneltilmiş bir yaşama ideolojisinde bireylerin mutlu olma şansları azalıyor. Çünkü insanlar toplumlarla birlikte mutlu olabilirler. Toplumsal mutsuzluğa karşın bireysel mutluluğu yakalayabilmek, daha doğrusu, üretebilmek çok güç de ondan. Paylaşılmayan mutluluk gelişmiyor da ondan.

Kimyasını yaşayıp da fiziğini yaşayamamak, insan için acı bir umarsızlık. Tarihinizi değiştiremezseniz coğrafyanızı değiştirin türünden önerilerle geçiştirilecek bir durum değil bu. Neyse ki umarsız insanların alarm sinyallerine ekonominin yanıtı yetişiyor. 'Sevgililer gününde sevdiğinizi unutmayın. Armağan standları sizi bekliyor. Çiçekçiler 24 saat açık. Çikolata, şekerleme reyonları cicili bicili paketlerle sizleri bekliyor. Koşun, armağanlarınızı alın ve sevginizi kanıtlayın. Hadi ama, geç kalmayın...' Böylece ekonomi insanların imdanına yetişiyor, kimyanın sürprizlerini, fiziğin katı kurallarını, tarihin geleneklerini, coğrafyanın stratejik sıkıntılarını çözümlüyor. Türkiye de özürlü kadın-erkek ilişkileri içinde 'Dünya Sevgililer Günü'nü kutlamış oluyor...

Sol'un İki Yanlışı!

AHMET TANER KIŞLALI *21 şubat*

Askerler, "Savaşın başlangıcında yapılan yanlışı düzeltmek zordur" derler.

Oysa 1980 sonrasının Türkiye Solu, çıkış noktasındaki yanlışların henüz bilincinde bile değil. Bu nedenle solun yeniden iktidar seçeneği olması giderek daha da zorlaşıyor.

İşbirliği-güçbirliği yerine "birleşme"yi hedef seçmek de yanlış; örgüt-yapı sağlamlığı yerine önceliği "program"a vermek de yanlış!

Bu yanlışlar nedeniyledir ki bir araya getirilmek istenenler -tüm zorlayıcı koşullara karşın- giderek daha da uzaklaşıyorlar..

★

Daha CHP'nin yeniden siyaset sahnesine dönüş hazırlıkları yapılırken yazmıştım, "program değil, yapı önemlidir" diye...

DSP'nin programında eksiklik ya da tutarsızlık bulmak çok zordur. SHP'nin programı, çağdaş sosyal demokrasinin hemen tüm öğelerini içerir. CHP'nin programı da kuşkusuz ki Türkiye'nin ve dünyanın bugünkü koşullarının gerisinde kalmayacak..

Ama bu üç partiden hiçbirisi, ne iktidara aday ne de "ana muhalefet" olmaya!

Bırakın halkı, o üç partiyi birleştirmeye çalışanların bile çoğunluğu, o programlarda neler olduğunun ayrımında değiller. Çünkü o programların günün birinde yaşama geçirileceğine inanan yok!

1970'lerin ünlü "Akgünlere" programı çok mu daha tutarlıydı da ellerde ve dillerde dolaşıyordu? Çok daha büyük bir birikimin ürünü olduğu için mi, kitleleri peşinden sürüklüyordu?

Pek sanmıyorum!..

Ama insanlar, "Akgünlere" izlencesinin gerisinde, onu yaşama geçirebilecek bir güç olduğuna inanıyordu. O nedenle de orada yazılmış olanları önemsiyordu..

★

27 Mayıs Anayasası, birçok Batılı demokratik ülke anayasasından daha ilerideydi. Ama ne Türkiye o ülkelerden daha iç açıcı bir siyasal yaşama kavuştu, ne de o anayasanın savunucuları Türkiye'de iktidara sahip olabildiler..

Demokrasinin gerektirdiği toplumsal yapıya büyük ölçüde sahip olan İngiltere'de ise yazılı

anayasa bile yok..

Her ideoloji, benzer koşulları paylaşan toplum kesimlerinin gereksinmelerini karşılayan bir inanç sistemidir. Siyasal partiler de o gereksinmeleri dile getirmek ve çözümlerini yaşama geçirmek için vardırlar.

Eğer toplumsal tabanı yansıtan tutarlı bir örgüt ve yönetim yapınız yoksa, o programın da hiçbir anlamı yoktur. Ama toplumsal tabanınızı iyi belirlemişseniz, yönetiminiz "gerçekten" demokratik bir biçimde olmuşsa, programınızdaki eksiklikler ve yanlışlar mutlaka giderilir!

Kitlelere güven verecek olan öğe partinin "programı" değil, "yapısı"dır! Hele hele "düzen değişikliği" gibi bir savdan yola çıkmışsanız, o savı sırtlayacak örgütü ve yönetim kadrolarını görmeden kitleler size güvenemez..

Üstelik "önce program" dediğiniz zaman, üç parti de -kendisini daha tutarlı göstermek için- benzer noktaları değil, ayrımları vurgulamak zorunda kalır!

★

Solun ikinci yanlışı olan "birleşme önceliği" konusunda da durum çok açık..

Eskiden "birleşme" önerileri hep SHP ve İnönü kanadından gelirdi. Bu konudaki her girişimin arkasından kendi tabanını ve örgüt yapısını korumak endişesi içindeki Ecevit de kırıcı suçlamalara girişirdi.

Şimdi öneri CHP ve Baykal'dan gelince, bu kez kendi yapısını koruma endişesi ile suçlama kervanına Erdal İnönü ve çevresi de katıldı.

Tabandaki kaymaları önlemek isteyenler, karşıyı suçlamak ve kendilerinin farklılığını vurgulamak gereğini duyuyorlar. Böylece de her birleşme girişimi, ortak noktaları değil -çelişkili bir biçimde- farklılıkları öne çıkaran bir süreci harekete geçiriyor.

İki hafta önce de yazdığım gibi öncelik "birleşme"ye değil, "işbirliği"ne verilmeli. Ancak bu yolla "ayrımlar" değil "benzerlikler" öne çıkabilir.

Halkın iradesini çarpıtmayacak, sosyal demokratların "parlamento dışı muhalefet" olmaları sonucunu vermeyecek demokratik bir seçim yasası için işbirliği.. Sağlıklı bir siyasal yaşamın önünde engel oluşturmayacak bir anayasa için işbirliği... Laik-demokratik devleti güçlendirmek için işbirliği..

Ve bir yıl sonraki belediye başkanlığı seçimlerinde, İstanbul'u Atatürk düşmanlarına, diğer büyük kentleri de "ılımlı sağa" teslim etmemek için işbirliği..

Yapılarınızı sağlıklı hale getirin. Sizin de demokrasinin de Türkiye'nin de yararı için "işbirliği-güçbirliği" yapın.. B
ir de bakarsınız ki "birleşme" günün birinde zorlama ile değil, kendiliğinden gündeme girmiş!..

Uğur Mumcu anısına çalışmalar için kurul

23 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara Anakent Belediye Başkanı **Murat Karayalçın,** 24 ocakta öldürülen gazeteci-yazar **Uğur Mumcu**'nun adının Ankara'da yaşatılması amacıyla yapılacak çalışmalar için bir kurul oluşturacaklarını bildirdi. Karayalçın, geçen yıl yaşamını yitiren gazeteci-yazar Muammer Yaşar Bostancı'nın adının da bir sokağa verilmesi için Belediye Meclisi'ne önerge vereceğini söyledi.

Karayalçın, Mumcu'nun adının Ankara'da yaşatılmasını isteyen binlerce mektup aldıklarını belirterek, bu konuda verilecek kararın aceleyle alınmasını doğru bulmadığını söyledi. Karayalçın, şöyle devam etti:

"Ona yakışacak bir düzenlemenin belirlenmesi için bir kurul oluşturulması kararı aldık. Ailesi, dostları, gazeteciler ve ilgili meslek odalarının yer alacağı bu kurulun oluşma çalışmaları sürdürülmektedir. Ayrıca, kurul çalışmaları sırasında bize iletilmiş olan ya da iletilecek tüm öneriler de değerlendirilecektir."

Edebiyatçılar Derneği **"Uğurlamamızın birinci ayında Uğur Mumcu, yazarlığı insan yönü"** konulu bir panel düzenliyor.

Jülide Gülizar'ın yöneteceği panele konuşmacı olarak **Ceyhan Mumcu, Emin Çölaşan, Aydın Köymen** ve Dr. **Çağlar Kırçak** katılacak. Panel 26 şubat cuma günü saat 19.00'da Ankara'daki Kızılırmak Sineması'nda gerçekleştirilecek.

Öte yandan Bergama Belediye Meclisi Askepion yolu üzerinde yapılmakta olan park ve dinlenme alanına "Uğur Mumcu" adı verilmesini kararlaştırdı. Belediye Başkanı **Sefa Taşkın**, meclis kararının anlamlı olduğunu belirterek **"Uğur Mumcu gibi Türkiye'ye mal olmuş bir demokrasi savaşçısının adının meclisimizin aldığı kararla Bergama'da da yaşatılması demokrasi adına çok sevindiricidir"** dedi.

Giresin'un Bulancak ilçesinde önceki gün yazarımız Uğur Mumcu adına bir panel düzenlendi. İçel'in Anamur ilçesinde, Belediye Meclisi aldığı bir kararla, Bankalar Caddesi'nin ismini, Uğur Mumcu Caddesi olarak değiştirdi.

Olağanüstü hal 4 ay uzatılıyor

23 şubat

ANKARA **(Cumhuriyet Bürosu)** - Milli Güvenlik Kurulu (MGK), olağanüstü hal uygulamasını değerlendirmek amacıyla yaptığı toplantıda, Batman, Bingöl, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van illerinde devam etmekte olan olağanüstü hal uygulamasının 4 ay daha uzatılmasını, Elazığ ilinin olağanüstü hal uygulama kapsamından çıkartılmasını ve Bitlis'te 4 ay süreyle olağanüstü hal ilan edilmesini hükümete tavsiyeye karar verdi.

MGK, dün öğleden sonra, Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** başkanlığında Çankaya Köşkü'nde toplandı. Toplantıya, Başbakan **Süleyman Demirel**, Genelkurmay Başkanı **Doğan Güreş**, MGK üyesi bakanlar, kuvvet komutanları ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri katıldı. MGK Genel Sekreterliği tarafından yapılan yazılı açıklamada şöyle denildi:

"1- Ülke genelinde güvenlik ve asayiş durumu ile Güneydoğu bölgemizdeki olağanüstü hal uygulaması gözden geçirilmiş ve değerlendirilmiş, değerlendirme sonucunda, bölücü terör örgütlerini tesirsiz hale getirmeye yönelik mücadeyele devam amacıyla,

2- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizin kalkındırılmasına yönelik olarak, Bölge ve Alt Bölge Planlama çerçevesinde geliştirilen aksiyon planları hakkında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından bilgi verilmiştir. Yugoslavya'yı kapsayan alan ile Kafkasya'daki gelişme ve anlaşmazlıklar ele alınmıştır."

Dış güçler Bakü'de darbe istiyor

HALUK GERAY *24 şubat*

ANKARA - Azerbaycan'ın Ankara Büyükelçisi **Mehmet Nevruzoğlu Aliyev**, Azerbaycan'ın Türkiye ile ilişkilerini bozmak isteyen dış güçlerin darbe yapmaya çalıştıklarını, ancak bir darbe olacağını "sanmadığını" söyledi.

Azerbaycan'ın 100 bin nüfuslu önemli şehirlerinden Akdam'ın Ermeni tehdidi altına girdiğini söyleyen Aliyev, böyle bir zamanda Batı'nın ve Türkiye'nin Ermenistan'a insani yardım yapmaması gerektiğini bildirdi.

Ankara, Azerbaycan'daki iç durumu, Karabağ'daki gelişmeleri yakından izliyor. Başbakan **Süleyman Demirel**, dün DYP grubunda yaptığı konuşmada, Türkiye'nin her şartta Azerbaycan'ın çıkarlarını koruyacağını; ancak bunu yaparken ne Azerbaycan'ı ne de Türkiye'yi dünyanın karşısına koymamak gerektiğini söyledi.

MGK toplantısında, Karabağ ile ilgili olarak diplomatik girişimlerin sürdürülmesi kararının çıkması, Ankara'nın bu bölgedeki olayları "teyakkuz" durumunda izlediğinin kanıtı olarak değerlendiriliyor.

Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin**'in, gerek önümüzdeki cuma günü Brüksel'de NATO Bakanlar Konseyi toplantısında ABD Dışişleri Bakanı **Warren Christopher**'la yapacağı görüşmede, gerekse 1 martta başlaması planlanan Rusya ziyareti sırasında, Bosna konusu yanında Karabağ sorununun da gündeme geleceği bildiriliyor.

Çetin, her iki ziyaret sırasında da ABD ve Rusya'dan Karabağ'daki çatışmaları durdurması için bu ülkelerin Ermenistan nezdindeki nüfuzlarını kullanmalarını isteyerek Türkiye'nin Karabağ için önerdiği paket çözüme destek isteyecek.

Roma'da önceki gün başlayan toplantı için İtalya'ya giden Azerbaycan Dışişleri Bakanı **Tevfik Kasımov** ile Türk Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin Azerbaycan'daki son iç gelişmelerle ilgili olarak ikili görüşmelerde bulundukları bildiriliyor.

Dışişleri kaynakları, Karabağ'da geçen günlerde Azerbaycan'ın yenilginin yarattığı huzursuzlukların, iç politikaya yansıdığını vurguluyorlar. Savunma Bakanı **Rahim Gaziyev**'in Azerbaycan Cumhurbaşkanı **Ebulfez Elçibey**'e karşı muhalefet bayrağını açtıktan sonra istifa etmek zorunda kalması, bu karışıklığın su yüzüne çıkan göstergesi olarak değerlendiriliyor.

Bu gelişmelerden en çok memnun olan iki ülkenin ise Rusya ve İran olduğu düşünülüyor.

Azerbaycan'ın Ankara Büyükelçisi Aliyev, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, Elçibey'in demokratik yöntemlerle başa gelmiş bir cumhurbaşkanı olarak halkın desteğine sahip olduğunu vurguladı. Aliyev, Azerbaycan'ın Türkiye ile olan iyi ilişkilerini bozmak isteyen "dış kuvvetlerin" bir darbe yapmak istediğini, şimdiye dek beş kez iç savaş çıkartmayı denediklerini söyledi. Büyükelçi, böyle bir darbenin olacağını "sanmadığını" da sözlerine ekledi.

Aliyev, Ermenilerin Akdam'a girmek üzere sal-

dınlara başladıklarına dikkat çekerek şöyle konuştu:

"Böyle bir durumda bir damla su bile onları desteklemektir. Batı'nın bunu yapmaması gerekiyor. Türkiye üzerinde de baskı yapmaması gerekiyor Batı'nın. Türk kardeşlerimiz, insan olarak Allah'ın ekmeğini verdiler, ama onların da Allah'ın insanı olması gerekiyor. Ermeniler, kendileri bizim bir tek köyümüzü bile alamazlar.

Ama arkalarında müthiş kuvvetler var onu destekleyen. Alayları olan bir kuvvet var. Her şey olabilir. Ama sonunda bir santimetrekare bile yer vermeyeceğiz onlara. Hepsini alacağız."

Nâzım Hikmet 'korkusuna' devam

25 şubat

Kültür Servisi - Ölümünün 30. yılında **Nâzım Hikmet**, hâlâ Türk yurttaşlığına geri alınmıyor. 42 yıllık 'adli haksızlık' düzeltilmiyor. Danıştay 10. Dairesi, şair Nâzım Hikmet'in Türk vatandaşlığına alınması için kardeşi **Samiye Yaltırım**'ın açtığı davayı reddeden Ankara 2. İdare Mahkemesi kararını 'onayladı.'

Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı ve Nâzım'ın kız kardeşi Samiye Yaltırım kararla ilgili olarak **"Nâzım Hikmet'in yurttaşlık hakkı ile ilgili hiçbir yasaklama Nâzım Hikmet'in Türk şairi olduğu gerçeğini değiştiremez"** dedi. Yaltırım, avukatlarının gerekli hukuki yollara başvuracaklarını, bu yöndeki girişimlerini sürdüreceklerini belirterek, ulusal ve uluslararası hukukun tanıdığı tüm hakları sonuna kadar kullanacaklarını, onun Türk yurttaşlığından yoksun bırakılmasının 'Türkiye'nin ayıbı' olduğunu vurguladı. Yaltırım, bu ayıbın ortadan kaldırılması için demokratik duyarlığa sahip tüm bilinçli yurttaşların, toplumsal kurumların ve demokratik örgütlerin, parlamentonun ve hükümetin üzerine düşeni yapması gerektiğini ifade etti.

Samiye Yaltırım'ın avukatlarından **Halit Çelenk** de, Nâzım Hikmet'in 'kanıttan yoksun, önyargılı ve kendi içinde çelişkili' Bakanlar Kurulu kararıyla yurttaşlıktan çıkarıldığını yineleyerek, bu konuda açılan davanın 'çağımızın hukuk ve demokrasi anlayışına ters düşen adaletsiz bir kararla' reddedildiğini söyledi. Avukat Halit Çelenk, bu durum karşısında ululsararası hukuk ilkelerinin tanıdığı tüm hakları kullanarak, konuyu **'Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'**na götürme çalışmalarına başladıklarını açıkladı.

Avukatlardan **Metin Şekercioğlu** da Danıştay'ın verdiği kararın bir ölçü olmadığına değinerek, karar düzeltme yoluyla bu hakkı arayacaklarını ve uluslararası yollar konusunda gerekeni yapacaklarını belirtti. Şekercioğlu, **"Ancak hükümetimizin bir yandan büyük bir kültür açılımına girmesi ile bu kararın ters çıkması arasındaki çelişkiyi yeni bir hükümet kararıyla kaldırmasını bekleriz. Unutulmamalıdır ki, Nâzım Hikmet'e sahip çıkmak, Türk ulusunun dünya çapındaki onuruna katkıda bulunmaktır"** görüşünü dile getirdi. Samiye Yaltırım ve avukatları **Halit Çelenk, Atilla Coşkun, Bilgin İnanç, Metin Şekercioğlu,** ünlü şairin ölümünün 25. yıldönümünde, Bakanlar Kurulu'nun 'Nâzım Hikmet Ran'ın Türk vatandaşlığından çıkarılmasına' ilişkin 13401 sayılı ve 25 Temmuz 1951 tarihli kararının ortadan kaldırılması ve Nâzım Hikmet'e Türk yurttaşlığı hakkının verilmesi için Başbakanlığa başvurmuşlardı. Yaltırım, 1988 yılında yaptığı bu başvuruya cevap verilmemesi üzerine dava açmıştı.

Samiye Yaltırım, Başbakanlık'ın yanıt vermemesinin, hukuken 'zımnen red' anlamına geldiğini belirterek, 'zımnen red' kararının kaldırılması ve Nâzım Hikmet'in Türk vatandaşlığına alınması için Ankara 2. İdare Mahkemesi'ne başvurmuştu.

Ankara 2. İdare Mahkemesi, Samiye Yaltırım'ın konuyla ilgili menfaat ilişkisinin bulunmadığı, dolayısıyla dava açma 'ehliyeti'nin olmadığı gerekçesiyle red kararı vermişti. Karar gerekçesinde, **"Vatandaşlık hakkı şahsa bağlı kişisel bir haktır. Dava açma hakkı esas hak sahibine aittir. Kardeşinin menfaat ilişkisi yoktur"** denilmişti.

Samiye Yaltırım'ın, bu karara yaptığı itirazı görüşerek, sonuçlandırılan Danıştay 10. Dairesi, Ankara 2. İdare Mahkemesi'nin verdiği kararı ve gerekçelerini doğru bularak oybirliğiyle onayladı. Red kararı kesinleşmiş oldu. Yasaya göre Yaltırım'ın 'Tashih-i Karar' (karar düzeltme) isteminde bulunma hakkı bulunuyor. Yaltırım'ın böyle bir istemde bulunması halinde, bu istem yine Danıştay 10. Dairesi'nce görüşülerek sonuçlandırılacak.

Türkiye ve Rusya

ERGUN BALCI *26 şubat*

Türkiye soğuk savaşın ardından jeopolitik açıdan çok önemli bir konuma yükseldi. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Adriyatik'ten Çin sınırına kadar istikrarsızlıkla kaynayan bölgede Türkiye demokratik ve laik modeli ile tek istikrar kalesi olarak sivrildi.

Cumhurbaşkanı Özal'ın gezisinin de gösterdiği gibi Balkanlar'da Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk, hatta Hırvatistan bölgede istikrarın sağlanması konusunda Türkiye'ye önemli rol düştüğüne inanıyorlar.

Kafkasya'da Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ın gözleri Türkiye'de. Batı ise, Orta Asya'da İran ve radikal İslamcı akıma karşı Türkiye'yi bir denge unsuru olarak görüyor.

Türkiye'nin, Balkanlar'dan Orta Asya'ya kadar ansızın üstlenmek durumunda kaldığı bu tarihsel rolde ne denli başarılı olabileceği ayrı bir yazı konusudur. Çünkü bu çaptaki roller için sadece akıllı ve dikkatli politika yetmez; ekonomik ve teknolojik güç de ön plana çıkar.

Olaya salt dış politika açısından bakıldığında ise Türkiye'nin yeni konumunda Rusya ile ilişkilerinin son derece önemli olduğu görülebilir.

Rusya, Balkanlar'dan, özellikle Kafkasya ve Orta Asya'ya kadar Türkiye'nin izlemek istediği politikaya ağır darbe indirebilir; Türkiye'nin Azerbaycan ve Orta Asya'daki Türk cumhuriyetleri ile ilişkilerini geliştirme politikasının önüne büyük engeller çıkarabilir.

Orta Asya'da aslında Türkiye ile Rusya'nın çıkarları arasında koşutluk vardır. İki ülke de yörede radikal dinci akımların egemen olmasını istemiyor. Böyle bir gelişmenin Rusya içindeki Müslüman topluluklarına sıçraması olasılığı Moskova'yı kaygılandırıyor. Bu bakımdan Rusya da Batı gibi laik, demokratik Türk modelini, İran ve radikal İslama karşı bir denge unsuru olarak görüyor.

Ancak Moskova, Türkiye'nin Orta Asya'da etkinliğinin çok fazla artmasından da rahatsız olur. Rusya, köktenci İslam tarafından kuşatılmak istemediği gibi "Türk çemberine" de girmek istemez. Bu bakımdan Ankara'nın Orta Asya'ya açılma politikasında Rusya'yı kuşkulandırmaktan kaçırarak Moskova ile işbirliğine özen göstermesi gerekiyor.

Ankara'nın Balkan politikasında da Rusya etkenini göz ardı etmemesi zorunludur.

Rusya Cumhurbaşkanı Boris Yeltsin, milliyetçilerle komünistlerin ağır baskısı altında bulunuyor. Bu çevreler, Yeltsin-Kozirev ekibinin "geleneksel dost" Sırbistan'a ihanet ettiğini öne sürerek "Slav dayanışmasının" gerçekleştirilmesini istiyorlar. Parlamentoda çoğunluk, Sırbistan'a karşı ambargonun kaldırılmasından yana; Bosna-Hersek'e askeri müdahaleye şiddetle karşı çıkıyorlar. Bu ortamda Ankara'nın Bosna-Hersek konusunda izleyeceği "fazla atılgan" bir politika, Rusya ile ilişkilerinin gerginleşmesine yol açabilir.

Türkiye'ye öfkelenen bir Rusya, Balkanlar'da ağırlığını tümüyle Sırbistan ve Yunanistan'dan yana koyabilir. Bu olgu da Balkanlar'da tehlikeli bir bloklaşmaya yol açar.

Daha önemlisi, Rusya, Azeri-Ermeni çatışmasında açıkça Ermenistan'ı destekleyebilir ya da Türkiye'nin Orta Asya cumhuriyetleri ile ilişkilerini geliştirmesini engellemeye yönelik girişimlerde bulunabilir. Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya, iki ülkenin de ilgi alanlarıdır. Türkiye ve Rusya'nın ortak çıkarları bu bölgelerde barış ve istikrarın kurulmasındadır. Ankara ile Moskova arasında bu doğrultuda yapılacak yakın işbirliği bölgede barış ve istikrarın sağlanmasına önemli katkıda bulunabilir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türkiye ile Rusya'nın artık ortak sınırları kalmamıştır. Ama ortak çıkarları, her zamankinden fazladır.

Bu noktayı unutmamak gerekiyor.

Futbolun centilmeni öldü

ZAFER ARAPKİRLİ *27 şubat*

LONDRA - Dünya futbolu ve İngiltere, centilmen liberounun arkasından gözyaşı döküyor. Önceki gün yaşamını yitiren Bobby Moore, anılarımızda sadece 1966 Dünya Kupası'nın unutulmaz yıldızlarından biri olarak değil, aynı zamanda sahalarda "İngiliz"liğin ve efendiliğin de sembolü olarak ebedi yolculuğuna çıktı.

1962 yılına dek İngiltere sahalarında klasını yeterince gösteren ve ulusal takımda dünya arenalarında söz sahibi olmaya başlayan Moore'un şansı, Peru'daki bir ulusal karşılaşma öncesinde dönmüştü. Ünlü Bobby Robson'ın sakatlığı üzerine defanstaki yerini alan ve Şili Dünya Kupası finallerinde İngiltere takımının "geçilmez barajı" haline gelen Bobby Moore, yıllar boyu İngiliz defansında efsaneler yarattı. 1966 Dünya Kupası'nı kazanan İngiltere, bugüne dek futbolda başka bir uluslararası başarı göremezken, "1966" tarihi ve "Wembley" kelimelerinin yanı sıra Bobby Moore'u da edebiyete kadar unutmayacaktır.

Westham ve Fulham kulüplerinin formları ile başarıdan başarıya koşan ve 1963-64 sezonunda İngiltere'de Yılın Futbolcusu unvanını kazanan Bobby Moore, oynadığı 668 lig maçında yıldız rekorlarını altüst etti. O'nu, "Tüm zamanların en iyi savunma oyuncusu ve liberosu" diye tanımlayan İngiliz spor yazarı David Miller, Moore ile futbol tarihinde yalnızca Franz Beckenbauer'in kıyaslanabileceğini söylüyor. Brezilya'nın efsane oyuncusu Pele ise

Bobby Moore'un ardından "Tek kelime ile bir İngiliz centilmeni" demekle yetiniyordu.

108 kez ulusal takım formasını giyen Bobby Moore, oyuncu olarak unutulmaz hizmetler verdiği İngiltere'ye, ne yazık ki yönetici ve teknik adam olarak hizmet etme olanağı bulamadı. Ama İngiltere'nin şu anki teknik direktörü Graham Taylor, önceki gece Moore'un ardından şu övgüyü dizerek belki de ulusal takımın bu efsane adama vefa borcunu yerine getiriyordu:

"Bobby'i sadece o zamanların milli takım kaptanı olarak değil, tüm zamanların, tüm profesyonel futbolcularının kaptanı olarak hatırlayacağız..."

Tüm sporlar gibi büyük bir seyir olayı ve alan gösterisi olan futbolda en önemli faktörün, "sporcunun birey olarak kendini mücadeleye çok iyi hazırlaması" olduğunu bilen Bobby Moore, oyuna konsantre olmanın en iyi örneklerini vermesiyle hatırlanıyor. Spor yazarı Ken Jones, Moore'u anarken, **"Her sporcu veya sanatçı, önemli bir olaya çıkarken, kendinden yüzde 200 emin olması halinde süper başarı öyle gelir. Moore bunu en iyi beceren kişilerden biriydi"** diyerek, ünlü yıldıza hayranlığını dile getiriyordu.

Bobby Moore, maç içinde gösterdiği sükunet ve duruma hâkimiyeti ile de İngiliz spor tarihinde önemli bir yere sahip bir sporcu. Savunma oyuncusu olarak, nadiren de olsa gol attığında büyük sevinç gösterilerinden özenle kaçınan ve derhal sahasına dönerek pozisyonunu alan Moore, bir keresinde de "aniden ortaya çıkan hakemliği" ile anımsanıyor. Westham kulübünde oynarken, takımı atakta iken, hakemin yere düşüp sakatlandığını gördüğünde, bu atağı kesme pahasına, hakemin düdüğünü alarak oyunu durdurması, akıllardan çıkmayan anılar arasında. 1941 yılında Londra'nın batı kesimindeki Barking'de doğan yıldız, önceki gün Londra'daki evinde kansere yenik düşerken, arkasında, kelimenin tam anlamıyla "lekesiz, tertemiz" bir geçmiş bıraktı. İngiltere'de ve dünyanın hemen her ülkesinde tüm spor yazarlarının birleştiği bir tek şey var:

Her sporcuya, arkasından böyle yazılar yazılması nasip olsun...

Bürokratların Çiller korkusu

NURSUN EREL *28 şubat*

ANKARA - Tevfik Altınok'un Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı görevini bırakmasından sonra başkentte "bürokraside operasyon" beklentileri yoğunlaştı. Ekonomi üst yönetiminde önümüzdeki günlerde değişiklikler olabileceği belirtiliyor. Altınok'un ayrılması "bu aşamada Çiller'in lehine bir gelişme" olarak yorumlandı. Ankara'ya yarın gelerek Hazine'deki çalışma arkadaşları ile vedalaşacak olan Tevfik Altınok'un, Koç Holding'deki "genel koordinatörlük" görevine döneceği öğrenildi. Başbakan **Süleyman Demirel**, Altınok'un ayrılışı ile ilgili soruya, **"No comment-yorum yok"** karşılığını vermekle yetindi. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı için **Mahvi Eğilmez**'in adı geçiyor. TMO Genel Müdürü **Nevzat Arseven** dün görevinden istifa etti.

Tevfik Altınok, görevi bıraktıktan sonra döndüğü İstanbul'daki evinden Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı. **"Belli bir nedeni yok"** diyerek görevden ayrılışını yorumlamaktan kaçınan Altınok, şöyle dedi:

"Hiçbir nedeni yok. Bir süredir istiyordum. Daha önce 'sabret' denilmişti, dün (önceki gün) ise emekliliğim kabul edildi. Durum bundan ibaret. Görevden ayrılmam konusunda, Hattatlar'a verilen teşviklerle bağlantı kurulması ise çok anlamsız. Ben o sırada Türkiye'de bulunmuyordum, belgelerdeki imzalar bana ait değil."

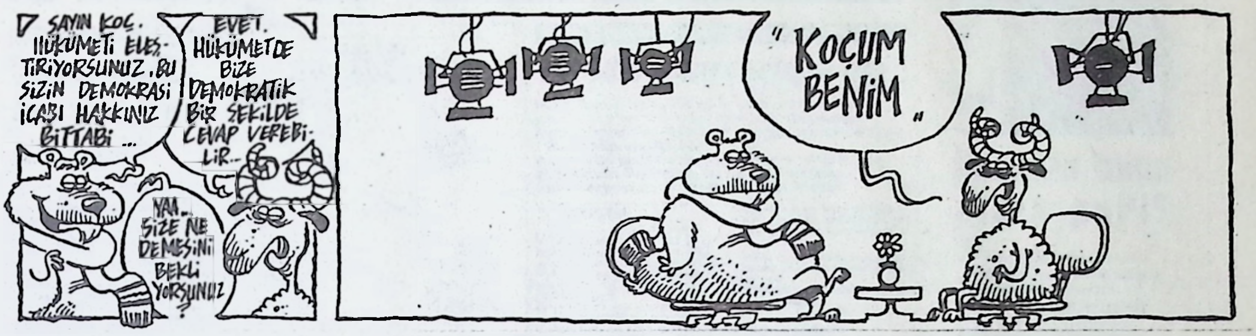
Tevfik Altınok, **"Emekliliğinizin kabul edilmesindeki özel neden nedir? Emeklilik dilekçenizi yanınızda mı bulunduruyordunuz"** sorusuna ise **"Hiçbir özel neden yok. Dilekçe her an kaleme alınabilir"** diye konuştu.

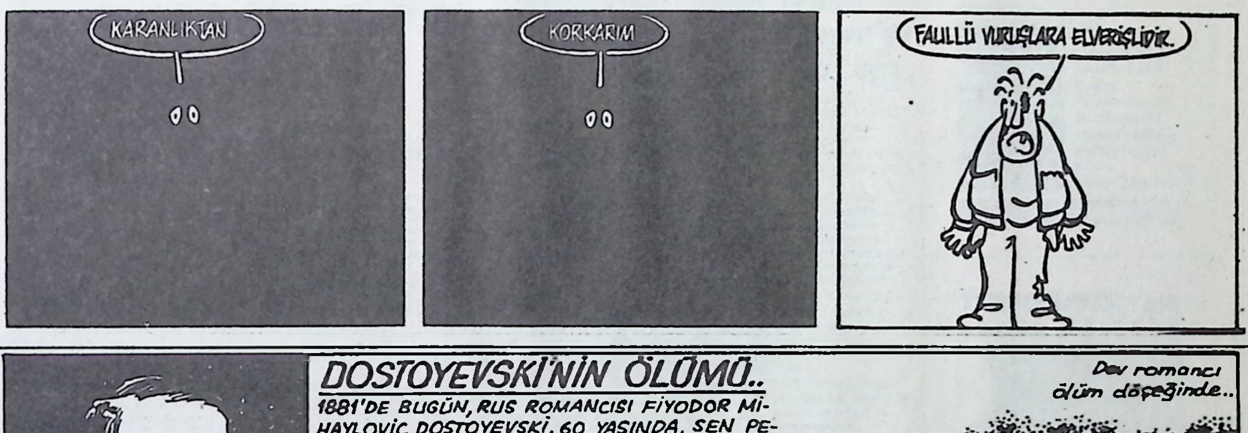
Tevfik Altınok'un gidişi, siyasi çevreler ve bürokraside çeşitli yorumlara yol açtı. Ekonomi yönetiminin üst kademelerinde önümüzdeki günlerde değişiklikler olabileceği kaydediliyor. Başbakan Demirel ve Devlet Bakanı Çiller'e yakınlığı ile tanınan GİK üyesi bir parlamenter, gelişmeleri şöyle

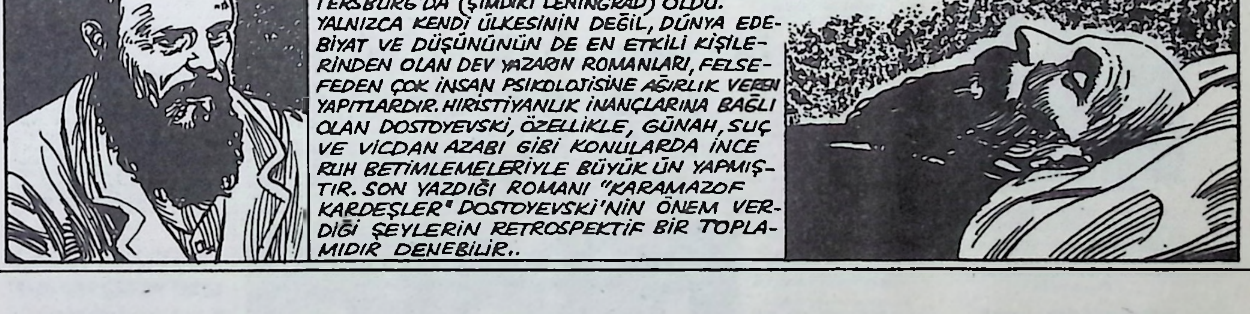
değerlendirdi:

"Bu istifanın kabulü, maalesef çok aleyhte olacaktır. Ekonomide zaten 1.5 yıl gibi çok kıymetli bir zaman kaybedildi. Altınok gibi değerli ve yararlı bir bürokratın kısır çekişmelere kurban edilmesi, kalan zamanın da değerlendirilemeyeceğini ortaya koyuyor. Çağlar-Çiller çekişmelerinden millete de gruba da fenalık geldi. Aslında bunlar Dr. Frankenştayn'ın yarattığı canavarlar. Bunları yok etmek bir dakikalık iş de esas mesele Dr. Frankenştayn'da. Onu nasıl ikna edeceksiniz?"

Çiller, Merkez Bankası Başkanı Rüşdü Saracoğlu ve Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. **Orhan Güvenen** ile de anlaşamıyor ve zaman zaman ters düşüyor.

BARIŞA ÖZLEM
Prof. Dr. Hüsnü Göksel
20.000 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez.

Cumhuriyet

MERKEZ TELEFON
TELEKOMÜNİKASYON SANAYİ ve TİCARET LTD. ŞTİ.
19. YIL
TELEFON SİSTEMLERİNDE ÇAĞDAŞ ÇÖZÜM
İstanbul: Büyükdere Cad. 61 7 Mecidiyeköy ☎ 275 19 38 - 267 15 22 Fax: 275 19 37
Ankara: Selanik Cad. 32 4 Kızılay ☎ 4187389 - 4250057 Fax: 4257442

69. YIL SAYI 24829 / 4000 TL. (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 13 MART 1993 CUMARTESİ

Çalışanlar ve Bahar Bayramı önergesinin reddi, SHP-DYP koalisyonunu sıkıntıya soktu

1 Mayıs bunalımı

DYP'li Necmi Hoşver

'Kontrgerilla kazığını böyle çıkardık'

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - 1 mayısın bahar ve çalışanların bayramı olarak kabul edilmesine ilişkin yasa önerisinin DYP ve ANAP'ın oylarıyla mecliste reddedilmesi SHP içinde de huzursuzluk yarattı. SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi, "Burada, grup başkanvekillerimizin altyapıyı oluşturmaması, gerekli diyaloğu kurmaması da, bu teklifin reddedilmesinde neden sayılabilir" dedi. DYP Bolu Milletvekili Necmi Hoşver de, SHP'lileri eleştirerek, "Kontrgerilla araştırma önergesinde attıkları kazığı, biz de böyle çıkardık" diye konuştu.

SHP Genel Sekreteri Selvi, Cumhuriyet'in

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'e

SHP Genel Başkanı İnönü:

Koalisyonu tartışacağız

▶ SHP lideri Erdal İnönü; koalisyondaki rahatsızlıkların, sorunların zorluğundan ve koalisyona alışılamamasından kaynaklandığını dile getirdi. 1 Mayıs ile ilgili sorun için de, "Hâlâ 1 Mayıs'ı anlamayan insanlar var" dedi.

▶ Celal Kürkoğlu ve Salman Kaya'nın başını çektiği bir grup milletvekilinin, SHP'nin koalisyonda kalıp kalmaması konusunun görüşülmesi için önerge vereceği öğrenildi.

TUNCAY ÖZKAN

ANKARA - Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, koalisyonda kalınıp kalınmaması konusundaki genel görüşme isteklerini SHP meclis grubunda görüşmenin ve bunları tartışmanın doğru ve yararlı olacağını söyledi. Celal Kürkoğlu ve Salman Kaya'nın da aralarında bulunduğu bir grup milletvekilinin, SHP'nin koalisyondan yara aldığı gerekçesiyle koalisyonda kalıp kalmama konusunun grup genel kurulunda görüşülmesi için önerge vermeye hazırlandığı öğrenildi.

İnönü, Cumhuriyet'in, koalisyondaki sorunlara ilişkin sorularına şu karşılıkları verdi:

-Koalisyondaki rahatsızlığın nedenleri açıklar mısınız?

İNÖNÜ- Rahatsızlık, sorunların

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

Ermeni-Fransız askeri işbirliği

▶ Ermenistan Devlet Başkanı Petrosyan ile Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand arasında dün imzalanan 'Dostluk ve İşbirliği Anlaşması'na göre iki ülke, barış ve güvenliklerini tehdit eden gelişmelere karşı acil işbirliğine giderek ortak bir tavır geliştirecek ve uluslararası kurumların duruma müdahale etmesini sağlamak için baskı yapacak.

MİŞEL PERLMAN

PARİS - Ermenistan Devlet Başkanı Levon Ter Petrosyan ile Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand dün Paris'te iki ülke arasındaki "diplomatik ve askeri temasları" da içeren "dostluk ve işbirliği" anlaşması imzaladılar.

Siyasi gözlemcilerce Ermenistan açısından "tarihi" olarak nitelenen 2 günlük resmi bir ziyaret için önceki akşam, beraberindeki kalabalık bir heyetle Fransa başkentine gelen Petrosyan, dün ilk resmi temasını Sosyal İşler Bakanı Jean Louis Bianco ile yaptı. Petrosyan daha sonra, [illegible] vini de yürütmekte olan Başbakan Pierre Beregovoy ile Başbakanlık binasında görüştü.

Ermenistan Devlet Başkanı Petrosyan, Fransa Başbakanı ile yaptığı görüşmenin ardından, kalmakta olduğu görkemli Crillon Oteli'nde, Cumhuriyet İçin Birlik Partisi (RPR) Senato Grubu Başkanı Charles Pasqua'yı kabul etti. Petrosyan daha sonra, Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın Elysee Sarayı'nda onuruna verdiği öğle yemeğine katıldı.

Anlaşma imzaladılar

Yemek sonrasında resmi görüşmelere başlayan iki lider, ülkeleri arasındaki çeşitli işbirliği olanaklarını kapsayan "Dostluk ve İşbirliği" anlaşmasına imza attılar. Belgede, iki ülkenin çeşitli alanlarda işbirliği yapacağı belirtildi. Anlaşmanın, diplomatik ve güvenlik alanlarındaki işbirliğinin düzenlendiği bölümünde, "temas" ve "istişare" kavramlarının vurgulandığı belirtildi.

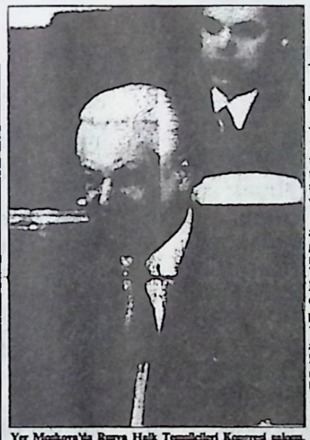
■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

Anlaşma

Tarihi dostluk

▶ İki ülkenin imzaladığı dostluk ve işbirliği anlaşmasının giriş bölümünde, söz konusu belgenin, tarihleri boyunca, Fransa ile Ermenistan'ın uzun geleneği içinde yer

■ Arkası Sa. 17, Sü. 6'da

Yer Moskova'da Rusya Halk Temsilcileri Kongresi salonu. Devlet Başkanı Yeltsin kürsüde konuşuyor. Sırtını döndüğü başkanlık koltuğunda ise can düşmanı oturuyor: Muhafazakârların lideri Kongre Başkanı Hasbulatov. (REUTER)

Yeltsin Kongre'ye savaş açtı

▶ Rusya Halk Temsilcileri Kongresi, Yeltsin'le anayasal uzlaşma yollarını tümüyle tıkayan karar tasarısına nihai onay verdi.

▶ Kongre'nin nisan ayında referanduma gidilmesi önerisini reddetmesi üzerine Yeltsin ve tüm bakanlar kurulu üyeleri dünkü oturumu da terk etti.

▶ Devlet Başkanı Boris Yeltsin, Kongre'ye savaş açtığını açıklayarak karara karşın referanduma gidileceğini bildirdi.

▶ Devlet Başkanlığı Sözcüsü, hükümetin 25 nisanda referandum yapılması için hazırlıklara başladığını belirtti. ■ 8. Sayfada

Demirel SHP'yi bu kez kırmadı

▶ 80 maddelik üçüncü by-pass yasa tasarısı TBMM Anayasa Komisyonu'nda 10 maddeye indirildi. Komisyonda tasarıdan SHP'nin itiraz ettiği özelleştirmeyle ilgili bölümler de çıkarıldı. Tasarı önümüzdeki hafta TBMM'de görüşülecek. ■ 5. Sayfada

Ataköy'de dükkânlar elde kaldı

Toplu Konut İdaresi satışa sunduğu işyerlerinden yarısına müşteri bulabildi

BÜLENT KIZANLIK

Ataköy'deki milyarlık dükkan fiyatlarına alıcıların nefesi yetmedi. Toplu Konut İdaresi'nin açık artırmaya çıkardığı 40 dükkandan ancak 21 tanesi müşteri buldu. 2 milyar liranın üzerindeki fiyatlarla 3 adet dükkanın satıldığı dünkü açık artırmada, emlakçılarla esnafın çekiştiği gözlendi. 2 milyar 180 milyon lira ile en yüksek fiyatı bulan dükkanın eczane yapılacağı öğrenildi.

Toplu Konut İdaresi'nce Ataköy için gerçekleştirilen ikinci açık artırmanın ilk gününde, yaklaşık 3 ay önce konut ve villalar için yapılan satıştaki heyecandan eser yoktu.

Satışa sunulan 40 dükkandan 27 tanesi için toplam 25 alıcının başvurması, açık artırmada beklenen canlılığı daha başından ortadan kaldırdı. Teminat yatıran 25 kişiden ancak 20 tanesi açık artırma saatinde Maçka Maden Fakültesi salonunda hazır bulundular. Alıcılar arasındaki çekişmenin, açık artırmanın başında satışı gerçekleştirilen yüksek fiyatlı büyük işyerlerinde ortaya çıktığı görüldü. Ofis olarak satışa sunulan işyerlerine ise hiç talip çıkmadı.

Açık artırmanın ilk sıralarında

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

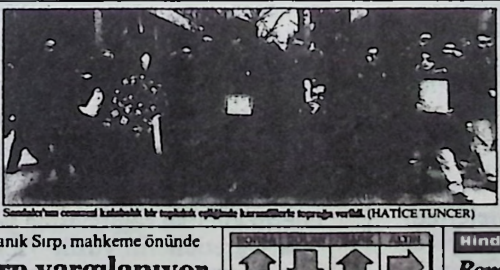
By-Pass Çizilen Yolda

Büyük gazetenin çabaları boşuna. İktidar hız kesmiyor.

Salıdan cumaya, üç gün içinde by-pass yasasını yeni baştan derleyip topariıyor. Tasarıyı 80 maddeden 10 maddeye indiren çalışmaları doğrusu hiçbir konuda bugüne değin rastlanmayan bir süratle tamamlıyor.

TÖ ile etkilerinden eksik olmayan erbab-ı basının tüm çabalarına karşın, üçün-

■ Arkası Sa 17, Sü 1'de

Sandalcı'nın cenazesi kalabalık bir topluluk eşliğinde karanfillerle toprağa verildi. (HATİCE TUNCER)

Emil Galip Sandalcı toprağa verildi

İstanbul Haber Servisi - Gazeteci-yazar, insan hakları savunucusu Emil Galip Sandalcı'yı dostları dün son yolculuğuna karanfillerle uğurladılar.

Geçen çarşamba günü geçirdiği asım krizi sonucu yaşamını yitiren Sandalcı için ilk tören kurucusu olduğu İHD'nin Tünel'deki binası önünde gerçekleşti. İHD Genel Başkanı Akın Birdal'ın "Seçkin za-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

BUGÜN

İslamda bilim niçin geri?

Dünya nüfusunun beşte biri Müslüman iken, Müslümanların bilim dünyasına ve teknik gelişmelere katkısı yok gibidir. Hepsi Batı'nın teknolojisine bağlıdır. Birbirlerini öldürmek için bile Batı'dan silah almak zorundadırlar.

Arapların bilimde verimi İsrail'in %4'ü kadar. Köktendinciler, bilimi tanrısız yapısı nedeniyle doğal olarak kötü görmektedirler.

Cumhuriyet'le birlikte

Yorgun Savaşçı'nın yakılma öyküsü

Gürsoy ve Orbosnay filmin bir sahnesinde.

Dönemin Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Turgut Özakman anlatıyor:

"19 Ağustos 1980'de Genelkurmay, 'Yorgun Savaşçı' filminin senaryosunda bir sakınca olmadığını TRT'ye bildirdi."

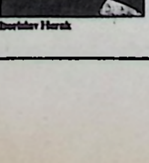
"Filme solda, sağda, Kemal Tahir'in vârisleri de karşı çıkıyordu."

GÖKHAN AKÇURA'nın yazı dizisi

Pazartesi Cumhuriyet'te

'Etnik temizlik' ve tecavüzden sanık Sırp, mahkeme önünde

Savaş suçlusu Sırp yargılanıyor

Borislav Herak

▶ Bosna-Hersek'te savaşın başlangıcından bu yana ilk kez bir Sırp "savaş suçlusu" olarak dün başkent Saraybosna'da mahkeme önüne çıkarıldı. Borislav Herak adlı Sırp sanık, 35 kişiyi öldürmek ve 12 kadına tecavüz etmekle suçlanıyor. Bosnalı askeri savcı, savaş suçlusu sanığın hakkında idam cezası isteneceğini bildirdi.

▶ Bosna-Hersek'te savaşan taraflar arasında bir barış anlaşması imzalanmasından sonra, NATO'nun bölgeye 50 bin barış gücü askeri göndermeyi planladığı belirtildi. NATO kaynakları, New York'taki barış görüşmeleri sonuçlanmadıkça ve ne şekilde bir operasyonun söz konusu olacağı ortaya çıkmadıkça gönderilecek asker sayısının belli olmayacağını söylediler. Bosna'ya gönderilecekler arasında Türk askeri bulunmayacağı kaydedildi. ■ 8. Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
↑	↓	↑	→
Önceki 8484.83 Dün 8767.82	Önceki 9500 Dün 9485	Önceki 5800 Dün 5805	Önceki 100.000 Dün 100.000

[illegible] Polly Peck bunalımının başlamasından üç yıl sonra, eylül ayında yargı önüne çıkarılacak. ■ 7. Sayfada

[illegible] Ölümünün 22. yılında tiyatromuzun popüler oyun yazarı Cevat Fehmi Başkut en çok yapıt verenlerdendi. ■ 11. Sayfada

[illegible] César ödüllü Catherine Deneuve, "sadece yaşamaya özen gösteriyorum" diyor ■ Arka Sayfada

Hindistan

Bombay'da bombalı terör: 200'den fazla ölü

▶ 2.5 saat içerisinde 12 ayrı yerde art arda meydana gelen patlamalarda 1100 kişi yaralandı. Ordu alarm durumuna geçirildi. Herhangi bir örgüt sorumluluk üstlenmezken bir hükümet yetkilisi patlamaları "uluslararası komplo" olarak niteledi. Hindu-Müslüman çatışmasının yeniden alevlenmesinden korkuluyor.

▶ Art arda patlayan bombalar 12 milyon nüfuslu Bombay'da büyük bir panik yarattı.

■ 17. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yasaktı

1 Mayıs 1991

1 Mayıs, 1886 tarihinde Amerika'nın Chicago kentinde işçilerin çalışma saatlerini sekiz saate düşürmek için yaptıkları genel grevin tarihidir.

Bu genel grevin Chicago kentinde McCormick fabrikasında uygulanması sırasında, 3 mayıs günü, güvenlik güçleri grevci işçiler üzerine ateş açmışlar, birçok işçi açılan ateş sonunda ölmüştür.

1889 yılında Paris'te toplanan "İkinci Enternasyonal", 1 Mayıs gününü dünya işçilerinin birlik ve dayanışma günü olarak ilan etti.

■ Arkası Sa 17, Sü 7'de

Ramazan zamlı geldi: Yüzde 8.6

1 mart

Ekonomi Servisi - Ramazan, mutfağa zam yağmuruyla girdi. Geçen ay mutfak harcamalarındaki fiyat artış oranı, eylül ayından sonra en yüksek değerine ulaşarak yüzde 8.6 oldu. Böylece İstanbul'da yaşayan dört kişilik bir ailenin mutfak masrafı 209 bin 336 lira artarak 2 milyon 646 bin liraya ulaştı.

Şubat ayında sebze fiyatlarında ortalama yüzde 25 oranında gerçekleşen artış, aile bütçesine 70 bin 700 lira ek yük getirdi. Kış koşulları nedeniyle nakliye sorunları ve üretim bölgelerindeki don olayları birleşince mevsim sebzeleri bile aşırı pahalılandı. Bir önceki ay 4 bin liradan satılan pırasa şubatta 6 bin 800 liraya, lahana 4 bin liradan 5 bin 300 liraya, ıspanak 7 bin liradan 7 bin 650 liraya çıktı. Domatesin fiyatı ise 11 bin 500 liradan 16 bin 300 liraya ulaştı. Meyve fiyatları da geçen ay ortalama yüzde 9.4 oranında arttı. Üretim sezonunun sonuna gelen mandalinanın fiyatı 7 bin 250 liradan 11 bin 300 liraya çıktı. Diğer meyvelerin fiyatları da ortalama biner lira arttı.

Bir yıl boyunca fiyatı neredeyse sabit kalan, ocak ayında yüzde 18 oranında ucuzlayan patates ise destekleme kapsamına alınarak TMO'nun alımlara geçmesi üzerine yüzde 31 oranında zamlandı. Soğan ise yüzde 20 oranında yükseldi.

Pirinç, un, makarna, bakliyat fiyatları ramazan nedeniyle şişirildi. Bu ürünlerin fiyatları toptan piyasaya oranla, perakende satışlarda oldukça yükseldi.

Geçen ay tüpgaza da nakliye masrafları ve toplusözleşme yükü gerekçe gösterilerek yüzde 5 zam yapıldı. 12 kilogramlık tüpgazın fiyatı 52 bin lira oldu.

Kuran kursu enflasyonu

AYŞE SAYIN *3 mart*

ANKARA - Milli Eğitim Bakanı **Köksal Toptan**'ın "Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine almak istediği" Kuran kurslarının sayısının son 10 yılda 2 kat arttığı belirlendi. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. **Faruk Bayraktar**'ın yaptığı araştırmaya göre 1980-81 öğretim yılında 2 bin 730 olan Kuran kursu sayısı 1989-90 öğretim yılında 5 bine çıktı. Bu okullardaki öğrenci sayıları ise 80 bin 911'den 175 bine fırladı. Bu okullarda 1980-81 öğretim yılında 1986 öğretici görev yaparken, bu sayı da yaklaşık 2.5 kat artarak 5 bine ulaştı. Çoğunlukla ilkokulu bitiren öğrencilerin devam ettiği kurslarda, öğrencilerin yüzde 52'sine yatılı eğitim veriliyor. Bayraktar, araştırmasında, 1960'lı yıllara kadar bir hoca, bir oda, 10-15 öğrenci ile Kuran eğitimi yapılan kursların günümüzde müstakil, çok katlı, çok hoca ve öğrencili, ahçılı, hademeli, şoförlü organize kurslar haline geldiğini belirterek, "1990 yılı itibarıyla ülke çapında 5 bin Kuran kursunda, 5 bin resmi, bir o kadar da fahri görevli ve 175 bin civarında öğrenci bulunmakta, bunların 17 bini hafızlığa çalışmaktadır" görüşüne yer veriyor. Kuran kurslarıyla ilgili İstanbul'daki 300 kursta alan araştırması yapan Bayraktar'ın bulguları şöyle:

- Öğrencilerin yüzde 52.45'i yurtlarda kalıyor. Yurtlarda kalanların genellikle hafızlığa çalışan öğrenciler olduğu görülüyor.
- Kız öğrenci aileleri erkek öğrenci ailelerine göre daha yüksek aylık gelire sahip. Buna göre 1990 rakamlarıyla, kızların yüzde 12'sinin aileleri 2 milyon liranın üzerinde aylık gelire sahipken, erkeklerde bu oran yüzde 3'e düşüyor. Başka bir ifadeyle, kız öğrencilerin ailelerinin çoğu 1990 rakamlarına göre 1 milyon liranın üzerinde aylık gelire sahipken, erkek öğrencilerin ailelerinin büyük bölümü 1 milyon liranın altında gelire sahip. Ailenin ekonomik yönden yetersiz veya sıkıntı içinde olması öğrencinin ders başarısını olumsuz yönde etkiliyor.
- Kurslardaki öğrencilerin yüzde 58'i kurslara kendi isteği doğrultusunda geliyor.
- Kurslardaki öğrencilerin yakınma konularının başında, uygulamadaki eksiklikler ve disiplin anlayışı geliyor. Öğrencilerin en çok yakındıkları konular sırasıyla, öğreticilerin sert ve kurs idaresinin olumsuz tutumu, diğer personelin gereksiz müdahaleleri, araç gereç yetersizliği, istirahat için yeterli zaman olmayışı, yemeklerin kalitesizliği, oyun alanı ve bahçenin bulunmayışı geliyor.
- Öğrencilerin yüzde 70'i kurslardaki öğrenimi yetersiz buluyor ve daha ileri bir eğitim öğretim görmekten yana kanaat belirtiyor. Öğrenciler, Kuran kursları müfredatında değişiklik yapılarak, Kuran meali, dini musiki, rehberlik, güzel yazı, Türkçe-hitabet derslerinin seçmeli ders olarak okutulmasından yana görüş belirtiyorlar.
- Kuran kurslarında öğrencilere verilen en yaygın ceza uyarı görünürken, öğreticilerin yüzde 16'sı "dayak" yöntemine başvuruyor. Bu durum öğreticilerin mükâfat ve ceza konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve İslam kaynaklarındaki eğitimle ilgili bilgilerden yoksun oldukları vurgulanıyor. Araştırmada, eğitimde dayağı savunan ve dayaksız hafızlık olmayacağını ifade edenlerin bulunduğuna dikkat çekilerek, bu durumun öğrencilerin kurstan soğumasına yol açtığı vurgulanıyor.
- Öğreticilerin yüzde 72'si eğitimle ilgili yayınları izlemiyor. Yine öğreticilerin yüzde 57'sinin Kuran mealini baştan sona okumadığı da araştırmada vurgulanıyor. Buna karşın öğreticilerin yüzde 70'i mesleki formasyon yönüyle kendilerini yeterli görüyorlar. Kurslarda okutulan dini bilgiler ders kitabı öğrencilerin yüzde 85'i tarafından beğenilmiyor. Öğrenciler, cümlelerin uzun olması, resimle

anlatıma yer verilmemesini eleştiriyorlar.

Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan, Başbakanlık'a sunduğu yasa taslağı ile Kuran kurslarının bakanlık bünyesine alınması ve bu kurslarda görülen eğitimin "zorunlu eğitimden sayılmasını" öngörüyor. Buna göre "Milli Eğitim Bakanlığı'nın öngöreceği, onaylayacağı, gözetim ve denetimini yapacağı öğretim programları ile yönetmeliklerin uygulanması şartıyla, 5 yıllık ilkokul üzerine en az 3 yıl süreli Kuran kurslarında verilen eğitim zorunlu eğitimden" sayılacak. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasını öngören yasa taslağının amacı, ilk ve ortaokul kademesiyle birlikte, bir çocuğun en az 8 yıl zorunlu eğitim yapmasını içeriyor.

Taslak, Kuran kurslarına devam eden öğrencilerinin 3 yıllık Kuran kursu eğitimini, ortaokula denk kabul ediyor. Bu kursları tamamlayan öğrenciler, ortaokul dışardan bitirme sınavlarında başarılı oldukları takdirde, bir üst öğrenim kurumuna devam edebilecek.

Süleyman Bey Kral mı Olsun, Padişah mı?..

İLHAN SELÇUK *4 mart*

Adını söylemeye gerek yok; *"diyar-ı küfr"* ün ünlülerinden haddini bilmez bir Frenk, yüzlerce yıl önce demiş ki:

- *Her toplum layık olduğu yönetimi bulur...*

Bu özdeyişe göre Türkiye'ye ne demeli:

- *Meheldir!..*

Ya da:

- *Oh olsun!..*

*"83 Rejimi"*ni aşamamış bir ülkeyiz, çağdaş demokrasiye ulaşmak için daha bin fırın ekmek yemek gerekiyor... insan ömrü ölçüt olarak ele alınırsa, toplum çok yavaş değişiyor...

Peki, son günlerde durum nasıl?..

Anlı şanlı, lotaryalı promosyonlu basınımıza göre tehlike kapıda...

Nedir o tehlike?..

Baba!..

Gazetelerde yazılanlara, çizilenlere, söylenenlere bakılırsa, Baba *"tek adam"* olacakmış, krallığa özeniyormuş...

Baba diyor ki:

- *Ben kral olamam...*

Basın:

- *Olursun olursun, sen ne hınzırsın biz biliriz, sen her şeyi yaparsın...*

Aslan basınımız ayakta..

Ve atakta..

Meğer basındaki *"Özal lobisi"* ne kadar güçlüymüş!..

Kıyamet kopuyor...

★

Baba kral olacakmış...

Ne kralı?

Gol kralı?..

Hayır, olamaz, Baba'nın futbolcu Tanju'ya benzer bir yanı yok..

Yeşilçam kralı?..

Ayhan Işık'tan bu yana yerli sinemadaki krallık tahtı doldurulamadı; ama Baba Yeşilçam'ın kralı olamaz...

Peki, başka krallıklar yok mu?

İsveç Kralı?

Baba, sarıkafalı değil; Müslüman.

Suudi Arabistan Kralı?..

Baba'ya yakışmaz..

İspanya Kralı?

Baba olsa olsa pandispanya kralı olabilir; zaten aslan basınımızın derdi de bu değil, Baba'nın Türkiye Cumhuriyeti'nde krallığını ilan etmesinden korkuluyor...

192'te padişahlığı yıktık..

1993'te gelsin krallık..

İster inan, ister inanma, Baba *"tek adam"* kimliğiyle tahta oturup *"hanedan"*ını kuracak, krallığını açıklayacak...

Baba kral olur mu?

Olur mu, olur..

Anlı şanlı basınımız madem ki şamata yapıyor, demek ki bu işte bir bityeniği var... Gerçi bu oluşum neo-Osmanlıların hoşuna gitmez, onlar Cumhuriyet'e karşı ve Atatürk'e düşmandırlar, ama krallığı da sevmezler...

Peki, Baba'ya padişahlık daha çok yakışmaz mı?..

Elbette..

Hem o zaman koalisyon sorunu da çözümlenir..

Baba padişah..

İnönü sadrazam..

Koalisyona devam...

★

Eski kuşakların *"abesle iştigal"* dedikleri deyim günün anlam ve önemine cuk oturuyr. İğneyi koalisyon hükümetine batıralım, çuvaldızı kendimize saklayalım, bizim anlı şanlı basınımız ne yapıyor?

1993'e vardık..

*"83 Rejimi"*ni aşamadık..

On yıl geçti..

Kimin umurunda?..

Politika kulislerinde dedikodu jimnastiği yapmaktan tüm beyinler sulandı; ama söz gelimi bankacılık kesiminde grev, dünyada üç ülkede yasak:

Pakistan, Sri Lanka, Türkiye!.. Demokrasi yolunda yaya kaldık.

Ülkenin en temel davalarını kişisel tirfillenmelerin cıvıklığında mayalandırmaya çalışan *"dördüncü kuvvet"* Frenk bilgesinin özdeyişini ister istemez temcit pilavı gibi ısıtıp gündeme getiriyor:

- Her toplum layık olduğu yönetimi bulur...

Kimbilir, belki biz 12 Eylül askeri faşizminin hazırladığı *"82 Anayasası"*na, askeri yönetimin miras bıraktığı *"83 Rejimi"*ne ve askeri hükümetin başbakan yardımcısının cumhurbaşkanlığına alıştık...

Kremlin'de kıran kırana savaş

6 mart

Dış Haberler Servisi - Rusya'da Devlet Başkanı **Boris Yeltsin**'le muhafazakârlardan oluşan parlamento arasındaki gerginlik tırmanırken Moskova'da Yeltsin'in ordunun da desteğiyle darbe hazırlığında olduğu söylentileri giderek güç kazanıyor. Yeltsin'in tüm muhalefetine karşın dün parlamentoda yapılan oylamada Halk Temsilcileri Kongresi'nin önümüzdeki çarşamba günü olağanüstü toplanması kararlaştırıldı.

Ajansların bildirdiğine göre Rusya Parlamentosu Başkanı muhafazakâr **Ruslan Hasbulatov** dün parlamentodaki oylamadan sonra yaptığı konuşmada, yasama organı üyelerini ülkede terörist provokasyonlara karşı uyardı. Hasbulatov, terör örgütlerinin eylem hazırlığında olduğunu ve muhafazakârları zan altında bırakmak üzere demokratlara karşı suikastlar planlandığını söyledi.

Hasbulatov, teröristlerin muhtemel kurbanları arasında parlamentodaki demokrat kanatta bulunan iki üyenin adını da vererek bu konudaki uyarılarının çok ciddiye alınması gerektiğini kaydetti. Parlamento başkanı önümüzdeki çarşamba günü toplanacak olağanüstü Halk Temsilcileri Kongresi nedeniyle Kremlin çevresinde geniş güvenlik önlemleri alınması konusunda savunma ve güvenlik bakanlıklarının harekete geçmelerini istedi.

Reuter'e göre Rusya'daki yerel haber ajansları ise Başbakan Yardımcısı ve Yeltsin'in yakın dostu **Sergei Şahray** ve Parlamento Başkanı Yardımcısı **Nikolai Riyabov**'un Ruslan Hasbulatov'u görevden almak üzere çeşitli planlar hazırlıyor. Şahray'ın bu yöndeki haberleri daha sonra yalanladığı da bildiriliyor.

Ancak Moskova'daki siyasi gözlemciler, Yeltsin'in geçen hafta içinde Güvenlik Konseyi üyeleriyle yaptığı toplantının içeriğini parlamentoya açıklamaması Yeltsin'in ordunun da desteğini alarak muhafazakârlara karşı darbe hazırlığında olduğu söylentilerine yol açtı. Ajanslar, aynı gözlemcilerin Hasbulatov'un dün parlamentoda ülkede bazı terör örgütlerinin eylem hazırlığında olduğunu ve buna karşı geniş güvenlik önlemleri alınması konusundaki uyarılarını olası bir darbe girişimine karşı önlem olarak değerlendiriyorlar.

Bu arada Ruslan Hasbulatov, Boris Yeltsin'le geçen ay yaptığı görüşmelerin ardından vardığı halkoylaması anlaşması ve anayasal konularda yapılan uzlaşma arayışından da vazgeçti. Hasbulatov, dün yaptığı açıklamada, Rusya Devlet Başkanı Yeltsin'in yasama-yürütme çekişmesine çözüm getirmek amacıyla sunduğu uzlaşma planını 'bir ültimatom' olarak değerlendirdi.

Parlamento başkanı, devlet başkanıyla parlamentonun yetkilerini kesin çizgilerle belirleyen bir belgenin kesinlikle Halk Temsilcileri Kongresi'nden geçmesi gerektiğini kaydetti.

Yeltsin, parlamentoya önerdiği uzlaşma formülüyle, ekonominin tümüyle kendisine ve hükümetin kontrolüne bırakılması karşılığında, anayasa çerçevesinde sahip olduğu yasama yetkilerini kullanmamayı taahhüt etmişti.

Rusya Parlamentosu Başkanı Ruslan Hasbulatov'un, Yeltsin'le olan mücadelesini kendi denetimi altındaki ve muhafazakârların çoğunluğu oluşturduğu Halk Temsilcileri Kongresi'ne götürerek Rusya Devlet Başkanı'nın yetkilerine bir darbe daha indirmeyi tasarladığı bildiriliyor.

Ekonomik ve Sosyal Konsey

ŞÜKRAN KETENCİ *9 mart*

Arkadaşımız Güneş Gürson'un dünkü haberine göre Ekonomik ve Sosyal Dayanışma Konseyi'nin çatısı oluşturulmuş. Hazırlanan yasa taslağına göre işçiler 5'e karşı 1 kalacak biçimde azınlıkta. Belki de azınlıkta olmalarından çok daha önemlisi, konseyin oluşumu ile hedeflenn sonuç. Kabacası, zaten çok tartışmalı olan toplusözleşme özerkliği sendikaların elinden alınmış olacak. Nereden mi biliyoruz?

Öncelikle Türkiye'de bu türden bir oluşum aracılığı ile toplusözleşme düzeninin, ücret artışlarının denetim altına alınmak istenmesinin uzun bir geçmişi var.

Bülent Ecevit hükümetinde gündeme gelen toplumsal anlaşmayı anımsayalım. DİSK koşulları saptanmadan *"evet"* demeye yanaşmayınca, seçimlerde CHP'yi desteklemiş DİSK'le hükümetin, Ecevit'le Baştürk'ün arası çok kötü açılmış. Ecevit ünlü *"DİSK'e diyet borcum yok"* açıklaması ile tepkisini dile getirmişti Türk-İş ve Halil Tunç ise başından ilke olarak *"evet"* demenin karşılığı ödüllendirilmiş, o tarihte Tekel'lerde tek tek işyerlerinin büyük çoğunluğu DİSK'e bağlı Gıda-İş üyesi iken, Türk-İş'e bağlı Tek-Gıda İş ile olmayan işkolu yetkisine dayanılarak, doğrudan Ecevit'in katkısı ve dönemin Çalışma Bakanı Bahir Ersoy'a rağmen toplusözleşme imzalanmıştı. Tekel işçileri fiilen ve otomatikman DİSK üyeliğinden Türk-İş üyeliğine geçirilmişti.

Türkiye'de yapılan bu ilk toplumsal anlaşmaya sosyal bilimciler, Batı'da da benzer uygulamaları bulunduğu ve barış getirici nitelikte olduğu gerekçesi ile sıcak bakarlar. Ancak nedense Batı sendikalizminin yerleşik koşullarını, kazanılmış işçi haklarını, masada denk güçlerin varlığını, sonuç olarak işçi hareketinin güçlü olarak ve özgür iradesi ile yapılmış demokratik seçimini göremezler.

Türkiye'de ise ne yazık ki sadece ve sadece ücret artışlarının denetim altına alınması hedef

ve işlevine yönelik gündeme gelmektedir. Pratiğinde de zaten çok yetersiz olan toplusözleşme özerkliğine vurulan bir yeni önemli darbe niteliğini taşımaktadır.

★★★

12 Eylül sonrasında toplusözleşme düzeni önce YHK ile tek yanlı katı bir denetim içine alınmıştı. 1984 sonunda yasaklı bir anayasa ve yasalar ile yeni sözleşme dönemine geçilirken bir yandan Kamu Toplu Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu diğer yandan TİSK'in ilke kararları gündeme geldi. TİSK'in sözleşmelere ilişkin ilke kararları aynen Koordinasyon Kurulu aracılığı ile kamu sözleşmelerine de dikte ettirilirken 1989 yılına kadar kamu sözleşmeleri Özal'ın istediği biçimde ve sınırlar içinde yenilendi. Sonuç olarak hep bildiğiniz gibi, 1980'li yıllarda ücret artışları reel olarak sürekli geriledi. Bütün ücretlilere paralel olarak toplusözleşme hakkını kullanan işçiler de sürekli ve çok ağır biçimde yoksullaştı.

İşçi bu sürekli yoksullaşmaya karşı 1989 bahar eylemleri ile patladı. Onu Zonguldak direnişi ve ikinci dönem kamu sözleşmeeri grubunda yaz eylemleri izledi.

Ücret artışlarına işçi direnişleri sayesinde konan ambargo, Özal denetimi bozuldu. Kamu sözleşmelerinde yaşanan iyileşme, paralel özel sektör sözleşmelerine de yansıdı. Ve 1990'da Özal toplumsal uzlaşma çağrısında bulundu. Mart 1990'da İzmir'de yapılan seminerde ekonomik ve sosyal konsey kurulması önerisi tartışıldı. İki yıl sonra da bu kez TÜSİAD'ın düzenlediği bir toplantıda Demirel, hükümetin bu görüşü benimseyeceğini açıkladı.

★★★

1982 yasaklı Anayasası'nın ve sendikalar yasalarının değişikliğine karşı olan TİSK, TÜSİAD ile de görüş birliği içinde olarak ekonomik ve sosyal konseyi bir anayasal kurum haline getirmenin yanındadır.

TİSK 1982 Anayasası hazırlık aşamasında da böyle bir öneride bulunmuş, Danışma Meclisi anayasa tasarısında bu öneriye yer vermişti.

Ancak o tarihte Türk-İş'in karşı çıkması ile ekonomik ve sosyal konseyi tasarıdan Milli Güvenlik Konseyi çıkarmıştı.

TİSK'in görüşüne göre o tarihte konseyin kurulması kabul edilmiş olsaydı, bugünkü çoğu sorunun üstesinden gelinmiş olunacaktı. TİSK'in konuya ilişkin görüşü, kendi kaynaklarında şöyle özetlenmektedir:

"Bugün ülkemizde rasyonel bir ücret politikasının varlığından söz edilmemekte, toplu iş sözleşmeleri ile öngörülecek ücret artışları için ölçü tespit edecek bir müesseseye ihtiyaç duyulmaktadır.

Ücret politikasındaki belirsizlik ve ölçü eksikliği sadece işveren kesimini değil, işçi kesimi ve tüm toplumu olumsuz yönde etkileyen sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Kesimler, ülke genelinde yayılma istidadı gösteren grevlerden, işletmelerin kapanmasından veya küçülmesinden, işsizliğin artmasından ve enflasyonun yükselmesinden doğabilecek ortak zararlarla yüz yüze olduklarına göre makul noktalarda birleşilmesi de zorunludur. Bunun için de bu organizasyona şiddetle ihtiyaç vardır."

Bu amaç ve görüşün değerlendirilmesini okur, kamuoyu kadar, çok daha ciddi ve sağlıklı yapmak zorunda olan işçi hareketi, sendikalar ve Türk-iş vardır. Tepki ve kararlarını merakla bekliyoruz.

Çıldırmamak için müziğe sığınmıştı

EVİN İLYASOĞLU *10 mart*

Çaykovski'yi ilk gençlik yıllarımda tanımaya başlamıştım. Büyük orkestrasındaki rüzgâr yeni yeşeren duygularımı savurur gibi eserdi. Aynı bölümü peşpeşe kaç kez dinler dururdum. Senfonik derinliğin arasından patlayan gerçek top sesleri, Kremlin'in çanları, bale müziklerinin masalsı ortamı benim için renk renk ve kat kat açılan bir dünyaydı. Piyanoda onun Gençlik Albümü'nü çaldığım zaman hayretlere düşmüştüm: Nasıl oluyordu da o kocaman senfonilerin dünyasını kuran besteci bunca yalın, çocuksu şeylerle piyanomun tuşlarından sesleniyordu!

Zamanla öğrenmiştim: Aslında bu karmaşık duyguların, fırtınaların insanı, bir yandan da hiç büyümeyen bir çocuktu. **Peter İlic Çaykovski,** 1840'ta

Rusya'nın Vytka eyaletinde bir maden mühendisinin oğlu olarak dünyaya gelmiş. On dört yaşında annesini yitirmesi yaşamı boyu onu etkilemiş. Soylu bir ailenin çocuğu olarak hukuk okuması öngörüldüğünden dokuz yıl kadar okumuş, memurluk yapmış ve konservatuvara kaydolup, St. Petersburg'da Anton Rubinstein'ın öğrencisi olmuş. Daha sekiz yaşındayken şarkı söylemesi ve piyanosu ile hayranlık kazanan Çaykovski'nin ilk ciddi yapıtı hemen annesinin ölümü ardından ortaya çıkar: "Çıldırmamak için müziğin kurtarıcılığına sığındım." Ve yaşam boyu bu böyle gider: Hep büyük krizlerin, bunalımların kurtarıcısı müziği olmuştur. Romantik müzik tarihinde psikolojik sorunları olan pek çok besteci biliyoruz. Schumann ve Musorgsky hemen akla gelenler. Ama hiçbirinde Çaykovski gibi müziğe sarılma, müziği bir supap gibi kullanma yoktur. Böylece çıldırmanın eşiğinden dönüp, dengesini kurmayı başarmıştır.

Çaykovski'nin büyük hırçınlıkları, insanlardan, özellikle kadınlardan kaçışı ve eşcinsellik sorunları annesine olan "patolojik" bir düşkünlükten kaynaklanır. Bu nedenle hep kendini biraz korunmaya muhtaç, acınacak bir çocuk olarak duyumsamıştır.

Çaykovski'nin yaşadığı tarih diliminde Rusya'da, devrim gereği ulusalcılık rüzgârları esmektedir. Rus Beşleri'nin halk ezgilerini tema olarak ele alıp çeşitlemeleri, kendi özlerine dönmeleri olarak yorumlanmaktadır.

Çaykovski ise Fransız, İtalyan ve Alman müziklerini bir Rus olarak potaya koymaktadır.

Ulusal olması değil, uluslararası alana kendi rengini katması önemlidir onun için. Üstelik halk ezgileriyle birlikte büyümüştür. Tıpkı diğer besteciler gibi. Ama halk ezgileri ona kişisel çağrışımlar getirir. Annesini, kızkardeşlerini, sıcak evindeki çocukluk günlerini anımsatır.

Bu nedenle halk ezgisini diğerleri gibi temel özdek olarak ele almaz, halka ezgisi zaten doğal olarak onun içindedir, bir yerlerde patlayıp çıkacaktır! 2. 4. senfonisinin finalinde, keman konçertosunda, yaylı çalgılar serenadında olduğu gibi.

Çaykovski'nin yaşamına giren en önemli kadın **Nadezhda von Meck**'tir. 1876'da mektuplaşmaya başlarlar. Ve ilişkilerinin yıllarca sürmesini hiç karşılaşmamaya, mektup satırlarından öte gitmemeye borçludurlar. Zengin bir dul olan Bayan Meck, düşlerindeki sanatçı oğlunu bulmuştur. Çaykovski ise annesinin sıcak ilgisini! Üstelik düzenli bir para yardımı. Bir yıl içinde kendine güven gelir. Eşcinselliği konusundaki söylentileri bastırmak üzere evlenmeye karar verir. 1877'deki birkaç haftalık evliliği bunalımla sona erer. 1878'de ortaya çıkan Dördüncü Senfoni, Yevgeni Önyegin Operası ve keman konçertosu onu yine delirmenin eşiğinden döndüren kurtarıcılarıdır.

Mozart ve Bach'a hayranlığını 19. yüzyılın öznel romantiklerine karşı bir silah olarak kullanmıştır. Ona göre Wagner, baştan başa bir sıkıntıdır. Beethoven'e zoraki saygı duyar. Mozart, müziğin ilahıdır. Bellini, Rossini ve Verdi dramatik anlatımda: Delibes, Bizet sahne coşkusunda bale müziklerine ve operalarına ışık tutmuştur.

Ölümü üstüne çeşitli söylentiler hâlâ sürüp gider, tam yüzyıldır. 1893'ten bu yana! Acaba kolera mıydı, arsenik içip intihar mı etmişti, yoksa soylu bir aile üyesi eşcinsel ilişkisi ortaya çıkmasın diye, bir skandalı önlemek amacıyla cinayete mi kurban gitmişti!

Çaykovski, bizlere ateşli ve tutkulu bir aşk arayışı bıraktı müziği ile. Tam yüz yıldır dünyanın her konser salonunu inleten sesiyle.

İstanbul Devlet Operası Atatürk Kültür Merkezi'ndeki küçük salonda cuma gecelerini küçük operetler, müzikaller ve müzikli oyunlara ayırdı birkaç yıldır. Orkestranın sığamayacağı, dekor kurulup değişemeyeceği küçücük bir sahne. Ama bazen öyle oyunlar sergileniyor ki kocaman bir salonun ortamını arattırmıyor. Rossini'yi Sever misiniz başlıklı oyun, mevsim başından beri gösterimde.

Her şeyden önce oyunun müzik yönetmeni ve piyanisti **Aydın Karlıbel'i** alkışlamak gerek. Küçük salonun artık miyadını doldurmuş piyanosundan bir kocaman orkestra yaratıyor! Oyunu sahneye koyan **Sümeray Arıman** ve bu tür derleme fikrini yaratan, anlatıcı **Müjgan Özçay,** Brecht benzeri, dinleyiciyi sahneye katan yaklaşımlarıyla güzel bir ortam oluşturmuşlar. On dokuzuncu yüzyılı anlatırken Madonna, bilgisayar gibi kavramlarla günümüz değerlerinin kaynaşması bu derlemeye özellik kazandırmış.

Keşke daha da cesaretle, biraz daha "absurd"a kaçsa da bu ayrıntılar artabilseymiş. **Nursel öncül, Lynn Çağlar** ve **Nejat Boren** başarılı oyunları ve güzel Rossini ezgileriyle ayrımsanıyorlar. Nejat Boren'in besteciyi oynaması, hele ikinci perdede ahçıbaşı kılığındaki Rossini'yi canlandırması biraz abartılı da olsa eğlenceli. Keşke her büyük opera bestecisi için böylesi özet derlemeler yapılıp gençlere, yeni tanıyanlara sunulsa.

Emil Galip Sandalcı öldü

11 mart

İstanbul Haber Servisi - Gazeteci-yazar ve insan hakları savunucusu Emil Galip Sandalcı, dün geçirdiği astım krizi sonucu yaşamını yitirdi. Bir süredir solunum yolları rahatsızlığı çeken Sandalcı, önceki gece fenalaşarak Florance Nightingale Hastanesi'ne kaldırıldı. Burada yapılan tıbbi müdahalede Sandalcı kurtarılamadı.

Emil Galip Sandalcı 1922 yılında İstanbul'da doğdu. 1949'da İstanbul Üniversitesi'nde İktisat Fakültesi'ni bitirdi. ABD Michigan Üniversitesi'nde Eğitim Tarihi ve Felsefesi Bölümü'nde master, Harvard Üniversitesi'nde tarih, sosyoloji ve antropoloji çalışmaları yaptı. Gazeteciliğe 1956'da Tercüman Gazetesi'nde başlayan Sandalcı, Vatan, ulus, Yeni Sabah, Öncü, Yeni Gazete, Yeni Ortam, Demokrat gazetelerinde, Kim, Tef, Yarın, Yedi Gün ve Güney dergilerinde yazdı.

1961'de Yeni Türkiye Partisi'nin kurucusu oldu. TRT yönetim kurulu üyeliği de yapan Emil Galip

Sandalcı, 12 mart döneminde 1971 ve 1972'de iki kez, 12 Eylül'den sonra 1981 ve 1983'te de iki kez olmak üzere toplam dört kez tutuklandı. 12 Eylül askeri rejimine karşı 1984'te sosyal demokratların ilk örgütlü tepkisi olan Aydınlar Dilekçesi'ni imzalayanlar arasında yer aldı. 1978-1986 yıllarında Türkiye Yazarlar Sendikası Yönetim Kurulu üyeliği yapan Sandalcı, 1986-1990 yıllarında İnsan Hakları Derneği İstanbul Şube Başkanlığı'nı yürüttü. Türk-Yunan Dostluk Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf'ın kurucu üyesi olan Sandalcı, Türk PEN Kulübü üyesiydi. "Seyrederken Kendimizi" kitabını yayımlayan Emil Galip Sandalcı, basın şeref kartı taşıyordu. İlk evliliğinden bir kızı olan Emil Galip Sandalcı üç kez evlendi. Emil Galip Sandalcı'nın cenazesi 12 mart cuma günü Teşvikiye Camisi'nde kılınacak öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Orta Asya Türkiye'den sorulur

HALUK GERAY *14 mart*

ANKARA - Türkiye, kendisini Batı ile Orta Asya cumhuriyetleri arasında bir köprü olarak görerek, bölgede önemli roller oynayabileceğini düşünüyor. Bu yaklaşıma Batı'nın yanıtı ne olabilir?

Geçtiğimiz günlerde Türkiye'ye gelerek konferanslar veren iki araştırmacının Türkiye ve Orta Asya konusuna yaklaşımları, ABD ve Fransa'nın bölgeye duyduğu ilginin bir göstergesi. Fransız Profesör Zaki Laidi ve Amerikan Ulusal Stratejik Araştırmalar Enstitüsü görevlisi Jed Snyder'ın yaklaşımları, -her ne kadar iki araştırmacı da kendi adlarına konuşuyorlarsa da- Avrupa ve ABD merkezli çözümlemelerin oldukça farklı olabileceğini gösteriyor.

Fransız Kültür Merkezi'nin faaliyetleri çerçevesinde Ankara'ya gelen Siyasal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Profesörü Zaki Laidi, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, Avrupa açısından Orta Asya'daki istikrarın Türkiye'nin "sorumluluğu" altında olması gerektiğini söyledi.

Avrupa Topluluğu'nun Orta Asya konusunda "hemen" Türkiye ile bir diyalog başlatması gerektiğini savunan Laidi, Türkiye'nin çeşitli bölgeler konusundaki tarihi bilgisinin önemine dikkat çekerek, **"Eğer Avrupa, Bosna-Hersek krizi başladığında Türkiye'ye danışsaydı, belki de olaylar böyle gelişmezdi"** dedi.

Laidi, Türkiye'nin, soğuk savaş yıllarında ABD ile olan ilişkileri nedeniyle istediğini yapamadığını belirterek, soğuk savaşın gündemden çıkmasından Türkiye'nin kazançlı çıktığını dile getirdi.

Laidi, Türkiye'nin Orta Asya'da etkili olmasının aynı olmasa bile bu cumhuriyetlerle dil ve kültürdeki benzerlik, görece olarak bölgenin refah düzeyi en yüksek, Orta Asya'nın en istikrarlı ülkesi olması gibi nedenlerden de kaynaklandığını belirtti.

Türkiye'nin bu rolü, elindeki kaynaklar nedeniyle tam anlamıyla yapıp yapamayacağının tartışılması gerektiğini söyleyen Laidi şöyle konuştu:

"Muhtemelen dünyada hiçbir ülke bu kaynaklara sahip değil.

Bu nedenle global bir çaba gerekiyor. Hedef güç ve gerçekleştirmek için zaman gerekiyor. Türkiye'nin fırsatı var."

ABD Başkanlarından George Bush'un danışmanlığını da yapmış olan Jed Snyder, Amerika'da "hayati" önemde bulunan bazı stratejik bölgelerin gerçekten öyle olup olmadığını değerlendirme eğiliminin güç kazandığına dikkat çekerek, **"Bence Orta Asya ve ABD için hayati bir bölge değildir"** dedi.

Türk-Amerikan Derneği'nin davetlisi olarak Ankara'ya gelen Snyder, Amerikalıların soğuk savaştan sonra dünyada daha fazla rol oynayarak "taahhütlerinin" artmasını istemediğini söyleyerek, **"Taahhüt vermeyi engellemenin en iyi yolu, taahhüt verilmeyecek şartların oluşmasıdır"** dedi. Snyder, ABD açısından Orta Asya için en iyi şartlar konusunda da şunları söyledi:

"Birincisi, Orta Asya cumhuriyetleri ekonomilerinin çok zayıf olduğunu göz önüne alarak bireysel ordular oluşturma yoluna gitmezler.

Kazakistan'ın önerdiği gibi kendi aralarında konfederasyon kurarak, genel güvenliklerini sağlamalı ve Rusya ile işbirliğini geliştirirler. Pahalı olduğu için nükleer silahlanma yoluna da girmezler. Ayrıca, bölgede bir silahtan arındırılma, özellikle Rusya-Ukrayna arasında, ABD'yi

rahatlatacaktır."

Türkiye'nin rolü konusunda Snyder, ABD ile Türkiye'nin Orta Asya'da birlikte işbirliği yapmaları gereken asıl alanın ekonomi olduğunu belirterek şöyle konuştu:

"ABD ekonomisi hâlâ yüzde 50 Suudi Arabistan'dan gelen petrole bağımlıdır. Oysa Türkmenistan ve bu cumhuriyetlerde bu kaynaklar bulunuyor.

Türkiye ve ABD bu konuda işbirliği yapmalı, ABD kongresi de daha fazla yatırım kararı almalıdır."

Snyder, ABD ile Türkiye arasında Orta Asya'da güvenlik alanında işbirliği olanaklarının, ABD-Türkiye ilişkilerinde önümüzdeki dönemde çıkabilecek bazı rahatsızlıklar nedeniyle de güçlü bir olasılık olmadığını vurguladı.

Bu olası rahatsızlıkları, Snyder, ABD'nin Kürt devleti kurulmasına karşı çıkmayacağı, Bosna'daki hareketsizliği, Türkiye'nin AT'ye tam üyelik isteğine gereken desteği veremeyeceği gibi öngörülerine dayanarak yaptığını sözlerine ekledi.

Piyasaya evet, demokrasiye hayır

16 mart

Dış Haberler Servisi – Çin Halk Cumhuriyeti'nin parlamentosu niteliğindeki Ulusal Halk Kongresi, özellikle ekonomik reform programında kaydedilen gelişmeleri değerlendirmek üzere dün başkent Pekin'de toplandı.

Reuter'in haberine göre toplantının açış konuşmasını yapan Başbakan **Li Peng,** Çin'in önümüzdeki üç yıl için ekonomik büyüme hızının yılda % 8-9 arasında saptandığını açıkladı. Çin'de hızlı büyüme, enflasyonu körüklediğinden (geçen yıl % 12.8) yetkililerin büyüme hızını % 6'ya indirecekleri söyleniyordu. Ancak Peng'in açıklaması bu söylentilerin doğru olmadığını gösteriyor.

Peng konuşmasında, "Bu yıl ekonomik büyüme hızını % 8 olarak saptadık, ancak bu kesin bir kural değildir. Bazı bölgeler bu oranı aşabilirler" dedi.

Çin Başbakanı konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Eğer bu büyüme oranını devam ettirebilirsek 2000 yılına kadar 1980'deki gayri safi hasılamızı dörde katlama hedefine beş yıl içinde ulaşabiliriz."

Li Peng, son beş yılda ekonominin yıllık büyüme hızının % 7.9 olduğunu, bu dönemde sanayi üretiminin % 15 oranında arttığını, ihracat ve ithalat hacminin ise iki kat artarak 165 milyar dolara ulaştığını söyledi. Reuter'in Pekin muhabiri bu artışları "muazzam" diye niteledi.

Çin Başbakanı ülkeye gelen yabancı yatırımlarda da büyük artış olduğunu, miktarın 61 milyar dolara çıktığını açıkladı.

Li Peng'in verdiği bilgilere göre kasaba ve köylerdeki işletmelerde de muazzam bir patlama oldu. Bu işletmelerin üretiminde son 5 yıl içinde % 200 oranında artış kaydedilirken uluslar sanayi üretimi içindeki paylar % 30'a yükseldi.

Tarımsal üretim ise son beş yıl içinde yılda ortalama % 4.9 oranında arttı.

Başbakan Li Peng ayrıca hükümet görevlisi ve bürokrat sayısında dörtte birlik indirime gidileceğini söyledi. Li Peng, "Yönetimi ve hükümet yapısını reforme etmek sosyalist pazar ekonomisini yerleştirme ve iktisadi kalkınmayı hızlandırmada esastır" dedi.

Başbakan, bürokrat sayısında ne zaman indirime gidileceğine ve işten çıkarılanların akibetine açıklık getirmedi.

AFP, Pekin'in piyasaya geçerken siyasal özgürlükleri kısıtlamaya devam ettiğine dikkati çekiyor. Böylece serbest piyasa ile otoriter siyasal yapı birlikte gidiyor.

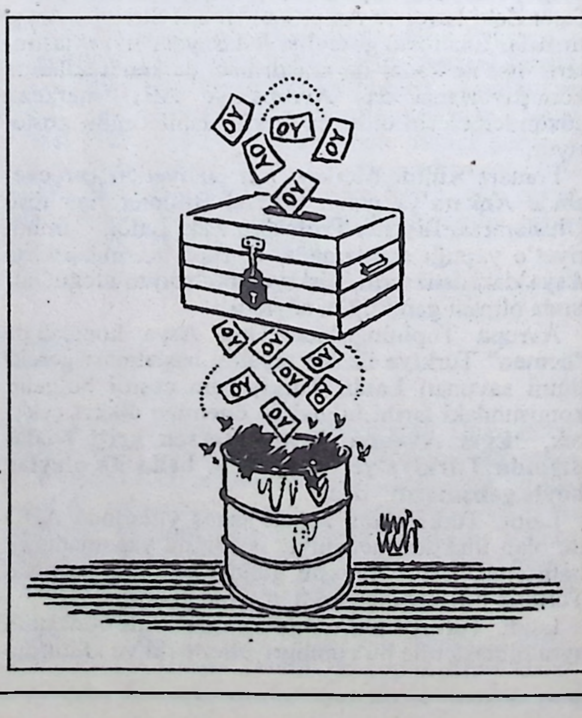
Nitekim Li Peng, konuşmasının siyasal bölümünde, "Çin'de siyasal sistem bir kaya gibi sağlamdır ve öyle kalmaya devam edecektir" diyerek siyasal liberalleşmeye gitmeye niyetleri olmadığını belirtmiş oldu.

Dünyanın en büyük Komünist Partisi olan Çin Komünist Partisi, geçen yıl katılan yaklaşık 2 milyon yeni üyesiyle büyümeye devam ediyor.

Çin Komünist Partisi organizasyon bölümü, 1992 yılında 1.76 milyon üyenin katılımıyla üye sayısının 52 milyona ulaştığını açıkladı. İstatistikler iktidar partisinin Çin'in ekonomisini modernleştirecek genç yetenekleri almaya devam edeceğini gösteriyor. İstatistiklere göre yeni üyelerin yaklaşık yarısını işçi ve çiftçi oluşturuyor. Yeni üyelerin üçte ikisi 35 yaşın altında ve yüksek okul mezunu.

Parti üyelerinin sayısı, Çin'in 1.2 milyara ulaşan nüfusunun yüzde 5'inden daha az bir miktarı içeriyor.

Görevden ayrılacaklar arasında Devlet Başkanı **Yang Shungkun** ile Ulusal Halk Kongresi Başkanı **Wan Li**'nin de bulunduğu bildirildi.

Fazla para uyarısı

18 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Merkez Bankası Başkanı **Rüşdü Saracoğlu,** piyasadaki Türk Lirası'nın bolluğuna dikkat çekerek enflasyonun bir parasal genişleme olduğunu vurguladı. Saracoğlu, dünkü ödemelerle birlikte piyasaya 12 trilyon liralık ek bir likiditenin çıktığını, fazla likidite toplamının ise 2.7 milyar dolar olduğunu söyledi.

Rüşdü Saracoğlu, Türk Lirası'na talebin düştüğünü, halkın yabancı para kullanımının yaygınlaştığını ifade etti. Kısa vadede cari işlemlerden kaynaklanacak bir döviz sorunu olmadığını belirten Saracoğlu, enflasyonun kamu açıklarından kaynaklandığını, kamu açıklarının da en büyük nedenlerinin, verimlilik artışına dayanmayan ücret artışları ve iç borç faiz yükü olduğunu söyledi.

Başbakan **Süleyman Demirel,** dün Merkez Bankası'nı ziyaret etti. Devlet Bakanları **Tansu Çiller, Ekrem Ceyhun** ve **Cavit Çağlar** ile Maliye ve Gümrük Bakanı **Sümer Oral'**ın da bulunduğu ziyaret sırasında, Merkez Bankası Başkanı Saracoğlu tarafından bir brifing verildi. Türkiye'nin ödemeler dengesi bilançosu kalemlerindeki değişmeleri teker teker değerlendiren Saracoğlu, gelirler bölümündeki cari işlemlere ilişkin payın ağırlığının arttığına dikkat çekti.

Saracoğlu, turizm gelirlerinin ödemeler bilançosu içindeki payının arttığını, dış borç ve işçi gelirlerinin payının ise azalma eğiliminde olduğunu anlattı. Ödemeler dengesinin giderler bölümünde, gelirler bölümündeki benzer bir yapısal değişiklik olmadığını söyleyen Saracoğlu, Türkiye'nin her yıl, toplam gelirlerinin yüzde 3'ü kadar rezerv biriktirme olanağına sahip olduğunu belirtti. Dış ticaret açıklarının, toplam ödemeler dengesi gelirlerinin yüzde 25'i oranında stabilize olacağını beklediklerini söyleyen Saracoğlu, şöyle devam etti:

"Bu göstergelerden benim varmak istediğim sonuç, ödemeler dengesi üzerinde, cari kalemler yoluyla bir baskı olması kısa vadede söz konusu değildir. Ödemeler dengesi üzerindeki sorun, 32 Sayılı Karar nedeniyle sermaye hareketlerinden gelebilir. Sermaye hareketleri hem hacim olarak çok daha büyük hem de çok daha kısa bir zaman içinde döviz rezervleri üzerindeki etkilerini gösterebilecek bir mahiyet arz etmektedir. Bugün, cari işlemlerden kaynaklanacak herhangi bir döviz sorunu hiçbir şekilde bulunmamaktadır."

Saracoğlu 26 Şubat 1993 tarihi itibarıyla net uluslararası rezervlerin 16 milyar 179 milyon dolar olduğunu, bugüne kadar yaklaşık 1.2 milyar dolar arttığını bildirdi.

Saracoğlu, 1988-92 yılları arasında, bütçe gelirlerinin yılda ortalama yüzde 75, harcamalarının yüzde 77, gayri safi milli hasılanın yüzde 67 arttığını kaydetti. Aynı dönemde, ortalama yıllık enflasyonun yüzde 60.4, para arzının da yüzde 66.7 oranlarında arttığını belirten Saracoğlu, şöyle devam etti:

"Bütçe gelirleri, GSMH'ye göre oldukça iyi bir performans göstermiştir. Fakat bütçe harcamaları daha iyi bir performans göstermiştir. Bir başka ifadeyle, devlet büyümüştür."

Saracoğlu, aynı dönemde, kamunun personel harcamalarının her yıl ortalama olarak sabit fiyatlarla yüzde 23.5 oranında arttığını, bu reel artışın bir verimlilik artışına dayanmadığını kaydetti. Aynı yıllarda, iç borç faizlerindeki yıllık ortalama artışın da sabit fiyatlarla yüzde 20.3 olduğunu belirten Saracoğlu, personel giderlerindeki artışın iç borçla finanse edildiğini, bu iç borcun faizinin de daha sonraki yıllarda bütçeye yük olarak gelmeye devam ettiğini söyledi.

Genel bütçe açısından borçlanma gereğinin 1992'de yüzde 7.2 olduğunu, iç borç faiz ödemelerinin düşülmesi durumunda, bu oranın yüzde 2.9'a düşeceğini belirten Saracoğlu, şunları söyledi:

"Enflasyonun arkasında kamu açıkları var."

"Bankacılık açısından baktığınız zaman, bütçenin son yıllardaki finansmanının gereği şu şekilde olmaktadır: Hazine, vadesi gelen ana paranın, ödediği faizin ve GSMH'nin yüzde 2.9'u kadar borçlanmak zorundadır."

Kamu açıklarıyla para arzı arasında paralellik olduğuna dikkat çeken Saracoğlu, Kamu açıklarının parasal genişlemeye neden olduğunu, bunun da enflasyona yol açtığını söyledi.

Emisyonun Merkez Bankası parasına oranının giderek düştüğünü belirten Saracoğlu, "Bu da Türk Lirası'na olan talebin düşmesinin göstergesidir. Özellikle halk arasında yabancı para kullanımı giderek yaygın hale gelmektedir" diye konuştu. Bankaların Merkez Bankası'nda serbest olarak tuttukları paranın Merkez Bankası parasına oranının da düştüğünü, bu göstergenin de liraya olan talebin düştüğünü ifade ettiğini söyleyen Saracoğlu, şöyle devam etti:

"Merkez Bankası yarattığı paranın yaklaşık yüzde 20'lik bir kısmını açık piyasa işlemleri yaparak geri almaktadır. Başka bir ifadeyle Merkez Bankası piyasanın talebinin üzerinde bir para yaratmakta ve bu parayı sonradan geri almak durumunda kalmaktadır. Bu likidite fazlasının bilanço içindeki payı yüzde 12.2 seviyesindedir. Bu likidite fazlasını piyasaya bıraktığınız takdirde misyona dönüştüğü takdirde emisyonda yüzde 63'lük bir artış olacaktır. Emisyonun yüzde 63'ü kadar bir likidite fazlası olacaktır."

Konuşmasını, bilgisayar sistemi yardımı aracılığıyla, tablo ve frafik görüntülerle de destekleyen Saracoğlu, açıklamalarına, Elektronik Fon Transferi Merkezi ve Para Piyasaları Merkezi bölümlerinde basına kapalı olarak devam etti.

Demirel, daha sonra banka müzesinin açılışını yaptı. Beraberindeki bakanlarla beraber müzeyi gezen Demirel, müzeyi halkın gezip görmesine olanak tanınması talimatı verdi. Demirel, müze özel defterine şunları yazdı:

"TC Merkez Bankası, ülkemizin gurur müessesesidir. Bankada çağdaş dünya ile boy ölçüştüğümüzün delillerini gördük. Devletler mali ve ekonomik bakımdan güçlü iseler itibarlıdırlar. Bu

da ancak hesabını kitabını bilmekle olur. TC devletinin geçmişi, geleceğinin teminatıdır. Bu sebeple bir müze kurulmuş olmasını takdirle karşılıyorum. Merkez Bankamızın bütün mensuplarına takdir, tebriklerimi sunuyor, başarılar diliyorum."

Demirel, bankadan ayrılırken bir gazetecinin, Saracoğlu'nun çizdiği tablo karamsar değil miydi" diye sorması üzerine, "Niye karamsar olsun ki" karşılığını verdi. Demirel, "Sorunların kısa zamanda aşılacağına inanıyor musunuz?" sorusunu ise şöyle yanıtladı:

"Her ülke ekonomisinde yapısal sorunlar var. Bugün Türkiye döviz ihtiyacı içinde olan bir ülke değil. Hammaddesini satın alabilen, fabrikalarını kurmaya devam edebilen, ihracatını yüzde 10 seviyesinde arttırabilen ve ihraç dışında da turizmden, dışarıdaki çalışanlardan ve dış hizmetlerden önemli şekilde döviz bulabilen bir ülke.

152 milyar dolarlık döviz gelirlerimizin 126 milyar dolarlarını kendisi sağlayabilmiş 5 senede. Fevkalade sevindirici."

Demirel, dış borçlanma sorununun dövizle ilgisi olmadığını belirterek "Az önce izah edildiği gibi, daha çok devletin parasıyla masrafları ve iç borçlanmadaki faizlerini arttırmış olmasından ileri geçiyor. Zaten bizim de uğraştığımız bir olay" dedi.

Şiir Haftası

MELİH CEVDET ANDAY *19 mart*

Geçen hafta benim için şiir haftası oldu. O yüzden bu yazım şiirle dolup taşacak. En sevdiğim şiirlerimi aktaracağım okurlarıma. Hem onları, hem paylaşmak istediğim yenilerimi.

Karşı dergisinin ocak sayısında Ahmet Uysal'ın "Sana Ne Söylesem Ömrüm" adlı şiirine yakalandım önce. Onu dostlarıma, yakınlarıma da okudum. Buraya ilk parçayı alıyorum:

Güz geldi ah, güle ne söylesem
Sana ne söylesem ömrüm
Sen ki şiirler düşürürdün
Uzun uğultularla akan sulara
Toprağın tuzu, taşın izi olurdun

Bilmediğim bir Fin şairinden küçük bir kitap okudum sonra. Pentti Saarikoski adında bir şair. Fince aslından dilimize çeviren Prof. Kemal Özüdoğru. Saarikoski, genç yaşta ölmüş, dünyanın belli başlı dillerine çevrilmiş, ülkesinde büyük ödüller kazanmış bir şair. Çeviri Düzlem Yayınları'nda basılmış.

Gerçekten ne oluyor
Seni seviyorum
Yabancı bir ülkeyi sever gibi
kayalıkları ve köprüyü sever gibi
ıssız bir akşam gibi kitapların
kokusu sinmiş
bu dünyada sana yürüyorum
gökkubbenin altında
arasında iki ışığın
düşüncem seni giyinmiş

Arkasından büyük bir kitap. Erdal Alova'nın derlediği "Türkiye'den ve Dünyadan Aşk ve Erotizm Şiirleri Antolojisi" adlı bir kitap aldı içine beni, sarmaş dolaş olduk. Sosyal Yayınlar arasında basılan bu derlemede kimler yok ki! Süleyman Peygamber'den Karadeniz türküsü Zelife'ye değin bir şiir hazinesi. Biz Hayyam'ın bir Rubai'si ile başlayalım:

Dün gece usul boylu sevgilim ve ben
Bir kıyıda gül rengi şarap içerken
Sedefli bir kabuk açıldı karşımızda
Sabah müjdecisi çıkıverdi içinden
(Sabahattin Eyuboğlu)

Juan Ramon Jimenez, çağdaş İspanyol şiirini önemli ölçüde etkileyen bir İspanyol şairi. Eray Canberk'in çevirisinden bir şiirini sunuyorum:

Gece İlâhisi

Bir yıldız ve bir damla gözyaşım
Değdiler birbirlerine ve birden
Bir tek damla oldular
Tek bir yıldız.
Kör olup kaldım sevda ile
Ve sevda ile kör olup kaldı gökyüzü
Bütün evrendi -ne fazla ne eksik-
Yıldızın kaygısı, gözyaşının ışığı.

e.e. cummings (büyük harf kullanmaz) Amerikan şiirinin en özgün ve en güç çevrilir şairlerinden biridir. Onu, dilimizde, şiir ve çeviri deneyimi ile haklı bir üne ermiş olan Cevat Çapan'ın kaleminden okumak çok keyif verici:

Hiç Gitmediğim Bir Yerde

Hiç gitmediğim bir yerde, sevinçle ötesinde
her türlü yaşantımın, kendi sessizliği ve gözlerimin
en ince kımıltısında birşey var içime gömen beni,
bir şey dokunamayacağım kadar bana yakın
kolayca açar beni en ürkek bir bakışın
parmaklar gibi kapamış olsam bile kendimi,
sen hep yaprak yaprak açarsın beni, baharın
(dokunup ustaca, gizlice) açışı gibi ilk gülünü
ya da beni kapatmaksa istediğin, ben
hayatım kapanırız güzelce, birden
karın her yere özenle inişini
düşleyen yüreğince şu çiçeğim;
duyduğum hiçbir şey bu ülkede
erişemez gücüne sonsuz inceliğinin;
renkleriyle yapısının beni bağlayan,
öldüren, hiç durmadan, her nefeste
(bilmiyorum nedir bu sende olan, bu kapayan ve açan,
yalnız anlıyor içimde bir şey
gözlerinin sesini güllerden derin olan)
kimsenin yok, yağmurun bile böyle küçük elleri.

Samih Rifat, René Char'dan ne güzel şiirler çevirmiş, ne güzel çevirmiş... René Char çağdaş Fransız şiirinin büyük ustalarından biri. İkinci Dünya Savaşı'nda, direniş örgütlerinde önemli görevler aldı. 1930'da Gerçeküstücü akıma katıldı.

Sepetçinin Kadını

Seviyordum seni. Seviyordum fırtınanın kırıştırdığı bir pınara benzeyen yüzünü, öpüşünü saran beyliğinin armalarını. Kimileri yusyuvarlak

bir düşgücüne sığınır. Banaysa gitmek yeter. Umutsuzluktan getirdiğin sepet öylesine küçüktü ki sevgilim, incecik söğüt dallarıyla örebildik onu.

Octavio Paz, iki yıl önce Nobel Ödülü'nü kazanmış olan Meksikalı şair ve denemeci. Şiirlerinin ve denemelerinin çoğu dilimize çevrildi, büyük ilgi gördü. Onun küçük bir şiirini Ülkü Tamer'in çevirisinden okuyacaksınız.

Son Sabah
Sınıra kadar uzanmış şimdi
Ormanda yitip giden saçların,
Ayakların benim ayaklarımda.
Geceden bile büyüksün uyurken
Ama bir odaya düşler de sığar.
Ufacık bir çoğalmayla nasıl çoğalıyoruz!
Bir taksi geçiyor dışardan
Hayaletler doldurmuş içine.
Akan, durmadan akan ırmak
Dönüş yolculuğuna başlamış bile
Yarın bir başka gün mü olacak?

Ve beni sarhoş eden bir Divan beyti... 16. Yüzyıl şairimiz Nev'iden. Dindışı gazelleriyle büyük üne ulaşmış, örnek tutulmuş bir şair.

Dün gece sohbetimiz yâr ile rindâne idi
Sager idi ben idim şem idi pervane idi.

Apo, Özal'a yakın Demirel'e kızgın

CELAL BAŞLANGIÇ *20 mart*

BEYRUT - PKK lideri Abdullah Öcalan, ateşkes çağrısı için Türkiye'den bir işaret aldı mı? Kimden alacaktı bu işareti. Özal'dan mı yoksa Demirel'den mi?..

Geçmiş yıllarda bir yandan ateşkes çağrısı yaparken diğer yandan silahlı eylemleri yöneten Apo, bu kez değişik bir politikanın temsilcisi olarak oturuyordu karşımızda. Hem tek yanlı ateşkes ilan etmişti hem de bunu uygulayacağının güvencesini veriyordu. Bu yeni politikanın paralelinde Apo'nun giysileri de değişmişti.

Görünürde değişmeyen tek aksesuarı ise konuşurken bir aşağıya bir yukarıya salladığı beyaz taşlı tespihiydi.

Acaba Öcalan, Türkiye'de siyasal yaşamın önde gelen iki adı, Özal ve Demirel'e nasıl bakıyordu?

Türkiye'deki siyasal yaşamı değerlendirirken PKK liderinin kullandığı niteleme, "tıkanmışlık." Ancak Özal'ı biraz ayrı yere koydu:

"Kişi olarak, parti programı olarak ve denenmiş olmaları nedeniyle iktidarın ve muhalefetin fazla çözüm güçleri olamaz. Burada Özal'ın bir değerlendirmesi var. "Yeni oluşum" diye tabir ediyor. Biraz da işler o noktaya gelmiş. 2. Cumhuriyet tartışmaları diye bir kavramdan da bahsediliyor. Ben bu kavramları boş bulmuyorum. Biz elimizden gelen katkıyı sunarız 2. Cumhuriyet tartışmalarına, yeni oluşuma, onun anayasal çerçevesine. Siyasal bazda mücadeleyi aktarmak, demokratik yöntemleri kullanmak için belki de son derece yaratıcı davranacaktır 2. Cumhuriyet."

Ateşkes önerisine yaklaşımında Öcalan, Özal'ı daha "ciddi", "çözüm konusunda daha ağırlıklı görüşler belirten kişi" olarak nitelendirdi.

Öcalan, bu değerlendirmesinde sanki bazı şeyleri unutmuş göründü. İktidarı döneminde köy koruculuğunu geliştiren, olağanüstü hali kuran, sansür-sürgün kararnamelerinin çıkmasına önayak olan Özal'a dönük hiç mi eleştirisi yoktu Öcalan'ın?

"Var elbette. Mevcut düzenin koordinatörlüğünü yürütüyor Özal. Ama zaman zaman soruna biraz daha yakınlık gösterdiği, çözüme cesaretlenmek istediği, mesela federasyon tartışmasını ortaya attığı dikkate alınmalıdır. Ama işte önümü kesiyorlar, olmasa daha ileri adımlar atarım, diyor. Özal'a yakınlık bu çerçevededir. Ama diğer yandan sansür-sürgün yasasını, anti terör yasasını çıkartıyor. Eskişehir zindanını dayatıyor. Tabii ki bunları da belirtmeliyiz."

Öcalan, Demirel'e kızgın. Başbakanı, Kürt kimliği konusunda eleştirirken, "30 yıl iktidarda olacaksın, bir var mı yok mu sorusuna yanıt veremeyeceksin" dedi. Yıldırım Akbulut'tan Mesut Yılmaz'a, ondan da Demirel'e uzanan son birkaç yıllık hükümetler çizgisini Öcalan'ın değerlendirmesi şöyle:

"Akbulut gittiği zaman dedim, Mesut biraz liber-

al biraz da Almandır, bir şeyler yapar. Maalesef daha fazla bomba yağdırdı. O gitti, Demirel geldi. Dedim, bu biraz daha liberal olabilir. Biraz da bizim katkımızla başbakan oldu. O, Mesut'u da aratmadı. Yani yağmurdan kurtulmaya çalışırken doluya tutulduk. Demirel başbakan olduktan sonra günümüze kadar Özal dönemiyle kıyaslanmayacak kadar yoğun bir biçimde bombardıman ve Şırnak'ta görüldüğü gibi birkaç katliam provası denendi."

Şırnak olayları için Demirel'in kendisi mi emir verdi? Bölgede yaşanan olayları birebir Demirel, birebir Özal ya da bilinen, görünen güçler mi yönlendiriyor? Yoksa devrede başka iktidar odakları mı var?

Öcalan bu soruyu yanıtlarken açığa düşmemek için gerekli kapıları aralık bıraktı:

"Bazı militarist çevreler provoke etmek isteyebilirler. Halen bunların etkili olduklarını söylemeliyim. Geçen yılki o Şırnak denemeleri aslında sanmıyorum hükümetin özel emirleriyle gelişsin. Kontrol dışı ve bazılarının rütbe merakından olabilir. Militarist geleneğin hortlatılmasıdır. Bu Nevruz da dahil, olası katliamların kaynağı biraz da bunlardır. Bunlar biraz kontrol dışıdır. Ben halen tam anlamak istiyorum. Acaba gerçekten Özal emir veriyor mu? Demirel haberdar mıdır, emir veriyor mu? Kesin bir şey diyemiyorum. Hatta Genelkurmay Başkanı'nın bizzat emrettiği çerçeve bu mudur? Olur da olmaz da. Kuşkularım var. Kaldı ki bir köy korucusunun bile bazı yerlerde "devlet benim" diye nasıl insanları vurduğunu çok iyi biliyorum."

Öcalan, Hizbullah konusunda da Demirel'e kızgın:

"Türkiye'de MHP bir dönemler sola karşı sindirme görevini üstlendi. Uzun süre Demirel'in kendisi, Türkiye soluna yönelik MHP'yi bir sindirme aracı olarak kullandı. Demirel'in, MHP'nin oluşumunda sorumluluğu vardır. Aynı oyunu Hizbullah'ta da göstermiştir."

Bu değerlendirmeler ışığında bakınca Apo, acaba Türkiye'den bir işaret mi aldı sorusuna "evet" yanıtını vermek oldukça güç.

Ancak Öcalan-Talabani ilişkisi, PKK liderinin etkilenmeleri ve aldığı işaretler konusunda bazı ipuçları verdi.

Gazetecilerin önünde Öcalan, "Mam (amca) Talabani" sözünü ağzından hiç düşürmedi. Ateşkes çağrısını yaparken, "Mam Talabani ile yaptığımız görüşmede de konuştuğumuz gibi" diye başladı. Apo, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, sözlerini biraz sertleştirecek olsa, Talabani, PKK liderini bir biçimde uyarmaya çalıştı.

Abdullah Öcalan bir soruyu yanıtladıktan sonra sözlerini bitirince, Talabani "Yekita (birlik) Türkiye" diye uyardı. Apo da Türkiye'nin birliğinden söz etti.

Lübnan'da gazetecilerin karşısına çıkan PKK lideri, örgüt içindeki bölünmeleri yalanladı. Çevresinden alınan bilgiler de bu doğrultudaydı. Ayrıldığı söylenen komutanlardan Şemdin Sakık ile bağlantı sürdürülüyordu. Cuma kod adlı Cemal Bayık'ın da ayrı bir oluşum içinde olduğu yalanlandı.

Ya örgütün aldığı darbeler?..

PKK liderine göre bunlar gerçek dışıydı. "Bu kış çığ nedeniyle bile geçen yıla oranla daha az gerilla kaybettiklerini" öne sürdü. Apo bu yılki hazırlıklarını anlatırken, dağ dağ saydı:

"Gerilla kuvvetleri Ağrı Dağı'na, Dersim'e, Botan'a, oradan Muş ve Erzurum yaylalarına, GAP'a kadar 10 bin kişi olarak üstlenmişlerdir."

Lübnan'da esen havadan anlaşılan o ki, örgüt içi dağılma ya da ağır darbelerin sonucu değildi bu "tek yanlı ateşkes çağrısı." Türkiye'den de pek bir işaret alınmış gibi görünmüyordu.

Yarın Nevruz, PKK lideri şu ya da bu etkenlerden hareketle böyle bir çağrı yapmış olabilir. Görüşlerine katılalım ya da katılmayalım. Ancak Nevruz ile ilgili olarak bize söylediği şu yaklaşımı olumsuzlamak olanaksız:

"İnsanlar, yeşil, kırmızı, sarı bayraklarla yürüyor, slogan atıyor, elinde benim resimlerini taşıyor diye üzerlerine ateş açılıp öldürülmezler. Hiçbir gelişmiş Batı ülkesinde böyle olmaz. Suçu varsa yakalarsın, yargılarsın. Ama yürüyüp slogan atmanın cezası hiçbir zaman ölüm değildir."

Oyun mu cehalet mi?

Prof. Dr. TOKTAMIŞ ATEŞ *21 mart*

Bir incir çekirdeğini doldurmayacak konuları nicedir tartışıp duruyoruz: Yok efendim "yeni Osmanlıcılık"mış, yok "ikinci cumhuriyet"miş... Ortaya bir tek -evet altını çizerek yineliyorum, bir tek- yeni kanıt, belge ya da inandırıcı bir başka şey getirmeyen birtakım "hevesliler" (amatörler); gerçekten uzmanı oldukları alanları bırakarak Türkiye'ye "sağını solunu iyice öğretmek" gibisinden iddialarla ortaya çıkabiliyorlar. Gülelim mi, ağlayalım mı, karar veremiyorum.

TKP 1936'da yayımladığı ve kendi açısından anlaşılabilir bir biçimde CHP'yi eleştirdiği bir raporunda, "...İnkılap sıfatı ile tavsif edilen bütün bu reformların mahiyet ve kıymetini alçaltmak aklımızdan geçmez. Onların hakiki değerlerini aşağıda sırası gelince göstereceğiz..." ifadesini kullanırken (Tarih ve Toplum, Mart 1993, s. 10/138) bu belgeyi bulup yayımlayan Sayın Tunçay, "Osmanlı saltanatına son verilmese de olurdu. Batı'da olduğu gibi meşruti bir monarşi daha iyi işlerdi..." diyebilenlerle aynı safta yer alıyor (mu acaba?). Tüm yaşamında, konuyla ilgili ciddi beş-altı kitap okumamış biri. "Türkiye'nin yakın tarihinin entelektüel haritası bir sahtekârlığın, kaba bir fotomontajın üstüne oturuyor" diye yazabiliyor.

Bu zata göre "gerçek ilericiler ve solcular toplumsal fotoğraftan kesilerek çıkarılmış, onlardan boş kalan yere de Kemalistler yerleştirilmiş." Bu montajlı resmi gören insanlar -Allah bu parlak zekâlılardan başka kimseye akıl vermediği için- bu montajlı fotoğrafı görerek "Kemalist" olmakla "solcu" olmanın, "ilerici"

olmanın aynı şey olduğuna inanmışlar. İnsan böylesine iddialı bir görüş ileri sürdüğü zaman birkaç da örnek verir. Birkaçından vazgeçtim; bir tek, evet bir tek örnek verir. Kimmiş acaba "gerçek ilericiler ve solcular?" Vahdettin mi, Damat Ferit mi, Ali Kemal mi, Ali Galip mi, Nemrut Mustafa mı, Çerkes Ethem mi, Mehmet Akif mi, Ali Şükrü mü, Ziya Hurşit mi, Ayıcı Arif mi, Çapanoğulları mı?.. Kimmiş gerçek solcu ve ilericiler?

Aslında cumhuriyet ve Türk devrimine karşı çıkanlar müthiş bir "ilerici ve solcu" olmak kompleksi içindeler. Ad vermek istemiyorum, ama yukarıdaki görüşleri aldığım dergide, kendini hâlâ "solcu" olarak nitelendiren bir başka zat, Özal'cı olma imajını açıklarken, bu durumu "yenilikçi sağcılarla yenilikçi solcuların" işbirliği olarak tanımlıyor. Tabii "sağ ve solcu tutucular"a karşı! Bu arkadaşımız elbette "sağ"ın ve "sağcı"nın tanımını bilir. İki yüz yıldır sağ, kurulu düzenin sürdürülmesinden yana olan düşünce; sol, bu düzeni daha "ileri" bir düzenle değiştirmeye çabalayan düşüncedir. Nereden çıkıyor "yenilikçi sağ", "tutucu sol" gibisinden uydurmalar? İlerici olmanın erdemi ile özverisi ile ve sırasında riskleri ile yaşayamayıp daha rahatını, daha kolayını seçenler -bence utanç verici olan- durumlarını "ilericilik" olarak adlandırıp, rahatlamaya çalışıyorlar. Aslında hiç kimse ilerici olmak ya da ilerici kalmak zorunda değil ki "Arkadaş ben döndüm" dersiniz; olur biter. Zaten bunu diyenler de var ve bence demeyenlerden çok daha dürüst ve tutarlılar.

Bir başka zat, daha da ilginç bir savunma mekanizması geliştiriyor, eskiden solda olup da şimdi sağda bulunanlara "hain gözüyle bakmadığını" söyleyen bu zata göre ne düşünce olarak, ne eylem olarak "soldan hiçbr liberalizm gelmiyor"muş. "Böyle bir durumda sağdan gelen bir güç, tıkanıklıkları açmakta daha etkili oluyorsa, işte ilkelere bağlılığından ötürü bir solcu da o sağ gücü destekleyebilirmiş.

Biraz yukarda da vurguladığım gibi gülelim mi ağlayalım mı? Kendi alanında olağanüstü yetkin olan bu zata göre 1993 Türkiyesi'nde liberal olmak solcu olmak demek herhalde. Ve herhalde solculuğun amacı da liberal bir devlet kurmak (Zaten aralarından biri bunu daha önce de aynen böyle dile getirmiştir).

Ülkenizi neredeyse kayıtsız şartsız emperyalizmin kollarına atmak isteyeceksiniz, bağımsızlığı tümüyle rafa kaldıracaksınız, emekçi kitleleri en derin sefalet çukurlarına atacaksınız, ülke gençliğini yoz bir kültürün arenasında tutmak isteyeceksiniz ve bunlara karşın; gelir uçurumunun getirdiği zengin bir azınlığa dünyanın en lüks yaşamını sunacaksınız, devlet eliyle tufeyli bir milyarder sınıfı oluşturacaksınız, papatyalarla-yuppieslerle en yoz ilişkileri yaşayacaksınız, toplumdaki fırsat eşitliğini ortadan kaldıracak, değerler sistemini altüst edeceksiniz ya da tüm bunları yapanları destekleyeceksiniz ve buna "solculuk" ve "ilericilik" diyeceksiniz. Bu alçaklığa izin vermeyiz. Onunbunun peşinde dolaşarak iktidara yaklaşabilirsiniz, gününüzü gün edebilirsiniz, dünyalığınızı doğrultabilirsiniz, moral doyumlara da ulaşabilirsiniz. Ama yüzyıllar süren onurlu savaşımların bayrağı olan kavramları kullanamazsınız, dejenere edemezsiniz, kirletemezsiniz.

Bir başka "ikinci cumhuriyetçi" altı ok arasında "demokrasi" olmadığı için cumhuriyeti "tek adam" ve "tek parti" yönetimine dayalı bir diktatorya olarak adlandırıyor. Yazısında ne gibi kaynaklar kullandığına bakıyoruz; gene kendisi gibi düşünen birkaç yazarın yazdıkları! Zaten bunlara baktığımızda ilginç bir tutum gözlüyoruz. önce biri bir şeyler karalıyor, öbürü ondan dipnot veriyor, sonra bir başkası bunlardan dipnot veriyor ve ilk yazan bir başka yazısında bu son sözünü ettiğimiz yazıyı kaynak gösteriyor. Ve böylece hepsi birden "bilimsel" oluyorlar (Bunlar bizim YÖK sisteminin atamalarına benziyor).

Bilemiyorum büyük bir oyunun belli sahnelerini mi seyretmek zorunda bırakılıyoruz? Yoksa ilginç olmak isteyen birtakım insanların ya dönekliklerinin ezikliğini yaşayan birtakım insanların çırpınışları mı bunlar.

Ama her ne olursa olsun çabaları boşunadır. Tarihin tekerleğini hiç kimse geriye çeviremez. 1980 sonrası Türkiyesi 1830 sonrası Fransası'na çok benziyor.

Ama unutmamak gerekir ki, 1830 Fransası'nın ardından 1848 ihtilalleri ve Kasım 1848 Anayasası gelmişti. Merak ediyorlarsa açıp baksınlar!..

Partiler, 22 maddede görüş birliğinde

24 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) – Liderler, anayasa değişikliği için üçüncü kez bir araya geldi. Toplantıda, TBMM Başkanlığı'nca partilerin önerileri arasından belirlenen, uzlaşma sağlanabilecek maddeler konusundaki değişikliklerin yapılması için bir çalışma grubu oluşturulması kararlaştırıldı. TBMM'de temsil edilen 10 partinin temsilcilerinden oluşacak bu grup, çalışmalarını 23 nisan gününe dek tamamlayacak. TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, **"Bu yasama döneminde Meclisimizin anayasayı değiştireceği yolunda izlenimlerimiz kuvvetlenmiştir"** dedi.

Anayasa değişiklikleri için yapılan iki liderler zirvesinin ardından partilerin önerileri, TBMM Başkanlığı'nda toplanmıştı. Bu öneriler, TBMM Başkanlığı tarafından karşılaştırmalı metinler olarak bastırıldı, ortak noktalar belirlendi. Anayasanın başlangıç bölümü ile geçici maddelerin kalkması konuları, seçme ve seçilme yaşı, kamu görevlilerine sendika hakkı tanınması, radyo-televizyonda devlet tekelinin kalkması gibi konuları da içeren 13, 14,

15, 26, 28, 30, 33, 34, 51, 52, 54, 67, 68, 69, 76, 81, 84, 87, 92, 125, 133 ve 135. maddelerdeki değişiklikler konusunda ortak noktalar bulunduğu belirtildi. Dün liderler üçüncü kez bir araya geldiler. TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk başkanlığındaki bu toplantıya Başbakan Süleyman Demirel, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, HEP Genel Başkanı Ahmet Türk - BBP Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal ile MP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ve MHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Demirtola katıldı. Üç saate yakın süren toplantıdan sonra bir açıklama yapan TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, şunları söyledi:

"Meclisimizde temsil edilen partilerin sayın genel başkanlarının katıldığı toplantıda, sayın genel başkanların beyanları ve partilerinin yazılı teklifleri doğrultusunda insan haklarının ve demokratikleşmeyi engelleyen veya gereksiz kalan maddelerin öncelikle değiştirilmesi, düzeltilmesi veya yeniden yazılması için bir çalışma grubu kurulmasına karar verdi. Meclisimizde temsil edilen partilerden seçilecek birer üyeden kurulacak. Sayın genel başkanlar, bu hazırlığın 23 nisan gününe dek bitirilmesini ve bu değişikliğin bu yasama döneminde gerçekleştirilmesini öngörmektedirler. Diğer yandan bu çalışmalar sürerken cumhuriyetimizin uzlaşmaya ve insan haklarına dayalı demokratik bir anayasaya kavuşması için gerekli hazırlıklar TBMM Başkanlığı tarafından sürdürülecektir. Çalışma grubu 9 nisan günü benim başkanlığımda toplanacaktır. Böylece devletin temel meselelerinin, anayasayla engellenen insan haklarına aykırı kurum ve kuralları değiştirilecektir. Bunların başında elbette devletin radyo-TV tekelinin kaldırılması, seçmen yaşının indirilmesi, seçilme yaşı gibi konular da vardır."

Cindoruk, **"Çalışma grubunun 25 maddeye yakın konuda ciddi bir çalışma yapacağını"** söyledi. Cindoruk, seçim sistemiyle ilgili görüşlerin toplantıda gündeme gelip gelmediğine ilişkin bir soruya, **"Hepsi üzerinde durduk. Onları ikinci aşamaya bırakıyoruz. Demokratikleşme için gerekli ne varsa o daha uzun bir süreç içinde gerçekleşecek bir konudur. Meclis Başkanlığı'na görev verilmiştir. O konuları da yine genel başkanların tartışmasına açmak için hazırlıklar yapacağız. Onu bu yasama yılına yetiştirmek biraz zor olabilir. Fakat bu sözünü ettiğim paket, bu yasama yılında inşallah anayasa değişikliği olan Meclisimizden çıkacaktır. Meclisimizin anayasayı değiştireceği yolundaki izlenimlerimiz kuvvetlenmiştir"** yanıtını verdi. Cindoruk, bir başka soru üzerine, TBMM'nin geçen yıl 7 temmuza dek çalıştığını, bu yıl yine çalışabileceğini söyledi. Cindoruk, **"Liderler yeniden bir araya gelecek mi?"** sorusuna da **"Gerekirse toplanırız. Şimdi çalışma grubunun maddeleri yazma görevi var. Uzlaşma sağlanırsa 23 nisandan sonra imzaya açarız"** karşılığını verdi.

Toplantıdan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, **"Uzlaşma konusunda irade eksikliği var. Biz elimizden gelen gayreti gösterdik. Ama bir şey çıkacağını sanmıyorum"** dedi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ise "önemli bir mesafe alındığını" söyledi.

Toplantıda Başbakan Süleyman Demirel'in öncelikle radyo-TV tekelinin kaldırılmasıyla ilgili 133. maddenin değiştirilmesi konusunda ısrarlı olduğu, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın ise **"Evet, ama yasayı görmeliyiz ve yasanın içeriği anayasa maddesine yansıtmalı"** görüşünü savunduğu öğrenildi. Toplantıda ayrıca, özellikle muhalefet partisi liderlerinin televizyonda anayasa değişkikliği konusundaki görüşlerini dile getirebilmelerine olanak sağlanmasını istedikleri de belirtildi.

Toplantıdan sonra bir basın toplantısı düzenleyen RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, kendi partilerinin anayasa değişikliği uzlaşma önerisi konusunda bilgi verdi. 180 ülkenin anayasalarındaki din ve vicdan hürriyeti ile ilgili hükümlere dikkat çeken Erbakan, Prof. Dr. Mümtaz Soysal'ın bir kitabına da atıfta bulunarak "laik" sözcüğünün anayasadan çıkarılması gerektiğini söyledi. Erbakan, **"Önce milletin sırtından bu bıçak çıkarılsın. Hile rejimi ile ilgili maddeler çıkarılsın. Bu da ikinci bıçak olur. 3. bıçak da çoğulcu demokrasiyi katleden bıçaktır. Bu konudaki maddeler de düzeltilmeli"** dedi. Erbakan, toplantıda seçim sistemiyle ilgili görüşlerin de dile getirildiğini belirterek **"Anayasaya nispi temsil sistemi yazılmalı. Her il bir seçim bölgesi olmalı. Bu konulardaki görüşlerimizi 10 partiden 2-3'ü hariç benimsediler"** diye konuştu. Erbakan, **"asıl özün değiştirilmesi birkaç madde değiştirilerek milletin aldatılmaması"** gerektiğini de sözlerine ekledi.

SHP lideri İnönü ise toplantıda anayasa değişikliği konusunda önemli bir mesafe alındığını öne sürdü. Anayasanın 133. maddesinin öncelikle ele alınarak değiştirilmesi konusunda görüş birliğine varıldığını belirten İnönü, şunları söyledi:

"Çeşitli partilerin önerileri ışığında ortaya çıkan anayasa değişiklik önerilerinde büyük çoğunluğun katıldığı maddeler demeti olduğu görüldü. Bunu esas olarak oluşturulacak çalışma grubu, 23 nisana kadar maddeleri yazarak, bu doğrultuda çalışıp ilerleyecek. Bunun sonunda, Meclis tatile girmeden bunu TBMM'ye getirip, anayasa değişikliğini gerçekleştirmek hedef."

Önce Özveri...

HİKMET ÇETİNKAYA *25 mart*

Günlerdir yazıp çizdiğimiz bir olayı SHP Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa Kul gündeme getirdi...

Neydi bu olay?

SHP, CHP ve DSP'nin koşullar ne olursa olsun bütünleşmesi. Eğer bütünleşme gerçekleşmezse 1994 yılında yapılacak genel yerel seçimlerde üç partinin de eriyip yok olacağı...

Bir süre önce CHP Genel Başkanı Deniz Baykal ile görüşürken kendisine sormuştuk solda bütüneşme olup olmayacağını. Baykal *"Biz CHP olarak bütünleşmeye hazırız"* yanıtını vermişti. CHP Kırklareli Milletvekili İrfan Gürpınar ise *"Zaten DSP örgütlerinin yüzde 30'u CHP'ye geçti"* demişti.

Deniz Baykal bütünleşme konusunda her türlü özveriye açık olduklarını söylüyordu. CHP'liler açık seçik şöyle diyorlardı:

"SHP iktidar ortağı olduğu için önünü göremiyor."

İsmail Cem ise SHP'yi acımasızca eleştiriyordu. Cem'e göre SHP artık *"Sol bir parti değildi."* Solda birleşme CHP çatısı altında olmalıydı İsmail Cem'e göre.

Dedik ki:

"Eğer bu inatlaşma böyle sürerse bütünleşme düş olur..."

Yanıt şöyle geldi:

"Bizim kapılarımız açık. Buyursunlar somut önerilerle gelsinler. Oturup tartışalım..."

CHP'de bir hava esiyor şu günlerde...

"Biz kent solculuğunu gündeme getirdik."

Kent solculuk ne demek?

Kent soyluluğunu anlıyoruz da kent solculuğunu bir türlü anlamıyoruz. Kimileri, CHP'lileri kent solculuğu ile göklere çıkarıp Türkiye'nin gerçek sorunlarından uzaklaştırmak çabasına girebilir. CHP'yi *"bırakın eski alışkanlıkları"* deyip altı oklardaki *"milliyetçilik"* ve *"halkçılık"* kavramlarının değişen dünya ve Türkiye koşullarında çağdışı kaldığına inandırabilir. Bu bir oyalamaca yöntemidir bize göre. Tıpkı *"Kent solculuğu"* kavramı gibi bir bakıma ANAP ötesi çağdaş bir parti oluşturma çabasıdır.

İsmail Cem şöyle diyor:

"Bugün RP'nin yükselişi yıllar önce sol partilerin kullandığı sloganları dinsel motiflerle işleyip halkın önüne koymasından kaynaklanıyor..."

İsmail Cem'in bu tanısı doğrudur. SHP'ye *"Sol parti değil"* demesi ise yanlıştır.

3-4 nisan tarihleri arasında toplanacak SHP Tüzük Kurultayı'nda *"6 ok'un ilkesini aynen koruyacakları"* açıklanacak. Burada *"milliyetçilik"* kavramının ırkçılık temeline dayanmayan bir ulusçuluk olduğunun ayrıca altı çizilecek. Ayrıca Kürt Enstitüsü'nün kurulması ve Kürtçenin özgürleştirilmesi için çalışmalar yapılması istenecek. Yine *"İnsan için demokrasi"*, *"insan için devlet"*, *"insan için ekonomi"* kavramları işlenecek.

Biz bunları niye yazıyoruz?

Şunun için:

"SHP ve CHP kimi konularda düşünce birlikteliği içindedir..."

Ama bu düşünce birlikteliğini ve SHP ve CHP'de bozan gruplar var bugün. olay salt liderlik sorunundan değil, her iki partinin *"ne yapıp ne yapamayacağından"* kaynaklanıyor...

Bayramlar kimi dostlukların başladığı günlerdir...

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, SHP'yi kim haklı olduğu konularda eleştirirken bile şöyle diyor:

"Bizimkiler yanlış yapıyor... Bizimkiler kitidarda olduğundan geleceği görmüyor..."

Yeniden başa dönelim isterseniz...

SHP Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Kul diyor ki:

"Sosyal demokrat partilerin 1994 genel yerel seçimlere bölünerek girmeleri intihardır..."

CHP Genel Sekreteri Ertuğrul Günay ise *"Biz birleşmek için gerekli özveriyi yaptık"* deyip ekliyor:

"Kısa dönemde birleşmemiz dünyanın sonu değildir..."

Sosyal demokratların birleşmesi şarttır. Önce ne yapıp ne yapmayacaklarını anlatsınlar, sonra da somut önerilerle ortaya çıksınlar.

Yurttaşlar onlara inansın ve güvensin. Gerisi bize göre çok kolay olacak...

Başsavcı 1 yıl süre istedi

EVREN DEĞER *25 mart*

ANKARA - DGM Başsavcısı **Nusret Demiral**, yazarımız **Uğur Mumcu**'nun katledilmesinin üzerinden iki ay geçerken, bu suikastın aydınlatılması için sabır gerektiğini söyledi. "Sabırlı olurken sinirlenmemek lazım" diyen Demiral, olayın çözümlenmesi için bir senelik süre istedi.

Nusret Demiral, Uğur mumcu'nun katledilmesine ilişkin zamanlama konusunda ise "Öyle bir zamana denk getirmesi lazım. Her zaman bu harekette bulunmaz. Öyle bir zamana denk getirir ki o olay, bazı sansasyonel ortamı da silip götürür. Uğur Mumcu'nun öldürüldüğü gün de bazı sansasyonel ve yahut bazı yabancı devletlere karşı olsun, Türkiye içinde kişilere, görevlilere karşı olsun, bazı hassasiyet kazanmış ortamlar vardı" diye konuştu. Başsavcı Demiral'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

– Yazarımız Mumcu'nun ölümünün üzerinden 2 aylık bir zaman geçti. Bu süre içerisinde savcı-

lık neler yaptı? Somut bir sonuca ulaşılabildi mi?

Demiral – olay sonrası İstanbul'da ilişkisi olduğu iddia edilen birkaç kişi bazı operasyonlar sonucu elde edildi. Onların beyanlarına dayalı Ankara'da irtibatlı kişiler tespit edildi. Bunların bir kısmının yakalandığı haberi gazetelerde yer alınca buradaki örgüt evlerinde hiçbir şey bulamadık. Haber çıkmasaydı belki oralarda bizi aydınlatan, bu soruyu ortadan kaldıracak bir hareket tarzımız olabilirdi. Ama olmadı. Buraya getirdiğimiz kişiler konuşmamakta ısrar ettiler. Ama Uğur Mumcu'nun ölümü hadisesi ile ilişkileri olup olmadığını tespit eder, elverişli hiçbir delil elde edemedik. Bu arada onların beyanları ile ilgili ve diğer beyanlarla ilgili tespit ettiğimiz isimler var. O kişileri araştırıyoruz ve takip ediyoruz. Bunun dışında gelen ihbarları araştırdık. Bizi şimdi aydınlatacak olan, aradığımız 5 ve 5'ten fazla kişi grubu var. O kişilerden bir tanesini bulsak (ki onlar bulanacak), olayı aydınlatıcı bir ipucu getirebilir.

– Bu 5 kişinin olayla ilgili oldukları kesin mi?

Demiral – Olabilir. Şimdi olayla ilgili diyemeyiz. Ama Ankara'da çalışmaları olmuş, onları onun için arıyoruz.

– Olayla ilgili olarak bir dış bağlantı, bir gizli servis parmağı üzerinde duruluyor mu?

Demiral – Bu olayda kullanılan patlayıcının dış kaynaklı olduğu tespit edildi. Dış kaynaklı derken, şu kaynaklı, bu kaynaklı diye açıklama yapmak erken ve açıklamıyoruz. Yapılan açıklamalar da bizi hiç ilgilendirmez, çünkü yapılan açıklamalar çok sathi açıklamalar. Gizli kalan ipuçları bizim için önemli. O bakımdan soruşturma sonucunda bu olaya karışan örgütü, örgütün elemanlarını tespit etmek bizim için zor değil. Ama zaman geçiyor tabii. 2 aylık bir zaman geçti, ben bir sene diyorum. Bir sene içinde bunu bulmak ümidi içindeyim. Bir sene içinde bu soruşturma bitecek. Ama sanıklar yakalanır, ama yakalanmaz. Ama sonuçta şu örgüt, şu elemanlar yaptı diyebilecek duruma gelebilirz.

– Bu örgütün bir yabancı ülkenin gizli servisi ile bağlantısı var mı acaba?

Demiral – O hususta kişi yakalanmadıkça bir şey söylemek mümkün değil.

– Ancak olayla ilgili öyle bir imaj, öyle bir izlenim var, gizli servis parmağı var şeklinde...

Demiral – Biz o yönüyle araştırmayız tabii. O yönüyle araştırma birimleri var devlette, onlar araştırmalar yapar.

– Olayın hemen akabinde İslami terör örgütleri yaptı şeklinde açıklamalar birbirini izledi.

Demiral – Ben de ilk baktığımda aynı şeyi, yabancı menşeli bir dini örgütün hareket tarzı olarak gördüm. Sergileme ona benziyor. Onu da Ankara'da daha önce işlenen 4 büyük olay var, bunlardaki tarz da aynı.

Hep arabanın altına bağlanmak suretiyle sergilenmiştir, demek ki aynı hareketin başka bir görüntüsü, başka bir şekli olarak vasıflandırdım. Onun için dışarı görüntülü diye söyledik ve o konuda da ısrarlıyız. Yerli, yani Türkiye'de bu kadar profesyonel hareket edecek kişiyi ben pek göremiyorum.

– Yani tetikçi yabancı mı?

Demiral – Yabancı da olabilir. Yahut yabancı yerde eğitilmiş olabilir.

– Mumcu'nun son çalışması PKK ve MİT bağlantısı üzerineydi. Daha çok Apo ile MİT bağlantısı üzerindeydi. Soruşturmaya bu yönde devam ediliyor mu?

Demiral – Şimdi bizim soruşturmayı şu veya bu yönde geliştiriyoruz dememizin doğru olmayacağı düşüncesindeyiz. Bu nedenle bu soruya şimdilik cevap vermiyorum.

– Deliller tümüyle saptandı mı? Bu konuda çeşitli kuşkular var?

Demiral – Yok, bizde eksik kalan hiçbir taraf yok.

– Olay sonrası bölge, devlet büyükleri gelecek diye süpürüldü ve bunun görüntüleri de basın ve televizyonda yer aldı. Bu konuda kuşkular var?

Demiral – (Teyp kapattırıyor ve Demiral bazı bulguları açıklıyor) Bizim için esas bunlar önemli. Orada bulduğumuz bu şeyler.

– Olayla ilgili bir görgü tanığı ya da sürpriz bir tanık var mı?

Demiral – Yok. Görgü tanığı zaten bize bu illegal örgüt çalışmalarında bize verimli ifade veremiyor. Verse de her zaman değiştiriyor, çünkü korkutuluyor, tehdit ediliyor. Onun için maddi dellliler bizim için daha önemli.

– Bu olayı yapan örgütün olaydaki amacı, maksadı ne olabilir?

Demiral – Şimdi Uğur Mumcu tek yönlü çalışma yapan bir gazeteci değildi. Mumcu'nun çok yönlü, entelektüel bir çalışma tarzı vardı. Sağı da solu da araştırıyordu. Bir mafya ortamı içine girebiliyordu, öteki taraftan daha da önemlisi bir fikrin adamıydı. Bu fikir, Atatürk ilke ve inkılaplarıydı. Bunun savunucusuydu. O bakımdan kendisine gönderilen tehdit mektuplarını değerlendirmesi gerekirdi. Mesela sekretere gelen tehdit telefonları vardı. keşke bunlar polise bildirilseydi. Belki çok yakınında dolaştılar kendisini şehit eden kişiler. Yakın arkadaşlarının dostları oldular. Çok yakınında olan kişilerin etrafında da arıyoruz, yalnız hep uzakta değil. Bunlar çok gizli çalışmalar.

– Olayla ilgili olarak emniyet ve MİT ayrı ayrı çalışıyor. Bir koordinasyon eksikliği var deniliyor. Sizin bu konudaki düşünceniz nedir?

Demiral – Zaten çalışma tarzları da ayrıdır. Biri diğerine ancak bir hususta bir şey tespit edildiğinde koordineli çalışma içine girebilir. Yoksa bu tür şeylerde çalışma ayrı ayrı yapılır. Bizmi çalışmamız malum, yalnız emniyet makamlarıyla. Biz MİT'e şunu veya bunu yapın diyemeyiz. Onlar yalnız birbirlerine bilgi aktarırlar. Bu konular zaman isteyen, sabır isteyen şeyler. Biz de istiyorlar ki hemen adamın birisi diğerini vurdu, hemen yakalandı etti. Bu adi suçlama değil ki, adam bu suçu işlerken veya işlemeyi tasarlarken, çok günler önce, aylar önce peşinde dolaştı. Hareket tarzı ona göre. Öyle bir zamana denk getirmesi lazım. Her zaman bu harekette bulunmaz. Öyle bir zamana denk getirir ki, o olay, bazı sansasyonel ortamı da silip götürür. Uğur Mumcu'nun öldürüldüğü gün de bazı sansasyonel veyahut bazı yabancı devletlere karşı olsun, Türkiye içinde kişilere, görevlilere karşı olsun, bazı hassasiyet kazanmış ortamlar vardı. Artık onlar bizim açıklamamız yerine, sizler gazeteci olarak neler vardı diye düşünebilirsiniz. Ama bu hadiseyle iliş-

kisi var mı yok mu, o başka mesele.

– Yani olay, onları geri plana arttırmak, unutturmak ya da Türkiye'nin gündemini değiştirmek için miydi?

Demiral – Tabii, tabii. Dünyanın her yerinde bu tür şeyler oluyor.

– O zaman bu olay bir gizli servis işi...

Demiral – Yok, gizli servis işi gibi değil. Gizli servis işi gibi değil de, gizli servisin...

– Amaç, Türkiye'nin gündemini değiştirmekse, o zaman gizli servis işi...

Demiral – Yok, kişilere karşı da ortamlar vardı o zaman. Görevlilere karşı da vardı. Veya bunların hepsini dışarı itip, Mumcu'nun gizli çalışmaları neydi. Bilerek veya bilmeyerek birinin nasrına basmış olabilir rahmetli. Onun hakkında deliller elde etmiş olabilir. Onun için sabırlı olmak lazım, sabrederken sinirlenmemek de lazım. O çok önemli.

– Bir yıl içinde çözümlenecek mi diyorsunuz?

Demiral – Bir yıl gibi kısa bir süre çinde bir bekleme zamanı koyduk. Bu arada bağlantılı olarak ötekilerine de kayabileceğiz. Birinin failini yakalarsak, arkada iki önemli kişi daha var. Muammer Aksoy ve Bahriye Üçok. Oraya kadar da gidebilir bu. Hele hele Aksoy'unki gece karanlığı, pat pat vurdu çekti gitti adam. Bir sürü dedikodu, bir sürü yakaladık, ettik. Belki yakaladıklarımız içinde sanıklar da vardı. Ama deliller olmayınca bir adamı mahkemeye sevk edemezsin. Bunların hepsini araştırıp yapmak, bizim emrimiz altında olan polisin. Polis bunları bulmaya çalışacaktır. O kendi ekibini hazırlayıp takip ettirecek. Suçları işleyen kişileri bulmak hüneri bizlerden fazla onların.

– Polisin bu konuda yeterli ve verimli çalıştığına inanıyor musunuz?

Demiral – Tabii, tabii.

– Mumcu'nun ailesinin sizinle ilgili birtakım itirazları oldu. Sizin bu konudaki görüşleriniz nedir?

Demiral – Ben onların hissi hareket ettiklerini düşünüyorum. Biz görev yaparken, ki ben kendim için söyleyebilirim, çok yansız hareket etmeyi bir kere görev edindik. Nusret Demiral buradan gidecek. Demiral'ın yerine başka bir kişi gelecek ve çözecek diye düşünmek yanlış. Niçin? Çünkü benim verdiğim emri, gelen arkadaşımız da verecek. Yoktan bir şey var edemez ki, mevcut olan şeyi bulmaya çalışacağız. Şimdi burada işlenmiş bir suç vardır. İşlenmiş bir suçun failleri vardır. Bu suçun failleri kimden destek almıştır, kimden destek alarak tasarlamıştır, bunu niye yapmıştır? Bunun sebepleri nelerdir? Rahmetlinin çok yönlü bir kişiliği olduğu için biz her yönüyle araştırmak mecburiyetindeyiz. Her yönüyle hadiseyi inceliyoruz. O bakımdan açıklamalarımız gizli kaldığı sürece, yapılan işlemlerde ne mesafe alındığının, başarıya götürüp götürmediğinin münakaşasını bidayette yapmak çok yanlıştır. Elbette benim elimdeki evrak bitecek. Ben bu evrakı bitirmek istiyorum. Bu sanığı yakalamak istiyorum. Yakalamak istiyorum derken, elbetteki Nusret Demiral elini uzatıp da yakalayacak değil. Biz yazıyoruz, görev veriyoruz, şifahi olarak söylüyoruz, çağırıyoruz, toplantılar yapıyoruz, ne mesafe alınmıştır diyoruz. Şimdi iki aylık bir süre. Ben amme adına görev yapıyorum. Başarı hepimizin olacaktır. Başarı derken, bir adama durup dururken sen bu suçu işledin demek doğru değil. Tanık dedik. Tanıklar bize çok uzak kalıyor. Mesela daha önceden o apartmanda ev kiralayan var ihbarı üzerine araştırma yaptık. Ev sahibi kontratı yırtmış. Niye Vermiyor adam, dövemezsin adamı, zorlayamazsın. 'Kiracı geldi, verdik kiracıya evi, 3-4 ay sonunda gittiler. Bilmiyorum kim olduğunu' diyor. Aslında o bize yardımcı olmuş olsa. Ama olmuyor. Hiçbir şeyi bilmiyorum diyor. Ayrıca bizde altyapılar da eksik. Mesela New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ndeki bomba hadisesi bir hafta içinde tespit edildi. Bunların hepsi altyapı işi.

Bizim eksiğimiz o. Bunlar olmayınca buzlu camın arkasında, yani gözüne buzlu cam takıp hiç bilmediğin bir yerde yürüyorsun.

Fransa'da İzmirli başbakan

MİŞEL PERLMAN *30 mart*

PARİS - Fransa'da önceki gün düzenlenen milletvekili seçimlerinin 2. ve son turunda, liberal sağın ezici bir zafer kazanmasının ardından sosyalist Başbakan **Pierre Beregovoy,** dün sabah Elysee Sarayı'na giderek Cumhurbaşkanı **François Mitterrand'a** istifasını sundu. Cumhurbaşkanı Mitterrand, İzmir doğumlu **Eduard Balladur'u** başbakanlık görevine atadığını açıkladı.

Liberal sağın, şimdiye dek Fransa'da görülmemiş galibiyeti üzerine, son sosyalist Başbakan Pierre Beregovoy, halefinin devlet başkanı tarafından atanmasına kadar görevini sürdürecek.

Cumhurbaşkanı Mitterrand, dün akşam televizyonda yaptığı kısa konuşma ile yeni kurulacak hükümetin başkanlığına sağ ittifak (UPF) ortağı, Cumhuriyet İçin Birlik Parti'den (RPR) Edouard Balladur'u getirdiğini açıkladı. Mitterrand, rakip bir politikacı olarak nitelediği Balladur'un Fransız ulusuyla birlikte "yürümeye" uygun olduğunu söyledi. Mitterrand yaklaşık 4 dakika süren konuşmasında, görevden ayrılmaya niyeti olmadığını da belirtti. Cumhurbaşkanı, dış politika ve ulusal savunma konularını kontrol etmeyi sürdürmeyi planladığını da söyledi.

Fransa'da "yeni bir siyasi dönem" başlarken, nakavt olmuş bir boksörü andıran Sosyalist Parti'nin, vakit kaybedilmeden, bir "yenilenme" ya da başka deyişle "yeniden yapılanmayı" gündeme getirmesi zorunluluğu tartışılmaz bir gerçek olarak ortaya çıkıyor.

Bu "yenilenme"yi daha geniş boyutlar içinde öngörmüş eski Başbakan **Michel Rocard'ın** "big bang" örneği yeni bir "dev parti" kurmak hedefini milletvekili seçiminde uğradığı yenilgiden sonra gerçekleştirmesi zor. Şimdilik, Sosyalist Parti'nin 1995 cumhurbaşkanı adayı etiketini hâlâ taşımasına karşılık, Rocard'ın sarsıldığı bir gerçek.

Fransız Sosyalist Partisi'nin görülmedik yenilgisinin, yolsuzluklardan çok, özellikle işsizlik sorununa herhangi bir çözüm bulamayışından kaynaklandığı, sol eğilimli Liberation gazetesinin dünkü sayısında yayımlanan bir kamuoyu yoklamasında yeniden vurgulandı.

Bununla birlikte, aynı ankette seçmenler, ekonomi alanında liberal sağın daha başarılı olamayacakları görüşünü de savunuyor.

Öte yandan kimi uzmanlar, cumhurbaşkanıyla yeni liberal sağ hükümetin "birlikte yaşama" (cohabitation) gereğinin, daha önce sanılanın aksine, zor olmayacağını öne sürüyorlar.

Bütün bu sorunların ışığı altında, düzenlenen 2 kamuoyu yoklamasından birinde, Fransızların yüzde 51'inin, sağ galibiyetinden sonra Mitterrand'ın görevini sürdürmesinden yana oldukları, diğer bir ankette ise vatandaşların yüzde 55'inin karşı görüşü savundukları kaydedildi. Liberal sağ ittifakın da devlet başkanının, 1995'te noktalanacak sürenin sonuna dek görevinde kalmasına karşı olmadıkları ortaya çıktı.

Bu arada, meclisteki ezici sağ çoğunluğun varlığının olası bir totalitarizme kesinlikle yol açmayacağı görüşünde birleşen gözlemciler, sağ ittifakı oluşturan Cumhuriyet İçin Birlik Partisi (RPR) ile Fransa Demokrasisi İçin Birlik (UDF) parti konfederasyonu arasında uyumun sağlanacağını ve "olası sürtüşmelerin önemli olmayacağını" kaydediyor.

Sosyalist Parti'nin adeta sapır sapır dökülen bakan ve ünlüleri arasında, eski başbakan ve 1995 cumhurbaşkanı seçimi adayı Michel Rocard, Dışişleri Bakanı **Roland Dumas**, Spor ve Gençlik Bakanı **Frederique Bredin,** Dış Ticaret Bakanı **Dominique Strauss-Kahn,** Adalet Bakanı **Michel Vauzelle** bulunuyor.

Sağ ittifakta, ünlülerden **Bernard Stasi,** aşırı sağ ırkçı Ulusal Cephe'de (FNK) de Bn. Maire-France Stirbois kaybedenler arasında.

Şimdilerde Sosyalist Parti'nin "değişmesi" zorunluluğu kesinlikle belirirken, Komünist Parti'nin mecliste grup kurabilme imkânını koruduğu kaydedildi. Büyük galip, liberal sağ ittifak, 577 sandalyelik mecliste 484 sandalyeye yerleşirken, iki "ortak" arasında, Fransa'nın birinci partisi durumuna giren RPR, 247 sandalye ile başa geçti. Ortağı UDF'nin sandalye sayısı ise 213. Bu durumda, ittifak içinde "RPR'nin tahakhükümü"nden kaygılananlar da yok değil. Aşırı sağ ırkçı Ulusal Cephe Partisi (FN) ile ekoloji koalisyonu ise meclisin dışında kalmış oldu.

Tarımı Desteklemek

TANER BERKSOY *31 mart*

Geçenlerde TV'de Maliye Bakanı'na takıldı gözüm. Tütün destek fiyatını açıklıyordu. Yanlış anımsamıyorsam yüzde 100'ü çok aşan bir fiyat artışı sağlanmıştı. Övünüyordu.

Daha sonra okuduğum bir söyleşisinde bakan, yıllık tütün ihtiyacımızın 200 bin ton olduğunu; buna karşılık bu yıl 320 bin ton tütün üretildiğini; stokta da 380 bin tütün olduğunu söylüyordu.

Kısacası, hem stok hem de üretim açısından tütünde önemli bir arz fazlası var.

Üstelik bu arz fazlası geçen iki yılda enflasyon oranının altında artış gösteren tütün fiyatına rağmen oluşmuş. Tekel'in alım fiyatı 1990'da yüzde 63.5, 1991 yılında ise yüzde 41.1 oranında artmış.

İktisadi mantık böylesine kronik arz fazlası olan bir üründe fiyatın tırmanmasının söz konusu olmayacağını söylüyor. Devlet müdahalesiyle yükseltilen fiyatın arz fazlasını ve stokları arttıracağı açık. Sonuçta, ihtiyaç fazlası olan stok bu yıl 500 bin ton civarına ulaşacak, yükseltilen fiyat da gelecek yılın tütün üretimi-

ni, büyük bir olasılıkla, 320 bin tonun ötesine sürükleyecek. Tüm bunlara satın alma, depolama, giderek yakarak elden çıkartma masrafı olarak önemli bedeller ödenecek.

Bu bedellerin büyük kısmı bütçeden, yani sizin, benim cebimizden çıkacak.

İktisadi akla ters görünen bu uygulama salt tütüne has değil. Şekerde, pamukta, buğdayda ve pek çok başka üründe benzer uygulamalar var.

Kapsamı genişletilmiş, ipin ucu çoktan kaçırılmış tarımsal destekleme uygulamasında oluşan yüksek fiyatları tüketici olarak, ürün fazlalarının finansmanını da vergi ödeyicisi kimliğimizle bizler ödüyoruz.

Peki bu fedakârlığın akla yatkın bir iktisadi ya da sosyal nedeni var mı? Olması gerekir. Ama yok. Tersine, tarımsal destekleme iktisadi ve sosyal mantığını yitirmiş bir siyasal çıkar mekanizmasına dönüştürülmüş.

★★★

Tarımsal desteklem konusundaki hedefsizlik, ilkesizlik, siyasal katakulli eğilimleri oldum olası canımı sıkar.

Popülizm olarak ifade ettiğimiz halk dalkavukluğunun en açık, en kaba saba örnekleri sergilenir bu konuda. Seçim dönemleriyle destek fiyatlarındaki artış oranlarını üst üste koyunca çok net olarak görünür bu ucuz popülizm.

Tüm dünyada devlet, tarım kesimini gözetiyor. Bunun iktisadi ve toplumsal gerekçeleri de var. Örneğin, tarım ve tarım dışı kesimlerin gelişme temposu ve üretkenlik farkı tarımın biraz kollanmasını gerektiriyor.

Daha önemlisi, tarımsal üretim kararlarıyla fiyatların en az bir hasat dönemi gecikmeyle birbirine intibak etmelerinin yaratacağı istikrarsızlık. Bu hem ekonomide hem de tarım üreticilerinin refahında önemli dalgalanmalar yaratıyor. Dalgalanmaları engelleyecek bir tampon mekanizmasına gerek duyuluyor. Devlet genellikle bu işlevi yükleniyor.

Tarımda ürün desenini değiştirmek de bir başka iktisadi amaç olabilir; örneğin, tahıl ağırlıklı bir üretim bileşiminden, sınai bitki ağırlıklı bir üretim desenine geçilmesi uzun dönemli bir iktisadi hedef olarak düşünülebilir. Bu durumda devlet, bazı fiyatlara müdahale edip nispi fiyat yapısını değiştirerek tarımsal üretimi bu amaca yönelik biçimde yeniden düzenlenleyebilir.

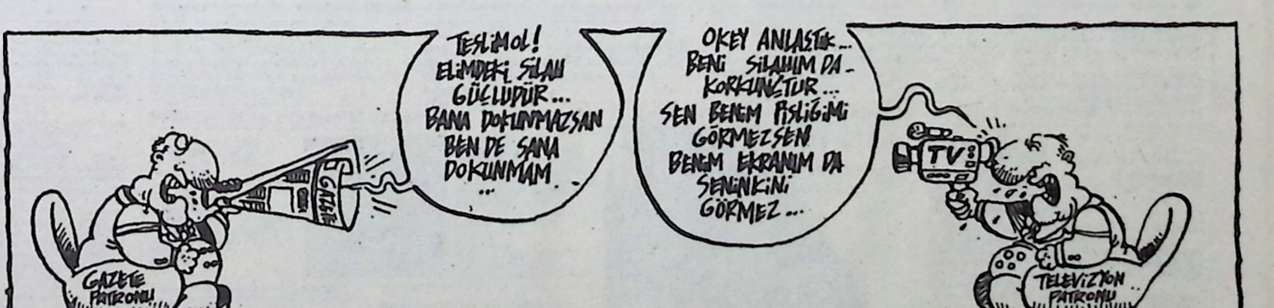
Üretim ölçeği ve buna bağlı olarak teknoloji kullanımının tarımda kolaylıkla farklılaşabilmesi, devlete küçük üreticiyi kollama gibi bir sosyal görev de yüklüyor.

★★★

Lafı uzatmanın gereği yok. Tarımsal desteklemeyi siyasal çıkar hesaplarının ötesinde iktisadi ve sosyal amaçlar üzerine oturtmak mümkün. Üstelik bu daha akılcı, etkili ve adil bir yaklaşım. Bunun için amacı, hedefleri, araçları ve süresi belirlenmiş ve topluma açıklanmış bir tarımsal üretim planı gerekiyor. Tarımı duygu sömürüsünden ve popülizm miyobik siyasal çıkar tuzağından kurtarmanın yolu bu.

Böyle bir uygulamanın da bedeli olacak. Bunu da bizler ödeyeceğiz kuşkusuz. Ama kime neden ve ne kadar ödeyeceğimizi, bunun bize ya da çocuklarımıza nasıl geri döneceğini bileceğiz. Daha iyi değil mi? Hiç olmazsa canımız sıkılmaz.

BANKACILIK FAALİYETLERİNDE SÜRATLE HİZMET VEREN BANKA
ŞEKERBANK

Cumhuriyet

FAİZ ORANLARIMIZ
1 AY VADELİ % 53 6 AY VADELİ % 72
3 AY VADELİ % 64 1 YIL VADELİ % 74
ŞEKERBANK

69. YIL SAYI 24003 / 4000 TL (KDV içinde) KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991)

Geçici ve Sürekli...

Cumhurbaşkanı Özal, gözlerini yaşama kapadı.

Özal, son Orta Asya gezisinden çok yorgun dönmüştü. Dün öğleden sonra birdenbire fenalaşarak hastaneye kaldırılan Cumhurbaşkanı, gösterilen bütün çabalara karşın kurtarılamadı.

Sağlığı sürekli biçimde denetim altında bulunan Özal'ın beklenmedik ölümü büyük üzüntü yarattı; acısını paylaşır, yakınlarına başsağlığı dileriz.

Turgut Özal, cumhuriyet tarihimizde görev başında ölen ikinci cumhurbaşkanıdır.

Görevini sürdürürken gözlerini dünyaya kapayan birinci cumhurbaşkanı Atatürk'tür. O sırada genç Türkiye Cumhuriyeti 15'inci yılındaydı; ilk kez bir cumhurbaşkanı seçimiyle karşı karşıya gelmişti.

Devletimizin kurucusu Atatürk'ün yerini elbette kimse dolduramazdı. Ancak Büyük Millet Meclisi en doğru seçimi yaptı; İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığına seçilmesi, karmaşık bir tesellî sağladı; yarattığı güven duyguları sahibleştirici etkiler sağladı; geleceğe bakışında halka güç aşıladı.

Türkiye Cumhuriyeti yeni kuruluşunu, savaşlarla ve devrimlerle temeli atılan devletin iç yapısını pekiştirmesi için zamana gereksinimi vardı. İkinci Dünya Savaşı'nın yangını dışında kalmasını bildik. Savaştan sonra çok partili demokrasiye geçtik; o günden beri yaşadığımız tatlı ve acı deneyimlerle 21'inci yüzyılın eşiğine ulaştık.

Bugün, çeşitli sorunlarımıza karşın, geleceğimize güvenle bakabilecek bir noktada bulunduğumuz açıktır.

★

Türkiye, dünyanın en sıcak coğrafyası olarak sürekli gündemde bulunan Balkanlar-Kafkasya-Ortadoğu üçgeni ortasında bulunmaktadır.

Her üç bölgede yaşanan olayların, Ankara'yı da çok yakından ilgilendirdiği bir gerçektir. Bu bakımdan bizi çevreleyen bölgelerdeki olaylara, yalnız devletler hukuku açısından ve Türkiye'nin güvenliği bakımından yaklaşmak da yeterli olmuyor. Anadolu halkının nabzı, çevredeki gelişmelere göre atıyor; kimi zaman kanlı savaşlarla, kimi zaman göçlerle, kimi zaman dünya dengelerini etkileyebilecek oluşumlarla süregelen büyük değişimler karşısında, ülkemizin çok dikkatli davranması, yaşamsal önem taşıyor.

Eski Doğu-Batı bloklarının dağılış ve "Yeni Dünya Düzeni"nin kuruluş sürecinde yaşadığımız için geleceğimizi saptayabilecek çok önemli kararları zaman zaman vermek zorunda kalabiliyoruz.

Daha açık deyişle "yeni bir dünya kuruluyor, Türkiye orada yerini buluyor."

Her şeyden önce Türkiye'nin seçimini "uygarlık dünyası" yönünde yapacak birikim ve güce sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Bu konuda hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık-seçik olmakta sayısız bitmez yararlar vardır.

★

Cumhurbaşkanı Özal'ın beklenmedik ölümü, tam bu aşamada toplumu düşünmeye yöneltmektedir.

12 Eylül askeri yönetiminde ve ardından gelen sivilleşme sürecinde önemli görevleri üstlenen Turgut Özal'ın, cumhurbaşkanlığı görevinde de özellikle dış politika konularına eğildiği görülüyordu. Son Orta Asya gezisi de bu yaklaşımın bir göstergesi sayılmalıdır. "Küreselleşme" sürecini yaşayan gezegenimizde Türkiye'nin yerini saptarken Doğu ile Batı'yı bütünleştiren bir ufka gereksinim her zaman vurgulanıyor, coğrafyadaki yerimiz bu yaklaşımı kaçınılmaz kılıyor.

Cumhurbaşkanları, başbakanlar ve hükümetler geçici; devlet süreklidir.

Cumhurbaşkanı Özal'ın beklenmedik ölümünün yarattığı üzüntü bu gerçeğin bir kez daha duyumsanmasına yol açmıştır.

Büyük Millet Meclisi'nin işleri, bu aşamada ortaya çıkmaktadır. Meclisimizin, içinde yaşadığımız çalkantılı coğrafyada, en kısa sürede, en doğru yolu göstereceğine kuşkumuz yoktur. Devlet yaşamındaki uyumun demokratik düzende sağlanması, ülke "istikrarı" için gerekli ilk adım değerindedir.

Cumhuriyet

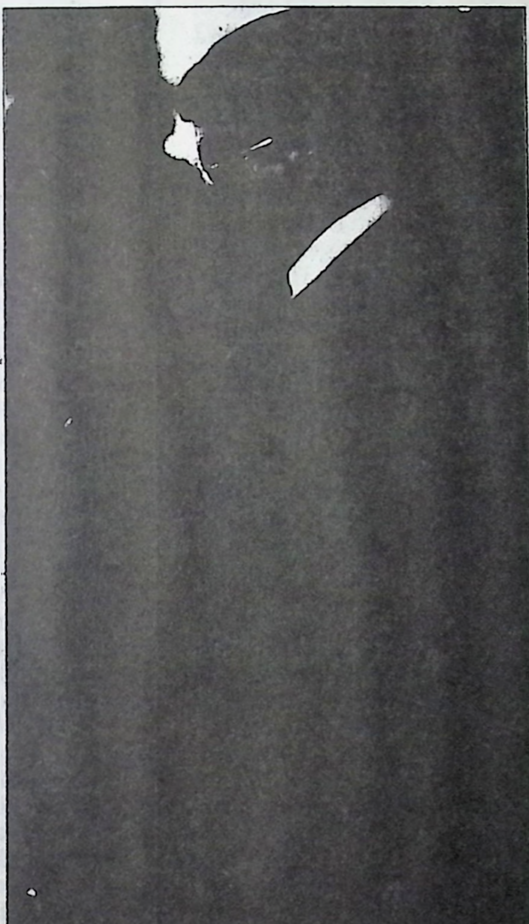
Özal yaşamını yitirdi

Kalp yetmezliği nedeniyle tansiyonu sıfıra düşen Cumhurbaşkanı kurtarılamadı

▶ **Müdahaleler sonuçsuz** Türkiye'nin 8.Cumhurbaşkanı Turgut Özal, dün sabah cimnastiği sırasında kalp ve koroner yetmezliğine bağlı tansiyonunun düşmesi üzerine acilen Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'ne kaldırıldı. Ancak yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı.

▶ **Semra Hanım bayıldı** Özal'la birlikte hastaneye giden ve başucundan ayrılmayan Semra Özal, Cumhurbaşkanının ölümü üzerine fenalık geçirdi ve kendisine serum takıldı. Zeynep ve Efe Özal, haberi duyar duymaz Hacettepe Hastanesi'ne koştular.

▶ **İstanbul'da toprağa verilecek** Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Akın Gönen, "Cumhurbaşkanının naaşı, vasiyeti ve ailesinin isteğine uygun olarak 21 Nisan Çarşamba günü İstanbul'da Vatan Caddesi üzerinde arzu edilen yere defnedilecek" dedi. Özal'ın Menderes'in mezarına yakın bir yerde toprağa verileceği öğrenildi. ■ 15. Sayfa

Saat 14.30: Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kaya Toperi, Turgut Özal'ın ölüm saatini 14.30 olarak açıkladı. Doktorlar, Cumhurbaşkanı'nın hastaneye geldiğinde tıbben ölmüş olduğunu söylediler. Kanal 6, yayınını keserek ölüm haberini veren ilk televizyon kuruluşu oldu.

Hastaneden notlar

Ölene kadar el eleydiler

▶ Turgut Özal kendinden geçtiğinde Köşk'te bomba patlamıştı sanki. Özal, Hacettepe Hastanesi'ne götürüldüğünde bazı korumalara göre ölmüştü.

▶ "Seni hiç bir zaman bırakmayacağım, ölünceye dek" diyordu 40 yıllık eşi Semra Özal. Sözüne sadık kaldı. Hastanede elleri kocasının elini sımsıkı tuttu. Sevgili eşini son yolculuğuna gözyaşlarıyla uğurladı. 15. Sayfa

İTÜ'de tanıştılar

Demirel'le geçen kırk yıl

▶ Özal, gecikmiş askerliğine 1959 yılında gitti. Ankara Ordonat Okulu'nda yedeksubayken DSİ Genel Müdürü Süleyman Demirel de, yedeksubay öğrenci olarak aynı yere geldi. Böylece, saygı duyduğu büyüğüne hem komutanlık hem de öğretmenlik yaptı. ■ Arka Sayfada

Cumhurbaşkanlığı

Özal'ın halefi 30 gün içinde seçilecek

▶ Cumhurbaşkanı seçim prosedürü makamın boşalmasından 10 gün sonra başlayacak. Takip eden 20 gün içinde de sonuçlandırılacak. Bu süre içinde Cumhurbaşkanı seçilmezse genel seçimlere gidilecek.

▶ Yeni Cumhurbaşkanı seçilene kadar TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk bu göreve vekâlet edecek. Cindoruk Cumhurbaşkanı'na ait bütün yetkileri kullanacak. ■ 14. Sayfa

Uzman görüşü

Şişmanlık ve stresli yaşam

▶ Uzmanlar, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın ölümünü, geçirdiği by-pass ameliyatına karşın, son zamanlarda çok kilo almasına ve stresli bir yaşam sürdürmesine bağladılar. ■ 15. Sayfada

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Her Yönüyle

Garip bir rastlantı.

Dün yazdığımız yazı bugün yayımlanabilseydi, "Gündemi kim saptayacak?" başlığıyla okunacaktı.

İktidar mı yoksa ana muhalefet mi, sorusuna yanıt arıyorduk.

Yazıyı gecikmeden İstanbul'a aktardık.

Haber, işte tam o sırada patladı:

Cumhurbaşkanı aniden rahatsızlanmış, Hacettepe Hastanesi'ne kaldırılmıştı.

Durumu, kroner darbesiyle gelen tansiyon düşmesinden sonra, "kritik"ti.

Üç buçuk saat sonra ölüm haberi

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanı'nın ölümü üzerine 21 nisan çarşamba akşamına kadar yas ilan etti

Türkiye, Özal için yas tutuyor

▶ **Liderler Ankara'da** Başta Başbakan Demirel olmak üzere tüm siyasi parti liderleri programlarını iptal ederek Ankara'ya döndüler. Cumhurbaşkanı'nın ani vefatı üzerine olağanüstü gündemle toplanan Bakanlar kurulu 21 nisan akşamına kadar yas ilan edilmesini kararlaştırdı.

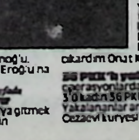
▶ **Kültür ve spor yas** 21 nisan akşamına kadar tüm yurtta bayraklar yarıya indirilmiş olarak kalacak, bu süre içinde TV'ler ağırlaştırılmış programlar yapacak. Kültür Bakanlığı'na bağlı opera, bale, tiyatro ve müzik koroları ile milli maçlar dahil, tüm sportif faaliyetler iptal edilecek.

▶ **Apo, başsağlığı diledi** PKK Lideri Abdullah Öcalan, Özal'ın vefatından üzüntü duyduğunu belirterek "Özellikle Kürt meselesinde Talabani vasıtasıyla benim şahsımda saygılı ve tarihe yaraşır işlerin yapıldığına dair sözlü mesajlarını aldık. Bu mesai bizi etkilemiştir. Ailesine başsağlığı dilerim" dedi. ■ 14. Sayfada

▶ ÖZAL'IN ÖLÜMÜ DÜNYADA GENİŞ YANKI UYANDIRDI, MISIR VE PAKİSTAN'DA 3'ER GÜN YAS İLAN EDİLDİ ■ 14.'de

Cumhuriyet'ten okurlara Genel Yayın Yönetmenimiz Özgen Acar'ın 'Geri Sayma Başladı' başlıklı yazısı ■ 17. Sayfada

Üniversite sınavı bugün ÖSS sınavı bugün tüm yurtta ve Lefkoşa'da yapılıyor. Sınava 1 milyonun üzerinde öğrenci katılıyor. ■ 17. Sayfada

Pazar konuğu Leyla Tavşanoğlu, Kıbrıs'taki zirve krizini Denktaş ve Eroğlu'na sordu. Denktaş partinin başına dönebileceğinden söz etti. ■ 6. Sayfada

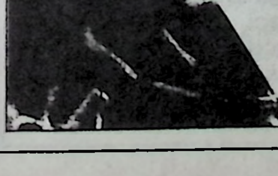
Atina'dan Ankara'ya bayır Yunanistan Türk jetlerinin Bosna'ya gitmek için hava sahasını kullanmasına izin vermedi. ■ 9. Sayfada

Srebrenica güvenli bölge Güvenlik Konseyi Sırp birliklerinin bölgeden çekilmesini istedi. ■ 9. Sayfada

Nazım TRT'de Nazım Hikmet'in aynı adlı oyunundan senaryolaştırılan Yolcu filmi TRT'de yayımlanacak. ■ 10. Sayfada

Duygu Sağıroğlu Bir Deli'nin Hatıra Defteri, Duygu'ya üçüncü kez şapka çıkardım Onat Kutlar yazdı. ■ 11. Sayfada

56 PKK'lı yakalandı İstanbul'daki operasyonlarda PKK'lı oldukları belirtilen 30'u kadın 56 PKK'lı yakalandı. Yakalananlar arasında Bayrampaşa Cezaevi kuryesi de var. ■ 13. Sayfada

BUGÜN Cumhuriyet'le Birlikte

GÖZLEM

UĞUR MUMCU *22 Haziran 1988*

Üç Suikastçı...

Üç suikastçı, birinin adı *Hüseyin Üzmez*.. İkincisinin *M.Ali Ağca*, üçüncüsünün de *Kartal Demirağ*.

İlk ikisi, Malatyalı. *Üzmez*, 22 Kasım 1952 günü Malatya'da, postane önünde devrin ünlü gazetecilerinden *Ahmet Emin Yalman*'ı vurmuştu. Yedi el ateş etmişti *Üzmez* o gün *Yalman*'a..

Yıllar sonra *Üzmez*, suikast olayını şöyle anlatmıştı:

- *...Ahmet Emin Yalman'ın mutlaka öldürülmesi lazım gelen bir insan olduğuna inanmıştım. Memleketim için, milletim için, dinim için yapmıştım. Ahmet Emin'i vur-*

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Radyolar susmasın

1 nisan

Haber Merkezi – Ulaştırma Bakanlığı'nın 'yasadışı' olduğu gerekçesiyle halen yayın yapan özel radyo ve televizyon vericilerinin valiliklerce 'mühürlenmesi' yönündeki genelgesi üzerine başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere valiliklerin harekete geçmesi, özel radyo istasyonlarının yanı sıra binlerce radyo dinleyicisini de ayağa kaldırdı.

Dün sabah erken saatlerden itibaren radyolar yaptıkları ortak yayın ve çeşitli kentlerdeki protesto eylemleriyle tepkilerini dile getirirken, 'yasak değil, yasa istediklerin' vurguladılar ve kararın geri alınmaması halinde 'sine-i millete döneceklerini' açıkladılar.

Pek çok radyo dinleyicisi de, gelişmeler üzerine Başbakanlığa, TBMM'ye, Ulaştırma Bakanlığı'na ve gazetelere telefon ederek ya da faks geçerek söz konusu kararı kınayan mesajlar iletti. Başbakan Süleyman Demirel radyoların kapatılmasını savunurken, "Türkiye Cumhuriyeti kanun devletidir" dedi. Ulaştırma Bakanı Yaşar Topçu ise özel radyolara izin verilmesi için anayasa değişikliği gerektiğini belirterek, "Bunun için her türlü işbirliğine açığız" şeklinde görüş bildirdi.

İstanbul'da yayın yapan özel radyoların çağrısı üzerine kent içindeki araçların antenlerine 'tepki' amacıyla siyah bantlar bağlandı. Bazı radyolar tanınan 24 saatlik süreye uyarak dün öğle saatlerinde 'gözyaşlarıyla' yayınlarına son verdiler. Bu gelişmelerin ardından İstanbul Valiliği, radyolara hafta sonuna kadar süre tanıdı. İstanbul'da yayın yapan 19 özel radyo ile MESAM temsilcisi, Radyo TV Sahipleri ve Yayıncıları Derneği'nin The Marmara Oteli'nde düzenlediği ortak basın toplantısında bir araya gelerek yayınlarını durdurduklarını açıkladılar. Ancak valiliğin hafta sonuna kadar yayına izin verileceği haberi üzerine radyoların çoğu yayını sürdürdü. Radyo TV Sahipleri ve Yayıncıları Derneği Genel Sekreteri Osman Ataman, yaşanan sıkıntının yalnızca özel radyoların değil, Türkiye'nin çözülmesi gereken bir sorunu olduğunu vurguladı. Ataman, özel radyoların, çoksesliliğin yerleştirilmeye çalışıldığı günümüz Türkiyesi'nin daha güzel, çağdaş ve demokratik olması için vazgeçilmez bir 'ihtiyaç' olduğunu belirtti. Londra'yla uydu aracılığıyla bağlantı kurularak tüm özel radyolardan 'canlı' olarak yayımlanan basın toplantısına katılan MESAM temsilcisi İhsan Tellioğlu da "Hükümetin kararını kınıyor ve özel radyolara destek veriyoruz" dedi. Power FM temsilcisi Cem Hakko ise, "Bugün bu dersi almamamız lazımdı. Çünkü bu, çocuklarımıza vaat ettiğimiz Türkiye değil" şeklinde konuştu.

Özel radyoların temsilcileri ayrıca halkı mücadelelerinin içine çekerek, kentlerde 'anarşi ortamı' yaratmak istemediklerini, ancak hükümetin tutumunda ısrar etmesi durumunda 'sine-i millete dönerek' halkoylamasının istenebileceği görüşünde birleştiler.

Bu arada Çağdaş Gazeteciler Derneği İstanbul Şubesi adına yazılı açıklama yapan Başkan Celal Toprak ise hükümetin kararını protesto ederek, "Konuşan toplum için radyoları açalım"çağrısında bulundu.

Başbakan Süleyman Demirel, Telsiz Yasası ve anayasa değişmedikçe, özel radyo istasyonlarının işletilemeyeceğini söyledi. Özel radyo yayını yapma hakkının 'toprak, su gibi' devlete ait olduğunu belirten Demirel, "Kanunsuzluğu kimse teşvik edemez" dedi.

Demirel, radyo televizyon istasyonlarının kapatılmasının büyük tepki uyandırdığının anımsatılması üzerine de, "Hükümet ne yapsın, kanun var orta yerde. Bu tepkiyi gösterenler Türkiye Cumhuriyeti'nin bir anayasa devleti olduğunu, bir kanun devleti olduğunu bilmiyorlar mı? Bilmiyorlarsa öğrensinler" görüşünü savundu.

Özel televizyonların durumunun farklı olduğunu öne süren Başbakan, Türkiye'nin uluslararası anlaşmalara göre, dışarıdan yapılan yayınları yasaklayamayacağını ifade etti. BBC'nin yayınlarının yasaklanamadığını vurgulayan Demirel, dolayısıyla uydu aracılığıyla yapılan yayınlara müdahale edilemeyeceğini öne sürdü.

CHP Genel Başkan Yardımcısı Adnan Keskin ve Grup Başkanvekili Ali Dinçer, özel radyoların kapatılması kararıyla ilgili olarak Ulaştırma Bakanlığı'na giderek, Müsteşar Tayyar Dericioğlu ile görüştüler. Görüşmede Keskin ve Dinçer, olayın hukuki yönü hakkında bilgi alırken, yasal boşluğun giderilmesi konusunda CHP'nin her türlü desteği vermeye hazır olduğunu bildirdiler.

Ulaştırma Bakanı Yaşar Topçu dün TBMM'de yaptığı konuşmada özel radyoların can güvenliğini bile tehdit eder duruma geldiğini belirterek, anayasa değişikliği için tüm parti ve milletvekillerini göreve çağırdı. Topçu, "Bunu değiştirmek TBMM'nin görevidir. Eğer bu gerçekleşmezse, radyoların tüm faaliyetlerini durdurmak da hükümetin görevidir" diye konuştu.

Nastasya ile Nataşa

İLHAN SELÇUK *3 nisan*

Osmanlı Babıâlisindeki paşalar, şundan bundan yana idiler; kimi İngilizci, kimi Almancı, kimi Fransızcı... Mütareke'de bu gelenek sürdü. Devlet çökmüş, halk sefil, Padişah zelil, düşman kavi, talih zebun. Ne yapmalı? Kimi İngiliz muhibbi, kimi Amerikan mandacısı. Cumhuriyet kuruldukta hepsi ayıplandı. Ne demişti Mustafa Kemal:

–Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir...

Ancak dünyada şamar oğlanı devletler eksik

olur mu? Siyasal tarihe geçen . *"gambot politikası"* ünlüdür. Amerika, güdümü altındaki ülkelerde hoşuna gitmeyen bir siyasal gelişme oldukta, filoyu yola çıkarır ya da bir başka biçimde duruma *"müdahele"* eder. Latin Amerika'da, Asya'da, Afrika'da nice süre, nice ülkede iktidarlar böyle belirlenmedi mi? Zavallı *"az gelişmeler"* neler çektiler!.. Bağımsızlık kolay mı sağlanıyor? Emperyalistler, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da eski sömürgelerin iç işlerine keyiflerince karıştılar. Başkaldıran oldu, savaşlar çıktı, kanlar döküldü... Buyurganlar yine de müdahaleden vazgeçmediler...

Neden vazgeçsinler ki?..

İşin ucunda menfaat var, çıkar güdüsü ağır basıyor, parasallığın pusulası uluslararası ilişkiye yön veriyor.

★

Ancak dünyanın değiştiğini de vurgulamak gerek, şimdiki yöntemler daha alengirli...

Ve de açık seçik...

Rusya'da güncel bir iktidar savaşımı var. Her ülkede olur. Devletlerin iç işidir. Geçerli kurala göre karışılamaz. Uzaktan izlenmesi gerekir. *"Gambot politikası"* eskiden az gelişmiş ülkelere uygulanır, gelişmiş olanlara uzaktan bakılır, kim iktidara geçerse iyi ilişkiler kurulmasına çalışılırdı.

Nerede o günler?..

Batılı büyükler, zenginler, kodamanlar, süper kapitalistler, tuzu kuru olanlar hiç çekinmeden ilan ettiler:

– Biz Yeltsin'i tutuyoruz!..

Gizlisi saklısı yok...

"Zenginler Kulübü" Rusya'da iktidarı belirlemek için açıktan eyleme geçiyor; kesenin ağzını açacak; dolarları, markları, yenleri, frankları seferber edecek, Moskova'daki iktidarı belirleyecek...

Niçin?

Demokrasi için...

"Zenginler Kulubü" Kuveyt'te Şeyh El Sabah'ı da *"hukuk ve demokrasi uğruna"* desteklemiyor mu?

★

Peki, Rus ne düşünüyor?

Zavallı Rus!..

Dostoyevski'nin, Tolstoy'un, Turgeniev'in, Gogol'un, Çehov'un Rus'u!.. Mujik ya da prens, köyü ya da kentli, asker ya da sivil!.. Severken mutsuz olan, yaşamak hırsıyla intihar eden, günah duygusunda saflık arayan, istavroz çıkarırken komünistleşen, dünyayı değiştirmek isterken yoksulların yükünü sırtına vuran, çarı alaşağı edip Stalin'e bağlanan, 'Enternasyonal'i söylerken mazlumların beş on yılda uyanacağına inanan, İkinci Dünya Savaşı'nın bütün yükünü sırtına vuran zavallı Rusya *"Amerikan uşağı"* Yeltsin'e öfkeleniyor mu?..

Yoksa çelişkili ruhunu Amerikan Doları'nın çarmıhına gerip günah mı çıkarıyor?..

★

Oyun açık oynanıyor...

Umutsuzluğun çukurunda debelenen Rus'a deniyor ki:

–Yeltsin'i seçerken "Zenginler Kulübü" *kesenin ağzını açacak... Borçlar ertelenecek, yeniden borçlanma olanaklarına kavuşacaksın...*

Biz bu oyunu daha önce seyretmiştik...

Dostoyevski'nin "Budala" sında güzeller güzeli Nastasya Filipovna, zengin aşığının kendisine sunduğu bir tomar rubleyi şömineye atıverir, banknotlar cayır cayır yanmaya başlar; ama bir süreden beri Nastasya'lar Nataşa oldular, sokaklarda küçük paralara satıyorlar kendilerini...

Oysa şimdi verilen para, büyük...

Özal'dan ateşkese destek

4 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– PKK'nın ateşkes çağrısında önemli roller oynayan Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) lideri **Celal Talabani,** dün Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü tarafından kabul edildi. Özal'ın, bölge halkının refah, istikrar ve barış içerisinde yaşaması için, PKK'nın ateşkes ilanından sonraki gelişmeleri olumlu bulduğu ve bu konumun desteklenmesi gerektiğini dile getirdiği öğrenildi.

Türkiye'nin şartlı bir ateşkes konusunda pazarlık yapacak bir ülke olmadığını vurgulayan Özal'ın, Talabani'den bir arabuluculuk görevi istemediği öğrenildi. Özal'ın, bölge halkının refah, istikrar ve barış içerisinde yaşaması için, PKK'nın ateşkes ilanından sonraki gelişmelerin olumlu olduğu ve bu konumun teşvik edilmesinin gerektiğini dile getirdiği belirtiliyor.

Özal, ateşkesin uzamaması durumunda, Türkiye'de, sorunun askeri yöntemlerle çözülmesi tezinin ağırlık kazanacağını bildirdiği belirtiliyor.

KYB lideri Talabani de yaklaşık bir saat süren görüşmeden çıkarken, Özal'ın konuya yaklaşımını çok iyi anladığını belirterek, PKK lideri Abdullah Öcalan ile yeniden buluşup buluşmama konusunun Başbakan Süleyman Demirel ile yapacağı görüşmeye bağlı olduğunu söyledi. Talabani, PKK'nın ateşkes çağrısı yapması konusunda aldığı rolün, Özal tarafından olumlu karşılandığına inandığını söyledi.

Talabani, Özal ile yaptığı görüşmeden "çok tatmin olduğunu" belirterek, PKK'nın ateşkes çağrısı konusunun da ele alındığını söyledi. Özal'ın Apo'ya bir mesaj göndermediğini söyleyen Talabani şunları söyledi.

"Özal'ın bu konuyla ilgili tutumunu çok iyi anladım. Eğer Öcalan'ı görme fırsatım olursa, barış durumunun devamını ve kan akıtılmasının, şiddetin önlenmesini teşvik ederim. Bu bölgede sorunların çözülmesi barışçıl ve siyasal çözümledir. Dünyanın hiçbir yerinde bu sorunlar şiddet yoluyla çözülmemiştir. Bunları anlatırım."

Talabani, "Özal'ın PKK ile ilgili gelişmelere yaklaşımı" konusundaki bir soruya karşılık, "Duyduklarımdan çok tatmin oldum. Söyledim, olumlu şeyler duydum" dedi.

Talabani, gezisinin bitmesinden sonra Apo'yla görüşmesinin, Başbakan Süleyman Demirel ile yapacağı konuşmaya bağlı olduğunu vurgulayarak, "Ben Türk hükümetinin istemediği hiçbir şey yapmam. Ben Iraklı bir Kürdüm. Türkiye'nin iç meseleleriyle uğraşmak benim görevim değil" dedi.

Talabani, dün akşam Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü ile de bir görüşme yaptı. Talabani, görüşmeden sonra yaptığı açıklamada, Kuzey Irak'taki durum, kendisinin son temasları ve PKK konularında görüş alışverişinde bulunduğunu söyledi. Talabani, İnönü'nün de kendisinin yaptıkları konusunda tatminkâr olduğunu düşündüğünü söyledi.

Görüşmeden sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan İnönü, terör örgütüyle pazarlık yapılmasının veya Talabani'nin aracılık yapmasının söz konusu olmadığını belirtti.

Talabani'nin yarın Başbakan Süleyman Demirel ile görüşmesi bekleniyor.

KYB lideri Celal Talabani, HEP'lilerle görüşme isteğinde bulundu. Talabani'nin görüşme isteğini kabul eden HEP, görüşmenin, Talabani onuruna verecekleri yemekte gerçekleştirilmesini kararlaştırdı.

Enflasyon direniyor

5 nisan

Ekonomi Servisi - Mart ayında hem tüketici hem de toptan eşya fiyatları yüzde 4.8 oranında arttı. Kamu zamlarının ertelenmesine karşın frenlenemeyen tüketici fiyatlarında bir önceki aya göre yüzde 0.8'lik bir artış kaydedilirken, toptan eşya fiyatları 0.4 puan düştü. Toptan eşyada kamu sektöründen kaynaklanan fiyat artışı yüzde 1.7'de kalırken, özel sektör kaynaklı zamların oranı yüzde 6'yı buldu. Devlet İstatistik Enstitüsü, mart ayı itibariyle son oniki aylık enflasyon oranını toptan eşyada yüzde 53.3, tüketici fiyatlarında yüzde 58 olarak açıkladı.

Başbakan **Süleyman Demirel**'in DYP'nin seçim bildirilerinde 500 gün sonunda yüzde onlar, Devlet Bakanı **Tansu Çiller**'in de şubat ayındaki son açıklamada yüzde 40'lar seviyesine indirileceğini söylediği enflasyonda açıklanan hedeflere ulaşılamamakla birlikte, yıllık bazda düşüş kaydedildi. Mart ayı itibariyle son bir yıllık dönemde yıllık enflasyonda, geçen yılın aynı dönemine göre toptan eşyada 14.8, tüketici fiyatlarında ise 20.7 puanlık gerileme oldu. Geçen yıl mart ayı itibariyle yıllık enflasyon toptan eşyada yüzde 68.1, tüketici fiyatlarında da yüzde 78.7 olmuştu. Devlet İstatistik Enstitüsü'nden yapılan açıklamaya göre bu yılın ocak ve şubat aylarında sırasıyla yüzde 5 ve yüzde 5.2 olantoptan eşya fiyatlarındaki artış martta yüzde 4.8 düzeyinde gerçekleşti. Toptan eşya fiyatları geçen yılın mart ayında yüzde 4.3 artmıştı. Geçen yılın ilk üç ayındaki artış yüzde 21.9 olurken, bu yılın ilk üç ayındaki toptan eşya fiyat artışları yüzde 15.8'de kaldı. Aynı şekilde geçen yılın mart ayı sonunda yüzde 68.1 olan yıllık artış oranı da bu yıl yüzde 53.3 düzeyinde oluştu. Ancak, yıllık artış oranının yeniden artması ve şubat sonundaki yüzde 52.7'nin üzerine çıkması olumsuz bir gelişme olarak yorumlandı. Toptan eşya fiyatlarındaki yıllık artış oranı, geçen yılın ekim ayından bu yana gerileme eğilimindeydi.

Toptan eşya fiyatlarında, mart ayında kamu sektöründen kaynaklanan artış yüzde 1.7'de kalırken, özel sektör kaynaklı zamların oranı yüzde 6'yı buldu. Toptan eşya fiyat endeksinin dört ana sektöründen tarımda mart ayındaki artış oranı yüzde 11.4'e ulaştı. Madencilikte yüzde 5.1, imalat sanayiinde yüzde 2.7, enerjide ise yüzde 3.1 oranlarında artış oldu. Tüketici fiyatlarında geçen yılın mart ayında yüzde 4.9 olan artış, bu yıl yüzde 4.8 düzeyinde gerçekleşti. DİE, tüketici fiyatlarında geçen yılın ilk çeyreğinde yüzde 20.5 olan artışın, bu yıl yüzde 14.7 olarak gerçekleştiğini bildirdi. Mart ayı sonu itibarıyle yıllık artış bir önceki yıl yüzde 78.7 iken bu yıl yüzde 58'e indi. Tüketici fiyatlarının şubat ayındaki yıllık artışı ise yüzde 58.2'ydi. Tüketici fiyatlarındaki artışın sektörlere göre gerçekleşmesinde ilk sırayı yüzde 7.9 ile gıda harcamaları aldı.

İstanbul Ticaret Odası, İstanbul'daki perakende fiyat artışını mart ayı için yüzde 5.1 olarak hesapladı. Toptan eşya fiyatlarındaki artış ise yüzde 3 olarak belirlendi. İTO'ya göre yıllık ortalama artışlar perakende fiyatlarda yüzde 69.9, toptan eşya fiyatlarında da yüzde 66 oldu.

Elçibey: Askerimiz cepheden kaçtı

HİCRAN ÖGE GOLTZ *6 nisan*

BAKÜ – Ermeniler'in Kelbecer kentini ele geçirerek ilerlemeyi sürdürmeleri Bakü'de büyük şaşkınlık yarattı. Halk, olayların bu noktaya nasıl geldiğini merak ederken Azerbaycan Devlet Başkanı **Ebulfez Elçibey** radyoda, şok yaratan bir konuşma yaparak askerlerin cepheden kaçtığını, komutanlarını dinlemediğini söyledi. Bu gelişmelerin Azerbaycan'ın üst yönetimini de sarsabileceğinden endişe ediliyor.

Bakü'de herkes birbirine olayların bu aşamaya nasıl geldiğini soruyor. Kimse bu soruya net bir karşılık veremiyor. Dünyaya aç olduğunu ilan eden ve yardım isteyen Ermenistan'ın böylesine güçlü silahları nereden bulduğu, askeri nasıl beslediği herkesin kafasındaki soru işareti. Azerbaycan yönetimi de aynı şaşkınlığı yaşıyor. Düzenli ordu kurma çalışmaları bazı eksikliklere karşın tamamlanmış olan Azerbaycan'da ordunun Ermeni birlikleri karşısında nasıl etkisiz kaldığını Elçibey "açık bir dille" halka anlattı.

Önceki gün bir radyoda yayımlanan açıklaması "Halkımız bu gerçeği bilmeli" sözleriyle başladı. Açıklamada Elçibey şu değerlendirmeyi yaptı:

"Kelbecer'deki askerler komutanlarının sözünü dinlemediler. Askerler cepheden içeri doğru kaçtılar. Bu acı gerçeği halkımıza duyurmak zorundayız. Bundan böyle komutanın emrini dinlemeyen ve savaş alanını izinsiz terk eden askerler yakalandıkları zaman ağır bir şekilde cezalandırılacaklardır. Azerbaycan intizamlı bir ordu kurmayı tam olarak başaramamıştır. Bütün Azerbaycanlılar şunu bilsinler ki ordu içinde ve halk arasında çeşitli dedikodular yayarak askerin ve halkın moralini bozmaya çalışan kim olursa olsun ağır bir şekilde cezalandırılacaktır. Kelbecer şu anda Ermenilerin elindedir. 40 bin kişi Hanlar ve Gence kentlerinde ikamete tutulmuştur. Kahraman Azerbaycan askerleri Akdere Fuzuli civarında düşmana karşı savaşmaktadır."

Elçibey siyasi çekişmelerin bir tarafa bırakılarak birlik - beraberlik içinde vatanın karanlık günlerden aydınlığa çıkarılması için uğraşılması çağrısında bulundu.

Öte yandan Azerbaycan'ın Milli İstiklâl Partisi Başkanı **İtibar Memedov** radyoda yaptığı açıklamada tüm siyasi faaliyetleri durdurduklarını belirterek "Vatanın müdafaası için birlik olmalı, Ermenilere karşı savaşmalıyız"dedi.

Nahçıvan Cumhurbaşkanı **Haydar Aliyev** de Kars muhabirimiz **Yücel Sezer**'in sorularını telefonda yanıtlarken "Yüreğim kan ağlıyor. Önemli olan Ermenilerin ne yapmak istediği değil, bizim topraklarımızı korumaktır. İçişleri Bakanı **Iskender Hamidov**'un vatanı Kelbecerdir. Onun toprağıdır. Kendisi Bakü'de oturuyor. Kötü işler görüyor. Gelip korusaydı Kelbecer elden gitmezdi. Bozkurtlarıyla kötü işler yapıyor, cinayetler işliyor. Türkiye'deki yandaşları da bunu anlamıyor" dedi.

IMF'den yine aynı nakarat

NURSUN EREL *10 nisan*

ANKARA – Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) hazırladığı "gizli" raporda, Türkiye'ye 3 yıl süreyle "istikrar programı uygulaması" önerildi. Bu süre boyunca taviz verilmeden uygulanacak antienflasyonist politikalar sonucunda, "kronik" hale gelmiş bulunan enflasyonun "tek haneli rakam"a düşürülebileceği savunulan raporda, hükümetin "ücretler" konusunda çok dikkatli olması da istendi.

Türkiye ekonomisinin 1992 yılındaki performansı değerlendirilirken "Çok kısıtlı bir iyileşme yaratılabildi" görüşüne yer verilen raporda, hükümetin enflasyonist beklentileri kıramadığı, sağlanan büyüme hızının ise büyük ölçüde tüketim patlamasından kaynaklandığı savunuldu.

MIF icra direktörlerinden **Van Houten** başkanlığındaki 6 kişilik heyetin Türkiye'deki konsültasyon görüşmelerinin ardından hazırladığı ve 27 Şubat 1993 tarihini taşıyan 20 sayfalık raporda son 1 yıla ilişkin değerlendirmeler özetle şöyle:

● **Enflasyon:** Kronik hale gelmiş yüksek enflasyon, şu sırada Türkiye ekonomisinin en ciddi sorunudur. Yeni hükümet bu sorunun çözümünde bir fırsat olarak gündeme gelmiş olsa da, enflasyonla mücadelede çok kısıtlı iyileşmeler sağlayabilmiştir. Dolayısıyla enflasyon yüksek seyretmiş ve kamuoyunun hükümetin enflasyonu düşürülebileceğine ilişkin beklentileri kaybolmuştur. Mali politikalarda denge amacına yönelik tedbirler kaçınılmaz hale gelmektedir.

● **Büyüme:** 1992 yılında büyümenin gerçek nedeni kamu ve özel tüketim harcamalarındaki patlamadır. Ücretlerde yapılan anormal artışların bir sonucu olan bu durum, aynı zamanda mali politikalardaki saptamaların da bir göstergesidir.

● **Yatırımlar:** Yatırımların hızlı artacağı yolundaki varsayımlar da gerçekçi değil, çünkü finansman maliyetleri çok yüksek, ayrıca uygulanacak mali politikalara güvensizler var.

● **Kamu maliyesi:** Kamu kesimi borçlanma gereğinin düşürülmesi mümkün olmamıştır. Af kanunu ile bir defaya mahsus bir gelir yaratılabilmiştir, ama özellikle Gelirler ve Kurumlar Vergisi için reform gereği ortada durmaktadır. Hazırlanan yeni vergi paketinin ise 1994'ten önce etkileri hissedilmeyecektir. KİT açıkları sürmekte, programlarda öngörülen fiskal ayarlamaların yapılamayışı, Merkez Bankası üzerindeki baskıları arttırmakta, rezerv parada artışa yol açılmaktadır.

● **Dış ticaret:** Esnek kur sisteminin sürdürülmesi sayesinde ekonomideki sorunların ihracata yansıması önlenebilmektedir. Türkiye ihracatının hede-

flere paralel artışı sürmekte, özellikle sınai ülkelerde Türk mamullerinin rekabet gücü kazandığı görülmektedir. İthalattaki artışta otomobil gibi tüketim mallarının etkisi olmakla birlikte, sanayiye yönelik aramalar da önemli kalem oluşturmaktadır.

● **Kredibilite:** Körfez krizi sırasında bir süre dış finans piyasalarından çekilen Türkiye'nin şu sırada kredi bulma sorunu yoktur. Ancak faizlerin baskı altına alınması nedeniyle kısa vadeli sermaye girişlerinin ters etkilendiği görülmektedir.

● **Ücretler:** Konsolide bütçenin yüzde 41 gibi çok büyük bir harcama kalemini oluşturan ücretler konusuna hükümet çok kararlı yaklaşmak durumundadır. Bu husus yapılan görüşmelerde özellikle vurgulanmış ve bütçede öngörülen rakamların dışına kesinlikle çıkılmaması istenmiştir. Toplusözleşmelerde ücret ayarlamalarında geçmiş enflasyonu tazmin etmek değil, gelecek enflasyona göre hedef belirlemek esas alınmalıdır.

● **Özelleştirme:** Özelleştirmenin çok yavaş ilerlediği ve hedeflerin gerisinde kaldığı görülmektedir. Kamu maliyesini olumsuz etkileyen KİT açıklarının ortadan kaldırılması şarttır."

Türkiye'nin 3 yıllık bir istikrar programı uygulamasını öngören bu öneriler de özetle şöyle:

"Türkiye artık kısa vadeli çözümlerden kaçınmalıdır. Yıllık bazda değil, iyi dizayn edilmiş orta vadeli bir paketle sorunlar büyük ölçüde kontrol altına alınabilir. IMF, Türk yetkililere mali dengelere yeniden kavuşulmasını öngören 3 yıllık bir program önermektedir. Paketin başlatılması aynı zamanda enflasyonist beklentileri kıracak bir formüldür. Borç yönetiminin merkezi hale getirileceği ve Merkez Bankası'nın daha ağırlıklı katkısının sağlanacağı bir yöntemle hem faizler geriletilebilir, hem kamu kesimi borçlanma gereği aşağılara çekilebilir. Bütçenin harcamalar gelirler faslının yeniden gözden geçirilmesi ve KİT'lerin küçültülmesi de gerekmektedir. Kurumlar ve gelir vergilerinde kökten reform, vergi tabanının yaygınlaştırılması ve istisnalara son verilmesi kaçınılmazdır. Özellikle personel harcamaları, teşvikler ve fonların bütçe dışında kullanımına kısıtlamalar getirilmesi de birer zorunluluktur. Bu uygulamanın ilk iki yılında büyüme duracaktır, ama üçüncü yıl enflasyon tek haneli rakama dönüşür, yatırım hamlesi de yeniden başlar."

IMF Raporunda KİT açıklarının giderilmesi ile ilgili tedbirler sayılırken "Kuruluşların parçalanması, bir bölümünün kapatılması, tekellerin yok edilmesi, aşırı istihdama çözüm olarak erken emeklilik sistemleri başlatılması, KİT'lere bütçe transferlerinin durdurulması"gibi Dünya Bankası tarafından da önerilmiş düzenlemeler üzerinde duruluyor. Tarımda destekleme ve fiyat politikalarının gözden geçirilmesi de istenen IMF raporunda, işsizlik sigortasının orta vadeye ertelenmesi ve kesinlikle devlet fonlarına dayandırılmaması görüşü de yer alıyor.

BEATLES DAĞILDI!

1970'TE BUGÜN, ÜNLÜ POP MÜZİĞİ TOPLULUĞU BEATLES'İN DAĞILDIĞI AÇIKLANDI. JOHN LENNON, PAUL MC CARTNEY, GEORGE HARRISON VE RINGO STARR'DAN KURULU TOPLULUK İNGİLTERE'NİN LIVERPOOL KENTİNDE ORTAYA ÇIKMIŞTI. 10 YIL SÜREN BERABERLİKLERİ SIRASINDA HAFİF MÜZİK DÜNYASINI SARSMIŞLAR, UZUN ZAMAN BİR NUMARA OLMUŞLARDI. YALNIZCA MÜZİKLERİYLE DEĞİL, SAÇLARI VE GİYSİLERİYLE DE GENÇLER ARASINDA "BEATLEMANIA" DENEN SALGINI YARATTILAR. 1970'TEN SONRA, HER BİRİ AYRI AYRI MÜZİK ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRECEK, ANCAK 1980'DE JOHN LENNON BİR CİNAYETE KURBAN GİDECEKTİR..

İslam, Türkiye'de güç kazanıyor

MİŞEL PERLMAN *17 nisan*

PARİS – Fransa'nın önde gelen gazetelerinden sağ eğilimli Le Figaro, dünkü sayısında 'Türkiye'nin İslam'a karşı direndiğini' vurguladı.

Gazetede tam sayfa çıkan ve Thierry Desjardins tarafından kaleme alınan uzun röportajda Türkiye'de '10 yıl içinde 10 bin cami inşa edildiğine dikkat çekilirken 70 yıl önce Atatürk, İstanbul'da hilafete son verdi. Bugün ise İslamcılar başkaldırmaya başlıyor' denildi.

Düzenlenen tesettür modası defilesinin 'İstanbul'un şık semtlerinde' alay konusu edildiği öne sürülen yazıda, söz konusu çevrelerde 'hizmetçilerin bile istemeyeceği bir moda' dan söz edildi.

"Boğaz sahillerinde İslam tehlikesine inanılmıyor" diyen Le Figaro'nun yazarı İstanbullu bir üniversite öğrencisinin kendisine "Şimdi AT'ye girmek, Orta Asya'da Sovyetler Birliği'nin yerini almak ve mümkün olduğu kadar çok dolar kazanmak istiyoruz.

Dolayısıyla Kuran-ı Kerim başucumuzdaki kitap değil artık" dediğine dikkat çekti.

Le Figaro bununla birlikte Türkiye'de her şeyin o kadar basit olmadığını kaydederek Refah Partisi'nin çeşitli seçimlerdeki oylarını tahlil edip ne denli bir güç oluşturduğunu saptamaya çalışıyor. Hafif kaygıların sezildiği bir üslupla da 'ortada feci bir durumun olmadığı' sonucuna varıyor. Kuran kurslarının ise aynı süre içinde 2 bin 500'den 5 bine çıktığını kaydediyor.

Le Figaro "Çoğu zaman Suudi Arabistan tarafından finanse edilen bu camilerin, aşağı yukarı nüfus artışına uyduğunu ve fazla insan çekmediğini" yazıyor.

Fakat bazı olayların bir belirti oluşturduğu kanısındaki gazete, bir üniversite öğrencisinin ramazanda oruç tutmadığı için Erciyes'te 'linç edildiğini', Salman Rüşdü'nün 'Şeytan Ayetleri'ni yayımlamak isteyen Aziz Nesin'in ölümle tehdit edildiğini kaydediyor.

Gazete şunları ekliyor: "En dramatik husus Türkiye'nin en büyük gazetesi Cumhuriyet'te laiklik için daima mücadele etmiş ünlü köşe yazarı Uğur Mumcu'nun 24 ocakta İslamcı teröristler tarafından öldürüldüğüne herkesin inandığıdır. Zaten İslam Kurtuluş Örgütü bu suikastı üstlenmiştir."

"Her şeye rağmen Türkler ne derse desin, bir İslam tehdidi başlamıştır" diyen Le Figaro, 1980'deki darbeden bu yana kaydedilmiş gelişmeleri incelerken eski Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i, Atatürk yerine bakışlarını İslama yöneltmiş olmakla suçluyor. Kendisinin iktidarı zamanında

'Tahranlı Ayetullah' tarafına doğru baktığını iddia ederek, Evren'in 'İslam kartını oynamaya esinlendiği' iddiasına yer veriyor. Ayrıca 'hilafetin sonundan beri ilk kez bir Türk devlet başkanının, resmi nutuklarında Kuran'a atıfta bulunduğuna'da dikkat çekiyor.

1980 darbesine değin 'tanınmayan' Turgut Özal'ı, Kenan Evren'in ön plana çıkardığı görüşünde olan Le Figaro, söz konusu tarihten itibaren de İslamcıların polis dahil, çeşitli devlet dairelerine önemli görevlerle sızdığını ekliyor. Korkut Özal ile Suudi finans kuruluşları, tarikatlar gibi konuların da ele alındığı yazıda son 10 yılda çeşitli terörist İslamcı küçük grupların geliştiğine işaret ediliyor.

Başlarını yeniden kaldırmakta olan İslamcıların "Bugün Türkiye'de artık kimse Kemalist değildir" dediğini yazan gazete "Fakat ordunun hâlâ Kemalist olduğunu unutuyorlar" diyor.

Silahların susmasına hayır demeyiz

17 nisan

ANKARA (**Cumhuriyet Bürosu**) – Başbakan **Süleyman Demirel** PKK lideri **Abdullah Öcalan**'ın "süresiz ateşkes" ilan etmesiyle ilgili olarak "Biz buna, 'Hayır, hayır! Sen yine öldürmeye devam et' demeyiz.

Ama madem ki öldürmeyi bıraktınız, al sana Türkiye'nin bir parçasını da demeyiz" diye konuştu. Demirel, "federasyon" konusunda ise "Türkiye Cumhuriyeti devletinin hükümranlık hakkının, hiçbir pazarlığa konu edilmeyeceği" görüşünü yineledi.

Demirel dün yeni Başbakanlık binasından ayrılırken gazetecilerin, PKK lideri Öcalan'ın, süresiz ateşkes ilanına ilişkin sorularını yanıtladı. Devletin toprağını, sınırlarını, halkını korumakla görevli olduğunu, bir saldırıya maruz bulunduğunu ve saldırganları "muhatap" saymayacağını vurgulayan Başbakan, "Bu saldırıyı defetmeye TC devleti kararlıdır.

Başka türlü bir tavır zaten devlete yakışmaz" değerlendirmesini yaptı.

"İnsanları öldüren, ülkeyi rahatsız eden birtakım silahlı kimselerle TC devleti 'Şu öyle demiş, öyleyse ben de şöyle diyorum' gibi birtakım karşılıklı konuşmaların içine girmez" diyen Demirel, şöyle devam etti:

"Ha şimdi diyorsa ki, 'Ben bu zamana kadar çok adam öldürdüm, masum insanları, kadınları, çocukları öldürdüm, öldürttüm.

Bundan sonra öldürtmeyeceğim.' Biz buna, 'Hayır, hayır.

Sen yine öldürmeye devam et' demeyiz. Ama madem ki öldürmeyi, öldürtmeyi bırakın, al sana Türkiye'nin bir parçasını da demeyiz.

Şimdi TC devleti, kendisine musallat olmuş her türlü tehdidi, tehlikeyi, saldırıyı defetmeye gücü yetecek durumdadır. Benim meseleye bakışım budur."

Demirel, Öcalan ile görüşmek üzere Bekaa'ya giden HEP milletvekilleri ile görüşüp görüşmeyeceği sorusuna da şu yanıtı verdi:

"Benim kapım sabahtan akşama kadar açıktır. Kim gelirse konuşurum.

Hangi konuyu konuşmak isteyeceği de benim tayin edeceğim bir şey değil. Şu konuda konuşmak isteyenlerle konuşurum, bununla konuşmam diye bir şey yok.

Buradan da yanlış bir şey çıkarmayın.

Başbakan Demirel HEP'lileri çağırıyor da... 'Gelin konuşalım' demiyorum ben kimseye. Ne konuşurum, onu da söyleyeyim.

Böyle konuşurum, şimdi konuştuğum gibi konuşurum.

TC devletinin hükümranlığı hiçbir şekilde bir pazarlığın konusu olmaz."

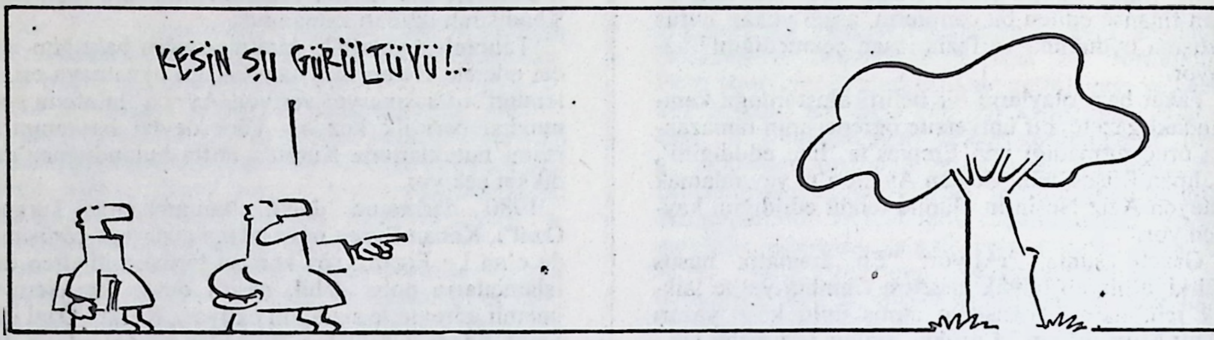
Çankaya Köşkü'nde dün Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la bir araya gelen Demirel, görüşmeden ayrılırken, gazetecilerin soruları üzerine, Öcalan'ın açıklamalarının gündeme gelmediğini bildirdi. Topraklarına, sınırlarına, insanlarına saldırı olmadıkça Türkiye'nin kimseyle bir sorunu olmadığını vurgulayan Başbakan, "Ateş açan, ateş kesiyorsa, o kendi bileceği iştir" dedi.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, devletin tekliği ve ülkenin bütünlüğünden ödün vermelerinin imkânsız olduğunu belirterek "Apo'yla, hiç kimseyle pazarlık etmeyiz" dedi.

Bakan Sezgin, bir gazetecinin, bölücü örgüt liderinin federal bir çerçevede Türk hükümeti ile görüşmek istediğini hatırlatması üzerine şöyle konuştu:

"Biz, Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak Türk devletinin tekliğini, ülkemizin bütünlüğünü, ulusumuzun birliğini gözümüz gibi koruruz, sakınırız. Yani bunları gayri mesul kişilerin gayri mesul beyanları olarak kabul ederiz ve bunların üzerinde durmayız.

Bunlara da cevap vermeye lüzum duymayız."

Cumhuriyet, 'okunan' gazete

22 nisan

Ekonomi Servisi – Strateji'nin yaptığı 17 gazeteyi kapsayan araştırma Cumhuriyet'in Türkiye'de en çok okunan 4'üncü gazete olduğunu gösterdi.

Kendisinden önce gelen Hürriyet, Sabah ve Milliyet'le arasında, tiraj açısından uçurum bulunan Cumhuriyet'in, haftada 596 bin kişiye ulaştığı hesaplandı.

Günlük tirajı milyona vuran Hürriyet'in ulaştığı okur sayısının 3 milyon 389 bin kişi, Sabah'ın 3 milyon 184 bin kişi, Milliyet'in ise 2 milyon 243 bin kişi olduğu anlaşıldı.

Üç gazete birden alan okur sayısı 3 milyon 187 bin kişi iken bunların üçünü birden okuyan okur sayısının 320 bin kişi olduğu saptanan araştırmada, basındaki ansiklopedi furyasının tiraj ile okunma oranı bağlantısını kopardığı vurgulanarak şöyle denildi:

"Tirajları birbirine yakın olan ilk 3 gazete içinde Milliyet haftalık ortalama satışı en yüksek gazete, buna karşılık okunma oranları sıralamasında üçüncülüğe düşüyor. Bunun nedeni üç gazeteyi alıp günde 15 bin liraya üç ansiklopedi sahibi olan tüketicinin eski okuma tercihini devam ettirmesi.

Zaten Türk insanının hafta içi gazete okuma süresinin ortalama 15 dakika olduğu dikkate alınırsa üç gazetenin okunmasına imkân olmadığı anlaşılır."

Araştırmanın basın için önemli olan diğer bir sonucu da etkin gazetecilik için promosyonun yararsızlığı oldu.

Strateji'nin saptamasına göre "Okurun okuma tercihini belirlemek, satın alma tercihini belirlemekten daha önemli. Bunun için de okurun okumayı istediği gazeteyi yapmak promosyondan daha ön planda geliyor.

Basının yanıtlaması gereken diğer bir soru da 'Kamuoyunu etkileme gücünü kullanarak insanların nasıl daha çok okumaya yönlendirilebileceği!"

Reklam verenler açısından gazetelerin en çok okunduğu günlerin önemli olduğu da hatırlatılan Strateji'nin araştırmasında, hafta içi en etkin reklam günü Cumhuriyet için çarşamba ve perşembe olarak önerildi.

Önce dans vardı

PROF. METİN AND *29 nisan*

Modern sahne dansının babası Jean Georges Noverra'in 266. doğum yıldönümü olan bugün, onun kişiliğinde, insanoğlunun en önemli anlatım ve iletişim aracı 'dans'ı da birlikte kutluyoruz. Noverra gerek yapıtları, gerek yazıları ile dans sanatına dramatik bir güç, bir soluk katmış, dans sanatını en önemli sahne sanatları katına çıkarmıştır. Noverra'in biz Türkler için ayrı bir önemi vardır; değerli sanatçının iki balesi, Türkler üzerinedir. Bunlardan biri "Beş Sultan Hanım", diğeri ise baş kişisi Kanuni Sultan Süleyman olan "Kıskançlıklar ya da Saray Şenlikleri"dir. Sözün ve yazının olmadığı dönemlerde de dans vardı. Önceleri bir yandan insan sevincini, tasasını, tepkilerini dışa vurduğu bir dil, bir yandan da evren ve doğayla hesaplaşmasında başvurduğu törendi. Doğumdan ölüme, insanoğlunun yaşamının her aşamasında dansın önemli bir yeri vardı. İlk insan mevsimlerin dönüşümünde, gökyüzündeki yıldızların güneş sisteminde şaşmaz bir kesinlik ve uyum içinde dans ettiğini görerek bu uyumlu devinime ayak uydurmuştur. Şaman, gökyüzünün iyiliklerini yeryüzüne getirmek, hastaları iyileştirmek için davulunun eşliğinde dans etmiştir. Her yıl Konya'da Mevleviler sema ederken tıpkı güneş sistemindeki gezegenler gibi, bir elleri göğe, bir elleri yeryüzüne yönelik bir yandan kendi eksenlerinde dönerlerken bir yandan da merkezdeki şeyhleri çevresinde dolanmaktadır.

Günümüz Türkiyesi'nde de dansın önemi büyüktür. Gurur kaynağımız Devlet Balesi dört kentte perdelerini açıyor. Devlet Halk Dansları Topluluğu bir sanat elçisi olarak dünyayı dolaşıyor, gittiği ülkelerde hayranlıkla izleniyor ve bu ülkelerle Türkiye'nin dostluk bağlarını perçinliyor. Amatör halk dansları topluluklarımız, katıldıkları her

uluslararası yarışmada ülkemize birincilik ödülleri ile dönüyorlar.

Gençler diskoteklerde yaşama sevincini dansla belirtiyorlar. Ancak Devlet Opera ve Balesi Modern Dans Topluluğu ve birçok özel dans grupları, çağdaş dans üslubunda ilginç yaratılar sunuyorlar. Genç koreograflarımız, yaratıcılıkta seslerini yepyeni anlatımla duyuruyorlar.

Bu başarılarının devamını diliyor, dans eden etmeyen, ama dansı seven, dansı bir anlatım aracı olarak benimseyen herkese 'Dünya Dans Günü' kutlu olsun diyoruz.

Demirel, destek isteğini yineledi

29 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Başbakan **Süleyman Demirel** ile Başbakan Yardımcısı **Erdal İnönü,** Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde dün ikinci kez başbaşa bir görüşme yaptılar. İnönü, "Aday belirleme süreci başlıyor. Bu konuda da ben, partimizde yapılan görüşmeler hakkında biraz bilgi verdim. Bu süreç devam ediyor. Partiler kendi görüşlerini oluşturmak için konuşuyorlar" dedi. Demirel, görüşme sonrası Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, "Cumhurbaşkanlığı, koalisyonun, daha doğrusu hükümetin işidir" dedi. Demirel, görüşmede, Cumhurbaşkanlığı adaylığı konusunda SHP'nin desteğinden memnunluk duyacağını İnönü'ye bir kez daha yineledi. İnönü de, Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili olarak partisinin değerlendirmelerini sürdürdüğünü Demirel'e aktardı.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, Başbakan Süleyman Demirel ile 50 dakika süren bir görüşme yaptı. Başbakanlık Konutu'nda yapılan görüşmeden ayrılan İnönü, gazetecilerin soruları üzerine, "Devlet, hükümet işlerini görüştük" dedi.

İnönü şöyle devam etti:

"Cumhurbaşkanlığı konusunda süreç yeni başladı. Aday belirleme süreci başlıyor. Bu konuda da ben, partimizde yapılan görüşmeler hakkında biraz bilgi verdim. Bu süreç devam ediyor. Partiler kendi görüşlerini oluşturmak için konuşuyorlar."

İnönü, "Başbakan, adaylığı konusunda birşey söyledi mi?" sorusuna, "Hayır, başka birşey söylemeyeyim" yanıtını verdi. "Siz kendi adaylığınız konusunda birşey söylediniz mi?" sorusuna da, "Hayır, söylemedim" yanıtını veren İnönü, bir gazetecinin, "ANAP, Cumhurbaşkanı adayı olursanız sizin potansiyel oyunuzun daha fazla olacağını söyledi. Bu konuda görüşünüzü alabilir miyiz?" demesi üzerine, "Alamazsınız. Bu konuda söyleyecek bir şeyim yok" dedi.

Demirel-İnönü görüşmesinde, liderlerin, tıpkı Bakanlar Kurulu ve diğer devlet işlerinde olduğu gibi, Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili gelişmelerde de sıcak ilişkileri sürdürmek konusunda görüş birliğine vardıkları öğrenildi.

İnönü, Demirel'e, Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda partisinin yapmakta olduğu değerlendirmeleri sürdüreceğini aktardı. Liderlerin, Cumhurbaşkanlığı için kendi adaylıklarını görüşmede dile getirmedikleri, bu konunun gündeme gelmediği belirtildi.

Demirel'in, kendi Cumhurbaşkanlığı adaylığı konusunda SHP'nin desteğinden memnunluk duyacağını İnönü'ye yinelediği de edilen bilgiler arasında.

İTHALAT, İHRACAT İŞLEMLERİNDE ŞEKERBANK İŞADAMLARIMIZIN YANINDADIR.
ŞEKERBANK

Cumhuriyet

FAİZ ORANLARIMIZ
1 AY VADELİ %53 6 AY VADELİ %73
3 AY VADELİ %64 1 YIL VADELİ %74
ŞEKERBANK

70. YIL SAYI [illegible] / [illegible] TL (KDV içinde) — KURUCU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) — 17 MAYIS 1993 PAZARTESİ

DYP lideri 244 oyla Türkiye'nin 9'uncu Cumhurbaşkanı oldu

Demirel'den tarafsızlık sözü

Demirel, oylamadan sonra, tarafsızlığın vazgeçilmez bir şart olduğunu belirterek "Ölçülere ve sınırlara dikkat göstereceğim" dedi. ■ 6. Sayfada

Süleyman Demirel, dün başbakan olarak girdiği TBMM Genel Kurulu'ndan cumhurbaşkanı olarak çıktı. Demirel, saat 18.00'de fraklı olarak Meclis'e gelerek yemin etti ve teşekkür konuşması yaptı. Demirel daha sonra Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Vekili Hüsamettin Cindoruk'tan görevi devraldı. Çankaya'daki ilk basın toplantısında, Cumhurbaşkanlığı forslu kürsüden gazetecilerin sorularını yanıtladı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Cumhurbaşkanı'nın ilk kararı

İnönü Başbakan vekili

▶ Türkiye'nin 9. Cumhurbaşkanı olan Demirel, başbakanlık görevini SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'ye devretti. İnönü'nün Başbakan Vekilliği yeni hükümet kurulana kadar sürecek. Demirel'in Cumhurbaşkanı olarak ilk imzalı yazısı Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'yü Başbakan Vekili olarak atamakla ilgili oldu.

▶ Demirel, cumhurbaşkanı seçiminden önce yaptığı açıklamada, Başbakanlık görevine ilişkin işlerinin hemen bitmeyeceğini, birkaç gün daha yarım kalan işlerinin tasfiyesiyle ilgilenmesi gerektiğini söyledi. Demirel, "Hükümet işlerini tasfiyeye çalışıyoruz. Sayın İnönü'yle de sonra oturup bendeki, masamdaki işleri ona devredeceğim" dedi. ■ 6. Sayfada

Yılmaz'dan Doğru Yol'a suçlama

MHP'ye 3 bakanlık verecekler

▶ ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, DYP ile MHP arasında Süleyman Demirel'e cumhurbaşkanlığı seçiminin 3. turunda oy verilmesi koşuluyla yeni oluşturulacak 3 devlet bakanlığı verilmesine ilişkin bir anlaşma yapıldığını ileri sürdü.

▶ Yılmaz'ın protokole bağlandığını ileri sürdüğü anlaşmaya göre hükümetin kurulması sırasında dış Türkler, halkla ilişkiler ve esnaftan sorumlu 3 yeni devlet bakanlığı kurularak MHP dışarıdan hükümete girecek. Yılmaz protokole İnönü'nün de onay verdiğini söyledi. ■ 5. Sayfada

Muhalefetten tepki

Siyasal muhatabımız değil

▶ ANAP ve CHP, Cumhurbaşkanı Demirel'in bağımsız kalması halinde 'meşruiyet' tartışması yapmayacaklarını açıkladılar. ANAP lideri Mesut Yılmaz, 'Demirel artık devletin başı. Siyasal muhatabımız olamaz' dedi.

▶ CHP Genel Başkanı Baykal ise 'Demirel tarafsızlık ilkesine uyarsa biz de sorumluluklarımızı yerine getireceğiz' değerlendirmesini yaptı. Baykal, Demirel'in 'adi çoğunluk' düzeyinde oyla seçildiğini de söyledi. ■ 17. Sayfada

Başbakan'ın son günü

Güniz Sokak bayram yeri

▶ Demirel'in uzun politik mücadelesinin sürekli karargahı olan Güniz Sokak dün bayram yeri gibiydi. Çiçekler geliyor, tebrikler yağıyor, sloganlar atılıyordu. Güniz Sokak davul-zurna eşliğinde Demirel'in bayramına katılıyordu.

▶ Gazeteciler, korumalar Güniz Sokak'ta kapıda nöbetteydi. Çevik kuvvet, her zamankinden farklı olarak daha geniş önlem almış, trafik polisleri 'Baba'dan fırça yemeyi göze alarak trafiği kesmişlerdi.
[illegible] ■ 5. Sayfada

Isparta'da silahlı kutlama
[illegible] ■ 6. Sayfada

Demirel'in iktidar tutkusu
■ 7. Sayfada

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Dokuzuncu

Seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra ara verildi.

Galiba ikinci turdan sonraydı.

Bir söyleşide Demirel, *"Yeni frakım kapının arkasında asılı"* demişti. Eski frakına, kilo almış, *"sığmıyor"*du.

Yeni frak için eve terzi ya da terziler gidip gelebeceğini sanıp gözleyenlerle hafiften dalga geçen Demirel, o söyleşide, güldürmece dergilerine yaraşır bir olaydan şöyle söz ediyordu:

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

▶ KARARI BEYEFENDİ VERİR 4. Sayfada
▶ O, ŞİMDİ CUMHURBAŞKANI 7. Sayfada
▶ CİNDORUK'TAN İKİNCİ DEVİR-TESLİM 17. Sayfada

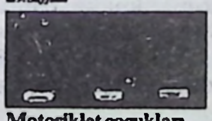

Güreşte büyük başarı

36. Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda 3 altın, 2 gümüş ve 2 de bronz madalya kazanan güreşçilerimiz, 76 puanla takım halinde 26 yıl sonra şampiyon olurken güreşte söz sahibi Rusya ve Bulgaristan'ı geride bıraktılar. Arka sayfada

Bosna için yürüdüler

Washington'daki gösteriye 50 bin kişi katıldı. Göstericiler ABD Başkanı Clinton'dan bir an önce Sırplara karşı hava saldırısı düzenlemesini istediler. ■ 9. Sayfada

Motosiklet çocukları

Hollanda geçen hafta motosikletlilerin ayaklanmasına sahne oldu. Gürültü yapıyorlar gerekçesiyle denetimlerin arttırılacağı haberi, motosikletli gençleri çok kızdırdı ve daha çok gürültü çıkardılar. ■ 8. Sayfada

Hayali İhracat Dosyası 4 *Maliye eski Bakanı Ekrem Pakdemirli'den itiraf:*

'Endişelendik, dava açmadık'

▶ **Hayaliciler mahkemede kazandı** Ekrem Pakdemirli görev yaptığı dönemde hayali ihracatın önlenmesi için çok uğraştığını, ancak vergi iadelerini geri almak için açtıkları davayı kaybettiklerini söyledi. Pakdemirli, "Diğer paraları almak için de başka mahkemelere başvursaydık hemen emsal göstereceklerdi" dedi.

▶ **Hayali profesyonelleri** Ekrem Pakdemirli, hayali ihracatla uğraşan "organize kurt"lar olduğunu söyledi. Hayali ihracatçıları yurtdışında da takip ettirdiğini anlatan Pakdemirli, "Ancak bize bilgi vermediler. İngiltere, 'bu bilgiler gizlidir' diyor. 'Neden gizlidir' diyorsunuz, 'adamın karı ve zararı gizlidir' diyor." [illegible] ■ 14. Sayfada

▶ **Arıkan: Aytek ruh hastasıdır** Eski Maliye Bakanı Vural Arıkan, "Kapıkule operasyonunu yaptık, iki bakan düştü" diyen Atilla Aytek'i "ruh hastası" olarak niteledi. "Azledilmesinin" olayla ilgisinin olmadığını vurgulayan Arıkan, bir yabancı sigara firmasına Türkiye'de fabrika kurma izni vermediği için görevden alındığını söyledi. ■ 14. Sayfada

Türk Haftası'nda Ermeni saldırısı

New York'ta düzenlenen Türk Haftası etkinlikleri çirkin bir saldırıya sahne oldu. Cumartesi günü New York'un ünlü Madison Caddesi'nde elinde Türk bayrağı ile yürüyen bir Türk, Ermeni saldırganlar tarafından sopa ile dövüldü.
(Fotoğraf: AP)

ÖZEL OKULLAR SORULAR VE YANITLAR

■ 12. SAYFADA

16 bin öğrenci özel okul için yarıştı

▶ Toplam 16 bin 23 öğrencinin girdiği sınav sonunda başarılı olan 8 bin 260 öğrenci 72 özel okula yerleştirilecek. Sorular önceki sınava göre daha zordu, ancak hatalı soru yok ■ 17. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Olumlu Başlangıç...

"Anayasamızın, cumhurbaşkanının konumu, görevi, yetkisi ve etkisi ile ilgili olarak çizdiği çerçeve, zaman zaman tartışmalara sebep olmuştur. (...) Türkiye Cumhuriyeti'nin, Türk milletinin birliğini temsil eden ve bütün vatandaşlarımızın, onların, siyasal partiler dahil, her türlü yasal örgütlerini kucaklamak göreviyle yükümlü olan cumhurbaşkanının taraf olması veya tarafsızlığına gölge düşürecek herhangi bir davranış içinde olması düşünülemez."

Yukardaki satırlar, Sayın Demirel'in cumhurbaşkanı seçildikten sonra yaptığı konuşmadan alınmıştır; daha önce tartışılan kimi sorulara yanıt verecek içeriktedir.

Anayasamıza göre cumhurbaşkanı tarafsızdır. Sayın Demirel'in göreve başlarken tarafsızlığının altını çizmesi olumlu bir davranıştır; bu konuda verdiği güvenceyi görev başında kanıtlamak sorumluluğunu da böylece üstleniyor.

Yeni cumhurbaşkanı yalnız tarafsızlığın altını çizmekle yetinmiyor, demokratik bir tavırla 82 Anayasası'nı eleştiriyor ve diyor ki:

"1982 Anayasası, hazırlanışı, sunuluşu ve kabul edilişi, nihayet partleri ve içeriğiyle tam demokratik değildir. Bu Anayasa Türkiye'-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Alevilerin tepkisi sürüyor

HBB Televizyonu'nda Alevilik ve Alevilere hakaret eden vaiz Hasan Ali Buldan hakkında Adalet Bakanlığı dava açtı

İstanbul Haber Servisi- HBB Televizyonu'nun Yüksek Tansiyon programında eski vaiz Hasan Ali Buldan'ın, Alevilik ve Alevilere hakaret etmesine tepkiler sürüyor. Adalet Bakanlığı'nca, Buldan hakkında dava açıldı. Aleviler, başlattıkları bir imza kampanyasıyla, HBB yöneticileri, Yüksek Tansiyon programı yapımcıları ile Buldan'ı Türk toplumundan özür dilemeye çağırdı.

SHP İstanbul İl Başkanı Yüksel Çengel, vaiz Buldan'ın Aleviliğe hakaretten yargılanması gerektiğini belirtti. Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı Kemal Bilget de olaya seyirci kaldığı için Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kınadı.

12 mayıs tarihinde Erhan Akyıldız'ın yönettiği "Yüksek Tansiyon" programında eski vaiz Buldan'ın Alevilik ve Alevilere ilişkin konuşmasına tepkiler sürüyor. 218 Alevi, bir imza kampanyası başlatarak HBB Televizyonu yöneticileri, Yüksek Tansiyon programı yapımcıları ile vaiz Buldan'ı Türk toplumundan özür dilemeye davet etti. İmzaya açılan protesto metninde Aleviler, HBB yöneticilerine şöyle sesleniyor: "12.5.1993

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU *12 Aralık 1980*

Demokrasi Adına...

Demokrasi, her türlü siyasal düşüncenin özgürce, korkusuzca tartışılması ilkesine dayanır. Bu ilke insanlığa çok pahalıya mal olmuştur, ama insanlığın ulaştığı son aşama budur.

Çağdaş demokrasilerde, "zehirli düşünce, sapık fikir" gibi ayrımlara yer yoktur. Batı demokrasilerinde, "aşırı düşünce, aşırı olmayan düşünce" ayrımına da yer verilmez. Düşünceler ya "doğru" ya da "yanlış" olurlar. Bu yanlışlığı ve doğruluğu sağlam ölçüler ve ağırlıklarla tartacak olan teraziler, ancak ve ancak demokrasilerde

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Şırnak ve Hakkâri'ye 3 trilyon

3 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan Süleyman Demirel, Şırnak ve Hakkâri için kolları sıvadı. Demirel cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde Şırnak ve Hakkâri'nin ihtiyaçlarının tamamlanması için Maliye Bakanlığı'ndan bölge yatırımlarında kullanılmak üzere 3 trilyon liranın serbest bırakılması talimatını verdi.

Demirel, Başbakan Yardımcısı ile birlikte çıktıkları gezi sırasında ve sonrasında Şırnak ve Hakkâri'nin sorunlarının bir yıl içinde tamamen çözümleneceği sözünü vermişti. Demirel 1 mayısta yayımladığı genelgeyle sözünü yerine getirmek yolunda önemli bir adım attı. Başbakan, genelgesinde Şırnak ve Hakkâri'nin ihtiyaçlarının 15 gün içinde saptanarak DPT'ye bildirilmesini, il merkezlerinden başlamak üzere il ve ilçe merkezleri ile şehir içi yolların asfaltlanması işlerinin 1993 yılı içinde tamamlanmasını, bu amaçla her türlü makine ve yardımın il özel idarelerinin emrine verilmesini istedi.

Demirel, Şırnak, Hakkâri, Siirt, Mardin, Diyarbakır illeri için yayımladığı genelgede, bölgede yarım kalan özel sektör yatırımları için elden gelen her olanağın kullanılacağını dile getirdi. Başbakan'ın acil kaydıyla yayımladığı genelgesiyle birlikte, özellikle Hakkâri ve Şırnak'ta kent sorunlarının halledilmesi için yaz aylarından itibaren bölgenin bir şantiye havasına gireceği kaydediliyor. DPT tarafından bölgede diğer kamu kuruluş yetkilileriyle birlikte yapılan incelemeler sonrasında Hakkâri için yapılacaklardan bazıları şöyle saptandı: "Çukurca'da 20 yataklı hastane yapılması, merkezde 12 derslikli ilköğretim okulu yapılması, il merkezi ve ilçelere 40 daireli lojman yapımı, 6 adet bölge yatılı okulu yapımı. Kar mücadele araçları sağlanması, arıcıhk enstitüsü kurulması, telefon hatlarının onarımı ve uydu bağlantısının kurulması, 50 işyerilik küçük sanayi sitesi altyapı inşaatı, Çukurca'da futbol sahası, Şemdinli'de kapalı spor salonu, Yüksekova'da stat tribünleri yapımı. Hakkâri Merkez Belediyesi 2. kademe kanalizasyon şebekesi, otogar yapımı, belediye işhanının tamamlanması, Hakkâri şehir içi yollarının asfaltlanması, PTT eksiklerinin giderilmesi, HİSAŞ iplik tesisinin özel idareye devri ve finansman yardımı, merkez belediyesinin iş makine parkının yenilenmesi, Atatürk Parkı'nın tanzimi, Şemdinli Belediyesi'nin araç ihtiyacının giderilmesi."

DPT'nin Şırnak için yapılmasını plana aldığı 1994'te tamamlanacak yatırımlardan bazıları şöyle: "54 daireli devlet merkez konutu projesinin ihtiyacı karşılayacak düzeye getirilmesi, şehir yollarının asfaltlanması, çevre yolu yapımı, içme suyu şebekesinin bakımı, belediye oteli yapımı, İdil kanalizasyonunun yapımı, okulların onarımı, Silopi ve Uludere'de yatılı okul yapımı, İdil'de 25 yataklı sağlık merkezine dönüştürülen eski hükümet konağının tefriş ve onarımı, Şırnak il merkezine sağlık meslek lisesi açılması."

DİSK: 1 Mayıs amacına ulaştı

3 mayıs

İstanbul Haber Servisi - 1 Mayıs kutlamaları sırasında çıkan olaylar, gözaltına alınmalar, coplanmalar, İşçi Bayramı'na gölge düşürdü. Türk-İş'in, Abide-i Hürriyet Meydanı'nda düzenlediği miting sonrasında "Kahrolsun faşist devlet", "Yaşasın Türkiye Komünist İşçi Hareketi", "Yaşasın TKP-ML Hareketi" diye sloganlar atarak yürüyen bir gruba polis müdahale etmiş, cop ve sopalarla saldırmıştı. Mitinge katılanlardan bazıları, bu olay sonrasında polisin çok sayıda kişiyi gözaltına aldığını belirtirken, İstanbul Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, 1 Mayıs kutlamaları sırasında hiç kimsenin gözaltına alınmadığını söylediler.

Bu arada, DİSK Genel Sekreteri **Süleyman Çelebi** yaptığı açıklamada, "Emekçiler, yıllardır 1 Mayıs'ı halka kâbus gibi göstermeye çalışanların beklentilerini boşa çıkardı. İşçi sınıfının, emekçilerin ve tüm çalışanların birliğinin, dayanışmasının en güzel örneği olan 1 Mayıs'ta, emekçiler türküleriyle Pendik alanını bir bayram yerine çevirdi" dedi. 12 Eylül'le emekçilerin üzerine çökertilen karanlığın, yeniden aydınlığa dönüştüğünü belirten Çelebi, "1 Mayıs 1993, yıllardır özlenen sınıfın birliğinin yaratılmasında önemli bir başlangıçtır. Yapay ayrımlarla birbirinden koparılmaya çalışılan emekçiler, 1 Mayıs 1993'te bütünleşmiştir. DİSK'in işçi sınıfının birliğini mücadele alanlarında sağlama geleneği, bir kez daha haklılığını kanıtlamıştır" diye konuştu.

Bankalar 'küçülerek' büyüyor

5 mayıs

ANKARA (ANKA) - Çok şubeli mevduat bankaları, 1990 yılında başladıkları şube kapatma eğilimini 1992 yılında da hızlandırarak sürdürdüler. Teknolojik yatırımlara ağırlık veren kamu ve özel mevduat bankaları geçen yıl kasım ayı sonunda kadar toplam 362 şube kapattılar. Şube kapatma operasyonunun başını Yapı ve Kredi Bankası gibi çok şubeli büyük özel mevduat bankaları çekti.

Geçen yıl ilk kez faaliyete geçen beş bankanın şubeleriyle birlikte 83 yeni şube açıldı. Şube açmada başı İmar Bankası çekti.

1991 yılı sonunda 6 bin 448 olan kamu, özel ve yabancı mevduat bankalarının toplam şube sayısı net 280 azalarak 6 bin 168'e geriledi.

Geçen yıl en fazla şubeyi özel mevduat bankaları kapattı. Bu bankalar toplam 323 şubesinin faaliyetine son verdi. Şube kapatmada ilk sırada gelen Yapı ve Kredi Bankası 497 şubesinden 134'ünü kapatarak 1992 yılı sonunda şube sayısını 363'e indirdi.

Şube kapatmada ikinci sırayı alan Garanti Bankası toplam 49 şubesinin faaliyetini sona erdirirken İş Bankası 47 şubesini kapattı.

Türk Ticaret Bankası 44, Akbank ise 34 şubesini tasfiye etti. Pamukbank 9, Şekerbank 3, Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası da 3 şubesinin faaliyetine son verdi.

Kamu mevduat bankalarının toplam şube sayısı ise 3 bin 24'ten 3 bin 1'e geriledi. Kamu mevduat bankalarının şube sayısının azalması Töbank'ın, Halk Bankası ile birleştirilmesinden kaynaklandı. Halk Bankası, 91 olan Töbank şubesinden 38'ini en yakın Halk Bankası şubesi ile birleştirerek kapattı. Denizcilik Bankası'nı devralan Emlak Bankası ise bu bankanın merkez şubesini kapattığı için kamu bankalarınca kapatılan şube sayısı 39 oldu.

Buna karşılık geçen yıl Ziraat Bankası, Vakıflar Bankası, Sümerbank ve Etibank toplam 16 yeni şubeyi faaliyete soktular. Böylece kamu mevduat bankalarının şube sayısı net olarak 23 azaldı.

Bu arada geçen yıl yeni kurulan beş bankanın birer şubesiyle birlikte tüm mevduat bankaları toplam 83 yeni şubenin kuruluşunu gerçekleştirdiler. Bu şubelerin 16'sını kamu mevduat bankaları, geri kalan bölümünü ise özel ve yabancı mevduat bankaları açtı.

Şube kurmada ilk sırayı alan İmar Bankası, geçen yıl 32 yeni şubeyi faaliyete soktu. Bu artışla birlikte İmar Bankası'nın şube sayısı 70'e yükseldi. 1992 yılında faaliyete geçen Alternatifbank, Toprakbank, Bankexpress, Tasarruf ve Kredi Bankası ile Konut Endüstri ve Ticaret Bankası sadece birer şubeyle faaliyet gösterdiler. Eskişehir Bankası, Milli Aydın Bankası, Adabank, Koç-Amerikan Bank, Tekstilbank ve Marbank da yeni şube açan bankalar arasında yer aldılar.

Türkiye'deki mevduat bankaları içerisinde en büyük şube ağına sahip olan Ziraat Bankası'nın kasım sonu itibarıyla bin 282, ikinci durumdaki İş Bankası'nın 843 şubesi bulunuyor. Halk Bankası 696, Akbank ise 579 şubeyle faaliyet gösteriyor.

Postmodern...

İLHAN SELÇUK *6 mayıs*

Rusya şallak mallak oldu. Gönül isterdi ki Bolşevik devrimi yürüsün. Çünkü başlangıçta, devrim, çar zulmüne ve emperyalizme karşı çıkmıştı; Mustafa Kemal'le Lenin işbirliği meyvelerini verdi.

Peki, sonra Sovyetler nasıl yozlaştı? O bir ayrı soru. Yine de züppe bir Batı entelektüeli değil, Anadolu aydını gibi tarihe yaklaşırsak, 1917'nin Orta Asya'da aydınlanma devrimini gerçekleştirdiğini anlayabiliriz; Humeyni modeli dışlanır, laik Atatürk cumhuriyeti modeli Türk halklarında benimsenebilirse, bu amaca ulaşılmış demektir.

Moskova muhabirimiz Hasan Aksay, şallak mallak olan Rusya'dan ilginç yazılar yazıyor; Yeltsin yandaşları referandumdan sonra ülkeye yeni bir ad takmışlar:

"Post-referandum Rusyası!.."

Ne demek?

Post, "ertesi, sonrası" anlamına geliyor; ama Aksay'ın yazdığına göre kuzey komşumuzda dünden bugüne değişmiş bir şey yok; referandum sonrasında da rezalet sürüyor.

★

Aksay'ın yazısını okurken "post" sözcüğüne takıldım; Türkçedeki "post" ile ilişkisi olmayan Frenkçe bir önek, hangi sözcüğün başına katılırsa, anlam değiştiriyor. Son yıllarda bizde en çok kullanılan "post"lu laf nedir:

"Postmodernizm!.."

Dünya gazetesinin son "Kitap" ekinde "postmodernizm" üzerine bir soruşturma yayımlandı. Çeşitli sanaçılara postmodernizm üzerindeki düşüncelerini soran dergi yazıyor:

"Bir süredir sanat-edebiyat dünyasının gündemini işgal ediyor postmodernizm. Hakkında öyle çok şey söylendi ve yazıldı ki kimi edebiyatçımız 'aşınmak' çekincesiyle bu konuda konuşmaktan bile kaçınır oldu. İlginçtir ki bütün bunlara rağmen sanat ve kültürle ilgilenen birçok kişi halen postmodernizmin ne olduğunu tam anlayamadı.

Postmodernizm o kadar muğlak ki herkes kendi çabası ve algılamasıyla onu farklı yerlere oturtuyor."

Soruşturma bu gerçeği doğruluyor; çoğu edebiyatçımız dürüstlükle yanıtlamış:

"- Postmodernizmi bilmiyorum."

Peki, neyin sesi kimin fesi olduğu bilinmeyen bu sözcük, niçin bu kadar gözde ve moda? Yoksa Türkiye'nin bugünkü karmaşasına postmodernizm denk mi düşüyor?

★

Postmoderni konuşurken "modernizm"den yola çıkmak, belki bize bir kibrit çakımı ışık tutabilir.

Dünya tarihinde *"modernleşme"*nin beşiği İngiltere'dir, ekonomik açıdan ilk sırayı alır, sanayi devrimini en önce gerçekleştirmiştir; Fransa, modernleşmede siyasal açıdan birinci sayılıyor; 1789 Devrimi bu ülkede patladı.

Modernizm; laiklik, demokrasi, aydınlanma ve endüstrileşmeyle ete kemiğe bürünen bir kavram...

Avrupa dışında modernleşme, Batılılaşma ile bir tutuluyor. Osmanlı'da modernleşme başlamıştı; ama İslam dünyasında *'aydınlanma'*nın gerçek ışığı, Anadolu'da 1923'te yandı; laiklik, demokrasi, çağdaşlaşma, cumhuriyet devrimi-

nin vazgeçilmez kavramları olarak benimsendi.

★

Sanatta geçerli kavramları, felsefedeki ve tarihteki köklerine bağlamak gerekir..

Ama yetmez..

Modernizm, 1789'dan 1923'e çizgi çekince, postmodernizmin sanattaki yansıması ne oluyor?

Batı uygarlığı yerinde durmaz; postmodernizmin Avrupa'da uç vermesi, bir arayışın türetimidir; ama modernizmi gerçekleştirmiş, laik topluma dönüşmüş, sanayi devrimini tamamlamış, süper endüstriye geçmiş bir uygarlığın ürünü değil midir? Türkiye'de ise 12 Eylül'den sonra şeriat akımlarıyla birlikte postmodernizmin modaya dönüşmesi, arabesk çağrışımlara yol açmıyor mu?

Belki de içinde yaşadığımız keşmekeşe uygun düşen bir akımdır postmodernizm; bilmeden anlamadan postmodernist olmak da günümüze yakışır bir olgu. Sanatı bir yana koyalım,

Babıâli'de postmodern yazardan geçilmiyor...

Türk işadamları birleşiyor

7 mayıs

ANKARA (AA) - Bağımsızlığını yeni kazanan Türk cumhuriyetlerinin planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş sürecinde karşılaştıkları sorunların ele alındığı "Avrasya Ekonomik İşbirliği Konferansı"nda "Avrasya Odalar Birliği"nin temeli atılıyor.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı'nın (TİKA) ortaklaşa düzenlediği konferansın açılışında konuşan TOBB Başkanı **Yalım Erez,** piyasa ekonomisine geçiş konusundaki toplantıların genellikle Doğu Avrupa ülkeleri ve Rusya için yapıldığına işaret ederek "Biz bu konuda Türk cumhuriyetleri üzerinde yoğunlaşan ilk uluslararası toplantıyı TİKA ile birlikte düzenliyoruz. Bu toplantının kurumsallaştırılarak her iki senede bir Türk cumhuriyetlerinin bir başkentinde yapılmasını arzu ediyoruz" dedi.

Bu konuda TOBB'nin maddi ve düzenleyici destek sağlayacağını da bildiren Erez, Avrasya Odalar Birliği kurulması konusunda da çalışmaları başlattıklarını kaydetti.

Avrasya Odalar Birliği'nin kurulmasıyla bu ülkelerin özel sektörlerinin örgütlenmesinde ve karşılıklı işbirliğinde yararlı olacaklarına inandığını da bildiren TOBB Başkanı Erez, benzer bir faaliyet olarak TESK ve KOSGEB ile birlikte Türk cumhuriyetlerinde iş merkezleri açma girişimleri bulunduğunu bildirdi.

Kazakistan Dışişleri Bakan Yardımcısı **Saylau Batırsa-Uli,** Avrasya Ekonomik İşbirliği Kongresi'nde yaptığı konuşmada, Cumhurbaşkanı **Özal**'ın Türk dünyası için gösterdiği çabayı saygıyla andıklarını belirtti.

Kazakistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Batırsa Uli, "Türk cumhuriyetlerinde bağımsızlık sonrası ekonomik gelişmeler ve kalkınma stratejileri" konulu oturumda yaptığı konuşmada, konferansın amaç ve hedeflerini desteklediğini bildirdi. Kazakistan'ın pek çok ülke ile işbirliği içinde olduğunu belirten Batırsa-Uli, bu işbirliğinden ve yardımlaşmadan çok mutluluk duyduklarını kaydetti.

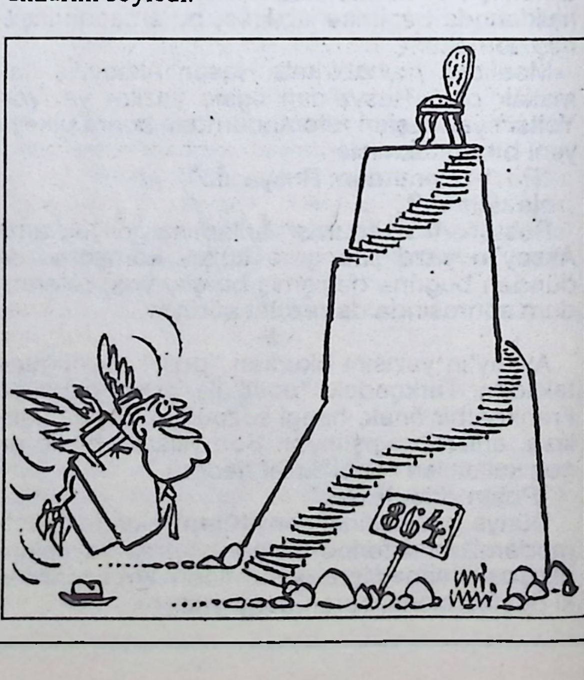
Türkmenistan Ticaret ve Sanayi Odaları Başkanı **Cari Kuliev** de yaptığı konuşmada, Türkmenistan'da birçok reformun uygulamaya konulduğunu ve dış dünyaya açıldıklarını bildirdi.

Türkiye'deki siyasi iktidarın serbest pazar ekonomisine geçiş reformlarının yapılması konusunda büyük yardımlarda bulunduğunu kaydeden Kuliev, ancak bu çalışmalar sırasında toplumun refah seviyesinden fedakârlık etmemeye çalıştıklarını kaydetti. Kuliev, "Dünyada ilk kez, nüfusuna ücretsiz elektrik ve gaz bağlayan bir ülkeyiz" dedi.

Türkmenistan'ın halen ruble bölgesinde olduğunu, bu yüzden bağımsız olarak enflasyonu kontrol edemediklerini bildiren Kuliev, bağımsız (milli para birimi) para birimine geçmek üzere çalışmaların başlatıldığına işaretle, 10 yıl gibi bir sürede istedikleri seviyeye gelebileceklerine inandığını bildirdi.

Japonya'nın Ankara Büyükelçisi **Youchi Yamaguchi,** hükümetinin 1993 başından itibaren kredi ve bağışlar şeklinde yardım yapmaya başladığına da dikkat çekerek ciddi şekilde yardım yapılmasını hedef aldıklarını bildirdi.

Bu çerçevede Japon International Cooperation Agency (Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı-JICA) ile Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı TİKA'nın ilke olarak işbirliği yapmayı kararlaştırdıklarını söyledi.

Dino ve Dünyası...

UĞUR MUMCU *10 mayıs*

Güncel siyasetin kısır dedikodularla koşullanmış dünyası insanı bıktırıyor. Ama ne yapalım? Biz gazetecilerin görevi de siyaset dünyasında olup bitenleri yazma ve sizlere duyurmak.

Yaz bakalım:

- *Müteahhidin desteklediği grup mu kazanacak, yoksa fındık tüccarının desteklediği kanat mı?*

İstanbul'da *"Şan Sineması"* hıncahınç dolmuş. Beş kişi, sosyalist parti kurulmalı mı kurulmamalı mı? Kurulursa nasıl bir parti olmalı? Bunu tartışıyoruz.

Konuşmacılardan biri de bu tartışmalara karşı çıkıyor. *"Ne gereği var sosyalist partinin"* demeye getiriyor.

Oysa, 1960'larda TİP'e girmiş, 12 Eylül'den önce de TİP'ten de solda olduğu izlenimi verilen başka *"Siyasetler"*'in sözcülüğünü yapmış, şimdi *"olmaz"* diyor. Olmaz. Çünkü şansını SHP'de deneyecek.

Bir sosyalist aydın için ne büyük yılgınlık, geri dönüş ve ne büyük bir dram!

Bugün canım sıkıldı. Ne 84'üncü madde, ne sosyal demokrasiye sığınmış sosyalist aydınlar. Hiçbirini, hiçbirini yazmak istemedim.

Ustaların ustası Abidin Dino'nun Ankara'da *"Güleri Nev"*deki *"Bu Dünya"* adını verdiği küçük tablolarından oluşan sergisine gittim.

Nazım Hikmet bir şiirinde:

- *Sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?...*diye sormuş.

Dino, yıllardır, öfkenin, sevincin, mutluluğun ve hüznün resmini yapıyor.

- *Suda balıkları nasıl görüp suda balıkları nasıl avlayabilirsem, öyle görüp öyle avlayabilirim kıvıl kıvıl akan tuvalinde Abidin'in..."* diye yazıyor Nazım. Abidin Dino, yıllardır Fransa'da yaşıyor.

Fransa'da oturan bir *"kültür elçimiz"* olarak Avrupa'nın hemen hemen bütün başkentlerinde, Amerika'da ve Cezayir'de resimlerini sergiliyor.

- *Sen el resimleri yaparsın Abidin, bizim ırgatların demirci ellerini...*

Dino, 1930'lardan bu yana çiziyor ve yazıyor. İnançları resimleri gibi kalıcı, resimleri inançları gibi canlı...

Tepeleme Mavi'nin, Deniz Kenarı'nın, Varılabilir Olan'ın, Buzlar'ının, Bataklı'nın, Denizde Duyulan Ürperti'nin, Deniz Kenarları'nın, Dağ Başları'nın, Telaş'ın, Delidolu'luğun, özlemler'in, Belalı Dünyalar'ın, Tanınmayan Biri'lerinin ve Kaygılı Düşünceler'in resimleridir bunlar.

Adını da koymuş:

- *Bu Dünya...*

"Galeri Nev" Dino'nun resimlerini *"Abidin"* adlı bir albümde toplamış, Ferit Edgü de *"resmin anları"*'nı yazmış:

- *Resmin boyutları büyüdükçe, kendine çekmek istediği kişilerin sayısı kendiliğinden artar...* diyor Edgü. *Resmin boyutları küçüldükçe kendine bir kişiyi çekmeye çalışır, sonunda o kişinin resmi olur.*

Dino'nun küçük resimleri işte böyle. Küçük resimler, bir küçücük değil, bir kocaman dünya.

Ve Dino'nun mutluluğunun resmini çizen fırçasından süzülmüş bir renk cümbüşü içinde.

- *Bu dünya bir gelindir, kızıl yeşile boyanmış, kişi yeni geline bakar gibi doyamaz,* demiş Yunus Emre.

Abidin Dino, yarın Paris'te bir sergi açıyor. Büyük boyuttaki resimleri de orada *"Espace Pont-Neuf"*'te sergilenecek.

Paris'teki büyükelçimiz bu sergiye gider mi? Ya da bir çiçek olsun gönderir mi?

Bilemem...

Dino'nun Ankara'daki sergisine bir tek hükümet üyesi gelmedi. Ne Başbakan, ne Kültür Bakanı. Hiçbiri, hiçbiri...

- *Sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin/Hürriyet sözcüğünün resmini, ama yalansızını..*

Dino yıllardır *"uzun ince bir yolda"* yürüyor. Fırçası, tuvali, renkleri ve kalemi ile dimdik...

Denktaş: Zor durumdayız

11 mayıs

LEFKOŞA (AA) - KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**, İngiltere'nin **Asil Nadir'i** iade istemine karşılık, İngilizlere KKTC'de dava açmalarını önerdiklerini açıkladı. Denktaş, "Dosyalarını, avukatlarını alıp, burada usulüne göre dava açıp, Asil Nadir'i yargılamaya devam edebilirler. Bu da İngiliz makamlarının verebileceği bir karardır" dedi. Denktaş ambargo için de "Sanmıyorum, ama yapabilirler" diye konuştu.

Denktaş, Asil Nadir'in kendi vatanına dönme ihtiyacı duyduğunu vurgulayarak, ingilizlerin "şiddet ve hiddet dolu" taleplerine karşılık, kendilerinin olaya hukuki açıdan yaklaştıklarını söyledi.

Anayasa ve yasaların, bir ülkenin vatandaşını başka bir ülkeye iade etmeye izin vermediğini kaydeden Denktaş, geçmişte, bir eroin kaçakçısının KKTC'ye iadesini istediklerini, ancak İngiltere'nin buna aynı gerekçelerle karşı çıktığını hatırlattı. Denktaş, "Biz de bir hukuk devletiyiz ve aynı durumdayız. Anlayış göstermeniz gerekir. Bu bir olaydır, yaşanacaktır, yaşanıyor. Bir yere varacaktır. Bunu beklemek lazım" diye konuştu.

Olaydan hemen sonra, İngiliz Büyükelçisi'nin

gelerek Asil Nadir'in iade edilmesi talebine karşılık, KKTC hükümetinin, yargılamanın burada yapılmasını önerdiğini bildiren Denktaş, "İstendi, KKTC reddetti diyebilir miyiz?" sorusunu şöyle yanıtladı:

"Reddetme diye bir şey yoktur. Kendilerine hukuki durumu anlatarak, 'Siz nasıl kendi vatandaşınızı bize veremiyorsanız, biz de kendi vatandaşımızı size veremiyoruz' denilmiştir. Onların bize vermediği vatandaş, aynı zamanda bizim de vatandaşımız. Asil Nadir'in olduğu gibi. Hem bizim vatandaşımız, hem İngiliz vatandaşı. Yani aynı durumdur.

Geçenlerde bir Rum, milyonlarca sterlin yürüterek Güney Kıbrıs'a gelmiştir. Rum mahkemelerinden, 'Bir Kıbrıs vatandaşı böyle bir suç için iade edilemez diye' karar çıkmıştır. İngiltere, Rum yönetimini tanıdığı halde iade edilmiyor. Ona hiçbir şey söylemiyorsun. Bizimle anlaşman da yok, tehdit ediyorsun. Peki ne yapmamızı istiyorsun? Adam kaçırıp sana mı verelim? Mümkün değil. O halde niye bizi cezalandıracaksın? Hangi hukuk ve ahlak kuralına göre bizim üzerimize geliyorsun?"

Denktaş, Asil Nadir'e ait "Kıbrıs" gazetesinde yer alan "Molon Lave" (İngilizce erkeksen gel, al) şeklindeki meydan okumayı değerlendirirken de "Çok tahrikkâr bir durum. Meydan okumaktır. Herkesi tahrik ve tahkir etmeye hakkımız yok. Çünkü zor bir durumdayız. Meydan okumaya gerek yok bence. İzah etmek lazım" diye konuştu.

Denktaş, "Ara formül öneriniz var mı?" sorusunu ise Asil Nadir'in söylediklerine işaret ederek, "Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinde hakkını aramaya başlarsa, zannedersem İngilizler de yasal yollardan meselenin takip edildiğini görürler ve fazla heyecanlanmazlar" diye yanıtladı.

Cumhurbaşkanı Denktaş, Asil Nadir ekonomisine katkıda bulunduğu için KKTC'nin dolaylı olarak cezalandırıldığına ilişkin yorumları değerlendirirken de özetle şunları söyledi:

"İngilizlerin üzerinde durduğu, katkıda bulundu bulunmadı meselesi değil, 'Ben bu adamı henüz cezalandırmadım. Cezalandırılıncaya kadar benim elimde olması lazım' diyor. Bizim görevimiz buraya gelmiş olan vatandaşımızı korumaktır. İngilizlerin istediğini yapmamız için adam kaçırmamız lazım. Resmen teslim etmemiz lazım. Bunu niye yapalım? Hangi yetkiye dayanarak yapalım. Olmaz öyle şey."

Denktaş, Rum basınının tutumuna değinirken de "tam bir propaganda fırtınası yaratmışlardır. Rum tarafı görevini yapıyor. Kendilerine zarar vermiş bir Türktür ve Kıbrıs Türküne yarar sağlamıştır. Bu Türkü ezmek ve ezdirtmek için bunu yaparken KKTC'yi suçlamak ve suçlu göstermek için ellerinden geleni yapacaklardır" diye konuştu. Bu olayın New York görüşmelerini etkilemeyeceğini kaydeden Denktaş, "İkisi ayrı iştir" dedi.

Denktaş, Asil Nadir'in, İngiltere'de gözaltına alınmadan önce KKTC ve Türk hükümetlerinden yardım görmediğine ilişkin sitemini yanıtlarken de "Benim bildiğim, yapılabilen, gerek Türkiye gerek bizim tarafımızdan o günlerde yapılmıştır. Daha ne yapılabilirdi, daha ne istemiştir ki yapılmadı?" dedi.

O zaman Özal ile temas halinde olduklarını ve elden gelenin yapıldığını tekrarlayan Rauf Denktaş, özetle şunları söyledi: "Ama artık meselenin boyutları değişti. Tam aksine, burada hükümet kendisine yardımcı oluyor diye İngiltere'de devamlı suçlanmıştır. Onun için bekleyelim, biraz daha rahatlasın. Ondan sonra yine herhalde konuşacaktır."

'Yasak aşk'a hukuk desteği

12 mayıs

ANKARA (ANKA) - Danıştay İdari Dava Daireler Genel Kurulu, özel yaşama saygı kararı aldı. Kurul, görev yaptığı köyde evli biriyle ilişki kuran öğretmenin meslekten çıkarılmasına ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu kararını iptal etti. Kararda, öğretmenlerin meslekten çıkarılabilmeleri için meslekleriyle ilgili konularda haysiyetsiz ve iffetsiz davranışta bulunmaları şartının aranacağı bildirildi ve "Davacının içinde bulunduğu durumun öğretmenlik mesleğiyle ilgili konularda haysiyetsizlik, iffetsizlik ve görevde bırakılmaya engel bir suiistimal olarak değerlendirilmesi uygun bulunmamıştır" denildi.

Görev yaptığı köyde evli biriyle ilişki kuran öğretmenin davranışı, şikâyet üzerine Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu tarafından incelmeye alındı.

Yapılan soruşturmada köylülerin öğretmenin evli kişiyle ilişkisini doğrulamaları üzerine kurul, öğretmenin disiplin suçu işlediği gerekçesiyle meslekten çıkarılmasını kararlaştırdı.

Öğretmen bakanlık kararına karşı Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne dava açarak, meslekten çıkarmaya ilişkin işlemin iptalini istedi. İdare mahkemesi, öğretmenin davranışını, meslekten çıkarmaya yetecek derecede ağır buldu. Bu davranışları 4357 sayılı yasada tanımlanan haysiyetsiz ve iffetsiz davranış olarak kabul eden mahkeme, öğretmenin istemini geri çevirdi. Öğretmen, hukuk mücadelesine bundan sonra da devam etti. İdare mahkemesi kararının bozulması için Danıştay'a başvurdu.

Dava, Danıştay Onuncu Dairesi'nde ele alındı. Danıştay Savcısı **İlhan Dinç,** ilkokul öğretmeni olan davacının mesleğiyle ilgili bir haysiyetsizik bulunmadığını bildirdi.

Öğretmenin evli bir kişiyle ilişki kurduğu ilişkiyi özel yaşam sınırları içinde gören savcı, mütalaasında şunlara yer verdi:

"Davacının özel yaşamıyla ilgil olmaktan öte, onun iradesi dışında gelişen olaylar yüzünden ve sürekli olmayan biçimde kurulan bu ilişkiyi öğretmenlik mesleğiyle ilgili konularda haysiyetsizlik, iffetsizlik ve vazifede bırakılmaya engel bir suiistimal olarak değerlendirmek mümkün değildir. Özel disiplin hükümleri içeren yasanın uygulanması doğru değildir."

Savcının mütalaasını da dikkate alan Onuncu

Daire, idare mahkemesinin öğretmen aleyhine kararını bozdu. Ancak Diyarbakır İdare Mahkemesi eski kararında direndi. Öğretmenin durumu bunun üzerine, bir üst kurul olan Danıştay İdari Dava Daireler Genel Kurulu'nda ele alındı.

Özel yaşama saygı istenen kurul kararında, idare mahkemesinin direnmeye ilişkin tutumu yasaya aykırı bulundu. Yasada yaptırıma bağlanan disiplin suçunun meslekle ilgili işler bakımından haysiyetsizlik olduğuna dikkat çekilen kararda, "Davacının içinde bulunduğu durumun Onuncu Daire'nin bozma kararında da açıklandığı üzere öğretmenlik mesleğiyle ilgili konularda haysiyetsizlik, iffetsizlik ve vazifede bırakılmaya engel bir suiistimal olarak değerlendirilmesi 4357 sayılı yasaya uygun bulunmamıştır" denildi.

Devletin parasını çaldılar

TUNCAY ÖZKAN *16 mayıs*

ANKARA - Hayali ihracatın bürokrat ve siyasetçi boyutunu ilk kez bir resmi raporla gözler önüne seren Başbakanlık eski Teftiş Kurulu Başkan **Kutlu Savaş**, "Devlet, bütün gücüne rağmen parayı çalanların üstüne gidemedi" dedi. TBMM Hayali İhracatı Araştırma Komisyonu'na ifade veren Savaş, devletin, hayali ihracatla ilgili olarak hâlâ "mali bürokrasisini sarsacak bir olayı başlatıp başlatmama tercihini yapamadığını" ileri sürdü.

Kutlu Savaş, Hayali İhracatı Araştırma Komisyonu tutanaklarına göre kendisine yöneltilen sorulara şu karşılıkları verdi:

BAŞKAN - Teftiş Kurulu Başkanı olarak hazırladığınız dosyada, imzanızı taşıyan dosyada, 343 adet firmayla ilgili DPT'deki sorunları belirtmişsiniz. Ancak müsteşarlar sorumlu tutulmamış bu konuda, bilginize ihtiyacımız var.

SAVAŞ - O çalışmada hayali ihracat denen hadisenin bir Başbakan genelgesine dayandırıldığını, Türk bürokrasisinde 1987 tarihli bir Başbakan genelgesinin ağırlıklı olarak gündemde olduğunu, tartışıldığını, her şeyin ona fatura edildiğini tespit edince, o genelgeyi aldık. Böyle tehdit ihtiva eden bir genelge, ben 25 yıllık memuriyet hayatımda hiç görmedim.

Bu genelgeyi ben Başbakan'a (Turgut Özal) götürdüm. 'Efendim' dedim, 'Yazışmayı, bürokrasiyi benden çok daha iyi bilirsiniz.' 'Ama rica ederim' dedikten sonra, bir tehdit cümlesi ihtiva eden bir genelge. Başbakanın ilk reaksiyonu şu oldu: Şöyle uzaktan baktı, "Yahu, onun daktilo puntosu da değişik" dedi. Neticede o genelgenin iptal edilmesi gereğine ilişkin kanaatimi söyledim. O genelgeyi iptal ettik. Daha doğrusu, bir yazıyla o genelgenin iptal edildiğini ilgili mercilere duyurduk. 'Başbakanlık Teftiş Kurulu bu konuda bir değerlendirme yapacaktır' denildi.

BAŞKAN - O zamanın Sayın Müsteşarı Yusuf Bozkurt Özal (eski DPT Müsteşarı). Acaba bu genelgeden Sayın Özal'ın haberi var mıydı?

SAVAŞ - Hayır efendim. Onu Sayın Yusuf Özal'a sormadım.

BAŞKAN - O zamanın da müsteşarı idi ama.

SAVAŞ - Kendisine herhangi bir sual tevcih etmedik. Ama biz doğrudan, zamanın müsteşarına bu genelgeyi siz biliyorsunuz, siz gördünüz mü, haberiniz var mıydı diye sual tevcih etmedik.

BAŞKAN - Peki, etme ihtiyacı?

SAVAŞ - Hayır duymadık efendim.

BAŞKAN - O dönemin Başbakanı Sayın Turgut Özal, bu hazırladığınız raporda, hayali ihracatla ilgili sorumlular hakkında da, bu 343 adet firmanın sorumluları hakkında, yani bürokratik sorumluları hakkında da yasal işlem yapılmasını istemişsiniz. Burada var o. Şimdi, siz bunu Sayın Başbakan'a arz etmişsiniz. Siz böyle bir teklifi Sayın Başbakan'a arz edince, Sayın Başbakan'ın bu konuya bir tepkisi oldu mu?

SAVAŞ - Bu raporla ilgili olarak, bir talimatı olup olmayacağını kendisine ben sordum ve Sayın Başbakan, bu konuda "Benim DPT'ye bir onayım var" dedi. "Hayali ihracatla ilgili olarak denetim birimlerinde hazırlanmış raporlar DPT'de birikmişti. Bu raporların suç isnat eden veya suçu ortaya çıkaranların ilgil birimlerce hazırlayan birimlerce işleme konulması yönünde benim DPT'ye talimatım olmuştu" dedi. Biz de raporumuzda şu fikre yer verdiğimizi hatırlıyorum.

Hangi tarihten beri Türkiye'de kanunlara aykırı olan işlemlerin faaliyetlerin gereğinin yapılması için Başbakan'dan izin alınıyor. Bunun otomatik olması lazım. Bu konuyu Sayın Başbakan ile konuştuğumu çok iyi hatırlıyorum. Ne var bunda, ne öyle yorumluyorsun dedi. Onlar bir onay istediler, ben de onay verdim. Efendim, keşke vermeseydiniz

onayı, dedim. Çünkü, suç teşkil eden, suç olduğunu iddia eden bir müfettiş raporu, işleme konmak için herhangi bir merci veya makamdan izin almaya muhtaç değildir.

AVUNDUKOĞLU - Raporun 35. sayfasında olayın siyasi boyutlarının da olduğunu belirtiyorsunuz. Bu siyasi boyutlardan bahsedebilir misiniz?

SAVAŞ - O günleri çok hatırlarsanız veya hep hatırlayabilirsek; şimdi, Türkiye'de Bakanlar Kurulu bir karar alıyor, Bakanlar Kurulu'nun aldığı karar bakıyorsunuz, DPT'de, Maliye'de, Hazine'de veya Ulaştırma Bakanlığı'nda bir daireden tahrik edilmiş. Bir ihracat olayı veya 1980'li yılların ihracat olayı, büyük ölçüde bir siyasi tercih haline dönüştü. İhracat en büyük, en önemli meselemiz olarak vaz edildik, buna samimiyetle de inanıyorum, gerçekten öyle, ihracat olayı bir siyasi tercih, ama bu siyasi tercihin yapılması ekibin yetkisinde, uhdesinde, ama tatbikat bizde, yani bürokratlarda. Bunun üstüne gidip gitmemek bir siyasi olay gibi göründü bize. Yüksek komisyonumuz çalışıyor, ama bir **Turan Çevik** veya emsali Menteşoğlu Grubu devletin 100 milyar lirasını çalan adamlara şu ana kadar, 1992 yılının sonuna kadar Türkiye'de hiçbir makam ve merci "gel bakalım, sen şu paraları nasıl aldın. Hesabını ver ve evini, barkını, köşkünü, arabanı satarak bu paranı sana ödeteceğiz" demedi. Siyasi tercih yanlıştı, doğruydu, bürokrasi yanlıştı, doğruydu, tamam, ama bir de hırsızlık yapanlar var sayın üye. Türk devletinin parasını, çocuklarımızın parasını çalan adamlar var, onlar nerede?

AVUNDUKOĞLU - Siz onları tespit etmişsiniz ama...

SAVAŞ - Bütün çalışmalarımıza rağmen, devletin bütün gücüne rağmen parayı çalanların üstüne gidilmedi sayın üye. Onu arz etmeye çalışıyorum. Bu siyas tercih bir yerde. Merkez Bankası'nı sigaya çekemedik. Merkez Bankası Türkiye için önemli bir kuruluş. Merkez Bankaları dünyanın her yerinde önemli, bizde de önemli. Merkez Bankası'na bunun hesabını soramadık.

BAŞKAN - Raporunuzda Yusuf Bozkurt Özal'ın adı geçmiyor.

SAVAŞ - Yusuf Bey'in hayali denen olayla irtibatını tespit etmemiştik. Yusuf Özal Bey, uygulamaların eylemlerinden, bendenize göre bilgi sahibi olmamıştır büyük ölçüde.

Gelelim **Ali Tigrel**'in (eski DPT Müsteşarı) dönemine. Tigrel ile telefonda ben konuştum. Benim verdiğim örnekleri misliyle teyit ederek, panik içinde başka örnekleri Ali Tigrel de zikretmiştir. Teşvik uygulamanın veya teşvik uygulamada cereyan eden bu olaylardan herhalde mustarip olduğu için çünkü Ali Tigrel namuslu bir kişidir, olayların tümünü biliyor, olayları öğrenmiş, Başbakan'dan onay almış. Artık o safhada, müsteşarın devrede olduğunu varsaymak zorundayım. Başbakan'ndan onay alan, haziran 1988'de onay alıp, evrakları diğer dairelere dağıtan Ali Tigrel Bey, olayları biliyor. Tedbir? Tedbir yok. Uzmanlar müracaat ediyorlar, birtakım şeyler yapılsın, bu dosyalar başımızda kaldı diyorlar. Müsteşarlık katından ses yok. Ama Yusuf Özal Bey döneminde durum öyle değil. Bunu tespit ettiğimiz için buna inandığımız için biz o raporumuza, Yusuf Özal Bey'in adını tahkikat kapsamında olması gereken bir kişi olarak zikretmedik.

BAŞKAN - Yusuf Bey, olaylara vakıf değil mi?

SAVAŞ - Olaylar cereyan etmiş, ortaya çıkmış, müsteşar müttali, soruşturma kapsamında olması gerekir dedim. Yusuf Özal Bey'in döneminde olaylar, teşvik uygulamanın içinde özellikle dönüyor, cereyan ediyor. Müsteşarın haberdar olduğuna dair hiçbir belge yok. Tam tersine, müsteşarın devrede olmadığına dair elimizdeki genelge var, önemli bir belge. Müsteşar yardımcısı, Başbakan yardımcısı, Başbakan, müsteşarın ne parafı var ne imzası var. Müsteşara gitmediği de sabit. Bu, bizim kanaatimiz.

Avrupa için tehlike sinyalleri çalıyor

17 mayıs

Haber Merkezi - Ozon tabakası Avrupa üzerindeki en ince düzeyine ulaştı. NASA'nın yaptığı ölçümlere göre bu yılın ilk üç ayında Kuzey Amerika ve Avrupa üzerindeki ozon tabakası yüzde 12-14 oranında azaldı.

NASA araştırmaları, bu yılın ilk üç ayında Türkiye de dahil olmak üzere tüm Avrupa ve özellikle Birleşik Devletler'in batısında çok düşük ozon değerleriyle karşılaştıklarını gösteriyor. Science dergisinde yayımlanan yeni uydu ölçümlerine göre atmosferin üst tabakasındaki ozon yoğunluğu önceki ölçümlere oranla yüzde 2-3 azaldı.

Bu haberden bir hafta önce çıkan Dünya Meteoroloji Örgütü raporlarında, Avrupa ve Kanada'nın kuzeyindeki ozon düzeyinin bu kış yüzde 20'ye varan oranlarda düştüğü belirtilmişti.

NASA bilim adamları, ozondaki bu dramatik düşüşlerin, Filipinler'deki Pinatubo Yanardağı'nın patlamasıyla ilişkili olabileceğine inanıyor. Patlamayla etkileri artan ozona zarar verici maddelerin sebep olduğu olağandışı atmosfer olaylarının, ozon kaybını hızlandıran bir etken olabileceği belirtiliyor.

NASA araştırma ekibi üyesi Jim Gleason, bu etkinin beklenmedik ve çok büyük olduğunu söylüyor: "Şimdiye dek hiç görmediğimiz denli düşük ozon değerleriyle karşılaşıyoruz.

1992"de ozonun daha da düşeceğini tahmin ediyorduk, ama bu kadarını hiç beklemiyorduk."

Atmosferdeki CFC (klorofluorokarbon) miktarı en azından 2000 yılına kadar artacak, ondan sonra yavaş bir şekilde düşmeye başlasa da ozonun yol açtığı yıkım 21. yüzyıl boyunca devam edecek. Atmosferin üst katmanlarının tam anlaşılamamış olduğunu düşünürsek, ozonun ne zaman tükeneceğini kestirmenin güçlüğü görülüyor. Morötesi ışınlardaki küçük bir artış bile deri kanseri ya da katarakt riskini arttırıyor, ekinlere, bitkilere zarar veriyor ve büyük bir olasılıkla iklimi etkiliyor.

Dünya gerçekten, bu tehlikeyi savuşturmak için yeterince çabuk davrandı mı? Yanıt ne yazık ki, hayır.

Her şey, 1985'te bilim adamlarının Güney Kutbu'nun üzerinde bir ozon deliği farketmeleriyle başladı. Bu deliğin sorumlusunun, buzdolapları ve havalandırma aletlerinde bulunan klorofluorokarbon adı verilen bir tür suni kimyasal madde olduğu belirlendi. Bu tedirgin edici sürprizden hemen sonra politikacılar konuyu görüşmek için masaya oturdu. 1987'de CFC'lerin üretiminin aşama aşama durdurulacağı konusunda ön anlaşmaya varıldı. 1990'da ise 2000 yılına kadar tamamen yasaklanmış olacağına karar verildi. CFC'lerin yerine geçebilecek şeyler umulandan da çabuk ortaya çıkarıldığı için çoğu ülke bu süreden önce kullanımlarının ortadan kalkacağına inanıyor. Bu hikâyede bilmeden kötü karakter rolünü üstlenen, CFC'leri bulan Amerikan kimya şirketi Du Pont, alternatiflerinin bulunmasında ve üretilmesinde önderlik etti.

Hikâyenin mutlu sona ermesini engelleyen tek bir sorun kalıyordu geriye: Kurtarıcılar çok geç kalmış olabilirlerdi. Yapımcıları CFC'nin üretimini istedikleri kadar çabuk durdursunlar, daha önce üretilmiş olan milyarlarca kilo CFC, atmosfere sızmaya devam edecek ve önlenemez bir şekilde yükselerek ozon tabakasını tehdit edecek. Daha da kötüsü, 80'lerin ortalarından beri yapılan her ölçüm, ozon kaybının, bilim adamlarının öngördüğünden daha büyük ve daha çabuk olduğunu açığa çıkardı.

Demirel: Ben Turgut Özal değilim

19 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, "Tarafsızlığın elbette hiçbir şeye karışmamak" anlamına gelmeyeceğini belirterek "Siyaset başka iştir, tarafgirlik, tarafsızlık başka iştir. Aslında, doğruya arka çıkmak, bence tarafgirlik değildir" dedi. Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra muhalefetin "çok düzgün bir vaziyet aldığına" dikkat çeken Demirel, "Türkiye, yeni bir siyasi döneme giriyor. Tartışmaların daha olumlu, daha yapıcı olacağı bir döneme giriyor" diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, dün Cumhuriyet'in çeşitli konulardaki sorularını yanıtladı. "TBMM'de cumhurbaşkanı seçildikten sonra yaptığınız konuşmada, tarafsızlıktan söz ettiniz, tarafsızlığı titizlikle nasıl koruyacaksınız" sorusuna, "Evet, tarafsızlığı Meclis'te iyi de anlattım. Tarafsızlık, elbette hiçbir şeye karışmamak da değil. Kamuoyu vicdanını, sağduyuyu ortaya koydum. Birtakım önemli unsurlar ortaya koydum" karşılığını verdi.

"Eğer parti ile meşgul olursanız, hele bu açıktan olur ve belli olursa, bakanları çağırıp talimatlar verirseniz, hükümete haber vermeden dışarıyla doğrudan ilişkiler kurarsanız, kuşkusuz büyük gürültüler kopacak" anımsatması üzerine Cumhurbaşkanı Demirel şunları söyledi:

"Ben, bunların ıstırabını çektim. Ben, bunların hiçbirini yapmam. Sonra ben, rahmetli Turgut Özal değilim ki. Benim başka bir tarzım var. 30 senedir devlet içindeyim. Koordinasyon nedir bilirim, benim başarımın sırrında koordinasyon yatar. Ben, kimseyi incitecek bir şey yapmam. Ben zaten, (teşekkür konuşmasına değinerek) yazdım oraya, her şeyi tartışarak, fikir teatisinde bulunarak, diyaloğu açık tutarak, uzlaşarak... Benim işim bu. Yani benim, biribirinden yararlanırım dediğim o."

Cumhurbaşkanı Demirel, "DYP sorunu kendi başına çözer mi?" sorusuna "Çözer" yanıtını verdi.

Kimi çevrelerin, Meclis içinde ve dışında cumhurbaşkanlığına kendisinden daha layık insanlar olduğunu dile getirdikleri konusundaki bir soruyu Demirel, şöyle yanıtladı:

"Bütün bu fırtınaların içinden çıkıp gelmek, eğer bu kadar basit ise hiçbir şeyi gerektirmiyorsa, o zaman, bir dalgada kaybolan yüzlerce insan var. Onlara ne demeli?"

Demirel, "Cumhurbaşkanlığına seçildikten sonra başta ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz olmak üzere, muhalefet sözcülerinin olaya olmumlu bakmaları konusunda ne düşünüyorsunuz?" sorusuna şu karşılığı verdi:

"Çok düzgün vaziyet almıştır. Dünkü (önceki günkü) parlamento bir ihtişamdı. Gerçekten Atatürk'ün 'En büyük eserim' dediği parlamentoydu. Geldim, orada, yemini yaptım. Herkes ayakta dinledi. İstiklal Marşı söylendi. Konuştum.

Parlamento o kadar rahat dinliyordu. Parlamento, adeta partiler kendi hüviyetlerinin üzerine çıkmış. Türkiye'de, Türkiye'nin menfaatinde birleşmişti. Çünkü ben o kürsüde 30 yıllık polemik yapıyorum. Ben o kürsüye 1964'te daha milletvekili olmadan çıktım; hiçbir kürsü tecrübem yokken. O zamanlar deve dişi gibi adamlarla, Turhan Feyzioğlu adamlarla, Turhan Feyzioğlu'ndan tutun da Kemal Satır'a kadar, yani kaç tane adam tasavvur ediyorsanız, o zaman adı geçen, hepsiyle tartıştım ve hep galip çıktım.

Ama dünkü adam başka. Bakınız, ben orada başka bir şey söylüyorum. Ben bu kürsüde 7. yemini ediyorum. 1965, 1969, 1973, 1977, 1987, 1991'de yemin etmiştim. Bu 7. Bu yemin de 6 yeminde olduğu gibi Türkiye'nin iyiliği üzerinedir. Çok iyi gördüm muhalefet partilerini. Türkiye, yeni bir siyasi döneme giriyor.

Ağır toplar Orta Asya ve Karadeniz'e çevrildi

19 mayıs

Ekonomi Servisi - Almanya Başbakanı **Helmut Kohl** ile birlikte Alman sanayiinin ağır topları da Orta Asya, Karadeniz İşbirliği Bölgesi ve Türkiye'de ortak yatırım imkânlarını görüşmek üzere Türkiye'ye geliyor.

Kohl'ü Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Vekili İnönü karşılayacak. İnönü ile Kohl arasında yapılması beklenen görüşme sonrasında Başbakan Vekili, Almanya Başbakanı onuruna akşam yemeği verecek. Kohl aynı akşam ülkesine dönecek.

Almanya, özellikle Orta Asya'daki gelişmelerden sonra Türkiye ile ekonomik işbirliği arayışlarını arttırdı. Bugün Türkiye'ye gelecek olan Kohl'ün ziyareti öncesinde Türkiye'de bulunan Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı'nda görevli Devlet Bakanı **Hans-Peter Repnik,** Ankara ve İstanbul'daki incelemelerini bir rapor halinde Başbakan Kohl'e sundu.

Özellikle, Orta Asya Cumhuriyetleri'ndeki doğalgaz ve petrol projeleriyle yakından ilgilenen Almanya, bu alanlarda Türkiye ile işbirliği imkânlarını araştırıyor.

Türk-Alman Geçici İş Konseyi Başkanı **Feyyaz Berker,** Almanya'nın ilk planda teknik yardım, eğitim konusunu ele almak istediğini ve Türkiye ile Almanya arasında başlayan eğitim danışmanlığını Orta Asya Cumhuriyetleri ve Karadeniz İşbirliği Bölgesi'ndeki ülkelere gidecek şekilde finanse etmeyi düşündüğünü belirtti. Berker, Almanya'nın orta ve uzun vadede mega projelerle ilgilendiğini, doğalgaz ve petrol projelerinde Türkiye ile işbirliği yapmak istediğini belirtti.

Türk özel sektörünün de Alman firmaları ile ortak yatırım yapmak istediğini belirten Berker, daha önce Almanya'da yapılan görüşmelerde Ukrayna, Moldavya, Rusya ve Türkiye'de yatırımlara girmek için karşılıklı dengelerin gözden geçirildiğini belirterek şöyle konuştu:

"Almanların Türkiye'deki yatırımları diğer ülkelerden çok değil. Hollandalıların yatırımları dahi onları geçmekte. Almanların toplam 429 firması var. Biz onların bu yatırımlarını arttırmasını istiyoruz. Türkiye pazarıyla daha fazla ilgilenmelerini istiyoruz."

Türk ve Alman işadamları 21 mayısta İstanbul'da bir araya gelerek karşılıklı işbirliği imkânlarını ele alacak. Görüşmeye aralarında Halis Komili, Sedat Aloğlu gibi DEİK kurucusu 30 kadar Türk işadamı katılacak.

Basına 2.6 trilyonluk teşvik

NURSUN EREL *20 mayıs*

ANKARA - Basın ve yayın hizmetlerinin "özel önem taşıyan sektörler" arasına alınmasından bu yana, hükümetin 500 günde basına 2.6 trilyon liralık teşvik dağıttığı belirlendi. "Komple yeni yatırım ve tevsi yatırımı" adı altındaki başvuruları için basına "yüzde yüz vergi muafiyeti", "yüzde yüz gümrük muafiyeti gibi kolaylıklar yanında, Kalkınma Bankası aracılığı ile "hibe" niteliğinde veya çok düşük faizli krediler açıldı. Aslan payını **Sabah** gazetesinin aldığı teşviklerin; **Hürriyet, Milliyet** ve **Türkiye** gazeteleri üzerinde yoğunlaştığı görülüyor.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre söz konusu teşvikler için gazeteler tarafından yapılan başvurularda ortaya konulan projeler, "milyonluk ilave tirajlar" ve "binlerce kişiye istihdam imkânı açılacağı" gibi varsayımlara dayanıyor.

Teşvikler uyarınca basına "hibe" niteliğindeki "kaynak kullanımını destekleme primi" ve 2 yılı ödemesiz, 5 yıl vadeli, sıfır ile yüzde 35 arasında değişen faizli "fon kaynaklı krediler"i aktaran Kalkınma Bankası yetkilileri, "Bu, bir siyasi karardır. Mevzuata uygun olunca, bize bu kredileri tartışmak değil, ödemek düşer" diye konuştular.

HDTM'den bir üst yetkili ise, "Bu kararı hükümet almış. Kişi yatırım yapınca, teşvik de kullanacak tabii. Keşke Tercüman gazetesi sahibi **Kemal Ilıcak** da İlksan ile uğraşacağına gelip burada imkân arasaydı" dedi.

Televizyonlar hariç tutulmak üzere, hükümetin 500 günü içinde nisan 1993 tarihine değin basına aktardığı teşviklerin tutarı 60 belge karşılığında 2 trilyon 606 milyar 503 milyon lirayı buluyor.

En ağırlıklı bölümünü yukarıdakilerin oluşturduğu 2 trilyon 600 milyar liralık teşviklerin dağılımına bakıldığında, Batman, Diyarbakır, Divriği gibi merkezlerde "milyonluk" gazete, dergi basılacağı varsayımına dayanan projelere de büyük olanak tanındığı görülüyor.

Teşviklerden yararlanan diğer bir grup ise **Süleyman Demirel'in** Başbakanlığı döneminde "danışmanlığı"nı üstlenen **İlnur Çevik'in** başında bulunduğu Daily News gazetesi. Gazetenin, saatte 25 bin adet baskı yapabilecek komple baskı makinesi için tek belge ile 6.5 milyar liralık teşvik aldığı, bunun yüzde 15'inin gruba "hibe" olarak verildiği, yatırımın yüzde 100 vergi ve gümrük muafiyetine tabi olduğu belirtiliyor.

Teşviklerin dağıtımında "vezne" rolünü üstlenen Türkiye Kalkınma Bankası yetkilileri, Cumhuriyet'in konuyla ilgili sorularını şöyle yanıtladılar:

"Bu ödemeler mevzuata uygundur. Adı üzerinde, 'teşvik' deniliyor. Bizim bu kapsamda yaptığımız ödemeler iki çeşit. Birincisi, kaynak kullanımını destekleme primi olarak ödenenler. Bunlar hibedir. Yatırım tutarının teşvik belgesinde öngörülen oranı kadarı bankamızca yatırımcıya hibe kredisi olarak verilir. Yani bunun geriye ödemesi filan yok. Bir de, fon kaynaklı krediler var. Bunlar da teşvik belgesinde öngörülen miktarda verilir, faizleri sıfır ile yüzde 35 arasında değişir, 2 yılı ödemesiz, 5 yıllık geri ödeme süresi vardır."

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın konudan sorumlu bir üst yetkilisi de Cumhuriyet'e şunları söyledi:

"Basın yayın hizmetleri, Demirel hükümetinin aldığı bir kararla özel önem taşıyan sektörler arasına alındı. Teşviklerin kaynağı bu karardır. Bu karar niye alındı? Bu yapacakları yatırımla; gazeteler, daha nitelikli gazete çıkarsınlar, daha nitelikli eleman istihdam edebilsinler diye. Biliyorsunuz, Özal döneminde bunun tam tersi yapılmıştı. Basına teşvik şöyle dursun, köstekleyici kararlar aldılar. Kâğıt fiyatları üzerindeki tartışmaları hatırlarsınız. Demirel hükümeti farklı davrandı, basını destekleme kararı aldı. Bu bir oyunsa, oyun kurallarına göre oynanıyor yani."

Ankara'nın Bağları

MEHMED KEMAL *22 mayıs*

Ankara'nın birçok bağı var, ama bunlardan Çankaya, Atatürk taşındıktan sonra anlam kazanmış, zamanla adı köşke dönüşmüştür. Çankaya dendiğinde "köşk", köşk dendiğinde Çankaya anlaşılmıştır.

Demirel Çankaya'ya taşınırken yazdığım yazı epeyce ilgi toplamıştır. Bu arada Alaattin Bilgi dostum "Amfora" adlı bir dergi ile bir mektup yolladı, şöyle diyor:

"... Yolladığım Amfora, genç bir dergi. Onu çıkartanlar da öyle (...). Ankara için özel sayı hazırlanırken benden de yardım istediler. Seve seve katkıda bulundum. Bakalım yazılarımı eski bir Ankaralı olarak beğenecek misin? Aslında Taşan yazısında, Gençler Derneği olayını anlatmıştım, ama Amfora boyutunu aştığı için o kısmı çıkarttım. Başka bir yerde bu olayı ayrıntıları ile anlatmak boynumun borcudur. Taşhan'ı (ben eskiden söylendiği gibi Taşan diyorum) anlatırken Suphi'li kekremsi bir duygu ile anımsamıştım. Tam o sırada senin 8 mayıs tarihli yazın çıktı geldi Cumhuriyet ile. Eh, ne diyelim gidenler gidiyor, elbet sıra bize de gelecek... Özlemle öpüyorum ve de firade firade selamlarımı yolluyorum."

Demirel Çankaya'ya çıkarken yazımda Ankara bağlarını çalakalem geçiştirmiştim. Dostum Alaattin Bilgi, Ankara bağlarını birer birer sıralıyor. Bir özet vermek istiyorum: Hüseyingazi dağını başlangıç noktası olarak alıyor. Dağın yamacında Karacakaya bağları, Çubuk çayı üzerinde Mecit diye bağları ve sırasıyla Kubbeli, Aktepe, Hacıkadın, Keçiören bağları. Çemberi tamamlarsak, İncirlik, Etlik, Ayvalı, Aşağı ve Yukarı Eğlence bağları, Batı yakasında Dikmen, Balgat, Ayrancı, Çankaya, Kavaklıdere, Esat Seyran bağları gelir. Cebeci sırtlarının ardındaki vadide Frenközü bahçeleri var.

Çaylar da Çubuk çayı, Hatıp çayı, İncesu.

Bahar aylarında Taşmektep'ten kaçıp İncesu'ya gelir, ağaçlar altındaki çimenlere uzanırdık. Neden bilmiyorum, okuldan kaçmanın bir tadı var. Sıfırcı dediğimiz coğrafya öğretmeni Sahir Bey gizliden gizliye İncesu'ya kadar gelir, okuldan kaçanların adlarını saptardı.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana her şey Demirel'in çıktığı Çankaya'da kotarılmıştır. Meclis burada toplanmış, cumhuriyet burada ilan edilmiştir. İstanbul'daki bir kadro buraya taşınmıştır. Ankara'da ne varsa yenidir. Otuz binlik bir kasaba zamanla gelişerek bugün koskoca bir kent olmuştur.

Düşünün bir kenti, tuvaleti bile yok. Adliye sarayı yanındaki meydanlığa tuvaletler yapılmış, bunlara "asri helalar" denilmiştir.

Falih Rıfkı Atay, Yakup Kadri, Zekeriya Sertel, Sadri Ertem ilk yıllarda gördüklerini yazmışlardır. Falih Rıfkı, kente Çankırı kapısından girdiklerini söyler. Şimdiki Ulus Meydanı'nın olduğunu, bir Taşhan'ın bulunduğunu söyler. Bir ilginç anlatısı da Hamamönü yakınlarında buldukları bir evdir. Evde yatıya gelecek konukların barınması için fazla birkaç oda daha vardır. Hele ünlü Taşhan'da bir yer bulabilmek olaydır. Taşhan; altında ahırlar, üstünde ahşap odalar bulunan bir köy otelidir.

Taşhan'ı Niğde mutasarrıflığından emekli Cemal Bey işletir. İstanbul'dan karpiç getirtilerek bir lokanta kurulur. Lokantaya zarar ediyor diye belediye bütçesinden ödenek konur.

Falih Rıfkı, "Kentin zengin semtleri ve bakımlı bağları Ermenilerindir. Ermeni lokantalarında yer, Ermeni otellerinde kalırdık" diye anlatır. Taşhan da başlangıçta bir Ermeni otelidir.

Şehir bahçesi parkımsı bir yer, başta milletvekilleri olmak üzere ileri gelenlerin dinlendiği bir yeşilliktir. Yaz geldi mi bağlara koşuluyor. Şehirde oturacak bir yer bulamayanlar, bağlardaki Ermeni evlerini tutuyorlar.

"Cumhuriyet 2" Çıktı Kavga Bitti

ÖZGEN ACAR *23 mayıs*

Okurlarımızdan ve meslektaşlarımızdan *"Cumhuriyet 2"* ile övgüler alıyoruz. Bazı okurlarımız, *"Cumhuriyet 2"*yi sakladıklarını ve ciltletmeye hazırlandıklarını bildiriyorlar.

Bu arada, *"Cumhuriyet 2"*nin bir aile kavgasına da son vermiş olmasından dolayı mutluyuz. İzmir Bozyaka'da öğretmen **Recai Şeyhoğlu'**nun gönderdiği mektuptan bir bölümü buraya alıyorum:

"Gazete eve girince bölünüyor, parça parça oluyor. Kimimiz **İlhan Selçuk,** *kimimiz* **Mustafa Ekmekçi,** *kimimiz de* **Hikmet Çetinkaya** *derken, okumayı çekilmez hale getiriyoruz. Birbirimizi kınyoruz ister istemez. "Hay gazetenin içine..." dediğimiz de oldu. Zira hemen okuyalım diyoruz.*

9 mayıstan bu yana gazetemiz parçalanmıyor. 9 mayıstan bu yana aile kavgamız durdu. 9 mayıstan bu yana herkesin bir gazetesi var. 9 mayıstan bu yana Cumhuriyet daha güzel."

Bildiğiniz gibi 9 mayısta *"Cumhuriyet 2"* yayımlanmaya başlamıştı.

★

Geçen pazar günü Bodrum'da bir bakkaldan *"Cumhuriyet"* gazetesi aldım. İçinde *"Cumhuriyet 2"* vardı, ancak *"Dergi"* eki yoktu.

Dün sabah Ataköy'de bir büfeden *"Cumhuriyet"* aldım, *"Bilim-Teknik"* dergisi ve bir firmanın özel eki vardı, ancak *"Cumhuriyet 2"* yoktu. Zaman zaman okurlardan da benzeri yakınmalar alıyoruz.

Yerel dağıtımdan kaynaklanan bu olayın yinelenmemesi için lütfen (1) 512 05 05 numaraya ödemeli olarak telefon edip 493 ve 494 iç hattaki görevlilere durumu iletiniz.

★

Türkiye'de bugün spor ve bölge gazeteleri dışında, 15 tane günlük gazete yayımlanıyor.

Satış sıralamasında Cumhuriyet 9. durumda.

Buna karşılık son yılların başarılı kamuoyu araştırma kuruluşlarından *"Strateji"*nin Hürriyet Gazetesi için yaptığı bir araştırmaya göre Cumhuriyet'in durumu ilginç. Hürriyet Gazetesi'nce yapılan açıklamaya göre Cumhuriyet;

"İdeal gazete" kavramında 4.

"En büyük gazete" sıralamasında 4.

"Köklü gazete" olarak 2.

"En hızlı habercilik"'te 4.

"Dünyaya en çok açılışta" 4. geliyor. Bir başka deyişle Cumhuriyet satışı milyonu bulan üç gazetenin hemen ardında ve *"köklü gazete"* kavramında ise Milliyet ve Sabah'ın önünde yer alıyor.

"Dünyaya açılışta" dördüncü sıraya oturmasına karşın Cumhuriyet'in yüzde oranı öteki kavramlara kıyaslandığında biraz düşük.

Cumhuriyet'in **(National Geographic, New York Times, Le Monde, Elite** ve **Medical Tribune)** gibi yabancı yayınlarla imzaladığı işbirliği anlaşmalarından önceki bir tarihte yapılan bu araştırmanın bugün yeniden düzenlenmesi halinde bu oranın çok daha artmış olacağı kuşkusuzdur.

Önümüzdeki ay Cumhuriyet *"dünyaya daha çok"* açılacak. Dünya, Cumhuriyet ile daha yakın olacak...

"En hızlı habercilik" sorusunda Türk kamuoyunun verdiği yanıtlara göre Cumhuriyet 15 gazete arasında 4. sırada. Ancak yüzde rakamı biraz düşük. Kamuoyundaki bu algılamada kuşkusuz bir doğruluk payı var. *"Cumhuriyet"*in geçirdiği ekonomik bunalımın kamuoyunda bu kanıyı yarattığını biliyoruz.

★

Okurlarımızla birlikte önemli aşamalardan geçtik. Yaşayıp yaşamayacağımız tartışıldı.

Geçen yıl bu tarihlerde personel hâlâ birikmiş iki aylığını alamamıştı.

Bu aylıklar daha sonra belirsiz aralıklarla ödendi. Bir süre sonra aylıkların düzenli ödenmesine geçildi. Ancak, aybaşında değil de ay sonunda ödeme yapılabiliyordu.

1 mayıstan itibaren artık peşine dönüldü. Geçen Şeker Bayramı'nda simgesel bir ikramiye de ödendi.

1 hazirandan itibaren artık peşine dönüldü. Geçen Şeker Bayramı'nda simgesel bir ikramiye de ödendi.

1 hazirandan itibaren Cumhuriyet bütçesine göre çok önemli, ancak piyasaya kıyasla mütevazi sayılabilecek bir ücret artışı ile personelin durumunun iyileştirilmesi aşaması gerçekleştirilecek.

Bir yılda çok şey yapıldı. Bir yandan okurlarımıza "*Cumhuriyet 2*" gibi günlük bir ek vermek, dünyaya yeni pencereler açmak, yeni kadro takviyeleri ile haber akışını güçlendirmek ve bir yandan da çalışanların insanca yaşamalarının gereklerini yerine getirmek pek kolay olmadı.

Okur ve çalışanlar arasındaki bu işbirliği, özveri ve dayanışma ile Cumhuriyet'in yakın bir gelecekte daha güçlü olacağına inanıyoruz.

Mutlu günler dileğiyle...

Barış için PKK'ya af

25 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - PKK'nın Nevruz öncesi ilan ettiği "ateşkes"in ardından konuşulmaya başlanan Güneydoğu'ya yönelik "barış planı" yaşama geçiriliyor. Hükümet, Cumhurbaşkanı ve Milli Güvenlik Kurulu'nun (MGK) bu konuda dün bildirdiği görüş doğrultusunda, Pişmanlık Yasası'nın kapsamını genişleterek, yeni düzenlemelere gidilmesini kararlaştırdı. Yeni düzenlemeler ile Olağanüstü Hal Bölgesi'nde PKK'ya katılıp da, kan dökülen eylemlerde yer almamış olanlar hakkında, teslim olmaları durumunda kovuşturma yapılmayacak. Olaylara katılanlar için öngörülen cezalar ise indirilecek. PKK lideri Abdullah Öcalan (Apo) 'kovuşturmaya uğramayacaklar' kapsamına giremeyecek. Bakanlar Kurulu dün geceki toplantısında MGK önerileri doğrultusunda kanun hükmünde kararname hazırladı. Toplantıda Pişmanlık Yasası'ndaki ceza oranlarının indirilmesi ve bu olanaklardan 'süresiz' yararlanma hakkı verilmesi kararlaştırıldı.

MGK'nın dün Cumhurbaşkanı Demirel'in başkanlığında, Çankaya Köşkü'nde yapılan ve 4 saat süren toplantısında özellikle Güneydoğu'da barışın kalıcılığı için düşünülen önlemler değerlendirildi. Değerlendirmeler sonunda, "PKK'nın dağdan indirilmesi" doğrultusunda, hükümete bildirilmesi kararlaştırılan görüşler şöyle açıklandı:

"MGK, bu toplantısında, Güneydoğu Anadolu'da ve ülkemizin diğer köşelerinde huzur ve güvenin önemli şekilde korunduğunu tespit etmiştir. Alınmış olan güvenlik tedbirlerine ilaveten, Güneydoğu Anadolu'da iç barış ve istikrarın sürekliliği için toplumsal hoşgörüye uygun olarak, özellikle olağanüstü hal bölgesinde, terör örgütüne katılmış olup da kan dökülmesi eylemlerine girmemiş kişilerin gelip teslim olmaları halinde, haklarında kovuşturma yapılmamasına ve diğer terör örgütü mensuplarının durumlarının da bu anlayış içinde ele alınarak, gerekli düzenlemelerin yapılmasını hükümete bildirmeye karar vermiştir."

Bakanlar Kurulu, MGK toplantısı sonrasında, alınan tavsiye kararı çerçevesinde, Cumhurbaşkanı Demirel'in başkanlığında toplandı. Demirel, gece saat 22.00'de başlayan Bakanlar Kurulu'na, Cumhurbaşkanı olarak ilk kez başkanlık yaptı. Bakanlar Kurulu toplantısında, MGK kararlarına ilişkin yasal düzenlemeler ele alındı. Toplantıda, halen yürürlükte olan Pişmanlık Yasası'nda 9 yıla indirilen idam cezası ile 6 yıla indirilen müebbet hapis cezaları konusunda yeni seçenekler değerlendirildi. Ayrıca diğer cezalarda da indirim ele alındı.

Toplantıya Başbakan Vekili Erdal İnönü, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, kuvvet komutanları, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Aydın İlter, MGK Genel Sekreteri Orgeneral Ahmet Çörekçi ve kurul üyesi bakanlar katıldı.

MGK toplantısına katılan üst düzeyli bir yetkili, alınan karar çerçevesinde, Pişmanlık Yasası'nın kapsamının genişletileceğini, devletin resmi kayıtlarına suçlu olarak hiçbir şekilde geçmemiş kişilerin, teslim olmaları halinde kovuşturmaya uğramayacaklarını söyledi. Bildiride yer alan "diğer terör örgütü mensuplarının" ifadesi, hükümetin terör konusunda daha geniş kapsamlı bir af hazırlığı işareti olarak yorumlandı.

Kanlı pusu: 35 şehit

26 mayıs

Haber Merkezi - Milli Güvenlik Kurulu'nun Güneydoğu için 'barış planı'nı önceki akşam kamuoyuna duyurmaya hazırlandığı saatlerde Bingöl-Elazığ karayolunu üç yerden kesen PKK militanları, 33 eri otomatik tüfeklerle tarayarak şehit ettiler. İki vatandaşı da öldürdüler. Olaydan sonra başlatılan operasyon sırasında 10 PKK militanının öldürüldüğü açıklandı. Yetkililer, bölgede çatışmanın sürdüğünü söylediler. İçişleri Bakanı **İsmet Sezgin,** PKK militanlarının kaçırdığı bir polis, 13 er ve 8 yurttaşın bölgede operasyon yapan timler tarafından kurtarıldığını açıkladı.

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** konuttan ayrılırken, gazetecilerin "olayın meydana geliş saati konusunda çelişkili açıklamalar" olduğuna dikkati çekmeleri üzerine, "Yolu kesmişler de alıp götürdükleri insanları sabah saat 06.50'de öldürmüşlerdir" dedi.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, sayıları 100 ile 150 civarında oldukları sanılan teröristlerin dün saat 18.15 sıralarında Bingöl ilinin merkez Direkli, Alataş ve Bilaloğlu bölgesinde Bingöl-Elazığ karayolunu 3 ayrı yerden kestiklerini açıkladı. Sezgin, bölg-

eye gönderilen 4 zırhlı araç ile bir devriye aracının teröristlerin roket atışları sonucu isabet aldıklarını ve hareketsiz kaldıklarını belirterek olayla ilgili olarak şu bilgileri verdi:

"Teröristlerle çatışmaya giden tim personeli meşgul edilirken, Memdo bölgesindeki ana terörist grubu, durdurdukları 15-20 araçtan indirdikleri yolculara bölücü propaganda yapmışlar ve yolcuların sivil, asker, polis şeklinde ayrılmalarını sağlamış ve 40-50'ye yakın askeri yanlarına alarak Memdo Çayı istikametine doğru gruplar halinde uzaklaşmışlardır.

Bu gruptan kaçırılan er ve erbaşlar arasında bir astsubay, bir polisin olduğu belirtilmiştir. Teröristlerin uyarısına uymayıp kaçan Muş-Tur'a ait bir yolcu otobüsünde yolculardan bir kadın ölmüş, bir er şehit olmuş, dört er, bir astsubay ile yedi sivil vatandaşımız yaralanmıştır. Yaralılar Elazığ ve Bingöl devlet hastanelerinde tedavi altına alınmışlardır. Teröristler tarafından kaçırılan erlerden ikisi kaçarak kurtulmuştu.

Bu olayda DSİ'ye ait bir TIR, bir kamyonet ile bir Renault marka otomobil yakılmıştır. Kaçırılan erbaş ve erlerin, dağıtım iznini müteakip yeni birliklerine katılmak üzere Malatya'dan Bingöl istikametine gitmekte olan erbaş ve erler ile Patnos 34. Mekanize Piyade Tugayı'nın terhis olan erbaş ve erleri oldukları anlaşılmıştır."

İçişleri Bakanı Sezgin, olaydan sonra Elazığ İl Jandarma Komutanlığı'na bağlı timlerin teröristlerin kaçış yönlerini kapatmak amacıyla görevlendirildiğini söyledi. Teröristlerin bulunabileceği noktalara operasyon yapılması için emir verildiğini belirten Sezgin, güvenlik güçleriyle teröristlerin Kuruca Köyü yakınlarında çatışmaya girdiklerini söyledi. Sezgin, şu bilgileri verdi:

"Malatya'dan Bingöl istikametine gitmekte olan erbaş ve erlerden 33'ü bugün (dün) sabah saat 06.50'de icra edilen operasyon sırasında Gökçekanat Köyü'nün kuzeybatısında öldürülmüş olarak, 6 er de yaralı olarak bulundu.

Bölgede operasyonlar sürüyor. Bingöl merkez Kuruca Köyü çevresinde teröristlerle çıkan çatışmada 10 teröristin öldürüldüğü, çatışmanın sürdüğü bildirildi."

Sezgin, operasyonlar sırasında kaçırılan bir polis, 13 er ve üç yurttaşın özel timler tarafından kurtarıldığını belirtti.

Otobüslerden indirildikten sonra kaçırılan ve kurşuna dizilerek şehit edilen erlerin tümünün sivil giyimli olduğu bildirildi.

Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan da teröristlerin trafiği keserek 40 kadar aracı durdurduklarını ve 35 insanı hunharca öldürdüklerini söyledi. Erkan, PKK'nın ateşkes ilan ettiği günden bu yana 200 kadar eylem gerçekleştirdiğini, bu eylemlerde 60'ın üzerinde vatandaşın öldürüldüğünü, 15 güvenlik görevlisinin şehit edildiğini açıkladı.

Naziler 5 Türk'ü yaktı

AYDIN ENGİN
DİLEK ZAPTÇIOĞLU *30 mayıs*

SOLİNGEN - Alman ırkçılığı yine Türklerden kurban aldı. Olay bu kez Ruhr bölgesinin çelik üretimiyle ünlü Solingen kentinde cumayı cumartesiye bağlayan gece sabaha karşı 01.30'da kent merkezine sadece 500-600 metre uzaklıkta ve içinde tek bir Türk ailesinin yaşadığı bir evde meydana geldi. 23 yıl önce Amasya'dan Almanya'ya gelen Durmuş Genç'in 2,5 katlı müstakil evi, neo-Naziler tarafından kundaklandı. Çıkan yangında 3'ü çocuk 5 kişi hayatını kaybetti. Bekir Genç isimli gencin de öldüğü öne sürüldü. Evde bulunanların alevlerin sardığı çıkış kapısını kullanamadığı, alevler içerisinde pencereden atladıkları, ancak yere çakılarak can verdikleri öğrenildi.

Olbo Tekstil Fabrikası'nda çalışan Amasyalı Durmuş Genç'in evinde meydana gelen neo-Nazi kundaklaması sonucu hayatını kaybedenlerin isimleri şöyle:

Saime Genç (4), Hülya Genç (9), Hatice Genç (18), Gülsüm İnce (26), Gülistan İnce (13).

Bu arada Bekir Genç adlı bir gencin de yanan binadan sabah karşı itfaiye tarafından çıkarıldığı, hastaneye kaldırılan Genç'in de öldüğü öne sürüldü.

Olayın görgü tanığı olan ve yangından sağ kurtulanlar, halen hastanede ve polis denetiminde bulunuyorlar. Çok şiddetli bir şok altında olduğu hemen fark edilen anne Hatice Genç'le çok kısa bir görüşme yaptık. Hatice Genç şunları söyledi:

"Sabaha karşı bir gümbürtü oldu. Bir patlama yani. Uyandım baktım. Duman kokusu geliyor. Aşağıya koşayım dedim, ama alevler merdivenleri sarmıştı. Avazım çıktığı kadar bağırdım. Çocukları uyardım. Kaçın, canınızı kurtarın diye bağırdım. Herkes kaçıştı. Şimdi bana burada hastanede alıştıra alıştıra anlattılar ki çocuklarım ölmüş. Beş çocuğum da ölmüş. Ayrıca Bekir'im de ölmüştür. Ama benden saklıyorlar."

Polisin müdahalesi üzerine yarım kalan bu görüşmede, Hatice Genç'ten kendini nasıl kurtardığını öğrenmek mümkün olmadı.

Bir başka görgü tanığı olan ve olayı telefonla polise bildiren Thomas Schönkerl adlı bir Alman genci, patlama sesini duyar duymaz olay yerine koştuğunu ve iki grup halinde 7-8 kadar Dazlak'ın koşarak uzaklaştıklarını söyledi.

Amasya'nın Taşova ilçesinin Mercimek Köyü'nden 23 yıl önce Almanya'ya gelen Durmuş Genç, damatları, kızları ve torunları ile oldukça kalabalık bir aile oldukları için bir süre önce Solingen'in Untere Wagner Sokağı'nda 81 numaradaki

2,5 katlı evi satın aldı. Evin tümünü kendileri kullanan Genç ailesi, çevrelerinde şaşılacak düzeyde sevilen kişiler. Alman komşuları bunu altını çizerek belirtiyorlar.

170 bin nüfuslu Solingen kasabasında 12 bini aşkın Türk yaşıyor. Kundaklanan evin "özel olarak seçilip seçilmediği" sorusunu hemen tüm komşular aynı sözcüklerle yanıtlıyorlar:

"Solingen'de başka evlere bitişik olmayan ve içinde sadece Türklerin yaşadığı tek ev Durmuş Genç'in eviydi."

Olbo Tekstil Fabrikası'nda bu hafta gece vardiyasında çalışan baba Durmuş Genç, yangın sırasında evde bulunmuyordu. Polisler sabaha karşı 03.00 dolayında Durmuş Genç'i fabrikadan alarak yangın yerine getirdiler.

Bu arada yanan binanın karşısında oturan Charllott Wells adlı zenci bir Amerikalı kadın, olayın en önemli görgü tanığı.

Olay yerinde görüştüğümüz Solingen Yabancılar Meclisi üyesi Nihat Deniz, daha önceleri son derece sakin bir yer olan ve ciddi bir yabancı düşmanlığının gözlenmediği Solingen'de yaklaşık 2,5 aydır neo-Nazi grupların sistemli terörüne tanık olunduğunu söyledi. Ramazan ayı sırasında Milli Görüş Teşkilatı'na ait cami kundaklandı. Bir ay önce de Faslıların devam ettiği bir başka camide yangın çıkarıldı.

Solingen'de yabancılara dönük eylemler geçen hafta tam bir tırmanışa geçti. Geçen hafta cuma gecesi gene sabaha karşı 01.30'da kentte tümü de yabancılara ait 6 işyeri kundaklandı. Bunlardan 3'ü Türklere, ikisi İtalyanlara, biri de bir Yunanlıya aitti.

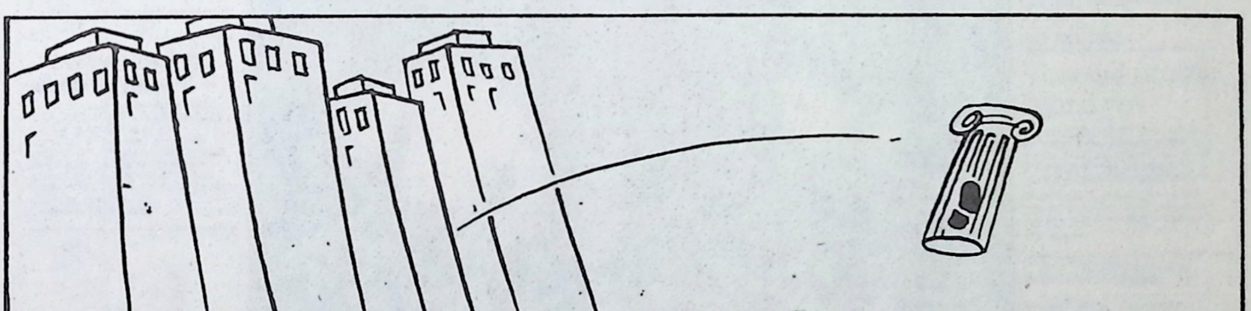
Olayın üzerinden yaklaşık 20 saat geçmesine rağmen, kent merkezinin çok yakınındaki Untere Wagner Sokağı ve çevresi, akşam saatlerinde de son derece kalabalıktı. Çeşitli Türk ve Alman grupları, zaman zaman gösteriler düzenlediler. Sabahleyin yaklaşık bin kişinin katıldığı kendiliğinden protesto yürüyüşünün ardından akşam üstü saat 19.00 dolaylarında bu kez de Almanya'da etkinlik gösteren çeşitli sol derneklerin düzenlediği bir ikinci yürüyüş daha yapıldı.

Polis, özellikle genç Türk gruplarının "şiddete karşı şiddet" amaçlı eylemlerini önleme çabası içinde.

Polis ise yanan eve kimseyi yaklaştırmıyor. İtfaiye ekipleri de hâlâ enkaz altında arama yapıyorlar.

Amasya'nın Taşova ilçesine bağlı Mercimek Köyü'nde oturan Genç ailesinin yakınları, "Devletimizden bu katilleri bulmalarını ve cezalandırmalarını istiyoruz" dediler.

Yangında yaşamını yitiren **Saime, Hülya, Hatice Genç** ile yine aynı aileden **Gülsüm İnce** ve **Gülistan Yüksel**'in dedesi **Halim Genç,** katilleri lanetleyerek "Torunlarımla daha dün telefonla konuşmuştuk. Katil Almanlar bizi perişan etti" diyerek üzüntüsünü dile getirdi.

HAZİRAN

İTHALATÇILAR · İHRACATÇILAR
DIŞ TİCARET
GÜVENLİ VE İTİBARLI
BANKAYLA ÖNEM KAZANIR
ŞEKERBANK

Cumhuriyet

FAİZ ORANLARIMIZ
1 AY VADELİ %53 6 AY VADELİ %72
3 AY VADELİ %64 1 YIL VADELİ %74
ŞEKERBANK

70. YIL SAYI 24722 / [illegible] TL (KDV içinde) · KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) · 14 HAZİRAN 1993 PAZARTESİ

İlk turda Sezgin ve Toptan'a havlu attırdı, 2. turda delegelerin oybirliğiyle seçildi

Tansu Çiller ezdi geçti

▶ DYP kongresinde ilk turda Sezgin 320, Toptan 212, Çiller 574 oy aldı. Toptan ve Sezgin bu sonuçla adaylıktan çekilince Çiller rakipsiz girdiği 2. turdan genel başkan olarak çıktı.

▶ DYP'nin yeni genel başkanı seçildikten sonra delegelere alkışlar altında teşekkür eden Çiller 'İsmet abim ve Toptan kardeşimle bir demokrasi örneği verdik. Artık daha güçlüyüz' dedi.

▶ DYP'ye ilk genel seçimde tek başına iktidar vaat eden Tansu Çiller, bugün Köşk'e çıkarak Demirel'den Türkiye'nin 50. hükümetini kurma görevini alacak. ■ 15. Sayfada

POLİTİKA GÜNLÜĞÜ
HİKMET ÇETİNKAYA

Delege, Demirel'i Dinlemedi

▶ Bir delegeye soruyoruz:
"Kim kazanacak kongreyi?.. Başbakan kim olacak?.."
Verdiği yanıt şu oluyor:
"Tansu Çiller başbakan..."
"İsmet Sezgin seçilemez mi?"
Başını sallıyor:
"Hayır, seçilemez. Biz kasım ayına kadar başbakan ve genel başkan aramıyoruz..."
"İsmet Sezgin seçilirse kasım ayında genel başkanlıktan çekilecek mi?"
Susuyor. Gözlerinde hınzır bir gülümseme okunuyor... ■ 5. Sayfada

GÜNCEL
CÜNEYT ARCAYÜREK

Türkiye: Kolay Gelsin!

Ter kokusu, sigara dumanı ve heyecan...

DYP olağanüstü kongresini oluşturan bu üç öğe, bir sonuç, önümüzdeki dört ayı sırat köprüsünde geçirecek bir genel başkan çıkardı.

Kongre kulisinde, henüz adayların ortaya çıkmadığı sıralarda geceyi dün sabaha bağlayan saatleri içeren önemli gelişme- ■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

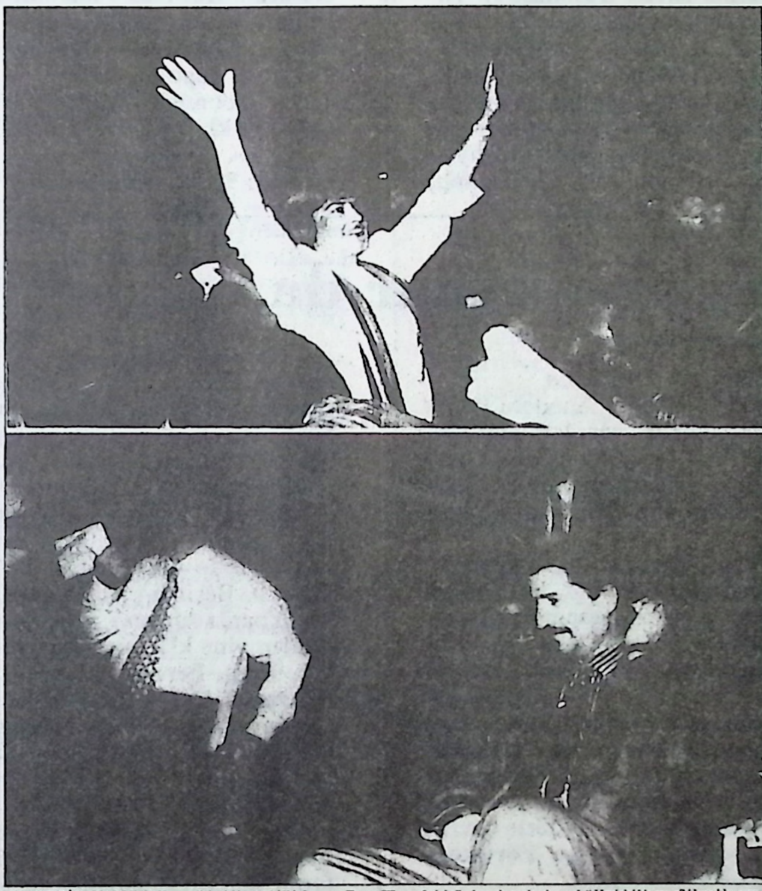
MİKRO
DİNÇ TAYANÇ

'Yenikapı'nız hayırlı olsun Padişahım'

▶ Saat 11.00, 12.00. Adaylar geliyor, 'amigolar' kükrüyor. (Zavallı 'kurbanlar... Çoktan başları 'bağlandı' bile...) İçeride 'kelam' edilecek... 'Kelamları' delegeler (ve de TV'lerinin başında 'pazar keyfi' yapan insanlarımız) dinleyecek. 'Kelam' edenler; sözlerine 'selam' diye başlayacaklar; 'kelam, kelam, kelam' diye sürdürüp, 'SELAM' diye bitirecekler... ■ 5. Sayfada

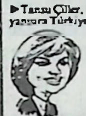
KEMAL GÖKHAN'ın
Ankara İzlenimleri
■ 5. Sayfada

ANA DEVRİ BAŞLADI-DYP Kongresi'ni ezici bir üstünlükle kazanan Tansu Çiller, zaferini alkışlayanları selamlayarak " Hepinizi bir ana gibi kucaklıyorum. Önümüzde yepyeni bir sayfa açılıyor" dedi (en üstte). Çiller'e karşı ilk turda havlu atan Köksal Toptan ve İsmet Sezgin, sıcak ve kaybetmenin bitkinliği içindeydi.

ÇİLLER CEPHESİ

Türkiye'nin ilk kadın başbakanı

▶ Tansu Çiller, DYP Genel Başkanlığı'nın yanısıra Türkiye'nin ilk kadın başbakanı olma unvanını da kazandı. Son yıllarda dünyada birçok kadın başbakanlık yaparken, Çiller, aynı zamanda üçüncü Müslüman kadın başbakan da oldu. Daha önce Benazir Butto, Pakistan başbakanlığını yapmıştı. Halide Begüm Ziya ise halen Bangladeş başbakanı. ■ 6. Sayfada

SÜRPRİZ İSİMLER

Bakanlar belirleniyor

▶ Yeni başbakan Çiller'in kuracağı hükümette Hasan Ekinci'nin Ulaştırma veya Orman, Ayvaz Gökdemir'in Milli Eğitim, İsmail Köse'nin İçişleri, Refaeddin Şahin'in Devlet, Ali Şevki Erek'in Tarım ve Köyişleri, Mehmet Gölhan'ın Enerji, Aykon Doğan'ın ise Maliye Bakanlığı'na getirilmeleri bekleniyor.

▶ Çiller hükümetinde Meclis dışından tek bakanın Yalım Erez olacağı, kongrede Sezgin için çalışan Tunç Bilget'in de devlet bakanlığına getirileceği belirtiliyor. ■ 4. Sayfada

SHP TEDİRGİN

Yeni hükümette İnönü yok

▶ Tansu Çiller'in DYP Genel Başkanı seçilmesi, SHP cephesinde tedirginlik yarattı. Parti önde gelenleri, İnönü'nün Çiller hükümetinde görev almama olasılığının yüksek olduğunu belirttiler.

▶ İnönü ise "Kabinede görev alacak mısınız?" sorusunu "Bunu bana ancak başbakan adayı sorabilir" diye yanıtladı. ■ 4. Sayfada

ÇİLLER'İ BÜYÜK SORUNLAR BEKLİYOR ■ 6. Sayfada

'ÇELİK TEBESSÜMLÜ LADY BAŞBAKAN' ■ 6. Sayfada

DEMİREL: DEMOKRASİ KAZANDI ■ 4. Sayfada

DELEGENİN DEDİĞİ OLDU ■ 5. Sayfada

ÇİLLER RÜZGÂRI GEÇMEDİ ■ 5. Sayfada

Uludere'de 3 asker şehit

21 PKK'lı öldürüldü

▶ Şırnak'ın Uludere ilçesi Hilal jandarma karakoluna dün roket ve uzun namlulu silahlarla saldırıda bulunan PKK'lılarla güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada 6 militan ölü ele geçirildi, 3 asker şehit oldu.

▶ Diyarbakır'ın Hani ilçesi kırsal alanındaki çatışmada 9, Elazığ ve Siirt'te de 2 militan öldürüldü. Tunceli'de karakol ve köy basan militanlarla çıkan çatışmada ise 10'un üzerinde PKK'lı öldürüldü ■ 6. Sayfada

Abdullah Öcalan'la dobra dobra

▶ Apo gerillaları üzerindeki kontrolünü kaybetti mi? ▶ Bağımsız Kürdistan'ı savunuyor mu? ▶ Operasyonlarla yok olacak mı? ▶ Amerika ile ilişkileri ne durumda? ▶ Suriye desteğini çekerse nereye gidecek?

CELAL ÇALIŞLAR'ın söyleşisi ■ 12. Sayfada

Azerbaycan kaynıyor

Meclis başkanı istifa etti

▶ Azerbaycan Milli Meclisi, dünkü olağanüstü toplantısında, Meclis Başkanı İsa Kamber'in önceki gece televizyondan yaptığı konuşmayla açıkladığı istifasını kabul etti. Yeni başkan seçimi için çalışmalar sürüyor.

▶ Bakü'de bazı kaynaklar Azerbaycan'daki dramatik gelişmelerde Moskova'nın parmağı bulunduğunu öne sürüyorlar. İsyancı Hüseynov, Yüksek Sovyet'in yeniden toplanmasını istiyor ■ 15. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Rüzgârın Yönü...

DYP Genel Başkanlığı'na bir kadın seçildi. Bu olay, Türkiye açısından hem şaşırtıcı, hem sevindirici, hem düşündürücüdür; demokrasinin içeriğinde değişim yaşasının işlediğini gösteren bir olgudur.

Olayı ele alırken iki konuyu birbirinden ayırmak gerekiyor.

Tansu Çiller'e dönük eleştiriler biliniyor; deneyimsizliği, geçimsizliği, devlet yaşamını yeterince kavramadığı, enflasyonu düşürmek yolundaki başarısızlığı Ankara'da çok konuşulan ve gazetelere de yansımış yanlarıdır; buna nereden nasıl kazandığı belli olmayan yarım trilyonluk mal varlığını da eklerseniz, yeni DYP Genel Başkanı'nı ve geleceğin başbakanını şimdiden terazinin olumsuz kefesinde tartabilirsiniz.

Ancak bu yaklaşım olayın bir yönünü değerlendirmekle eşanlamlıdır.

Olaya bir başka açıdan bakılınca daha değişik bir değerlendirme gündeme girebilir.

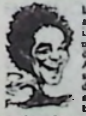
Tansu Çiller, toplumdaki değişiklik özleminin simgesini oluşturmaktadır. DYP gibi tutucu bir partinin genel başkanlığına seçilmiş olması, Türkiye'de 1930'larda temelleri atılan kadın haklarının ve Atatürk devriminin geriye döndürülemezliğinin bir göstergesi

■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

Asil Nadir yine İngiliz basınında

Yüksek Mahkeme, Nadir'in kefillerinin durumunu yarınki duruşmada saptayacak. Antikalarının bir bölümü de satışa çıkıyor

EDİP EMİL ÖYMEN

LONDRA - Asil Nadir'in, dün çıktığı gazete manşetlerinden bir hafta kadar süreyle inmesi beklenmiyor. Dünkü gazetelerde Asil Nadir hakkında ortaya yeni iddialar atıldı. Yarın, Yüksek Mahkeme'de, Asil Nadir'in kefillerinin, kefalet paralarını ödeyip ödemeyeceklerini saptayacak duruşma var. Yarın aynı zamanda, Polly Peck binasının dekorasyonunda kullanılan antikaların bir kısmı daha açık artırma ile satışa çıkarılıyor. Sabığını ise Avam Kamarası İçişleri Komisyonu, iktidardaki Muhafazakâr Parti'nin örgüt başkanı Sir Norman Fowler'ın, Asil Nadir'in partiye bağışları konusunda ifadesine başvuracak. Asil Nadir'in, her önde gelen varlıklı işadamı gibi yakınlık duyduğu partiye yaptığı bağışlar, söylenti ve suçlama kaynağı olmaya devam ediyor. Dünkü "Observer" gaze- ■ Arkası Sa. 15, Sü. 3'te

GÖZLEM
UĞUR MUMCU *16 Nisan 1991*

Madalya...

"Madalya" İtalyancadan dilimize girmiş bir sözcüktür. "Nişan" Farsçadan dilimize girmiştir.

Savaşlarda yararlık, yarışmalar ve sergilerde başarı gösterenlere ya da belli olayları anmak üzere verilen metal plakalardan oluşan simgesel armağanlara madalya denir.

Altın madalyalar vardır; gümüş madalyalar vardır; tunçtan yapılmış madalyalar vardır.

Osmanlı padişahları tarafından bir kimsenin onuruna ya da bir yerin anısına verilen madalyalara da nişan de- ■ Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Feldkamp ne zaman gidiyor?

ASENA ÖZKAN *1 haziran*

Şampiyonluğu avarajla yitirip, ikincilikle yetinmek zorunda kalan Beşiktaş'tan, Galatasaraylı yönetici Adnan Polat'a "yaylım ateş."

Beşiktaş'ın deneyimli yöneticisi Metin Keçeli, "Türk sporunun bu duruma düşmesine Adnan Polat ve onun gibi insanlar nedendir" derken sözlerini şöyle sürdürdü: "Tüm haftayı Beşiktaş'ı suçlayarak geçirdiler. Bizler ise susmak zorundaydık. Çünkü, Türk spor tarihinde; terbiyesi, efendiliği ve sportmenliği örnek bir kişi olan başkanımız Süleyman Seba, bizlerden susmamızı istedi. Beşiktaş, 90 yıllık geçmişinde hiç bu kadar lekelenmemişti. Ancak, takke düştü, kel göründü. Kimin ne yaptığı, Ankaragücü-Galatasaray karşılaşması sonrası ortaya çıktı. Galatasaray'ın şampiyonluğu, geçmiş yıllardaki gibi lekeli. Şimdi onlar bu lekeyi nasıl temizleyecekler? 'Şike yapılırsa Türkiye'den giderim' diyen Galatasaray Teknik Direktörü Feldkamp, Türkiye'den ne zaman gidecek?

Diğer yöneticilerin de görüşleri Metin Keçeli'den pek farklı değil. Suskunluğu ile tanınan Prof. Yüksel Ülken, "Adnan Polat, bu kupayı kına yerine kullansın" derken Erhan Solu da "Gerçek şampiyonun kim olduğunu, kamuoyunun takdirine bırakıyoruz. Şerefli ikinciliğimizle gurur duyuyoruz" dedi.

Beşiktaş'ta sözleşmesi sona eren 10 futbolcunun bonservis bedelleri, dün yapılan toplantıda belirlendi. Bayramdan hemen sonra kurulacak transfer komitesi sözleşmesi sona eren futbolcularla masaya oturacak. Beşiktaş yönetimi, transferin yıldızı Sergen'in bonservis bedelini 15 milyar olarak belirlerken, B.Ali ve Ulvi'nin bonservis bedellerini de 12 milyar yaptılar.

Diğer bonservis bedelleri şöyle: **Bako:** 300 bin dolar, **Zeki:** 4 milyar, **Turan:** 4 milyar, **Şenol:** 1.5 milyar, **K. Metin:** 2.5 milyar, **Metin 3:** 1.5 milyar, **Cemre:** 500 milyon.

'Moğollar'ı ne kadar da özlemişiz'

CUMHUR CANBAZOĞLU *2 haziran*

İstanbul bayrama gitmiş, ne gam. Anadolu Pop'a 200 yıl es vermiş **Moğollar'**ın yeniden merhaba konserinde Cemal Reşit Rey hınca hınç dolu. Dışarıda kalan iki yüze yakın biletsiz müzikseveri polis dağıtıyor. 800 kişilik salonu yüz kişi daha sığdırılmış.

Gençlerin saç ortalaması hayli uzun, omuzlarda. Çoğu Moğollar'ın son konsere çıktığı 1973'te ya doğmamış, ya kundakta. Konser kitapçığından bir solukta Moğollar'ın tarihine göz atıyorlar. Kaynanalar'ın müziğinin Moğollar'ın olduğunu biliyor bazısı.

Ön sıralarda eski tüfeklerden **Cem Karaca, Erkin Koray, Nejat Yavaşoğulları, Uğur Dikmen** ve **İzzet Öz.** Sahnede enstrüman zenginliği, bağlama, tambura, elektro gitar ve yaylı tambur birarada asılı. Tam bir **Cahit Berkay** dekoru. Zillerle çevrilmiş davullar, kaşıklar, darbuka **Engin Yörükoğlu'nu** bekliyor.

Moğollar 15 dakika rötarla sahne alıyorlar. Giysiler mütevazı, saçlar beyaz, uzun ve dökük. Ne de özlenmişler, alkışlar dinmek bilmiyor. **Taner Öngür** bas gitara uzanıyor. Gözler bir an **Murat Ses'i** arıyor. Yerine 20 yaşındaki en genç Moğol **Serhat Ersöz** klavyenin başında.

İlk parça yeni düzenlemesiyle **Ağrı Dağı Efsanesi.** Beş dakika süren parçada grup biraz tutuk. Ama alkışlar moral pompalıyor. Art arda hitler sıralanıyor. **Haliç'te Güneşin Batışı, E-5, Berkay Oyun Havası.** Beşinci parçada günümüze dönüyoruz. İlk sözlü parça **Alarm'ı** Taner Öngür seslendiriyor. Ardından yine klasikler **Blue Moon, Water Lily, 7/8 9/8, Iklığ, Peri Bacaları.** Arada **Aşık Veysel'**den **Alageyik, Beni Hor Görme Kardeş, Sen Varsın Orda** ve yeni parçalar **Kastamonu Reggae, Keşişleme, Dörde Özlem.** Artık tüm salon ayakta. Yaşları elliye dayanmış Moğollar ara vermeden bir saat 40 dakikadır sahnede. **Düm Tek'**te 68'lisi, genci, yaşlısı kendini Anadolu Pop'un sihirli ritmine kaptırmış dans ediyor. İstanbul'da olmadıkları için bu tarihi konseri kaçıranlar da üzülmesin. 18 haziran akşamı Galatasaray Lisesi bahçesinde Moğollar konserini ücretsiz izleyebilirler.

Heil Hitler!

ORHAN BURSALI *3 haziran*

Alman ırkçılığı, tarihi görevini Hitler'in bıraktığı yerden sürdürüyor.

Önce 3, ardından 5 Türk'ü daha öldürme yöntemleri, Alman ırkçılarının insan yakmaya karşı çok özel tarihi, kültürel tutkuları ve güçlü genetik bağları olduğunu gösteriyor. Ancak bu defa Hitler dönemine kıyasla daha pratik davranıyorlar ve fırın olarak Türklerin kendi evlerini kullanıyorlar.

Bu saldırıların temelde ne Almanya'da mülteci sayısının artmasıyla ne işsizlikle ne de Alman refah toplumunun sözde tehlikeye girmesiyle ilgisi var.

Yabancı düşmanlığının kökleri, doğrudan Alman ırkının derinliklerindedir. Bu ırkçılık; Alman

rasyonalizmiyle, mükemmeliyetçiliğiyle de son derece uyumludur.

Alman düşüncesi her şeyin en mükemmelini öngörür; faşizmin en mükemmelini, komünizmin en mükemmelini, felsefenin, organizasyonun, düzenin vb. hep en mükemmelini...

Irkçılığın da en mükemmelinin patentini kimseye bırakmazlar.

'En mükemmel, en temiz kan' da onlardadır ve Alman anayasasında Alman vatandaşlığının tanımı biyolojiktir; Alman atadan gelen kan bağıyla yapılır.

Siz bakmayın bazı Türk ve diğer yabancıların Alman vatandaşlığına geçirilmelerine. Onlar hiçbir zaman gerçek Alman kabul edilmeyeceklerdir ve zamanı geldikçe Alman kanını kirletenler olarak ırkçılığın yeni hedefleri olacaklardır. Tıpkı Alman Yahudileri gibi...

★★★

Bu Alman ırkçılığı ve tarihi bağlantıları, demokratik ve barışçı dünyanın da önemli sorunudur.

Çünkü Alman toplumu, dünyayı ateşe atan Hitler'in ırkçı dönemiyle ve felsefesiyle kesin bir hesaplaşmaya hiçbir zaman girişmedi ve kültürel bir kopuşu yaşamadı. Ne bilimde ve sanatta ne de felsefede. Okul çocukları asla 'anti - Hitlerci' ve yeni demokratik bir ruhla eğitilmedi ve onlara böyle bir duygu verilmedi.

Hitler, Alman ırkını dünyada yüceltmek, Almanları dünyanın efendisi yapmak isteyen büyük bir Alman olarak çoğunluğunun gönlünde, düşüncesinin bir kenarında gizli ve açık yaşadı ve yaşıyor hep.

Öğrencilik yıllarımda Berlin'de metro yapımında çalışırken duvara dayanıp bizlere kumanda etmeye yeltenen Alman işçinin eline küreği tutuşturduğumuzda söylediği sözler, bir başarısızlığın arkasından yakılan ağıt gibiydi; Hitler kazansaydı, bu ülkede hiçbir Alman çalışmayacaktı ve sadece dünyadan getirteceğimiz siz köleleri yönetecektik!...

★★★

Bugünkü ırkçı saldırılar, devletin ve siyasi hükümetlerin hoşgörü kanatları altında gelişti. İktidarlar, aşırı sola karşı acımasızca kullandıkları demir yumruklarını, sağ teröre asla göstermediler.

Nazileri ve sağ terörü beslediler. Onları, Türklerin ve diğer yabancı işçilerin bir an önce çekip gitmelerini sağlamak ve bu amaçla gerekirse yeni yasalar çıkartmanın uygun ortamını oluşturmak için kullanıyorlar.

Yabancılar yasası hep böyle ortamlarda sertleştirildi; iki hafta önce kabul edilen ve ilticayı zorlaştıran mülteciler yasasının gerekçelerinden biri de ülkede yabancı düşmanlığını arttırmasıydı!

Yabancı düşmanlığı, ırkçılık, Avrupa'nın hemen her ülkesinde az çok görülüyor.

Ama hiçbir ülkede Almanya'daki gibi şiddete, gaddarlığa, insanları yok etmeye yönelik bir ırkçılık yok.

Her ülkede, hatta daha fazla sosyal zorluklar var, işsizlik var, yarına güvensizlik var...

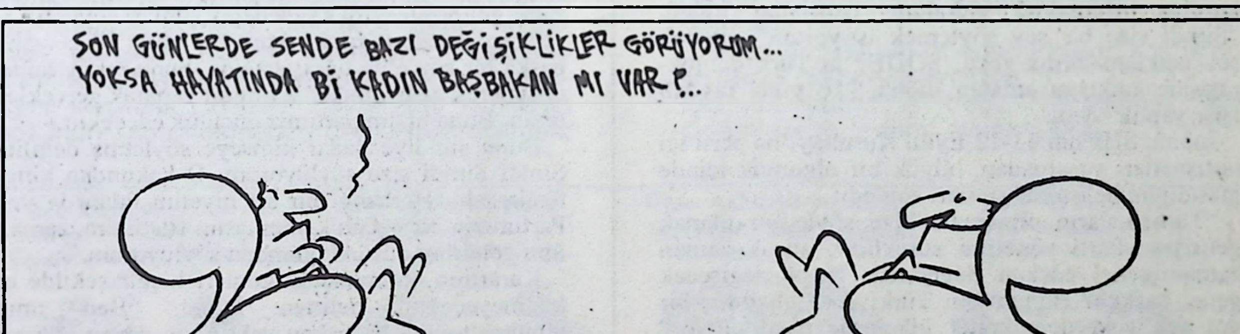
Ama hiçbir ülke Alman hükümetlerinin ve toplumunun paniğini yaşamıyor.

İşsiz sayısında yüzde 0.1'ik yeni bir artış bile Almanya'da kıyametin kopartılması için yeterli olabiliyor.

Toplumsal örgütlenmenin, yaratılan artı değerin ve sosyal sistemin bu işsizleri rahatça sırtlayabileceğini kimse söyleyemez bu ülkede.

Alman politikacıların yakılan Türklerin arkasından verdikler i üzüntü demeçlerine bakmayın siz.

Onlar, kapı arkalarında, acaba bu terör ortamından kaç Türk ve yabancının daha, kendilerini güvende hissetmeyip çekip gideceğinin hesaplarını yapıyorlar, ellerini ovuşturarak!..

Aziz Nesin'e 'ölüm fermanı'

5 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– Şeytan Ayetleri'ni yayımladığı gerekçesiyle Aydınlık gazetesi başyazarı **Aziz Nesin** için radikal İslamcı çevrelerin eylem hazırlığında olduğu belirtiliyor. MİT Müsteşarı **Sönmez Köksal**'ın, bayram öncesi Başbakan Vekili **Erdal İnönü**'yü ziyaret ederek konuya ilişkin bilgi verdiği öğrenildi. İslamcı araştırmacı - yazar **İsmail Nacar** da "Güneydoğu'da etkili olan Hizbullahiler" adlı örgütün İran Hizbullahı'ndan ayrı olarak Aziz Nesin'i öldürme kararı aldığını istihbar ettiğini" açıkladı. Nacar, Aczmendiler adlı tarikat üyelerinin de buna zemin hazırlamak için ortamı gerginleştirme eylemlerine başladıklarını bil-

dirdi. MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın, bayram öncesi ziyaret ettiği Başbakan Vekili Erdal İnönü'ye radikal İslamcı çevrelerde Şeytan Ayetleri adlı kitabın Aydınlık gazetesinde yayımından dolayı bazı eylem hazırlıklarını saptadıklarını bildirdiği ifade ediliyor. Edenilen bilgiye göre radikal İslamcıar, Aydınlık gazetesi ve yazar Aziz Nesin'e karşı eylem hazırlığı içindeler. MİT ve güvenlik güçleri, bu nedenle ilgili birimlerini alarma geçirdiler. Konuyla ilgili olarak hükümetin Nesin'in korunması dahil, her türlü önlemin alınmasını istediği ifade ediliyor.

İslamcı araştırmacı - yazar İsmail Nacar, Güneydoğu'da etkili olan ve Hizbullahiler olarak adlandırılan grubun Aziz Nesin'i öldürme kararı aldığını istihbar ettiğini açıkladı. Nacar, İslamla ilgisi olmayan 'peştamalliler' olarak adlandırdığı Aczmendilerin de Türkiye'de bazı karanlık çevrelerin emellerine ulaşması için eylemler yaptıklarını ve tansiyonu yükseltmeye uğraştıklarını ifade etti. Nacar, konuyla ilgili olarak Cumhuriyet'in sorularına şu karşılıkları verdi:

"İslam ile alâkası olmayan, ancak kendilerini İslam olarak adlandırılan bu çevreler, Anıtkabir'e yürüyecekler.

Amaçları ülkede tansiyonu yükseltmektir. Bunları destekleyenler arasında daha önce gizli servislere hizmet eden bazı ülkücü çevrelerin varlığından haberdar oldum. Türkiye'yi bir kanlı karanlık kavganın içine çekmeye çalışıyorlar. Aziz Nesin'i öldürme kararlarını istihbar ettim."

İnönü genel başkanlığı bırakıyor

7 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– SHP Genel Başkanı ve Başbakan Vekili **Erdal İnönü** partisinin 11-12 Eylül 1993'te yapılacak olağan kurultayında 'genel başkanlığa' aday olmayacağını açıkladı. İnönü, örgütten gelecek baskıların kararını etkilemeyeceğini belirterek "Naz olarak söylemiyorum, kararlıyım. Parti yönetimi süreklidir, ancak zaman zaman genel başkanlar değişmelidir. Ben genel başkanların seçimle değişmelerine öncülük etmek istiyorum" dedi. İnönü, SHP Genel Başkanı olmak isteyenlerin şimdiden çalışmaya başlamalarını istedi.

SODEP'in kuruluşunun 10'uncu yıldönümünde parti Genel Merkezi'nde basın toplantısı düzenleyen SHP Genel Başkanı ve Başbakan Vekili Erdal İnönü ilk önce iç ve dış olaylara değindi. İnönü, 45 dadika iç ve dış sorunlardan, Nazi teröründen, PKK'dan, enflasyondan ve DYP Kongresi'nden bahsetti. Konuşmasının son bölümünde SODEP'in kuruluş yıldönümü olduğunu hatırlatan İnönü, "Şimdi size bir şey söylemek istiyorum" diyerek şok açıklamalarına geçti. SODEP'in Türk demokrasisine katkısını anlatan İnönü, "10 yılda faydalı işler yaptık" dedi.

İnönü, SHP'nin 11-12 Eylül Kurultayı'na parti içi tartışmaları yaşamadan, büyük bir olgunluk içinde gidildiğini belirterek şunları söyledi:

"Tartışmaların olmaması bize şöyle bir olanak getiriyor: Parti yönetimi süreklidir, ancak zaman zaman genel başkan değişmeli. Nasıl değişecek genel başkan? Bunun için Türkiye'de alışılmış bir yol pek yok, demokratik ülkelerde nasıl oluyor? Demokratik ülkelerde kongrelerde genel başkan seçiliyor, sonra başkası seçiliyor.

Bizde büyük partilerde şimdiye kadar pek böyle olmadı. Uzun süre bir genel başkan devam etti. O başkan ya vefat etti, ya emekli oldu, ya cumhurbaşkanı oldu. Ondan sonra kongre yeni bir genel başkan seçti.

Bunun normal bir yolu olması lazım. Herkes eleştirirken bu partilerde ikinci, üçüncü adamın belli olmamasını söylüyor.

Onlar nasıl belli olur, gene seçimle belli olur. Birinin atamasıyla olmaz."

İnönü, partilerde birinin atamasıyla ikinci, üçüncü adamın belli olamayacağını vurgulayarak sözlerini şöyle sürdürdü:

"Burada bir öncülük etmemiz gerekiyor. Öncülük etmenin yolu bunu yapmaktır. Önümüzde şimdi kurultay var, kurultaya iki ay var. Şimdi tam zamanıdır, bundan sonra ne yapılacağına karar vermek. Ben şimdi diyorum ki; 11-12 Eylül Kurultayı'nda yeniden genel başkanlığa aday olamayacağım. Şimdiden o kurultaya genel başkan olmak isteyenler yavaş yavaş çalışmaya başlasınlar. Önümüzde iki ay var. Kurultayımız rahatlıkla seçim yapar."

Aday olmayacağı konusunda kararlı olduğunu belirten İnönü, "Bunu herhangi bir naz olarak söymemiyorum. Kararlı olarak söylüyorum. Çünkü istiyorum partimiz bir yönde bir öncülük yapsın" dedi. İnönü, Türkiye'de bir büyük partinin genel başkanının normal demokratik süreçle değişmesi gerektiğini, bundan kimseye zarar gelmeyeceğini, partiye de zarar gelmeyeceğini kaydederek şunları söyledi:

"Parti biraz uğraşır. Ama bir vefat olup yahut başka bir şey olup uğraşacağına, bunu iki ay içinde düşünerek zamanında hazırlığını yaparak gerçekleştirsin. Buna bizim partimiz öncülük edecektir.

Bunu şimdiye kadar kimseye söylemiş değilim. Şimdi Şimdi size söylüyorum. O bakımdan kimse üzülmesin. Herhangi bir art niyetim falan da yok. Partimizin bir öncülük yapmasını istediğim, zamanının geldiğini düşündüğümden söylüyorum."

Kararının önümüzdeki günleri hiçbir şekilde etkilemeyeceğini belirten İnönü, "Ben şimdi hükümetteyim, başbakan vekiliyim, devam ediyorum. Önümüzdeki hafta DYP başkan seçecek. Yeni bir koalisyon hazırlıkları yapacak. Ben bunların hepsinde genel başkan olarak bulunacağım. Kurultaya kadar genel başkan olarak devam edeceğim" dedi.

SHP'nin kurultayında yeni bir genel başkanı rahatlıkla seçeceğini kaydeden İnönü sözlerini şöyle sürdürdü:

"Zamanı gelmiştir, böyle olması hayırlıdır. Partimiz için, ülkemiz için daha iyi olacaktır. Ve bu da dediğim gibi öncülük etmenin onurunu partimize getirecektir."

Bir Adam!..

İLHAN SELÇUK *8 haziran*

Bu yazıyı nicedir yazmayı düşünüyordum, bir türlü elim varmadı.

Çünkü Erdal İnönü, Başbakan Yardımcısıydı, SHP Genel Başkanıydı, sıcak politikanın içindeydi, sol birbirini yiyordu, yazı yanlış yorumlanabilirdi.

Artık yazabilirim, çünkü İnönü, oturduğu koltukların hepsini bırakıyor.

★

Cüdamların cirit attığı iç politika ortamında İnönü gibi bir 'adam'a rastlamak kolay değil...

Küçük ya da büyük bir partinin genel başkanına hemen lider adı takılıyor. Ülkemizde liderlik ucuzladı. Her kümesin başında bir horoz, her partinin başında bir lider var; ama lider olmak bir şey değil, adam olmak güç...

Baba oğluna ne demiş: "Ben sana vezir olamazsın demedim, adam olamazsın dedim."

Öyküyü anımsayıp günümüze uyarlarsak, siyaset yaşamında lider geçinenlere ne söylenecek:

– Ey efendiler, biz size lider olamazsınız demedik, adam olamazsınız dedik...

Adam olmak.

Düşüncelerin ve davranışlarınla tutarlı bir bütünlük içinde bulunmak; olduğun gibi görünmek ya da göründüğün gibi olmak; sanatla ve bilimle alışverişinde siyasete duyarlığını geliştirmek; kendi kendinle alay edebilmek; kalabalıklara oynamadan halk yararını düşünebilmek; meydan nutku atmadan söyleyeceğini dile getirmek; gösterişe kaçmadan alçakgönüllü olabilmek; karşıdakinin seviyesizliğine inmeden yanıtını verebilmek; yumuşak bir görüntünün içinde kunt bir iradeyi gizleyebilmek; dalkavuklara mesafe koyarak gerçek insanları yeğlemek; tantanayı dışlayıp sadeliğin dengesinde durulmak; bayağılığın serbest piyasasında kişiliğini korumak; incelikli davranışını kimsenin gözünün içine sokmadan gerçekleştirebilmek; bildiklerine övünmemek, bilmediklerini öğrenmeye çalışmak; kuyunu kazanlara gülümseyebilmek; özlemlerle gerçeklikler arasındaki orantıyı doğru kurabilmek; politika çirkefinde kirlenmeden kulaç atabilmek; günlük siyaset pazarında bilgeliğin sağduyusunu yitirmemek...

Kolay mı?

★

Çehov'un "Martı" oyunu, ilk kez sahnelendiğinde yuhalanmıştır; Kafka öldükten sonra romanlarının değeri anlaşıldı; nice büyük ressam yaşarken yapıtlarını satamadı, bunun için "en iyi ressam ölü ressamdır" denir; ünlü bestecilerden çoğunun çağımızda çalınıp alkışlanan nice yapıtı, ilk kez çalındığında ıslıklanmadı mı?

İnönü, çok partili yaşamı kırk yıldan beri deneyen Türkiye'de yeterince anlaşılamadı, "zoraki politikacı"dır, siyasete atıldığı zaman kendisine:

–Sizde, diyorlardı, politikacı olmak için gerekli nitelikler yoktu.

Gülüyordu:

– Evet, yok...

Ancak siyaseti bildiğini iddia edenleri cebinden çıkardı, sırtüstü yere vurdu, ama ne solu bütünleştirebildi, ne de '83 rejimini tasfiye edebildi. Toplumun sol kesimindeki bilinç eksikliğinin bu sonuçta etkisi büyüktür. Sosyal demokratlar ve sosyalistler 1980'lerde tarihsel bir fırsat kaçırdılar; birleşebilselerdi, demokrasiyi gerçekleştirebilecek bir iktidarın yapılanması oluşacaktı.

★

İnönü, siyaset defterini kapattı mı?

Kimbilir?

Bilinen şu: Bugün oturduğu bütün koltuklardan kendi istenciyle ayrılıyor.

Bu da kolay iş değil, yapabilmek için 'cüdam' değil, 'adam' olmak gerek...

TARİŞ'e karşı ortak cephe

12 haziran

Ekonomi Servisi - Bir süre önce ateşkese varan tekstil ve konfeksiyoncular, ortak hedef olarak belirledikleri, 'dünya fiyatlarından pamuk alabilmek' için TARİŞ'i ikna operasyonuna başladılar. Önceki akşam Ekonomi Muhabirleri Derneği ile İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri'nin düzenlediği 'Tekstil Zirvesi', tekstil ve konfeksiyon sektörlerinin temsilcileriyle TARİŞ'in meydan savaşına sahne oldu.

Sektör temsilcileri, TARİŞ'i hükümet kararına uymayarak pamuğu dünya fiyatının üstünde satmak ve pamuk borsasını yükseltici bir tavırla hareket etmekle suçlarken TARİŞ Genel Müdürü **Oğuz Oyan,** "Bu yemeğin mönüsü benim" diyerek başladığı konuşmasında, dünya fiyatları üstünde satış yaptıkları iddiasını reddederek borsada düzenleyici bir rol oynayan TARİŞ'in tekstil sektörünün güvencesi olduğunu savundu. Oyan'ın "Çıkar kavgası yaptıklarını" söylediği sektör temsilcileri bunu sert dille kınadı. Zirve, her ne kadar anlaşmazlıkla sonuçlansa da tekstil ve konfeksiyoncular TARİŞ' in peşini bırakmamaya niyetli. İTKİB, pamuk fiyat politikasının değiştirilmesi amacıyla bir proje hazırlıyor. İTKİB yöneticileri önümüzdeki ay düzenleyecekleri toplantıya TARİŞ Genel Müdürü Oyan'ı davet ettiler.

Halit Narin "İhracatı 15 milyar dolar seviyesine getirebilmek için birbirimize kenetlenmeliyiz" diye konuştu. Bu hedefin tutturulması önündeki en önemli engelin TARİŞ'in fiyat politikası olduğunu savunan Narin, TARİŞ Genel Müdürü Oğuz Oyan'ı, "Ankara'nın en yüksek yerinden pamuğu dünya fiyatından satın talimatı gelmiş, ama kendileri tatbikatını yapmamıştır" diyerek eleştirdi.

Tekstil ve Hammadde İhracatçı Birlikleri Yönetim Kurulu Başkanı **Ertekin Ashaboğlu** ise TARİŞ'in hem dünya hem de İzmir borsası fiyatlarının üstünde pamuk sattığını belirterek "Yani biz TARİŞ'in eline düşmüş durumdayız. Borsa fiyatını TARİŞ belirliyor. Fiyatları yükselterek kârlılığını arttırmaya çalışıyor" diye konuştu.

GSD Başkanı Mahmut Abra da TARİŞ'in hükümet politikalarının kurbanı olduğunu söyledi. İTKİB Yönetim Kurulu Başkanı **Okan Oğuz** ise Türkiye'nin bugünkü yapısıyla konfeksiyon ve tekstil ihracatını arttıramazsa yaşayamaz durumda olduğuna dikkat çekti.

Genel Müdür Oyan, bu eleştirilere karşılık kendilerinin tekel olmadığı ve borsa fiyatlarından satış yaptıklarını belirterek "Neden TARİŞ hedeftir" diye sordu. Borsadaki 100-150 lira gibi farkların pamuğun stok maliyetinden kaynaklandığını anlatan Oyan, asıl sorunun da burada olduğunu ve kimsenin stok maliyetlerine katlanmak istemediğini söyledi. Oyan şöyle konuştu: "Bugün borsa 17 bin lira. Aralıkta borsaya 12 bin liradan çıktık, kimse bu fiyattan alıp stoklamadı. Pamuğu kimse stoklamıyor. Biz stoklamak zorunda kalıyoruz. Ama biz depo görevi yapmak istemiyoruz. Gerçek anlamda kooperatifçilik yapmak istiyoruz. Aslında tekstilin en büyük sorunu liranın değer kazanması ve eski teknolojidir."

Tekstilcilerin geçen yıl mayıs ayında alınan pamuğun dünya fiyatından satılmasına ilişkin Para Kredi Kurulu kararına uymadığı eleştirisini de yanıtlayan Oyan şöyle devam etti: "O sırada elimizde 15 bin ton pamuk vardı. Toplam 50 bin ton için yapılan talepler ise en kaliteli 5 bin ton içinde. Yani 5 bin ton mala karşılık 50 bin ton talep vardı. Bu kararı uygulamayarak ben sizi büyük bir kavgadan kurtardım."

Delege Demirel'i Dinlemedi...

HİKMET ÇETİNKAYA *14 haziran*

Atatürk Spor Salonu'nun önü her siyasal partinin büyük kongrelerinde ya da kurultaylarında tanık olunan görüntüleri yansıtıyor...

Gezgin satıcılar *"kısa günün hesabı"* için tezgâhlarını sabahın erken saatlerinde açmışlar. Delegeler tüm gece ya hiç uyumamışlar ya da birkaç saatlik uykuyla yetinmişler.

Atatürk Spor Salonu'nun önü ana baba gününe dönüşmüş. Zorlukla kalabalıktan sıyrılıp kendimizi içeriye atıyoruz. İçerisi tıklım tıklım. Tribünler yükünü almış. Tansu Çiller ile Köksal Toptan'ın posterleri izleyicilerin ellerinde dalgalanmaya başlamış...

Daha büyük kongrenin başlamasına bir hayli zaman var. Ama ortalıkta Köksal Toptan ve Tansu Çiller havası basılıyor. Tribünlerde oturanlar ayağa kalkıyor:

"Köksal Toptan geliyo!"

Salona giriyoruz. Tam karşıda Necmettin Cevheri ve onun yanında Esat Kıratlı. Az ötede ise Mehmet Gölhan, Hasan Ekinci, Mehmet Dülger ve Ali Şevki Erek oturuyorlar.

Bir delegeye soruyoruz:

"Kim kazanacak kongreyi?.. Başbakan kim olacak?.."

Verdiği yanıt şu oluyor:

Tansu Çiller başbakan..."

" İsmet Sezgin seçilemez mi?"

Başını sallıyor:

"Hayır, seçilemez. Biz kasım ayına kadar başbakan ve genel başkan aramıyoruz..."

"İsmet Sezgin seçilirse kasım ayında genel başkanlıktan çekilecek mi?"

Susuyor. Gözlerinde hınzır bir gülümseme okunuyor...

Delege "Bak" diyor ve ardından ekliyor:

"İsmet Abi'yi severim. Tamam, ama Cavit

Çağlar'ın tezgâhına geliyor. İsmet Abi böyle numaralara gelmemeliydi..."

Şaşırmamak elde değil...

"Neden tezgâha geldi? Yoksa bir şeyler mi oldu?"

Yanıtı şu oluyor:

"Cavit Çağlar kasım ayında İsmet Abi'yi kenara çekip kendisi genel başkan olmak istiyor. Durum bu. Delege böyle oyunlara gelmez."

"Ama Bedrettin Dalan da İsmet Sezgin'i destekliyor..."

"O da İsmet Abi'yi harcadı böylece. Düne kadar İsmet Abi, Tansu Hanım'ın önündeydi. Hava dün geceyarısı değişti. Seçim Tansu Ablamızın. Şimdi bunu böyle yazabilirsiniz..."

İşte tam bu sırada salonda bir dalgalanma oluyor. Bir anda yer yerinden oynuyor:

"Köksal Toptan geliyo!"

Tribünler ayakta, ama delegelerde bir kıpırdanma görülmüyor...

Bir görevli bizi hemen uyarıyor:

"Tribünlere değil, delegelere bakın..."

"Neden delegelere?"

Yanıt:

"Köksal Toptan Milli Eğitim'deki militanları getirdi buraya. Bunların tümü eski faşodur..."

Köksal Toptan salonda bir tur attı...

Görevli bir kez daha bizi uyardı:

"Tribün delegeleri Toptancı... Ama, az sonra Tansu Ablamız gelecek, o zaman görün siz gümbürtüyü..."

DYP Genel Başkan Vekili Mehmet Gölhan konuşmaya başladı. Ardından yine bir uğultu...

"Tansu Abla Geliyo!"

Tansu Abla geli. Aman ne geliş. Tribünler ayakta, delegeler ayakta...

Acaba bu iş bitti mi? Baba'nın verdiği işaret yanlış mı anlaşıldı?

Bir delege bizim Kemal Gökhan'a bağırdı:

"İşte tamamdır abi!"

Haydi hayırlısı... Ortalık bir anda karıştı. Necmettin Cevheri ve Hasan Ekinci ayakta. Her ikisi de Tansu Hanım'ı -pardon Tansu Abla'yı destekliyor. Ayak altında kalmamak için kendimi bir köşeye attım.

Aynı görevli yine yakaladı beni. Bu kez delegeleri gösteriyor:

"Delegelere bak abi! Dikkatli bak abi!"

Delegeler ayakta, bir türlü oturmuyor...

Az sonra İsmet Sezgin giriyor salona. Fazla bir ilgi yok. Delegeler Tansu Hanım'a gösterdiği ilgiyi İsmet Sezgin'e göstermiyor.

Neden?

Galiba Necmettin Cevheri önceki gece İsmet Sezgin'e şöyle demiş:

"İsmet, 40 yıllık arkadaşımsın, üzülmemen için adaylıktan çekil..."

Salondaki hava Tansu Çiller'in lehine esiyordu, bizim ilk izlenimlerimize göre. Havanın değişeceği yolunda ise bir belirti yoktu...

Diyorlardı ki:

"Baba'nın işareti Tansu Hanım'a yaradı..."

Yazıyı ilk kalıplara yetiştirmek için salondan ayrıldığımızda Tansu Çiller konuşuyordu...

Bindiğimiz taksi şoförüne sorduk:

"İsmet Abi mi, Tansu Abla mı başbakan olsun?.."

Şoför *"Tansu Abla"* dedi. Ardından da ekledi:

"Ben ANAP'lıyım, ama olsun..."

Dedik ki:

"Murat Karayalçın da SHP' nin başına geçsin mi?"

Şoför gülümsedi:

"ANAP'lıyım, ama o zaman oyumu SHP'ye veririm..."

Şoför Karadenizli değildi.

Gerçekten taksi şoförünün içine doğmuş olacak ki Tansu Çiller, Süleyman Demirel'e karşın delegelerin desteğini alarak DYP Genel Başkanı oldu.

İlk turda Tansu Çiller 574 oy aldı. Umduklarını bulamayan İsmet Sezgin ile Köksal Toptan adaylıktan çekildiler. İkinci turda 933 oy alan Tansu Çiller, Türk siyasal yaşamında ilk kadın başbakan oluyordu artık...

Şimdi yeni bir dönem başlıyor. Bu dönemde ülkeyi aşılması oldukça güç sosyal ve ekonomik sorunlar bekliyor...

DYP-SHP koalisyonu ne olacak?

Orasını şu aşamada kestirmek oldukça zor...

ABD ile ilişkilerde 'ortaklık' dönemi

15 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) – ABD Dışişleri Bakanı Warren Christopher'ın Ankara ziyaretinin, iki ülke arasında "geliştirilmiş ortaklık" ilişkilerinin bugüne değin işlerlik kazanmamış olan ekonomi ve teknoloji ayağının, ABD Başkanı Bill Clinton yönetimince harekete geçirilmesi açısından önem taşıdığı vurgulandı.

Cumhuriyet'e bilgi veren üst düzey hükümet kaynakları, Christopher'ın ziyareti ile iki ülke arasındaki "geliştirilmiş ortaklık" kavramının bu yıl başında işbaşına gelen Clinton yönetimince en üst düzeyde teyit edilmiş olduğuna dikkat çektiler.

Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası, Türkiye ile ABD arasında geleneksel askeri ağırlıklı ilişkilerin ekonomik ve teknolojik temasları da içine alacak biçimde genişletilmesiyle iki ülke arasında "geliştirilmiş ortaklık" kavramı oluşturuldu.

Ancak taraflar, siyasi ve askeri istişarelerini düzenli olarak sürdürürken savunma sanayiinde de

işbirliğinin arttırılmasını öngören ekonomik ve teknolojik ilişkilerin geliştirilmesi yönünde bugüne kadar somut bir adım atmamışlardı. Ancak üst düzey hükümet kaynakları, Christopher'ın ziyaretinde önümüzdeki kasım ayında bütün ekonomik konuların ele alınacağı bir ekonomik komite toplantısının yapılmasının kararlaştırıldığını söylediler.

Karma Ekonomik İşbirliği Komitesi'nin bulunmadığı Türkiye ve ABD arasında böyle bir eşgüdüm toplantısının yapılmasının önemine değinen yetkililer, ayrıca bu tür bir ekonomik işbirliğinin Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu (IMF) ya da Dünya Bankası gibi hükümetlerin üzerlerinde etkinliği bulunan uluslararası kuruluşlardan Türkiye'ye kredi temininde önemli bir unsur olduğuna dikkat çekiyorlar.

Amerikan yönetiminin, Türkiye dahil pek çok ülkeye askeri yardımlarını azalttığı ya da hibeden düşük faizli krediye dönüştürdüğü bir sırada, Türkiye ve ABD arasındaki savunma sanayii işbirliğine de ağırlık verilen ekonomik ve teknolojik ilişkilerinin harekete geçirilmesinin, Türkiye'nin de işine geldiği vurgulanıyor. Bir yetkili "Tek taraflı hibe yardımı azalırken ekonomik ve teknolojik işbirliğinin geliştirilmesi bizim de işimize geliyor. Bedava yardım alacağımıza ekonomimizi, ihracatımızı, savunma sanayimizi geliştirelim" diye konuştu.

Türkiye, hibe olarak verdiği ekonomik yardımları, ABD'ye olan borçlarını ödemede kullanıyor. Amerikan yardımlarının, son iki mali yılda da düşük faizli krediye dönüştürülmesi, halen ABD'ye Dış Askeri Yardım (FMS) kredilerinden dolayı 7.5 milyar dolar borcu olan Türkiye'yi bir ek borç yükü altına itmişti. Türk yetkililer bu oranın yönetimce korunmasının, Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın (SEIA) 1987 yılında imzalanan "ek mektubuna" aykırı bir tutum olduğunu vurguluyorlar.

Dün ülkemizden ayrılan Christopher'ın Türkiye'ye yaptığı kısa süreli çalışma ziyaretinin, Yunanistan'a ekonomik yardım yapılmamasına karşın Türkiye'ye yapılan ekonomik yardımın arttırılarak sürdürülmesinin biraz da olsa Türkiye'yi ikna etmiş olduğu gözleniyor.

Üst düzey bir hükümet yetkilisi, "ABD tarafının görüşlerinin mantıklı bir yönü var. Çünkü Türkiye'ye yapılan ekonomik yardım, güvenlik yardımı içine girdiği için Türkiye'yi Yunanistan'a karşı korumuş oluyor" görüşünü dile getirdi.

Özel sektör dış krediye alıştı

23 haziran

ANKARA 'AA)–Son beş yılda özel sektörce yurtdışından sağlanan orta ve uzun vadeli kredilerde önemli oranda artış olduğu bildirildi.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkililerinden edinilen bilgiye göre 1988 yılında özel sektörce alınan toplam 927 milyon dolarlık dış kredi miktarı, 1989'da 705 milyon dolar, 1990'da 821 milyon dolar, 1991'de 1 milyar dolar, 1992'de 1.5 milyar dolar oldu. Böylece 1988'e göre özel sektörce alınan kredilerde yüzde 63 oranında artış kaydedildi.

Aynı dönemde, kamu sektörünün yurtdışından sağladığı orta ve uzun vadeli kredi miktarı ise yüzde 14 oranında arttı. 1988'de 5.7 milyar dolar olan kamu sektörü kredileri, 1989'da 4.9 milyar dolar, 1990'da 3.7 milyar dolar, 1991'de 5.3 milyar dolar, 1992'de 6.5 milyar dolar oldu.

1992 yılı sonu itibarıyla özel ve kamu sektörünce sağlanan orta ve uzun vadeli kredilerin toplamı ise 8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. Bu miktar 1988 yılında 6.7 milyar dolar düzeyinde bulunuyordu.

Hazine yetkilileri, özel sektörün yeterli sermaye birikimini sağlayana kadar her yıl daha fazla dış borçlanmaya gidebileceğini belirterek şunları söylediler: "Türkiye gibi uluslararası piyasalarda entegrasyona girmeyi amaçlayan ve uluslararası pazarda rekabet etmeye çalışan ülkelerde yeterli sermaye birikimi sağlanana kadar, faaliyetlerin yurtdışından sağlanan kaynaklarla desteklenerek sürdürülmesi zorunluluğu, kalkınma hedefleri ile orantılı olarak her yıl daha fazla dış borçlanmaya gidilmesine yol açmaktadır.

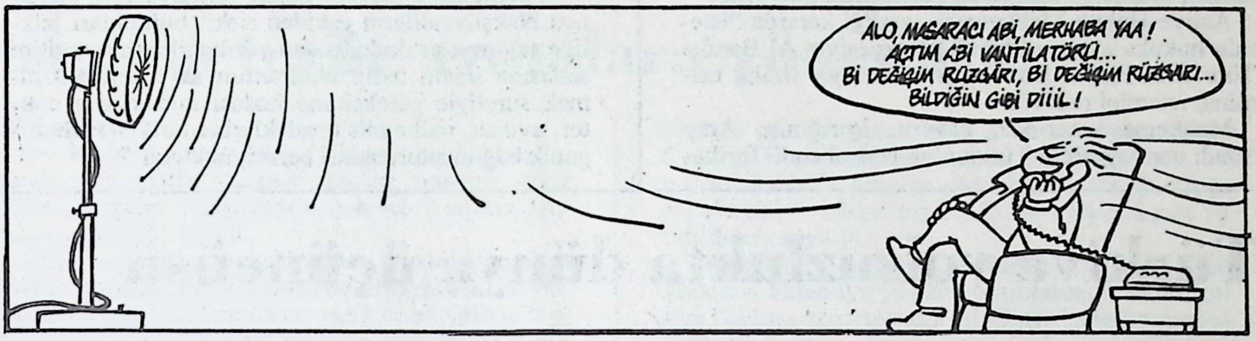
İç ve dış faiz hadleri arasındaki fark ve TL/Döviz kurlarının enflasyonun altında veya başabaş bir seyir izlemesinin de bir sonucu olarak yurtdışından sağlanan kredilerin nispi olarak ucuzlaması, döviz kredisi kullanmayı cazip hale getiriyor. Bu durum, özel sektörün, Türk bankalarının yurtdışında yerleşik şubelerinden sağlamış olduğu kredilerde artışa yol açıyor."

Öte yandan, özel sektör kredilerinin yüzde 79'u ikili anlaşmalarla sağlandı. Kreditörler incelendiğinde ise en yüksek paya sahip ülkelerin sırasıyla 234 milyon dolar ile Almanya, 167 milyon dolar ile İngiltere ve 159 milyon dolarla da Fransa olduğu belirlendi.

Özel sektörce sağlanan kredilerin yüzde 74'ü

ABD Doları, yüzde 13'ü Alman Markı cinsinden alındı.

Özel sektörde en yüksek krediyi 415 milyon dolar ile imalat, 339 milyon dolar ile de mali sektör sağladı. Ulaştırma haberleşme sektörü 121 milyon dolar, sağlık sektörü 79 milyon dolar, inşaat sektörü 216 milyon dolar, gıda sektörü 66 milyon dolar, turizm sektörü 99 milyon dolar kredi aldı.

'Satışlar, ekonomiyi kurtarmaz'

25 haziran

Ekonomi Servisi – Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı **İlhan Kesici,** hızlı özelleştirmenin, kamu finansman ihtiyacı ve diğer ekonomik sorunları çözemeyeceğini söyledi. Türkiye'de toplam KİT varlığının 35 milyar dolar (yaklaşık 400 trilyon TL) olduğunu belirten Kesici, "Bir yılda 2.5. milyar dolarlık özelleştirme yapılsa 25 trilyon lira eder. Devletin bu yıl ödeyeceği faiz 90 trilyon lira. Özelleştirme hızlandırılmalı, ama ekonomik sıkıntılardan kurtulmak için buna bel bağlanacaksa, Türkiye ekonomisi rahatlamayacaktır" dedi.

İstanbul Sanayi Odası'nın aylık olağan meclis toplantısında konuşan Kesici, birkaç gün içinde açıklayacakları yeni milli gelir serisi ile 1950-1993 arasındaki tüm ekonomik verilere bakınca, enflasyonla ilgili en önemli gerekçe olarak gösterilen kamu finansman açığının enflasyonu ifade etmekte yetersiz kaldığının anlaşılacağını söyledi. Son 10 yılda yüzde 50'nin altına düşmeyen enflasyon oranını, eski milli gelir serisine göre yüzde 7.3, yeni seriye göre yüzde 5.6 oranında olan kamu açığını açıklamayacağını vurgulayan Kesici, mali sistemin daha gelişmiş olması halinde kamu açıklarının ürkütücü olmadığını söyledi. Reel bütçe gelirlerinin yüzde 95'inin personel ve faiz harcamalarına gittiğine dikkat çeken Kesici, "Bu bombanın nasıl patlayacağını kimse tahmin edemez. Konsensüsle çok doğru kararlar alınmazsa, ekonomiyi ciddi bir tehlike bekliyor" dedi.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Memduh Hacıoğlu** da yeni hükümetin sadece telefon satışı ve Sümerbank'ın tasfiyesiyle yetinmesinin yanlış olacağını savunarak, **"Hiç başlamamak, bu işi göstermelik olarak yapmaktan daha doğrudur"** dedi.

Hacıoğlu, **"Her kesim kendine düşeni yapacak inancındayım, ama rant kesimi ve siyasetçilerin de aynı sorumluluğu paylaşacaklarına inanmak biraz güç geliyor"** diye konuştu.

Yargıtay'dan Al-Baraka'ya ret

26 haziran

İstanbul Haber Servisi – Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu'nun bir haber nedeniyle gazetemiz aleyhine açtığı bir milyar liralık tazminat istemini reddeden İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin kararı Yargıtay'ca onandı. Mahkemenin verdiği ret kararının 'gerekçesini' değiştiren Yargıtay 4. Hukuk Dairesi "Cumhuriyet gazetesinin benimsediği ilkeler doğrultusunda yayın yaptığına" karar verdi.

4 Ocak 1990 günü yayımlanan "Tarikatlar Devlete Sızdı" ve "Orduda İrtica Soruşturması" başlıklı haberler nedeniyle Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu, 1 milyar lira tazminat istemiyle dava açmıştı. Al Baraka'nın avukatları, kuruluşlarının finans sektöründe yeni bir müessese olduğunu, ciddi, ağırlıklı bir kurum olduğunu belirterek haberde kurum hakkında haksız suçlamalarda bulunulduğunu öne sürmüşlerdi.

Gazetemiz avukatları **Fikret İlkiz, Gülçin Çaylıgil** ve **Öznür Gündoğdu** tarafından mahkemeye verilen yanıt dilekçesinde ise haberin Missouri Üniversitesi Politika Bilimi Bölümü'nde görevli Dr. **Birol Ali Yeşilada**'nın "İslam, Dolar ve Politikalar: Türkiye'de Suudi Arabistan Sermayesinin Politik Ekonomisi" başlıklı raporundan alıntılarla yazıldığını açıklamışlardı. Bu raporun, **Gencay Şaylan** ve **Uğur Mumcu**'nun kitaplarından yararlanarak hazırlandığının belirtildiği yanıt dilekçesinde şöyle denilmişti:

"Cumhuriyet gazetesi kurulduğundan bu yana Atatürk ilkelerini, laikliği savunan, irtica tehlikesine karşı halkı uyarmayı, şeriat düzenine karşı ol-

mayı görev bilen bir gazetedir. Bu nitelikteki bir gazete için Türkiye'ye girmiş Arap sermayesinin ekonomik, politik, dini boyutlarını inceleyen, bu sermayenin Türkiye için tehlike oluşturabilecek yönlerini açıklayan bir rapordan özetler alıp yayımlamak, sadece ve sadece bir gazetecilik görevidir."

Asliye Hukuk Mahkemesi, verdiği kararda "istemin hukuka aykırı olduğu" gerekçesiyle Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu'nun 1 milyar liralık tazminat istemini reddetti.

Mahkeme kararında, haberin içeriğinin, Arap Suudi sermayesinin Türkiye'de Nakşibendi Tarikatı'na mensup şahıslarla birlikte ortaklık kurmaları olduğunu belirtti.

Haberde, finans kurumlarına ANAP iktidarının kolaylık gösterdiğinin açıklandığının bildirildiği kararda şöyle denildi:

"Yayımlanan yazıda, İslam sermayesiyle güçlenen Nakşibendilerin eskiden riskli buldukları laikliğe saldırıyı artık doğrudan yürütebildikleri, eğitim sahasına imam hatip okullarının sayısının arttırılmak suretiyle gereksinme fazlası mezunların doktor, avukat, mühendis mesleklerine tarikatlar ile organik bağ oluşturdukları belirtilmektedir."

Türkiye yolsuzlukta dünya üçüncüsü

28 haziran

Haber Merkezi – Türkiye rüşvet ve yolsuzlukta dünyada üçüncü sırada. Merkezi Cenevre'de bulunan Dünya Ekonomik Forumu'nun uluslararası rekabet edebilirlik düzeyleri konusunda hazırladığı raporda, ülkelerdeki yolsuzluklar ve rüşvet ilişkileri değerlendirildi.

Yönetici ve bürokratlar arasında yapılan kamuoyu yoklamalarına dayanan rapora göre Danimarka ve Yeni Zelanda'da neredeyse hiç yolsuzluğa rastlanmazken İtalya ve İspanya, değerlendirmede ilk iki sırayı paylaşıyor. Ankete katılanların yüzde 70'e yakın bir kısmı Türkiye'yi yolsuzluk ve rüşvetin en yaygın olduğu ülkelerden birisi olarak görüyor. Sonuçlara göre Türkiye üçüncü sırada.

Türkiye'nin hemen ardından, dördüncü sırada yer alan Yunanistan'da yolsuzluk ve rüşvetin yaygın olduğuna inananların oranı, yine yüzde 60'ın üstünde. Japonya'nın bu sıralamada Türkiye ve Yunanistan'ın ardından beşinci sırada yer alması oldukça dikkat çekici. Yoklamaya katılanların yüzde 50'si Japonya'da yolsuzluk ve rüşvetin yaygın olduğuna inanıyor. Sıralamaya göre Japonya'yı Fransa, Portekiz, Avusturya, Belçika / Lüksemburg, ABD ve Almanya izliyor.

Türkiye'de yolsuzluk ve rüşvet söylentilerinin odağını hayali ihracat olayları ve ihaleler oluşturuyor. Özellikle ANAP hükümetleri döneminde hayali ihracat söylentileri yoğunlaşmıştı. Koalisyon hükümetinin işbaşına gelmesinden hemen sonra kurulan Hayali İhracat Araştırma Komisyonu, 3 bin sayfalık bir dosya oluşturdu. Dosyada, çok sayıda işadamının yanı sıra bürokrat ve politikacının olduğu belirtiliyor. Bu komisyonun çalışmaları önümüzdeki günlerde Hayali İhracat Soruşturma Komisyonu'nca değerlendirilecek..

İhalelerdeki rüşvet ve haksız ödeme konusu ise birinci koalisyon hükümeti döneminde Devlet Bakanı **Orhan Kilercioğlu** koordinatörlüğünde araştırılmıştı. Halen ANAP hükümetlerinin Bayındırlık ve İskân Bakanları **Cengiz Altınkaya** ve **Safa Giray** "otoyollar ihalesinde" yüklenici firmalara haksız ödeme yapılmasını sağladıkları gerekçesiyle Yüce Divan'da yargılanıyor. Eski Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın**'ın adının da karıştığı ambulans ihalesi ile ilgili soruşturma devam ediyor.

Turizmde korku

GÖKSEL POLAT / YUSUF ÖZKAN

29 haziran

ANKARA / ANTALYA – Antalya'da önceki gece dört ayrı yerde gerçekleştirilen bombalı saldırılardan sonra, güvenlik güçleri, turistik bölgelerde alarma geçirildi. İçişleri Bakanlığı, kıyı şeridindeki yerleşim birimlerinde havadan, denizden ve karadan kontrolleri arttırırken özellikle Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesiminden yanaşan tekne ve gemileri gözaltına aldı. Teröristlerin yeni eylemlere girişebileceği dikkate alınarak önlemler Antalya, Marmaris, Fethiye, Muğla'da yoğunlaştırıldı. Bombalı saldırı sonrasında kuşkulu görülen kişilerin gözaltına alındığı, bu arada yaralanan 12'si turist 22 kişinin sağlık durumlarının iyi olduğu bildirildi.

Antalya'da önceki gece gerçekleştirilen bombalı saldırılar, İçişleri Bakanlığı'nın bütün dikkatini bölgeye çevirmesine yol açtı. İçişleri Bakanlığı'nda önceki gece saat 02.00'ye kadar süren turistik bölgelerde alınan önlemleri gözden geçiren üst düzeyde bir toplantı yapıldı. İçişleri Bakanı **Mehmet Gazioğlu**'nun da katıldığı toplantıda, turistik bölgelerin denizden, havadan ve karadan kontrolünün arttırılması benimsendi. Bu çerçevede, teröristlerin özellikle Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesiminden botlarla, teknelerle ya da gemilerle bölgeye sızabileceği duyumu üzerine Sahil Güvenlik Komutanlığı'na ait 52 adet bottan 30 kadarının denizden kontrolleri yoğunlaştırmak için Antalya, Marmaris, Muğla ve Fethiye kıyı şeridinde görevlendirilmesi kararlaştırıldı. Ayrıca, turistik bölgelerdeki valilere şifreli bir genelge gönderilerek turistik tesislerin olası saldırılara karşı kendi önlemlerini arttırmaları istendi.

Alınan önlemler çerçevesinde militanların Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesiminden Türk kıyılarına

tekne, bot ve gemilerle sızabilecekleri duyumu üzerine, Sahil Güvenlik Komutanlığı alarma geçirildi. İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu, dün sabah Sahil Güvenlik Komutanı Tümgeneral **Niyazi Ulusoy** ile görüşerek bu konuda alınması gereken önlemleri değerlendirdi. Tümamiral Ulusoy, daha sonra Müsteşar **Fahri Öztürk**'le de denizden alınması gereken önlemler konusunu ele aldı.

İslamcı terör aydınlara yöneldi

30 haziran

Dış Haberler Servisi – Cezayir'de radikal İslamcı militanlarla hükümet güçleri arasında sekiz aydır süregelen çatışmaların çok tehlikeli bir aşamaya geldiği bildirildi.

ABD'nin etkili gazetelerinden Washington Post İslamcı militanların namlularını artık hükümet yetkililerine değil, aydınlara çevirdiğini böylelikle topluma korku ve yılgınlık yaymayı amaçladığını bildirdi.

Washington Post'un önceki günkü haberinde özetle şu görüşlere yer verildi:

İslamcı militanlar yeni bir terör kampanyası başlatmış görünüyor. Militanlar üç aydan bu yana hedeflerini hükümet yetkililerine değil, önde gelen aydınlar arasından seçiyor.

Geçen hafta ülkenin tanınmış sosyologlarından **Muhammed Bukobza** evinde kızının önünde boğazı kesilerek öldürüldü. Bukobza'dan önce de militan İslamı hoşgörüsüzlüğünden ötürü eleştiren ve toplumu modernleştirmek için kökten adımlar atılmasını isteyen 5 bilim adamı suikasta kurban gitti.

Cezayir'in sevilen romancılarından **Raşit Mimoni,** İslamcı militanların bu cinayetleri laik kitleleri sindirmek amacıyla işlediğini söylüyor. Mimoni, hükümet ile militanlar arasında 8 aydır süren ve karşılıklı 800 kişinin ölümüne yol açan çatışmalardan sonra namluların şimdi toplumda ün yapmış kişilere çevrildiğine dikkat çeken Mimoni, **Tahar Caut** gibi tanınmış bir yazarın öldürülmesinin, bin polisin öldürülmesinden daha büyük etki yarattığını, çünkü böylelikle toplumda bir korku havası yaratıldığını söylüyor.

Cinayetler Cezayir toplumunda korku ve kuşku yaratmış bulunuyor. İslamcı militanların bazı camilere "ölüm cezasına çarptırılanların" adlarını postaladığı söyleniyor. Ayrıca kahvelerde, üniversitelerde 150 kişilik bir "kara liste"den söz ediliyor.

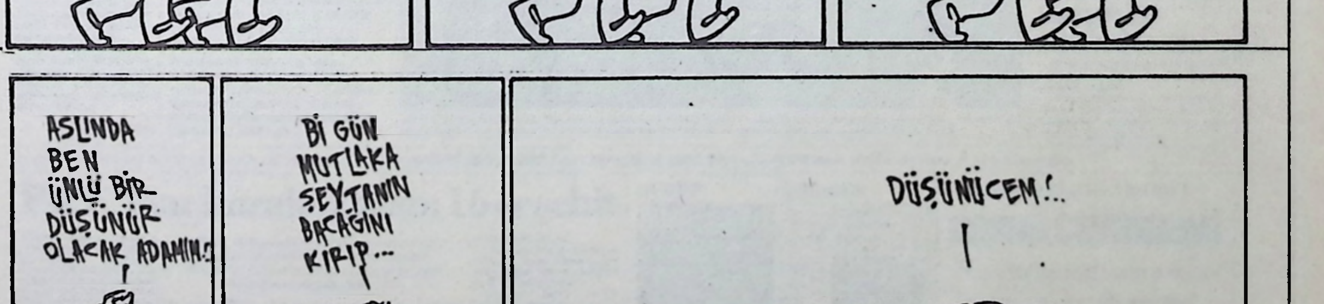
Ordu çatışmaların başlamasından bu yana başkent Cezayir'de alarm durumunda. Bu çerçevede kentte kilit noktalarını denetlemek ve kuşkulu bölgelerde sürekli devriye gezmek amacıyla 15 bin asker görev yapıyor. Ancak askerlerin varlığı kamu düzenine katkıda bulunmaktan çok huzur kaçırıcı bir etkiye yol açıyor.

Tüm bu etmenlere ekonominin kötü durumu da eklenince yönetimin toplumun güvenini kazanması zorlaşıyor.

Gence de devlet topluma umut aşılamaya çalışıyor. Ülkede yönetimi elinde bulunduran ordu destekli Yüksek Devlet Konseyi yıl sonunda iktidarı geçici bir organa bırakacağını ve bu organın büyük olasılıkla 1996'dan sonra yapılacak serbest seçimlere dek ülkeyi yöneteceğini açıkladı.

Hükümet yetkilileri o zamana kadar Cezayirlilerin ülkeyi İslami düzene geçirmeye yönelik hareketlerinin azalacağını umuyor.

PARANIZIN DEĞERİNİ KORUMADA DOĞRU BANKADAN DOĞRU KARAR
ŞEKERBANK

Cumhuriyet

FAİZ ORANLARIMIZ
1 AY VADELİ % 53 6 AY VADELİ % 72
3 AY VADELİ % 64 1 YIL VADELİ % 74
ŞEKERBANK

70. YIL SAYI 24742/5000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 4 TEMMUZ 1993 PAZAR

Geleceğimiz İçin...

Sivas'ta halk edebiyatımızın büyük ozanlarından Pir Sultan Abdal için düzenlenen şenlikler çok acı bir sonla kapandı. Türkiyemizi insanlık karşısında utandıracak bir katliamla noktalandı.

Bu katliam hiçbir nedenle haklı gösterilemez.

Çağımızda hiçbir gerekçe, insanları diri diri yakmanın mazeretini oluşturamaz.

Tarih kitapları, Ortaçağ Hıristiyanlığında dinsel suçlamalarla insanların yakıldığını yazarlar; 21'inci yüzyıla yaklaşırken Anadolu'da şeriatın ortaçağını hortlatmak isteyenlere ne ödün verilmeli ne de onları haklı gösterebilecek bir tutuma girilmelidir.

Ne yazık ki DYP-SHP koalisyonunun İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu, daha kanlı olayın dumanı tüterken talihsiz bir açıklama yaparak "Sivas'ta meydana gelen olaylara, yazar Aziz Nesin'in tahrik edici konuşmaları, Türk halkını aşağılayan deyimleri ve kültür sarayı önüne dikilen heykele duyulan tepkinin neden olduğunu" söyledi.

Bu yaklaşım eski deyişle "vahim" bir içerik taşıyor.

Yeni İçişleri Bakanı her şeyden önce "halk" kavramıyla bir katliama yol açan kalabalık arasındaki ayrımı bilmeli ve suçluların savunması anlamına gelebilecek yorumlardan kaçınmalıdır.

Ancak bu eğilim yalnız İçişleri Bakanı'nda görülmüyor, Meclis'te ve basında da benzeri yönelişler gözleniyor.

Bir oteli, içindeki şair, yazar ve sanatçılarla birlikte yakan kafayı onaylayanlar ya da böyle bir eyleme gerekçe aramaya kalkışanlar, Almanya'da yaşayan Türkleri, içinde yaşadıkları evleriyle birlikte yakan ırkçılara söyleyecek sözlerinin kalmayacağını düşünmüyorlar mı?..

*

Sivas'taki facia, yıllardan beri şeriatçılığa yapılan yatırımların doğal sonucudur.

Bu sonucu savunmaya kalkışanlar, yarın öbürgün neler yapabileceklerini de şimdiden açığa vurmuş oluyorlar. Laik Türkiye Cumhuriyeti'ni, Ortadoğu'da örnekleri görülen şeriat devletlerine dönüştürmek isteyenler, bu yolda çok ilerlemişler, genç kuşaklar arasında antilaik eğitimle taban oluşturmuşlardır.

Kara irtica, planlı, programlı, sistemli bir gelişme sürecinde devlet olanaklarını kullanıyor.

Bir gün gelecek laik cumhuriyeti bir yaşam biçimi sayan yurttaşların gözleri açıldığı zaman iş işten geçmiş olacak...

Eğer Sivas'taki katliam, bu yolda tüm acılarına karşın kamuoyunun gözlerini açabilirse, bir teselli noktası bulunabilir.

Türkiye Batı'da benimsenmiş insan hakları ve özgürlüklerine dayalı demokrasinin sınırında bulunuyor; bu sınırdan ötesindeki rejimlerin hiçbirinde vicdan ve fikir özgürlüğünün varlığı ileri sürülemez.

Madımak Oteli katliamı, Türkiye'nin de ne büyük bir tehlike karşısında bulunduğunu açıkça gösterdi.

Eğer "aydınlık, laik, özgür bir Türkiye"de yaşamak istiyorsak, "kara irtica" karşısında demokratik bir seferberliğe tez elden başlamak zorundayız.

Cumhuriyet

Devlet seyirci kaldı

▶ Sıvas'ta adım adım büyüyerek genişleyen ve ayaklanmaya dönüşen olayların önceden hazırlandığı öne sürülüyor. Kentteki güvenlik güçlerinin olayları önlemekte yetersiz kaldığı, olaylar daha büyümeden göstericilere müdahale edeceği yerde gelişmeleri izlemekle yetindiği belirtiliyor.

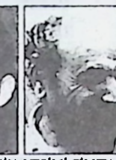
Sıvas'ta yanıt bekleyen sorular

1 Bir gün önceden yapılan protesto çığrısına karşın polis neden önlem almadı? **2** Göstericilerin sayısı ikindi namazından sonra on bini aşarken neden iki manga asker ve 400 polisle yetinildi? **3** RP'li Belediye Başkanı Temel Karamollaoğlu, göstericileri destekledi mi. Karamollaoğlu, göstericilerce neden alkışlandı? **4** Vali'nin saat 15.00'den itibaren başlayan acil yardım talebi hükümetçe neden dikkate alınmadı? **5** Dinci kalabalığın polis minibüslerindeki hoparlörü kullanarak ezan okuduğu söyleniyor. Bu doğru mu? **6** Gösteriler için çevredeki yerleşim birimlerinden gelenler olduğu söyleniyor. Bu doğru mu? **7** Göstericiler arasında yaşları 14 ile 18 arasında değişen Milli Gençlik Vakfı yurtlarında kalan öğrencilerin de olduğu biliniyor. Bu öğrencileri kim organize etti?

ASIM BEZİRCİ
Edebiyat eleştirmeni ve yazar (Öldürüldü)

BEHÇET AYSAN
Şair ve hekim (Öldürüldü)

HASRET GÜLTEKİN
Ozan ve bağlama ustası (Öldürüldü)

NESİMİ ÇİMEN
Üç telli cura'nın son ustası (Öldürüldü)

MUHLİS AKARSU
Ozan ve derlemeci (Öldürüldü)

METİN ALTIOK
Şair, felsefeci (Halen komada)

AYDOĞAN YAVAŞLI
Yazar (Ağır yaralı)

Sıvas Valisi 'Gösterici grup hükümet konağı önüne geldiğinde öleceğimizi sandık'

Katliamda Hizbullah izi

▶ Sıvas'ta olayların şoku sürüyor. Katliamda Milli Gençlik Vakfı yurtlarında kalan öğrencilerin etkin rol oynadığı belirtilirken polis Hizbullah parmağı üzerinde duruyor. Dün Sıvas'a gelen Erdal İnönü, 'Laik düzen, özgür düşünce ortadan kaldırılamaz' diye konuştu

▶ Sıvas Valisi Ahmet Karabilgin olaylar nedeniyle 35 kişinin gözaltına alındığını bildirdi. Karabilgin 'Silah kullanmayı kesinlikle düşünmedik. Saat 20.20 sıralarında hükümet konağı önüne gelen grup sloganlar atmaya başlayınca sonumuzun geldiğini düşündük' dedi.

SIVAS'TA CAN PAZARI-Göril dönmüş şeriatçıların yaktığı Madımak Oteli ve çevresi savaş alanına dönmüştü... Yaralılar kucaklarda öfkeli kalabalıktan kurtarılmaya çalışılırken etraf tam bir can pazarına dönmüştü (Fotoğraf: RIZA EZER)

AZİZ NESİN

'Beni suçlayan namussuzdur'

▶ Sıvas'ta ölümden dönen Nesin, Ankara'ya getirildikten sonra yaptığı açıklamada "Basında benim tahrikçi olduğum öne sürülüyor. Kesinlikle katılmıyorum. Tahrikçilik namussuzluktur, rezilliktir" dedi.

▶ Bugün düzenleyeceği basın toplantısında olaylarla ilgili bilgi vereceğini belirten Nesin, "Gericiler, 'şeriat isteriz diyenlerin' oylarına muhtaç oldukları için namussuzluk yapıyorlar" diye konuştu.

BAKANLAR KURULU

Polis çok gecikti

▶ Hükümet, Sıvas katliamının güvenlik güçlerinin geç kalmasından kaynaklandığında görüş birliğine vardı. Bakanlar Kurulu'ndan sonra bir açıklama yapan Çiller 'Olay Alevi-Sünni çekişmesi değil' dedi.

▶ SHP Grup Başkanvekili, Gürkan, TBMM'de hükümet programıyla ilgili partisinin görüşlerini açıklarken 'Halk tahrik edildi' dedi. İçişleri Bakanı ise Aziz Nesin'i suçladı.

GÖRGÜ TANIKLARI

RP'li başkan yönlendirdi

▶ Sıvas Belediye Başkanı Karamollaoğlu, sorunlara taşkınlıklara engel olmak için elinden geleni yaptığını, tam on yedi kez konuştuğunu söylüyordu.

▶ Ama olaydan kurtulanlar adına hazırlanan bildiriyi Başbakan Vekili Erdal İnönü'ye okuyan yazar Hidayet Karakuş'un yargısı şöyleydi: "Belediye Başkanı olayları açıkça tahrik etmedi, ama yönlendirdi."

TEPKİLER

Muhalefet olaya farklı bakıyor

▶ **Erbakan** Olaylar Sıvas'a gitmiş bir ekibin halkı tahrik etmesinin sonucudur.

▶ **Baykal** Hükümet üzerine düşeni yapmadı. Olaylara neden olanların davranışları meşrulaştırılmamalı.

▶ **Türkeş** Fikir hürriyetine saygılı olmalı, tahriklere kapılmamalıyız. Bir tahrik unsuru da olmamalıyız.

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Olayları Bir Niteleseler de...

Bir koşul gerçekleşmezse yargının sürdüreceği sağlıklı bir soruşturma yetersiz kalacak.

Otel odalarında dumandan boğularak ölenlerin sorumlularını -tabii bulunabilirse- saptamak sorunu çöz-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

CUMHURİYET MUHABİRLERİ SIVAS'TAN BİLDİRİYOR- ÇETİN YİĞENOĞLU, GÖKSEL POLAT, HATİCE BİÇER, AHMET ŞIK, KENAN BİLİZ'in haber ve izlenimleri ■ 12, 13, 14 ve 15. Sayfalarda.

PKK'lılar karakol bastı: 16 er şehit

▶ PKK militanlarının önceki gece Mardin'in Dargeçit ilçesi yakınlarındaki bir karakola roketatar ve uzun namlulu silahlarla saldırısı sonucu 16 er ve erbaş şehit oldu.

Haber Merkezi-Mardin'in Dargeçit ilçesi yakınlarındaki bir jandarma karakoluna saldıran PKK militanları, 16 er ve erbaşı şehit ettiler. Hakkari'nin Çukurca ilçesinde PKK militanlarının baskın mezrada 1 köy korucusu öldü, 3 köy korucusu da yaralandı.

Dargeçit yakınlarındaki Çelik Jandarma Karakolu'na PKK militanlarının saldırısı saat 22.30 sıralarında gerçekleşmiştir. PKK militanlarının roketatar ve uzun namlulu silahlarla karakola yaptığı saldırıda 16 er ve erbaş şehit oldu. Şehit olan askerlerin kimlikleri şöyle:

Erler: Ramazan Atkaya (Burdur), Metin Hoşhoğlu (Denizli), Eyüp Atan (Çanakkale), Mehmet Türk (Trabzon), Nezir Erdem (Giresun), Hasan Araç (Zonguldak), Cemal Özcan (Niğde), Yusuf Özbek (Adana) ve Erol Şafak (Rize).

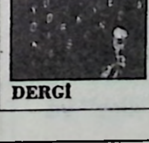
Onbaşılar: Nazım Alanbayan (Çorum), Resul Adanır (Trabzon), Doğan Yılmaz (Kırşehir) ve Kadir Turan (Afyon).

Çavuşlar: Ercan Altınok (Bartın), Mehmet Doğağan (Maraş) ve Şenol Şahin (Balıkesir).

Saldırı üzerine Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan, Jandarma Asayiş Komutanı Korgeneral Necdet Özgen, Mardin

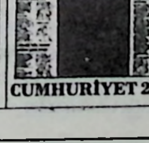
■ Arkası Sa. 17, Sü. 4'te

BUGÜN

DERGİ

HERGÜN

CUMHURİYET 2

Boşnakların Dramı

BOSNA CEHENNEMİ

*H*ava bahar değil barut kokuyor

Toplar durak bilmeksizin gürlüyor. Kent adım adım çökertiliyor. Tramvaylar, evler, insanlar hepsi nasibini aldı. Ama direnenler, saldırganları püskürtmeyi başardı

ARKA SAYFADA

'Rant Ekonomisi' ve Mimarlık Günü

OKTAY EKİNCİ *1 temmuz*

Kültür Bakanlığı, 1993'ü 'İstanbul Yılı' olarak ilan ettiğinde Sayın Fikri Sağlar bunun gerekçesini açıklarken şu saptamayı da yapmıştı: İstanbul'un kültür kimliğini oluşturan tarihsel ve doğal zenginlikleri, rant ekonomisinin baskısı altında yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bu gözlem, çevre değerlerinin neden korunamadığı konusunda, temel sorunu salt 'bilinç eksikliği' düzleminde görmeyi yeğleyen geleneksel devlet adamı tutumunun artık terk edildiğini göstermesi açısından da önem taşıyor. Çünkü gerçekten yaşanagelen süreç pek çok örnekle de kanıtlıyor ki kentlerin yaşam zenginliklerini yok eden duyarsız yapılaşma, giderek 'bilinçli' bir kalkınma politikasına dönüşen 'rant ekonomisi'nden kaynaklanıyor. O nedenle Sayın Bakan'ın değerlendirmesi, 'ne yapmalı' sorusuna da gerçekçi yanıtlar bulunabilmesine olanak sağlıyor.

Aslında bu süreç, salt ülkemiz için değil, pek çok gelişmekte olan ülke için de geçerli olan evrensel bir sorun.

Ekonomileri enflasyonun 'önlenemez yükselişine' tutsak edilen ülkelerde doğa ve tarih yağmasından elde edilen rantlar, sanayi ya da ticaret gibi 'rekabet riski' olan yatırımlardan çok daha büyük kazançlar getiriyor. Öyle olunca da enflasyonun üzerinde bir gelir sağlayabilecek, 'güvenceli' iş alanları, giderek sanayicilerin bile yeğledikleri 'yan ekonomik faaliyetler' arasına giriyor.

Örneğin Türkiye'de ve özellikle İstanbul'da hemen tüm büyük sanayi ve ticaret kuruluşlarının, son yıllarda 'yazlık villa ve toplu konut' sektöründe de nam salmaya başlamaları, bu sürecin bizdeki yansıması.

Plansızlık ve duyarsızlık gibi iki 'resmi' tutumumuz da bu sürece destek olunca, yine İstanbul'un korunması gereken tarım ve orman alanları, SİT'leri ve hatta su havzaları; önce buralarda ucuza arazi kapatıp, sonra da "'lüks' konutlar inşa ederek 'yeşil yaşam' adı altında pazarlayan firmaların yeni ve 'cazip' yatırım alanlarına dönüşüyor.

Yüze yakın ülkeden yaklaşık bir milyon üyesi olan Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), her yıl 1 temmuzda kutlanan Dünya Mimarlık Günü kapsamında 1992'nin gündemini 'Sürdürülebilir Kalkınma için Mimarlık' olarak belirlemişti.

UIA'nın bu gündemdeki amacı, tarihsel ve doğal değerleri yok ederek kentleşmeye 'giderek alışan' ekonomilerde, mimarlığın bu sürece karşı takınması gereken evrensel tutumlarını tartışmaya açmak; geleceğin yaşam kaynaklarının tüketilmeden ve kültürel kimliğe 'uyumlu olarak katılabilen' bir mimarlık eylemi için üye ülke mimarlarını göreve çağırmaktı.

Şimdi, 1 Temmuz 1993'te, bu evrensel görevin ülkemiz açısından önemi, daha bir 'yaşamsal' olarak kendisini dayatıyor.

Örneğin, yine son yıllarda gerçekleşen koruma projeleri arasında, tarihi köşklerin üzerlerine 'kat çıkmak' hızla yaygınlaşıyor. 'Çevrelerinde yüksek imar izni var' gerekçesiyle ve 'vatandaşı mağdur etmeme' gibi 'hümanist' bir ilkeye dayanılarak izin verilen bu uygulamalar, sonuçta kültür mirasının 'belge' değerini yok ediyor, ortaya çıkan ürünler ise tarihsel kimliği değil, geçmişe saygısızlığı simgeliyorlar.

Eski eserlere bile 'arsa' gözüyle bakan bu tür uygulamalarda en dramatik gelişme ise tarihi binaya nasıl kat çıkılabileceğinin 'bilimsel kariyer' konusu olmaya başlaması ve işin mimarlık eğitiminde 'doktora konusu' bile yapılabilmesi. Uzmanlar artık tartışıyorlar; ilave katlar 'altta kalan' eski esere benzesin mi; yoksa ondan farklı bir cephe mimarisine mi sahip olsun diye! Elbette bu tartışma, eski evi apartmana dönüştüren yap- satçıyı ise hiç ilgilendirmiyor; o, 'rant ekonomisi'nin getireceği yarara bakıyor...

Bu değerlendirmenin sınırlarını aşan daha pek çok örnek, 1 Temmuz Dünya Mimarlık Günü'nün 1993'teki gündemini 'mimarlığın rant ekonomisine karşı kendisini savunması' olarak belirliyor. Eğer üniversitelerde, odalarda, koruma kurullarında, planlama birimlerinde, bakanlıklarda, yerel yönetimlerde, kısaca mimarlığın yükümlülüklerini, uygulama alanlarını ve yöntemlerini belirleyen ilgili tüm kurumlarda, rant ekonomisinin bu tırmanışına karşı güçlü bir 'duyarlılık cephesi' oluşturamazsak, yakın gelecekte tüm çevre zenginliklerimizi yitireceğimiz gibi binlerce yıllık geleneği olan mimarlığımızı da kurda kuşa yem yapıp tarihten sileceğiz.

Tüm mimarları, ülkede haklı olarak 'uygar' bir mimarlık düzeyi bekleyenleri ve özellikle de 'çirkin' yapılaşmadan ötürü sürekli mimarlara kızıp duran aydınlarımızı ve yazarlarımızı; bu köklü mesleğin evrensel dayanışma gününde yağmaya ve duyarsızlığa karşı seslerini yükseltmeye çağırıyoruz.

Program Üzerine

TOKTAMIŞ ATEŞ *3 temmuz*

Tansu Çiller başkanlığındaki 2. DYP-SHP koalisyonunun programı, tam anlamıyla 'ütopist' ve Türkiye gerçeklerine uyumsuz bir programdır. Sanıyorum bu programı kaleme alanlar da yazdıklarına inanmamaktadırlar.

Aslında bir hükümet programında, 'ilke' ve 'hedeflerden' çok, uygulama olanaklarına yer verilmesi gereklidir. Önümüzdeki programda ise uygulama önerilerine yer kalmamıştır.

Olağanüstü halin kaldırılacağı söylenmektedir, ama yeni yasal düzenlemenin nasıl olacağı belli değildir.

İlke olarak koruculuk sisteminin kaldırılacağı

söylenmektedir. Bu, bir ütopyadır. Koruculuk sistemi, bir 'istihdam' sistemidir. Bugünkü koşullarda kaldırılması mümkün değildir.

Yeni bir anayasa hazırlanması, bu hükümetin çapını aşan bir iştir. 1. DYP-SHP koalisyonu döneminde bile anayasa değişikliği yapılamamıştır. Hatta anayasaya hiç dokunmadan çıkartılabilecek yasalar bile 'sümen altında' unutulmuşken bugün yeni bir anayasadan söz etmek, fanteziden başka bir şey değildir.

Programın ekonomik yaşamla ilgili bölümleri IMF patentlidir ve çoğunun uygulama olanağı yoktur. Bu konudaki 'zorlamalar' da toplumun geniş kesimlerine büyük acılar verecektir.

"Ekonomide reçetenin doğrusu ne ise o cesaretle uygulanmalıdır" gibisinden yuvarlak ifadeler, her tarafa çekilebilir. Bir hükümet programında en azından, 'reçetenin doğrusundan' ne anladıkları açıkça belirtilmeliydi.

Doğru reçete 'sermaye' için farklıdır, 'emek' için farklıdır. Hükümet bu tür yuvarlak ifadelerle, emekçi kesimleri gene enflasyona ezdirecektir. Vergi oranlarının düşürülmesi de emekçilerin bu kaderini değiştirmeyecektir. Suyun başında olanlar, suyu kendi tarlalarına akıtmaya devam edeceklerdir.

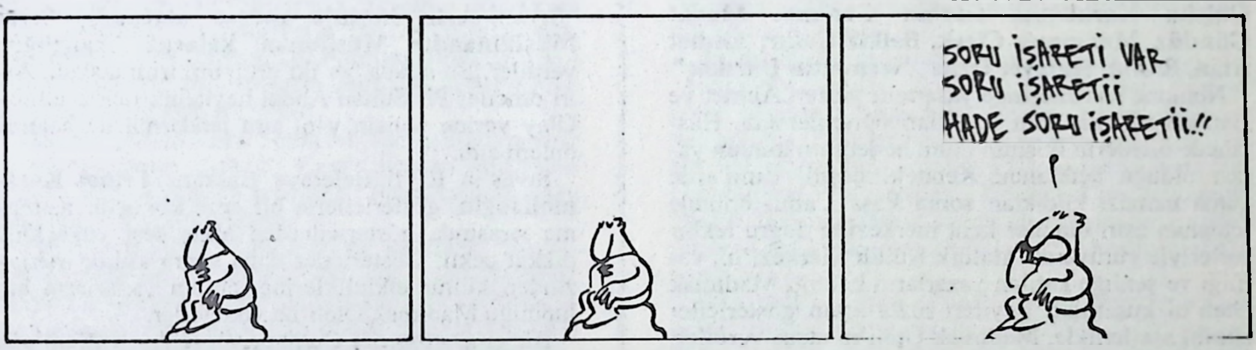
KİT'leri özelleştiremeyecekler ve tasfiye edemeyeceklerdir. Böyle bir girişimin yol açacağı karmaşayı bu hükümet karşılayamaz.

Haberleşmeyi özelleştirmek ise çok büyük sorunlar açar. AKTAŞ örneği ortadayken enerji dağıtımını özelleştirmek istenemez.

ÖSYM sınavında başarılı olan ilk bin öğrencinin eğitim için yurtdışına gönderilmek istenmesi, bu hükümetin sosyal yaklaşımını sergilemektedir. Bu öğrencilerin hangi okullardan ve toplumun hangi kesimlerinden geldikleri bellidir. Böyle bir uygulama, toplumdaki dengesizlik ve uçurumu büyütür. Böyle bir olanak, Türkiye çapında tüm okul birincilerine tanınmalıdır.

Programdaki 'yerel meclis' ifadesi, bana hiç hoşlanmadığım şeyleri anımsatmaktadır.

Aslında bir hükümet programından fazla bir şey beklemek doğru da değildir. Ama perşembenin gelişi, çarşambadan belli oluyor.

Özelci ve paracı bir politika

YAKUP KEPENEK *3 temmuz*

Hükümet programı, öncekiler gibi bir dizi **eski** ve **yeni** öğeler taşıyor. Programda, ülke bütünlüğünden dış politikaya, eğitimden sağlığa uzanan hemen her konuya değiniliyor. Ancak önceki hükümetin programından ayrılma, **büyük kopma ya da farklılaşma** çok sınırlı birkaç konuda görülüyor. Farklılaşma alanları, büyük ölçüde, ekonomiye ilişkindir.

Programın ekonomik gelişme politikası, özelleştirmeyi esas alıyor. Protokole göre daha da somutlaştırıyor; yalnız KİT ve bağlı ortaklıkların değil ek olarak tarım satış kooperatiflerine ait sınai tesis ve işletmeler, yerel yönetimlerin işletmeleri ve kamuya ait arsa ve arazilerin de **hızla** satılmaları öngörülüyor. Bu arada PTT'nin ikiye ayrılması ve kurulacak telekomünikasyon ortaklığının özelleştirilmesi özellikle vurgulanıyor.

İlginç olan, özelleştirilecek kuruluşların kamuya olan borçlarının Hazine tarafından üstlenilmesidir. Satılacak KİT'in geçmişteki kötüye kullanılmasının bedelini toplum olarak bizler ödeyeceğiz.

Kısaca, hızla, kamu işletme ve arsalarının satışı, tasfiyesi ve kapatılması, en temel yaklaşımdır.

Ekonomi politikasında ikinci önemli yenilik, tarımsal desteklemede yapılıyor. Tütün, fındık ve çay gibi ürünlerin üretiminin azaltılması, bunun teşvik edileceği belirtiliyor. Tarımda **'üretmemeye'** ödeme bir yeniliktir ve korkarız uygulamada adı geçen ürünlerin üreticileri büyük zararlar görecektir.

Ek olarak, bir önceki programda vurgulanan, burada terk edilen önemli ekonomik noktalar şöyle: **'Yeni bir sanayileşme stratejisi'** bir yana bırakılıyor **demiryollarına** önem verilmesi söz konusu değil, yalnız İstanbul Ankara hızlı tren konusuna değiniliyor. **Özel istihdam** projeleri ve **denk bütçe** kuralı gibi geçen hükümet döneminde önemsenen bir dizi ekonomik konuya yer verilmiyor.

Kamu ekonomik kesiminin satışından elde edilecek para, özellikle, iç borçların ödenmesinde kullanılacaktır. Kaynakların, **yeniden üretime** aktarılması, üretimi ve iş bulmayı arttırmada kullanımı, söz konusu olamaz. Bu iş tümüyle, özel girişimciliğe bırakılıyor.

Bu çerçevede para piyasalarının yeniden düzenlenmesi ve altın borsası kurulması öngörülüyor.

Özetle ekonominin, ağırlıklı olarak para ticaretine yönelmesi ana politika olarak benimseniyor.

Vergileme yoluyla sağlıklı kamu geliri yaratma konusuna yalnızca '**sözde**' değiniliyor.

Doğal olarak, bu ölçüde **özelci ve paracı** bir ekonomi politikasının uygulandığı ortam, **demokratikleşme** konusunun bir yana bırakılması sonucunu veriyor. Protokolde yer alan bu amaçla '**değiştirilecek yasalar**' konusuna programda ya hiç yer verilmiyor ya da '**sözde**' değiniliyor.

Şeriatçılar ayaklandı: 35 ölü

HATİCE BİÇER *3 temmuz*

SIVAS - Sıvas'ta aşırı dinciler Pir Sultan Abdal şenliklerini bahane ederek ayaklandılar. Kentin birçok yerinde çıkan olaylarda ilk belirlemelere göre 30 kişi öldü, 60 kişi de yaralandı. Ölü sayısının artmasından endişe ediliyor. Olaylarda 35 kişi gözaltına alındı. Valilik iki gün sokağa çıkma yasağı ilan etti. Bakanlar Kurulu dün gece saat 24.00'te toplanarak durumu değerlendirdi. Şenlik iptal edildi.

Olaylarda ölenlerin 15'inin adları şöyle: "**Behçet Sefa Aysan** (şair), **Mehmet Atay, Hasret Gültekin** (ozan), **Nesimi Çimen** (ozan), **Serkan Doğan, Yeşim Özkan, Gülender Akçan, Gülsün Karababa, Carina Cuanna, Murat Gündüz, Muammer Çiçek, Belkiz Çakır, Ahmet Alan, Rahim Hidayet Özler, Necmettin Darıkaş**"

Numune hastanesinde yaşamını yitiren Ahmet ve Handan adlı kişilerin soyadları öğrenilemedi. Hastanede ölenlerin ikisinin ölüm nedeninin kurşun yarası olduğu açıklandı. Kentteki çeşitli camilerde cuma namazı kıldıktan sonra Paşa Camii önünde toplanan aşırı dinciler kent merkezine doğru tekbir sesleriyle yürüyerek Atatürk Kültür Merkezi'ni, valiliği ve şenliğe katılan yazarların kaldığı Madımak Oteli'ni kuşattılar. Sayıları hızla artan göstericiler akşam saatlerinde, Madımak Oteli'ni ateşe verdiler. Kentteki pek çok binayı taş ve sopalarla tahrip ettiler.

Sıvas'ta gerginlik önceki gün başladı. Pir Sultan Kültür ve Tanıtma Derneği tarafından düzenlenen ve daha önce üç kez Banaz'da yapılan Pir Sultan Abdal Kültür Etkinlikleri'nin dördüncüsü bu yıl ilk kez Sıvas'ta valiliğin desteğiyle gerçekleştirilecekti.

Şenliğe yazar **Aziz Nesin** de katıldı. Aziz Nesin şenliğin ilk gününde yaptığı konuşmada dini konulardaki görüşlerini açıkladı, peygamberi tanımadığını, Kuran'ın da nasıl yazıldığının kuşkulu olduğunu söyledi.

Aziz Nesin'in Buruciye Medresesi'nde kitaplarını imzaladığı sırada bir grup gerici, Nesin'e saldırmak istedi. Ancak saldırganlar çevredekiler tarafından etkisiz hale getirildi. Aziz Nesin'in şenliğin ilk gününde yaptığı konuşmalarına dünkü sayılarında yer veren Sıvas'taki yerel dini gazeteler ise halkı protestoya çağırdılar.

Dün çeşitli camilerde cuma namazını kıldıktan sonra Paşa Camii'ne doğru yönelen aşırı dinciler, halkı da aralarına katılmaya çağırdılar. "**Türkiye Müslümandır, Müslüman kalacak**" diye slogan atan aşırı dinciler, yol boyunca tekbir getirdiler.

Göstericiler kent merkezindeki Paşa Camii önünde kalabalık bir grup oluşturdular. Aşırı dinci göstericiler önce valiliğe yöneldiler. Vali **Ahmet Karabilgin**'i Pir Sultan Abdal gösterilerini desteklemekle suçlayan kalabalık, valilik önünde "**Vali istifa**" sloganları attı. Polisin bu süre içinde göstericilere müdahale etmediği dikkat çekti.

Kalabalık daha sonra Pir Sultan etkinlikleri çerçevesinde panellerin yapıldığı Sıvas Kültür Merkezi'ne yöneldi ve merkezi kuşattı. Polis önlem alarak göstericilerin merkeze girmesini engelledi.

Bu sırada kültür merkezindeki paneli izleyenler de dışarı çıktılar. Yaklaşık bin kişilik grup aşırı dincilerin protesto gösterisine karşılık "**Türkiye laiktir, laik kalacak**", "**Şeriat İran'a mezar olacak**" sloganlarını atmaya başladılar. Dinciler de buna "**Sıvaz Aziz Nesin'e mezar olacak**", "**Sıvas Müslümandır Müslüman kalacak**" karşılığını verdiler. Bu sırada her iki grup birbirini taşladı. Aşırı dinciler Pir Sultan Abdal heykelini tahrip ettiler. Olay yerine polisin yanı sıra jandarma da gelerek önlem aldı.

Sıvas'ın RP'li Belediye Başkanı **Temel Karamollaoğlu**, göstericilerle bir süre konuştu. Konuşma sırasında göstericilerden alkış sesi yükseldiği dikkat çekti. Göstericiler daha sonra kültür merkezinden kültür etkinliklerine katılan yazarların bulunduğu Madımak Oteli'ne yöneldiler.

Bir grup gösterici Cumhuriyet Kitap Kulübü'nün Sıvas temsilciliğinin açtığı standa da sopalarla saldırdı. Çok sayıda kitap parçalandı. Bazı kişiler yaralandı.

Bir başka grup kent merkezine yönelerek daha çok demokrat eğilimlerin gittiği kahveleri taşladılar. Polis bunun üzerine kent merkezine tüm giriş çıkışları yasakladı, ana caddeleri araç trafiğine kapattı.

Aşırı dinciler daha sonra Atatürk heykeli önüne gelerek Pir Sultan Abdal Şenliği nedeniyle konan çelenkleri Atatürk heykelinin üzerine vurarak parçaladılar.

Madımak Oteli önündeki bir grup gösterici ikindi namazı için yeniden camilere giderken kalabalığın büyük bölümü otelin önünden ayrılmadı. İkindi namazının ardından işyerlerinin de kapanmasıyla otel önünde toplananların sayısı giderek arttı. Göstericilerin sayısının 10 bini aştığı bildirildi.

Göstericilerin bir kısmı oteli taşlarken, bir grup gösterici de daha önce tahrip edilen ve 30 haziran günü Kültür Merkezi önüne dikilen Pir Sultan Abdal Heykeli'ni yerinden söktü. Heykel iple yerde sürüklenerek Madımak Oteli'nin önüne getirildi.

Otel polis tarafından koruma altına alınmasına karşın göstericilerin taşlarla otelin camlarını kırmasına engel olunamadı. Göstericiler daha sonra çevreden topladıkları kâğıt ve lastikleri çevresine yığarak Pir Sultan Abdal Heykeli'ni yaktılar. Otelin

önündeki çok sayıda araç tahrip edildi.

Saat 16.30 sıralarında telefonla görüştüğümüz Sıvas Valisi Ahmet Karabilgin şu bilgileri verdi: **"Pir Sultan Abdal kültür etkinliklerine davetli olarak Aziz Nesin de katıldı. Dün (önceki gün) bir konuşma yaptı, bu sabah (dün sabah) da kitaplarını imzaladı. Bunu bahane eden 500-600 kadar aşırı dinci, şeriatçı cuma namazından sonra Hükümet Meydanı'nda hükümet ve Aziz Nesin aleyhine, şeriat ve İslamiyet lehine sloganlar atarak gösteri yapmaya başladı. Olaylar sırasında yer yer aşırı dincilerin, şeriatçıların sayısı 2-3 bini buldu. Bu grup uyarılara rağmen birkaç kez Hükümet Konağı'na doğru da yürüyerek sloganlar attılar."**

Sıvas'ta toplam 400 civarında polis bulunduğunu bildiren Karabilgin, **"Ancak hepsi başka başka yerlerde görevdeydi. Toplanmaları zaman aldı. Polis ve jandarmanın gelmesiyle sokaklara egemen olabildik. Kayseri ve Tokat'tan da polis talep edildi"** dedi.

Karabilgin, otelde mahsur kalan yazarların polis önlemiyle Ankara'ya gönderileceğini söyledi. Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Hasan Yücesan da aynı saatlerde Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, can kaybının ya da yaralananların olmadığını belirterek **"Olaylar bir protesto şeklinde gelişiyor ve kontrolümüz altında"** dedi.

Ancak polisin daha sonra olayların büyümesine engel olamadığı gözlendi. Çevre illerden yardım istendi. Vali Ahmet Karabilgin, Başbakanlığa faks çekerek acil yardım istedi.

Pir Sultan Abdal Şenlikleri'ne katılmak için Sıvas'a gelen ve Madımak Oteli'nde kalan yazarlar olaylar nedeniyle otelde mahsur kaldılar. Göstericilerin içeriye girmemesi için otelde barikat kuruldu. Bu arada göstericiler de **"Sıvas Aziz Nesin'e mezar olacak"** sloganları atmaya başladılar.

Olayların büyümesi üzerine saat 19.30 sıralarında İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu, Emniyet Genel Müdürü Yılmaz Ergun ve Jandarma Genel Komutanlığı Harekât Başkanı Tuğgeneral Yusuf Soybaş askeri bir helikopterle Ankara'dan Sıvas'a hareket ettiler.

Başbakan Tansu Çiller, Başbakanlık binasına gelişinde gazetecilerin Sıvas'ta yaşanan olaylara ilişkin soruları üzerine, **"gerekenin yapıldığını"** söyledi.

Çiller'in Sıvas Valisi'ni arayarak olaylarla ilgili bilgi aldığı bildirildi. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Yıldırım Aktuna da emniyet güçlerince gerekli önlemlerin alındığını ve göstericilerin olay yerinden uzaklaştırıldığını açıkladı. Aktuna, olayı Başbakanlık binasında adım adım izledi. Dinciler ikindi namazından sonra daha kalabalık gruplar halinde kent merkezinden valiliğe, hükümet konağına, kültür merkezine ve Madımak Oteli'ne doğru yöneldiler. Tekbir sesleri arasında polisin ve jandarmanın uyarılarına aldırmaksızın sloganlar atarak ilerleyen göstericiler yol boyunca birçok binayı taş ve sopalarla tahrip ettiler. **"Halkımız mücahitlere katılın"**, **"Şeriat istiyoruz"** sloganları atarak ilerleyen kalabalığın sayısı giderek arttı.

Bu sırada vali ile belediye başkanı arasında **"yetki tartışması"** oldu. Vali göstericilerin üzerine su sıkılarak dağıtılmasını istedi. RP'li belediye başkanı ise buna karşı çıktı.

Saat 19.00 sıralarında kalabalığın giderek büyümesi ve polisin yetersiz kalması üzerine vali **"Yetkimi kullanıyorum. Emir-komuta bendedir"** diyerek itfaiyeyi göreve çağırdı. Ancak itfaiye araçları göstericilerin engellemesi nedeniyle olay yerine zamanında gelemedi. Göstericiler ana caddeye giren tüm yolları kapatmışlardı.

Göstericiler Madımak Oteli ve kültür merkezinin çevresindeki kuşatmayı giderek daralttılar. Taş ve sopalarla camları kırdılar. Madımak Oteli'nin çevresindeki araçları ateşe verdiler. Bu sırada elektrik telleri de hasar gördü ve elektrikler kesildi.

Vali tüm çevre illerden acil yardım istedi. Bu sırada kentte otelin yakıldığı haberi yayıldı. Göstericiler çevreyi kuşattığı için otelden sağlıklı bilgi alınamadı. Yazarların yaşamından endişe edildi.

Bölgeye gelen askeri kuvvetler göstericiler nedeniyle otele ulaşmakta güçlük çektiler. Birlikler göstericileri dağıtmak için havaya ateş ettiler. Ancak göstericiler yanıcı maddeler kullandılar ve otelin lobisini ateşe verdiler. 50-60 kişilik bir grup yazarların bulunduğu kata çıkmak istedi. Polis bu grubu güçlükle engelledi.

Bu sırada komşu illerden istenen takviye güçler havaya ateş açtılar. Ardından göstericileri yararak otele ulaşmayı başardılar. Otelde çıkan yangının yol açtığı dumanlar nedeniyle zehirlenen Aziz Nesin bir ambulansla kentin 15 kilometre dışındaki Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi'ne kaldırıldı. Otelde bulunan diğer yazar ve sanatçıların sağlık durumu hakkında saat 22.30'a kadar kesin bilgi alınamadı.

Bu sırada bir grup gösterici kültür merkezine yöneldi. Burayı da yakmak istedi. Güvenlik güçleri bunu englledi. Aşırı dinciler daha sonra kentin değişik semtlerine dağıldılar. Olaylar tüm kente yayıldı. Gazetelerin büroları ateşe verildi. Demokrat kişilerin gittiği kahveler de tahrip edildi.

Elektriklerin kesilmesiyle kentte yaşanan olaylar korkunç bir boyut aldı. Jandarmanın havaya ateş etmesiyle göstericiler arasında panik yaşandı. Gelişmeleri evlerinden korkuyla izleyen Sıvaslılar büyük bir çatışma olduğunu sandılar. Gazetemizi arayarak **"Burada sanki iç savaş yaşanıyor. Birçok yer yanıyor. Silah sesleri duyuyoruz"** dediler.

Sıvas Vali Yardımcısı Mesut Şenol'un saat 21.00 sıralarında verdiği ilk bilgiye göre olaylarda toplam 27 kişi yaşamını yitirdi, çok sayıda kişi de yaralandı. Daha sonra ölü sayısı önce 35'e yükseldi. Ölü ve yaralıların Sıvas Numune Hastanesi ve SSK Hastanesi'ne kaldırıldığı bildirildi.

Madımak Oteli'nde dumandan boğulanlar ve havaya ateş açıldığı sırada panik nedeniyle sağa kola kaçışanların birbirini ezmesiyle ölü sayısının arttığı bildirildi. Saat 22.00 sıralarında SSK hastanesiyle telefon bağlantısı kuran Cumhuriyet muhabirine acil servisteki hemşireler, **"Çok sayıda yaralı geldi. Bir kısmı öldü"** demekle yetindiler.

Olayların hızla büyümesi üzerine Ankara'da Bakanlar kurulu toplantıya çağrıldı. Saat 24.00'te gerçekleştirilen toplantıda Sıvas'taki son gelişmeler değerlendirildi. Başbakan Tansu Çiller gelişmeleri 23.30'a kadar evinden izledi.

İdamından 400 yıl sonra yine saldırdılar

4 temmuz

Kadılar müftüler fetva yazarsa
İşte kement işte boynum asarsa
İşte hançer işte kellem keserse
Dönen dönsün ben dönmesem yolumdan

Bu dizeleriyle tanıdığımız ünlü halk ozanı **Pir Sultan Abdal,** 16. yüzyılda Sıvas ve yöresinde yaşamıştı. **Hızır Ali Paşa** tarafından idama gönderilen Pir Sultan Abdal'ın ölümünü, Sıvas'ta Pir Sultan Şenlikleri sırasında saldırıya uğrayan ve yaşayıp yaşamadığından henüz haber alınamayan araştırmacı **Asım Bezirci,** şöyle anlatır:

"Sonunda korkulan gün gelip çatar. 'Elinde kelepçe, boynunda zincirle Pir Sultan, eskiden Keçibulan (şimdi Kepçeli) denilen semte götürülür. Sabahleyin yolda giderken kimileri -buyrukla- üstüne taş, kimileri de -gizlice- gül atarlar.

1589 yılında bugünkü sanayi çarşısının karşısında, kesimevinin bulunduğu yerde, sur dibinde ipe çekilir."

"Başkalarına, özellikle Alevilere ibret olsun diye asılan Pir Sultan'ın ölüsünü, yakınlarıyla yandaşları korkudan ya da baskıdan ötürü köyüne taşıyamazlar.

Ancak asıldığı yere 'darağacı' adını takarlar."

Pir Sultan Abdal'a ilişkin bilgiler, şiirleri, yaşamı ve kişiliği çevresinde oluşan söylentilere dayanır. Pir Sultan Abdal'ın asıl adı Haydar'dı. Yaşamının büyük bölümü Banaz Köyü'nde geçti.

Ailesinin Horasan'dan, Azerbaycan'ın Hoy kentinden ya da Yemen'den geldiği sanılır.

Pir Sultan, 16. yüzyılın ikinci yarısında Sıvas ve çevresinde meydana gelen Alevi-Bektaşi kökenli isyanlara katıldı, merkezi devlet güçlerince yakalandı, zindana atıldı, dikbaşlılığı nedeniyle Sıvas Valisi Hızır Paşa tarafından astırıldı.

Pir Sultan Abdal Şenlikleri, Pir Sultan Abdal'ı anma ve Alevi kültürünü yaşatmak amacıyla 1978'de doğduğu yer olan Banaz'da başlatıldı.

Pir Sultan Abdal Derneği'nce düzenlenen şenliklerin ikincisi 1979'da yine Banaz'da yapıldıktan sonra 12 Eylül askeri darbesiyle uzun bir kesintiye uğradı.

Geçen yıl yeniden başlayan şenlikler, bu yıl ilk kez Banaz'ın yanı sıra Sıvas'ta da yapıldı.

Ölümünden 400 yıl sonra Sıvas'ta asıldığı yere dikilen Pir Sultan Heykeli, gericiler tarafından kazmalarla parçalandı.

Sıvas'ta ölenler

Asım Bezirci (yazar-eleştirmen), Hasret Gültekin (ozan), Serkan Doğan, Behçet Aysan (şair), Carina Cuanna, Yeşim Özkan, Kenan Yılmaz, Menekşe Kaya, Murat Gündüz, Ahmet Alan, Handan Metin, Ahmet Özyurt, Muammer Çiçek, Belkıs Çakır, Serpil Canik, Metin Gedik, Serdar Doğan, Koray Kaya, Erdal Ayrancı, Asaf Koçak, Huri Özkan, İnci Türk, Özlem Şahin, Gülderen Akça, Gülsüm Karababa, Nesimi Çimen (ozan), Mehmet Atay, Yasemin Sivri, Muhlis Akarsu (sanatçı) ve kimlikleri belirlenemeyen iki kişi.

Kurtulanlar

Aziz Nesin (yazar), Sami Karaören (yazar), Prof. Dr. Cevat Geray, eşi Gülsen Geray, Arif Sağ (ozan), Ali Yüce, Demet Işık, Burhan Günel (yazar), Öner Yağcı (yazar), Raif Türk (gazeteci), Hidayet Karakuş (şair), Cahit Külebi (şair), Atilla Erdem, Ali Balkız, Şükrü Günbulut.

Yaralılar

Mustafa Uzun (Emniyet Müd. yardımcısı), Sebahattin Dinç (polis memuru), Nevzat Gündoğdu (polis memuru), Sönmez Kayış (polis), Bülent Günilacı (polis), Ersoy Kara (polis), Ramazan Karataş (polis), Ersin Gürel (polis), Şamil Cenabay (polis), Zülali Bilgin, Seyit İnat, Rahim Çalışkan, Lütfi Kaleli (Alevi Vakfı Sekreteri-yazar), Bülent Daylaşlı, Faruk Daylaşlı, Bedia Atmaca, Sebahattin Dinç, Şadiye Tanış, İnci Şener, Nevzat Çimdağlı, Ünal Altunal, Ali Uygur, Sönmez Kayaş, Hasan Yıldırım, A. Turan Onak, Mustafa Kaya, Erdal Koç, Mustafa Ulun, Ersoy Kara, Rukiye Güler, Adem Şahin, Ercan Develi, Oktay Samur, Kadir Akdış, Ramazan Karataş, Şaban Yılmaz, Selahattin Özarslan, Nurettin Darıka, Sabri Kangal, Birsen Gürbüz, Mustafa Göktekin, Turan Keser, Erkan Kaya, Turan Tecer, Çiğdem Gülhan, Kamber Çakır, Hidayet Özden, Şamil Cenabay, Solmaz Yılmaz, Aydoğan Yavaşlı (yazar-Sıvas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde), Metin Altıok (Komada, felsefeci-yazar), Can Aydın (avukat), Lütfiye Aydın (yazar).

Beni suçlayan namussuzdur

4 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Sıvas'taki olaylar sonrası Ankara'ya getirilen yazar **Aziz Nesin**, kendisine yöneltilen "**tahrikçi**" suçlamalarına karşılık, **"Ben niye tahrik edeyim. Rezillik, namussuzluk bu"** diye konuştu. Aziz Nesin, bugün saat 10.00'da bir basın toplantısı düzenleyerek Sıvas olaylarına ilişkin bilgi vereceğini söyledi.

Madımak Oteli'nin yakılması sırasında, itfaiyenin yangın merdiveniyle otelden çıkarılarak kurtarılan Nesin, ardından dumandan zehirlendiği gerekçesiyle Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne götürülmüştü. Nesin, dün sabaha karşı 04.00 sıralarında özel bir uçakla Ankara'ya getirildi.

Sıkı güvenlik önlemleri arasında Nesin, Ankara'ya indikten sonra doğrudan Dikmen'deki Polisevi'ne götürüldü.

Aziz Nesin'e ulaşmak isteyen Cmuhuriyet muhabirine bir emniyet yetkilisi, **"Aziz Nesin Polisevi'nde kalıyor. Yanında da yakın bir arkadaşı var. Ancak Aziz Nesin konuşmak istemiyor. Nesin, emniyet yetkililerine, kimseyle konuşmak istemediğini söylemiş"** dedi. Bilgi veren emniyet kaynakları, Aziz Nesin'in Polisevi'nde güvenlik nedeniyle tutulduğunu belirterek **"Bir süre sonra evine gidebilir"** diye konuştu.

Polisevi'ni arayan Cumhuriyet muhabirine, burada görevli polis memuru ise **"Burada Aziz Nesin diye bir kimse yok"** yanıtını verdi.

Emniyeti için bir süre koruma altında tutulduğu ileri sürülen Nesin ile Dikmen Polisevi'nde görüşen avukatı **Mehmet Özsucu**, Cumhuriyet muhabirinin, **"Aziz Nesin size ne anlattı?"** sorusuna, **"Hiçbir şey. Durumu çok kötüydü. Hırpalanmıştı. Üzerindeki giysi iki parçaya bölünmüştü. Ben ona elbise götürdüm, tişört götürdüm"** yanıtını verdi.

Polisevi'nden sonra evine geçen Aziz Nesin, Cumhuriyet'in sorularına yanıt verdi. Nesin, **"Sağlığınız nasıl?"** sorusuna, **"Yoruluyorum, başka bir şey yok. Tabii çok ağır olaylar geçirdik. Fena değilim"** karşılığını verdi. Bugün saat 10.00'da bir basın toplantısı düzenleyeceğini bildiren Nesin, **"Olaylarda Sıvas Belediye Başkanı'nın bir kışkırtması oldu mu?"** sorusunu şöyle yanıtladı:

"Hayır olmadı. Belki önceden olmuştur. Ama olayı, bütün ayrıntılarıyla basına anlatacağım."

Aziz Nesin, kimi yetkililerin, olayların kendisinin yaptığı konuşmalar üzerine insanların tahrik olduğu yolundaki eleştirilerinin anımsatılması üzerine, şöyle konuştu:

"Bütün gazeteler öyle söylüyor, 'Aziz Nesin tahrik etti' **diyor. Yarın (bugün) basın toplantısında bunu anlatacağım işte. Rezillik bu. Utanmıyorlar, oy avcılığı yapıyorlar. Söyleyeceğim hepsini.**

Gericilerin, 'şeriat isteriz' **diyenlerin oylarına muhtaç oldukları için namussuzluk yapıyorlar. Benim konuşmamın bandı var. Ayrıca ben niye tahrik edeyim?"**

Devlet şeriata teslim oldu

5 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Yazar **Aziz Nesin**, Sıvas olaylarının "devletin şeriata teslim olduğunu" gösterdiğini söyledi. Nesin, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, Başbakan **Tansu Çiller**, İçişleri Bakanı **Mehmet Gazioğlu** ve ANAP lideri **Mesut Yılmaz**'ın sözlerinin de bu teslimiyeti kanıtladığını vurguladı. Olayları tahrik etmediğini belirtirken **"Bu Alevi-Sünni çatışmasıdır. Ben gitmesem de olacaktı. Kahramanmaraş'ta da ben mi vardım?"** diyen Nesin, **"İyi ki gittim. Saklanmış, örtülmüş bir gerçek ortaya çıkmalı"** görüşünü savundu. Nesin, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın "yalan" söyleyerek kamuoyunu yanılttığını öne sürdü.

Aziz Nesin, dün sabah Mülkiyeliler Birliği'nde düzenlediği basın toplantısında, ilk olarak İnterstar'daki yayında kendisine hakaret eden **Engin Ardıç** hakkında dava açacağını söyledi. Ardıç'ın olayı saptırarak yansıttığını belirten Nesin, **"Buna utanmak lazım"** diye konuştu. İçişleri Bakanı Gazioğlu'nun, kendisini suçlayarak basını ve kamuoyunu yanılttığını vurgulayan Aziz Nesin, şunları söyledi:

"Yalanı, en başta, en sorumlu olarak söyleyen İçişleri Bakanıdır. 'Bütün bu olaylara neden olan Aziz Nesin. Aziz Nesin'in tahrik edici konuşmaları.' Bunu bilerek söylemek için insanın utanması lazım. Uçakta beraber geleceğimizi söylediler, yüzüne karşı bu sözleri söyleyecektim; 'Utanmadın mı sen bakan! Bu yalanları söylemeye, kamuoyunu kandırmaya utanmadın mı? diye soracaktım kendisine. Daha oturduğun sandalyenin minderini ısıtmadan, ilk icraatın, yalan söylemek ve Türkiye insanını kandırmak. Cumhurbaşkanı da bu yalana katılmıştır, gazetelerin çoğu katılmıştır. Medya, televizyonuyla, basınıyla Türk halkını böyle kandırmaktadır."

Sıvas'taki konuşmasının, kasetlerden, dinleyenlerden veya validen öğrenilebileceğini anımsatan Nesin, konuşması için **"Bu kadar coşkunca alkışlanmış bir konuşma, nasıl tahrik edebilir? Yerel gazeteleri açarsanız görülür, tahriki ben mi etmişim, onlar mı etmiş? Konuşmamda tahrik varsa, Pir Sultan Abdal'ın ve Şairler Anıtı'nın yıkılması nedir?"** diye konuştu. Nesin, şu görüşleri dile getirdi:

"Bu açık açık Sünni-Alevi çatışmasıdır, ben orada basit bir bahaneyim. Ben olmasam, olay-

lar yine olacaktı. Ben o konuşmayı yapmasaydım, yine olacaktı. Bunu anlayamamak için geri zekâlı olmak gerekir ya da devlet adamı olmak lazım. Çünkü devlet adamları, niçin bunu yapmışlardır? Şunun için: Halka, hangi halka, o gerici, yobaz, 'Şeriat isteriz' diyen halka, hoş görünmek, onlara tatlı görünmek için, yine oy almak için.

Ben elbette insan olarak ölümden korkarım, ama ölüm korkusu duvarını aşmış bir insanım, 78 yaşındayım. Rastlantı olarak Türkiye'nin bugünkü genel siyasetine uygun olmayacak kadar dürüst bir vali ile karşılaştık. Şimdi elbette, yakın zamanda o valinin ayağını oradan kaydıracaklar. Asıl önemli sorun şu: Aziz Nesin'in konuşması değil, insanlar orada 8.5 saat 'Şeriat isteriz' diye bağırdılar. Hiçbir bakan, bunu dikkate almıyor. Türkiye bir felakete gitmektedir. Onbinler veya yüzbinler 'Şeriat isteriz' diye bağırıyor ve devlet sesini çıkarmıyor. 'Aziz Nesin suçludur' diyor. Açık açık söylüyorum, bu alçaklıktır. Yazın bunu, beni mahkûm etsinler, hiç olmazsa ben rahatlayayım. Basın olarak siz de sorumlusuzun ve siz de suçlu olacaksınız. Yalan haber aldınız. Cumhurbaşkanı'na da, Başbakan'a da, bakana da inandınız. Hepsi yalan söyledi bu olayda. Burada en önemli dikkat edilecek nokta, 'İslamiyet istiyoruz, şeriat istiyoruz' diye 8.5 saat gırtlakları patlayıncaya kadar bağıran insanlardır. Buna dikkat etmiyorlar, 'Aziz Nesin tahrik etti' diyorlar."

"Diyelim ki ben tahrik ettim, etmediğim ortada. Kasetler var, onları dinleyin. Peki ben tahrik ettimse, bir adam tahrik ettiyse, o adamları yakmak mı gerekir?" diye soran Nesin, şöyle devam etti:

"Bir delik bulmuşlar, oradan kaçmaya çalışıyorlar. Karşıda sakallı, ellerinde sopalarla adamlar. 'Yanıyoruz' diyorlar, kadınlar, kızlar, küçük küçük genç kızlar. Semahları oynamışlar. 'Biz yanıyoruz' diyorlar. 'Orospular, yanın' diye sopalarla karşı geliyorlar. Bunlar Müslüman. Neyin Müslümanı? Hiçbir dinde böyle bir olay yoktur. Ve bunları mazur gören bir devlet adamı, bakan da yoktur dünyada. Bir modeldir bu, alçaklık modelidir bu. O bakan, hâlâ yerinde kalacak mı? İlk yalan haberi, onlar çıkardı.

8.5 saat mahsur kaldık, ölümle pençeleşiyoruz, yapacak hiçbir şey yok elimizde, hiçbir yardım gelmiyor, o vilayetin içindeki normal sayıdaki polis ve askerden başka. Sonra asker geliyor, aczmendi midir, kimdir bilmiyoruz, ne olursa olsun, son derece gerici insanlar. 'Polis defolsun, Muhammed'in askerleri geldi' diyorlar. Kışkırtan onlar."

Konuşmasında, Aleviler ile Sünnilerin bir arada yaşayabilmesi, hoşgörü üzerinde durduğunu belirtirken "Ben dinsizim, inanmıyorum dedim. Ama 'Siz inanmayın' demedim. Beni, bu aczmendiler, zorla Müslüman yapıp cennete mi sokmak istiyorlar!

Ben istemiyorum böyle bir şey. Beni böyle döverek, öldürerek cennete mi sokacaklar? Ben istemiyorum" dedi.

Kubilay olayının bu kadar büyük olmadığını vurgulayan Nesin, şöyle konuştu:

"Devlet uyuyor. Devletin uyuduğunu, aylardan, yıllardan beri söylüyorum. Halk kendilerini seviyor zannediyorlar. İnanın ki, bu gericiliğe verilen ödün devam ederse, o Başbakan'ı saçlarından tutup sürüklerler. Salt, başı açık başbakan, kadından başbakan diye. Ve o Süleyman Demirel'i de kravatından tutup sürüklerler. Benim artık bir iddiam yok. Oy almak istemiyorum, para istemiyorum. Memleketimi gerçekten seviyorum."

Nesin, halkın duygularını tahrik ettiğini öne süren ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz için "Yılmaz'ı, ben görünüşüne göre aydın bir insan sanıyordum. O da muhalefet de oy alacağı için 'Halkın vicdanına, dinine karşı sözler söylenmiş, onun için yapılmış' diye söylüyor. Ona da çok teessüf ediyorum. Kaynaktan haber alarak bu yalanları tekrar edenlere yazık, memleketi felakete götürüyorlar.

Uçurumun kenarında değiliz, uçurumun çok önemli bir yerindeyiz" dedi. Aziz Nesin, "Yani düşmek üzere Türkiye. Mahvolmak üzeredir. Türkiye laik değildir, laik yapmak gerekir. Her gün daha fazla ödün vererek bu gericilere, koşar adımla uçuruma gidiyoruz. Başbakan da Cumhurbaşkanı da uçuruma gidiyor" diye konuştu.

Olayların bu boyuta ulaşacağını tahmin etmediğini, devletin müdahale edeceğini sandığını, ancak yanıldığını anlatan Nesin, sağlık nedenleriyle Sıvas'a gitmek istemediğini, ancak ısrar üzerine kabul ettiğini anlatarak şunları söyledi:

" 'Aziz Nesin gitti, tahrik etti' diyorlar. Bende ne kadar kuvvet varmış yahu? Bu tahriki yapsam, işçilere yaparım, ayaklanır, bu hükümet de kalmaz Türkiye'de."

Nesin, her yere haber verilmesine karşın, çevre illerden ancak olaylar bittikten sonra gece 22.00'de yardım geldiğini belirtirken şunları anlattı:

"Yani haberler her yere gitti, her yerden de bize geldi, biz kurtulamadık. O insanlara çok yazık oldu. Üzülüyorum ve üstelik şöyle bir itham altında bulunuyorum, onların ölmesinin sebebi benmişim gibi.

Birçoğunu tanımıyorum, ben oraya herhangi bir çağrılı gib i gitmiş bulunuyorum. Benim sözlerimden değil bu tahrik, bunu özellikle belirtmenizi rica ediyorum. Bu kişisel bir sorun değil, Türkiye'nin ana sorunlarından bir tanesi.

Bu olayla devlet, şeriata yenik düşmüştür, teslim olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti devleti, şeriata teslim olmuştur. Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ın, ANAP Genel Başkanı'nın sözleri, şeriata teslimiyetin itiraflarıdır. 'Şeriat isteriz' diye yüz bin insan bağırıyor ve bunlar suçlu olarak beni buluyorlar, laik bir yazarı buluyorlar. Ben dinsizim, ama bütün dinlere saygım var.

Müslümanlardan daha çok saygım var. Her dine saygım var, dinsizlik bana göre budur. Kimseye de 'Dinsiz olun' demiyorum, beni ilgilendirmez.

İnsanların cennete veya cehenneme gitmesi ilgilendirmez. Benim de cennete cehenneme gitmem onları ilgilendirmez."

Kötü Bir Sınav...

5 temmuz

Sıvas'ta Madımak Oteli'nde kara irtica 36 yurttaşımızı göz göre göre yaktı. Zamanlama bakımından bu yürek karartıcı olayla Büyük Millet Meclisi'nde hükümet programı üzerine görüşmeler iç içe geçti. TRT canlı yayın yaptığı için parlamentodaki dinleyici sıraları genişledi, bütün yurda yaygın bir izleyici kitlesini kapsadı.

Ne yazık ki Büyük Meclis bu kadar kapsamlı bir sınavda iyi not alamadı, hatta düş kırıklığı yarattı.

Bu izlenimi yaratan, Sayın Çiller'in konuşmasındaki -belki de acemilikten ileri gelen- yanlışlar, gaflar, yanılgılar değildir. İlk kadın Başbakanımız kendisini toparlayabilir, çünkü politika bir maratondur. Sayın Çiller konuşurken Meclis sıralarındaki hoşgörüsüzlükten de söz açmak istemiyoruz. Partileri adına konuşan sözcülerin yetersizlikleri ile kimilerinin düzeysizlikleri de elbette umut kırıcıydı. Sayın Erbakan'ın eleştirilerindeki doğrular ile sorunların çözümü için ileri sürdüğü reçetenin gülünçlüğü arasındaki çelişki de çarpıcıydı. Konuşmalar süresince, hükümet programının kâğıt üzerinde kalabileceğini düşündüren göstergeler saatler ilerledikçe çoğalıyordu.

Ancak bütün bunların dışında çok daha önemli bir konuda konuşmacıların yaklaşımları, hüzün verici oldu. Sıvas'taki katliamı ele alan sayın liderlerden ve milletvekillerinden çoğu, insan haklarına, hukuk devletine, çağdaş uygarlığın değer yargılarına sahip çıkacakları yerde, sözcüğün tam anlamıyla küçük politikacılığı yeğlediler.

★

Genel seçim, demokrasinin "olmazsa olmaz" kuralıdır. Bir politikacı elbette sandıktan çıkmaya siyaset yaşamında önem verecektir. Ne var ki Türkiye gibi bir yanıyla Ortadoğu'da köktendinci devletlerle sınırdaş, öteki yanıyla Batı uygarlığıyla teğet coğrafyada demokratik düzeni amaçlamış bir ülkede yaşayan ciddi bir siyaset adamı için laiklik ilkesinin yaşamsal önemi tartışılamaz.

Demokrasinin "olmazsa olmaz" koşulu yalnız genel seçim değildir; laikliğin yaşayamadığı toplumlarda demokratik rejimi hayata geçirmek olanaksızlaşıyor. Bugün bir milyar nüfuslu İslam dünyasında çağdaş demokrasiye en yakın siyasal düzene sahip tek ülke Türkiye ise elbette bu düzeye yüce Atatürk'ün laiklik devrimi sayesinde ulaşılabilmiştir.

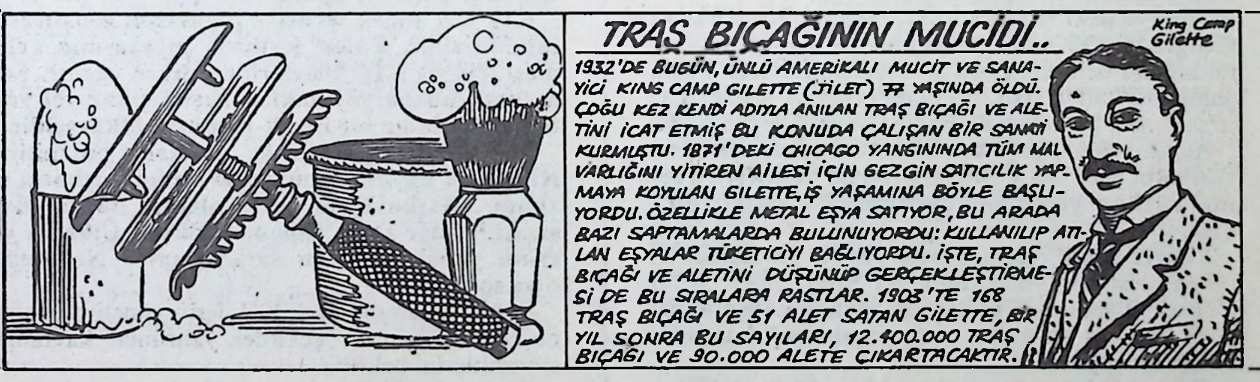
Aklı başında ve sağduyu sahibi bir parti liderinin bu gerçeğe yabancı olduğunu düşünemeyiz. Buna karşın kimilerinin insanları diri diri yakmak canavarlığına bahane arayıcı konuşmaları şaşırtıcıdır.

★

Çünkü Sıvas'taki gibi bir olayın tartıldığı terazi, yerel değil evrensel değer yargılarının ağırlıklarını taşır.

İster Türkiye'de olsun, ister Amerika'da, ister Japonya'da, böyle bir olayın nefretle kınanması ve insanlığın endazesiyle ölçülmesi uygarlığın birincil koşuludur. Ne yazık ki Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünde bile bu koşulları unutarak gerekli tavrı alamamış milletvekillerini dinlemek zorunda kaldık. Dünyanın gözleri önünde aydınlarını, şairlerini, yazarlarını, sanatçılarını diri diri yakan bir ülke olmanın utancını yüreğinde duymayan bir liderden bu ülkeye hayır gelmeyeceğine inanıyoruz.

Ne yazık ki Büyük Millet Meclisi'nin çatısı altında böyleleri var.

Hababam Sınıfı yetim kaldı

8 temmuz

Kültür Servisi - Toplumcu gerçekçi şiir kuşağının önde gelen isimlerinden şair, romancı, fıkra ve öykü yazarı **Rıfat Ilgaz** (82) dün sabaha karşı Ataköy'deki evinde yaşamını yitirdi. Ilgaz'ın oğlu, Çınar Yayınları sahibi **Aydın Ilgaz,** babasının Sıvas olaylarından çok etkilendiğini söyleyerek **"Babam üzüntüden öldü"** dedi.

Rıfat Ilgaz, yakın dostu **Asım Bezirci**'nin Sıvas olayları sırasında yaşamını yitirmesinden çok sarsılmış, gazetemizde pazartesi günü yayımlanan yazısında **"Artık hiçbir şeye inanmıyoruz. Yaşama da inanmıyoruz. Artık yaşam yalama oldu"** demişti.

Rıfat Ilgaz'ın cenazesi, cumartesi günü Şişli Camii'nde kılınacak öğle namazını müteakip Zincirli-

kuyu Mezarlığı'na defnedilecek.

1911 yılında Kastamonu'nun Cide ilçesinde doğan Rıfat Ilgaz, 1938 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden mezun olduktan sonra çeşitli ortaokullarda Türkçe öğretmenliği yaptı.

Yazı yazmaya öğrencilik yıllarında başlayan ve şiirleri dönemin edebiyat dergilerinde yayımlanan RIfat Ilgaz'ın ilk şiir kitabı "Yarenlik" 1943 yılında çıktı. 1944'te yayımlanan "Sınıf" kitabı nedeniyle altı ay hapse mahkûm olan Ilgaz, Tophane Askeri Cezaevi'nde yaşadıklarını, "Yaşadıkça" adlı kitabında yazdı: "...Emrindesin insanı hiçe sayanların / Bir liseli talebeyle vuruldu bileklerin / Kırk mahkûmun sürüklediği zincire / Tek suçumuz hür insanlar gibi konuşmak / Kitaplar suç ortağımız / 1944 yılındasın yanlışın yok..."

Hapisten çıkınca gazeteciliğe başlayan Ilgaz, **Aziz Nesin**'in çıkardığı Markopaşa, Malumpaşa ve Merhumpaşa gülmece dergilerinin yazıişleri müdürlüğünü yaptı. 1950'li yıllarda Adembaba adlı gülmece dergiyi çıkarmaya başladı. 1953 yılında yayımlanan "Devam" adlı şiir kitabı nedeniyle yeniden cezaevine giren ve beş yılı aşkın bir süre tutuklu kalan Ilgaz, "Yıldız Karayel" adlı romanıyla Madaralı ve Orhan Kemal ödüllerini kazandı.

Türkiye'deki eğitim düzenini eleştiren "Hababam Sınıfı" romanıyla yaygın üne kavuşan Rıfat Ilgaz'ın 1959'da yayımlanan bu kitabı, daha sonra sayısız kez tiyatro ve sinemaya da uyarlandı. "Hababam Sınıfı"nda Kastamonu Lisesi'nde ve Kastamonu Muallim Mektebi'nde başından geçen olayları anlatan Rıfat Ilgaz, adıyla anılan bu romanını başta hiç benimsememişti: "Hababam Sınıfı bir zorunluluktan doğdu. O yıllarda hüküm giydim ve öğretmenlikten ayrılmak zorunda kaldım. **İlhan Selçuk**'un sahibi olduğu 'Dolmuş'ta 'Stepne' takma adıyla yazmaya başladım. Bir gün İlhan Selçuk, 'Rıfat Bey, artık adınızı koyalım' dedi. 'Değmez' dedim. 'Ben şairim. Böyle ipe sapa gelmez şeylere adımı koymayın."

Asım Bezirci'nin Ilgaz'ın yaşam öyküsünü yazdığı kitabında "uzun yaşamının bir muhasebesi"ni yapan Ilgaz, şunları söylemiş Bezirci'ye: "Yazı yazmak, şair, romancı olmak, yazar olmak... Ben o kadar küçük yaşta düşündüm ki bunları... Yazar olmak amacıyla girişim işe. İlerde bir muhasebe yapmayı düşünmedim. Yazmaya başladığımda babam henüz sağdı, yazı yazdığımı görmüştü. Sonradan bir mektubunda dedi ki: 'Oğlum, ben senin mühendis, doktor olmanı düşünüyordum. Sen kalktın şair oldum, yazar oldun. Ne istersen ol, karışmam, ama neyi iyi yapacağına aklın yatıyorsa onu yap. İstersen zurnacı ol, ama zurnayı en iyi biçimde çal!' Gelgelelim, ben o zamanlar en iyisini yapmayı değil, yalnızca yazmayı düşünüyordum... / ...Acaba babamın istediği gibi iyi zurna çalabiliyor muyum, çalabildim mi? Buna karar vermek zor..."

Yabancıya satış hükümet düşürür

9 temmuz

Ekonomi Servisi - PTT'nin T'sini satışa çıkarmaya hazırlanan hükümete eski özelleştirme kurmaylarından ciddi uyarılar var.

Türkiye'deki özelleştirme programını başlatan **Cengiz İsrafil,** KİT'lerin ekonominin yarısını oluşturduğunu belirterek bunların satışının ancak halka yapılması halinde başarılı olabileceğini, "yabancılara satılması halinde hükümetin düşeceğini" söyledi.

Kamu Ortaklığı İdaresi eski başkanı **Bülent Gültekin** ise **"PTT'nin gelirlerini özelleştirirseniz Türkiye'ye en büyük kötülüğü yaparsınız"** dedi.

Cengiz İsrafil, gazetecilerle yaptığı söyleşide, en iyi özelleştirme yönteminin 30 Nisan 1987 tarihli Yüksek Planlama Kurulu'nun **"Önce çalışanlara, yöre halkına ve halka satış yapılması"** kararının olduğunu söyledi.

Çiller hükümetinin en hazırlıklı olduğu KİT'ten satışa başlamasının uygun olacağını belirten Cengiz İsrafil, Sümerbank ve Petkim'in hazırlanmış olması gerektiğini kaydetti. KİT'lerin özelleştirilmesine karşı çıkılamayacağını vurgulayan Cengiz İsrafil, **"550 bin kişiyi beslemek için 59.5 milyon kişiyi vergilendirmek en büyük adaletsizliktir. KİT'ler arpalık haline gelmiş, her bakana bir KİT tahsis edilmiştir"** dedi.

Cengiz İsrafil daha sonra sözlerini şöyle sürdürdü:

"KİT'ler neredeyse Türkiye ekonomisinin yarısı kadardır. Bu nedenle KİT'leri Türkiye'de blok halinde satamazsınız. Çünkü bu KİT'leri satın alacak kadar özel sektörde sermaye yoktur. Ama millette vardır. Biz zengin bir milletiz. O kadar altın varlığımız var.

KİT'leri ancak sermaye piyasasını geliştirerek satabilirsiniz. Zaten sermaye piyasasının gelişmesi için de KİT hisselerine ihtiyaç vardır. Sermayeyi tabana yaymaktan başka çıkar yol yoktur. Aslında bu bir tavuk-yumurta hikâyesidir.

Bu sermayeyi ancak halktan bulabiliriz. KİT'lerin büyük kısmının da halka satılması lazımdır. Başka türlü bu iş olmaz. Başka türlü siyasi iktidar zaten yapamaz, düşer. Ülkenin yarısını yabancılara mı satacaksınız? Ne oluyor diye sorarlar."

İsrafil, halka satılacak KİT'lerin yönetim sorununu çözmek için de "çekirdek yatırımcı" kavramını getirdiklerini belirtti.

Cengiz İsrafil ile aynı anda özelleştirmede görev alan Kamu Ortaklığı İdaresi'nin eski Başkanı **Bülent Gültekin** de Yöneylem Araştırma Derneği'nin kongresinde **"Özelleştirme ve Yapısal Değişim"** konulu bir tebliğ sundu. Özelleştirmenin 1989'da bıraktıkları yerden fazla ileri gidemediğini kaydeden Bülent Gültekin, toplam KİT zararlarının yüzde 80'inin TEK, TTK, TDÇİ, TCDD ve Sümerbank'a ait olduğunu söyledi. Gültekin şöyle konuştu:

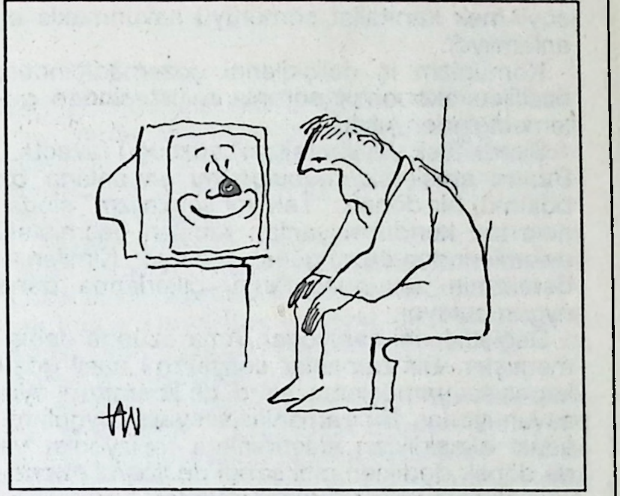
"Enkazı kaldırmak veya tasfiye söz konusudur. Kamu maliyesi bu yükü kaldıramaz. Durum gerçekten vahimdir. KİT'lerin bir kısmı kapatılmalı, bir

kısmı yeniden yapılandırılarak satılmalı, bir kısmı da tekel konumundan kurtarıldıktan sonra özelleştirilmesidir."

Devletin, KİT çalıştırma görevinden ayrılarak küçülmesi, ama bunun yanında vergisini toplayan, kurallarını koyan, eğitim ve sağlık için yatırım yapabilen güçlü bir yapıya dönüştürülmesi gerektiğini vurgulayan Bülent Gültekin, sözlerini şöyle noktaladı:

"Özelleştirme KİT'leri verimli çalıştırmanın bir yöntemidir. Araçtır, amaç değildir. İş yapmış olmak için de özelleştirme yapılamaz. Yapılırsa eğer, o zaman geri dönülemez bir noktaya gelinir.

Şimdiye kadar da Türkiye'nin özelleştirme programı başarılı değildir. PTT'nin gelirlerini özelleştirirseniz Türkiye'ye en büyük kötülüğü yaparsınız."

Türkiye'den Kürtlere yardım

LALE SARIİBRAHİMOĞLU *12 temmuz*

ANKARA - Ankara, Irak yönetiminin 25 dinarlık para birimini tedavülden kaldırmasıyla bölgede artan sıkıntının giderilmesine katkıda bulunmak amacıyla Kuzey Irak'a büyük çaplı bir yardım operasyonu başlatıyor.

Dışişleri Bakanlığı üst düzey yetkilileri dün Cumhuriyet'in konuyla ilgili bir sorusu üzerine Türkiye'nin Kuzey Irak'ta bütün unsurların kullanacağı gıda, ilaç ve eğitim malzemesi yardımlarını içeren 13 milyon dolarlık insani yardım yapacağını ve bu yardımın koordinasyonu için de bakanlık bünyesinde "Kuzey Irak'a Yardım Komitesi" kurulduğunu söylediler.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Tugay Uluçevik** başkanlığında öteki bakanlıkların temsilcilerinden oluşan bir heyet geçen nisan ve mayıs aylarında Kuzey Irak'a giderek incelemelerde bulunmuş ve bölgedeki durumla ilgili bir rapor hazırlamıştı.

Kuzey Irak'ta yaşayan halkın içinde bulunduğu yokluk ve açlığın büyük boyutlarda olduğunu belirten yetkililer, Ankara'nın bölgeye yardım operasyonunun, kesinlikle Irak'ın toprak bütünlüğüne aykırı olmadığını ve BM kararları çerçevesinde yapıldığına dikkat çektiler.

Türkiye'nin Bağdat hükümetine de benzer yardım yaptığını hatırlatan Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Kuzey Irak'a yardımların bir plan ve program içerisinde aylık sevkiyatlar halinde yakında başlatılacağını söylediler. Türkiye bölge halkı için daha önce Kızılay aracılığıyla yaklaşık 1 milyon dolarlık gıda ve ilaç yardımı yapmıştı.

Bölgede her türlü yardıma büyük ihtiyaç duyulduğunu hatırlatan Dışişleri yetkilileri, BM Dünya Gıda Programı'nın (WFP) bölgenin ihtiyaçlarının ancak üçte birini karşılayabildiklerine dikkat çektiler.

Irak hükümetinin geçen mayıs başında ekonomisini tahrip ettiğini bildirerek İsviçre'de basılan 25 dinarlık banktonları tedavülden kaldırması bu para biriminden büyük miktarda ellerinde bulunduran Kuzey Irak halkını güç durumda bırakmıştı.

Kuzey Irak Kürt liderleri Türkiye'den Türk Lirası'nın bölgede kullanılmasını talep etmişler. Ankara zaten konvertibl olan liranın kullanılabileceğini, ancak Kuzey Irak'ta bir TL bölgesi oluşturmasının söz konusu olmadığını bildirmişti.

Yetkililer, Kuzey Irak'ı ziyaretleri sırasında kendilerine Türk Lirası'nın tedavüle girmesi talebinin yinelendiğini, ancak bunun söz konusu olmadığını söylediler. Şu anda bölgede liranın büyük çaplı kullanıldığını gözlemlemediklerini söyleyen yetkililer, yalnızca ithalata dayalı ekonomisi bulunan Kuzey Irak'ta mal mübadelesi ile ticaretin sürdüğünü belirttiler.

"Liberal Devrim" ve Ötesi

ERGUN BALCI *14 temmuz*

Türkiye'de bir dönem "Tek yol sosyalizm" sloganı revaçta idi.

Sosyalizm iyi de uygulanan modellerdeki aksaklıklar ne olacaktı? Bunlar nasıl düzeltilecekti? Örneğin, bir Çekoslovakya ya da Afganistan'ın işgali sosyalizmle nasıl bağdaşırdı? Çin'de "Kültür Devrimi" adı altında sayısız insanın öldürülmesinin, aydın sınıfına ağır darbe indirilmesinin sosyalizmle ne ilişkisi vardı?

Bu konular tartışılmazdı.

Solda olup da bunları sorgulamaya kalkışanlar ya "revizyonist" ya da "hain" damgasını yerdi. Katı komuta ekonomisinin yürümediğini

söylemek kapitalist sömürüyü savunmakla eş anlamlıydı.

Komünizm iç çelişkilerini çözemediğinden, özellikle ekonomik sorunların üstesinden gelemediğinden yıkıldı.

Şimdi "Tek yol liberalizm" sözcüğü revaçta... Bunun ateşli savunuculuğunu yapanların bir bölümü, bir dönem "Tek yol sosyalizm" sloganına toz kondurmayanlar. Kimileri geçmişteki eylemlerinden ötürü günah çıkarıyor. Kimileri liberalizmin savunuculuğunu çıkarlarına daha uygun buluyor.

Değiştiklerini sanıyorlar. Ama özünde değişmemişler. Bir zamanlar sosyalizmi nasıl gözü kapalı savunmuşlarsa, şimdi de liberalizmi öyle savunuyorlar. Bir zamanlar sosyalist uygulamadaki aksaklıkları eleştirenlere revizyonist ya da dönek dedikleri gibi şimdi de liberal ekonomiyi eleştirenlere "Tutucu" diyorlar.

Bir zamanlar Çekoslovakya ya da Afganistan'ın işgalini eleştirmek, olaylara sınıfsal açıdan yaklaşamamak, sosyalizmin geniş çıkarlarını göz ardı etmekle eşanlamlıydı. Şimdi ise kapitalist sistemdeki haksızlıklardan, sömürüden söz etmek, modası geçmiş deyimleri kullanmak, çağdaş liberal ekonomiyi değerlendirememek anlamına geliyor.

Sözün kısası, "kutsal sosyalizm" yerini "kutsal liberalizme" terk etti.

Oysa liberal ekonominin en kararlı savunucularından olan The Economist dergisi, "kutsal liberalizmin" pek o kadar kutsal olmayan yanlarını sergiliyordu geçen haftaki sayısında.

Dergi, zengin ülkelerin yoksullara yaptığı yardımların insani kaygılarından çok, dost kazanma, stratejik çıkar hesapları ya da yardım yapılan ülkeye ihracatını arttırma gibi nedenlerden kaynaklandığını belirtiyor. Buna örnek olarak da son 10 yılda Amerikan yardımının yarıya yakın bölümünün, Washington'un stratejik çıkarları açısından önemli olan İsrail'le Mısır'a gitmesini gösteriyor.

Zengin ülkeler, geçen yıl 3. Dünya ülkelerine yardım ve borç olarak 70 milyar dolar verdiler. Ama Batılı sanayileşmiş ülkeler, bu yıl yalnızca Rusya'ya 40 milyar dolarlık yardım ve borç paketi vaat etti. Çünkü Rusya'nın karışıp, iktidara otoriter bir rejimin gelmesi Batı'nın stratejik çıkarlarını olumsuz yönde etkileyecektir.

The Economist, zengin ülkelerin yoksul 3. Dünya ülkelerine yaptığı ekonomik yardımın yarıya yakın bölümünün, yardım yapan ülkeden mal ve hizmet satın alınması koşuluna bağlı olduğunu vurguluyor. böylece sömürü mekanizması işlemeye başlıyor. Zengin ülke, fakir ülkeye önce ekonomik yardım yapıyor, sonra ona pahalı fiyattan mal satıyor. Fakir ülkenin, zorunlu olarak yaptığı bu pahalı ithalat, aldığı yardım ya da borcun % 15-20'sini bir kalemde götürüyor. Ondan sonra sıra borç faizlerinin ödenmesine geliyor. Bunun için de yeniden borç almak gerekiyor. Bu arada ticart hadleri sürekli, 3. Dünya ülkelerinin aleyhine işlediğinden, zenginler daha zenginleşirken fakirler daha fakirleşiyor. Başka bir deyişle, sanayileşmiş kuzeyle sanayileşmemiş güney arasındaki uçurum büyüyor.

Şu bizim "liberal devrimin" bayraktarı yazarlarımız, ara sıra bunlardan da söz etseler ya.

Korkmasınlar, tutuculuk ya da devletçilik değildir bu.

Sadece gerçekçilik ve dürüstlüktür.

Sıvas'ta 91 kişi tutuklandı

KENAN BİLİZ / HATİCE BİÇER *17 temmuz*

SIVAS - Sıvas'ta 37 kişinin katledilmesiyle ilgili olarak gözaltına alınan 157 kişiden 66'sı serbest bırakılırken, 91 sanık çıkarıldıkları Sıvas Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklanarak cezaevine gönderildi. Olayla ilgili olarak halen firarda olan 6 kişi aranıyor. Sivas Cumhuriyet Başsavcısı **Oktay İrdem,** sanıklarla ilgili iddianameleri hazırlamaya başladıklarını belirterek, **"Sanırım önümüzdeki hafta sonuna kadar iddianameleri tamamlarız. İşin en ağır kısmı bitti. Bundan sonrası daha kolay olacak"** diye konuştu. Alınan bilgiye göre olaylardan sonra gözaltına alınan ve tutuklanan 91 kişi hakkında, Sulh Ceza, Ağır Ceza ve DGM'de olmak üzere üç ayrı dava açılabilecek. Yetkililer, sanıkların hangi mahkemelerde yargılanacağının işledikleri suça göre ve Kayseri DGM Savcılığı'nın talebi doğrultusunda belirleneceğini belirttiler. Sıvas'ta Madımak Oteli'ni yakmak, 37 kişinin ölümüne yol açmak gerekçesiyle gözaltına alınan 157 kişiden 66'sı daha önce serbest bırakılmıştı. Savcılık tarafından tutuklanmaları talebiyle Sıvas Sulh Ceza Mahkemesi'ne sevk edilen 91 sanık ise alınan tutuklama kararının ardından dün Sıvas Kapalı Cezaevi'ne gönderildi.

Olayla ilgili olarak firarda olan 6 kişinin de arandığı bildirildi. Arananların arasında, Madımak Oteli'nden çıkan Aziz Nesin'i yumruklayan, Hizbullah işareti yaparak çevredekilere, "Yakalayın şeytanı kaçmasın" diye bağıran RP'li Belediye Meclisi üyesi **Cafer Erçakmak**'ın da bulunduğu bildirildi. Aranan diğer kişilerin adları ise şöyle: **"Yunus Karataş, Köksel Koçak, Osman Ağkaş, Tekin Arız, Necmi Karaömeroğlu."** Emniyet yetkililerinden alınan bilgiye göre arananların fotoğrafları, yurt çapında emniyet müdürlüklerine dağıtıldı. Bu arada polisin olay sırasında çekilen fotoğrafları ve video kayıtlarını incelemeyi sürdürdüğü belirtildi. Kayseri DGM Başsavcısı **Fevzi Elmas,** olayın tüm boyutları ile araştırıldığını, bu arada Aziz Nesin'in paneldeki konuşmasının bant kayıtlarının da incelendiğini belirtti. Elmas, "Olayları en ince detaylarına kadar inceliyoruz. Her türlü ipucunu değerlendirerek sonucu varmaya çalışıyoruz. Olay çok karmaşık. Bizim görevimiz bunu çözmek" diye konuştu.

Polis-şeriatçı işbirliği

18 temmuz

Haber Merkezi - Sıvas'ta 37 kişinin katledilmesiyle ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu'nun yaptığı incelemelerde, halkı tahrik eden İslami bildirilerin, emniyetin "23 85 37" numaralı faksından yerel gazetelere geçildiği ortaya çıktı. Madımak Oteli'ne bir otel görevlisini kurtarmak için uzatılan itfaiye merdiveninden **Aziz Nesin**'in indiğini gören itfaiye erlerinin ise otelde mahsur kalan diğer insanların kurtulmasını önlemek için merdiveni çektiği öne sürüldü. Raporda, tatil olduğu halde Sıvas'ta bulunan 93 öğrenci yurdunun, perşembeyi cumaya bağlayan gece ağzına kadar dolu olduğunun belirlendiği kaydedildi.

MİT'in istihbarat kanallarının ise ancak olaylar başladığı saatlerde çalıştığı ortaya çıktı. Rapora göre MİT görevlisi, elde ettiği bilgileri emniyette görevli olan **"Ramazan"** adında, soyadını bilmediği bir kişiye iletmekle yetindi.

TBMM Araştırma Komisyonu'nun Sıvas'taki tespitleri, Nokta dergisinin bu haftaki sayısında "Katliam Raporu" başlığıyla yayımlandı.

Komisyon üyelerinin yaptığı görüşmeler sonunda, itfaiye ekibinin olay yerine, söndürme ve otelde kalanları kurtarma amacıyla gelmediği ortaya çıktı.

Nokta'nın haberine göre itfaiye görevlileri, olay yerine gitmesinler diye önlerine yatan göstericilere, tüm uyarılara karşın su sıkıp dağıtmadı. Göstericiler, itfaiyenin hortumunu kesti, vanalarını kapadı. Otel pencerelerinden birine, otel görevlilerinden birini kurtarmak amacıyla merdiven dayanan itfaiye erleri, bu merdiven sayesinde Aziz Nesin'in kurtulmakta olduğunu görünce merdiveni geri çektiler. Yumruklar altında aşağıya indirilen Aziz Nesin'i, polisler havada yakalayıp kurtardı.

İtfaiye erlerinin, otelde mahsur kalan diğer insanların kurtulmasını önlemek için merdiveni çektiği öne sürülüyor. Ancak görevini yapmayan, hatta kötüye kullanan itfaiye erleri hakkında soruşturma açılmadığı bildirildi.

Sıvas'taki olaylar öncesi, "Müslüman mahallesinde salyangoz satıyorlar", "Sıvas, Aziz'e mezar olacak" türünden İslami bildirilerin yerel basına emniyetin 23 85 37 numaralı faksından geçildiği de ortaya çıktı.

Oysa emniyet mensupları, komisyon üyelerine, tahrik unsuru taşıyan bu bildirilerin kendilerine ulaşmadığını öne sürdüler.

Ancak komisyon üyelerinin ısrarlı soruları karşısında, "Galiba bir tane olacak" diyerek bir bildiriyi verdiler. Komisyon üyelerine göre ise Sıvas'ta eline bu bildirilerden geçmeyen kimse bulunmuyor.

Bildirilerden haberi olmayan emniyet mensuplarının, bu bildirilerin nasıl olup da kendi fakslarından yerel gazetelere servis yapıldığından da haberleri yok.

Bu konuda sıkıştırılan emniyet müdürü, emniyete ait 23 85 37 numaralı fakstan bildirilerin kim tarafından yerel gazetelere çekildiği konusuna açıklama getiremedi.

Komisyonun incelemesinde, Sıvas'ta gerek Kredi ve Yurtlar Kurumu, gerek vakıflara ait özel 93 öğrenci yurdu bulunuyor. İlginç olan, olaylardan bir gün önce tatil olduğu halde yurtların tümüyle dolu olması. Tatil günü öğrencilerin neden yurtlarda kaldığı merak konusu.

TBMM Araştırma Komisyonu üyeleri, Sıvas'ta müftü ile de görüştüler. Müftü halen Hayırseverler Camii imamı **Kerim Küçükköse** ile Çukurtarla Camii imamı **Turan Koç**'un gözaltında bulunduğunu ve iki cami imamının ise olay gününden beri işe gelmediğini açıkladı.

Olayların ilk başladığı yer olan Paşa Camii'nde bir grup cübbeli göstericinin namaza girmeyerek caminin duvarlarına Amerikan bayrağı ile "Dünyada ABD, Türkiye'de PKK" yazan bir pankart astıkları, tanıklara göre belirlendi. Ancak Sivas polisinin, hem cami içinde hem de cami dışında önlem aldığını söylemesine rağmen, pankartları önce asan sonra da yakan göstericilere neden müdahale etmediği sorusu yanıtsız kaldı.

Nokta'nın haberine göre olaylarda 2'si gösterici, 2'si otel görevlisi 4 kişi yaşamını kurşun yarasıyla kaybetti. Ancak kurşunların kimin silahından çıktığının bilinmediği kaydedilerek şöyle denildi:

"Ama günler öncesinden başlayan yayınlarında, tahrik unsurunu iyi kullanan yerel basının, suçluyu çoktan bulduğu da görülüyor. Yerel gazetelerin muhabirleri, 'Biz tanığız, **Arif Sağ** tabancasıyla, lobide bir o yana, bir bu yana koşturup durdu. Bu dört kişiyi de o vurdu' diye tanıklık ediyor. Vali, tugaydan 13.45'te yardım istiyor, ancak silahlarında mermi dahi bulunmayan acemi erlerden oluşan destek kuvveti 19.45'te gelebiliyor..."

Nokta'nın haberinde, TBMM Araştırma Komisyonu üyelerinin, Sıvas'taki tespitleri sırasında, zaman zaman kendi aralarında da tartıştıkları, komisyonda RP'li Sıvas Milletvekili'nin de bulunmasının handikap yarattığı belirtildi.

Habere göre özellikle Sıvaslı vatandaşlarla yapılan görüşmelerde açıklama yapmak isteyenler, karşılarında RP'li milletvekillerini görünce, bundan vazgeçiyorlar.

Haberde, TBMM Araştırma Komisyonu'nun, MİT'in bölge temsilcisinin de görüşüne başvurduğu kaydedilerek şu görüşlere yer veriliyor:

"Komisyon, MİT görevlisinin sokaktaki vatandaştan daha az bilgiye sahip olduğunu görünce, şaşkınlığını gizleyemedi.

MİT temsilcisinin, ne yayımlanan bildirilerden ne de günler öncesinden başlayan tahriklerden haberi yoktu. Komisyon üyelerinin 'Peki siz, nasıl istihbarat görevi yapıyorsunuz?' sorusuna, 'Bizim bazı dostlarımız var, onlar bizi haberdar eder' şeklinde yanıt veren MİT mensubu, bir anlamda irticai faaliyette bulunan kesimden dost edinme gibi bir çabalarının olmadığını da açıklamış oluyordu.

MİT temsilcisi olaylardan, cuma günü 11.00 sularında haberdar olduğunu ve haber alır almaz emniyette görevli olan, ancak soyadını dahi sormadığı Ramazan isimli polis memuruna bildirdiğini söylüyor.

PKK, 14 çocuğu kurşuna dizdi

20 temmuz

Haber Merkezi - PKK militanları yine katliam yaptı. Van'ın Bahçesaray ilçesine bağlı Sündüz Yaylası'nın Vanizer tepesine baskın düzenleyen PKK'lılar, 14'ü çocuk, 8'i kadın, 4'ü erkek, 26 kişiyi kurşuna dizerek öldürdü. Saldırıda 3'ü çocuk 5 kişi de yaralandı. Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, olayı nefretle kınadığını belirterek **"Devletimiz bütün gücüyle ayaktadır ve bu cinayetlerin mutlaka hesabını soracaktır"** dedi.

Bahçesaraylıların yaz aylarında çıktıkları Sündüz Yaylası'nın Vanizer tepesine önceki gece saat 22.30-23.00 sıralarında gelen bir grup PKK militanı, yayla sakinlerini önce bir çadırda topladı. Bir süre propaganda yapan PKK'lılar, daha sonra otomatik silahlarla ateş açtılar. Olayda 14'ü çocuk, 8'i kadın 26 kişi hayatını kaybetti. PKK'lıların açtığı yaylım ateşi sırasında 3'ü çocuk 5 kişi de yaralandı.

Olaydan sonra yaralı olarak Bahçesaray'a gelen **Ahmet Sevgili**'nin durumu yetkililere bildirmesi üzerine katliamdan haberdar olundu. Van Valisi **Mahmut Yılbaş**, Tugay Komutanı Tuğgeneral **Hakkı Kılınç** ve diğer yetkililer helikopterlerle olay yerine gittiler.

Bölgeye takviye kuvvet gönderildi ve geniş çaplı bir operasyon başlatıldı. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, yaptığı yazılı açıklamada **"26 vatandaşımızın katledilmesini nefretle kınıyorum"** dedi. Demirel, şöyle devam etti:

"İçeride ve dışarıda bu vahşi terör örgütüne sempati duyanların ve destek verenlerin vebali büyüktür. Bu cinayet milletimizi derinden üzmüştür. Devletimiz bütün gücüyle ayaktadır ve cinayetlerin mutlaka hesabını soracaktır.Hayatını kaybeden vatandaşlarımızın ailelerine ve bütün milletimize taziyetlerimi sunarım."

Bingöl'ün Yayladere ilçesi Güneşli Jandarma Karakolu, önceki gece bir grup PKK militanının saldırısına uğradı. Uzun namlulu silah ve roketatarların kullanıldığı baskında 2 er şehit oldu, 2 er de ağır yaralandı. İki saat süren çatışma sonunda, PKK'lıların kaçtıkları ve yaralı erlerin Bingöl Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındıkları bildirildi. Tunceli'nin Çemişgezek ilçesine, önceki gece saat 21.30 sıralarında bir grup PKK militanı tarafından roketatar ve uzun namlulu silahlarla ateş açıldı. Güvenlik güçlerinin karşılık vermesi üzerine çıkan ve 25 dakika süren çatışmada, ölen ya da yaralanan olmadı.

PKK militanları önceki akşam Çemişkezek'e saldırdılar. Önceki akşam saat 21.30 sıralarında gerçekleştirilen roketatarlı saldırının ardından güvenlik güçleriyle çıkan çatışma yaklaşık 25 dakika sürdü. Olayda ölen ya da yaralanan olmadı.

Ağrı'nın Taşlıçay ilçesi Emniyet Müdürlüğü, Jandarma, Vakıflar Bankası şubesi ve Tarım Müdürlüğü ile PTT binalarına gece saat 23.00 sıralarında bir grup PKK militanı tarafından uzun namlulu silah ve roketatarlarla ateş açıldı. Çatışma sırasında İlçe Jandarma Karakolu'nda görevli Astsubay Halit Ünal şehit oldu, 2 er de yaralandı.

PKK'lı militanlarca öldürülen 26 kişinin cenazesi, askeri helikopterle ilçe merkezine getirildi. Ölenlerden kimlikleri belirlenebilenler şunlar:

Azad Sabırlı (7), **Yunus Sabırlı** (2), **Gülnaz Söylemiş** (18), **Müzeyyen Yaşar** (42), **Sedef Elmalı** (35), **Bahar Turan** (3), **Meşide Ağaç** (32), **Zehra Ağaç** (1), **Sevim Ağaç** (7), **Hediye Turan** (20), **Suzan Turan** (10), **Yıldız Güzel** (13), **Hikmet Sabırlı** (20), **Nezahat Elmalı** (12), **Eylem Elmalı** (4), **Beyhun Sevgili** (40), **Huri Samsa** (55), **Muteber Sabırlı** (38), **Azime Elmalı** (14), **Melike Yaşar** (18), **Muhammed Yaşar** (8), **Hanım Yaşar** (4), **Hürriyet Sevgili** (12), **Semra Sabırlı** (17), **Gül Turan** (1) ve **Ferhan Sevgili** (13).

İşçi hak için yürüdü

23 temmuz

Haber Merkezi - İşçiler dün ayaktaydı. Kamu kesiminde çalışan Türk-İş'e üye yaklaşık 600 bin işçi, 7 aydır süren toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine hükümetin tutumunu protesto amacıyla dün yurt çapında vizite eylemi yaptı. Başbakan **Tansu Çiller**'i ve hükümeti istifaya çağıran işçiler, taşeronlaşma ve özelleştirmenin durdurulmasını istediler. İşçiler başta İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana olmak üzere neredeyse tüm illerde işyerlerinden çıkarak gruplar halinde hastanelere yöneldiler. Yol boyunca slogan lar atan işçilere polis müdahale etmedi. Bazı kentlerde işçiler trafiği aksatmamaları için uyarıldı. İşçiler vizite eyleminin ardından işyerlerine döndüler. Eylemlerde olay çıkmadı. Sivas'ta önceki haftalarda meydana gelen olaylar nedeniyle işçiler vizite eylemine çıkmadılar. Türk-İş Başkanı Meral, Sıvas Valisi'nin kendisini telefonla arayarak bu ilde eylem yapılmamasını istediğini, kendilerinin de bu isteği olumlu karşıladıklarını belirtti.

Ankara'da SSK Dışkapı Hastanesi, Yenişehir Dispanseri ve Ulus Dispanseri'nde vizite eylemi gerçekleştiren işçiler, yürüyüşler de yaptılar. Toplanan 2 bin 500'ü aşkın işçi vizite kâğıtlarını hastane yetkililerine imzalattılar. Yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı eylemde, "İşçi-memur el ele genel greve", "Suskun toplum istemiyoruz", "Vur vur inlesin Tansu dinlesin", "Devletten sadaka istemiyoruz" diye sloganlar atıldı.

Karayolları Genel Müdürlüğü ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü işyerlerinde çalışanların ağırlıkta olduğu bir grup işçi toplanarak SSK dispanserine yürüdüler, vizite eylemini burada gerçekleştirdiler.

Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral, işçilere hitaben yaptığı konuşmada, **"Memurlara verilen bir sadakadır, bir ayıptır, bu ayıpı bize yapmayın diye buraya geldik. Amacımız sorun çözmek. Çözülmezse yarın kitlelerle meydanları dolduracağız"** dedi.

İstanbul sokakları dün on binlerce çalışanın "İşçi memur el ele genel greve" sloganlarıyla doldu. İşçiler, hükümeti ve Tansu Çiller'i istifaya çağırdı. Kamu sektöründe toplu vizite eylemi yapan işçiler, attıkları sloganlar ve taşıdıkları dövizlerle toplusözleşme görüşmelerinin bir an önce bitirilmesini, taşeronlaştırma ve özelleştirmenin durdurulmasını, iş güvencesinin sağlanmasını istedi.

En kitlesel vizite eylemi Taşkıza, Camialtı, Haliç tersaneleriyle Askeri Dikimevi ve Jandarma Bakım Onarım işçilerinin katıldıkları eylem oldu. Saat 11.00 sıralarında Taşkıza Tersanesi'nden başlayan ve birleşerek büyüyen yürüyüş kolu, yaklaşık 5 bin kişiye ulaştı. Beyoğlu Dispanseri'nin önüne kadar süren yürüyüş yaklaşık 2.5 saatte tamamlandı. "Tersane işçisi hareketin öncüsü", "Çoğaldıkça Cavitler, yetmez size bu KİT'ler", "Hükümet istifa, Tansu istifa", "11 milyara nişan, işçi perişan" şeklinde slogan atarak yürüyen işçiler, yolu da araç trafiğine kapadı. İşçiler, zaman zaman da oturma eylemi yaptı. Toplu vizite eylemini tamamlayan işçiler, yine toplu halde işyerlerine döndü.

Anadolu yakasında bulunan Pendik Tersanesi işçileriyle Cevizli Tekel işçileri de sabah işlerlerinden çıkarak toplu olarak vizite eylemi yaptılar. "İşçi polis el ele genel greve", "Hükümet istifa", "Anababa dediler hakkımızı yediler" sloganları atarak Kartal SSK Hastanesi'ne yürüdüler.

Bu arada Askeri Dikimevi işçilerinin, toplu vizite eylemi "işyerinde doktor bulunduğu gerekçesiyle" engellendi. İşyeri dışına çıkmalarına izin verilmeyen Dikimevi işçileri, İstiklal Marşı söyleyerek kapı önünde bir süre oturma eylemi yaptılar.

Enerji, ulaştırma, gıda, hizmet, petro-kimya, tarım, sağlık ve haberleşme işkolundaki onbinlerce işçi toplu vizite eylemi yaparak küçüklü büyüklü gruplar halinde İstanbul caddelerini doldurdular.

Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin çıkmaza girmesi ve taksitli memur zammını protesto amacıyla İzmir'de de binlerce işçi toplu vizite eylemi yaptı. Türk-İş'e bağlı çeşitli sendikalara üye yaklaşık 15 bin işçi, toplu vizite eylemi yaptı.

İşyerlerinde toplanan işçiler, Alsancak SSK Dispanseri'ne yürürlerken Talatpaşa Bulvarı'nda bir süre oturma eylemi yaptılar. Konak'tan dispansere kadar yürüyen 480 işçi, "İşçiler sokakta Tansu yatakta", "KİT'ler satılamaz", "İşçiler birleşin iktidara yerleşin" sloganları attılar. Aydın'da dün 4 bin işçi toplu vizite eylemi yaptı. Sabahın erken saatlerinden itibaren Aydın SSK Hastanesi'ne gruplar halinde giden işçilere yurttaşlar alkışlarla destek verdiler. İşçiler, hükümetin sözleşmeleri istedikleri gibi yapması halinde genel greve gidilmesini istediler. Manisa, Denizli, Uşak, Kütahya, Tekirdağ, Çanakkale, Balıkesir illerinde de işçiler dün vizite eylemi yaptı.

Adana'da Tekel Yaprak ve Sigara Fabrikası'nda çalışan yaklaşık 700 işçi, Tek Gıda-İş Sendikası binası önünde bir araya gelerek sendika binasından SSK Koşuyolu Dispanseri'ne kadar olan yaklaşık 1.5 kilometrelik yolu, "İşçi-memur el ele genel greve", "Vur vur inlesin Çankaya dinlesin" sloganını atarak vizite eylemine çıktı. İşçiler daha sonra işlerinin başına döndü.

Sevr'e bak, Lozan'ı anlarsın..

24 temmuz

Bugün Lozan'ın 70'inci yıldönümünü kutluyoruz.

Yetmiş yıldan beri dünyada köprülerin altından çok su aktı.

Birinci Dünya Savaşı ertesinde imzalanan antlaşmalardan bugüne kalan yok gibidir; yalnız Lozan dimdik ayaktadır.

Lozan, son Osmanlı Mebusan Meclisi ile Büyük Millet Meclisi hükümetince benimsenen 'Milli Misak' sınırları içinde bağımsız devletimizin temelini oluşturan hukuk belgesidir. 70 yıl önce İsviçre'de "Lausanne" kentinde "Düvel-i Muazzama" ile aylarca süren görüşmelerden sonra 1923'ün 24 temmuz günü imzalanmıştır.

Üç ay sonra 29 ekim günü Cumhuriyet ilan edilecek, yeni bir dönem açılacaktır.

Aradan 70 yıl geçtiği için bugün Lozan'ın coşku-

su yeterince duyumsanmayabilir.

Çünkü bugünkü kuşakların içinden hiç kimseyi İstanbul kaldırımlarında bir İngiliz subayı kırbaçlamadı. Fransız işgalindeki Adana'da düşman neferinden, hiç kimse taş köprünün başında tokat yemedi. İzmir'in Konak Meydanı'nda, Yunan çavuşu, bugünkü kuşaktan birinin suratına tükürmedi.

Düşman işgalinden kurtulan Anadolu kentlerinde düzenlenen yıldönümü törenleri, belki bize birer 'müsamere' gibi geliyor, yeterli heyecanı aşılamıyor.

Bu doğal sayılmalıdır.

Ancak 2000 yılına doğru bugün Lozan kimi çevrelerce yeniden tartışmaya açılmışsa, Batı'da yetkili ağızlar Türkiye'nin parçalanmasından söz açabiliyorlarsa, geçmişimizin kaynağına dönmek zorunluğunu yüreğimizde duyumsamaktan nasıl uzak durabiliriz?

★

70'inci yıldönümünü kutladığımız Lozan'ın anlam ve öneminden uzun uzadıya söz açacak değiliz. Bu yolda bilinçlenmek için en iyi yöntem, "Sevr Antlaşması"nı anımsamaktır. Lozan'dan üç yıl önce, 10 Ağustos 1920'de İsviçre'nin Sevr kentinde Osmanlı hükümetinin temsilcileri bu antlaşmayı imzalarken Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılalı henüz üç buçuk ay olmuştu.

Sevr Antlaşması'yla "Düvel-i Muazzama" Anadolu'yu parçalıyor; İtilaf Devletleri'nin gözetim ve denetiminde Yunan, Ermeni, Kürt bölgelerine ayırıyordu.

Anadolu'nun Ulusal Kurtuluş Savaşı, bu tasarıma karşı bir başkaldırıdır, bir halk ihtilalidir. Sonuçta kazanılan zaferin Lozan Antlaşması'yla tescil edilmesi, bu sürecin hukuk alanında noktalanmasıdır.

Bize bu zaferi kazandıran ve alnımız dik yurdumuzda dolaşmamızı sağlayan **Mustafa Kemal Atatürk**'e ve **İsmet İnönü**'ye şükran duygularımız bitmez, tükenmez...

★

Ne yazık ki Lozan'ın 70'inci yıldönümünde Türkiye'nin bölünmesi ya da parçalanması üzerine varsayımlar Batı'da yinelenmeye başlamıştır.

Balkanlar'da, Kafkasya'da ve Ortadoğu'da siyasal haritaların yeniden çizilmesi üzerine çabalar sürüyor; etnik kavgalar, mikro milliyetçiliklerin ufuksuz hırçınlıkları, petrol çıkarlarının dürtüklediği dış etkilerle bölgemizde yaratılan kanlı ortam, insanlık adına karamsarlığı yoğunlaştırmakta, Sevr'in mirasçılarını yüreklendirmektedir.

Ancak bizi kaygılandıran Sevr yandaşları değil..

Sevr yandaşlarının yanı sıra bu vatanın nimetlerini bölüşmede en başta gelen kimi çevrelerin aymazlığı, umursamazlığı, bağımsızlığı ve bölünmezliği kundaklayanlarla işbirlikçi tutumları, ülkede ciddi bir bunalıma yol açacak eğilimleri besliyor. Bugün Türkiye'yi yönetenlerin Anadolu'da yaşanan olaylara yeterince gerçekçi bir "teşhis" koyabildikleri inancında değiliz.

Bunun içindir ki Batı'dan yükselen çatlak sesler de Türkiye'nin parçalanmasına ilişkin hevesleri körükleyebiliyor.

★

Türkiye Cumhuriyeti "gaflet ve dalalet" içinde bulunanlara her zaman gerekli yanıtı verebilecek güçlerini yapısında toplamaktadır. Yeter ki bu konuda aldatılmış ve oyalanmış olmayalım; sorumlular, yaşanan gerçekleri gizlemesinler, olduğu gibi halkın gözleri önüne sersinler.

Siyasal çıkarlarını sürdürmek için gerçekleri örtbas eden ve edecek olan sorumlular, bu ülkeye en büyük kötülüğü yaptıklarının ve yapacaklarının bilincinde midirler?

İktidarıyla ve muhalefetiyle Türkiye'yi yönetenlerin bugün en ciddi sorunu, yaşadığımız sorunların ciddiyetiyle eşdeğerde bir vaziyet alıp almadıkları sorusunda düğümleniyor.

Orduda albaylar krizi

EVREN DEĞER *30 temmuz*

ANKARA - Türk Silahlı Kuvvetleri'nde (TSK), uzun yıllardan sonra ilk kez organize bir hareket olarak 1962'li albaylar, hak arayışına girdi. Yüksek Askeri Şûra kararı ile bu yılın ağustos ayında emekliye sevk edilmeleri kararı alınan 1962'li 370 albay, yapılan işlemin anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle Genelkurmay Başkanlığı'na başvurdular. 1962'li albaylar, başvurularında, TSK'daki albay birikimini azaltmak için uygulamaya konulan Yüksek Askeri Şûra kararının hukuka aykırı olduğunu bildirerek kararın anayasanın 125. maddesinin (b) bendine de aykırı olduğunu savundular. 1962'li albaylar, bu tür bir uygulama ile TSK'da **"küskün bir zümre"** yaratılacağını kaydederek kararın yeniden gözden geçirilmesini, değişmemesi halinde ise konuyu Birleşmiş Milletler'e kadar götüreceklerini Genelkurmay Başkanlığı'na ilettiler.

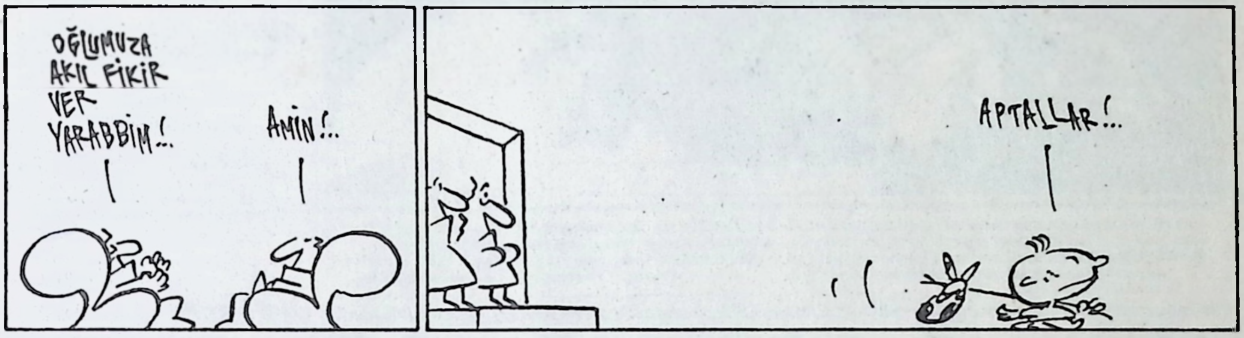
Yüksek Askeri Şûra'nın 23 Aralık 1991 tarihli kararı ile 1961'li albaylar ile birlikte bu yılın ağustos ayında emekliye sevk edilmeleri kararı alınan 1962'li albayların durumu, TSK'nın en önemli gündem maddelerinden birini oluşturuyor. Hava Kuvvetleri'ndeki 62, Deniz Kuvvetleri'ndeki 25 1962'li albayın bir yıl daha orduda kalmaları yolunda, her iki kuvvetin komutanlarının olumlu görüş bildirdiği, ancak Kara Kuvvetleri'ndeki 283 1962'li albay için Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Muhittin Fisunoğlu**'nun olumsuz görüşte olduğu bildirildi.

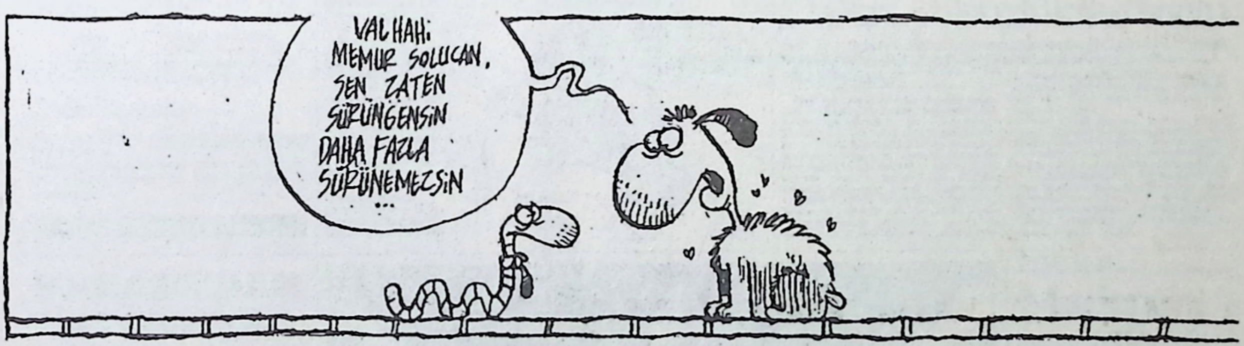
Bu konuda gözler son karar için Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş**'e yönelirken 1962'li albaylar da Genelkurmay'a, kararın değiştirilmesi için başvurdular.

Alınan bilgiye göre 1962'li albaylar, başvurularında, TSK'daki **"gizli bir gücün 1962 devresini sürekli olarak mağdur etme gayreti içinde olduğu intibamı aldıklarını"** belirterek bir yıl erken emekliliğin kendilerine toplam 296 milyon 479 bin

liraya mal olacağını bildirdiler. Bu yıl emekli olmaları halinde, emekli ikramiyesi farklarının 159 milyon, OYAK emeklilik yardımlarının 75 milyon, zorunlu tasarruf ana para ve nemasının 36 milyon, bir yıllık ev kirasının da 25 milyon lirayla kendilerini kayba uğratacağını iddia eden 1962'li albaylar, **"amirlerin astlarının hukuklarını gözetmeleri ve haklarını koruması"** gerektiğini de vurguladılar. Yapılan işlemin ve Yüksek Askeri Şûra kararının, anayasanın 125. maddesinin (b) bendine aykırı olduğu vurgulanan başvuruda, kararın uygulanmasının adil olmayacağı belirtildi.

Havacı 1962'li albaylar da başvurularında, emekliye sevk edilmeleri halinde, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın harekât etkinliğinin zayıflayacağını, bunun da zafiyet yaratacağını öne sürdüler. Havacı albaylar, yeni oluşturulacak A-10 filosu, CASA uçakları, modernizasyon projeleri, alçak irtifa radarı, mobil radar, yedek meydan ana üs projesi, ana üslerin F-16 kapsamına alınması, tanker uçak alım projeleri, Hava Lojistik Komutanlığı'nın reorganizasyonu nedeniyle Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın 1232 olan albay kadro miktarının daha da artacağını iddia ettiler.

İTHALAT - İHRACAT VE KAMBİYO İŞLEMLERİNDE UZMAN BANKA
ŞEKERBANK

Cumhuriyet

FAİZ ORANLARIMIZ
1 AY VADELİ % 53 6 AY VADELİ % 72
3 AY VADELİ % 64 1 YIL VADELİ % 74
ŞEKERBANK

70. YIL SAYI 24778 / 5000 TL. (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 7 AĞUSTOS 1993 CUMARTESİ

Dünya *Cumhuriyet*'le daha yakın

Rusya'ya karşı Haçlı Seferleri

PRAVDA — Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Devletler Topluluğu'na 200 bin din adamı gönderiyor.

Paris ve Bonn işbirliğinde kararlı

Le Monde — Almanya Başbakanı Helmut Kohl'den sonra, Fransız hükümeti Maastrich Antlaşması'nda ekonomik ve parasal birlik (EBP) için öngörülen takvimin yürütüleceğini açıkladı.

Bir yorum ABD ile İran arasındaki petrol dalaveresi

New York Times

7. Sayfada

Sular içinde yüzen bir ülke

NATIONAL GEOGRAPHIC — Dünyanın en yoğun nüfuslu ülkelerinden biri olan Bangladeş'te 2.6 kilometrekareye 2 bin kişi düşüyor.

Sedef hastalığı

Norveçli doktorlar, bugüne değin gerçekleştirilen en kapsamlı çalışma sonucunda, sedef hastalığı sağaltımında balık yağından yararlanıyor.

Cumhuriyet 2'de

HARAŞO'DAN NATAŞA'YA

Beyaz Ruslar Dolmabahçe Sarayı'nın önünde demirlemiş Calypso'nun güvertesinden korkuyla bakıyorlar. 1917 Ekim Devrimi kaçkını, Çar Nikola'nın Beyaz Ordusu'nun kılıç artıkları bunlar. Aristokratlar, papazlar, büyük toprak sahipleri, müzisyenler, ressamlar, orospular ve maceraperestler... İstanbul onları da esirgeyecek.

Kızıl Ruslar Sarp kapısı açıldı açılalı, Trabzon'da bir şeyler oluyor. Parasızlıktan, işsizlikten pek yakınmıyorlar artık. Kara lahana ile Rasputin votkanın yan yana satıldığı pazarlar şenlik yeri gibi... Rusların ticareti iyi de şu fuhuş olmasa...

BERAT GÜNCIKAN'ın yazı dizisi 6. Sayfada

Fethiye'de her yaz kurulan kampta İstanbul ve Konya'dan gelen 18-20 yaşındaki gençlere din eğitimi veriliyor, yöre halkı çevreye yaklaştırılmıyor ve denize girmesine engel olunuyor

Altı yıllık tarikat kampı

Kampın kurulduğu ağaçlık bölgeyle deniz arası yaklaşık 200 metre. Değişik tipteki çadırlar sahil ağaçlarının altına gizlenmiş. Çevrede yaşları 18-20 arasında değişen, çoğunluğu sakallı gençler.

Altı yıldır sabreden yöre halkı, kampçıların tepki görmedikçe baskı ve engellemeleri artırması üzerine çareyi 'sağı-solu' haberdar etmekte aradı. Büyük çoğunluğu ilahiyat ya da imam hatipli 150'ye yakın öğrenci bulunan kamp, böyle ortaya çıktı.

6 yılın tanığı anlatıyor: Akılları esince namaz kılıyorlar. Bir de geceleri hu çekiyorlar, feryat ediyorlar. Nöbet tutuyorlar. En az 10-12 kişi tüm çevreyi gözetliyor. Bazılarında dürbün de var. 15 günde bir dolu otobüsler geliyor. Haberin devamı ■ 17. Sayfada

Devlet Bakanı Kurt, gümrük birliğini tartışan iki ünlü işadamı için 'Ülkeyi biz yönetiyoruz. İşlerine baksınlar' dedi

Bakan, Koç ve Sabancı'ya sert çıktı

▶ Gümrüklerden sorumlu Devlet Bakanı Nafiz Kurt, gümrük birliği tartışmasına giren Koç ve Sabancı gruplarına sert çıktı. Kurt, "Ülkeyi Koç ve Sabancı yönetmiyor. Kimsenin gözünün yaşına bakmayız. Kuyruğuma basınca ağlayacaklar mı? Aralarındaki tartışmalar bizi hiç ilgilendirmez" dedi.

▶ "Hükümet hangi yönde karar verirse o kararda yürürüz" diyen Bakan Kurt, "Bugün İtalya'da çıkan Fiat otomobilleriyle bizim Fiat aynı mı? Aynı standarda getirmeye mecbur kalacaklar. Memleketin menfaati yönünde gideceğiz" diye konuştu. ■ 11. Sayfada

İSTANBUL BELEDİYESİ 15 DAVAYI KAZANDI

Dalan, yolsuzluktan suçlu

▶ İstanbul Belediyesi Başkanlığı'ndaki uygulamalarıyla ilgili açılan 15 davayı kaybeden Bedrettin Dalan, 2 milyar lira tazminat ödemeye mahkûm oldu.

CENGİZ YILDIRIM

DYP İstanbul Milletvekili Bedrettin Dalan, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı dönemindeki uygulamalarda "yolsuzluk ve usulsüzlük" yaptığı savıyla hakkında açılan 15 davayı kaybetti. Dalan, belediyeye ait bir araçla ilgili tasarrufu nedeniyle faiz ve vekalet ücretiyle birlikte toplam 2 milyar 168 milyon 140 bin 233 lira tazminat ödemeye mahkûm oldu. Bedrettin Dalan'ın başkanlığını yaptığı İstanbul Eğitim ve Kültür Vakfı'nca (İstek Vakfı), belediye aleyhine açılan 7 idari dava da İstanbul Büyükşehir Belediyesi lehine sonuçlandı. Temyiz davalarının da belediye lehine sonuçlanması halinde, Dalan döneminde usulsüz olarak vakfa devredilen ve bugünkü değeri yaklaşık 320-350 milyar lirayı bulan taşınmaz belediyeye kazandırılmış olacak.

Dalan ve diğer yöneticiler hakkında bugüne kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından toplam 20 soruşturma dosyası hazırlandı. Bunlardan bazıları mahkemeye yansıtılırken bazı dosyalar da İçişleri Bakanlığı'na gönderildi. Altı adli dava ile dokuz idari davanın Büyükşehir Belediyesi lehine sonuçlandığını belirten Belediye Başkanı Prof. Dr. Nurettin Sözen, "Sayın Dalan bu davaları kaybetmiştir" dedi.

Başkan Sözen, Bedrettin Dalan'ın belediyeye ■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Sezen Aksu ve Levent Yüksel, Rumelihisarı'nda 2 yaşındaki lösemili Arda için söyledi. (Fotoğraflar: MUHARREM AYDIN)

'Deli kız' ile 'bıçkın delikanlı'nın serenadı

MUHARREM AYDIN

Bugüne kadar çok sayıda sanatçının sesine kucak açan tarihi Rumelihisarı'nın burçlarından önceki gece, "deli" bir kızla, "bıçkın" bir delikanlının serenadı yükseldi gökyüzüne. Sezen Aksu, "hüzün", Levent Yüksel ise "coşku" dolu mesajlar gönderdi, bir yaz gecesinin karanlığında yıldızlara. "Bu gece en hüzünlü şiirlerimi yazabilirim" diyen Pablo Neruda'ya inat: en güzel şarkılar. Akut Lenfoblastik hastalığına ■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

ZONGULDAK

Madenci gönüllü emekli

Peşin tazminat sözü üzerine emeklilik için ilk gün başvuranların yaklaşık 300'ü yeraltı işçisi. TTK toplam 10 bin başvuru bekliyor

Ekrem Servil - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Veysel Atasoy'un emekliye ayrılacak maden işçilerine tazminatlarının peşin ödeneceği ve kredi verileceğini açıklaması üzerine bir gün içinde 375 işçi emeklilik için Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) Müdürlüğü'ne başvurdu. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Veysel Atasoy'un önceki gün yaptığı açıklamaya göre, TTK'dan emeklilik ve 13 maddeyle işten ■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Boru hattına PKK tehdidi yok

▶ Türkiye, Batılı ülkelerin 'güvenlik sorunu' gerekçesiyle çıkarttığı engellere karşı çıktı. Dışişleri Bakanlığı, Güneydoğu bölgesinin ortasından geçen Yumurtalık-Kerkük hattının bir kez bile PKK saldırısına uğramadığını savundu. Batılı petrol firmaları PKK tehdidini öne sürerek Türkiye'nin elde edeceği gelirin düşürmek istiyorlar. ■ 8. Sayfada

ÖYS sonuçları pazartesi açıklanıyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) sonuçları pazartesi günü açıklanacak. ÖSYM Başkanı Prof. Dr. Atilla Özmen, büyük bir değişiklik olmazsa, sınav sonuçlarının 9 ağustos pazartesi günü açıklanması için çalışmalarını bitirdi. Normal değerlendirmelerin tamamlandığını belirten Özmen, bazı adayların belgelerindeki eksiklikler yüzünden sonuçların açıklanmasının geciktiğini ifade etti. Özmen, "Şimdilik kesin bir şey söyleyemiyorum, ama sonuçların pazartesi günü açıklanması yönünde çalışmalarımızı sürdürüyoruz" dedi.

Haziran ayında yapılan sınava toplam 781 bin 740 aday katıldı. Değerlendirme sonunda 330 bin aday, yükseköğretim programlarına yerleştirilecek.

BUGÜN

BİLİM TEKNİK

Beyin Takımı'nı seçiyoruz

CUMHURİYET SÖZ YAYIN — KÜLTÜR BAKANLIĞI, COCA-COLA, SULTAN AIR, PRESIDENT OTEL

▶ *2. Dünya Beyin Olimpiyatları ekim ayında Çek Cumhuriyeti'nde yapılacak. Türkiye'nin her yerinden herkes 4 kişilik Beyin Takımı'nda yer alabilecek.*

Zeki Oyunları uzmanı Erkmen: 3. Olimpiyatı Türkiye'de yapalım.

Hasan Hüseyin YILMAZ'ın söyleşisi Ayrıntı Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
↓	→	↑	↓
Önceki 8.715,73	Önceki 11.850	Önceki 6790	Önceki 147.500
Dün 8.629,83	Dün 11.850	Dün 6830	Dün 143.500

Kadın girişimci kızgın

▶ Ev kadınlarına verilecek krediler, 4 aydır açılmadı. Projesi onaylanan 192 kadın kredi beklerken, finanse edilecek iş alanlarının hazırlattığı sektörünü başaramamanın hayal kırıklığı yarattı. ■ 11. Sayfada

POLİTİKA GÜNLÜĞÜ
HİKMET ÇETİNKAYA

Tarikat Yuvaları

▶ Tarikatlarla dolu Akevler Kooperatifi'nin bağlantısı eğitime dek uzanıyor. Örgütlü okullar, öğretmenler, YÖK içinde filizlenen "Kara Irmak" yardımıyla doçentlerden dekan yapıyor, profesörlüğe getiriyor. ■ 5. Sayfada

Orduda dinci subay temizliği

EVREN DEĞER *2 ağustos*

ANKARA – Yüksek Askeri Şura, tarihinde ilk kez bugün, bir kadın başbakanın başkanlığında toplanacak. Başbakan **Tansu Çiller**'in başkanlığını yapacağı Yüksek Askeri Şura (YAŞ) toplantısı, 5 ağustos perşembe günü sona erecek. Toplantıda, bu yıl Türk Silahlı Kuvvetleri'nde yapılacak tayin ve terfiler ile emeklilikler görüşülecek. YAŞ toplantısında ayrıca, irticai faaliyetlere karıştıkları saptanan 40 kadar TSK mensubunun durumları ve daha önceden bu yıl emekliye sevk edilmeleri kararı alınan 1962'li albayların başvurusu da ele alınacak.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş'**in, bir yıl daha görevde kalmasının kesinleşmesi ve Genelkurmay Başkanlığı beklentisi içinde olan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Muhittin Fisuncoğlu'**nun, 30 ağustos tarihi itibarıyla emekliye sevk edilerek yerine 1. Ordu Komutanı Orgeneral **İsmail Hakkı Karadayı'**nın atandığının açıklanması sonrasında, gözler diğer komuta kademelerinde yapılacak değişikliklere çevrildi. Bu yıl Hava ve Deniz Kuvvetleri Komutanları değişmiyor. Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Orgeneral **Ahmet Çörekçi'**nin ise önümüzdeki yıl Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilmesi için bu sene Hava Kuvvetleri Komutan Yardımcılığı görevine atanması bekleniyor. Orgeneral Karadayı'nın 30 ağustos tarihi itibarıyla Kara Kuvvetleri Komutanı olması nedeniyle boşalan 1. Ordu Komutanlığı'na ise Harp Akademileri Komutanı olan Orgeneral **Kemal Yavuz'**un getirileceği bildiriliyor. Harp Akademileri Komutanlığı'na da bu yıl bir üst rütbeye terfi edecek, dil bilen bir korgeneralin getirileceği belirtiliyor.

3. Ordu Komutanı Orgeneral **Doğan Beyazıt'**ın da bu yıl Ankara'da Genelkurmay Karargâhı'nda bir göreve getirilmesi bekleniyor. TSK'da yıllardan sonra ilk kez bir organize hareket olarak hak arayışına giren 1962'li 370 albayın durumlarının da YAŞ toplantısında ele alınması bekleniyor. Ancak Genelkurmay yetkilileri, 1962'li albaylar ile ilgili kararın, 1991 yılında alındığına işaret ederek kararın değişmeyeceğini belirtiyorlar. 1962'li albaylar ise bu konuda Güreş'in son olarak ne söyleyeceğini merakla bekliyor.

Toplantıda, irticai faaliyetlere katıldıkları saptanan yaklaşık 40 kadar ordu mensubunun durumları da ele alınacak.

Toplantıda bu 40 kişinin büyük bir olasılıkla TSK ile ilişkilerinin kesilmesi bekleniyor.

AT para krizine geçici çözüm

3 ağustos

Ekonomi Servisi – Avrupa Döviz Kurları Mekanizması'ndaki (ERM) krizin çözümü için dün 12 saat süren AT ülkeleri Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantısından devalüasyona izin çıktı. Toplantı sonrası Alman Markı ve Hollanda Florini'nin dalgalanma marjları (alabileceği en düşük ve en yüksek değerlerin sınırları) yüzde 2.25'te kalırken Fransız Frangı, Danimarka Kronu, Lüksemburg Frangı, İrlanda Puntu, İspanyol Pesetası ile Portekiz Esküdosu'nun ERM'deki diğer AT ülkeleri para birimleri karşısındaki dalgılanma marjı yüzde 6.5'ten yüzde 14'e çıkarıldı.

Toplantı sonrasında açıklama yapan Hollanda Maliye Bakanı **Wim Kok "Bu, AT içindeki paraları mark ve florin dışında hemen hemen dalgalanmaya bırakma sistemidir. EMS'deki çöküş bir felaket olacaktı. Bu karar ise bir felaket değil, ama kara bir gündür"** dedi.

Krizin başlamasından bu yana sistemin esnekleşmesi gerektiğini savunan Almanya'nın Maliye Bakanı **Theo Waigel** ise kararı sistemin yeniden şekillendirilmesi olarak yorumlarken **"Sistemin esnekleştirilmesi ile AT ülkeleri para birimlerinin, döviz piyasalarının baskılarına daha iyi dayanabileceğini"** söyledi.

Geçen perşembe günü Alman Merkez Bankası Bundesbank'ın ülke içindeki yüksek enflasyon ve fazla miktardaki para arzını frenleyebilmek için faiz oranlarında yeterli indirime gitmemesi sonucu başlayan kriz, spekülatörlerin Fransız Frangı üzerine yoğun biçimde gitmesi ile büyümüştü. Başta Fransa olmak üzere bütün ülkelerin merkez bankalarının, kendi paralarını korumak için piyasalara müdahale etmeleri de krizin sona ermesi için yeterli olmadı. Bu gelişmeler üzerine Avrupa Topluluğu Para Komitesi cumartesi günü toplandı. Toplantı sonrası Almanya'nın isteği üzerine AT ülkelerine maliye bakanları ve merkez bankası başkanlarının pazar günü krizin çözümü için yeniden toplanması kararlaştırıldı. Uluslararası gözlemciler, alınan kararlardan sonra, 1999'da geçilmesi planlanan ortak para kullanımının çok zor bir ihtimal olduğu görüşünde birleşiyor.

Ayrıca Almanya'nın birleşmesinden sonra yaşadığı ekonomik sıkıntıları aşmak için kendi içinde aldığı ekonomik kararların sistem içindeki diğer ülkeleri zorladığına dikkat çekiliyor.

Almanya'nın Avrupa Para Sistemi'nin (EMS) uzun vadeli hedefi olan ortak para kullanımı projesinden evvel kendi problemlerini ön plana çıkarmasının Avrupa Döviz Kurları Mekanizması'nı da krize sürüklediği ifade ediliyor. Alınan kararların kalıcı çözümler olmaması ve sistem içindeki diğer ülkelere de daha bağımsız kararlar almasına imkân vermesi bakımından, Avrupa Döviz Kurları Mekanizması'nın sonunu hazırladığı görülüyor. ERM'nin çökmesi ise uzun dönemde Avrupa Para Sistemi'ni, dolayısıyla ortak para birliğini de tehlikeye sokuyor. Avrupa piyasalarında dün Alman Markı kar-

şısında Fransız Frangı yüzde 2.8, Danimarka Kronu yüzde 5 oranında değer kaybetti. Amerikan Doları ERM'deki operasyon sonrası Alman Markı ve Japon Yeni karşısında düşerken diğer paralara karşı değerlendi. Asya borsalarında ERM krizi sonrası altının onsu 409 dolara kadar yükseldi.

Tarikat liseleri

GÜNDÜZ İMŞİR / AHMET ŞIK
LEVENT GENÇELLİ *5 ağustos*

Türkiye'deki en yaygın ve etkili tarikatlardan biri olan Fettullahçılar, ilkokulu bitirenler arasından seçtikleri gençleri kendi **"özel"** liselerinde eğiterek üniversiteye hazırlıyorlar. **"Fettullahçılar"**ın denetlediği liseler, üniversite giriş sınavlarında genellikle **"tulum çıkaran okullar"** olarak dikkati çekiyorlar. Derlenen bilgilere göre geleceğin Fettullahçı kadrolarını yetiştirmek amacıyla ilkokul sonrası alıp üniversiteye kadar eğittikleri çocukları Bursa'da **"Özel Nilüfer Lisesi"**, İstanbul'da **"Fatih Erkek Lisesi"**, Ankara'da **"Özel Samanyolu Lisesi"**, İzmir'de **"Özel Yamanlar Lisesi"** ve Van'da **"Özel Serhat Lisesi"**nde yetiştiriyorlar. Eğitim kurumlarını kullanarak geleceğin devlet yöneticilerini kendi yandaşları kanalıyla ele geçirmeye yönelen bu çok yönlü ve uzun erimli **"strateji"**nin destekçilerinden birinin kurucuları arasında **"ünlü"** gazeteci **Fehmi Koru**'nun da bulunduğu Ensar Vakfı olduğu söyleniyor.

Bir tür **"özel imam hatip lisesi"** niteliği taşıdığı ileri sürülen bu eğitim kurumlarında öğrenciler, normal ortaokul ve lise derslerinin yanı sıra yoğun bir din eğitimi de görüyorlar. Bu okullardaki çocukların gerek yatacakları öğrenci yurtları, gerekse yaz tatilleri, aynı şeriatçı güçler tarafından örgütleniyor. Öğrenciler, genellikle bu okullara ait pansiyonlarda ya da aynı tarikata bağlı kişilere ait öğrenci yurtlarında kalıyorlar. Yaz tatillerinde de bu öğrencilerin biraz **"tatil"** daha çok da **"dinsel eğitim"** yaptıkları yaz kampları kuruluyor.

Cumhuriyet muhabirleri bu okulların en ünlülerinden biri olan Bursa **"özel Nilüfer Lisesi"** ile ilgili ilginç bilgiler derlediler ve Avşa Adası'nda açılan aynı **"lise"**ye ait yaz kampına girdiler.

Özel Nilüfer Lisesi Bursa'da **"Fettullahçı"** görüşü benimseyenlerin denetim ve yönetiminde olmasıyla tanınıyor.

Adeta **"Özel İmam Hatip Lisesi"** konumunda olduğu belirtilen Özel Nilüfer Lisesi, aşırı dinci ailelerin çocuklarını gönderdikleri, pansiyonu da bulunan bir okul. Okula sadece erkek öğrenci kabul ediliyor. Okulda bayan öğretmen ve bayan görevli çalıştırılmıyor. Okulun öğrencileri ÖSS ve ÖYS'de **"tulum"** çıkarmakla tanınıyorlar. Nitekim lise, 1991-92 öğretim yılında başarı sıralamasında ÖSYM kayıtlarına göre Bursa birincisi.

İsrail, FKÖ ile gizlice görüştü

6 ağustos

Dış Haberler Servisi - İsrail'in **"terörist"** olarak kabul ettiği Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile gizli görüşmeler yaptığı bildirildi.

İsrail radyosu, İsrail Çevre Bakanı **Yossi Sarid** ve milletvekili **Dedi Zucker**'in **"birkaç gün önce"** Mısır'ın başkenti Kahire'de bir FKÖ yetkilisi ile görüştüğünü dün bildirdi. Radyo, görüşmenin Başbakan **Izak Rabin**'in bilgisi dahilinde yapıldığını ve görüşme sonrası Rabin'e rapor verildiğini belirtti.

Radyo, Çevre Bakanı **Sarid**'in, FKÖ lideri **Yaser Arafat**'ın yakın danışmanlarından **Nebil Sbaath** ile gece boyunca birkaç saat süren bir görüşme yaptığını bildirdi. İsrail'in Kahire'deki büyükelçiliğinin görüşmeyle ilgili olarak bilgilendirilmediği belirtildi.

AFP'nin görüşüne başvurduğu FKÖ yetkilisi Sbaath, görüşmeyi doğrulamamakla birlikte yalanlamaktan da kaçındı. Sbaath, **"Sarid ve Turizm Bakanı Uzi Baram da dahil olmak üzere İsrail ile FKÖ arasında doğrudan görüşmeler yapılmasını desteklediklerini açıkladılar. Bunun üzerine İsrail hükümetinin bu tartışmalara bir son vermesi gerekiyordu"** dedi.

FKÖ yetkilisi ile Sarid arasında yapılan görüşmeye katılan sol kanattaki Meretz Partisi Milletvekili Dedi Zucker de görüşme ile ilgili bilgi vermeyi reddetti. Kabine de 4 bakanı bulunan Meretz Partisi de yayımladığı bir açıklamada, görüşmeyi doğrulamamakla birlikte yalanlamadı.

Başbakan Rabin'in sözcüsü **Gad Ben Bari** ise konuyla ilgili olarak şunları söylemekle yetindi: **"Barış görüşmeleri Madrid Konferansı'nda kararlaştırılan temellere göre devam etmeyi sürdürecektir."**

İsrail ile FKÖ arasında görüşmeler yapıldığı yolundaki haberler sağcı anamuhalefet partisi Likud'un sert tepkisine neden oldu. Likud lideri **Benjamin Netanyahu,** parlamentoyu konuyu görüşmeye çağırdı. Netanyahu, Başbakan'ı seçmenleri kandırmakla suçladı ve **"Rabin, FKÖ ile temasa girmeyeceğini söylemişti"** dedi.

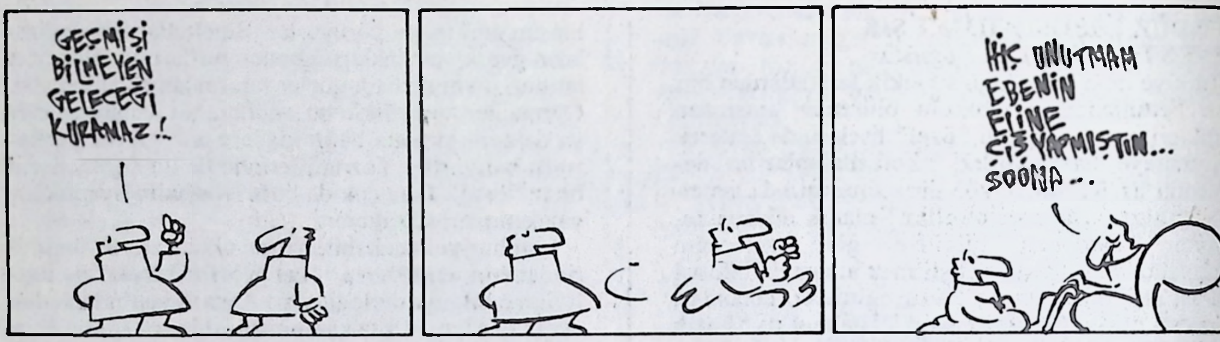
Likud Partisi'nin Parlamento Grubu Başkanı **Moşe Katsav** da Rabin'in hükümet içinde denetimi yitirdiğini söyledi. Katsav, **"Bu tür görüşmeler, ABD ile FKÖ arasında resmi temaslar kurulmasına yol açar"** dedi.

ABD ile FKÖ arasındaki resmi temaslar mayıs 1990'da askıya alınmıştı.

İsrailli yetkililerin FKÖ ile görüşmesi, Arap-İsrail anlaşmazlığında tabuların yıkılması anlamına ge-

liyor. Çünkü İsrail yasalarına göre FKÖ **"terörist"** örgüt.

İsrail'de yayımlanan gazeteler, İsrail Dışişleri Bakanı **Şimon Perez**'in geçen ay FKÖ'nün İsrail'le bağlantılarını yürütmekle görevli FKÖ Yürütme Kurulu üyesi **Mahmut Abbas** ile görüştüğünü öne sürmüşlerdi. Hükümet yetkilileri gazetelerde çıkan haberleri yalanlamışlar, ancak Başbakan Rabin'in İşçi Partisi'ndeki bazı kaynaklar hükümetin FKÖ ile temas içinde olduğunu kabul etmişlerdi.

Koç ve Sabancı işine baksın

7 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) – Gümrüklerden sorumlu Devlet Bakanı **Nafiz Kurt**, gümrük birliği tartışmasına giren Koç ve Sabancı gruplarına sert çıktı. **"Türkiye'yi Sabancı ile Koç İdare etmiyor"** diyen Kurt, tartışma için **"Kimsenin gözünün yaşına bakmayız. Kuyruğuna basınca ağlayacaklar mı? Bu tartışmalar kendi aralarında. Bizi hiç ırgalamaz"** değerlendirmesini yaptı.

Toyotasa Yönetim Kurulu Başkanı **Özdemir Sabancı'nın "Biz gümrük birliğine hazırız"** demesiyle başlayan Koç-Sabancı kavgası, Koç Holding İdare Komitesi Başkanı **İnan Kıraç'ın "Özdemir Bey herhalde daha sanayici olmadı"** suçlamasıyla tırmanmıştı. Kıraç'ın **"Koç grubu olarak gümrük birliğinden korkmuyoruz, ama otomotiv yan sanayi henüz hazır değil"** sözlerine bu kez Toyotasa Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Sabancı, **"Gümrük birliğine hazırız dedikten sonra başkalarını öne sürmek gülünçlük ve samimiyetsizliktir"** yanıtını vermişti. Koç'un cevabi açıklaması ise **"Kamuoyunun gerçekleri zaman içinde değerlendireceği"** şeklinde olmuştu.

Başbakan **Tansu Çiller** de, tartışmalar sırasında, **"Gümrük birliği işini 1996'ya kadar kesinlikle halletmiş olacağız"** açıklamasını yapmıştı.

Koç ile Sabancı grupları arasında, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile 1995 yılında gümrük birliğine gitmesi konusunda çıkan tartışmaya Devlet Bakanı Nafiz Kurt da müdahale etti. Kurt, Türkiye'nin AT ile gümrük birliğine gitmesi sürecinde iki dev grup arasında beliren görüş ayrılığını sert bir dille eleştirdi.

Tartışmanın kendilerini bağlamadığını vurgulayan Kurt, şöyle dedi:

"Bizi Sabancı ile Koç idare etmiyor. Bizi Türkiye Cumhuriyeti hükümeti idare ediyor. Hükümetimiz, hangi yönde karar verirse, o kararda yürürüz. Gümrük birliğine girmemizde de hükümetimizin yapmış olduğu plan ve projelere uygun yürümek zorundayız. Yani kuyruğuna basıldığı zaman ağlayacaklar mı? Bu bizi hiç alâkadar etmez. Bizim memleketimizin menfaati nedir? Bu yoldadır. O yola hiç kimsenin tesiri altında kalmaksızın gideriz. Kimsenin gözünün yaşına da bakmayız."

Kurt, Koç Holding İdare Komitesi Başkanı **İnanç Kıraç**'ın, 1995'te gümrük birliğine gidilmesine karşı çıkarak, otomotiv sanayiinde korumacılığın sürdürülmesi gerektiği yolundaki görüşleri konusunda da şunları söyledi:

"Onlar da yapsın, aynı standarda getirsin. Şimdi bugün, İtalya'da çıkan Fiat otomobilleriyle bizim Fiat aynı mı? O zaman aynı standarda getirmeye mecbur kalacak. Öbürü gelecek daha iyi satacak. Neticede bu değil mi? Biz hazırlıyoruz. Müsteşarım (Yener Dinçmen) İsviçre'den GATT'tan geliyor. Oturacağız Gümrükler Genel Müdürü ile hepsini güzelce hazırlayacağız. Şunu vurgulamak istiyorum ki, bizim her alacağımız karar, devletimizin ve milletimizin lehine olacak. Bunun dışında kimse bizi ırgalamaz. 1995'in sonunda gümrük birliğine girmiş olacağız. Bu tartışmalar kendi aralarında. Sanayici hazırlığını yapsın. Hükümetimizin almış olduğu kararı ben bakanlık olarak tatbik edeceğim. Gümrük birliğine girmek Bakanlar Kurulu'nda görüşülecek. Ondan sonra bu yolda karar verilince, biz onun hazırlığını yapacağız."

Belçika'da Türk çocuklara Fransız adı

9 ağustos

BRÜKSEL (AA) – Belçika'nın Liege kenti belediyesi, Belçika'da doğan çifte uyruklu Türk çocuklarına Türk adlarının yanı sıra bir de Fransız adı verilmesi zorunluluğu getirdi.

Belediye yetkilileri, uygulamayı Liege Savcılığı'ndan aldıkları bir emir doğrultusunda başlattıklarını, yeni doğan ve belediyelerine kaydolan Türk çocuklarına Fransızca adlar verdiklerini söylediler.

Çifte uyruklu Türklerin çocuklarına zorla Hıristiyan adı verilmesi, üstelik bu işlemin anne ve babalara danışılmadan keyfi olarak gerçekleştirilmesi, Belçika'da Türk toplumu bünyesinde huzursuzluk ve tepki yarattı.

Liege Belediyesi'nin bu kararını son 6 aydır uyguladığı ve Türk adının yanına bir de Hıristiyan adı eklenen Türk çocuklarının sayısının arttığı öğrenildi. 27 yıldır Belçika'da yaşayan Türk kadını **Bilgin Yılmaz Aykut** bir hafta önce doğan bebeğini Liege Belediyesi'nde nüfusa kaydettirirken **"nahoş sürprizler ve zorluklarla karşılaştığını"** söyleyerek şunları anlattı:

"Kızımın doğumunda Liege Belediyesi kayıt bölümünde beklemediğim sorunlarla karşılaştım. Kızıma, Türk isminin yanı sıra bir de Hıristiyan ismi vermediğim takdirde kayıt işlemlerini yapmayacaklarını ve kimlik kartı vermeyeceklerini söylediler. İki saat tartışmadan sonra kızıma Jülide Hatice isimlerinin yanı sıra Melodie Annie isimlerini de vermek zorunda kaldım. Bu ülkede demokrasi ve adalet var diyorlar. Bize zorbalık ve baskı yaparak çocuklarımıza Hıristiyan isimleri takıyorlar. Ben Müslümanım ve çocuklarıma Müslüman ismi takmak isterim. Brüksel Başkonsolosluğu da, yalnız Türk ismi olmayınca çocuğumu Türk vatandaşlığına kabul etmiyor. Bu durumu Türk kamuoyuna ve adli makamlara şikâyet edeceğim."

Çifte uyruklu Bilgin Yılmaz Aykut'un kocası İzmirli **Doğan Aykut** (34) ise yeni doğan kızına zorla Hıristiyan adı verilmesinden büyük rahatsızlık duyduğunu, kendisinin çifte uyruğu bulunmadığını ve yalnızca Türk pasaportu taşıdığını söyledi.

Aykut, soruna adli yoldan çözüm getirilmesi için çaba harcayacağını da ifade etti.

Türkiye'nin Brüksel Büyükelçiliği ve Konsolosluk yetkilileri, Liege Belediyesi'nin bu uygulamasının usulsüz ve kanundışı olduğunu vurguladılar ve diplomatik yollardan gereken girişimlerin başlatılacağını ifade ettiler.

Korucular suç örgütü

TUNCAY ÖZKAN *11 ağustos*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)– TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nca Güneydoğu incelemeleri sonrasında hazırlanan rapor çarpıcı gerçekleri ortaya koydu. Korucuların ve itirafçıların her türlü kaçakçılık olayına karıştığı belirtilen raporda, korucuların Silvan'da komşu köyü basarak olaya 'PKK baskını süsü' verdikleri, hatta jandarmayı yanıltarak halka ateş açılmasını sağladıkları vurgulandı. Genelkurmay Başkanlığı ve diğer güvenlik birimlerine iletilen raporda koruculuk sistemine **'derhal son verilmesi'** istendi. Raporda ayrıca olağanüstü hal uygulaması **'hiçbir işe yaramayan'** biçiminde nitelendi ve derhal kaldırılması önerildi.

Raporda, devletin bölgede su ve elektrik parasını toplayamazken PKK'nın halka kestiği cezaları zamanında tahsil ettiği vurgulanırken itirafçı PKK'nın gelişmesine, kötü idareleri nedeniyle yol açan kamu görevlileri hakkında soruşturma açılarak bu görevlilerin cezalandırılması gerektiği belirtildi.

Komisyonun başkanı **M. Sadık Avundukluoğlu** (DYP Kırıkkale milletvekili), **Mustafa Yılmaz** (SHP Malatya milletvekili), **Atilla Hun** (CHP Kars milletvekili), **Hüsamettin Korkutata** (RP Bingöl milletvekili) ve komisyonun uzman danışmanı Dr. **Akman Akyürek**'in (Yargıç) 26-30 Temmuz 1993 tarihleri arasında Batman, Silvan ve Diyarbakır'da yaptıkları incelemeler sonucunda hazırladıkları 10/90 esas A.01.1. Geç/81 sayı numaralı raporları bölgeye ilişkin skandal olaylara yer verdi. Raporda köy korucularının kaçakçılık yaptıkları ve ellerindeki yetkileri kullanarak PKK gibi köy baskınları düzenledikleri belirtilerek şu bilgiler verildi:

"Terör faaliyetleri tırmanırken ve teröristler bölgede vatandaş üzerinde baskı kurmaya çalışırken korucu sayısı arttırılmış; korucular vasıtasıyla birtakım başarılar elde edilmeye çalışılmıştır.

Ancak koruculuk sistemi tam olarak uygulanamadığından, korucular bölgede devletin vermiş olduğu silahı ve statüyü kullanarak birtakım yasadışı faaliyetlere girmişlerdir. Örneğin silah kaçakçılığı yaptığı tespit edilen Şırnak ili Eruh ilçesi Şenoba köy korucuları hakkında Diyarbakır DGM tarafından gıyabi tevkif kararı çıkartılmış, bu gıyabi kararın infazı için yapılan müzakerenin üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen vicahiye çevrilmemiştir. Bu aşamada, haklarında tutuklama kararı bulunan korucular, her ay gelerek devletten paralarını almışlardır. Buna rağmen bu şahıslar tutuklanmamıştır."

Silvan ilçesinin Ormandışı Köyü'ne, yandaki köyün korucuları tarafından baskın düzenlenmiş, iki vatandaş öldürülmüştür. Bu korucuların jandarmaya verdikleri telsiz mesajında ise Ormandışı Köyü'nü PKK'nın bastığı ve kendilerinin yardıma gidecekleri doğrultusundadır.

Bunun üzerine jandarma helikopter ile Ormandışı

Köyü PKK'cılar tarafından baskına uğradığından bahisle yardıma gitmiş, korucuların saldırısından kaçan vatandaşların korucular tarafından PKK'cılar kaçıyor diye bildirilmesi üzerine, bunlara ateş etmek zorunda bırakılmıştır.

Raporda bölgede tehlikeli bir tırmanışın da devletin itirafçı olan kişilerden faydalanmaya yönelik çabalarının oluşturduğu belirtildi. İtirafçı olarak adlandırılan kişilerin Diyarbakır'da Polis Lojmanları'nda barındırılmasının da bir başka sorunu oluşturduğu belirtilen komisyon raporunda bu konuda şu eleştirilere yer verildi:

"Bu kişileri devlet kullanıp örgüte karşı başarı elde etmesi gerekirken bunlar devleti kullanmış ve devlete dayanarak bölgede birçok soygun, hırsızlık ve benzeri olaylar gerçekleştirmişlerdir. Gerek korucuların, gerekse itirafçıların, karıştıkları bu yasadışı faaliyetler, vatandaşın devlete olan güvenini zedelemiş ve devlete şüphe ile bakmalarına yol açmıştır."

Yıkılsın Kapılar!..

İLHAN SELÇUK *14 ağustos*

Çocuk liseyi bitirmiş...

Ama geleceği soru işareti... Üniversiteye giremiyor, iş bulamıyor, ortalıkta dolanıyor, bunalımlara düşüyor. Derken bir haber:

"Herkese üniversite!.."

Başbakan **Çiller** müjdeyi vermiş, öğrenci yetiştirme sınavında başarısız kalan 440 bin gence üniversite yolu açılmış...

– Yaşasın!..

440 bin genç önce bir soluk alıyor, sonra havalara zıplıyor, artık dünya daha güzel, güneş daha parlak, gök daha mavi, insanlar daha dost, yürekler umutlu...

Kim var mu müjdeye sevinmeyecek?

Aileler şenlik yapıyorlar, Çiller hepsine beklenmedik bir armağan sunmu;ştur; iyi kötü, eksik gedik, olumlu olumsuz, nitelikli niteliksiz yanlarıyla üniversite yolu çocuklarına açılmadı mı? Hangi anne baba sevinmez buna? Hem üniversite sınavını kazanamayan çocuk, kazanandan ille daha mı tembel, akılsız, geri ya da eksik?.. Çeşitli yöntemlerle kanıtlandı ki üniversiteye giriş sınavları öğrencilerin değerlerini ölçmede hakça bir ölçü getiremiyor.

★

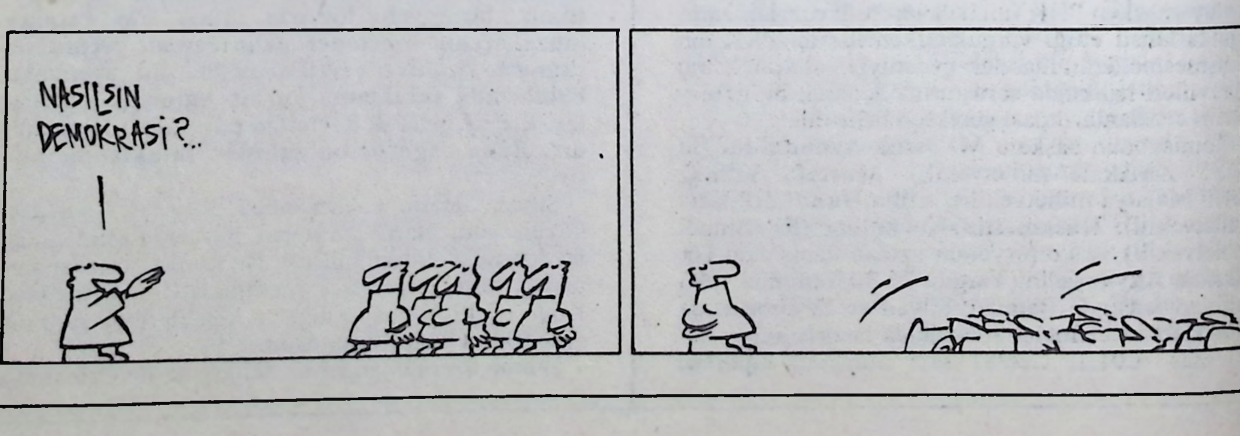
Çiller, gerekçesi ne olursa olsun, yıllardan beri eleştirilen, bunalımlı, gerilimli ve adaletsiz bir tabloyu yırttı, olumsuzluklar üstüne oturtulmuş bir sınav düzenini parçaladı.

12 Eylül faşizminin güvenilir adamı **İhsan Doğramacı**'nın marifeti değil miydi YÖK?.. Yükseköğretimin neresi doğruydu da giriş sınavları bir anlam taşıyabilsin? 1980'lerden bu yana açılan üniversiteler üniversite miydi?.. Profesörlerin, doçentlerin yüzde kaçı bilim adamıydı? Kulağının üstüne yatıp ay başında maaşını almaya giden öğretim üyelerinin sayısı ne kadardı? Gericiliğin yuvasına dönüştürülmüş sözde üniversitelerin sayısı kaçtı? Meslek okulu düzeyindeki eğitim kurumlarının kapısına *"üniversite"* tabelasını asmakla üniversite kurulur muydu? Adının başında profesör ya da doçent sözcüğü bulunan binlerce öğretim üyesinden ne kadarı üniversitenin üniversite olması için kılını kıpırdatıyordu? Üniversitelerde bilimsel çalışma zorunluğu denetleniyor muydu? Daha kuruluşunda yozlaşan YÖK'ün kapıları milyonlarca gence neden kapanıyordu? YÖK düzeni kokuşmuştu... Kapıları kırmak, yüzbinlerce gencin gürültüsünü, patırtısını, itişmesini, kakışmasını, adına üniversite denen YÖK düzenine katmak, sorunları çözmek bakımından ortalığı sarsıp silkelemek yolunda yararlı olamaz mı?

★

Peki, kapılar kırıldıktan sonra içeri giren gençler YÖK düzeninde yeterli bir öğrenim görebilecekler mi?

Ne gezer!.. Ama şimdiye kadar YÖK düzeninde yetişen hangi öğrenci tıp fakültesinde ya da hukukta veya bir başka dalda üniversite sözcüğüne uygun bir süzgeçten geçiyordu? Kapılar kırılsın, fakülteler silkelensin, profesörler kendine gelsin, YÖK saltanatının düzeni sarsılsın, üniversite ile meslek okulu kavramları ayrışsın, öğretim üyelerindeki uyuşukluğa son verilsin, Türkiye dünyadaki bilim yarışına katılsın... 2000'e yaklaşıyoruz, özgür toplumda özerk üniversitenin rüzgârları gençleri sarsın...

Repo, mevduatın beşte biri

18 ağustos

ANKARA (ANKA) – Mevduat üzerindeki ağır karşılık yükü (munzam karşılık ve disponibilite), bankaları mevduata benzer araçları etkin bir şekilde kullanmaya itiyor. Bankalar, mevduat toplama yerine, maliyet karşılıkları yüzünden daha ucuz olan repo ve varlığa dayalı menkul kıymetlere yükleniyorlar.

Bankaların son iki yıldır önemli ölçüde yaygınlaştırdıkları repo önemli bir büyüklüğe erişti. Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların repo yoluyla topladıkları paranın miktarı bu yılın mart ayı sonu itibarıyla 39 trilyon 184 milyar liraya yükseldi. Bu rakam 1992 yılı sonunda 25 trilyon 645 milyar lira, 1991 yılı sonu itibarıyla da 8 trilyon 67 milyar lira düzeyinde bulunuyordu.

Repoyu en fazla özel bankaların yaptıkları belirlendi. Mart ayı sonu itibarıyla özel bankaların nazım hesapları içerisinde yer alan toplam repo miktarının 26 trilyon 338 milyar lira olduğu belirlendi. Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı bankaların yaptığı repo miktarı ise 6 trilyon 756 milyar lira gibi küçümsenmeyecek bir düzeye ulaştı. Yabancı bankaların repo olarak topladıkları para aynı dönemde 1.8 trilyon lira olan toplam Türk Lirası mevduatlarının çok üzerinde bir büyüklük oluşturdu.

Kamu bankaları ise aynı dönem itibarıyla 6 trilyon 90 milyar liralık repo gerçekleştirdiler.

Bankaların söz konusu tarih itibarıyla repo yoluyla topladıkları para, aynı günlerde 182 trilyon 876 milyar lira olan toplam Türk Lirası mevduatların yüzde 21.4'üne ulaştı. Diğer bir ifadeyle bankalar, toplam mevduatın yüzde 21'i kadar bir parayı, munzam karşılık ve disponibilite gibi yükümlülüklere girmeden sağlayarak plase etme olanağı buldular.

Repodaki para yine mart ayı sonu itibarıyla 90 trilyon 757 milyar lira olan vadeli bir Türk Lirası tasarruf mevduatlarının ise yüzde 43.2'sine ulaştı. Repo vadeli tasarrufun neredeyse yarısı kadar bir büyüklük oluşturuyor.

Repodaki para, aynı dönemdeki vadesiz tasarruf mevduatının ise iki katını geçti.

Çok yüksek faiz vererek topladıkları mevduatın tümünü karşılıklar yüzünden serbestçe kullanamayan bankalar Türk Lirası için vadesiz ve bir ay vadeli mevduatlarının yüzde 16'sı, üç ve altı ay ile bir yıl vadeli mevduatlarının ise yüzde 7.5'ini munzam karşılık olarak Merkez Bankası'na yatırıyorlar. Bankalar, Türk Lirası mevduatlarının yüzde 35'i kadar da disponibilite tutmak zorunda kalıyorlar. Bu nedenle bankalar munzam karşılık ve disponi-

"Değişim", Nereye?..

TOKTAMIŞ ATEŞ *13 ağustos*

Geçenlerde *"değişim"* üzerinde bir yazı yazmış ve her değişimin ileriye doğru olamayacağını, bazen de geriye doğru olabileceğini vurgulamıştım. Epeyce mektup ve telefon aldım.

Arayanlar, genellikle düşüncemi paylaşıyordu. Ancak biri, *"Nedir sizin bu Özal'dan istediğiniz"* diyordu. *"Adam rahmetli oldu gitti, siz hâlâ onunla uğraşıyorsunuz. Hem halk onun değerini anladı, gidin de mezarına bir bakın."*

Halkın tutumu üzerine ayrıca durulabilir, ama Hakkın rahmetine kavuşmuş biriyle neden uğraşalım?

Yaşadığı sürece; yanlış, hatalı, haksız ve tehlikeli gördüğümüz kimi görüş, tutum ve değerlendirmelerine karşı çıktım; bugün olsa gene karşı çıkarım.

Ama benim bugün uğraştığım kimseler; Özal değil, Özal'ın yanlış ilke, tutum ve davranışlarını; halkımıza bugün de *"değişim"* adına yutturmak isteyenler.

1980'de olduğumuzdan çok daha kötü bir sosyo-ekonomik yapıya dönüştüğümüz halde, bu durumu *"çağ atlayan Türkiye"* de yutturmaya çalışanlar.

Neymiş efendim? Türkiye 1980'den sonra *"kabuk değiştirmiş"* ve *"çağ atlamış."* Ve bu yalan, kitle iletişim araçlarıyla öylesine sık tekrarlanıyor ki; kimileri de inanıyor. İnsanların böylesine unutkan olmalarını anlamak mümkün değil.

Bizler 1980 öncesi Türkiyesi'ni; gelir dağılımı yönünden, fırsat eşitliği yönünden, üniversitelerin durumu yönünden, parlamentonun işleyişi yönünden şiddetle eleştirir ve bir *"düzen değişikliği"* için mücadele ederdik. Ama günümüz Türkiyesi hemen her alanda 1980 Türkiyesi'nden çok daha geri durumdadır (Galiba çağ atlarken nereye sıçrayacağımızı bilemedik, geriye düştük...)

1980 öncesi gelir dağılımında; sermaye kesimi ile (rant, kira, kâr ve faiz alanlar) tarım kesimi ve ücretli kesim arasında göreli bir denge vardı (Biz bu dengeyi beğenmez ve değiştirmeye çabalardık, ama bugün arar duruma düştük). Şu anda Türkiye'de tüm dengeler sermaye lehine değişmiş ve tüm kanallar sermayeye yönelmiştir.

1980 öncesinde üniversitelerde bilimsel ve yönetimsel bir özerklik vardı. Bugün üniversiteler, atanmayla gelen yöneticilerin babalarının çiftliği durumundadır.

Bu konularda yazıp-çizdiklerimiz de kimseleri etkilememektedir.

1980'de Amerikan Doları 35 lira idi. Yani o günden bugüne Türk Lirası dolar karşısında neredeyse 350 kat değer yitirdi. İç ve dış

borçların anapara ve faiz ödemeleri, bugün bütçenin önemli bir bölümünü oluşturuyor. Yatırımlar azaldı.

12 Eylül darbesi; anarşi, terör ve şeriatçı akımların yaygınlaşması bahanesiyle geldi. Ama o günlerden bugünlere, anarşi ve terör büyük kentlerden Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya kaymasına karşın, azalmadı arttı. Ülke bütünlüğümüz ciddi tehditler altına girdi. Radikal sağ, silahların gölgesinde güçlenmesini sürdürdü.

12 Eylül sonrasında uygulanan dış politikalar, Türkiye'nin uluslararası arenadaki yalnızlığını arttırdı. Hiçbir temel sorunumuz çözülemezken, *"Adriyatik'ten Çin Seddi'ne"* hayalleriyle avunduk.

Her iktidar, bir sonrakine *"enkaz devretti."* Hiç kimsenin aklına, *"Bu enkazın sorumlusu kim"* sorusunu sormak gelmedi. Daha doğrusu bu soruyu sormak isteyenlere fırsat tanınmadı.

Değerler sistemi ve ahlâk normlarındaki değişimlerden sonra, devleti ve halkı soymak, sanki normal bir şeymiş gibi görülmeye başlandı.

Hayali ihracatla başlayan bu soygun düzeni; İlksan'a, İSKİ'ye kadar uzandı. Çalanın çaldığının yanına kâr kaldığını gören halk, bu tür soygunlarla başedilemeyeceğini sanarak, *"Çalarsa çalsın, ama hiç olmazsa iş yapsın"* gibisinden teselliler arar oldu.

Enflasyon zengini daha zengin ederken TÜSİAD icazetli hükümetler, enflasyon canavarını sözde engelleyemediler.

Ve bütün bunların adı; *"değişim"*, *"globalleşme"*, *"dünya ekonomisine entegre olmak"* ve *"çağ atlamak"* oldu.

Refah paylaşımı bozulur, siyasal katılım yozlaştırılırken *"kabuk değiştirdiğimiz"* ileri sürüldü. Ve bu soygun düzeninin mimar ve uygulayıcıları *"ilerici"* sayıldı.

Ne kadar kolay unutuyor insanlar. Ne kadar kolay aldatılıyor.

Ama ne bu unutkanlığa izin vereceğiz ne de bu aldatmacalara. Bunun böyle bilinmesinde herkes için yarar vardır.

Kafkaslar'da Büyüklerin Dansı

ERGUN BALCI *23 ağustos*

Kafkasya, Bosna'yı aratmayacak patlamalara sahne olabilir. Bölgede halen Azerbaycan ve Gürcistan'da kan gövdeyi götürüyor. Ermeniler Azerbaycan topraklarının yaklaşık %20'sini işgal etmiş durumda. Gürcistan'da ise Tiflis'ten ayrılmak isteyen Abhazya ve Güney Osetya'da hükümet birlikleri ile ayrılıkçılar arasında kanlı çarpışmalar sürüyor.

Ancak bu karışık duruma çok daha tehlikeli ve patlayıcı nitelik kazandırabilecek yeni bir gelişme var; Bölgede ABD ile Rusya arasındaki rekabet hızla kızışıyor.

Rusya'nın, Azerbaycan'daki olaylara perde gerisinden müdahale ettiği gibi (isyancı Albay **Suret Hüseyinov,** Rus birliklerinin geride bıraktığı silahlarla askerlerini donattıktan sonra Gence'de isyan başlatmıştı). Gürcistan'a da müdahale etmekte olduğu konusunda gözlemcilerin çoğu birleşiyor. Abhazların, Rus yardımı olmadan, kendilerinden kat kat kalabalık Gürcü birliklerine karşı bu kadar uzun süre direnebileceğine kimse inanmıyor. Rusya, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) dışında kalan Azerbaycan ve Gürcistan'ı açıkça tekrar kendi nüfuz alanına almak istiyor.

Bu noktada ise ABD devreye giriyor. Çünkü Washington bölgeyi Rusya'ya bırakmak niyetinde değil. *"The European"* gazetesi, ABD ile Batı Avrupa'nın, Kafkaslar'ın Azerbaycan ve Körfez petrolü için karayolu olmasını istediğini bildiriyor.

ABD ile Rusya arasındaki rekabet Gürcistan'da belirgin biçimde ortaya çıkmış durumda. Rusya, **Eduard Şevardnadze** yönetimine karşı Abhazlara yardım ederken Başkan **Clinton** Şevardnadze'yi destekliyor. CIA, Tiflis'te bir muhafız gücü kurulması için Şevardnadze'ye yardım ediyor. Tiflis'te iki hafta önce öldürülen CIA ajanı *Fred Woodruff* Eduard Şevardnadze'ye karşı olası darbe girişimlerini engellemek için bir güvenlik sistemi kurmaya çalışıyordu. ABD, Şevardnadze yönetimine büyük miktarda tahıl yardımı da yapıyor. Kısacası Rusya, BDT'ye girmeyen Şevardnadze'nin yıkılmasını, ABD ise iktidarda kalmasını istiyor. Şevardnadze'nin yazgısı, Gürcistan'ın Rusya'ya mı, yoksa ABD'ye mi kayacağının da göstergesi olacak.

Azerbaycan'da ise Albay *Suret Hüseyinov'* la *Haydar Aliyev'* in Moskova'ya yakınlıkları bilindiğinden, ABD, Elçibey'in devrilmesinden memnun olmamış, bu hoşnutsuzluğunu yaptığı açıklamalarla belli etmişti.

Kafkasya, petrol bölgesi olmasının yanı sıra Orta Asya'ya açılan kapı. ABD, Rusya'nın bu bölgeyi tekrar etkinlik alanına alması çabalarından rahatsız. Nitekim, ABD'nin eski Moskova Büyükelçisi *James Collins,* Bakan Clinton tarafından eski Sovyet cumhuriyetleri arasındaki anlaşmazlıklarda, talep geldiği takdirde, arabuluculuk yapmakla görevlendirildi. Washington böylece Moskova'yı atlayarak Rusya'nın hak iddia ettiği bölgede siyasal ya da ekonomik anlaşmazlıklara müdahale edebilecek.

Rusya'nın Abhazların yanı sıra Güney Osetya'daki ayrılıkçı hareketi de desteklediği bildiriliyor.

Ya Ermenistan?

Erivan, Ortadoğu'da İsrail'in oynadığı rolü oynamaya aday görünüyor. İsrail soğuk savaş döneminde Araplara karşı, ABD'nin elinde nasıl bir silah oldu ise Ermenistan da Azerbay-

can'ın ve petrol bölgesinin kontrolü için maşa olabilir. Ancak arada şu fark bulunuyor; İsrail kesinlikle ABD'nin safında idi. Ermenistan'ı kazanmak için ise ABD ile Rusya arasında rekabet var. İki ülke de Ermenistan'ın kendi çıkarlarına hizmet edecek bir maşa olmasını istiyor. Nitekim ABD'den Erivan'a çeşitli yollardan ekonomik yardım gidiyor.

Peki, Rusya Ermenistan'ı kazanmak için ne yapıyor?

Elçibey yönetimi, ısrarlı biçimde Rusya'nın Ermenilere silah gönderdiğini, hatta Rus askerlerinin Azerilere karşı Ermenilerin safında çarpıştığını ileri sürerdi.

Öte yandan Almanya'nın da bölge ile giderek daha fazla ilgilendiği bildiriliyor.

Özetle, Kafkaslar'da 'büyüklerin' dansı başlamış görünüyor.

Dünya rekorları son 4 güne sığdı

24 ağustos

STUTTGART (Cumhuriyet)-Tam bir hafta boyunca dünyanın birçok ülkesinden yüzlerce sporcuyu konuk eden Almanya, şimdi konuklarını uğurlamaya başladı. Stuttgart'ın adeta bir karnaval şehrine dönüşmesine neden olan 4. Dünya Atletizm Şampiyonası, geçen pazar günü yapılan final müsabakalarıyla sona erdi.

Şampiyonada ilk dünya rekoru oyunların 5. gününde İngiliz bayan atlet **Sally Gunnell** tarafından kırıldı. Gunnell şampiyona boyunca eleme müsabakalarında yakaladığı başarı çizgisini 400 metre engelli finalinde de sürdürdü ve 52.74 gibi inanılmaz bir dereceye imza koyarak, Stuttgart'taki ilk dünya rekorunun sahibi oldu. Bu yarışta tribünleri dolduran binlerce atletizm sever müthiş bir Gunnell-**Sandra Farmer Patrick** çekişmesine tanık oldular. Yarışın son metrelerine kadar Gunnell'i bir gölge gibi takip eden Birleşik Amerika'lı bayan atlet Sandra Farmer-Patrick son metrelerde İngiliz rakibinin çabalarına ortak olamayarak ikinci oldu. Ama Gunnell'in bu rekor derecesinde, Amerikalı Farmer-Patrick'in temposunun yarattığı tehdit önemli rol oynadı ve İngiliz'in rekor kırmasına neden oldu. Eski rekor 1986 yılında Rus atlet **Marina Stephanova** tarafından 52.94 ile kırılmıştı. Gunnell'in bu rekoru kırması şampiyona açısından çok önemliydi çünkü, tam 5 gün boyunca yarışları takip eden sporseverler birçok oyunlar rekoru görmüş, ama dünya rekoru izleme fırsatı bulamamıştı. İşte bu rekorun kırılması, şampiyonanın heyecanına ivme kazandırarak, oyunların daha büyük kitleler tarafından izlenmesine neden oldu.

İkinci rekor yine bir İngiliz atlet, **Colin Jackson'**dan geldi. Şampiyonanın 6. günü yapılan erkekler 110 metre engelli koşusunda İngiliz Jackson, 12.91'lik zamanla finiş hattına birinci ulaşan atlet oldu. Bu derecesiyle ülkesine altın madalya kazandıran Jackson, aynı zamanda yeni dünya rekorunun sahibi unvanını da eline geçirdi. Eski dünya rekoru Birleşik Amerikalı atlet **Roger Kingdom'**a aitti. Kingdom dünya rekorunu 1986 yılında 12.92'lik derecesiyle kırmıştı.

7. gün yarışlarında yapılan, bayanlar 3 adım atlama finalinde Rusya adına yarışan **Ana Biryukova,** şampiyonanın 5. günü başlayan dünya rekorları zincirine üçüncü halkayı ekledi. Biryukova, final atlayışlarında 15.9 metre atlayarak, kendisine altın madalya kazandıran derecesini dünya rekoru ile süsledi. Rekor derece yaptığı yarışta rakiplerine ezici bir üstünlük sağlayan Rus atlet, ikinci olan vatandaşı **Yolanda Chen'**a 39 santimetre fark attı.

Bu dalda eski dünya rekoru, 15.04 ile Biryukova'nın ardından ikinci olan Yolanda Chen'e aitti.

Dünya Atletizm Şampiyonası'nın kapanış günü koşulan erkekler 4x400 bayrak yarışında, **Andrew Valmon, Quincy Watts, Butch Reynolds** ve **Michael Johnson'**dan kurulu Birleşik Amerika Bayrak Takım'ı şampiyonanın kapanışını dünya rekoru ile yaptı. İnanılmaz bir tempo ile finiş hattına koşan ABD takımı elde ettiği 2.54.29'luk dereceyle, Barcelona Oyunları'nda 2.55.74 ile Lewis'li kadrosuyla yine ABD takımına ait olan dünya rekorunu 1 saniye 45 salise daha ileriye taşıdı.

İşte bu 4 dünya rekoru ile 4. Dünya Atletizm Şampiyonası perdelerini kapattı. Kırılan bu rekorlar, bunca doping olayına rağmen, hâlâ sporun özündeki mentalitenin korunduğunu gösterdi. Sporu çirkinleştiren bu tür olayların olmaması ve daha nice rekorların kırılması dileğiyle...

Tutuklulara din eğitimi isteniyor

KENAN BİLİZ *29 ağustos*

ERZURUM - Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü **Zeki Güngör** imzasını taşıyan gizli bir genelgeyle cezaevlerindeki hükümlülerin din ve laiklik konularında eğitimi isteniyor.

İl müftülükleri işbirliği ile gerçekleştirilecek eğitimin laiklik, din ve insan ilişkilerini temel alması zorunlu tutuluyor.

Milli Güvenlik Kurulu'nun **"Yavuz Hareket Planı"** çerçevesinde ceza ve tevkif evlerinde haftanın belirli günlerinde yapılacak konferans ve derslerde din adamları vasıtasıyla hükümlü ve tutuklulara din ve laiklik ilişkilerinin anlatılması istendi. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Zeki Güngör'ün imzasını taşıyan 16 şubat tarihli gizli genelge, derslerin din adamları tarafından verilmesini istiyor. İl cumhuriyet savcılıklarına gönderilen genelgede genel müdürlüğün bilgi edinmesi, cezaevlerindeki eğitim çalışmalarıyla ilgili faaliyetlere ilişkin raporların düzenli olarak üç ayda bir genel müdürlüğe gönderilmesi de isteniyor. İşlenmesi istenen konular iki ana dala ayrılıyor. Birinci konumda 16 ana maddeden oluşan konu başlıkları şunlar: 1- Laiklik, dinsizlik demek değildir. 2- İslamiyet, en geniş ölçüde din ve vicdan hürriyeti tanır. 3- Laiklik, devletin vatandaşlarına din ayrımı yapmaksızın hizmetlerini sunmasını gerektirir. 4- İslamiyet inanç ve ibadette zorlamayı reddeder. 5- Laiklik Müslümanlara ve inançlarına baskı aracı değildir. 6- İslamiyet tebliği esas alır, yoksa şiddeti değil. 7- Müslümanlar, ülkede inançlarından dolayı tahkir edilmemekte ve ayıplanmamaktadır. 8- İslamiyet insanları Allah'a iman etmeye çağıran bir tebliğ dinidir. Yoksa bir ırkın, bir zümrenin siyasal hakimiyet kazanmasının aracı değildir. 9- Laiklik, din ve vicdan hürriyeti demektir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları istediği dini seçmek ve gereğini yerine getirmek hakkına sahiptir. 10- Alevilik-Bektaşiliğin Şiilikle bir ilgisi yoktur. Alevilik, Sünnilik inancında tarihi - kültürel sürecin ortaya çıkardığı tasavvuf içerikli şekilsel bir farklılıktan başka bir şey değildir. 11- İslamiyet, tevhit (farklılıkları bütünlük içerisinde görme) dinidir. Yoksa ayrılık değil.12- Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığı Müslüman vatandaşlara İslami hizmet sunan anayasal bir kuruluştur. Devlet bu kuruluş yoluyla halka yüce dinimizi öğretmek için 80 bin personel istihdam etmektedir. 13- Türkiye'de 378 imam hatip lisesi ve 8 ilahiyat fakültesinde İslam dini öğretilmektedir. Ayrıca orta öğretimde bütün okullarda din ve ahlak dersleri zorunlu dersler arasında yer almaktadır. 14- Türkiye, anayasa ile belirlenen düzenini değiştirmek isteyen radikal grupları, ezecek güçtedir, radikal dini grupları destekleyen devletler, yarının kalkınmış güçlü Türkiye Cumhuriyeti'nin bölgede oynayacağı rolü dikkate almalıdırlar. 15- Bir kısım dini unsurların yöneticileri dış güçlerin maşası olup dini ve din duygularını kendi kişisel menfaatleri için istismar etmektedirler. 16- Devlet, dinin ve din duygularının kişisel çıkarlar uğruna istismar edilmesine fırsat vermez.

Ortadoğu'da barış için tarihi adım

31 ağustos

Dış Haberler Servisi - Ortadoğu'da barış için tarihi bir adım atıldı. İsrail hükümeti ile Filistin Kurtuluş Örgütü yetkilileri arasında Norveç'te yapılan gizli görüşmeler sonunda Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde Filistinlilere özerk bir yönetim sağlanması konusunda ilke anlaşmasına varıldı. Anlaşma, bugün Washington'da başlayacak 11. tur barış görüşmelerinde ele alınacak ve bu hafta içinde onaylanacak. Filistinlilere özerklik tanıyan ilke anlaşması, İsrail Bakanlar Kurulu tarafından dün gece 16 kabule karşılık 2 çekimser oy ile onaylandı.

AFP'nin bildirdiğine göre, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideri **Yaser Arafat,** Tunus' ta yaptığı açıklamada barış görüşmelerinin başlamasına iki gün kala varılan anlaşmayı **"tarihi bir dönüm noktası"** olarak değerlendirdi.

FKÖ sözcüsü **Yaser Abed Rabbo,** İsrail'le Filistin ilişkilerinde **"yeni bir sayfa"** açmayı istediklerini ve FKÖ lideri Arafat'la İsrail Başbakanı **İzak Rabin** arasında bir görüşmenin henüz planlanmadığını söyledi.

AFP'ye göre, İsrail'le Filistinliler arasında varılan ilke anlaşmasının metninin giriş cümlesinde, **"İsrail hükümeti ve Filistinliler arasındaki anlaşmazlıklara son verilmesinin ve karşılıklı olarak siyasi hakların tanınmasının zamanı geldiği"** belirtiliyor.

Reuter'in, adının açıklanmasını istemeyen bir Filistinli üst düzey yetkiliye dayanarak bildirdiğine göre, İsrail'in FKÖ'yü tanıdığını resmen açıklaması bekleniyor.

Filistinli yetkili **"Geçici çözümün genel ilkelerinin çerçevesini oluşturan anlaşma, işgal altındaki bütün Filistin topraklarındaki iktidarın, seçilmiş Filistinli yetkililere devredilmesini ve İsrail'in Gazze ve Eriha'dan çekilmesini öngörüyor"** dedi.

Filistinli kaynaklar, anlaşmanın FKÖ Yürütme Komitesi üyeleri ile İsrail hükümet yetkilileri arasında yapılan gizli görüşmelerde sağlandığını ve ABD ile Rusya tarafından **"teyit"** edileceğini kaydediyor.

Ancak, Başbakan **İzak Rabin** dün yaptığı açıklamada, FKÖ'nün tanınması için henüz erken olduğunu söyledi. Başbakan Rabin, **"FKÖ lideri Arafat'la görüşme vakti henüz gelmedi"** dedi.

Rabin, Maariv gazetesine verdiği demeçte, "Ya-

pılacak olan, geçici bir anlaşmadır ve sürekli bir çözüm için, hiçbir unsur içermemektedir. Anlaşma ile işgal topraklarında Yahudi yerleşim merkezleri kurulmasına devam edilmesi, güvence altına alınacaktır" dedi.

İsrail Başbakanı Rabin, dün parlamentoda kendi partisinin milletvekilleri ve koalisyon ortaklarına hitaben yaptığı konuşmada, Filistinlilerle Norveç'te yaptıkları gizli görüşmelerde özerklik konusunda ilke anlaşmasına vardıklarını ve bu konudaki bir ön anlaşmanın Washington'da bugün başlayacak 11. tur barış görüşmeleri kapsamında bir hafta içinde imzalanacağına inandığını söyledi.

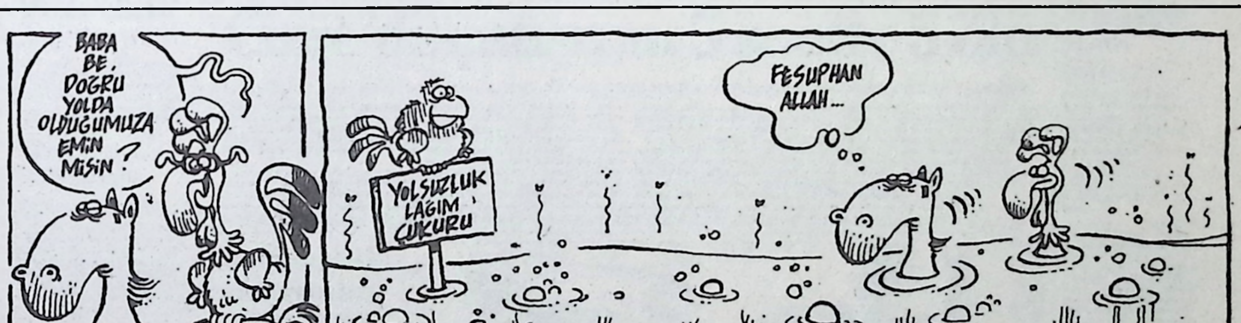
Filistinlilere verilecek özerk bölgenin merkezinin Eriha olması gerektiğini belirten İsrail Başbakanı, **"Ancak özerk uygulamalar Gazze Şeridi'nden başlayacak. Yahudi yerleşim merkezleri ve ordu bölgede kalacak, ancak bazı yörelerden çekilecek. Eriha'da ondan sonra özerklik uygulanacak"** dedi.

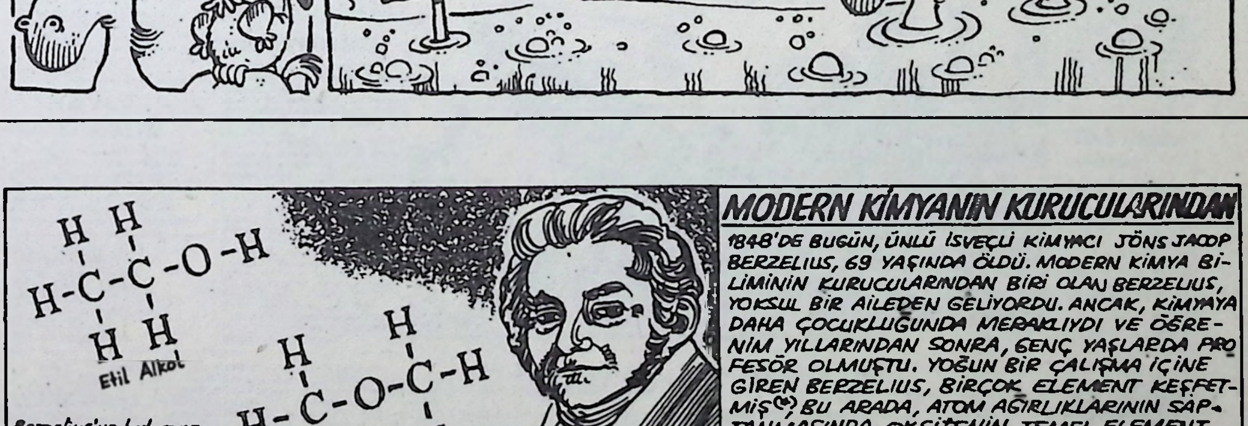
İktidardaki İşçi Partisi Genel Sekreteri Nissim Zvilli, Filistinlilerin, İsrail işgali altındaki topraklarda 5 yıllık bir özerklik döneminden sonra kendi devletlerini kurabileceklerini söyledi.

ABD Başkanı Bill Clinton, Filistinlilerle İsrail arasındaki anlaşmadan büyük memnunluk duyduğunu belirtirken, İsrail Başbakanı Rabin'in bu hafta sonunda bu ülkeye bir ziyarette bulunacağı bildirildi.

Bu arada Batı Şeria ve Gazze'ye yerleştirilen Yahudiler, Filistinlilerle İsrail arasındaki anlaşma yüzünden Kudüs'te Rabin'i protesto için gösteri yaptılar.

SÖYLEV (CİLT 1-2)
Hıfzı V. Velidedeoğlu
21 bin 50 000 (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez

Cumhuriyet

ÖZGÜRLEŞME EYLEMİ: KÖY ENSTİTÜLERİ
Mehmet Başaran
50 000 (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez

70. YIL SAYI 24812 / 6000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 12 EYLÜL 1993 PAZAR

Kurultay notlarından seçmeler: Düzeyliydi... Canlıydı... İnönü'ye karşı vefalıydı... Devlet eleştirildi ve demokratikleşmesi istendi... Kazanan yitirenin soluğunu duyacak... Tartışmalar ideolojik temele oturdu... Dinamikti...Türkiye'yi tartışabildi...

SHP'de Karayalçın dönemi

▶ Murat Karayalçın 559, Aydın Güven Gürkan 403, Yüksel Çakmur 26, Tolga Yarman da 2 oy aldı. Seçim ilk turda sonuçlandı.

▶ Erdal İnönü, tüm partililerin ayakta alkışları ve gözyaşları arasında veda etti. İnönü, kurultayın ardından, SHP'nin "onursal başkanı" olacak. ■ 15. Sayfada

Karayalçın Gürkan birlikteliği

Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin 4. Olağan Kurultayı'nın ilk günü kazanan ve kaybedenleri ile günledi. Sonuçta Karayalçın kazandı, Gürkan kaybetti. Ama sergilenen dayanışma tablosu bu iki ismin sosyaldemokrat tabana nasıl bir görüntü için elele vereceği mesajını veriyordu. Kampanya boyunca gösterilen gerçekten düzeyli bir yarış seçim sonrasında da yansıdı. Karayalçın'ın yanından hiç ayrılmayan Gürkan, SHP'nin yeni genel başkanından desteğini daha etmeyeceğini herkese ilan etmekten çekinmedi. Gürkan'dan gelen destek sözleri salonda coşturan bir alkış tufanının kopmasına yol açtı. Kurultayda veda eden eski genel başkan Erdal İnönü ile gözyaşları ve alkış tufanı ile uğurlandı. İnönü, Karayalçın'a içten başarılar diledi ama yeni genel başkanın parti meclisini hemen dün gece saat 01.00'de toplantıya çağırdığını da unutmayarak ince esprilerinden birini patlatmadan edemedi: "Yandınız, çalışkan bir genel başkan seçtiniz. Benim gibi rahatına düşkün değil. Sizi hemen toplantıya çağırıyor." (Fotoğraf: RIZA EZER)

KURULTAY NOTLARI

SHP'de 'sol' kazandı

▶ İnönüsüz, Baykalsız bir kurultay süreci yaşadı SHP dün. Önce Baykal gitmişti... Dün de İnönü gitti. Artık yeni bir süreç vardı SHP'nin önünde. Sonuç ne olursa olsun, kesin olarak tek bir galibi vardı kurultayın, sol SHP kurultayında büyük bir zafer kazanmıştı.

CELAL BAŞLANGIÇ'ın yazısı ■ 6. Sayfada

ANKARA'DAN NOTLAR

Yeni genel başkan yeni anlayış mı?

▶ Çiller yeni hükümeti kurarken, ikisi dışında DYP'li bakanların tümünü değiştirdi. Karayalçın'ın da benzer bir değişiklik yapacağı düşünülürse, toplam 2176 delegenin oyuyla yeni bir hükümet kurulmuş olacak.

MUSTAFA BALBAY'ın yazısı ■ 4. Sayfada

İZLENİMLER

Kurultay'da rüzgar 'sol'dan esti

▶ SHP tabanı, geçmiş sinik politikalara pirim vermediğini gösterdi. Genel başkan adayları da bu mesajı aldıkları için canlı ve dinamik bir tutum sergilediler. SHP'de sol bir rüzgarın estiğini saptayabiliriz. Bu iyiye işaret.

CELAL ÇALIŞLAR'ın yazısı ■ 5. Sayfada

KARAYALÇIN

'Büyük sollama' için yetki verin

▶ Delegelerden 'Büyük sollama' için yetki isteyen Karayalçın, 'Gelin yarının yeni Türkiyesi'nin birlikte mimarı olalım. Bir trafik kuralı vardır: Sağdan gitmek tehlikelidir, size büyük sollama öneriyorum' dedi. ■ 4. Sayfada

GÜRKAN

SHP'yi daha sola çekeceğim

▶ Salondan en çok alkışı alan Gürkan, Türkiye'yi insan hakları ihlallerinin olmadığı, yargısız infazların günlük olaylar haline gelmediği, özgür düşünen insanların korku içinde olmadığı bir ülke haline getirmek için SHP'yi sola çekmek istediğini belirtti. ■ 6. Sayfada

ÇAKMUR

Yüzde 9 oyla post kavgasındayız

▶ Konuşmasında özellikle Gürkan'ı eleştiren Çakmur, kurultay salonunda ülke sorunlarına ve o sorunların çözümlerine ilişkin görüşler dile getirilmediğini söyledi ve 'Böyle parti olur mu? Oyumuz yüzde 9, bir post kavgası yapıyoruz' dedi. ■ 6. Sayfada

YILMAZ GÜMÜŞBAŞ, HAKKI ERDEM, TÜREY KÖSE ve YURDAGÜL ERKOCA'nın izlenimleri. İSMAİL GÜLGEÇ ve KEMAL GÖKHAN'ın çizimleri, RIZA EZER'in fotoğrafları ■ 4, 5 ve 6. Sayfalarda

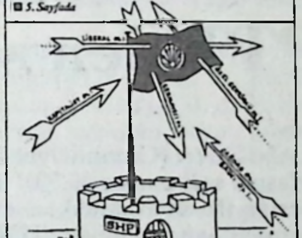
POLİTİKA GÜNLÜĞÜ

HİKMET ÇETİNKAYA

Umutsuzluk...

▶ Artık SHP'nin başında İnönü yok... İçimden İnönü'ye 'güle güle' demek geçmiyor. İçimden "Bu kaçış niye" sorusu da geçmiyor... Atatürk Spor Salonu'nda herkes ayakta... İnönü el sallıyor... Ağlayanlar görüyorum. Yeniden geçmişe ve geleceğe dönüyorum. SHP'den umutlu değilim... Acaba, SHP kendi yalnızlığının son resmini mi çiziyor?

■ 5. Sayfada

Cizre'de çatışma: 5 saatte 5 ölü

Olayda bir polis şehit olurken 2 çocuk da yaşamını yitirdi. İlçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi

Haber Merkezi- Şırnak'ın Cizre ilçesinde dün güvenlik güçleriyle bir grup arasında çıkan çatışmada biri polis 5 kişi öldü, çok sayıda kişi yaralandı. İlçede tansiyonun yükselmesi üzerine sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

Cizre, dün sabahtan başlayarak gergin bir gün yaşadı. Cudi Mahallesi yakınlarında güvenlik güçlerine ateş açan bir grupla polisler arasında çatışma çıktı. 4-5 saat süren ve ilçenin başka yörelerine de sıçradığı bildirilen çatışma sırasında PKK militanı olduğu bildirilen 2 kişi öldürüldü. Çatışmada bir polis şehit olurken kurşunlara hedef olan 2 çocuk da hayatlarını kaybetti. Seyithan (4) ve Mesut (12) adlı çocukların Dağkapı Mahallesi'nden geçen bir polis panzerinden açıldığı bildirilen ateş sonucu öldükleri öne sürüldü. Çatışma sırasında çok sayıda kişinin yaralandığı, 'sokağa çıkma yasağı' nedeniyle hastanelere taşınamadığı bildirildi.

Çatışmalar sırasında Silopi çıkışındaki Abdülkadir Satan adlı yurttaşa ait bir benzin istasyonu ile iki aracın da yakıldığı öğrenildi. İlçenin birçok yerinden silah sesleri gelmesi üzerine Cizre'de tansiyon giderek yükseldi. Yer yer gruplaşmaların olması üzerine ilçe kaymakamlığı, ikinci bir emre kadar sokağa çıkma yasağı uygulamaya başladı. Polis panzerleri ile yapılan duyurunun ardından ilçede durumun sakinleştiği belirtildi. Güvenlik güçlerinin, kuşkulu gördükleri çok sayıda kişiyi gözaltına aldığı bildirildi.

Öldürülen milletvekili Mehmet Sincar'ın Mardin'in Kızıltepe ilçesindeki evinde taziye ■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

▶ CİNDORUK VE TOĞUÇ 'PAZAR KONUKLARI'NDA MİLLETVEKİLLERİNİN CAN GÜVENLİĞİNİ TARTIŞTI ■ 10. Sayfada

Kozakçıoğlu raporu bekliyor

▶ İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun görevde kalıp kalmayacağı soruşturma raporuna bağlı. Başbakan Çiller'i Cumhurbaşkanı Demirel'le karşı karşıya getiren Kozakçıoğlu hakkındaki müfettiş raporlarının yarın başbakana verilmesi bekleniyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun görevde kalıp kalmayacağını soruşturma raporu belirleyecek. Kozakçıoğlu için Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'le karşı karşıya gelen Başbakan Tansu Çiller'in, "Soruşturmayı pazartesi gününe kadar ■ Arkası Sa. 15, Sü. 3'de

Okul alışverişi aileleri terletti

İstanbul Haber Servisi - Okul alışverişini son güne bırakanlar dün sokaklardaydı. Oradırek ailelerin alışveriş merkezi Mahmutpaşa'da, 'her keseye uygun' okul formaları, çantalar ve diğer okul malzemeleri, alıcı bulmakta güçlük çekmedi.

İlk ve orta dereceli okullar, 1993-94 öğretim yılına yarın başlıyor. Okulların açılması, öğrenciler için yaz tatilinin bitmesi, anne-babalar için ise masrafların artması demek. Okul öncesi alışveriş kaçınılmaz. Okul çantası yenilenecek, defterler, kitaplar, kalemler alınacak. Haydi bunların yerine seçildi, bütçeyi çok sarsmadı diyelim. Ama bir önceki yılın forması bu yıl da giyilmez ki. Üstelik, yalnızca forma almak da yetmiyor. Bunun gömleği, süveteri, hırkası, ceketi, yakası, ayakkabısı da var. Bazı okulların velileri çok 'şanslı.' Çünkü onlar okul forması için çarşı-pazar dolaşmak zorunda değil. Bu okulların formalarının satıldıkları yerler belli. Çocuğunuzu tepeden tırnağa ■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

İlk ve orta dereceli okulların açılmasına bir gün kala henüz alışveriş yapamamış olan veliler çarşıda terledi. (Fotoğraf: KAAN SAĞANAK)

Bakan Şahin: 'Türk değilim diyen bu ülkeden gitsin'

RECEP BULUT

KAYSERİ- Tarım ve Köyişleri Bakanı Refaeddin Şahin, "Türk değilim diyen varsa bu ülke topraklarından erkenden olup gitsinler. Bizi rahat bıraksınlar da nereye giderlerse gitsinler" dedi. Kayseri'nin İncesu ilçesinde üçüncüsü gerçekleştirilen Ürün Festivali'ni açarken yaptığı konuş- ■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

12 Eylül'de Kurultay

Bugün 12 Eylül...

13 yıl önce bugün, ülkemizde bir askeri darbe gerçekleşti. Görünüşte ordu, emir ve kumanda zincirinde yönetime el koydu; gerçekte zamanın Genelkurmay Başkanı'yla dört kuvvet komutanından oluşan bir cunta siyasal iktidarı ele geçirdi.

Darbeden önce terör ve anarşi tozu dumana kattığından, yurttaşın yaşam hakkı tehlikeye girmiş, tehdit altına alınmış, ortam oluşmuştu.

Başlangıçta halkın çoğunluğu askeri darbeyi destekledi.

Ancak kısa bir süre sonra yönetim askeri faşizmin devlet terörüne dönüştü, siyasal partileri de kapattı.

Eğer 12 Eylül yönetimi siyasal partileri ve bu arada CHP'yi kapatmasaydı, SHP kurulmayacaktı.

Yalnız, bu kadar da değil. 12 Eylül darbesinin antidemokratik gözetim ve denetimi altında 1983 seçimlerine gidilmeseydi, belki bugün sosyal demokrat kesim üç partiye bölünmeyecekti.

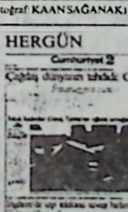
SHP'nin kurultayı 12 Eylül'ün yıldönümüne rastladığı için bu tarihsel olgudan kısaca söz açıyoruz. 12 Eylül askeri yönetimi ülkeye çok zarar vermiş, başta 82 Anayasası olmak üzere rejimi belirleyen çoğu yasayı çağdışına düşüren bir yasama etkinliğinden sonra adına, "83 ■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

12 Eylül'ün 13'üncü yılı

İstanbul Haber Servisi - Çeşitli dernek ve sendikalar 12 Eylül askeri darbesinin 13. yıldönümü nedeniyle birer bildiri yayınladı. DİSK Genel Başkanı Kemal Nebioğlu yaptığı açıklamada, 12 Eylül'ün bütün bir ülkeyi cezaevine, işkence evine çevirdiğini, yolsuzluk ve rüşvetin toplumun her alanına işlediğini belirtti. İHD İstanbul Şubesi'nin açıklamasında 12 Eylül'ün halkların hak eşitliğine bir saldırı olduğu vurgulanarak "Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü hala gerçekleştirilemedi. Toplusözleşmeli ve grevli sendikalaşma hakkı hala çalışanların önemli bir bölümü için sözkonusu değil. 12 Eylül'de defalarca uygulanan idam cezası hala yasalarda" denildi.

MUSTAFA KAMİL ZORTİ 13. YILINDA 12 EYLÜL'Ü CUMHURİYET İÇİN DEĞERLENDİRDİ.
DEMOKRASİ TAKVİMİ 13 EYLÜLE GEÇEBİLDİ Mİ?
DENİZ SOM'un yazısı ■ Arka Sayfada

HERGÜN

CUMHURİYET 2

BUGÜN

DERGİ

2 Temmuz, 'Laikliğe Saygı Günü' olsun

2 eylül

Kültür Servisi - Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği, **"Sıvas olaylarının neden olduğu tepkiyi dile getirmek ve toplumu uyarmak"** amacıyla ortak bir platform oluşturdu. Gazeteciler Cemiyeti'nde dün düzenlenen basın toplantısında, Sıvas olaylarının yaşandığı 2 temmuz gününün **"Laikliğe Saygı Günü"** olarak kabul edilmesi için TBMM'ye başvuruda bulunma kararı alındı. Edebiyatçılar Derneği Başkanı **Ahmet Say**, PEN Yazarlar Derneği Başkanı **Şükran Kurdakul**, Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreteri **Haşmet Zeybek** ve **Öner Yağcı'nın** katıldığı toplantıda yapılan açıklamada, platformu oluşturan ana ilkeler, **"Sıvas'ta şeriatçı güçler tarafından laikliğe ve özgür düşünceye karşı örgütlenen toplu kıyımın nedenlerini, sonuçlarını ve toplumumuz üzerinde yarattığı derin acı ve tepkiyi dile getirmek, bu yolla yetkilileri ve toplumu uyarmak"** şeklinde sıralandı.

PEN Yazarlar Derneği Başkanı Şükran Kurdakul, böyle bir platformu basına açıklamak için özellikle 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü seçtiklerini, edebiyatın insan öldürmeye doğal olarak karşı olduğunu söyledi.

Kurdakul, sözlerini şöyle sürdürdü: **"Yazar örgütlerinin üye sayısının az olduğuna bakmayın. Aziz Nesin'in deyimiyle Türkiye'de bir kitabın ortalama 3000 bastığını düşünürsek bizim üye sayımızı 3000'le çarpmak gerekir"** dedi.

Özgür düşünce adına görüşlerini açıklayan tüm yazar ve sanatçıların yanında olacaklarını açıklayan yazar örgütleri, 2 temmuz gününün bundan böyle **'Laikliğe Saygı Günü'** olarak kabul edilmesi için TBMM'ye başvurarak bir yasa çıkmasını isteyeceklerini de ifade ettiler.

PTT'den sonra sıra TEK'te

3 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Koalisyonda uzlaşma sağlanması ve PTT'nin T'sinin özelleştirilmesine ilk adım atıldıktan sonra, Türkiye Elektrik Kurumu'na sıra geliyor. TEK'in **"parçalanarak özelleştirilmesi"** için hazırlıkların sürdürüldüğü, Sümerbank ve Etibank'ta da **"geriye sayma"**nın başladığı bildiriliyor.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Osman Ünsal, özelleştirmeler konusunda Cumhuriyet'in sorusunu yanıtlarken, bu uygulamalardan hemen gelir beklemediklerini, bunun orta vadede mümkün olabileceğini kaydetti ve **"Zaten PTT'nin sırf T'sine değer biçilebilmesi için bir yabancı kuruluşun, gelip en az 6 ay çalışma yapması gerekiyor"** dedi. Ünsal, kamuoyunda söylenen **"PTT'nin müşterisi hazır, Mark Thatcher alacak"** yolundaki şartlanmalara katılmadığını vurgulayarak şunları söyledi:

"Olur mu öyle şey? Sadece PTT'nin T'sine değer biçmek için bir yabancı danışmanlar grubunun en az 6 ay uğraşması lazım. Ardından borsalara çıkmadan önce çalışanlara teklif edeceksiniz, hatta taksitle hisse almaları için onlara imkân yaratacaksınız, ondan sonra dönüp, 'Ey Türk halkı, bunu borsaya çıkarıyorum yarın' **diyeceksiniz, onun ardından** 'Ey Londra, ey Tokyo, ey New York borsaları, tüm dünyanın bireysel yatırımcıları, bunu satıyorum' **diye sesleneceksiniz. Bununla telekomun ne idaresini verebilirsiniz, ne çoğunluk hisselerini satabilirsiniz, ne de blok satış yapabilirsiniz, bir şey olmaz."**

Sümerbank'ın **"satılması"**nda da son aşamaya gelindi. Bankanın yurt çapındaki 49 şubesi, 700 çalışanı, Bakırköy'deki 2.5 trilyon lira olduğu tahmin edilen arsası, on-line sistemleri Güven Sigorta'ya ait hisse senetleri ve diğer demirbaşlarını da kapsayan tescil işlemleri tamamlandı.

Şirketin kuruluşuna ilişkin ilan yayımlandı ve dosyalar Kamu Ortaklığı İdaresi'ne devredildi.

KOİ'nin bankanın tüm hesaplarını incelemesi için Halk Bankası'nı görevli kıldığı ve bu bankaya mensup denetim görevlilerinin şu sırada Sümerbank ile ilgili bilanço-demirbaşlar-gayrimenkuller üzerinde saptamalar yapmaya başladığı öğrenildi. Bunun ardından, Kamu Ortaklığı İdaresi, Sümerbank'ı satışa çıkaracak.

Hazine'ye banka kurmak için başvurmuş olan 25 sermaye grubunun da bankaya talip olabileceği ifade ediliyor. Başbakanlık, el değiştirinceye kadar Sümerbank yönetimini sürdürecek olan kurula atanmasını istediği isimleri de geçtiğimiz günlerde bankaya bildirdi. Bu isimler şunlar:

"Recep Önal, Aydın Esen, Uğur Bayar, Aslan Yaman."

Halk Bankası'nın sürdürdüğü belirlemelerin ardından Sümerbank'a değer biçme aşamasına gelineceği, ancak satışın hisse senetlerinin pazarlanması mı yoksa blok satış yolu ile mi olacağının henüz kesinlik kazanmadığı kaydediliyor. Yetkililer, konuya ilişkin şu bilgileri verdiler:

"Aslında Sümerbank'ı satın almak şu aşamada son derece kârlı bir iş. Bir kere yıllardır Türk kamuoyunun hafızasına kazılmış bir isim bu. Yani ismi milyarlar eder. Sonra yurtçapında 49 şubesi mevcut, 700 gibi düşük sayıda bir personel mevcudu var. Potansiyel mevduat imkânları çok yüksek. Ayrıca çok temiz bir bilanço ile devri sağlanacak. Bakırköy'deki 2.5 trilyon liralık arsa ile Sümerholding'den olan alacakları sıfırlanacak. Dolayısıyla HDTM'ye banka kurmak üzere başvurmuş olan holdingler, bu bankayı satın alabilmek için birbirleriyle yarışacaklar."

Yetkililerin verdiği bilgiye göre önümüzdeki günlerde özelleştirme gündeminin baş sırasına Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) yerleşecek. TEK'in üretim-iletim-dağıtım bölümlerinin parçalanarak tek

tek satışa çıkarılması gibi bir yöntem uygulanacak.

Yetkililer, TEK'in karmaşık yapısının, büyük personel yükünün, yüksek rakamlarla bağlanmış toplusözleşme ücretleri ile büyük rakamları bulan borçlarının özelleştirmede güçlük yaratacağını savunuyorlar. Üst düzey bir yetkili, **"TEK'in tarifelerindeki sübvansiyonlar da karmaşıklığın cabası; dolayısıyla Türkiye'nin dinozor KİT'leri arasında sayılan bu kuruluşun özelleştirilmesi epey güç olacaktır"** dedi.

Sizin de özel bir radyonuz olabilir

4 eylül

ANKARA (AA) - Her gün bir yenisi yayına başlayan özel radyo istasyonlarının sayısı kesin olarak bilinmiyor.

Özel Radyo ve Televizyon Sahipleri Derneği'nin son belirlemesinde 700'ün üzerinde radyo istasyonu tespit edildi.

AA muhabirinin sorularını yanıtlayan Özel Radyo ve Televizyon Sahipleri Derneği Başkanı **Osman Ataman**, özel radyoların her gün birisinin açılıp kapandığını belirterek sayılarının kesin olarak tespit edilemediğini söyledi. Ataman, en son çalışmalarında 700'ün üzerinde radyo istasyonu saptadıklarını bildirdi.

Radyo kurmak isteyen birinin şu anda herhangi bir kuruluştan izin almasına gerek olmadığını bildiren Ataman, önümüzdeki günlerde özellikle radyonun hammaddesi sayılan müzik için yapımcılardan telif hakkı alınacağını kaydetti. İzin alınmadığı takdirde, çok ciddi yaptırımlar uygulanacağını belirten Ataman, bunun dışında herhangi bir iznin söz konusu olmadığını söyledi.

Özel radyoların frekanslarını belirleyen herhangi bir kurum ve kuruluşun bulunmadığını bildiren Ataman, **"Şu anda herkes frekansını kendisi belirliyor. Yayın sayısının fazla olduğu ve frekans azalması olan illerde önümüzdeki günlerde ciddi problemler yaşanacaktır"** diye konuştu.

Radyoların reklam gelirlerinin de kesin olarak belirlenemediğini anlatan Ataman, radyolar arasında büyük farklılıklar bulunduğunu söyledi. Anadolu'da bazı radyoların kelimesi 50 bin liradan reklam aldıklarını kaydeden Ataman, bunların ayda ortalaması 15-20 milyon lira ciro yaptıklarını bildirdi.

Ulusal çapta yayın yapan büyük illerdki radyoların ise saniyesi 100-150 bin liradan reklam aldıklarını, bunların da milyar düzeyinde ciro yaptıklarını anlatan Ataman, tatil nedeniyle yaz aylarında radyoların reklam gelirlerinin düştüğünü ifade etti.

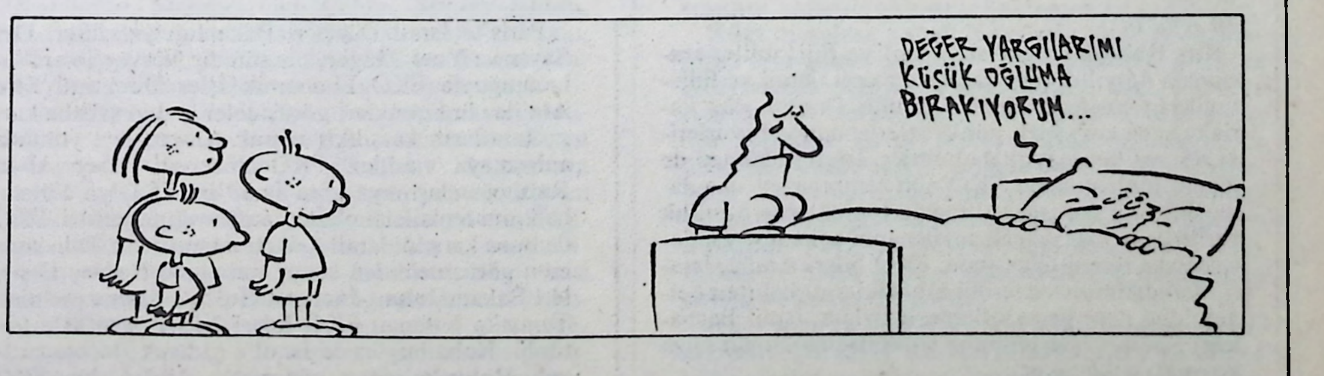
Osman Ataman, frekans kargaşasının nasıl önleneceğine ilişkin bir soruyu yanıtlarken de şunları söyledi:

"Şu ana kadar frekans karmaşasında büyük bir problem çıkmamasının sebebi, biraz örgütlenilmiş olmasıdır. Fakat, radyoların yasal başvuru yapacağı mekanizma oluşmadan, telif hakkı ve yayın haklarından ötürü eleme olmaz ise standarda uygun olmayan, teknik açıdan, insan kullanımı açısından sınırlama olmazsa, frekans konusunda ciddi bir kavga çıkacak izlenimi var. Dolayısıyla kavga çıktığı vakit, centilmenlik anlaşmalarının bile yeterli kalacağını düşünmüyorum."

Dünyanın hiçbir yerinde her isteyenin radyo istasyonu açamayacağını bildiren Ataman, bu konuda mutlaka denetleme olması gerektiğini söyledi. Radyo yayınlarının insanların sağlığını bozan yönleri bulunduğuna dikkat çeken Ataman, şöyle konuştu:

"Haberleşme özgürlüğünün standart dışı kullanımında bu sefer başkasının haberleşme özgürlüğünü bozmak gibi bir durum doğuyor. Dolayısıyla kargaşa ve kaosun denetlenmesi her zaman gerekli bir şey. Kısaca her önüne gelenin radyo, yerel televizyon kurması doğru değil. Hem teknik ekipman, hem gerekli insan gücü hem de yayın içeriği açısından anayasa ve yasalara uygun yayın yapacağını kanıtlayan, buna dönük donanımını hazırlayanların yayıncılık yapabilmesi yine özgürlüğün temel yönüdür.

Özgür yayıncılığı engellemeyecek, ticari açıdan insanlara darbe vurmayacak, devleti devlet yapacak ilkeleri hiçbir şekilde zedelemeyecek nitelikte oluşan bir çerçeve yasayı kimse reddetmeyecektir."

Moskova'da Orta Asya pazarlığı

MUSTAFA BALBAY *7 eylül*

ANKARA - Başbakan **Tansu Çiller'**in yarın yapacağı Rusya ziyareti salt iki ülke ilişkilerini değil; Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkaslar'daki politikasını da etkileyecek. Azerbaycan'daki gelişmelerin ardından Türkiye'nin **"Rusya ile dirsek teması sağlamadan bu bölgede herhangi bir girişimde bulunmama"** politikasını benimsediği dikkat çekiyor. Gerek Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** gerekse Başbakan Tansu Çiller'in son dönemde kamuoyuna yaptığı değerlendirmeler bu yönde.

Demirel'in görüşü özetle şu:

"Dünya, Orta Asya ve Kafkaslar'a Moskova'nın penceresinden bakıyor. Bu bir realitedir. Ona göre hareket etmeliyiz."

Çiller'in yaklaşımı ise şöyle:

"Bölgede Rusya ile birlikte hareket edeceğiz. Ekonomik yatırımları birlikte yapacağız."

Rusya'nın Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev** ise kendisiyle büyükelçilikteki görüşmemizde şöyle dedi:

"Biz, Balkanlar'a gitseniz de varız, Orta Asya'ya gitseniz de. O zaman gelin birlikte hareket edelim. Birbirimizden bir şey saklamayalım. Sizinle birlikte mihver (eksen) olalım."

Çiller-Yeltsin görüşmesi öncesi iki tarafın yaklaşımı bu. Rusya, Türkiye'ye, **"Orta Asya'daki kardeşlerinizle istediğinizi yapın, ama bizden bir şey saklamayın. Bizi devre dışı bırakmayın"** diyor.

Çernişev ve Dışişleri yetkilileriyle yaptığımız görüşmeler ışığında Moskova'da iki ülke temsilcilerinin masaya getireceği konular şöyle özetlenebilir:

1- İlişkilerimizi sıkı, dostane ortaklık seviyesine getirelim. Bu konuda her iki tarafın yapabileceklerini ortaya koyup yeni girişimlerde bulunalım. Serbest piyasa ekonomisi, demokrasi ve laiklik konusunda sizin tecrübeleriniz var.

2- Bölgesel sorunların çözümünde birlikte hareket edelim. Kafkaslar'da, Karadeniz'de ortaya çıkan ve çıkabilecek konularda her iki taraf tek yanlı tavır takınmasın.

3- Ekonomik açıdan ilişkilerimizi daha da geliştirebiliriz. Bu yılki hedef 2 milyar dolar. 1996-97'ye kadar bu rakamı 4-5 milyar dolara çıkarabiliriz.

4- Rusya'daki ve bölgedeki enerji kaynaklarının değerlendirilmesi için ortak yatırımlar yapabiliriz. Bu sadece petrolü değil, doğalgazı ve diğer değerli madenleri de içerebilir.

Azerbaycan, Kazakistan petrollerinin, Batı'ya ulaştırılması için Rusya'nın da içinde olacağı yeni bir proje tartışma masasına konabilir.

Çernişev dün Moskova'ya hareket etti. Çiller'in gezisi öncesinde Türkiye'nin tavrını, Türk kamuoyunun değerlendirmelerini ülkesinin yöneticilerine aktaracak.

Çiller'in Moskova gezisi sonucunda açıklanması beklenen ortak deklarasyonun neleri kapsayacağı belli değil. Ama görüşmelerden herhangi bir sonuç çıkmasa bile, Türkiye'nin artık kabul ettiği bir gerçek var:

"Bundan böyle Orta Asya ve Kafkaslar'da, Rusya'nın kabul etmediği ekonomik ve siyasi girişimleri hayata geçirmek çok zor."

Bunun en somut örneğini petrol boru hattında gördük. Geçen mart ayında zamanın Azeri Petrol Bakanı **Sadık Bagırov** Ankara'ya geldi.

Bakü petrollerinin Ceylan'dan dünyaya pazarlanmasını içeren anlaşmayı getirdi. İki taraf imzaları attı ve anlaşma yürürlüğe girdi.

Ama anlaşmanın yaşama geçmesi mümkün olmadı.

Elçibey devrildi ve anlaşma rafa kalktı. Moskova'da bu konu yeniden gündeme gelecek. Türkiye, belki yine aynı tezi savunacak. Ama bu kez masanın öbür yanında, Elçibey'in bakanı değil, Yeltsin olacak.

Filistin'de barış kazandı

10 eylül

Dış Haberler Servisi - İsrail ve Filistinliler arasındaki 45 yıllık mücadele sona erdi. İsrail ve Filistinlileri temsilen Filistin Kurtuluş Örgütü, dün Paris'te sona eren gizli görüşmeler sonunda birbirlerini resmen tanımayı kabul ettiler. İsrail hükümeti de dünkü toplantısında FKÖ'nün tanınmasını onayladı. Filistinlilere işgal altındaki topraklarda özerklik verilmesini sağlayacak anlaşmanın pazartesi yapılacak imza töreni öncesinde, FKÖ lideri Arafat, İsrail'i tanıdıklarını ve terörü kınadıklarını belirten belgeyi dün gece geç saatlerde imzaladı. İsrail Başbakanı Rabin'in ise tanınma anlaşmasına bugün imza koyması bekleniyor.

Paris'te İsrail Dışişleri Bakanlığı yetkilileri **Ori Savir ve Yoel Zinger,** bir süredir Norveç'in arabuluculuğuyla FKÖ Ekonomik İşler Direktörü **Ebu Ala** ile sürdürdükleri görüşmelerde dün sabaha karşı, tarafların karşılıklı olarak tanınmaları yolunda anlaşmaya vardılar. FKÖ Sözcüsü **Yaser Abed Rabbo,** anlaşmaya göre İsrail'in, FKÖ'yü Filistin halkının temsilcisi olarak tanıyacağını belirtti. FKÖ de buna karşılık İsrail devletini tanıyacak. Dün sona eren görüşmelerden sonra arabulucu Norveç Dışişleri Bakanı **Johan Joergen Holst,** anlaşma metnini, Tunus'ta bulunan FKÖ lideri **Yaser Arafat'**a götürdü. Holst bugün de İsrail'e giderek Başbakan **İzak Rabin'**e metni götürecek. Arafat dün FKÖ

Merkez Komitesi tarafından kendisine verilen yetkiyi alır almaz geceyarısından sonra tanınma anlaşmasına imza koydu. Tunus'taki makamında Norveç Dışişleri Bakanı'nın kendisine ilettiği anlaşma metnine Rabin'in ise büyük ihtimalle bugün imza atması bekleniyor.

Tanınma anlaşması esasta, pazartesi günkü daha önemli bir anlaşmanın imzalanmasına zemin hazırlıyor. Washington'da Filistin ve İsrail yetkilileri arasında aylardır süren görüşmeler sonunda Filistinlilere Gazze Şeridi ve Batı Şeria'daki Eriha'da verilecek özerklik için vardıkları anlaşmanın imza töreni hafta başında gerçekleşecek. Özerklik anlaşmasının, İsrail adına Dışişleri Bakanı **Şimon Peres** tarafından imzalanacağı belirtilirken FKÖ adına kimin imza koyacağı henüz açıklık kazanmadı.

FKÖ'nün tanınmasına ilişkin karar, dün İsrail Bakanlar Kurulu'nun toplantısında ele alındı ve onaylandı. İsrail Polis Bakanı **Moşe Şahal**, anlaşmayla ilgili olarak İsrail'in taleplerinin yerine getirildiğini açıkladı. İsrail'in FKÖ'yü tanıma şartlarının başında, İsrail'in devlet olarak varlığının kabul edilmesi ve FKÖ'nün terörü kınaması ve şiddete karşı güvence vermesi yer alıyor.

Ayrıca İsrail Başbakanı Rabin, hükümet toplantısından önce, FKÖ'nün tanınmasından önce örgütün intifada hareketinin son bulduğu yolunda bir açıklama yapmasını istemişti.

Yeni siyasi hareket

11 eylül

Ekonomi Servisi - TÜSİAD eski başkanlarından **Cem Boyner**'in öncülüğünü yaptığı **"yeni siyasi hareket"**, sahneye çıkıyor. **"Yeni Dünya, Yeni Türkiye, Yeni Demokrasi"** başlıklı 65 sayfalık manifesto ile ortaya çıkan Cem Boyner, **"Bu oluşum gittiği yere kadar gider. Ya aktif politikayla sonuçlanır veya bir fikir platformu halinde kalır"** dedi.

Türkiye'nin mevcut durumunu saptadıktan sonra toplumsal değişimi savunan ve öneriler getiren manifesto önceki gün 4 saat süren bir toplantıda açıklandı. Manifestoyu kaleme alanlardan **Hüseyin Ergün** ile Prof. **Asaf Savaş Akat**'ın sunuşlarına katılımcılar çeşitli eleştiriler getirdi. Toplantıya, İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Memduh Hacıoğlu, İl**han Kesici, **Güler Sabancı,** İshak Alaton, **Çelik Kurdoğlu,** Mehmet Gün Çalıka, **Serdar Aktan,** Mehmet Kabasakal, **Alaeddin Asna,** Ahmet Pekin, **Mustafa Çalık,** Nilüfer Göle, **Yılmaz Esmer,** Tahir Özgü, **Kamer Gök** ve bazı gazeteciler katıldı.

Manifestoda Türkiye'nin çıkış yolunun yeni politikalar olduğu vurgulanırken yeni bir devlet anlayışı ve yapılanması gerektiği belirtiliyor. Ekonominin tabileştirilmesi savunuluyor. Siyasetin rant dağıtım mekanizması olmaktan çıkması için ekonomide küçülen devlet ve sadakacılığı reddeden bir sosyal adalet anlayışı benimseniyor. Hukuksuz demokrasi ve toplumsal barışın olamayacağı vurgulanırken hukukun üstünlüğü toplum olmanın temel şartı görülüyor. Bağımsız ve etkin işleyen mahkemeler ile adil yargılamanın hukuk devletinin işlemesi için gerekli olduğunun savunulduğu manifestoda, **"Yargısız infaz hiçbir gerekçeyle kabul edilemez ve hoşgörülemez. Sanık ile suçlu aynı şey değildir"** deniyor.

Manifestonun bir bölümü de **"İki Derin Yara"** başlığı ile Kürt-Türk, Alevi-Sünni, laik-şeriatçı çatışmasına ayrıldı. Toplumdaki bu bölünmelerin derinleşmeye yüz tuttuğu belirtilerek şöyle devam edildi: **"Bu yaklaşımın özü, dinsel, etnik, kültürel, politik ve benzer farklılıkları bir toplumsal zenginlik olarak görmek özdeğerlerin tanınması ve geliştirilmesi hakkını kısıntısız tanımak, iletişimi ve karşılıklı saygıyı geliştirmek şiddeti, keyfiliği, zorbalığı dışlamak, böylelikle birlikteliği özgürlük temelinde yeniden kurmak olmalıdır."**

Manifestoda, **"2000'li yılların eşiğinde Kürt varlığını inkâr ve Kürt kültürünü eritme yaklaşımının başarılı olmasını beklemek hayalciliktir.**

Kürt meselesi, ancak Kürtlerle birlikte çözülebilir. Sorunun çözümü için anahtar, Türkiye Kürtlerinin özgün durumudur. Biz Türkiye Kürtlerinin refah, barış ve özgürlük özlemlerinin bölünme ile gerçekleşeceğine inanmıyoruz. Elbette, bölünmeyi amaçlayanlar da vardır. Ama şiddetten arındırılmış bir ortamda bunların halk desteğini sağlamaları mümkün değildir. Bölünme Türkiye Kürtleri için daha fazla yoksulluk ve kanlı iktidar mücadeleleri, dolayısıyla zulüm ve baskı demektir.

Kürt sorunu ile PKK terörü birbirinden ayrılmalıdır. Türkiye, Kürtlerin kimlikleri ile dil ve kültürlerini geliştirme özgürlüklerini ve barışçı

yöntemlere uymak koşuluyla siyasi parti kurabilme haklarını tanımalıdır. Çözüm yolu diyalogdan geçmektedir. Bir yanda ülkenin hükümeti ve asker-sivil otoriteleri, öte yanda Kürtlerin temsilcileri arasında çeşitli biçimler altında bir diyalog kurulması sağlanmalıdır. Sorun devletin bölünüp bölünmemesi, bir Kürt devletinin kurulup kurulmaması, Kürtlere belli hakların verilip verilmemesi ikileminden çıkartılıp Türkiye'de yaşayan ve farklı etnik kökenden gelen yurttaşların farklılıklarını koruyup geliştirebilecekleri, ortak bir kimlikle ve ortak bir perspektifte buluşabilecekleri bir mutabakat arayışına dönüştürülmelidir" denildi. Manifestoda laiklik-dinsizlik konusunda da şu görüşlere yer verildi: **"Laiklik, modern, demokratik bir Türkiye'nin olmazsa olmaz koşuludur. Ülkemizin vazgeçilmez kazanımıdır. Ancak günümüz koşullarında laikliğin yeni bir tanıma ve içeriğe kavuşturulması gereklidir. Bize göre din işleri ve eğitimi devletten alınıp topluma-cemaatlere devredilmelidir. İbadet yerlerinin bakımı, din adamlarının eğitimi, atanmaları, geçimleri vs cemaatlerin sorumluluğuna bırakılmalıdır."**

Uç Baba Torik!..

İLHAN SELÇUK *11 eylül*

Çikita muzu epey tartıştık...

Kiviyi hiç konuşmadık...

Kivi, antinikya adında bir ağacın meyvesi, sulu, açık yeşil, manavlarda satılıyor. Ülkemizde özel tivi ile ithal kivi pazarlaması zamandaş...

Çikitayı soyup kiviyi kesip yiyorsun, özel tivilerin çoğunu izlerken de yutkuncuk oluyorsun; adına medya denen garip oluşum, Türkiye'de bir dudağı yerde bir dudağı gökte masal canavarına dönüşüyor; gazetelerle tivi iç içe, sarmaş dolaş...

Tivide bir sıvı yağ reklamı var; yiyen vatandaş görüntüde hafifliyor, yerçekiminden kurtulmuş uzay aracındaki astronot gibi uçmaya başlıyor.

Hepimiz bu yağdan mı yedik ne?

Ayaklarımız yerden kesiliyor...

Uçuklaşıyoruz...

★

Uçukluk -dostlar beni bağışlasın- gazetelerimizin başlıklarını biçimlendiriyor; manşetlerin harfleri gün geçtikçe büyüyor, genişliyor, uzuyor, şişkolaşıyor; ama içeriği bakımından hafifliyor. Başbakan **Çiller**'in Rusya gezisinde yeni rekorlar kırıldı; veryansın ettik:

- *Çiller, Rusya'ya rest çekti...*
- *Çiller,* **Atatürk'***e benzetildi...*
- *Kremlin'de iltifat...*
- *Çiller mestetti...*

Sanırım gazetelerimizin mutfağındaki yemekler de tivide reklamını izlediğimiz yağdan yapılıyor...

Kremlin'de **Yeltsin,** Çiller'e demiş ki:

- *"Siz kadın Atatürk'sünüz..."*

Çiller yanıtlamış:

"- Siz Atatürk'ün Türkiye'de yaptıklarını Rusya'da yapıyorsunuz, siz Atatürksünüz!.."

Oysa daha düne kadar **Özal**'a Atatürk diyenler pek çoktu; Çiller değil de Özal mı Atatürk? Yoksa Yeltsin mi?..

Politikada astronot gibiyiz, ayaklarımız yerden kesik, aklımız başımızdan bir karış yukarda!..

Çiller demiş ki:

"- Adriyatik Denizi'nden Çin Seddi'ne kadar Türklük dünyası deyişi Rusya'yı rahatsız ediyorsa kullanmayalım..."

İyi etmemiş Çiller...

Gerçekte Balkanlar'dan Orta Asya'ya uzanan bir Türklük dünyası var...

Yok mu diyeceğiz?

Varolan bir şeye yok denmez, dil, din, kültür, töre, soy yakınlıkları ortada değil mi?

Önemli olan varolana yok diyecek yerde, varolanın üzerinde gerçekçi bir siyaseti yükseltmeye çalışmaktır. Orta Asya'daki toplumlar, önümüzdeki süreçte bağımsızlaştıkça, güçlendikçe, kendilerine özgü tercihlerini daha özgürce saptarlar, alaturkalıktan ya da arabesk tutumlardan uzakta yaklaşım yöntemleriyle Türklük dünyası kurulur; zorlama yollarına sapmadan, düşlemlere kapılmadan gerçekleşir bu süreç...

Güncel dış politika gerçeği başka...

Bu süreç başka...

★

Ankara, Rusya'nın ağırlığını hesaba katmadan Azerbaycan'daki kaygan toprağa basarak Orta Asya'ya atlamak sabırsızlığına kapıldı...

Olmadı...

Çiller'in Moskova seferi, hesapsızlığının hesabını görmek için gerçekleşti...

Ama biz yine uçmaya çalışıyoruz...

Hezarfen, kanat takıp Galata Kulesi'nden Üsküdar'a kadar uçmamış mıydı? Biz Hezarfen kadar gerçekçi değiliz, rüyalarımızda uçuyoruz...

Gazete başlıklarında uçuyoruz...

Tivi ekranlarında uçuyoruz... Sonra tepe üstü toprağa çakılıp kafayı taşa vurduğumuzda bile uçmaktan vazgeçemiyoruz...

Hep birlikte uçuk olduk...

12 Eylül'ünüz kutlu olsun

DENİZ SOM *12 eylül*

Yıllar ne çabuk geçti... 13 yıl önce bugün, Türk Silahlı Kuvvetleri adına Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Kenan Evren,** ülke yönetimine el koyuyordu... Evren şimdi gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkartıp yağlıboya tablolar yapıyor. Açtığı resim sergisinden elde edeceği geliri de yerleştiği Marmaris'in güzelleştirilmesi için faaliyet gösteren bir derneğe bağışlayacak. Oysa 13 yıl önce **'dernek'** demek bile suç sayılıyordu. Tam 23 bin 667 derneğin faaliyetini durdurdular. Sadece dernekleri değil, sendikaları, siyasal partileri ve tabii ki Meclis'i kapattılar... Çünkü tencerenin dibi kirlenmişti ve sanki onlar mahalle aralarında dolaşan kalaycılar gibi tencereyi temizleyeceklerdi.

Tencerenin dibini temizlemek içni 650 bin kişiyi gözaltına aldılar, 230 bin kişiyi kurdukları mahkemelerde yargıladılar, 7 bin kişinin idam edilmesini isteyip 517 kişinin idamına karar verdiler ve 49 kişiyi astılar. 1.5 milyondan fazla insanı fişlediler. Gazeteleri topladılar, kapattılar, gazetecilerin toplam 4 bin yıla varan akıl dışı ölçülerde hapsedilmesini istediler, ettiler de. Kitapları yaktılar. Atatürk diye diye, Mustafa Kemal'in miras bıraktığı kurumları bile yıktılar... Sonra... Amerika'da rejim yapıp Türkiye'ye kesin dönüş yapan **Turgut Özal**'a, kurallarını kendileri koydukları bir seçimle hükümeti (iktidarı değil) devrettiler. Kasım 1983 seçimleri, Evren'in yanaklarını Özal'a öptürmesiyle de demokrasiye yeniden geçiş için ilk adım sayıldı. Özal, bir yandan namazını kılıp diğer yandan Red Kit okuyarak Amerika'dan bulduğu prenslerle biraz **'icraatın içinden'**, biraz da **'icraatın içine'** yaparak Türkiye'ye çağ atlatmaya çalışırken onlar da kefil oldukları anayasanın ipine sıkı sıkı sarıldılar...

Sarıldılar, çünkü 1989'da eşyalarını toplayıp gittiklerinde o anayasa sayesinde evlerinde rahat rahat oturabileceklerdi.

Öyle de oldu. Üstelik Özal, Cumhurbaşkanı oldu... Ve rahmetli oldu...

Ne günlerdi onlar... **Süleyman Demirel**'in **'bir bilen'**likten **'number one'**a terfi edebileceğini düşünebilir miydiniz, şu 13 yıl içinde... Ve dahi, **'demokrasi'** için (hiçbir zaman kendi için bir şey istemedi) verdiği bunca **'mücadele'**den sonra çıktığı 'Köşk'te, bir **'baba'** olarak 'anayasa'nın ipine böylesine sarılabileceği aklınıza gelir miydi hiç. Sizi, bir **'ana şefkati ile kucaklayacak'** olana emanet edeceğini ve şeffaflığın böylesine bir sis perdesinin ardında kalacağını düşünebilir miydiniz? Demokratikleşmenin bir CMUK'la geçiştirilebileceği ve yargısız infazların neredeyse **'yasal'** hale gelebileceğini...

Evet, 13 yıl geçti aradan. Yoksa hâlâ 12 Eylül'ü mü yaşıyoruz farkında olmadan... Türkiye'nin demokrasi takvimindeki yaprak, 12 Eylül'den 13 eylüle geçemedi mi ne?

Millete faturası

- 650 bin kişi gözaltına alındı.
- 1 milyon 683 bin kişi 'fiş'lendi.
- Açılan 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı.
- 7 bin kişi için 'idam' cezası istendi.
- 517 kişiye 'idam' cezası verildi.
- Haklarında idam cezası verilenlerden 49'u asıldı.
- İdam edilmeleri istenen 259 kişinin dosyası Meclis'e gönderildi.
- 71 bin kişi TCK'nın 141, 142 ve 163. maddelerinden yargılandı.
- 98 bin 404 kişi 'örgüt üyesi' olmak suçundan yargılandı.
- 388 bin kişiye pasaport verilmedi.
- 30 bin kişi 'sakıncalı olduğu' için işten atıldı.
- 14 bin kişi 'vatandaşlıktan' çıkarıldı.
- 30 bin kişi siyasi mülteci olarak yurtdışında yaşamaya başladı.
- 300 kişi 'kuşkulu bir şekilde' öldü.
- 171 kişinin 'işkenceden öldüğü' belgelerle kanıtlandı.
- 14 kişi cezaevlerindeki uygulamaları protesto etmek için yaptıkları 'açlık grevleri' sonucu yaşamını yitirdi.
- 937 film 'sakıncalı' bulunduğu için yasaklandı.
- 23 bin 667 derneğin faaliyeti durduruldu.
- 3 bin 854 öğretmen, 120 üniversite öğretim üyesi ve 47 hâkimin işine son verildi.
- 7 bin 233 devlet görevlisi bölgeleri dışına sürüldü.
- Halkın 'hayır' demesinin yasak olduğu anayasa oylaması sonucu 12 Eylül'ü yapanlara ömür boyu dokunulmazlık tanındı.
- Gazetecilere verilen hapis cezasının toplamı: 3 bin 315 yıl 6 ay.
- Getirilen yasaklar nedeniyle İstanbul'da yayımlanan gazetelerin çıkamadıkları toplam gün sayısı 300.
- 13 büyük gazete için açılan dava sayısı: 303.
- Gazetecilere istenen hapis cezalarının toplamı 4 bin yıl.

- Cezalandırılması istenen gazetece sayısı: 400.
- Saldırıya uğrayan gazeteci: 300.
- Silahla öldürülen gazeteci: 3.
- Cezaevlerinde bulunan gazeteci: 31.
- Haklarında tazminat davası istenen gazeteci: 211.
- Gazetecilerden istenen tazminat miktarı: 12 milyar 848 milyon lira.
- Sakıncalı olduğu için imha edilen gazete, dergi ve kitap: 39 ton.

'Her şey özelleştirilir' reçetesi yanlış

LALE SARIİBRAHİMOĞLU
14 eylül

ANKARA - Kökü geçen yüzyıla dayanan Sosyalist Enternasyonal'ın Şilili Genel Sekreteri **Luis Ayala,** Türk sosyal demokrasi hareketinin, Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi ve bölge ülkelerinde bu hareketin yayılmasında çok önemli ve öncü bir rol oynadığını söyledi. Sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlerin, tek başına piyasa güçlerinin eline bırakılamayacağını vurgulayan Ayala, **"Neoliberallerin 'her şey özelleştirilir' reçetesi yanlış"** dedi.

Ankara'da yapılan SHP'nin 4. Olağan Kurultayı'nı izlemek üzere geçen hafta sonunda Türkiye'ye gelen Ayala, Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı.

Şili'de 16 yıllık Pinochet önderliğindeki askeri yönetimin yerine sosyal demokratların 1989 yılında iktidara gelmesinde önemli rol oynayan Ayala, son 5 yıldır tarihin en eski uluslararası örgütlerinden biri olan Sosyalist Enternasyonal'in Genel Sekreterliği'ni yapıyor.

CHP'nin 1978 yılında üye olduğu Sosyalist Enternasyonal'de Türkiye'yi şu anda SHP temsil ediyor ve partinin eski Genel Başkanı **Erdal İnönü,** hareketin başkan yardımcılığı görevinde bulunuyor. Ayala, Sosyalist Enternasyonal'in, 1976 yılında hareketin başkanı seçilen **Willy Brandt'**ın sayesinde dünya çapında bir sosyal demokrat örgüt haline geldiğini de hatırlattı.

Türkiye'deki PKK bölücü hareketini, dünyadaki tüm şiddet eylemleri gibi kınadıklarını vurgulayan Ayala, Türkiye'de sosyal demokratların insan haklarının iyileştirilmesinde önemli rol oynadıklarını da belirtti. Ayala, Sosyalist Enternasyonal'in faaliyetleri ve Türk sosyal demokrasisi ile ilgili Cumhuriyet'in sorularına şu yanıtları verdi:

– Sovyetler Birliği'nin dağılması Sosyalist Enternasyonal hareketi etkiledi mi?

AYALA - Sosyalist Enternasyonal SSCB'nin dağılmasıyla ortaya çıkan yeni cumhuriyetler ve eski Doğu Bloku ülkelerindeki demokrasiye inanan sosyalistlerle yakın ilişkiler içerisinde. Komünist yönetim döneminde yer altına giren sosyalistler, şu anda faaliyetlerini açıkça sürdürüyorlar ve üye olmaya başladılar. Orta Asya ve Kafkasya cumhuriyetlerindeki sosyalistlerle de temaslarımız sürüyor. Dünyada meydana gelen değişikliklerle birlikte güncelliğini yitiren 1951 Frankfurt Deklarasyonu'nun yerine de 1989 Stockholm Deklarasyonu'nu yayımladık. Bu deklarasyon Sosyalist Enternasyonal'in dünyada demokrasi hareketinin yayılmasındaki kararlılığını teyit ederken yukarıda belirttiğim ülkeleri bünyemize almamıza olanak tanıyacak şekilde değiştirildi.

– Türk sosyal demokrasi hareketini değerlendirir misiniz?

AYALA - Türk sosyal demokratları ile lişkilerimiz uzun bir geçmişe dayanıyor. Türkiye yoğun bir şekilde hareketin karar verme mekanizmalarında sorumluluk alıyor ve etkin rol oynuyor. Türk sosyal demokrat partileri Türkiye'de demokrasinin ileriye götürülmesinde çok önemli rol oynadı. SHP'nin koalisyon ortağı olarak iktidara gelmesi ise demokrasinin geliştirilmesi ve pekiştirilmesinde anahtar rol oynuyor.

– Sosyalist Enternasyonal'in sağlık, hizmet gibi temel alanlara bakış açısı nedir ve özelleştirme konusunda ne düşünüyorsunuz?

AYALA - Eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerde devletin denetimi şart ve bunlar yatırımların arttırılması gereken alanlar. Ancak bu özel sektörün de bu hizmetlerde görev almaması anlamına gelmiyor. Eğitim, sağlık gibi temel hizmetleri tek başına piyasa güçlerinin kontrolüne bırakamazsınız. Tarihsel olarak sosyal demokrat yönetimler eğitim, sağlık hizmetlerini ücretsiz sağlamıştır. Ne zaman muhafazakâr iktidar olsa, bu tür hizmetlerde büyük açık vererek, faturasını da yine yoksuldan çıkarmışlardır.

Özelleştirme konusuna gelince, neoliberal ve neomuhafazakârların **"Her şey özelleştirilsin"** reçetesi yanlış. Özelleştirme konusuda her ülke kendine uygun reçeteyi uygulamalıdır.

Dünya Bankası'nın TEK formülü

NURSUN EREL *15 eylül*

ANKARA - Dünya Bankası, TEK'in özelleştirilmesinde ilk adım olarak Elbistan Termik Santralı'nın, bu konuda teklif veren ALARKO şirketine satılmasını önerdi. Dünya Bankası'na göre bir uluslararası konsorsiyumla birlikte proje geliştiren ALARKO şirketine, Elbistan Santralı'nın yanı sıra santrala hammadde sağlayacak linyit işletmesinin devredilmesi de **"yerinde"** olacak. Dünya Bankası, TEK'in özelleştirilmesine katkıda bulunacak diğer şirketleri önerirken Southern Electric International, Price Waterhouse, Coolers and Lybrand, Deloitte-Touche-Tohmatsu gibi isimlere yer verdi.

Dünya Bankası uzmanlarının 6-15 Temmuz 1993 tarihleri arasında Türkiye'de sürdürdükleri görüşmeler sonrasında, bankanın bölüm şeflerinden **Franco Batzella** tarafından kaleme alınarak, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşar Vekili **Osman Ünsal**'a gönderilen kapsamlı bir mektupta, **"TEK'in özelleştirilmesi"** ele alındı. 30 ağustos tarihli mektupta **"Başbakan Çiller'in Türkiye'deki özelleştirme çalışmalarına enerji sektörünün ve TEK'in de dahil edileceği açıklamasını büyük takdirle karşılıyoruz"** deniliyor. Ekleri ile birlikte 11 sayfa tutan mektupta, Dünya Bankası'nın TEK'in yeniden yapılandırılması projesine değinilerek çalışmaların yavaş yürüdüğü, bunda **"orta düzeyli yöneticilerin etkili olduğu"** görüşüne yer veriliyor. Franco Batzella, mektupta daha sonra özetle şunları kaydediyor:

"TEK'in finansman yapısının iyileştirilmesinde çok sınırlı bir iyileştirme sağlanabilmiştir. TEK'in bir işletme olarak verimliliğinin arttırılmasında istenen aşamaya gelinememiştir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, TEK'in ticari şirket yapısına uydurulması çabalarına orta düzeyli yöneticilerin karşı çıkmalarıdır. Uzun vadeli finansman programları yapılamaması, anahtar sorunlarda TEK yöneticileri ile hükümet arasında uyum sağlanamaması da bu durumu etkilemektedir.

Buna rağmen Dünya Bankası hükümetin TEK'in özelleştirilmesi kararını çok etkileyici bulmaktadır. Başbakan Çiller'in özelleştirme çalışmalarına enerji sektörünün de dahil edileceği açıklamasını büyük takdirle karşılıyoruz. TEK'le ilgili özelleştirme çalışmaları öncesinde biz de görüşlerimizi açıklamak istedik.

Southern Electric International'ın 3 büyük termik santralı leasing yöntemi ile almak üzere teklifte bulunduğunu öğrendik. Ayrıca ALARKO'nun da aralarında yer aldığı bir uluslararası konsorsiyumun (General Electric-Morrison Knudsen-Streinmüller) Elbistan Termik Santralı'nı almak üzere teklif verdiğini öğrendik. Linyitlerin işletmesini de TKİ'den almak istiyorlarmış. Aslında bu girişim TEK'in özelleştirilmesine yönelik çok büyük bir adım olabilir."

Mektupta daha sonra karmaşık yapısı ve büyüklüğü nedeniyle TEK'in özelleştirilmesinin küçümsenecek bir iş olmadığı belirtilerek **"Her şeyden önce kamuoyu desteğinin sağlanması gerekir. Özellikle sendikalar ve kamu işçilerinin bu konuda etkilenmesi gerekir. Bu sebeple özelleştirme öncesinde medyada kampanyalar başlatılmalı ve kamuoyu etkilenmelidir"** denildi. Mektupta varlıkların özel şahıslara devri, tariflerin belirlenmesi gibi anahtar konularda önyargıdan uzak yaklaşımlar benimsenmesi gerektiği savunularak **"Gerekirse anayasadan başlanarak tüm yasaları gözden geçirmek üzere yerli ve yabancı hukukçulardan bir heyet oluşturulmalıdır"** görüşüne yer verildi. Özelleştirme başlamadan önce işsizlik sigortası oluşturulması gereğine de dikkat çekilen mektupta, **"İşsiz kalanlara, operasyonun hemen başlangıcında ödemeler yapılması, kamuoyunda oluşacak olumsuz kanıları da yok edecektir"** deniliyor.

Dünya Bankası'na göre TEK'in özelleştirilmesi gereği ile bu alanda atılması gereken adımlar ise şöyle:

"Dünyada da enerji sektörünün özelleştirilmesi çok gündemde. Şili bu alandaki ilk ülke, İngiltere diğer örneği oluştururken, Arjantin, Peru ve bazı Avrupa ülkeleri bunları izliyor. Enerji sektöründeki kriz bu eğilimlere yol açıyor. Sektörde yatırım tipik olarak özel sektöre ve yabancı yatırımcılara kapatılmış, fiyatlar maliyetlerin çok altında, politik etkilenme çok fazla. Usulsüzlük ve yolsuzluklar çok yaygın, rekabet yoksunluğu da diğer bir sorun."

Mektupta, Türkiye değerlendirmelerine şöyle devam edildi:

"Türkiye örneğinde de özelleştirmenin sayısız yararları olacak. Şirketin (TEK) ticari ilkelerle işletilebilmesine yönelik direniş kırılacak, çok kısa sürede politik nüfuz yok edilebilecek, yönetim böylece düzeltilebilecek, teknolojik yenilikler uygulanabilecek, yatırımlar artacak, fiyatlar maliyete paralel hale gelecek. Böylelikle kamuya yük olmaktan çıkarılacak ve Türkiye ekonomisinin geneline olumlu etkileri olacak.

Öncelikle yeterli hukuki altyapının oluşturulması gerekiyor. Şu anda varlıkların transfer edilmesi gibi anahtar konularda hukuki açıklık yok. Türk ve uluslararası hukukçulardan oluşan bir grup anayasadan başlayarak yasaları gözden geçirip, yasal altyapıyı belirlemelidir. Türkiye şu anda genel bir özelleştirme kanunu bulunmamasının sıkıntısını çekiyor. Bu nedenle kamu elindeki varlıkların özel sektöre aktarılması ancak yap-işlet-devret modeli ile yapılabiliyor. Ancak bu tam bir özelleştirme anlamına gelmez. Eğer TEK özelleştirilecekse en iyi yaklaşım genel bir özelleştirme yasası çıkarılmasıdır. Eğer bu yasanın oluşturulması politik açıdan mümkün görünmüyorsa, sadece TEK için özel bir yasa çıkarılabilir. Bir kere TEK'in özelleştirilmesi kararı alındıktan sonra bölümlere ayrılması yolu ile özelleştirme aşamasına gelinebilir.

Uygulamada öncelik, şirket varlıklarının farklı ünitelere dağıtılması şeklinde olmalıdır. Bu cazip paketler aynı zamanda yabancı yatırımcıların da ilgisini çekebilir ve satışları devlete de gelir sağlayabilir. Ünitelerin satışı, piyasa koşulla-

rına uygun olmalıdır. Örneğin, hisseler borsa yoluyla satışa çıkarılabilir.

Çalışanlar da hisselerden satın alabilmelidir. Hatta, Peru ve Arjantin'de olduğu gibi çalışma süresi ve ücrete göre birtakım indirimler de yapılabilir. Türkiye için bu çok önemli. Böylelikle işçinin ve yöneticilerin özelleştirmeye direnişi kırılacaktır."

Dünya Bankası'nın önerileri arasında, **"Toplumsal uzlaşma"**nın sağlanması da yer alıyor. Bu amaçla kamu yöneticilerinin bu alanda eğitilmesi, seminerler yoluyla yüksek düzeydeki yöneticilerin hem bilgilendirilmesi hem de özelleştirmenin yararları üzerinde etkilenmeleri öneriliyor. Gazeteciler, sendikacılar, askeri ve sivil yöneticiler, milletvekillerinin de bu alanda bilgilendirilmesini gündeme getiren mektupta, ayrıca bir medya kampanyası dizayn edilmesi de isteniyor.

Mektupta özeleştirmeler sırasında yapılacak işten çıkarmalar için oluşturulacak fona, Dünya Bankası katkılarına değinildikten sonra bir özelleştirme takvimi veriliyor. Buna göre özelleştirme ekibinin 1993 ekiminde oluşması, bu tarihte yeniden bir Dünya Bankası heyetinin görüşmeler için Ankara'ya gelmesi, kasımda yüksek düzeyli yöneticiler için bir seminer düzenlenmesi, aynı tarihten itibaren kamuoyu ve basında kampanyalar başlatılması gerekiyor.

Dünya Bankası'nın takvimine göre özelleştirmede satış aşamasına en geç 1994 ağustosunda gelinmiş olması ve ihale sonuçlarının en geç 1994 ekiminde açıklanması gerekiyor.

T'yi kurtarma harekâtı

İLKİN AYDIN *16 eylül*

PTT'nin T'sinin özelleştirilmesine Anayasa Mahkemesi yolu görünüyor. SHP Ankara Milletvekili ve anayasa profesörü **Mümtaz Soysal,** PTT'nin T'sinin ayrıştırılarak, özelleştirilmesini öngören kanun hükmünde kararnamenin iptal için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracak. Prof. Soysal, TBMM'deki milletvekili sayısının beşte biri olan 90 kişilik imzaya ulaşabilmek için bugünden itibaren çalışmaya başlayacak.

Prof. Mümtaz Soysal, kararnamenin iptali için anamuhalefet partisi olarak ANAP'ın Anayasa Mahkemesi'ne başvurabileceğini, ancak ANAP'tan bir girişim beklemediklerini söyledi. Prof. Soysal, Refah Partisi'nin bu konuda daha önceden gensoru verdiğini vurgulayarak 90 rakamına ulaşmada RP'den destek alabileceğini belirtti.

Refah Partisi Milletvekili **Şevket Kazan,** 2 eylül tarihinde TBMM'ye sunduğu gensoru isteminde, **"İç ve dış güvenliğimizin temel haberleşme kuruluşlarından olan PTT'yi özelleştirerek yabancı şirketlere satış hazırlığında bulunan Başbakan Çiller ve Ulaştırma Bakanı Mehmet Köstepen hakkında gensoru görüşmesi açılmasını talep ediyoruz"** demişti.

Prof. Mümtaz Soysal, 40 milletvekili RP'den, 20 milletvekili CHP'den, 15 milletvekili SHP'den olmak üzere ANAP ve DYP'den katılımlarla 90 rakamına ulaşılabileceği hesabını yapıyor.

Prof. Soysal, PTT'nin T'sinde KOİ'ye devir yapılmadan, envanterinin çıkarılmadan özelleştirmeye gidildiğini belirterek şunları söyledi: **"Dünya Bankası 10 eylül tarihinde özelleştirme ile ilgili bir rapor sunuyor. Ve PTT'nin T'sinin hemen satılması önerisinde bulunuyor. Çünkü hemen satılmazsa iptali için başvurular olabilir. Dünya Bankası'nın dediği gibi oluyor. 14 eylülde de ilgili kararname Resmi Gazete'de yayımlanıyor.**

Ben kendi partimin bu konudaki tutumundan gurur duymuyorum. Birinci koalisyon protokolünde PTT, TEK, TMO ve TDDY satılamaz hükmü yer aldığı halde, PTT ikinci protokolde iki genel başkan arasında pazarlık konusu olmuştur. Kendi genel başkanımız 'Aşarız merak etmeyin' **cevabını vermiştir. Son protokol metnine de PTT ile ilgili olarak** 'Tasarruf hakları yeniden gözden geçirilmek suretiyle özelleştirilmesi sağlanmalıdır' **hükmü gösterilmiştir.** 'Hisselerin ancak yüzde 49'u satılacaktır' **deniliyor. Resmi Gazete'de yayımlanan kararnamene** 'telekomünikasyon şirketinin işletme hakkı belirli bir süre için kısmen veya tamamen, yerli veya yabancı şirketlere verilebilir' **deniliyor. PTT'nin tekel yapısı vardır. Bu haliyle, bunun Osmanlı devletindeki imtiyazlı şirketlerden ya da güdümü yabancılara bıraktırılan reji idaresinden ne farkı var."**

İstanbul'da PTT'ye bağlı olan 9 telefon müdürlüğünde çalışanlar PTT'nin T'sinin satışına karşı çıkarak imza kampanyası başlattılar. Telefon müdür-

lüğünde çalışanların kahveleri ve işyerlerini dolaşarak başlattıkları **"Biz aşağıda imzası bulunan işçiler, memurlar, öğrenciler, aydınlar, esnaflar ve tüm emekçiler olarak"** başlığını taşıyan imza kampanyasının metni şöyle: **"Ülkemizde emekçilerin vergileri ile alınteri ile kurulan KİT'ler özelleştirilerek satılmak ve kapatılmak isteniyor. Özelde PTT'nin, genelde tüm KİT'lerin satılmasını veya kapatılmasını onaylamıyoruz. Özelleştirmeyi, sendikasızlaştırmayı, işten atılmaları, düşük ücretli ve azdırılan zamları protesto ediyoruz."**

Samim Kocagöz'ün Arkasından...

SERVER TANİLLİ *17 eylül*

Samim Kocagöz'ü uzun uzun tanıtmanın anlamı yok! Edebiyat meraklısı bir okuyucu, yarım yüzyılı aşkın bir süre kalem oynatmış, ondan fazla öykü kitabı, bir o kadar da roman yayımlamış bu büyük yazarla mutlaka yüzyüze gelmiş olmalı. 50'li yılları bilinçli olarak hatırlarım. 1950'de iktidara geçen Demokrat Parti, plansız-pyrogramsız bir kalkınma etkinliği sürdürür ve sınıfsal ilişkileri altüst ederken, bir aklımız kentteyse bir aklımız da köydeydi.

Köyde neler oluyordu?

O yıllarda köyde-kırsalda olup bitenleri, öyküleri ve romanlarıyla gözler önüne seren nadir sanatçılardan biri olmuştur Samim Kocagöz. *'Sam Amca'* (1951) ve *'Cihan Şoförü'* (1954) adlı öykü kitapları, *'Yılan Hikâyesi'* (1954) adlı romanıyla, köylülerin, mevsimlik işçilerin çetin yaşam koşullarını, topraksız ve az topraklı köylülerin makineli tarımın yarattığı yeni sorunlar karşısındaki durumunu, giderek tarımda blinçsiz biçimde gelişen makineleşmenin yarattığı sakıncaları gözler önüne seriyor; 'demokrasi'nin, köye neyi getirip neyi getirmediğini anlatıyordu. Belki pek ustaca yazılmış bir eser değildi *'Yılan Hikâyesi';* ama köye, 'çok partili düzen'in nasıl girdiğini, bir sosyolog titizliğiyle gösteriyor ve 'demokrasi' üzerinde gerçekten düşünmeye götürüyordu bizi. Gözümüzü açan romanlardan biri olmuştur o. Sakın garibinize gitmesin bu!

Bizde edebiyat, bilimin önünde yürümüş; edebiyatçı, bilim adamından önce gerçekleri bulup gözler önüne sermiştir hep.

Konusunu yakından tanımasının nedenleri mi? Türkiye'de, kimi romancılar, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ülkenin bir yöresini seçip anlatmışlardır ya. Samim Kocagöz'ün payına da Ege Bölgesi, daha da özel olarak Söke ve yöresi düşmüştür. Belki, -**Tahir Alangu'**nun deyişiyle- *'yedigöbekten toprak ağası bir çiftçi'* olmasının da getirdiği bir gözlem zenginliğiyle, iyi tanıyordu o yörenin köy ve kasabalarını; sorunlarını, sınıf ilişkilerini, doğayı, insanlararası ilişkileri, bütün gerçeklikleri içinde biliyordu. Bağlandığı *'sosyal gerçekçi'* görüşün de etkisi oldu elbet konusuna yaklaşmada.

Köyle yetinmedi: *'Yağmurdaki Kız'* (1967), *'Alandaki Delikanlı'* (1978) adlı kitaplarındaki öyküleriyle, kent insanlarının yaşamına eğildi; onları etkileyen sosyal, iktisadi, siyasal koşulları anlattı. Kentte de yetinmedi, tarihsel romana el attı: *'Kalpaklılar'* (1962) ile *'Doludizgin'* (1963), o türün başarılı örnekleri arasındadır edebiyatımızda. Bitmedi, bu eserleri okumadan, savaştan sonra, *'Kalpaklılar'* için, Jakoben yöntemlerin niçin kaçınılmaz olduğunu da anlayamazsınız.

Daha yakın dönemleri romanlaştırdı: *"İzmir'in İçinde'*de (1973) 27 Mayıs hareketini; *'Tartışma'*da (1974) 12 Mart olayını anlatır. Son romanı olan *'Eski Toprak'*ta (1988), 1900 yılından günümüze değin Türkiye'de sol hareket üzerindeki baskıları gözler önüne serer. 1990 yılında yayımladığı *'Bu da Geçti Yahu',* anılarını dile getirdiği kitabıdır. Bütün eserleri şu anda önümde. Ele aldığı sosyal kesitlere bakıyorum: Toplumun hemen tüm sınıf ve tabakaları var bu bütünde. Ele aldığı tarih kesitlerine dikkat ediyorum: 20. yüzyılda, çağdaş Türkiye'nin doğuş ve gelişmesinin hemen bütün aşama ve sorunları yerlerini almış durumdalar. Buradan kalkarak diyeceğim ki, geleceğin sosyolog ve tarihçisi, Türkiye'nin sosyal tarihini yazmaya kalktığında, Samim Kocagöz'ün yalın ve akıcı bir anlatımla dokuyup ördüğü bu canlı freskoda, kendisine yararlı çok şey bulacaktır.

Yaşadığımız toplumda, öykücüsüne-romancısına da düşen bir görev şu: Sanatın hakkını vermek şartıyla, değişenle değişmeyeni, sağlıklı ile sağlıksızı, yaşayanla çürüyüp döküleni göstermek; darboğazlara itilmiş insanları bilinçlendirmek, giderek bütün bir toplumu aydınlatıp uyarmak.

Samim Kocagöz, bunu hakkıyla yaptı. Sanatla sanatçının çağdaş görevi içiçedir onda...

KHK'ler tartışılıyor

19 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Anayasa Mahkemesi'nin yetki yasasını iptalinin ardından, bu yasaya dayalı olarak çıkarılan kararnamelerin durumu hakkında çelişkili değerlendirmeler yapılıyor. Prof. Dr. **Tekin Akıllıoğlu**, Yetki Yasası'na dayanılarak çıkarılan kararnamelerin iptal edilmesi durumunda, bu KHK'lere dayanılarak yapılan işlem, satış, görev süresi uzatılması ya da atamaların hukuki dayanaklarının ortadan kalkacağını bildirdi. Cumhuriyet'e bilgi veren bazı Danıştay üyeleri ise bugüne kadar konuya ilişkin örnek bir dava olmadığını belirtmekle yetindiler.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İdare Hukuku öğretim üyelerinden **Akıllıoğlu**, Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilen Yetki Yasası'na dayanılarak çıkrılan kanun hükmünde kararnamelerin iptal edilmesinin yaratacağı sonuçları Cumhuriyet'e değerlendirdi. **Akıllıoğlu**, söz konusu kararnamelerin iptal edilmesi halinde, bu kararnamelere dayanılarak yapılan işlemlerin hukuki dayanağının ortadan kalkacağını söyledi. **Akıllıoğlu**, şöyle konuştu: **"İdare, yargı kararlarını uygulamakla yetkili ve görevlidir. Örneğin Anayasa Mahkemesi, Genelkurmay Başkanı'nın görev süresinin uzatılmasına ilişkin kararnameyi iptal ederse, bu kararnameyle görev süresi uzatılan Genelkurmay Başkanı artık görevini yapamaz hale gelir. Bu kararın sonuçlarının uygulaması cumhurbaşkanı ve hükümete düşer. Bu makamlar gerekeni yapmalıdır. Normal hukuk devletinin ilkesi budur. Ama bu şunu dışlamaz; hükümet yeniden TBMM'den bir yetki alarak Genelkurmay Başkanı'nın görevini uzatabilir."**

Akıllıoğlu, bu kararnamelere dayanılarak yapılabilecek özelleştirmelerde, konunun idari ve özel hukuk alanlarını ilgilendireceğini belirterek şöyle devam etti: **"İdari safhanın bozuk olması, işin özel hukuk evresini de etkiler. İdari safha bozuksa, yapılan satışın daha önceki hukuki dayanağı ortadan kalkarsa, idarenin artık o sözleşmeyi uygulayamaz hale gelmesi gerekir. Ancak bu konuda farklı görüşler de vardır."**

Danıştay yetkilileri, iptal edilen Yetki Yasası'na dayanılarak çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin iptal edilmesi durumunda idari uygulamada hangi sonuçların ortaya çıkacağı konusunda net açıklamalar yapmadılar. Yetkililer, bu konuda **'emsal karar'** olmadığını belirterek Anayasa Mahkemesi'nin konuya emsal oluşturabilecek kararlarının incelenmesi gerektiğini söylediler. Danıştay yetkililerinden edinilen bilgiye göre Yetki Yasası'na dayanılarak çıkarılan kararnamenin iptali için anayasada belirtilen koşulları tamamlayan milletvekilleri ve partiler Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak iptal davası açabiliyorlar. Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda daha önce verdiği iptal kararları bulunduğu için olası başvuruların iptal ile sonuçlanması çok yüksek bir olasılık.

Danıştay'a yapılacak başvurularda ise başvurunun **"objektif, ciddi, makul gerekçeler"** içermesi gerekiyor ve ancak KHK'den mağdur olan kişi başvuruda bulunabiliyor. Edinilen bilgiye göre Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş** için Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'ne başvuruda bulunmak gerekiyor. Bu başvuruyu ancak emekliye sevk edilen Orgeneral **Muhittin Fisunoğlu** yapabiliyor. Bazı kaynaklar, **'işlemden mağdur olduğunu'** iddia eden kişilerin de böyle bir başvuruda bulunabileceklerine dikkat çekiyorlar.

KHK'lerin iptali için **'şahısların'** kullanabilecekleri bir başka yol da idare mahkemelerine başvuruda bulunmak. Bu yol, KHK ile yapılacak düzenlemenin uygulamaya geçirilmesi durumunda kullanılabiliyor. Düzenlemenin hangi organ tarafından yapıldığına bakılarak Danıştay'a veya idare mahkemelerine dava açılıyor. Bu yöntem gereği, herhangi bir vatandaş, örneğin PTT'nin blok satışa sunulması durumunda, kendisinin de hisse sahibi olmak istediğini belirterek idare mahkemelerine dava açabiliyor. İdare mahkemeleri de konuyu Anayasa Mahkemesi'ne götürebiliyorlar.

Özel sürücü kursları kazandırıyor

20 eylül

ANKARA (AA) - Özel sürücü kurslarından kanun, yönetmelik ve bakanlık emirlerine uymayan 773'ünün uyarıldığı, yöneticilerine disiplin cezası verildiği bildirildi. AA muhabirinin Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nden aldığı bilgiye göre 1989-1992 yılları arasında 511 kurum geçici, 40'ı da sürekli olarak kapatıldı.

Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü **Mehmet Efeoğlu**, konuya ilişkin sorulara verdiği cevapta, Türkiye genelinde 1171 motorlu taşıt sürücü kursunun faaliyet gösterdiğini, yılda ortalama 600 bin dolayında kursiyerin sertifika aldığını kaydetti.

Efeoğlu, kurslarda gerekli görülen hallerde bakanlık müfettişlerince inceleme ve rehberlik yapıldığını belirterek denetimlerin, yılda bir kez valiliklerce, ayda bir kez de Milli Eğitim müdürlüklerince yapıldığını söyledi. **Efeoğlu**, yapılan denetimlerde 1989'dan bu yana, 511 sürücü kursunun geçici, 40'ının da sürekli olarak kapatıldığını bildirdi.

Efeoğlu, usulsüzlüklerle ilgili olarak da şunları söyledi:

"Bazı MTS kurslarının, kursiyerlere devam zorunluluğu konusunda kolaylık gösterdiği, sınavlarda bazı kişilerin kayırıldığı yolunda basınımızda yazılan veya dairemize intikal eden hususlar hakkında, konunun önemine göre bakan-

lık müfettişlerince veya ilköğretim müfettişlerince derhal inceleme ve soruşturma yaptırılarak raporlarda getirilen teklifler doğrultusunda geçici ve sürekli kapatılma veya disiplin gibi cezai işlemler uygulanmaktadır. Ayrıca cumhuriyet savcılıklarına da suç duyurusunda bulunulmaktadır."

Özel Sürücü Kursları Derneği Başkanı **Dursun Önal**, sürücü belgesi veren kurumun tek olması gerektiğini vurgulayarak **"Emniyet genel müdürlüğü gibi bazı kuruluşlar bu işe soyunmamalıdır"** dedi.

Yönetmeliklere uygun olarak yatırım yapan kurslarda aksaklıkların görülmediğinin gözlendiğini kaydeden **Önal**, şöyle konuştu:

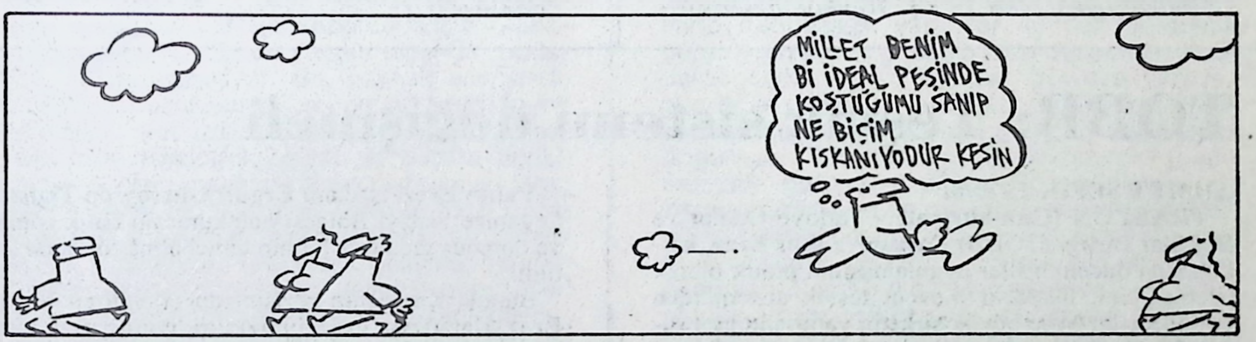
"Kurslar, devletin üzerindeki yükü almış ve istihdamı sağlamıştır. 25 bin çalışan, 12 trilyon ciro, 4 trilyon vergi, 1.5 milyar KDV ile güçlü ve önemli bir sektör haline gelmiştir. İstihdamın artması, eğitimin verimli hale gelmesi, gelirin yükselmesi için kurumların önündeki engeller kaldırılmalı, teşvikler planlanmalıdır.

Gerekli fiziki yatırımları yapmayan, işi sadece ticari amaçla götürmek isteyen bazı sürücü kurslarında da sözü geçen usulsüzlükler görülüyor. Eğitim pisti, ders araçları, motor parçaları, trafik işaretleri, ilk yardım mankenleri ve sosyal tesislerin bir sürücü kursunda bulunması şart. Yatırım için en az 2-3 milyarlık harcama gerekiyor. Bazı kurslar ahbap-çavuş ilişkisiyle ruhsat almışlar. Devlet bunları ciddi denetleyip ayıklamalıdır."

Kurslara nüfusa endeksli olarak ruhsat verilmesini öneren **Önal**, denetimlerin büyük ölçüde yetersiz olduğunu iddia etti. Sürücü kursları şube müdürlüğü kurulması, araç ve elemanlarla donatılması, denetim elemanlarının yeniden kapsamlı eğitime alınması şeklinde öneriler getiren **Önal**, sınavlarda kurs müdürlerinin, direksiyon sınavlarında da trafik öğretmenlerinin görevlendirilmesi gerektiğini söyledi.

Büyük kentlerde faaliyet gösteren kurslardaki eksiklik ve aksaklıkların Doğu ve Güneydoğu illerinde daha da yoğunlaştığını kaydeden **Önal**, şunları söyledi:

"Nüfusumuza oranlı olarak doğu bölgelerimizde sürücü kurslarına devam eden kursiyer sayısı az. Kimse, az gelir getirecek bir ortamda 2-3 milyarlık yatırımlar yapma yoluna gitmiyor. Gerçi doğu illerimizde sürücü kursları var. Ama sayıları yetersiz. Oralarda altyapıyı devlet yapmalı. 23 Ağustos 1993 tarihinde Özgür Kocaeli gazetesinde, Kocaeli'de oturup da Ağrı'da faaliyet gösteren bir kursa resim ve kimlik göndererek devam etmeden sürücü belgesi aldıkları belirlenen altı kişinin tutuklandığı haberi yayımlandı. Buna benzer olayların önlenebilmesi için sınavların il merkezlerine çekilmesi kaçınılmazdır."

Tarikatçı Rektörler...

HİKMET ÇETİNKAYA *26 eylül*

Üniversite ve yüksekokullar 1993-94 öğretim yılına ekim ayı başında başlayacak. Bu yıl 326 bin öğrenci örgün eğitim görecek.

Acaba geçen yıl atanan 16 üniversitenin rektörünün siyasal kimliğini hiç araştıran oldu mu?

Biz araştırdık ve şu sonuca vardık:

"16 üniversite rektörü tarikat ilişkisi içinde..."

12 Eylül 1980 sonrasında üniversitelere yönelik baskılar ne yazık ki aradan 13 yıl geçmesine karşın sürüyor. Üniversite ve yüksekokullarda *'aşırı dinci gruplar'* gün gün örgütleniyor. Bugün üniversite ve yüksekokulların hemen hemen tümünde mescit bulunuyor. Atatürk devrimlerinin ve laik cumhuriyetin düşmanları *'bilim yuvalarını'* örümcek ağı gibi kuşatıyor.

Kim dur diyecek Türkiye'yi ortaçağın karanlığına götürmek isteyenlere?

Herkeste bir yılgınlık ve umursamazlık egemen... Onun için sesimiz soluğumuz kesilmiş. Salt izlemekle yetiniyoruz.

Oysa birinci DYP-SHP hükümetinin yazılı ve sözlü protokolünde eğitim sistemi ile YÖK tepeden tırnağa değiştirilecekti. Yine ortaokul, lise ve üniversitelere çağdaş bir eğitim sistemi getirilecekti.

24 Nisan 1992'de Başbakan **Süleyman Demirel** *'üniversite reformu'* nu tartışmaya açarken eğitim sistemimize ilişkin olarak şöyle diyordu:

"Türkiye'de eğitim sistemi çağdaşlaştırılacaktır..."

Yeni yasa taslağında neler vardı, bir göz atalım:

1- Üniversitelerin özgürlüğünü kısıtlayıcı hükümlerin ayıklanarak yasadan çıkarılması, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin derneklere ve siyasi partilere üyeliğini kısıtlayan hükümlerin yönetmelikten tümüyle kaldırılması.

2- Öğrenci konseylerinin oluşturulması, öğrenci temsilcilerinin üniversite organlarında oy sahibi olmaları,

3- Üniversitelere yapılacak toplam ödenek miktarının YÖK tarafından planlanması, üniversitelerin akademik ve idari kadroların tamamen YÖK'e verilmesi, kadroların YÖK tarafından dağıtılması,

4- Rektör sayısının arttırılması ve aranan şartların değiştirilmesi, üniversitenin genel sekreterinin durumunun yeniden düzenlenmesi ve yetkilerinin arttırılması, üniversitelere tam gün çalışma esasının getirilmesi, profesörlerin 6 yılda bir yıl izinli sayılması, Üniversitelerarası Kurul'un çalışmasının yeniden düzenlenmesi...

YÖK'ün merkeziyetçi yapısı içinde böyle bir yasa tasarısı nasıl karşılanırdı?

Tartışmaya hiç gerek yok. 1992 yılından bugüne dek yapılanlara değil, yapılmayanlara baktığınızda olayın ne denli karmaşık olduğu anlaşılır. Yani Başbakan Süleyman Demirel'in, verdiği sözü yerine getirmediği görülür.

Şöyle bir soru yöneltebilirsiniz doğal olarak:

"Neler yapıldı söyler misiniz?"

Şu yanıtı verebiliriz:

"Tarikat üyesi olan 16 kişi 16 yeni üniversiteye rektör olarak atandı..."

Ne yazık ki öyle!

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde neler oluyor hiç merak ettiniz mi? Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Edirne Trakya Üniversitesi rektörleri neler yapıyorlar hiç araştırdınız mı?

Biz biraz olsun araştırdık ve duyduklarımızın karşısında şaşkına döndük...

Gerçekten Türkiye nereye götürülmek isteniyor? Bilim yuvalarında *'kara yobazlar'* neler yapıyor?

Gidin, görün ve araştırın lütfen...

Sürekli soruyoruz:

"Hükümet ortağı SHP 'kara irtica'nın ayak seslerini neden duymazlıktan geliyor?"

Nedense susuyor SHP'liler...

Belki de bakanlara koltukları çok rahat geliyor. Başlarını kaldırıp çevrelerine bakmıyorlar...

Evet, üniversiteler ve yüksekokullar açılıyor...

Tarikatçılar 17-18 yaşlarındaki *'avları'*nı gözlerine kestirmeye başladılar bile...

Avlarını nasıl yakalıyorlar dersiniz?

Sizlere neler yaptıklarını, avlarını nasıl yakaladıklarını yarınki yazımızda anlatmaya çalışacağız...

Bir Anadolu üniversitesinden fotoğraflar çekeceğiz. Belki Kahramanmaraş'tan, belki Edirne'den, belki de Aydın'dan...

Bekleyin!

TOBB: Teşvik sistemi değişmeli

AHMET ŞEFİK *28 eylül*

TRABZON (Cumhuriyet) - Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı **Yalım Erez,** kalkınmada öncelikli iller uygulamasının pratik olarak işlemediğini, ülkedeki mevcut teşvik sisteminden de sadece bir avuç büyük şirketin yararlandığını savunarak, teşvik sisteminin mutlaka değiştirilmesi gerektiğini söyledi.

Karadeniz Bölgesi'nde önümüzdeki 10 yılda büyük bir ekonomik patlama yaşanacağını söyleyen **Yalım Erez,** bölgenin altyapı eksikliklerinin mutlaka tamamlanması gerektiğini, bunun için de gerekli girişimlerde bulunacağını açıkladı.

Yalım Erez, eleştirilerinin önemli bir kısmını teşvik sistemine ayırdı.

30 yıl önce getirilen yatırımda öncelikli uygulamaların artık pratik olarak hiçbir yararı kalmadığını, teşviklerden bir avuç Batılı büyük firmanın yararlandığını söyledi ve bu düşüncesini kanıtlamak için Bursa'daki teşvikli yatırımları örnek gösterdi. **Erez, "Ankara'dan dik bir çizgi çekilerek yatırım ve teşviklerin bu çizginin doğusundaki bölgelere kaydırılması lazım. Teşviklerdeki bu adaletsizlik mutlaka önlenmelidir"** dedi.

AT ile gümrük birliği konusunda bir avuç sanayicinin kendi çıkarları için hareket ettiğini belirten **Erez,** birkaç insanın çıkarı gidiyor diye Türkiye'nin AT ile gümrük birliğinden vazgeçemeyeceğini savundu.

Yalım Erez, işadamı **Ergun Gürsoy**'un Trabzon Organize Sanayi Bölgesi'nde kuracağı balık işleme ve donmuş gıda tesislerinin temel atma törenine katıldı.

Burada Karadeniz gezisini değerlendiren **Yalım Erez,** Karadeniz'in geri bıraktırıldığını, ancak buna rağmen önümüzdeki 10 yılda bu bölgede büyük bir ekonomik patlamanın yaşanacağını öne sürdü.

Şimdiden bölgenin altyapısının hazır hale getirilmesi gerektiğini söyleyen **Erez, "Bu eksikliklerin tamamlanmaması halinde hem bölge ve hem ülke için epey geç kalınmış olacak.**

Yıllar önce batıya göç eden Karadenizliler şimdi kendi bölgelerine yatırım yapmalılar" şeklinde konuştu.

Kısa adı TOBB olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin 32. dönem Konsey Toplantısı Ordu'da yapıldı.

Toplantıda yaptığı konuşmada Türkiye nüfusunun yüzde 45'inin tarım kesiminin insanlarının oluşturduğuna değinen **Yalım Erez,** tarımda desteklemenin kaldırılmasının hata olduğunu ifade ederek **"Tarımda destekleme kaldırılıp sanayiyi desteklemek büyük yanlış oldu.**

Üstelik bu arada tarım kesiminin sırtından geçinildi. Biz bütün bunları Ankara'da önemli ve ilgili yerlere iletecek ve yine açıkça söylüyorum bu kavga nereye kadar gidecekse kovalayacağız" dedi.

Dışarıya açılma öyküsü

TANER BERKSOY *29 eylül*

Son yıllarda ön plana çıkan, üzerinde çok konuşulan gelişmelerden birisi de dışarıya açılmak. Serbestleşme, liberalleşme gibi ekonomik temaların yanı sıra dışarıya açılmak da ekonomi gündeminin baş köşesine oturdu.

Dünyada dışarıya açılmanın öyküsü biraz gerilere gidiyor. Ekonomiler dışarıya açılmadan önce içe kapanıyorlar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin yakın geçmişte böyle bir süreçten geçtikleri görülüyor. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kalkınma ve sanayileşmelerini içeriye kapanarak gerçekleştirmek çabasına düşüyor bu ülkeler.

Dönemin koşullarına bakılırsa, pek de haksız sayılmazlar. Gelişmiş ülkelerden gelen rekabet baskısı gelişmekte olan ülkelere yerli sanayilerini kurma şansı tanımıyor. Sanayileşmeden gelişebilme olanağı da çok sınırlı. Ülkeler kalkınma ve sanayileşmelerini iç pazarlarını dışarıdan gelecek rekabete kapatarak gerçekleştirmek yolunu seçiyorlar. Yerli sanayilere yeşerme ve kök salma olanağı veren bu yaklaşım, ekonomilerin gittikçe içe kapanmalarına, dünya ekonomisinden kopmalara neden oluyor.

Ekonomilerin bütünüyle iç pazarın yarattığı dinamikle yapılanıp büyümesinin sürdürülmesinde güçlükler var. İçe kapanmak için ekonomiye önemli dozda ve yaygın biçimde müdahale etmek gerekiyor. Bu, kaynak tahsisinde etkinlikten uzaklaşma sonucunu doğuruyor. Kaynaklar israf edilince, kalkınma ve sanayileşmeyi sürdürmek güçleşiyor. İç pazara dönük olarak üretilen malların dünya pazarlarına ihraç edilme şansı hiç yok gibi. Tersine, hazır pazar rehaveti ve rekabet eksikliği üreticileri duyarsızlığa sürüklüyor. Teknolojik gelişme, verimlilik gibi rekabetin zorladığı gelişme dinamikleri içe kapalı ekonomilerde yaşama aktarılamıyor.

İçe kapanmanın öyküsü bu noktada, pek de iç açıcı olmayan bir sona ulaşıyor. Yapısal sorunlar kapalı ekonomileri kronik krizlere sürüklüyor. Enflasyon, ödeme açığı ve sonrasında gelen durgunluk sorun yaratıyor.

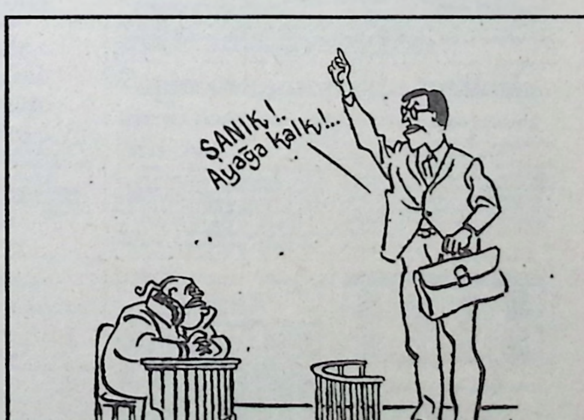
1970'li yıllarda kapitalizm genel bir krizin içine düşünce, dışarıya kapalı ekonomilerin nefes alma olanakları iyice daralıyor, yaşama şansları azalıyor. Çare içe dönük ekonomileri dışarıya açmakta, dünya ekonomisiyle bütünleştirmekte aranıyor. Son yıllarda dillerden düşmeyen dışarıya açılma, böylesi genel bir krizle birlikte geliyor gündeme.

Ekonomilerin dış dünyayla bağlantısını kuran iki ana akım var. Birisi mal ve hizmet hareketleri. Bunları ihraç ya da ithal ederek dünyayla bağlantı kuruyor ülkeler. Öteki ise üretim faktörü hareketleri. İşgücü ve sermayenin, genellikle de ikincisinin, yer değiştirmesi de bağlıyor ekonomileri birbirine.

İçe kapanma sürecinde bu bağlantıların hemen tümüne müdahale ediliyor. Doğrudan ya da dolaylı olarak denetim altına alınıyor bu hareketler. Dışarıya açılma aşamasında ise söz konusu müdahalelerin kaldırılması, denetimin gevşetilmesi gerekiyor. Serbestleşme, liberalleşme sözcükleriyle tanımlanan da işte bu gevşeme olgusu. Bir dönem içe kapanmış ülkeler, kendilerinin kronik, sistemin de genel krize sürüklenmesiyle dışarıya açılmaya zorlanıyorlar. Müdahale ve denetimleri kaldırıyorlar.

Dışarıya açılma ve mal ve faktör hareketlerinde serbestleşme kendi sorunlarını da birlikte getiriyor. İçe dönük gelişme dönemine benzer kriz tohumları taşıyor dışarıya açılma.

Serbestleşen finansman alanında faiz başını alıp gidiyor. Fon' açlığı içinde olan bu ülkelerde, devletin de dev açıklar vermesiyle, reel faiz önemli boyutlara ulaşıyor. Dışarıya açık olan ülkelerde böylesi yüksek reel faiz sermaye girişini cezbediyor. Eskinin sermaye yoksunu olan ülkeler, soğuk ya da sıcak para akımına uğruyor. Böylesi sermaye girişi kuşkusuz kurları da etkiliyor. Bollaşan dövizin fiyatı duraklarken, enflasyon ulusal paraları aşırı değerli hale getiriyor. Dışarıya açılmanın dramı da burada başlıyor. Yüksek faiz, ekonomileri durgunluğa sürüklüyor. Aşırı değerlenen ulusal para ihracatı kösteklerken, ithalatı özendiriyor. Serbest olan sermaye hareketi, serbestleşen mal hareketlerinde dengesizlik yaratıyor. İç pazara dönük gelişmenin yarattığı düşünülen durgunluk ve ödeme açıkları gibi sorunlar böylece yeniden gündeme geliyor. Ama bu kez sorunları merkezi müdahale değil, piyasa güçlerinin etkileşimi doğuruyor. DIşarıya açılma öyküsünün günümüzdeki görüntüsü böyle. Son günlerde farkındasınızdır iç talebin genişlemesiyle büyüdüğümüz, liranın aşırı değerlendiği, ihracatın tekleyip ithalatın hızlandığı, ödeme açığımızın büyüdüğü, ama Merkez Bankası'nda bol döviz olduğu yazılıp söyleniyor. Bu dışarıya açılma öyküsünü bunun için yazdım. Gelişmelere bir de bu açıdan bakmakta yarar olduğunu düşünüyorum. Açıldık, serbestleştik derken yeniden başa dönüyoruz gibi geliyor bana.

ÇALIŞANLARIN SORULARI SORUNLARI
Yılmaz Şipal
30.000 (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez

Cumhuriyet

YARGI ÖNÜNDE SAVUNMA
Abdullah Baştürk
30.000 (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul
Ödemeli gönderilmez

70. YIL SAYI 24831 / 5000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) — 1 EKİM 1993 CUMA

HİNDİSTAN YERLE BİR 10 BİN ÖLÜ

Depremin şiddeti 6.4

Ülkenin batısında Maharasthra eyaletinde dün meydana gelen 6.4 şiddetindeki depremde en az 50 köy yerle bir olurken, 10 bin kişinin öldüğü bildirildi.

Ölü sayısı artabilir

Yetkililer çok sayıda kişinin enkaz altında kaldığını vurgulayarak, ölü sayısının 25 bine yükselmesinden kaygılanıyor. Depremde en az 10 bin kişi de yaralandı.

İlaç sıkıntısı var

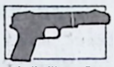
Depremde yaralananların hastaneye ulaştırılmasında zorluklar çekiliyor. Hastaneler dolup taşıyor, bölgede ilaç sıkıntısı başgösterdi. Salgın hastalıktan korkuluyor. ■ 9. Sayfada

Rüşvet karşılığı silah soruşturmasında müfettişlere verilen bilgi Ağar'ı yalanlıyor

400 silahın ruhsat dosyası kayıp

Mehmet Ağar'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğü dönemine ait dosyalar için Ağar, 'kayıp dosya yok, soruşturma sürüyor' derken, müfettişlere 400 dosyanın kayıp olduğunun söylendiği belirtildi. Sahipleri arasında sabıkalı ve mafya üyelerinin de bulunduğu belirtilen usulsüz ruhsat sayısının 2 binden fazla olduğu öne sürülüyor.

Her biri için 10-15 milyon lira karşılığında yüzlerce usulsüz silah ruhsatı dağıtıldığı ihbarıyla başlayan soruşturmada saptanan usulsüzlüğün 40 milyar lirayı bulduğu belirtiliyor. Soruşturmayı sürdüren müfettişlerin taleplerinin karşılanmadığı gibi 'tayin dönemi içinde oldukları' uyarısıyla dikkatlerinin çekildiği öğrenildi. ■ 4. Sayfada

bir HANEDAN masalı

plastik *papatya* kokusu

Erbil Tuşalp'ın yazı dizisi pazara Cumhuriyet'te

Solda gündem birleşme

CHP'den 'yenileşmenin' programı

▶ CHP Genel Başkan Yardımcısı ve Program Komisyonu Başkanı İsmail Cem, yeni programın partinin sol ve demokrat özü doğrultusunda yenileşmenin ve değişim geleneklerinin ifadesi olduğunu söyledi. Programın örgütün görüşüne açılan 'İdeolojik Özümüz ve Temel Tercihlerimiz' bölümünün geniş bir özetini sunuyoruz. ■ 6. Sayfada

SOL'DA, ARAYA KAN GİRMEDEN BİRLİK — CELAL BAŞLANGIÇ'ın yazısı ■ 6. Sayfada

GÜRKAN YANDAŞ

▶ SHP Grup Başkanı Aydın Güven Gürkan, CHP'yle birleşme konusuna 'çok sıcak' baktığını açıklayarak öncelikle iki liderin bir araya gelmesi ve temel konularda mutabakat sağlaması gerektiğini söyledi. ■ 6. Sayfada

BAYKAL HAZIR

▶ CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, solda birlik konusunda "acele" ettiğini ifade etti. Baykal, birleşme konusunda yaşanan yeni gelişmeleri, "daha ciddi ve ümit verici" nitelemesiyle, önceki çabalardan ayırt etti. ■ 6. Sayfada

Dekan Prof. Dr. Mustafa Ergun, bir ilkokul sırasında oturuyor. Ergun, haftaya yoklama almaya başlayacaklarını söylüyor.

İlkokulda öğretim yapan üniversite

Kocatepe Üniversitesi Mühendislik ve Eğitim fakülteleri ile Sağlık ve Tekstil yüksekokullarının binaları Uşak'ın Bölme Köyü İlköğretim Okulu'na ait ve burada ilkokul öğrencileri eğitimlerini sürdürüyorlar. Belki de onlar üniversite diploması alacaklar. Ya bu üniversiteyi kazanan öğrenciler ne yapacak, ilkokul sırasında oturan dekanın çaresizliğini kim giderecek? ■ 17. Sayfada

'Hizbullah kampı' olayı tartışılıyor

▶ Parlamentodaki bütün partilerin sözcüleri, TBMM komisyonu üyelerine yönelen baskı ve yıldırma girişimlerini kınadılar

▶ TBMM Faili Meçhul Komisyonu Başkanı Avundukluoğlu ise, "Hizbullah kampı" haberini yalanladı

■ 17. Sayfada

Gazete kâğıdına yine zam

▶ SEKA, aralarında gazete kâğıdının da bulunduğu bazı kâğıt çeşitlerinin fiyatlarını yüzde 5 ile 15 oranında artırdı.

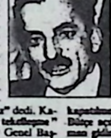
▶ Yılın 5. zammı olarak dünden itibaren yürürlüğe konulan uygulamaya, bazı kâğıt tüccarları ve matbaalar tepki gösteriyor.

■ 17. Sayfada

Karayalçın özelleştirme konusunda sert çıktı

SHP Genel Başkanı Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, 'Gelir yaratan tesislerin özelleştirilmesi düşünülemez' dedi

MERİH AK

SOMA - SHP Genel Başkanı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, özelleştirme konusuna sert çıktı. Karayalçın, bütçe açığının kapatılması için özelleştirmeye karşı olduklarını vurgulayarak "Bütçe açığını kapatmak için özelleştirmeyi talep edenlere biz SHP olarak 'yılda para biriktirme milyarlık düğünleri yapanlardan vergi alın' deriz" dedi. Karayalçın Türkiye'de "Akdalmaz bir tekelleşme" yaşandığını da dikkat çekti. SHP Genel Başkanı Murat Karayalçın dünkü Manisa gezisinin Soma durağında özelleştirme konusunda görüşlerini dile getirdi. Karayalçın özelleştirmeyi ideolojik diretme olarak kabul edemeyeceklerini vurguladı. Karayalçın sözlerini şöyle sürdürdü:

"SHP için stratejik tesislerin özelleştirilmesi kabul edilemez. Gelir yaratan, rant elde eden tesislerin özelleştirilmesi düşünülemez. Özelleştirmeyi etkinlik artışları çerçevesinde düşünürüz. Bütçe açıklarının kapatılması için özelleştirme kabul edilemez. Bütçe açıklarının kapatılması için SHP o zaman gidip milyarlık düğün yapanlardan vergi ■ Arkası Sa. 17, Sü. 5'te

Toplusözleşme hakkı tehlikede

Yargıtay, sendikalara verilen yetkiyi ortadan kaldırdı

ŞÜKRAN KETENCİ

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi verdiği bir kararla, yasa gereği bakanlığın sendikalara verdiği toplusözleşme yetkisini fiilen ortadan kaldırdı. Bir kısım sendikalar için, yetkilerine itiraz yolu ile, toplusözleşme hakkını hiç kullandırmama yolu açıldı. Bu yöntemle geçtiğimiz ocak ve temmuz ayı istatistiklerinde barajı aşmış konumda olan ve hukuken toplusözleşme hakkını elde etmiş bazı sendikalar, iş yerlerindeki sözleşme haklarını kullanamadılar.

Yargıtay görüşünün değişmemesi, benzer kararlarda ısrarlı olunması halinde, gelecekte çok yaygın uygulanabilecek ve sendikaların yetkisine itiraz yöntemi ile, sendikaların önemli bir çoğunluğu toplusözleşme haklarını hiç kullanamaz konuma gelecekler. 2821 ve 2822 sayılı sendikal yasalardaki yetki [illegible] ■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

6 Aylık Takvim...

Türkiye'nin siyasal takvimi 1994 Mart'ına göre düzenleniyor, bütün hesaplar 26 mart yerel seçimlerine göre yapılıyor; bu tarihten daha önce gündeme girecek önemli bir değişiklik beklenmiyor.

Başbakan Tansu Çiller'in ekonomide bir 'enkaz' devralmadığı belli oldu.

Türkiye'de yüzde 60 düzeyinde enflasyon doğal sayılıyor; ekonomik göstergeler iyi ya da kötü, ama, dünden bugüne ne değişti? Dış ticaret açığı artıyor. Bütçe açığı da öyle, ama, Türkiye hızlı büyümeyi sürdürüyor. Bir tehlike bugün için söz konusu değil, yarına dönük. Yarınlar ne getirecek, kim bilebilir? Başbakan Tansu Çiller'in 'özelleştirme' programından çok şey umuluyor. Alaaddin'in sihirli lambasından çıkacak dev, belki de PTT'nin ikinci T'al dışarıya pazarlandığı zaman kamunun açıklarını dengeleyecek, o zaman ekonomide samanlık seyran olacak.

Dış borç 60 milyar dolara dayandı; son birkaç yıl içinde başdöndürücü bir artış var. Uzmanlar açıklıyor:

'Yurda döviz giriyor, bu döviz arzı döviz kurlarını enflasyonun altında tutuyor; kurlar enflasyonun altında seyrettiğinden ithal malları görece ucuzluyor; bu nedenle ithal mallarına istem artıyor, yönelme hızlanıyor; dış tica-

★★★

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

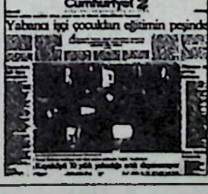

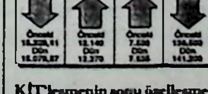
Medyada dosya savaşı

▶ Hürriyet, InterStar ve Show TV birbirine girdi. Taraflar kendilerini dev, rakiplerini cüce ilan ediyor.

Haber Merkezi - "Medya cücesi"yle "medya devi"nin savaşı DYP-SHP seçim ittifakı, İSKİ, İLKSAN ve TMO Genel Müdürü Ahmet Özgüneş'in yolsuzluklarını gölgede bıraktı. Hürriyet, InterStar, Show TV gibi basın kuruluşları arasında savaşın çok cepheli olduğu mo- ■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

HERGÜN *CUMHURİYET 2*

KİT'leşmenin sonu özelleşme

▶ İstanbul'da doğalgaz altyapı projesinin kurulması, dağıtım ve işletmesinin yürütülmesi amacıyla kurulan İGDAŞ, hisselerini Hazine'ye satarak KOİ'ye devri gündeme gelecek. ■ 11. Sayfada

'Vahşi kapitalizm' sözü boşuna söylenmiş değildir

MELİH CEVDET ANDAY *1 ekim*

İlya Ehrenbourg'un **"Otomobilli Yaşam"** adlı (Çev. **Şemsa Yeğin**) romanını yeni okudum. Roman dediysem, bildiğimiz romanlardan değil, otomobilin romanı: Otomobil nasıl bulundu, nasıl geliştirildi, nasıl yayıldı ve nasıl çağımızın çılgın tutkusu durumuna geldi; bunu anlatıyor Ehrenbourg, gerçek kişilerle roman kişilerini bir arada kullanarak. Hızlı üretimin işçiyi insanlıktan çıkardığını bilirdim; ama olay yazarın vurucu, keskin anlatımıyla öyle ürpertici bir biçime bürünmüş ki, sinirimden nerdeyse kitabı elimden bırakacaktım. Üretimde bant tekniği, (Şarlo'nun filmini gözünüzün önüne getirin), evet, kapitalizmin en büyük buluşlarından biridir, ama insana karşı işlenmiş en büyük cinayettir de.

Romanın dördüncü bölümünden kimi parçaları yazıma aktarmak istiyorum:

"Henry Ford, utku peşinde değil, dolar peşindeydi. Zengin de değildi. Düşlerinin gerçekleşmesi için hiç değilse azıcık bir sermaye edinmesi gerekiyordu. Yarın sermayecilerle önemli bir toplantı yapacaktı."

Bu toplantı tartışmalı geçecektir; ama mühendis Ford, bütün karşı konuşmalara karşın iyi hazırlanmıştır, kandırma gücünü bütün becerisi ile kullanacaktır. Bu tartışmalardan biri ile konuya girelim:

"- Yanlış kapıyı çalmıyor musun peki? Gelecek elektriğin değil mi? Belki uygun bir elektrik motoru da otmobili yürütür. Elektrik enerjisi depolamayı düşünebiliriz örneğin. Hem küçük uzaklıklar da var...

- Motor bağımsız olarak düşünülecektir. Küçük uzaklıklar, küçük sorunlardır. Amerika bir eğlence parkı değildir. Amerika dev bir kıtadır. Elektrik enerjisi depolamak, izninizle, sadece hikâyedir. Oysa Standart Oil şirketinin benzin depoları elle tutulur şeylerdir. Oysa içten yanmalı motorlar bütün uzmanlar tarafından kabul edilmiş bulunuyor. Günümüzün en seçkin adamından, Thomas Edison'dan söz etmek isterim burada. Elektrik konusunda ondan başka kime söz düşer? Ve Thomas Edison bana ne dedi biliyor musunuz? İnsanoğlunun talepleri hem çok, hem de karmaşıktır. Kuşkusuz, bu motorlardan gerektiğince yararlanılacaktır."

Sermayedarlar bu sözleri dikkatle dinlemişlerdir ve Ford'a inanıyorlardır; ama içlerinde huzursuzluk da vardır.

İstenen para 100.000 dolardır.

Ford, şöyle sürdürür sözlerini:

"- Bildiğiniz gibi benim 900 model yarışta birinci oldu. Şimdi iş konuşalım baylar. İlk bir yıl içinde iki bin otomobil çıkaracağız. Diyelim A Modeli. Çift silindir. Sekiz beygir gücü. Motorun yapısı mümkün olduğunca yalın olacak. Öyle ki en beceriksizler bile, hatta kadınlar, delikanlılar bile kullanabilmeli bunu. Fiyat da ona göre ucuz olacak. Otomobillerimizin tanesini 850 dolardan satacağız. Dört yıl içinde yılda 10.000 otomobil üretmeye başlayacağız. Böylesi bir özgüven şaşırtıcı görünebilir size. Ama ben, Amerika'daki tüm fabrikaların bir yılda çıkardığı arabaların toplamı kadar otomobilin tek bir günde üretilebileceği olasılığını görüyorum. İyi bir örgütlenmeye bakar bu. O kadar. Otomobil sanayii mutlaka ön plana çıkmalıdır."

Kapitalistlerden biri soruyor:

"- Nasıl oluyor da fiyatları o kadar düşük tutabiliyorsun?

- Her şeyden önce ileri görüşlülüğümüz bunu olası kılıyor. Bugün biraz dişimizi sıkacağız. Yarın bu alçakgönüllülüğümüzün karşılığını yüz katıyla alacağız.

İkinci olarak; üretim sürecinin iyi örgütlenmesini sağlayacağız. insanoğlu kadından, yani bir başka insanoğlundan doğmadır. Makineleri de makineler üretmelidir. İşçilere gelince, hepsinin birer makineye dönüştürülmesi, makinenin işini görmesi gereklidir. Çalışırken düşünmeyi bırakacaklar. Bu, düşlerde gerçekleştirilen bir uydurma değil, emek sorununa getirilebilecek tek akla uygun çözümdür. Makine üretiminde zihinsel işlevleri olmayan bir adam, en uzman mühendisten daha elverişlidir.

- Peki, bunu nasıl gerçekleştirmeyi tasarlıyorsun? İşçilerimiz zenci değil ne de olsa. Onları yola getirmek kolay olmuyor.

- Yaşamın sarsılmaz yasalarıyla başlıyorum işe. Daha önce de söylediğim gibi kuşların şarkısına bayılırım. Ama ben şarkı söyleyemem. Ne yazık ki sesim güzel değil. Ama tenor Caruso'nun sesi olağanüstü. Bildiğim kadarıyla da yüz binlerce dolar değerinde. Eşitlik sadece tehlikeli değil, doğaya aykırıdır. Ben nasıl şarkı söyleyemezsem, işçiler de çalışırken düşünemezler. Ancak gene de kendilerinin özgün bir özelliği olduğunu göstermek isteyenler çıkarsa, bunların fabrikada yeri olmayacaktır. Bazıları kâşif olacak, bazıları da dilenci ya da katil. İşlemleri ve süreçleri basitleştirerek işçilerin bedensel ve zihinsel çabalarını yavaş yavaş hafifleteceğiz. Çoğunluk bize minnettar kalacak. Beni bir makinenin önüne koyun, haftaya kalmaz deli olurum. Tekdüzelik bana göre değildir. Bana öyle geliyor ki sizin suyunuzda da yaratıcılık kaynıyor. Ama bizim gibi kaç kişi var dünyada. Biz Amerika'nın beyinleriyiz. İşçiler, deneme devresinde makinelere alışır, kendilerini makinelere ayarlayabilirlerse aylıklarını yükselteceğiz. Ve gün gelecek kendi işçilerimiz bizden otomobil satın alacaklar.

Şaşkınlığınızın nedenini anlamıyorum baylar. İşçiler Caruso gibi şarkı söyleyecek ya da devleti yönetecek demiyorum, yanlış anlamayın. Bu gibi deli saçmalarını Avrupalı sosyalistlere bırakalım... Başı boş bir düşçünün dudaklarından dökülen demokrasi bir sıfırlar toplamından başka bir şey olamaz."

Vahşi kapitalizm sözü boşuna söylenmemiştir. Sovyetler Birliği dağıldı diye insanlık, kapitalizmi, baştacı edecek, tek yaşam yolu sayacak değildir.

Yeltsin, yaktı geçti

5 ekim

Dış Haberler Servisi - Rusya Devlet Başkanı **Boris Yeltsin**'in feshettiği parlamentonun liderleri Hasbulatov ve Rutskoy, dün sabah İçişleri Bakanlığı birliklerinin başlattığı şiddetli saldırı sonucu teslim olarak cezaevine kondular. Yeltsin'e bağlı askerlerin tank, roket ve helikopter desteğindeki operasyonu sırasında parlamento binası alevler içinde kalırken, en az 100 kişinin hayatını kaybettiği bildirildi. Parlamentodaki arama ve kontrol dün gece devam ederken, Rusya başkentinin çeşitli kesimlerinde sokak çarpışmaları da meydana geldi. Yeltsin muhaliflerinin önceki gün televizyon binasındaki saldırılarında ise 62 kişinin öldüğü, 400 kişinin de yaralandığı açıklandı. Moskova'daki hastaneler çatışmalarda yaralanan toplam 800 kişinin tedavisi için seferber olmuş durumda.

Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in feshettiği parlamentonun Yeltsin muhalifi başkanı **Ruslan Hasbulatov** ile parlamentonun atadığı Devlet Başkanı **Aleksandr Rutskoy,** dün İçişleri Bakanlığı'na bağlı komandoların saldırısı sırasında talep ettikleri can güvenliği garantisini Avrupa Topluluğu aracılığıyla alarak teslim oldular.

İki muhalif liderin, gazeteciler ve Moskova'daki Lüksemburg Büyükelçisi aracılığıyla, Lüksemburg'da toplanan AT Dışişleri Bakanları Konseyi'ne ulaştırdıkları bu talep, buradan Yeltsin'e iletildi ve olumlu cevap alındı. Bunun üzerine, **"ölünceye kadar savaşmaya"** ant içen Rutskoy ve Hasbulatov, Yeltsin'e bağlı birliklere teslim oldular ve tutuklanarak cezaevine kondular. İki liderin ve parlamentonun tayin ettiği alternatif kabinenin üç bakanının da tutuklandıkları bildirildi.

Yeltsin adına yapılan açıklamada tutuklanan muhalif liderlerin, pazar günü Moskova'da girişilen kanlı ayaklanmadaki can kayıplarından sorumlu tutulacakları ve yargılanacakları belirtildi.

Dün sabah yerel saatle 06.00'da Yeltsin'e bağlı birlikler, tank ve topçu desteğinde, parlamento binasına yönelik operasyonu başlattılar. İçerideki Yeltsin muhalifi liderlere ve onları koruyan gönüllü birliklere teslim olmaları yolunda yapılan çağrı olumsuz yanıt alınca, Beyaz Ev'i alevler içinde bırakan saldırı başladı. Helikopterlerin ve roketlerin de yer aldığı saldırı sonucu önce 500 kişinin öldüğünü belirten Yeltsin'in danışmanı **Dimitri Volkogorev,** daha sonra yaptığı açıklamada ölü sayısının ancak 100 civarında olabileceğini söyledi. Volkogorev, binada, saldırıdan önce 500 kişinin bulunduğunu ve büyük bölümünün teslim olduklarını belirtti.

Birçok katında yangın çıkan parlamento binasının her yanında cesetler bulunduğu ve koridorların kan gölüne döndüğü belirtildi. Hava karardığında direniş büyük ölçüde kırıldı ve kesilen elektriğin getirdiği karanlığa rağmen Alfa diye anılan özel eğitimli komandoların katlardaki arayışları başladı. Hükümet yetkililerinin açıklamasına göre bu silahlı birimlere, çoğunluğu 18 yaşın altındaki direnişçileri öldürmek için ellerinden geleni yapmaları emredildi.

Beyaz Ev'deki gerginlik dün akşam nisbeten azalırken, Rusya başkentinin diğr kesimlerindeki silah sesleri kesilmedi. Yeltsin muhalifi silahlı direnişçilerin, askerlerle Moskova Belediyesi binasındaki çarpışmaları sürerken, Rusya Federasyonu'nun diğer kesimlerinde de direnişe rastlandı. Yeltsin muhalifi silahsız göstericilerin St. Petersburg'da televizyon binasına yönelik saldırısı engellendi.

Rusya Parlamentosu Başkanı Hasbulatov, önceki gün Moskova'daki televizyon binasına yönelik saldırı emrini kendisinin vermediğini söyledi. Hasbulatov, tutuklanmasından çok kısa bir süre önce yapılan mülakatta, 62 kişinin hayatını kaybettiği saldırının tamamıyla bir provokasyon olduğunu ileri sürdü. Rusya Federasyonu Başkanı Yeltsin, dün olağanüstü hal yönetiminden doğan yetkilerini kullanarak yayımladığı kararnamelerle daha önce kapattığı, ancak Anayasa Mahkemesi'nin tekrar açtırdığı Rusya Komünist Partisi ile bazı muhalif parti ve örgütleri kapattı. Yeltsin bu arada Pravda gazetesinin de aralarında bulunduğu bir kısım muhalif yayın kuruluşlarına da yasak getirdi.

Yeltsin'in kararnamesinde, çatışmalara katıldığı belirlenen tüm faşist ve komünist örgütlerin faaliyetlerinin yasaklandığı belirtildi.

Boris Yeltsin, Moskova'daki şiddet olaylarından **"komünistlerin ve faşistlerin"** sorumlu olduğunu öne sürdü. Yeltsin, dün sabah parlamento çevresindeki silah sesleri sürerken televizyonda yayımlanan konuşmasında, başkentte olup bitenlerin **"Komünist intikamcılar tarafından askeri bir ustalıkla önceden programlandığını"** ileri sürdü.

Bu arada Yeltsin, dün öğleden sonra imzaladığı bir kararname ile parlamento tarafından Güvenlik Bakanlığı'na atanan **Viktor Barannikov**'u ordudan attı. Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin, dün kendisine bağlı birliklerle isyancılar arasında büyük çatışmalara sahne olan başkent Moskova'da, gece sokağa çıkma yasağı ilan etti. Yasak, yerel saatle 23.00-05.00 arasında uygulanacak. Moskova'daki çatışmalarda, **Rony Peck** adında 36 yaşındaki İngiliz kameramanın yaşamını yitirdiği, iki Fransız gazetecinin de yaralandığı açıklandı.

Rusya, Nereye?

ERGUN BALCI *6 ekim*

Rusya'daki olaylar birçok açıdan ele alınabilir. Ama tartışmaya demokrasi sözcüğünü kattınız mı, yanlış değerlendirme yapma olasılığı çok artar.

Gerek parlamento gerekse onun isyanını kanlı biçimde ezen Devlet Başkanı **Boris Yeltsin,** demokrasi için savaşmadılar. Ne Yeltsin parlamentoyu ülkede gerçek demokrasiyi kurmak için feshetti ne de parlamento demokrasiyi savunmak için Yeltsin'e karşı 12 gün direndi.

İktidar kavgasıydı, Rusya'da aylardır tanık olduğumuz mücadele.

Batı tarafından ısrarla *"demokrasinin güvencesi"* olarak gösterilmek istenen Yeltsin, 1991'de cumhurbaşkanlığı görevine başlarken bugün çiğnediği anayasaya bağlı kalmayı ve yaktığı parlamento ile işbirliği yapmaya ant içmişti.

Yeltsin'in muhalifleri ABD'ye haklı olarak şu soruyu yöneltiyorlardı: *"Başkan Clinton, kongreyi feshetse ve Moskova da bu eyleminden ötürü Clinton'ı desteklese Amerikan halkı bunu nasıl karşılardı?*

Batılı ülkeler, Yeltsin'i destekledikleri gibi Clinton'ı da destekler miydi."

Bu soruyu şöyle geliştirebiliriz: *"Kongreyi fesheden Clinton, Yeltsin'in yaptığı gibi onu bombalayıp yaksa Batı demokrasileri yine Clinton'ı destekler miydi?"*

Ama Amerikan Kongresi, demokratik seçimlerle göreve gelmiş.

Rusya Parlamentosu ise SSCB'den kalma, demokratik olmayan bir seçimle oluşmuş bir kurum.

Şöyle ya da böyle, Yeltsin, bu kurumla işbirliği yapmaya ve anayasaya bağlı kalmaya ant içmiş mi?

İçmiş.

Demek bu organın yasallığını kabul etmiş. İşler karışınca da darbe yaparak parlamentoyu feshetmiş.

Ve Batı, parlamento bombalar altında yanarken Yeltsin'in *"demokrasi mücadelesini"* desteklediğini açıklayabilmiştir.

Yeltsin'in başkanlığı döneminde Rusya'da doğru dürüst bir siyasi parti kurulmamıştır. Rusya Devlet Başkanı'nın önceki akşam parlamentonun teslim olmasından sonra yaptığı ilk iş ise Pravda ile diğer muhalefet gazetelerini kapatmak olmuştur.

Ya parlamento?

İçinde Çarlık Rusyası'nın özlemini duyan aşırı sağcılardan, Doğu Avrupa ve Baltık ülkelerinin işgal edilmesini isteyen komünistlere kadar çeşitli unsurları barındıran bu organın demokrasiyi savunduğuna inanmak açıkça safdillik olur. Parlamentonun, Savunma Bakanı **Pavel Graçov'**un yerine atadığı General **Vladislav Achalov** 1991'de **Mihail Gorbaçov'a** karşı gerçekleştirilen darbe girişimine karışmıştı.

Parlamentonun temsilcileri cuma günü hükümetle yaptıkları görüşmede, binada bulunan silah ve bombaları teslim etmeyi kabul etmişlerdi. Ancak temsilciler, Beyaz Ev'e döndüklerinde anlaşma içeridekiler tarafından reddedildi.

Alexander Rutskoy, pazar günü parlamento binasının önünde gösteri yapan binlerce yandaşına, Belediye Meclisi binası ile televizyon merkezini işgal etmeleri talimatını verdi. Ruslan Hasbulatov da akşama kadar Kremlin'in işgal edilmesini istedi.

Rusya'da demokrasi mücadelesi yapılmadı; iktidar savaşı verildi. Son ana kadar ordunun bölüneceğini, büyük bir halk ayaklanmasının çıkacağını uman parlamento bu hesabı tutmayınca savaşı kaybetti.

☆☆☆

Peki, parlamentoya karşı savaşı kazanan Yeltsin, şimdi ne yapacak? Daha doğrusu ülkeyi nasıl yönetebilecek?

İşte sorun burada.

Parlamento binasını topa tutup yakmak kolaydır. Ama ekonominin tümüyle felç olduğu, yıllık enflasyon oranının % 400'e dayandığı, halkın bezginlik ve moral bozukluğu içinde bulunduğu bir ülkeyi yönetmek o kadar kolay değildir.

Ekonomik reformları uygulamaya koyduğu takdirde, devlet desteği kesilen binlerce işletme batacak, milyonlarca kişi issiz kalacaktır. Yeltin, parlamentoyu ezerek bu organı destekleyen kesimi (daha çok orta yaşlılar, komünizm dönemindeki güvencelerini yitiren emekliler, enflasyonun ezdiği dar gelirliler) tedirgin etmiştir. Ekonomik reformları uygulamaya başlayınca huzursuzluk büsbütün yayılacaktır.

Taşra ise Yeltsin'e fazla sıcak bakmıyor. Ülkedeki 88 özerk cumhuriyet ve bölgeden 62'si geçen hafta Yeltsin'in parlamento çevresindeki kuşatmayı kaldırmasını istemiş ve Devlet Başkanı'nın Federasyon Konseyi'ne karşı *"Federasyon Unsurları Konseyi"* adında yeni bir organ kurmuştur.

İşe muhalefet partileri ile karşıt görüşlü gazeteleri kapatmakla başlayan Yeltsin'in reform sürecinde ortaya çıkacak muhalefeti demokratik yollardan göğüslemesini beklemek, doğrusu biraz fazla iyimserlik gibi geliyor.

Üstelik Rusya'da *"demokrasinin zaferini"* alkışlayan Batı'nın üzerinde pek durmadığı bir nokta var. Son bunalımda ordu ön plana çıkmıştır. Yeltsin'in ordunun desteğini sağlamak için komutanlara ne ödün verdiği bilinmiyor. Ancak bilinen gerçek, ordunun eski Sovyet cumhuriyetlerini yitirmekten rahatsız olduğu bu ülkelerde Moskova'nın daha etkin ve müdahaleci bir politika izlemesini istediğidir.

Batı, Yeltsin'i serbest piyasanın güvencesi ve kendi dümen suyundan ayrılmayacak bir lider olarak görüp destekliyor.

Ama Rusya, çok ciddi sorunlara gebe görünüyor.

Batı Uygarlığının İki Yüzü...

İLHAN SELÇUK *7 ekim*

20'nci yüzyılda iki dünya savaşı çıktı, ikisini de *"Uygar Batılı"* başlattı.

Neden?

Çünkü ikisi de *"paylaşım savaşı"*'dır; Batılılar, dünyayı paylaşmak için kapıştılar. İngiltere'nin harbe girmesi, Hindistan'ı ya da Yeni Zelanda'yı da işin içine katıyor; Avrupa'daki savaş, dünya ölçeğine, sömürgecilik ve emperyalizm boyutlarıyla oturuyordu.

Birinci Dünya Savaşı'nda 9, ikincisinde yaklaşık 40 milyon insan öldürüldü.

Çıkarları yüzünden gözü dönmesin bir kez, *"Uygar Batı"* dünyayı kana boyar. Japonya'nın üstüne atılan atom bombası neydi? Hangi insan kılıklı canavar, çoluk çocuk yüzbinlerce sivil insanı yok etmek kararını verdi?..

Truman, değil mi!.. Ancak Truman'ın adı, tarihlere *"insan kasabı"* diye yazılmadı.

☆

Günümüzde deniyor ki:

- *Bilimsel teknolojik devrim uygar dünyada her şeyi değiştirdi; artık işçiye gerek yok; kol gücü tarihe karıştı; robotlar her şeyi yapıyor; insansız fabrikalar kuruluyor; Batı kapitalizminin ulaştığı aşama 'Üçüncü Sanayi Devrimi'dir; üretimde hammaddeye de gerek kalmamıştır; çünkü sentetik maddeler icat edildi; Batı kendi kendine yeterli oldu; sömürgecilik çoktan ortadan kalkmıştı; emperyalizm de silindi; artık dünya bir serbest pazardır; küreselleşme yaşanıyor.*

3'üncü binyıla yaklaşan insanlığın 21'inci yüzyılda bir başka dünyada yaşayacağını söylemek, bir doğruyu dile getirmektir. Hangi yüzyıl bir öncekine benzemiş ki...

Sürekli değişim, tarihin yasasıdır.

Ancak geleceğin koşullarıyla bugünkü gerçekleri birbirine karıştırmak, bir yanılsamaya yol açar; emperyalizmin Ortadoğu'ya yerleşip Mekke'nin yamacına karargâhını kurduğunu unutabiliriz; petrol savaşlarının tüm sıcaklığıyla sürdüğü bir çağda yaşadığımızı anlamak için televizyon seyretmek bile yeterlidir.

Savaşlar, iç savaşlar, kırımlar sürüp gidiyor; emperyalizm dünden bugüne çok ustalaştı, inceldi, yöntemlerini geliştirdi ve güçlendi; Irak'ta sergilediği olağanüstü yetenekleriyle dünyayı avucunun içinde tutuyor.

☆

Boris Yeltsin, Rusya'nın yeni çarı olmaya mı özeniyor?.. Bir devlet başkanı, parlamentoyu topa tutarsa, muhalefet liderlerini zincire vurursa, gazeteleri kapatıp karşıtlarını tanklarla ezip geçerse, Batı uygarlığının desteğini nasıl sağlayabilir?

Hayır... Yeltsin, Batı uygarlığının desteğini sağlamadı; Batı'da uygarlığı devlet güçleri, hükümetler, siyasal iktidarlar, partilerin başındaki liderler oluşturmuyorlar; bunların dışında bir Batı var ki uygarlığı yüceltir, insanlığı geliştirir, bilimi ve sanatı üretir.

Ancak kapitalizmin tekelciliğini simgeleyen Batı'nın, Doğu Avrupa'dan Sibirya'ya kadar açılan coğrafyayı, kazançlı bir yatırım alanı, kârlı bir alışveriş pazarı, kaynakları uçsuz bucaksız bir doğa parçası gibi gördüğüne kuşku yok...

Batı kapitalizmi, Rusya Federasyonu'na milyarlarca dolar yatırmış...

Boris Yeltsin'in bir eski zaman çarı ya da bir Latin Amerika diktatörü gibi davranmasının hiçbir önemi yok!.. Amerika'nın ve Avrupa'nın acımasız kapitalizminde gerçek suratlar böyle zamanlarda ortaya çıkarlar, gözler kısılır, dişler sıkılır; çıkar hırsı saptayıcıdır, belirleyicidir, gaddardır.

☆

Onlar, işlerini elbette biliyorlar; ama biz kendimizi biliyor muyuz?

"Yeni Dünya Düzeni" kavramını insanlık ve uygarlıkla özdeşleştirmek aptallığından kaçınmakta saymakla bitmez yararlar vardır.

20 günde 221 ölü

9 ekim

Güneydoğu Anadolu Bölgesi son 20 gün içinde bir "kan gölü"ne dönüştü. Tırmanan çatışmalar ve "faili meçhul" cinayetler ile PKK'nın öğretmenlere yönelik saldırıları sonucu toplam 221 kişi yaşamını yitirdi. Bunlardan 30'u "faili meçhul" saldırılarda öldüler. PKK ile güvenlik güçleri arasındaki çatışmalarda ise 2 astsubay, 14 er ve 4 korucu şehit olurken 88 vatandaş yaşamını yitirdi. Çatışmalarda 77 de PKK'li öldürüldü.

Ayrıca PKK'nin Tunceli yöresinde öğretmenlere yönelik tehditleri de somutlanmaya başlandı ve son dört gün içinde 6 öğretmen öldürüldü. Faili meçhul cinayetlerin yoğunluğunun Batman'dan Diyarbakır'a kaymakta olduğu da dikkat çekiyor. Son 20 günde Diyarbakır'da 17, Batman'da 7, Silvan'da da 6 kişi kimliği belirlenemeyen kişilerin silahlı saldırısı sonucu öldürüldü. Tunceli yöresinde ise son 4 günde eğitimcilere yönelik saldırılarda ölenlerin sayısı 6'yı buldu.

PKK Dersim Eyaleti Ana Karargâh Komutanlığı tarafından önceki günlerde dağıtılan, örgütçe televizyon izlemeye, televizyon anteni kurmaya, içki içmeye getirilen 'yasaklar'ın yanı sıra eğitim ve öğretimde görev alanlara yönelik öldürme tehditlerini içeren bildiriden sonra Tunceli bölgesinde öğretmenlere yönelik saldırılar giderek artıyor. Bölgede son 4 gün içerisinde Tunceli'nin Ovacık ilçesi ile Tırnova'da bulunan ilk öğretim yatılı bölge okulu öğretmenlerinden 6'sı öldürüldü.

Savaş ve Terör

TOKTAMIŞ ATEŞ *16 ekim*

Güneydoğu'da öğretmenleri kurşuna diziyorlar. Kadınları ve çocukları kurşuna diziyorlar. Üç yaşındaki bebekleri ateşe atıyorlar. Ve etnik azınlıklar konusunda dehşetli bir biçimde duyarlılık göstererek kendi ırkçı yapılarını gizlemeye çalışan Batı kamuoyunda çıt yok.

Öğretmen niye kurşuna dizilir? Bebeleri cahil bırakmakla ne kazanır bir siyaset? O öğretmenler ki; çok partili yaşama geçildiği günden beri tutucu iktidarların en örgütlü ve bilinçli karşıtı olmuşlar; o öğretmenler ki, cehaletin karanlığını biraz aydınlatmanın savaşçısı olmuşlardır?

Bu yapılanlara *"ilan edilmemiş savaş"* deniyor. Yanlış. Bu sütunda daha önce de yazdım. Bu yapılan şey savaş değil; kitlesel terördür. Bir çatışmanın *"savaş"* sayılabilmesi için; ölen insanın, öldüren insanı öldürme olanağının olması gerekir. Yani aralarında silah dengesi olmasa bile her iki yanın da silahlı olması gerekir.

Öğretmenleri kurşuna dizmek, şantiyeleri basıp, araçları yakmak, silahsız işçileri kaçırıp öldürmek; bir toplumun kendi geleceğini ateşe atmasıdır. Silahları kadınlara, çocuklara çevirmek savaş değildir. Savaş taktiği olarak *"caydırma"* ve *"sindirmeye"* de yönelik olsa; bu yapılanlar terördür, katliamdır. İnsan onuruna yakışmayan, insanlık dışı bir mücadele yöntemidir. Ve hiç kuşku duymuyorum ki; nasıl *"İnsanlık onuru, işkenceyi yenecekse"*, aynı biçimde *"İnsanlık onuru bu mücadele biçimini de yenecektir."*

Ve ne ilginçtir ki; canlı canlı ateşe atılan üç yaşındaki bebenin çığlıkları ne Avrupa'ya ulaşmaktadır ne de Amerika'ya. Hatta maalesef eli kalem tutan kimi meslektaşlarımızın da kulaklarına ulaşamamaktadır. Hayal dünyalarında yaşamaktadırlar.

Bu çirkin mücadelede ölen insan sayısı da bu olguyu değiştirmez. Günde yirmi değil, iki yüz kişi de ölse savaş denemez, iki bin kişi de ölse savaş denemez. Altı milyon insan öldü diye, Hitler'in Yahudilere karşı uyguladığı soykırıma savaş mı diyeceğiz?

Gerilla savaşının da kendine göre kuralları vardır. Ama bu kurallar arasında silahsız kadınların ve çocukların öldürülmesi asla yoktur. Siz hiç Mao'nun okul yaktığını, şantiye bastığını duydunuz mu? Yıllarca süren savaş içinde, bir tek çocuğun kanı bulaşmış mıdır ellerine? Bizimkiler ise köpekbalığı gibi. Isırdıklarını kopartıyorlar. Etrafları bir kan gölü.

Gerilla taktikleri arasında, birtakım zengin *"sömürücülerin"* kaçırılarak fidye alınması da vardır. Özellikle gayri meşru servet edinen insanlardan. Ama Güneydoğu'da bunun tam aksi oluyor. Adamın serveti emek, alınteri ve gözyaşı sömürüsüne dayanıyor. Olsun, eğer *"bizden"*se ve haracını ödüyorsa, mesele yok. Sonra da gidip öğretmenleri kurşuna diziyorlar...

Ve tüm bu yapılanlar *"sol"* adına yapılıyor. Ve Batı dünyasının şaşkın kamuoyu da yutuyor bunu, İstanbul'un entel bozması tatlısu demokratları da.

Türkiye'deki sömürü düzeni, kahrolası bezirgân düzeni ırk ya da bölge temeline değil; sınıf temeline dayanır. Bunu görmemek için kör olmak gerekir. Çankırı'nın, Sinop'un, Artvin'in durumu; Diyarbakır'dan, Van'dan daha parlak değildir. Ama Türkiye'de emek kesimi, 1980'den beri sermaye karşısında iyice zayıf düşmüştür. Devlet tüm hışmıyla emeğin ve emekçinin üzerine gelmiştir. Kürt kökenli olanlar da nasibini almıştır, Kürt kökenli olmayanlar da. Ve ortaya çıkan karmaşık ortamda; emek ile sermaye arasındaki çelişki unutturulmaya çalışılmaktadır. *"Varolmanın dayanılmaz hafifliği"* içindeki kimi *"uçuk"* kalem erbabı, belki de istemeden ve bilinçsizce, bu çirkin oyuna alet olmaktadır.

"Siz Kürt halkının kimlik mücadelesine karşı mısınız" diye soruyorlar zaman zaman. Kürt asıllı vatandaşlarımızın kimlik mücadelesine asla karşı değilim. Dillerini konuşmalarından, kültürlerini geliştirmelerinden, geleneklerini yaşatmalarından yanayım. Ayrıca bunu Türkiye'nin kültürel zenginliğinin bir parçası olarak görürüm. Fakat Türkiye'nin bölünmesine ve parçalanmasına karşıyım.

Bir bölünmenin, emperyalizmin ekmeğine yağ sürmek olacağını düşünürüm.

Türkiye Cumhuriyeti'nin iki temeli vardır. Bunlardan biri ortak resmi dili olan Türkçe, ö-

bürü laikliktir. Bunu zedelememek gerekir. Herkes *"bir ağaç gibi tek ve hür olabilmeli"*, ama *"bir orman gibi kardeşçesine"* yaşama olanaklarını ortadan kaldırmamalıdır.

Kendi kökenim bir yana, Kürt kökenli insanları genellikle çok severim. Dürüst, sevecen, özverili, güçlü ve yiğit insanlardır. Ama bebeleri kurşuna dizen insanları bunlar arasında saymak mümkün değildir. Yiğitliğe sığmaz bu. İnsanlığa da sığmaz.

Çiller acı ilaçla dönüyor

FUAT KOZLUKLU *18 ekim*

WASHINGTON - Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) yöneticileri ile görüşen Başbakan **Tansu Çiller,** Ankara'ya dönünce bir dizi köklü önlem içeren bir ekonomi paketini açıklayacak. Çiller, en azından iki yıllık bir kemer sıkma politikasını hedef alan bu paketin başarısını da koalisyonun devamı koşuluna bağladı.

Çiller, bir yanda çok büyük **"bütçe açığı"**, aynı anda çok büyük **"dış ticaret açığı"** ile birleşince köklü önlem almanın kaçınılmaz olduğunu söyledi. Başbakan, ekonomideki hastalığın teşhis ve tedavisinde IMF ile aynı görüşte olunduğunu, ancak onlardan **"Bir reçete alınmasının söz konusu olmadığını"** da vurguladı.

Sözünü ettiği köklü önlemlerin neler olduğu hakkında açıklama yapmayan Çiller, **"Bütçe açıklandığında radikal önlemlerin neler olduğunu göreceksiniz. Yine de bütçede büyük açık olacaktır"** dedi. Başbakan, önceki gece Washington'daki Türk-Amerikan derneklerinin onuruna verdiği yemek sonrası düzenlediği basın toplantısında, **"Dünya Bankası ve IMF ile görüştünüz. Türk ekonomisi hakkında ne düşünüyorlar"** sorusuna şu yanıtı verdi:

"Dünyanın her tarafında çok önemli ekonomik sorunlar var. Türkiye'nin de var. Amerika'nın sorunları da bundan daha az değil. Çok büyük bir bütçe açığı var. Aynı zamanda büyük bir ticaret açığı da var. Bu ikisinin beraber olduğu ortamda mutlaka radikal önlemlerin alınması lazım.

Bunun için de Türkiye'ye döndükten sonra kamuoyuna bir dizi açıklama yapacağım. Bütçeleri hazırladık. Süratle Meclis'e verilmesine ilişkin talimatı verdikten sonra geldim.

O bütçelerde de görülecek ki çok büyük önemli radikal önlemlerin hazırlığı ve planı o bütçelere yansımıştır. Ona rağmen yine de büyük açıklı bütçelerdir. Ama önümüzdeki yıllar bu adımlar atılmazsa, Türkiye ekonomisi büyük zorluklara girer."

Başbakan, yanıtını şöyle sürdürdü:

"IMF ve Dünya Bankası ile yaptığımız görüşmelerde bütün bunlardan haberdar olduklarını gördüm. Türkiye ekonomisindeki zorlukların farkındalar. Bizim kadar farkındalar. Teşhisler aşağı yukarı aynı. Ancak bir o kadar da yardım etme isteği şekliyle tezahür eden bir destek ifadesi vardı.

'Bu illa şu veya bu biçimde bir kaynak aktarılması şeklinde olablir mi' **diye sorabilirsiniz.**

IMF'nin Türkiye'ye gidip bir yapısal destek alması gündemde değildir. Yani IMF'ye giderek bir reçete alması gündemde değildir.

Biz yapılması gereken her şeyi Türkiye'de yapacağız. Hep beraber yapacağız. Dünya Bankası yetkilileri ve IMF bu kararlılığımızın farkında. Bana ifade ettikleri tarzıyla farkında olduklarını gördüm. Ve dolayısıyla bu konuda farklı bir düşünce yok."

Başbakan, Dünya Bankası ve IMF yöneticileri ile ilgili gözlemini şöyle aktardı:

"Yalnız yine onların ifadesinde şunu da çok açıkça gördüm. O da şu ki Türkiye'nin içinde iken Türkiye'nin sorunlarının ne kadar büyük olduğunu görüyoruz. Ancak Türkiye'nin sorunlarının ne kadar küçük olduğunu fark etmek için de Türkiye'nin dışına çıkmak yeterli oluyor.

Avrupa'daki bir büyük sıkıntı, bir büyümedeki tıkanma, işsizliğin çok büyük ölçülere varmış olması, ABD'deki bütün ticaret açıklarının giderek daha büyümesi ve her şeye rağmen büyümenin olmadığı bir ortamda bütçe açığının çok yüksek olması, Türkiye'yi umut ülkesi yapmak konumunda hâlâ bırakmış. Yani söylenen şey Türkiye hakikaten ilerisi çok parlak bir ülke. Ben de buna inanıyorum. Samimiyetle inanıyorum."

Çiller, bu hedeflere ulaşılmasında bugünkü koalisyonun devam etmesi gibi bir koşulun gerektiği anlamında şöyle konuştu: **"Yalnız bir iki senelik bir hep beraber teşhisleri uygulama, teşhislerin gerektirdiğini yapmak için beraber hareket et-**

memiz gerekecek. Bunda siyasi kararlılığı biz göstereceğiz. Ufuk birliğini de topluma yansıtmak üzere bizim yapabildiğimiz kadarıyla...

Tabii gayet makul bunlar, tenkitler olacak, yaptıklarımız olacak, yapamadıklarımız olacak. Ancak bu ufuk birliğini yaratmayı da son derece önemsiyorum. Yapılacak işler kolay değildir. Ama bunların hepsini yapacağız. Kararlıyız. Elbette bizim bu politik ortamı devam ettirebildiğimiz müddetçe..."

Acı İlaç

ŞÜKRAN KETENCİ *21 ekim*

Kendimi bildim bileli, özellikle 1970'li yıllardan bu yana, Türkiye ekonomisini düze çıkarma adına, bize acı ilaç yutturulur. İnsanın canını yaktığı için acı ilaç benzetmesi belki biraz doğru, ancak ben ekonomiyi düze çıkaran bir acı ilacı hiç anımsayamıyorum. Her seferinde yanan bizim canımız oldu. Her acı ilaç yutturmacasının ardından da hasta ekonomimizin sorunları biraz daha büyüdü. Acı olmasına çok acı da, bu can yakan yutturmacanın ilaç özelliği neresinde onu hiç göremedik.

Bu acı ilacın en ağırını bize 12 Eylül ile birlikte yutturmamışlar mıydı? Sadece askeri yönetim döneminde değil. Oturtulan özgürlüksüz düzen, yaratılan örgütsüz, suskun toplum, köleleştirilmiş tepkisiz insan davranışları sayesinde çok daha pervasız olarak Özal iktidarları döneminde. Çalışanların ücretleri istendiği gibi aşağı çekilmiş, yaratılan zorunlu tasarruflar istenilen yerlere aktarılmış, pervasız, katıksız, IMF, Dünya Bankası, uluslararası para fonlarının reçeteleri uygulanmıştı. Sonu ne oldu?

Birileri çok fazla zengin oldu. Birileri, daha doğrusu çalışanlar, emeği ile geçinenler, köşe dönmeyi beceremeyenler, çoğunluk çok daha fazla yoksullaştı. İnsanı yok sayan, insana ağır bedeller ödetilerek elde edilen kaynaklar çarçur edildi. Para yatırıma değil ranta aktı. Üretim artmadan, geçici önlemlerle sağlanan ihracat artışı, insanımızdan alınanla sağlanan denge, kısa bir süre sonra yeniden daha sorunlu olarak bozuldu, ihracat-ithalat açığı daha da büyüdü. Üretim zengini değil, rant, haksız kazanç, vurgun zengini türedi.

1970'ler sonrası başlatılan, 12 Eylül ile doruğa çıkartılan, etkili kampanyalar ile işçi haklarının, işçi ücretlerindeki artışların enflasyonun nedeni olduğuna toplum, işçinin kendisi bile inandırılmıştı. Gerek askeri, gerekse sivil iktidarlar elinde, işveren cephesi ile ittifak içinde 12 Eylül sonrası işçiler, bütün ücretliler çok ağır biçimde yoksullaştırıldılar. Gerçek ücretlerde dünyada örneği görülmeyen bir yoksullaştırma, 5-8 yılda % 50'yi aşan reel kayıplar gerçekleştirildi. İşçinin, ücretlinin bu ağır yoksullaşması karşısında Türkiye'de enflasyon hız kaybetmedi. Aksine yeniden hız kazandı. Çalışanlar çok ağır bedeller ödediler, ancak hiç değilse enflasyonun sorumlusu olmadıkları, enflasyon canavarını yaratmadıkları, Türk ekonomisinde enflasyonun çok başka nedenlerle azdığı ortaya çıktı. Ücretliler, işçiler aklandı.

Özal'a, Thatcher'a çok özenen, Çiller iktidarında, şimdilerde, ücretleri aşağı çekerek enflasyonu indirmekten pek söz edilemiyor. Sendikal haklardan yararlanabilen işçi sayısı toplam içinde bir avuç sayılacak kadar azalmış. Özelde sadece 300 bin kişiden söz edilebiliyor. Göz dikilebilecek bir 900 binlik kamu işçisi kalmıştı. Şimdi bu nedenle özelleştirme çok fazla moda. Bu kez özelleştirme ile Türk ekonomisinde mucize yaratma sevdasına kapılındı. PTT'nin T'si yabancılara satılarak, Sümerbank'ın İstanbul'un göbeğindeki arsalarına gökdelenler dikilerek Türk ekonomisi düze çıkarılacak. Kamuda yığıldığı, verimsiz çalıştığı söylenen işçiler işten atılarak, kamu açıkları ortadan kaldırılırken yığılmış borçlar, kamu malları peşkeş çekilerek ödenecek.

12 Eylül sürecinde, gür çıkamayan, çatlak ilan edilen bazı sesler, bazı bilimsel gerçekleri ortaya koymaya çalışıyorlardı. Çalışanının % 90'ının ücretli olduğu gelişmiş sanayi ülkelerinde dahi çalışan ücreti ile enflasyon arasında bilimsel doğrudan ilişki kurulamadığını anlatıyorlardı. Türkiye'de işçi ücretlerini aşağı çekerek asla enflasyonun aşağı çekilemeyeceğini, enflasyonun başta yüksek faiz, ekonomik bozuk yapıya ilişkin çok başka nedenlerden yaşandığını bilimsel olarak ortaya koyuyorlardı. Kimsenin işine gelmediği için bu bilimsel gerçeklere kulak tıkandı. Sonucu ortada.

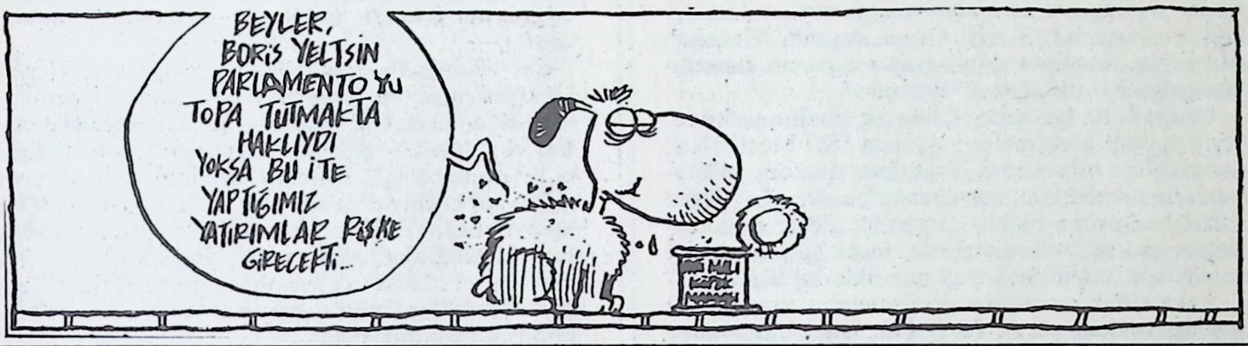
Şimdi de yine çatlak olarak değerlendirilen, gür çıkamayan bazı sesler, yine bilimsel verilerle, özelleştirme ile Türk ekonomisinde mucize yaratmanın olanaksız olduğunu anlatmaya çabalıyorlar. Yaratılmış çarpık kamuoyunun aksine, KİT'lerdeki bütün olumsuzluklara, partizanca uygulamalara karşın, abartılan kadro fazlalıklarının olmadığını, verimliliğin hâlâ özel sektörden daha yüksek olduğunu bilimsel olarak ortaya koyuyorlar. Kim dinler?

IMF, Dünya Bankası, uluslararası finans kuruluşları tek koro halinde "Özelleştirme" diye dayatıyor. "Acı ilaç" verilsin deniyor. Çiller, ABD'den dönmeden, direktif Türkiye'ye ulaşıyor. Bakanlar Kurulu, koalisyon ortağı SHP, DYP'li milletvekilleri, parlamento çoğunluğu ne düşünüyor? Hiç önemli değil. İlk acı ilaç olarak işçinin aldığı KDV geliri kalkıyor. Zorunlu tasarruf ve konut kredisi yarı yarıya indirilirken, işçinin kullanımı adına sözde toplanmış büyük fonların, işçi çıkarmasında, işsizlik sigortasını getirme adına kullanılması programlanıyor.

KİT'lere "zam serbest, işçisine fazla mesai yasak" deniyor. Çok daha önemlisi, KİT'ler özelleştirilmese de biraz daha çöktürülmesi,

göçtürülmesi anlamına gelen her tür harcamanın durdurulması kararı geliyor. Üretimin, bırakınız verimli hale getirilmesi, çağdaş teknolojiye uyum sağlaması, devam ettirilebilmesi için gerekli, bakım-onarım yatırımları dahi yasaklanıyor. Açılmış ihalelerin iptali isteniyor. Türkiye nasıl bir yapıya, nereye sürüklenmek isteniyor? Kulak tıkanan, gür çıkamayan sesler, bilimsel gerçekler, çok korkulması, ürkülmesi gereken uyarıları yapıyor. Dinleyen çıkarsa? Çıkmazsa ne olur?

Bir kez daha toplum olarak "acı ilaç" diye yutturulan, bize bedeli çok ağır, ancak ekonomimiz için de ilaç niteliğinde olmayan, sadece başkalarının çıkarlarına hizmet eden bir uygulamayı daha görmüş oluruz. Ders alır mıyız? Öncekilerden ders aldık mı ki? "Canımızın yandığı, ağır bedel ödediğimizle kalırız" diye kaygılanmaktan öte henüz yaptığımız hiçbir şey yok. Bu siyasal yapı, bu sendikal yapı, bu basın, bu yozlaşma böyle sürüp gittikçe, aksine bir şeyler beklemek fazla iyimserlik mi acaba? Ben kendi adıma ilaç olmayan bir şeyin, bana "acı ilaç" diye yutturulmasını, doğrusu insanlığıma, onuruma yediremiyorum. Benim gibi düşünenlerin az olmadığını da sanıyorum. Sorun galiba bizlerin seyirci ve örgütsüz, örgütlerin ise yozlaşmış ellerde olmasında.

Yılda 1 milyon kişi evleniyor

22 ekim

İSTANBUL (AA) - Türkiye'de evlenmek, **"bir servete mal oluyor."** Ama yine de yılda ortalama yaklaşık 500 bin çift yuva kuruyor. Son 9 yıllık dönem incelendiğinde, yılda ortalama 405 bin 826 evliliğin gerçekleştiği görülüyor. Bu konuda en son verilerin alındığı 1991 yılında toplam 456 bin 624 evlilik yapıldı.

DİE evlenme istatistiklerine göre 1983 yılında 308 bin 256 evlilik yaşanırken 1983-1991 yılları arasında yapılan evlilik sayısı 3 milyon 653 bini buldu.

Türkiye'de, 1980'li yılların başında evlilikte hızlı bir artış görülürken, 1990 ve 1991 yıllarında evlilik bir önceki yıllara oranla azaldı. Bir önceki yıla göre evlenmede, 1984'te yüzde 9.2, 1985 yılında 5.8, 1986'da yüzde 8.8, 1987'de yüzde 12 gibi yüksek artışlar sağlandı. 1990-1991 yılında ise evlenmeler bir önceki yıla göre binde 18 ve 16 oranında azaldı.

Bu yıllarda evlilik yaşı ortalamasının da giderek yükseldiği gözlendi. Damatlarda 1983-1991 yılları arasında evlenme yaşı ortalama 25.2'den 26.2'ye, gelinlerde ise aynı süre içinde ortalama 21.7'den 22.2'ye yükseldi. Belediye sınırları içinde yaşayanlar, belediye sınırları dışındakilere göre ortalama 2 yaş daha geç evleniyor. Yıl içinde en fazla evlilik temmuz ve ağustos aylarında, en az evlilik de mart ayında gerçekleştiriliyor.

Türkiye'de evlenenlerin yaş durumları göz önüne alındığında, ilginç oluşumlar gözleniyor.

Genelde evlilik alt sınırı 15'ten başlarken üst sınırı 60 yaşın üzerine çıkıyor. Evlenmeler büyük çoğunlukla yakın yaşlar arasında gerçekleşirken, aralarında çok büyük yaş farkıyla hayatını birleştirenler de hayli fazla.

1991 yılında 60 ve üzerindeki yaşlarda erkekler toplam 3 bin 103 evlilik gerçekleştirirken, bunların 30'u yaşları 15-19 arasındaki kızlarla yaşamını birleştirdi. Bu evliliklerin tamamının belediyesi olan yörelerde gerçekleşmesi dikkat çekti. Kadınlarda ise 1991'de, 60 yaşın üzerinde toplam bin 57 evlilik resmi kayıtları geçti.

Yaş gruplarına göre 1983 yılında 15 yaşında bin 249 evlilik olurken, bu sayı 1991 yılında bin 741'e yükseldi. Aynı artış, 15-19 yaşları arasında evliliklerde de görülüyor. Diğer taraftan 15 yaş evliliklerinin tamamı bayanlar tarafından gerçekleştiriliyor.

1991 yılında oluşan evliliklerin yüzde 8'inde evlenenlerin yaşları eşit. Yüzde 13'ünde gelinin yaşı damadınkinden büyük. Diğerlerinde ise damadın yaşı gelinin yaşından büyüklük gösteriyor.

Türkiye'deki evliliklerde, eşler arasında öğrenim durumu açısından büyük dengesizlikler görülüyor.

1991 verilerine göre ilkokul diploması olmayan, ancak okuma yazma bilen damat ile yüksekokul veya fakülte mezunu gelinin evliliği 19 bin 266'yı buluyor.

Yüksekokul ve fakülte bitiren 193 damadın eşleri okuma yazma bilmezken, 34 bin 178 damadın eşleri de ilkokul mezunu.

Aynı öğrenim seviyesiyle evlenen lise ve üniversite mezunları, toplam evlilik içinde yüzde 5.8 yer alabiliyor.

Diğer taraftan, artık evliliklerin ülke sınırı tanı-

madığı da gözleniyor.

1991 yılında toplam 2 bin 321 Türk, yabancı gelini tercih ederken, aynı yıl 552 yabancı damat da Türk gelinle evlendiler.

Türk damatlar en fazla Alman, Balkan ülkeleri ve Fransız gelinlerle evlilik yaparken, Türk kızları da Almanya ve ABD gibi ülkelerin vatandaşlarıyla evlendiler.

Çiller olsaydı da duysaydı

24 ekim

Ekonomi Servisi - Sanayiciler kamuoyunda 'reformcu başbakan' görüntüsü yaratmaya özen gösteren Başbakan **Tansu Çiller'i** 'hayal dünyasında yaşamak'la suçladılar. Ekonomik konularda bugüne kadar yaptığı uyarıları, açık ve ağır suçlamalara dönüştüren İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Memduh Hacıoğlu, "Ankara'dan hesap sormanın zamanının gelmekte olduğunu"** savundu.

Geçen hafta Başbakan Çiller ve Hazine yetkilileriyle yaptığı görüşmeler hakkında İSO Meclisi'nde sanayicilere bilgi veren **Hacıoğlu**, ekonomide kaynakların tükendiğini, buna karşın hükümetin yüksek faizle hesapsızca borçlanıp günlük giderlere harcadığını, sadece konuşulduğunu, ancak şimdiye kadar ortada elle tutulur bir şey görmediklerini söyledi.

Ankara'daki sonuçsuz görüşmelerin kızgınlığını taşıdığı dikkati çeken **Hacıoğlu,** hasta ekonomiye makyaj yapılarak hastalığın saklanmaya çalışıldığını belirterek 'denizin bittiğini' tekrarladı. **Hacıoğlu,** İSO Meclisi'nde yaptığı konuşmada, hükümet ve bürokrasiyle olan son diyaloglarını şöyle özetledi:

"Ankara'ya gittiğimde gördüm. Ankara artık kendi sınırları içinde ayrı bir devlet gibi hareket etmektedir. Ankara kendini Türkiye'nin gerçeğinden uzaklaştırmıştır. Türkiye'de ekonomide olan biteni kimse görmek istemiyor. Ne kadar konuşursak konuşalım sağırlar duvarına çarpıyor."

Bürokratlar korkuyor - Memduh Hacıoğlu, isim vermeden İSKİ ve Kozakçıoğlu skandallarının bürokraside büyük bir çekingenlik yarattığını anlattı.

Hacıoğlu, yatırım ve ihracat teşvikleri ile gümrük birliği konularında alınacak diğer önlemleri görüşmek üzere İSO Meclis Başkanı **Ömer Dinçkök'le** birlikte yaptıkları Ankara ziyaretinde, bürokrasinin kilitlendiğini gördüklerini söyledi. Hacıoğlu'na göre skandallar yüzünden bürokratlar en haklı konularda bile imza atmaya çekiniyorlar.

Memduh Hacıoğlu, bürokrasi kademelerinin yetersiz kaldığını, buna karşın ahkâm kestiklerini de kaydederek **"Hazine Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda bizim işimizden anlayan kaç kişi var? Nereden gelmişler? Hazine'dir, DPT'dir ilan eder, uygulatır. Sanayi kendi otokontrolünü yapar"** dedi.

Sol edebiyat - Hacıoğlu, alkışlarla desteklenen konuşmasında sol edebiyat (!) da yaptı. Geçen cumartesi günü en çok satılan bir günlük gazetede **"ithal köpeklerle"** ilgili tam sayfa ilan yayımlandığını, basında bu gibi konuları eleştiren yazılara geçmişte sol edebiyat dediklerini hatırlatan **Hacıoğlu**, bunun bugün Türkiye'nin trendini yansıttığını söyledi. Hacıoğlu'na göre rant peşinde koşan kesim, tüketim ve ithalat savurganlığı içinde. Bunlar Türkiye içinde Türkiyecik yarattılar ve iki kesim adeta birbirinin farkında değil.

Tüketim toplumu - Hacıoğlu'nun işaret ettiği bir diğer konu, Türkiye'nin değer yargılarının değişmesi. Devlet iç tüketimi **"gıdıklayarak"** talebi körüklüyor ve piyasayı bu şekilde canlandırarak ekonomide suni bir büyüme sağlanıyor. Döviz kurlarının gerçek değerinde olmaması da ithalatı arttırıyor. Böylece dış ticaret açığı 7 ayda 7.8 milyar dolara ulaştı. Ekonominin diğer makyajı olarak kullanılan 18 milyar dolarlık döviz rezervi de Türkiye'nin parası değil. Dünyaya göre yüzde 20 daha yüksek olan reel faiz yüzünden sıcak para dolar olarak gelip TL üzerinden faiz kazanıyor ve kazanç yurtdışına transfer ediliyor.

Deniz tükeniyor - Hacıoğlu'na göre bu ortamda devlet de ekonomi de tükeniyor. İhracat ve sanayi teşvik edilmezse, turizm ve işçi dövizlerinde de bir artış olmadığına göre hızla 24 Ocak kararları öncesindeki günlere dönülecek. Ancak tüketim eğilimi artan toplum, yeni 24 Ocak kararlarını o günlerdeki kadar kolay kabullenmeyecek ve fedakârlık üstlenemeyecek.

Sadakayla susturamazlar - Memduh Hacıoğlu,

bu kez bekledikleri ihracat ve yatırım teşviklerinin geçmişte olduğu gibi sus payı ve sadaka biçiminde olamayacağı uyarısında da bulundu. **Hacıoğlu**, fazladan sadaka istemediklerini, dünya ile rekabet edebilmek için dünyadaki girdi ve finansman maliyeti koşullarını beklediklerini anlattı. **Hacıoğlu**, bir bütün olarak uygulamaya konulması gerektiğine işaret ettiği önlemler konusunda hükümeti pazarlığa çağırdı.

İSO Meclisi'ndeki diğer konuşmaların büyük bölümünde de sanayiciler Hacıoğlu'nu bu çıkışından dolayı kutladılar. TOBB eski Başkanı **Ali Coşkun**, İSO'nun ekonomideki kötü gidişe dur diyecek önlemleri belirlemek üzere "**kriz masası**" kurmasını önerdi. **Meral Gezgin** de AT ile gümrük birliği sürecine dikkat çekerek 1 Ocak 1995'ten itibaren AT mevzuatına aykırı teşviklerin uygulanamayacağını hatırlattı.

IRA sivillerden özür diledi

25 ekim

BELFAST (AA/Reuter) - Yasadışı İrlanda Cumhuriyet Ordusu IRA, önceki gün Belfast'ta düzenlediği bombalı saldırıda sivillerin ölmesinden üzüntü duyduğunu, bu olayın bombanın erken patlaması sonucunda meydana geldiğini bildirdi.

IRA'nın önceki gün Belfast'ta Protestan terör örgütü "**Kuzey İrlanda Özgürlük Savaşçıları**"nın genel merkezine yerleştirdiği bombanın patlaması sonucunda 9 kişi ölmüş, 57 kişi de yaralanmıştı.

Belfast'ın işlek çarşı merkezlerinden **Shankilli Road** bölgesindeki binanın havaya uçmasından hemen sonra IRA olayı üstlenmiş ve Protestan terör örgütünün masum Katolik sivilleri sistematik bir şekilde öldürmesine misilleme olarak binanın havaya uçuruldugunu açıklamıştı.

Ölülerden 7'si, 8 ve 13 yaşlarında iki kızla dört kadın.

IRA tarafından Belfast'ta dün yayımlanan bildiride 9 kişinin öldüğü, 57 kişinin de yaralandığı saldırının "**kötü hazırlanmış bir operasyon**" olduğu belirtildi.

Açıklamada, bombanın erken patlaması sonucu ölenler arasında örgüt üyelerinin de bulunduğu belirtildi.

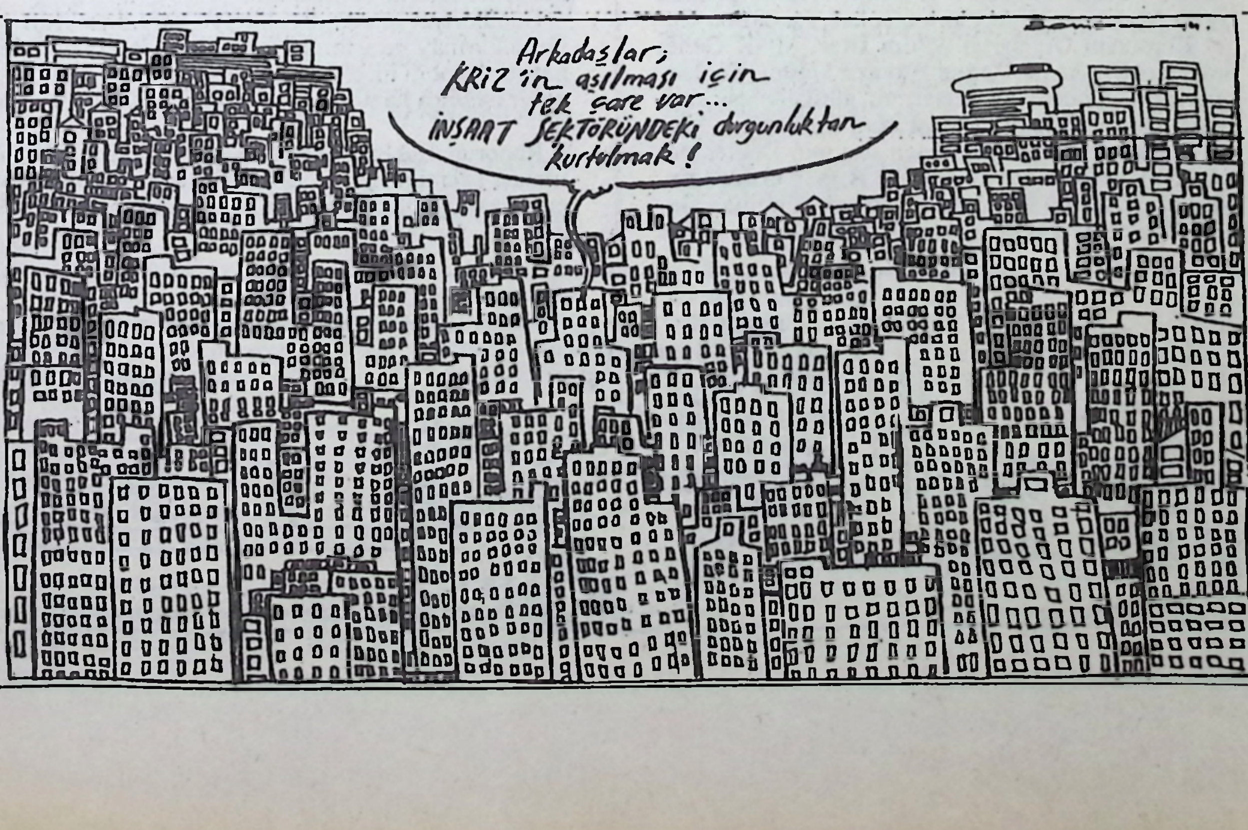
Polise daha önce bilgi verilmediği ifade edilen bildiride, "**Masum insanların ölümünden büyük üzüntü duyuyor ve yakınlarının acılarını anlıyoruz. Bizim hedefimiz Protestan terör örgütü Kuzey İrlanda Özgürlük Savaşçıları üyeleriydi**" denildi.

IRA, Kuzey İrlanda'da ekonomik ve sosyal ayrıcalıkları elinde bulunduran Protestanların militan gruplarına ve İngiliz askeri hedeflerine karşı yıllardır saldırı eylemleri düzenliyor. Ancak örgüt bu eylemlerinde suçsuz sivilleri hedef almaktan kaçınıyor.

Reuter Ajansı, IRA'nın önceki günkü saldırısının, Protestan ölüm mangaları "**Shankill kasapları**" ve UFF gibi örgütlerin eylemlerine karşı bir misilleme olduğunu bildiriyor.

İngiliz Uluslar Topluluğu (Commonwealth) toplantısı için Güney Kıbrıs'ta bulunan İngiltere Başbakanı **John Major**, yaptığı açıklamada IRA'nın saldırısını "**hunhar bir eylem**" olarak niteledi. Major, bu kanlı bunalıma "**siyasal çözüm**" bulmanın zorunlu olduğunu vurguladı.

Gözlemciler, önceki günkü eylemin IRA'nın yıllardır gerçekleştirdiği en büyük saldırı olduğunu belirtiyorlar.

IRA sivillerden özür diledi

EVREN DEĞER
LALE SARIİBRAHİMOĞLU *26 ekim*

ANKARA - Lice olayları ile tırmanan terör olaylarının ardından dün toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK), 10 ilde sürmekte olan **"olağanüstü hal uygulamasının 4 ay daha uzatılmasını hükümete bildirmeyi"** kararlaştırdı.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş** ve Milli Savunma Bakanı **Mehmet Gölhan'ın**, MGK toplantısının hemen ardından kuvvet komutanları ile birlikte, 3. Ordu Komutanlığı'nın bulunduğu Erzincan'a gitmeleri dikkat çekti.

Gölhan ve komutanların Erzincan'dan, Erzurum ve Diyarbakır'a geçecekleri bildirildi. MGK toplantısında, İran sınırındaki Hakkâri Esendere sınır kapısının güvenlik nedenleriyle kapatılması ve Türkiye'nin bir süre önce insani yardım kapsamında Kuzey Irak'a gönderdiği malzemelerden bir bölümünün PKK'nın eline geçtiği, bu nedenle insani yardım operasyonunun durdurulması ya da denetlenmesi uyarılarını içeren rapor da ele alındı.

Toplantıda, geçtiğimiz hafta Başbakan **Tansu Çiller**'in başkanlığında yapılan güvenlik zirvesinde ele alınan önlemler de değerlendirildi. MGK, Terörle Mücadele Yasası'nda değişiklik yaparak **"kepenk indirme, kontak kapama"** gibi fiilleri de terör suçu kapsamına alan taslağın yasalaştırılmasını, terörle ilgili davaların süratle sonuçlandırılmasını ve Güneydoğu'daki havaalanlarına yönelik olası sabotajlar için güvenlik önlemlerinin arttırılmasını istedi.

Milli Güvenlik Kurulu dün sabah saat 9.00'da Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'in başkanlığında Çankaya Köşkü'nde toplandı. Yaklaşık 3.5 saat süren toplantıya, Başbakan **Tansu Çiller**, Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş**, Milli Savunma Bakanı **Mehmet Gölhan**, İçişleri Bakanı **Nahit Menteşe,** kuvvet komutanları, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Aydın İlter**, MGK Genel Sekreteri Orgeneral **Doğan Bayazıt** katıldı. Toplantıya ilgili gündem maddelerinin görüşülmesi sırasında, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın,** gümrüklerden sorumlu Devlet Bakanı **Nafiz Kurt**, Sağlık Bakanı **Rıfat Serdaroğlu,** Ulaştırma Bakanı **Mehmet Köstepen,** Emniyet Genel Müdürü **Mehmet Ağar**, Olağanüstü Hal Bölge Valisi **Ünal Erkan** da katıldı. Demirel, toplantıdan sonra MGK üyelerine Çankaya Köşkü'nde bir öğle yemeği verdi.

MGK Genel Sekreterliği'nden yapılan yazılı açıklamada, toplantıda **"devletin kanunları ve hukuku uygulamada, huzur ve sükûnu sağlamada, mutlak kararlı olduğunun vurgulandığı"** belirtildi. Açıklamada, **"Komuoyunun terörle mücadele konusunda devlete verdiği destek teşekkürle karşılanmıştır"** denildi.

MGK bildirisinde, 10 ilde yürürlükte olan olağanüstü halin uzatılması konusunda, şu açıklamaya yer verildi:

"Mücadelenin demokratik hukuk devleti kuralları içerisinde sürdürülmesi ve elde edilen başarıların devamına hukuksal açıdan imkân sağlanması bakımından olağanüstü hal mevzuatındaki önlem ve yetkilerin kullanılmasına bir süre daha ihtiyaç olduğu değerlendirilerek Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van illerinde devam etmekte olan olağanüstü hal uygulamasının 19 Kasım 1993 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere, 4 ay süre ile uzatılması hususunda görüş birliğine varılmış ve bu görüşün hükümete bildirilmesine karar verilmiştir."

MGK toplantısından hemen sonra, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Güreş, Milli Savunma Bakanı Gölhan, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **İsmail Hakkı Karadayı,** Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral **Vural Bayazıt,** Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Halis Burhan** ile Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Aydın İlter** Erzincan'a gittiler. Genelkurmay kaynakları, komutanların, **"bölgeye yeni atanan komutanlara nezaket ziyareti"** yaptıklarını, ayrıca bazı birlik ve karargâhlarda inceleme yapacaklarını söylediler.

Cumhuriyet'in edindiği bilgiye göre önceki hafta Genelkurmay ve gümrük yetkililerinden oluşan bir heyetin yaptığı inceleme gezisi sonunda yapılan tespitler ışığında hazırlanan rapor da MGK'da ele alındı.

Raporun Hakkâri-Esendere sınır kapısının kapatılması isteminin yanı sıra İran ile sınırda yapılan açık pazar uygulamasının da sona erdirilmesi yönünde görüş içerdiği öğrenildi.

Kapatılması istenen Esendere sınır kapısında, **"gümrük memurlarının ülkeye giriş-çıkışları el yordamıyla yapabildiklerine, gelişmiş araç-gereçlere sahip olmadıklarına"** işaret edildi.

Dokuz gümrük memurunun bir süre önce PKK tarafından kaçırıldığı anımsatılan çalışmalarda, gümrük memurlarının PKK tehdidi altında bulunduklarına dikkat çekildi.

Söz konusu çalışmalarda, Esendere kapısının, İran ile sınırda açık pazar uygulamasının bulunması ve içeri giriş çıkışların denetlenememesi nedeniyle PKK'nın istediği askeri malzemeleri ülkeye sokmasına elverişli olduğu kaydedildi.

MGK'ya sunulan çalışmada, Türkiye'nin BM kararıyla Kuzey Irak halkına geçen ay başlattığı 13.5 milyon dolarlık insani yardımın bir kısmının PKK'nın eline geçtiği ya da Peşmergeler tarafından örgüte satıldığı belirtiliyor.

Bu nedenlerle amacına ulaşmayan insani yardımının durdurulması önerisinin de MGK'da gündeme geldiği tahmin ediliyor. Çalışmalar, Türkiye'nin Kuzey Iraklılara gönderdiği malzemelerin bir kısmının PKK mağaralarında bulunduğu duyumlarını da içeriyor.

BM kararı ile alınan insani yardım operasyonunun, yine BM kararı ile durdurulması gerekiyor.

1923 Devrimi'nin 70'inci yıldönümü

29 ekim

Cumhuriyet'in 70'inci yıldönümünü kutluyoruz.

Yetmiş yıl önce bugün, 29 Ekim 1923 sabahı. Büyük Millet Meclisi toplandı:

İlk sözü alan Anayasa Komisyonu Başkanı **Yunus Nadi** şunları söyledi:

"Arkadaşlar; Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi, Teşkilat-ı Esasiye ile şarkta yeni ve mühim bir devlet kurmuştur. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun (Anayasa'nın) birinci maddesine bir fıkra ilave ediyoruz: Türkiye devletinin şekl-i hükümeti cumhuriyettir."

29 ekim sabahı anayasaya eklenen bir fıkrayla cumhuriyet rejimi gerçekleşmişti.

Ancak hiçbir devrim bir günde gerçekleşemez.

"Aydınlanma Devrimi"nin Türkiye'ye yansıması, ne bir günde ne bir ayda, ne bir yılda oldu; 1789'dan beri toplum Batı'dan esen rüzgârlarla sarsılıyordu.

Avrupa **"Üç R"** diye anabileceğimiz **"Rönesans-Reform-Revolüsyon"**la büyük bir değişimi yaşamıştı; kulun bireye dönüşmesi, siyasal iktidar dayanağının gökten alınıp yere indirilmesi, din ile devlet işlerinin ayrılması, özgürlüklerin benimsenmesi ve demokrasinin kurulması kolay olmamıştı.

1789'da devrimini yapan Fransa, 19'uncu yüzyıl boyunca **cumhuriyet-imparatorluk-krallık** gelgitlerinde çalkalanmıştı.

Türkiye'de 29 Ekim 1923'ten önce Aydınlanma Devrimi'nin gebelik sancılarını yaşamıştır.

Ancak 1923'ten sonra da hiçbir şey kolay olmayacaktı.

Tarihin, değişimin ve devrimin doğası budur.

1923 Devrimi'nin en kısa tanımı, **"Anadolu'da Aydınlanma'nın gerçekleşmesidir"** diye yapılabilir. **Atatürk, "Medeniyet öyle bir ateştir ki ona bigâne olanları yakar"** demişti; 1923 bir uygarlık devrimidir.

1923'ü yalnız siyaset, askerlik, toplumbilim ve ekonomi açısından ele almak, yüzeysellik demektir. Felsefe tarihinin içinde Cumhuriyet devriminin anlamını aramak gerekir; Anadolu'da dinsel felsefeyi aşarak aklın felsefesine geçmek kolay olmamıştır.

70 yıldan beri bu yolda çalkalanmalar sürüyor.

Askeri zaferden sonra Büyük Millet Meclisi'nin Cumhuriyeti ilan etmesi, Türkiye'nin geleceğinde yazgısını saptayacak bir kararı vermesidir.

Bu erken bir karar mıydı?..

Türkiye'de Cumhuriyet, sanayi devriminden önce kurulmuştur.

1923'te bu kararı verecek bir Meclis vardı; ama halk kesiminde Cumhuriyet fikrinin tabanı hangi oranda oluşmuştu? Bu soru artık aşılmıştır. 70 yılın çalkalanmalarında, ne padişahlık geri gelebildi, ne hilafet!..

Sözgelimi Fransa'da, Yunanistan'da ve benzerlerinde krallık geri dönebilmiştir. Türkiye'nin Cumhuriyet tarihinde böyle bir gelgit yok...

Ancak laikliğin yerleşmesi ve demokratikleşmenin gerçekleşmesi için gerekli süreç, bütün dünyada olduğu gibi kimi zaman sertleşerek kimi zaman yumuşayarak sürüyor. Bu sürecin başarıyla noktalanması, Türkiye'nin dirlik ve düzenliği için kaçınılmaz bir amaçtır.

☆

Cumhuriyet, Cumhuriyet devrimiyle birlikte kuruldu, gazetemizin adını da Atatürk koydu.

Bu tarihsel olgu, onurumuzdur.

Adında cumhuriyet ya da demokrasi sözcükleri bulunan nice ülkenin çağdaş anlamında demokrasi ya da cumhuriyet olmadığı bilinen bir şeydir. İnsanlık durmadan ilerliyor, halkın halk tarafından halk için yönetimi, yeni içerikler, zenginlikler, derinlikler kazanıyor.

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün geleceğe, insanlığa, uygarlığa bakış açısı, sürekli değişimin rayına oturmakta ve bilimi gerçek yol gösterici saymaktadır.

Cumhuriyetimizi dünyanın en ileri demokrasisine dönüştürmek hedefi önümüzde duruyor.

Bu hedef, durağan değil, devingendir.

1923 Devrimi, bu hedefe doğru giden yolların **"Aydınlanması"** için yapıldı.

O yolları karartmak devrimi saptıracak bir siyasal bağnazlık ortamı yaratmak isteyenler, başarı kazanamayacaklardır; politika yaşamının gelgitlerinde kimi zaman başarıya ulaşır gibi görünseler de bu aldatıcı ve geçicidir.

Yeni kuşaklarımızın Cumhuriyet devrimine sahip çıkacaklarına inanarak Cumhuriyetin 70'inci yılını kutluyoruz.

Cumhuriyet

Mustafa Kemal'in egemenlik anlayışı ve demokrasi

Dr. ALEV COŞKUN *29 ekim*

Egemenlik devlet kudretinin bir niteliğidir. İç hukukta en üstün siyasal kudreti, uluslararası hukukta ise bağımsız bir gücü belirtir.

Ortaçağda devletin varlığı mutlak krallıkta görülmüştür. Devlet ile krallık aynı kişilikte birleşmişti. egemenlik, tek, asli, bölünmez hukuki bir kudret olan krala aitti.

Fransız İhtilali ve özellikle J. J. Rousseau'nun etkisiyle, bu mutlak egemenlik görüşü yerini 'milli egemenlik' görüşüne bırakmıştır. Fransız İhtilali ile egemenliğin kaynağı gökten yere indirilmiştir; ilahi olmaktan çıkarılmış, insana ve akla ait bir kavrama dönüşmüştür. Mutlak iktidarın, mutlak siyasal gücün kraldan millete intikaliyle 'milli egemenlik' teorisi ortaya çıkmıştır.

Eski Türklerde egemenliğin kökeni tanrıdan gelmektedir. Hunlar, kendi imparatoruna 'tanrının oğlu' derlerdi. Kutsal egemenlik hakkına sahip olup, mutlak ve sınırsız yetkilerle donatılmışlardı.

Osmanlılar egemenliğin bir soyda, hükümdar ailesinin bir uzvunda toplanmasını, tanrının emri ile gerçekleştirildiği inancında idiler. Bu durum, halifeliğin kabulü ile değişmiştir. Eskiden han, hakan, hünkâr, sultan, padişah gibi anılan Osmanlılar, Hilafet'in elde edilmesiyle, **Yavuz Sultan Selim**'den itibaren (1517) Peygamber'in yeryüzündeki vekili, tüm Müslümanların ruhani reisi olan bir kişiliğe dönüşmüştür.

Gerek kişiliği, gerek taç ve tahtı, her türlü tecavüzden uzak tutulan padişah, yetkilerinin gerçek sahibi ve onların esas kaynağı olarak karşılanan Allah'a karşı sorumlu bulunmaktaydı.

Devlet, teokratik bir nitelik taşımaktadır.

Mustafa Kemal'in çağın gidişini ve Fransız İhtilali'nin getirdiği gelişmeleri çok iyi özümlediğini anlıyoruz.

Egemenliğin padişaha değil, kayıtız şartsız ve doğrudan doğruya Türk milletine ait olduğu fikrini ilk ortaya atan ve gerçekleştiren Atatürk olmuştur.

Mustafa Kemal, bu konu ile ilgili ilk açıklamasını, Samsun'dan, sadrazama gönderdiği 22 Mayıs 1919 tarihli raporda belirtmiştir:

"Millet, milli hakimiyet esasını ve Türk milliyetçiliğini kabul etmiştir. Bunun için çalışacaktır."

Böylece ilk kez, milli egemenlik teorisi, resmi bir belgede dile getirilmekte, milli egemenlik millet için bir hedef olarak gösterilmektedir. Mustafa Kemal, bu raporu ile aslında, saltanata karşı gelmektedir.

21-22 Haziran 1919'da ünlü Amasya Tamimi'nde **"Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır"** diyordu. Bu tamim, İstanbul hükümetine ve padişaha bir başkaldırıdır. Milli egemenlik ilkesinin ilk kez ortaya atıldığının vesikasıdır.

'Milli egemenlik' ilkesi, Erzurum ve Sıvas kongrelerinin kararlarında etkili oldu. Bu iki kongre **"Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait"** olduğu kuralının temel taşlarını oluşturmuştur.

Erzurum Kongresi'nde, Misak-ı Milli'nin (milli hudutlar) ilk tohumları atılmıştır.

İşte Erzurum Kongresi'nde kabul edilen önemli ilkeler:

- **Milli hudutlar içerisinde vatan bir bütündür. Onun kısımları birbirinden ayrılamaz.**
- **Milli bir hükümet kurulacaktır.**
- **Kuvayi Milliye'yi amil ve milli iradeyi (egemenliği) hakim kılmak esastır.**

Sıvas Kongresi, tüm bu kavramları onaylayan çok önemli bir kongredir. Artık seçilmiş bir temsil heyeti de vardır.

İngiliz Amirali Roberck'in Sıvas Kongresi'nden hemen sonra Londra'da Başbakan Lord Gurzon'a gönderdiği rapor 'milli egemenlik' kavramı açısından çok ilginçtir.

Amiral Roberck raporunda, Anadolu'da gelişmeye başlayan milli hareketin, millete dayanmış olmasını, milli egemenliğine ve ileride bağımsız bir Cumhuriyet'e yönelmiş olduğunu açıklamıştır. Şöyle diyor, İngiliz amiral:

"Alınan bütün haberlere göre milli hareket, Anadolu'da müstakil bir cumhuriyete doğru gelişmektedir... (İstanbul'daki) hükümetin emri artık yapılmamaktadır."

23 Ekim 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi açıldı. Meclis yasama ve yürütme yetkilerini kendisinde topladı. Böylece adı açıklanmayan, fakat **"biçimi bakımından ulusal egemenliğe dayanan Cumhuriyet niteliği taşıyan yeni bir devlet kurulmuş oluyordu."**

Atatürk bu durumu Nutuk'ta da belirtmiştir:

"Efendiler, bu esaslara dayalı olan bir hükümetin anlamı açıktır. Böyle bir hükümet, milli egemenlik esasına dayalı halk hükümetidir, Cumhuriyet'tir."

Ulusal Kurtuluş Savaşı zaferle sona erince, Atatürk artık Cumhuriyet'i ilan edebilirdi. 29 Ekim 1923'te, akşam saat 18.45'te Büyük Millet Meclisi oturumu açıldı. Anayasa değişikliğine dair Anayasa Komisyonu Başkanı Yunus Nadi Bey açıklamalarda bulundu. Sonunda Meclis **"Türkiye devletinin hükümet şeklinin Cumhuriyet"** olmasına karar verdi. Saltanat ve halifelik kaldırılmıştı.

Cumhuriyetin kurulmasına kadar geçen süre içindeki aşamaları Atatürk bir konuşmasında şöyle özetler:

"Devlet idaresini, Cumhuriyet'ten bahsetmeksizin, milli egemenlik esasları içerisinde, her an Cumhuriyete doğru yürüyen şekilde temerküz ettirmeye çalışıyorduk" demiştir.

600 yıllık saltanatın ve halifeliğin kaldırılması, Türk tarihinde eşi olmayan en derin, en anlamlı devrimi ortaya koyuyordu. Böylece imparatorluk dönemi kapanıyor, Türk milletinin tarihi başlıyordu.

Bugünlerde Atatürk'ün bu devrimleri yaparken, neden çoğulcu demokrasinin gereklerini yerine getirmediği soruluyor. Atatürk çağdaşlaşma akımını başlatmıştı, ama bunları tek partiye dayanarak **"diktatörce"** yapmıştı. 1923 yılında tek partili demokrasiyi başlatmadığı için Atatürk zorbaymış... faşist yöntemler uygulayan bir zalimmiş.

Bugünlerde bazı kalemler bu fikirleri ileriye sürer oldular.

Hem de solcu olduklarına bakmadan, şeriatçılarla aynı çizgiye düşürecek bu olumsuzluğu sürdürüyorlar.

1923'lerin şartlarını hiç düşünmeden ya da o günleri hiç irdelemeden sırf Atatürk'e çatabilmek için bu yargıda bulunuyorlar.

İlhan Selçuk bu gibi moda dönekler için onları da kırmadan şöyle yazdı:

"Eski camlar bardak oldu, eski Marksist-Leninist -haydi dönek demeyelim- ruhsal yıkımın enkazında başka kuram oluşturmaya çabalıyor, ama bu kez devrim değil, demokrasi bahanesiyle..."

Bu gibilere en güzel cevabı günümüzün çok ünlü ve en yetkili siyaset bilimcisi, Maurice Duverger veriyor. Dilimize Prof. Ergun Özbudun gibi bir siyaset bilimcisi tarafından kazandırılan **"Siyasi Partiler"** adlı yapıtında Duverger **Tek Parti** ve **Demokrasi** bölümlerinde bu konuları irdeliyor.

Duverger: Tek partilerin genellikle totaliter partiler olduğunu, gerek felsefeleri gerek yapılan bakımından bu yargının her ülke için geçerli olmadığını söylüyor:

Duverger'e göre: **"Bunun en iyi örneğini 1923-1946'ya kadar Türkiye'de tek parti olarak faaliyet göstermiş bulunan CHP sağlar."**

Mustafa Kemal'in devriminin özünün ve ödevinin, **"Ortadoğu uluslarının modernleşmelerini önleyen başlıca engele, yani şeriatçılığa karşı mücadele ederek Türkiye'yi Batılılaştırmak olduğunu"** belirtiyor.

Duverger'e göre Atatürk'ün yarattığı anayasada **"Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur"** ilkesiyle faşist rejimlerde her gün rastlanan otorite söyleminin yerini, Kemalist Türkiye'de demokrasi söylemi almıştır. Bu da tam olarak siyasal demokrasinin ilkelerini içermektedir.

Atatürk'ün liderliğindeki tek particilik, tekelciliğe dayanarak liberal demokrasiyi tıkamamıştır. Hatta Mustafa Kemal sahip olduğu güçten rahatsızlık duymuştur. Çeşitli fırsatlarla bu tekele son vermeye çalışmıştır.

Duverger'e göre **"bu olgu tek başına bile derin bir anlam taşımaktadır."** Hitler Almanyası'nda ya da Mussolini İtalyası'nda böyle bir şey düşünülemezdi.

1924'te Terakki Perver Partisi'nin kuruluşu, 1930'da Fethi Okyar'ın Serbest Fırkası kurulması kayda değer gelişmeler olarak vurgulanmaktadır.

İlhan Selçuk'un yineleyerek yazdığı gibi aydınlanma felsefesini yok sayarak insanlık tarihi anlaşılamaz. Türkiye'nin geçirdiği evrelerde anlaşılamaz. Atatürk'ün aydınlık devrimi özümsenmezse ne sosyalist olunabilir ne de demokrat...

Cumhuriyet anayasalarının siyasi felsefesi

ATİLLA COŞKUN *29 ekim*

Anayasa kavramı, tarihte ilk kez, **Aristoteles**'in **'Politika'** adlı yapıtında yer almıştır. Ama çağdaş anlamıyla **'modern anayasacılık'** anlayışının ya da akımının tarihi çok eski değildir; bu anlayış, ancak onsekizinci yüzyılın sonlarına doğru gerçekleşmiştir.

Modern anayasa anlayışı, aydınlanma hareketinin ürünüdür; **'toplum sözleşmesi'** düşüncesinde somutlanmıştır... **'Akılcılık, bilimsellik, laiklik'**, bu gelişmenin temel değerlerini oluşturmaktadır.

Aydınlanma hareketi ve doğal olarak modern anayasacılık akımı, burjuva demokratik ya da liberal eğilimli birçok politik düşünceyi kapsamaktadır.

İngiltere'de, **'Habes Corpus'** ya da **'Bil Of Rights'** ile Fransa'da, **"İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi (1789)"** aydınlanma düşüncesinin ışığında oluşmuş ilk siyasi belgelerdir; modern anayasa anlayışının temel kaynakları arasında yer almaktadırlar.

Bu dönemde, modern anayasa anlayışı, **'ulusal egemenlik'**, **'ulusal devlet'**, **'kuvvetler ayrılığı'**, **'doğal hak'**, **'özgürlük'**, **'eşitlik'**, **'adalet'** ve **'laiklik'** gibi kavram ve değerler sistemini içermektedir.

Onsekiz ve ondokuzuncu yüzyıllar boyunca yaşanan sanayi devrimi, yaygınlaşan işçi hareketleri, 1848 devrimi, modern anayasa akımının yeni boyutlar kazanmasına yol açtı. **'Çalışma hakkı'**, **'sendika ve toplusözleşme hakkı'** gibi **'ekonomik ve sosyal haklar'** ile **'genel oy hakkı'** ve **'sosyal devlet ilkesi'** kavram ve değerleri, modern anayasa akımını zenginleştirdi.

Yirminci yüzyıldaki gelişmelerin modern anayasa düşüncesi üzerindeki etkileri çok daha büyük oldu... 1917 Devrimi, **'Birleşmiş Milletler Örgütü'**nün kuruluşu; **'İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'**, Avrupa Birliği'ne yöneliş ve **'İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'**, **'Avrupa Topluluğu'**nun oluşumu, Avrupa Güvenliği İşbirliği Sözleşmeleri ve nihayet **'Paris Şartı'**; **tüm bunlar, modern anayasa akımının günümüzdeki ilkelerinin kaynaklarını oluşturdu. Özellikle de uluslararası ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel işbirlikleri ile tüm dünya ölçeğinde yaşanan köklü entegrasyon süreci, anayasal anlayışında şaşılası etkiler yarattı.**

"İnsan hakları" **'barış hakkı'**, **'çevre hakkı'** gibi yeni kavramlarla zenginleşerek **'insanlığın ortak değerleri'** bağlamında bir anlama dönüştü. **'Hukukun üstünlüğü'** ilkesi uluslarüstü bir etkinlik ve değer kazanırken hukukun ulusal sınırları da giderek silikleşme sürecine girdi. **'Katılımcı demokrasi'**, yeni bir demokrasi anlayışı olarak uluslararası insan hakları belgelerinde yer aldı. Bu dönemin anayasa anlayışındaki en önemli gelişme ise dünya ölçeğinde kurulan **'uluslarüstü'** yargısal kurum ve kuruluşların otoritelerinin çeşitli devletlerce kabul edilmesi idi...

Avrupa'da onyedi ve onsekizinci yüzyıllarda yükselen aydınlanma hareketi ve 1789 Devrimi'nin etkileri, Osmanlı toplumunda, yüzyıllık bir gecik-

meyle, ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından sonra görüldü. **Namık Kemal, Ziya Paşa, Prens Sabahattin** ve **Ziya Gökalp** gibi Osmanlı-Türk aydınları, **"Genç Osmanlılar"**, **"Jön Türk"** ve **"İttihatı Osmanlı"** ya da **"İttihat Terakki"** hareketleri, bu fikirlerin çeşitli düzeylerdeki taşıyıcıları oldular...

İmparatorluğun artık çözülmeye ve uluslaşma hareketlerinin yaşanmaya başladığı onsekizinci yüzyıl Osmanlı toplumunda anayasacılık akımı; önceleri, çöken devleti kurtarma çareleri anlamında ele alındı... Anayasacılık hareketinin, aydınlanma felsefesine dayalı olarak gerçek anlamda ayakları üzerine oturtulması, ancak yirminci yüzyılın başlarında gerçekleşebildi.

Mustafa Kemal ve arkadaşları, 1789 Fransız Devrimi'nin ilkeleri ışığında bir mücadele içine girmişlerdir; **'ulusalcı'**, **'laik'** ve **'anayasacı'** düşüncelere sahiptirler; teokratik Osmanlı monarşisi yerine 'ulusal-devlet' yapısına dayalı, laik parlamenter bir cumhuriyet rejimini kurmak, temel amaçlarıdır.

Birinci paylaşım savaşı sonucunda Osmanlı toprakları emperyalist ordularca işgal edilmiştir; saltanat ve İstanbul hükümeti, emperyalist devletlerle tam bir uzlaşma içine girmiştir. Bu koşullar, **'Anadolu İhtilali'**nin, yalnızca demokratik değil, aynı zamanda ulusal kurtuluşçu, anti-emperyalist bir nitelik kazanmasına yol açmaktadır. Prof. Dr. **Tarık Zafer Tunaya**'nın veciz bir şekilde söylediği gibi **"Türkler, Batılı olmak için Batı ile savaşmışlardır..."** Laisizmin mucidi, demokrasi kültürünün önderi Batılı devletler, laik ve demokratik bir kültürü Anadolu'da yerleştirmeye çalışan Mustafa Kemal ve arkadaşlarına karşı teokratik bir iktidar odağı ile uzlaşmakta duraksamamışlardır.

Tüm olumsuz koşullara karşın, **'Anadolu İhtilali'**, 1789 Devrimi'nin ışığında oluşmuş ve gelişmiştir. Büyük Millet Meclisi'nin 23 Nisan 1920 tarihinde toplanmasıyla birlikte oluşan yasama hareketi, genel çizgisi itibariyle bu özelliği taşımaktadır.

Bu, aydınlanma hareketinin, Anadolu toprağında kök salmaya başlaması demektir.

1789 bildirisinin **'ulusal egemenlik'** anlayışı **(Bildiri; md. 3)). Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen 20 Ocak 1921 tarihli 'Teşkilatı** Esasiye **Kanunu'**nda (md. 1) ile 20 Nisan 1924 tarihli **'Teşkilatı Esasiye Kanunu'**nda ve cumhuriyet anayasalarının tümünde yer almıştır.

1921 Anayasası, asıl olarak **'ulusal devlet'** yapısının Anadolu'da örgütlenmesine ilişkin özgün düzenlemeler içermektedir. **'Vilayet'** ölçeğinde **'özerk'** yerel yönetim anlayışına dayalı bir devlet örgütlenmesini kabul etmektedir (md. 11-23). Bu düzenleme, olası ki; imparatorluğun çözülme sürecinde oluşan özerk siyasal yapılanmalar gerçeğinin gereği olarak benimsenmiş, ancak daha sonraki anayasalarda yer almamıştır.

Türkiye'de, Batı ölçülerindeki gerçek bir anayasanın ilk kez 1924 yılında yapıldığı söylenebilir. Beş kez değişen bu anayasa, 1789 Bildirisi'nin tüm temel ilkelerini içerir bir niteliğe ulaşmıştır.

1789 Bildirisi'nin **'özgürlük'** anlayışı, (md. 1, 2, 4, 6, 7). 1924 Anayasası'nın **'Türklerin hukuku ammesi'** başlıklı bölümünde (md. 66-88) ayrıntılı olarak ve aynı ruhla yer almaktadır.

Aydınlanma hareketinin temel değerlerinden olan ve 1789 Bildirisi'nin giriş bölümüne yansıyan **'kuvvetler ayrılığı'** anlayışı, 1924 Anayasası'nda ayrı ve bağımsız başlıklar altında düzenlenmiştir: **'Vazifei Teşriye'** (md. 9-30), **'Vazifei İcraiye'** (md. 31-52) ve **'Kuvvei Kazaiye'** (md. 53-67).

Hak ve özgürlükler ile kuvvetler ayrılığına ilişkin aydınlanmacı modern anayasa anlayışının, üstelik daha sonraki dönemlerdeki değerlerini de kapsayan ilkeleri, özellikle 1961 Anayasası'nda olmak üzere, tüm cumhuriyet dönemi anayasalarında yer almıştır.

Cumhuriyet döneminin ilk anayasalarında **'ulusal egemenlik'** kavramının benimsenmesi, egemenliğin kaynağının **'tanrısal'** olmaktan çıkarıldığı anlamına gelmektedir. Ancak 1921 Anayasası'nın **'maddei münferide'**sinin yollama yaptığı 5 Eylül 1920 tarihli **'Nisab-ı Müzakere Kanunu'**, Büyük Millet Meclisi'nin önüne **'Hilafet ve Saltanatın'** kurtarılması amacını koymaktaydı.

1922 yılında saltanat kaldırılmış, ama hilafete dokunulmamıştır.

29 Ekim 1923 yılında anayasa değişikliği getiren 364 numaralı yasa, bir yandan cumhnuriyeti ilan ederken, öte yandan **'Türkiye devletinin dini, dini İslamdır'** hükmünü anayasa metnine dahil etmiştir.

Bu hüküm, 1924 Anayasası'nın ilk halinde korunmuştur. Bu yönü itibariyle teokratik bir anayasa olarak görünmekte, ama **'ulusal egemenlik'** hükmü ile de çelişkisini sürdürmektedir. Ancak uygulamada teokratik bir yönetim hiçbir biçimde görülmemektedir. Anayasadaki **'devletin dini'** hükmü, ancak 10 Nisan 1928 tarihinde çıkarılan bir değişiklik yasası ile kaldırılabilmiştir.

Laiklik kuralı, 1924 Anayasası'na, 1937 yılında yapılan değişiklikle girebilmiştir (Anayasa md. 2).

Laisizm, Cumhuriyet döneminin diğer tüm anayasalarının temel kuralı olmuştur...

Yetmiş yıllık cumhuriyet tarihi ve bu sürecin temel belgeleri olan anayasalar, taşıdıkları siyasi felsefe çizgisinde çeşitli gel-gitler yaşamışlardır. Yaşanan tüm sosyal siyasal değişimler, bu anayasalarda çok net olarak yansımaktadır.

Fakat tam bu noktada bir gerçeğin altını çizmek gerekiyor: Aydınlanma felsefesine dayalı modern anayasacılık anlayışı Cumhuriyet dönemi anayasa hareketinin, özellikle de 1961 Anayasası'nın kılavuzu olmuştur. Elbette, toplumsal yapının ve siyasal gelişmelerin kimi etkileriyle, gerek laisizmin yaşama geçişinde, gerek yürütmenin kimi yapılanmalarında, bu çizgiden sapmalar olmuştur.

Ancak bu tür özellikler, bu sürecin genel çizgisini gölgede bırakacak düzeyde değildir.

12 Eylül 1980 tarihinden sonraki dönem, Cumhuriyet'in altmış yıllık gelişme eğrisinden köklü bir ayrılışı, ciddi bir geriye dönüşü ifade etmektedir. 1982 Anayasası, devleti **'kutsal'** sayan ve onu militarize eden, hak ve özgürlükleri kısıtlama rejimini benimseyen, yürütme gücünü otoritarizme yatkın hale getiren düzenlemeleriyle, çağdaş anayasacılık ilkelerinden köklü bir kopuşu gerçekleştirmiştir.

Türkiye'nin gündeminde bulunan yeni anayasa gereksinimi, kuşkusuz, modern anayasacılık anlayışının çağdaş ilkelerine yeniden dönülmesi tarihi görevini, toplumumuzun önüne koymuş bulunmaktadır. Cumhuriyetin siyasi felsefesinin aydınlanma temelinde oluştuğu unutulmaksızın...

En büyük bayramı kutladık

30 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhuriyet Bayramı ve cumhuriyetin 70. kuruluş yıldönümü tüm yurtta, dış temsilciliklerde ve KKTC'de görkemli törenlerle kutlandı. Başbakan **Tansu Çiller** yayımladığı mesajda, Türkiye'nin imtiyazlı bir çoğunluk ve hakları olmayan azınlıklar ülkesi olmadığını belirterek **"Kuvayı Milliye meşalesini taşıyalım"** dedi.

Cumhuriyet Bayramı için Ankara'da ilk tören Anıtkabir'de gerçekleştirildi. Buradaki törene, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk,** Başbakan Tansu Çiller, Anayasa Mahkemesi Başkanı **Yekta Güngör Özden,** Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın,** Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş,** Bakanlar Kurulu üyeleri ve DEP dışında parlamentoda temsilcisi bulunan siyasi partilerin genel başkanları katıldı.

Kortej, Cumhurbaşkanı Demirel'in yerini almasından sonra **"Aslanlı Yol"**dan Atatürk'ün kabrine doğru yürüyüşe geçti. Demirel saygı duruşundan sonra Anıtkabir özel defterini imzaladı.

Demirel, özel deftere şunları yazdı:

"Aziz Atatürk. Yüce Türk milleti bugün, Cumhuriyet'in 70. yıldönümünü coşkuyla kutluyor.

Temeline milli hâkimiyeti, hürriyeti, adaleti, kalkınmayı, refahı harç olarak koyduğumuz cumhuriyet, yüce milletimize sonsuz yararlar sağlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü koruyarak sonsuza kadar var olacaktır.

Minnet sana, şükran sana, rahmet sana büyük Atatürk."

Cumhurbaşkanı Demirel, TBMM'deki törenden sonra Hipodrom'da gerçekleştirilen geçit resmine katıldı. Hipodrom'daki tören, Demirel'in, Genelkurmay Başkanı Güreş'le birlikte, üstü açık bir arabadan halkı selamlamalarıyla başladı. Başbakan Çiller, Cumhurbaşkanı'nın geçişinden sonra şeref tribünündeki yerini aldı.

Tören geçişi sırasında, aralarında Harp Okulu öğrencilerinin de olduğu öne sürülen bir grup vatandaş, **"Kahrol PKK, Varol Mehmetçik", "Ordu, millet el ele", "Türkiye PKK'ya mezar olacak"** şeklinde sloganlar atarak **"Türkiye, Türkiye"** diye tempo tuttular.

Başbakan Çiller ağırlıklı olarak terör sorununa değindiği mesajında, Türkiye'yi bölmeye kimsenin gücünün yetmeyeceğini vurguladı. Çiller, **"Son günlerde yaşadığımız vahşet bizim kaderimiz değildir. Bunun üstesinden mutlaka geliriz. Terör hiçbirimizi asla yıldıramaz"** dedi. Herkesi toplumsal uzlaşmaya çağıran Çiller, **"Gelin hep birlikte Kuvayi Milliye meşalesini ülkenin dört bir bucağına sevgiyle taşıyalım. Türkiye imtiyazlı bir çoğunluk ve hakları olmayan azınlıklar ülkesi değildir"** görüşünü dile getirdi.

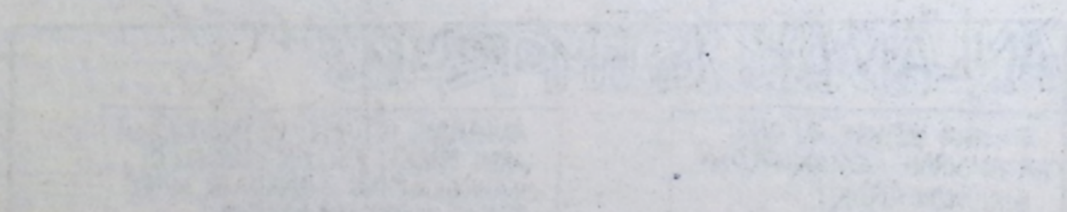
Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın** da mesajında, tırmanışa geçen bölücü terörün kan dökmeyi sürdürdüğünü belirterek **"Bu kan en kısa zamanda mutlaka durdurulacaktır. Sivil toplum örgütleriyle, kahraman ve fedakâr güvenlik güçleriyle ve tüm halkımızla bütünleştirerek ülkemizi eski güzel günlerine kavuşturacağız"** dedi.

ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz** da mesajında, terör nedeniyle cumhuriyet tarihinin en acı döneminin yaşandığına dikkat çekerek **"Bu olayların sorumluları, 70 yıldan beri Türk düşmanlığı üzerine kurulmuş olan ve kinle beslenen dışarıdaki şer ittifakıyla, onun içimizdeki uşaklarıdır"** dedi. CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, MHP Genel Başkanı **Alparslan Türkeş** ve BBP Genel Başkanı **Muhsin Yazıcıoğlu** da yayımladıkları mesajlarla Cumhuriyet Bayramı'nı kutladılar.

[illegible]

[illegible]

SÖYLEV (CİLT 1-2)
Hıfzı V. Velidedeoğlu
21 lira 70 000 (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu İstanbul
Ödemeli gönderilmez

Cumhuriyet

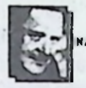
BİZİM KÖY
Mahmut Makal
11 lira 30 000 (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu İstanbul
Ödemeli gönderilmez

70. YIL SAYI 24000 / 7000 TL (KDV içinde) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) 8 KASIM 1993 PAZARTESİ

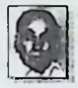
Cumhuriyet'ten armağan

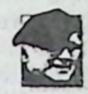

Atatürk Şiirleri

NAZIM HİKMET'TEN

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'YA

BEHÇET NECATİGİL'DEN

ATTİLA İLHAN'A

39 şairden 43 Atatürk şiiri, Atatürk'ün fotoğrafları, Atatürk'ün gençliğe seslenişi

Bugün Cumhuriyet'le

Koalisyonda vergi pazarlığı

Menkul kıymetlerin vergilendirilmesi, gelir vergisi indiriminin kaldırılması, lüks maddelerde özel tüketim vergisi tartışılıyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Yeni yıla girmeden yasalaştırılacağı bildirilen vergi paketi, koalisyon ortakları DYP ile SHP arasında pazarlığa konu oldu. SHP'nin ısrarlı olduğu, menkul değer kazançlarının vergilendirilmesi önerisine, "sermaye piyasasının gelişmesini engelleyebileceği" gerekçesi ile uzak bakılıyor. Sermaye gelirlerini vergilendirmeme eğilimi, "vergi kaybına başarısı" olarak değerlendiriliyor. Koalisyon ortakları arasında yürütülen görüşmelerde, lüks tüketim maddelerinden "özel tüketim vergisi" alınması görüşü, giderek ağırlık kazanıyor.

Katma Değer Vergisi ödentilerinin belirli oranlarda, yıllık gelir vergisi matrahından düşülebileceğini bildiren kaynaklar, hükümetin, "vergi kaçakçılığında önemli kaynaklara yol açabileceği" endişesi ile gelir vergisinde ek bir indirime gitme eğiliminde olmadığını bildirdiler. Başbakan Tansu Çiller başkanlığında önceki akşam toplanan Teknik Ekonomik Koordinasyon Kurulu toplantısında, yılbaşından önce yasalaştırılacağı bildirilen vergi paketi ele alındı. SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, Maliye Bakanı İsmet Attila, SHP İstanbul Milletvekili vergi hukuku uzmanı Prof. Dr. Nami Çağan ve üst düzey ekonomi bürokratlarının katıldığı toplantıda, SHP temsilci-

Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

SHP'de 20 milletvekili olağanüstü hale 'hayır' diyecek

Olağanüstü Hal sıkıntısı

▶ Genel Başkan Karayalçın milletvekillerini olağanüstü hal konusunda serbest bırakırken DYP'lilerin bu tavra kızdığı öğrenildi. ANAP, koalisyonun kararının netleşmesini bekliyor. Genel Başkan Yardımcısı Pakdemirli, SHP'nin oylama günü 'evet' oyu kullanacağını iddia etti. CHP ve RP ise 'hayır' diyecek 15. Sayfada

19 asker ve 4 turist serbest bırakılıyor

▶ Gazetelere fakslanan açıklamada, PKK'nın elindeki turistlerin ABD yurttaşı Colin Patrick Starger, Yeni Zelandalı Dougel Wentworth ile Howard Ellis ve Hollandalı Jan Martan Mos olduğu ileri sürülüyor 15. Sayfada

Terör taslağında DYP uzlaşıyor

▶ Kerpenk indirme, kontak kapatma gibi fiiller "terör suçu" kapsamının dışında kalıyor. Yeni taslakta basına sansüre, işkenceci polislerin affına ve DGM'lerin görev alanını genişletmeye ilişkin maddeler de yer almıyor. 15. Sayfada

Mayın patladı: 3 çocuk öldü

▶ Diyarbakır'da Havacılar Lokali'ne bomba atıldı. 5'i astsubay 9 kişi yaralandı. Cizre'de PKK'lı teröristlerce yola döşenen mayın patladı, 3 çocuk öldü. Ağrı'da 30 PKK'lı yakalandı. 15. Sayfada

Trafik Yasası değişiyor

Trafik suçuna büyük ceza

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)- Trafik kurallarına uymayanlara, memur maaş katsayısına endeksli ağır para cezaları getiriliyor. İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanan taslağa göre trafik suçlularına, 500 bin lira ile 30 milyon 200 bin lira arasında para cezası kesilecek. Ceza puanı limitini üç kez geçenlerin ehliyetleri iptal edilecek.

İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanan 2911 sayılı Karayolları ve Trafik Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasını öngören yasa taslağı tamamlandı. Taslakta, her suç için bir gösterge saptandığı, bu göstergelerin de memur maaş katsayısına paralel olarak her yıl yeniden belirleneceği kaydedildi.

Hangi suça hangi ceza

▶ *Sürücü belgesini yanında taşımayan* **500 bin lira.**

▶ *Ehliyetsiz araç kullanan* **1 milyon lira**

▶ *Aşırı hız yapan* **2 milyon lira.**

▶ *Trafik işaretlerini görülmeyecek biçimde bir şey koyarak engelleyen, yazı yazan, değiştiren; taksimetre ve takograf bulundurmayan, alkollü araç kullananlar* **2 milyon lira.**

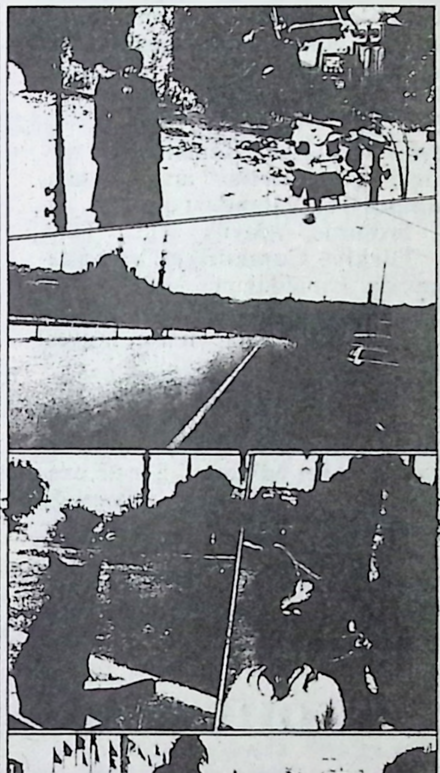
Cezaların enflasyon karşısında caydırıcılığını yitirmemesini öngören tasarıya göre trafik kurallarına uymayanlara idari ve adli para cezaları kesilecek. Ceza puanı limitini aşan sürücülerin ehliyeti, 2 ay geri alınacak ve bu sürücülere 2 milyon lira para cezası verilecek. Üç kez ceza puanı limitini aşan sürücülerin ehliyetleri, iptal edilecek.

Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Güner Ömen'in verdiği bilgiye göre otobüs, kamyon ve ticari taksi sürücülerine sertifika alma zorunluluğu getirilecek. Para cezasına çarptırılan sürücülerin cezayı peşin ödememeleri durumunda, sürücü ve tescil belgelerine el konulacak. Sertifika almayan sürücülere 1 milyon lira para cezası verilecek ve araçların 15 gün trafikten men edilmesi cezası verilecek. Trafiğin denetlenmesini etkili kılmak amacıyla vatandaşlara fahri trafik müfettişliği verilecek. Hazırlanan taslakta öngörülen cezalar şöyle sıralandı:

-Trafik kurallarına uygun plaka takmayan, sinyal işaretleri bozuk ve noksan olan, araçlarda zorunlu bulunması gerekli araçları bulundurmayan, sürücü belgesini yanında taşımayan, fazla yolcu taşıyan, kaza yerlerinde ilkyardım yapmayan sürücüler: 500 bin lira.

-Ehliyetsiz araç kullanan, trafik görevli-

Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

Seçmen yazımı nedeniyle büyükler eve kapanırken sokaklar turistlerle ve görevlilerle yanı sıra çocuklara kaldı. Sezen Aksu da son kaseti "Deli Kızın Türküsü"nün klip çekimleri için fırsat yakaladı ve rahat rahat çalışmasını yaptı. (Fotoğraflar: UĞUR GÜNYÜZ)

14 saatlik hapse tepki

▶ İstanbul'da sokağa çıkma yasağına uymayan 2 bin 900, Ankara'da ise 76 kişi gözaltına alındı. Cumhurbaşkanı Demirel, insanların evlere hapsedilmesine çözüm bulunması gerektiğini söyledi. Başbakan Çiller, ev hapsinin "haksızlıkların en büyüğü" olduğunu belirterek "Böyle ilkel bir uygulama yerine başka sistemler geliştirilecektir" dedi. 15. Sayfada

ÜÇ BÜYÜK KENTTE BİR SAYIM GÜNÜ BÖYLE GEÇTİ 4. Sayfada

Solda seçim ittifakı umutsuz

▶ **Karayalçın:** SHP Genel Başkanı, CHP'den olumlu yanıt gelmemesi durumunda, birlik tartışmalarını noktalamış sayacaklarını belirterek CHP ile seçim ittifakı da yapamayacaklarını söyledi.

▶ **Baykal:** CHP Genel Başkanı, birleşme için umudunun kalmadığını söyledi. Baykal, yerel seçimler öncesi sert bir mücadele dönemine girileceğine dikkat çekerek "Marttan sonra yukarıda bütünleşme şansı çok azalır" dedi. 5. Sayfada

Cindoruk, bu kongrede aday değil

▶ Meclis Başkanı Süssmuth'un davetlisi olarak Almanya'ya giden Cindoruk, "Bu kararı verirken, ilerisi için hakkımı saklı tutuyorum" dedi.

İstanbul Haber Servisi - TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, "Yeni bir partinin kurulması söz konusu değil, DYP kongresinde genel başkanlığa aday olmayacağım" söyledi. Beraberinde sekiz milletvekiliyle birlikte dün Almanya'ya giden Cindoruk, hareketinden önce havaalanında bir basın toplantısı düzenledi. Ziyaretinin Federal Almanya Meclis Arkası Sa. 15, Sü. 6'da

Asil Nadir dava açıyor

▶ Asil Nadir yine İngiliz gazetelerinin ilk haberleri arasına girdi. Nadir, "Yargıca rüşvet komplosunu karıştırma ilişkin ifade veren iki tanık, yalan söylediklerini açıkladılar" dedi. 15. Sayfada

Moskova'da yasaklı yıldönümü

▶ Rusya'da Bolşevik Devrimi'nin 76. yıldönümü kutlamaları, başkent Moskova'da gösteri yasağı nedeniyle sönük geçti. 9. Sayfada

İNGİLİZ İŞÇİ PARTİSİ:

Ankara özür dilesin

▶ Parti Sözcüsü Pendry, "Türk polisi, M. United taraftarlarını, ayrım yapmadan gözaltına alma, yanlış bir uygulamıştır" dedi. Sporda

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Uzlaşma!..

Ekim 1991 seçimlerinden sonra kurulan DYP-SHP koalisyon hükümeti iki yılını dolduruyor. Gerçi bu arada Başbakan değişmiş, Sayın Demirel cumhurbaşkanı seçilmiş, yerine Sayın Çiller geçmiş, hükümetin DYP kanadındaki eski bakanlar gitmişler, yerlerine yenileri gelmiştir; ama, bütün bunlar kişisel değişikliklerdir.

Önemli olan, iki partinin 1991 seçimlerinden sonra kurdukları ortaklık ve imzaladıkları koalisyon protokolüdür. Bu belge üç hedefe dönüktü: 1) Demokratikleşmeyi gerçekleştirip 83 rejimini aşmak, 2) Enflasyonu geriletip ekonomiyi düzeltmek, 3) Terörü yenerek ülkede güvenliği sağlamak.

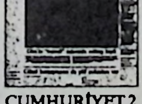
Sayın Demirel Çankaya'ya çıktıktan sonra Başbakan olan Tansu Çiller'in önünde de bu üç hedef duruyordu; bugün de koalisyon hükümetinin önünde bu üç hedef var.

Aradan geçen iki yılda ne yazık ki demokratikleşme yolunda yeterince ilerleme sağlanamadı; enflasyon oranında bir düşüş gerçekleşmedi, terör daha da azgınlaştı. Bu durumda Başbakan Tansu Çiller, kamuoyuna şu çağrıyı yapıyor: *Benimle iki yıl daha birlikte yürürseniz sorunların hepsini aşarız.*

Bu çağrının anlamı nedir? İki yıldan beri göz doldurucu bir mesafe alamamış olan koalisyon hükümetiyle iki yıl

Arkası Sa. 15, Sü. 6'da

HERGÜN

CUMHURİYET 2

Almanya'da AIDS skandalı büyüyor

▶ Kanları testten geçirmeden hastanelere satan özel kan bankasının bu tutumu Almanya'da paniğe yol açtı. AIDS virüsünün birçok kişiye geçtiği sanılıyor. Sağlık bakanlığı herkesi ücretsiz test olmaya çağırdı

DİLEK ZAPTÇIOĞLU

BERLİN - Hastaneye yatıp ameliyat olan ve bu arada kendisine kan verilen herhangi bir hastaya AIDS virüsü geçmiş olabilir. Bu ihtimal, Almanya'da büyük bir paniğe yol açtı. Sağlık Bakanı 1982'den bu yana kan alan herkese bedava AIDS testi yaptırmasını önerirken, virüsün bulaşma ihtimalinin ancak milyonda bir olduğu söyleniyor. Skandal üzerine AIDS testi yapan merkezlere hücum yapıldı.

Hemen geçen hafta Koblenz kentindeki bir özel kan bankasının elindeki kanları üzerinde AIDS testinden geçirmediğinin ortaya çıkmasıyla başladı. UB Plasma adlı şirket, uzun süredir iflasın eşiğindeydi ve bu nedenle elindeki bütün kan numunelerine AIDS testi yapmaktan kaçınmıştı. Numunelerden bir kısmı hiç test edilmemiş, testler birkaç kana birden toplu olarak uygulanmıştı. Böylece yıllarca birkaç bin markalık tasarruf sağlayan firma, binlerce, belki onbinlerce insanın yaşamı sağlığıyla değil, hayatıyla oynadı. UB Plasma şirketi, hastanelerde kullanılmak üzere kan preparatları hazırlıyor. Ameliyat sonrası verilen kanlar, UB Plasma gibi özel şirketlerin sattığı numunelerden oluşuyor. Üstelik bunlar yalnız Almanya'ya değil, İngiltere, Fransa ve Yunanistan'a da satıldı. Olay son birkaç yılda UB Plasma kanı alan hastalarda AIDS yakalanma yoğunlaşmasıyla ortaya çıktı.

Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Özel time 'Türk' aranıyor

GÖKSEL POLAT *3 kasım*

ANKARA - İçişleri Bakanlığı, PKK'ye karşı savaşacak, **"Türk"** özel tim adayları arıyor. Bakanlık, adaylar için hazırladığı duyuruda, **"Bu broşürü, sevdiğiniz ve birlikte olmak istediğiniz arkadaşlarınıza da okutun. Yırtmayın; sizi de, sevdiklerinizi de bekliyoruz"** çağrısında bulundu.

Başbakan **Tansu Çiller'in** büyük önem verdiği özel harekât timlerine seçileceklere, Bakanlar Kurulu kararı uyarınca, 20 milyon lira net maaş bağlanacak. İçişleri Bakanlığı'nın bastırdığı duyuru amaçlı broşürde, 27 yaşından gün almamış gençler özel harekât timlerine katılmaya çağrılırken, askerliğini komando olarak yapanların sadece sözlü sınava alınacakları kaydedildi.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, memurluğa adaylık için **"genel şartlar"** arasında sayılan **"Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak"** yeterli görülürken, broşürde, adaylık için **"Türk olmak"** şartının **"Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı"** olmak anlamında konulduğunu vurguladılar. Hukukçular ise **"İçişleri Bakanlığı hukuki açıdan yanlış içinde değil. Ancak,** 'Türk olmak' **ibaresi bir niyet belli ediyor"** yorumunu yaptılar.

Bakanlıkça, 76 il emniyet müdürlüğüne gönderilen broşürde, **"Evet... Aradığımız siz olabilirsiniz! Sizi, yeteneklerinizi değerlendirebileceğiniz özel ve şerefli bir mesleğe davet ediyoruz. Siz de aramıza katılın! Milletimizin huzur ve güvenliği, vatanımızın bölünmez bütünlüğü için birlikte çalışalım"** deniliyor.

Duyuruda, bu mesleği seçenlerin sahip olacağı avantajlar şöyle sıralanıyor:

- 1993 yılı itibarıyla 7 milyon 500 bin lira ücret alacaksınız.
- Olağanüstü Hal Bölgesi'ne giren Doğu ve Güneydoğu illerinde çalışırsanız ayda 11 milyon lira net ücretiniz olacak.
- Polise tanınan lojman, sosyal tesisler ve diğer haklardan yararlanacaksınız.

Broşürde, Olağanüstü Hal Bölgesi'ne giren illerde görev alacakların ayda 11 milyon lira net ücret alacağını belirtmekle birlikte, Bakanlar Kurulu'nun benimsediği ve önümüzdeki günlerde meclise sunulacak olan bir tasarıyla, bu bölgede görev yapacak olan özel harekât timlerinin maaşları 20 milyon liraya çıkartılacak.

Broşürde, askerliğini komando olarak yapmış olanların, yalnızca sözlü sınava alınacakları ve terhis tarihinden itibaren 18 ay içinde bulundukları il emniyet müdürlüğüne başvururlarsa, işlemlerinin hemen yapılacağı belirtildi. Askerliğini komando olarak yapanların altı ay, askerliğini yapmayanların ise dokuz ay eğitim görecekleri kaydedilen broşürde, özel harekât timlerinde polis olmak için **"Türk olmak"** gerektiği vurgulanıyor.

Broşürün arka kapağında ise şu çağrıda bulunuluyor:

"Vatanımızın, milletimizin bölünmez bütünlüğü, huzur ve güvenliğine katkıda bulunmak için polis olun! Kararınızı verdiniz mi? Haydi durmayın, kararınızı verin. En yakın emniyet müdürlüğüne müracaat edin ve siz de aramıza katılın. Bu broşürü sevdiğiniz, birlikte olmak istediğiniz arkadaşlarınıza da okutun. Yırtmayın; sizi de sevdiklerinizi de bekliyoruz."

Terör, ekonominin sıçramasına engel

5 kasım

ANKARA / İZMİR (Ajanslar) - İş dünyası Güneydoğu terörünü değerlendirdi. İşadamları, sanayi odaları başkanları **"Terör, Türk ekonomisinin sıçramasını engelliyor"** ortak görüşünde birleştiler. Terörle mücadele için bölgede, yılda 100 trilyon liralık harcama yapıldığı vurgulanırken, işadamları, Silahlı Kuvvetler'in bölgede Kurtuluş Savaşı verdiğini açıkladılar. Güneydoğu ve Doğu Anadolu'daki terörün, Türk ekonomisini kilitlediği görüşünde birleşen değişik oda başkanlarının, terör ve ekonomiye ilişkin görüşleri şöyle:

Yavuz Zeytinoğlu *(TOBB Başkan Vekili):* Terörün, sonuçlanmasını beklersek, çok şey kaybederiz. Tırmanan bir terör ve durdurulamayan enflasyon...İşte, son altı ayın özeti. Ekonomik hayat devam ediyor. Yılgınlığa uğramadan faaliyetlerimize devam etmeliyiz. Ülke ekonomik olarak gelişirse, terörün elindeki silahı da almış oluruz.

Ömer Dinçkök *(TOBB Sanayi Odaları Konsey Başkanı):* Güneydoğu'da kamu yatırımlarının gerçekleşmesi ne kadar güçse, özel sektörün de bu bölgede yapacağı yatırımlar o kadar zor. Özel sektörün Güneydoğu'da yatırım yapması demek, PKK ile ortak olması demektir.

Hacı Sabancı *(Ankara Sanayi Odası Başkanı):* Türkiye'nin bugün yaşadığı en önemli sorun, terör... Ancak ekonomide de hızla tırmanan sorunlar çözüm bekliyor. Bizlerin işadamı ve sanayici olarak asli işimiz yatırım yapmak, üretmi ve ihracat gerçekleştirmektir. Güvenlik ve asayiş devletin sorunudur. Teröre karşı duyarsız kalamayız, ama çözümü bu konuda devlet getirecektir.

Memduh Hacıoğlu *(İstanbul Sanayi Odası Başkanı):* Diyarbakır'da yaklaşık bir milyon insan işsiz. Bunlar, dağa çıkmak için potansiyel adaylar. Devletin en çok yatırım yaptığı bölgede, devlete karşı isyan var. Bölgeye yatırımlar yanında sivil, demokratik ve siyasi çözümleri de götürmek gerekir.

Murat Demirer *(EBSO Başkanı):* Terör o bölgeyi ülkemizden ayırıcı bir noktaya gelmiştir. Bunun için gayretler olduğunu görüyoruz. Bu kötü yapı ekonomik gelişmeyi de etkilemektedir. Terörü

önleme gayretlerinin mali portesi enflasyonun artmasında çok önemli bir etkendir.

Feridun Alpat *(Denizli Sanayi Odası Başkanı):* Ekonomik kalkınma, terörü önlemiyor. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya bugüne kadar hakkından çok fazla para akıtılmıştır. Bu bölgede gerçekleştirilen altyapı yatırımları, Batı'dan çok fazla olmuştur. Ama, terör hâlâ durmadı.

Yılmaz Men *(Ege Genç İşadamları Derneği Başkanı):* EGİAD olarak, Güneydoğu'da yaşanan kargaşa ve güvensizlik ortamının kesin çözümlere ulaştırılması için gerekli her türlü askeri ve idari önlemlerin, en kısa sürede ulusal uzlaşma desteğini de arkasına alarak, hayata geçirilmesini zorunlu görüyoruz. Silahlı terör örgütünün haince saldırıları, bundan böyle onun anlayacağı dilden karşılık görmelidir. Silahlı mücadelenin gerektirdiği tüm strateji ve taktikler, geniş kapsamlı olarak, bölgede terörle mücadelede etkin şekilde kullanılmalıdır. Aynı sertlikte karşılık gören terör örgütünün bölgedeki etkinliği ve moral desteği bir kez kırıldıktan sonra, hızla ekonomik önlemler devreye sokulmalı ve bölge insanının yaşam koşulları, terörün bir daha ortam bulmasını önleyecek şekilde düzenlenmelidir.

Koalisyon ortaklarının, ayrı tellerden çalmaları bu mücadelenin sonuca ulaşmasını engellemektedir. Kısacası, terörün üzerine gidecek olan devleti yönetenler, ilk önce kendi aralarında uzlaşmayı sağlamalıdırlar.

Güneydoğu'nun maliyeti 100 trilyon

5 kasım

ANKARA (ANKA) - Doğu ve Güneydoğu'da yaşanan terörün devlete maliyetinin, yıllık 100 trilyon lirayı bulduğu belirlendi.

Kuzey Irak'a yapılan bir harekâtın maliyeti 13 trilyon lira olarak saptanırken, bölgeye güvenlik görevlileri için götürülen altyapı hizmetlerinin yıllık maliyeti 30 trilyon olarak gösterildi. Bölgede çalışan kamu görevlileri ile örtülü ödenekten maaş alan MİT görevlilerinin maliyeti yaklaşık 10 trilyon, köy korucularına ödenen para ise 5 trilyon olarak ifade edildi.

Ankara Sanayi Odası'nın yaptığı araştırmada, Güneydoğu'da görevli 44 bin 372 köy korucusunun devletten aldığı maaşın, 3 milyon 120 bin lira olduğu belirtildi.

Bu maaşın yanında koruculara yapılan yiyecek, giyecek ve cephane yardımları da gözetilerek koruculuk sisteminin devlete maliyeti yıllık 5 trilyon olarak saptandı.

Araştırmada, devletin bölgede çalıştırdığı 180 bin memura ödediği olağanüstü hal tazminatı **"Apo tazminatı"** olarak adlandırıldı ve bu tazminatın tutarı, 3 trilyon 600 milyar olarak gösterildi. Bu rakamın, 657 sayılı yasanın dışında kalan askeri ve adli personel ile örtülü ödenekten maaş alan MİT mensuplarına ödenen parayla birlikte 10 trilyonu aştığına dikkat çekildi.

Bölgede 1991-1992'de yapılan 7 bin 195 polis lojmanı, 55 cezaevi, 353 jandarma karakolu ile 967 jandarma lojmanının maliyeti ise 30 trilyon olarak ifade edildi.

Araştırmada, yapılan kara ve hava harekâtlarının maliyeti, sınır ötesi operasyon maliyetinden hareketle belirlenmeye çalışıldı. Kuzey Irak'a yapılan bir harekâta 18 tabur asker ile bin köy korucusunun katıldığı, harekât sırasında hava kuvvetlerine ait jet uçaklarının 900, helikopterlerin 70 sorti yaptığı kaydedildi. Bir savaş uçağının bir sortilik maliyetinin 120 milyon lira, helikopterin maliyetinin ise 80 milyon lira olduğu ifade edilerek, toplam maliyetin 13 trilyonunun üzerinde olduğu belirlendi.

Bölgeye yapılan **"görünmeyen harcamalarla"** birlikte terör maliyetinin yıllık 100 trilyonu aştığı belirtilen araştırmada, bu konudaki uzman görüşlerine de yer verildi.

ASO araştırmasında, **"Bölge ekonomisinin durma noktasına geldiği"** belirtildi. Bu durumun yol açtığı zarar ile 1.5 milyar dolarlık turizm kaybının 100 trilyonluk terör maliyetine dahil olmadığına dikkat çekilerek, **"Bütçe açığının asıl nedeni, terör harcamalarıdır"** görüşüne yer verildi.

Avrupa ile gümrük pazarlığı

HALUK GERAY *9 kasım*

ANKARA / BRÜKSEL - Brüksel'de dün başlayan Türkiye-Avrupa Topluluğu (AT) Ortaklık Konseyi'nde, Türkiye ekonomisinin geleceği konusunda pazarlık yapılıyor. Hem AT hem de Türk yetkililer, **"Düşünülmeden girilecek bir gümrük birliğinin Türkiye için tehlike taşıdığını"** belirttiler.

Gümrük birliğinin, AT'nin istediği şekliyle oluşması durumunda, Türkiye'deki bazı sektörlerin çökmesinden ve Türkiye'nin dış ticaret açığının katlanarak ekonomik-toplumsal istikrarsızlığa yol açmasından kaygı duyuluyor.

AT, Türkiye ile gümrük birliği kurulacaksa, bunun kendileri açısından en çok yarar getirecek, yeni koşullara uygun **"tam gümrük birliği"** olması için baskı yapıyor. Türkiye ise gümrük birliğini, 1964 Ankara Antlaşması ve 1974 Katma Protokolü'nde öngörüldüğü şekliyle, **"temkinli"** olarak gerçekleştirmek istiyor. İki yaklaşım arasındaki pazarlığın sonucunda, gümrük birliğinin kapsamı belli olacak.

Üst düzey bir AT yetkilisi, gümrük birliğiyle, Türkiye'nin alacağı **"risk"** konusunda şunları söyledi:

"Gümrük birliğine gitmek risktir, tehlikedir. Ama göze alınmaya değer bir risktir. Hayat da bir risktir. Hükümetiniz gümrük birliğini istiyor. Herhalde Sayın Çiller ve ekonomi bürokratları, Türkiye'nin ekonomisini herkesten iyi biliyorlar. Biz, gümrük birliği olsun diye Türkiye'ye baskı yapmıyoruz. Bunu siz istiyorsunuz. Eğer olacaksa, bizim isteklerimiz önem taşıyor. Ben Türkiye'nin yerinde olsaydım, en azından bir-iki yıl daha beklerdim."

Gümrük birliği, bir ülkedeki malların, gümrük birliği içindeki ülkelerde serbestçe dolaşması anlamına geliyor. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'deki pek çok sektörün, yüksek teknoloji ile üretim yapan AT ürünlerine dayanamayacağı hesaplanıyor. Bu durumda, gümrük birliği içindeki bir ülke, belli bir sektörün çökmesini engellemek amacıyla, uluslararası anlaşmalarda bulunan **"kollama"** (safeguard) hükümetlerini harekete geçirebiliyor. Buna da Türkiye ile AT arasında kurulacak bir mekanizmanın karar vermesi gerekiyor.

AT yetkilileri, gümrük birliği kurulduğunda, Türk ekonomisinde **"yeniden yapılanma"** yaşanacağını ve belli sektörlerin yerini başka sektörlerin alacağını belirttiler. Türkiye'nin **"mukayeseli üstünlüğe"** sahip olduğu alanlarda rekabet şansının olabileceğini değerlendiren AT yetkilileri, buna örnek olarak tekstil sektörünü ve küçük-orta işletmeleri gösterdiler.

Ayrıca, yabancı sermaye girişinin artacak olması ve hizmetlerden elde edilecek gelirlerin katlanmasının Türk ekonomisini olumlu yönde etkileyeceğini vurguladılar. AT yetkilileri, kendilerinin anladığı **"tam gümrük birliğinde"**, Türkiye'nin dış ticaret açığının katlanarak artma olasılığı olduğunu; böyle bir durumda Türk hükümetinin, **"AT'den bir şey beklemeden"** gereken önlemleri alması gerektiğini kaydettiler.

AT'nin **"tam gümrük birliği"**nden anladığı, Türkiye'nin, AT'nin ticaret politikalarına **"aynen"** uyması. Bu politikalar içinde, AT'nin sınırlarında üçüncü ülkelere karşı uygulanan dış ticaret politikaları, rekabet yasası, fikri haklar, anti-damping yasaları, diğer ticaret yasaları ve AT'nin **"tercih"** politikaları yer alıyor. Brüksel'de başlayacak görüşmelerde, AT tarafı bu konuları kabul etmesi için Türkiye'ye baskı yapıyor.

Buna karşılık Türkiye, görüşmelerde, gümrük birliğinin kurulmasıyla AT'ye tam üyeliğinin otomatik olarak gerçekleşmeyeceğine dikkat çekerek, Türkiye'den **"yapabileceği fedakârlıktan daha fazlasının beklenmemesi"** gerektiğini vurguluyor. Ankara, **"Onların anladığı gümrük birliğine yaklaştığımız ölçüde, AT'den yardım almamız gerekir. AT ise bırakın ek yardımda bulunmayı, 1.6 milyar dolarlık Dördüncü Mali Protokolü bile Yunan engeli nedeniyle gerçekleştiremiyor. Ayrıca tam üyeliğimizin de gündemde olması gerekir. Henüz bu yönde de zaman belli değil"** yorumunu yapıyor.

11 Kasım

ORHAN BURSALI *11 kasım*

1960'ların devrimci gençliği, dünyayı ve hayatı kendisiyle başlatmak inkârcılığına sapmadı. Uygarlığın geçmişten yarına uzanan tarihi zinciri içindeki yerinin bilincindeydi.

Her düşünen insanın, yarına dönük yüzünün tarihi kökleri vardır. Bu bir düşünce akımı için de siyasi hareket için de böyledir. Hiçbir şey, hiç kimse yoktan var olmadığına göre!

Gençliğin büyük bölümü, Türkiye ve dünya tarihindeki köklerini arayışında **Mustafa Kemal**'le karşılaştı.

O'nun, milli kurtuluşçu, bağımsızlıkçı ve devrimci özüyle birleşti. Büyük çoğunluk, sosyalizm ütopyasını gerçekleştirmede en azından **Mustafa Kemal**'in bu özelliklerinden destek aldı.

★★★

Bugün **Mustafa Kemal** tartışılıyor. Birileri, bugünkü devletin yer yer çürümüş, antidemokratik yapısının, ülkede demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla hayata geçirilememesinin nedeni olarak **Mustafa Kemal**'i görüyor. Çağdaş demokrasiyi istemek, temel hak ve özgürlükleri savunmak için Mustafa Kemal'e de vurma gereğini anlamak zor.

Olayları ve kişileri, kendi tarihsel koşulları, çevresel etkileşimleri içinde değerlendirdiğinizde bir anlamı vardır. Bunun sonucunda, kişi ve olayın ana karakteristik çizgilerini ortaya çıka-

rırsınız.

Bu ana çizgiler ve özellikler, binbir olayın, onlarca yılın içinden süzülmüş, zamanın törpüsüne dayanmış ve bugüne kalmıştır: O, milli Kurtuluş Savaşı kahramanıdır. Bağımsızlıkçıdır. İnsanlığın çağdaş yüzüne dönüktür. Türkiye'yi, insan ve kültür olarak Ortadoğu'nun, Arap ülkelerinin sığlığı, kokuşmuşluğu, geri kalmışlığı dışına çıkarmaya çalışmış ve bunu kısmen de başarmıştır.

Tabii bu değerlendirmeyi yaparken kullandığınız bilimsel bir yönteminiz, tarihe ve geleceğe karşı tavrınız ve bakışınız önemlidir. **Mustafa Kemal'**in güncelleştirdiğimiz bu özelliklerinin, bugünün koşulları içinde anlamlı olduğunu da bilmek gerekir.

Biz tarih değiliz. Yaşanılan dönem hepimizi etkiliyor. Yarınki nesiller başka koşullarda yaşayacaklar ve belki de **Mustafa Kemal'**i sadece Türkiye'nin kurucusu olarak anımsayacaktır.

Eğer anımsarlarsa tabii.

Zamanın göreceliğinin, yasasının gereğidir bu.

Ancak **Mustafa Kemal'**in şu sözleri zamanın göreceliğinden bağımsız, evrenin 20 milyar yıllık, yeryüzünün 4 milyar yıllık devinimiyle uyumludur ve bütün zamanlara meydan okur:

"Ben manevi miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım ilim ve akıldır."

Konuşmanın bundan sonraki akışı şöyle: *"Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü zorluklar karşısında, belki gayelere tamamen eremediğimizi, fakat asla taviz vermediğimizi, akıl ve ilmi rehber edindiğimizi onaylayacaklardır. Zaman süratle ilerliyor; milletlerin, toplumların, kişilerin mutluluk ve mutsuzluk anlayışları bile değişiyor. Böyle bir durumda, asla değişmeyecek hükümler getirdiğini idda etmek, aklın ve ilmin gelişimini inkâr etmek olur. Benim Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde, akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse manevi mirasçılarım olurlar."* (1937).

Zamanın sınırını aşan bu duygu ve düşünceleriyle birleşiyorum **Mustafa Kemal'**in.

Öğrencilerin ruh sağlığı bozuk

14 kasım

ANKARA (UBA) - Okulların öğrencilerin ruh sağlıklarını geliştirmediği, tam tersine bozduğu öne sürüldü.

Öğrencilerin yüzde 91'i öğretmenlerin otoriter tutumlarından yakınırken yüzde 89'u öğretmenlerin **"esnek, hoşgörülü ve demokrat"** olmasını istedi.

Öğretmen Dünyası dergisinde yer alan bir araştırmaya göre öğrencilerin ruh sağlıklarının olumsuz etkilenmesinde en önemli etken, öğretmen-öğrenci ilişkilerindeki otoriter yaklaşım.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri tarafından yapılan bir ankette öğrencilere yöneltilen, **"Öğrenim yaşamınız boyunca öğretmenlerde en çok gözlediğiniz üç olumsuz davranışı belirtiniz"** sorusuna öğrenciler yüzde 91 oranında **"otoriter davranış"** yanıtını verdiler. Bu sorunun yanıtlarında ikinci sırayı yüzde 73 ile **"notu baskı aracı olarak kullanmak"**, üçüncü sırayı da yüzde 71 oranıyla **"öğrenciye karşı ilgisizlik"** yanıtı aldı.

Kendilerine madde madde yöneltilen öğretmenlerdeki olumsuz davranışlarla ilgili sorulara öğrenciler, yüzde 61 oranında **"öğrenciye karşı saygısızlık"**, yüzde 49 oranında **"iyi ders anlatamamak"**, yüzde 47 oranında **"devamsızlığa aşırı dikkat"** ve yüzde 37 oranında **"bilgisizlik"** yanıtını verdiler.

Aynı anket kapsamında yer alan **"Bir öğretmenden en çok beklediğiniz üç davranış nedir"** sorusuna yüzde 89 oranında **"Esnek, hoşgörülü, demokrat olması"** yanıtı verildi. Bu soruya verilen yanıtlara göre bir öğretmenden beklenen diğer olumlu özellikler ise şöyle:

"Arkadaşça davranması (yüzde 87), iyi ders anlatması (yüzde 83), öğrenciye saygılı olması (yüzde 61), bilgili, alanına hakim olması (yüzde 57), psikoloji bilgisine sahip olması (yüzde 56)."

Özelleştirme direniş getirir

IŞIK KANSU *16 kasım*

ANKARA - Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin (KİT) özelleştirilmesinin, işten çıkarmalar nedeniyle direnişle karşılaşacağı kanısına vardı. Direnişin önlenmesi için gerekli sosyal güvenlik önlemlerinin alınmasını isteyen kurul, işsizlik sigortası uygulamasının zorunluluğuna dikkat çekti.

Başbakanlık'a bağlı Milli Prodüktivite Merkezi'nin ardından Yüksek Denetleme Kurulu da özelleştirmenin taşıdığı sakıncalar konusunda hükümeti uyardı.

Yüksek Denetleme Kurulu, KİT'lerin özelleştirilmesinde, yarım kalmış yatırımların nasıl değerlendirileceğinden, geri kalmış yörelerdeki yatırımların kârlılık garantisinin ne biçimde verileceğine değin

birçok sorunun açıklığa kavuşmadığını vurguladı. Kamu payı yüzde 15 oranının altında bulunan şirketlerdeki iştirak paylarının özelleştirilmesine öncelik verilmesini öneren kurul, tekel konumunda olan kuruluşların özelleştirilmesi halinde, bu konumlarının sürmemesi gerektiğini dile getirdi. Kurul ayrıca, stratejik önemi bulunan kuruluş ve sektörlerin yabancı sermaye egemenliğine bırakılmaması için önlem alınmasını da gündeme getirdi.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun, KİT'ler ile ilgili hazırladığı raporda; özelleştirmenin bir amaç değil, KİT'lerin yeniden yapılanmasının ve ekonominin rekabetçi piyasa yapısına kavuşturulmasının bir aracı olarak görüldüğü kaydedildi. Bu açıdan, ülkenin kısıtlı sermaye birikiminin, öncelikle özelleştirilen kuruluşların yeniden yapılandırılması ve çalışanların çıkarlarının korunması yönünde kullanılmasının önem taşıdığına işaret edilen raporda, şu görüşlere yer verildi:

"Özelleştirilecek kuruluşlardaki fazla istihdamın kaldırılması ve çalışanların güvenlik kapsamına alınması için işsizlik sigortası uygulamasına gidilmesi gerekli görülmektedir. Özelleştirme faaliyetlerini yürütmek ve yönlendirmek üzere, her yönüyle güçlü ve kalıcı bir organizasyon oluşturulamamıştır. Özelleştirme faaliyetlerine katkıda bulunabilecek çeşitli kamu ve özel müesseseler arasında, yapıcı bir işbirliği ve koordinasyon tamamen sağlanamamıştır. Gerekli uzlaşma ortamının ve siyasi kararlılığın oluşması, özelleştirmede başarının anahtarlarındandır.

Tekel konumunda olan kuruluşların özel sektöre devredildiklerinde de bu konumlarının devam etmemesi, stratejik önemi bulunan kuruluş ve sektörlerin yabancı sermaye hakimiyetine bırakılmaması için gerekli ekonomik ve yasal önlemler geliştirilmelidir. Ancak bu önlemler, özelleştirmeyi ve diğer faaliyetleri gereksiz yere sınırlamamalıdır."

KİT'lerin üst yöneticilerinin sık değiştirilmesinin, istikrarı bozduğu, uzun vadeli planlar yapılmasına, belirli hedeflere ulaşılmasına önemli bir engel oluşturduğuna değinilen kurul raporunda, KİT'lerin müdahalelerden uzak, özerk bir yapıda çalışmaları gerektiği belirtildi.

Selda: Müziğimin fazla alıcısı yok

GÜNEŞ GÜRSON *16 kasım*

ANKARA - Gazetemiz yazarı **Uğur Mumcu**'nun anısına, **"Uğur'lar Olsun - Mumcu'ya Ağıt"** adlı eseri besteleyen ve seslerinden **Selda Bağcan, "Uğur'lar Olsun"** ismini verdiği kasetinin, kendi eserlerinden oluşan düzenlemesiyle önümüzdeki ay yeniden piyasaya çıkacağını söyledi.

Sözlerini gazeteci **Ali Çınar**'ın yazdığı Mumcu'ya Ağıt şiirini Türk halk müziği formunda bestelediğini belirten Bağcan, bu bestenin kısa zamanda halka ulaşması için karma bir kaset oluşturduklarını söyledi.

Kasette **"protest"** eserlerin de yer aldığına dikkat çeken Bağcan, Türkiye'de protest müziğin fazla alıcısı olmadığını savundu.

"Türkiye'de Protest Müzik" adıyla bir süre önce piyasaya çıkan kasette, ilk eser olarak **"Uğur'lar Olsun - Mumcu'ya Ağıt"** yer alıyor. Ali Çınar'ın şiirinden **Arif Sağ**'ın düzenlediği eserin bestecisi Selda Bağcan, aynı zamanda eseri seslendiriyor. Kasette Bağcan'ın **Musa Eroğlu** ile birlikte seslendirdiği **"Pir Sultan Ölür Dirilir"** adlı eser de bulunuyor. Bağcan tarafından düzenlenen kasette Grup Piramit ve Grup Kesmeşeker'in yapıtlarının yanı sıra anonim olarak hazırlanan eserler de yer alıyor .Bağcan ile bir süre önce piyasaya çıkan ve karma eserlerden oluşan **"Uğur'lar Olsun"** kaseti üzerine konuştuk.

- Uğur'lar Olsun kaseti ve Mumcu'ya Ağıt düşüncesi nasıl ortaya çıktı?

- Uğur Mumcu'nun ölümünden hayli sonraydı. Nisan ayında, onun gibi gazeteci olan bir arkadaşımız Ali Çınar, bana bir şiir gönderdi. Şiiri okudum. Çok beğendim. Etkilendim. Hatta başlangıçta bestelemek niyetinde değildim. İskenderunlu bir ozan arkadaşımız var. Ona bir kaset yapacağız. Ona faksla yolladım. **"Bir şiiri bestele, senin kasetinde yer alsın"** dedim. Sonra bu arkadaştan bir ses çıkmadı. Yolladım, öylece kaldı. Sonra da unuttum. Fakat bir gün dolapları karıştırırken yaz aylarında, şiir elime geldi. Hani dolaplar öyle karıştırılır ya. Şiire tekrar baktım. Bağlama da yanımda duruyor, çalışma masamda. O gün günümdeymişim demek ki. Bağlamayı elime aldım. Sözler ve müzik bir anda döküldü. Yani bir seferde çıktı. Üzerinde hiç çalışmadım. Yaptığım en doğru bestelerden biri oldu.

- Neden karma bir kasette yer aldı?

- Ben besteci değilim. Ama Türkiye'de beste yapan olmadığı için bizler kendi bestelerimizi kendimiz üretmek zorunda kalıyoruz. Ama iyi de oldu. 10 dakika içinde ve bir seferde ağzımdan döküldü, Türk halk müziği formunda. Üstelik ben, halk müziği formunda beste yapan birisi değilim. Ama yaptığım besteyi çok beğendim. Ve bu bestenin halka ulaştırılması gerektiğine inandım.

Kendi kasetimin de yayımlanmasına epeyce zaman vardı. Çünkü önümüzdeki yaz aylarında çıkacak. Diğer sanatçı arkadaşlardan topladığım şarkılarla bir karışık kasette yer almasını düşündüm. Kasetin ismi, **"Türkiye'de Protest Müzik."** Üstelik, rock parçalar da var.

Bu kasette, protest müziğin çok geniş bir yelpazesi var. Tabii ki dar bir kitleye hitap edeceği besbelli. Protest müziğin çok fazla alıcı yok. Benim, kendi başıma tirajım çok yüksek. 500 binlerde seyrediyor. Fakat bu kesit karışık olduğu için sadece 20 bin adet bastık. Bazı gazeteler, kaset sayısı konusunda spekülasyonlar yaptılar. **"Çok satıyor"** dediler. O dönemde sadece 20 bindeydi. Şimdi yeni baskı yapıldı, şu anda 50 bin basıldı.

- Bundan sonraki çalışmanız ne olacak?

- Kasetteki şarkıların tümünün benden olmaması, eleştiri aldı. Halktan bu tip şikâyetler aldım. Sadece bir parçayı dinleyip başa sarıp tekrar dinliyorlarmış. Kasetin arkasını dinleyemediklerini söylediler. Bu nedenle arka yüzüne, kendi şarkılarımı koymayı düşünüyorum. Ben, daha önce, bugüne kadar yayımlamış olduğum başka firmalardaki şarkılarımın yayın haklarını satın aldım.

Bunlardan seçtiğim türkülerimle kaseti yeniden düzenlemeyi düşünüyorum. Bu yeni düzenleme, bir aya kadar çıkacak.

Namussuzlar Koalisyonu!..

İLHAN SELÇUK *17 kasım*

Çoğu zaman duyarsınız, Atatürk dönemine dudak bükmek isteyen kimi geri zekâlı, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarını vermek için bir örnek verir:

- *O zaman bu ülkede topluiğneyi bile dışarıdan getirdik, şimdi otomobil üretiyoruz.*

Doğrudur..

Fes yapmak için gerekli kırmızı kumaşı Avusturya'dan ithal eden Osmanlı İmparatorluğu'nun payitahtı İstanbul, ekmeklik buğday ununu Odesa'dan gemiyle getirirdi.

Osmanlının geriliğini Türkiye Cumhuriyeti'ni yenmek için kullanan hamamböceği, **Mustafa Kemal**'in elinde sihirli değnek olmadığını bilmez mi? Atatürk, 1923 Devrimi'yle birlikte, **Hazreti Musa**'nın asasını Anadolu'ya doğru sallayıp toplumu bir kalemde endüstri aşamasına mı ulaştıracaktı?..

Diyorlar ki:

- *Atatürk baskı rejimi kurdu..*

*"İstibdat"*tan başka siyasi rejim tanımamış Osmanlı toplumunda sanki demokrasi vardı da Mustafa Kemal yok etti...

★

20'nci yüzyılın ilk çeyreğinde Anadolu'da gerçekleşen *"Aydınlanma"*yı, milli demokratik devriminin felsefi içeriğini kavramadan değerlendirmeye olanak var mı? Kadını insan yerine saymayan bir dinsel ortamda padişahlığı ve hilafeti yıkmadan nasıl çağdaş demokrasiyi kuracaktın?

Aradan 70 yıl geçti; 21'inci yüzyıla 7 kaldı; kurabiliyor musun demokrasiyi? Elini kolunu tutan var mı? Bir ülkede halk çoğunluğu belirli bir aşamaya gelmeden, sanayi devrimi gerçekleşmeden demokrasiyi kurmanın güçlüğünü yarım yüzyıldan beri anlamadık mı? Bir milyar nüfuslu İslam dünyasında bugün Türkiye'nin demokrasiye en yakın toplum oluşu 1923 Devrimi'nin sayesindedir.

12 Eylül'ün faşist generalleriyle işbirliği yaptıktan sonra dört elle *'83 Rejimi'*ne sarılanlar, bugün ülkedeki garip medyanın estirdiği yalan rüzgârının gülleridir. Haramzedelerin sofralarında çanak yalayarak Mustafa Kemal'e saldırır, şeriatçı ve Kürtçülerden alkış toplarlar.

★

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yarım yüzyıl geçti; dünya değişti.

Atatürk 1938'den beri yok..

Eski sömürgeler bağımsız devlet oldular; otomobil de üretiyorlar, televizyon da, bilgisayar da!.. Mekanik endüstri aşıldı, elektronik sanayi aşamasına geçildi; Türkiye'nin *"Biz eskiden topluiğne yapamazdık, şimdi otomobil üretiyoruz"* diye övünmesine olanak kalmadı. 1923 Devrimi'nden 2'nci Dünya Savaşı'na kadar dünyada 50 bağımsız devlet vardı; Türkiye Cumhuriyeti bunların arasında en onurlu yeri tutanların saygısını kazanmıştı; Avrupa ve Asya ölçeğinde dış politika üretiyordu.

Şimdi neredeyiz?..

2'nci Dünya Savaşı'nda **Hitler**'in, **Stalin**'in, **Churchill**'in sataşmayı, işgali, çatışmayı ve kullanmayı göze alamadığı bu ülke ne zamandan beri şamar oğlanına dönüştü, bilmeyen var mı?

★

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok partili rejime geçtik. 1950'den başlayarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan gelen Kürt milletvekilleri demokrasiyi mi istiyorlardı? Yoksa ortaçağ karanlığında aşiret ve ağa düzeninin sürmesini mi? İlk serbest seçimle iktidara gelen Demokrat Parti'nin ilk işi Arapça ezanla bir-

likte özgürlükleri kısmak olmadı mı?

Doğu'da yoksul köylü adına toprak reformu isteyen aydınların, partilerin, Kemalistlerin seslerini boğmak için kurulan namussuzlar koalisyonu, Kürt ağalarıyla İstanbul sermayesi ittifakından oluşmuyor muydu?

Yoksa Atatürk, Anıtkabir'den çıkıp da bu toplumun demokrasiye geçmesini mi önledi?

1950'lerde 141-142'nci maddeleri Meclis'te ağırlaştıran Kemalistler miydi? Yoksa toprak ağasıyla sermayeciden oluşan kutsal ittifak mı?

Atatürk'ün kurtarıp bağımsızlığa kavuşturduğu ülkeyi bugün şeriat karanlığının ve Kürtçü bölücülüğün çaprazında parçalanmanın eşiğine getirenler kimler? Haydi bunun suçunu da solculara, sosyalistlere, Kemalistlere yükleyin!..

Havalar soğudukça doğalgaz ısınıyor

MEHMET DEMİRKAYA *20 kasım*

Uğruna, İstanbul'un neredeyse bütün cadde ve sokaklarının kazıldığı doğalgaza talep, kış aylarında patlama noktasına geldi. İGDAŞ Genel Müdürü **Turgay Baylav,** ağustos ayında 25-26 bin olan doğalgaz kullanan abone sayısının 18 kasım itibarıyla yaklaşık 70 bin olduğunu, bunun yılbaşında yüz bini zorlayacağının tahmin edildiğini söyledi. Doğalgaz kullanan daire sayısının her gün yaklaşık bin 500 arttığını belirten Baylav, yurttaşların doğalgaz tesisatı döşeyecek tecrübeli firma bulmakta zorlandıklarını ileri sürdü.

Doğalgazın yüzde 95'i metan gazından oluşuyor. Külsüz, dumansız ve zehirsiz bir yakıt. Havayla karıştığında tam bir yanma sağladığından yanma sonucu karbonmonoksit gazı oluşmaz. İçinde kükürt olmadığı için kükürtoksitleri gibi çevreye ve insan sağlığına zararlı kimyasal maddeler çıkarmıyor. Bu nedenle temiz ve **"çevre dostu"** bir yakıt olarak adlandırılıyor.

İstanbul'da doğalgazı dağıtan İGDAŞ yetkilileri, doğalgazın aynı zamanda **"cep dostu"** olduğunu söylüyor.

İstanbul'da doğalgaz kullanmak üzere başvuran abone sayısı 160 bin. Doğalgaz kullanan abone sayısı ise yaklaşık 70 bin. Bu sayı, İGDAŞ Genel Müdürü Turgay Baylav'ın verdiği bilgiye göre her gün yaklaşık bin 500 artıyor. Başvuru sayısının da her gün arttığını belirten Baylav, başvuruda bulunup da doğalgaza dönüşümün sağlanamamasını şöyle açıkladı:

"Doğalgaz için başvuru yaptıktan sonra aboneler tesisatı döşeyecek olan firmalardan teklif alıyorlar. Abonelerin bu firmaların tekliflerini değerlendirmeleri dahi bir, bir buçuk aylarını alıyor.

Ya apartmanda parayı denkleştiremiyorlar ya firma üzerinde karar veremiyorlar ya da fiyat artışlarından zarar görmek için 'şimdi abone olayım da ilerde kararımızı veririz' diye düşünüyorlar. Yoksa abone olup da idareden kaynaklanan sorunlar nedeniyle doğalgaz dönüşümü sağlanamaması gibi bir durum söz konusu değil. Belki çok cüzi miktarda, abone olduğu halde kutusu konmamış olabilir, atlanmış olabilir. Bunları da süratle tamamlıyoruz."

Projenin uygulama sırasındaki kontrolünün proje mühendisine ait olduğunu belirten Turgay Baylav, bir milyon 350 bin lira olan katılım payının altı aya kadar taksitlendirilebildiğini, çok yüksek daire sayısının olması halinde vadenin 24 aya kadar uzatıldığını söyledi. Baylav ayrıca, gaz sözleşmesi yapılırken merkezi ısıtmalar için 225 bin lira, sıcak su için 75 bin lira, mutfak için de 30 bin lira güvence bedeli alındığını belirtti.

Geçen günlerde yaşanan doğalgaz sayaç sıkıntısının aksiliklerin birbirini takip etmesi sonucu yaşandığını belirten Baylav, şunları söyledi:

"Sayaçları Fransız kredisiyle getiriyorduk. Fransız kredisiyle olduğu için de mutlaka Fransız Havayolları'nı kullanmak gerekiyor. Fransız Havayolları greve girdi.

O zaman bu sayaçları karayoluyla getirmek gerekti. Durum böyle olunca ve havaların da birden soğuması üzerine yönetim kurulumuz Sayın Sözen'in önerisiyle sayaçsız doğalgaz bağlama kararı aldı. Ama şimdi sayaç sıkıntısı giderildi. Doğalgazın metreküpü KDV dahil iki bin 808 lira."

Doğalgaz bağlanmasında yaşanan çeşitli aksaklıkların bir nedeninin, gazı kullanacak olanların tüm işlerini son iki aya bırakmalarından kaynaklandığı ileri sürülüyor.

İGDAŞ yetkilileri sıkıntıların önemli bir bölümünün de evlere tesisat döşeyen firmalardan kaynaklandığını söylüyor.

Baylav, **"Gelen şikâyetlerde 'tesisatçı iki üç saat çalışıp gidiyor' deniyor. Firmalar iki saat bir yerde, üç saat başka bir yerde şeklinde çalışıyor"** dedi.

Evlere döşenen tesisatların önemli bir bölümünün de hatalı çıkmasının sıkıntı yarattığını belirten Turgay Baylav, kontrol elemanlarının bir binaya birkaç kez gitmek zorunda kaldığını söyledi.

Kat mülkiyetine tabi olan binalarda, apartmanından yüzde 51 doğalgaz kullanmaya dönük yönetim kurulu kararı alınması gerekiyor. Bu karar bireysel kullanıma yönelik olabilir, merkezi ısıtmaların dönüşümüne yönelik olabilir.

Yönetim kurulu kararı alındıktan sonra apartman yöneticisi bir başvuru formu doldurarak İGDAŞ'a veriyor. Formu verirken abone katılım payını ödüyor. Şimdi daire başına bir milyon 350 bin lira olan abone katılım payını ödedikten sonra abone numarası alıyor.

Bundan sonra bir proje yapımcısı ile anlaşma yapmak gerekiyor. Tescilli makine mühendisine hazırlatılan dört kopya halindeki proje İGDAŞ'a onaylanmak üzere veriliyor.

İGDAŞ tarafından onaylanan proje kopyalarından

ikisi yapımcı mühendise veriliyor. Bunlardan bir tanesi tesisatı yapacak olan firmaya, bir diğeri de apartman yöneticisine veriliyor. Yapımcı firmanın projeye, TSE ve İGDAŞ uygulama kurallarına sadık kalarak ve uygun malzemeyi kullanarak işi tamamlaması gerekiyor. İş bittiğinde İGDAŞ'a kontrol için başvuruda bulunuluyor. Bu başvuru yapıldığında İGDAŞ kontrol tarihini veriyor. Kontrole gelindiğinde proje aleyhine bir şey yoksa ve hava ile yapılan testte de bir problem yoksa sayaç bağlama izni verilerek sayaç bağlanıyor. En son gaz açma operasyonu yapılıyor.

Milliyetçi Çiller!..

HİKMET ÇETİNKAYA *21 kasım*

Televizyondan Başbakan **Tansu Çiller**'in konuşmasını izliyorum.

Bir grup izleyici, tribünlerden sürekli olarak tempo tutuyor:

"Milliyetçi Çiller!.."

DYP'nin Ankara Atatürk Spor Salonu'nda 4. Olağan Büyük Kongresi yapılıyor. Spiker müzik duyulsun diye konuşmasını zaman zaman kesiyor.

Salonda türkücü **Emrah**'ın *"Haydi Şimdi Gel"* şarkısı çalıyor.

Ama şarkının sözleri değiştirilmiş.

Şöyle olmuş:

"Haydi şimdi gel / DYP ile el ele / Haydi şimdi gel / Tansu Çiller'e..."

Tansu Çiller kürsüde oldukça rahat. Sık sık *"Dava arkadaşlarım"* diyor.

Bu arada ANAP lideri **Mesut Yılmaz**'a yükleniyor:

"ANAP lideri Sayın Yılmaz, terörün doruğa çıktığı günlerde Almanya'da zayıflama kürüne devam ediyordu..."

İlginç...

Tansu Çiller bir süredir *'zayıflama kürüne"* takmış, ANAP liderinin üzerine gidiyor. Mesut Yılmaz da Başbakan Çiller'i *"beceriksizlikle"* suçluyor.

Burada üzerinde durulması gereken nokta şu:

"O zaman niye sık sık DYP-ANAP hükümet ortaklığı gündeme geliyor?.."

Son zamanlarda DYP içinde bir kanadın, ANAP ile hükümet ortaklığı kurulması yolunda çalışmalar yaptıkları biliniyor. Üstelik bir *"milliyetçi cephe hükümeti"* kurulmasını isteyen DYP'lilerin sayısı hiç de az değil.

Böyle bir koalisyona ANAP'tan bir grup sıcak bakarken MÇP lideri **Alparslar Türkeş,** *"Neden olmasın"* görüşünde. RP lideri **Erbakan** ise yakın çevresine *"Gereği yok"* deyip ekliyor:

"Biz zaten 27 mart yerel seçimlerinde iktidara geliyoruz..."

Acaba Tansu Çiller'e yakın DYP'liler ne diyor bu konuda?

Şöyle:

"27 martta birinci parti olarak çıkacağız sandıktan. Bu işin SHP ile yürümediği bir gerçek. Ama 27 mart seçimlerini beklemek zorundayız..."

Dün sabah Tansu Çiller'i dinlerken şöyle düşündüm:

"Bir başbakan, bir siyasi parti lideri böyle mi konuşmalı?"

Tansu Çiller, hiç çaba harcamadan DYP'ye Genel Başkan seçildi ve Başbakan oldu. İlk günler demokrasiye bakış açısı kimilerine ilginç geldi. Yapacaklarını anlatınca da şöyle denildi:

"Tıpkı rahmetli **Özal** *gibi. Desteklememiz lazım..."*

Ya şimdi?

Durum oldukça değişik, sanayici ve işadamlarının büyük bölümü desteğini çekmiş; yazılı ve görsel basın eskisi gibi pek ilgili değil. Tüm bunlara karşın DYP içinde karşısına kimse çıkmıyor.

Tansu Çiller'in, DYP'nin kır kökenli, bıyıklı delegeleri, kentli bir bayana karşı *"saygı ve sevgi"* duyuyorlar.

Tansu Çiller'i dinliyorum. Dışarıda yağmur yağıyor.

Tansu Çiller laik Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı.

Konuşmasında *"laik cumhuriyetin niteliğine"* dönük hiçbir şey yok. Gün gün tırmanan *"kara tehlikeyi"* nedense görmezlikten geliyor Tansu Çiller.

Acaba neden?

Nedenini aramaya hiç gerek yok. Çünkü Terörle Mücadele Yasa Tasarısı'nın 8. maddesinde yer alan *"laik cumhuriyetin niteliği"* bölümünü ANAP ve RP ile birlikte birlikte DYP'liler çıkardı. Adalet Komisyonu'nda.

O zaman?

Tansu Çiller'in bu konuda konuşmasına gerek kalmıyor...

Türkiye'de şeriat yanlılarına ödün verenlerin başında DYP'liler geliyor. Üniversitelerde, liselerde olup bitenleri herkes biliyor.

Ama Başbakan Tansu Çiller hiç umursamıyor, tüm bu olup bitenleri. Belki görmezlikten yana bir tavır içinde.

Tansu Çiller konuşmasını bitiriyor...

Alkış, alkış, alkış...

Tansu Çiller yeniden genel başkan seçilecek. GİK'e muhaliflerden birkaç isim yerleştirecek...

Tansu Çiller kendinden emin.

Anadolu'nun bağrından çıkan bir çağdaş kadın o.

Üstelik, zengin, eğitimli, dil bilen bir lider...

Ne mutlu bize, ne mutlu Anadolu'nun kara bıyıklı DYP'li delegelerine!

Salon yıkılıyor sanki.

Delegeler, konuklar ayakta alkışlıyor, Tansu Çiller"i.

Bir coşku ırmağı oluşuyor, tribünler ayağa kalkıyor:

"Milliyetçi Çiller!.. Milliyetçi Çiller!.."

Hamidiye alaylarından aşiret zirvesine

MUSTAFA BALBAY *26 kasım*

ANKARA - Başkentte herkes birbirine soruyor:

- Aşiret reislerinin Ankara'da toplu halde ne işi var?

- Devlet bölgenin güvenliğini aşiretlere mi bırakıyor?

Güneydoğu'daki **"devlet yanlısı"** aşiretlerden 30'unun temsilcisi 18 kasımda özel bir uçakla Ankara'ya geldiler. Polisevi'ne yerleştiler. İçişleri Bakanı **Nahit Menteşe**, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Aydın İlter**, Emniyet Genel Müdürü **Mehmet Ağar**'ın katıldığı bir dizi toplantıda PKK'ye karşı düzenlenecek operasyonlar konusunda bilgilendiler. Kendi sorunlarını aktardılar. İsteklerde bulundular. Bu aşiretlerin hemen tümü koruculuğu benimsemiş durumda.

İşte isteklerinden bazıları:

- PKK'nin silahları bizimkilerden daha üstün. Bize de ağır silahlar verin.
- Bazı korucular PKK baskınları nedeniyle daha büyük yerleşim yerlerine göçtüler. Onların masraflarını verin.
- Korucu maaşlarını arttırın.
- Koruculuğun **"geçici"** statüsünü kaldırın kalıcı olsun. Bazı sosyal haklar da verin.
- 11 bin 900 kişilik yeni koruculuk kadrosunu bir an önce dağıtın.

Bu istekler İçişleri Bakanlığı'nca, genel olarak olumlu bulundu. Hükümet durumu değerlendirecek.

Sözlükte aşiret kelimesinin karşılığı şöyle:

"Aynı asıldan gelen, birlikte yaşayan, gerekirse birlikte konup göçen insan topluluğu."

Yani kan bağına dayalı, feodal sistemden kalan bir yaşam biçimi.

Doğu ve Güneydoğu'daki aşiretler Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra idari yapının dışında kaldılar, ama ekonomik yapı tümüyle aşiret reislerince biçimlendi. Toprak bu reislerin elinde. Birkaç kez denenen toprak reformu ne yazık ki gerçekleştirilemedi. Bunda, aşiretlerin, toprak ağalarının Meclis'teki temsilcilerinin de etkisi oldu.

ANAP hükümetinin 1986'da getirdiği koruculukla aşiretler devletin güvenlik sisteminde de resmen devreye girmiş oldular. Şimdi bölgenin bir bakıma **"temsilcileri"** olarak başkente geliyorlar, en yüksek düzeyde ziyaretlerde bulunuyorlar, başbakalık, cumhurbaşkanlığı katında kabul görüyorlar.

DSP lideri **Bülent Ecevit**'in Güneydoğu konusu gündeme geldiğinde sürekli vurgulandığı bir konu var.

- Asıl sorun feodal sistemden kaynaklanmaktadır. Bu sistemin kalıntıları temizlenmeden sorun çözümlenemez.

Ecevit'e dün aşiret reislerinin başkent ziyaretini sorduk. **"Olacak şey değil"** deyip devam etti:

"Devleti aşiretlere teslim ediyorlar. Asıl huzursuzluk nedeni olan bir sistem devletçe destekleniyor. İzlenen politikalar devleti aşiretlere muhtaç hale getirmiştir. Ben Güneydoğu'ya gittiğimde, oradaki gençler en çok bu kişelerden yakınmıştı."

Meclis'teki milletvekilleri de kaygılı. ANAP Van Milletvekili **Şerif Bedirhanoğlu** aşiret reislerinin hemen tümünü tanıyor. Bedirhanoğlu, **"Devlet eskiden de aşiret reisleriyle görüşürdü, ama hepsini Ankara'ya çağırıp toplantı yapmamıştı. Bunlar Osmanlı poltikacıları. Bu yolla çözüm bulunsa bile geçici olur"** diyor. Bedirhanoğlu, Doğu ve Güneydoğulu milletvekilleriyle önümüzdeki günlerde bir toplantı daha yapmayı planladıklarını söyledi. Bu kez sadece grubu bulunan değil, tüm partileri çağırmayı planlıyorlar. Yani DEP'liler de MHP'liler de çağrılacak ve herkes **"ortak çözümü"** konuşacak. Bakalım gerçekleştirilebilecek mi?

Bir milletvekili de silahların kime karşı, nasıl kullanılacağından kuşkulu olduğunu belirtip ekledi:

"Bu aşiretlerin pek çoğu birbiriyle kavgalı. Biri diğerinin köpeğini öldürse ardından 50 kişi öldürülüyor.."

Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar ise aşiret reisleriyle yaptıkları görüşmenin kamuoyuna yansıyış biçiminden rahatsız. Bize şu bilgileri verdi:

"TRT aşiret reisleriyle çekim yapmak istemiş. Ankara'ya çağırmış. Biz de görüştük. Olayı şaşkın bir hale getirdiler. Bu kişiler zaten korucu. İstedikleri sadece silah değil ki. Diğer sorunlar var. Yol var, su var. Ankara'ya gelmeleri fiilen devletin yanında olduklarını gösteriyor. Devlet vatandaşıyla görüşemez mi? PKK'nin kabul edemediği bu zaten. PKK 'vatandaş bizim yanımızda' diyor. Ama halk tersine, devletin yanında yer alıyor. Koruculuk sistemi yasada. Bu çok eski bir yasaydı. Güvenlik güçlerinin coğrafi, fi-

ziki nedenlerle ulaşamadığı yerlerde yöre halkından faydalanılır."

Hukukçular ise Ağar gibi düşünmüyorlar. **"Birbirine kan bağıyla bağlı bir grubun böylesine silahlandırılması, bu gruba düşman kişileri de karşı kampa itecektir. Bu anayasamıza, yurttaşlık ilkelerine, hukuk devleti sistemine aykırıdır"** diyorlar.

Uzun sözün kısası, aşiret reisleri Ankara'ya geldiler, brifing aldılar, brifing verdiler. Televizyona çıkıp görüşlerini anlattılar. En yüksek düzeyde kabul gördüler, isteklerini iletip dünden itibaren memleketlerine dönmeye başladılar.

Gerçi amaç, biçim aynı değil; ama Osmanlı Sultanı **İkinci Abdülhamit**'in bölgedeki aşiretlerle ilgili bir uygulamasını kısaca anımsatalım:

1905 yılında padişahlık yanlısı aşiretlerin temsilcileri İstanbul'a çağrıldı. Padişah katında yüksek kabul gördüler. Bölgedeki devlet aleyhtarı hareketlere karşı aşiretlerden alaylar oluşturulması kararlaştırıldı.

Bunlara Abdülhamit'in adından esinlenerek Hamidiye alayları dendi. Aşiret temsilcilerine silah, para dağıtıldı. Temsilciler rütbe de istediler. O da verildi. Sonra bölgedeki aşiretler birbirine girdi. Bu aşiret reislerinin çoğu bölgelerinde, **"devlet biziz"** demeye başladı. Keyfi uygulamaların ardı arkası kesilmedi...

İstanbul bir ayıptan kurtuluyor

MEHMET DEMİRKAYA
HÜRRİYET UYMAZ *30 kasım*

Park Otel'in fazla katlarının yıkımına dün düzenlenen bir törenle başlandı. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen,** Beyoğlu Belediye Başkanı **Hüseyin Aslan**'ın yanı sıra çevreci kuruluş temsilcileri ve bir grup yurttaşın katıldığı yıkım törenine, **"Davet edilirsem seve seve gelirim"** diyen SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın** katılmadı. Bir ses bombasının patlatılmasıyla başlayan yıkım çalışmasına kompresörlerin delik açmasıyla devam edildi.

Dört buçuk yıl süren bir hukuk mücadelesinden sonra Park Otel'in fazla katlarının yıkımı saat 11.00'de başladı. Törenden önce, kendilerini Park Otel'in inşaatında çalışan olarak tanıtan iki-üç kişi, yıkımın İçişleri Bakanlığı tarafından durdurulduğunu gösteren bir yazının fotokopisini dağıttı. Bir ara zabıtlarla tartışan Park Otel çalışanları, **"Bu yıkım yasal değildir. İçişleri Bakanlığı'nın yıkımı durdurduğuna dair yazısı var. Bu milli servettir, yıkılır mı"** dedi. Daha sonra yurttaşlarla da tartışmaya giren otel çalışanları olay yerinden uzaklaştılar.

Çok sayıda zabıtanın yanı sıra bir grup çevik kuvvet ekiplerinin de çevrede güvenlik önlemi aldığı yıkım töreninde, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Genel Sekreteri **Vasili Scudas,** Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şube Başkanı **Oktay Ekinci** ve dört buçuk yıl süren hukuk mücadelesinin kazanılmasında önemli bir yeri olan Ayazpaşa Çevre Güzelleştirme ve Yaşatma Derneği Başkanı mimar **Yılmaz Zenger** birer konuşma yaptı.

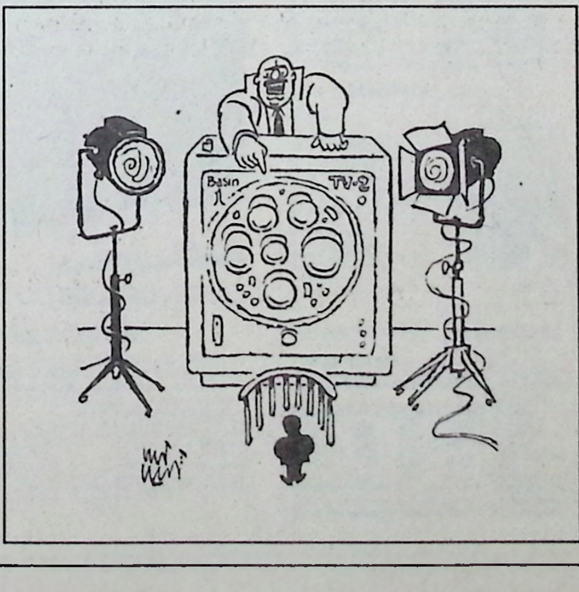
Nurettin Sözen, tablolarda ölümsüzleşmiş İstanbul'un siluetini korumak ve hukukun üstünlüğünü ilkesini savunmak amacıyla giriştikleri hukuk savaşından, dört buçuk yıllık bir mücadele sonucunda **"nihayet"** galip çıktıklarını söyledi. Mücadeleye başlarken en büyük desteği semt sakinlerinin kurduğu **"Ayazpaşa Çevre Güzelleştirme ve Yaşatma Derneği"**nden aldıklarını söyleyen Sözen, şöyle dedi:

"Demokratik kitle örgütlerinin, meslek odalarının, sendikaların demokrasimiz için önemini ortaya koyması ve de katılımcı demokrasi anlayışımızın güzel bir örneğini oluşturması açısından, bu olayı çok anlamlı, çok değerli ve sevindirici buluyoruz."

Park Otel'in yapımına eski Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** döneminde izin verildiğini ve bunun tamamen kanunsuz bir şekilde yapıldığını öne süren Sözen, şunları anlattı:

"Eski Park Otel'in yerine yapılmak istenen bu binanın projesi pek çok defa değiştirilmiş ve her seferinde yükseklik brkaç kat daha artmıştır. Mimari deyimiyle 3 emsal olan bina, giderek yüksekliğin artması sonucu 16 emsal kadar çıkarılmıştır. Türkiye'de 16 emsal bina yoktur."

Konuşmasına, eski Park Otel'in yıkımıyla İstanbul'un çok değerli bir kültür hazinesini yitirmiş olduğunu anlatarak başlayan İstanbul Mimarlar Odası Başkanı Oktay Ekinci, **"Park Otel'i yıkmak demek, tüm İstanbul'u yıkan bir anlayışın abidesini yıkmak demektir"** dedi. Park Otel'in yıkılmasının herhangi bir kaçak inşaatın yıkılması olmadığını belirten Oktay Ekinci, 1980'lerden sonra ülkeye ve İstanbul'a egemen olan; toplum yararı yerine kişi çıkarını önde tutan yağmacı anlayışın Park Otel'in yapılmasına ruhsat verdiğini söyledi.

21. Yüzyıl Bankacılığında HER ŞEY İNSAN İÇİN VakıfBank 21. Yüzyıl Bankacılığı

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ BANKACILIK UYGULAMALARIYLA VakıfBank 21. Yüzyıl Bankacılığı

70. YIL SAYI 24818 / 7000 TL. (KDV içinde) KURUCU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) 24 ARALIK 1993 CUMA

Hükümette veto korkusu

Demirel, vergi paketi için Çiller ve Cindoruk'u uyardı

▶ Vergi Paketi'nin 1 Ocak 1994'te yürürlüğe girememesi durumunda, bütçe hedeflerinde önemli sapmalar olacağına dikkat çeken Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel "vergi konusunda kamuoyunun tepki ve eleştirilerine önem verilmesini" istedi.

NURSUN EREL

ANKARA - Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmekte olan vergi paketi konusunda, TBMM Başkanlığı'na ve Başbakan'a birer yazı göndererek "uyarı"da bulundu. DYP-SHP koalisyonunun, bütçe hedeflerini tutturabilmesi için, 1 Ocak 1994'te yürürlüğe girmesi "yaşamsal önem" taşıyan vergi tasarısı konusunda Demirel'in yaptığı uyarı, hükümette "veto korkusu" yarattı. Demirel'in uyarısında, yatırım teşviklerinin tasarıda öngörüldüğü şekliyle daraltılmasının "Büyük Türkiye" idealine ters düştüğü vurgulanıyor. Ayrıca, gelir vergisi alt diliminin, bordrolu çalışanlar ve dar gelirlileri rahatlatmak yerine, beş puan artırılmasının da eleştirildiği yorumları yapılıyor. Cumhurbaşkanı Demirel, TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk ve Başbakan Tansu Çiller'e geçtiğimiz günlerde gönderdiği yazılarda, kamuoyunun ve meslek kuruluşlarının vergi tasarısı üzerindeki eleştirilerinin dikkate alınmasını istedi. Cindoruk ve Çiller'e giden yazıların ekinde, vergi paketi ile ilgili olarak bugüne dek Cumhurbaşkanı'na çeşitli kesimlerden ulaşan eleştirilerin de yer aldığı öğrenildi.

Cumhurbaşkanı Demirel'in vergi paketi ile ilgili son tutumu, hükümet çevrelerinde "Tasarı veto edilir mi?" endişesine yol açtı. Hükümet çevrelerine göre, Cumhurbaşkanı Demirel, vergi paketi üzerinde son günlerde dikkat çekici yaklaşımlar ortaya koydu. Demirel'in geçtiğimiz günlerde DSP lideri Bülent Ecevit ile yaptığı bir görüşmede "TBMM'ye geçen yıl sevk

■ Arkası Sa. 15, Sü. 3'te

Özelleştirme

Gizli yol kapandı

▶ 1994 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı'nın dün genel kurulda görüşülmesi sırasında hükümete "hisse senedine çevrilebilir tahvil çıkarma" yetkisi veren hüküm tasarı metninden çıkarıldı. Böylece, hükümetin 'gizli özelleştirme' yapma yolu kapandı.

▶ Hükümet, KİT'ler, bağlı ortaklıkları arasında özelleştirme kapsamında olanlar için iç ve dış piyasalarda hisse senedine dönüşebilir devlet tahvili ihraç yetkisi almıştı.

■ 15. Sayfada

DEMİREL - Yatırım teşviklerinin daraltılması "Büyük Türkiye" idealine ters düşüyor. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Genel Müdür Kılıçdaroğlu:

SSK, ucuz ilaç politikasını sürdürecek

▶ Genel Müdür Kemal Kılıçdaroğlu 'ucuz ilaç genelgesiyle' SSK'nın geçen yıl 2 trilyon lira daha az ödeme yaptığını söyledi. Uygulamayı sonuna kadar sürdürmeye kararlı olduklarını belirten Kılıçdaroğlu, ilaç sektöründe şişirilmiş fiyatları sigortalı ve vatandaş lehine ucuzlattıklarını anlattı.

GÜNDÜZ İMŞİR

SSK Genel Müdürü Kemal Kılıçdaroğlu, geçen yıl "ucuz ilaç genelgesiyle" başlatılan toplu ilaç alımı sonucu yaklaşık 2 trilyon lira daha az ödeme yaparak, cumhuriyet tarihinin en büyük tasarrufunu gerçekleştirdiklerini açıkladı. Kılıçdaroğlu uygulamanın, ilaç sektöründe şişirilmiş fiyatların sigortalı ve vatandaş lehine ucuzlatılmasını sağladığını belirtti. SSK Genel Müdürü Kemal Kılıçdaroğlu, SSK'nın uzun süredir ilaç şirketlerinin verdiği fiyatı kabullenmek zorunda kaldığını, bunun da trilyonlarla ifade edilen savurganlığa yol açtığına dikkat çekerek "ucuz ilaç genelgesi"nin gündeme gelişini şöyle özetledi: "SSK Denetim Kurulu'nun yaptığı detaylı bir inceleme sonucunda ilaç fiyatlarındaki farklılığı tespit etti. Aynı etken maddeli ve aynı tedavi amaçlı ilaçlar aşırı derecede farklı fiyatlardan satılmaktaydı. [illegible] bu [illegible] alınmalıydı. Sonuçta 22.7.1993 tarihinde "ucuz ilaç genelgesi" gelişti [illegible]

■ Arkası Sa. 15, Sü. 3'te

SU ZAMMI MAHKEMEYE GİDİYOR ■ 14. Sayfada

Konut Fonu kaçağı trilyonları aştı

Muafiyet ve fon kaçakçılığı nedeniyle yurtdışına çıkan her 7 kişiden yalnızca birinden 100 dolar alınabildi

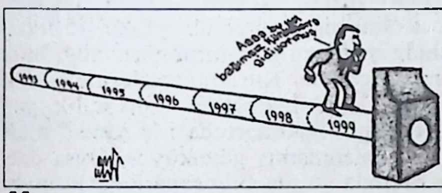
DOĞAN AKIN

ANKARA - Toplu Konut Fonu'nda, yurtdışına çıkışlarda uygulanan kesintilerde meydana gelen kayıpların yarattığı zarar, trilyonlara ulaştı. Fon'da toplanan gelirler üzerinden yapılan hesaplamalara göre, devlet, yurtdışına yapılan her 7 çıkıştan sadece birinde 100 dolarlık kesinti uygulayabildi. Bedelsiz yapılan ortalama 6 çıkışın, Bakanlar Kurulu'nun belirlediği "muafiyetler" ile bazı denetimci kamu görevlilerinin yaptığı "fon kaçakçılığı"ndan kaynaklandığı belirtiliyor.

1992 yılında yurtdışına yapılan 2 milyon 853 bin çıkış için, kişi başına 100 ABD Doları üzerinden, 285 milyon 360 bin dolar (yaklaşık 4 trilyon lira) fon kesintisi ödenmesi gerekirken, aynı dönemde 40.5 milyon dolar (yaklaşık 570 milyar lira) gelir sağlandığı ortaya çıktı. Muafiyet ve kaçaklar nedeniyle, bu yıl da ekim ayına kadar 285 milyon dolar düzeyine ulaşacağı hesaplanan yurtdışı çıkış kesintisi gelirken, 37.2 milyon dolar düzeyinde kaldı.

Fon gelirlerindeki kayıplar, Bakanlar Kurulu kararlarıyla yıllar içinde artırılan muafiyetlerin yanı sıra "fon kaçakçılığının" önemli boyutlara ulaştığını da ortaya koydu. Cumhuriyet'e bilgi veren uzmanlar, fon kaçakçılığı konusunda, özellikle şu yöntemlerin varlığına işaret ediyorlar:

■ Arkası Sa. 15, Sü. 6'da

Özel radyo ve TV'lere seçim denetimi geliyor

Bakanlar Kurulu, yerel seçim propagandası döneminde özel radyo ve televizyon yayınlarının denetlenmesi yetkisini Yüksek Seçim Kurulu'na verme kararı aldı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bakanlar Kurulu, yerel seçim propagandası döneminde özel radyo ve televizyon yayınlarının, "eşitlik, tarafsızlık ve cevap hakkı verilmesi" ilkeleri göz önünde bulundurularak Yüksek Seçim Kurulu'nca denetlenmesini kararlaştırdı. Yerel seçimlerde, mükerrer oy kullanımını önlemek amacıyla, oy kullanan her seçmenin başparmak tırnağı, Hindistan'dan ithal edilecek ve 5 gün çıkmama özelliğine sahip mavi boyayla işaretlenecek.

Seçim yasasında değişiklik yapılmasını öngören yasa tasarısında yer alan, olağanüstü hal bölgesinde görevli güvenlik personelinin silah ve üniformasıyla oy kullanabileceklerine ilişkin hüküm, koalisyon ortakları arasında görüş ayrılığına neden oldu. SHP'nin itirazları üzerine, yasa tasarısının yeniden düzenlenmesi için 4 kişilik alt komisyon oluşturuldu.

Özel radyo televizyon yasa teklifinin, bütçe ve vergi yasa tasarısı nedeniyle TBMM'de görüşülmesine ara verilmesi üzerine, seçim döneminde bu durumun yaratacağı olumsuzlukları dikkate alan Bakanlar Kurulu, propaganda döneminde özel radyo ve televizyon yayınlarının denetlenmesi yetkisini Yüksek Seçim Kurulu'na verdi. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Yıldırım Aktuna, hükümet olarak bugüne kadar özel radyo televizyonları destekledikleri ve "[illegible]" belirterek, kararlılık güvenin seçim döneminde de sürmesi için bu kararı aldıklarını bildirdi.

■ Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Çekiç Güç'ün görev süresi uzatıldı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bakanlar Kurulu, Çekiç Güç'ün görev süresinin 6 ay daha uzatılmasını TBMM'ye önermeyi kararlaştırdı. TBMM'de yapılacak Çekiç Güç oylamasını "kritik" olarak gören Bakanlar Kurulu, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'i, DYP ve SHP gruplarını ayrı ayrı ikna etmesi için brifing vermekle görevlendirdi.

■ Arkası Sa. 15, Sü. 3'te

Tanju Çolak'a 4 yıl 8 ay hapis

Milli futbolcu, 2 milyar 702 milyon lira da para cezası aldı

İstanbul Haber Servisi- Milli futbolcu Tanju Çolak, otomobil kaçakçılığı suçlamasıyla yargılandığı davadan 4 yıl 8 ay hapis ve 2 milyar 702 milyon lira para cezasına mahkum edildi. Daha önce 9 yıl 4 ay olarak saptanan hapis cezasını yargıtayın bozma kararı uyarınca 4 yıl 8 aya düşüren mahkeme, davanın diğer 3 sanığı hakkındaki önceki kararında direnerek bu sanıklar hakkında 9 yıl 4'er ay hapis ve toplam 2 milyar 702 milyon lira para cezasına hükmetti.

İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde dün yapılan ve sanıkların katılmadığı duruşmada, duruşma savcısı esas hakkındaki görüşünü açıkladı. Tanju Çolak'ın bilerek kaçak olarak Türkiye'ye sokulmuş otomobili aldığını ileri süren savcı, yargıtayın bozma kararının aksine Tanju Çolak'ın da diğer sanıklar gibi kaçakçılık suçundan cezalandırılmasını istedi.

Diğer sanıkların avukatları ise Tanju Çolak'ın avukatının suçlamalarını reddederek yargılamanın genişletilmesini istediler.

Avukatların istemlerini reddeden mahkeme, sanıklar Tanju Çolak, Ali Niyazi Kodak, Ethem demir ve Ejder Özdemir'i arabanın gümrüklenmiş değerinin 4 katı para ve 8'er yıl ağır hapse mahkum etti.

Tanju Çolak, mahkemenin kararından sonra AA'ye yaptığı açıklamada, kararı temyiz edeceğini açıkladı.

Mumcu soruşturmasında hiçbir ilerleme yok

▶ 11 ay önce katledilen yazarımız Uğur Mumcu'nun katilleri hâlâ bulunamadı. Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu çalışmalarını şubatta tamamlayacak ve ek süre istemeyecek.

EVREN DEĞER

ANKARA - Yazarımız Uğur Mumcu'nun, 24 Ocak 1993 tarihinde, evinin önündeki arabasına konulan plastik patlayıcı ile öldürülmesinin ardından 11 ay geçmesine karşın, soruşturmada halen bir ilerleme kaydedilemedi. Soruşturmayı yürüten kaynaklar, Ankara'da benzer türde işlenen diğer cinayetlerle bu suikastın bağlantısının saptandığını, soruşturmanın Ankara, İstanbul ve Batman üçgeninde yürütüldüğünü söylediler. Mumcu'nun katledilmesinden sonra, dönemin hükümet yetkililerinin olayın aydınlatılması konusunda verdikleri "[illegible]" yerine gelmezken yine bu dönemde, "milyarlarla" ifade edilen

■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

BDT savunması Rusya'ya emanet

▶ Türkmenistan'ın başkenti Aşkabad'da bugün düzenlenecek BDT doruk toplantısı öncesinde yapılan savunma bakanları konseyi toplantısına katılan Rusya, 7 BDT ülkesiyle savunma işbirliği konusunda ikili anlaşmalar imzaladı.

▶ Rusya'nın, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Beyaz Rusya, Azerbaycan ve Ermenistan ile imzaladığı anlaşmalar, askeri ve teknik konuları içeriyor. ■ 8. Sayfada

4 DEP milletvekilinin dokunulmazlığı kalkıyor

▶ Komisyonun 6 saat süren toplantısında, DEP Genel Başkanı Hatip Dicle ile milletvekilleri Leyla Zana, Ahmet Türk ve Mahmut Alınak'ın dokunulmazlıklarının kaldırılması DYP-ANAP ittifakı ile kabul edilirken Orhan Doğan ile Sırrı Sakık'ın savunmalarının alınması, bundan sonra bir karara varılması benimsendi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)-TBMM Anayasa-Adalet Karma Komisyonu, 4 DEP'li milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasını kararlaştırdı. 2 milletvekili için de savunmaları alındıktan sonra karar verilecek.

Karma Komisyon'un kararının genel kurulda da benimsenmesi durumunda milletvekilleri idam isteriyle ve bölücülük suçlamasıyla Ankara DGM'de yargılanabilecek.

Komisyonun dün 6 saat süren toplantısında, DEP Genel Başkanı Hatip Dicle ile milletvekilleri Leyla Zana, Ahmet Türk ve Mahmut Alınak'ın dokunulmazlıklarının kaldırılması DYP-ANAP ittifakı ile kabul edilirken Orhan Doğan ile Sırrı Sakık'ın savunmalarının alınması, bundan sonra bir karara varılması benimsendi.

Komisyon toplantısında SHP Oturumu Başkanı Erdal İnönü ile Esat Canan ve Cemalettin Gürbüz çoğunluk kararına karşı çıkarken SHP'li üye Cemal Şahin karara olumlu oy kullandı. CHP'li üyeler toplantıya katılmazken RP'li Bahattin Elçi de oylamada bulunmadı.

İlhan Selçuk'a beraat

İstanbul Haber Servisi- Gazetemiz yazarları hakkında İstanbul 2'nci Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan iki davada bir beraat bir de mahkumiyet kararı verildi. Gazetemiz yazarı İlhan Selçuk ve eski Yazıişleri Müdürümüz Celal Başlangıç, Doğu Perinçek hakkında verilen mahkumiyet kararından sonra yayımlanan yazıda "[illegible]" suçlamasıyla açılan davadan beraat ettiler. Gazete-

■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

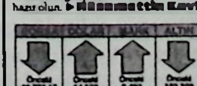
HER GÜN

CUMHURİYET 2

Sanayici 94'ten ümitsiz

▶ [illegible]: Ekonomi büyük bir hızla darbeboğaza gidiyor. 1994'te veya en geç 1995'te acı reçeteye hazır olun. ▶ [illegible]: Türkiye'nin artık hata yapma lüksü yok. Radikal iyileştirme kararları almanın zamanı geldi. ▶ [illegible]: 1994 yılının ikinci yarısından sonrasını iyi görmüyorum. Devlet gümrük birliğinin faturasını bize çıkarıyor. ■ 11. Sayfada

İş kazalarında yılda 1300 işçi yaşamını yitiriyor

YILMAZ KARABACAK *3 aralık*

Ülkemizde çalışanların bir yılda uğradığı 164 bin iş kazasında, 2900 kişi sakat kalırken yaklaşık 1300 kişi de yaşamlarını yitirdi. Dünya birinciliğini zorlayan bu rakamlara karşılık yine ülkemizde yürürlükte olan iş güvenliği mevzuatına bakıldığında 16 değişik kanun, 29 tüzük, 19 yönetmelik ve 2 nizamname ile bir de Türk Standartları Enstitüsü'nün alınacak önlemlere yönelik standartlar listesi olduğu görülüyor.

Yasal düzenlemelere uymayan işyerlerini denetleyici tek birim Çalışma ve Sosyal güvenlik Bakanlığı bünyesinde 250 kişiden oluşan müfettişler kurulu. İş güvenliğini denetlemekle doğrudan yükümlü bulunan bu müfettişler kurulu, ülkemizde SSK'li işçi çalıştıran işyerlerinin ancak yüzde 5'ini denetleyebiliyorlar. Yaklaşık 4 milyon dolayında SSK'li işçiye oranladığımızda her 16 bin işçiye düşen müfettiş sayısı sadece bir, ayrıca her 600 işyerine de yine bir müfettiş düşüyor.

Yaptıkları denetim çalışmalarında İş Kanunu'nda yer alan cezai düzenlemeleri de uygulayıcı durumda bulunan müfettişler kurulunun, işçileri en tehlikeli işlerde hiçbir önlem almadan çalıştıran bir işverene verebileceği en ağır ceza 1.5 milyon lira. İş Teftişi Tüzüğü'ne aykırı hareket eden, iş müfettişleriyle görüşmeyen, gerekli belge ve bilgileri göstermeyen, şikâyette bulunan işçilere kötü muamele eden veya işten atan işverenin ödeyebileceği ceza oranı ise 200 bin lira düzeyinde kalıyor.

Dünya üzerindeki 156 ülkede iş güvenliğini sağlayıcı uygulamaları araştırdığımızda sanayileşmekte olan ülkeler de dahil toplam 89 ülkede işçi sağlığı ve iş güvenliği kurumları yıllar önce kurulmuş olmasına karşın kayıtlara göre her 1.5 saatte bir işçinin yaşamını yitirdiği her 40 dakikada bir işçinin sakat kaldığı ve her 1.5 dakikada bir iş kazasının meydana geldiği ülkemizde işçi sağlığını ve iş güvenliğini sağlayıcı özerk bir kurum bulunmuyor. Bu nedenle ayrıntılara kadar inen yasal düzenlemelerin kâğıt üzerinde kaldığı belirtiliyor.

Meslek hastalıklarının SSK verilerine göre durumuna bakıldığında ise giderek artış göstermesine karşın 1975-1992 yılları arasında ortalama olarak yılda 1150 kişinin kayıtlara geçtiği gözleniyor. Bu rakamın oldukça düşük olmasının en önemli nedeni ise Türkiye'de mesleki özelliklerinden dolayı meydana gelmiş olsa bile birçok hastalığın meslek hastalığı olarak kabul edilmemesi.

Ayrıca yaptığımız araştırmalarda meslek hastalıklarının tanımlanmasında, nedenlerinin araştırılmasında ve tedavisinde de çalışanların bir dizi sorunla karşı karşıya oldukları belirlendi. Sayıları 120'yi bulan SSK ve devlet hastaneleri arasında meslek hastalıkları konusunda uzmanlaşmış sadece iki hastane bulunuyor. Biri İstanbul, diğeri Ankara'da olan bu hastanelerde ise işgüvenliği mühendisi ve teknik elemanı bulunmuyor. Bazı üniversitelerin halk sağlığı anabilim dallarına bağlı olarak oluşturulan işçi sağlığı doktora programlarının çok az mezun vermesi bu alandaki eksikliğin başlıca nedenleri arasında yer alıyor. Bu alt eğitim birimlerini de olumsuz yönde etkiliyor.

Ankara Üniversitesi'ne bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanan bir yüksek lisans tezinde yer alan bilgilere göre ülkemizde makine sanayi sektöründe çalışan iş güvenliği meslek elemanlarının yüzde 70'inin hizmet öncesi iş güvenliği dersini hiç okumadığı, yüzde 75'inin ise hizmet içinde iş güvenliği eğitimi görmediği bildiriliyor. Sosyal Sigortalar Kurumu verilerine göre kişisel hizmetler, devlet hizmetleri, bankacılık, gayrimenkul, tarım gibi işkollarında hiç kimse meslek hastalığına yakalanmamış gözüküyor. Oysa özellikle masa başında ya da bilgisayarla çalışan kişilerde meslek hastalıklarının son derece yaygın olduğu. Batı ülkelerindeki istatistiklerde ortaya çıkıyor.

Tutucu tanınan İngilizler artık 'liboş'

5 aralık

Eski günlerin katı İngilizlerinde, geleneksel aile kurumuna duyulan inanç oldukça zayıflamış durumda. Halkın çoğunluğu, devlet tarafından fakirlere yapılan yardımın arttırılmasını istiyor. Evlilik dışı ilişkilere ve eşcinselliğe daha yumuşak bakılıyor.

İngilizlerde son yıllarda geleneksel aile kurumuna karşı takınılan tavırların nedeni, devletin aile değerlerinin korunması için başlattığı kampanyaya ve sağcıların yalnız annelere karşı takındığı saldırgan tutuma bağlanıyor. İngilizler, aynı zamanda işsizlere karşı daha anlayışlı olmaya başladı. İngilizlerin liberalleşme yanlısı olmadığı konuların başında uygulamada bulunan kanunlar bulunuyor.

Araştırmaya katılanların yüzde 48'i, yalnız annelerin çocuklarını evli çiftler kadar iyi yetiştirebileceğini belirtiyor. Araştırmaya katılanlar arasında sosyo-ekonomik durum kötüleştikçe, yalnız annelerin çocuk yetiştirmede yeterli olacağına ilişkin inancın arttığı görülüyor.

Tek Anneli Babalı Aileler Ulusal Konseyi Başkanı **Sue Slipman** araştırmanın aileye karşı tutumla ilgili bölümünü şöyle yorumluyor: **"İnsanlar, hâlâ daha çocuğu gözeten ve seven iki ebeveynin çocuk için ideal olduğuna inanıyor, ancak böyle bir aile ortamının mümkün olmadığı koşullarda çocuk yetiştirme konusunda anneye sonsuz güven duyuluyor."**

Araştırma sonuçlarına göre İngilizlerin yüzde 52'si çocuk sahibi olmak isteyenlerin evlenmesi gerektiği inancını savunuyor. Genç kızların hamile

kalmalarının nedeni, çoğu İngiliz tarafından evlenme kuyruğuna girme isteği olarak değerlendirilirken, diğerleri olayın nedenini kötü bir aile ortamından uzaklaşma ya da kendilerine karşılıksız sevgi verebilecek bir varlığa sahip olma isteği olarak yorumluyor.

Araştırma sonucunda, İngilizlerin okullardan normal bir eğitimden daha fazlasını beklediği ortaya çıktı. Üzerinde araştırma yapılanların yüzde 81'i okulların disipline daha fazla önem verdiği takdirde ahlaki standartların yükseleceğini belirtti. Bu görüşe karşı çıkanlar araştırmaya katılanların sadece yüzde 11'ini oluşturuyor.

İngilizler, okullardaki eğitime gösterdikleri tepkiyi aynı şekilde politikacılara da gösteriyor. İngilizlerin yüzde 83'ü, ulusal ahlaki lider olarak görülen politikacıların ahlaki değerler konusunda vaaz vermeye ya da tavsiyede bulunmaya hiç de uygun kişiler olmadığını belirtiyor.

Evlilik öncesi ilişkiyi onaylayanlar, 1983'te yüzde 41.9 iken bu oran yapılan son araştırmada yüzde 50'ye ulaştı. Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi erkeklerin, kadınlardan daha çok desteklediği gözlendi. Karşıt görüşü savunan yüzde 11'in çoğunluğunu orta yaşın üstündekiler oluşturuyor. Araştırma ayrıca evli çiftlerin yüzde 90'ının evlilik öncesinde cinsel ilişkide bulunduğunu ortaya çıkardı.

İngilizlerin görüşlerinde daha ilginç bir dönüşüm ise zina konusunda belirdi. Toplumun artık yalnızca yarıdan az bir kısmı zinanın kesinlikle yanlış olduğuna inanıyor. Araştırma görevlilerinden **Zelda West-Meats**, erkeklerin yüzde 60'ının, kadınların ise yüzde 40'ının evlilik dışı cinsel ilişkiye karşı olduklarını söyledikleri halde bu tür ilişkilerde bulunduklarını belirtiyor.

West-Meats ayrıca evlilik dışı ilişkiye karşı olan kadınların, erkeklerden daha fazla olduğunu belirtiyor. Erkeklerin çoğu evlilik dışı ilişkilerin çiftlerin ilişkisini etkilemeyeceği görüşünü savunurken, kadınların konuya karşı takındıkları tutum çok daha katı.

İngilizlerin eşcinselliğe karşı takındıkları tutumda da bir yumuşama söz konusu. En azından AIDS'in çıkışından önceki tutuma dönülmüş durumda. Araştırmaya katılanların dörtte biri, aynı cinsten iki yetişkin arasında gerçekleşecek cinsel ilişkinin hiç de yanlış olmadığını düşünüyor. Yüzde 35 ise eşcinselliğin kesinlikle yasaklanması gerektiğini vurguluyor.

Yaşlılar, muhafazakârlar ve alt sosyal sınıf üyeleri, eşcinsel ilişkiye karşı olanlar arasında yer alıyor. Eşcinsellerin haklarını savunan baskı grubunun başkanı **Angela Mason**, araştırma sonuçlarını sevinçle karşılıyor. Eşcinselliğin tamamen yasaklanması gerektiğini düşünenlerin oranının 1985'te yüzde 58 iken, günümüzde yüzde 35 olması eşcinsellere karşı takınılan tavrın AIDS öncesi dönemden çok daha ılımlı olduğunu gösteriyor.

Araştırmaya katılanların yüzde 76'sı devletin yoksulların yararına daha fazla para harcaması gerektiğini düşünüyor. Yüzde 76'lık toplulukta erkekler kadınlardan, zenginler ise yoksullardan daha büyük bir bölümü temsil ediyor. Geri kalan yüzde 24'lük kesim ise çoğu işsizin istediği takdirde iş bulabileceği görüşünü savunuyor.

Alex Renton
THE INDEPENDENT

Bosna'dan insan ticareti

KEMAL YURTERİ *6 aralık*

ANKARA - Bosna-Hersek'te yaşanan savaş, Türk mafyasına yeni bir gelir kaynağı yarattı. Türk otobüsleri, Bosna-Hersek'teki vahşetten kaçmak isteyen Müslümanları **"Sizi geri çeviremezler"** vaadiyle 300 ya da 500 Alman Markı karşılığında Kapıkule Gümrük Kapısı'na bırakıyorlar. Göçmen işlerinden sorumlu eski Devlet Bakanı **Güneş Müftüoğlu**, mülteci işlerinin Bosna'da bulunan büyükelçilik aracılığıyla yürütülmesine karşın, Kapıkule'ye bırakılan Bosnalıları Türkiye'ye kabul etmek zorunda kaldıklarını söyledi. Emniyet Genel Müdürlüğü, insan ticaretinin engellenmesi için otobüs firmaları hakkında inceleme başlattı. Mafya destekli olduğu öne sürülen Türk otobüs firmaları, Bosna'da bulunan **"insan simsarları"** aracılığıyla **"Türkiye'de göçmenlere ev veriliyor, iş de bulurlar"** vaadiyle toplanan insanları Kapıkule Gümrüğü'ne bırakıp ortadan kayboluyorlar. Türkiye, 300 ile 500 Alman Markı karşılığında getirilip Kapıkule önüne bırakılan Bosnalıları kabul etmek zorunda kalırken bu şekilde getirilen göçmenlerin barındırılmasında sorunlarla karşılaşılıyor.

"İnsan ticaretinin" engellenmesi için Dışişleri Bakanlığı yanı sıra İçişleri Bakanlığı'nın da girişimlerde bulunduğu ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün firmalar hakkında inceleme başlattığı bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı'nın **"Bulgaristan televizyonu çekim yapıp bu kişileri Türkiye'nin kabul etmediğini savunabilir. Dünya kamuoyuna propaganda malzemesi olmamaları gerekir"** içerikli yazısı üzerine 20 kasımda Kapıkule Gümrüğü'ne otobüs firmaları tarafından getirilen 96 Bosnalının Türkiye'ye kabul edildiği öğrenildi. Kapıkule Gümrüğü'ne bırakılanlar arasında yer alan iki yaşlı mülteci güç koşullarda yaptıkları yolculuk nedeniyle yaşamını yitirdi.

Göçmen İşleri'nden sorumlu Devlet eski Bakanı Güneş Müftüoğlu, Türk otobüs firmalarının Bosna-Hersek'ten yaptıkları insan ticaretinin durdurulması için girişimlerde bulunmuş olduğunu ve insan ticaretinin engellenmesi gerektiğini söyledi.

Müftüoğlu, hasta ve güç durumda bulunan Bosnalıların Türkiye'ye getirilmesi için ilgili bakanlığın çalışmalar başlattığını anımsatarak bu çerçevede Türk Hava Yolları (THY) ile anlaşma yapıldığını söyledi. Müftüoğlu, THY uçaklarının Bosna'ya yaptıkları seferler sonucu çok sayıda Bosnalının Türkiye'ye getirildiğini ve 200 Bosnalıyı havaalanında bizzat karşıladığını anlattı.

Müftüoğlu, otobüs firmalarının yaptıkları insan ti-

caretine ilişkin Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı. Türkiye'de göçmenlere ilgi gösterilmesinin ve ev verilmesinin bu firmalarca reklam amacıyla kullanıldığını belirten Müftüoğlu, **"Size ev veriyorlar, iş de bulurlar, diyerek insanları alıp Türkiye'ye getirmeye çalışıyorlar. Bu insanları Kapıkule'ye kadar getirerek orada bırakıyorlar. Mülteci kabulü Bosna'daki büyükelçilik aracılığıyla yapılmasına rağmen, firmalar buna aldırış etmeden para karşılığı insan taşıyor. Kapıya getirip bıraktıkları insanları da geri göndermek mümkün değil"** dedi.

1989 yılında Bulgaristan'dan 350 bin kişinin geldiği sırada yaşanan büyük göçün ardından 110 bin kişinin geri döndüğünü hatırlatan Müftüoğlu, 240 bin göçmenin barındırılması için konut yapım kararı alındığını, konut inşaatlarına ancak koalisyon hükümeti döneminde başlanabildiğini ifade etti. Müftüoğlu, konutların 1991 yılında bitirilmesinin öngörülmesine rağmen, koalisyon hükümetinin ancak yüzde 5'i tamamlanmış ihalelerle karşılaştığını belirterek dönemin Başbakanı **Süleyman Demirel** ile Devlet Bakanı **Orhan Kilercioğlu**'nun çabalarının ardından bu oranın yüzde 70'e ulaştığını ve çok sayıda evin teslim edildiğini aktardı.

Müftüoğlu'nun verdiği bilgiye göre göçmenler 14 ile dağıtıldı. Bugüne kadar Adana'da 50, Kütahya'da 44, Ankara'da 1244, Bursa'da 2064, Tekirdağ'da 110, İstanbul'da 664, Edirne'de 220 ve Erzurum'da 60 olmak üzere toplam 4436 konutun yapımı tamamlandı ve sahiplerine tapuları verildi. İstanbul'da 986, Yalova'da 500 ve Bursa'da 1500 konutun tapuları yakında sahiplerine verilecek. Konutların yapımı için 1990-1991 yılları arasında 244 milyar lira harcanırken 1992 yılında 1 trilyon 46 milyar lira, 1993'te ise 521 milyar lira harcandı.

Emek En Yüce Değerdir

TOKTAMIŞ ATEŞ *7 aralık*

Özel televizyon kanallarından birinde, bir masanın iki yanında oturan iki gazeteci, Türk toplumunda *'yükselen değerler'*i tartışıyorlardı. Tartışmacılardan her ikisini de eskiden beri tanırdım.

Masanın (bana göre) solunda oturan, eski bir dostumuz, eski bir yoldaşımızdı. İstanbul Üniversitesi Merkez Bina Kantini'nde, *'gerici avı'* ile başlayan yolu, onu bambaşka yerlere ulaştırmıştı.

Bu toplumda, *'yükselen değerler'* diye yutturulmaya çalışılan *'omurgasızlığa'* övgüler düzerek, saf ve sınıf değiştirmişti. Umarım huzurlu ve mutludur ve geçmişinden kalan kimi duyguları tümüyle aşmıştır...

Diğer tartışmacı ise gazetemizin değerli bir çalışanıydı. Derin bilgi ve deneyimi vardı. Sanıyorum onun *'unuttukları'* karşısındakinin *'bildiklerinden'* fazlaydı ve karşısındakini *'hizaya getireceğinden'* emindim. Ama nedense tutuk ve gereğinden fazla yumuşaktı. Öylesine noktalarda neredeyse fikir birliğine vardılar ki, izlerken tansiyonum yükseldi.

"Özgürlüklerin önündeki her türlü sınırlama kaldırılmalıymış." Tabii laf buraya gelince karşı taraf konunun üzerine atladı. *"Teşebbüs özgürlüğünün önündeki engeller de kalkmalı..."* Bu durumda *'elbette'* demekten başka ne yapabilirsiniz? Sanki teşebbüs özgürlüğünün önünde engeller varmış...

Türkiye'de teşebbüs özgürlüğü demek, *"devleti ve milleti soymak özgürlüğü'* anlamına geliyor artık. İşleri aksattığı söyleyen bürokrasi de buna alet ediliyor. Özelleştirme yalanının ardında yatanlara bakın. **Melih Aşık** Arka Pencere'de tefrika ediyor. SEK'in varlıkları nasıl arsa fiyatının dörtte birine yağmalanıyor. Ama çalışanlar almak isteyince, bin bir engel çıkartılıyor.

Hele bizim eski ahbap, *"Emek artık üretim faktörleri içindeki yerini yitirdi"* deyince, *'eh'* dedim, *"işte şimdi yediler seni..."* Ama yemediler, olmadı.

Sanıyorum o anda, insanlığın onuru olan ve sosyal savaşım tarihinin ismi bilinen ve bilinmeyen tüm savaşçılarının mezarlarında kemikleri sızlamıştır. Pes yahu... İnsanoğlunun en yüce değeri olan *'emek'*, böylesine harcanır mı?

"Emek en yüce değerir" sözü, günümüzün sahte ve sözde *"yükselen değerleri"* gibi büyük bir yalan ya da palavra değildir. Kitle iletişim araçlarını ele geçiren bir avuç sermayedarın pompalamasıyla yazılmadı kitaplara.

Ekmek en yüce değerdir. Çünkü emek herşeyden önce vardı. Ve her şeyden sonra da emek olacak. İşin en başında olduğu gibi...

Karasabanı da emek üretti, tekerleği de yelkeni de buhar makinesini de elektriği de bilgisayarları da.

Çekin insan emeğini, bakın görün dünya ne hale gelir. Hangi uçağı uçurabilirsiniz, hangi fabrikada ne üretebilirsiniz? Şu okuduğunuz gazete bile elinize ulaşamaz.

Üretim için gereken üç faktör vardır: Emek, hammadde ve sermaye. Ama üretimin temeli emektir.

Eğer emeği çekerseniz, hammadde, ham bir madde olarak kalır. Sermaye ise beş para etmez kağıt parçalarına dönüşür. Ancak burnunuzu silersiniz.

İktisat dergisinin ekim 1993 sayısında **Saruhan Oluç**'un Japonlarla ilgili ilginç bir araştırması var.

1991 verilerine göre Japonya'da sanayi robotları sayısı 240.000. Aynı sayı ABD'de 45.000, Almanya'da 18.000, İtalya'da 12.000, Fransa'da 8.000, İngiltere'de 7.000 ve İsviçre'de 4.000 imiş. *"Ancak"* diyor **Saruhan Oluç,**

"Bu farklılığa rağmen Japonya'daki ekonomik

mucizeyi gerçekleştirenlerin robotlar değil, bunları da üreten işçiler olduğu görülmektedir." Yani emek olmasa sanayi robotları da *'bir halta'* yaramaz. Kaldı ki emek olmasa zaten bu robotlar da olmazdı.

Emek, havadaki oksijen gibidir. Varken önemi anlaşılmaz. Ancak kendini üretimden dışlarsa, önemini anlarsınız. Emek, yaşam demektir...

Sermayenin egemenliği, bezirgan düzeninin saltanatı, öylesine şımarık boyutlar kazandı ki, böyle *'ipe sapa gelmez'* zırvalar da dinlenir oldu.

Ne diyelim? Bunlar da geçer...

Nataşalar Ruslarla Lazların arasına girdi

AHMET ŞEFİK *9 aralık*

TRABZON - Nataşa olaylarının çok abartıldığını belirten Trabzon Valisi **Alaattin Yüksel,** ülkeye gelen bütün BDT'lilerin neredeyse **"Nataşa"** gibi gösterilmeye çalışıldığını, bu tutumun komşularımız üzerinde çok olumsuz etkiler yaptığını bildirdi ve BDT'li yetkililerin zaman zaman kendisine, duydukları endişeyi aktardığını söyledi.

Vali Yüksel, **"Trabzon kimsenin namus bekçisi değildir. Türkiye'nin başka yerinde ne kadar varsa burada da o kadar var. Olaylar kesinlikle abartılıyor"** diye konuştu.

Alaattin Yüksel, İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile yaptığı görüşmelerde, Sarp Kapısı'nın kapanmasının söz konusu olmadığının kendisine iletildiğini söyledi.

Türkiye ile Rusya ve diğer yeni devletler arasında ilişkilerin kurulmasından sonra zaman zaman ortaya çıkan sorunlar, taraflar açısından bazı gerginliklerin yaşanmasına neden olabiliyor.

Bu tür olayların en önemli nedenlerini, karşılıklı mevzuat farklılıkları, vize sorunları, kapılarda yaşanan sorunlar ve en çok da **"Nataşa"** olayları oluşturuyor.

Geçen günlerde kapılardaki geçiş sırasında 6 Rus vatandaşının, ayakbastı parası olarak tanımlanan 10 dolarlık geçiş ücretini ödememesi üzerine Türkiye'ye sokulmamaları, Trabzon'daki Rus yetkilileri ayağa kaldırdı. Ardından, gerekirse **"Sarp Kapısı'nı kapatabilecekleri"** açıklamasını yaptıkları öne sürüldü.

Ancak Türkiye ile Rusya arasında en önemli sorunlardan birini kuşkusuz Rus vatandaşlarına **"Nataşa"** gözüyle bakılması oluşturuyor.

Bu yalnızca Rusya için değil. Neredeyse BDT'nin bütün yeni devletlerinden gelen bayanlar için de söz konusu.

Bir taraftan **"fuhuşu önleyin"** diyen toplumun baskısı altında, diğer yandan ülkeler arasındaki ilişkileri bozmamaya çalışan, bu arada da sorumluluklarını yerine getirmeye gayret eden yetkililer, oldukça zor anlar yaşayabiliyorlar.

Ancak Trabzon il yönetiminin bu tür olaylar konusundaki net tavrını, Vali Alaattin Yüksel açıkça ortaya koydu.

Yüksel, Trabzon'un Türkiye'nin namus bekçisi olmadığını ve olmayacağını vurgulayan açıklamasında, karşılıklı ilişkileri, ticareti, gidiş gelişleri yalnızca fuhuş olarak nitelendiren ya da gören anlayışlar ve önyargılar karşısında aydınlatıcı mücadele verilmesi gerektiğini belirtti.

Vali Yüksel şunları söyledi:

"Bu olaylar öylesine abartılıyor ki Trabzonlu bu işlerden rencide oluyor. Sözgelimi ahlaki değerlerin büyük ölçüde yıkıldığı, kadınların caddelerde gezemediği gibi şeyler. İnsanın böyle şeyler uydurulduğuna inanası gelmiyor. Oysa Trabzon diğer yerlerden farklı değil, ama gözler hep üstümüzde.

Bindiğimiz dalı kesmemeliyiz. Bölgemize fuhuş amacıyla glenler de var, ama bütün gelenleri bu şekilde görürsek hem insanlara büyük haksızlık etmiş oluruz, hem de geleceğimizi ortadan kaldırırız.

Biz bütün olanaklarımızla fuhuşa karşı mücadeleye devam edeceğiz. Ancak kendimizi namus bekçisi olarak görmüyoruz."

Sarp sınır kapısının, PKK'ya uyuşturucu ve silah kaçakçılığında kullanıldığı gerekçesiyle kapanacağı yolundaki haberler üzerine İçişleri Bakanı ile görüştüğünü belirten Yüksel, konunun sadece Sarp'ı değil bütün sınır kapılarını ilgilendirdiğini, ancak kapatılmayla ilgili bir durumun söz konusu olmadığını söyledi.

Yüksel, gerekli önlemlerin sınır kapılarında hızla alınacağını sözlerine ekledi.

Özel Tim'in kaygısı 'iklim şoku'

13 aralık

ANKARA - Güneydoğu Anadolu'da PKK'ya karşı hazırlanan 5 bin kişilik **"Özel Güvenlik Gücü"** nün ocak ayında harekâta başlamasında önemli bir **"iklim sorunu"** ortaya çıktı.

Uzmanlar, Foça'da eğitilen bu personelin yeni görev yerinde ani bir **"iklim sıkıntısı"** geçirebileceğini ve beklenen başarının istendiği oranda yüksek olamayacağını öne sürüyorlar.

Uzmanların **"iklim şoku"** diye de tanımladıkları bu durum, şu iklim kıyaslamasına dayanıyor:

Bu arada tarihçiler **"iklim çarpışması"** denilen bu olaya örnek olarak **Napolyon Bonapart**'ın 1812'de ve **Adolf Hitler**'in 1941'de Rusya'da iklim koşullarına trajik yenilgilerini de anımsatıyorlar.

Spor yetkilileri ise bir Türk futbol takımının, örneğin İsviçre'de bir uluslararası turnuvaya katılmadan önce Antalya yerine Bolu'da kampa çıktığına, buna karşılık şu andaki eğilimin tam tersi olduğuna dikkati çekiyorlar.

Başbakan **Tansu Çiller**, kısa bir süre önce yaptığı açıklamada, PKK'ya karşı kullanılmak üzere 5 bin kişilik **"Özel Güvenlik Gücü"**nün İzmir Foça Komando Okulu'nda hazırlandığını ve bunların ocak ayında bölgeye sevk edilerek büyük bir harekâtın başlayacağını söylemişti.

Uzmanların **"iklim çarpması"** iddiasına karşı görüşü sorulan Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş, "sorunun incelenmesi ve gereğinin yapılması talimatını verdiğini"** söyledi.

Güreş, **"Gerekirse Özel Güvenlik Gücü'nü Güneydoğu'ya sevk etmeden önce Bolu'daki komando karargâhında 2-3 haftalık bir iklim intibakına tabi tutabiliriz"** dedi.

Genelkurmay'da yürütülen çalışmanın sonuçlarının önümüzdeki günlerde alınacağı bildiriliyor.

Özel Güvenlik Gücü'nün Bolu'ya gitmesi kesinleşirse ocak ayında yapılması öngörülen **"geniş çaplı harekâtın"** da 2-3 hafta ertelenmesi olasılığı belirecek.

Güneydoğu'da PKK terörüne karşı mücadele edecek özel tim mensuplarının İzmir-Foça'da eğitim görmelerinin yararlı olup olmayacağı, konuyla ilgili spor hekimleri ve profesörlerce farklı biçimlerde değerlendirildi.

İrtifa (yükseklik) eğitiminin yüksek yerlerde yapılması gerektiğini bildiren Spor Akademileri Birliği eski Başkanı Prof. **Kurthan Fişek**, dağda mücadele edecek özel timin deniz seviyesinde eğitilmesini yadırgadığını söyleyerek, **"Kutup operasyonu için ekvatorda muson yağmurları altında eğitim yapmak gibi bir durum"** benzetmesini yaptı.

Prof. Kurthan Fişek'in değerlendirmesi şöyle:

"Bu tür eğitimler, ciğerlerin vital kapasitesini genişletmek için, oksijenin az olduğu yüksek yerlerde yapılır, ciğerler az oksijene alışır. Yüksek yerden deniz seviyesine inen insanın vital kapasitesi artar, vücut mükemmel bir kapasiteyle çalışır. Bizde de tam tersi, dağda savaşacak adama deniz seviyesinde eğitim veriyoruz. Böyle bir şey olmaz. Ne işiniz var Ege'nin Menteş Dağı'nda?"

Kondisyon uzmanı **Turgay Renklikurt** ise uzun süreli kamplardan sonra ısı farkının çok önemli bir engel olduğunu söyledi. Renklikurt, **"Dağ komandosu, hava komandosu, deniz komandosu bile özel eğitimlere tabi tutulur. Bunların bu kamplarda yapıldığını sanıyorum. Yok eğer yapılmıyorsa, yükseklik, basınç, arazi ve ısı farklılıkları çok önemli biçimde olumsuz yönde etkiler yaratabilir"** dedi.

Spor hekimleri ise farklı ortam ve koşullarda yapılan eğitimlerin, insan organizmasında uyum bozuklukları ortaya çıkaracağını söylediler. Uzmanlar, özel tim mensuplarına da insan organizmasının uyum sağlayabileceği biçimde eğitim yaptırılması gerektiğini belirterek şu bilgileri verdiler:

"Foça'da şu anda hava sıcaklıkları artı 10-15 derece, Güneydoğu'da ise eksilere indi. Bu durum, askerlerin bölgeye gittiklerinde bir iklim şoku yaşamalarına neden olabilir. İkinci durum, Foça nemli bir yer, Güneydoğu ise kurak iklime sahip, bu da farklılık yaratır. Deniz düzeyinde yapılan irtifa eğitimi de diğer bir neden olarak görülebilir. Oradaki eğitimin içeriğini tam bilemiyoruz, ama ortam ve iklim koşullarının insan organizması açısından önemli olduğu bir gerçektir."

Ortopedi ve travmatoloji uzmanı Prof. Dr. **Yüksel Tenekecioğlu** kısa süreli de olsa farklı bölgelerde uyum zorluğunun kaçınılmaz olduğunu belirtti. **"Isı ve yükseklik farklılıkları ister istemez vücuttaki dengeyi bozacaktır"** diyen Tenekecioğlu özellikle de sıcaktan soğuk ortama geçişlerde daha fazla sorun ortaya çıkacağını söyledi.

Buna karşılık, İstanbul Tıp Fakültesi Spor Fizyolojisi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. **Abidin Kayserilioğlu, "Eğitimini Foça'da tamamlayan bir kişi görev bölgesi Güneydoğu'da ola zorlanmaz"** dedi. Bununla birlikte Prof. Dr. Kayserilioğlu göreşlerini şöyle dile getirdi.

"Vücutta önemli bir uyuşum farklılığının olması için büyük boylam (meridyen) değişimi yani gece gündüz farklılığı olması lazım. Bir başka deyişle kıtalararası değişimler insan vücudunu etkiler. Bu tip değişimi geçiren insanlarda 'Circadian ritmi' diye adlandırdığımız değişiklikler olur. Kişiler kolaylıkla yeni koşullara uyum sağlayamaz. Yorgunluk başgösterir, yeme düzeni bozulur, beceri düzensizliği başlar.

Bütün bu yan etkilerin yoluna girmesi için en az 15 gün uyum süresi gereklidir. Bu sürede kişilerin uyku saatleri yeniden düzenlenerek gidilen ülke koşullarına göre ayarlanır. Fazla yemek yenmediği gibi antreman gereklidir. Örnek vermek gerekirse Türk Milli Takımı Avusturalya'ya maç için gitmişti. Kafile yetkilisi ne yapması gerektiği konusunda gelip bana danıştı. Ben de kendilerine en az 15 gün önceden bu ülkeye gitmelerini, aksi takdirde beklenmedik

sonuçlarlar karşılaşacaklarını ifade ettim. Ancak maddi yetersizlik öne sürülerek takım yine de bir iki gün önceden götürüldü."

Uzmanlar, iklim şokunu da yansıtan **"Circadian ritmi"**ndeki Circadian sözcüğünün Latince **"yaklaşık"** anlamına gelen **"Circa"** ile **"gün"** anlamına gelen **"dies"** sözcüklerinden oluştuğunu söylediler. Bu sözcük, 24 saat olan biyolojik ritim ya da vücuttaki değişkenleri tanımlamak amacıyla kullanılıyor. Örneğin, kan şekerinin 24 saatte gösterdiği değişiklik gibi...

Erzurum muhabirimiz **Kenan Biliz**'in bildirdiğine göre terörle mücadelede görevlendirilmek üzere yetiştirilen özel timlerin kamp yeri bölgedeki sağlık uzmanlarınca sakıncalı bulundu. Uzmanlar, bölgesel farklılıklar nedeniyle mutlaka geçiş döneminin yaşanması gerektiğini, aksi halde sakıncalar doğacağını ifade ettiler.

Bu uzmanlardan biri olan Atatürk Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. **Arif Özel**, iklim ve takım farkının bazı sakıncalar doğurabileceğini belirtirken görüşlerini şöyle dile getirdi:

"Özel tim kamplarının bulunduğu bölge çok önemli. İklime belki bir süre sonra alışılabilir. Fakat bir de tabii bölgenin coğrafyası; bölgeyi hiç tanımayan biri bölgede başarı elde edemez" dedi.

Üniversite Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. **Ramiz Banoğlu** ise bölge farklılıklarının bir **"geçiş dönemi"** gerektirdiğini söyleyerek sorunu söyle değerlendirdi:

"Bakın Amerika 1950'den bu yana çöl savaşı için Nevada Çölü'nde hazırlık yapıyor. Askerin iklime uyum sağlamasından tutun araç gereç uygunluğuna kadar. Bu kadar hazırlığa karşın Körfez Savaşı'nda Amerikan tankları kumla doldu. Çalışmadı, tıkandı. İklim olarak daha uygun bir bölge bulunabilir miydi bilemiyorum. Genelkurmay bunu düşünmüştür sanırım. Ama uyum ve iklim koşulları mutlaka önceden hazırlanmalı. Mutlak bir geçiş dönemi yaşanmalı. Çünkü herkes, çoğu iklime direnç sağlayamayabilir."

Kanun Devleti!..

İLHAN SELÇUK *15 aralık*

'Kanun devleti' ile *'hukuk devleti'* arasındaki ayrımı bilmeyen kaldı mı?..

'Moskova'nın yeni çar'ı **Boris Yeltsin**'i çıkarılan yasalarla diktatör gibi donattın mı, Rusya bir hukuk devleti olamaz; ama, *'kanun devleti'* diye tanımlanabilir.

'Hukuk devleti' insan hakları ve temel özgürlüklerine dayalı demokratik düzeni içerir; *'kanun devleti'* ise demokratik olsun olmasın yürürlükteki yasalara bağlı rejimin adıdır. İkisi arasındaki farkı DEP olayında görebiliriz; Anayasa Mahkemesi yürürlükteki yasalara göre DEP (Demokrasi Partisi) için kapatma kararı verirse belki *'kanun devleti'*nin gereğini yerine getirmiş olacaktır; ama, bu sonuç demokrasiye sığar mı?

Bir partinin genel başkanı yasal demokrasi savaşımı yürütmek istiyorsa, kanunlara uygun savaşımın ustalığını gösterir. Oysa DEP'in yeni Genel Başkanı **Hatip Dicle**, PKK'nın güdümünde bir politikacı izlenimini veriyor; söylediği laflar pişmiş aşa soğuk su katıyor; *"bu iş PKK'sız olmaz"* demeye getiriyor.

Cümle âlem enayi değil ya, Hatip Dicle'yi dinleyenlerin aklına gelen ilk soru:

- *Bu adam DEP'i kapattırmak mı istiyor?*

Yürürlükteki yasalara göre partiyi kapattırmanın en kolay yolu, genel başkanın terör örgütü PKK ile aşna fişne içinde olduğunu kanıtlamaktadır. Oysa DEP'in yaşamasını ve gelişmesini isteyen demokratlar az değil...

Maltepe Tutukevi'nde koğuş arkadaşım **Sarp Kuray**, atak bir delikanlıydı; bu anlatacağım olay yirmi yılı aşkın bir zaman önce geçti; o zaman devlet içindeki devlet, 12 Eylül'deki gibi örgütlenememişti; tutuklu aydınlar, profesörler, yazarlar ve subaylar, gardiyanlık görevi yapan erlerin karşısında hazırola geçip *"emret komutanım"* diye tekmil vermiyorlardı.

İşkence düzeni 12 Eylül'de yerli yerine oturmuştur; hiçbir yaran olmamıştır; zararı ise saymakla bitmez tükenmez...

Her neyse, bir gün Sarp'ın kafası bozuldu; koğuşta allaklık yapan bir çavuşa dikildi:

- *Ulan sana bir çarparım, bir de yer çarpar...*

12 Mart'ın ilk aylarındayız, daha nenin ne olacağı belli değil, çavuş şaşkın, kafasındaki ölçüler dağınık. Ne yapsın? Boynunu büküp sordu:

- *Peki, bu memlekette kanun yok mu?..*

Hepimiz güldük.

İnsan sıkışınca *'kanunu'* arar; ama, Osmanlıca'da *'kanun'*, Türkçe'de *'yasa'* denen hükmü düpedüz yalınkat uygulamak, her zaman hukuku sağlamıyor.

Hapishane anılarını bir gün yazacağım; Sarp Kuray bunca yıl sonra şimdi yine Bursa Tutukevi'nde...

Neden?

Uzun yıllar Avrupa'da *'siyasi mülteci'* olarak yaşadıktan sonra Sarp yurda döndü, içeri attılar, işittiğime göre devletin temeline çata pata koymakla suçlanıyormuş; ne bitmez tükenmez bir davadır bu?

Aradan geçen bunca yıldan sonra Türkiye'nin haline bakınca ortaya ne çıkıyor:

- Eğer 1960'larda başkaldıran gençlerin sesine o zaman kulak verseydik, Türkiye şimdi bu hale düşmezdi.

Mart ayında serbest seçim yapılabilecek mi? Güneydoğu'da devlet yok. Kimisi diyor ki:

- *Seçimleri erteleyelim...*

Kimisi de diyor ki:

- Güneydoğu'da bugün serbest seçimler yapılabilse; yine aşiret beylerinin adayları kazanır...

Kuzey Irak'ta feodal beyler, **Barzani** ile **Talabani** egemen değiller mi?

1960'ların ikinci yarısında gençleri birbiri ardına öldüreceğimize, 12 Mart'ta öğrencileri içeri atıp aydınları işkenceden geçireceğimize, Güneydoğu'da toprak reforma yapsaydık, 1960'ların Türkiyesi şimdi yaşadığımız ayıplardan kurtulmuş olurdu.

Ama biz yirmi yılı aşkın bir süre sonra bile 1960'lı gençlerin peşindeyiz...

Ne yapalım ki kanun devletiyiz...

Askeri mahkeme, gazeteci tutukladı

16 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - HBB televizyonunda yayımlanan haftalık haber programı **Anten**'in yapımcısı ve yönetmeni **Erhan Akyıldız** ile aynı programın muhabirlerinden **Ali Tevfik Berber**, dün çıkarıldıkları Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nce tutuklandılar. Yaptıkları programla **"halkı askerlikten soğuttukları"** gerekçesiyle tutuklanan iki gazeteci, Mamak Askeri Tutukevi'ne gönderildiler. Akyıldız ve Berber'in avukatı **Hasan Bıyıklı**, verilen tutuklama kararına itiraz etti. İtirazı inceleyen Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin ise kararını bugün açıklayacağı bildirildi.

Tutukevine götürülürken fenalaşan Erhan Akyıldız, Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne (GATA) kaldırıldı. CHP Ankara Milletvekili **Uluç Gürkan** tarafından hastaneye götürülen Akyıldız'ın, büyük tansiyonunun 28, küçük tansiyonunun ise 14'e yükseldiği öğrenildi. Akyıldız, hastanede tedavi gördükten sonra tutukevine gönderildi.

Geçen hafta Anten adlı programda, asker kaçaklarıyla ilgili program yapan her iki gazeteci, dün sabah Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı sivil bir ekip tarafından Genelkurmay karargâhına getirildi. Akyıldız ve Berber'i nizamiye kapısında gazeteciler ve CHP Ankara Milletvekili Uluç Gürkan karşıladı. Nizamiyede kimlik bırakan her iki gazeteci, yaptıkları programın halkı askerlikten soğutmaya yönelik değil, aksine bu amaçla kurulmuş olan bir derneğin ortaya çıkmasına yönelik olduğunu söylediler. Her iki gazeteci daha sonra, ilk sorguları yapılmak üzere, Genelkurmay Askeri Savcılığı'na götürüldüler.

Alınan bilgiye göre, Akyıldız ve Berber'in tutuklanma nedenini, Askerliği Reddedenler Derneği üyeleriyle HBB televizyonda yayımlanan görüşme oluşturdu. Dernek üyelerinin askerliği reddetmelerini söylemelerinin ardından, programda **"askerliği reddeden kişilerin vatan haini oldukları yorumu yapmamalarının"** Akyıldız ve Berber'in tutuklanmalarına neden olduğu bildirildi. Hükümet Sözcüsü **Yıldırım Aktuna**'nın her iki gazeteci ile ilgili olarak önceki gün çıkarılan gıyabi tutuklama kararının nedenini Genelkurmay Başkanlığı'nda öğrenmek istediğinde de bu yönde bir yanıt aldığı bildirildi.

Akyıldız ve Berber ise savcılık ifadelerinde, halkı askerlikten soğutmak gibi bir amaçlarının olmadığını, programa çıkan kişilere, **"Neden askerliği reddettiklerinin"** yanı sıra, **"Güneydoğu'da askerler ölürken, sizler askerliği reddederken hiç vicdan azabı duymuyor musunuz?"** şeklinde sorular yönelttiklerini söylediler. Her iki gazeteci, bu soruların konuya gerekli yorumu getirdiğini de söylediler.

Askeri Savcılık'ta ifadeleri alınan Akyıldız ve Berber, daha sonra askeri mahkemeye sevk edildiler. Akyıldız ve Berber, haklarındaki gıyabi tutuklama kararının, vicahiye çevrilmesi üzerine, dün öğleden sonra Mamak Askeri Tutukevi'ne konuldular. Akyıldız ve Berber'in tutuklanma kararına, avukatları Hasan Bıyıklı itiraz etti.

Bıyıklı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne verdiği itiraz dilekçesinde, müvekkillerinin kaçma olasılığı bulunmadığını, kanıtların karartılmasının olanaksız olduğunu ve müvekkillerine yüklenen suçun niteliği ve öngörülen cezanın tutuklamayı gerektirmediğini belirtti. Bıyıklı, müvekkillerinin gazeteci olarak kamu görevi yaptıklarını ve suç işleme kastı ile değil, bir görevin ifası gereği hareket ettiklerini söyledi. Güncel bir sorun olan asker kaçakları sorununun basında ve kamuoyunda tartışıldığını kaydeden Bıyıklı, **"Müvekkillerim de bu tartışmaya katılmak, sor-**

unun teşhisine ve çözümüne katkıda bulunmak amacıyla hareket etmişlerdir. Bu tür iyi niyetli katkı gayretlerinin önü, yargı yoluyla kesilmemelidir" dedi. Bıyıklı itiraz dilekçesinde, şu görüşlere yer verdi:

"Müvekkilimin sorularının eleştirel yorum içerdiği bant çözümlerinden anlaşılmaktadır. Özellikle söz konusu gruba mensup kişilerden birine, müvekkillerimin yönelttiği son soru, yorumsorunun tipik ve çarpıcı bir örneğidir. Bu olgu, aynı zamanda müvekkillerimin suç işleme kastı ile değil, görevin ifası amacıyla hareket etmiş olduklarının açık bir kanıtıdır. Uyuşturucu kullanan ya da adam öldürmüş bir kişi ile yapılan objektif nitelikli bir söyleşinin, mutlaka bu suçları işleyenlerin hareketlerinin onaylandığı anlamına gelmeyeceği, tartışma gerektirmeyecek kadar açıktır."

Bıyıklı, tutuklama nedenlerinden hiçbirinin bu olayda bulunmadığını belirterek, müvekkillerinin tahliyesine karar verilmesini istedi.

İtirazı inceleyen Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin kararını bugün açıklayacağı bildirildi.

Bir 'sir' geçti Türk futbolundan

LEVENT DİKMENER *21 aralık*

Beşiktaş'ta bir dönem kapandı... 7 yıl önce, **"tesadüfler"** sonucu Siyah-Beyazlı camiaya gelen ve kazandırdığı başarılarla, disiplini, ölçülü yaşamıyla abideleşen **Gordon Milne**, Türkiye'ye **"elveda"** demeye hazırlanıyor. Siyah-Beyazlı kulübe 6 yılda 12 kupa kazandıran İngiliz teknik direktör, bundan böyle Japonya'nın Grampus takımı için ter dökecek.

Miloş Milutinoviç'le yaşanan istikrarsızlıktan bunalan Beşiktaş, 1987'de çalıştırıcı aramaya başladı... **"Yugoslav"** çalıştırıcıdan ağzı yanan Siyah-Beyazlı yönetim, Almanya, Hollanda, Rusya derken İngiliz pazarına yöneldi. İlk çalıştırıcı adayı **Don Howe**'du. Galatasaray'da da görev yapan Howe apar topar İstanbul'a getirildi. Akaretler'deki kulüp binasında el sıkışıldı. Artık iş tamamdı. Ancak **"Eşimi getireceğim"** diyerek İngiltere'ye dönen İngiliz'in **"gelemiyorum"** şeklindeki telefonu Beşiktaş'ı bir anda şoka soktu. Ama Howe, yerine başka bir çalıştırıcıyı öneriyordu.. **"Gordon Milne."** Evet Milne efsanesi böyle başladı Beşiktaş'ta.

Gordon Milne'li Beşiktaş, 6 sezonda 198 maç yaptı. 198 maçtan 132'sini kazanan, 51'inde berabere kalan, 15 de yenilgi alan Siyah-Beyazlılar 415 gol atarken, filelerinde 137 gol gördü. 31 Mart 1991 tarihinde Ankara'da Gençlerbirliği'ne 2-0 yenilen Beşiktaş, tam 48 maç yenilgi yüzü görmeyerek rekor kırdı. Siyah-Beyazlılar, 49. lig maçında Galatasaray'a 3-1 yenilerek yenilmezlik unvanını kaybedince, İtalyanların dünyaca ünlü takımı Milan'ı bu yarışta yalnız bıraktı.

Şimdi Beşiktaş'ın arka arkaya kazandığı 3 şampiyonluğunun öyküsüne kısaca bakalım...

1989/90 sezonu- Teknik direktör Gordon Milne'nin istekleri doğrultusunda **Wilson, Walsh** ve **Mc Donald** transfer edildi. İngiliz futbolculardan Mc Donald takımının sadece Bursaspor maçında formasını giydi.

6. haftada Siyah-Beyazlılar, Adana Demirspor'u 10-0 yenerek Türkiye liglerinin gol rekorunu kırdı.

33. hafdada oynanacak olan Fenerbahçe maçı, Beşiktaş açısından büyük önem taşıyordu. Bu maçın kazanılması, Siyah-Beyazlılara şampiyonluğu getirecekti. **Özcan Oal**'ın düdüğüyle başlayan maçın 29. dakikasında **Bilal**'in golüyle 1-0 öne geçen F. Bahçe, 30. dakikada **Feyyaz**'ın attığı gole engel olamadı. 45. ve 71. dakikalarda **Metin**'le gelen goller maçın bitiş düdüğüyle birlikte Beşiktaş'ın ligin bitimine 1 hafta kala şampiyonluğunu ilan ediyordu.

Gordon Milne'nin 3. sezonunda gelen şampiyonluk, futbolcusundan, yöneticisine, başkanına, taraftarına kadar herkesi mutlu etmişti. Şampiyonluğun keyfini doyasıya yaşayan Beşiktaş'ta Teknik Direktör Gordon Milne'nin söylediği sözler çok anlamlıydı...

"Şampiyonluk... Kelimelerle ifade edemezsiniz."

1990/91 sezonu- 1990/91 sezonu için Beşiktaş yönetimi kadroda değişiklik yapmak istemiyordu. İngiliz futbolculardan sadece Mc Donald ülkesine dönerken, Walsh ve Wilson ile 1 sezon daha anlaşmaya varılmıştı. Son 3 haftaya girilmişti... 28. haftada Sarıyer'i Walsh'un attığı golle 1-0 yenen Beşiktaş, 29. haftada oynayacağı F.Bahçe maçını beklemeye başlamıştı.

Beşiktaş, F.Bahçe'yi Ulvi ve Feyyaz'ın attığı gollerle 2-0 yenerek bir kere daha mutlu sona ulaşıyordu...

1991/92 sezonu- Ligin 10. haftasında Beşiktaş Fenerbahçe ile berabere kalırken, **Mehmet**'in attığı 2. gol, çizgiyi geçti mi, geçmedi mi tartışmasını gündeme getiriyordu.

2. yarıda Bursaspor ve Bakırköy maçlarında alınan golsüz beraberlik. Beşiktaş şampiyonluk umudunu G.Saray maçına bırakıyordu. Ligde hiçbir iddiası kalmayan G.Saray maçına büyük önem veren Teknik Direktör Milne, futbolcularını psikolojik olarak bu karşılaşmaya hazırlamaya çalışıyordu.

Seyirci 3. kez arka arkaya şampiyonluk yaşamak istiyordu. Mehmet'in attığı galibiyet golü, seyircinin isteğine cevap veriyordu.

1992/93 sezonu- Beşiktaş, nedense ligin ilk haftasında rakipleriyle berabere kalmaya alıştı. Geçen sezon olduğu gibi, bu sezon da lige Karşıyaka (1-1) beraberliğiyle giren Siyah-Beyazlılarda hedef 4. kez şampiyon olup tarihe geçmekti. 5 Aralık 1992 tarihi Beşiktaş için kabus dolu bir gündü. Karakartallar 48 maçtır sürdürdükleri namağlup unvanlarını, 3-1'lik G.Saray yenilgisiyle kaybetti.

Beşiktaş'ın düşüşü de Aydınspor maçıyla başladı. Trabzonspor'a kendi sahasında 2-1 yenilen Siyah-Beyazlılarda panik başlamıştı. Ancak, Teknik Direktör Milne, her zamanki soğukkanlılığını koruyarak, **"Ne oldu? Lig mi bitti, herkes bize yükleniy-**

or" diyordu.

Arka arkaya kazanılan F.Bahçe (2-0) ve Kocaelispor (2-0) maçları, Beşiktaş'ın şampiyonluk umutlarını yeniden güçlendirdi. G.Saray maçı, belki de 1992/93 sezonunun şampiyonunu belirleyecekti. **Hakan**'ın golüyle 1-0 öne geçen G.Saray'a , Feyyaz'ın penaltıdan attığı gölle cevap veren Beşiktaş son haftaya Galatasaray'ın (- 2) gol averajı gerisinde giriyordu. Ligin son haftasında G.Birliği'ne karşı alınan 3-1'lik galibiyet, şampiyonluk için yeterli olmayınca, Beşiktaş 1992/93 sezonunu, G.Saray'ın ardından averajla 2. sırada tamamladı.

GATT Neyi Düzenliyor?..

TANER BERKSOY *22 aralık*

GATT, dünya ticaretini düzenleme, kurallarını oluşturma ve bunların uygulanmasını gözetme görevini yüklenmiş olan bir uluslararası kuruluş.

GATT'ın örgütlenme sonrasında biçimi ve süreci de ilginç. İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan karmaşa ortamında, dünya ekonomisinin en önemli boyutu olan uluslararası ticaretin düzenlenmesi ve canlandırılması gerekiyordu.

Bu koşullarda GATT, ticaret kuralları üzerinde uzlaşma arayan bir uluslararası konferans olarak yaşama başladı. Ondan bu yana da konferans niteliğinden sıyrılıp tam anlamıyla bir örgüt kimliği kazanamadı.

Bunun önemli bir sonucu var. Dünya ticaretinin kurallarını düzenliyor olmasına karşın, kuralları bozana karşı bir yaptırım gücü yok [illegible] Sadece, kural ihlalinden zarar gören [illegible] biçimde tepki gösterme, karşılık [illegible] tanıyor. Bunun ötesinde yapabi[illegible] şey yok.

[illegible] ve Dünya Bankası gibi kuralı [illegible] uygulayabileceği açık ya da örtük [illegible] sahip değil GATT.

GATT'ın böylesine güçsüz bir örgüt olarak biçimlenmesi biraz da ilgi alanı olan uluslararası ticaretin karmaşık, çok boyutlu ve yan etkileri yaygın bir faaliyet olmasından kaynaklanıyor.

Ticaretin kuşkusuz bir konjonktürel boyutu var. Belirli dalgalanmalar gösteren bir gelişme seyri izliyor. Ancak uluslararası ticaret bu kadar masum ve dar boyutlu bir ekonomik faaliyet değil. Çok daha geniş ve yaygın etkiler yaratıyor ülke ekonomilerinde. Dünya ticaretine katılma yönü ve biçimine göre ülkelerin ekonomik yapıları etkileniyor, geleceğe dönük yapılanmaları da bu yönde belirleniyor.

Bu açıdan bakınca, GATT'ı salt konjonktür yönetimiyle ilgilenen bir kuruluş olarak algılamanın yetersiz kalacağı görülüyor. Ekonomik yapılanmaya dönük etkilerini de düşünmek, belki de ön plana almak gerekiyor. Böyle olunca da GATT'ın katı kurallar oluşturan, kural ihlallerini cezalandıran, kısacası ülke ekonomilerinin yapılanmalarını birinci elden düzenleyen bir örgüt kimliği taşıması olanaksız.

Genel ilkeler ve buna dönük kurallar üzerinde yaygın uzlaşma arayan, bunun için ülkelerin katılımıyla oluşan geniş konferanslar düzenleyen ve bununla yetinmek durumunda olan bir örgüt olarak yaşamak zorunda GATT.

Bunun böyle olduğu uygulamada da görülüyor. GATT'ın genel ilkesi serbest ticaret. Üzerinde uzlaşma aradığı kurallar da serbest ticareti koruyup genişletici uygulamalar. Ama dünya ticaretinde kural ihlali sayılamayacak kadar çok.

Ülkeler kendi çıkarlarını kollamak, ekonomilerini korumak, giderek sahip oldukları kalıcı ya da geçici avantajları empoze etmek için kural falan tanımıyorlar.

Korumacılığın ve başına buyrukluğun öncülüğünü gelişmiş, sanayileşmiş ülkeler yapıyor. Üstelik bunda oldukça becerikliler. Gözle görünür, somut koruma önlemlerinden vazgeçerek ticareti serbestleştirdikleri izlenimini yaratırken olmadık yeni yöntemlerle korumacılığı sürdürmekte ustalaşmışlar. Gelişmekte olan ülkeler güçleri elverdiğince bu kervana katılıyorlar.

Korumacılık serbet ticarete, dolayısıyla GATT'ın genel ilke ve kurallarına aykırı bir tavır. Örgüt, korumacılığın ticareti daraltacağına, üretim artışını yavaşlatacağına, refah kaybına neden olacağına inanıyor. İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen otuz yılda dünya ticaretinde kendi

öncülüğünde gerçekleşen serbestleşmeyi ve bunun sürüklediği kesintisiz refah artışını da inancına kanıt olarak gösteriyor.

GATT'ın yedi yıldır sürdürdüğü ve Uruguay Raundu olarak bilinen ticaret konferansı ve müzakerelerinin nedeni, söz konusu otuz yılın sonunda korumacılığın yeniden tırmanışa geçmesi. 1970'li yıllarda oluşan ekonomik kriz, ülkeleri kapanmaya sürükledi. Dünya ticareti yavaşladı.

Öte yandan krizden kurtulma çabaları yepyeni bir dünya getirdi önümüzdeki yılların gündemine. Yeni üretim alanları öne çıkacak, ekonomiler yeniden yapılanacak.

Dünya ticareti de bu yeniden yapılanmanın izdüşümlerine göre kimlik değiştirecek. GATT, yeni kimliğin korumacı zorlamaların dışında, başına buyrukluk efelenmesine tutsak olmadan, serbestçe oluşmasına uğraşıyor.

Gündeme gelen ve gelecek olan yeni alanlara dönük kurallar dizisi üzerinde uzlaşma arıyor.

20. Yüzyıl'ın önemli bir parçasında dünya ticareti ve ekonomik yapılanmasına damgasını vurduğuna inanan GATT, bu misyonunu 21. Yüzyıl'ın yeniden yapılanmasına da taşımak istiyor. Yaptırımsız örgütün yedi yıl önce Uruguay'da başlattığı serüvenin ana yönetimi bu.

GATT büyüklere çalışacak

23 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - GATT'ın (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması) Uruguay Raundu, 117 ülke tarafından kabul edilerek tamamlandıktan sonra, basın ve yayın kuruluşlarının önderliğinde dünyada bir umut havası yansıdı. Önümüzdeki on yıl içinde dünya ekonomileri ticaretin serbestleşmesinden yarar sağlayacak, dünya ticareti yüzde 10 oranında genişleyecek, dünyadaki refah 260 milyar dolar artacak.

Bu refah artışının hangi ülkeler arasında paylaşılacağı incelendiğinde ilginç bir tablo ortaya çıkıyor. Bu 260 milyar doların 225 milyar doları Avrupa Birliği (AB), ABD ve Japonya arasında paylaşılacak. Fransa Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün hazırladığı rapora göre refah artışından Japonya'ya 80 milyar dolar, 1995 yılında EFTA ülkelerinin katılımıyla üye ülke sayısı 16'ya yükselecek AB'ye 70 milyar dolar, ABD'ye ise 75 dolar düşecek. Özetle refah artışının yüzde 90'ı en zenginler arasında bölüşülecek. Dünyanın geri kalanına da pastanın yüzde 10'u düşecek.

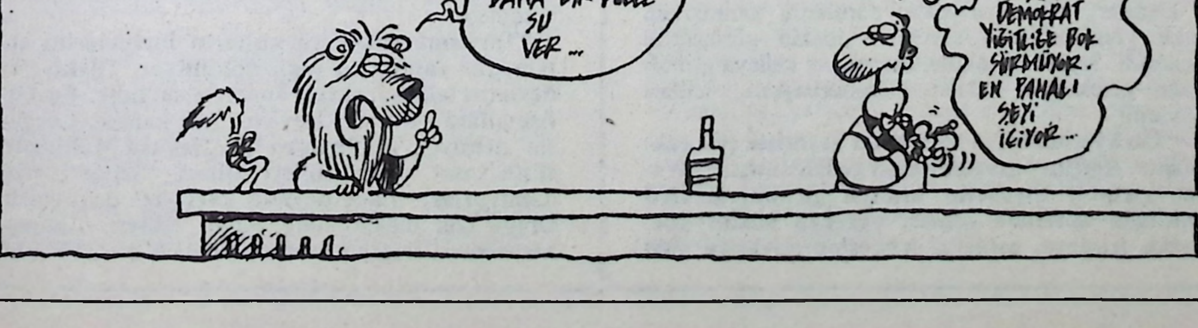
GATT'ın hazırladığı rapora göre bu ülkeler şu anda dünya üzerindeki zenginliğin dörtte üçünü temsil ediyor. Dünyadaki toplam gayri safi hasıla içinde, ABD ve EFTA ülkeleri toplam olarak refahın yüzde 35'ine, ABD yüzde 28'ine, Japonya ise yüzde 10'una sahip bulunuyor. Dolayısıyla Uruguay Raundu, zenginlerin zenginliğini arttırmaktan öteye geçmeyecek.

Uruguay Raundu'nda ilk kez hizmet sektörü, telif ve patent hakları GATT kapsamına alındı. Birleşmiş Milletler'in Ticaret ve Kalkınma Komiyonu'na göre gelişmiş ülke ekonomilerinin yüzde 67'sini hizmet sektörü oluşturuyor. GATT kapsamında hizmet sektörüne yönelik bir düzenleme yoktu. Başta Amerikan şirketlerinin baskısıyla GATT kapsamına alınan yeni düzenlemeler, büyük şirketlerin gelişmekte olan pazarlara daha rahat girebilmesine olanak tanıyacak.

Telif ve patent haklarının korunmasıyla ise gelişmiş ülkeler yüksek teknolojiyi kontrolleri altına alacak. Başta Uzakdoğu'nun dört kaplanı (Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Singapur) olmak üzere gelişmekte olan ülkeler, yüksek teknolojiyi taklit ederek bir sıçrama yapabilmişti. Ancak Uruguay Raundu'na göre telif ve patent hakları 10 yıldan 30 yıla kadar korunacak. Böylece örneğin Singapur'dan, hatta Türkiye'den çıkan bir şirketin bilgisayar sektöründe IBM'ye kafa tutması önlenecek (Türk bilgisayar pazarında, kişisel bilgisayarlarda bir Türk şirketi IBM ile başa başa bir mücadele veriyor).

AB, Japonya ve ABD, önümüzdeki on yıllık dönemde, GATT Antlaşması sayesinde yüksek teknoloji alanında yüzde 10'a varan istihdam artışı bekliyor. Hizmet sektöründe ise istihdam artışının yüzde 5'i bulması umuluyor.

Bugün dünya ticaretinin üçte ikisini dünyanın en büyük 500 şirketi kontrol ediyor. Araştırmalar, GATT Antlaşması'ndan en kârlı çıkacak olanın bu 500 çokuluslu şirket olacağını ortaya koyuyor.

BDT, Rusya'ya emanet

24 aralık

Dış Haberler Servisi - Rusya, 7 BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) ülkesiyle askeri-teknik işbirliği konusunda ikili anlaşmalar imzaladı.

Türkmenistan'ın başkenti Aşkabad'da bugün düzenlenecek BDT doruk toplantısı öncesinde bu kentte bir araya gelen savunma bakanları konseyi toplantısında Rusya, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Beyaz Rusya, Azerbaycan ve Ermenistan'la savunma işbirliği anlaşmaları imzaladı.

Savunma bakanları toplantısı çerçevesinde ayrıca, BDT'nin ortak güvenlik anlaşmasına üye yedi ülkenin askeri faaliyetlerini koordine edecek ortak bir karargâh oluşturulması konusunda anlaşmaya varıldı.

Anlaşma çerçevesinde ortak karargâhın finansmanının yüzde 50'sini Rusya üstlenecek.

Bu anlaşmaların bugünkü BDT doruk toplantısında onaylanması bekleniyor.

Öte yandan Rusya Devlet Başkanı **Boris Yeltsin,** bugün Türkmenistan'ın başkenti Aşkabad'da başlayacak yılın son BDT doruk toplantısı öncesinde, bu ülkeye **"resmi bir ziyarette"** bulunmak üzere Aşkabad'a gitti.

Yeltsin'in dün sabah Türkmenistan Devlet Başkanı **Saparmurad Niyazov** ile yaptığı ilk ikili görüşmenin ardından heyetler halinde görüşmelere geçildi.

Rusya Devlet Başkanı'nın Aşkabad'da bugün katılacağı BDT doruk toplantısının, Rusya'da 12 aralıkta yapılan seçimlerde, neofaşist lider **Vladimir Jirinovski**'nin kazandığı zaferden nasıl etkileneceği merakla bekleniyor.

Rusya'nın, uyguladığı katı para politikası çerçevesinde Beyaz Rusya dışındaki tüm eski Sovyet cumhuriyetlerini ruble bölgesi dışına itmiş olmasının yarattığı tepki nedeniyle, BDT çerçevesinde ekonomik birlik oluşturma planlarının büyük bir darbe yediğine inanılıyordu.

Ancak AA'nın haberine göre gözlemciler **"Jirinovski faktörünün"**, BDT'deki bütünleşme sürecini nasıl etkileyeceği konusunda ayrılıyorlar.

Bazı gazete yazarları ve yorumcular, Jirinovski'nin kazandığı başarı nedeniyle, BDT ülkelerinin Rusya'nın etki alanından mümkün olduğunca çabuk çıkabilmek amacıyla topluluktan uzaklaşabileceklerini savunurken, bazı gözlemciler de BDT liderlerinin Jirinovski tehlikesi karşısında Yeltsin'i tercih edeceklerini ve Yeltsin'in ekonomik bütünleşme için istediği ödünleri verebileceklerini öne sürüyorlar.

Asker yerinde durmalı

26 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **SüleymanDemirel,** şeriatı överek Anayasa Mahkemesi Başkanı **Yekta Güngör Özden'i** kınayan DYP Milletvekillerinin girişimi için **"Bu 39 imza ile Anayasa Mahkemesi'ne yanıt veren milletvekilleri** 'Şeriat isteriz' **demiyorlar,** 'Laik devlete karşıyız' **demiyorlar, oraya çok dikkat edin"** dedi. Siyasetin camiye, okula ve kışlaya girmemesi gerektiğini vurgulayan Cumhurbaşkanı, Silahlı Kuvvetler'in politikayla ilgisi konusunda, **"Bunları siyasetin dışında tutamazsınız. Sorun, meşgul olması değil, kendi yerinde durması, kendi yerinin dışına çıkmaması"** değerlendirmesini yaptı.

Demirel, TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmekte olan vergi düzenlemelerinin **"vahim"** durumlar içermesi halinde yasayı geri göndereceğini belirterek **"1 ocakta yürürlüğe girmesi benim işim değil, vahim durum görürsem çeviririm, sonrasını düşünmem"** uyarısına bulundu.

Demirel, **Cumhuriyet**'in sorularını yanıtlarken ülke gündemindeki sorunlara ilişkin görüşlerini açıkladı. Siyasetin, okula, camiye ve kışlaya girmemesi gerektiğini anlatan Cumhurbaşkanı, şunları söyledi:

"Türkye bunların ızdırabını geçmişte çok çekmiştir. Eğitim öğretim hakkı zedelenmiştir, siyaset girince. Siyasetin kışlaya girmesiyle sivil iradenin emrinde olması gereken silahlı güç, üstün iradeye, milletin iradesine dayanan sivil iradenin üstüne çıkılmıştır. Yani yasa tekliği, irade tekliği bozulmuştur. Müdahaleler olmuştur. Ülkenin silahlı güçlerinin hiç siyasi düşüncesi olmasın mı? Hayır, onu söyleyebileceği yer var, Milli Güvenlik Kurulu var, Cumhurbaşkanlığı var. Bu gücün üyeleri gazete okumuyor mu? Televizyon seyretmiyor mu? Bunları siyaset dışında tutamazsınız. O zaman ister istemez ülkede olan bitenlerle meşgul olacak. Sorun meşgul olması değil. Kendi yerinde durması. Kendi yerinin dışına çıkmaması. Bu yerin dışına çıkması için yapılan tahriklere kapılmaması."

"Camiye siyaset girmesi kadar kötü bir şey tasavvur edemiyorum" diyen Demirel, vaaz veren hocanın güncel politikadan söz etmesi durumunda **"cemaatin bölüneceğini"** vurguladı.

39 DYP milletvekilinin, şeriatı överek Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden'i kınamaları konusunda görüşlerini açıklarken bu konuların **"hassas"** olduğuna dikkat çeken Demirel, şunları söyledi:

"Tartışma çok kere kişilerin birbirlerini anlamadan yaptığı bir şekle dökülüyor. Türkiye'de devletin laik karakteri anayasa şartıdır. Bu tartışmadaki taraflar 'Devletin laik karakteri değişsin' **demiyor. Bu 39 imza ile Anayasa Mahkemesi'ne yanıt veren milletvekilleri,** 'Şeriat isteriz' **demiyorlar. 'Laik devlete karşıyız'** demiyorlar. Oraya çok dikkat edin. Şimdi esasen, Anayasa Mahkemesi Başkanı 'Ortada bir laik devlet vardır,

o da korunmalıdır' **diyor. Bunu derken düşüncelerini kendi üslubu içinde aktarıyor. Türkiye hür bir memlekettir, bu çeşit tartışmalar yapılmasın mı? Yapılmasın diyemeyiz. Bu tartışmanın taraflarından herhangi birisi ne** 'Laik devlet ortadan kalksın' **diyor ne de** 'Laik devlet elden gidiyor' **diyor. Benim söyleyeceğim şey şudur: Türkiye cumhuriyetinin karakteri laiktir."**

"Türk halkı laik demokratik cumhuriyetten memnundur" görüşünü vurgulayan Demirel, şöyle devam etti:

"İngiltere din ve devleti ayırmışlardır, laik bir devlettir, ama milli marşı 'Tanrı kralı korusun' **diye başlar. Türkiye'de bunlar çok tartışıldı. Yani Allah'ın adını anmak bile bazen laikliğe aykırı durumdur. Yanlıştır. Nihayet Amerikalının parası üzerinde Allah'a inanırız yazıyor, İngiliz Parlamentosu her gün papazın duasıyla açılıyor. Avrupa'da Hıristiyan demokrat partiler var. Bunların laisizme karşı sayıldığı diye bir olay yok. Kişiler çıkıp** 'Laik demokratik devlete şöyle bir şekil vermek istiyoruz' **derlerse o başka bir şey tabii."**

Demirel, **"Çiller'in DYP'yi ANAP'a benzetmesi ve ANAP'ı taklit etmesi eleştirilerini nasıl karşılıyorsunuz"** sorusuna şu karşılığı verdi:

"Bir siyasi partinin başka bir partiye özenmesi gibi bir olay varsa taban onu takip etmez. Çünkü tabanın önüne çeşitli siyasi partiler çıkıyor. A partisi, B partisi, C partisi çıkıyor. Taban bilmiyor mu ki A partisinin ne olduğunu? Eğer taban A partisini değil, B'yi tercih etmişse, B'yi yönetenler A'ya özeniyorsa o zaman B'nin tabanı bunu hoş karşılamaz. Çünkü daha öncesinde görmüyor muydu? A'yı? Sebepleri var ki tercih etmemiş. Bir siyasi partinin diğer bir partiye imrenmesi veya hayran olması, kişinin 'Keşke anam babam şu insanlar olmasaydı' **diye bir arayışın içine girmesidir."**

Demirel, diğer konularda ana hatlarıyla şu görüşleri dile getirdi:

Vergi: Benim önüme gelecek nasılsa. **"Birtakım aksaklıklar olursa düzeltirim"** dedim. Eğer Meclis'te bu aksaklıklar düzeltilmezse benim önüme gelecek kanunda vahim sayılabilecek atlamalar veya Türkiye'yi fevkalade tedirgin edecek birtakım kayıtlar olursa ben düzeltirim. **"Düzeltirim"** derken yeni baştan konuşulsun diye Meclis'e gönderirim demek istiyorum.

Vergi Yasası'nın yürürlük tarihi: 1 Ocak 1994'te yürürlüğe girmesi benim işim değil. Benim işim vahim durum. Vahim durumu görürsem geri çeviririm, ondan sonrasını düşünmem. Zaten Meclis herhalde birtakım şeyleri düzenleyecektir. Vergi oranları önemlidir de ben siyasi taraf durumuna girmek istemiyorum. Ben makro seviyede kalmak istediğim için bu detaylara girmek istemiyorum. Meclis'te düzeltilecektir bazı şeyler.

İlhan Kesici: Benim damadım değil ki. Henüz damat da değil, aileye damat olacak. Nihayet kardeşimin kızıyla evlenme kararı vermişlerdir. Hadise bundan ibarettir. Ben kendisine **"Şöyle yap, böyle yap"** demedim. Bu kadar zaman benimle yakınlığı olan bir kişinin benimle görüşmesi doğaldır.

Vergi Yasası tırpanlandı

27 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen vergi yasasında değişiklik öngören tasarı, DYP'nin büyük sermayenin istekleri doğrultusunda değişiklik yapmak istemesi üzerine koalisyonda ortaya çıkan kriz, **"masada"** aşıldı. SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın**'ın Başbakan **Tansu Çiller**'le önceki akşam yaptığı konuşma sırasında önerdiği **"karma masa"**nın çalışmalarıyla, bütün maddeler konusunda anlaşma sağlandı. Tasarı, TBMM Genel Kurulu'nda 166 oyla kabul edilerek yasalaştı.

Koalisyon ortakları arasında en önemli uzlaşmazlık, çeşitli menkul kıymet gelirleri hakkındaki hükümlerin uygulanması üzerinde oldu. Büyük sermayenin bu yoldan elde edeceği gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin hükümlerin 1997'ye ertelenmesi kararlaştırıldı.

Buna karşılık, SHP'lilerin, 'çalışan kesimlerin gelirlerinin vergiden muaf olacak kısımlarının arttırılması' önerisi karma masada benimsendi. Bu çerçevede, aylık özel geçim indiriminin 150 bin liradan 600 bin liraya çıkarılması konusunda anlaşma sağlandı. Çalışan ve emeklilerin, yaşam standardını iyileştirme önerileriyle ilgili düzenlemelerin Bakanlar Kurulu'nca yapılması benimsendi.

Genel Kurul'da faiz gelirlerinin enflasyondan arta kalan kısmının vergilendirilmesi de kabul edildi. Ancak, Başbakan Tansu Çiller'in isteği üzerine, **"dövize hücum"** olacağı gerekçesiyle yürürlük tarihi 1997 olarak değiştirildi.

SHP adına oluşturulan masadaki çalışmalara katılan İstanbul Milletvekili **Nami Çağan, "Mevcut duruma göre iyi bir düzenleme oldu. Ancak, artık bu değişikliklerden sonra ben, reform sözünü kullanmam"** dedi.

Holdinglerin baskıları ve Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'in de uyarısı üzerine önceki gün DYP'lilerin yatırım indirimi oranının arttırılması için önerge hazırlamaları, koalisyon ortakları arasında kriz başlattı. SHP grubu bu önergeye katılmayacağını bildirince, Başbakan Tansu Çiller ile Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın bir araya geldiler. Daha sonra da iki parti temsilcilerinin yer aldığı bir masa oluşturuldu.

Önceki gece bu masada koalisyon ortaklarının temsilcileri verilecek değişiklik önergeleri üzerinde anlaştılar. SHP Genel Başkan Yardımcısı **Cevdet Selvi**'de dün parlamentoda düzenlediği basın toplantısında, memurların, sendikaların, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin siyaset yasaklarına değinirken, **"Bu kesimler siyaset yasakları içinde kıvranırken, sermayenin örgütleri en etkin şekilde siyaset yapılarlar. TÜSİAD'ın, TOBB'un çalışmaları ortada. En son vergi yasasında bunu hep beraber gördük"** diye konuştu.

Öte yandan Başbakan Tansu Çiller tarafından ısrarla istenen ve sigorta şirketlerinin borsaya girmesine olanak tanıyan bir madde, DYP'lilerin muhalefetiyle engellendi. Çiller'in isteği üzerine, hükümet tarafından verdirilen önergeyle, yerli ve yabancı sermaye şirketlerinin sermaye piyasasına girişlerini sağlamak için hisse senetlerinin alım satımlarından elde edilecek gelirlerin 5 yıl boyunca gelir vergisinden muaf tutulması öngörüldü. Hükümetin, **"kabul"** oyu verdiği önergeyi önce komisyon üyeleri de kabul etti. Ancak, DYP'li milletvekillerinin bu maddenin gerek içeriğine, gerekse Genel Kurul'a getiriliş biçimine itirazları üzerine, bu önerge işleme konulmadı. Aynı önerge daha önce de Plan ve Bütçe Komisyonu'na getirilmiş ve hükümet ortaklarının oylarıyla reddedilmişti.

Tasarının, 28. çerçeve maddesi kapsamına alınan 39. geçici maddeye yapılan ekle, menkul sermaye gelirlerinin endekslenerek, gerçek gelirin vergilendirilmesi sağlandı. Bu uygulama, devlet tahvili ve hazine bonosu ile benzeri menkul kıymetlerin alım satım kazançları için de yapılabilecek. Ancak döviz üzerinden açılan mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile döviz katılma hesaplarında önceden kâr payları, gerçek gelir kapsamında sayıldığı için bu gelirlerin tamamı vergilendiriliyor.

Dövize, altına veya başka bir değere endeksli olarak Türk lirası karşılığı ihraç edilen menkul kıymetler ve açılan hesaplardan sağlanan gelirler, bu maddede belirtilen esaslara göre endekslenerek vergilendirilecek.

Geçici 39. maddeye eklenen bir başka fıkra ile de tahvil faizi, hazine bonosu faizi ve benzeri menkul kıymet gelirleri, mevduat faizi, faizsiz krediler karşılığında elde edilen kâr payları ve benzerleri ile repo gelirleri hakkındaki hükümlerinin uygulanmasına 1997 yılından itibaren geçilmesi öngörülüyor. Bu tarihten önce elde edilen bu gelirler için de yıllık beyanname verilmemesi hükme bağlanıyor.

Tasarının 27. maddeine yapılan ekle de hazine bonosu, devlet tahvili, Türkiye Kamu Ortaklığı İdaresi ve Toplu Konut İdaresi'nce ihraç edilen menkul kıymetler ile devlet kağıtlarının alım satımında elde edilen kârın vergilendirilmesi de kabul edildi.

Tasarının 29. maddesinde yapılan değişiklikle de Sermaye Piyasası Kurulu'nca **"Halka açık anonim**

şirket" olarak kabul edilen şirketlerin, halka sunulan hisse senetlerinin, nominal sermayesine oranının en az yüzde 15 olması kabul edildi. Bu oran daha önce yüzde 40 olarak öngörülüyordu.

Tasarının 35. maddesinde yer alan motorlu taşıt vergi miktarlarının yüzde 100 oranında attırılmasına ilişkin hüküm, önergelerle değiştirilerek, yüzde 70'e indirildi. Kurşunsuz benzin kullanan araçlar için vergi indirimi getirildi. Buna göre, Bakanlar Kurulu, kurşunsuz benzin kullanan araçlar için uygulanan taşıt alım ve motorlu taşıt vergilerinde yüzde 50 oranında indirim yapabilecek.

40 maddelik tasarının görüşülmesi dün gece tamamlandı. 197 kişinin katıldığı oylamada 166 milletvekili kabul, 29 milletvekili ret, 2 milletvekili de çekimser oy kullandı. Maliye Bakanı **İsmet Attila**, yaptığı teşekkür konuşmasında, **"Önce oy, önce seçim demeden, 27 martı beklemeden yoğun bir çalışmayla tasarıyı çıkaran milletvekillerine şükranlarını"** bildirdi.

Konuya yakın kaynaklar, vergi tasarısında son anda yapılan değişiklikleri, **"sermayenin kazançlarından vergi almama"** politikasının sürdürülmesi olarak değerlendirdiler.

Sıvas'ta Canlar Yandı

MUSTAFA EKMEKÇİ *31 aralık*

Ali Yüce, 2 Temmuz Sivas olayları ile ilgili olarak **"Yunus Dervişimiz Bizim / Mevlana Yargıcımız / Suç Ortağımız Pir Sultan"** başlığını koyduğu şiiri yazdı. Şiirini **"Sıvas'ta yakılarak öldürülen 37 güzel canın anısına saygıyla"** diye adadı.

"Çağdaş Türk Dili" dergisinin Eylül 1993 sayısında çıkan şiir şöyle:

"Sırtımda kuyruklu ceket / Kelebek kravat boynumda / Çok çelenkler koydum kabrine / Defterine çok imzalar attım / Yüzüme maske yaptım laikliği / Daha ne istiyorsun Atatürk. / Devrimlerini inkılap / Halkını ümmet yaptım" - Politikacı.

İkibine yedi kala / 2 Temmuz 1993'te / Tanrı benzin yağdırdı gökten / Sıvas'ta Madımak Oteli'ne / Melekler ateşledi / Yanmaya başladı otel / İçindeki kafirlerle birlikte

İkibine yedi kala / Çıktı mağarasından / Eski çağlı Kyklops/ Kükredi kirli sesiyle/ Ağzı büyük yüreği küçük/ Dili uzun bir Kyklops

Verdi fetvasını Kyklops / Sakın söndürmeyin dedi / Yangın değil bu gördüğünüz /

Tanrının gazabıdır kafirlere / Halkımın öfkesidir dedi / Sırtına bine bine / Kanını eme eme halkın / Demokrat oldu Kyklops

Şişirdi avurtlarını / Körükledi yangını Kyklops / Yaktı otuz yedi körpe canı / Dünyanın gözü önünde / Alkışladı ilkelliği barbarlığı / Dini sömüre sömüre / Dinokrat oldu Kyklops

Yedi ipte birden oynar Kyklops / Şeriat alır laiklik satar / Hacca gider kafir parasıyla / Hem Tanrıyı hem Muhammedi kandırır / Muska yazdırır özel uçağına / Ne kendisi ne uçağı inanır / Anıtkabir'e çıkar her bayram / Altın kalemle defter imzalar / Bekçilik yapar devrimlere / Yalan aynasında süslenir / Asker Tekmesiyle / Yobaz dışkısıyla beslenir.

İki binin eşiğinde / Türkiye denen bir ülkede / insan insanı benzin döküp yaktı. Tanığım ol çağdaş uygarlık / Kafa güzelliği us güzelliği / Yunus Emre konuğum ol / Gel gör bizi aşk neyledi / Alo safsata! Sen çık aradan.

Sevgiler divanında / Yunus dervişimiz bizim / Mevlana yargıcımız / Suç ortağımız Pir Sultan / Ne büyük divan bu böyle / Herkese açık durur kapısı / Güzel durur hoş durur / Evreni içine koysam / Gene bir yanı boş durur / Alo Molla Kasım! Hızır Paşa / Siz çıkın aradan"

Şiirde geçen **"Kyklops"** mitolojide, tek gözlü dev.

Eşiyle birlikte ölümden dönen Ali Yüce, olaydan altı ay sonra olup bitenleri değerlendiriyor, özetle şöyle diyor:

- Hanımla birlikte, savcılığa verdiğimiz ifadede şöyle dedik: Bu, sıradan bir olay değildir. Bu laik Türkiye Cumhuriyeti'ne planlı, hazırlıklı bir saldırıdır. Gerçekten orada, şu ya da bu kişiye değil bu saldırı, bence doğrudan doğruya laikliğe ve laik Türkiye Cumhuriyeti'ne bir saldırıydı. Başka ne diyeyim?

Sıvas olayından on gün sonra konuştuğum, **Lütfiye Aydın**'ın eşi **Cafer Aydın**, şöyle diyordu:

- Mustafa bey, ben yazacaktım bunları, ne olacak şimdi?

O haliyle gülüşüyorduk.

Ölümden dönenlerden **Zerrin Taşpınar**'ın anlattıklarını, Cumhuriyet'te ardı ardına yayımlamıştım (Cumhuriyet, 18 - 25 Temmuz 1993) Zerrin Taşpınar'a sordum.

- Olaylardan altı ay sonra ne duyuyorsun? Soğukkanlı bir biçimde değerlendirince...

- Daha çok acı hissediyorum. Korku hiç duymuyorum. Çünkü ben, o olaydan sonra ufak tefek kaza geçirdim; örneğin Antalya'da film festivali sırasında bulunduğum binanın çatısı tutuştu, yandı. Hafif bir yangın. Orada durdum, hiç kaçmadım. Ve seyrettim.

Ben çok daha fazla acı hissediyorum, çok daha fazla ağlıyorum. İşe girdiğim halde, yarım gün iş yerinde olduğum halde. Olayı yaşıyorum hâlâ. (Sesi titriyordu, ağlamaklıydı) Yani, yangın anını değil. Sadece arkadaşlarımı çok özlüyorum, işte Behçet'i (Aysan), Asaf'ı (Koçak), özellikle Asaf'ı. Örneğin, size bir şey söyleyelim: Asım Bezirci'nin eşi geldi Ankara'ya, ben konuk ettim evimde, onun benim evimde yattığı gece, sabaha kadar kapısının önünde bir sandalyede oturdum.

Gidip odama yatamadım. Ona sanki bir şey olacak gibi, onu bekledim. Şimdi Behçet'in kızını görmekten mutlu oluyorum. Onun beni aramasından mutlu oluyorum. Ama hiçbir davaya gidemedim. Ankara dışındaydım.

Bu yüzden bir kırgınlığım var o davalar nedeniyle insanlara. İlgisizlikleri, kamuoyunda yeterince yer almadığı için. Ve sanki, "Biz bu davayı kaybettik" gibi bir duyguya kapılıyorum. Ama çok üzülüyorum. Bu duygu bende, müthiş bir umutsuzluk yaratıyor, geleceğe dönük bir umutsuzluk. Çok fazla çalışıyorum şimdi dört aydır, iki-üç işte birden çalışıyorum, işte hem televizyon hem radyoda işlerim var.

Buna rağmen, boş kaldığım her anda, o olay yeniden gündemde. Örneğin, çok basit, dün anneme Asım Bezirci'yi anlatıyordum ve çok kısa bir öğle yemeği süresi içinde, üzülüyordum ha onun ölümüne; yani daha öyle soğukkanlı bakacağıma çok daha gözü yaşlı ve ağlamaya hemen hazır bir şekilde bakar oldum.

O olayı size ağlamadan anlatmıştım; bakın şimdi gözlerimden yaşlar akıyor. Yani, çok ağlar bir halim oldu.

- Anladım canım, gözlerinden öpüyorum. Hükümet ölenlerin ailelerine bir şey verdi mi? Tazminat filan. Bezirci'nin eşi geldi dediniz, onunla konuştunuz mu?

- Aileye, yurt dışında Pir Sultan dernekleri, para toplamışlar. Yurtdışındaki Hacıbektaş, Pir Sultan dernekleri, onlar gelmişlerdi, onun için çağırdık biz, Refika Hanım'ı (Bezirci).

- Bir yardım yapılıyor muydu?

- Onar milyon verdiler, o yurtdışından gelen. Edebiyatçılar Derneği yardım yaptı biliyorsunuz.

- Bakanlık yapmış o yardımı galiba.

- Tabii, Kültür Bakanlığı vermiş.

- Peki, Zerrin, görüşelim, olur mu?

- Sağol!

Sıvas olayları, 1993'ün yüz karası olaylarından biriydi. Yobazların, gericilerin gemi azıya aldıkları, şeriatı getirmek için zamanın geldiğini düşünüp, saldırıya geçtikleri bir olaydı. Sıvas'ta bir kültür olayını fırsat bilip, 37 canı diri diri yakıp öldürdüler.

Çekilen video filmlerinden, olayın maşaları -bir ölçüde- ortaya çıkarıldı, mahkemeye verildi. Yargılanıyorlar. Ama, asıl kışkırtıcılar, hemen her gün gazete köşelerinde, şurada burada **"şeriat"** diye bağırıp kalem oynatanlar, ortalıkta kol gezip, beyin yıkıyorlar. **"Laiklerle Müslümanlar"** diye, insanları birbirlerine düşürüyorlar. Sivas olayları artık gözümüzü açmalıdır.

[illegible]

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA 1993

OCAK

1. Güle güle savaşın ve açlığın yılı./1992 gazeteci için kara yıl./ 1992 yılında devletten görülmemiş faiz.
2. Demirel: Koç trilyonları nasıl kazandı?/ 93 patlayan şampanyalar ve alternatif gecelerle geldi. / 'Temel İçgüdü'ye yasak.
3. Patronlar hükümete karşı/ Basın'93: Promosyon savaşına devam.
4. Yüzyılın umut anlaşması:START II./ Poliste Amerikan sistemi.
5. Türkiye, Kosova için asker göndermek istedi. / Ruhsal tedavide yeni arayışlar.
6. Radyosyona herkes bulaştı.
7. Çiller kelle istiyor./ Adil düzen de işçiyi sokağa atıyor.
8. Demirel'den Çiller'e ret. /'Ölüm gemisine hayır'.
9. İşte şeffaf karakol:dışı camdan, içi pembe. / Somali'de uzun vadeli hesaplar.
10. Cumhuriyet vakfı kuruldu.
11.130 bin ton radyosyonlu çay içtik. /Devletin zirvesinde kavga.
12. Alevileri kötüleyen vaaz. /Yeni otogar, mayısta hizmete giriyor. / Güneydoğu'da 'faili meçhul' radyo.
13. Türkiye'de 'dışkı' yargılaması. / Maden işkolunda mutlu son.
14. Irak bombalandı./ SEK'in kısmeti iyice açıldı.
15. Batı, Irak'ta şahin, Bosna'da güvercin. / Kanserli çay eksperi öldü.
16.Batı'ya Bosna baskısı.
17.Yargı Özal'dan rahatsız. /Kürt Vakfı'na mahkemeden ret.
18. Ligaçov: Gorbaçov siyası dönek.
19. İncirlik savaşta; Ankara devre dışı./ Toptan: Özel üniversiteye karşı çıkmak.
20. ABD, kimseyi dinlemiyor./ Vurucu üs incirlik./ Peygamberler de doğum kontrolü yapardı.
21. Hava kirliliği 'kırmızı alarm' veriyor./ Saddam, Batı'yı ikiye böldü. /Bill Clinton'u işbaşında./ Patronlar kulübünde nöbet değişimi.
22. El öpmek mi? TÜSİAD'laşmak mı?/ Doğu profesör fakiri.
23.Belediye işçisi eylemde, vatandaş durakta.
24. Yürek hoplatmak için yürek gerek.
25. Uğur Mumcu'ya bombalı suikast:Susturamazlar./ Cumhuriyet yoluna devam edecek./ İslamcı örgütlere karşı uyarmıştı.
26. Teröre lanet./ Mumcu'ya sevgi seli./ Polis ipucu arıyor, MİT devrede.
27. Demokrasi Yemini./Hizbullahçılara gözaltı./ Güreş'ten, Özden'e : Ordu arkanda, korkma.
28. Yüzbinler yürüdü./ Radikal İslam'a karşı en büyük gösteri.
29.Suikastte yeni örgüt./ Meclis faili meçhul peşinde./ Balkan Savaşı kapıyı çalıyor.
30. İran kuşkusu/ Emlakbank yolsuzluk lideri./ Ağustos darbecileri yargılanacak.
31. Türkiye susmuyor./Osman Öcalan: Batı, Bosna için parmağını oynatmaz./ Diyanete 'kırmızı plaka'.

ŞUBAT

1. Helsinki Yurttaşlar Derneği kuruldu./ Cumhuriyet Kitap Kulubüne Saldırı.
2. Solda birlik baskısı./ Mumcu soruşturması kilitlendi. /Özel radyolarda kapatılma şoku.
3. Şeriat bayrağı çekildi. / Ceyhan Mumcu: Kardeşim ajan değildi.
4. Adalet can çekişiyor. /Borç kıskacı Hazine'yi boğuyor.
5. İran'ın Ankara büyükelçisi: İlişkilerimiz zedelenecek.
6.Soruşturma skandalı. /Ankara Tahran'ı uyardı.
7. Solda birlik sancısı./6 yılda 93 bireysel başvuru. /
8. İşte infaz evi./ Adnan Kahveci son kez Meclis'te. /IBM çatırdıyor.
9. Batmanlılar namlunun ucunda.
10. İnönü: Kıbrıs'ta tek çözüm diyalog.
11. Berlin'de sinema şöleni./ THY'de son raunt başlıyor.
12. Petrol pazarlığı./Aziz Nesin: Katil elini çabuk tutsun.
13. İşte sikastçiler./Bakanı kızdıran Şırnak valisi azlini istedi.
14. Bosna mitingi sönüktü./Sevginin un uzun günü.
15. Özal arayış içinde./ Türkiye'deki İranlı sayısını kimse bilmiyor.
16. Hizbullah'tan itiraf: çok kişiyi cezalandırdık. / Sendikaların Kürt raporu.
17. Hizbullah:TC bize muhtaç./ kontgerillaya ikinci ret.
18. İhmal mi, kaza mı? /Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis şehit öldü.
19. Radyasyon alarmı./ İnönü Somali'de olanlara inanamadı.
20. Muğla'da radyasyon./ Alınak ve Demir partilerinden istifa etti.
21. IMF'den Türkiye'ye sarı ışık.
22.Kıbrıs'ta iç kavga./ Aspirin ve antibiyotik bağımlısıyız.
23. Liderler olumlu, anayasa değişiyor./ Ölüm tacirlerinin cenneti körfez.
24. Firarlar hükümet sarsıyor./ Efes Pilsen, Avrupa'da tarih yazdı./ Aydınlık kişi: Hıfzı Veldet Velidedeoğlu.
25. Nâzım Hikmet'e vatandaşlık yok./ Said-i Nursi'ye iade-i itibar.
26. Dünya Bankası'nı şaşırtan operasyon: Faize müdahele/Gümrükten mal çıkarmak çocuk oyuncağı.
27. Ekonomide kavga: Altınok görevinden ayrıldı. / Futbolun centilmeni Bobby Moore Öldü./ Maliye Bakanlığı'na süper kadro.
28. Bürokratların Çiller korkusu./ Liselerde yeni sistem şimdilik sisli.

MART

1. Cezaevleri satılıyor./Demiral: Ber kral değilim./ Şubatta enflasyon: %8.6./ Beşiktaş attıkça çoştu, çoştukça attı.

2. Mumcu'ya 93 Özel Ödülü./ Maradona İstanbul'da./ 23 yılda 13 bin kişi cezaevinden firar etti.
3.Demiral Özal'a rest çekti. /TBMM'de kontgerilla önergesi reddedildi.
4.ABD ile pazarlık./Madenci 263 grizu şehidini unutmadı.
5. Meclis'te kavga./ AIDS'in 'anayasası' hazırlanıyor.
6. Nevruz için 'harekât merkezi'.
7. Kartal'da baskın:5 ölü./Özal 'ateşkes' istedi.
8.Dev Sol'a darbe./Avrupa'nın kâbusu:işsizlik.
9. Doğum kontrolünün adı: Kürtaj./Keyif içinde ölüyoruz; sigara tiryakilerinin sayısı 20 milyon.
10. Özelleştirmede fiyaskosu./Kuyumcular Altınbank'ı kuruyor.
11. 2 ANAP'lı Yüce Divan'da.
12. İKV: AT ile pazarlığı İnönü yapsın. / Amerika'da 2500 tarikat var.
13. 1 Mayıs bunalımı./ Diyanet Aziz Nesin'i uyardı.
14. PKK pazarlık peşinde.
15.Ankara, APO'ya temkinli.
16. 10 eski bakana Yüce divan yolu.
17. SHP grubunda 1 Mayıs kavgası.
18. APO: Masaya oturalım./ Ankara Rusya'daki krizden kaygılı.
19. APO: Batı siyasi çözüm istiyor./ Özel televizyon ve radyoların kaderi valilerde.
20. İranlı muhaliflerde suikast korkusu.
21. Güneydoğu'da uzun gün./ Yeltsin'den sivil darbe./ Şeytan Ayetleri için .
22. Sağduyu ağır bastı./ Türklük kurultayı.
23. Demirel'den 500. gün savunması./ "Atatürk Ödülü" ortada kaldı.
24. Yeltsin'in başı isteniyor./DİSK: MEK sivilleştirilmeli.
25. Memura yeni düzen geliyor./Sıplar görüşmelerden çekiliyor.
26. Yine 'ölü ele geçirlidiler'.
27. Petrole yeni körfez ceyhan./Avrupa'da sol partiler zorlanıyor.
28. Orta Asya'da alfabe savaşı./Törüner: Borsa kumarhane değildir.
29. Buğdayda'doğal zarar'.
30. İş Bankası'nda koltuk kavgası./ Serbest bölgelerde hüyül kırıklığı./Fransa'da İzmirli başbakan.
31. Çankaya'da Kürt zirvesi./ Veliefendi'de umut dörtnala.

NİSAN

1. EP'den toplu istifa./Almanya, Türkiye'yi kara listeye aldı.
2. Radyolar sustu, sıra televizyonda./Gürkan: SHP misyonuna göre başarısız.
3. Ermeniler Kelbecer kentine girdi./New York Times'a 'renk geliyor'.
4. Meclis'te özel radyo pazarlığı.
5. Azeriler katliamdan kaçıyor.
6. Elçibey askerlerini suçladı: Cepheden kaçtılar./ Kuzey Kıbrıs kimliğini koruyabilecek mi?
7. Doğu'ya ithal doktor./Musluklardan zehir ve mikrop akıyor.
8. Ermeni sınırında teyakkuz./Saraçoğlu: Altın sertifikasının güvencesi yok.
9.Rusya'dan 'ateşkes' oyunu./Güreş: Önce dağdan insinler.
10. IMF'den gizli rapor:Bin günlük acı reçete./ Avrupa'nın en romantik kenti (Venedik) ölüyor.
11. Doğuya rekor yatırım./Bürokratlar IMF'yi gerçekçi bulmadı.
12. Azerilerin umudu halk cephesi./Kürt sorununa aydın müdahelesi.
13. Özal'ın PKK'ya af formülü./Hakim ve savcı eylemine destek yağıyor.
14. SHP'li 36 milletvekilinden 'koşulsuz genel af' çağrısı.
15. HEP'liler Beyrut'ta Apo'yla görüşecek./ Türkiye'de ensest ilişki gizli kalıyor.
16. 100 bin belediye işçisi eyleme gidiyor./Eğitim-İş: İlksan pislik çukuru.
17.Apo'dan süresiz ateşkes.
18. Özal, yaşamını yitirdi.
19. Tarafsız aday aranıyor.
20. Türk F-16'ları Bosna için uçtu./Manukyan yine utandırdı.
21. Özal, son kez meclis'te.
22.Cumhuriyet 'okunan' gazete./DYP, Demirel'in yerine 'lider' arıyor.
23. Cumhuriyet, İtalyan basınında./İtalya'da sosyalist başbakan istifa etti.
24. Demirel, Köşk'e çıkıyor./SHP'den 'zoraki' evet. / Nisan törenlerle kutlandı.
25. Demirel'in umudu SHP.
26. İnönü ihtiyatlı, Demirel umutlu./Sözen, Dudullu'yu asfaltladı.
27. Demirel zorda: Daha aday değilim ki vazgeçeyim.
28. İşçi sendikaları, 1 Mayıs için kapıştı.
29. Çöp dağı patladı./Borsa'da şirketlerin keyfi.
30. DYP: SHP naz yapıyor./ İşçi bayramına hazır.

MAYIS

1. Kanlı '1 Mayıs' filmi yakıldı./İnönü: Aday olmam doğru olmaz.
2.1 Mayıs'ta halay ve dayak./Dünyada 1 Mayıs kana bulandı.
3. Mumcu cinayetinde 100. gün:Suikastte 5 isim./ Belediye işçileri Ankara sınırında.
4. 2000 yılında otomobiller çevreci.
5. Başbakanlık kavgası/ Çin: Asya'nın yeni mucizesi.
6. Cindoruk'a 'lider ol' baskısı./ Azerbeycan üçlü planı kabul etti.
7. Batı, müdahelede kararsız./ Cumhuriyet 69 yaşında.
8.Teslim Töre 20 yıl sonra yakalandı.
9. Demirel Köşk'ü garantiledi./ Seni hergün seviyorum anne.
10.Beşiktaş'ın Fenerbahçe geleneği.../ Ortadoğu'da su yaşam damarı.
11. Türkiye Maden-İş ve Otomobil-İş birleşiyor./ Çağlar vergi fakiri.
12. İşçilerden sonra işverenler de işsizlikten yakındı./ 'Yasak aşk'a hukuk desteği.
13. Suudi saygısızlığı:Atatürk'e saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nda ayağa kalkmadılar.
14. Hayali ihracatın mimarı Turgut Özal/Kızıl Tugaylar'ın lideri Renato Curcio:Silahlı devrim dönemi bitti.
15. Kamu taşıtına kurşunsuz benzin./ Cindoruk'un

yedeği lider.
16. Demirel: Siyasette veliaht olmaz.
17. DYP lideri 244 oyla 9. Cumhurbaşkanı/Güniz sokak bayram yeri.
18. Özel okullara yüzde 60 zam./Yayın ve müzik endüstrisi, yasa bekliyor.
19. Mumcu, yılın Atatürkçüsü seçildi.
20. DYP'de başkanlık yarışı./Gençler 19 Mayıs'ta cıvıl cıvıldı./Basına 2.6 trilyonluk teşvik.
21. ÖSS sonuçları açıklandı, birinciler Ankara, Denizli ve İzmir'den.
22. Denktaş:Kıbrıs'ta Federasyon zor./DEP Başkanı Kaya: Faşizm dışında her görüşe açığız.
23. Çiller'den başbakanlık atağı.
24. Türkiye basın özgürlüğü haritasında yok./1 milyon anti-nükleer imza.
25. MGK önerisi: Barış için PKK'ya af./Üye onaylamadı, sendikalar birleşemedi.
26. PKK'dan barışa darbe:35 şehit./19.yy'da sigara içmenin bedeli ölümdü.
27. En büyük kupa Marsilya'nın:1-0.
28. Cindoruk adaylığı reddetti./Sanayi 'ihracat alarmı' veriyor.
29. İspanyol sosyalistleri işsizliği önleyemedi.
30. Naziler 5 Türk'ü yaktı.
31. Almanya'da Türklerin can güvenliği yok./ Aydınlık Bürosu'na 2. saldırı.

HAZİRAN

1.Almanya'da Türkler ayakta./Sharon Stone İstanbul'a geliyor.
2. Aydınlık'a saldırılar sürüyor./Faşizmin yükselen ateşi: Almanya
3. Solingen'e gösterilen tepki Almanya'ya yayılıyor.
4. Çiller başbakanlık vaatlerini açıkladı.
5. Sezgin: Benim gibisi zor bulunur/ Aziz Nesin'e 'ölüm fermanı'.
6.Neo-Naziler yine yaktı./ 'Ekonomini yüzde 39'u 'kara'.
7.İnönü, genel başkanlığa aday olmayacağını açıkladı./ Bayram tatilcilere yaradı.
8. Nazi terörüne misilleme:4 Türk Hıristiyan Birlik Partisi binasını kundakladı./Gonzales yıprandı ama yıkılmadı.
9. Beşikçi'ye 75 yıl istendi/Milliyet de Borsa vitrininde.
10. Spora ilk adım yaz okulları./TRT finansman açığı içinde.
11. PKK'ya af bilmece gibi/2000'e 7 milyon işşizle selam.
12. Bingöl katliamında büyük ihmal.
13. DYP'de karar günü/Otogarlarda asker manzaraları./ Siyanürlü altın onay bekliyor.
14. Tansu Çiller ezdi geçti.
15. Doğru yol karıştı
16. DYP'den SHP'ye üç şart.
17.Koalisyona devam/Çiller'e 'demir leydi' taktiği/ Gözde meslek spikerliğe hücum.
18.Ada'da 'salam politikası'/Lee Cooper Borsa'ya giriyor.
19. Elçibey'e darbe, Aliyev iktidarda/Ankara onaylamıyor.
20. Çiller'den 15 milyonluk teşekkür/Bugün, babalar günü.
21.Çiller, KİT'lere acımasız/İsyancılar Bakü'ye girdi.
22. Kürtçe TV koalisyon protokolünde/ Demirel'den Elçibey'e tam destek
23. Elçibey'le birlikte Türkiye de yenildi/Özel sektör dış krediye alıştı
24. Aktaş'ı Danıştay durdurdu/Dış ticarette 'kırmızı alarm'
25. Avrupa'da PKK dehşeti/DYP-SHP koalisyonunun ikinci baharı
26. Çiller'in 'Demirelsiz' kabinesi
27. Bakü'de petrol karmaşası
28. Antalya'da PKK dehşeti/ İsyancı Hüseyinov Bakü'ye girdi/Türkiyeyolsuzlukta dünya üçüncüsü
29. Öpüşen çifti denize attılar/Sahte Atatürkçülüğe 13 tanım.
30. Antalya'da reservasyon paniği/Petrolcüler Aliyev'den memnun.

TEMMUZ

1. Hayali İhracatı Araştırma Komisyonu: Hayalciler Yüce Divan'a verilsin/Hüseyinov Azerbeycan başbakanı
2. Dünya Bankası:KİT'leri yok edin/ Perinçek:Çiller, 1979'da ABD vatandaşı oldu.
3. Şeriatçılar ayaklandı; Sivas'ta katliam:35 ölü, 60 yaralı/Oteli kuşatıp kelle istediler
4. Devlet seyirci kaldı./Nesin:Beni suçlayan namussuzdur
5. Devlet şeriata teslim oldu./Vali: Organize bir hareket/Sivas'ta Alevi mahallelerinde gerginlik
6.İşte Sivas gerçeği/Çiller hükümeti güvenoyu aldı
7.Erzincan'da kanlı baskın:28 ölü/ Katliam öfkesi Meclis'e döndü
8.PKK'nin yeni hedefi Türk köyleri/Rıfat Ilgaz yaşama veda etti/İrtica Aziz Nesin'i bahane etti
9.Yüzbin kişi Sivas olayları için yürüdü/Radyolar artık özgür
10. İrticanın eğitim kampları/Eurovision artık 'hayal' oldu
11. Kuran kurslarında büyük patlama/ Hababam Sınıfı dün ağlıyordu
12. PKK'yı yok etme hazırlığı
13. Memur zammında aslan payı asker ve yargıya/ Ne kadar kâr o kadar teşvi
14.Ezine'de etnik tahrik
15.Memurlar öfkeli
16:Memur Meclis'e yürüdü.
17. Vergi iadesi kalkıyor/İstanbul'a 'Barış bildirisi' yağdı/Sivas'ta 91 kişi tutklandı
18. Polis şeriatçı işbirliği/PKK'ya karşı ekonomik savaş
19. Dev-Sol 'içerde' hesaplaşıyor/DİSK'in 7 sendikası barajı aştı/Dünya Bankası:Beş büyük KİT (TEK- PTT- TEKEL- Demiryolları ve TKİ) özelleştirilmeli.
20.610 bin kamu işçisi grevin eşiğinde/TSK'dan 'Kürtçe yayına hayır'
21. Azerbaycan petrolüne 'PKK engeli'/Atatürk havalimanı SOS veriyor
22. Çiller'e asker danıman
23.İşçi hak için yürüdü/ Ege'nin iki yakası özelleştirmeye karşı
24.Alevi şenliklerine izin verilmiyor/Osman Ünsal için inceleme başlatıldı/PKK'ya 1 milyon dolar ha-

raç ödendi/Beyin göçünü durduramadık gitti
26.Sınav kağıdında besmele/ Ordu, PKK için 2.2 trilyon istedi
27. Sağlar'dan valilere 'Alevi şenliği uyarısı'
28.Teröre karşı özel ordu
29. Füsunoğlu'ndan protesto/SHP'den Güreş'in görev süresine eleştiri
30. Ordu'da albaylar kirizi/ Füsunoğlu, MGK'ya da katılmadı
31.Avrupa'da büyük para krizi/Saraçoğlu, beklenen istifasını verdi.

AĞUSTOS

1. Bosna-Hersek üçe bölünüyor
2. Para krizi, AT'yi sarsıyor/İnönü, İstanbul'a veda etti.
3. SHP'de uzun gecenin galibi Çengel/Köşkün generaller toplantısı
4. DPT Müsteşarı Kesici de istifa etti/ Yabancı sermaye nazlanıyor
5.Tarikat liseleri
6. GAP'ın soluğu kesildi/ Oleyis'te 'ödenek' kavgaları
7. Bakan, Koç ve Sabancı'ya sert çıktı
8. Özelleştirmede ağır bedel/Dövize yönelme hızlandı
9. Somali'de 4 Amerikan askeri öldürüldü
10. TÜSİAD seçim istiyor/ İstanbul'un ÖYS başarısı
11.TBMM Komisyonu:Korucular suç örgütü/Çiller, işçiyi halka şikayet etti
12. Çiller-Meral anlaştı, imza atıldı
13. Sözen:Park Öteli yıkacağım
14.Ergün Göknel gözaltına alındı/Hükümet, Gökovada sözünü tutmadı
15.PKK Digor'da yürüdü:9 ölü.
16. Göknel, zincirin ilk halkası/Süleymancıların yurdunu vali kapatmadı
17. Sözen: Göknel ahlaksız, hasta/Göknellere aile boyu gözaltı
18. Alaton:İSKİ'de rüşvet normal/Mumcu anıtı güllerle açıldı
19. Nesin-Rüşdü, Köln'de buluştu/"29 gazeteci açıklansın"
20. Göknel tutuklandı/Türkiye ambargoyu kaldırmakta kararlı
21. Bosna'nın yarısı Sırplara bırakılıyor
22. Sonbahar'da 2. ateşkes için ortak arayış/ Nikaragua kaynıyor
23.DİSK, Ören'de geleceğini arıyor/Ermeniler, Fuzuli'yi aldı
24. ASALA'dan boru hattına tehdit
25. Sözen, Göknel'e dava açtı
26. Saraçoğlu'nun yerine Göknel/Terör ve savaş THY'ye yaradı
27.DİSK, Oleyis'i ihraç etmek istiyor
28. PTT'ye karşı SSK/Türkiye'nin kapıları Azerilere açık
29. Sağda Çiller-Yılmaz kavgası/Yolsuzlukla mücadelede top bürokratlarda/Turizmde terörün sıcak soluğu
30. 'Ekonomi batıyor' uyarısı/Aliyev, Rusya'dan yardım istedi
31. Elçibey'in ağır yenilgisi/SHP adayları Kürt sorununu tartıştı.

EYLÜL

1.Çernişev: SSCB ruhu ölmedi/Tabipler tıp ahlakını arıyor
2.PTT savaşında uzlaşma/İran birlikleri Azerbaycan'da
3. Ermeni sınırında ordu teyakkuzda
4. Kadınlara kızlık soyadı serbest
5. DEP milletvekili öldürüldü/Döviz, enflasyonu geçti
6.Devlet suçlanıyor/Azerbaycan'da muhaliflere tutuklama/Poly Peck'te son perde
7. Aliyev:BDT'ye katılabiliriz/SHP'de saflar netleşiyor/ANAP'ta 83 ruhu 93 ruhundan şikayetçi
8. Kozakçıoğlu hesap verdi/ Türk-İş'in desteği Gürkan için
9. 1 milyon lira taksitle ev
10.Filistin'de barış kazandı/ Kozakçıoğlu servetini açıkladı/Devlet Sincar'ı törensiz gömdü
11. Devlette Kozakçıoğlu çelişkisi/Özel orduya MİT'çi komutan/Ortadoğu'da tarih yeniden yazılıyor/12.SHP'de Karayalçın Dönemi
12 Eylül'ün 13.yılı
13. Robin, Arafat'la görüşecek/Karayalçın neden kazandı?
14. Rabin ve Arafat Ortadoğu barışı için el sıkıştı/
15. Dünya Bankası'nın TEK formülü/ Cindoruk yine meclis başkanı
16. Örtülü ödenek 'çiftlik'/PTT'nin T'sine Soysal engeli/DEP Genel Başkanı Kaya gözaltında
17.Çiller'in yetki yasasına iptal/İLKSAN davasında 17 tutuklama
18.Sivas için rekor tazminat istemi/TÜSİAD:Her işin başı özelleştirme
19.Türküler bugün Ruhi Su'yu anlatacak/İstanbul demir ağla örülüyor
20. Polonya'da zafer eski komünistlerin/ 'Sürgün'ler şikayete gidiyor
21. İSKİ gölgesinde bakanlık kavgası
22. Yeltsin'den darbe
23. Yeltsin'e ordudan destek/Ekonomi, danışmana 'emanet'
24.Mumcu cinayeti: Tutanak tahrifatı belgelendi/ Karun Hazinesi artık Türkiye'nin.
25.Park Otel'e izin veren mimarlara ceza/
26.Mehmet Ağar'a rüşvet suçlaması/Af Örgütü'ne rekor başvuru
27. İHD, Evren'e mahkeme arıyor
28.Sığınmacıların parası Emniyet'e gitti/TOBB: Teşvik sistemi değişmeli
29.İLKSAN'da 6 büyük sahtekarlık
30. Batman'da Hizbullah kampı/Mumcu cinayeti: Köstebekler biliniyor ama bulunamıyor.

EKİM

1.Hindistan yerle bir:10 bin ölü/Taşra, Yeltsin'e karşı tavır aldı
2. Sansürcüler 'Yol' u 11 yıl kesebildi
3.Telefonlar yeni kodlarıyla aranacak/Sözen:Siyasi intikam alındı
4. Rusya iç savaş eşiğinde
5. Yeltsin, yaktı geçti:100 ölü/Batı'dan Yeltsin'e tam destek
6. Uzan'ın bankalarına soruşturma/SSK'nın alacağı 12 trilyon
7.Rusya'dan soğuk savaş tehdidi/ Hazine'den

medyaya 3.2 trilyonluk teşvik
8.Refah'ta değişim sancısı/Türkiye'den ABD'ye PKK notası
9. Güneydoğu kan gölü:20 günde 221 ölü
10. Ordu Güneydoğu'da seçim güvencesi verdi
11. Öğretim üyeleri eyleme geçiyor
12. Çiller'in bütçesi umutsuz/Atina'da Papandreu dönemi/Ecevit Çiller'i Yeltsin'e benzetti
13. Çiller Bask modelini bilmiyorum/ Özelleştirme mimarları Türkiye'de/Şifreli Televizyon Türkiye'ye geliyor
14. Türkiye, Somali'de ABD'nin izinde/ Evlenmeden çocuk doğuranlar artıyor
15. 'Fraksiyonel radyo' uyarısı/Anayasa Mahkemesi Raportörü:'T' satılamaz/300 bin memur bugün hasta
16. Nobel, siyah beyaz barışına
17. PKK'dan gazetecilere tehdit/Profesörler sendika kuruyor
18. Çiller acı ilaçla dönüyor
19. Güneydoğu'da basın 'askıda'
20. Gürkan ve Ecevit'in 'Türkiye milleti' tartışması
21. RP'nin 15 subayı sahte çıktı
22. SHP'li il başkanı kaçırıldı/Sivas duruşmasında öğle namazı/ Yılda 1 milyon kişi evleniyor
23. PKK, general şehit etti/Ekranlar kumar makinesine döndü
24. Güneydoğu için sert önlemler geliyor
25.Terör, hükümeti sarstı/IRA, sivillerden özür diledi
26.Komutanlar Doğu'da /Partiler, PKK'nın siyaset yasağına RP dışında uyuyor
27. Güreş:Ya teslim olacaklar, ya ölecekler/
28.Kastelli:AP'ye 500 bin dolar verdim/1994 de zor geçecek
29. 70. yıl kutlu olsun/Sarp Kuray tutuklandı
30.KDV'ye büyük zam geldi
31. Erzurum'da PKK'ya isyan/Yabancılar Cezayir'den kaçıyor.

KASIM

1. Dövize artık müdahele yok.
2. 20 binvakıf arsası 30 yıldır işgal altında./ 'Lice'de ne oldu' sorusu hala yanıtsız./Cumhuriyet tarihinin ilk Din Şürası toplandı.
3.Özel time 'Türk' aranıyor.
4. CMUK'a darbe./Taner, ANAP'tan istifa etti.
5. Demirel: AGİK güven vermiyor./Avrupa, Galatasaray'ı konuşuyor.
6. Güreş'ten iç güvenlik tanımı.
7. İstanbullu kentini tanımıyor.
8.Koalisyonda vergi pazarlığı
9.Sabancıların Gökdelen keyfi.
10. Ata'yı anıyoruz./Maliye'den memur sendikalarına destek.
11. Ersever cinayeti kördüğüm./ Sözen:Kazanmak için girip de kaybettiğim olmadı.
12. PKK'ya karşı ABD yöntemi./İlk kalite ödülü Brisa'ya.
13.Öğrenciye askerlik gündemde.
14. "PKK'yı Suriye, Irak ve İran destekliyor.
15. Türkiye?İsrail ilişklerinde yeni dönem./Göçmen konutunda usulsüzlük./Özel tim sayısı 7 bine yükseliyor.
16. Suriye: FKÖ, tuzağa düştü./Milne devri kapandı.
17. TV'de çıkar kavgası./Major'dan IRA'ya zeytin dalı.
18.Özel televizyonlar lobi atağında.
19. Karayalçın :laikliğin pazarlığını yapamayız./ Suriye APO'yu sınır dışı etme sinyali verdi.
20.Yasaklı İsveç'e ihale verildi./TV'ye Avrupa düzeyi getiriliyor.
21.Özden: Şeriat sandıktan çıksa da iktidar olamaz.
22. İş kazası az, ölen çok.
23. İflasın eşiğinde sosyal güvenlik örgütü: SSK.
24. Ankara'da Suriye bunalımı./ "Yeni istikrar paketi gerekli".
25. Devlet şeriat kıskacında./Laiklik bunalımı DYP'yi de böldü.
26. Başarısız öğrenciye askerlik yolu./Hedef, ilkokulda 3 çürük diş.
27. Bakan, terminal ihalesinde adres gösterdi.
28. Üç parti liderine 'Jön Türk' benzetmesi/ Ankara'da otogar kavgası.
29. Avrupa, PKK'yı tartışacak./IRA ile gizli temas.
30. Lira'nın önlenemeyen düşüşü./ Roman can mı çekişiyor yoksa yenileniyor mu?

ARALIK

1. Ermeni okullarına Ermeni yasağı./ Sırplar toprak vermeyi reddediyor.
2. İngiltere, PKK'yı yasaklıyor.
3.TÜSİAD'dan partilere uzlaşma uyarısı./ Uyuşturucu babası Escobar öldürüldü.
4. Genelkurmay: Türk ordusu devrimcidir./ Büyükerşen ve Demiroğlu görevden alındı.
5. Ankara'ya İslam külliyesi./Bayram Meral'den işadamalarına fırça.
6.Bosna'dan insan ticareti./Kırk yıllık 'baba' tek kurşuna yenildi.
7. Götürüde vergide oyun./DİSK araştırdı:İşçi yaşı gençleşiyor.
8.PKK, Avrupa'dan siliniyor./İnci Baba'yı babalar uğurladı.
9. SEK'te özelleştirme vurgunu/F-16'da trilyonluk soruşturma ./ABD 1 miyar doları Türk bankalarına aktarmıyor.
10. İnterstar duruşma haberlerini çarpıtıyor./ Sermaye piyasasında seferberlik.
11. Rektör adaylarından bol vaat./Alman solu kapıyı çalıyor.
12. Bağdat ataşesine suikast./PKK'nın para yolları kesiliyor/Fenerbahçe, Gordon'u 2-1'le uğurladı.
13. Özel timin kaygısı 'iklim şoku'./ Halkın Mücahitleri Örgütü :Yalçın'ı İranlı sandık, özür dileriz.
14. Dicle, DEP'i üçe böldü./Sol Portekiz'de de kazandı.
15. Ankara Rusya'dan tedirgin./Sözen:önseçim istiyor.
16. Hizbullah, camilerde örgütleniyor.
17. Çernişev: Rusya'dan korkmayın./GATT Anlaşması da güçlüden yana.
18. Iğdır'da özelleştirme oyunu.
19. CHP'nin 'Kürt' yorumu./Bonodan dövize geçiş.
20.Nesin, Şeytan Ayetleri'ni yayımlamakta kararlı./ Rusya'da 'şok' tedavisi sona eriyor.
21.En fakir fabrikatör Hulusi Kentmen öldü./ Sırbistan'da Miloseviç önde.
22. Karayalçın: Laiklik ulusal birliğin özüdür./

Teröre karşı koordinatör vali.
23. Partilerde yerel seçim yarışı hızlandı.
24. SSK, ucuz ilaç politikasını sürdürecek./ İSKİ soruşturması genişliyor.
25. 39 DYP'liden şeriata övgü/ Doğan Güreş'ten sert mesajlar.
26.Demirel: Asker yerinde durmalı.
27. Vergi yasağı tırpanlandı./DYP'nin Ankara adayı:Doğramacı.
28.Dalan yeniden İstanbul'a sıvandı./'İllegal kent':Sultanbeyli.
29. İSKİ bantlarına hükümet el koydu./Sarp Kuray tahliye edildi.
30. İçişleri Bakanı Menteşe: Devlet adına utanıyorum.
31. PKK'dan yeni uyuşturucu merkezleri./ İSKİ bantları ANAP'a da dolaştı.

1993'DE YİTİRDİKLERİMİZ...

OCAK
7.Rudolf Nureyev (balet) 10. Ragıp Sarıca (Prof. Dr.) / 16. Richard Mortensen (ressam) / 21. Audrey Hepburn (aktris) / 27. Kobo Abe / 27. Robert Jacobsen (heykeltıraş) / 31. Özer Derbil.
ŞUBAT
2. Cemalettin Öner / 4. Francois Reichenbach / 6. Füsun-Adnan Kahveci / 13. Dündar Arcayürek (gazeteci) / 13. Adil Dikicigil / 14. Fuat Güngör (Özal'ın dünürü) / 16. Aslıhan Kahveci / 17. Canova (yönetmen) / 17. Kemal Yarar / 18. Ali Kemal Meram (gazeteci) / 20. Yaman Okay (aktör) / 21. Norman (sinema yönetmeni) / 23. Lester Wilson (dansçı) .
MART
1. Franco Brusati / 1. Eddie Constantine / 4. Nihat Anafarta / 5. Fahreddin Öztürk (Danıştay emekli üyesi) / 6. Montoya (Flamenkocu) / 7. Nafiz Ilıcak (gazeteci) / 11. Emil Galip Sandalcı /11. Bob Crosby / 18. Beyhan Cenkçi (gazeteci) / 23. Semiha Ayverdi (yazar) / 26. Leo Lowenthal (sosyal bilimci) / 28. Veli Yılmaz (gazeteci) / 31. Mustafa Gümüşkaynak (gazeteci).
NİSAN
1. Richard Diebrenco / 2. Brandon Lee / 7. Ümran Çölaşan / 9. Gary Deloatch / 10. Kemal Ilıcak / 10. Ahmet Güner (avukat) / 11. Marian Anderson / 12. Rahman Abiyev / 18. Turgut Özal / 20. Sabahattin Kudret / 20. Cezayir FIS (Ulusal Selamet Cephesi) lideri Ömer Leulmi. 22. Elisabeth Frink (heykeltıraş) / 29. Ertuğrul Bilda (tiyatro oyuncusu).
MAYIS
4. Hagop Sivaslıyan (gazeteci) / 5. Mustafa Aktolgalı (sendikacı) / 5. Michael Gordon (yönetmen) / 6. Irwing Howe / 7. Mick Ronson (gitarist) / 7. Ann Todd (aktris) / 12. Orhan Kantoğlu (gazeteci) / 13. Freya Stark (gezi yazarı) / 15. Ahmet Özdil / 16. Mişov Valçev (Bulgar bakan) /16. William Randolph Hearst (basın İmparatoru) / 18. Henri Ellenberg (psikiyatrist) /19. Eduard Pignon / 23. Alwin Nikolais (Koreograf) / 26. Mieczyslaw Horszowski.
HAZİRAN
1. Sun Ra (Kosmik müziğin babası) / Uğur İnan (Kırklareli valisi)
TEMMUZ
8. Rıfat Ilgaz (şair, romancı, fıkra ve öykü yazarı) / 28. İbrahim Minnetoğlu (gazeteci) / 29. Cemal Madanoğlu (emekli korgeneral)
AĞUSTOS
1. Nuray Oğuz (senaryo yazarı) / 2. I. Baudouin (Belçika kralı) / 5. Mustafa Parmaksız (Eski Nevşehir Belediye Başkanı) / 5. Sabri Berkel (ressam) /
EYLÜL
5. Mehmet Sincar (DEP Mardin Milletvekili) / 17. Tevfik Berkman (Prof. Dr.) /26. Münir Berik (Anadolu Ajansı Eski Genel Müdürü) / 28. Halit Ziya Ekmekçioğlu.
EKİM
15. Abit Öztav (CHP Eminönü İlçe Başkanı) / 16. Mehmet Aydın Sayılı (Ord. Prof. Dr.) 16. Ferruh Adalı / 22. Şevket Budaloğlu / 29. Kayhan Uçar (gazeteci) / 29. Ahmet Çimen (Prof. Dr.)
KASIM
1. Berna Moran (Prof. Dr.) /1. River Phoenix / 1.Federico Fellini / 4. Turan Savaş (gazeteci) / 9. Kemal Ararat / 14. H. R. Haldeman (Beyaz Saray Personel Başkanı) / 15. Cemil Cahit Tokar (emekli savcı) 16. Muzaffer Ürerler (emekli albay) / 30. Kenneth Connor (sinema oyuncusu).
ARALIK
3. Fikret Madaralı (eğitimci) / 7. Frank Zappa (Amerikalı Rock yıldızı) / 13. Jozef Antall (Macaristan Başbakanı) /15. Ayhan Basoğlu /15. Zihni Rona / 16. Myrna Loy / 21. Hulusi Kentmen (sinema oyuncusu) / 21. Sam Wanamaker (oyuncu ve yönetmen)

1993 ÖDÜLLERİ

OCAK
7. Cemal Süreya Ödülleri 9. Enis Batur ve Sedat Şanver'e şiir Ödülü. 11. Radyo-TV 1992 Özel Ödülleri. 13. Sami Güner Fotoğraf Yarışması. 13. Nubar Terziyan'a emek ödülü. 16. Girginsoy Öykü Yarışması. 17. Prof. Dr. Zafer Tunaya Ödülleri. 19. Cumhuriyet'e ödül. 23. Gazeteciler Cemiyeti Ödülleri. 26. Altın Küre Ödülleri.
ŞUBAT
1. Sözen'e barış ödülü. 7. Akademi Kitabevi Ödül-

leri. 17. TV ödülleri. 23. Uzay Ozanı'na iki ödül. 23. Altın Ayı Ödülü. 26. Grammy Ödülleri.

MART

2. Basın Özgürlüğü Ödülü. 3. Çetin Emeç Gazetecilik Ödülleri. 14. Sualtı Fotoğrafları ve Filmleri Yarışması. 17. Mumcu'ya jüri özel ödülü. 17. Haldun Taner Ödülleri. 18. Ceyhan Atıf Kansu Şiir Ödülü. 31. Beko'nun türküsüne jüriden özel ödül.

NİSAN

3. Dilligil Ödülleri. 9. Arıburnu Ödülleri. 9. Nisa Serezli Ödülü. 15. Bayır Ödülü. 19. Altın Lale Ödülleri. 21. Dikmener Ödülü. 25. Sağlar'a Havsak Ödülü. 27. Bostancı ve Kezer Ödülleri. 28. Yılın işçileri ve patronları. 28. Milliyet'ten 5 dalda 19 kişiye ödül.

MAYIS

2. Orhan Kemal Öykü Ödülleri. 6. Sandoz Ödülleri. 7. Arkeoloji Müzesi'ne ödül. 8. Rüşdi'ye edebiyat ödülü. 8. Çevreted Ödülleri. 10. İletim Gazetesi Ödülleri. 13. Gazetecilere Mumcu Ödülü. 13. Fransa'dan yazarımıza ödül. 13. Büyük ödül Yaşar Kemal'e. 14. Dünya Müzik Ödülleri. 15. Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülleri. 15. Mumcu'ya ödül. 15. KKTC'ye sanat ödülü. 16. Tiyatro Oyun Eleştiri İnceleme Ödülleri. 18. İnsan Hakları İnceleme Yarışması. 19. Mumcu yılın Atatürkçüsü seçildi. 19. 1993 Hizmet Şeref Ödülleri. 20. Gürültü Kirliliği Grafik Yarışması. 20. Karikatür Yarışması. 22. Cumhuriyete ödül. 27. Prof. Ataöv'e Afrika'da ödül. 28. Tahsin Yücel'in ilk romanına ödül. 28. TED Ödülü.

HAZİRAN

1. Akıl hastasına akıl kitabı ödülü. 2. Oslobodenje'ye ödül. 3. CHP'nin Fotoğraf Yarışması. 6. Ankara konulu senaryo yarışması. 13. Kristal Elma Ödülü.

EKİM

14. Nesin'e ödül. 14. Çevre Koruma Ödülü Jenik'in. 15. Altın Koza Ödülleri. 16. Noel'in eski sahipleri. 21. Altın Portakal Ödülleri. 22. Şurkav Ödülleri. 25. Sabri Altınel Şiir Yarışması. 26. Ergin İnan'a uluslararası ödül. 29. Deniz Teztel'e İfade Özgürlüğü Ödülü. 29. Altın Kitap Ödülü.

KASIM

1. Dönersen Islık Çal'a ödül. 3. Burhan Felek Basın Hizmet Ödülleri. 4. Prof. Aslanpa'ya Birincilik Ödül. 4. Çiller yılın politikacısı. 4. I. Kapadokya Resim Yarışması. 5. Burhan Felek Ödülleri. 10. M. Ali Türkmen'e uluslararası ödül. 16. Kazım Taşkent Ödülü. 18. Medicis Edebiyat Ödülleri. 19. Genç Gazeteciler Yarışması. 19. Türk doktorlarına sistematik ödül. 19. Besteci Osman Baş'a altın madalya. 24. Bronz At Ödülü. 28. Türkiye Roche Tıp Araştırma Ödülleri. 29. Atığ'dan politika ödülüne ret. 30. ÇGD'den Sağlar ve Ardıç'a ödül. 30. İngiltere'ye altı Emmy Ödülü.

ARALIK

2. Mumcu'ya Mülkiyeliler'den ödül. 3. Mumcu'ya bir ödül daha. 13. İnsan Hakları Büyük Ödülü Aziz Nesin'in. 16. Yılın filmi Spielberg'in Schindler'in Listesi. 29. Cumhuriyet'e 8 ödül. 29. Çevre Ödülü Türkiye'nin.

Cumhuriyet

YILLIK '95

1 OCAK 1994 / 31 ARALIK 1994

Cumhuriyet

YILLIK'95

VakıfBank
21. Yüzyıl Bankacılığı

Cumhuriyet

VakıfBank
21. Yüzyıl Bankacılığı

70. YIL SAYI 24837 / 7000 TL (KDV içinde) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) 15 OCAK 1994 CUMARTESİ

İş bırakma eyleminde polisin memuru dövmesine muhalefet ve demokratik örgütler sert tepki gösterdi

Memura dayağa büyük tepki

Önceki günkü eylemde polisin memura dayak atması, gazeteci ve milletvekillerini dövmesi SHP'yi karıştırdı. Grup Başkanı Gürkan, koalisyonun bozulması gerektiğini ima etti. Ankara Emniyet Müdürü ve olaya karışan polisler hakkında soruşturma istendi.

Haber Merkezi - Türkiye genelindeki 300 bin kamu çalışanının önceki gün gerçekleştirdiği bir günlük iş bırakma eylemi sırasında Ankara Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar başta olmak üzere, polislerin memurları, gazetecileri ve milletvekillerini dövmesi, muhalefet ile demokratik kuruluşların sert tepkisine yol açtı. Polisin tutumu, koalisyon ortağı SHP'yi de karıştırdı. SHP Grup Başkanı Aydın Güven Gürkan, koalisyonun bozulması gerektiğini ima ederek, bu düşüncesini, ABD'de bulunan Genel Başkan ve Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın'a da yurda döndükten sonra ileteceğini söyledi. Olaylar sırasında gözaltına alınan 67 kişi dün serbest bırakıldı.

SHP Grup Başkanı Aydın Güven Gürkan, hükümetin programından ve koalisyondan uzaklaşma eğilimine girdiğini belirterek demokratik, laik, insan haklarına saygılı, barışçı ve saydam özünden uzaklaşan hükümete destek vermekte zorluk çektiğini bildirdi.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz dün düzenlediği basın toplantısında, memurların ortaya koydukları tepkiyi "demokratik bir tepki" olarak değerlendirdi. Yılmaz şöyle konuştu:

"Bend asıl üzen husus, güvenlik güçlerinin bu eylem karşısında takındıkları fevkalade katı ve kaba tutumdur. Ortada herhangi bir teşkilatı, herhangi bir kamu düzenini sarsacak eylem söz

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

▶ TAŞANLAR: YÜRÜYÜŞE SEYİRCİ KALAMAZDIK ■ 3. Sayfada

2 ölü, 16 yaralı var

4 otobüste bombalı dehşet

▶ Bolu, Kızılcahamam ve Kırıkkale'de 4 yolcu otobüsünde ayrı saatlerde meydana gelen patlamalarda Ali Ertuğrul Tokaç ve Ruhi Cantürk adlı kişiler öldü, biri ağır 16 kişi de yaralandı. Bombaların ikisinin masa altlarına, ikisinin raflara konulduğu ve zaman ayarlı olduğu bildirildi.

Haber Merkezi - Kırıkkale, Bolu ve Kızılcahamam'da 4 otobüste meydana gelen patlamalar sonucu iki kişi öldü, biri ağır 16 kişi yaralandı.

Kırıkkale'deki ilk patlama, Ankara'dan Samsun'a giden bir yolcu otobüsünde oldu. Kırıkkale'ye 8 kilometre mesafede meydana gelen olayda 2 kişi öldü, 1'i ağır 9 kişi yaralandı. Patlama sonucunda Ali Ertuğrul Tokaç ve Ruhi Cantürk yaşamını yitirdi.

İkinci olay ise Kırıkkale'nin Delice ilçesi yakınlarında meydana geldi. Aynı şirkete ait ve Ankara'dan Rize'ye gitmekte olan yolcu otobüsündeki patlamada üç kişi yaralandı.

Bolu'daki yolcu otobüsündeki patlama, dün gece 19.30'da, Bolu otoban çıkışına 1.5 kilometre mesafede meydana geldi. Bolu Valisi Yener Bakanoğlu, Ankara'dan İstanbul'a gitmekte olan 34 UCM 66 plakalı yolcu otobüsündeki patlama sonucunda, 2 yolcunun ayaklarından hafif şekilde yaralandığını bildirdi. Yaralılanı

■ Arkası Sa. 17, Sü. 4'te

Karayalçın'a Beyaz Saray'da saygısızlık

▶ Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, Beyaz Saray'da ABD Başkan Yardımcısı Al Gore tarafından 13 dakika süreyle bekletildi. Clinton'un yardımcısının çalışma odasına geçilirken, Gore'un sekreterleri Karayalçın'ı ayaklarını uzatarak oturmuş şekilde karşıladılar. Türk heyetinin hediye paketleri de 'bomba' aramasına tabi tutulduktan sonra iade edildi.

▶ Karayalçın'la görüşmesinde K.Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti kurulmasını istemediklerini söyleyen Al Gore, 'Ancak, Kürtlere daha fazla otonomi verilmeli' görüşünü öne sürdü. PKK ile mücadelede ABD desteği isteyen Karayalçın ise 'PKK çökertilecektir. Ancak Kürt yurttaşlarımızın sorunları bunun dışındadır' dedi.

■ 8. Sayfada

İTALYA, PKK'YI YAKIN TAKİBE ALDI ■ 17. Sayfada

BUGÜN *BİLİM TEKNİK*

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
↓	↑	↑	↑
Önceki 28.883,81 Dün 28.664,24	Önceki 15.510 Dün 15.800	Önceki 8.860 Dün 8.980	Önceki 184.000 Dün 185.000

Dolar 290 lira arttı

▶ Moody's'in düşürdüğü kredi notu piyasaları altüst etti. Döviz fırladı. Dolar bir günde 290 lira artarak 15 bin 800 lira, mark ise 120 lira artarak 8980 lira oldu.

▶ Yılbaşından bu yana hiç durmadan yükselen Borsa dün ilk kez geriledi. Bankalar faizlerini yükseltmeye başladı.

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Ekmek Kavgası

İstanbul'da ekmek fiyatlarına zam yapılmasını protesto eden gecekonducularla polis arasında kavga çıktı. Yeşilköy'de bir kişi öldürüldü, üç kişi yaralandı. Eminönü'nde yürüyüş yapanlar, güvenlik kuvvetleri tarafından dövüldüler. İkitelli ve Alibeyköy'de oturanlar, İstanbul Ticaret Odası (İTO) önünde yaptıkları gösteride, *"Ekmek zammına hayır"*, *"Zamlar geri alınsın"*, *"Soframızdan ellerinizi çekin"* sloganları yazılı dövizler taşıdılar.

İstanbul gibi bir kentte yaşanan *"ekmek kavgası"* belki çoğu kişinin ilgisini çekmeyebilir, yetkililer de bu gösterinin ardındaki nedenleri ya da kışkırtıcıları aramayı yeğleyeceklerdir.

Ancak bu gibi olayların azımsanması ya da yok sayılması gerçeklere göz kapamak anlamına gelir. Aynı gün bütün Türkiye'de gösteri yapan kamu çalışanlarının *"grevli ve toplu sözleşmeli sendika hakkı"* istemeleri de demokratik içeriğiyle birlikte özünde geçim sıkıntısının yarattığı bir eylemdir ve medyada yeterince ilgi görmemiştir.

Çünkü Türkiye'de iki Türkiye oluşuyor; biri medyanın yansıttığıdır, öteki de bu görüntünün ardındaki gerçek dünyadır. Buna ek olarak Türkiye'nin batısı ile doğusunun da birbirinden gittikçe uzaklaşan iki dünya oluşturduğunu söyleyebiliriz. Doğu

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Kredi notumuzun düşmesi herkese bir fatura getiriyor

Ekonomi sil baştan

Türkiye'nin kredi notunun düşürülmesi ekonomiyi A'dan Z'ye etkileyecek. Döviz kurları hızlanacak, faizler yükselecek. Döviz ve faizde meydana gelecek artış, yatırımları azaltacak. Bu da istihdamda azalmayı gündeme getirecek.

Döviz ve faiz yükseleceğinden, bu, ekonomideki tüm girdilerin fiyatını artıracak ve enflasyonist baskı yaratacak. Yatırımlar azaldığında büyüme hızı düşeceğinden durgunluk içinde enflasyon yaşanacak.

■ [illegible] YILDIRIM'ın haberi ■ 17. Sayfada

Bürokratlar kredi notunu tartışıyor

▶ Standard and Poor's da kredi notumuzu BBB negatife düşürdü. Bürokratlar kredi notunun düşürülmesini farklı yorumladılar.

İyimserler Türkiye'nin kredi notu düşmese daha iyi olurdu, ama düşmesi çok radikal sonuçlara yol açmayacak.

Karamsarlar Tokyo ve New-York borsalarına artık giremeyiz. Sadece Avrupa piyasalarından daha yüksek faizle ve daha kısa vade ile borçlanmak durumunda kalacağız.

NURSUN EREL

ANKARA - Türkiye ekonomisi, dış finans piyasalarında güven kaybına uğradı. Moody's kuruluşunun ardından Standard and Poor's (S-P) da Türkiye'nin kredi notunu düşürdü. Kuruluşun Türkiye notu BBB'den BBB negatife indi. Standart and Poor's, Türkiye'nin notundaki düşüşe bağlı olarak Ziraat Bankası'nın kısa dönemli borçlanma

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

KREDİ NOTU, PİYASALARI ŞİMDİDEN ETKİLEDİ [illegible] YILDIRIM'ın haberi ■ 10. Sayfada

Gecekonduya dikey izin

Gecekondulara verilecek yeni imar hakkı, gecekondu sahiplerine değil, 'gecekondu mafyasına' yarayacağı belirtiliyor.

Başbakan Çiller'in talimatı ile İstanbul, İzmir, Ankara çevresindeki 'konut yapılabilecek' hazine arazileri belirleniyor. Bu araziler imar planı uygulanarak 'kapalı zarf'la satışa çıkarılacak. Gecekondu sahiplerine öncelik tanınacak. Satışlar '2 yıl içinde, imar planının elverdiği yoğunlukta inşaat yapılması' koşulu ile olacak. Bedelin dörtte biri peşin, kalanı 10 yıl vadeye yayılarak ödenecek. ■ 17. Sayfada

Mumcu suikastında yeni ipucu

▶ Yazarımız Uğur Mumcu'ya düzenlenen suikasta ışık tutabilecek önemli bir ipucu emniyetin gözünden kaçtı.

▶ Cinayetten bir süre önce İslami Hareket üyeleri Ayhan Usta ve Mehmet Zeki Yıldırım tarafından Ankara'ya getirilen arabaları, aynı örgütten Zeki Deniz aldı. Daha sonra bu arabaların akıbeti meçhul kaldı.

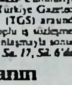
■ 4. Sayfada

Cumhuriyet'te toplusözleşme imzalandı

▶ Cumhuriyet Gazetesi ile Türkiye Gazeteciler Sendikası arasında 7 aydır sürdürülen toplu iş sözleşmesi dün anlaşma ile sonuçlandı.

Haber Merkezi - Cumhuriyet Gazetesi ile Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) arasında sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmeleri anlaşmayla sonuçlandı. Arkası Sa. 17, Sü. 6'da

Sinemanın 'Nubar Baba'sı öldü

▶ Türk sinemasının emektar oyuncusu Nubar Terziyan, bir süredir tedavi gördüğü Yedikule Ermeni Hastanesi'nde dün 85 yaşında öldü. ■ 17. Sayfada

Savunmada skandallar zinciri

1-Türkiye'de ortak üretimi devam eden HF/SSB telsizlerinden TSK'ya bugüne kadar bin telsiz teslim edildi. Ancak son dönemde çıkan aksaklıklar üzerine alımlar durduruldu.

2- Milli Savunma Bakanlığı'nın açtığı, başlangıç eğitim helikopteri ihalesini, birim fiyatı diğer firmaya oranla 330 bin dolar daha pahalıya gelen Augusta firması kazandı.

EVREN DEĞER

ANKARA - Askeri birimler, zırhlı muharebe araçlarından sonra HF/SSB telsizlerinin alımını da durdurdu. Savunma birimleri, İngiliz Marconi firması ile Türk ortakları tarafından üretilen telsizlerin alımını durdururken, söz konusu telsizlerin frekans atlaması yapamaması ile ordu ve kolordu çevrimlerinde 6'nın üzerindeki telsizlerin aynı anda çalışmamasının neden oluşturduğunu söylediler. Milli Savunma Bakanlığı'nın açtığı başlangıç eğitim helikopteri ihalesini ise birim fiyatı diğer firmaya oranla 330 bin dolar daha pahalı olan İtalyanların Augusta firması kazandı.

ABD'nin FMC firması ile Türk ortağı Nurol A.Ş. tarafından Gölbaşı yakınlarında ortak üretimi devam eden zırhlı muharebe araçları, ortaya çıkan sorunlar nedeniyle askeri birimler tarafından kabul görmeyerek alımı durdurulurken bunlara HF/SSB telsizleri de eklendi. Alınan bilgiye göre bugüne kadar üretilmesine karar verilen 2 bin 936 telsizden yaklaşık bini TSK'ya teslim edilirken son dönemde ortaya çıkan sorunlar üzerine bu telsizlerin alımı da durduruldu. Savunma kaynakları, askeri harekatlarda büyük önem taşıyan bu telsizlerde ortaya çıkan sorunları Cumhuriyet'e şu başlıklar altında anlattılar:

- Bir telsizin komşularını başka çevrime girmektedir. Bu gerçek milli gerekçe harp zamanında haberleşme ağının çökmesine engel bir durumdur. Aynı durum, müşterek bir harekatta telsizin kullanılmamasında çok ciddi sorunlar oluşturmaktadır.

- Prensipte ordu ve kolordu çevrimlerinde 6-7, hatta bazı durumlarda 15 telsizin aynı yerde çalıştırılması zorunluluğu vardır. Ancak 2-3 telsiz bir arada çalışamamaktadır. Telsiz şartnamelerinde Mil- Spec. (askeri kullanıma uygun) olma koşulu vardır. Elektro-manyetik enterferans konusunun da bir test olarak şartnamede olması gerekirdi.

- Telsizler frekans atlaması yapamamaktadır. 5.5- 6.5 Mhz.'e ayarlı bir telsiz de 6.3 Mhz. frekansı Hava Kuvvet .

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Uyuşturucu yollarının kavşağı: Türkiye

MURAT ARIN *1 ocak*

ANKARA - Güneydoğu Asya'daki afyon sahaları ile Avrupa'daki büyük uyuşturucu pazarı arasında geçiş yolu olan Türkiye, şimdi de Orta Asya'daki yeni cumhuriyetlerle Avrupa arasındaki uyuşturucu akınının ortasında kaldı.

Güneydoğu Asya'daki **'Altın Hilal'** adını almış olan ekim tarlalarından Türkiye'ye girişte kullanılan iki yola, Gürcistan ve Ermenistan'daki istikrarsızlık ve iç çatışmalar sonucu **'Kafkaslar yolu'**da eklendi.

Türkiye, Altın Hilal'de ve Orta Asya cumhuriyetlerinde üretimin patlaması sonucu uyuşturucu kaçakçılığının en önemli yollarından birisi haline geldi. Türkiye, bu uyuşturucu yolunun tam ortasında yer alıyor, aynı zamanda, imalathanelerde bazmorfinden eroine dönüşüm yapılıyor. Bu yıl Türk polisi 2 ton eroin, 2.3 ton bazmorfin, 30 ton esrar ele geçirdi.

Batı Avrupa'da tüketilen uyuşturucunun yüzde 75'i Afganistan, Pakistan ve İran'ı kapsayan Altın Hilal ve Orta Asya cumhuriyetlerinden geliyor. Bu bölgede Sovyetler Birliği'nin Afganistan'dan çekilmesi ve Orta Asya'da bağımsız devletler kurulmasından sonra bir patlama yaşandı. 1979 yılında Afganistan'da 200 ton afyon üretiliyordu, bu yıl üretimin 2 bin 500 tona ulaştığı tahmin ediliyor. Kontrol mekanizmalarının çökmesi Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'da yasadışı afyon ve hintkeneviri üretiminin çığ gibi büyümesine neden oldu.

Türkiye, zaten uyuşturucu trafiğinin üzerinde bulunuyordu. Ancak bu bölgede yaşanan patlama Türkiye'nin önemini arttırdı. Altın Hilal ve Orta Asya cumhuriyetlerinde üretilen uyuşturucu Türkiye'ye üç yoldan giriyor. Birinci yol, Afganistan'ın ve Pakistan'ın güneyinden İran, Irak ya da Suriye sınırına uzanıyor, uyuşturucu, Türkiye'nin doğusundan ve güneydoğusundan giriş yapıyor.

İkinci yol deniz yolu. Uyuşturucu Pakistan'dan gemilere yüklenip Süveyş Kanalı'ndan Akdeniz'e geliyor ya da Lübnan'dan yine deniz yoluyla Türkiye'ye giriş yapılıyor. Üçüncü yol ise Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle ön plana çıkan Kafkaslar yolu. Uyuşturucu, Hazar Denizi üzerinden Ermenistan ve Gürcistan'a ulaşıyor ve buradan Türkiye'ye giriyor. Afyon, önce bazmorfine, sonra eroine dönüştürülüyor. Bazmorfinin eroine dönüştürülmesi için asitanhidrit adlı kimyasal madde gerekiyor. Altın Hilal bölgesinde son bir yıldır bu madde bulunamadığı için bazmorfin Türkiye'deki imalathanelerde eroine dönüştürülüyor.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Dairesi yetkililerine göre bu imalathaneler, doğu ve güneydoğu sınırının iki tarafında, Güneydoğu Anadolu'da, Bolu, Sakarya, Düzce'de dağlık bölgelerde bulunuyor. Ancak bu imalathanelerin saptanıp temizlenmesi çok zor. Dağ başında bir ocak ve gerekli malzeme dönüştürme için yeterli oluyor. Eroin çok ilkel koşullarda, bir ocağın üzerinde damıtma tüpleriyle üretiliyor. Yetkililere göre, bu imalathanelerde çalışan eğitimsiz kişiler bazmorfinle asitanhidriti göz kararı karıştırdıkları için eroinin saflık derecesi yüzde 50-55'in üzerine çıkmıyor.

Türkiye üzerinden yüzlerce ton eroin geçmesine karşın bu yıl 2 ton eroin ele geçirildi. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı rapora göre 17 aralığa kadar 2 bin kilo eroin, 2 bin 300 kilo bazmorfin, 30 bin 300 kilo esrar, 50 kilo afyon, 9 kilo kokain, 59 kilo esrar yapımında kullanılan hintkeneviri, 287 bin adet sentetik uyuşturucu ilaç, 185 kilo asitanhidrit yakalandı.

Türkiye üzerinden geçen yüzlerce ton uyuşturucu göz önüne alındığında bu rakam oldukça düşük kalıyor. Ancak Altın Hilal'den Batı Avrupa'ya kadar uzanan yol üzerinde en etkin mücadeleyi Türk polisi gösteriyor. Kaçakçılık Dairesi yetkililerine göre ele geçirilen uyuşturucunun miktarının düşük kalmasının nedeni kontrolün neredeyse olanaksız olması. Her yıl Türkiye'den 300 bin TIR transit geçiş yapıyor. Yetkililere göre bir TIR'ın baştan aşağıya aranması yaklaşık 20 saat sürüyor. Dolayısıyla her TIR'ın aranması mümkün değil. Ancak belgelerinde, sürücüsünde kuşku uyandırıcı bir durum olduğu zaman arama yapılıyor.

Üstelik uyuşturucunun giriş yaptığı sınırların öteki tarafında istikrarsızlık ve uyuşturucu kaçakçılarıyla işbirliği hüküm sürüyor. Gürcistan ve Irak sınırında kontrol hemen hemen yok. Suriye ise kaçakçılarla işbirliği içine girmesiyle tanınıyor. Uyuşturucu işinin Suriye Devlet Başkanı **Hafız Esad**'ın ailesi tarafından yönetildiği ileri sürülüyor. Kaçakçılık Dairesi yetkilileri, Suriye'nin göstermelik bir mücadele yürütmesinden yakınıyor.

Uyuşturucu, Türkiye'den sonra Balkanlar üzerinden ya da deniz yoluyla İtalya, Almanya, Hollanda, Fransa gibi Batı Avrupa ülkelerine yöneliyor.

Aşiretlerin savaşı yayılıyor

4 ocak

Dış Haberler Servisi - Afganistan'ın başkenti Kabil'de Devlet Başkanı **Burhaneddin Rabbani**'ye karşı eski komünist General **Abdül Raşid Dostum**'un önderliğindeki mücahitler tarafından dört gün önce başlatılan ayaklanma, ülkenin kuzeyine yayılıyor.

AFP'nin haberine göre, Başbakan **Gülbeddin Hikmetyar**'ın liderliğindeki Hizb-i İslami grubuna yakın kaynaklar, hükümet birliklerinin kuzeydeki **Faryab** ve Kunduz eyaletlerinde Dostum'a bağlık birliklerin mevzilerine saldırdılar. Ser Kan, Balkh ve Mezar-ı Şerif kentlerinde de şiddetli çarpışmaların yapıldığı bildiriliyor.

Pakistan'ın başkenti İslamabad'daki Afganistan Büyükelçiliği, hükümet birlikleri ile Dostum'a bağlı mücahitler arasında **"ciddi çarpışmalar"** olduğunu kabul etti.

Bir Afganlı diplomat, hükümet birliklerinin asilere **ciddi kayıplar** verdirdiğini söyledi, ancak ayrıntı vermedi.

Başkent Kabil'de ise çatışmaların şiddetlendiği bildiriliyor. Çatışmalarda yüzlerce kişinin öldüğü, çok sayıda insanın da yaralandığı haber veriliyor. İsyancılar Devlet Başkanı Burhaneddin Rabbani'nin Kabil'i terk ettiğini öne sürerken, ajanslar Rabbani'nin başkente yeni birlikler getirdiğini bildiriyorlar.

AFP ajansı, yeni birlikler ve hafif silahlar taşıyan uçakların dün sabah Kabil Havaalanı'na indiğini haber verdi.

Rabbani'nin eski Savunma Bakanı, Kuzey Bölgesi Komutanı **Ahmed Şah Mesud**'un da seçkin birliklerini topladığı ve Dostum birliklerine karşı saldırıya geçmeye hazırlandığı bildirildi.

Çarpışmaların yayılması üzerine Pakistan hükümeti, taraflara ateşkes çağrısında bulundu. Hükümet yaptığı açıklamada çarpışmaların bölge istikrarını tehdit eden boyutlara ulaştığını bildirerek, ateşkes ilan edilmesini ve sorunların masa başında çözülmesini istedi. Eski komünist general Dostum'un Özbek birlikleri 1992'de saf değiştirerek Kabil'deki komünist rejime karşı savaşan mücahitlerin yanında yer almış ve 1992 Nisanı'nda Moskova'ya bağlı **Necibullah** yönetiminin devrilmesinde önemli rol oynamışlardı.

Zapata'nın yurdunda kan akıyor

4 ocak

Dış Haberler Servisi- Meksika'nın güneyindeki **Chiapas** eyaletinde beş kasabayı ele geçiren Kızılderili isyancılar, iki kasabadan çekilirken, hükümet isyancılara sorunların çözümü için görüşme önerdi. İki günlük çatışmalarda resmi açıklamaya göre 57 kişi öldü.

Geçen cumartesi günü halkın yoksulluğunu ve Kızılderililere uygulanan soykırım hareketlerini protesto için başta turistik **San Cristobal** olmak üzere beş kasabayı ele geçiren **Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu** gerillaları, dün bir askeri üsse düzenledikleri başarısız saldırıdan sonra San Cristobal ve **Ocosingo**'dan çekildiler.

Gerillaların San Cristobal yakınlarındaki **Rancho Nuevo** askeri üssüne saldırılarında 24 Kızılderili ve 6 asker öldü. Görgü tanıkları, kent çıkışlarındaki bir kamyonette 14 gerilla cesedini gördüklerini bildirdiler. Hükümet açıklamasına göre, çatışmalarda toplam 57 kişi öldü. Ancak yalnızca Ocosingo'nun ele geçirilmesi sırasında 50 kadar kişinin öldüğü bildiriliyor. Şiddetli çatışmalardan sonra gerillalar San Cristobal belediye binasını tahrip ettiler ve bir matbaayı yaktılar. Yeşil pantolon, kahverengi gömlek ve kırmızı-siyah amblemli bir üniformaları olduğu belirtilen gerillalar, yayımladıkları bildiride, halkın temel ihtiyaçları karşılanana kadar savaşı sürdüreceklerini vurguladılar. Zapatista gerillaları, bölgedeki yoksul Kızılderililere soykırım uygulandığını öne sürüyorlar.

Gerillalar, kentten çekilirken, Kızılderilileri katletmekle suçladıkları eski Chiapas Eyalet Valisi General **Absalon Castellanos** ve eşini de kaçırdılar. İsyancı Kızılderililerin Ocosingo'dan çekilirken de üç köprüyü tahrip ettikleri bildirildi.

İki kasabadan çekilen gerillalar, halen **Las Margaritas, Altamirano** ve **Chanal** kasabalarını ellerinde tutuyorlar. **Devrimci Tarım İşçileri-Halkın Birliği Partisi** ve **Yoksul Halkın Partisi** ile bağlantıları olduğu öne sürülen gerillalar, ülkenin en yoksul eyaleti olan Chiapas halkının kendilerine katılmaları çağrısında bulunurken, Meksika hükümeti barışçı çözüm önerisinde bulundu.

Meksika İçişleri Bakanlığı bir bildiri yayımlanarak, hükümetin durumu normale döndürmek için görüşmelere hazır olduğunu açıkladı. Üç Romen Katolik piskoposun arabulucu olmayı önerdiği bildirildi.

Nobel barış ödüllü **Rigoberta Menchu**, çatışmalarda büyük huzursuzluk duyduğunu belirterek, bunun yerlilerin kazanımlarına darbe vurmamasını diledi. Guatemalalı Kızılderili lider, **"Sonuçlarından sivillerin zarar görmeyeceği bir çözüm bulunması çok önemlidir"** dedi.

Olayın başında isyancılar, **"Kızılderili köylüler"** olarak tanımlayan Chiapas Eyalet Hükümeti, daha sonra yaptığı açıklamada, gerillaların arasında **"askeri kapasitesi açıkça yüksek kişiler"** bulunduğunu ve isyancıların çok sayıda silaha sahip olduklarını bildirdi.

NATO Tartışması

ERGUN BALCI *8 ocak*

NATO'nun pazartesi günü Brüksel'de yapılacak zirvesi, ittifakın tarihindeki en önemli ve tartışmalı toplantılarından biri olmaya aday görünüyor.

Siyasal çevrelerde fırtınalara yol açan sorun NATO'nun yeni üyeleri kabul ederek genişlemesi. Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan, Slovakya ve son olarak Litvanya NATO'ya üye olmak istiyorlar. Rusya Devlet Başkanı **Boris Yeltsin** geçen yaz, NATO'nun genişlemesine ve Polonya'nın ittifaka katılmasına bir itirazı olmayacağını belirtmişti. Ne var ki Rusya lideri, ordunun da baskısı ile bir süre sonra ağız de-

ğiştirerek Doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya katılmalarının Rusya'nın güvenliği açısından sakıncalı olacağını söylemeye başladı. Bu görüş gerek Rus komutanları gerekse Dışişleri Bakanı **Andrei Kozinev** tarafından sık sık vurgulandı. Yeltsin son olarak iki gün önce yaptığı açıklamada NATO'nun genişlemesinin bölgede istikrarsızlık yaratacağını yineledi.

Rusya'nın itirazı üzerine Moskova'yı güçlendirmekten çekinen Batı, Doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya üyeliği konusunda daha temkinli davranmaya başladı.

NATO'nun aradığı *'orta yol'* ise ABD'nin geçen yıl ortaya attığı *'barış için ortaklık'* formülü ile şekillendi. Buna göre NATO şimdilik Doğu Avrupa ülkelerini üyeliğe kabul etmeyecek, ancak bu ülkelerle askeri ve siyasal işbirliği yapacak. Başka bir deyişle Doğu Avrupa ülkeleri, NATO ile işbirliği yapacak, ama örgütün askeri korumasından yararlanamayacak.

Bu formül, bir yandan Rusya'nın yayılmacı emellerinden, öte yandan yaşlı kıtada hızla güçlenen aşırı milliyetçi akımlardan derin kaygı duyan Doğu Avrupa ülkelerini tatmin etmekten uzak. Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Vaclav Havel** geçen yıl yaptığı bir konuşmada Doğu Avrupa ülkelerini NATO'nun dışında bırakmanın büyük bir yanlış olacağını söylüyor, Rusya'da aşırı milliyetçiliğin hızla güçlendiğine dikkati çekiyordu.

Vladimir Jirinovski'nin seçim zaferi, Havel'in gözlemini doğrulamıştır.

Jirinovski'nin zaferi, Doğu Avrupa ile Batı'yı ters yönlerde etkiledi. Rusya'da aşırı milliyetçilerin başarısından korkan Doğu Avrupa ülkeleri, NATO'ya üyelik için baskılarını arttırdı. Batı ise, Jirinovski'nin zaferinden sonra, NATO'nun genişlemesinin Yeltsin'i güç durumda bırakacağını, hatta aşırı milliyetçiler tarafından devrilmesine yol açabileceğini düşünerek Doğu Avrupa ülkelerinin ittifaka üyeliği konusunda büsbütün temkinli bir tavır takındı.

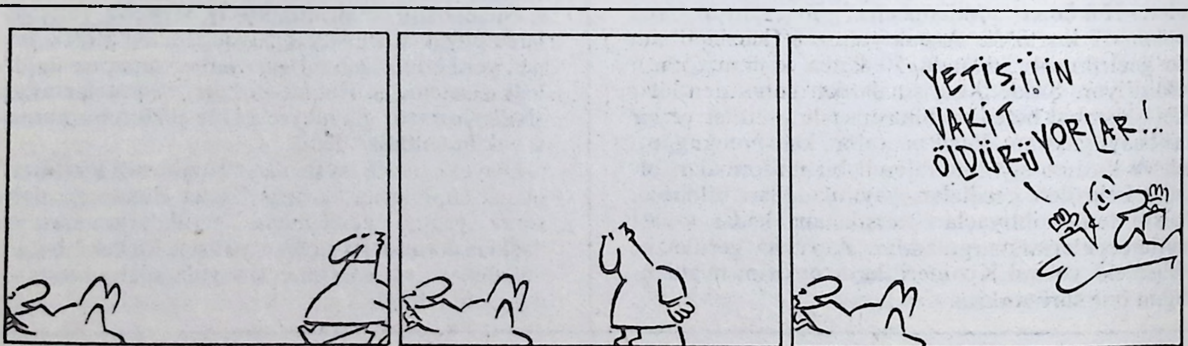
Yeltsin de Jirinovski 'kartını' iyi oynayarak Batı'ya sürekli olarak *"Doğu Avrupa ülkeleri NATO'ya girerse, Rusya'da aşırı sağcılar ve ordu öfkelenir, benim durumum zayıflar"* mesajını iletmiştir.

Batı, Yeltsin'in üzerine titriyor. Hele aşırı sağın seçim zaferinden sonra Yeltsin'e can simidi gibi sarılmış durumda.

Ne var ki, Batılı yönetimlerin, özellikle tüm umudunu Yeltsin'e bağlayan Başkan **Clinton**'ın politikasını eleştirenlerin sayısı da az değil. Bir dizi yazar, Batı'nın kararsız ve çekingen tutumunun Rus aşırı sağını yüreklendireceğini, daha pervasız yapacağını belirtiyor. Ayrıca aşırı milliyetçilerin içeride bunu bir propaganda malzemesi olarak kullanabileceği, halka *"Bakın, Batı bizden korktuğundan Doğu Avrupa ülkelerini NATO'ya almadı. Rusya'nın çıkarlarını en iyi biz savunuruz"* diyebileceği belirtiliyor. *Hitler* karşısında çekingen politikanın Nazileri güçlendirmekten başka bir işe yaramadığı anımsatılıyor.

NATO zirvesi, Türkiye açısından da kuşkusuz çok önemli. Arkadaşımız **Lale Sarıibrahimoğlu**'nun da yazdığı gibi Ankara, bu aşamada NATO'nun genişlemesine karşı; zirvede gündeme getirilecek olan *'barış için ortaklık'* formülünü destekliyor. Türkiye, NATO'ya Doğu Avrupa ülkelerinin katılmasının, dikkatleri onlara çevireceğinden kaygılanıyor. Oysa Balkanlarla Kafkasya'daki bunalım ve Yeltsin yönetiminin yayılmacı eğilimi, Türkiye'yi çok kritik bir konuma sokmuş durumda.

Bu nedenle Brüksel zirvesinde Türkiye'nin *'barış için ortaklık'* formülüne sağlam destek verecek NATO üyeleri arasında yer alması bekleniyor.

Tarihi Rami Kışlası esnafa teslim

MEHMET DEMİRKAYA *9 ocak*

İstanbul'da **Bedrettin Dalan** dönemine ait usulsüzlük savları bitmek bilmiyor. **Uyum Kooperatifi, Park Otel, Gök Kafes** örneklerinden sonra bu kez birinci dereceden tarihi eser olan **Rami Kışlası** ile yeşil alanların Dalan'ın belediye başkanlığı döneminde **'kuru gıda toptancıları'**na tahsis edilerek **'ticari kullanım'**a açıldığı ve yıllardır geri alınamadığı ileri sürülüyor. Tarihi Rami Kışlası'nın duvar dibine, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı **Bedrettin Dalan**'ın belediye başkanlığı yaptığı dönemde, iki yıllığına yerleştirilen kuru gıdacı-

lar, Rami Kışlası'nın tamamına yakın bölümünü işgal ettiler. Birinci derecede tarihi eski eser olarak tescili bulunan Rami Kışlası'dan, kuru gıdacılar yedi yıldır çıkartılamıyor. Mimarlar Odası Trakya 2. Bölge Temsilciliği Yönetim Kurulu üyesi mimar **Sunay Ereren,** 1985 yılında dönemin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ile Milli Emlak Genel Müdürü **Oktay Satıroğlu** arasında yapılan bir anlaşma ile Rami Kışlası'nın iki yıllığına kuru gıda toptancılarına devredildiğini belirtiyor. Yıllardır tarihi yapıyı kurtarmak için mücadele verdiklerini söyleyen Ereren, **"Bu anlaşma öyle önemli ve işbitiricidir ki aradan sekiz yıl geçmesine karşın hâlâ toptancıların kışlada kalmasını sağlayabilmiştir"** şeklinde konuşuyor. Anlaşmaya göre toptancıların kışlayı 1987 yılında terk etmiş olması gerektiğine dikkat çeken Ereren, terk etmek bir yana toptancıların kışlanın sur duvarlarını oyarak dükkanlarını genişlettiğini öne sürüyor. Rami Kışlası'nın 1828-1829 yıllarında, Yeniçeri kuruluşunun yerine daha düzenli bir ordunun kurulması girişimi ile inşa edildiğini kaybeden Sunay Ereren şunları söylüyor:

"Mimarlık tarihimiz açısından önemli askeri yapı örneklerinden bir olan kışla 15 Ocak 1977'de Anıtlar Yüksek Kurulu kararı ile birinci derecede eski eser yapı olarak tescillendirildi.

Kışla 2. Mahmut **zamanından 1960'lı yıllara kadar asli görevini yerine getirmiştir. 1993 yılında onaylanan 1/1000 ölçekli Rami İmar Planı'nda kışla,** 'Bölgesel ölçekte kültürel, sosyal' **amaçla kullanılmak üzere, Rami Kültür Merkezi olarak adlandırılmıştır."**

Mimarlar Odası Trakya 2. Bölge Yönetim Kurulu üyesi **Suat Ereren,** Rami Kışlası'nın bir yandan kültür merkezi olarak yapılmasına çalışılırken diğer yandan da kuru gıda toptancıları tarafından tahrip edilerek kullanıldığına dikkat çekti.

Yaklaşık 7 yıldır, birinci dereceden tarihi eser olan Rami Kışlası'nı kurtarmak için verdikleri mücadeleyi tek tek anlatan mimar Ereren, **"Kışla içten ve dıştan kuşatılmıştır. Duyarlı kuruluşların kültürel savunma için 70 yıl öncesinin ruhuyla kültürel değerleri sahiplenme zamanı gelmiştir. Kışlayı koruyacak 1920'lerdeki gibi Ramili gözüpek delikanlılar ortaya çıkmalıdır"** diyor.

Sunay Ereren, Rami Kışlası'nı işgal eden kuru gıdacıların yanı sıra Bayrampaşa'da, Dalan döneminde 650 bin metrekarelik yeşil alanın **'Gıda Toptancıları İmalat Sanayii ve Depocuları'**na tahsis edildiğini belirtiyor. Burada yapılan inşaatlarla yeşil alanın yağmalandığını savlayan Ereren, 1984 yılında 1/5000 ölçekli imar planı ile 1989 yılında hazırlanan 1/1000 ölçekli imar uygulama planında yapılan değişiklikle, yeşil kuşağın özel mülkiyet kullanımına açıldığını belirtiyor. 1993 yılında İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nin bu imar planı için yürütmenin durdurulması kararı verdiğine dikkat çeken Ereren, **"Ne yazık ki mahkeme kararına rağmen inşaatlar devam etmektedir. Bu durum** 'İmar Hukuku' ve 'Kamu Yararı' **ile çelişmektedir"** diyor.

Keçileri kaçırdığımızın hikâyesidir

ABDURRAHMAN YILDIRIM *12 ocak*

Dünyanın en kaliteli tiftiğini veren ve bir zamanlar sadece İç Anadolu'da yetiştirilen Ankara keçilerini, Güney Afrika'ya kaptırınca, bize sadece heykellerini dikmek kaldı.

1990'lı yıllara geldiğimizde Ankara keçisinden, Güney Afrika her yıl yaklaşık 50 milyon dolar ihraç geliri sağlarken, Türkiye ancak başkentinin cadde ve parklarını heykel olarak süslemede yararlanıyor.

1838 yılına kadar sadece Anadolu'da yetiştirilen ve **"angora"**ya isim veren Ankara keçisinin Güney Afrika'ya kadar gidişinin ve Türklerin bir parçası olmaktan çıkışının ilginç bir öyküsü var.

Sultan Abdülmecit, 1838 yılında İngiltere Kraliçesi **Victoria**'ya jest yapmak ister. O dönemde dünyaca ünlü olan angora yünlerinin elde edildiği Ankara keçilerinden 12 tanesi kraliçeye hediye olarak gönderilir.

12 keçinin sadece biri erkektir. Keçilerin çoğalmasını önlemek için de erkek kısırlaştırılır. Ama 11 dişi keçi içinden biri hamiledir. Ve ne tesadüf ki, erkek bir yavru dünyaya getirir. Ankara keçisinin önemini bilmektedirler. Ama keçileri İngiltere'de yaşatacak uygun iklim koşulları yoktur. Araştırılır ve o zaman İngiltere'nin bir sömürgesi olan Güney Afrika bulunur.

Ve buradan da iklim koşulları uygun olan diğer ülkelere yayılır.

1990'lara gelindiğinde sonuç şudur: 1990'da dünya tiftik üretimi 16.900 tondur. Bunun 7 bin tonunu Güney Afrika, 6.800 tonunu ABD ve 3100 tonunu diğer ülkeler üretirken, bir zamanlar Ankara keçisinin tek üreticisi olan Türkiye ancak bin ton dolayında üretim yapabilmektedir. Halbuki, 1960'lı yıllarda tiftik üretimi bugünkünün 10 katını, yani 10 bin tonu buluyordu. 5 milyon baş olan keçi sayısının da bugünlerde 500 bine kadar gerilediği tahmin ediliyor.

Dünyayı angora kürk ve angora kazak modası sararken bunun tiftiği Türkiye'den gitmiyor. Hatta lüks ithalat içinde kürk ve bu arada angora kürkleri de bulunuyor.

Bir zamanlar hediye olarak gönderdiğimiz keçiler bize kürk olarak geri dönüyor. Ama hediye olarak değil, bedelini ödeyerek. TV 2'de bu akşam yayımlanacak **Ekonomi Dosyası** programının bir bölümü de Ankara keçilerine ayrıldı.

Programı hazırlayan **Nazmi Kal,** Güney Afrika'ya giderek Ankara keçilerinin oradaki durumu araştırdı. Şu anda Güney Afrika'da 2.5 milyon dolayında Ankara keçisi yapıyormuş.

Ve 3600 aile bu işle uğraşıyormuş. 1990 yılında Güney Afrika'nın tiftik ihracatı 48.3 milyon dolara ulaşmış.

Ankara'nın köylerinde ise bugün Ankara keçisi bir hatıra olsun diye saklanıyor. Zamanında bir kilo tiftiği getirip bir altın alanlar bugünlerde ancak 40 bin lira alıyorlar. Ve bu durum karşısında keçileri

kesime gönderiyorlar. Her evde bir sürü varken; şimdi çoğu köyde, sadece bir evde kalmış Ankara keçileri.

Ankara keçisinin başına gelenler sadece bir hediye gönderme olayından kaynaklanmıyor, tabii ki. Osmanlı imparatorluğu ile İngiltere arasında imzalanan ticaret anlaşması da, tiftik üretimini baltaladı. Anlaşmayla gümrük oranlarının kalkması, Batılı ülkelerin fabrika üretiminin ucuz dokumalarını Türkiye pazarına sokmuş.

Modaya bağlı olarak dünya pazarlarındaki talebi çok değişken olan tiftiğin bu nedenle fiyatları da önemli dalgalanmalar gösteriyor. Güney Afrika ve ABD gibi bugünün önemli tiftik üreticileri, fiyat dalgalanmalarının üretim üzerindeki etkisini azaltmak için destekleme politikaları uyguluyorlar.

Türkiye'de tekstil sanayinin gelişmişlik düzeyini ve dışardan yaptığı ithalatı dikkate alarak tiftik keçisi üretimin desteklenmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Bir yandan Ankara keçisi sayısının arttırılması yanında verimliliğinin de yükseltilmesi gerekiyor.

Rusya'dan NATO'ya veto

12 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)- Rusya'nın Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, NATO'nun artık eskimiş bir kurum olduğunu belirterek, **"Biz yeni NATO'yu istemiyoruz. Eğer Avrupa için bir güvenlik sistemi yapılacaksa, bunu birlikte yapmalıyız"** diye konuştu.

Çernişev, Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra prensip olarak NATO'nun da dağılması gerektiğini vurguladı. Brüksel'deki NATO zirvesini değerlendiren Çernişev, **"Eğer NATO genişlerse, prensip olarak Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) da sertleşebilir"** diye konuştu.

Çernişev, Cumhuriyet'in NATO'yla ilgili sorularını yanıtlarken, Doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya girme isteminin kendilerine yönelik bir olumsuz tavır olarak gündeme geldiğini vurguladı. Çernişev, NATO'nun yapılanması konusunda şu değerlendirmeyi yaptı:

"Biz yeni NATO'yu istemiyoruz. NATO bugünkü yapısıyla eskimiş bir teşkilattır. Biz birlikte yapalım diyoruz. Avrupa için bir güvenlik sistemini ortak kuralım istiyoruz. Buna NATO'da dahil olsun ama, ama yalnız NATO olmasın. AGİK, BM ve benzer kuruluşlar da katılsın."

NATO'nun Varşova Paktı'nın bir karşılığı olarak yıllarca gündemde kaldığını vurgulayan Çernişev, **"Prensip olarak Varşova Paktı ortadan kalkınca NATO'nun da kalkması gerekirdi veya ciddi bir transformasyon olmalıydı. Dengeli bir organizasyon olmalıydı. Çünkü NATO içinde eski senaryolar var. Bunu aşmak lazım. Çünkü NATO'nun bu senaryolarının karşılığı bizde de var. Biz o yüzden yeni bir sistem yapalım diyoruz"** dedi.

Sözünü ettiği yeni kuruluşun yapılanması için uzun bir zamana gereksinim olduğunu vurgulayan Çernişev, **"Biz realistiz. Yeni bir kuruluş için ne gerekiryorsa adım adım onu yapmalıyız"** diye konuştu.

Çernişev, **"NATO, Doğu Avrupa ülkelerini de içine alacak bir yapılanma içine girerse, sizin de BDT'ye yeni bir kimlik verme olasılığı gündeme gelebilir mi?"** sorusuna şu karşılığı verdi:

"Tabii, prensip olarak öyle olur. Bunun karşılığı böyle olur. Şimdi örneğin bazı ülkeler Rusya'ya saldırganlık suçlamalarını yöneltiyorlar. Böyle bir durumda bizim de karşı tepki göstermemiz doğal olur. Ben bu yüzden birlikte olmalıyız diyorum."

Avrupa'nın ve diğer ülkelerin Rusya'nın Liberal Demokrat Parti Başkanı **Vladimir Jirinovski** ile ilgili değerlendirmesinin de abartma olduğunu vurgulayan Çernişev, sözlerini şöyle tamamladı:

"Milliyetçilik bizde eskiden yoktu, bastırılmıştı. Şimdi seçimler yapıldı ve Jirinovski yüzde 25 oy aldı. Jirinovski'nin düşündüğü gibi düşünen başka ülkelerin politikacıları da var. Örneğin, sizde de var. Buna alışmak lazım."

Rusya: Bölge bizsiz olmaz

MUSTAFA BALBAY *12 ocak*

ANKARA - Rusya'nın Ankara Büyükelçisi **Çernişev** iyi Türkçe konuşur. Gazetecilerle görüşmelerini Türkçe yapar. Söylemek istedikleri **"hassas"** konularda olursa Rusçaya döner. Kendisine NATO'ya ilişkin sorular yönelttiğimizde Rusça anlattı ve tercümanına çevirtti.

Çernişev'le Ankara'daki konutunda görüşürken, Brüksel'de NATO üyesi 16 ülke, Doğu Avrupa ülkelerine üyelik kapısını aralayan Barış İçin Ortaklık (BİO) anlaşmasını imzalıyordu. Ruslar, Doğu Avrupa ülkelerinin bu **"aceleciliğine"** kızgın. Çernişev'e göre **"Rus tehdidi"**ne yönelik atılacak bir adım, kendilerinin bu duruma göre tavır almasına neden olacak. Bu aşamada böyle bir yola girilmesinin de hiç gereği yok.

Doğu Avrupa ülkelerinin geleceğe ilişkin kaygıları, yakın geçmişten kaynaklanıyor. Bu ülkelerden bir diplomatın değerlendirmesi şöyle:

"Batı Avrupa, Rusya ile ne zaman sorun çıksa ilk Doğu Avrupa'yı gözden çıkarmıştır. Önümüzdeki dönem yeni bir Yalta, bizim sonumuz olur."

Çernişev'in ise buna karşılığı şu:

"Böyle düşünenler var tabii. Bu bir felsefe. Eskiden iki blok vardı. Bugün yeni bir durum doğdu. Şimdi NATO var. Eski durum yok, ama NATO var. Onlar da gidip NATO'ya, 'Durum böyle böyle, biz size üye olmak istiyoruz' **diyorlar. Onlar böyle düşünürse bizim de karşı düşüncelerimiz oluşur. Ama biz bunu istemiyoruz."**

Rusya, bu tür değerlendirmeleri daha önce de yaptı, hatta NATO zirvesi öncesinde Doğu Avrupa ülkelerinin girişimlerinden duyduğu rahatsızlığı açıkça dile getirdi. Ama Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Slovak Cumhuriyeti yönünü Avrupa'ya dönmüş, ne yapıp edip NATO'ya ve AB'a girmek istiyor. Bu ülkelerin devlet başkanları (Çek ve Slovakya ayrılmadan) üç yıl önce duvarlarında hâlâ Osmanlı gravürlerinin bulunduğu, Tuna kıyısındaki Visegrad Kalesi'nde bir araya geldiler ve aralarında NATO'ya üyelik girişiminin de bulunduğu pek çok konuda işbirliği kararı aldılar. Şimdi bu ülkeler **"Visegrad ülkeleri"** olarak da anılıyor.

Çernişev, **"Rus tehdidi"**, **"Amerikan dostluğu"** değerlendirmelerine karşılık şunları söylüyor:

"Haritaya bakın. Amerika nerede, Rusya nerede. Biz bu bölgede birlikteyiz. Birlikte hareket etmek zorundayız. Birbirimize şeffaf olalım, açık olalım. Eğer siz bizden bir şey saklarsanız, biz de sizden saklarız."

Başta Polonya olmak üzere, Doğu Avrupa ülkeleri, NATO üyeliği için Türkiye'nin de desteğini istiyor. Polonya Dışişleri Bakanı, Çetin'e gönderdiği **"yeni yıl kutlaması"**nda, destek istemini de iletmişti.

Çernişev'in **"Bizden birşey saklamayın"** uyarısı bunu da içeriyor olmalı.

Türk-Rus ilişkileri önümüzdeki birkaç ay daha farklı bir biçimde gündeme gelecek. Yeltsin büyük olasılıkla mart sonunda ya da nisan başında Türkiye'ye gelecek. Rus lider Karadeniz Ekonomik İşbirliği için İstanbul'a gelmişti ama, ilk resmi ziyaret bu yıl gerçekleşecek. Bu ziyaret öncesinde her iki ülkeden de karşılıklı heyetler gelip gidecek. Bizim bir heyetimiz yola çıktı bile.

Yeltsin'le, **"NATO yıldızı"** Çiller 15 dolayında anlaşmanın altına imza atacak.

Çernişev'in Ankara günleri sayılı. Büyükelçi, Yeltsin'in ziyaretinden sonra yeni görevine başlamak üzere Moskova'ya dönecek. Yeni görev, Rusya Dışişleri Bakan Yardımcılığı.

Bu makamında hangi ülkelerden sorumlu olduğunu sorduk.

Gülümseyerek karşılık verdi:

"Adriyatik'ten Çin Seddine kadar..."

Kırmızı Şapkalı Kız Kurtlar Sofrasında...

İLHAN SELÇUK *13 ocak*

NATO toplantısının görüntüleri Brüksel'den TV ekranına yansıyor, **Tansu Çiller**'in çevresinde kurtlar **Kohl, Major, Clinton** ve başkaları...

Tansu Çiller hangi rolde?..

"Kırmızı şapkalı kız" mı?..

Ünlü masalı bilirsiniz; Tansu Çiller, kurtlar sofrasında gülümsüyor...

Hep gülümsüyor...

Ne güzel!..

Bizim medyanın hızlı gazetecileriyle birlikte Tansu Hanım Brüksel'e uçarken daha yolda yazgısı biçilmişti; Başbakan ortalığı birbirine katacaktı; herkes Tansu'nun çevresinde dört dönecekti; bütün dünya önünde diz çökecek, Çiller NATO'yu istediği gibi çekip çevirecekti.

Nitekim öyle oldu, kırmızı şapkalı kız, kurtların parmağının ucunda oynattı.

Dün, bugün, yarın, hisseli harikalar kumpanyası, uluslararası toplantıları aynı racon üzerine kesecek, cilalayıp içeriye tezgahlayacak...

Osmanlı'da oyun çok...

Sovyetler Birliği gümbürderken, ünlü bir Rus diplomatı Batılılara ne demişti:

- Size bir sürprizimiz var!..
- Nedir?..
- Sizi en büyük düşmanınızdan kurtarıyoruz...
- Nasıl?..
- Artık komünizm tehlikesi olmayacak!..

Öyle de oldu; ama, Batı'da *"komünizm tehlikesi"* üzerine yapılanın bütün endüstriler, şirketler, kurumlar, tezgahlar, siyasetler ne ola-

caktı?

En başta NATO ne olacaktı?

Soruya yanıt verilemedi...

NATO'ya düşman arandı; yeni düşmanı yaratmak yine NATO'culara düşmez miydi?..

Herkes çalışmaya başladı. Kimine göre aç ve yoksul toplumlar en büyük düşmanı oluşturuyordu; kimine göre köktendici İslam'ın yükselişi en büyük tehdit idi; kimine göre artık NATO'nun işi bitmişti, dükkanı kapatmaktan daha doğru bir iş yapılamazdı.

Peki, son NATO toplantısında bu askeri savunma örgütüne bir görev çıktı mı?..

Avrupa'nın göbeğinde *"etkin temizlik"* adı altında bir soy yok ediliyor; şovenlik ve din bağnazlığı gemi azıya almış yalnız insanları değil, bir tarihi, bir kültürü defterden silmek için canavarlığın her çeşidine başvuruluyor; NATO da güzel güzel seyrediyor.

Brüksel'deki toplantıdan da bir sonuç çıkmadı...

Kurtlar sofrasında vicdan ne arar?..

Tansu Çiller, Türkiye'de ne yapıyor? Askerlik süresi kısatıldı mı:

- *Ne bileyim,* diyor *Genelkurmay istedi...*

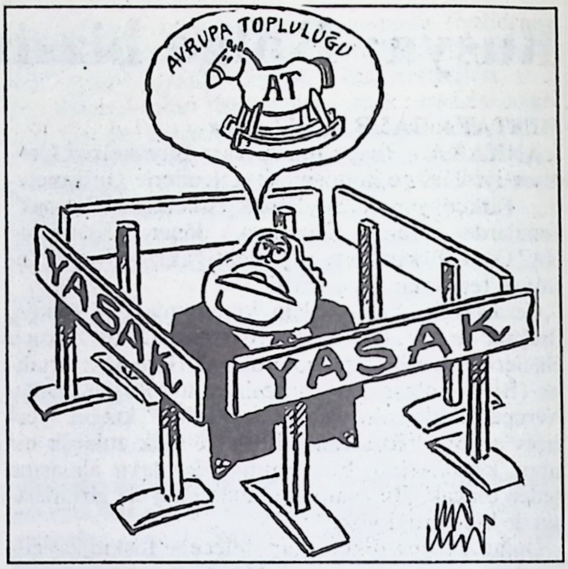
Bir televizyon mu kapatıldı:

- *Ah, böyle olmasını hiç istemezdim...*

İstanbul'un büyük sermaye çevreleri dişlerini gösterdi mi, Tansu şaşırıyor:

- *Hani, benim heykelimi dikeceklerdi?..*

İç politikada her olayın, hem içinde, hem dışında, olan biteni gülümseyerek izliyor...

Ama sıra dünya politikasına geldi mi Amerika'da Clinton'ı şavulluyor, Moskova'da Yeltsin'i dize getiriyor, Bonn'da Kohl'a hava atıyor, Brüksel'de ise bütün ülkelerin liderleri Tansu Çiller'e hayran...

Sen cama tırman!..

Ah, Tansu Hanım, hep dışarıda gezip dünyayı hizaya getirse, biz de içeride kendimize bir başbakan bulup ülkenin sorunlarını çözümlesek.

Yükselen çıta ve yeni denge

ABDURRAHMAN YILDIRIM *17 ocak*

DİE'nin geçen hafta açıkladığı *"İmalat sanayi aylık eğilim anketi" sonuçları ocak ayında talepteki daralmaya paralel üretimin de kısılacağını ortaya koyuyor. Ama bu beklentinin tüm yılı kapsayacak bir üretim daralması mı, yoksa ocak ayına özgü mevsimsel bir durgunluk mu olduğunu ancak şubat ayı beklentileri ortaya koyabilecek.*

Aralık ayında kapasite kullanımı yine yüzde 80'in üzerinde gerçekleşirken, ocak ayı rakamlarına bakarak ekonominin soğumaya başladığını söylemek zor. Çünkü, geçmiş yılların da ortaya koyduğu gibi ocak ayı, mevsimsel özelliklerden dolayı üretimin genelde gerilediği aydır. Tıpkı Borsa'nın bu ayda canlanması gibi.

Bunun yanı sıra vergi düzenlemelerinin etkisiyle 1994 yılı başındaki tüketimin bu yıl öne kaydırılması, aralık ayındaki üretim artışını ve kapasite kullanımının yüzde 80'in üzerine çıkmasını açıklıyor. Tüketimin öne kaydırılmasının da etkisiyle yılın ilk aylarında durgunluk bekleniyor.

Dış açık - Geçen hafta Ankara'da açıklanan bir başka veri de dış ticarete ilişkindi. Ekonominin iç açıkla birlikte en önemli bu ikinci açığında kasım ayında da iyileşme sağlanamadı. İhracatın yüzde 3.6 artmasına karşın ithalattaki artış yüzde 25.2'ye vardı. İthalatta yılın en yüksek 5. aylık artışı gerçekleşti. 11 aylık dönemde ise ithalat yüzde 28.6 artarken, ihracattaki artış yüzde 1.6'da kaldı.

İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 50'nin altına gerileyerek 1980 sonrası en yüksek dış ticaret açığını oluşturdu.

Bir olumlu gelişme ise ithalatta sanayi mamülleri artışının yüzde 34.4'ü bulması ve genel ortalamanın üstüne çıkması. Bu yatırım eğilimindeki artıştan kaynaklanabilir.

Ve beklenen oldu - Ekonomiye ilişkin üçüncü açıklama ise ABD'den geldi. Uluslararası rating kuruluşu Moody's ve ardından Standart and Poor's, Türkiye'nin kredi notunu düşürdü.

Daha önce kamu açıkları konusunda uyarmışlardı. Yüzde 9 olarak hedeflenen kamu açığı 1993'te yüzde 17'ye çıkıyor. 1994 yılı için de yüzde 14.2 olarak hedefleniyor. 1993'te yüzde 90'lık sapmanın ardından 1994 hedefi acaba ne kadar sapar?

Sürekli verilen hedeflerden önemli oranlarda sapıldığı için de rating kuruluşlarında, *"gelecek yıllarda da kamu açıklarının düşürülemeyeceğine"* dair bir inanç oluşmuş.

Yeni denge - Rating düşüşü ile Türkiye'nin 1989'da ağustos ayında kararlarıyla sermaye hareketlerine getirdiği serbestlik ve elde ettiği kazanımlar, kaybediliyor. Bundan sonra ancak dışarıdan, kısaları vadelerde ve yükselen faiz oranlarıyla borç

bulunabilecek.

Tabii bunun ekonomi ve piyasalar üzerindeki etkisi hemen görülmeyebilir. Ama vade uzadıkça etkinin kendisini iyiden iyiye hissettireceği de kesin. Dövize yönelme hızlanacak. Dışardan fonlama duracağı için iç kaynaklar baskı altında kalacak. Faizler yükselecek. Bunların sonucu olarak enflasyon da yükselecek. Önümüzdeki yerel seçimin enflasyona vereceği ivmeyi ve her seçim sonrasında da enflasyonun yükseldiği düzeylerdeki kalıcılığını dikkate alırsak, ekonomide yeni dengenin daha yukarıda kurulma olasılığı bir hayli kuvvetli görünüyor.

Hesapsızlığın, kitapsızlığın, ciddiyetsizliğin bir doğal sonucu bu. Faturası ise toplumun tüm kesimlerine.

Henüz yılın başındayken, oturup, yeniden bir hesap kitap yapma zamanıdır. Üstelik, *"boyu kısalacak bir yorgana göre."*

Özel dedektiflere silah var, kullanma yok

21 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Özel dedektiflik yapmaya olanak tanıyan yasa teklifi TBMM Genel Kurulu'nde kabul edildi. ANAP İstanbul Milletvekili **Orhan Ergüder** tarafından verilen ve TBMM'de **"ittifakla"** kabul edilen yasa önerisine göre, 15 yıl mesleğini yapmış olmak koşuluyla Emniyet Genel Müdürlüğü'nde başkomiser, Jandarma Genel Komutanlığı'nda subaylık yapanlar, MİT'ten emekli veya ayrılanlar ile avukat ve yargıçlar özel dedektiflik yapabilecek.

TBMM'de grubu bulunan siyasi parti grupları, muhalefetin engellemesi nedeniyle, İl İdaresi Yasası'nda değişiklik öngören tasarının **"dondurulması"**'nı kararlaştırırken, gündemdeki öncelikli yasaların görüşülmesini benimsediler. ANAP'ın, **"İller Yasası'na muhalefet edeceğiz. O nedenle, gündemde bekleyen ve üzerinde anlaşmaya varılan yasaları görüşelim"** önerisi üzerine dedektiflik yasa teklifi Genel Kurul'a geldi.

TBMM Genel Kurulu'nda bütün partilerin **"ittifakıyla"** kabul edilen yasa, özel dedektifler ile özel araştırma görevlilerinin çalışma alanları, yetki ve sorumluluklarını düzenliyor. Yasaya göre, İçişleri Bakanlığı'nda, **"Özel Dedektiflik Kurulu"**, illerde de **"İl Özel Dedektiflik Komisyonu"** oluşturulması öngörülüyor. Yasa uyarınca, dedektif yardımcılığı statüsünde, dedektifin verdiği inceleme, araştırma, soruşturma, takip ve istihbarat hizmetlerini yürütmek üzere **"özel araştırma görevlileri"** istihdam edilebilecek. Dedektiflere, görevlerini yaparken silah taşıma izni verilirken, silah kullanma yetkisi tanınmıyor.

Özel dedektiflere getirilen bir başka kısıtlama ile özel yaşama müdahale yasağı. Verilen ortak önerge doğrultusunda, özel dedektiflerin, kişilerin özel yaşamlarını ilgilendiren konularda araştırma yapmaları engelleniyor.

Sesleniş

UĞUR MUMCU *24 ocak*

Dağ gibi karayağız birer delikanlıydık. Babamız, sırtında yük taşıyarak getirirdi aşımızı, ekmeğimizi.

Arabalar şırıl şırıl ışıklarıyla caddelerde geçerken bizler bir mumun ışığında bitirdik kitaplarımızı. Kendimiz gibi yaşayan binlerce yoksulun yüreğini yüreğimizde yaşayarak katıldık o büyük kavgaya. Ecelsiz öldürüldük. Dövüldük, vurulduk, asıldık.

Vurulduk ey halkım, unutma bizi...

Yoksulluğun bükemediği bileklerimize çelik kelepçeler takıldı. İşkence hücrelerinde sabahladık kaç kez. İsteseydik, diplomalarımızı, mor binlikler getiren birer senet gibi kullanırdık. Mimarlık, mühendislik, doktorduk, avukattık. Yazlık kışlık katlarımız, arabalarımız olurdu. Yüreğimiz, işçiyle birlikte attı. Yaşamımızın en güzel yıllarını birer taze çiçek gibi verdik topluma. Bizleri yok etmek istediler hep. Öldürüldük ey halkım, unutma bizi!..

Fidan gibi genç kızlardık. Hayat, şakırdayan bir şelale gibi akardı gözbebeklerimizden. Yirmi yaşında, yirmi bir yaşında, yirmi iki yaşında, işkencecilerin acımasız ellerine terk edildik. Direndik küçücük yüreğimizle, direndik genç kızlık gururumuzla. Tükürülesi suratlarına karşı bahar çiçekleri gibi, taptaze inançlarımızı fırlattık boş birer eldiven gibi. Utanmadılar insanlıklarından, utanmadılar erkekliklerinden. Hücrelere atıldık ey halkım, unutma bizi...

Ölümcül hastaydık. Bağırsaklarımız düğümlenmişti. Hipokrat yemini etmiş doktor kimlikli işkencecilerin elinde öldürüldük acınmaksızın. Gelinliklerimizin ütüsü bozulmamıştı daha. Cezaevlerine kilitlenmiş kocalarımızın taptaze duygularına, birer mezar taşı gibi savrulduk. Vicdan sustu. Hukuk sustu. İnsanlık sustu.

Göz göre göre öldürüldük ey halkım, unutma bizi...

Kanserdik. Ölüm, her gün bir sinsi yılan gibi dolaşıyordu derilerimizde. Uydurma davalarla kapttılar hücrelere. Hastaydık. Yurtdışına gitseydik kurtulurduk belki. Bir buçuk yaşındaki kızlarımızı öksüz bırakmazdık. Önce, kolumuzu, omuz başından keserek, yurtseverlik borcumuzun diyeti olarak fırlattık attık önlerine. Sonra da, otuz iki yaşında bırakıp gittik bu dünyayı, ecelsiz.

Öldürüldük ey halkım, unutma bizi...

Giresun'daki yoksul köylüler, sizin için öldük. Ege'deki tütün işçileri, sizin için öldük.

Doğu'daki topraksız köylüler, sizin için öldük. İstanbul'daki, Ankara'daki işçiler, sizin için öldük. Adana'da, paramparça elleriyle ak pamuk toplayan işçiler, sizin için öldük.

Vuruldük, asıldık, öldürüldük ey halkım, unutma bizi...

Bağımsızlık, Mustafa Kemal'den armağandı bize. Emperyalizmin ahtapot kollarına teslim edilen ülkemizin bağımsızlığı için kan döktük sokaklara. Mezar taşlanmıza basa basa, devleti yönetenler, gizli emirlerle başlarımızı ezmek, kanlarımızı emmek istediler. Amerikan üsleri kaldırılsın dedik, sokak ortasında sorgusuz sualsiz vurdular. Yirmi iki yaşlarındaydık öldürüldüğümüzde ey halkım, unutma bizi...

Yabancı petrol şirketlerine karşı devletimizi savunduk; komünist dediler. Ülkemiz bağımsız değil dedi; kelepçeyle geldiler üstümüze. Kurtuluş Savaşı'nda emperyalizme karşı dalgalandırdığımız bayrağımızı daha da dik tutabilmekti bütün çabamız. Bir kez dinlemediler bizi. Bir kez anlamak istemediler. Vurulduk ey halkım, unutma bizi... Henüz çocukluğumuzu bile yaşamamıştık. Bir kadın eline değmemişti ellerimiz. Bir sevgiliden mektup bile almamıştık daha. Bir gece sabaha karşı, pranga vurulmuş ellerimiz ve ayaklarımızla çıkarıldık idam sehpalarına. Herkes tanıktır ki korkmadık. İçimiz titremedi hiç. Mezar toprağı bile taptaze, mezar taşı gibi dimdik boynumuzu uzattık yağlı kemenderine.

Asıldık ey halkım, unutma bizi...

Bizi öldürenler, bizi asanlar, bizi sokak ortasında vuranlar, ağabeyimiz, babamız yaşlarındaydılar. Ya bu düzenin kirli çarklarına ortak olmuşlardı ya da susmuşlardı bütün olup bitenlere. Öfkelerini bir gün bile, karşısındakilere bağırmamış insanların gözleri önünde, öldürüldük. Hukuk adına, özgürlük adına, demokrasi adına, Batı uygarlığı adına, bizleri bir şafak vakti ipe çektiler.

Korkmadan öldük ey halkım, unutma bizi...

Bir gün mezarlarımızda güller açacak ey halkım, unutma bizi... Bir gün sesimiz hepinizin kulaklarında yankılanacak ey halkım, unutma bizi.

Özgürlüğe adanmış bir top çiçek gibiyiz şimdi, hep birlikteyiz ey halkım unutma bizi, unutma bizi, unutma bizi...

(25/8/1975 tarihli Cumhuriet Gazetesi'nden)

Bir yıl geçti, elde yalnızca demeçler var

24 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Yazarımız **Uğur Mumcu**'nun 24 Ocak 1993 tarahinde katledilmesi üzerine, devlet ve hükümet sözcülerinin cinayete ilişkin açıklamalarındaki ortak nokta, katil ya da katillerin bulunacağıydı.

Aradan tam bir yıl geçmesine karşın, hiçbir ciddi kanıtın ele geçirilmediği Mumcu suikastı için yapılan açıklamalar ile açıklama sahiplerinin cinayet sırasındaki görevleri şöyle:

8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal: Devletimiz bütün imkanlarıyla Uğur Mumcu'nun katillerinin bulunması ve adalet önüne çıkarılması için elinden geleni yapacaktır. Bu hususta bütün ilgililere her türlü talimat, tarafımdan verilmiştir.

Başbakan Süleyman Demirel: Bence önemli olan, bu cinayeti kimin üstlendiği değil, cinayeti kimin işlediğinin ortaya çıkarılması. Bu cinayetin nasıl işlendiği, bombanın nasıl konulduğu çıkar, çıkarılır. Tabii bu, Uğur Mumcu'yu geri getirmez. 3 faili mechul cinayetin dışında, diğerlerinin nasıl olduğu aydınlatıldı. Onların da aydınlatılmasına çalışılıyor. Bu cinayetin de nedeni bulunacak.

Bunu yapanlar, bu işin ustası. Her türlü şeyi göze alıyorlar... Bunların kökünü kazımak istiyoruz. İnşallah iş işten geçmeden olur.

Tuzak hissedilmiştir. Bu çok önemli bir gelişmedir. Bu bir vahşettir. Hedef, iç huzursuzluk, insanları birbirene düşürmektir. Nerede istikrar, gibi sorular sormaktadır. Tükriye Cumhuriyeti'ni küçük düşürmektir. Uğur Mumcu'ya reva görülen alçaklık, hunharlık yüreklerimizi sızlatmıştır. Ama bunu yapanlar mutlaka kanunun pençesine düşecektir. Devletin bütün organları titizlikle konunun üzerindedir. Önemli ipuçları elde ettik. Karanlık olayı aydınlatacağız.

Türkiye'deki bütün faili meçhul cinayetler aydınlanmıştır. Uğur Mumcu olayı dışında. Bunu da aşa-

cağız. Paniğe gerek yok. Devlet büyük şehirlerde, tüm odaklara hakimdir. Ancak birisi öldürmeyi aklına koymuşsa buna engel olmak da kolay değildir. Dünyanın birçok yerinde bu tür cinayetleri aydınlatmak kolay olmuyor... Paniğe gerek yok. Fevkalade tedbirlere gidilmeden, hukuki tedbirlerle bu olayı aşacağız. Devlet, kimin ne yaptığını biliyor.

(Mumcu'nun Apo-MİT ilişkisine dair araştırmaları için) Eğer siz bana **"Apo ile MİT'in ilişkisi var mı"** diye sorarsanız, ben size **"Yok"** derim.

2,3 gün sabredin. Açıklayacağım. Uğur Mumcu suikastı ile ilgili olarak bugüne kadar ismi geçmemiş örgütler var. Ad sormayın, söyleyemem.

Kanıt ayrı, ipucu ayrı. Kanıt delil demektir. İpucu ise emareler var anlamına gelir. Ben, sağlam ipuçlarından söz ediyorum. Bugüne kadar ismi geçmemiş örgütler var. Ad sormayın söyleyemem.

Aydınlanmayan 3 faili meçhul cinayet vardı. Bir de Uğur Mumcu cinayeti eklenmiştir buna. Şimdi çok önemli ipuçları elde ettik. Bu ipuçları, delil sayılabilecek biçimde.

Çok değil, bir iki gün sabredin.

İpuçları var. Çok farklı birşey yok.

3 tane cinayet vardı. Buna 4. faili meçhul eklendi. Bunların hepsi aydınlanacak.

SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü: Emniyetimiz, güvenlik güçlerimiz, bir an evvel katili, katilleri, kimlerse onları bulmak için bütün güçleriyle çalışcaktır. Bunu umutla bekleyeceğiz...

Bütün ihtimalleri, hepimiz düşüneceğiz. Güvenlik güçlerimiz inceleyecekler, araştıracaklar ve umarım yakında katilleri bulacaklar.

Hükümet olarak Uğur Mumcu'nun katillerinin ortaya çıkarılmasını vaat ediyoruz.

Mumcu'nun katillerini bulmak, adalete teslim etmek, suçluları cezalandırmak, böylesi cinayetlerin bir daha işlenmemesini sağlamak, hükümetimizin namus borcudur, bunu yapacağız... Uğur Mumcu'nun hatırasına saygının işaretidir.

DGM Başsavcısı Nusret Demiral: Olay harici bir mesele ise aydınlatmamız çok zar; dahili ise mutlaka aydınlanacaktır.

Suikast, kesinlikle yabancı işi. Bomba, gece ya da sabaha karşı, Mumcu'nun Ankara'ya geldiğinin birileri tarafından haberdar edilmesi üzerine konulmuş olabilir... Defalarca tatbikat yapılmış ve gece ya da sabaha karşı olay yerinden geçerken bir şeyi düşürmüş gibi yaparak bomba arabanın altına yerleştirilmiş olabilir.

Emniyet Genel Müdürü Yılmaz Ergun: Olayın üzerindeyiz. Bu menfur cinayeti aydınlatmak, bizim görevimizdir.

İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir: Birtakım hedeflerimiz var. Onları elde ettiğimizde memlekete yaptığımız en yararlı iş olacak.

Bu adamlar, otomobil hırsızlığı dahil, çeşitli işler yapılıyorlar. Operasyonlar tamamlanırsa bir hafta ya kadar açıklama yapabiliriz.

Devlet Bakanı Cavit Çağlar: Katilleri biliyoruz.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin: Milletimizin yardımıyla bu cinayeti ortaya çıkaracağız. Cesur bir kalemdi. Bu kalemi kıranları yakalayacağız.

Suikastla ilgili bilgi verecek kişi veya kişilere, emniyet tarihinde bugüne kadar görüşmemiş miktarda ödül verilecek.

Bunu mutlaka çözeceğiz ve yiğit eli, demokratik düzen için gayret eden eli ve bunun kalemini kıranın biz de kafasını kıracağız. Böylece bilinmesini rica ediyorum.

Mumcu suikastını çözmeye yaklaştık.

Faili meçhul cinayetlerin araştırılması sonucu, bu cinayetlerin bir çoğu PKK ile Hizbullah arasında çıkan kavgadan, iç çekişmeden veya etki-tepki olayından kaynaklanıyor.

Ortadoğu uyruklu 11 kişinin sorgusu Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde sürerken MİT'in yaptığı sorgulamada önemli ipuçları elde edildiği öğrenildi.

Olayın bugün veya yarın en kısa bir zamanda sonuca kavuşturulacağı ümidindeyim. Çözüleceğine inanıyorum. İnanmak durumundayım. Çözümden başka seçeneğimiz yok.

Çocuk, Mumcu ve ustası...

YALÇIN ÇAKIR *25 ocak*

Derinden derine **Selda Bağcan**'ın sesi geliyordu, bağlamanın yanık sesine karışık. Çocuk, bir yandan ayağını yere vurarak tempo tutuyor, bir yandan da mırıldanıyordu:

"Uğurlar olsun, uğurlar olsun / Hüzünlü bulutlar yoldaşın olsun..." Kara küçük gözleri, morarmış yuvalarına kaçmıştı. Gözlerinin karası ellerine bulaşmış, tırnaklarının arası emeğinin ışıltısı gibi kara kara parlıyordu. Bizi karşısında görünce önce sırıttı, sonra ustasına bakıp dükkanın içine kaçtı. Usta yanımıza gelip hoş-beşledikten sonra, **"Önce genziniz yanar. Ama beş dakikaya kadar alışırsınız"** dedi.

Dükkan sıcacıktı. Gözlerimiz yaşarmaya başlamıştı, çaylarımızdan ilk yudumları alırken. Kısa süre sonra da ellerimizle yüzümüzü silerken, kara gözlü, kara elli, kara tırnaklı çocuğun karası bulaşıverdi alnımıza... Dekor tamamen karaydı. Çocuk kara, usta kara, duvarlar kara, tüm kap-kacak, alet-edevat kapkaraydı. Söz verdiğimiz için adresini saklı tuttuğumuz Balat taraflarında bir **"ilkel"** döküm atölyesindeydik.

Duvarlarda Galatasaray'lı futbolcuların resimleri, **Sibel Turnagöl**'ün poz poz posterleri, tam kapı girişinde de belli ki yıllar önce asılmış, rengi uçmuş **"Maaşallah"** yazısı yamuk bir şekilde duruyordu.

İçerideki tüm **'kara'**lığın nedeni olan kömür ocağının içindeki kor ateşle aydınlanıyordu karanlıklar. Aslında konumuz hiç de bu yazdıklarımız değildi. İstanbul'ada çocuk çalışanları ve koşullarını konu alacaktık, değerli sanatçı **Aclan Uraz**'ın **Çalışan Çocuklar** fotoğrafından yola çıkarak. Ancak gittiğimiz dökümhanede önce **"Uğur Ağabey"**'i bulduk karşımızda, **Selda**'nın o güzelim yorumuyla, sonra da ciddi bir toplumsal yaranın İstan-

bul'daki görüntüsüydü karşılaştığımız.

Selda dinleyerek ayağıyla tempo tutan çocuğun fotoğrafını çekmemize ustası izin vermedi.

Çünkü babası devlet memuruydu ve **"Sanat öğrensin"** diye babası tarafından bırakılmıştı Nevşehirli Müslüm Usta'nın yanına. Müslüm Usta ise tamı tamına 24 yıldır yapıyordu döküm işini. Önce kendisine sorduk, ciğerlerinin ne durumda olduğunu:

"İyi değil tabii ki. Ta çıraklıktan bu yana yutuyoruz bu tozu. Sigara da içiyordum ama 5 yıl önce bırakmak zorunda kaldım. Çünkü akşamları öksürünce toz püskürüyor ciğerlerimden."

Sonra çırağa döndük, memur çocuğu olan. Yaşı taş çatlasın 13'tü. İlkokul mezunuydu, o kadar **"Ciğerlerim iyi"** diyerek başladı konuşmaya. Ardından, **"Ben kurşun dökeceğim"** dedi. Nedenini sorduk, büyük bir merakla, **"Ağabeyim askerde. Kurşunlu kolye takıyor boynuna. Ben istedim vermedi. Kendime kurşun yapacağım"** sözleriyle yanıtladı, **"kurşun"** dediğin **"mermi"**ye olan ilgisinin nedenini. Babasının vergi dairesinde odacı olarak çalıştığını, okuyanların değil, eli iş tutanların hayatta başarılı olduğunu bu nedenle babasının kendisini ustasının yanına verdiğini anlattı tek tek. Kaç lira aldığını, sigortasını sorduk peşinden. Usta hiç karışmadı sorularımıza, çırak yanıtladı. Büyüyünce sigortalı olacağını, haftada 400 bin lira aldığını, Selda'yı babası sevdiği için dinlediğini, **Uğur Mumcu**'nun, **"gözlüklü amca"** olduğunu, büyüyünce çok iyi bir döküm ustası olacağını anlattı bir bir. **"Ya ciğerlerin"** sorumuza ise, **"İyiyim. Top oynuyorum. Koşuyorum. Ustam yoğurt yediriyor"** diyerek yanıtladı.

İsatanbul'da çalışan çocukların sayısının 20 bini bulduğu savlanıyor. Bu çocukları güvenceye alacak yasalar bulunmasına karşın bunlar işlemiyor, işletilmiyor. Çalışan çocukların yanı sıra kentimizin bu ciddi yarasını da sokak çocukları oluşturuyor. İstanbul Barosu'nun oluşturduğu **Çocuk Hakları Komisyonu** çocuklar ve hakları konusunda detaylı çalışma yapıyor. Komisyonun yayınladığı kitapçıkta Avukat **Yıldırım Sayıta** İstanbul'daki sokak çocuklarının sayısının 15 bini bulduğunu belirtiyor. 0-18 yaş grubunu oluşturan çocuklar yasalar göre **Korunmaya Muhtaç Çocuklar** gruplandırmasına giriyor. Anayasa'ya göre bu çocukları koruma yükümlülüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nda bulunuyor.

Ayrıca polisin çocuk şubesi ile Darülaceze'de bu anlamda hizmet veriyor. Ancak görüştüğümüz uzmanlar bu merkezlerin hizmetlerinin hiç bir zaman yeterli olamadığına dikkat çekiyorlar.

Bu bilgiler koltuğumuzun altında küçük çırakla, ciğer hastası ustasının dükkanından uzaklaşırken, küçük çırak yakamıza takılı Uğur Mumcu fotoğrafını göstererek soruyor:

"Kim bu gözlüklü amca"

Gözlerimiz buğulanıyor, boğazımıza düğümlenen sözcükler dökülüyor birbir:

"Uğur Mumcu"

Çocuk bu kez elini uzatıp **"Bana versene"** diyor. Yakamızdaki Mumcu resmini söküyor ve çırağın karalara bulanmış minik avucuna bırakıyoruz. Resmi büyük özenle duvardaki karaların üzerine asan çocuk teypteki kaseti ters çevirip başa alıyor. İstanbul'da yaşayan korunmaya muhtaç ve çalışan çocukların sorunlarını araştırmak için geldiğimiz küçük döküm atölyesinden kulaklarımızda çınlayan **Uğur Mumcu** için bestelenmiş, **"Uğurlar Olsun"** parçasının, **"Hüzünlü bulutlar yoldaşın olsun / Bir keskin kalem, bir kırık gözlük / Yürekli yiğitlere hatıran olsun"** sözleri ile gazetenin yolunu tutuyoruz...

Yüzde 13.6 devalüasyon

27 ocak

Ekonomi Servisi - Döviz krizine çare bulamayan Çiller hükümeti yüzde 13.6 devalüasyon yaptı. Başbakanlık Konutu'nda dün sekiz saat süren toplantıdan devalüasyon kararı çıktı.

Merkez Bankası'nın dövizdeki tırmanışı frenleyememesi devalüasyonu getirdi. Merkez Bankası'nın elinde yeterli döviz bulunmaması, hükümeti ya faizleri daha yükseltmek ya dışarıdan borç alarak piyasalara döviz satmak ya da devalüasyona gitmek seçeneğiyle karşı karşıya bıraktı. Merkez Bankası, saat 23.30 dolaylarında doların döviz satış kurunu yüzde 13.6 oranında arttırarak 17 bin 250 liraya çıkarttığını açıkladı. Lira, mark karşısında ise 14.2 oranında devalüe edildi.

Başbakan **Tansu Çiller**, Merkez Bankası'nın yaptığı müdahalelere karşın dövizdeki tırmanışın sürmesi üzerine, ekonomi yönetimini acil toplantıya

çağırdı. Başbakanlık Konutu'nda saat 15.00'te başlayan toplantıya, Merkez Bankası Başkanı **Bülent Gültekin**, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşar Vekili **Osman Ünsal**, Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı **Tezcan Yaramancı** ve Sermaye Piyasası Kurulu yetkilileri katıldı. Maliye Bakanı dahil hiçbir bakanın katılmadığı ve gece yarısına kadar aralıksız süren toplantıya, saat 21.00'de SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın** ile İstanbul Milletvekili, vergi hukuku uzmanı Prof. Dr. **Nami Çağan** da katıldı. Toplantıdan sonra kısa bir açıklama yapan Başbakanlık Basın Müşaviri **Mehmet Bican**, şunları söyledi:

"Ekonomi yönetimi ile Sayın Başbakan, yaptıkları toplantıda, genel durumu değerlendirmişlerdir. Sayın Başbakan, ekonomide serbest piyasa kurallarının işletilmesi talimatını vermiştir. Ekonomi yönetimindeki diğer birimler de, kendi şartları çerçevesinde oluşturacakları kararları bugün kamuoyuna duyuracaktır. Böylece serbest piyasa ekonomisinin kuralları işlemeye devam edecektir."

Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, Başbakan ve Merkez Bankası Başkanı ile birlikte ekonomiyi değerlendirme gereksinimi duyulduğunu, serbest piyasa ekonomisinin işlemesi için gerekli görülen koşulların gözden geçirildiğini söyledi. Karayalçın, **"Yeni 24 Ocak kararları mı gündemde?"** sorusuna, **"Hayır, hiç ilgisi yok"** yanıtını vermekle yetindi.

Karayalçın, bu kararları alırken siyasi bir kaygıyla hareket edip etmedikleri yolundaki soruya **"Hayır, ekonominin gerek duyduğu kararlar neyse onu aldık. Doğalı da o zaten"** yanıtını verdi.

- Karayalçın, Merkez Bankası'nın döviz kurlarını neden geç açıkladığı sorusuna şu yanıtı verdi:

"Merkez Bankası zaten döviz kurlarını geceleri açıklıyor. Merkez Bankası Başkanı, doğal olarak hükümetle bir değerlendirme yapma ihtiyacı duydu. Onun sonucu olarak bir miktar gecikmiş olabilir. Ama önemli olan konu Resmi Gazete'nin saat kaçta yayına girdiği değil."

Kadın olmanın dayanılmaz ağırlığı

YILMAZ KARABACAK *29 ocak*

Türkiye'de çalışan kadınlar, erkeklere göre yüzde 40 oranında daha düşük ücret alıyor. İşgücünün yüzde 31.4'lük kesimini oluşturan kadınların, ancak yüzde 38.8'i SSK kapsamındayken yüzde 30'u sendikalı. Yönetici konumunda olanların oranı ise yüzde 5.4'ü geçmiyor. Kadınlarımızın yüzde 75'i ise ücretsiz işçi konumundaki ev kadınlarından oluşuyor. DİE ve DİSK Araştırma Enstitüsü'nün kaynaklık ettiği sayısal araştırmalar, ülkemizde kadınlara ilişkin ilginç sonuçlar ortaya koyuyor.

Bu araştırmalara göre, ülkemizde çalışan nüfusun yüzde 31.4'ünü oluşturan yaklaşık 6 milyon dolayındaki kadın çalışanın yüzde 75'i ücretsiz aile işçisi konumunda bulunurken yüzde 15'i ücretli, yüzde 2'si işveren, yüzde 3.3'ü geçici işçi, yüzde 6'sı ise kendi hesabına çalışanlardan oluşuyor. Çalışmayan nüfusun yüzde 72'sini oluşturan kadınların yüzde 77'si ev kadını, yüzde 11.6'sı öğrenci, yüzde 6.7'si çalışamaz, yüzde 1.3'ü de emekli durumunda bulunuyorlar. Aynı araştırmalarda kadın ücretlilerin eğitim süreleri, erkeklere oranla daha fazla gözüküyor. Buna göre kadın çalışanların yüzde 14.5'i üniversite, yüzde 30'u lise, yüzde 8'i ortaokul, yüzde 32'si ilkokul mezunu bulunurken okuryazar olmayanların yüzde 11.5'e karşılık geliyor. Çalışan kadınların yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında en büyük dilimi yüzde 34.2 ile 25.34 yaş grubundakiler oluşturuyor. Bunu 27.1 ile 35-54 yaş grubu izliyor. Yine kadınların yüzde 21.6'sı 20-24 yaş grubunda çalışır durumdayken küçük yaştaki kız işçilerin yüzde 13.5'i 15-19, yüzde 2.3'ü ise 12-14 yaş grubunda yer alıyor.

Araştırmalarda ayrıca işsizler arasında kadınlar yüzde 62'lik bir oranla 580 bin sayısını ifade ederken bir işe sahip olanların yüzde 6.7'si haftada 60 saatin üzerinde çalışma süresine sahip. Haftada ortalama 40 saat çalışan kadınların genel oranı ise yüzde 50.1. Ücretlerde, cinsiyete dayalı bir ayrımın yapılamayacağı yasalarda yer almışsa da kadınların erkeklerden daha düşük ücretlerde çalıştığı, yapılan belirlemeler arasında yer alıyor. Sosyal Sigortalar Kurumu istatistiklerine göre kadınların ücretleri, erkeklerin ücretlerinden ortalama yüzde 15 oranında daha düşük. Ayrıca düşük ücretli kadınların erkeklere oranının sanayi kesiminde çalışanlarda yüzde 30-40'lara kadar yükseldiği gözleniyor. Yine SSK'nın başka verilerine göre, çalışan kadınların yüzde 38.8'i tarım dışı kesimlerde sigortalı durumdayken tarımda sigortalılık oranı yüzde 5'lere kadar düşüyor. Devlet hizmetlerinde memurluk yapan kadınlara ödeme eşitliğinin yasalarca tanınmış bir hak olduğu belirtilirken maaş ve ücretlere ilişkin ödemelerde kadınların kaznçlarının daha düşük olduğu gözlemleniyor. Bunun nedeni ise özellikle kamu sektöründe önemli kadroların ve yükselme olanaklarının erkeklere tanınması, yüksek düzeyde yönetici olan kadınların oranının da yüzde 5.4 olmasına bağlanıyor.

'Sıkacak kemerimiz kalmadı'

30 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - İşçi ve memur, devalüasyona tepki gösterdi. Kamu çalışanlarının örgütlü olduğu sendikalar, dar gelirli kesimin **"artık sıkacak kemeri kalmadığını"** vurgulayarak, hükümetin uyguladığı para politikasını **"24 Ocak Kararları'nın devamı"** olarak nitelendirdiler.

Hak-İş Konfederasyonu Genel Başkanı **Necati Çelik**, İşçi Emeklileri Cemiyeti'nin toplantısında yaptığı konuşmada, **"Bu develüasyon ile en düşük emekli maaşına yapılan zam, geri alınmış demektir"** dedi.

Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti Genel Başkanı **Ethem Ezgü** de, hükümetin kararını eleştirerek, **"geçim sıkıntısı içindeki emeklilere verilen zammın, devalüasyonla geri alınmasına"** tepki gösterdi.

Türk-İş Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İş Sendikası Genel Başkanı **Enver Toçoğlu, "Bu karar yeni bir 24 Ocak değildir. Çünkü 24 Ocak Kararları 1980'den bu yana zaten kesintisiz biçimde uygulanmaktadır"** dedi.

DİSK Genel Sekreteri **Süleyman Çelebi**, ise, devalüasyonun hükümetin izlediği ekonomik politikaların iflasının bir göstergesi olduğunu öne sürdü.

Öziplik-İş Sendikası Genel Başkanı **Yusuf Engin**, alınan kararla **"hükümetin iflas belgesini, kendisinin imzaladığını"** kaydetti. Engin, ekonomi politikalarının **"yanlış"** ve **"güdük"** olduğunu iddia etti.

Tezkoop-İş Sendikası Genel Başkanı **Ahmet Tamer** de, devalüasyon kararının **"yanlış"** olduğunu ileri sürdü. Tamer, bu kararın fiyatlara yüzde 30-40'a varan oranlarda yansıyacağını, bunun da **"bordro mahkumlarını"** etkileyeceğini söyledi. Tamer, **"Devalüasyon, 1994'ün ilk 6 ayında aldığımız yüzde 34 zammı geri aldı, sıfırladı. Yani, 1993 fiyatlarıyla çalışacağız. Hükümetin ekonomi politikaları, uygun değil"** dedi. Türk Harb-İş Sendikası Genel Başkanı **İzzet Çetin, "Devalüasyonun yansıması, açıklandığından daha ağır olacak. Bu kararın enflasyon olarak fiyatlara yansıması, yüzde 20-30'ları bulacak"** dile konuştu.

Belediye memurlarının örgütlü olduğu Tüm Bel-Sen Sendikası Ankara Şube Başkanı **Hasan Hayır, "Cep delik zaten. Artık sıkacak kemerimiz kalmadı."** dedi.

Tüm Maliye-Sen Genel Başkanı **İrfan Erdemoğlu**, ülkede gıdadan ev aletlerine kadar **"her şeyin dövize endekslendiğini"** belirterek **"Devalüasyon, aynen piyasaya yansıyacak. Haliyle bizlere verilen ücret zammı, yüzde 13.6 oranında geri alındı"** diye konuştu.

Tes-İş Sendikası Başkanı **Faruk Barut**, hükümetin kararının izlenen ekonomik politikalarda **"kötüye gidişin göstergesi"** olduğunu kaydederek **"Örneğin, memurun henüz yeni aldığı yüzde 15'lik zam, 8 saat içerisinde verilen bir kararla geri alınmıştır"** dedi.

'94'ü kurtaramayız!'

DİNÇ TAYANÇ *31 ocak*

Başbakan **Tansu Çiller,** geçtiğimiz hafta Ankara'da başlattığı **"pazar sohbetleri"**nin ikincisini dün Emirgân Korusu'ndaki Sarı Köşk'te yaptı. Tümüyle **"sohbet niteliğinde"** olacağı belirtilen, ancak konuların sadece **"ekonomi, Zeli kampının yok edilmesi ve Bosna gezisi"** ile sınırlı olduğu **"tebliğ edilen"** toplantı, daha çok Çiller'in Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'in başbakanlığı dönemindeki **"ekonomik başarısızlığına", "muhalefetteki ANAP"**ın aslında kendi iktidar dönemi programlarında da var olan özelleştirme konusunda DYP-SHP koalisyonunu **"çelmelemesine"** ve yerel seçim sonuçlarının Türkiye'yi 1994 sonlarında bir erken seçime götürüp götürmeyeceği yolundaki **"kişisel görüşlerine"** yolladığı açık ya da kapalı **"mesajları"** iletmesiyle geçti.

Çiller, ekonomide olumlu adımlar attıklarını; yerel seçim sonrasında ufukta görünebilecek bir erken seçimin bu adımları boşa çıkartabileceğini, bunun da **"Türkiye'nin çıkarlarına yaramayacağını"** söyledi. Devalüasyon sırasında **"bazı çevrelerin"** vurgun vurmaları ya da kararın hemen ertesinde yağan zamların **"serbest piyasa ekonomisinin gereği olduğunu"** belirten ve **"serbest piyasanın polisiye düzenlemelerle düzenlenemeyeceğini, kendi kurallarını işleterek bir dengeye oturacağını"** belirten Çiller, bu dengenin nasıl sağlanabileceği konusunda da **"parası olan yatırımcılara"** açık mesajlar vermekten geri kalmadı. Çiller, **"parası olan yatırımcılardan, riske girmek istemeyenlerin"** devlet kâğıtlarına yatırım yapmalarını önerirken, **"Aylardan beri, Türk Lirası'na yapılan yatırımların en risksiz ve kârlı yatırımlar olduğunu söylediğini"** yinelemeden edemedi.

Başbakan, **"Serbest piyasa polisiye olmuyor mu"** şeklindeki bir soruyu, kamu çalışanlarının 1980'den beri **"polisiye önlemlerle"** azaltılan gelirlerini kendilerinin **"yükselttiğini"** ve **"enflasyonun üzerine çıkarttıklarını"** söyleyerek **"geçiştirdi."** Çiller, işçi ve memurlara istedikleri kadar zam vermenin **"çiftçi, esnaf ve diğer kesimlerden oluşan 60 milyon insandan daha fazla vergi almakla mümkün olabileceği"** konusundaki **"bilinen"** görüşünü yineleyerek, işçi ve memurları bir kez daha **"şikâyet etti..."**

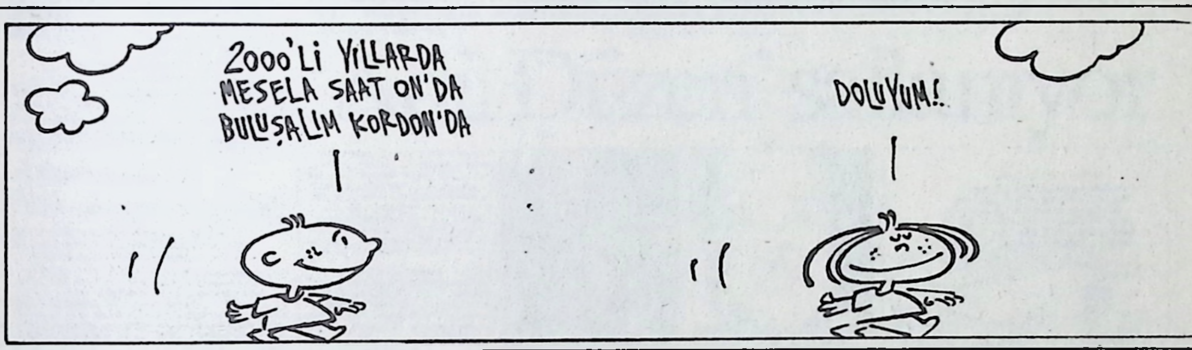
Zeli Kampı'nın yok edilmesine ilişkin sorulara da yanıt veren Çiller, **"Hava akınları için Körfez Savaşı sırasında havalananlardan çok daha fazla uçak havalandı. Önlerinde ve arkalarında** 'cine sistemi' **olan uçaklar; bombaları atmadan, attıkları anda ve hemen sonrasında dönerken fotoğraflama yaptılar. Bunlar görülecektir. Biz, Bekaa'nın Zeli'ye taşındığı konusunda defalarca uyarıda bulunduk.**

Oradaki sivillerin çekilmesini istedik. PKK konusunda dünyayı ayağa kaldırdık. Bill Clinton'un Hafız Esad'la yaptığı görüşmenin ayrıntılarını sizlere açıklayamam. Ama PKK artık ABD'nin Ortadoğu politikasına girmiştir. Tıpkı İsrail-FKÖ sorunu gibi, Amerikan dış politikasında artık PKK sorununun da bir yeri vardır" şeklinde konuştu.

Başbakan Tansu Çiller, **"Avrupa'nın orta yerinde çocukların, anaların katledildiği bir facia yaşanmaktadır ve Avrupa bunu unutmuş gibidir. Oraya bir anne olarak, bir insan olarak gideceğim. Benim orada korunmam, Türkiye'nin değil Birleşmiş Milletler'in sorunudur"** dedi.

Çiller'in basınla pazar sohbetlerinin ikincisi, genel anlam ve ortamıyla, başbakanın vergi yasası, devalüasyon, zamlar ve özelleştirmedeki başarısızlık gibi **"icraatları"** konusunda **"şecaat arz ettiği"** bir toplantıydı. Başbakan, bu arada **"bütün kararlarında sadece Türkiye'nin geleceğini düşündüğü-nün"** altını çizmekten de geri kalmadı.

Toplantı boyunca, DYP'nin seçim kampanyası reklamlarını hazırlayacak reklam şirketi de **"görüntü çekimi"** yaptı. Toplantı bittiğinde, Tansu Hanım verdiği **"mesaj"** ve **"görüntülerin"** Türkiye'nin geleceği açısından, istediği hedeflere ulaşacağını düşünüyor muydu bilinmez, ama sert İstanbul rüzgârı ve yağış altında arabalarına koşuşturan basın mensupları, birbirlerine **"Haydi, onunda bir reklam filminde de oynadık"** diye takılmaktan geri kalmıyorlardı.

VakıfBank
21. Yüzyıl Bankacılığı

Cumhuriyet

VakıfBank
21. Yüzyıl Bankacılığı

70. YIL SAYI 24672 / 8000 TL (KDV içinde) — KURUCU YUNUS NADİ (1874-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1908-1991) — 19 ŞUBAT 1994 CUMARTESİ

DEP Genel Merkezi'ne bomba: 1 ölü

Boş asansöre konan tahrip gücü yüksek bombanın patlamasıyla 2'si ağır 16 kişi de yaralandı. Olayı 'İslami Cihad' üstlendi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)- Demokrasi Partisi'nin (DEP) Necatibey Caddesi'nde bulunan genel merkez binasına konulan tahrip gücü çok yüksek bombanın patlamasıyla 1 kişi öldü, 2'si ağır 16 kişi yaralandı. Olayı İslami Cihad adlı örgütün üstlendiği bildirildi. Bombanın asansöre konduğu ve asansör boş olarak yukarı çekilirken saat 18.15'te 5 ile 6. kat arasında boşlukta patladığı belirlendi. Bombanın patladığı sırada partide seçimlerle ilgili bir toplantı yapıldığı ve milletvekili Nizamettin Toğuç'un partide bulunduğu belirtildi. DEP milletvekilleri, olaydan partinin güvenliğini sağlamayan İçişleri Bakanı Nahit Menteşe ve Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ı suçladılar.

Demokrasi Partisi'nin (DEP) Necatibey Caddesi 40 numaradaki genel merkez binasında, dün saat 18.15 sıralarında şiddetli bir patlama oldu. Partide seçimlerle ilgili bir toplantının yapıldığı sırada patlayan bomba, Ekrem Akçakaya isimli bir kişinin ölümüne, 2'si ağır 16 kişinin yaralanmasına neden oldu. Yaralıların kimlikleri şöyle:

"Hıdır Solgun, M. Ali Yağcı, Nazlı Örçelik, Hamza Yardımcı, Nurgül Yardımcı, Recep Coşkun, Ramazan Haya, Erol Ötüken, Nurettin Kasırga, Ferit Aksoy, Selahattin Yılmaz."

Bomba binada büyük hasara yol açarken, cadde üzerindeki binaların camları kırıldı. Bombanın büyük bir gürültüyle patlaması, caddede seyreden araçlarda da hasara yol açarken, o sırada caddede bulunan yurttaşlar paniğe kapılarak çığlık sesleri altında olay bölgesinden kaçmaya başladı. Polis, olaydan sonra şüpheli iki kişiyi aramaya başladı. Patlamadan önce çevrede görülen 24-25 yaşlarında ve ellerinde spor bir çanta bulunan iki kişinin yakalanması için güvenlik güçleri alarma geçirilirken, Ankara Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar, bombayı bırakan kişilerin yaralılar arasında bulunması olasılığına karşı polisi uyardı. Emniyet yetkilileri,

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

WASHINGTON KARARLI

Clinton'dan Bosna mektubu

▶ Başbakan Çiller'in, Bosna-Hersek'teki Sırp vahşetinin sona erdirilmesi için ABD Başkanı Clinton'a gönderdiği mektubun yanıtı dün geldi. Yanıtta, Çiller'in Bosna'ya yaptığı ziyaretin 'takdirle' karşılandığı, ABD'nin de Türkiye ile aynı görüşleri paylaştığı ve sorunun çözülmesi için Washington'un kararlı olduğu vurgulandı.

▶ Clinton, Türkiye'den, Boşnaklar üzerindeki nüfuzunu kullanarak barışçıl çözüme katkıda bulunmasını da istedi.

Rusya, Boşnaklara baskı yapılmasını istedi
■ 8. Sayfada

Ankara, Saraybosna'ya 400 Rus askerinin yerleştirilmesi kararıyla 'Sırp mevzilerine hava harekâtının sulandırıldığını belirtti. Rusya, hava harekâtını önlemek için Saraybosna'da Sırpların önünde kalkan görevine başladı. ■ 8. Sayfada

BOSNA'DA BÜYÜK ALDATMACA ■ 8. Sayfada

Atina-Ankara Makedonya gerginliği

▶ Yunanistan'ın Makedonya'ya yaptırım kararını Ankara kaygıyla karşıladı. Dışişleri Bakanlığı, Atina'dan kararını gözden geçirmesini istedi.

ANKARA (AA)-Yunanistan'ın, Makedonya'nın birçok ülke tarafından tanınmasına ve diplomatik ilişki kurulmasına tepki olarak dün bu ülkeye yaptırım uygulama yönünde aldığı kararı, Türkiye kaygıyla karşıladı.

Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, "Balkanlar'ın her zamankinden daha çok barış, istikrar ve işbirliğine gereksinim duyduğu bir dönemde, Makedonya'nın dış dünya ile ekonomik bağlantılarını kesmeye yönelik bu kararın, Makedon halkına karşı bir bakımdan tecrit ettiğine inanmaktayız" denildi.

Kararın, Yunanistan'ın kendi çıkarlarına da hizmet etmeyeceği kaydedilen açıklamada, AB üyesi bir ülkenin, soğuk savaş dönemini hatırlatan bir uygulamaya girmesinin de düşündürücü olduğu vurgulandı.

Açıklamada, "Bu itibarla Balkanlar'da barış ve istikrara katkıda bulunmayacak bu kararın gözden geçirileceğini ümit etmekteyiz" denildi.

Tansu Çiller'in Bilinmeyen Siyaset Romanı

Nursun Erel
Ali Bilge

■ Arka Sayfada

GÜNDEM

MUSTAFA BALBAY

DEP'e Kaçıncı Bomba!

ANKARA - DEP'e yönelik son dönemde saldırılara dün akşam saatlerinde partinin genel merkezine konan bomba eklendi.

DEP, Siyasi Partiler Yasası'nın gereklerini yerine getirmiş, 27 mart yerel seçimlerine girmeye hak kazanmış 15 partiden biri.

DEP'in Ankara İl Örgütü'ne de 14 şubatta bomba konmuş, 8 kişi yaralanmıştı. Bu olaydan sonra parti yöneticileri, hem Ankara İl Örgütü için hem Genel Merkez için silahlı koruma istediler. İl binasına verilen koruma, iki gün sonra geri çekildi. Genel Merkez'e ise parti yöneticilerinin iki başvurusunun ardından verilen bir bekçi, iki hafta önce geri çekildi.

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Refah'ın her gün yeni bir yolsuzluğu ortaya çıkıyor

▶ Refah adaylarının yolsuzlukları çorap söküğü gibi ortaya dökülmeye başladı. RP'nin İzmir Büyükşehir Belediyesi başkan adayı Süleyman Akdemir'in adam dövmekten 2 ay ceza aldığı ortaya çıktı.

▶ Adana Büyükşehir başkan adayı Ertan Yülek, hayali ihracata destek vermekle suçlanan bürokratlar arasında. Tavşanlı'nın RP'li belediye başkanının da sarkıntılıktan ceza aldığı öne sürüldü.

Vurgunun adı 'Adil Düzen Üniversitesi'

RP'liler, Adil Düzen üniversitesini 'adil' bir şekilde paylaştılar.

'Üniversite' arsasını sattılar

▶ "Adil Düzen Üniversitesi" kurmak için devletten alınan 100 dönümlük arsa parsellenerek Almanya'daki Türk işçilerine satıldı. Refah'lı Sultanbeyli Belediye Başkanı Ali Nabi Koçak, arsanın imara açıldığını doğruladı.

■ 17. Sayfada

'Adil Düzen' sallanıyor

Haber Merkezi - Namus ve erdem kavramlarını kimseye bırakmayan Refah Partisi'nin belediye başkan adaylarının "kirli çamaşırları" bir bir ortaya çıkıyor. RP'den İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan adayı Recep Tayyip Erdoğan'ın 16 ay hapis cezası almasının ortaya çıkmasının ardından bu kez de İzmir Büyükşehir Belediyesi başkan adayı Süleyman Akdemir'in hapis cezasına çarptırıldığı belirlendi.

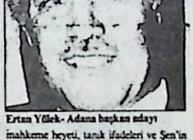
RP'nin Kütahya-Tavşanlı Belediye Başkanı Ali Cengiz'in "sarkıntılıktan" ceza aldığı öne sürüldü. Adana Büyükşehir Belediyesi başkan adayı Ertan Yülek'in ise hayali ihracata destek vermekle suçlanan bürokratlar arasında bulunduğu saptandı.

İzmir Büromuzun haberine göre, RP İzmir Büyükşehir Belediye Başkan adayı Süleyman Akdemir'in "adam dövmekten" 2 ay hapis cezasına çarptırıldığı ortaya çıktı. Bu yurttaşın İzmir 6. Sulh Ceza Mahkemesi'ne açtığı davada "İslami yaşama modeli"nin geliştirdiği Akevler Yapı ve Kredi Kooperatifi'nin yöneticilerinden Süleyman Karagülle, Halil Afacan, Mehmet Afacan ve RP adayı Süleyman Akdemir yargılandı. Davacı yurttaş Mehmet Şen, bir genel kurul toplantısında sanıklar tarafından kendisinin zorla dışarı çıkarılmaya çalışıldığı ve bu esnada dayak atıldığını söyledi. Durumu değerlendiren mahkeme heyeti, tanık ifadeleri ve Şen'in aldığı 5 gün iş göremez raporuna da dayanarak 1991/2060 sayılı kararıyla, "sanıkların amaçlarını, suçun işleniş biçimini, suç sebeplerini, sanıkların geçmişlerini ve şahsi sosyal durumlarını" da göz önüne alarak

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

Süleyman Akdemir-İzmir başkan adayı

Ertan Yülek- Adana başkan adayı

BARIŞ ANLAŞMASI İMZALANDI

RP, Iraklı Kürtlere arabuluculuk yaptı

▶ Kürdistan Yurtsever Birliği ile Irak Kürdistanı İslami Hareketi arasında haftalarca süren ve 200 kişinin ölümüyle sonuçlanan çatışmaların sonunda barış sağlandı. Anlaşmada, RP'den üç kişinin arabuluculuk yaptığı bildirildi.

Dış Haberler Servisi - Kuzey Irak'ta Celal Talabani liderliğindeki Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) ile İran yanlısı Irak Kürdistanı İslami Hareketi (IKIH) arasında haftalarca süren ve 200 kişinin ölümüyle sonuçlanan çatışmaların ardından barış anlaşması imzalandı. İki rakip grup arasında imzalanan anlaşmada Refah Partisi'nin aracılık yaptığı bildirildi. Bölgeye giden RP heyetinin, Van Milletvekili Fethullah Erbaş, Diyarbakır teşkilatından Vehbi Hatipoğlu ve Genel Merkez'den Fuat Fırat olduğu belirlendi.

RP heyetinin Ankara'daki Kuzey Iraklı Kürtlerin bürosuna yapılan başvuruda çatışmaların engellenmesi için "iyi niyetli" çalışmalarda bulunacaklarını bildirdikleri öğrenildi. Ankara, RP'nin Kuzey Irak'ta İslami bir Kürt devleti kurulması için yaptığı çalışmalardan büyük rahatsızlık duydu.

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

RP'li Başkan

Erdoğan adaylıktan çekilmeyecek

▶ RP Grup Başkanvekili Şevket Kazan, İstanbul adayı Recep Tayyip Erdoğan'ın mahkum olduğu kaçak yapı davası için "iade-i muhakeme" yoluna gidecekleri bildirdi. ■ 14. Sayfada

(Fotoğraf: YASEMİN KOYUTÜRK)

İstanbul DYP'de 'Dalan kavgası' büyüyor

DYP İstanbul İl Örgütü'nde, Bedrettin Dalan'ın Büyükşehir Belediye başkanlığına aday gösterilmesi ve eski İl Başkanı Orhan Keçeli ile arkadaşlarının tasfiye edilmesinden sonra başlayan sürtüşme örgütü ikiye bölerken, partililer, Dalan'ın adaylıktan çekilmesini isteyerek genel merkeze isyan ettiler. Başbakan Tansu Çiller'in İstanbul için görevlendirdiği Devlet Bakanı Mehmet Ali Yılmaz'a muhalif grup tarafından dün düzenlenen "DYP'ye destek" toplantısına katılan, Çiller'in sağ kolu olarak tanınan Devlet Bakanı Necmettin Cevheri de yuhalandı. Muhalif grubun bu toplantısına karşılık aynı saatlerde de Bakan Yılmaz, Dalan ve arkadaşları seçim merkezinde toplanarak "Seçimleri kazanacağız" kampanyası başlattılar. ■ 4. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

35 Gün Kaldı...

27 Mart yerel seçimlerine ilgi gün geçtikçe artıyor. Bu ilginin iç ve dışa dönük boyutları var.

Ülkemizde kentlere göç, nüfus patlamasının da etkisiyle, katlandı; şehirlerde çözümlenemez sorunlar yarattı; metropoller akıl durdurucu rantların paylaşıldığı ve çıkar kavgalarının sürdüğü savaş meydanlarına dönüştü; yerel seçimlerin önemi arttı; belediye başkanlığı, milletvekilliğinden ve bakanlıktan daha önemli bir ağırlık kazandı.

27 Mart seçimleri bu havada yapılıyor.

Ayrıca bu kez, yerel seçim, yürürlükteki koalisyon hükümetinin yazgısını saptayabilecek bir içerik taşımaktadır. DYP ile SHP'nin bütün genelinde alacakları oyların toplamı, hükümetin devam edip edemeyeceğinin bir göstergesi olacaktır. Ana muhalefet partisi bu konuyu sürekli olarak işlemekte, yerel seçimi bir genel seçim havasına sokmaya çalışmaktadır.

Gözler İstanbul, Ankara ve İzmir'e çevrilmiştir. Öncelikle bu üç büyük kentten birincisine partiler bütün güçleriyle abanıyorlar. İstanbul, bir küçük devlet çapındaki büyüklüğü ve yıllık bütçesinin ölçeği bakımından ön sırada geliyor.

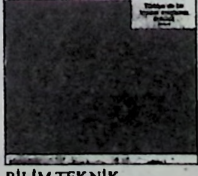
■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
Önceki 18.121,00	Önceki 18.850	Önceki 10.750	Önceki 230.700
Dün 18.374,84	Dün 18.600	Dün 10.750	Dün [illegible]

Ya yüksek faiz, ya hızlı kur

▶ Bankalara yüksek faiz vererek piyasaları kontrol altına alan Merkez Bankası, bu uygulamayı sürdürmek zorunda. Aksi halde döviz fiyatlarında bir patlama, hatta bir devalüasyon gündeme gelebilecek. ■ 10. Sayfada

BUGÜN

BİLİM TEKNİK

Cumhuriyet-İmar Bankası davasında dosya bilirkişide

İstanbul Haber Servisi - Gazetemizin eski ve yeni Yönetim Kurulu üyelerinin yargılandığı ve Cumhuriyet Gazetecilik ve Matbaacılık Anonim Şirketi'nin iflasının hileli olduğu gerekçesiyle açılan davada mahkeme, dosyanın bilirkişiye gönderilmesine karar verdi.

İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dün yapılan duruşmada mahkeme, gazetemizin eski çalışanlarından başvuruda bulunanların davaya müdahil olarak katılmasına karar verdi. Müdafaa Makamı Erol Erkut, ifadesinde, gazetemizi çıkaran Cumhuriyet Gazetecilik Şirketi'nin, Hürriyet ve Sabah gazeteleri ile Gamoda'ya teminat vermesinin kendisinin görevi üstlenmesinden önceki tarihe rastladığını belirtti. Bu temliklerin gazetenin yayımını sürdürmek amacıyla yapıldığını bildiren Erkut, ancak hileli iflas suçlamasına karşı konkordato ve iflas sürecinde hazırlanan iki bilirkişi raporu bulunduğunu

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

Ecevit: Devleti RP'ye teslim etmeyiz

1 şubat

İstanbul Haber Servisi - DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, partisinin, 27 Mart yerel seçimlerinde, İstanbul'da yarışacak ilçe belediye başkan adaylarından 12'sini açıkladı.

Seçmenin **"akıllı"** oy kullanması durumunda, DSP'nin İstanbul ve Türkiye'de birinci parti olacağını belirten Ecevit, **"Hiçbir çıkar çevresine diyet borcumuz yok. SHP'nin demokrat yapısı, çağın ve Türkiye gerçeklerinin gerisinde kalıyor. Refah Partisi'nin gücü abartılıyor. Ancak RP demokrasi için ciddi bir tehlikedir. Laikliği savunan biz, ülkeyi ve devleti RP'ye teslim etmeyeceğiz"** dedi.

DSP lideri Bülent Ecevit dün, Yeşilyurt'taki Çınar Oteli'nde, partinin genel başkan yardımcısı ve eşi **Rahşan Ecevit** ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan adayı **Necdet Özkan**'ın da katıldığı, kahvaltılı bir basın toplantısı düzenledi. Ecevit, İstanbul'daki 12 ilçenin belediye başkan adaylarını şöyle açıkladı:

Şişli: Mustafa Sarıgül (eski milletvekili, tüccar), **Kartal:** Mehmet Ali Büklü (Kartal Belediye Başkanı-avukat), **Bağcılar:** Mustafa Özdemir (inşaat mühendisi), **Beşiktaş:** Muzaffer Yaşar (inşaat mühendisi), **Beyoğlu:** Kutluhan Ozorhon (avukat), **Eminönü:** Doğan Güneş (tüccar), **K. Çekmece:** Nurettin Şen (iktisatçı-mali müşavir), **Bakırköy:** Ümit Ülgen (makine mühendisi), **Pendik:** Turgut Ünlü (emekli öğretmen), **Üsküdar:** İbrahim Karatekin (iktisatçı).

DSP'nin İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan adayı Necdet Özkanı'ı **"Eğer, dürüstlük ve başarı ölçüt alınacaksa partimiz adayı Necdet Özkan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı kazanacağına inanıyorum"** sözleriyle tanıtan Ecevit şöyle konuştu:

"İstanbul'un en önemli sorunları olan hava ve su kirliliğinin temelinde kentin yağmalanması yatıyor. Kurtarılması ise bu yağmayı gerçekleştiren çevrelere diyet borcu olmayan partilerin elinde. Bizim hiçbir çıkar çevresine diyet borcumuz yok. Halka hizmet borcumuz var. DSP'nin bu nedenle İstanbul'a hizmet ederken hiçbir engelle karşılaşmayacağına inanıyorum."

Ecevit, İstanbul ve Türkiye genelindeki seçmenlere şu mesajı verdi:

"Şimdiye kadar seçmenler, gönüllerinde yatan ve akıllarına uygun partiye değil, seçilebilecek parti ve adaylara oy verme özentisiyle hareket etti. Bunda adaletsiz seçim sistemi ve bunun sorumlusu SHP'nin de payı var. Çünkü SHP ve bazı partiler sürekli, 'DSP'ye vereceğiniz oylara ziyan olur, yanar!' görüşünün propagandasını yaptılar. Ancak sonuçta bize verilmeyen oylar değil, kendileri ve Türkiye yandı. Halk bu seçimlerde toto oynar gibi oy kullanmasın. Gerçek anlamda akıllarıyla beğenip güvendikleri partiye oy versinler. O zaman DSP'nin İstanbul ve Türkiye'de birinci parti olacağına inanıyorum."

DSP İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan adayı Necdet Özkan ise **"nadide"** bir kent olarak nitelendirdiği İstanbul'a hizmeti **"ibadet"** anlamında algıladığını belirterek sözlerini şöyle sürdürdü:

"İstanbul halkı sorunlarını biliyor. Çözümsüzlük noktasının nedeni ise halkın önüne plansız programsız çıkan partiler.

Ancak DSP çözümleri içeren program hazırladı. Dürüst, temiz, üretken, planlı, kaynak yaratıcı bir ekiple ödünsüz hizmete talibiz. Kaplumbağa hızındaki nazım plan ve diğer projeleri jet hızıyla tamamlayacağız.

Çarpık kentleşmeyi kesinlikle durduracağız. Tatbikatını Bayrampaşa'da yaptık. İstanbul'a 5 yılda 10 yıllık hizmet yapacağımıza dair söz veriyoruz."

Mumlar Kimin İçin Yanıyor?

MELİH CEVDET ANDAY *1 şubat*

Uğur Mumcu'ya bir cinayetin kurbanı olduğu için acımak başka, onun kişiliğinde laik, demokratik, toplumcu bir Türkiye ülküsünün saldırıya uğradığını düşünüp kaygılanmak başkadır. Bunlardan ilki karşısında insan *"Vah vah!"* der geçer, o kadar, cinayetlerin ardı arkası gelmiyor ki! Yalnız bizde değil, bütün dünyada. Eğer olayı böyle yorumlarsak, onu basite indirgemiş oluruz; özellikle *'faili meçhul cinayetler'*i ortaya çıkarmakla yükümlü olan yöneticiler bu anlayıştan kolayca yararlanırlar "Ne yapalım, her yerde böyle" deyip işin içinden çıkarlar ya da kimi okumuş, adam öldürmeğe karşı olduğunu söylemekle hem insancıllığını yerine getirmiş, hem de Uğur Mumcu'nun artık simgesi olduğu bir yaşam sorununu böylece başından atmanın rahatlığına ermiş olur.

Uğur Mumcu'nun öldürülüşünün yıldönümünde yurdumuzu mum ışığı ile aydınlatan binlerce kişinin bu davranışı sadece bir acımayı mı simgeliyordu?

Sivas'ta, Madımak Oteli'nde yakılan aydınlarımız için de *"Vah vah!"* deyip geçelim mi?

Bu tür insancıllık, bir kavgayı peçelemekten başka anlama gelmez.

Hangi kavgadır bu sözünü ettiğim?

Şeriatçılarla aramızdaki kavga değil elbet.

Aydınların öldürülmesine acımakla yetinenler gerçekte laik, demokratik bir Türkiye kavgasına boş verenler, dahası aydınlanmayı uzun yol sayanlardır. Şöyle de diyebiliriz: Bunlar **Atatürk**'ün adını duymak istemeyenlerdir; bu açıdan bakıldığında, şeriatçılarla kader birliğine varırlar.

Oysa şeriatçı kanat, aydın kıyımına *"Vah vah!"*

bile demiyor, bu konuda susmakla yetiniyor. Çatışmanın şiddetini, daha da şiddetleneceğini bundan da çıkarabiliriz. *"Benim gibi düşünmeyen yaşamasın"* inancıdır bu. Biliyoruz, gördük, öğrendik. Söylemekte bilmem yarar umulur mu: Laik, demokratik Türkiye cumhuriyeti kavgasını küçük gören idealistlerimiz de, yakılacak aydınlar listesinde yerlerini almışlardır.

Atatürk'ün bir ölüm gününde televizyona çıkan rahmetli **Afet İnan**, *"Atatürk, geleceğimizin nasıl olmasını isterdi"* sorusuna, sık sık ansıdığım şu yanıtı vermişti: *"Atatürk, Türkiye'nin geleceğine hiçbir zaman ipotek koymadı."*

Hiçbir büyük adam geleceğe ipotek koymağa kalkmaz. Atatürkçü olmak, onun dediklerini yinelemekle yetinmek, günümüzün beklentilerini ve koşullarını düşünmemek, dünyanın gidişine boş vermek yeni bir dünya içindeki yerimizi bilinçle belirlememek, eşit ve özgür bir yaşam için kavga vermemek, kısacası her şeyi olmuş bitmiş saymak anlamına gelmez. Biz 1923 devrimi ile kazandıklarımızı yitirmemek istiyoruz, o kadar.

Bunun küçük görülecek, dudak bükülecek bir yanı var mı? Uğur Mumcu'nun öldürülüş yıldönümünde mumları yakanlar, dertlerine yanmak değil, başımıza gelebilecek korkunç felaketleri göstermek istiyorlardı. İlericilik keyfi içinde yakın geçmişimizi unutanlara, nerden geldiğimizi, nerede bulunduğumuzu düşünenleri küçük görenlere, eldekini yitirmeye boş verenlere şaşıyorum.

Erkekler yapabilir, kızlar asla

2 şubat

Gençlik-Eğitim Servisi - Yirmibirinci yüzyıla merhaba! Yüzyılları takvimler mi değiştiriyor yalnız? Yoksa değişen, gelişen değerlerimiz mi bizi çağdaş kılan? Tabularımız dimdik ayakta dururken, yeni bir çağa merhaba demişiz, ya da eskisine hoşçakal; ne önemi var...

Tabular... En doğal davranışların bile önünü kesen tabuların çoğunu konuşmak bile tabu. Cinsellik de bu tabuların en başta geleni... Eski zaman Avrupası'nda evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasın diye kızlara bekaret kemeri takılır, ilişkide bulunan kızlar günahkar oldu diye cezalandırılırmış. Çok şey yazılıp çizildi bu konuda. Ama, çokluk gördük ki gidilen bir arpa boyu yol bile değil. Gerçekten öyle mi? Bu soruyu sorduk günümüz gençliğine.

Konuyla ilgili düşüncelerini aldığımız toplumun çeşitli kesiminden gençlerin bir kısmı evlilik öncesi cinsel ilişkiyi geleneklere ve islamiyete ters düştüğü için uygun görmediklerini söylüyor ve bunu kadınların sorunu olarak gördüklerini de ifade ediyorlar.

Sorumuz kısa ve öz:

"Evlilik öncesi cinsel ilişki hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Canan Şabudak (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencisi): **Ben evliliği anlamsız buluyorum. İnsanlar evlilik öncesinde cinsel ilişki kurabilirler. Toplumumuz tarafından iyi karşılanmadığını biliyoruz ama sonuçta bireylerin inisiyatifine kalmalı.**

Atilla Dündar (Müzisyen): **İnsanlar biyolojik olarak cinselliğe gereksinim duydukları için bunu özgürce yaşamalılar. Yoksa nişan, nikah gibi geleneksel formalitelerin cinsellikle hiçbir ilgisi yok.**

Yaşamak isteyen toplumun baskısını üzerinde hissetmeden yaşamalı. Sağlıklı bir cinsel yaşantı için tecrübe de olabilir. Ama evlenmeden böyle bir ilişki yaşamak istemeyenleri de anlayışla karşılıyorum.

Dilruba Eren (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi): **Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi kesinlikle uygun görmüyorum. İslamiyete göre evlilik öncesi cinsel ilişki yasak, evlilik sonrası cinsel zevkler serbesttir. Sonuçta İslamiyet bizim düşüncemizi çok güzel bir biçimde açıklıyor.**

Ayşe Gün (Temizlik İşçisi): **Ben kesinlikle olumlu bakmıyorum. Evlilik öncesi cinsel ilişki kuran bir kız bu kişiyle evlenemezse rezil olur. Hele bir de çocuk varsa bu çocuğun geleceği diye bir şey olmaz.**

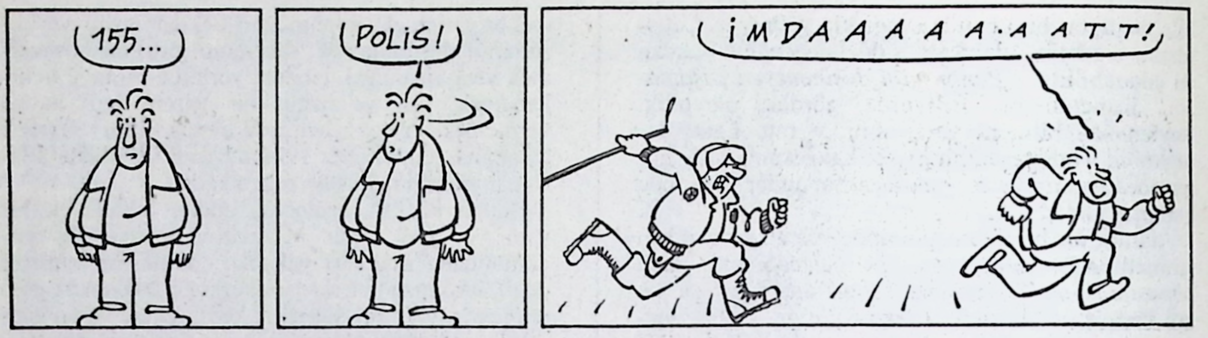
Ömer Kurtuluş (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksekokulu): **Hepimizin kendine göre bir düşüncesi var. Tabuların bol olduğu bir toplumda yaşıyoruz. Evlilik öncesi cinsel ilişki ahlak dışı bir olay olarak görülüyor. Türk erkeği beraber olduğu kızın "free", evlenmek istediği kızın kapalı olmasını istiyor. Ben eşimi tanımak açısından evlenmeden önce bir ilişki isterim.**

Serkan Erdoğan (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencisi): **Bence evlilik devlet güvencesi altında fuhuş yapmaktır. Bireyleri gerici ilişkiler bağlamamalı. Yani yaşamak isteyen rahatça yaşamalı. Ama duygusal bir şeyler olmadan salt cinsellik düşünülmemeli.**

Seda Altan (İstanbul Üniversitesi öğrencisi): **Ben kapalı bir toplumda yetiştim. Bizim orada evlilik öncesi cinsel ilişki bir yana, arkadaşlık eden gençler birbirinin elini bile tutamaz. Böyle bir toplumda yetiştiğim için ben de evlilik öncesi cinsel ilişkiyi hoş karşılamıyorum.**

Doğu Şeker (İstanbul Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencisi): **Eşlerin birbirini daha iyi tanımaları ve ileride sağlıklı bir cinsel yaşama kavuşmaları açısından doğal buluyorum. Erkek ve kadının eşit olduğu toplumda erkek ne yapıyorsa kadın da belirli çerçevede yapabilmelidir. Belirli çerçeve dedim, çünkü bizim toplumumuzda kadın hala "ikinci cins" olarak görülüyor. Biz kendimize okuyan gençler diyoruz ama toplumumuz tutucu olduğu için biz bile olması gerektiği gibi düşünemiyoruz.**

Cuma Aygün (İşçi): **Ben çok kapalı bir toplumdan geldiğim için evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onaylamıyorum. Bir erkekle evlenmeden ilişki kuran genç kız evlenemezse yazık olur. Çünkü o kızla bir daha kimse evlenmek istemez.**

İşsizlik kalkınmış ülkelere veba gibi yayılıyor

3 şubat

"Niye öteki insanlar gibi çalışmıyorsun? Nasıl çalışabilirim, çalışacak iş yokken?"

Yaklaşık 50 yıl önce ortaya çıkan bu Amerikan halk şarkısı, bugünlerde milyonlarca kişinin dudaklarında. Dünyanın en zengin ülkelerinin çocukları, bol paralı iyi işleri, tıpkı su içmek, soluk almak gibi doğuştan kazandıkları bir hak olarak görmüşlerdi.

Ancak işler artık değişti. Almanya'dan Japonya'ya, Lyon'dan, Los Angeles'a kadar, uzun süreli işler vaat eden dev şirketlerin çoğu teker teker çöküyor. Ekonomistler, sanayileşmiş ülkelere önümüzdeki yıllarda tıpkı bir veba gibi yayılacak olan devamlı ve **"yapısal"** işsizlik oranlarındaki artıştan söz ediyor.

İşsizler ordusundan oluşan yitik bir kuşak senaryoları politikacıları hayli ürkütüyor. Çalışma bakanlıkları, pek çok ülkede en korkulan bakanlıklar arasında. İşsizlik oranı Fransa'da yüzde 12, İrlanda'da yüzde 16.9, işçilerin kendi haklarını korumak için geçtiğimiz haftalarda genel greve gittiği İspanya'da yüzde 23. Grevin, sorunları çözeceği ise kuşkulu. İşadamı **Carlos Ferrer Salat, "1988'deki genel grevden sonra, İspanya ekonomisi daha da kötüleşti. Bu grev de benzer sonuçlara yol açacak"** diyor.

Güçlü Almanya bile, Batı kesiminde yüzde 8.1'lik, Doğu kesiminde yüzde 15.4'lük bir işsizlik oranı ile, bu gidişattan payını alıyor. Japonya'nın, ömür boyu iş garantisi veren devasa şirketleri, üç yıllık durgunluk döneminden sonra, bir zamanlar düşünmekten kaçındıklarını, şimdi dile getirmeye başladılar: İşten çıkarmalar hızla artıyor. Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda için de sorun ciddi boyutlara ulaştı. ABD, el yordamıyla, işsizliz batağından çıkmaya çalışıyorsa da, reel ücretler giderek düşüyor. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü, bu yılın sonuna kadar sanayileşmiş ülkelerde toplam 36 milyon kişinin işsiz kalabileceğini öngörüyor.

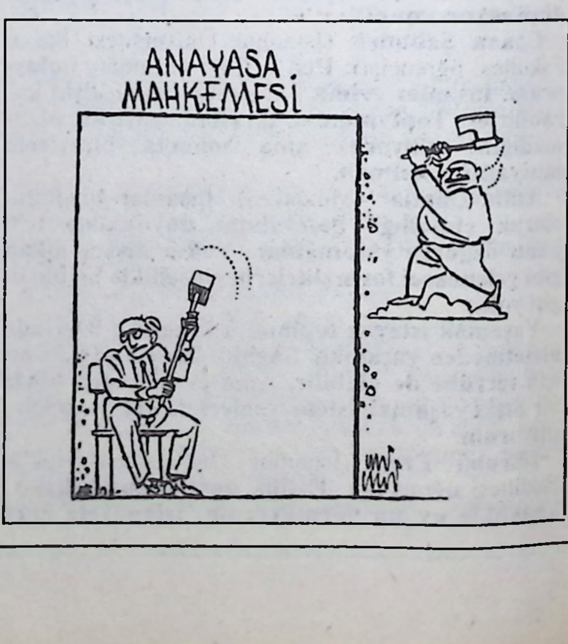
Hükümetler, işsizliğin daha artacağı gelecek yılları düşününce, acil önlem arayışı içine girdi. Öncelikle, iş kollarının Asya'ya göçü önlenmeye çalışılıyor. Çok daha radikal bir çözümse, iş saatlerinin haftada 32 saate indirilmesi şeklinde. Böylece, iş bölüşülebilecek.

Son iş görüşmesine geçen yıl giden 42 yaşındaki işsiz bilgisayar programcısı **Caroll Durand, "Şirketler komik paralar karşılığında yüksek ötesi performans bekliyor"** diyor.

Daha kısa iş günü önerisini reddeden Avrupa Birliği önderleri ise, başka çareler bulmakta zorlanıyor. Hele de, Emil Zola'nın kitabından sinemaya uyarlanan ve 19. yüzyılda Fransa'nın kuzeyinde ayaklanan maden işçilerinin öyküsünü anlatan Germinal filmini henüz izlemiş olan Fransız delegasyonu için hayat hiç kolay değil. İşsizlik oranının yüzde 9.7'ye dayandığı Brüksel, 1936'dan beri ilk kez geçen yıl grevlere sahne oldu. İstatistikler, Avrupa'da işsizlik oranının yüzde 12 dolaylarında seyredeceğini gösteriyor, ki bu da 23 milyon insanın işsiz kalması demek.

Amerika, şimdilik Avrupa'dan daha iyi durumda. Geçen yıl 2.5 milyon iş yaratıldı. Ancak bu işlerin çoğu ya part time ya da düşük ücretli.

Olayın bir başka yönü ise, insanların sistemin kendisini sorgulamaya başlaması. Demokrasiler, halkın güven bunalımı yaşadıkları bir dönemden geçiyor. Kalifiye olmayan gençler, gerek Almanya'da gerek başka ülkelerde, işsizlikten göçmenleri sorumlu tutuyor ve bütün bir politikayı düzmece olarak nitelendiriyor.

Dolarda aslan payı yabancıya

4 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Merkez Bankası'nın, devalüasyon kararından önce, düşük kurdan hangi bankaya ne kadar döviz sattığı açıklandı. Kamuoyunda günlerdir **"Merkez Bankası rant dağıttı"** tartışmalarına yol açan 26 ocak operasyonu sırasında 44 bankanın, toplam 184 milyon dolarlık döviz satın aldığı bildirildi. Bakanlar Kurulu'nun dünkü toplantısında alınan karar uyarınca açıklanan listeye göre, ucuz dolarda aslan payını, 16 milyon dolarlık alım yapan Amerikan Chase Manhattan Bankası aldı.

Başbakan **Tansu Çiller**'in eşi **Özer Çiller**'e yakınlığı ile bilinen **Hüsnü Özyeğin**'in Finansbank'ı 12 milyon dolarlık alımla 3. sırada yer alırken, ANAP lideri **Mesut Yılmaz**'ın kardeşi **Turgut Yılmaz**'ın ortağı olduğu Tekstilbank 7.5 milyon dolarla 5. oldu. Koç Grubu'na ait **"Koçbank"**, 16 bin 566 lira üzerinden 15 milyon dolarlık alım yaparak, listede 2. sırada yer aldı.

Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Yıldırım Aktuna**'nın yaptığı açıklamaya göre, Başbakan **Tansu Çiller**, devalüasyon öncesinde düşük kurdan piyasaya sürülen dolarları hangi bankaların aldığını gösteren listeyi istediği Merkez Bankası'ndan 5 gün süreyle yanıt alamadı. Bunun üzerine dün yazılı emir göndererek, bilgileri isteyen Çiller, döviz alan 44 bankanın isminin kamuoyuna açıklanması kararını Bakanlar Kurulu'ndan çıkarttı. Bakanlar Kurulu'nda ayrıca, Merkez Bankası'nca devalüasyon öncesinde yapılan müdahalelerin incelenmesi için TBMM Başkanlığı'na ANAP tarafından verilen meclis araştırması önergelerinin de desteklenmesi kararlaştırıldı.

Erbakan Hoca Ağzında Ne Geveliyor?..

İLHAN SELÇUK *5 şubat*

Erbakan Hoca'nın ayakları yerden kesildi... Uçuyor...

Neden uçmasın ki!.. Devlet Hazinesi uzun yıllardan beri Refah Partisi'nin gelecekteki iktidarına yatırım yapıyor; imam okulları artık temel öğretim yerine geçti, kız öğrenciler imam okullarına koşuyorlar.

Peki, kadından imam olur mu?..

Olmaz...

Olmaz; ama, kızlar imam okullarına imam olmak için gitmiyorlar ki!..

Şeriat kafasıyla öğrenci yetiştiren devlet medreseleri Refah Partisi'ne militan hazırlıyorlar; Kuran kursları bu yolda nefer üretiyor; devlet kadroları imam okulundan çıkışlılarla tıklım tıklım dolup taşıyor.

Suudi kökenli ideolojisiyle Refah'ın kökü dışarda bir parti olduğunu herkes biliyor; Suudi Arabistan, **Necmettin Erbakan**'ı açıkça destekliyor...

Amaç:

Anadolu'da Suudi Arabistan modeli üzerine bir şeriat devleti kurmak...

Erbakan Hoca'nın ayakları yerden kesildi, ağzına geleni söylüyor. Show TV'de *'Çapraz Ateş'* programına çıkan Hoca herkesin gözünün içine bakarak:

"İngiliz anayasasında" dedi, *"İngiltere Devleti'nin Anglikan kilisesine bağlı olduğu yazılıdır..."*

Prof. **Aydın Aybay** ve **Oral Çalışlar**, önceki gün Cumhuriyet'te Erbakan'a sordular:

- *İngiltere'de bir yazılı anayasa var mı?..*

Yok!..

Erbakan Hoca diyor ki:

"Dünyada 200'e yakın ülke var. Bunların 100'den fazlası kendi anayasasında devlet dinini bildirmiş. Mesela Norveç 'bizim dinimiz **Luther** dinidir' *diyor. İtalya* 'Romen Katolik dini devletin yegâne dinidir' *diyor. Anayasasında* 'laik' *kelimesini kullanan sadece Fransa ve Türkiye'dir. Hem* 'laik' *yabancı bir kelimedir."*

Laik yabancı bir sözcük...

Ya *'demokrasi'*?..

Ya *'sosyal'*?..

Erbakan Hoca atıyor, ama karşısında tutacak kimse yok!.. İtalyan anayasası 1'inci maddesinde *"İtalya çalışma (emek) üzerine kurulmuş demokratik bir cumhuriyettir"* diye yazar, 7'nci maddesinde kuralı koyar:

"Devlet ve Katolik kilisesi kendi alanlarında bağımsız ve egemendirler." Katolik kilisesi papalıktır; Vatikan'ın başı papadır; bu ayrı bir devlettir.

Norveç'in dini Lutherciliktir; ama, Norveç'in krallık olduğunu bilmeyen yok. Avrupa'da meşruti kralların her birinin kilisesi var. Ancak Batı'da *"Rönesans-Reform-Aydınlanma"* tarihi yaşanmış, toplumlar laikleşmiş, krallar birer *"süs bebeği"*ne dönüşmüşler...

Kim anlatacak bunları Erbakan Hoca'ya? Refah Partisi lideri diyor ki:

"Laik kelimesini kullanan yalnız Fransa ve Türkiye'dir."

Çünkü her iki ülkede laiklik devrimle gerçekleşti; 1789 ve 1923 özdeş ve anlamdaştır; *Aydınlanma*'nın devrimle hayata geçirilmesidir.

Erbakan Hoca ağzının içinde laflar yuvarlıyor; ama, açıkça yanıt vermeli:

- Hoca anayasadan *'laik'* sözcüğünün çıkarılmasını mı istiyor? *"Devletin dini İslam'dır"* kuralını yeniden anayasaya yazmak mı istiyor?

Erbakan açıkça söylesin ki seçim sandığına giden yurttaş başına gelecekleri bilerek RP'ye oy versin.

'Düşüncelerimizi söyler, cezamızı çekeriz'

BÜLENT SARIOĞLU *7 şubat*

ANKARA - Düşüncelerini yazıya döktükleri için haklarında verilen hapis ve para cezaları Yargıtayca onaylanan Abant Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. **Fikret Başkaya** ile Petrol-İş Genel Başkanı **Münir Ceylan**, mahkumiyetlerinin bitmesinden sonra **"kaldıkları yerden devam edeceklerini"** söylediler.

Kesinleşen 8 yılın üstündeki cezası nedeniyle Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde bulunan sosyolog-yazar **İsmail Beşikçi**'nin kitabını yayımladığı gerekçesiyle 9 ay hapis cezasına mahkum edilen Yurt Yayınevi sahibi **Ünsal Öztürk** de, **"Düşüncelerimizi söyleriz, cezamızı çekeriz"** dedi.

1993 yılında, düşüncelerini yazıya döktükleri gerekçesiyle 65 gazeteci cezaevine kapatıldı.

1994 yılının ocak ayına kadar davası sonuçlanan gazetecilere toplam 231 yıl hapis, 21 milyar liradan fazla para cezası verildi.

Kitapları nedeniyle hakkında en fazla dava açılan sosyolog-yazar İsmail Beşikçi'nin, yüksek yargı organınca onaylanan mahkumiyeti 8 yıl hapis ve 184 milyon lira ağır para cezasını geçti.

Beşikçi hakkında verilen, 12 yıl 8 ay hapis ve 384 milyon lira ağır para cezası da Yargıtay aşamasında bekliyor.

Beşikçi, 21 yıl önce Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'ne verdiği **"tashih-i karar"** dilekçesi için de savcının beraat istemine karşın, Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nce 9 aya mahkum edilirken dilekçeyi yayımlayan Ünsal Öztürk de aynı cezaya çarptırıldı.

Doç. Dr. Fikret Başkaya'ya, **"Batılılaşma, Çağdaşlaşma, Kalkınma... Paradigmanın İflası"** adlı kitabı nedeniyle 20 ay hapis, 41 milyon 666 bin lira para cezası, Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan'a, Yeni Ülke Gazetesi'nde yayımlanan **"Yarın Çok Geç Olacaktır"** adlı bir makalesi nedeniyle 20 ay hapis cezası verilmesi ve cezaların temyizde onaylanması, 1994 yılı için açıklanan demokratikleşme ve düşünce özgürlüğü umutlarını söndürdü.

Doç. Dr. Fikret Başkaya, Cumhuriyet'e, düşünceye verilen cezaların, demokratikleşmeden de öte, yurttaşlık sorunu olduğunu söyledi.

"Yurttaş, ait olduğu toplumun içinde fikir beyan edemiyorsa, yurttaşlığı tartışmalı olur" diyen Başkaya, kitap yazmanın bilimadamı olarak görevi olduğunu vurguladı. Doç. Dr. Başkaya, şunları söyledi:

"Bir takım adamlar kendilerini memleketin sahibi sayıyor. O zaman bizim hakkımız yok oluyor.

Hangi hakla bu insanlar benden fazla hakka sahip oluyor. Parlamento ve siyasi partiler içi boş kurumlar haline dönüştürülüyor. Ben 'İşimi yaparım, kitap yazarak ürünlerimi açıklarım' **diyorum, onlar da** 'Seni cezalandırırız, hapse atarız' **diyorlar.**

Düşünceyi açıklamanın suç sayılmaması için, toplum sorunlarını tartışmayı engelleyen bütün düzenlemeler kaldırılmalı."

Paradigmanın İflası'nı proje olarak düşündüğünde, **"başına bir şeylerin geleceğini"** bildiğini belirten Başkaya, bilimadamı olmanın gerektiği haysiyet ve entelektüel dürüstlük nedeniyle **"görevini yaptığını"** söyledi.

Başkaya, cezasını çektikten sonra planlarının ne olduğu yönündeki soruya, **"Kaldığım yerden, biraz daha fazla azimle devam edeceğim"** yanıtını verdi.

Gazeteci, yazar ve bilimadamlarının cezalandırılmasından SHP'yi suçlayan Başkaya, SHP koalisyon ortağı olmasaydı, düşüncelerin cezalandırılması için bu kadar **"cesaret bulunamayacağını"** ileri sürdü.

Öğretim Üyeleri Derneği'nin, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'e af başvurusunda bulunduğunu anımsatan Başkaya, kendisinin suçlu olmadığını ve kişisel olarak affedilmesinin sorunu çözmeyeceğini belirtti.

Başkaya, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne de başvuruda bulunacağını açıklayarak **"Düşüncenin suç sayılmaması, ancak örgütlü bir tepki ve kapsamlı bir tartışma ortamıyla sağlanabilir"** dedi.

Cezasının temyizde onaylanmasıyla sendikal yaşamı da sona eren Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan da **"Cezaevinden çıktıktan sonra, ülkem, halkım ve işçiler için demokrasi mücadelesine devam edeceğim"** dedi.

Ceylan, **"Türkiye'de, düşünceden bu kadar korkulmasından ve yasalarla düşüncelerin önüne set çekilmesinden utanç duyuyorum. Toplumun en geniş kesimleri düşüncenin suç olmaması için toplumsal duyarlılık göstermeli. Bu yalnızca tartışılmamalı, aynı zamanda bütün kurumlar bunu gündemlerine almalıdır"** diye konuştu.

Beşikçi'nin 9 ay hüküm giydiği **"tashih-i karar"** dilekçesini yayımladığı için aynı cezaya çarptırılan yayıncı Ünsal Öztürk de düşüncelerin tartışılmamasından yakındı.

"Düşüncelerimizi söyleriz, cezamızı çekeriz" diyen Öztürk, ortaçağdaki engizisyon mahkemeleri ile bilimadamları arasında geçen tartışmalara bile ulaşılamadığını iddia etti.

İnsan Hakları Derneği Başkanı **Akın Birdal**, düşüncelerin, ancak dışavurulmasıyla anlam kazanabileceğine dikkat çekerek ekonomik bunalımların, insan hakları ve düşünce özgürlüklerini ihlalleri getirdiğini bildirdi.

Türk Ceza Yasası ile Terör Mücadele Yasası'nda düşünceyi suç sayan maddelerin ayıklanması konusunda TBMM'de uzlaşma sağlanması gerektiğini belirten Birdal, **"Cumhurbaşkanı Demirel, 'Herkes düşüncelerini korkmadan söylesin' diyor.**

Böylece düşünen insanlara tuzak hazırlanıyor" dedi. Koalisyon ortağı SHP'yi de eleştiren Birdal, **"Bu mahkûmiyetlerin sorumluluğunu sosyal demokratlar da paylaşıyor. 12 Eylül hukuku bile bilimadamlarını hapse atmadı"** görüşünü dile getirdi.

Sağ partiler tarikat oyu peşinde

ERGÜN AKSOY *9 şubat*

ANKARA - Sağ kanattaki partiler, yerel seçimler öncesi, dini tarikat ve cemaatlerin oy potansiyelinden yararlanmak için yoğun çaba içine girdiler. Vitrine aday çıkarma tutumundan yana olmayan tarikat ve cemaatlerin, kendilerine yakın isimlerin bürokraside önemli görevlere getirilmeleri koşuluyla sağ kanattaki siyasi partilere destek verecekleri öne sürülüyor.

Bazı siyasi parti yöneticileri ile tarikat ve cemaatlerin önde gelen isimleri arasında yerel seçim öncesi görüşmeler yapıldığı kaydediliyor. Adil düzen, milli görüş ve diğer partilerin denenmişliğini ön plana çıkaran Refah Partisi'nin, tarikat ve cemaatlerin büyük oranda desteğini sağladığı belirtiliyor. İktidar partisi olmanın avantajını iyi kullanan DYP'nin de, İslamcı gruplar arasında belli bir oranda etkinlik sağladığı kaydediliyor.

Liderliğini **Muhsin Yazıoğlu**'nun yaptığı Büyük Birlik Partisi ile **Aydın Menderes**'in genel başkanlığını yürüttüğü Demokrat Parti'nin de, Menzilciler ve Fethullahçılar arasında destek arayışı içinde oldukları ileri sürülüyor.

Türkiye'deki bazı tarikat ve cemaatlerin merkez sağdaki yeni oluşumlara bakış açıları ve destek verdikleri siyasi partiler, şöyle özetlenebilir:

Yeni Asya Grubu (Nurcular): Genelde Yeni Asya gazetesi etrafında yoğunlaşıyorlar. Şimdiye değin bu gruptakiler; Demokrat Parti, Adalet Partisi ve devamı olan Doğru Yol Partisi çizgisi dışına çıkmadılar. Halen DYP'yi destekliyorlar. ANAP iktidarda iken, dönemin İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu**, bu grupla ilişkiler geliştirmek istedi, ancak pek başarılı olamadı. Aksu'nun, İçişleri Bakanlığı döneminde çok sayıda nurcu güvenlik görevlisinin kadrolaşmasına göz yumduğu öne sürülüyor. Yeni Asyacıların **"cemaatte bölünme olur"** gerekçesiyle seçimlerde aday gösterme tavrı içine girmedikleri, bazı adaylara destek verip, üst düzey kurumlarda kadrolaşmaya gitmeyi tercih ettikleri belirtiliyor. Yeni Asyacıların özellikle DPT'de (Devlet Planlama Teşkilatı) etkin oldukları savlanıyor.

Fethullahçılar (Fethullah Gülen taraftarları): Gülen taraftarları daha çok Zaman gazetesi bünyesinde toplanıyorlar. Bu cemaat, özelde hiçbir partiye destek vermemekle birlikte, merkez sağ partilere sıcak bakıyor. Bazı önemli isimlerini; RP, ANAP, BBP ve DP içine yerleştirerek, denge sağlamaya çalıştıkları öne sürülüyor. Fethullahçıların, özellikle Zehra Vakfı etrafında bulunan Güneydoğulu nurculara karşı tavır aldıkları belirtiliyor. Zehra Vakfı ile aralarında büyük çelişkiler söz konusu.

Süleymancılar: Nakşibendilerin bir kolu olan cemaat, 1980'li yıllarda Özal'ın etkinliği nedeniyle ANAP'ı desteklediler. Ancak 1980'den önce, Süleymancıların liderliğini yürüten **Kemal Kaçar**, iki dönem AP'den milletvekilliği yaptı. Kaçar, halen İngiltere'de yaşıyor. Özal'ın ölümüyle birlikte Süleymancıların siyasi tavırları da değişti. RP ve DYP'yi desteklemeye başladılar. Türkiye'de çeşitli adlar altında vakıfları var.

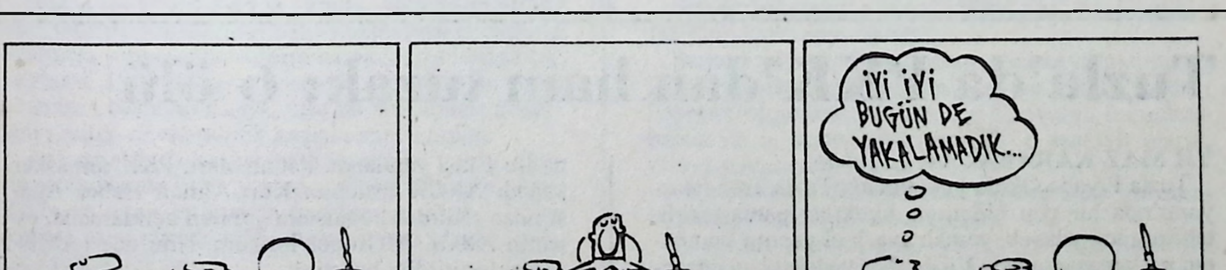
Cemalettin Kaplan (Kara Ses): Özellikle Almanya'da örgütlüler. Türkiye'de pek fazla etkinliklerine rastlanmıyor. Alman yasalarına uygun olarak kurulmuş İslam Cemiyet ve Cemaatler Birliği adı altında çalışmalarını yürütüyorlar. Silahlı mücadele eğiliminden yana olan cemaatin, Türkiye'deki siyasi partilere karşı tavır almasına karşın, yandaşlarının yine de RP'yi desteklemeleri bekleniyor.

İskender Paşa Cemaati: Prof. Dr. **Mahmut Esat Coşan**'ın liderliğinde faaliyetlerini sürdürüyor. Coşan'ın, RP lideri Erbakan ile aralarının açık olmasına karşın, yine de RP'yi destekleyeceği savunuluyor. Erbakan ile Coşan'ı barıştırma yönünde girişimler sürdürülürken, bu konuda RP'nin İstanbul Anakent Belediye Başkan adayı **Recep Tayyip Erdoğan**'ın da büyük çaba harcadığı söyleniyor.

Adıyaman-Menzil: Nakşibendilerin bir kolu olan cemaatin, Muhsin Yazıcıoğlu'na destek verdiği biliniyor. **Mehmet Reşit Erol**'un ölümüyle birlikte cemaatin liderliğini **Abdülbaki Erol** üstlendi. Güneydoğu'daki ikinci büyük nakşi cemaati olan Norşin şeyhlerinin ise pek fazla etkinliklerinin kalmadığı bildiriliyor. Norşin şeyhlerinin 1980'den sonra ANAP'ı destekledikleri kaydediliyor. Aynı cemaatten olan **Muhyettin Mutlu** bir dönem ANAP milletvekilliği yaptı. Mutlu, aynı zamanda Norşin şeyhi Nureddin'in de akrabasıdır.

Mahmut Hoca Cemaati: İstanbul İsmail Ağa Camii imamı olan **Mahmut Ustaosmanoğlu** tarafından kuruldu. Cemaat çok yaygın ve güçlü değil, ancak tabanları genelde RP yanlısı.

Kadiriler: Kadirilerin, Batı illerinde pek etkinlik-

leri yok. Bu nedenle cemaatin tabanı, parti seçme konusunda serbest bırakılıyor. Tarikatın Halisiye ve Eşrefiye kolu ANAP'a, İslamiye kolu ise DYP'ye daha yakın. Kadirilerin Güneydoğu'daki en büyük ailesi Ceylanlar. TBMM'de öldürülen DYP Milletvekili **Abdülkadir Ceylan** da, bu tarikatın önde gelen isimlerindendi. Kadiriler, Nakşi yayılması nedeniyle oldukça güç kaybetmiş durumdalar. Kadiri tarikatından **Haydar Baş** ve **Abdülkadir Şaşmaz**'ın başını çektiği rakidal grupların ise politikayla ilgilenmedikleri biliniyor.

Radikaller: Malatyalılar cemaati Değişim, Yıldız Grubu ise Genç Müslüman gibi dergilerin etrafından toplanıyorlar. Ayrıca, Akabe ve Tohum Kitapevleri'nde de faaliyet yürütüyorlar. Bu rakidal grupların, genelde siyasi partilere pek sıcak bakmadıkları biliniyor. Hizbullah'ın Güneydoğu'da RP'nin örgütlerine sızarak, aday çıkarma eğilimine girdiği de öne sürülüyor. RP'liler bu konuyla ilgili soruları yanıtsız bırakıyorlar.

Türkiye-Azerbaycan İşbirliği Anlaşması

11 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı **Haydar Aliyev** arasında, önceki gün Ankara'da imzalanan **"Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasındaki Dostluğun ve Çok Yönlü İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma"**da, karşılıklı güvenlik garantisi ilkesine yer verildi ve Azerbaycan petrolünün Türkiye üzerinden dış pazarlara sunulması konusunda daha önce varılan anlaşmalar teyit edildi. Önceki gün imzalanan 10 yıl süreli anlaşma özetle şöyle:

- Taraflar, dost ve kardeş devletler olarak, aralarındaki ikili ilişkileri geliştirerek, birbirlerinin bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü, sınırlarının dokunulmazlığını Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın öngördüğü yöntemlerle destekleyeceklerdir.
- Taraflar, ülkeleri arasındaki ilişkilerin daha da güçlenmesini sağlayacak siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal ve diğer alanlarda işbirliğinin gelişmesi için gereken mekanizmaları ivedilikle oluşturacaklardır.
- Taraflar, ikili ilişkileri ve bölgesel ve uluslararası sorunlar hakkında üst düzeyde sürekli danışmalar yapacaklardır.
- Taraflar, uluslararası ilişkilerde genel kabul görmüş hukuk ilke ve normlarına dayanarak, ülkeleri arasında her alanda sıkı işbirliği geliştirmeye katkılarda bulunacaklar ve bu amaçla iç hukuklarında da gerekli uygun yasal düzenlemeleri ivedilikle gerçekleştireceklerdir.
- Taraflar, toprakların zor kullanılarak ele geçirilmesinin ve bu yoldan uluslararası tanınma veya hukuki statü elde edilmesinin kabul edilmezliğini teyid ederler.
- Taraflar, bölge devletlerinin toprak bütünlüklerinin korunmasının Kafkasya'da barışın, istikrarın ve güvenliğin sağlanmasına yardımcı olacağını kaydederek, bu sorunlarda ikili planda ve üye oldukları uluslararası örgütler çerçevesinde yakın işbirliği yapacaklar ve birbirlerine yardımda bulunacaklardır.
- Taraflardan birinin bir üçüncü ülke veya ülkeler tarafından saldırıya uğraması halinde diğer taraf, saldırıya uğrayan tarafa yardım için gerekli önlemleri alacaktır.
- Taraflar, ulusal güvenliğin sağlanmasına ve savunmaya ilişkin sorunları birbirlerinden bağımsız olarak çözümlerken, bu amaçla, aralarında mevcut yakın dostluk çerçevesinde bilgi değişimi yapacaklar, işbirliği ve karşılıklı faaliyette bulunacaklardır.
- Taraflar, parlamentolararası ilişkilerin geliştirilmesine önem vereceklerdir.
- Taraflar, siyasal, sosyal ve ekonomik kurumlar arasındaki ilişkilere ve onların temsilci heyetlerinin teatisine olanak yaratacaklardır.
- Taraflar, ticari-ekonomik ve mali alanlarda işbirliği yapılması için daha elverişli bir rejimi gerçekleştireceklerdir.
- Taraflar, ülkelerinin ekonomilerine katkıda bulunacak yatırımların yapılmasına olanak sağlayacaklar ve teknoloji değişimini geliştireceklerdir.
- Taraflar, serbest piyasa ekonomisinin sağlıklı bir biçimde işlemesine olanak sağlayacak ekonomik reformların yapılması ve ekonominin yönetilmesi, konularında bilgi ve deneyim değişimini arttıracaklardır.
- Taraflar, kendi toprakları üzerinden transit taşımacılığı konusuna ilişkin önceki anlaşmaları teyidle, gerekli ek düzenlemeleri yapmak amacıyla ayrı ayrı anlaşmalar imzalayacaklardır.

Taraflar, ayrıca kültür, güzel sanatlar ve iletişim alanında işbirliğini geliştirme konusunda çeşitli kararlar aldılar.

Tuzla'da PKK'dan hain tuzak: 6 ölü

YILMAZ KARABACAK *13 şubat*

Tuzla Piyade Okulu yakınındaki Tuzla Tren İstasyonu'nda bir çöp bidonuna bırakılan parça tesirli, tahrip gücü yüksek, zaman ayarlı el yapımı bombanın patlaması sonucu 3'ü er, 2'si yedeksubay öğrenci, biri sivil 6 kişi öldü; aralarında sivillerin de bulunduğu yaklaşık 29 kişi yaralandı. Bağcılar'da bir banka şubesinde meydana gelen başka bir patlamada ise 1 kişi yaralandı. Patlamaları, PKK'nın askeri kanadı ARGK üstlendi. Kürt-Alman Haber Ajansı'ndan (Kürd-A) ajanslara yapılan açıklamada, eylemin ARGK Metropol İntikam Timi'nce (AMİT) gerçekleştirildiği belirtildi.

Tuzla'daki olayla ilgili olarak ihbar yapılmasına karşın Terörle Mücadele Şubesi ekiplerinin olay yerine patlamadan önce yetişemediği ve İstanbul Em-

niyet Müdürü **Necdet Menzir**'e de geç bilgi verildiği öne sürüldü. İstanbul Valisi **Hayri Kozakçıoğlu**, bombanın konulduğu çöp bidonunun sabah saatlerinde arandığını belirtirken, Menzir, terör odaklarının kurutulmaya çalışıldığını, ancak **'güçlerinin yetmediği yerlerin de olduğunu'** söyledi.

Tuzla'da Piyade Okulu'nun yakınındaki Tuzla Tren İstasyonu'nda olan patlama ile ilgili olarak emniyet yetkilileri ile görgü tanıklarından derlenen bilgiler şöyle:

Patlama, sabah saat 09.10'da Tuzla Piyade Okulu'ndan **'evci'** ya da **'çarşı izni'**'ne çıkan yedeksubay öğrenciler, askerler ve vatandaşlar, Tuzla Tren İstasyonu'nda, Gebze'den Haydarpaşa yönüne giden treni beklerken oldu. Trenin istasyona girdiği sırada ve istasyonun çok kalabalık olduğu bir saatte, çöp bidonuna bırakılan bombanın patlamasıyla ortalık bir anda kan gölüne döndü. Çöp bidonunun yakınında duran bir asker olay yerinde yaşamını yitirdi. İki er, iki yedeksubay öğrenci ve bir sivil ağır yaralı olarak kaldırıldıkları hastanelerde yaşamlarını yitirdiler. 29 kişi yaralandı. Yaralılardan bazıları panikten dolayı ezilerek ve tren yoluna düşerek yaralandıkları belirtildi. Çevredeki bina ve işyerlerinin camları tamamen kırılırken istasyon da hasar gördü.

Olayın duyulmasının ardından bölgeye ilk olarak Tuzla Emniyet Müdürlüğü ekipleri ile askeri yetkililer ve jandarma geldi. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekipleri, kan gölüne dönen istasyonda inceleme yaparak bombadan arta kalan parçaları topladılar. İlk belirlemelere göre bombanın, tahrip gücü yüksek, parça etkili ve zaman ayarlı el yapımı bir bomba olduğu öğrenildi. Bu arada bombayla ilgili ihbar yapıldığı öne sürüldü. Savlara göre istasyonda görevli bir kişi, Tuzla Emniyeti'ne telefon açarak şüpheli bir paket bırakıldığı ihbarını yaptı. Ancak bu ihbara karşın İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri bomba patlamadan önce istasyona yetişemediler. Kendileriyle görüştüğümüz emniyet yetkilileri, tüm ipuçlarının değerlendirildiğini ve araştırmanın çok yönlü sürdürüldüğünü, ancak patlama öncesi bir ihbarın söz konusu olmadığını söylediler.

Patlama duyulduğu anda İstanbul Emniyet Müdürlüğü telsiz konuşmalarında da patlama yerinde olduğu gibi panik yaşandı. Yetkililer ilk olarak Terörle Mücadele Şube Müdürü'nü aradılar. Ancak tüm anons ve aramalara karşın müdüre ulaşmak mümkün olmadı. Bu arada Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü birimleri devreye girerek patlamanın olduğu Tuzla'ya hareket ettiler. Bu arada İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir telsiz konuşmalarını keserek **"Siz ne yapıyorsunuz... Bu olay oluyor da neden bana bilgi verilmiyor... Çabuk, kısa zamanda olay yerine müdahale edin"** şeklinde konuştu.

Menzir daha sonra Tuzla'ya gelerek olay yerinde incelemelerde bulundu. Tuzla Piyade Okulu komutanları ve bomba uzmanlarıyla birlikte bölgede inceleme yapan Menzir, beklemeksizin İstanbul'a hareket etti. Bu arada Başbakan **Tansu Çiller**'e de telefonla patlamayla ilgili bilgi verildi.

İstanbul Valisi **Hayri Kozakçıoğlu**, saat 13.00'te makamında düzenlediği basın toplantısında, olayla ilgili araştırmanın çok yönlü olarak sürdürüldüğünü belirterek henüz olayı üstlenen kişi ya da örgütün bulunmadığını söyledi. Ancak dün saat 16.30'da Kürt-Alman Haber Ajansı (Kürd-A) tarafından ANKA ve UBA'ya geçilen açıklamada, eylemin PKK'nın üstlendiği duyuruldu. Ajansların haberlerine göre Kürt-A'nın açıklaması şöyle:

"Ajansımızı arayan bir kişi, eylemi ARGK Metropol İntikam Timi'nin (AMİT) yaptığını söyledi. Saat 12.30 sularında İstanbul muhabirimizin telefonla ulaştığı ARGK Metropol sorumlusu ajansımıza yaptığı açıklamada, eylemin, kendilerine bağlı Metropol İntikam Timi tarafından yapıldığını belirterek şu açıklamada bulundu:

'Eylem tamamen askeri okul öğrencilerine yönelik yapıldı. Devletin Kürdistan'da uyguladığı insansızlaştırma politikasına ve göçertme uygulamalarına karşı yapıldı. Bundan böyle metropollerde bu tür eylemlerimiz artacaktır. Yani ülkemizde yapılan katliamlara ve köy göçertmelerine karşı misilleme eylemleridir. Eylemlerimiz tamamen askeri birimleri hedeflemektedir."

Rusya'da reform trajedisi ve IMF

ÖZLEM YÜZAK BOYLU *14 şubat*

Rusya'da aralık ayında yapılan seçimlerin ardından reform yanlılarının kilit noktalarda güçlerinin azalması sonucunda, reform hareketleri oldukça hız kaybetti. 1990'da serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinin başlatan Rusya, kısa bir süre içinde kendisini politik ve ekonomik kaosun içinde buldu.

Reform, ilk darbeyi sanayi üretimine vurdu. Üretim endeksinde hızla yaşanan düşüş, rublenin değer kaybı ve aylık enflasyon oranlarının yüzde 30'ları aşması, kısa sürede tehlikeli boyutlara ulaşan işsizlik krizine yol açtı.

Ekonomik yıkım kendisin sosyal yaşamda da gösterdi. Eğitim ve sağlık sistemleri bozuldu. Yolsuzluk devlete hâkim oldu. Uygulanan birinci ekonomik şokun etkileri böylece ortaya çıktı.

Şimdi bu sonuçta Batılı ülkelerin ve özellikle IMF'nin katkı payı tartışılıyor.

Serbest piyasa ekonomisine geçmeyi planlayan Rusya'nın Batılı ülkelerden mali ve teknik yardım istemesi kaçınılmazdı. Batı'nın Rusya'ya bu müdahalesi ya da desteğindeki hedef, üç aşamalı olarak ortaya konuluyor. Bunlar:

- Reformların denetlenmesi (uluslararası kuruluşlar ve özellikle IMF aracılığı ile).
- Ancak reformların yürürlüğe konması ile gündeme gelebilecek yatırım kredilerinin verilmesi.
- Askeri gücün yok edilmesi.

Yabancı yatırımcının Rusya'da en çok ilgisini çeken konu petrol.

Kabinenin oluşturulmasından hemen sonra istifa eden Rusya'nın Batılı danışmanlarından Prof. Dr. **Jeffrey Sachs**'ın görüşü, Moskova'nın talep ettiği ve Batı'nın söz verdiği yardımın hiçbir zaman gelmediği doğrultusunda. 1993'te 17 milyar dolar olarak hedeflenen mali yardım, sadece 2 milyar dolarla sınırlı kaldı. Sonuçta bunun faturasını reformistler, aralık seçimlerini kaybederek ağır bir şekilde ödediler.

Reform hareketlerinin başarısızlığında IMF'nin de etkisi büyük. Bunda en önemli etken Batı'dan gelen yardım ve bilgi akışında IMF'nin monopol durumuna düşmesi. Rusya'da IMF programını aksatan herhangi bir gelişme, G7 ülkelerini etkiliyor ve yardım akışını yavaşlatıyor.

Tabii yardım diliminin arkasının kesilmesinde Batı'da yaşanan durgunluğu ve Rusya'daki politik istikrarsızlığı da göz ardı etmemek gerekli. **Yeltsin**'in 21 eylül darbesinin hedefi hem reform karşıtlarını susturmak, hem de ülkeyi ikinci ekonomik şoka hazırlamaktı.

Enerji fiyatlarının serbest bırakılması, işletmelere sağlanan sübvansiyonların kaldırılması, harcamaların kısılması planlanıyordu. Şimdi bütün gözler **Çernomirdin** hükümetinde.

IMF heyeti başkanı **Michel Camdessus**'un 1 şubat tarihli raporunda Başbakan Çernomirdin'in IMF desteğinden yararlanmak amacıyla kendisiyle görüşerek ekonomik programları görüşmek üzere ortak bir çalışma başlatmayı arzuladıkları belirtiliyor. Dengeli bir büyüme ve yaşam standardın arttırılabilmesi için zaman geçirmeden istikrarın sağlanması ve reform hareketlerinin tekrar hız kazanması gerektiğini vurgulayan IMF yetkilileri şunları belirtiyorlar:

Enflasyonu düşürmeye ve rublenin dengesini sağlama çabaları, sıkı para politikası uygulamadan ve bütçe dışına çıkmadan sağlıklı gerçekleştirilemez. Uzun vadeli olamaz.

Rusya'nın koşullarını geliştirebilmesi için dış mali desteğe de gereksinim duyduğunu belirten IMF yetkilileri, IMF'nin bu konuda kilit rol oynadığını, ancak kuruluş statüleri gereği anlaşma hükümleri dışına çıkılmasının mümkün olmadığını söylüyorlar. Bu kısır döngü içinde Rusya yalpalayıp duruyor.

600 milyarlık din ticareti

METİN DALMAN *15 şubat*

BONN - Refah Partisi'ni desteklediği bildirilen Milli Görüş Teşkilatı, Almanya'da gerçekleştirdiği hac organizasyonuyla milyarlarca lira kazanç sağlıyor. Türkiye'nin Bonn Büyükelçisi **Onur Öymen** Milli Görüş Teşkilatı'nın hac seferi düzenlemesinin Alman yasalarına aykırı olduğunu açıkladı. Ancak Almanya'da kurulu teşkilata büyükelçilik olarak müdahale edemediklerini söyledi. Bu yıl iki özel turizm şirketinin daha Almanya'da hac organizasyonuna soyunması, 600 milyarlık pazarda rekabeti iyice yoğunlaştırdı. Piyasaya girmeye çalışan yeni turizm şirketleri camilerde **"kâfir"** ilan edilince müşteri bulamadılar. Aviva Holiday Tours şirketi yetkilisi **Erhan Uğur, "Biz olaya kâr amacı ile yaklaşıp hacı olacakları 3 bin 200 marka taşıyıp yaklaşık 900 ile bin mark arası kâr etmeyi hedeflemiştik. Buna karşın Milli Görüş hac seferini 3 bin 500 marka düzenliyor. Milli Görüş'ün kasasına milyorlar akıyor"** dedi.

Müslüman ülkelere kota uygulayan Suudi Arabistan'ın Almanya için hiçbir kısıtlama getirmediği öğrenildi. Almanya'da 1993 yılında toplam 17 bin kişinin hacı olmak için Suudi Arabistan'a gittiği bildirildi. Kişi başına 3 bin 500 mark ödenen hac seferleri Almanya'da 600 milyar liralık bir pazar yarattı.

Geçen yıl Almanya'da gerçekleştirilen hac organizasyonlarında Diyanet İşleri'nin Almanya'daki temsilcisi konumundaki DİTİB (Diyanet İşleri Türk İslam Birliği) ile Refah Partisi çizgisindeki AMGT (Avrupa Milli Görüş Teşkilatları) arasında rekabet yaşanmıştı. Bu yıl ise Diyanet ve Milli Görüş'ün yanı sıra ülkücülerin denetimindeki Türk Federasyonu da hac organizasyonuna soyundu. İki özel turizm şirketinin daha piyasaya girmeye çalışması rekabeti iyice yoğunlaştırdı. Rekabet çeşitli camilerde imamların vaazlarına kadar yansıdı.

Merkezi İstanbul'da bulunan Ten Tur turizm şirketinin Almanya'daki kardeş kuruluşu olan ve merkezi Düsseldorf'ta bulunan Nazar Holiday ile merkezi yine Düsseldorf'ta bulunan Aviva Holiday Tours adlı seyahat acenteleri, Almanya'da yayımlanan Türk gazetelerine ilanlar vererek hacı adayı

bulmaya çalışıyorlar. Aviva Holiday Tours yetkilisi **Erhan Uğur** Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, "Milli Görüş'çü camilerdeki hocaların vaazlarında aday turizm şirketlerini kâfir ilan ettiklerini söyledi. Hocaların, özel şirketler ile gidilecek hac seferlerinin **"Allah katında kabul olmayacağı"** gibi sözlerle Türk vatandaşlarını kandırdıklarını belirten Uğur, **"Böylece Milli Görüş'ün kasasına milyarlar akmasını sağladılar"** dedi.

Uğur, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Biz olaya kâr amacı ile yaklaşarak 3 bin 200 marka taşıyıp yaklaşık 900 ile bin mark arası kâr etmeyi hedeflemiştik. Buna karşın Milli Görüş hac seferini 3 bin 500 marka düzenliyor. Almanya'dan 17 bin kişinin gittiği hac piyasası yüzde 30'a varan kârların elde edildiği 600 milyar cirolu büyük bir pazardır."

Özel şirketlerin Milli Görüş tarafından rakip görülüp hedef gösterilerek karalandıklarını belirten Erhan Uğur, yaptığı büyük masraflara karşın imamların vaazları nedeniyle tek bir müşteri bile bulamadıklarını söyledi.

17 bin kişilik hac piyasasında yaklaşık 4 bin kişinin Diyanet İşleri'ne bağlı kuruluş aracılığı ile hacca gittiği bildirildi. Avrupa Milli Görüş Teşkilatları Genel Sekreteri **Ali Yüksel** ise geçen yıl 5 bin kişiyi hacca götürdüklerini, bu rakamın bu yıl 6-7 bin olması için uğraşacaklarını söyledi. Kalan 6-7 bin kişinin değişik tarikat ve camilerde organize edilen seferlerle götürüldüğünü belirten Yüksel, bu tarikatların 1993 yılında büyük kazanç sağladıklarını öne sürdü.

Milli Görüş Teşkılatı tarafından Almanya'daki camilerde dağıtılan el broşüründe **"Türkiye'den Uçuşlar"** başlığı altında 5 Mayıs 1994 günü Ankara'dan, 12 Mayıs 1994 günü ise İstanbul'dan hac seferleri yapılacağı duyuruldu. Ayrıca 22 Nisan ile 13 Mayıs tarihleri arasında Almanya'nın Frankfurt, Berlin, Münih, Stuttgart, Köln ve Hannover kentlerinden her biri 500'er kişilik 12 Milli Görüş hac kafilesinin Suudi Arabistan Havayolları'na ait özel uçaklarla yola çıkacağı belirtildi.

Türkiye'nin Bonn Büyükelçisi **Onur Öymen** Almanya'da faaliyet gösteren Milli Görüş gibi kuruluşlara müdahale edemediklerini belirterek **"Çünkü bu kuruluşlar Alman yasalarına tabi. Bizim yetkimiz yok"** dedi. Büyükelçi Öymen, Milli Görüş'ün hac seferinin Alman yasalarına aykırı olduğunu bildirdi.

Alman Seyahat Acenteleri Birliği'nin (DRV) merkezinin bulunduğu Frankfurt'taki basın sözcülüğü tarafından yapılan açıklamada, dernek statüsündeki Milli Görüş'ün hac orgánizasyonu ile Alman seyahat ve tüketiciyi koruma yasalarına muhalefet ettiğini bildirdi. Ancak konunun belgelenmesinden sonra soruşturma açılmasının mümkün olduğu kaydedildi. Yürürlükteki yasalar uyarınca Almanya çıkışlı tüm turların acente belgeli ve DRV üyesi şirketlerce yapılmasının şart olduğu açıklandı. Ayrıca Almanya'da 1 şubattan itibaren geçerli olan Avrupa Topluluğu Seyahat Yasası uyarınca, ülke dışına düzenlenen turlarda tur operatörlerinin her yolcu için teminat yatırması zorunluluğu olduğu açıklandı. Almanlara yönelik hac ve dini seyahatların kiliseler tarafından kurulmuş Kolping Reisen GmbH veya Katholisches Ferienwerk GmbH gibi seyahat acenteleri tarafından yapıldığı örneğini veren DRV yetkilileri, Türklere yönelik hac seferlerini araştıracaklarını belirttiler. Milli Görüş veya camilerin kâr amacı gütmeyen dernekler olduğunu belirten DRV basın bürosu, gazetelere ilanlar vererek düzenlenen hac seferlerinin, ayrıca Maliye Bakanlığı ve Dernekler Sicil Müdürlüğü tarafından araştırabileceğine dikkat çektiler.

Ben Yobaz Bir Solcuyum...

TOKTAMIŞ ATEŞ *17 şubat*

Medyanın *"gülleri"* açmaya başladılar gene. Zaten ne zaman solmuşlardı ki? Ama garip güller bunlar. Açıkça pis kokular saçıyorlar etrafa. Mide bulandırıyorlar.

İktisatta ünlü bir *"Homo economicus-İktisat insanı"* vardır. Dini-imanı paradır. Para ve ekonomik çıkarları söz konusu oldu mu, canavarlaşır. Hiçbir engel ya da kural tanımaz. Sırasında *"efelenir"*, sırasında *"köpekleşir."* Tüm ahlak değerleri silinmiştir. Bir yönüyle ekonomik gelişmeyi sağlayan da bu homo economicus'tür, ama insanlığın geniş bir bölümü sonsuz acılar içinde bırakan da aynı homo economicus'tur.

Kapitalist bir sistemde ekonomik büyüme, toplumsal olarak ürettiğinden daha az tüketmeyle olur. Zira başka türlü *"sermaye"* sağlanması ve bu sermayenin yatırıma dönüşmesi mümkün değildir. Ve toplumda hiç kimse daha az tüketmeye razı olmayacağından, burada zora başvurulur. Bu bakımdan, kapitalizmin mantığı içinde, üretim araçlarının sahiplerinin *"artı değeri "* gaspetmesi de doğaldır, kitlelerin daha az tüketmelerini sağlamak için zora başvurulması da. Fazla ayrıntılı bir analize girişmeden özetle şunu söyleyebiliriz ki *"sömürü"*, kapitalizmin ayrılmaz ve doğal bir parçasıdır. Ama bunu bilenlerin bir kısmı *"enayi"* olmadıkları için seslerini çıkartmazlar, bir kısmı ise sesini çıkartsa bile kimselere duyuramazlar.

Günümüz dünyasında *"ses duyurma"*nın yolu, örgütlü olmaktan geçer. Eğer böyle *"bozguncu"* sesleri kısmak isterseniz, örgütlenmeyi yasaklar ya da zorlaştırırsınız. Kitle iletişim araçları zaten sizin kontrolünüz altındadır, sağlama alınmıştır. Ondan sonra da gelsin özgürlükçü demokrasi...

İstanbul Büyükkent Belediye başkan adaylarının tanıtıldığı bir televizyon programında, konuşmacılardan biri ilginç bir *"siyasal yelpaze"* çizdi. Siyaset biliminin tüm kavramları altüst oldu, ama olsun. Zaten aynı şeyleri söyleyen bir sürü *"solcu eskisi"*, medya gülü var.

Ve bu tür zırvalar o kadar çok yineleniyor ki, insan *"acaba mı?"* diye sormak zorunda kalıyor.

Efendim, kimi solcular *"Esen rüzgarı yakalamışlar ve bireyi yeniden keşfetmişler. Ama bunların dışında yobaz bazı solcular, cuntacılar vb. de varmış."* İşin ilginç yanı, en büyük sol parti (artık nasıl bir solculuksa), bu tür yazarların *"pompalamasıyla"* aday çıkartıyor ve bunların övgüleriyle reklam yapıyor...

Diger sıfatları reddediyorum, ama *"yobaz solcu"* sıfatını gönül rızası ile ve övünerek kabul ediyor ve dosta-düşmana ilan ediyorum.

Ben yobaz bir solcuyum. Eski Roma'da Spartakus'tan beri süregelen ve sınıfsız bir topluma ulaşılana dek sürecek olan *"ezen-ezilen"* ve *"sömüren-sömürülen"* mücadelesinde *"ezene"* ve *"sömürene"* karşı olduğum için yobaz bir solcuyum.

"Özgürlüklerin ancak o özgürlükleri kullanabilme olanağına sahip olanlar için bir anlamı olabileceğini" bildiğim için yobaz bir solcuyum. İnsanların önemli bir bölümünü *"özgürlükleri kullanma olanağından"* yoksun bıraktıktan sonra, özgür ve demokrat bir toplum yapısından söz edilemeyeceğini bildiğim için yobaz bir solcuyum.

Sınıflı toplumlarda demokrasi mücadelesinin sınıf mücadelesinden geçtiğini bildiğim için ve egemen sınıfın en önemli silahlarından birinin yalan ve aldatmacaya başvurmak olduğunun bilincinde olduğumdan ötürü yobaz bir solcuyum. İnsanlara fırsat eşitliği verebilmek için devletin ilk görevinin *"özgürlük ortamını kurmak"* olduğuna inanan, bütün bir insanlık tarihi boyunca bunun kavgasını veren; yiğit, özverili ve erdemli insanlara duyduğum içten saygı nedeniyle yobaz bir solcuyum.

"Bir ağaç gibi tek ve hür/ve bir orman gibi kardeşçesine" yaşamak istediğim için yobaz bir solcuyum. Faşizmin, şovenizmin, sömürünün, totalitarizmin her türlüsüne karşı olduğum için; özgürlükten, erdemden ve bilimden yana olduğum için yobaz bir solcuyum.

Gerçek aydınlanmanın bilimde olduğunu söyleyen ve gelecek kuşaklara miras olarak akıl ve bilimsel düşünceyi bıraktığını defalarca dile getiren ve tüm *"mazlum uluslar"* adına bağımsızlık bayrağını açan; bağımlı ve onursuz bir zenginlik yerine, bağımsız ve onurlu bir fukaralığı yeğleyen **Mustafa Kemal**'in yolunda olduğum için yobaz bir solcuyum.

Değişme ve diyalektiğe inanan, ancak kimi zaman kısa süreli değişimlerin toplumu geriye götürmek isteyebileceğini de bilen ve yaşadığı dönemde bunu gören bir bilim adamı olduğum için yobaz bir solcuyum. İnsanın kafa yapısının değişimine saygı duyan, ancak *"değişim"* ile *"satılmışlığın"* arasındaki farkı gören bir insan olduğum için yobaz bir solcuyum. Yurtsever olduğum için yobaz bir solcuyum.

Ve yobaz bir solcu olduğum için, İstanbul Büyükkent Belediye Başkanlığı için oyumu (SBP'nin adayı olmasına ve kazanamayacağını bilmeme rağmen) **Arslan Başer Kafaoğlu**'na vereceğim.

Fatih ilçesinde oyum **Yusuf Günaydın**'ın.

'Sıvas katliamı organizeydi'

18 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Sıvas'ta 37 aydının yakılarak öldürülmesiyle ilgili 79'u tutuklu 124 sanığın yargılandığı dava, dün basına kapatıldı. DGM Savcısı **Dilaver Kahveci**'nin, kararı etkileyeceği gerekçesiyle yargılamanın tümüne ilişkin yayın yasağı getirilmesi önerisi ise oybirliği ile reddedildi.

Olaylar sırasında Sıvas Emniyet Müdürü olan **Doğukan Öner, "Sıvas olayları çok önceden hazırlanmış, organize bir olaydı"** dedi. Öner, **"olayların elebaşlarının dışarıdan geldiklerini ve olaylar büyüyünce bu kişilerin ortadan kaybolduklarını"** söyledi. Duruşmada 19 sanık teşhis edildi.

Ankara DGM'de görülen Sıvas Katliamı Davası'nın dünkü duruşmasında mahkeme başkanı **Muammer Ünsoy**, olaylar sırasında görev yapan bazı emniyet yetkililerinin kamu tanığı olarak dinleneceğini belirterek, bu kişilerin güvenlikleri açısından ifadelerinin gizli olarak alınmasını istediklerini bildirdi. Ünsoy'un söz vermesi üzerine DGM Savcısı **Dilaver Kahveci**, kamu tanıklarının güvenlikleri açısından duruşmasının gizli yapılmasını istediklerini söyledi. Kahveci ayrıca, basın-yayın organlarında dava ile ilgili mahkeme kararını etkileyecek haberlere rastlanıldığından, yargılamayla ilgili basın ve yayın organlarına sürekli yayın yasağı getirilmesi isteminde bulundu.

Savcının bu istemi üzerine söz alan sanık avukatları, bu isteme katıldıklarını belirtirlerken, müdahil avukatlarından Türkiye Barolar Birliği Başkanı **Önder Sav**, bu isteme katılmadıklarını beldirdi.

Daha sonra kararı açıklayan Muammer Ünsoy, CMUK'un 373. maddesine göre Sıvas'ta sadece olaylar sırasında görev yapan güvenlik görevlilerinin gizli celsede dinleneceğini kaydetti. Savcının basın ve yayın organlarına sürekli yayın yasağı getirilmesi isteminin ise reddedildiğini bildiren Ünsoy, her iki kararın da oybirliğiyle alındığını söyledi.

Daha sonra, Ünsoy'un isteği üzerine gazeteciler ile izleyiciler dışarı çıkarıldı. Ünsoy, salonda sadece sanıklar ile taraf avukatlarının kalabileceğini belirtti. Gizli duruşmada daha sonra, Sıvas eski Emniyet Müdürü Doğukan Öner'in dinlenmesine geçildi.

Doğukan Öner, katliam günü saat 13.25'ten yangın saati olan 20.10'a kadar olayların içinde olduğunu belirterek, şunları söyledi:

"Birçok şeye tanık oldum. 350 kişilik polis kuvvetim vardı. Olayların bu şekilde gelişeceğini tahmin edemedim. Bu bir afettir. Bu olayların

elebaşıları Sıvas'tan değillerdi. Sıvas dışından gelen kişiler tarafından başlatıldı. Bu kişileri halkı kışkırtırken gördük. Olaylar büyünce bu kişiler ortadan kayboldu. Olaylara katılan kalabalık, 'Vali istifa', 'Şerefsiz Vali', 'Zafer İslamın', 'Şeytan Aziz', 'Şeriat gelecek, zulüm bitecek', 'Şeriat isteriz', şeklinde sloganlar atıyorlardı. Sıvas olayları, çok önceden hazırlanmış ve organize bir olaydır.

Büyük Birlik Partisi (BBP} il başkanına, olayları yatıştırmak için bir konuşma yaptırdık. Bu konuşmadan sonra bazıları dağıldı. Vali, Belediye Başkanı ile bir görüşme yaptı. Bu görüşmeden sonra Belediye Başkanı, kültür merkezi önündeki kalabalığa bir konuşma yaptı ve kalabalık dağıldı. Ancak daha sonra o kalabalık Madımak Oteli önünde yeniden toplandı."

Öner, saat 14.00 sıralarında emniyet kuvvetlerinin yeterli olamayacağını anladığını ve Jandarma Komutanı'ndan yardım istediğini anlatarak şöyle devam etti:

"Saat 19.00 civarında emniyet kuvvetleri topluluk tarafından sıkıştırılıyordu. Cop kullanamadık. Kolkola girerek zincirler oluşturduk. Toplulukta bulunanlar bağırlarını açarak 'Vur katil polis, siz de yanacaksınız' diye bağırıyorlardı. Otelde yangın çıkacağını tahmin edemedik. Otel içine emniyet maksadıyla 10 kişilik bir polis ekibi koyduk. Daha sonra yangın çıktı. Benzine batırılmış paçavralar otelin içine atılıyordu. Yangının büyümesine bu bez parçaları neden oldu.

Vali'den itfaiyenin tazyikli su sıkması için yardım istedik Fakat başarılı olamadık. Ozanlar Anıtı'nın kaldırılmasını da kalabalağın dağılması amacıyla biz istedik. Ancak heykeli araç üzerinden zorla aldılar. Aziz Nesin'i merdivenle kurtarmaya çalıştığımız sırada ise tam aşağıya inmek üzereyken halkın saldırısına uğradık. Hatta bu arada ben de tartaklandım."

Doğukan Öner, Mahkeme Başkanı'nın isteği üzerine, sanıklardan **Ali Kurt**, **Mehmet Demir**, **Cafer Tayyar Soykök**, **Halil İbrahim Düzbiçer**, **Yusuf Ziya Eliş**, **Muhsin Erbaş**, **Özkan Doğan** ve **Yalçın Kepenek**'i teşhis etti. Öner şunları söyledi:

"Bu sanıklardan Ali Kurt her olayda vardı. Yakalıyorduk, kapıdan atıyorduk, bacadan tekrar giriyordu. Halil İbrahim Düzbiçer de olayların her safhasında vardı. Kültür Merkezi ve otelin önünde vardı. Sanık Düzbiçer, o kadar hırslıydı ki Ozanlar Anıtı'na kafasını vuruyordu. Hatta bu arada alnı bile yaralanmıştı. Çok iyi hatırlıyorum, teşhislerim konusunda hiçbir tereddütüm yok."

Öner'in ifadesinden sonra Emniyet Müdür Yardımcısı **Rahim Çalışkan** ve Asayiş Şubesi eski Müdürü **Mehmet Yıldız** dinlendi.

DEP Genel Merkezi'ne bomba: 1 ölü

19 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Demokrasi Partisi'nin (DEP) Necatibey Caddesi'nde bulunan genel merkez binasına konulan tahrip gücü çok yüksek bombanın patlamasıyla 1 kişi öldü. 2'si ağır 16 kişi yaralandı. Olayı **İslami Cihad** adlı örgütün üstlendiği bildirildi. Bombanın asansöre konduğu ve asansör boş olarak yukarı çekilirken saat 18.15'te 5 ile 6. kat arasında boşlukta patladığı belirlendi. Bombanın patladığı sırada partide seçimlerle ilgili bir toplantı yapıldığı ve milletvekili **Nizamettin Toğuç**'un partide bulunduğu belirtildi. DEP milletvekilleri, olaydan partinin güvenliğini sağlamayan İçişleri Bakanı **Nahit Menteşe** ve Emniyet Genel Müdürü **Mehmet Ağar**'ı suçladılar.

Partide seçimlerle ilgili bir toplantının yapıldığı sırada patlayan bomba, **Ekrem Akçakaya** isimli bir kişinin ölümüne, 2'si ağır 16 kişinin yaralanmasına neden oldu. Yaralıların kimlikleri şöyle:

"**Hıdır Solgun**, M. Ali Yağcı, **Nazlı Özçelik**, Hamza Yardımcı, **Nurgül Yardımcı**, Recep Çoşkun, **Ramazan Haya**, Erol Ötüken, **Nurettin Kasırga**, Ferit Aksoy, **Selahattin Yılmaz**."

Bomba binada büyük hasara yol açarken, cadde üzerindeki binaların camları kırıldı. Bombanın büyük bir gürültüyle patlaması, caddede seyreden araçlarda da hasara yol açarken, o sırada caddede bulunan yurttaşlar panige kapılarak çığlık sesleri altında olay bölgesinden kaçmaya başladı. Polis, olaydan sonra şüpheli iki kişiyi aramaya başladı. Patlamadan önce çevrede görülen 24-25 yaşlarında ve ellerinde spor bir çanta bulanan iki kişinin yaka-

lanması için güvenlik güçleri alarma geçirilirken, Ankara Emniyet Müdürü **Orhan Taşanlar**, bombayı bırakan kişilerin yaralılar arasında bulunması olasığına karşı polisi uyardı. Emniyet yetkilileri, teknik çalışmalar sürdüğü için bombanın cinsi konusunda bir açıklama yapmanın şimdilik güç olduğunu, ancak parça tesirli ya da plastik patlayıcı olmasının güçlü bir olasılık olduğunu belirttiler.

Ankara Valisi Erdoğan Şahinoğlu olayla ilgili olarak yaptığı açıklamada, patlamayı İslami Cihad örgütünün üstlendiğini, ancak bunun bir telefon oyunu da olabileceğini söyledi. Şahinoğlu, olayla ilgili şu bilgileri verdi:

"Asansöre konulan bir bomba, asansör, boş olarak yukarıya çekildiği sırada, saat 18.15'te 5 ile 6. kat arasındaki boşlukta patlamış. Olayda ölen kişi Van Muradiye nüfusuna kayıtlı 1964 doğumlu Ekrem Akçakaya, infaz memuru".

Soruşturmanın sürdürüldüğünü belirten Şahinoğlu, cezaevinde infaz memuru olarak çalışan Ekrem Akçakaya'nın burada bulunmasının tesadüf olup olmadığına ilişkin bir soruya da **"Tesadüf de olabilir, olmayabilir de olayın o yönü de araştırılıyor."**

Patlamadan sonra DEP Genel Merkezi'ne gelen Genel Başkan **Hatip Dicle**, bir aydır koruma istemelerine karşın genel merkez binalarına koruma görevlisi gönderilmediğini belirterek saldırıyı **"kontrgerillanın gerçekleştirdiğini"** öne sürdü. DEP Milletvekili Ahmet Türk ise patlamadan İçişleri Bakanı **Nahit Menteşe** ve Emniyet Genel Müdürü **Mehmet Ağar**'ı sorumlu tuttu. Patlamanın olduğu sırada seçimlerle ilgili toplantının yapıldığı genel merkezde, milletvekili Nizamettin Toğuç'un partide bulunduğu, milletvekili **Sırrı Sakık**'ın ise patlamadan 15-20 dakika önce partiden ayrıldığı öğrenildi. Partide bulunan DEP Genel Başkan Yardımcıları **Osman Özçelik**, **Kemal Bilget** ile Batman Milletvekili Nizamettin Toğuç, yara almadan kurtuldu.

Adalar Belediye Başkanı Koç intikam kurbanı

20 şubat

Görgü tanıkları ve çevrede bulunanların savlarına göre Koç'a saldırı olayı şöyle gelişti:

Adalar'da kaçak yapılaşmaya izin verdiği savlarıyla sürekli eleştirilen, ancak gerek SHP'li İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen**, gerekse diğer partililer ve vatandaşlar tarafından çok sevildiği sık sık dile getirilen ANAP'lı Belediye Başkanı Koç, önceki gün Büyükada Lala Hatun Sokak'ta bulunan ve **Osman Özen**'e ait olduğu belirtilen bir binayı mühürleterek kaçak balkonunu yıktırdı. Ada'da yaşayanların savlarına göre **"Sevabına cami yaptırmak"**la ünlenen Özen ailesinin oğulları olan ve RP sempatizanı olduğu ifade edilen Özen, Koç'la daha önce çeşitli defalar tartıştı. Balkonun kaçak olduğunu ve planlara uymadığını söyleyen Koç önceki gün ekiplerini göndererek yıkım kararını uygulamaya koydu. Büyükada İskele Meydanı'nda market sahibi olan, ailesi de müteahhitlik yapan Özen, dün Koç ve iki arkadaşı Saat Meydanı'nda gezerken saat 17.00'de yanlarına yaklaştı. Camide namaz kıldıktan sonra dolaşmaya çıktığı belirtilen Koç'u arkadaşlarının yanından ayırdıktan sonra silahını çeken ve üst üste ateşleyen Özen, şarjörü boşalınca ikincisini takmak istedi. Ancak bu arada silah seslerine koşanlar Özen'i yakalayarak engel oldular. Kanlar içinde yere yıkılan Koç, olay yerinde bulunanlarca belediyeye ait motora bindirildi.

Bu arada Koç'un yanında bulunan ve ANAP üyesi oldukları öne sürülen müteahhit **Zekeriya Oral** ile zabıta görevlisi **Mehmet Özkorkmaz** da çeşitli yerlerinden yaralandılar. Bu iki kişi de aynı motora bindirildi.

Olaydan 5 dakika sonra kendisiyle evinden görüştüğümüz eşi **Gülay Koç**, hıçkırıklar içinde, **"Bilmiyorum. Vurmuşlar Recebimi. Ben de yeni duydum. İskeleye gidiyorum. Hastaneye kaldırmışlar. Kim olduklarını öğrenemedim. Ama galiba dün** (önceki gün) **bir bina yıktırmıştı. Onun sahipleri vurmuş. Ben öyle duydum. İnşallah kötü değildir"** dedi. Daha sonra eşinin öldüğü haberini alan bayan Koç, fenalık geçirdi. Recep Koç'un eşi, kızı ve annesi sinir krizleri geçirince tedavi altına alındılar.

İstanbul'da bulunan ANAP Genel Başkanı Mesut **Yılmaz** saldırı olayını kalmakta olduğu Conrad Oteli'nde öğrendi. İlk anda gözyaşlarını tutamadığı öğrenilen Yılmaz, hemen harekete geçerek hastaneye gitti. Yılmaz, çok üzüntülü olduğunu belirterek, saldırının siyasi olup olmadığı yönündeki sorulara, **"Suikastçinin siyaseti olmaz"** yanıtını verdi. Ada'yı bir anda yasa boğan ölüm haberi üzerine ANAP'lılar, **"Başbakan** Tansu Çiller **gecekondu ve kaçak yapılara tapu vereceğini söylüyordu. İşte gördük, kaçak yapı ile mücadelenin sonunu"** dediler.

Balkanlar'da Yeni Bir Perde Açılıyor

ERGUN BALCI *21 şubat*

Rusya'nın Bosna'da ansızın sahneye fırlayıp Sırpları Saraybosna çevresinden toplarını çekmeye ikna etmesi ile soğuk savaş dönemini andıran bir durum çıktı ortaya. Soğuk savaş yıllarında büyük uluslararası bunalımlarda genellikle son sözü iki süper güç, ABD ve Sovyetler Birliği söylerdi. Bunalımlar iki devin işbirliği ile çözülürdü. Sözgelişi Ortadoğu'da ABD İsrail'i, Sovyetler Arapları frenler, böylece bunalımın iki süper gücü karşı karşıya getirecek bir nükleer krize dönüşmesi önlenirdi. Dünya da başroldeki iki oyuncuyu seyrederdi.

Rusya, Bosna'da Sırpları NATO ültimatomuna uymaya ikna edip, Saraybosna'ya asker göndererek bunalımda ABD ile birlikte başrolü paylaşmaya başladı. Moskova'nın Bosna'da ve bunun doğal uzantısı olarak Balkanlar'da başrole soyunması kuşkusuz birçok sonucu birlikte getirecek. Bunlardan biri, Bosna krizinden uzak durmaya çabalayan Clinton yönetiminin bundan böyle sadece Bosna'da değil tüm Balkanlar'da çok daha etkin bir politika izlemek zorunda kalması şeklinde ortaya çıkabilir.

Başkan Clinton, şimdiye dek Bosna'nın önce Avrupa'nın sorunu olduğunu öne sürüyor. Bosna ve Balkanlar'a bulaşmaktan kaçınıyordu. Ama sahneye Rusya çıktığı anda durum değişir. ABD, Balkanlar'ı Rusya'ya bırakamaz. Rusya'nın Balkanlar'da etkinliğinin artması; Doğu Avrupa ve Akdeniz'de de dengelerin değişmesine yol açabilir.

Böylece Washington'la Moskova, soğuk savaş yıllarında olduğu gibi bir yandan büyük bunalımların çözümü için işbirliği yaparken, öte yandan birbirleri ile rekabet edecekleri yeni bir döneme giriyorlar.

Rusya'nın Bosna'da sahneye çıkmasının Müslümanlara soğuk duş etkisi yaptığı görülüyor. Nitekim Bosna Hersek'in BM Daimi Temsilcisi Büyükelçisi **Muhammed Şakirbey** Saraybosna çevresine yerleştirilecek Rus askerlerini *"işgal kuvveti'* olarak göreceklerini söyledi. Müslümanların kaygısı kolayca anlaşılabilir. Sırpların geleneksel dostu olan Rusya'nın duruma müdahale etmesi ile Müslümanlar kendilerini büsbütün yalnız hissetmeye başlamışlardır. NATO ültimatomu, Müslümanları umutlandırmıştı. Gerçi Washington'un Boşnaklara baskı yapacağı yolundaki iddialar yoğunlaşmıştı; ama yine de Batı ilk kez Sırplara karşı açık tavır alıyordu. NATO ile Sırplar arasında bir çatışma çıkması, beklenmeyen sonuçlara yol açabilir, bu da Müslümanların yararına olabilirdi. NATO ültimatomu en azından Sırpların moralini bozan ağır bir darbe oluşturmuştu. Oysa Rusya'nın sahneye çıkması ile Sırplar prestijlerini kurtarma olanağını buldular. NATO'nun ültimatomuna boyun eğmeyip *"kardeş Rusya'nın"* önerisini kabul ederek Saraybosna'dan toplarını çekiyorlardı.

Rusya'nın barış sürecinde de Sırpların önemli taviz vermelerini önlemek için çaba harcayacağına kuşku yok. Peki Rusya'nın sahneye çıkması Batı'nın işine gelir mi?

Kısa vadede gelir. Müslümanlara baskı yapmak için ortam daha uygun olur. Boşnaklara *"Rusya Sırpları Saraybosna'dan toplarını çekmeye zorladı. Size yardım etti. Siz de biraz anlayışlı olun. Barış için üzerinize düşeni yapın"* deme olanağı bulunur.

Ya uzun vadede?

İşte o zaman iş değişir.

Önce, Rusya'nın da katkısıyla Müslümanlara dayatılacak adil olmayan bir barış, Bosna sorununu çözmez. Sadece ileride daha büyük bir bunalımın tohumlarını atar.

Ayrıca Rusya Balkanlar'da Batı Avrupa ve ABD'ye ciddi bir rakip olarak boy gösterir ki bu da bölgede yeni dengelere ve nüfuz rekabetine yol açabilir. Başka bir deyişle, Balkanlar 1. Dünya Savaşı öncesinde olduğu gibi büyük devletler arasında nüfuz rekabeti alanına dönüşebilir.

Bölgede, Rusya, Sırbistan ve NATO üyesi Yunanistan'dan oluşan Ortodoks ekseni kuruldu bile. Bunun karşısında Yunanistan'ın ablukasındaki Makedonya, Arnavutluk Bosnalı müslümanlar ve Türkiye bulunuyor. Bulgaristan Türkiye ve Makedonya'ya daha yakın olmakla birlikte, şimdilik açık olarak taraf tutmaktan (Rusya korkusundan) kaçınıyor.

ABD ve Batı Avrupa, Rusya'nın ağırlığını giderek daha fazla duyuracağı bölgeden uzak kalamaz.

Balkanlar'da yeni bir perde açılıyor.

Çiller'den 'hadisli' çağrı

22 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan **Tansu Çiller**, 27 mart yerel seçimleri için düğmeye bastı. Seçmene, **"Çelik yürekli başbakan"** sloganıyla gidecek olan Çiller, esnafa da seçim müjdesi verdi. DYP'lilere, Peygamber'in **"birlik ve bütünlüğe"** davet eden hadislerinden örnekler vererek, **"kardeşlik"** çağrısında bulunan Çiller, **"Ülkeyi düzlüğe çıkarana kadar, iktidarda olmaya devam edeceklerini"** söyledi. DYP'nin yerel seçimlerde kullanacağı propaganda filmleri ve sloganlar kamuoyuna tanıtıldı.

İki ayrı propaganda filmi hazırlayan DYP, **"çelik yürekle, yükseklere"** sloganını kullanacak.

Bütün aday listelerini önceki gün seçim kurullarına ileten DYP, dün de genişletilmiş Temsilciler Meclisi'ni Atatürk Spor Salonunda topladı. Çiller, İstanbul'dan Ankara'ya dönerken, havaalanından salona konvoy eşliğinde geldi. Daha önce havaalanından gelirken, **"şehir turu"**na çıkacağı açıklanan Çiller, bu fikrinden vazgeçerek, doğruca toplantı salonuna geldi. Bütün bölgelerden gelen temsilciler, milletvekilleri, partililer ile belediye başkan adaylarının bir bölümünün de katıldığı toplantı nedeniyle, Atatürk Spor Salonu tamamen doldu. **"Teröre cesaretle saldırdık, bütün dünyayı ayağa kaldırdık", "Doğru Yol'da birlik, ülkede birlik", "Türkiye bir bütündür bölünemez, teröre taviz verilemez"** pankartlarının dikkat çektiği salonda, Başkanlık divanı kürsüsünün ardına da, **Adnan Menderes**, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** ile Tansu Çiller'i beraber gösteren ve altında, **"Bir sevdadır Türkiye"** yazısı bulunan büyük boy bez afişin asılması dikkat çekti.

Çiller, salonu girdikten sonra, bir yanına İzmir Büyükşehir Belediyesi başkan adayı **Burhan Özfatura**, diğer yanına da Ankara Büyükşehir Belediyesi başkan adayı **Kemal Çevik**'i alan Teşkilat Başkanı **Esat Kıratlıoğlu** tarafından **"Medarı iftiharımız, büyük ekonomist, çelik yürekli başbakan"** sözleriyle kürsüye davet edildi. Konuşmasına, salonda bulunanların **"ramazanlarını tebrik"** etmekle başlayan Çiller, **"destan yazan kahramanlar"** diye seslendiği DYP'lilerden, birlik ve bütünlük sözü vermelerinin yanı sıra diğer isteklerini de sıraladı. **"Sizden iki şey daha istiyorum"** diyen Çiller, **"Birincisi, il genel meclisleri, son derece önemli. Bunun için her köye en az 3 defa gidin. Parolamız budur. Her köye en az 3 defa gideceğiz"** dedi. İkinci isteğini **"birlik ve beraberlik"** olarak açıklayan Çiller, bu isteğini, elindeki kağıttan okuduğu hadislerle **"pekiştirdi"**. Çiller, şunları söyledi:

"Bugün sizden çok önemli bir isteğim olacak. Dün saat 17.00'de aday listelerimizi teslim ettik. Önümüzde 5 haftamız var. Bu 5 hafta kardeşlik haftası olacaktır, beraberce uğraş verme haftası olacaktır. Bakın bu mübarek ramazan gününde, size peygamberimizin bazı sözlerini okumak istiyorum. Bakın peygamberimiz ne demiş: 'Birbirinizi sevmedikçe gerçek mümin olamazsınız'. 'Kim birliği bozarak ayrılık yaparsa, bizden değildir'. 'Allah'a imandan sonra en faydalı amel, insanlara sevgi ve dostlukla yaklaşmaktır.' 'Ey iman edenler, birbirinizden ayrılıp sakın ha parçalanmayın.' **İşte bugün sizden istediğim budur. Çünkü birlikten güç doğar, ayrılıktan azap gelir. Bugün bir araya geldik. Bizden hayır, yine bize gelir. "**

Hangi partinin reklamı daha inandırıcı?

ECE TEMELKURAN *24 şubat*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hem güven verici, hem de dinamik, bir yandan ölçülü, diğer yandan rahat, ama bir taraftan da umut verici ve işbitirici biçimde gülümseyen insanlar. Bir de kırmızı. Yerel seçimler yaklaşırken, reklamlar ve gülümseyen yüzler giderek çoğalıyor. Hangi reklam daha inandırıcı, neden kırmızı? Hacettepe Üniversitesi öğretim görevlilerinden **Namık Kemal Sarıkavak** ile yardımcı doçent **İncilay Yurdakul**, **"siyasetçi olmayarak"** siyasi parti kampanyalarını, ilanları değerlendirdiler.

Yerel seçim kampanyaları, partilerin reklam kampanyalarıyla siyaset sokağında resmi geçit yapıyor. Sokaklar **"naylon"** ilanlarla kirlenirken, siyasi şarkı anlaşmazlıkları partilileri birbirine düşürüyor. Gürültü git gide büyürken, bilimadamları bu **"neşeli"** savaşa farklı bir açıdan yaklaşıyorlar. Reklamları görsellik ve dil açısından değerlendiren Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Görevlisi **Namık Kemal Sarıkavak** ve yardımcı doçent **İncilay Yurdakul** seçim kampanyalarına başlayan siyasi partilerin etkinliklerini bildirdiler.

Reklam çevrelerinde, **"CHP, Refah Partisi'nin 1992 genel seçimlerindeki reklam politikasını mı çaldı"** sorusu tartışıladursun, Sarıkavak bunu reddediyor. RP'nin 92'de kulllandığı, konuşan ve ille de **"adil düzen"** diyen insan yüzleri, Sarıkavak'a göre, CHP'nin **"insan manzaralarından"** çok farklı. Sarıkavak, RP'nin **"ümmetçi anlayışına uygun olarak"**, siyah beyaz portrelerde hiç isim bulunmadığına, CHP'nin yeni başlayan reklam kampanyasında ise adları olan, meslekleri bulunan **"bireylere"** yer verildiğine dikkat çekiyor. **"Bu eleştiriyi yöneltenler biçimci. Kampanyadaki ideoloji farkını göremiyorlar. Refah'ın kimliksiz kişiliksiz tipleriyle CHP'nin ortaya koyduğu birey anlayışını ayıramıyorlar. Ayrıca, Refah'ın kendi içinde çelişik metinlere yer verdiğini ve bu metinlerde hiçbir dünya görüşünü dile getirmediğini görmek istemiyorlar"** diyen Sarıkavak, RP'nin ve CHP'nin kampanyalarının, hiç de yeni

tbir yaklaşımı yansıtmadığına değiniyor.

Ayrıca **"hareketli"** fotoğraflar, konuşan yüzler tercih edilerek, dinamizm etkisi yaratmak istendiğini dile getiriyor. 1992 yılında, kurucularından çoğu "eski" solcu olan bir reklam firmasının hazırladığı RP'nin reklam kampanyasında ise bu hareketin unutulduğuna dikkat çekiyor. Sarıkavak'a göre, CHP'nin kampanyasının olumsuz yönü, **"kararlılığının"** olmaması. Sarıkavak, **"Başladılar ama sonu gelmedi"** diyor. Böyle bir yaklaşımın seçmenler üzerinde bırakacağı etkinin oldukça olumsuz olacağını vurgulayan Sarıkavak, bir yandan da siyah beyaz portrelerde fazla da ısrar etmemek gerektiğini belirtiyor.

Biraz da sokakları ele geçiren **"kırmızı"** renk üzerinde duruyoruz. MHP'den SHP'ye bütün partilerin reklam kampanyalarında tonu bile farklı olmayan kırmızı rengin tercih edilmesinin nedenini, Sarıkavak, kırmızının **"uzaktan en kolay görülen renk"** olmasına bağlıyor. Buna göre, **Bülent Ecevit'in** DSP'sinin kullandığı mavi, bütün sosyal demokratların uzaktan görülemeyeğinin kanıtı! Sarıkavak, mavi rengi biraz **"kritik"** buluyor.

Sosyal demokratlar arasındaki çekişme, reklam kampanyalarına da yansıyor. SHP'nin kampanyasına bir **"girizgah"** olarak kullandığı **"Sağ mı geliyor? Hadi canım sen de!"** ilanlarını Sarıkavak, **"alaycı"** olarak nitelendiriyor. İncilay Yurdakul, bunun nedenini SHP'ye iktidar ortağı olmanın sağladığı güvene bağlarken, **"Sorunu ciddiye almamakla iyi bir etki yaratılacağı sanılıyorsa, bu çok doğru değil. Dilin yarattığı izlenim açısından pek sağlıklı bir sonucu olmaz"** diyor. CHP'nin kampanyası için **"güvenilir"** diyen bilimadamları, SHP'nin **"gençleri tavlamaya çalıştığını"** söylüyorlar. SHP'nin 1992 seçimlerindeki **"ciddi"** tavrını değiştirerek, bu kez **"problemleri hiç gündeme getirmeden"**, olan bitenin kıyısından geçerek daha kendine güvenli bir tutum sergilediğini söyleyen Sarıkavak ve Yurdakul, SHP'nin **"yumuşadığını"** vurguluyorlar.

İstanbul cephesindeki kanlı çatışmayı, reklamlarla yaratılan **"İstanbul'u alan Türkiye'yi alır"** kanısına bağlayan İncilay Yurdakul, özellikle ANAP'ın adayı **İlhan Kesici**'nin tavrını, tam da **"sahibinin sesi"** olarak görüyorlar. Mega görüntülerin bulunduğu televizyon reklamında, Kesici'nin sorunlara **"uçaktan"** baktığını dile getiren Yurdakul, reklam filminde **"sorun"** diye bir sözcüğün geçmediğini, İstanbul'dan bir **"proje"** olarak söz edildiğini vurguluyor. ANAP'ın uzmanlık dalı olan **"işbitiriciliğin"** bu reklamda da öne çıkarıldığını söyleyen Yurdakul, **"ANAP'ın reklam tavrı da bu zaten. Sorunlardan kaçıyor"** diyor.

FKÖ'den İsrail'e katliam faturası

27 şubat

Dış Haberler Servisi - FKÖ'nün El Halil katliamından sonra İsrail'e bir talepler listesi verdiği ve barış görüşmelerindeki gelişmelerin bu taleplere verilecek yanıtlara bağlı olduğu bildirildi. İsrail yönetimi, katliamın kendisini görüşmelerde zayıf duruma düşürdüğünü kabul ederek bu trajedinin görüşmeleri hızlandırıcı bir etkisi olacağını bildirdi.

İşgal altındaki bölgelerde ilk kez Yahudileri de kapsayan bir sokağa çıkma yasağı uygulanırken İsrail askerleri işgal altındaki bölgede 2 Filistinli göstericiyi öldürdü. 52'sini de yaraladı.

Reuter ajansının bildirdiğine göre bir Filistinli yetkili, geçen cuma günü 63 Filistinlinin ölümüyle sonuçlanan **El Halil** katliamının ardından aynı gün FKÖ'nün İsrail hükümetine bir talepler listesi verdiğini ve barış görüşmelerinin geleceğinin İsrail'in yanıtına bağlı olduğunu söyledi.

Yetkili, bu taleplerden bazılarının sınır dışı edilen Filistinlilerin geri dönüşüne izin verilmesi, Filistinli tutsakların serbest bırakılması ve iki yıl beklemek yerine Yahudi yerleşimciler sorununun derhal masaya konması olduğunu, açıklamayacağı bazı diğer talepleri de bulunduğunu söyledi.

Yetkili, taleplerinin İsrail tarafından daha önce reddedilmiş, uzun dönemli, stratejik talepler olduğunu belirterek **"ABD hiçbir şey olmamış gibi Washington'a giderek masaya oturacağımızı ve baskılara boyun eğerek ödünler vermeye devam edeceğimizi sanıyorsa yanılıyor"** dedi.

İsrail Dışişleri Bakanı **Şimon Peres, El Halil** katliamının barış görüşmelerinde İsrail'i güçsüz duruma düşürdüğünü kabul ederek **"Bu katliam, görüşmelerde işimizi zorlaştıracak. Bizim için politik açıdan çok kötü olduğu gün gibi açık. Görüşmeleri sürdürmek zorundayız. Şurası açık ki artık istediğimizi yapma konusunda daha az özgürüz"** dedi.

Ancak Peres, FKÖ'nün işgal altındaki bölgelere BM gücü gönderilmesi yolundaki çağrısına karşı çıkarak bunu hiçbir koşulda kabul etmeyeceklerini söyledi.

Peres, bu kuvvetlerin bugüne kadar Bosna, Angola, Somali ve Lübnan'a barış getirmeyi başaramadığını savundu.

İsminin açıklanmasını istemeyen bir İsrail bakan da katliam üzerine barış görüşmelerini hızlandırmaya kararlı olduklarını belirterek **"Çelişkili olsa da bu trajedi, İsrail ile FKÖ'ye barış görüşmelerini hızlandırmaktan başka seçenek bırakmıyor. FKÖ bu şekilde bir an önce bu bölgelerde kontrolü ele alabilir"** dedi.

ABD Başkanı **Bill Clinton**'ın katliamdan arkasından İsrail ve FKÖ'ye barış görüşmelerini sürdürmeleri çağrısından sonra bir ABD yetkilisi, tarafların hafta başında Washington'da bir araya geleceklerini söyledi. İsrail, barış görüşmelerinin sürmesi gerektiğini savunurken FKÖ Clinton'ın çağrısına bir yanıt vermedi.

FKÖ lideri Yaser Arafat, katliamın barış görüşmeleri için **"ciddi bir darbe"** olduğunu belirtirken saldırının bir kişi tarafından yapılmış olamayacağını savundu. İsrail polisi ise katliamın sorumlusunun yalnızca **Baruh Goldstein** olduğunu bildirdi.

VakıfBank 21. Yüzyıl Bankacılığı

Cumhuriyet

VakıfBank 21. Yüzyıl Bankacılığı

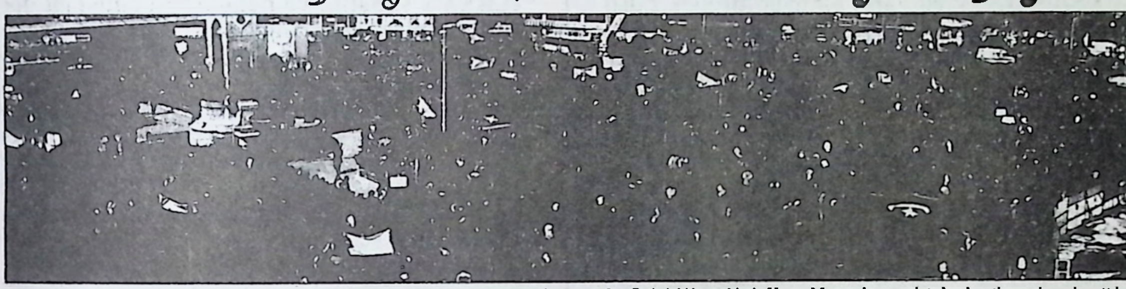
70. YIL SAYI 24982 / 6000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI NADİR NADİ (1945-1991) — 1 MART 1994 SALI

ATA'NIN RENKLİ POSTERİ

Laikliğe ilk adımın atıldığı, hilafetin kaldırılışının 70. yılında okuyucularımızın isteği doğrultusunda Atatürk'ün renkli posterini veriyoruz. *Perşembe günü Cumhuriyet'te*

İSLAMDA ÖZGÜR DÜŞÜNCE — *MERİÇ VELİDEDEOĞLU'nun yazı dizisi Perşembe günü Cumhuriyet'te.*

Atatürkçüyüz, Cumhuriyetçiyiz

Taksim Ata'ya Saygı mitingi nedeniyle bir bayram yeri gibiydi. Erken saatlerde alana gelen yurttaşlar ellerindeki bayraklarla Hasan Mezarcı'yı ve şeriatçıları lanetleyen sloganlar attılar.

▶ Şeriatçıların Atatürk'e yöneltliği çirkin saldırılar Taksim'de düzenlenen ve onbinlerce kişinin katıldığı mitingle lanetlendi.

▶ Atatürk ve laiklik karşıtı güçlere karşı gövde gösterisine dönüşen mitingte Çiller DEP ve RP'yi eleştirdi. Karayalçın şeriatçıları ihanetle suçladı.

▶ MHP dışında muhalefet in katılmadığı mitingde "Türkiye laiktir, laik kalacak" sloganı şeriatçılara en iyi yanıtı veriyordu. ■ 21. Sayfada

ECEVİT'İN İDDİASI DOĞRULANDI

RP'nin Azerbaycan yardımı da hayali

▶ Refah'ın Azerbaycan ve Abharya için topladığı yardımların da yerine ulaşmadığı ortaya çıktı. Azerbaycan eski Cumhurbaşkanı Ebulfez Elçibey, danışmanı Oktay Tasoğlu aracılığıyla yaptığı açıklamada, kendilerine herhangi bir yardımın gelmediğini belirtti.

▶ Abharya ve Azerbaycan'a açılan sınır kapıları Sarp ve Dilucu gümrüklerinde de yardımla ilgili herhangi bir kayda rastlanmadı. ■ 19. Sayfada

HER ALANA EL ATTILAR

Milli Görüşçüler holding sahibi oldu

▶ Refah Partisi'ni desteklediği öne sürülen Avrupa Milli Görüş Teşkilatları'nın Türkiye ve Avrupa'da faaliyette bulunan şirketler grubu ve holding sahibi olduğu ortaya çıktı.

▶ Türkiye'ye cenaze nakliyatından üyelerine kredi temini aracılığına dek, geniş bir alanda faaliyet gösteren şirketler topluluğu ve holdingler aracılığı ile AMGT'nin büyük kazançlar elde ettiği öne sürüldü. ■ 19. Sayfada

Erbakan, basına belge yerine 'tanık' sundu

▶ RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Bosna'ya yardım konusundaki 'golgeyi' kaldırmak için, Uluslararası İnsani Yardım Örgütü (İHH) Genel Başkanı Abdurrahman Çiğdem, Bosna Hersek Eylem Partisi Genel Başkan Yardımcısı Salim Sabiç ve Merhamet Örgütü Başkan Yardımcısı Üzeyir Sitaç ile düzenlediği basın toplantısında, RP'nin yardımlarını İHH ve Merhamet örgütleri aracılığıyla Bosna'ya ulaştırdığını savundu. ■ 19. Sayfada

ATATÜRK BÜSTÜNE SALDIRI ■ 19. Sayfada

İstanbul'da dün sabah ulaşımı büyük ölçüde aksatan yoğun sise karşın Taksim'i dolduran onbinler arasında her yaştan, her meslekten insan vardı. Genci yaşlısı, öğrencisi işçisi, memuru esnafı işi gücü bırakmış Atatürk'e ve onun ilkelerine sahip çıkmak için gelmişti. Çarşaflı teyzelerin, okullu öğrencilerin, bastonlu dedelerin amacı şeriatçıya karşı nasıl tek bir yumruk olunduğunu göstermekti. (Fotoğraflar: ERDOĞAN KÖSEOĞLU, UĞUR GÜNYÜZ, HATİCE TÜNCER, AHMET ŞIK, KAAN SAĞANAK)

▶ 'Ata'ya saygı çağrısı kime?'
[illegible] ■ 21. Sayfada

▶ Zenger DYP'lileri kızdırdı
[illegible] ■ 21. Sayfada

▶ Refah dört parça
MUSTAFA BALBAY'ın yazısı ■ 21. Sayfada

▶ Demirel: Miting siyasi tartışma konusu oldu'
■ 21. Sayfada

▶ Yurt çapında Ata'ya saygı eylemleri
■ 21. Sayfada

▶ Almanya'da şeriatçı faks yağmuru
■ 19. Sayfada

▶ RP'de Mezarcı bunalımı
■ 19. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Tavan ve Taban...

Dün gazetemizde ince bir soru işaretinin kaygısını taşıyan küçük bir yazı yayımladık. *"Güzel bir girişim"* olarak nitelediğimiz "Ata'ya Saygı" mitingindeki yol yordam eksikliğinin altını çizdik.

Günlerden beri, Türkiye'de, laik cumhuriyete sahip çıkan halk kitlelerinin birlik ve beraberlik duygusu içindeki coşkusu ve istenci dalga dalga yükseliyordu. Anadolu halkı Atatürk devrimlerine, laikliğe, aydınlanmaya sahip çıkma kararındadır, siyasal partilerin ve her çeşit örgütlerin dışında, geniş kitleler Kemalizmi benimsemiştir.

Uğur Mumcu'nun öldürülmesi olayında ya da Refah Partili Mezarcı ile Meclis'teki arkadaşlarının laik cumhuriyete karşı düşmanca çıkışlarında patlayan kitle hareketleri, neyin ne olduğunu her şeyden daha belirgin biçimde ortaya dökmekte, siyasal partilerin yönlendirmesi dışında kendiliğinden bir devinimle gündeme girmektedir.

Başbakan Tansu Çiller bu sırada devreye girmiştir.

Ne yazık ki Çiller, yaşadığı kapalı ortamda toplumun nabzını tutamıyor, devlet yaşamının gereklerini anlayamıyor, kişilerle ilişkilerini ayarlayamıyor, "benci" bir "ruh hali" ile her şeyi kendi çıkarına göre tartıp olaylar-

■ Arkası Sa. 21, Sü. 7'de

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
⇩	⇧	⇧	⇧
Önceki 16.193.50	Önceki 19.350	Önceki 11.180	Önceki 233.000
Dün 15.003.59	Dün 19.800	Dün 11.800	Dün 237.000

Piyasalar yine toz duman

▶ Dolar serbest piyasada 19 bin 800, bankalararası piyasada 20 bin 700 liraya yükseldi. Bankalararası piyasa ile resmi kur arasındaki makas giderek açılıyor. Merkez Bankası cuma günü olduğu gibi dün de resmi kuru yüzde 1.6 oranında artırdı. ■ 14. Sayfada

HER GÜN

CUMHURİYET 2

NATO, Sırpların dört uçağını düşürdü

▶ Bosna-Hersek'e uçuş yasağını çiğneyen 4 Sırp uçağı dün sabah NATO Gücü'ne bağlı 2 Amerikan F-16'sı tarafından düşürüldü. NATO'nun bir sözcüsü yaptığı açıklamada, uçuş yasağını ihlal ettikleri için düşürülen uçakların Sırplara ait G-4 Galeb hafif saldırı uçakları olduğunu, jetlerin Orta Bosna'da Banja Luka kentinde düşürüldüğünü belirtti.

▶ Fransa Savunma Bakanlığı, Amerikan F-16'ları tarafından düşürülen Sırp uçaklarının ülkenin orta kesimlerindeki Vitez kentinde Müslümanlara ait bir cephane fabrikasını bombaladığını bildirdi. Sırp uçaklarının bu tutumunun "derhal yanıt verilmesine neden olan bir saldırı durumu" olduğu belirtildi.

■ 13. Sayfada

BOŞNAKLARA İKİ KOLDAN SIRP SALDIRISI ■ 13. Sayfada

İLKSAN'da ANAP örtüsü

OSMAN AYDOĞAN *1 mart*

ANKARA - Ortaya çıkarıldığında, koalisyonun DYP kanadını sarsan İLKSAN yolsuzluğu davasına bugün devam edilecek. Arsa alımı usulsüzlüğünün yanı sıra milyarlarca liralık yolsuzluk olayının ortaya çıktığı İLKSAN davasında yargılanan sanıkların görevden alınmalarını içeren inceleme raporunun, ANAP iktidarı döneminde neden işleme konulmadığı konusuna hala yanıt verilmedi. Dönemin Milli Eğitim Bakanı ANAP'lı **Avni Akyol**, rapordan haberi olmadığını söylerken dosyanın **"halsıraltı"** edildiğini ileri süren **Necati Yentürk**'ün şikayeti üzerine konuyu inceleyen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, raporun **"dönemin Milli Eğitim Bakanı'na verildiğini"** bildirdi.

İLKSAN davasında, arsa alımının dışında kalan milyarlarca liralık yolsuzlukların sorumlularını bulmak için harekete geçen Eğitim-İş Sendikası avukatı Necati Yentürk, sanık İLKSAN yöneticilerinin ANAP döneminde **"olaylar bilindiği halde görevden alınmadıklarını"** ortaya çıkardı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürü **Ekrem Yangın** hakkında **"görevi kötüye kullanmak ve yolsuz işlemlere göz yummak"** iddiasıyla yapılan şikayet hakkında verdiği takipsizlik kararı, yeni iddiaları gündeme getirdi. Kendisi de yolsuzluklardan zarar gören bir ilkokul öğretmeni olan Necati Yentürk, yaptığı şikayet başvurusunda, İLKSAN'da yapılan yolsuzlukların, görülen davadakilerle sınırlı olmadığını, ancak bunların gizlendiğini ileri sürdü. Ekrem Yangın'ın da birinci derecede sorumlu olarak yargılanması gerektiğini ifade eden Yentürk, savcılığa **Hasan Celal Güzel**'in bakan olduğu dönemde yolsuzluk iddiaları üzerine 6 müfettişi görevlendirdiğini ve teftiş raporunun 12 Mart 1989 tarih ve 8825/3 sayı numarasıyla bakanlık makamına sunulduğunu bildirdi. Yentürk'ün bu arada Güzel'in bakanlık görevinden ayrıldığı ve yerine Avni Akyol'un getirildiği bildirilen dilekçesinde, **"Raporda yolsuzluk kalem kalem sayılmakta ve sonuçta İLKSAN yönetim ve denetim kurullarını görevden alınması önerilmektedir. Ama bu öneri yerine getirmez ve Genel Müdür Ekrem Yangın tarafından, 25 Eylül 1989 tarihli bir yazıyla İLKSAN yöneticilerine iletilir. Yani neredeyse, İLKSAN yöneticilerine,** 'Yolsuz olan şu, şu işleri kitabına uydurun' **denmek istenir"** görüşlerine yer verildi. Avni Akyol'un, suçlamalar karşısında, **"Raporu ben değil, Ekrem Yangın sümenaltı etmiştir"** içerikli açıklamalarına yer verilen başvuruda, Yangın'ın yargılanması istendi.

DEP milletvekillerine gözaltı

3 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM, DEP Genel Başkanı **Hatip Dicle**'nin de aralarında bulunduğu 5 DEP'li ile bir bağımsız milletvekilinin dokunulmazlığını kaldırdı. TBMM'den karar çıkmadan harekete geçen Ankara DGM Başsavcısı **Nusret Demiral**'ın talimatıyla, dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekilleri, Meclis kampusundan ayrılmadan siyasi polis tarafından gözaltına alınmaya başlandı. TBMM'yi ablukaya alan ve çıkışları tutan siyasi polis, Hatip Dicle ile Şırnak Milletvekili **Orhan Doğan**'ı gözaltına alırken, dokunulmazlıkları kaldırılan diğer milletvekilleri, arkadaşları serbest bırakılıncaya kadar Meclis'ten ayrılmamayı kararlaştırdılar. Dokunulmazlığının kaldırılması konusu TBMM Genel Kurulu'nda sıra bekleyen İstanbul Milletvekili **Hasan Mezarcı**'nın sonradan bırakılmasına karşın İstanbul'da gözaltına alınması TBMM'yi karıştırdı. Dokunulmazlıkların kaldırılması, SHP ile DYP'yi karşı karşıya getirdi ve koalisyon ortakları karşılıklı olarak hükümeti bozma tehdidinde bulundular.

8 milletvekilinin dokunulmazlık dosyalarının görüşülmesi dün TBMM'nin özel gündem toplantısında, gergin ve tartışmalı bir ortamda görüşüldü. Genel Kurul'da ele alınan ilk dosyadan 6 milletvekilinin dokunulmazlığı kaldırıldı. TBMM'nin 13.00'te başlayan ve 17.00'de sona eren oturumunda, Şırnak Milletvekili Orhan Doğan, Muş Milletvekili **Sırrı Sakık**, Şırnak Bağımsız Milletvekili **Mahmut Alınak** ile DEP Genel Başkanı ve Diyarbakır Milletvekili **Hatip Dicle**'nin dokunulmazlıklarının kaldırılması DYP, ANAP, RP, MHP, BBP oylarıyla kabul edildi. Oylamada, CHP'den **Hasan Basri Eler, Hasan Akyol** ve **İstemihan Talay** ile SHP'den **Cemal Şahin** ve **Ural Köklü** olumlu oy kullandılar. Şahin'in, oy vermek için DYP sıralarında oturması ve kendisini gizlemeye çalışması dikkat çekti. Şahin, daha sonra **"Başka bir oylama sanmıştım, onun için oy verdim"** dedi.

Dokunulmazlıkları kaldırılan DEP milletvekilleri, bir süre Genel Kurul salonunda bekledikten sonra halkla ilişkiler binasına yürüdüler. Doğan, burada gazetecilerin sorularını yanıtlarken, **"Karara itiraz hakkım var ve bunu kullanacağım. Anayasa Mahkemesi usulen de olsa bunu incelemek zorunda. Gözaltı olacağını sanmıyorum"** dedi. Bu arada, DEP Genel Başkanı Hatip Diçle, özel otomobiliyle TBMM'nin Atatürk Bulvarı tarafındaki kapısından çıkış yaparken, Ankara Emniyet Müdürlüğü terörle mücadele ekipleri tarafından durduruldu. Bir görevli, aracına yaklaşarak, Dicle'yi Emniyet Müdürlüğü'ne davet etti. Dicle ise, milletvekilliğinin devam ettiğini, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz hakkının bulunduğunu anımsattı. Emniyet görevlisi, zorluk çıkarmamasını, bir konuyu görüşmek üzere Emniyet Müdürlüğü'ne gidileceğini bildirince, Dicle, görevlileri aracına aldı. Dicle,

emniyet görevlilerinin araca binmesinden sonra hızla Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne hareket etti.

Dicle'nin götürüldüğünden haberleri olmayan DEP milletvekilleri **Orhan Doğan, Leyla Zana** ve **Ahmet Türk,** halkla ilişkiler binasının önünde gazetecilerle konuştuktan sonra, Türk'e ait araçla Meclis'ten çıkmak üzere hareket ettiler. Türk'ün aracı, Meclis emniyet görevlilerinin telsizle uyardığı terörle mücadele ekipleri tarafından yine TBMM'nin Atatürk Bulvarı kapısında durduruldu. Emniyet görevlileri, Doğan'ı da, **"bir konu için"** Emniyet Müdürlüğü'ne davet ettiler. Doğan, buna itiraz etmek isteyince, görevliler, **"Zor kullanmaya mecbur edilmemek"** uyarısında bulundular. Doğan, bunun üzerine Türk'ün aracından inerek sivil plakalı bir polis otosuna alındı. Anayasa Mahkemesi'ne itiraz hakkı bulunduğunu bildiren Doğan'a karşı güç kullanıldığı ve polis otosuna binişi sırasında ensesinden itildiği gözlendi.

Doğan, gözaltına alınırken, Türk ile Zana evlerine gittiler. Türk'ün aracını iki sivil polis aracının takip etmesi dikkati çekti.

Dicle ile Doğan'ın gözaltına alındığı haberi kısa sürede Meclis'te yayılırken, dokunulmazlıkları kaldırılan Sırrı Sakık ile Mahmut Alınak, TBMM'den ayrılmaktan vazgeçtiler ve halkla ilişkiler binasındaki odalarında beklediler. Bu sırada, Alınak, yanında bulunan çocuklarıyla vedalaştı.

Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral, milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması daha TBMM'de karara bağlanmadan harekete geçti. Demiral, sabah saatlerinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne talimat vererek, milletvekillerinin gözaltına alınmasını istedi.

Demiral, gözaltına almalardan sonra gazetecilerin sorularına, **"Bu konuda şu anda açıklama yapmak istemiyorum. Benim bildiğim 4 kişinin dokunulmazlığı kaldırılmış, bu konuda talimatlar olmuştu. Durumu söz konusu milletvekillerine sorun"** karşılığını verdi.

TBMM'nin saat 20.00'de yeniden başlayan çalışmalarında, gözaltı olayı tartışılırken, DEP Mardin Milletvekili Ahmet Türk ile Diyarbakır Milletvekili Leyla Zana'nın da dokunulmazlıkları kaldırıldı. Böylece, 6 milletvekiline, DGM'de idam istemiyle yargılama yolu açıldı.

DEP Olayı...

HİKMET ÇETİNKAYA *4 mart*

27 Mart yerel seçimlerine 23 kala DEP milletvekillerinin ve **Hasan Mezarcı**'nın dokunulmazlıklarının *'hızla gündeme gelmesinin'* hemen ardından *'hızlı arındırmanın'* temel nedenini nasıl açıklayabilirsiniz?

Demokrasi bir yaşam biçimidir. Özgürlükler, demokrasi içindeki geniş yelpazede yer alır. İnsanı ürküten düşünceler olsa bile bundan korkulmaması gerekir.

SHP eski Genel Başkanı **Erdal İnönü,** *"dokunulmazlıkların kaldırılmasına neden karşı"* olduğunu açıklarken şöyle diyor:

"İlke ve pratik açılardan bu dokunulmazlıkların kaldırılmasının yanlış olduğuna inanıyorum..."

Erdal İnönü, *"İlke ve pratik"* olarak adlandırdığı *"karşı çıkışına"* gerekçe olarak *"demokrasi"*'yi gösteriyor ve şu önemli öğelerin altını çiziyor:

"Her zaman savunageldiğim bir ilke, düşünce özgürlüğünün, demokrasinin ve daha genel olarak insan yaşamının temel bir niteliği olduğudur. Bu bakımdan zararlı fikirlerin de söylenmesinden korkulmamasını, zararlı fikirler söylenmeden hangi fikirlerin doğru olacağının anlaşılamayacağını, bu yapılmadan sağlıklı fikirlerin toplumca içtenlikle benimsenmeyeceğini her zaman ve her fırsatta öne sürdüm..."

Erdal İnönü, her çağdaş insan gibi demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak görüyor...

Acaba dokunulmazlıkları kaldırılan DEP milletvekilleri v Hasan Mezarcı demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak görüyorlar mı?

Bize kalırsa hayır!

Çünkü kimi DEP'liler bugüne dek demokrasiyi bireyin en temel hakkı olarak görmediler, yaşam hakkının bir insan hakkı olduğunu savunmadılar. Güneydoğu'daki Kürt sorununa demokrasi penceresinden bakmadılar.

Tuzla'da 5 genç subay adayı öldürüldü ve ertesi gün sözcüleri gazete, şu manşeti attı:

"Savaş devam ediyor..."

Aynı gün **Hatip Dicle** açıklama yaptı:

"Onlar da askeri hedefti..."

Zaman zaman konuştuğumuz gibi DEP milletvekillerine sorardık:

"Siz niçin PKK'yi kınamıyorsunuz?"

Genellikle şu yanıtı alırdık:

"Biz her iki tarafın yaptıklarını bugüne dek kınamadık. Biz akan kan dursun istiyoruz..."

DEP milletvekilleri gibi düşünen aydınlar ve gazeteciler de var bugün toplumumuzda. Onlar sermaye-emek çelişkisini bir kenara atıp *"Kürt ırkçılığını"* solculuk tepsisinde gündeme tutmaya çabalıyorlar.

DEP milletvekilleri parlamentoda görev yapıyorlar, dağda savaşmıyorlar. O yüzden oyunun kuralları vardır. Zaten demokrasilerde bu kurallara uymak zorundasınızdır.

PKK Güneydoğu'da DEP dışındaki siyasi partileri ve gazeteleri *"burjuvazinin temsilcileri"* olarak açıklayıp çalışmalarını yasakladıkları zaman, parlamentoda Kürt halkının sözcüsü olduklarını söyleyen bir tek DEP milletvekili ağzını açmadı.

Oysa Güneydoğu'da RP, çalışmalarını sürdürüyordu ve tarikat gazetelerinin Diyarbakır büroları açıktı. Nedense PKK onlara bir şey demiyor, diyemiyordu. Amaçları belliydi. Güneydoğu'da tarikatları ve dinci örgütleri karşılarına almak istemiyorlardı.

Bugün Güneydoğu'da Refah Partisi eskisine oranla daha güçlüyse, bunda devletin değil, PKK'nin etkisi olmuştur. Çünkü PKK kendisi gibi düşünmeyen Kürt insanını oralarda ezmiş, yok etmiş, tarikatların ve Refah'ın kucağına itmiştir.

Tüm bunlara karşın kimi DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına karşıyız. Bu olaya demokrasi penceresinden baktığımız için içimize sindiremiyoruz. İki DEP milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasının ardından Meclis'ten çıkar çıkmaz polisçe gözaltına alınmalarını ve Hasan Mezarcı'nın dokunulmazlığı kaldırılmadan yine polisçe evinden alınıp götürülmesini hukuka aykırı bir davranış biçimi olarak değerlendiriyoruz.

Öfkeyle, kinle hiçbir yere varılamaz. Böyle bir politika Güneydoğu sorununa çözüm getirmez. Göreceksiniz Avrupa ve diğer demokratik ülkeler Türkiye'ye karşı karalama kampanyasına girecekler. Kimi DEP milletvekilleri Meclis'te PKK'nin sözcüsü gibi davrandılar, bunu bir demokrasi savaşımı olarak görmediler, oyunu kurallarına göre oynamadılar.

Ama ne demiştik?

"Demokrasi bir yaşam biçimidir..."

Şimdi bazı partiler bu olayı 27 Mart yerel seçimleri için malzeme olarak kullanacaklar; SHP'nin özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir'de yükselen grafiğini önlemeye çalışacaklardır. DYP, ANAP, RP ve DSP kolları sıvamıştır. Hedef tahtası SHP'dir.

Koro halinde bağırıyorlar:

"PKK'yi Meclis'e SHP taşıdı..."

Önceki gece İstanbul'da *"Şehadet Gecesi"* yapıldı. O gecede olup bitenlere baktığınızda ister istemez soruyorsunuz:

"Nereye gidiyoruz?"

Abdi İpekçi Spor Salonu şeriatçılara verildi. Kürsüden hortlayan sesler içimizi tırmaladı.

Neler mi dediler?

Şöyle:

"Şeriat İslamdır, Anayasa Kuran'dır. Kahrolsun laiklik, kahrolsun Kemalist diktatörlük. Laik devlet yıkılacak, İslami devlet kurulacak. Yaşasın Hizbullah..."

Bu olay Türkiye'de bir tek Hasan Mezarcı olmadığının göstergesi değil mi?

Bunları görüp korkacak mıyız, yılacak mıyız?

Hayır!

Çünkü laik Türkiye Cumhuriyeti 70 yıldır ayakta. 70 yıldır bu ülkeyi bölüp parçalamak isteyenlere bu toplum geçit vermiyor. Ama 70 yıldır demokrasiyi de bir türlü içimize sindiremiyoruz. Demokrasiden çok, ama çok korkuyoruz.

Olgaç'ın ölümü Türk sinemasını yasa boğdu

4 mart

Kültür Servisi - Sinema yönetmeni **Bilge Olgaç**, evinde çıkan yangın sonucu hayatını kaybetti. Beyoğlu Sıraselviler, Abdullah Sokak'taki evinde, geçen gece 23.15 sıralarında bilinmeyen nedenlerle çıkan yangın, çevredeki vatandaşların ihbarı üzerine kısa sürede kontrol altına alındı. Bir süre sonra ikinci kata ulaşan itfaiye ekipleri, vücudunun büyük bölümü yanmış bir kadınla karşılaştılar. Ağır yaralı olarak Taksim Hastanesi'ne kaldırılan kadının ismi önce **Bilge Özen** olarak açıklandı.

Tedavi altına alınan kadının daha sonra Türk sinemasının en çok film çeken kadın yönetmeni Bilge Olgaç olduğu belirlendi. Olgaç, kendine müdahalede bulunan doktorların tüm çabasına rağmen kurtarılamadı.

Türk sinemasının ilk kadın yönetmeni olan Bilge Olgaç'ı sinema eliştirmenleri, en uzun soluklu yönetmenlerden biri olarak tanımlıyordu. 1940 yılında Vize'de doğan Bilge Olgaç, 1962 yılında **"Kısmetin En Güzeli"** filminde **Memduh Ün**'ün asistanı olarak sinemaya girdi. İki buçuk yıl boyunca Memduh Ün'ün beş filminde asistanlık yaptı. **"Üçünüzü de Mıhlarım"** filmiyle yönetmenliğe başlayan Olgaç, Türk sinemasının ender kadın yönetmenlerinden biri oldu. 1976 yılında sinema çalışmalarına ara veren ve reklam filmleri çeken sanatçı, 1984 yılında çektiği **"Kaşık Düşmanı"** filmiyle bugünkü ününe ulaştı. Bu filmiyle Uluslararası Kadın Filmleri Şenliği'nde birincilik ödülü kazanan Olgaç, **"Üç Halka Yirmi Beş"**, **"Gülüşan"** ve **"İpekçe"** filmleriyle kadın sorunlarına da değindi. Kadınsı bir yaklaşımla sosyal konulara eğilerek yorumladığı **"Linç"** ve senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı **"Bir Gün**

Mutlaka" filmleriyle dikkat çeken Olgaç, "**Uluslararası İzmir Film Festivali**"nde her yıl verilen Altın Artemis Ödülü'nün de sahibiydi. "**Türk sinemasına çalışma ve çabalarıyla, sanatsal ve kültürel birikimleriyle katkıda bulunan sanatçılara**" verilen bu ödüle Olgaç, 60'lı yıllardan beri sürdürdüğü çalışmaları ve çektiği 30 film ile değer görülmüştü. Üç kere evlenen Bilge Olgaç, Beyoğlu'ndaki evinde bir süredir yalnız yaşıyordu.

Bilge Olgaç'ın ani ölümü, sanat dünyasında büyük üzüntü yarattı. Sanatçı dostları, Olgaç için görüşlerini şöyle dile getirdiler:

Tunç Başaran: Bilge Olgaç, Türk sinemasında ilk kadın yönetmen olmanın onurunu taşırdı. Çok iyi bir sinemacıydı. Böyle değerli bir arkadaşımı kaybettiğim için çok üzgünüm.

Hülya Koçyiğit: 20. asrın sonunda, Türkiye'de başarılı bir kadın yönetmen, hâlâ sobalı bir evde oturuyor.

Gerçekten büyük üzüntü duyuyorum. Bilge, sinema için çok gerekli bir insandı. Kendisiyle "Yavrularım" adlı filmde tanışmıştık, sonradan dostluğumuz çok ilerlemişti. Doğayı, insanları ve hayvanları çok seven duygusal bir insan ve aynı zamanda '**değerli bir beyin**'di.

Tanju Gürsu: Olayı sabah öğrendim. Şu anda düşünecek gibi değilim. Beraber sinemaya girdik, birlikte çalıştık, birlikte büyüdük. Çok üzgünüm".

Haber özgürlüğü sınırsız değil

6 mart

ANKARA (ANKA) - Genelkurmay Askeri Mahkemesi, haber verme özgürlüğünün sınırsız olmadığını, kamu düzeninin sağlanması için getirilen sınırlamalar çerçevesinde bu özgürlüğün kullanılabileceğini, "**haber veriyorum**" diyerek konusu suç oluşturan yayınların yapılmasının hakkın kötüye kullanılmasının olacağını belirterek aksine davranan basın mensuplarının cezalandırılacağını bildirdi.

HBB televizyonu '**Anten**' programında 8 Aralık 1993 tarihinde yayımlanan, asker kaçaklarının konu edildiği programda, "**Halkı askerlikten soğutma yolunda yayın ve telkinde bulunarak milli mukavemeti kırmak**" suçundan program yapımcısı **Erhan Akyıldız** ile muhabir **Ali Tevfik Berber**'e verilen ikişer ay hapis ve 160 biner lira para cezasına ilişkin kararın gerekçeleri açıklandı.

Kıdemli albay **Ahmet Uluçay** ile kıdemli binbaşılar **Mehmet Sever** ve **Erdem Gündüz**'den oluşan Genelkurmay Askeri Mahkemesi heyetinin 7 sayfalık gerekçeli kararında televizyoncularla avukatları **Hasan Bıyıklı** ve **Eriş Tunga**'nın savunmalarıyla Askeri Mahkeme'nin bu davaya bakmakla görevli olduğuna ilişkin hukuki açıklamalara da yer verildi. Kararda Savaş Karşıtları Derneği üyesi olan ve askerliği reddeden **Menderes Meretli** ve **Aytek Özel**'in televizyonda yayımlanan konuşmalarının halkı askerlikten soğutma yolunda telkin niteliğinde olduğu sonucuna varıldığı anlatıldı. Genelkurmay Askeri Mahkemesi, basın özgürlüğü tanımını şu uyarıcı sözlerle yaptı:

"Sanıkların eylemleri, Savaş Karşıtları Derneği üyelerinin milli mukavemeti kırmak amacıyla söyledikleri, halkı askerlikten soğutmaya yönelik beyanlarını HBB isimli televizyon kanalından bilerek ve isteyerek yayımlayarak telkinat fiiline iştirak etmelerinden ibarettir. Haber verme özgürlüğü sınırsız olmayıp, kişilerin şeref ve haysiyetini, genel ahlakın ve kamu düzeninin korunması için getirilen sınırlamalar çerçevesinde bu özgürlüğün kullanılması gerekir. Her ne kadar özel televizyonların yayınları yasal çerçeveye oturtulmamış ise de genel kurallara uymaları gerekir. Haber veriyorum diyerek konusu suç oluşturan yayınların yapılması, hakkın suistimali olup kamu düzenini bozucu niteliktedir."

Televizyonculara ceza verilirken asgari hadden uzaklaşılmadığına ve cezada indirim öngören TCK'nin 59'uncu maddesinin uygulanmadığına yer verilen kararda, erteleme ve paraya çevirmeme kararı şöyle gerekçelendirildi:

"Sanıklara verilen ceza erteleme ve paraya çevirme sınırları içerisinde ise de bu talepleri takdiren reddedilmiştir. Ceza erteleme ve paraya çevirme sınırları içinde bulunsa dahi mahkeme, suçun işleniş biçimini ve suç işleme eğilimini dikkate alarak hürriyeti bağlayıcı cezayı ertelemeyebilir veya paraya çevirmeyebilir.

Müsnet suçun televizyon gibi milyonlarca kişiye hitap eden kitle iletişim araçları vasıtasıyla işlenmiş olması eylemin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde olağanüstü şartlar altında görev yapan güvenlik güçlerinin morallerini olumsuz yönde etkileyici, mücadele verilen terör örgütleri mensuplarına cesaret verici nitelikte bulunması nedeniyle hükmedilen, hürriyeti bağlayıcı cezalar ertelenmemiş ve paraya çevrilmemiştir."

Tersine Bir Gidiş...

YAKUP KEPENEK *7 mart*

Avrupa Birliği, eski adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ya da Avrupa Toplulukları, bugünlerde dört yeni üye daha alıyor. Bunlardan üçü ile yapılan görüşmeler geçen hafta tamamlandı; bu hafta da Norveç ile görüşmeler tamamlanacaktır. Gelecek yıl başında, yani 1 Ocak 1995'te Avusturya, Finlandiya, İsveç ile birlikte bu ülkenin de Avrupa Birliği'ne (AB) tam üyeliği gerçekleşmiş olacaktır. Özetle, AB büyüyor.

AB'nin bu büyümesinin nitelikleri, ülkemizi doğrudan ilgilendiriyor. Çünkü Türkiye'nin 1959'da başlayan ve 1995'te gümrük birliğine uzanan bir AB ilişkileri yumağı vardır.

★★★

Avrupa'nın genişlemesi bu kez kuzey yönünde olmaktadır. Birlik, kuzeyin varlıklı ülkelerini [illegible] nleri, oldukça açıktır. Av- [illegible] Maastricht' sürecinde en [illegible] rından biri, birliğin bütçe [illegible] asal yükünün üyeler ara- [illegible] cağıydı. Kuzeyin zengin- [illegible] rin finansman yükü azal- [illegible] alınmakta olan ülkelerin ik[illegible] ortak özelliği, ekonomik durumlarının, AB'nin öngördüğü *"birlik koşullarına"* tam anlamıyla uyum göstermesidir.

Yirminci yüzyılın sonunda AB'nin ekonomik ve parasal birliğinin sağlanması için üye ülkelerin her biri, belli ölçütleri karşılamak zorundadır. Bu ölçütler, enflasyon, döviz kuru, kamu açıkları ve faiz oranıdır.

Buna göre bir ülkenin enflasyon oranı AB'nin en iyi durumdaki üç ülkesinin ortalamasının yüzde 1.5 sınırı içinde kalmalıdır. Yıllık bütçe açığı katkılı yurtiçi üretimin yüzde 3'ü; toplam kamu borçlarının da bunun yüzde 60'ı dolayında olmalıdır. Faiz oranının enflasyon gibi en iyi üç ülke ortalamasının yüzde 2'lik sınırları içinde tutulmalıdır. Üye ülkenin parasının değişim değeri ya da döviz kurunun kararlı tutulması da bir zorunluluktur. Yeni üyeler bu koşulların çoğunu, yıllardır karşılıyorlar.

★★★

Avrupa ülkeleri kendi muradına eriyor. İyi de biz ne yapıyoruz?

Avrupa büyürken, biz küçülüyoruz. Daha doğrusu, kendi kendimizi küçültüyoruz. Tutucu, beceriksiz, öngörüsüz ve yetersiz siyasal yönetici ve kadroların elinde 60 milyon, yıllardır, tam anlamıyla çile çekiyor; tüm boyutlarıyla işkence görüyor.

Eziliyor ve aşağılanıyor. Ülkenin siyasal yapısı da, ekonomisi de durma noktasındadır. Hükümet, sorunlara çözüm değil, çözümsüzlük üretiyor; yeni sorunlar yaratıyor.

Demokratikleşme bayrağıyla yönetime gelen hükümet, 12 Eylül'ün anayasa, yasa ve kurumlarına yaslanarak ülkeyi yönetmek istiyor. Asıl çelişki bu noktadadır.

Demokratikleşme deyip de geçilemez; ülke, en temel sorunlarını sağlıklı bir ortamda tartışmaya açmaktan her gün biraz daha uzaklaştırılıyor. Kin ve düşmanlık tohumları ekiliyor. Böyle olunca da toplum sağlıksız titreşimler gösteriyor.

Ülkeyi yönetmek isteyen önderler siyasal yapının, süreçlerin ve işleyişin değiştirilmesi ve düzeltilmesi yönünde bir öncülüğü ve açılımı sergileyemiyor. Siyaset, bağnazlık ve tutuculuk çukurunda, ilkellik içinde, kendisi kısırlaştığı gibi tüm toplumsal değişim önermelerini de engelliyor. Kendi önünü kapatmakla kalmıyor, toplumsal açılımların, toplumun düşünsel gelişmelerinin de önünü tıkıyor. Türkiye, bu siyasal yapısıyla kendi beynine kurşun sıkan bir yaratığa dönüşüyor.

★★★

Türkiye'nin AB üyeliğinin gerektirdiği yukarıdaki ölçütlerin ya da koşulların yerine getirilmesi yönünde hiçbir çabasını, yıllardır göremezsiniz. Bu ölçütlerden hangisini alırsanız alın, Türkiye'nin göstergeleri, tek sözcükle, ürkütücüdür. Örneğin, aylık enflasyon oranı, Avrupa'nın yıllık enflasyon oranının iki katıdır.

AB ile gümrük birliği yapacak olan Türkiye; tarımı, sanayii ve hizmet sektörleriyle 1995'e nasıl mı hazırlanıyor?

Her geçen gün ağırlaşan sorunların altında ezilerek; tutuculuk, bağnazlık ve ilkellik içinde kavga ile ve her yönüyle küçülerek hazırlanıyor; daha doğrusu hazırlanmıyor.

Sonuç olarak Türkiye, demokrasi düzlüğüne çıkamıyor; ters yöne gidiyor ve kendi kendini küçültüyor.

Doğaldır, küçülerek büyüme olmuyor.

Küçüldükçe de, büyüyenlerin arasında yer alma olasılığı giderek azalıyor.

Bu oluşumda birilerinin çıkarı yok mu dersiniz?

Kadınlar, ekmek ve karanfil istiyor

8 mart

ANKARA (**Cumhuriyet Bürosu**) - **"Dünya Kadınlar Günü"** bugün kutlanıyor. Gün nedeniyle Ankara'da 24 dergi ve dernek 8 mart etkinlikleri için bir program düzenledi. DYP, **"Anıtkabir'de Kadın Başbakanımız ve Kadınlarımız"** yürüyüşü düzenliyor. Başbakan **Tansu Çiller**'in de katılacağı yürüyüş saat 08.30'da Anıtkabir'deki Aslanlı Yol'da başlayacak. Başbakan Çiller, gün nedeniyle, akşam da iftar yemeği verecek.

24 dergi ve derneğin bir araya gelmesiyle yapılacak etkinlikler, bugün saat 12.00'de Yüksel Caddesi'nde, **"Barış İçin Ankara Kadın Platformu"**nun bildirisinin okunmasıyla ve beyaz karanfillerle barış zinciri oluşturulmasıyla başlayacak. Kadın Tiyatrosu, gün içinde Yüksel Caddesi'nde bir gösteri sunacak.

Dünya Kadınlar Günü nedeniyle biraraya gelen Ankara kadın örgüt ve dergileri, yayımladıkları basın açıklamasında, Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri çerçevesinde dünyada yaşanan tüm savaşları ve sömürüyü kınama kararı aldıklarını bildirdiler. Yaptıkları açıklamada, toplumsal bir görev olması gerektiğini düşündükleri işleri, karın tokluğuna yaptıklarını belirten kadınlar, bütçeden savaşa aktarılan paraların da kendi ücretlerinden kesildiğini ileri sürdüler.

Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri çerçevesinde, bugün saat 10.00'da bir grup gönüllü kuruluş, Anıtkabir'e yürüyüş yapacaklar. Devlet Bakanı **Türkan Akyol**'un da katılacağı yürüyüş, Atatürk'ün huzurunda yapılacak saygı duruşu ve mozoleye çelenk koyma töreniyle sona erecek.

Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde düzenlenecek toplantı ise bugün saat 11.00'de başlayacak. Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Farabi Salonu'nda düzenlenecek toplantıya, Ankara Üniversitesi'nin bütün fakülte ve yüksekokullarında çalışan kadın öğretim üye ve elemanları katılacak. Tüm Belediye Emekçileri Sendikası Ankara Şubesi'nin düzenlediği program çerçevesinde, bugün saat 12.45'te Ankara Anakent Belediyesi Fen İşleri Daire Başkanlığı önünde bir şenlik düzenlenecek. **"Emeğin kurtuluşu kadınların kurtuluşu olacaktır"** diyen BEM-SEN'li kadınlar, **"Eşit işe, eşit ücret"** için mücadele edeceklerini söylediler.

Yeni Parti'nin Dünya Kadınlar Günü için düzenlediği etkinliklerse, saat 10.30'da Yeni Parti Genel Başkan Yardımcısı **Yurdusev Arığ'**ın yapacağı basın açıklamasıyla başlayacak. Saat 11.00'de düzenlenecek panelden sonra, Yeni Parti'nin kadın üyeleri Anıtkabir'i ziyaret edecekler.

Ankara Anakent Belediyesi de Altınpark'ta Ankara Kadın Şenliği düzenleyecek. Kent Orkestrası'nın konseriyle başlayacak olan şenliğe katılmak isteyenler için saat 11.30'da ilçe belediye başkanlık binalarının önünden araç kalkacak.

İzmir Kadın Platformu'nca düzenlenen ve çok sayıda kadın örgütüyle parti temsilcilerinin katıldığı dayanışma gününde de anakent, metropol ilçeler belediye başkan adayları ile muhtar, il genel ve belediye meclis üyesi adayları, İzmirli kadınlara tanıtıldı. İzmirli kadınlar, yerel seçimlerde kadın adaylar lehine oy kullanma kararı aldı.

Çeşitli sendikalar ve kitle örgütleri tarafından düzenlenen 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri sürüyor. Önceki gün **"Kadının Üretim Sürecindeki Sorunları"** konulu toplantı ile başlayan etkinliklerden sonuncusu bugün yapılacak. Bugün saat 12.00'de Taksim Meydanı'nda DİSK'in Sesi adlı yayın ve kokart dağıtımı yapılacak. Daha sonra Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde **"Kadın, Siyaset ve Toplumsal Katılım"** adlı panel yapılacak.

SBP'nin düzenlediği **"Kadın Şenliği"** de saat 14.00'te Balçova Ender Düğün Salonu'nda gerçekleştirilecek. Şenlik kapsamında oyun, slayt gösterisi, şiir, gitar ve bağlama dinletileri yapılacak.

Protokolü dışlayan 'Ak-deniz-kızı'

ÖZGEN ACAR *8 mart*

Melina Mercouri'nin yaşı 68 ile 71 arasında değişir...

30 yıl Atina Belediye Başkanlığı yapmış tutucu dede **Spiro**'nun Yunanca **"bal"** anlamına gelen **"Meli"**den esinlenerek kendisine taktığı adı taşır. **"Cıva"** anlamındaki **"Mercouri"** ise soyadını oluşturur. Bu durumda Melina Mercouri bal gibi bir dişi, cıva gibi politikacı, militan ve sanat insanıydı.

Kendisini uluslararası üne kavuşturan **"Pire Çocukları"** filmi İngilizceye **"Pazarları Asla"** diye çevrilmişti. Ne çare ki o asla dediği bir pazar günü öldü.

Melina'nın yaşamında Türkiye ile ilgili önemli günler vardır.

Bunların arasında hiç kuşkusuz Türk sinemasının ustalarından **Yılmaz Güney**'in Türkiye'den kaçırılmasında oynadığı rol, en başta gelir.

Güney, bayram tatili gerekçesiyle çıktığı cezaevinden sonra soluğu Antalya'nın Kaş ilçesinde ve ardından da karşıdaki Yunan Meis Adası'nda almıştı.

Güney'in kaçtığı 10 Ekim 1981 pazar günü, Melina'nın yaşamında oldukça önemli bir gündür. Çünkü o gün Yunanistan'da **Andreas Papandreu**'nun PASOK'u seçimi kazanmış ve kendisine Kültür Bakanlığı yolu açılmıştır.

Seçimden bir iki gün sonra Atina'nın ünlü ulusal resim müzesi **"Pinotek"**'te yapılan PASOK'un kutlama törenine ben de katılmıştım. Melina'yı tanımayanlar o geceki telaşını **"seçim zaferinin sarhoşluğuna"** yorumlamışlardı. Oysa Melina'nın

telaşının nedeni çok farklıydı.

Melina, Meis'ten Rodos Adası"na helikopterle getirttiği Güney çiftinn Atina'da o geceki törene yetişip yetişemeyeceğinin merak ve telaşı içindeydi.

Törenin sonuna doğru Güney, yanında eşi v esinema dünyasının sayılı yönetmenlerinden **Jules Dassin** olduğu halde Pinotek'in merdivenlerinde göründü. Melina'nın Yılmaz Güney'e doğru basamaklardan ikişer ikişer atlayarak nasıl koştuğunu bugün bile çok iyi anımsarım.

Bu coşkun kucaklaşmayı pek çok meslektaşım ile birlikte ben de görüntülemeye çalışıyordum. O an Melina'nın şu sözleri de kulağımdan çıkmayacak:

"Biz seçimi, sen de özgürlüğünü kazandın. Benim için bundan güzel bir doğum günü hediyesi olamazdı..."

Resmi kayıtlara göre 18 Ekim 1925'te doğan Melina Mercouri'nin gerçek doğum tarihinin 10 ekim olduğu söylenir. Nitekim, o gece tanık olduğum bu konuşma da bu gerçeği doğrulamaktadır.

Uzun boylu, doğal sarışın, yeşil gözlü, sigaranın kartlaştırdığı, derinden gelen seksi bir sese sahip olan Melina Mercouri hakkında New Yorklu bir eleştirmen, şu benzetmeyi yapmıştı:

"Melina, güneşin yıkadığı Ingrid Bergman'**ın görünüşüne,** Lauren Bacall'**ın çekiciliğine ve** Anna Magnani'**nin ihtirasına sahip bir kadın..."**

Melina, 1959'da İstanbul'da, eşinin yönetiminde çekilen **"Topkapı"** filminde başrolü oynamıştı.

Türk turizmi ve Türkiye'nin tanıtımı için şimdiye değin yapılmış en önemli filmdi. Denilebilir ki dünya turistlerinin gözleri ancak bu filmden sonra Türkiye'ye dönmüştür.

Anımsayacağınız gibi filmde **Peter Ustinov, Maximillien Schell** ve **Melina Mercouri,** Topkapı Sarayı'ndan, bu filmden sonra daha da ünlenen, zümrütlü hançeri çalmaya çalışırlar...

Ancak filmde ilginç bir sahne vardır... Soygun ile ilgili çalışmalardan fırsat buldukça İstanbul'u gezen kafadarlar İnönü Stadyumu'nda yağlı güreş karşılaşmalarına giderler. İri kıyım yağlı güreşçileri seyrederken, Melina'nın isteri krizi geçirip orgazma doğru yol aldığı, yakın plan çekim mimiklerinden anlaşılır.

Gerçekte filmin yönetmeni olan eşi Jules Dassin, bir başka Amerikalı yönetmen ve eşinin başından geçen olaylardan esinlenerek bu sahneyi filme koymuştur. Amerikalı film oyuncusu ve yönetmen **John Derek,** o zaman henüz sinemaya geçmemiş olan İsveçli eşi **Ursula Andress** ile Türkiye'ye gelmişlerdi. John Derek, ermeydanında güreşçilerin fotoğraflarını çekerken, seks kraliçesi eşi Ursula Andress de tribünlerde isteri krizine tutulmuştu. Dassin, bu sahne ile Andress'i **'ti'**ye almıştı...

Daha sonra yayımladığı **"yaşam öyküsü"**nde Melina, İstanbul günlerini şöyle anlatır:

"Bu film çekilirken duyduğum mutluluğu asla unutamayacağım. İstanbul'a âşık olmuştum. Orada bulunduğum zaman ik toplum arasındaki düşmanlığın ne kadar boş olduğunu gördüm. İstanbul'da Türklerle Rumların ne kadar güzel yaşadıklarına tanık oldum. (...) Siyasetin iki toplum arasındaki düşmanlığı yaşatmaya çalışmasına karşın bu insanlar arasındaki sevgi ve saygıyı gördüm."

Ancak Papandreu'nun izlediği **"Türk düşmanlığı"** politikası nedeniyle Kültür Bakanı Mercouri de kendisini ister istemez aynı çizgi içinde bulur. 1981-88 yılları arasında Melina bu çizgiden ayrılmaz.

"Davos Süreci" ile başlayan Atina-Ankara arasındaki yakınlaşmanın ilk somut adımı olarak Melina, Ankara'ya gelen ilk Yunan bakanı olur.

Bu arada zamanın Kültür Bakanı **Tınaz Titiz**'le yan yana otururken elini Türk bakanının bacakları üzerinde dolaştırması kimilerince yadırganırsa da çoğunluk Melina'nın **"protokolü dışlayan bir Akdeniz-kızı"** olduğu görüşündedir.

Tecavüzün en büyüğü Bosnalı kadınlara

GÜRHAN UÇKAN *9 mart*

STOCKHOLM - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle ve bu tarihten önce yayımlanmaması koşuluyla **Uluslararası Af Örgütü,** bir dosya yayımladı. **"Hükümetler, kadınların insan haklarını korumuyor"** başlıklı dosyada, Türkiye'den, Özgür Gündem gazetesinin, geçen yılın ağustos ayından beri kayıp muhabiri **Aysel Malkaç** da yer alıyor. Bu konuda Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** ile Başbakan **Tansu Çiller**'e gönderilmek üzere birer İngilizce mektup metni de dosyada bulunuyor.

Uluslararası Af Örgütü'nün, numarası ACT 77/02/94, yayın tarihi 8 Mart 1994 olan dosyası şöyle başlıyor:

"Dünyanın bütün kıtalarında kadınlar baskıya uğruyor. Bugün Uluslararası Kadınlar Günü'nde; Uluslararası Af Örgütü, kadınların insan hakları için uğraş verirlerken saldırıya uğramalarından, ırzlarına geçilmelerinden, 'kaybolmalarından' ve çatışmalar sırasında öldürülmelerinden ötürü dünya hükümetlerinden hesap soruyor. Kadınlar, hükümete karşı kişilerin yakını oldukları için de baskı görüyorlar."

Dosyada, Afganistan'daki kadınlardan eğitimli olanların, özellikle hedef alındığı belirtildikten sonra mülteci kadınların durumuna değiniliyor:

"1990'lı yıllarda dünyada, milyonlarca yeni mülteci oluştu. Ülkesinden kaçan yetişkinlerin çoğu kadın. Kadınların önemli bir bölümünün de yanında çocuk var. Mültecilerin, kendilerini cinsel tacizlere ve ırza tecavüze karşı korumak için güçleri ve olanakları son derece az."

Dosyada, kadınların en büyük ve ağır tecavüze Bosna-Hersek'te uğradıkları vurgulanıyor ve bazı hükümetlein, bu tü eylemleri resmen teşvik ettikleri de belirtiliyor. Dosya, Hindistan, Peru ve Djibouti'den örnekler verildikten sonra şu şekilde tamamlanıyor:

"Birleşmiş Milletler, 1994'ü 'Aile Yılı' ilan etti. Buna karşın, dünyanın dört bir yanında

hükümetler, kadınları ve yakınlarını güvenlik güçlerinin baskılarına karşı koruma görevini yerine getirmiyor. BM İnsan Hakları Komisyonu, yakında kadınlara karşı şiddet konusunda çalışmakla görevli bir gözcü tayin edecek. Bunun, simgesel bir jestten ibaret olmaması gerekir."

Uluslararası Af Örgütü'nün mektup bölümünde aşağıdaki ülkeler yer alıyor: Bosna-Hersek konusunda, Sırp ve Hırvat devlet başkanlarına mektup örneği;

İsrail işgalindeki topraklarda İsrailli bir keskin nişancı tarafından öldürülen **Najah Abu Dalal** konusunda, İsrail Başbakanı'na gönderilecek mektup;

Üç kadının gözaltında kaybolmasından ötürü Kuzey Kore Devlet Başkanı'na;

Suriye'de gözaltında kaybolan iki kadından ötürü **Hafız Esad**'a; kadın hakları savunucusu Togolu bir kadının 25 ocakta bir gösteri sırasında öldürülmesinden ötürü devlet başkanına mektup;

Özgür Gündem gazetesinin İstanbul'daki bürosundan 7 Ağustos 1993'te ayrılıp bir daha geri dönmeyen gazeteci Aysel Malkaç'ın akıbetini öğrenmek için Demirel ve Çiller'e gönderilecek mektup örneği. Bu mektupların içeriği şöyle:

"Sayın ekselans,

7 Ağustos 1993'ten beri kayıp durumda olan Özgür Gündem gazetesinin muhabiri Aysel Malkaç'ın durumunu derin olarak merak ettiğimizi bilmenizi istiyoruz. Görgü tanıklarının anlattığına göre kendisi, sivil giysili polisler tarafından götürüldü. Daha sonra, ayın 8'inde ve 9'unda gözaltında tutuldu. Ne var ki polis yetkilileri, götürülme olayını doğrulamıyorlar. Kendisinin güvenlik durumu konusunda ciddi kuşku duyuluyor.

Hiçbir gecikme olmadan, Aysel Malkaç'ın nerede olduğunun ve güvenlik durumunun araştırılmasını talep ediyoruz."

Sivereklilier, kendi ilini kendileri yaptı

CELAL BAŞLANGIÇ *12 mart*

SİVEREK - **"Vilayet olma savaşımları"**nın üzerinden iki askeri darbe geçiyor Sivereklilerin. 1960 Mayısı'nı, 980 Eylülü'nü görüyorlar. Bu arada, sesleri pek çıkmıyor.

Ancak 1987 seçimleri öncesi, yeniden depreşiyor Sivereklilerin il olma isteği.

İlçeye gelen ANAP'lı Devlet Bakanı **Hasan Celal Güzel**, Sivereklilere söz veriyor:

- Üç tane pırlanta gibi adayınız var. Bunları seçin, Siverek'i vilayet yapalım...

Güzel'in dediğini yapıyor Siverekliler. Ancak yine de il olamıyorlar. 1989 yerel seçimleri gelince, taktik değiştiriyorlar. Bu kez iktidara değil, muhalefete oy veriyorlar il olmak için ve SHP'li **Lami Odabaşı**'nı belediye başkanı seçiyorlar. Bir önceki seçimin tam tersi yönde oy kullanmaları da Siverek'in il olmasına yetmiyor.

19 Şubat 1991'de yeniden bir araya geliyor **"Siverek'i vilayet yapma heyeti"**. **Özal**, Diyarbakır'da. Heyet, Özal'ı ziyaret edip **"Vilayet olmak istiyoruz"** diyor. Özal'ın yanıtı olumlu:

- Vilayet sayısı yüze çıkacak. İlk listede Siverek yoktu. İkinci listeye aldık.

15 Mart 1991'de Siverekliler bu kez SHP lideri **Erdal İnönü**'den duyuyorlar il olabileceklerini

- İl olmayı hak etmiş bir yer...

Hatta, Siverek'in olması İçişleri Komisyonu'nda bile görüşülüyor. Komisyonun ANAP'lı başkanı **Galip Demirel** de söz veriyor Sivereklilere:

- Siverek, il olmaya layık. Bütün gücümüzle Siverek'in il olmasına çalışacağız...

İrfan gazetesi, 1959 yılından bu yana Siverek'in il olma çabasını yansıtıyor. 3 Mayıs 1991'de Özal geliyor Şanlıurfa'ya. Gazetenin manşetinde, yine Siverek'in il olması var:

"Özal, Şanlıurfa'da müjde verdi. Siverek vilayet olacak iller arasında."

Sivereklilerin keyfine diyecek yok. Gelen il yapma sözü veriyor, giden söz veriyor.

11 Ekim 1991 tarihli İrfan gazetesinin manşeti:

"Demirel Şanlıurfa'da söz verdi: Siverek 87. vilayet"

Demirel'in arkasından zamanın başbakanı **Mesut Yılmaz**'dan da söz alıyorlar 27 Temmuz 1991'de:

- İl için müracaat eden ilçeler içinde en uygunu ve şanslısı Siverek'tir.

Ancak, diğer başvuranlar oluyor da Siverek yine il olamıyor. Ama Siverekliler azimli. İl olma çabalarını sürdürüyorlar. 23 Aralık 1991'de **"Siverek'i vilayet yapma heyeti"**, bir kez daha çıkıyor Demirel'in karşısına. Demirel'in tavrı **"vilayetlik çanta-**

da keklik" gibisinden. Yüreklerine su serpiyor Sivereklilerin:

- Vilayetlik konusu için boşuna enerji tüketip buralara kadar geldiniz. Siverek vilayeti için söz verildi mi? Verildi. O zaman söz veren, sözünün eri olmalıdır. Aslında geç bile kalınmıştır.

Heyet aynı gün Demirel'in yanından çıkıp İnönü'nün yanına gidiyor. SHP lideri de umutlandırıyor Sivereklileri:

- Siverek, vilayet olmayı hak etmiştir. Siverek'in vilayet olması için gereken yapılacaktır.

31 Ocak 1992'de bir söz de Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman** veriyor.

- Vilayet olmanız için çok uygun koşullarınız var. Elimizden geleni yapacağız. Yakın tarihte hep birlikte Siverek'in vilayet oluşunu kutlayacağız.

Siverek'e il olma sözü veren verene. Saptanabilenlerin bir bölümü: 7 Şubat 1992. Devlet Bakanı **Necmettin Cevheri:**

- Bu, Siverek'in hakkıdır. Hatta Siverek'i il yapmakla da kalmayacağız...

Bu söz üzerine herhalde Siverekliler **"İl olmayı atladık, galiba eyalet oluyoruz"** diye sevinmişlerdir.

2 2 Haziran 1992. Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman:**

- Meclis tatile girmeden, Siverek il olacaktır.

31 Mart 1993. Kültür Bakanı **Fikri Sağlar:**

- Önümüzdeki dönemde bu hükümet Siverek'i il yapacaktır.

6 Haziran 1993. **Süleyman Demirel** ve Erdal İnönü:

- Siverek il olacaktır.

İşin ucu öylesine kaçmış ki, Siverek'in il olacağını söyleyenler arasında politikacı olmayanlar da yer alıyor. 2 Eylül 1993'te Siverek'e gelen Emniyet Genel Müdürü **Mehmet Ağar** da değiniyor il meselesine:

- Milletvekiliniz Edip Bucak'la sık sık güvenlik sorunlarını görüşüyorum. Bu dönemde tahakkuk edecek bir meseledir.

15 Ekim 1993. Bayındırlık Bakanı **Onur Kumbaracıbaşı:**

- Siverek zaten il. Bunu onaylamak gerekir. Umuyorum hükümet, Siverek'in vilayetlik hakkını kısa sürede verecektir.

31 Aralık 1993. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel:

- Siverek il yapılacaktır.

Aynı gün, Devlet Bakanı **Necmettin Cevheri**, bir kez daha söz veriyor Sivereklilere:

- 1994'ün başında Siverek il olur.

"Siverek'i Vilayet Yapma ve Kalkındırma Derneği"nin dosyası, son olarak bu sözle bitiyor. Ancak dosyanın en sonuna bir **"not"** eklemişler Siverekliler:

- Vaatler devam etmektedir.

Bunca çabaya, verilen yüzlerce söze karşın bir türlü il olamamış Siverek. Üç cumhurbaşkanının, üç başbakanın, iki devlet bakanı ve başbakan yardımcısının, bir devlet bakanı ve hükümet sözcüsünün, üç partinin genel başkanının ve altı bakanın gücü yetmemiş Siverek'i il yapmaya. Bakmışlar olacak gibi değil, kendi göbeklerini kendileri kesmiş Siverekliler. Asmışlar ilçenin girişine **"Siverek iline hoşgeldiniz"** tabelasını. Belki söz veren politikacılar gelip geçerken görür de utanırlar diye. Ya da 27 Mart yerel seçimleri için politikacılar bu tabelayı görünce yanılıp da **"işte verdiğimiz sözü tuttuk. Siverek'i sonunda il yaptık"** derler de biraz güleriz diye...

Turizmin bu yılki umudu Uzakdoğu ülkeleri

BÜLENT ECEVİT *13 mart*

ANTALYA - Turizmde 1994 sezonunu, Doğu Avrupa ve Uzakdoğu ülkeleri turistleri kurtaracak. Almanya'da devam eden Berlin ITB Turizm Fuarı'nda Batı Avrupalı turistlerin terörü bahane ederek Türkiye'ye gelmek istemedikleri ortaya çıktı.

Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) Bölgesel Yürütme Kurulu açıklamasında, bu sezon Batı Avrupa'dan beklenen turist bağlantısının gerçekleşmediği, geçen yıla oranla yüzde 40 daha az bağlantının yapıldığı belirtildi. Türkiye'deki terör olayları ve insan hakları ihlallerini gerekçe gösterenlerin yanı sıra fiyatların sezona doğru düşeceği varsayımıyla da rezervasyon yaptırmayanların olduğu, Berlin'deki ITB fuarında gözlendi. 1995 yılı için bağlantıların gerçekleştiği Berlin fuarında Türkiye için 1994 yılı verileri, umutları suya düşürdü. TÜRSAB, bağlantıların Uzakdoğu, Doğu Avrupa ve İsrail'e kaydığını, ayrıca Rusya'dan ve Japonya'dan yapılan bağlantıların Türk turizmini kurtaracağını vurguladı.

Profesyonel Otel Yöneticileri Derneği Yönetim Kurulu üyesi **Avni Aker,** ilk izlenimlerin olumlu olmadığını söyledi. Aker, özellikle Körfez Savaşı sırasında Türkiye'deki tesislerin boş kalmamak için hemen fiyat düşürmesinin sonuçlarının bugün iç açıcı olmaktan çıktığını anımsattı. Aker'e göre Türkiye kısa süre içinde fiyat dalgalanmaları nedeniyle imajını kaybetti. PKK terörü nedeniyle de Batı Avrupalı turistlerin Türkiye'ye gelmekten korktuklarını vurgulayan Avni Aker, **"Yapılan araştırmalara göre turistler, gittiği ülkelerde siyasi istikrarı, ekonomik durumu çok yakından takip ediyorlar. Bu konularda tereddütlü olduğu zaman gelmek istemiyor. Burada korkusu halkın yabancıya karşı olan tutumunun değişebileceği yönünde oluyor"** diye konuştu.

3 yıldır Türkiye'ye Rus turist getiren Kalinka Turizm Yönetim Kurulu Başkanı **Yılmaz Dikbaş**, 1994 sezonu için ilk kafilenin nisan ayı sonunda geleceğini söyledi.

Dikbaş, Rus halkının tatil yapma alışkanlığının bulunduğunu, bu nedenle Ruslarla turizm ilişkisinin çok daha rahat sağlandığını belirtti. 1990 yılında ilk kez kendisinin Moskova'da bir turizm bürosu açtığını belirten Yılmaz Dikbaş, bugüne kadar 3 bin Rus turisti Antalya'ya getirdiğini anımsattı ve şöyle konuştu:

"Bu yıl ilk kez Moskova'da 23-26 mart tarihleri arasında 1. Moskova Uluslararası Turizm Fuarı yapılıyor. ABD, Fransa, İngiltere, İspanya, İtalya, Kıbrıs Rum Kesimi, Arap Emirlikleri ve Mısır gibi ülkeler de stant açtılar. Ayrıca İspanya, İtalya ve Fransa gibi ülkeler de turizm bürolarını kurdular.

Ancak ilk çalışmaya başlayan Türkiye olduğu için ilgi var. Özellikle Antalya'ya bu yıl her hafta 300 Rus turist gelecek."

Moskova'daki turizm fuarının dünya turizmine yeni bir hareket getireceğini vurgulayan Yılmaz Dikbaş, Türkiye'nin bu pazarı kaçırmaması gerektiğini söyledi. TÜRSAB'da, Turizm Bakanlığı'nın fuara katılmasını Türk turizmi açısından olumlu bulduklarını belirtti.

Boğaz'da yine tanker faciası: 9 ölü

14 mart

İstanbul dün gece büyük bir facia daha yaşadı. Rumelikavağı ile Anadolukavağı arasında saat 22.20 sıralarında Kıbrıs Rum bandralı petrol tankeri ile bir yük şilebinin çarpışması sonucu ilk belirlemelere göre gemi mürettebatından 9 kişi öldü, çok sayıda kişi de yaralandı. Ölü ve yaralı sayısının artmasından endişe ediliyor. Çarpışma sonucu Rumelikavağı açıklarında karaya oturan 98 bin 600 grosstonluk tankerin 50 bin 567 ton ham petrol taşıdığı saptandı. İkiye bölünen Yunan bandıralı kuru yük gemisi de alevler içinde sürüklenerek Anadolukavağı açıklarında karaya oturdu. Kazanın olduğu her iki yakada bulunan benzin depoları büyük tehlike yaratırken, itfaiye grupları karadan denize köpük sıktı. Kurtarma ve söndürme çalışmaları sabaha kadar sürerken, Anadolukavağı'nda tüm evler güvenlik nedeniyle boşaltıldı.

Deniz Polisi ise askeriyeye ait söndürme gemileri **"Söndüren 1 ve 2"** ile itfaiyeye ait **'Alemdar'** adlı yangın söndürme gemisi de denizden gemilere müdahale ettiler. Gemi mürettebatına ait yaralılar ve denize dökülen cesetler çevreden yetişen motor ve sandallar tarafından toplandı. Ancak alevler yüzünden çoğu personel mahsur kaldıkları gemilerden kurtarılamadı.

İstanbul bayrama büyük bir faciayla girdi. Dün gece saat 22.20 sıralarında İstanbul Boğazı Karadeniz girişinde Anadolu Kavağı ile Rumeli kavağı arasında büyük bir patlama oldu. Semt sakinleri saat 22.15 sıralarında bir geminin uzun uzun düdük çaldığını ardından da gökyüzünü büyük dumanlar ile alevler kapladığını belirttiler. Patlamanın hemen ardından Kuzey Deniz Saha Komutanlığı'na bağlı Sahil Güvenlik botları olay yerine ulaştı. Yapılan ilk incelemede Kıbrak Rum kesimi bandralı olduğu öğrenilen bir tanker ile bir yük şilebinin çarpıştığı öğrenildi. Çevrede bulunan vatandaşların da ihbarı sonucu ilk olarak karadan İstinye ve Sarıyer itfaiye grupları olay yerine gittiler. Bu sırada tankerle çarpışan yük şilebinin ikiye bölünüp yanarak Anadolukavağı'na doğru sürüklendiği görüldü. Daha büyük olan **Nadya** adlı petrol tankeri ise Rumeli Kavağı'ndaki askeriyeye ait komutanlık binası ile benzin depolarının bulunduğu sahile doğru sürüklendi.

Çarpışmadan yaklaşık 15 dakika sonra Söndüren 1 ve 2 gemileri ile itfaiyeye ait Alemdar gemisi hızla olay yerine sevkedildiler.

Patlamanın hemen ardından çevrede bulunan vatandaşlar kendilerine ait motor ve sandallarla kaza yerinin yakınına ulaşmaya çalıştılar. Ancak denizin üzerine yayılan petrolün alev alması sonucu gemilerde mahsur kalan ve alevlerin arasına düşen gemicilere ulaşmak mümkün olamadı. Anadolu Kavağı'na doğru sürüklenen ve çarpışmanın etkisiyle ikiye bölündüğü belirtilen yük şilebinin personeli de denize atlamaya ve filikalara binmeye başladı. Vatandaşlar, kısa süre içinde alevler içinde kalan yük şilebinden çoğu insanın yanarak denize atladığını bir kısmının ise filikalara ulaşmak isterken alevlerin içinde kaybolduklarını söylediler. İkisi de Kıbrıs Rum Kesimi bandralı olduğu öğrenilen gemilerden petrol tankeri yanarak Rumelikavağı açıklarında karaya oturdu. Bu geminin personelinin büyük bölümü ise daha patlama olduğu anda denize döküldüler. Vatandaşlar tarafından denizden toplanan ceset ve yaralılar sahildeki araç ve ambulanslarla Sarıyer, İstinye ve Beykoz Devlet hastaneleri'nde tedaviye alındılar. Bu arada bazı yaralılar da olay yerinin yakınında bulunan İstanbul Boğaz Komutanlığı revirinde tedaviye alındılar.

Söndüren 1 ve 2 gemileri ile itfaiyeye ait Alem-

dar söndürme gemisinin olay yerine ulaşmasının ardından gemilerdeki yangın da kontrol altına alındı. Ancak ilk belirlemelere göre denize yayılan petrolün yanması sonucu güçlükle sürdürülen kurtarma çalışmalarından sonra gemi personelinden 5 kişinin öldüğü 20'den fazla gemicinin de yaralandığı belirtildi.

Bu arada gerek Anadolu kavağı gerekse Rumelikavağı'nda bulunan büyük çoğunluğu askeriyeye ait mühimmat depoları ile benzin depolarına alevlerin ulaşmaması ve sıcaklığın etkili olmaması için gemilerle kara arasına köpük sıkıldı. Olay yerine İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu ile diğer yetkililer de gittiler. Çevre Bakanlığı Çevre Koruma Genel Müdürü **Merih Akalın** denizin üzerine yayılan petrolün verdiği zararın ilk anda belirlenemeyeceğini ancak tankerlerde patlayıcı ya da yanıcı madde bulunmamasının büyük şans olduğunu söyledi.

Ekonomide bu duruma nasıl gelindi?

ALEV COŞKUN *16 mart*

Türkiye ekonomisinde son bir aydır çanlar acı acı çalmaya başladı. Saadet zinciri kopmuş gibi görünüyor. 24 Ocak 1980'de başlaması nedeniyle **"24 Ocak Ekonomik Kararları"** adı verilen ekonomi - politikasının bir anlamda çöküşü olarak kabul edilen bu ekonomik kargaşanın sebepleri nelerdir?

Ekonomi politikalarının başarıları bazı ciddi ekonomik göstergelerle ölçülür. Bu göstergelere bakarak bir ekonominin makro düzeyde sağlıklı olup olmadığını anlayabiliriz. Bu göstergeler şöyle özetlenebilir:

- Gelir dağılımındaki durum nedir?
- Ekonomide büyüme hızı, fiyat artış hızı nasıl seyretmektedir?
- İşsizlik oranı ne ölçüdedir? Enflasyon nasıl bir eğri çizmektedir?
- Dış ticaret dengesi ne durumdadır? İhracatın, ithalatı karşılama oranı nasıldır? Açık ne orandadır?
- Kamu borçları ne düzeydedir? Kamu kesiminin borçlanma gereksinmesinde artış var mıdır? Dış ve iç borçlar portföyü nasıl bir seyir izlemektedir?

İşte bu göstergelere baktığımızda Türkiye'nin ekonomide sıkıntılı bir döneme girdiği gözlenmektedir. Şimdi yukarıda özetlenen göstergeleri kısaca irdeleyelim:

1- Enflasyon Özal'dan beri yüzde onlara düşürülecekti. Yüzde yetmişlerin üzerine çıktı. Dizginlenmeyen kronik bir hale geldi. Bu gidişle üç rakamlı bir düzeye ulaşılabilir.

2- Kamu maliyesinin gereksinimi olan parayı temin etmek için özendirici nitelikli yüksek faizli kamu kâğıtları (Devlet bonosu vs. gibi) çıkarmak, kamu maliyesi için zaman zaman başvurulması gereken doğal bir ekonomik tedbirdir. Ancak bu olgu geçici bir tedbir olmaktan çıktı, devamlı bir politika biçimine dönüştü. Bu kâğıtlardan elde edilen kazançlardan ufak bir oranda vergi alınmak istenmesi ters bir etki yarattı. Sıcak para dövize kaymaya başladı. Bu durum, şubat ortasında patlayan döviz talebinin, dolayısıyla döviz fiyatlarının artışında etkili oldu. Hükümet bu kamu kâğıtlarından alacağı vergiden hemen vazgeçti. Kamu maliyesinin bir yandan piyasadan likidi çekmek, öte yandan da iç borçlarını ödemek için kamu kâğıtları ihraç etme tedbiri, artık vazgeçilmez bir ekonomi aracı biçimine dönüştü.

3- Plan hedeflerinin gereği olan yüzde 7'lik kalkınma hedefi tutturulmamaya başladı.

4- Dış ticaret dengesi Türkiye için çok önemlidir. Çünkü Türkiye döviz kazançlarını, petrol ülkeleri gibi doğal kaynaklardan sağlayamıyor. Tersine çok duyarlı ve zor olan ihracattan, turizmden ve dışarda çalışan vatandaşlarımızın gönderdikleri tasarruflardan sağlıyor. Bu döviz girdilerini olur olmaz, savurganca kullandığımız için dış ticaret dengemiz açıklar veriyor. Son yıllarda ihracat ithalat dengesi açığı giderek büyümeye başladı.

1980'lerde ekonomimiz dış ticarette 3 milyar dolar civarında açık veriyordu. İthalatımız, ihracatımızdan 3 milyar dolar fazla olarak seyrediyordu. Ama, bu açık 1992 yılında 8 milyar, 1993 yılllarında 14 milyar düzeyine ulaştı. Bu ekonomi için olumsuz bir rekordur. Bu durum döviz dengelerini zorladı. Makro ekonomik dengeleri çok olumsuz bir biçimde etkiledi.

5- Türkiye son on yıldır giderek artan ölçüde dış borcu yükselen nadir ülkelerden birisidir. Dış borçlarımız giderek şişiyor.

1980'de toplam dış borcumuz 13 milyar dolar civarında idi. On yılda dış borçlar dört, hatta beş misli artarak 65 milyar dolara yükselmiş bulunuyor. Bu da ekonomimiz için başka bir olumsuz rekordur. Dış borçları önlemek için yeni bir borç bulmak zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Dış borçlarda da kısır döngüye girilmiştir.

6- Rakamlar, ülkede reel tasarruf eğiliminin azaldığını gösteriyor. Yüksek seyreden enflasyon, gelir dağılımındaki uçurumlara varan adaletsizlik tasarruf eğilimini olumsuz yönde etkiliyor. Tasarruf eğilimi cari fiyatlarla yüzde 19.5, sabit fiyatlarla yüzde 15.5 oranında gerilemiş olarak görünüyor. Döviz tevdiat hesaplarında toplanan tasarruflar, Türk Lirası mevduat hesaplarının iki katına çıktı. Reel olarak Türk Lirası'ndan kaçış başladı.

7- Yukarıda kamu kesiminin borçlanma politikasından söz ettik. Kamu kesiminin borçlanmasının, ulusal gelirlere oranlanmasına, kamu kesiminin borçlanma gereği denilir (KKBG). Bu gereksinme ulusal gelirin yüzde 17'sine yükselmiştir. Bu da olumsuz bir rekordur.

Çünkü 1980'lerde kamu kesiminin borçlanma gereği, ulusal gelirin yüzde 4'ü düzeyinde seyrediyordu. Bunun sonucu, iç borçlanma korkutucu boyutlara ulaşmıştır. İç borç stoku 350 trilyon/TL'ye çıkmıştır. Ulusal bütçenin yüzde 30'u faiz ödemelerine gitmektedir.

8- Yatırımlar da bu kötü ekonomik gidişten doğal olarak nasibini alıyor. Bu da çok kötü oluyor. Çünkü yatırımlar geriliyor. Yatırımların ulusal gelire oranı düşüyor, sektörel dağılımı da bozuluyor.

Yatırımlar özellikle konut ve hizmet sektörüne kaymıştır. Türkiye için daha önemli sektörler olan imalat sanayiine, enerji ve tarım sektörüne kayması tercih edilirdi.

9- Tüm bu göstergelerin sonucunda, işsizlik oranları giderek yükselen bir eğri çiziyor. İşsizlik oranının kentlerde ve özellikle eğitimli gençlerle yüzde 30'lara, ülke genelinde ise yüzde 16'lara çıktığı gözlenmektedir.

Tüm bunların doğal sonucu olarak gelir dağılımındaki adaletsizlik korkunç boyutlara varmıştır.

10- Bütçedeki açıkları "KİT'leri satarak kapatmak" biçiminde özetlenebilecek olan KİT politikası nedeniyle KİT'ler olumsuz etkilendiler, verimliliklerini kaybettiler.

Her gün, her vesile ile KİT'lere, Başbakan'dan bakanlara; özel sektör temsilcilerine kadar herkes tarafından yapılan hücumlar nedeniyle KİT'ler moral yitikliğine, çöküntüye uğradılar. Daha önceleri üretim yaparak artık değer yaratan bu kuruluşlar, ekonomiye ağırlık veren, zarar eden kuruluşlar haline geldiler.

İleri sanayi ülkelerinde ABD, Fransa, İtalya ve Almanya, anahtar sektörlerdeki KİT'leri reorganize ederek verimliliğe kavuşturup ekonomiye artık-değer kazandırılırken, bizde KİT'lere saldırmak dayanılmaz, zevkli bir adet haline getirildi.

11- Dışarıdan borçlanılarak alınan dövizler cari harcamalar, borç ödemeleri için kullanılıyor. Oysa ki, bu dövizlerle katma değer yaratan, üretim yapan yatırımlara öncelik verilmesi gerekirdi. Devletin üretim yapan yatırımları durdu. Özel sektörde kimileri daha cazip hale geldiği için fonlarını finansal-rant sektörüne kaydırdı; kimileri de fon yaratamayacak duruma geldiği için yatırımlardan vazgeçtiler.

Bu duruma kuşkusuz çok kısa sürede (örneğin Çiller'in Başbakanlığı süresinde) ne bir yılda ne iki, ne beş yılda gelindi. Bu duruma 24 Ocak'ta başlayan bir ekonomi politikasının sonucunda adım adım gelinmiştir. Üretimden uzak, köşe dönmenin baş tacı edildiği finansal rant ve faize dayalı bir ekonomi politikasının sonucudur bu durum.

Artık ciddi tedbirler almak zamanı gelmiş değil, hatta geçmiştir. Türkiye çok acil olarak ayakları yere basan, bir ekonomik istikrar paketi uygulamak zorundadır.

Naziler yine iki Türk'ü yaktı

DİLEK ZAPTÇIOĞLU *17 mart*

BERLİN - Almanya'nın güneyindeki Stuttgart'ta önceki gece çıkan bir yangında yedi kişi hayatını kaybetti. Tanınmayacak hale gelen cesetlerden ikisinin, binada ikamet eden Say ailesinden 27 yaşındaki **Nebahat Say** ile 4 yaşındaki kızı **Aylin Gül Say**'a ait olduğu tahmin ediliyor.

Yangında **Mehmet Karagöz** adlı bir Türk vatandaşının yaralandığı ise kesinlik kazandı. Stuttgart polisi, yangının kundaklamadan ileri gelebileceğini ve aşırı sağcılar tarafından çıkarılmış olabileceğini bildirdi.

Yangın nedeni hakkında bugün kesin bir açıklama bekleniyor. Eğer yangının Neonazilerin kundaklama eyleminden çıktığı saptanırsa, bu, Almaya'da Mölln ve Solingen'den sonra Türklerin kurban gittiği üçüncü olay olacak.

Stuttgart Başkonsolosluğu'ndan Konsolos **Hakan Akbulut**'tan aldığımız bilgiye göre binada bir Türk aile ile Mehmet Karagöz adlı bir Türk vatandaşı oturuyordu. Dün cesetlerin kimlik belirlmeme çalışmaları sürdüğünden, henüz kesin bir bilgi edinilemedi.

Polis, ikamet ilmühaberlerinden yola çıkarak cesetlerden ikisinin Say ailesinden 27 yaşındaki Nebahat Say ile 4 yaşındaki kızı Aylin Gül Say olduğunu tahmin ediyor.

Anne Nebahat Say, 8 aylık hamileydi. Mehmet Karagöz adlı vatandaşımız ise hastanede tedaviye alındı.

Stuttgart kent merkezinde Geiss Sokağı'ndaki yangın, önceki gece saat 3.30'a doğru, sokakta devriye gezen polis otomobilindeki memurlar tarafından fark edildi.

Binada çoğu yabancı olmak üzere yetmişi aşkın kişinin barındığı bildiriliyor. İtfaiye çok kısa sürede yangın yerine geldiğinde bina, alt kattan başlayarak alevler içinde kalmıştı.

Polisin açıklamasına göre itfaiye, binadakileri kurtarma çalışmalarına başladığında ev sakinlerinden 20-30 kişi çatıya çıkmış bekliyordu. Görgü tanıkları **"hayatlarında böyle bir cehennem yaşamadıklarını"** bildiriyor.

Binadan atlayanlardan bir kadın, itfaiyenin kurtarma bezine isabet edemediği için feci şekilde can verdi. Binaya giren itfaiyeciler altı kişinin cesedini çıkarttılar. Bunlar, iki Türkün yanı sıra 24 yaşındaki Alman bir kadınla 2 yaşındaki kızı, 55 ve 60 yaşlarında Hırvat bir karı-kocaydı.

Pencereden atlayıp ölen kadının kimliği dün hâlâ belirlenememişti. Yaralıların ise bir Türkün yanı sıra Pakistanlı, eski Yugoslav ve İtalyanlardan oluştuğu açıklandı.

Stuttgart Savcılığı, olayın aydınlatılması için Kriminal Polis Dairesi'ni görevlendirdi. Emniyet müdürlüğünde kurulan 50 kişilik özel bir komisyon, yangın nedenini ve eğer kundaklama varsa, faillerini saptamaya çalışacak.

TC Bonn Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada, büyükelçiliğin ve Stuttgart Başkonsolosluğu'nun yangın olayını büyük hassasiyetle izlediği belirtilerek, Stuttgart Başkonolosluğu yetkililerinin olay yerinde incelemelerde bulunduğu açıklandı.

Stuttgart'tan Konsolos Hakan Akbulut, Cumhuriyet'e verdiği demeçte, **"Olayla yakından ilgilendiklerini, polisle daimi temas halinde bulunduklarını ve yaralı vatandaşı hastanede ziyaret edeceklerini"** söyledi.

Say ailesinin erkek ferdi, konsoloslukla temas kurmadığı ve nerede olduğu tam belirlenemediği için ölenlerin gerçekten Nebahat Say ve kızı olup olmadığı akşam saatlerine kadar kesinlik kazanamamıştı. Olay hakkında ayrıntılı bilginin bugün verilmesi bekleniyor.

RP'den, Refahlı başkana yolsuzluk savı

ZAFER AKNAR *18 mart*

Refah Partisi, Bahçelievler'in Refah Partili Belediye Başkanı **Muzaffer Doğan'ın** yolsuzluk yaptığını öne sürdü. Refah Partisi Bahçelievler İlçe İcra Komitesi, Genel Merkez'e verilmek üzere hazırladığı raporda; Başkan Doğan'ın, otomobil ve bağış karşılığı, imar planına aykırı inşaat izni verdiği... hazine arazilerini imara açtığı... kaçak yapılaşmaya izin verdiği, belgelerle anlatıldı.

Refah Partisi Genel Merkezi'ne gönderilen **"Muzaffer Doğan Dosyası"**nda, şaşırtıcı bilgiler bulunuyor.

Raporda ayrıca Muzaffer Doğan'ın Milli Gençlik Vakfı'nın önerdiği isimleri işe almadığı ve iş yaptırdığı RP'li müteahhitlerin parasını ödemediği şikâyetleri de yer aldı. İcra Komitesi'nin hazırladığı raporda **"Mustafa Köksal'ın Açıklamaları"** başlığıyla yazılan bölüm şöyle:

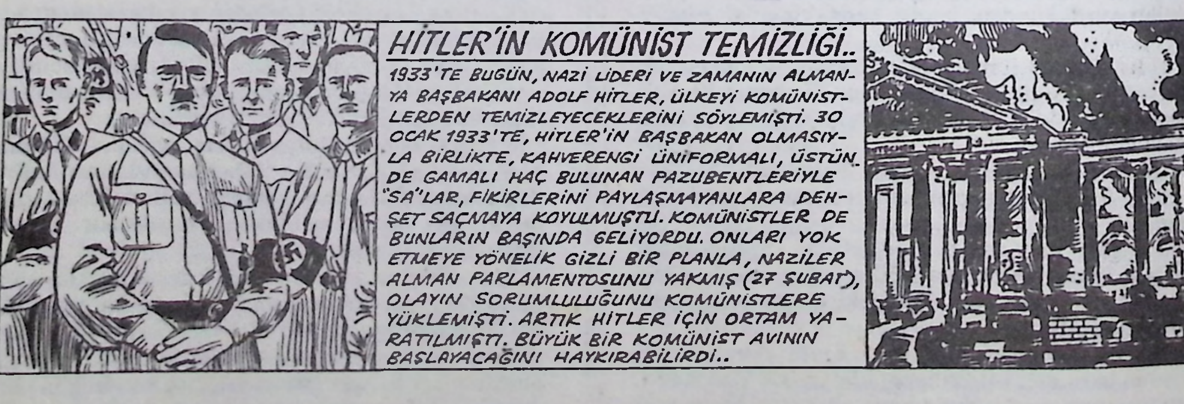
"Daha önce genel merkezimizde de görev almış bu arkadaşımız teşkilatımızın herhangi bir dahli söz konusu olmadan belediyemizden çeşitli işler almıştır. Birtakım mal alışları bu kişiden yapıldığı gibi başkanlık binasının iki katlı ilave inşaatının ihalesi Mustafa Köksal'a verilmiştir. Başkan ile iyi giden ilişkileri bir anda bozulunca, tarafımızdan konu araştırılmış, ortaya çirkin bir tablo çıkmıştır. Anılan arkadaşın ifadesine göre başkan kendisinden Ataköy ve Yeşilköy taraflarından bir daire almasını istemiş ve Mustafa Köksal bu isteğe karşı çıkmıştır... Başkan bu olaydan önce Mustafa Köksal'dan kendi şahsına 5 adet çek almıştır. Çeklerin muhtevası ve miktarı ile ilgili bilgileri Köksal istendiği an verecektir... Ayrıca Başkan tarafından Mustafa Köksal'a Ataköy 7. kısımda 3 oda 1 salon daire kiralattırılmış ve döşettirilmiştir. Bu dairenin neden kiralattırıldığı halen merak konusudur..."

Okudukça ilginçleşen ve hemen hemen yapılan tüm işlerde bir usulsüzlük olduğu belirtilen raporda, **"Güvener Holding Olayı"** başlığıyla yer alan bölümde ise şu savlar yer alıyor:

"Bahçelievler Haznedar 70 pafta 222 ada 9, 14, 18 parsel sayılı yerlerde 60 dönümlük bir arazi vardır. Bu yer, 8.4.1988 tarihinde Londra asfaltıydı ve çevresi nazım imar planında kısmen park ve yeşil saha kısmen de açık spor alanında kalmaktadır. Planın 1/5000'lik düzenlenmesi de bu şekildedir. Vakta ki 1990 yılında işi arsa ve arazi spekülatörlüğü olan ve Halil Güvener adlı kişiye ait Güven Holding, bu araziyi planda yeşil alan gözükmesi avantajını koz olarak kullanarak eski sahiplerinden ucuz bir fiyata satın almıştır. Yeşil alan ve imara kapalı olduğunu bile bile nerdeyse bedava aldıkları araziden dolayı, güya mağdur olmuşlar görüntüsü vererek Başkan Muzaffer Doğan'a başvurmuşlardır... Sonraki gelişmeler daha enteresandır. Başkan, Güvener Holding'e ait bu arazinin imara açılmasını istemiştir. Bu konuda imar müdürlüğüne derkenar notu ile talimatı dahi mevcuttur (ilgili evrak ilişiktedir). Daha sonra konu meclis gündemine alınmış, ancak meclis öneriyi reddetmiştir. Başkan Doğan işin peşini bırakmamış, bu defa grup üzerine baskı kurmuştur. Bu da yetmeyince Güvener Holding'in patronu ve yetkililerini grup toplantısına çağırarak gruba brifing verdirmiştir... Gruptaki birifingde durumun vehameti iyice ortaya çıkmış ve konuyla ilgili kesin tavır alınmıştır."

Raporun "Mermerler AŞ" başlığıyla yer alan bölümünde Belediye Başkanı Muzaffer Doğan'ın makam arabasını da kaçak yapılaşmayı gözardı ederek aldığı belirtilmiş. Raporun bu bölümü şöyle:

"Bir Mazda otomobilinin Bahçelievler Belediyesi'ne hibe edilmesi karşılığında ve 600 milyon liralık bağış karşılığında Mermer A.Ş.'ye göz yumularak 250 metrekare inşaat iznine rağmen 2500 metrekare inşaat yapılması gözardı edilmiştir. Daha sonra alınan Mazda araba Bağdatlılar Otomotiv A.Ş.'ye verilerek yerine Renault 21 marka otomobil alınmıştır. (Kamu kuruluşlarında ithal makam arabası kullanmak yasaktır). Bu Renault 21 halen makam arabası olarak kullanılmaktadır."

AIDS'li hastaya indirimli ilaç

FUAT KOZLUKLU *19 mart*

NEW YORK - Ne olursa olsun iyileştirmeyen ve vücudun bağışıklık sistemini HIV virüsüne karşı ne denli savunabildiği tartışılan AIDS ilaçları da kapitalist piyasa gerçekleri arasındaki yerini aldı. New York'ta Üçüncü Cadde'de bir eczane, AIDS hastalığının virüsü HIV'nin bir süre için pasifleşmesine yol açtığı bildirilen AZT ve benzer ilaçları **"yüzde 10 indirimle"** satmaya başladı.

Eczane sahipleri, caddeden geçen herkesin dikkatini çeken büyükçe duyuruda, dileyen hastaların evine ücretsiz servis yapılacağını da ilan ettiler. **"Özel yüzde 10 indirimden"** AIDS'lilerin yanı sıra hastane çalışanları ve yaşlılar da yararlandırılıyor.

Ancak gerçek hedef kitle ise kimilerine göre çağın, kimilerine göre ise insanlık tarihinin **"vebası"** olarak tanımlanan AIDS'in pençesine düşüp biraz daha fazla direnebilme mücadelesi verenler.

2 milyon dolayında AIDS'linin yaşadığı tahmin edilen ABD'de, korkunç hastalığa yakalanmış 60 bin kadar kişinin yaşadığı New York'ta, son aylarda rekabete girip fiyat kıran eczane sayısında bir hayli artış olduğu kaydediliyor.

İndirim oranını yüzde 15'in üstüne çıkartmayan eczaneler, AIDS için bugüne kadar üretilmiş en etkili ilaç AZT, DDI ve DDC'nin pazar payını kendilerine çekebilmek amacıyla çeşitli kampanyalar da düzenliyorlar.

New York başta olmak üzere, Washington, Şikago, Boston, San Francisco gibi bölgelerde, hastaların büyük bölümü, günlük yaşamın içinde yalnızlığa itilmiş, işsiz ve aç yaşama mücadelesi içinde. Geçici işler bulabilen ve birlikte yaşayan AIDS'liler, bir anlamda birbirlerine destek veriyor. İyi durumda olan, kötü olana yardım ediyor.

Birçok ev sahibi, AIDS'li olduğunu öğrendikleri kişilere kapılarını açmıyor. AIDS'liler ve bu hastalıktan yaşamını yitirenlerin ailelerince kurulan dayanışma örgütleri, kar amacı gözetmeden fabrika çıkışı fiyattan ilaç satıyor.

AIDS'in yayılmasını önleme çalışmaları arttırılmasına karşın, ABD'de her yıl 40 bin yeni HIV vakasının ortaya çıktığı belirtiliyor.

Kapitalizm önce çocukları vurdu

HAKAN AKSAY *20 mart*

MOSKOVA - Bir çocuk var Puşkin Meydanı'nda. Üstü başı pis. Yüzünde sırnaşık bir ifade. Mc Donalds'tan çıkanların bacaklarına sarılır; sadaka ister; yalvarır; uzun süre izler, yapışır insanlara. Parayı alınca bir yeni **"av"** saptar. Alamazsa ya da aldığını az bulursa, okkalı bir küfür basar.

7-8 yaşlarında. Hiç de çocuksu değil bakışı. Yalnızca iki **"müşteri"** arası uzun zaman geçerse, hemen yanında satılan oyuncaklara bir başka yumuşak ve derin bakar, çocuklaşır o zaman.

Bir keresinde arkadaşımla yanına yaklaşıp konuşmayı denedik. **"Öğüt vereceğine para ver"** dedi daha biz ağzımızı açmadan. Annesinden (ya da kimbilir, annesizliğinden) söz etmek istemedi. Kazandığı parayı kime teslim ettiğini de söylemedi. Yalnız bacağındaki bilmem hangi nedenden oluşan yaraları gösterdi.

Ve uzaklaştı.

Bir çocuğa ilgi ve sevecenlik göstermekten daha doğal ne olabilir? Oysa bu çocuk karşısında insan ne yapacağını şaşırıyor.

Hele küfürlerini duyduğunda. Ve arsız bakışlarıyla karşılaştığında.

Ne kadar zaman ve ne gibi olaylar geçtiği çocuğun bu hale gelmesi için? Acaba yalnızca dileniyor mu?

Yoksa hırsızlık da yapar mı?

Zaman zaman kendine yakışmayan bir edayla sigara içiyor. Ya esrar, eroin kullanır mı acaba Adam yaralamış mıdır? Öldürmüş müdür kimseyi?

Çocuktan korkulur mu hiç?

Evet, korkuluyor. Yazık ki artık Rusya'da çocuklardan da korkuluyor. Gazeteler **"canavar çocuklar"**la ilgili haberlerle dolu:

"13-14 yaşlarındaki üç çocuk, anneleri yaşında br kadının önce ırzına geçti, sonra öldürdü."

"Ortaokula giden bir grup çocuk, silah zoruyla bir dükkân soydu."

"15 yaşındaki bir fahişenin, küçük yaşını bahane ederek ve polise ihbar etme tehdidiyle, müşterilerinden ücret dışında bir de şantaj yoluyla para sızdırdığı ortaya çıktı."

İstatistiklere bakacak olursak, suç işleme oranındaki artış 18 yaşın altındakilerde, büyüklere göre 10 kat daha hızlı.

Moskova'da işlenen her altı suçtan biri, çocuk yaşta birilerine ait. En fazla hırsızlık yapıyorlar; daha sonra tehdit, saldırı, yaralama ve şiddet kullanarak öldürme gibi suçlar geliyor.

Namusuyla para kazanarak iyi yaşamanın olanaksız olduğunu öğreniyorlar bu çocuklar büyüklerden ilk olarak.

Kiminin ailesi yok, kiminin annesi ya da babası cezaevinde veya ayyaş.

Oğluna hırsızlık yaptıran babalar ve kızını paralayan analar da az değil.

Yüz değil, bin değil, yüz binlerce çocuktan söz ediyoruz!

Sosyalizm yıllarında **"tek ayrıcalıklı sınıf çocuklardır"** diye bir slogan vardı. Şimdi kapitalizmle geçiş döneminin en büyük kurbanı çocuklar oldu. Hani şu Nâzım'ın:

"Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne

Allı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar

Kocaman bir elma gibi verelim, sımsıcak bir ekmek somunu gibi
Hiç değilse bir günlüğüne doysunlar" dediği çocuklar. (Nâzım artık pek tanınmıyor buralarda. Ama bu şiiriyle bestelenen şarkı biliniyor.)

Puşkin Meydanı'ndaki çocuk duymuş mudur acaba bu şarkıyı? Dilencilik yapmaya ara verdiğinde, yanda satılan oyuncaklara, herkesten suç işler gibi gizlediği çocuksu bakışıyla dalar giderken içinden bu şarkıyı mırıldanır mı?

İsrail ve Filistin Antalya'da buluştu

BÜLENT ECEVİT *21 mart*

ANTALYA - Ortadoğu Barış Konferansı (ODBK) Silahların Kontrolü ve Bölgesel Güvenlik Çalışma Grubu İşlevsel Sepet Toplantısı, Antalya'da başladı.

Türkiye'nin kılavuzluğunu yaptığı Antalya'da başlayan toplantıya Filistin ve İsrail delegasyonlarının yanı ABD, Rusya, Kanada, Hollanda, Mısır, Tunus, Ürdün ve Umman'dan da heyetler katıldı. Türk heyetinin başkanlığını üstlenen Uluslararası Güvenlik ve Silahsızlanma İşleri Genel Müdür Yardımcısı **Elçi Süha Umar, "Filistin'in bu toplantıya heyet göndermiş olması, barış görüşmelerinin devam ettiğini gösteriyor"** dedi.

Felez Otel'de başlayan toplantıya 70 kadar delege katılıyor. Grupların görüşmeleri 24 martta yapılacak toplantıda değerlendirilecek ve açıklama yapılacak.

Elçi Süha Umar, Ortadoğu'da kalıcı bir güvenlik ortamının tesis edilmesine yönelik olarak bölge ülkelerinin aralarındaki güvenin geliştirilmesine ve bu alanda işbirliği ve temas olanaklarının arttırılmasına katkıda bulunmayı amaçladıklarını belirtti. Görüşmeler başladıktan sonra açıklama yapan Elçi Umar, **"Ülkemizin askeri güvenlik konularda, BM, AGİK gibi uluslararası kuruluşlarda edindiği tecrübeleri bölge ülkelerine aktarmak, bölge ülkelerinin bu konularda birbirleriyle serbest görüş teatisinde bulunmalarını sağlamak amaçlanmaktadır"** dedi.

Mumcu cinayeti hâlâ karanlıkta

EVREN DEĞER *24 mart*

ANKARA - Gazetemiz yazarı **Uğur Mumcu**'nun evinin önündeki arabasına yerleştirilen C4 tipi plastik patlayıcı ile katledilmesinin üzerinden tam 14 ay geçerken soruşturmada halen **"olayı aydınlatabilecek en ufak bir gelişme"** sağlanamadı. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı **Ülkü Çoşkun** soruşturmayla ilgili olarak **"Mumcu suikastinin yanı sıra Ankara'da işlenen diğer faili meçhul cinayetlerde de bir gelişme kaydedilemedi"** dedi.

Uğur Mumcu'nun 24 Ocak 1993 pazar günü öldürülmesinin üzerinden tam 14 ay geçti. Olaydan hemen sonra devlet yönetiminde bulunanlar, suikastın aydınlatılması konusunda **"namus ve onur"** sözü verirlerken soruşturmada **"bir arpa boyu yol"** bile alınamadı. DGM Başsavcısı **Nusret Demiral**'ın da cinayetten bir süre sonra dile getirdiği, **"suikastın 1 yıllık bir süre içinde aydınlatılabileceği"** öngörüsü gerçekleşmedi.

DGM savcılarından Ülkü Çoşkun, soruşturmayla ilgili olarak Cumhuriyet'e bilgi verirken bir gelişme olmadığını, soruşturmanın kilitlendiğini belirterek **"Yalnızca Mumcu suikastında değil, Ankara'da işlenmiş olan Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Viktor Marvick ve diğer suikastlarda da bir gelişme yok"** dedi. Çoşkun, soruşturmanın çok yönlü olarak devam ettiğini de sözlerine ekledi.

Alınan bilgiye göre DGM savcıları, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'e de Ankara'da işlenen faili meçhul cinayetlerle ilgili olarak bilgi sunarken suikastlarla ilgili olarak gerek Emniyet Genel Müdürlüğü, gerek Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) ve gerekse Jandarma Genel Komutanlığı'na **"ellerinde ne tür bilgi ve bulgular olduğuna dair"** yaptıkları yazılı başvurulara yanıt alamamaktan yakındılar.

Kaynaklar, suikastlarla ilgili son olarak MİT'e ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne başvurduklarını, ancak MİT'ten herhangi bir yanıt gelmediğini de kay-

dettiler.

Öte yandan, Mumcu suikastının sürpriz tanığı olduğunu iddia eden **Ayhan Aydın**'ın ifadelerinde yer alan, Mumcu'ların hemen yanındaki apartmanın 15 nolu dairenin 1991 yılında, bir süre önce yine faili meçhul bir suikasta kurban giden Avukat **Yusuf Ekinci** tarafından **Ağa Çelik** adlı kişiye satıldığı saptandı. Cumhuriyet muhabirinin saptamasına göre 1991 ekim ayında, **"5509 pafta 5. parseldeki 15 nolu daire"** Ekinci tarafından Çelik'e satılırken Ekinci'nin yine bir süre önce faili meçhul suikasta kurban giden **Behçet Cantürk** ile ilişkisi ve Ağa Çelik'in **Abdi İpekçi** ve Papa suikastının kilit adamlarından **Oral Çelik**'le arasındaki soyadı benzerliği dikkat çekti. Yapılan saptamaya göre Ağa Çelik ile Oral Çelik arasında herhangi bir yakınlık bulunmuyor.

Oral Çelik, Malatya-Hekimhan nüfusuna, 1923 doğumlu olan Ağa Çelik ise Elazığ'ın Palu ilçesi Yoncalıbayır mahallesine kayıtlı. Ağa Çelik, 1961 yılında **"naklen"** Elazığ-Rüstempaşa nüfusuna gelirken Oral Çelik'in nüfus nakli yaptırmadığı belirlendi.

Ancak tüm bu benzerlikler ile ilgili olarak emniyetin de bir çalışma içine girdiği ve geçen günlerde, Mumcu'ya suikast yapılan **"Uğur Mumcu'nun Sokağı"**nda konuyla ilgili olarak bir çalışma yaptığı belirlendi.

Aslı ve Kötü Kopyası

DİNÇ TAYANÇ *25 mart*

Yıllardır karaladığım defteri kapatıp, önüme bembeyaz bir defter çekiyorum. Defterin ilk sayfası da bembeyaz. Kapkara kalemle yazmaya koyuluyorum...

"Yıl 1980, aylardan ocak ve de 24'ü... Bir devalüasyon yapıldı ki, değmeyin gitsin! Yüzde 50'ler falan solda sıfır!.. İşçi ücretlerinin artışı, sendikaların grev eylemleri bir denetim altına alınıyor ku, deşmeyin sürsün! Toplu pazarlık hazırlığındaki yüzbinlerce işçiye, grev dışında seçenek bırakılmıyor!.."

Bir de bakıyorum, defterimin sayfasının bembeyazlığına *'kara çalınmış!'*

Durup düşünüyor ve yazmayı sürdürüyorum.

"Dolar bir süre yerinde sayar, sonra bildiğini okumaya koyulur. Faizler bir süre 'serbestçilik' *oynar, sonra büyük bankalar küçükler* 'kapışır' *Büyüklerin dediği olur ve de adı* 'centilmenlik anlaşması'(!) *koyulur. Faizleri* 'açık açık' *yükseltirler. Tasarruflar yüksek faize kayar; kayarken* 'ayaklar' *da kaydırılırsa, olan tasarrufçuya olur, paralar batar..."*

Gene durup, düşünüyor ve gene yazmayı sürdürmeye koyuluyorum.

"Pekiyi, dolar bunca yükselince ne olur? Millet ihracata koşar... İhracata neyle ve nasıl koşar? Devletten teşvik ve de vergi iadesi alarak ve de çoşarak koşar. Ya ihraç edeceği malı nasıl üretir? Kredi alarak! Krediyi nasıl alır? Yüksek faizle mevduat toplayan bankalara başvurup, daha yüksek faiz ödemeye zorunlu tutularak!

Bu yüksek faizleri nasıl öder? İhraç edeceğini bildirdiği malları ihraç etmeyip, teşvik ve de iadeleri cebe indirerek; ardından da elindeki malları fiyatların hızla arttığı iç piyasaya sürüp, karına kar katarak..."

Bir kez daha duruyor , düşünüyor ve yazıyorum...

"Ya işçi hakları ve de ücretleri? Hah, işte! İş oraya gelince, bütün bunları başımıza saran 'akl-ı evvel'*in sivilliği yetmez, çizmeler çekilir!!!"*

*'Akl-ı evvel'*in çizdiği benim de yazdığım biçimde gelişiyor olaylar. İyiden iyiye karalanmış bembeyaz defterimin bembeyaz sayfası *'kapkara'* oluveriyor. Yıl 1980... Aylardan eylül ve de 12'si...

O defteri de kapatıyor ve yepyeni, bembeyaz bir başka defter çekiyorum önüme. Bunun da ilk sayfası bembeyaz ve kalemim gene kapkara...

Yıl 1994... Aylardan mart ve de 24'ü... Akl-ı evvel, tarihe gömüleli epey oluyar. Şimdi akl-ı sani var. *'Sani'* denildiğine bakmayın, *'aslının kötü kopyası!!!'* Bir devalüasyon yaptı ki, evlere şenlik. 22 bine tırmanmış Amerikan Doları'nın resmi kuru 17 bin 250 TL olarak *'düşürülmecesine'* belirlendi!!! Dolar, bir gün bile yerinde saymamacasına, iki ay içinde 25 bin TL'li aşıverdi. Aşıverince de, tasarruf sahipleri bankalarda neleri var neleri yoksa çekip dolarak yatırmaya koyuldular. Bunun üzerine bankalar, büyük önderleri Merkez Bankası'nın ve de onun da önderi Hazine'nin öncülüğünde faizleri alabildiğine yükselterek durumlarını kurtarmaya ve dahi *'gecelik faizler'* aracılığıyla karlarını katlamaya oturdular.

"Hazine'de bırakın ihracatı destekleyecek, dolarla birlikte katlanan dış borç ve faizlerini bile ödeyecek para kalmadı. Kimse TL bastırıp devlet 'kağıdı'*yla kumar oynamaya yanaşmadığından, devletin para musluklarından* 'tıss' *çıkmıyor...*

"Üstüne üstlük, yeni dış borçlanma olanakları da uluslararası kuruluşların verdikleri kırık notlarla, ortadan kalktı...

"Bunun da üstüne tüy, yüksek faizle kredi almaya yanaşmayan büyük kuruluşlar, 'Ölüm geldi cihane, baş ağrısı bahane' *dercesine, nicedir işten çıkartmayı tasarlayıp da* 'punduna getiremedikleri' *işçileri zorunlu izne çıkartarak üretimlerini durdurmaya başladılar. Dahası,* 'Biz bu koşullarda nasıl vergi öderiz? Vergilerimiz ertelenmeli' *diye feryat etmeyi de* "ihmal" *etmiyorlar..."*

Defterim ve de sayfası, kapkara kalemim tarafından *'iğfal edilmişçesine'* **kapkara** kesiliyor. Ben de yazmaktan umudum var; işin bundan sonrası, akl-ı saninin çizdiği ve benim yazmaya

kıyamadığım biçimde gelişmemeli, gelişmeyecek... Bu kez, işler sivil yöntemlerle çözülmeli, çözülecek... Bunun sağlanabilmesi için akl-ı saninin de akl-i evvelin yanında, tarihin en bir derinliklerindeki yerine yollanması, hem de en sivil yolla, sandık başına gidilerek, gerek ve şart...

Ana fikir: Başımıza ne işler açtığını bildiğimiz asılları belleklerden silinmeden, kötü kopyalarına aynı işleri başımıza açma olanağı verirsek, bunun faturasını da öderiz.

Ana fikrin ana fikri: Başkalarının yazdığı ve asla kontrol edilemeyen faturaları ödememenin yolu *'kendi kendini vergilendirtmekten'* değil, *'vergilendirenleri'* denetlemekten ve cezalandırmaktan geçer.

Seçmen solu uyardı

29 mart

Haber Merkezi - 12 Eylül'den sonra gerçekleştirilen üçüncü yerel genel seçimlerde Refah Partisi oy patlaması yaptı. Sol partiler büyük oy kaybına uğrarken sağ oylar, merkez sağdan daha sağa kaydı. Seçimden önce sadece dört ilde belediye başkanı bulunan RP, beşi büyükşehir olmak üzere 27 ilde belediye başkanlığını kazandı. Refah 1989 yerel seçimlerinde yüzde 9.8 olan il genel meclisi oy oranını da yüzde 17.93'e çıkardı. Oy oranında önemli bir artış sağlayan diğer parti ise MHP oldu.

RP, İstanbul'da 33 ilçeden 17'sini ve büyükşehir belediye başkanlığını alarak SHP'nin 5 yıllık iktidarına son verdi. İzmir'de SHP ile çekişen DYP büyükşehir belediye başkanlığını alırken, başkent Ankara'da ise Çankaya'dan akan binlerce oya karşın RP son anda SHP'nin önüne geçti. SHP yönetimi, Ankara İl Seçim Kurulu'na bugün itirazda bulunmayı kararlaştırdı. Türkiye genelinde il genel meclisi sıralamasında DYP yüzde 22.64'lük oy oranıyla birinci oldu. ANAP ikinci, RP üçüncü SHP ise dördüncü durumda.

Türkiye genelinde açılan sandıklardan elde edilen ilk resmi olmayan sonuçlara göre sağ oylarda son yılların en büyük arttışı sağlandı. Bu artışı sağlayan ise Refah ve MHP oldu. Sol oylar geriledi. Sağ partilerin, 27 Mart 1989 yerel genel seçimleri ile 20 Ekim 1991 milletvekili seçimlerindeki oy oranı yüzde 60 dolayındayken bu yerel seçimlerde RP, DYP, ANAP, MHP ve diğer küçük sağ partilerin oy oranı toplam yüzde 73.84'e ulaştı. 1991 milletvekili seçimlerinde DYP'nin oy oranı yüzde 27.2, ANAP'ın yüzde 24.1, RP'nin yüzde 16.7 idi. 1989 yerel seçimlerinde ise ANAP'ın yüzde 21.82, DYP'nin 21.39, RP'in yüzde 9.83, MÇP'nin yüzde 4.3'tü.

127 bin 348 sandıktan açılan 96 bin 126'sında yapılan sayımlara göre DYP'nin oy oranı yüzde 23.49. DYP'yi sırasıyla yüzde 21.15'le ANAP, yüzde 17.93 RP, yüzde 12.84'te SHP, yüzde 8.61'le DSP, yüzde 8.10'la MHP ve yüzde 8.28'le diğer partiler izliyor.

Son seçimlerde sol partilerin aldığı toplam oy oranı ise yüzde 26.16'ya geriledi ve böylece sol oylarda tarihteki en büyük düşüş meydana geldi. Kapatılan CHP'nin henüz açılmadığı 1989 genel yerel seçimlerinde sol oyların toplamı yüzde 40 dolaylarındaydı. Bu seçimlerde SHP yüzde 28.7, DSP'de yüzde 9 oranında oy toplamıştı.

Sağdaki oy artışını sağlayan partiler RP ve MHP oldu. DYP bu seçimlerde ilk parti olarak çıkmasına karşın oy oranı 1989'daki yerel seçimlerle karşılaştırıldığında düştü. ANAP da oy kaybına uğradı. Buna karşılık RP oyunu yüzde 9.8'den yüzde 17.93'e, MHP yüzde 4.14'ten yüzde 8.10'a çıkardı. Her iki partinin kendi oylarında sağladıkları yaklaşık yüzde 90'lık artış, oy dağılımının merkez sağdan daha sağa kaydığının göstergesi olarak değerlendiriliyor.

Türkiye genelinde 2 bin 710 belediye başkanlığından 2 bin 401'inin sonucu belli oldu. Buna göre DYP 808, ANAP 710, SHP 387, RP 258, DSP 258, MHP 104, CHP 57, bağımsız 40, BBP 11, DP 4 belediye başkanlığı kazandı.

Resmi olmayan sonuçlara göre Türkiye genelinde 76 ildeki belediye başkanlıklarından 27'sini RP, 13'ünü ANAP, 12'sini DYP, 11'ini SHP, 6'sını MHP, 5'ini CHP, 1'ini DSP kazandı. 76 il arasında yer alan 15 büyükşehrin belediye başkanlıklarındaki sandık sonuçlarına göre de RP önde. İlk kez büyükşehir olarak yerel seçim yapılan Diyarbakır'da RP seçimi alırken Belediye Başkanı ve SHP adayı **Sefa Sirmen** İzmit'te (Kocaeli) büyükşehir belediye başkanlığını rakiplerine kaptırmadı.

Türkiye genelinde 5 milyon 53 bin 430 kişiyle en fazla seçmene sahip olan İstanbul'da zafer RP'nin oldu. Gazetemizin baskıya girdiği saatlerde gelen bilgiye göre RP yaklaşık 80 bin farkla büyükşehir belediye başkanlığında önde gidiyordu. RP ayrıca, İstanbul'daki 33 ilçeden 17'sini kazandı. 1898 yerel seçimlerinin galibi SHP ise elindeki 17 belediye başkanlığından sadece 3'ünü koruyabildi. ANAP 9 ilçede belediye başkanlığını kazanırken DYP ve CHP birer, DSP iki belediye başkanlığını kazanabildi.

İstanbul'da seçim sonuçlarıyla **"hüsrana"** uğrayan SHP, partisinin kalelerini de kaybetti. SHP, en güvendiği ilçelerden Kartal, Beyoğlu, Sarıyer, Kağıthane'yi RP'ye kaptırırken Zeytinburnu ve Küçükçekmece'yi DSP'ye kaptırdı. DSP'nin kalesi gözüyle bakılan Bayrampaşa'da ise RP kazandı.

RP 1992 yerel ara seçimlerinde kazandığı 4 belediyeden sadece Bahçelievler'i kaybetti. Burada seçimi ANAP kazandı.

İstanbul'un en çekişmeli seçim bölgesi olan Şişli'de ise ANAP, DSP ve SHP son ana dek başabaş gitti. DSP'den aday olan **Mustafa Sarıgül**'ün sol oyları bölmesiyle hem DSP hem de SHP bu ilçede de yenilgiyi tattı. ANAP aradan fırladı. SHP ilçe yönetimi 8 bin oyun iptal edildiğini belirterek İl Seçim Kurulu'na itirazda bulunacaklarını bildirdi.

Sinema sanatçısı **Halil Ergün**'ün **"Beyoğlu ka-**

rarmasın" sloganıyla yürüttüğü Beyoğlu'ndaki sonuçlar da sabah erken saatlere kadar kesinlik kazanmadı. Beyoğlu merkezde açılan ilk sandıklardan SHP birinci çıkarken sabaha doğru gecekondu kesimlerinden gelen sonuçlarla RP öne fırladı. Sarıyer'de de son ana dek SHP ile RP arasında geçen yarışı RP kazandı.

Ankara'da SHP adayı Korel Göymen ile RP adayı **Melih Gökçek** arasında büyük çekişme yaşandı. Ancak RP'nin oyları, açılmamış 150 dolayında sandık bulunurken 2 bin farkla SHP'nin önüne geçti. Çankaya ilçesindeki sayımın tamamlanmasının ardından özellikle Etimesgut'tan gelen oyların katkısıyla RP adayı Gökçek'in oylarının oranını arttırdığı görüldü.

SHP Genel Merkezi'nde bu sabah erken saatlere kadar sandık sonuçlarını tek tek değerlendiren SHP Genel Başkanı **Murat Karayalçın** ile Devlet Bakanı **İbrahim Tez** ve parti yöneticileri, özellikle Etimesgut'tan gelen yaklaşık 14 binlik RP'nin fark oyunun üzerinde durdular. SHP, bugün Ankara İl Seçim Kurulu'na itirazda bulunmayı kararlaştırdı. Edinilen bilgiye göre Ankara'da SHP'nin adayları Çankaya, Mamak, Gölbaşı ve Yenimahalle ilçelerinde de seçimi kazandı. Böylece Yenimahalle'de **Abdurrahman Oğulturk** ve Çankaya'da **Doğan Taşdelen**, Gölbaşı'ndan da **Erdal Eren** bir 5 yıl daha belediye başkanlığı yapacaklar. Mamak'ta yine SHP'li aday **İsmail Değerli** belediye başkanı seçildi. Ankara'nın merkeze bağlı diğer ilçelerini de RP kazandı. Buna göre, Keçiören'de RP adayı **Zeki Sayın**, Altındağ'da **Bekir Yıldız** ve Etimesgut'ta da **Yalçın Beyaz** RP'nin belediye başkanı oldular.

Suudi Öykünmeciliği mi?

MUSTAFA EKMEKÇİ *31 mart*

İstanbul'dan Cumhuriyet okuru, dostum, **Ahmet Aşıcı**'dan yeni bir mektup aldım. Mektup yine domuz üzerine. Şöyle diyor:

"Çok Sayın Dostum **Mustafa Ekmekçi,**

Sizinle ortak bir dostumuz var: Domuz. Bu hayvanı çok seviyor ve takdir ediyorum. Kimseye zararı yok; doğanın en zengin, sağlıklı, yararlı, lezzetli, et deposu; her şeyi yiyor, kolay ürüyor, çabuk büyüyor, doğaya yararlı, sempatik, sevimli, kibar, şakacı bir hayvan.

Yabanisi toprağı sürerek, tohumların toprakla karışmasını ve ağaç olarak yeşermesini sağlıyor. Domuzun yasaklanıp yenmediği bütün ülkeler çölleşti. Çünkü keçiye yöneldiler. Keçinin gezdiği yerde ise, ağacın yetişme ve barınma olasılığı yok. Keçi, en acımasız, en çevik kemirici. Ova, dağ, kayalık demez, usta dağcılar gibi tırmanır, taşların arasında saklanıp büyümeye çalışan, masum, körpe fidanları kıtır kıtır yer, köküne kadar kemirir. Alt dişleri jilet gibidir. Onu doğanın başına bela eden, 5500 yıl önce, Hazreti **İbrahim***'dir. Urfa'da oğlu* **İsmail***'i* 'Allah'a kurban ediyorum' *diye, gözlerini bağlayıp kesmeye kalktığı, zaman, amacı domuzu yasaklayıp yerine koyunu koymaktı. Ancak, keçi koyundan çok daha ekonomikti. Çoğalıverdi. Her şeyi kemirdi. Ne orman bıraktı, ne çalı çırpı. Her yanı çölleştirdi. Hazret'in yanlış ve kendi koyunları satılsın diye yaptığı hesap öteki Hazretler tarafından da düzeltilemediği için Ortadoğu'da ne ağaç kaldı, ne su, ne de canlı.* 'Ekolojik denge, ekolojik denge!' *diye kasım kasım kasılarak söylenen; elma ile armut ağaçlarını ayıramayan, inekle öküzü birbirine karıştıran sosyetik çevreciler, nerelerde geziyorsunuz? Temel gerçek yerde. Burjuvanın göğe bağlı soyut kültür egemenliği binlerce yıldır, yalnızca beyinleri değil, toprağı da çölleştirip, toz halinde göklere savuruyor. İnsanın usu hâlâ havada. Yere ineceği de yok. Çünkü bu Suudi emperyalizmi ile Batı emperyalizminin işine gelmez. Onların beslediği yerli işbirlikçilerin de işine gelmez. Okullarımızın hepsi* '**Mezarcı** fabrikası.'

Ne olur bu mektubumu yayımla. Çok dertliyim. Yanaklarından öperim..."

İstanbul eski Belediye Başkanı **Nurettin Sözen**'le 28 mart akşamı telefonla konuştum. Evinde oturuyor. TV'de Hacı **Necmettin Erbakan**'ı izliyordu. *"Sonra ararım"* dedim. Aradım, sordum:

- *Erbakan'ı nasıl buldunuz?*

- Çok enteresandı!

Hacı Necmettin Erbakan, 1926 yılında Sinop'ta doğmuştu. Babası Sinop'ta Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı **Mehmet Sabri** Bey'di. Ona neden dolayı *"Arap Hâkim"* derlerdi? Bunu pek kimse bilmiyor. Necmettin'e de *"Arap Hâkim'in oğlu"* derlermiş. Hacı Necmettin Erbakan, Batı öykünmeciliğinden sık sık söz eder de, Suudi Arabistan'a toz kondurtmaz. (Öykünmek, Arapça *'taklit etmek'* demek). Nurettin Sözen'e sordum:

- *Nasıl değerlendiriyorsunuz seçim sonucunu?*

- Refah'ın şeysi ortada. Refah, bir umut partisi haline geliyor. Bizim de kendi gerçek seçmenimize, kendimizi iyi anlatamadığımızı, umut veremediğimizi söylemek istiyorum. Yani, çelişkili davranışlar, seçmenimizin bize çok güvenmediğini, seçmene umut vermediğimizi ortaya koyuyor. İşin gerçek yanı bu. Öte yandan ben DYP ile ANAP'ın durumunu önemsemiyorum. ANAP'ın durumu ortada. Umut olmadı. DYP'de, bütün karışmalara, bütün hükümet yetkilerine kullanarak hükümetin olumlu notlarını kendi hanesine, olumsuz notlarını SHP'nin karnesine yazarak, ancak oyunu koruyabiliyor, hatta oyları da düşüyor. Dolayısıyla DYP'nin birinci olması, çok partinin katıldığı çok partili bir seçim sistemi olmasındandır. Yoksa buna başarı demek doğru değil. Bence burada Refah ile SHP'nin üzerinde dur-

mak gerekiyor. Yani, SHP umut verememiştir. Refah da umut vermiştir. Gerçek bu. SHP güven verememiştir kendi seçmenine, Refah da güven vermiştir. Birinin oyu artmış, birisi düşmüştür. Tabii bu arada Refah'ın artışında, Demokrasi Partisi'nin (DEP) oylarının da rol oynadığı saklanamaz bir gerçek.

- *DEP oyları Refah'a mı gitti?*
- Tabii Refah'a gitti!
- *Her yerde mi?*
- Her yerde, her yerde...
- *Ben, DEP'in seçimlere girmemesini eleştiriyorum.*
- Elbette, DEP seçimlere girseydi. Refah bu düzeye gelemezdi. Bugün yüzde 25'te İstanbul'da büyükşehir belediye başkanlığı seçimini alıyor, benim oy oranım yüzde otuz altıydı. Yani, dört kişiden üçü belediye başkanına karşı. Bir arıza var bu işte.
- *Doğru.*
-Yani, çok parti girince seçime, sonuç böyle oluyor. Bu demokrasinin bir sonucu ama, bir zaaf olduğunu da görmek lazım.
- *Seçimlerin kaybında, sizin aday gösterilmemenizin rolü oldu mu?*
- Ben o zaman konuşup, partimin seçim şansını etkilemek istemedim. Ama, anımsarsınız şunu söyledim: *"Ben seçimi kazanacağıma inanıyorum."* Bu, benim 18 ilçe gezerek, sendikaları, sivil toplum örgütlerini gezerek, bazı kentlerin gecelerine, yemeklerine giderek edindiğim izlenimdi ve maalesef, dediğim gibi, aday olmadığım için, bu şansımı kullanamadım.
- *Siz bir kokteyl verip ayrıldıktan sonra, vaktiyle sizin aleyhinize yazan yazarlar da övmeye başladılar değil mi? Aleyhinize yazanlar, ayrılırken,* "Nurettin Sözen yalnız bırakıldı!" *diye bile yazdılar...*
- Bütün yazarlar, aday olmazsam övgüler yazıyorlar, sağ olsunlar, bu tabii beni sevindiriyor, fakat aday olmadığım ortaya çıktıktan sonra...
- *Anladım. Adayken?*
- Evet, adayken bunlar yazılmıyordu. Bunu en iyi siz anlarsınız...

Faiz Oranları
1 Aylık %115
3 Aylık %130
6 Aylık %110
1 Yıllık %115

Cumhuriyet

Faiz Oranları
1 Aylık %115
3 Aylık %130
6 Aylık %110
1 Yıllık %115

70. YIL SAYI 25028 / 10000 TL. (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 14 NİSAN 1994 PERŞEMBE

Radyo-TV Yasası kabul edildi

Özel TV'lere kısıtlama

▶ Yasa teklifi, genel kurulda eklenen 4 yeni madde ve RP'nin muhalefetine karşın DYP-SHP-ANAP ittifakıyla kabul edildi.

▶ Yargı kararı saklı kalmak kaydıyla yayınlar önceden denetlenemeyecek. Ancak milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hallerde veya kamu düzeninin bozulması büyük bir olasılıkta ise başbakan veya görevlendireceği bir bakan yayını durdurabilecek.

Arka Sayfada

Emniyet Genel Müdürlüğü raporu:

Şeriatçı-PKK işbirliği

▶ Bosna'daki Sırp katliamını protesto görüntüsü altında Ankara'da eylem yapan İBDA-C, PKK'yı destekliyor.

▶ Devletin gizli raporlarında, "İBDA-C'nin, federatif sisteme dayalı büyük İslam devleti içerisinde PKK'nın kurmayı düşündüğü Kürdistan'ın da yer alabileceğini ifade ettiği" belirtiliyor.

[illegible] haberi 13. Sayfada

İngilizlere PKK'dan brifing

▶ PKK terör örgütünün siyasi kanadı ERNK'nın Avrupa Temsilcisi Kani Yılmaz, İngiliz parlamenterlere Güneydoğu hakkında görüşlerini anlattı.

▶ PKK'nın görüşleri İngiltere'de ilk kez parlamento çatısı altında özel nitelikli bir toplantı ile olsa dahi dinleyici bulmuş oldu.

13. Sayfada

Acı reçeteye Diyanet'ten destek

▶ Hükümetin acı reçetesinin ardından Diyanet İşleri Başkanlığı, "israf ve zararları" konulu bir hutbe hazırlatarak il müftülüklerine gönderdi.

13. Sayfada

Emeklilikte kazanılmış hakka önlem

▶ SSK'da, yeni uygulamaya geçiş sürecinde kazanılmış hakların tümüyle yanmaması için önlem alınıyor.

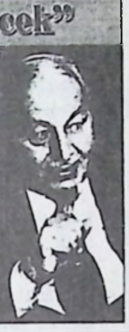
3. Sayfada

Rejim değişikliğinin nasıl olacağını tartışmaya açtı

Erbakan meydan okuyor

"Adil düzen'e kanlı mı kansız mı geçilecek"

▶ Erbakan, partisinin dünkü grup toplantısında, "Türkiye'de adil düzene mutlaka geçileceğini" savunarak "Şimdi sorun ne? Bu geçiş, kanlı mı olacak, kansız mı, acı mı olacak tatlı mı, sert mi olacak yumuşak mı" diye sordu.

▶ "Biz yumuşak, kansız, tatlı bir geçiş istiyoruz. Biz buna hazırız" diye konuşan Erbakan "Adil düzen gelmeden, Türkiye'de huzur olmaz" görüşünü savundu.

▶ "Bütün İslam ülkeleri zaferimizi tebrik ettiler. 'Bu bizim zaferimizdir' dediler" diye konuşan Necmettin Erbakan sözlerini şöyle sürdürdü: "Türkiye, 27 Mart'tan bu yana huzursuz, herkes tedirginlik içinde. Şimdi Türkiye'de iki taraf arasında bir mücadele yaşanıyor."

▶ Erbakan, şeriat sloganlarının atıldığı Taksim'deki olaylar için "Pazar günkü gösteriler, halkın içini dökme olayıdır" dedi. 5. Sayfada

Gorbaçov Cumhuriyet'e konuştu

Rusya 'küçük kardeş' olmaz

▶ *Gorbaçov unutulmadı. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından iki yıl sonra bana gelen mektupların, telefonların sayısında büyük artış var. İnsanlar, zamanında benim haklı olduğumu anlıyorlar. Ülkenin parçalanmasının ve evrim yerine* **'şok tedavi'** *yöntemlerinin kullanılmasının zararları anlaşılıyor.*

▶ *Elbette 1987'de Yeltsin'i bir büyükelçilik görevine atayabilirdim ya da kendi isteğine uyarak emekliye ayırabilirdim. O zaman her şey farklı gelişebilirdi. Ama o zaman ben Gorbaçov olamazdım. Kararlı bir demokrat olarak davranmalıydım. Öyle de yaptım.*

▶ *Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesi, bence selamlanacak bir olaydır. Yeter ki ideolojik amaç güdülmesin, herkes birbirinin çıkarını göz önüne alsın, kimse kendini ideal olarak göstermesin ve* **'nüfuz alanı'** *yaratma girişiminde olmasın.*

HAKAN AKSAY'ın yazı dizisi cumartesi günü Cumhuriyet'te

Şeriat yanlıları kıskaca alındı

Laiklik karşıtı örgütler, finans kaynaklarından kadrolarına kadar inceleniyor. Milli Eğitim ve İçişleri bakanlıklarında sistem ve kadro değişikliği için araştırma yapılıyor. RP'li belediyeler gözaltında.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Eylemlerini tırmandıran laiklik karşıtı örgüt ve gruplara karşı etkin önlemler için hazırlık yapılıyor. Hükümette ön çalışması yapılan hazırlıklar içinde, Milli Eğitim ve İçişleri bakanlıklarında sistem ve kadro değişikliklerinin de bulunduğu bildiriliyor.

Edinilen bilgiye göre, bazı bakanlıklarda bir süre önce başlatılan çalışmalar, geçen hafta sonu Bosna-Hersek katliamını protesto gerekçesiyle yurt çapında gerçekleştirilen laiklik karşıtı eylemler üzerine hızlandırıldı. Bu kapsamda, laiklik karşıtı gruplar, kadrolarından finans kaynaklarına kadar inceleniyor. 27 mart yerel seçimlerinde RP'nin kazandığı belediyeler de, bu grupların finans kaynağı olabileceği kaygısıyla "gözaltına" alınıyor.

Şeriat yanlısı gruplara ilişkin çalışmalarla ilgili olarak Cumhuriyet'e bilgi veren bir bakan, "Laiklik karşıtı grupların cumhuriyet rejimi için büyük bir tehlike oluşturduğu, artık açıkça ortaya çıktı. Bunlara, köklü tedbirlerle [illegible] karşı karşıyayız" dedi. Bu konuda hükümet içinde daha önce bir çalışma başlatıldığını bildiren bakan, bu çalışmaların ışığında, alınacak önlemlerin belirleneceğini söyledi. İstihbarat birimlerinin de geniş çaplı bir çalışma yaptığını belirten bakan, alınacak önlemler ile ilgili kaygılarını şöyle dile getirdi: "Olayın boyutlarını çok iyi görüyoruz, ama tedbirler konusunda çok dikkatli olmamız gerektiğini biliyoruz. Tedbirler, rejime, cumhuriyete karşı olanlar için alınacak. Bu arada, inançlı vatandaşların [illegible] istemiyoruz. Zaten onlar da bu gelişmelerden rahatsız. Ama, bu gelişmeleri örgütleyen çevrelerin vatandaşların inançlarını [illegible] lazım. Bu nedenle çok dikkatli bir çalışma yürütüyoruz."

Edinilen bilgiye göre, hükümet içinde Arkası Sa. 13, Sü. 6'da

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Bu Gidiş Gidiş Değil...

Sorumluluk mevkilerinde bulunan kişilerin serinkanlı olmaları gereken bir dönemi yaşıyoruz. Sorumluluk yalnız iktidarın sırtında değildir; olağanüstü süreçlerde, muhalefette de olsa, bir parti genel başkanı, yalnız siyaseti değil, devleti ve ülkeyi düşünmek zorundadır. Ulusu kanlı bir kargaşanın içine atmak ve halkı birbirine kırdırmak niyetini taşıyan kişinin ise hiç olmazsa amacını açıkça söyleyemeyecek kadar akıllı olmalıdır.

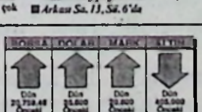
Refah Partisi Genel Başkanı **Necmettin Erbakan**, *"tarihi bir toplantı"* diye nitelediği grup toplantısında "adil düzen"in nasıl gerçekleşeceğini açıklamış ve altını çizerek şunları söylemiştir: *"Türkiye'de adil düzene mutlaka geçilecektir. Peki, şimdi sorun ne? Bu geçiş kanlı mı olacak, kansız mı; acı mı olacak, tatlı mı; sert mi olacak, yumuşak mı? Biz bu geçiş yumuşak olsun, tatlı olsun diyoruz. Adil düzen gelmeden Türkiye'de huzur olmaz."*

27 Mart seçimlerinden bu yana Sayın Erbakan'ın konuşmaları ilgi çekici bir niteliğe büründü. RP Genel Başkanı, ülkedeki siyasal durumu şöyle saptıyor: *"Şimdi Türkiye'de iki taraf arasında bir mücadele yaşanıyor. Bir*

Arkası Sa. 13, Sü. 6'da

BUGÜN KİTAP EKİ

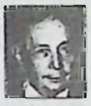
Döviz çıktı, indi

▶ Hazine'nin iç borç geri ödemesi nedeniyle bugün piyasaya giren 10 trilyon lira, sabah bankalararası piyasada doların 38 bin liraya kadar çıkmasına neden oldu. Ancak dolara talebin yeterli düzeyde olmaması nedeniyle bankalar öğleden sonra satışa geçince, dolar 35 bin liraya kadar geriledi. 8. Sayfada

'Türkiye iç ve dış siyasi tehlikelerle karşı karşıya'

Vehbi Koç'tan birliğe çağrı

▶ İşadamı Vehbi Koç, Türkiye'nin iç ve dış siyasi tehlikelerle karşı karşıya bulunduğunu belirterek "Güneydoğu'da terörizmin tahribatı çok büyüktür. Ekonomide çözüm bekleyen meseleler vardır. Memleketimiz iç ve dış siyasi tehlikelerle karşı karşıyadır. Türkiye aşağı yukarı 10 yılda bir ekonomik ve siyasi kriz içine girmiştir. Ama her seferinde bu krizleri atlatmıştır" dedi.

İstanbul Haber Servisi - İşadamı Vehbi Koç Türkiye'nin iç ve dış siyasi tehlikelerle karşı karşıya bulunduğunu belirterek, "Bugün memleketimiz, bundan evvelkilerden daha büyük bir ekonomik darboğaza girmektedir" dedi. Türk ekonomisinin bu hale gelmesinde kim veya kimlerin sorumlu olduğunu tartışmanın bir faydası olmayacağını, Başbakan Tansu Çiller hükümetinin "ekonomik önlemler uygulama planı" adı altında açıkladığı paketin sonuçlarının da en erken 2 senede görülebileceğini vurgulayan Koç, "Birlik ve beraberlik içinde herkes üzerine düşen görevi yerine getirirse Türk milletinin bu meselelerden de üstünden geleceğine inanıyorum" diye konuştu.

İşadamı Vehbi Koç dün 3 sayfalık yazılı bir açıklama yaparak Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasal krizi aşabilmek için birlik ve beraberlik çağrısı yaptı. 70 yıllık iş yaşantısında Atatürk'ün önderliğinde başlayan Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk, İnönü, Bayar ve Menderes dönemlerini, tek parti iktidarı ile Arkası Sa. 13, Sü. 6'da

'Ayasofya'da ibadet' Meclis gündeminde

▶ Şeriat yanlısı eylemlere karşı ortak tavır belirlemeye çalışan koalisyon hükümetinde, bu kez de Ayasofya'nın ibadete açılması konusunda anlaşmazlık çıktı. DYP'li Ertekin Durutürk'ün Ayasofya'nın ibadete açılmasına ilişkin yasa önerisi, bazı DYP'liler ile RP, ANAP, MHP ve BBP'nin oluşturduğu yeni MC (Milliyetçi Cephe) oylarıyla TBMM gündemine alındı.

▶ DYP'li Durutürk, geçen hafta Çiller ve DYP grup yönetici lerinin araya girmesi üzerine girişimini ertelemişti. Durutürk'ün önerisine SHP ve CHP'liler karşı çıkarken, DYP milletvekilleri nasıl tavır alacakları konusunda şaşkınlık yaşadılar. Arka Sayfada

ABD'ye giderken laiklik güvencesi verdi

Çiller: Şimdi sıra demokratikleşmede

▶ ABD'ye hareket eden Başbakan Tansu Çiller, ülkede yaşanan ekonomik sıkıntı döneminin aşılacak olmasından kimsenin şüphe etmemesi gerektiğini belirtti. Kendisini uğurlamaya gelen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile el sıkışan Çiller, "Türkiye'nin önü son derece açıktır. Türkiye laik bir devlettir ve her zaman laik kalacaktır" dedi.

MUHARREM AYDIN

ABD Başkanı Bill Clinton'ın yanı sıra dünya finans çevreleriyle temaslarda bulunmak üzere dün ABD'ye hareket eden Başbakan Tansu Çiller, ülkede yaşanan ekonomik sıkıntı döneminin aşılacak olmasından kimsenin şüphe etmemesi gerektiğini belirterek, "Türkiye'nin önü son derece açıktır. Türkiye laik bir devlettir ve her zaman laik kalacaktır" dedi. Çiller ayrıca, ABD gezisinden dönüşte, Murat Karayalçın ile birlikte ülke genelini kapsayan bir demokratik önlemler paketini kamuoyuna açıklayacaklarını söyledi.

Dün sabah saat 08.10'da Ankara'dan Ata uçağıyla İstanbul Atatürk Havalimanı'na inen Başbakan Tansu Çiller'i, uçağın merdivenlerinde, İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan ve İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir de diğer yetkililer karşıladı. Karşılamada hazır Arkası Sa. 13, Sü. 6'da

IMF, 'STAND-BY'DA ISRARLI 13. Sayfada

GÜNDEM

MUSTAFA BALBAY

Çiller'e Kredi Öğütleri

▶ Başbakan Tansu Çiller, pazar gününe kadar Clinton, IMF, Dünya Bankası ve ABD finans çevrelerinden taze para için destek isteyecek. Ziyaretin zeminini hazırlayanlar arasında Demirel'in ekonomi danışmanı Prof. Emre Gönensay da var.

▶ Çiller'den önce başbakanlık koltuğuna oturan Demirel'e göre IMF, Dünya Bankası gibi kuruluşlar karşısında, "ne masaya vurmak ne de her şeyi kabul etmek gerekiyor." IMF ile 1979'da yaptığı kredi anlaşmasının meyvesini askeri yönetim ve Özal'ın yediği Ecevit'e göre ise, IMF ve Dünya Bankası politikaları artık geçerli değil. 13. Sayfada

Pilotlar 'geçici' olarak işbaşı yaptı

▶ Türk Hava Yolları'nın (THY), 'Uçuş ve Uçuş Görev Süreleri Yönetmeliği'ni değiştirmesi üzerine 25 gündür 'uçmama eylemi' yapan pilotlar, Başbakan Tansu Çiller'in Amerika gezisi dolayısıyla sorunlarını çözmeyi sonraya vermesi üzerine 'uçak başı' yaptı. Ancak THY yönetiminin uçuş planı vermemesi üzerine bazı uçaklar kalkamadı. Bu arada eyleme katılan pilotların otel ve diğer masraflarının da ödenmemesi için talimat yayımlandığı bildirildi.

Arka Sayfada

Ordu, RP'den rahatsız

EVREN DEĞER *1 nisan*

ANKARA - Refah Partisi'nin 27 Mart yerel seçimlerindeki çıkışı ve oy patlaması, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde tedirginlik ve rahatsızlık yarattı. Konu Genelkurmay Karargahı'nda da yoğun olarak tartışılırken askeri çevreler, irticai faaliyetlerin PKK'dan daha tehlikeli olduğunu dile getirdiler. RP'nin özellikle büyük illerdeki çıkışı sonrasında, Genelkurmay Karargahı'na çok sayıda telefon ve faks mesajının iletildiği bildirildi.

Genelkurmay Karargahı'na yakın askeri kaynaklardan alınan bilgiye göre askeri kesim, RP'nin seçimlerde bu kadar ön plana çıkacağını ve oy patlaması yapacağını tahmin edemedi. Askeri kaynaklar, irticanın, PKK'dan bile daha tehlikeli olduğuna işaret ederken, **"Diğer tarafta belli bir bayrak var, silahlı teröristler var. Ama bu tarafta, kimin kim olduğunu anlamanız mümkün değil. O yüzden çok daha tehlikeli"** şeklinde konuştular.

Genelkurmay Karargahı'na yakın kaynaklar, olayın özellikle siyasi boyutu olması nedeniyle, komutanların bu konuda açık konuşmaktan çekindiğine de işaret ederken genel havayı şöyle özetlediler:

"Sonuçlar demokratik nizamın normal işlemesi olarak değerlendiriliyor. Ve diğer partilerin, özellikle iç çekişmeler nedeniyle birleşememelerinin [illegible] cu yarattığına inanılıyor. En büyük çek[illegible] partinin özellikle yerel yönetim[illegible] ranıp, 1996 genel seçimlerine yö[illegible] Eğer, bu parti oy toplamaya yö[illegible] içinde bulumup da geleceğe yö[illegible] arı çerçevesinde, 1996 seçimle[illegible] oya bugünkünün 2 ya da 3 misli [illegible] irerse, bu sıkıntı daha üst boyut- [illegible]

Gene[illegible]ay'a yakın kaynaklar, **'kitlelerin din istismarcılığı ile afyonlanmasının'** bugünkü duruma yol açtığını da kaydederlerken RP'nin çıkışını şu örnekle dile getirdiler:

"Bir bilgisayar düşünün. Bu bilgisayara bir virüs girmiş. Ya bilgisayar bu virüsten temizlenir ya da bu virüs bütün bilgileri mahveder. Olayı böyle görmek gerekir. Ama askeri kesim, bilgisayarın bu virüsten temizleneceği kanaatinde. Çünkü vazgeçilemeyecek iki şeyden bir tanesi, ülkenin bölünmez bütünlüğü, diğeri de laikliktir."

Askeri kanatta, irticanın Türkiye için en büyük tehlike olduğu, haltta PKK'dan daha tehlikeli olduğu da sesli olarak ifade ediliyor. Askeri kaynaklar, RP'nin özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde seçimleri kazanmasının bir ölçüde **"Türkiye'nin bölünmez bütünlüğü çerçevesinde yararlı"** olduğuna dikkat çekerlerken bu partinin özellikle büyük illerdeki çıkışını ise **'kaygı verici'** olarak değerlendiriyorlar.

Alınan bilgiye göre RP'nin büyük kentlerdeki çıkışı sonrasında Genelkurmay Karargahı'na çok sayıda telefon ve faks mesajı da gönderildi. Genelkurmay'a değişik yerlerden **'Atatürkçü Türk insanı'** imzası ile gönderilen bazı faks mesajlarında ise şöyle denildi:

- "Çağdaş Türk insanına; halen Türkiye'nin oy potansiyelinin yüzde 80'ini oluşturan biz; çağdaş, laik, demokrat liberal olmayan bir düzene doğru sürükleniyoruz. ANAP, CHP, DSP, DYP, SHP gibi partilerimizin kişisel çıkar kavgalarını bir tarafa bırakıp, bir araya gelerek bu gidişe dur demelerini Atatürk Türkiyesi adına istiyoruz.

- Çağdaş Türk insanına; yaşamın en büyük gerçeğinin ölüm olduğunu kabullenip de... Hiç ölmeyecekmiş gibi yaşama atılma becerisini gösterse de insan...

Bizler için ölümden daha acı verici olan, Atatürk ilkelerinin yok edileceği düzene doğru sürükleniyor olmamız gerçeğini reddediyoruz. Çünkü bu gerçekle yaşanmaz...

Halen Türkiye potansiyelinin yüzde 80'den fazlasını oluşturan DYP, ANAP, SHP, DSP, CHP gibi partilerimizin kişisel çıkar kavgalarını bir tarafa bırakıp, bir araya gelerek bu gidişe **'dur'** demelerini Atatürk Türkiyesi adına rica ediyoruz."

Beyoğlu 'Refah'lı ilk gecesini yaşadı

ZAFER AKNAR *3 nisan*

Beyoğlu, Refahlı ilk cumasını ve ilk gecesini yaşadı. Öküz altında buzağı aramak için değil, o ilk geceyi merak ettiğimiz için Beyoğlu turuna çıktık. Ancak Beyoğlu'nu sadece İstiklal Caddesi olarak görmedik; Kasımpaşa'ya da gittik, Hacı Hüsrev'e de...

Arka sokaklarda asayiş normaldi. Evlerinin önüne halı-kilim atanlar, yerel seçimleri ve ekonomiyi konuşuyordu. Ankara kulisleri fısıltı gazetesiyle çoktan esmer yurttaşların gündemine girmişti.

Akaryakıta gelmesi beklenen yüzde yüzlük zammın, temel tüketim mallarına nasıl yansıyacağı tartışılıyordu. **Kibariye** konseri ise bir sonraki seçime kadar unutulmuştu. Bir şey daha vardı unutulan Hacı Hüsrev'de, Hacı Ahmet'te, Kasımpaşa'da... Kendileri...

Sonra o malum bölgeye geldik, İstiklal Caddesi'ne. İğne atsak yere düşerdi ama cuvaldız atsak düşmezdi. Rahatsızlık had safhada değildi. Hava **"sahi bundan sonra ne olacak"** havasıydı. Barlar kapatılır mıydı? **"Evetçiler"** gerekçelerini **"Şeriatı isteyenler bunun için her yolu dener. Herşeyi yavaş yavaş yapacaklar"** sözleriyle açıklıyordu. **"Hayırcılar"** her işte olduğu gibi bu işte de bir **"Hayır"** arıyordu.

İki tek atan, **"Bırakmam ulan bu Beyoğlu'nu"** vızıltısı çıkarıyordu. Beyoğlu müdavimleri ise bele-

diye başkanlığını Refah Partisi'ne kaptırdıktan sonra tepkilerini yakalarına Atütürk rozeti takarak dile getiriyordu. Rozetlerin büyüklüğü, kızgınlıklarla eş anlamlıydı. Mustafa Kemal gerçeği bir kez daha yakalardan başlıyarak, tüm bedeni sarıyordu.

Sırtı kalın olmayanlar işi sermayeye havale etmişti. **"Biz doğarken ölmüşük"** abiciyimciydiler.

1994'ün dördüncü ayında olduğumuzu unutanlar, **"Yılbaşını nasıl kutlayacağız"** diye düşünüyordu. Ramazan ayını da düşünen vardı, Kadir gecesini de.

Genelevin kapatılmasını tartışanlar azınlıktaydı. Çünkü onlar **"Taocu Sevişme ve Seks"** kitabından gerekli tüyoları almışlardı. **Haydar Dümen**'in cinsel bilgileri çok halksal kalıyordu. Hem genelevin kapatılmasının ideolojik bir yanı yoksa **"Kapatılsındı canım..."**

"Hay Allahçı" grup, RP'liler ile dirsek temasına girmişti bile. Nasıl olsa yakınmalarında manevi bir yön de bulunmaktaydı.

"Beyoğlu Kararmasıncılar" TEK'le anlaşıp elektrikleri kesme hesabı içindeydiler. Çünkü o zaman sloganları tutacak ve **"Biz dememişmiydikçi"** gruba dahil olacaklardı... Beyoğlu ilk manevi gecesini, ciçi, cucularla geçirdi.

Türkiye, Cezayir Olur mu?

İLHAN SELÇUK *2 nisan*

Herkes kafayı takmış:

- *Türkiye, Cezayir olur mu?*

Vakit geçirmek için bilmece ya da bulmaca çözer gibi birbirimize soruyoruz.

Erbakan soruyu yanıtlıyor:

- *Olmaz..*

- Neden olmaz?..

- *Çünkü biz akıllı davranıyoruz. Ordu, biz seçimi kazandık diye sevindi...*

Necmettin Bey'in açıklaması karın doyurmuyor, merakları daha çok körüklüyor; köyde, kentte, işte, evde, kahvede, otobüste, trende, uçakta soruluyor:

- *Türkiye Cezayır'e döner mi?*

Kimisi kuşkulu, kimisi korkulu, kimisinin gözü yaşlı, kimisi tepkili, kimisi tedirgin...

Kimisi de öfkeli...

Cezayir'de ne olmuş?

Yerel seçimleri *'İslamcı Selamet Cephesi'* kazanınca ordu yönetime el koymuş...

Şeriatçılar da şiddete başvurmuşlar...

Kan dökülüyor...

Ben kendimi bildim bileli Türkiye'de *"Kışlaya ve camiye politika sokmayalım"* diye uyarı yapılır; bir milyar nüfuslu İslam dünyasının her yanında cami de kışla da siyasetin içine boğazına kadar batmıştır...

Her yerde çata pata...

Her yerde kan...

Ya Türkiye'de?..

Bizde terör evlere şenlik biçimiyle yürüyor; yalnız etnik terör yok, şeriatçı terör de var, *'Hizbullah'*dan başlıyor, *'İBDA'*ya kadar tezgâhlanıyor.

Şeriatçılar, önce küçük kentlerin yerel yönetimlerini ele geçirdiler, sonunda büyük metropollere dayandılar; ama, herkes birbirne iyi niyetle ve saflıkla soruyor:

- *Türkiye Cezayir olur mu?*

Refahçı genç, şeriat üzerine siyasetin militanı olarak yetiştiriliyor...

Nerede?.. Hem de devlet okullarında!.. İmam-hatiplerde yaklaşık 400 bin öğrenci var; diploma almış olanlar 450 bin; tümünün beynini yıkayan öğretim ilkesi:

"Hakikate giden yol, akıl yolu değildir, şeriat yoludur.."

Türkiye Cumhuriyeti, şeriata yatırım yapıyor. İmam okulları, meslek okulları olmaktan çıkmış, temel öğretim kurumlarına dönüşmüş!.. İslamda kadından imam olmaz, imam okullarında yüz binlerce kız öğrenci var!..

Ve herkes birbirine saflıkla, iyi niyetle, az buçuk da aptallıkla soruyor:

- *Türkiye, Cezayir olur mu?..*

Şeriatçı medyası güçlüdür, televizyon, radyo gazete, dergi, şirket, holding, Kuran kursu, cami yaptırma derneği, vakıf, şeriatçı milletvekili, şeriatçı parti, şeriatçı Meclis grubu, şeriatçı dış kaynaklarla iç örgütleri birleştiren ortaklıklar, bankalar pıtrak gibi...

'Başkent Ankara' ile *'Payitaht İstanbul'* şeriatçı belediye başkanlarının eline geçmiş...

Enayiler soruyor:

- *Türkiye, Cezayir olur mu?*

Şeriatçı; Sıvas'ta şair, yazar, romancı, sanatçı 37 aydını diri diri yakıyor; biz akıllılar, alevleri ve dumanları televizyonda seyrederek birbirimize soruyoruz:

- *Türkiye, Cezayir olur mu?*

Şeriatçı; adam öldürüyor, otobüsün yolunu kesiyor, meydanlarda cezbeye geliyor, metropollerin gecekondularını fethediyor, biz soruyoruz:

- *Türkiye, Cezayir olur mu?..*

Kasaba İnsanını Tanımayınca...

ERDAL ATABEK *4 nisan*

Şaşırıp kalırsınız. Şimdi herkes Refah Partisi'ne kimlerin oy verdiğini sorup duruyor. Çevrede öyle insanların görülmeyişi şaşkınlığı korkuya çevriyor. Yolda yürürken ara sıra gördüğü tesettürlü genç kızların, çarşaflı kadınların, çember sakallı erkeklerin bir anlık fotoğrafının sürekli bir iktidar filmine dönüşmesi, bir dizi değişimin hareket noktası oluyor. Şaşkınlık korkuya, korku tepkiye, tepki güven arayışına dönüşecektir. Güven arayışı da yeni bir sürecin başlangıcı olacaktır.

Laikliği benimsediği düşünülen sağ partilerin birleşmesi için yoğunlaşan toplumsal baskı; sol partilerin birleşmesi üzerinde artan yığınsal istek, bu arayışın politik platformudur. Ordunun devlet yoluyla dolaylı ya da doğrudan müdahale etmesi de güven arayışının etkin bir ifadesi olarak eskisinden çok farklı bir yorumla beklenecektir. Güven arayışı laik yurttaşların kendi aralarında etkin biçimde örgütlenme iradesini de gündeme getirecektir. Bu arayışların hepsi de şu anda ortadadır. Kimisi açık, kimisi kapalı yolların nereye çıkacağı da belli değildir. Ama, her zaman geçerli bir doğru gene unutulmamalıdır.

'Nedenler değiştirilmeden sonuçlar değiştirilemez...'

Köylerin üretim alanları olmaktan çıkmasıyla başlayan iç göçler eski kentleri kasabalaştırdığı zaman, bugünün temelleri de atılmıştır. İstanbul'a, İzmir'e, Ankaraya'ya göçen insanların bu kentlere akını seyirlik bir olgu olarak kabul edilmiş, nedenler değiştirilmediği için de sonuçları benimsenmiştir. Belediye başkanlarının görevleri de bu yoğunluklara hizmet götürmek olarak görülmüştür. Bu kentlerin yol, su, ulaşım, yerleşim, eğitim, sağlık, çöp gibi sorunları çözümsüzlükleri artarak sürecektir, ama bundan daha önemli bir sorun gözardı edilmiştir.

'Kent insanı' kendi kentinde yitip gitmiş; *'kasaba insanı'*, eski kentleri kasabalaştırarak yerleşmeyi sürdürmüştür. *'Kentli'* ile *'kasabalı'* arasında temel farklar vardır, bunlar bilinmedikçe daha çok şaşkınlık yaşanacaktır...

*'Kentli'*nin özellikleri, endüstri toplumunun insanı olarak bireyleşmiş, yabancı korkusunu aşmış, kenti koruma ve ortak yaşama bilincine ulaşmış, kent yaşamına ortak olabilmiş, kendi hakkını koruyan, başkasının haklarına saygı duyabilen, geleceğini kendi iradesiyle kurabileceğine güvenen insan olmaktır.

'Kasabalı', tarım toplumunun insanı olmayı sürdürür. Birey değildir, ailenin bir parçasıdır. Yabancı korkusuyla yaşar. Koruma duygusu kendi eviyle, kendi ailesiyle sınırlıdır. Onların dışını kendi yaşama alanı saymaz. Ortak yaşama katılmaz. Kendi hakkının korunmasını başkalarından bekler; başkasının hakkına saygı duyma kavramına sahip değildir. Geleceğini kendi iradesiyle kurabileceğine güvenmez. Hem kendine güveni yoktur, hem de geleceğe güveni yoktur.

Bu farklar nedeniyle de *'kentli'* demokratik ilişkilere yatkındır, oysa *'kasabalı'*, otokratik ilişkilerde rahat eder. *'Kentli'* için kadın-erkek eşitliği, insanlık kavramının gereğidir, oysa *'kasabalı'* için böyle bir eşitlik olamaz. *'Kentli'* anlayışta evrensel kimlik gelişir, barış, dostluk, eşitlik insanları birleştirecektir. *'Kasabalı'* anlayışta ise yerel kimlik çok önemlidir, savaş, düşmanlık, üstünlük egemen olmanın araçlarıdır.

Sosyal tarihimiz için önemli olan *'kentli insan'* yetiştirememiş olmak, *'kentli insan'* olanları çoğaltamamak, buna karşın *'kasaba insanı'*nı her yolla arttırdığımızı görememektir. Demokrasinin önündeki toplumsal baraj da budur. Aile içindeki otokratik yapı, ezberci eğitimin eleştirel zekayı köreltmesi, uygarlık simgelerinin bilinçle değil de inançla öğretilmesi, bugünkü durumun değirmenine su taşımıştır.

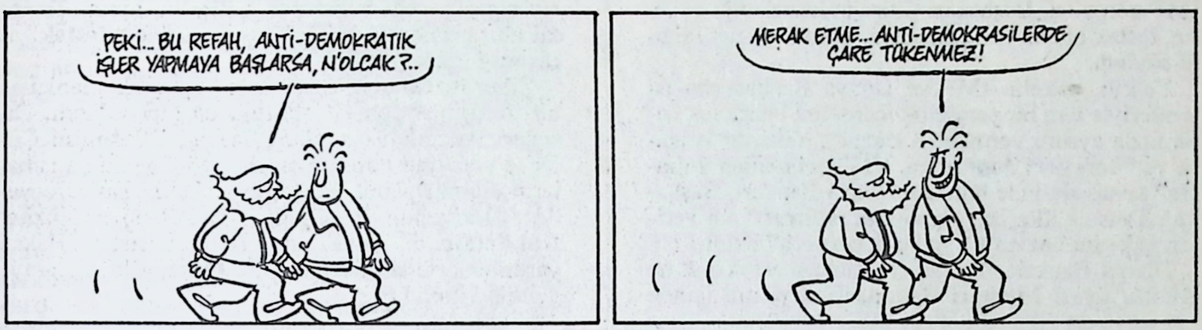
Sonuçta da *'kasabalı'* kendi ideolojik kalıpları olan etkin köken kimliğini, egemen milliyetçiliğini, kul olmayla rahatlayan kaderci din inancını siyasal plana taşımıştır. Hem de yıllardır bu üç özelliği de gıdıklayarak oy alan sağ partileri ıskalayarak kendi kimliklerini ifade eden milliyetçi MHP'ye, din inancını temsil eden Refah Partisi'ne yönelerek asıl kimliklerini açıklamışlardır. Güneydoğu'da Refah Partisi'nin aldığı oylar yanıltıcı olmalıdır, oradaki oylar yerel kimliğin geçici emanetidir. Dinsel söylemle kesişme, çaresizliğin ifadesi olmalıdır.

Şimdi sağ partiler olan DYP ile ANAP'ın birleşmesinden medet umulması da şaşkınlığın ifadesi olmalıdır. Yıllar boyunca bu eğilimleri destekleyen, bu eğilimlere yaslanan, bu eğilimleri köpürterek oy atanlar, iktidar olanlar onlar değil midir? Onların iftiharla açıkladıkları geçmişleri bugünün mimarları değil midir? DYP ve ANAP'ın geçmişi Adalet Partisi değil midir? Adalet Partisi'nin geçmişi Demokrat Parti değil midir? *'Siz isterseniz hilafeti bile getirebilirsiniz'* diye kendi grubuna seslenip iktidarını kurtaran efsane Başbakan **Adanan Menderes** Refah Partisi'nin başbakanı mıydı? O Demokrat Parti'nin başbakanıydı, bugün o sözlerin doğrultusu siyasal plana taşınmıştır. Bu sağ partilerin birleşmesi mi Türkiye'yi şeriat cumhuriyeti olmaktan kurtaracak? Adnan Menderes de, **Süleyman Demirel** de, **Turgut Özal** da, **Mesut Yılmaz** da, **Tansu Çiller** de yerel kimliklerin, egemen milliyetçiliğin, kaderci dinin emanetçiliğini yapmışlardır. Bugün olan biten; emanetin, asıl sahiplerine verilmesidir. Şaşıracak bir şey yok.

Bu ülkeyi kurtaracak olanlar, bu toplumu geleceğe taşıyacak olanlar, Türkiye'nin illerinde, ilçelerinde, merkezlerinde, çevrelerinde yaşayan *'laik, cumhuriyetçi, çağdaş, uygar, evrensel değerlerin mirasını taşıyan, demokrat insanlar'*dır. Hiç unutulmamalıdır ki, kentlerde yaşa-

yanlar *'kentli'*; ilçelerde yaşayanlar *'kasabalı'* değildir. *'Kentli'* ya da *'kasabalı'* olmak, yaşadığı yerle değil, taşıdığı bilinçle belirlenir. Bu ülkeyi de, kendimizi de ancak biz kurtarabiliriz.

Biz kim miyiz? Biz; *'kültür milliyetçiliğini dünya uygarlığına katacak olan, yaşayan herkesin dil, din, inanç özgürlüklerine saygılı, bunun için laik cumhuriyeti korumaya kararlı,* ***Atatürk****'ün liderliğini bilinçle kavramış, demokrasiyi kurmaya azimli cumhuriyetçileriz.'* Gücümüzü biliyoruz, gücümüzü tanıyoruz, onu kullanmaya kararlıyız...

Atatürk ilkeleri ışığında Türkiye ne yapmalı?

5 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Genelkurmay Başkanlığı, 5-6 nisan tarihleri İstanbul'da **"Dünya Nereye Gidiyor-Atatürk İlkeleri Işığında Türkiye Ne Yapmalı?"** konulu bir sempozyum düzenlendi.

Genelkurmay Başkanlığı Basın Sözcüsü Kurmay Albay **Doğu Silahçıoğlu** yaptığı yazılı açıklamada, sempozyumun yurtiçindeki çeşitli üniversiteler, basın ve bilim çevreleri ile karşılıklı ilişki kurmak, bilgi alışverişini sağlamak, dünyada gerçekleşen son gelişmelerin Türkiye açısından bir bilimsel değerlendirmesini yapmak amacıyla düzenlendiğini bildirdi. İstanbul Yeşilyurt'taki Hava Harp Komutanlığı'nda düzenlenecek sempozyum, bugün Hava Pilot Tümgeneral **Burhan Tunalı**'nın açış konuşmasıyla başlayacak.

Emekli Büyükelçi **Osman Olcay**'ın yönettiği ilk otorumda, **"Değişen Dünya Dengeleri ve Yeni Strateji Durumu"** konusu tartışılacak. Bu oturuma emekli Orgeneral **Süreyya Yüksel,** Prof. Dr. **İlter Turan**, Prof. Dr. **Oral Sander** ve gazeteci **Sami Kohen** konuşmacı olarak katılacak.

"Değişen Dünya Dengelerinde Türkiye'nin Durumu" konulu ikinci oturumu Prof. Dr. **Üstün Ergüder** yönetecek. Bu oturumda da Prof. Dr. **Ali Karaosmanoğlu**, Prof. Dr. **Cemil Oktay,** Doç. Dr. **Faruk Sönmezoğlu** ve Yrd. Doç. Dr. **Gün Kut** görüşlerini açıklayacak.

Sempozyumun ikinci günü Kıdemli Albay **Ali Öz**'ün konuşması ile açılacak. **"Dünya Ekonomisinde Yeni Eğilimler ve Türkiye"** konulu ve Prof. Dr. **Kemali Saybaşılı**'nın yöneteceği üçüncü oturumda Prof. Dr. **Haluk Kabaalioğlu,** Prof. Dr. **Sevgi Güran,** Prof. Dr. **Gülten Kazgan** ve Dr. **Öztin Akgüç** konuşacaklar.

"Değişen Dünyada Bölgesel Gerginlikler ve Atatürk İlkeleri Işığında Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi" konulu son oturumu, emekli Orgeneral **Necret Öztorun** yönetecek. Bu oturuma ise emekli Hava Orgeneral **Safter Necioğlu**, emekli Koramiral **Işık Biren**, Prof. Dr. **Haluk Ülman** ve emekli Büyükelçi **Aydın Alacakaptan** konuşmacı olarak katılacaklar.

IMF paketten memnun

FUAT KOZLUKLU *8 nisan*

WASHINGTON - Uluslararası finans kuruluşlarında **"temkinli"** ve **"tedirgin"** bir bekleyiş hüküm sürerken yıllardır **"Ücretleri dondurun, KİT'leri hemen kapatın"** tavsiyesinde bulunan Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF), Başbakan **Tansu Çiller**'e **"tam destek"** veriyor. Ancak gerek New York, gerekse Washington'daki para ve siyaset çevreleri, siyasi ve sosyal dengeleri çok ciddi olarak sarsacak **"riskli bir döneme"** girildiğini de dile getiriyor.

Kısa adı IMF olan **"Uluslararası Para Fonu"** ve Dünya Bankası, Çiller'in ekonomi paketine ilişkin resmi bir açıklama yapmaktan kaçınırken gelişmelir **"yakından"** izlediklerini belirtiyor. IMF yetkilileri, yıllardır Türkiye'ye sundukları önerilerin, Çiller hükümetince daha fazla gözardı edilmeden hayata geçirilmesinin Türkiye'nin **"yararına olduğunu"** söylüyorlar. Aynı kaynaklar, alınan kararları, **"çalı-**

şanlar için bir hayli sıkıntılı, ancak enflasyonun aşağılara çekilmesi yönünde çok olumlu bulduklarını" kaydediyorlar.

Uluslararası Para Fonu yetkilileri, Türkiye'de kaynak sorununun yaşandığı bir dönemde, dış kredibilite açısından ciddi adımlar atılmasının kaçınılmazlığını da ekliyorlar.

Bu arada, adının açıklanmasını istemeyen bir IMF görevlisi, Başbakan Çiller'in hazırladığı paketin, taslak olarak daha önceden Ankara'ya iletildiğini söyledi.

Yetkili, paketin IMF ve Dünya Bankası'nın istemleriyle tam bir paralellik içerdiğini belirterek daha fazla ayrıntı vermekten kaçındı. Yıllardır Ankara'ya **"ücretleri dondurun, KİT'leri hemen kapatın"** tavsiyelerinde bulunan Dünya Bankası, Başbakan Tansu Çiller'in **"ekonomik istikrar"** adı verilen paketini **"olumlu"** ve **"çok cesurca"** buldu.

Dünya Bankası Başkan Yardımcısı ve Yürütme Kurulu üyesi **Michael Bruno**, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumun çok zor olduğunu vurgulayarak, **"Sorunları çözmeyi hedefleyen cesur bir program hazırlanmış. Alınan karar cesurca"** diye konuştu.

"Dünyada Nefretin Önlenmesi" adlı vakfın davetlisi olarak 13 nisanda New York'a gideceği açıklanan Başbakan Tansu Çiller'in, 15 nisanda Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası'nın başkanlarıyla görüşeceği belirlendi. Çiller'in, ayrıca finans kuruluşları nezdinde Türk ekonomisine **"destek"** arayacağı da kaydedildi.

Çiller'in Clinton'la yarım saat olarak planlanan bir görüşme yapması olasılığı da kuvvetlendi. Dışişleri Bakanlığı çevreleri, Başkan **Clinton**'ın Çiller'le görüşmesinin sağlanması yönündeki çalışmaların olumlu yönde geliştiğini söyledi. Bu çerçevede, Türkiye'nin Washington Büyükelçisi **Nüzhet Kandemir**'in, önceki gün ABD Dışişleri Bakan yardımcılarından **Stephen A. Oxman**'la bir araya geldiği öğrenildi.

Bu paketten daha acısı gelecek

FUAT KOZLUKLU *9 nisan*

WASHINGTON - Türk ekonomisinin **'can simidi'** olacağı savıyla hazırlanan cumhuriyet tarihinin en radikal ekonomik önlemler paketi, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası tarafından incelenmeye başlandı. IMF yetkilileri, kendilerine paketin İngilizce çevirisinin perşembe günü ulaştırıldığını, paketi olumlu bulmakla beraber, üzerinde çalışacaklarını söyledi. Aynı kaynaklar, uzun süredir sürekli değişim gösterdiği için bitirilemeyen Türkiye ekonomisi hakkındaki raporun, Çiller'in Washington ziyareti öncesinde IMF yönetimine sunulacağını belirtti.

Umudunu ABD'ye bağlayan Başbakan **Tansu Çiller**, dış kaynak arayışına çıkmadan önce, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı **Osman Ünsal** ile Başdanışmanı **Volkan Vural**'ı Washington'a gönderiyor. IMF ve Dünya Bankası yetkilileri, Başbakan Çiller'in ziyaretinden iki gün önceye, Ünsal ve Vural'ın randevu aldıklarını bildirdi.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Osman Ünsal'ın, IMF ve Dünya Bankası'na paketi anlatmanın yanı sıra, uluslararası finans çevrelerinin kaygılarını **'hafifletecek'** yönde, **"Bu paket, Türkiye'yi krizden çıkartır"** şeklinde açıklama isteyeceği kaydedildi.

Ülke ekonomilerinin kredi itibarını ölçen Standart And Poor's şirketinin Türkiye'nin notunu iki ay arayla ikinci kez kırıp yerel seçimler öncesinde Çiller'in dış kredi itibarına **'darbe'** indirmesiyle kredileri donduran Dünya Bankası, yeniden **'olumlu sinyal'** verdi. Dünya Bankası, Türkiye'nin başvurusu üzerine ele alıp vermeyi öngördüğü **'özelleştirme teknik yardım kredisi'** için harekete geçti. Banka yetkililerinin verdiği bilgiye göre, **'gerekliliği'** tartışılan kredi hakkındaki **'nihai karar'**, yönetim kurulunun gündemine yeniden sunulacak. Bunun, gelecek hafta gerçekleştirileceği bildirildi.

Yetkililer, **"100 milyon doların verilmesinde ertelemeye gitmemizi zorunlu kılan nedenler, paketle birlikte, tam bir açıklık olmasa da ortadan kalkmış görünüyor"** dedi.

Çiller'in uluslararası para kuruluşlarını tedirgin eden ekonomi paketi, Washington'daki finans çevreleri tarafından **"İyi niyetle hazırlanmışlığının ötesinde unsurlar henüz ortalarda gözükmüyor"** şeklinde değerlendiriliyor. Bu çevreler, paketi hayata geçirecek ve ciddi bir biçimde uyglayacak kadroların olmadığı görüşün dile getiriyorlar.

Ekonomistler, Ankara yönetiminin, zamlar dışında hiçbir şeyi yürürlüğe sokmamasını da delil olarak kaydedip **"Tansu Çiller ve paketinin ömrü 3 ayı geçmeyebilir. Ekonomi paketine kadrosuz karar vermiş olmak, paketi açıklamak kadar büyük riskler içermekte"** diyorlar.

Washington'daki finans kuruluşları ve siyasi gözlemciler, IMF ile Dünya Bankası'nın resmi olmayan açıklamalarına göre **'çok olumlu'** buldukları pakete ilişkin özet olarak şu görüşleri dile getirdi:

"Paket, zaten birkaç aydır bekliyordu. Türkiye, eğer bu paketi götürebilirse 'stand by'a gerek kalmaz. Tansu Çiller'in görüşmesinde 'stand by'da küçük birtakım eklerin gündeme getirilmesi yüksek olasılık. Türk ekonomisi 1985'ten bu yana, kendi kendini disipline eden programlara sahipti. 'Stand by'a gerek kalmamıştı. Ancak bu son bir yıldır, aksi yönde gelişmeler oldu."

Dünya Bankası yetkilileri, son kararları yorumlarken **"Herkes doğru yolda alınmış adımlar olarak görüyor. Oysa paket geçici. Daha acıları görülecek"** diyor.

Öte yandan benzer **'ekonomik istikrar'** adı altındaki paketlerin, İsrail ve Meksika'da desteklendiği bildirildi. IMF'nin bir yetkilisi, **"Bu iş, İsrail ve Meksika'da sosyal konsensüse gidildikten sonra gerçekleştirildi. Sendikalarla ve işverenlerle görüşülüp bir konsensüs oluşturuldu. Oysa Türkiye'de bunların hiçbirisi yapılmadı. O nedenle başarı şansı haylli riskli ve düşük"** değerlendirmesinde bulundu.

Program Eleştirisi...

TANER BERKSOY *13 nisan*

İstikrar paketi geldi ya, cümlemiz allame kesildik. Tepkiden geçilmiyor. Ekonominin son aylardaki bozulmasının sessizce ve tevekkülle izlendiğini düşününce aklınız neredeydi diyesi geliyor insanın. Ama, zaman o zaman değil. Bozulan dengeler hızla onarılmazsa, işimiz daha da güçleşecek gibi görünüyor. Şimdi programı irdeleyip, eleştirmek gerekiyor.

Önce iki noktayı ayırt edelim. Programın bir siyasal bir de ekonomik yönü var. Siyasal yönü istikrar arayışının yaratacağı yükün paylaşımı sorunu. Yük paylaşımı iktidarın siyasal tercihine göre belirlenecek. İlk bakışta paylaşım fazlasıyla dengesiz görünüyor. Zaman içinde vergi vb. önlemlerle bunun dengelenmesi öngörülmüş. İktidar bu dengelemeyi beceremezse, kaytarırsa ya da gücü yetmezse bunun hesabını siyasal planda, seçmenlerine verir. Kuşkusuz, seçmenlerin bu hesaplaşma olanağına sahip olmaları ve hesabı almayı becerebilmeleri gerekir.

Programın ekonomik yönünde irdelenmesi gereken noktalar hedefler, zaman boyutu ve kaynak akışı.

Son aylarda ekonominin tam bir hedefsizlik çalkantısına sürüklendiği, kararlarda zaman boyutunun bir güne, overnight tuzağına düştüğü ve kaynak akışının içinden çıkılmaz ölçüde bozulduğu biliniyor. Öngörülen tedavinin bu noktalara çözüm getirmesi gerekiyor.

Önümüze konulan istikrar programı her üç noktada da eleştiriye açık özellikler taşıyor.

Programın hedefleri istikrar ve yapısal değişim olarak ifade ediliyor. Burada açık, net hedefler olduğu kadar, yapılabilirliği çok kuşkulu noktalar da var.

Zaman boyutu ya çok dar, ya da hiç yok. Programda sadece çok kısa bir zaman boyutu açıklanmış. Bunu anlamak mümkün. Ama ötesinin olmayışını anlamak güç.

Yeni kaynak ve bunun akış düzeni bu tür programlar için yaşamsal öneme sahip. Programda dış kaynağa ilişkin hiçbir önlem yok. Bu büyük eksik. İç kaynaklara dönük tahmin ve hedefler var. Ama, bu noktada da önemli olan akış planına değinilmemiş bile. Oysa, son ayların en önemli sorunu bu.

Programda açıkça ifade edilen tek zaman boyutu önümüzdeki üç ay. İstikrar programlarının perspektifinin böylesine daraltılması alışılmış bir yaklaşım değil. Haklı olarak eleştiri çekiyor. Ancak, boyutun böylesine daralmasının istikrar hedefinin odak noktasında duran kamu finansmanı dengesizliğinin acilen onarılması ihtiyacından kaynaklandığı anlaşılıyor. Dengesizliklerin böylesine hacimli ve yaygın hale geldiği ortamlarda ilk adımda zaman boyutunun daraltılıp, hedefin küçütülmesi doğru bir tercih gibi görünüyor.

Üç ay gibi çok kısa bir süre için vergi ve harcamalara iddialı sayısal hedefler konmuş olması çok riskli bir yaklaşım. Güvenilirliği sarsılmış olan iktidarın bu riski almak zorunda kaldığı anlaşılıyor.

İlk üç ayın ötesinde ekonomiye bir zaman perspektifi verilmesi önemli bir hata. İstikrar programlarının en önemli özelliği kaybolan zaman boyutunu onarmaktır. Önümüze konulan program bu işlevi yerine getirmiyor. Ancak programı hazırlayan ve uygulama konumunda olan teknisyenlerle konuşunca geri planda böyle bir zaman boyutunun ve buna uygun projeksiyonların olduğu anlaşılıyor. Projeksiyonlar en azından 1994 için çok hacimli bir ekonomik daralma öngörüyor. Bu tür bir daralmanın tüm pembe tabloları bozacağı açık. Zaten var olan orta dönem hedeflerin açıklanmıyor olmasının nedeni de bu. Bunun başarı şansını azaltıcı bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.

Son ayların en önemli sorunu olan Hazine'nin nakit akımında yaşadığı güçlük çok kısa sürede çözülmesi gereken bir nokta. Program bunun gözönüne bile alınmamış olduğu izlenimini veriyor. Oysa, piyasaların tedirginliği ve güçlü spekülasyon eğilimi Hazine'nin gerekli finansmanı nereden sağlayacağı, harcama sonunda ekonomide oluşan likidite fazlasını kimin, hangi araçla geri emeceği sorularının cevapsız kalmasından kaynaklanıyor.

Örneğin, bu hafta içinde ekonomiye çıkacak 26.5 trilyon liranın yine döviz piyasasını vurması, buna karşı faizlerin yine göğe tırmanması olası. Bu gerçekleşirse artık kimsenin güvenmeyeceği bu programı katlayıp, kenara koymak gerekecek. Kamu finansmanında odaklaşıp, kendisine üç ay süre biçme cesaretini göstermiş programın, bu üç ayın en önemli öğesini ıskalamış olması ekonominin koordinasyonunda var olduğu bilinen sıkıntının süregeldiğine işaret ediyor. Oysa, Hazine'nin içine sürüklendiği zavallı konumdan nasıl sıyrılacağı en çok merak edilen konu. Bunun cevabı hemen, mümkünse bugün verilmeli

Sanatı Güncel Kılmak...

AHMET CEMAL *14 nisan*

Avrupa edebiyatının yetiştirdiği en büyük eleştirmenler arasında yer alan Avusturyalı yazar **Karl Kraus** (1874-1936), **Shakespeare**'e ilişkin bir değerlendirmesinde şöyle der: *"Nerede devletin yasaları Shakespeare'in parafe edilmiş düşünceleriyse, orada kültür vardır."* Kimi zaman gizli alaylar içeren gülümsemelerle karşılanan bu görüş, temeline inildiğinde ne yalnızca aşırı bir hayranlığın dışa vurulmasıdır ne de ayakları yere basmayan bir düşüncedir. Kraus, bu satırlarıyla sanatın günlük yaşam uygulamasıyla ilişkisi açısından bir olması gerekeni, söz konusu bağlama değgin bir tür *'doğal hukuk'* kuralını dile getirmiş olmaktadır. Kraus'un cümlesini daha genel bir söyleme götürdüğümüzde, örneğin şöyle bir saptamaya da ulaşabiliriz: *"Nerede devletin yasaları sanatın sesiyle örtüşüyorsa, orada kültür vardır."*

Sanat eserini yaşamın günlük akışının dışında tutmak, sanatı izleme, ondan tat alma çabasını geleneksel günlük yaşamdan kaçmanın aracı saymak, sanatçıyı -ayakları yere basanlardan oluşma bir çoğunluğun karşıtı niteliğiyle- bir azınlığın üyesi saymak, estetik düşünceyi, *'herkesin harcı olmayan'* bir felsefe evrenine yerleştirmek -bütün bunlar, sanatın başlangıcından günümüze kadar sanatı yapay bir tutumla yaşamın bütünlüğünden koparmaktan başkaca bir sonuç doğurmamış girişimlerdir.

Bir yandan sanatı -doğru bir tanımla- yaşamı yorumlamanın yollarından biri saymak, öte yandan ise onu, hem düşünce hem de uygulama düzleminde olmak üzere, yorumladığı konudan ayrı tutmak, gerçekte çözümsüz olduğu ölçüde üretkenlikten de uzak bir çelişkidir. Örneğin günlük yaşamın sıradanlığından kaçmanın yollarından biri sayılan sanat, bu kaçışın gerçekleştirildiği her noktada kaçılan sıradanlığı daha da pekiştirmekten, daha da değişmez ve değiştirilemez bir gerçek kılmaktan başka bir sonuç doğurmaz.

Bu sıradanlığın yol açtığı kalıplaşmaların yıkılması, insanoğlunun *'ayrı'* bir alan saydığı sanata zaman zaman sığınması, sonra o alanın kapılarını -tiyatronun perdesini, kitabın kapağını, sergi salonlarının ışıklarını!- kapatıp yeniden *'akışa'* dönmesiyle değil, ama ancak sanatı özümsemeyle zenginleştirdiği bir iç dünyayı, bundan böyle günlük yaşamının çıkış noktaları, bakış açıları arasına katmasıyla gerçekleşebilir. Çünkü insanın kaçarak *'sığındığı'* yer, sonuçta nasılsa oradan ayrılacağı yerdir; ayrılacağı, belki de bir daha dönüp bakmayacağı, dolayısıyla izlerini de kendi dünyasından sileceği bir yer!

Bir bin yılı daha geride bırakmak üzere olduğumuz günümüzde genelde sanatı konu alan her türlü eğitimde bir bakış açısı değişikliğine gitmek, belki de sanat-yaşam bağlantısı doğrultusunda en gerçekçi ve yapıcı tutum sayılmalıdır.

Bakış açısı bağlamında böyle bir yenilik, örneğin sanat tarihini yalnızca *'ayrı'* bir konunun tarihi olmaktan çıkarıp, aynı zamanda doğrudan her sabah yeniden başladığımız bir yaşamın, bizim olan bir yaşamın kendine özgü bir yorumu üzerinde düşünme çabasına dönüştürebilir.

Tarih boyunca yaratılmış bütün sanat eserlerine, bizden birilerince yine bizden olanların yaşamlarını zenginleştirmek, daha geniş boyutlara kavuşturmak için verilmiş ürünler gözüyle bakmamızı sağlayabilir.

Aslında felsefenin bütün alanlarında yapılması gerektiği gibi estetik alanında da *'kapalı'* düşünce dizgeleri kurmak yerine, *'insanoğlunun kendi sanatsal eylemleri üzerinde düşünmesi'*'nden başka bir şey olmayan bu uğraşı bir yaşama biçimi niteliğiyle de tanıtmak, insanları sanat ve estetik söz konusu olduğunda hep *'başlarını yukarıya kaldırmak'* zorunluluğundan kurtarabilir. Sanatı bu doğrultuda, insanın doğal düşünme alanlarından biri olarak benimsetmek, sanatı günlük düşünceye ve günlük yaşama sokmanın en etkili yoludur.

Bertolt Brecht, *'Sanatın İzlenmesi ve İzlemenin Sanatı'* başlıklı yazısında şöyle der: *"Sanattan daha çok anlayan..* 'bilenler'*den oluşma küçük bir çevre her zaman var olagelmiştir... Bu küçük çevre için değil, ama halkın bütünü için sanat yapmakta kararlı çok sayıda sanatçı vardır. Bu, kulağa demokratça gelir.. ama bence asıl demokrat tutum,* 'bilenlerden' *oluşma küçük çevreyi, bilenlerden oluşma büyük bir çevreye dönüştürebilmektir. Çünkü sanat bilgiyi gereksinir..."*

Bu satırlarda sözü edilen *'bilenlerden oluşma büyük çevre'*'nin yolu, yalnızca sanatın, yazımızın başında sözünü ettiğimiz biçimde güncelleştirilmesinden, günlük yaşam uygulamasının ve yaşam üzerine düşünmenin doğal bir parçası kılınmasından geçebilir.

"Bir devletin yasalarının Shakespeare'in parafe edilmiş düşünceleri olması" da sanatın bu anlamda, insan ve toplum yaşamının her gününe yedirilmesinden başka bir şey değildir. Yaşamını yeni bir bin yılda çok daha soylu kılarak sürdürme iradesini gösterecek bir insanlığa, **Shakespeare**'in **Montaigne**'nin, **Yunus Emre**'nin, **Pir Sultan Abdal**'ın.. düşüncelerini yansıtan yasaları birer ütopya olmaktan çıkarıp somut hedeflere dönüştürmekten daha çok yakışacak bir uğraş düşünülebilir mi?

Almanya istikrarlı ortam bekliyor

ÖZGEN ACAR *16 nisan*

Federal Almanya Büyükelçisi **Jurgen Österhelt**, Türkiye'de üç konudan **"kaygılandıklarını"** açıkladı.

Büyükelçinin birinci kaygısını **"Türk ekonomisiyle ilgili gelişmeler"**, ikincisini Güneydoğu Anadolu'daki **"insan hakları ihlalleri"** ve üçüncüsünü ise **"İstanbul'daki terör olayları ve 27 Mart seçim sonuçları ile ilgili yorumlar"** oluşturuyor.

Büyükelçi Osterhelt, **"ekonomik kaygının kaynağı"** olarak şu iki noktaya dikkati çekti:

1. Türkiye'nin 1994 bütçesindeki giderlerin dörtte birinin karşılığı bulunmuyor.

2. Türkiye'nin dış borcu, Gayri Safi Milli Hasıla'nın yarısından fazlasını geçmiştir.

Büyükelçi, **"şu anki bütçe ve para bunalımının Almanya'nın da etkilenebileceği bir borçlanma bunalımına yol açabileceğini"** öne sürdü.

Alman Büyükelçisi, İstanbul'da **"Kayser'in Sarayı"** olarak tanımlanan başkonsolosluk binasının **"neoklasik"** mimarideki ziyafet salonunda 90 kişiye verdiği akşam yemeğinde ilginç ve oldukça uzun bir konuşma yaptı.

Büyükelçi, bayanlardan oluşan yaylı sazlar kuartetinin çaldığı Mozart'ın **"Küçük Bir Gece Müziği"** parçasının ardından yaptığı konuşmasına, bitişik salondaki Kayser II. Wilhelm'i Osmanlı paşa üniformasıyla gösteren resme değinerek başladı.

Bu resmin **"iki ulusu birbirine kenetleyen bağların derinliğini"** anlattığını söyleyen Büyükelçi, Alman-Türk ilişkilerindeki son gelişmeleri şöyle değerlendirdi:

"Kasım 1990'dan beri Almanya, Şansölye Kohl'un özel olarak verdiği söz gereğince Türkiye'ye yaklaşık 1.2 milyar DM (25 trilyon TL) tutarında savunma malzemesini karşılıksız olarak vermiştir. Buna ek olarak verilmesi öngörülen 300 milyon marklık (6 trilyon TL) malzeme ise henüz sevk edilmemiştir. Ayrıca, bu süre içinde Almanya da Türkiye'ye NATO savunma yardımı kapsamında yaklaşık 400 milyon DM (8 trilyon TL) tutarında bir miktarı da söz vermiş ve ödemiştir."

Alman Büyükelçisi, **"Bugünkü sorun nedir"** diye sorduktan sonra bu sorunun yanıtını yine kendisi şu sözlerle verdi:

"Almanya ile Türkiye, uzun süreden beri bu silahların NATO kapsamında, yani Türkiye'nin dış müdahalelere karşı korunması amacına yönelik olarak kullanılması ve Türkiye'nin iç huzursuzluklarında kullanılmaması hususunda anlaşmaya varmışlardı.

Şimdi, Almanya'da bazı belirli çevreler, Türkiye'nin bu anlaşmaya uymadığını ve bunu kanıtlayacak verilere sahip olduklarını iddia ediyorlar. Bu koşullar altında, federal hükümet, tahminime göre herhangi bir diğer ülke hükümetinin de yapacağı şeyi yaptı."

Büyükelçi, bu noktada bir parantez açarak **"bu yıl boyunca ülkesinde genel seçimlerden başka 17 seçim yapılacağını"** anımsattı. Böylece büyükelçinin, Alman hükümetinin kararının bu seçimlerin etkisi ve baskısı altında alındığını anlatmaya çalıştığı anlaşıldı. Österhelt, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Hükümet şunu söylemiştir: 'İddialarınızı kanıtlayın, ona göre görüşelim.' **Olumlu ifade ettiğimizde: Hükümet, eleştirmenlerini ciddiye almadığı konusunda yanlış bir yaklaşım iddiası ile suçlanmamak ve iddialarla ilgili araştırmaların tamamlanmasını sağlamak üzere 15 nisan tarhi, yani cuma günü için öngörülen bir sevkıyatı ertelemiştir. Burada, sevkıyatın** 'ertelendiğini' **özellikle vurgulamak istiyorum."**

Büyükelçi Österhelt, Almanya'nın PKK'yı terör örgütü olarak yasakladığını anımsattıktan sonra şöyle konuştu:

"Almanya, Türkiye'nin toprak bütünlüğünü ve Türkiye'nin terörist Kürt bölücülüğüne karşı en doğal hakkı olan hukuk devleti ilkelerine uygun mücadelesini tümüyle destekliyor.

Bununla birlikte, Almanya eninde sonunda, var olan sorunların sadece demokratik yöntemlerle ve toplumda geniş tabanlı diyaloğa dayanarak çözülebileceğine inanıyor.

Türkiye'ye bu yönde izleyeceği yolun ayrıntılarını önermek bize düşmez. Ancak olayların ters yönde geliştiği ve insan hakları ihlallerinin halkı tedirgin edip PKK kucağına ittiği izlenimi doğduğunda, Türkiye'nin dostu ve en önemli partnerlerinden biri olarak kaygıya kapılmamız doğaldır."

Luxemburg'un nüfusundan daha fazla, yaklaşık yarım milyon Kürt kökenli kişinin Almanya'da yaşadığını belirten büyükelçi, şunları söyledi:

"Bu insanların çoğunun da o bölgede akrabaları bulunduğunu lütfen gözardı etmeyelim. İstesek de istemesek de bu sorunun içindeyiz. Aslında, Almanya'da pek çok insanı tedirgin eden, Kürtlerin gerçekleştirdiği Almanya'daki son aşırı şiddet eylemleri sonucunda tekrar bu gerçeği acı bir biçimde yaşamak zorunda kaldık."

Büyükelçinin konuşmasının ikinci bölümü ise **"Türk ekonomisi ile ilgili kaygılara"** ayrılmıştı. Österhelt, sorunu şöyle dile getirdi:

"Türk ekonomisiyle ilgili gelişmelerin de bizi kaygılandırdığını açık sözlülükle ifade etmek isterim. 1994 bütçe giderlerinin 1/4'ü henüz karşılıksız olup sabit giderlerin yüksek düzeyi tasarruf olanaklarını düşük tutmaktadır.

Sayın Başbakan Çiller'in ifadesine göre geriye bakıldığında 1993 yılına ait borç ve faiz giderlerinin tüm gelir ve kurumlar vergisi gelirlerini aşmış olması daha da kaygı vericidir. Bu arada sadece Türkiye'nin dış borcu GSMH'nin yarıdan fazlasına ulaşmış bulunuyor.

Şu anki bütçe ve para bunalımının sonucunda Almanya'nın da etkileneceği bir borçlanma bunalımına yol açılmaması için yeni uygulamaya geçirilen istikrar programının, yapısal sorunları somut ve güçlü bir biçimde ele alması gerçekten

arzu edilir."

Büyükelçi, Alman işadamlarının Türk ekonomisinde istikar ve asgari güven aradıklarını vurguladıktan sonra şunları söyledi:

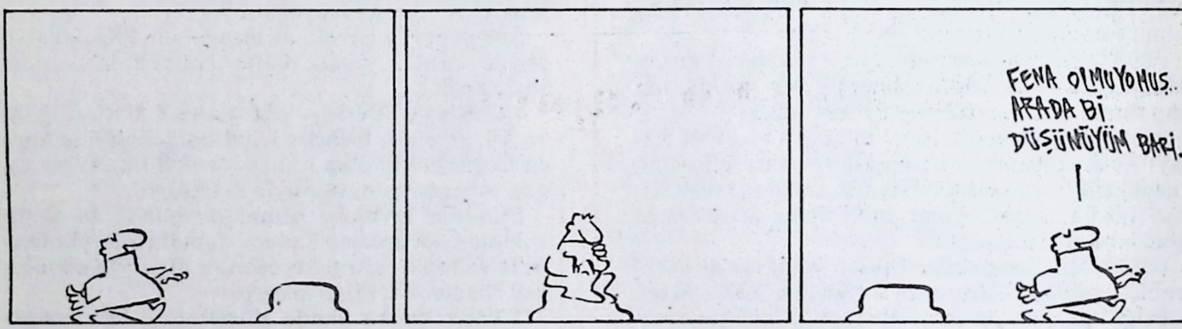
"Türkiye'deki ihracatın dörtte birinin Almanya'ya yönelik gerçekleştiği ve Türkiye'ye ithalatın beşte birinin Almanya'dan geldiği, 450'nin üzerinde Alman yatırımcının Türkiye'de çalıştığı ve bir milyondan fazla Alman turistin Türkiye'de tatil yaptığı gerçeği, Türk-Alman ekonomik çıkarlarının ne kadar iç içe olduğunun göstergesidir. Bu istikrar programına içtenlikle başarılar dileriz."

Büyükelçi, Türkiye'deki siyasal gelişmelere şu sözlerle değinmeden edemedi:

"Siyasal ortamın, Alman işadamları ve yatırımcılarına gerekli olan sürekli istikrarı sağlaması, geleceğe yönelik umut ve beklentimizdir. Bu kentteki son terör eylemleri ile 27 Mart yerel seçimleri sonuçlarına ilişkin bazı yorumlar, bu yönde bizleri tehdit eden tehlikeleri göz önüne sermiştir."

Büyükelçi Österhelt, Alman Dışişleri Bakanı Kinkel'in bir gün önce parlamentoda yaptığı konuşmada Türk-Alman dostluğunun kıymetini övdükten sonra şunları söylediğini anımsattı:

"Federal hükümet, zor dönemlerde de bu kıymetli varlığı korumak konusunda kararlıdır. Türkiye, özellikle şimdiki dönemde dayanışmaya muhtaçtır."

Enflasyon, Türk ekonomisine kök saldı

MİŞEL PERLMAN *18 nisan*

PARİS - Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü (OECD) 1993-1994 Türkiye raporunda, 1991 seçimlerinden sonra iktidara gelen hükümetin, kimi ekonomik taahhütlerini yerine getirmeye çalışmakla birlikte, **"son derece güçlü kalmış"** enflasyonu frenleyemediği vurgulandı.

Merkezi Paris'teki örgütün, üyesi olan her ülke için yılda bir kez yaptığı gibi Türkiye'yi de incelediği 140 sayfalık raporunda, ekonomik faaliyetin 1992'de **'gerçekten geliştiği'** ve ertesi yıl da üretimin hızla arttığı, fakat dış cari dengenin, GSMH'nin yüzde 5'i oranında açık verdiğine işaret edildi.

"Yöneticilerin niyetinin aksine bütçe açığının 1992 ile 1993'te daha da arttığı"na işaret edilen belgede, **"Bütçe politikasından hiçbir yardım göremediği ölçüde, para politikasının, enflasyonu geriletmeye şansı hiç yoktu"** deniliyor.

Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü'nün 1993-1994 Türkiye raporu, Türkiye'deki yıllık enflasyon hızının **"yaklaşık yüzde 60-70"** düzeyinde bulunduğuna dikkat çekerek, **"Bundan böyle, Türk ekonomisine derin kök salmış enflasyonist gerilimlerin nedeninin, özellikle, kamu sektöründeki açığa atfedilebileceğini"** öne sürdü.

OECD uzmanları, 1993'ün ikinci yarısında, ithal edilmiş enerji fiyatlarındaki düşüşe karşın, enflasyonun hızlandığını belirtip buna neden olarak meyve ve sebze rekoltesinin yetersizliğiyle et sıkıntısını da gösterdi. Aynı kaynaklar, yıllık ortalamada, tüketim fiyatlarının, 1992'deki yüzde 70'e karşılık, 1993'te yüzde 66 arttığını ifade ediyor. OECD ayrıca **'eskiden olduğu gibi'** yeniden yapılanmalarıyla özelleştirmeleri -yeni hükümetin programında tercihli olmalarına rağmen- **'çok yavaş ilerlemiş'** olan KİT'lerin, devlet bütçesini **'ağır şekilde ezdiği'** değerlendirmesini yaptı.

Bu arada, yapısal reform hızının 1992'de gerçekleştirilmiş ilerlemelerine karşın yavaşladığı belirtilen raporda, 1995'te kurulması kararlaştırılmış Avrupa Birliği (AB) ile Gümrük Birliği'ne doğru **'yol açmak'** üzere, ithalata ilişkin vergilerin indirilip yeniden yapılandığını, bunun da **"bazı alanlarda, yapısal reforma yeni bir atılım getirdiği"** ifade ediliyor. Belgede, bunun yanı sıra **"Türkiye ile OECD bölgesi ortalaması arasında mevcut, enflasyonun aykırılık eğilimlerinin bugünkü konjonktürün dikkate değer bir özelliği"** olduğu görüşü de yer altı. Öte yandan, kentsel işsizliğin yüzde 11 oranında bulunduğuna işaret eden OECD Türkiye raporu, bunun kırsal kesimdekinden **'çok daha yüksek'** olduğunu kaydediyor. **"Özellikle kaygı verici bir problem"** de nispeten yüksek öğrenim görmüş gençler arasındaki işsizlik oranının yüzde 30'a tırmanmış olması.

Belgede, mal ihracatının **'yavaşlamış gözüktüğü'** belirtilmekle birlikte, ihracat sonuçlarının, dış

pazarların kısıtlanışı dikkate alındığında **'nispeten tatmin edici'** olduğu değerlendirmesine yer verildi. Ayrıca, hizmetler dengesinde bir milyar dolar tutarında artış kaydedildiği ve bunun turizm gelirlerine, göçmen işçilerin para transferlerine ve **'hizmetlerden kaynaklanan diğer gelirler'**e bağlı olduğu kaydedildi. Bununla birlikte, 1992'de yeniden artış göstermeye başlayan turizm gelirlerinin **"1993'te hissedilir derecede yavaşladığı"**na dikkat çekildi.

OECD uzmanları, cari bilançodaki açığı kapatmak ve dış borcu ödemek üzere, Türkiye'nin gerekli 10 milyar doları bulmakta **'güçlük çekmediği'**ne dikkat çekti. Bunun yanı sıra cari dış açığın büyümesiyle 1993'te yaklaşık 5 milyar dolar artış gösteren dış borç, yıl sonunda, toplam 60 milyar doları buldu.

OECD uzmanları, enflasyonist gerilimlerin **'yakın bir gelecekte'** hafifleme olasılığı bulunmadığı ve hatta KDV oranının arttırılması ve kamu sektöründeki fiyatların ayarlanması nedeniyle, yükseleceği kanısındalar. Belgede, makroekonomik dengeleri yeniden kurmak ihtiyacının **'bundan böyle büyük bir ivedilikle'** gerçekleştirilmesi zorunluğuna da dikkat çekiliyor. Hükümetin kamu sektöründeki finansman ihtiyacını, 1994'te yaklaşık 2 puan azaltmayı hedeflediği kaydedilen raporda, **"Bu hedefin gerçekleşmesi, kredibilite yolunda asgari bir ilk adım olacaktır"** deniliyor.

Avrupa Birliği'yle gümrük birliği kurma yolunda, Türkiye'nin mevzuatında kimi ayarlamalara yönelmenin yararının vurgulandığı raporda, **"Uygulanmaya konulduklarında bu reformların ekonominin işini iyileştireceği ve gümrük birliğinin kendisine açacağı büyük pazarlara serbest girişten, Türkiye'nin tam olarak yararlanacağı"** ifade ediliyor.

Marksist iktisatçı kapitalizmi anlattı

AYDIN ENGİN *22 nisan*

Paul Sweezy, yaşayan -belki de en ünlü- Marksist iktisatçı; İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti'nin düzenlediği 19. İktisat Haftası çerçevesinde İstanbul Sheraton Oteli'nde bir konferans veriyor. Konu çetrefil ve demir leblebi: **"Kapitalizm nereye gidiyor?"** 84 yaşında bir aksaçlı. Sol omuz epey aşağılara çökmüş. Özenle taranmış ak saçları, bakımlı yüzü 84 uzun yılı gizleyemiyor artık. Kürsüye güçlükle çıkıyor. Sesi cılız ve titrek. İngilizce bilen bilmeyen, doğrudan çevirmenin yardımından yararlanabilecekleri kulaklıkları edinen edinmeyen herkes kulak kesilmiş.

Bir sözcük bile kaçırmamacasına dinlemeye çabalayanlar, ister istemez **"birçok sözcük"** kaçırıyorlar. Gençlik yıllarına doğru kaçınılmaz bir gezi başlıyor anılarda, bilinçlerde, Sheraton'ın insanları taşıdığı **"varsıllar dünyası"**nda, kapitalizmin, tekelci kapitalizmin korkulu rüyalarından biri, **Paul Sweezy** konuşuyor. Görkemli ve görgüsüz balo salonu ağzına kadar dolu. Bizcileyin gençlik yıllarına yolculuğa çıkacak kadar yaşlanmışlar çoğunluğu oluşturuyor. Örneğin **Korkut Boratav.** Şöyle yanına süzülsek, çaktırmadan düşüncelerini okuyabilsek, bir yandan Sweezy'i dinlerken nerelerde dolaştığını gözlesek. Olur a, oralarda kendi gençliğimize de rastlasak... **Necmi Demir,** gerçekten Sweezy'yi mi dinliyor dersiniz? Yoksa P. Baran-P.Sweezy imzalı kocaman, kapağı yıpranmış, sayfaları altı çizilmekten aşınmış bir kitabın yaprakları arasında, kapitalizmin tekelciliğe sıçradığı süreçleri mi kavramaya çabalıyor? **Oya Köymen** niye dudaklarını ısırmış da dinliyor öyle? Bir bilimsel konferans değil mi bu eni konu? Duygulanmak niye? **Oral Çalışlar,** bitişiğindeki **Oya Baydar**'ın kulağına ne fısıldadı acep? **Gencay Gürsoy** kimi kandırıyor öyle, başka hiçbir şey düşünmezmiş gibi gözlerini Sweezy'ye dikmiş dinlerken? Hay allah... Bırakıp gençlik yıllarına dönmeyi, Sweezy'yi dinlemeli. Birkaç sözcük, birkaç çözümleme...

"Öğretmen" hiç öğretmenliğe özenmeksizin anlatıyor:

"...Mali sermaye (finans kapital) günümüzde yalnızca kendi yayılma amacı ile gelişen spekülatif (vurguncu) sermayeye dönüştü. Kapitalizmin kendisi kadar eski olan bu olgunun bırakın bütün bir dünya ekonomisini, bir ulusal ekonomiyi bile tümüyle belirleyebileceğini kimse tahmin etmiyordu. Ama öyle oldu. Bugün karşımızdaki gerçeklik budur. Bunun sonuçlarını gelişmiş sanayi ülkelerindeki 35 milyon işsizden, Üçüncü Dünya ülkelerinde gitgide derinleşen yoksulluğa, çaresizliğe ve dünyanın dört bir yanındaki ekolojik yıkıma kadar her yerde görüyoruz. Geleneksel olarak mali sermayenin yayılması, reel ekonomideki refahla el ele giderdi. Ancak günümüzde artık bunun tam tersinin doğru olduğunu görüyoruz... Öyle görünüyor ki Adam Smith'in görünmez eli, yeni bir biçimde v edaha güçlü olarak geri dönüyor.

Bugün, 'finans kapital mi, yoksa demokrasi mi güçlüdür' **sorusunun yanıtı yeterince açık.**

Peki ne yapılması gerekir? Çözümlemelerim doğruysa, ne global ekonomi ne de hükümetler, çoğunluğun taleplerini karşılayamayacaklar. Yani insanların var olan yapıya meydan okumaktan başka çıkar yolları kalmayacak. Ben bir gün meydan okuyacağına inanıyorum. İnsanoğlu, uzun zamandır acı çekiyor. Ancak öyle görünüyor ki yeryüzünü kaosa götüren bu gidişe daha fazla tahammül etmeyecek..."

Öğretmen konuşmasını bitirdi. Ağır ağır indi kürsünün basamaklarından. Ardından **"panel"** başladı. **İshak Alaton** ilk konuşmacı. Başladı. **"Bir kere"** dedi, **"Baştan şunu saptayalım. Artık gfünümüzde sömüren kapitalist, sömürülen emekçiler gibi kavramların en ufak bir geçerliği kalmamıştır."**

İyi. Demek ki neymiş? Geçerliği kalmamışmış.

Öfke? Hayır. Yavaşça çıktık salondan. İçimizde bahar çiçekleri. Islıkla bir türkü tutturduk. İnadına. Keyifle. "Kara deryalarda bir güneşsin / Senin ışığınla yürüyoruz / Biz bu karanlık yolun sonunda / Doğacak güneşi..."

İflaslar ve Kriz Döngüsü

ABDURRAHMAN YILDIRIM
25 nisan

Uzun yıllar kamu açığını büyüttükçe büyüttük. Önlem almadık. Enflasyon yüzde 60-70 bandında kronikleşti. Kamu açığını büyütmemizin bedeli olarak sonunda Cumhuriyet tarihinin en büyük dış açığını verdik. Ödemeler dengesi kriziyle karşı karşıya kaldık. Bunun da önemini kavrayamadık ve önlem alamadık. Bu kez finansal kriz patladı. Onu da seyretmekle yetindik ve hastalık reel ekonomiye bulaştı.

Bu ne biçim ekonomi yönetimi ki kriz, kamu açıklarından başlayıp sonunda bankaların iflasına kadar gidiyor ve bütün bu aşamalarda bir türlü önlem alınamıyor? Sonunda ekonominin kan dolaşımı olan finans kesmine geliyor. Şimdi de banka iflasları ile ekonomiye doğru yeni kriz dalgası yayılacak. Krizin sonucu, aynı zamanda yeni bir kriz dalgasının da başlangıcı olacak. Kriz döngüsünden bir türlü kurtulamaya- [illegible] ir ekonomi yönetimi oldukça da kur- [illegible] z yok herhalde...

[illegible] **dı reeskont -** Ocak ayı ortasında fi- [illegible] döviz yokluğundan değil, TL'nin faz- [illegible] çıkmıştı. Sonra kur artışını engelle- [illegible] satılan dövizler ile TL geri çekildi. [illegible] rdaki artış, piyasada TL kalmamasına [illegible] ık durdurulamadı. TL likiditesinin azalması ise finans krizinin banka kriziyle sonuçlanmasına yol açtı.

Piyasalar öyle bir aşamaya geldi ki çek ve senet, ödeme aracı olmaktan çıktı. İflaslar sadece bankalar için değil, reel kesim için de büyük bir potansiyel tehlike oluşturdu.

Ama becerikli ekonomi yönetimimiz sonunda herkesi rahatlatacak bir *"ilaç"* buldu. Bu ilacın adı *"reeskont."*

Önce bankalar - Merkez Bankası, 1990 yılında terkettiği reeskont işlemlerini yeniden başlatarak bankaların getireceği senetlere karşılık yüzde 79 faizle kredi açacak. Böylece likidite yönünden piyasayı rahatlatacak. Piyasada gecelik faizin yüzde 150'nin altına düşmediği bir dönemde yüzde 79 ile üç aylığına kredi kullanmak bir katı kazanç sağlayacak.

Seçimi ve Hazine'yi finanse eden ve bu nedenle sıfırı tüketen bazı kamu bankaları da reeskontla yeni kaynağa kavuşabilecekler. Ama bu kaynağa yine Hazine el koyabilecek ve böylece kısa vadeli avans limitini *"kırmızı bakiye vermeden"* aşmış olacak.

Sonra reel kesim - Reeskont yoluyla sadece bankalar değil ticaret ve sanayi şirketleri de nefes alacak. Çünkü, sanayi ve ticari şirketlerin senetli alacakları var ve bunu tahsil etmekte zorlanıyorlar. Şimdi tahsil edemedikleri bu senetleri bankaya verip paraya çevirebilecekler. Bankalar da Merkez Bankası'na. Böylece batık hale gelmiş alacaklar reeskont yoluyla tahsil edilebilecek.

Reeskont aslında piyasadaki likiditeyi ayarlamak için kullanılan bir araç. Ama şimdi zor durumdaki banka ve şirketleri, kısa süreli olarak iflastan, dolayısıyla çalışanları işsiz kalmaktan kurtaracak.

Ama neyin karşılığında?

Ve faturası - Merkez Bankası'nın reeskont kredilerini karşılayacak düzeyde dövizi veya altını olsa iyi. Herhangi bir yerde gömüsü de yok. Geriye bir tek, karşılıksız para basmak kalıyor.

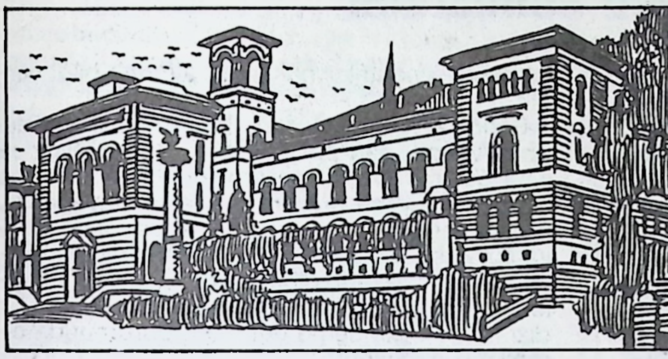
O zaman TL'yi kim talep edecek?

Yılbaşından bu yana emisyon artmamış, sadece ay ortalarında maaş ödemesi sırasında yükselmiş. Anlaşılan Merkez Bankası'nın çıkardığı para aynen kendisine iade ediliyor, kimse sahiplenmek istemiyor.

Şimdi talep edilmeyen bu parayı daha da arttıracaksınız. İflaslardan korunmak ve kısmi rahatlık için enflasyon gazına basacaksınız. Yüksek enflasyon, hiper enflasyona doğru hızla yol alacak. Ama bu sırada piyasalar durgunluktan kurtulamayacak. Böylece yüksek veya hiper enflasyon ile durgunluğu birlikte yaşayacağız.

Bari, ikisinden birini tercih edebilseydik. ama nerde... O şansımızı çoktan kaybetmiş durumdayız. Kriz döngüsü, çok daha yukarda kendini tekrarlayacak.

Sonuç - *"Bazı ilaçlar hastalıklardan bile kötüdür."*

LOZAN'DA İKİNCİ BÖLÜM..

1923'TE BUGÜN, LOZAN KONFERANSI'NIN İKİNCİ BÖLÜMÜ BAŞLADI. İLK BÖLÜMÜ, 1922 KASIM AYINDA AÇILAN KONFERANS, BATILI DEVLETLERİN, ÖZELLİKLE EKONOMİK KONULARDA ONAYLATMAK İSTEDİKLERİ KOŞULLAR ÇOK AĞIR OLDUĞUNDAN TÜRK DELEGASYONU BAŞKANI İSMET PAŞA (İNÖNÜ) TARAFINDAN GERİ ÇEVRİLMİŞTİ. BUNUN ÜZERİNE GÖRÜŞMELERİ KESEN MÜTTEFİK DEVLET TEMSİLCİLERİ LOZAN'I TERK ETMİŞTİ. ANCAK, TÜRKLERİN KARARLI TUTUMU KARŞISINDA, BATILI DEVLETLER DAHA FAZLA DİRENMEYİP, ANTLAŞMANIN İMZALANACAĞI İKİNCİ BÖLÜMÜ BAŞLATACAKTI.

Solda, antlaşmanın imzalanacağı üniversite binası..

Batık bankalara devlet desteği

27 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bakanlar Kurulu kararı ile tasfiyesine karar verilen TYT Bank, Marmara Bank ve İmpexbank'ın, Türkiye'deki mevduat sahiplerine, alacaklarının 150 milyon liraya kadar olan bölümünün ne zaman ödeneceği henüz kesinleşmezken, Hazine bu bankaların dış borçları için harekete geçti. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (HDTM), tasfiye sürecindeki üç bankanın uluslararası piyasalardan sağladığı dış kredi borçlarının zamanında ödenmesi için bir plan hazırladı. Hazine yetkilileri, yabancı bankaların, alacaklarının tahsili konusunda duydukları endişenin ortadan kaldırılması için hazırlanan **"ödemeler formülünü"** içeren dosyanın, alacaklı bankalara gönderileceğini söylediler. Dış borç ödeme planının gerçekleşmesi durumunda HDTM de, tasfiye sonuçlarına göre söz konusu bankalar için oluşturulacak **"iflas masası"**ndan alacaklı duruma gelecek. Hükümet tarafından 5 nisanda açıklanan istikrar paketiyle birlikte peşpeşe faaliyetleri durdurularak tasfiye sürecine sokulan TYT Bank, Marmara Bank ve İmpexbank'ın, kredi aldığı yabancı bankalardan gelen tepkiler üzerine, Başbakan **Tansu Çiller**, önceki akşam Merkez Bankası Başkanı **Yaman Törüner** ile HDTM yetkilileri ve bazı banka genel müdürlerini toplantıya çağırdı. Hazine yetkilileri, batık bankaların borç ödemelerinin, genelde tasfiye işlemlerinin bitimine kadar ertelendiğini, ancak uluslararası piyasalarda Türkiye'ye karşı oluşan güvensizliğin giderilmesi için, Çiller'in istemi üzerine, bankaların dış borçlarının vadesinde ödenmesini öngören yeni bir düzenlemenin yapıldığını belirttiler.

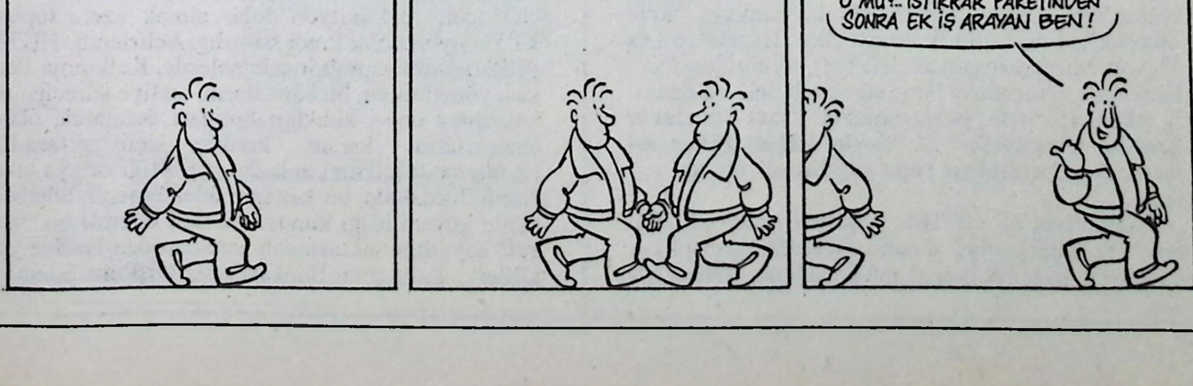
Edinilen bilgiye göre, batık bankaların dış borç ödemeleri için yeni formüller içeren dosya, önümüzdeki günlerde yabancı bankalara gönderilecek.

Gelişmeleri Cumhuriyet'e değerlendiren bir HDTM yetkilisi, şu bilgileri verdi:

"Aslında, özel bankaların uluslararası piyasalarda gittikleri borçlanma için Hazine kefaleti söz konusu değil. Dolayısıyla, bu bankalara kredi açan ya da herhangi bir alacak ilişkisine giren yurtdışındaki kuruluşlar, riskleri de üstlenmiş sayılırlar.

Mevzuatta da, işlemleri durdurulan bankaların uluslararası yükümlülüklerinin devlet tarafından üstleneceği yolunda bir hüküm bulunmuyor."

Marmarabank ve İmpexbank yöneticilerine yurtdışına çıkış yasağı kondu. İçişleri Bakanı **Nahit Menteşe**, banka yöneticileriyle ilgili yurtdışına çıkış yasağını doğruladı.

AT'de Türkiye'nin umudu sendikalar

ŞÜKRAN KETENCİ *27 nisan*

Altmış-yetmiş yıllık geçmişi olan, ancak siyasi alanda bir arpa boyu yol alınabilen, Türkiye'nin, Avrupa Topluluğu içindeki yerini alabilmesinde, umudu sendikalar. Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu ETUC'un, Türk-İş ve DİSK'le ortaklaşa düzenlediği **"Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinin sosyal boyutu ve sendikaların rolü"** konulu toplantının ambleminde bile sendikacılık hareketinin, Türkiye'nin beklentileri ve çıkarlarından yana yaklaşımı dikkat çekiyor. AT'nin 12 üye ülkesini simgeleyen yıldızlardan oluşmuş halkanın içine Türk bayrağının ay yıldızı ulaşıyor.

Avrupa Parlamentosu'nda, sosyal haklar komisyonlarında, çeşitli uzmanlık organlarında görev alan Avrupa sendikacılık hareketinin temsilcileri, Türkiye'nin tam üyeliği ve Türk işçilerinin serbest dolaşım hakları, yurtdışında çalışan işçilerimize Avrupa işçileri ile eşit haklar doğrultusunda yürüttükleri çalışmalar hakkında bilgi sundular. AT'de gümrük birliğine gidilirken çalışanlar ve sosyal haklarda gerekli önlemlerin alınmamasına şiddetle karşı çıktılar. Avrupa hükümetlerinin Türkiye'ye ilişkin politikalarını eleştirdiler. Irkçı ve yabancı düşmanlığı akımlarının gelişmesine karşı siyasi iktidarların yeterli önlem almamalarını kınayarak gerek AT, gerekse siyasi iktidarlara yönelik mücadele vermek durumunda olduklarına işaret ettiler.

AT'nin Avrupa Sosyal Haklar Komisyonu Başkanı **Anette Boscher,** gümrük birliğine gidilirken işçilerin serbest dolaşım hakkının olmamasını eksiklik olarak gördüklerini, gümrük birliğinin sosyal boyutunun da geliştirilmesi gerektiğini vurguladı. Irkçılığın göçmenlerin değil, Avrupalıların insan hakları sorunu olduğunun altını çizerek Türkiye'nin ve işçilerimizin çok boyutlu sorunlarına ilişkin yapmaya çalıştıkları ve gelinen noktalar hakkında ayrıntılı bilgi verdi.

Sendikal kökenli Avrupa Parlamentosu üyesi **Joe Wilson,** sağ politikacıların egemenliğinde ırkçılığa prim veren gelişmelere karşı, Avrupa Birliği'nin piyasa güçlerine bırakılamayacağını, işçilerin çıkarlarını sonuna kadar savunacaklarını söyledi. Sosyalistlerin gümrük birliğine gidilirken ortak pazarın diğer yükümlülüklerini, işçilerin serbest dolaşım hakkına kadar uzanan bir dizi hakkını gündeme getirmek durumunda olduklarını anımsattı.

Söz alan Avrupa sendikacılık hareketinin bütün temsilcilerinin Türkiye'nin ve özellikle Türk işçilerinin çıkarları doğrultusunda, Türk hükümetlerinin bugün için pazarlık masasına getiremedikleri en ileri hakları savunmada adeta yarış içinde oldukları gizlendi.

Oturum sona ererken tepkisini dile getiren bir Türk dinleyicinin cümleleri, Türkiye-AT ilişkilerinin bir tür kara mizah özeti de olabilir: **"Türkiye'yi galiba sonunda Avrupalı sosyalist sendikacılar kurtaracak."**

AT-Türkiye ilişkileri üzerinde, uzmanlık alanları ile bağlantılı tartışmalar geliştikçe, Türkiye'nin çıkarları açısından ne kadar çok olumsuz bir gelişme sürecinin yaşandığı daha ayrıntılı ortaya çıkıyor. Özellikle de insanımıza, çalışana yönelik, olayın sosyal boyutlarının, sonuçlarının hiç düşünülmediği, daha doğrusu toplumun dikkatinden kaçırıldığı anlaşılıyor. Uzmanlar, sosyal koşulları yerine getirilmeden tek başına gümrük birliğine gidilmesinin, işçilerimiz, çalışanlar üzerinde çok büyük olumsuz sonuçlar getireceğinin altını çiziyorlar. Avrupa Birliği'nin yükümlülüklerini yerine getirmesi için Türk hükümetlerinin ağırlığını koyması ve işçi hareketinin ortak mücadele yürütmesi gereğine işaret ediyorlar.

Batık kredi oyunu

DOĞAN AKIN *28 nisan*

ANKARA - Kamu bankaları, ödeme güçlüğü içine düşmelerine karşın batık bankalara defalarca kredi aktardılar. Kamu bankalarının 2.5 trilyon lirayı bulan batık kredilerin tamamına yakın bölümünün tasfiye sürecindeki üç bankaya **"kriz dönemi"**nde aktarıldığı ortaya çıktı. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca (HDTM) sürdürülen incelemelerde, bankaların batış süreçlerindeki en önemli etkenler, **"açık pozisyonların yasal sınırların üzerine çıkarılması"** ve **"devlet kâğıdı güvencesi içermeyen karşılıksız repo yapılması"** olarak saptandı.

Cumhuriyet'in HDTM yetkililerinden edindiği bilgilere göre tasfiye sürecine sokulan üç bankaya en büyük kaynağı, genel müdürlüğünü **Özal Baysal**'ın yaptığı Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) aktardı. TKB'nin, Lapis Holding grubuna bağlı Türkiye Turizm Yatırım ve Dış Ticaret Bankası'nda (TYT) 21 milyon dolar, Marmarabank'ta 3 milyon dolar, İmpexbank'ta bir bölümü Japon Yeni cinsinden 10.5 milyon dolar olmak üzere toplam 34.5 milyon dolar kredi batırdığı belirlendi. HDTM yetkililerinin yaptığı incelemelerde, Kalkınma Bankası yönetiminin, bu bankaların, tasfiye sürecine sokulmadan önce, aldıkları borçları defalarca, ödeyememelerine karşın, krediler için **"temdit"** (yenileme-tazeleme) anlaşması yaptığı ortaya çıktı. Kredi ilişkisinde, bir kez geri ödememenin bile bankanın güvenilirliği konusunda çok önemli bir **"işaret"** sayıldığı noktasından hareket eden Hazine yetkilileri, Kalkınma Bankası'nın, kuşkulu işlemleri

ile dikkat çeken batık bankalara, ekonomik krizin doruğa tırmandığı on aylarda **"defalarca"** kredi yenileme olanağı sağlamasının çok dikkat çekici olduğunu bildirdiler. Yetkililer, aynı durumun, tasfiye sürecinde bulunan bankalarda önemli miktarlarda paraları kalan Halk Bankası, Vakıfbank ve Emlak Bankası için de geçerli olduğu yolunda duyumlara sahip olduklarını açıkladılar. HDTM yetkililerinin, batık bankalarla ilişki kuran kamu bankaları için yaptıkları incelemede, özellikle şu noktalar üzerinde durduğu öğrenildi:

- Uluslararası piyasalarda, yıllık yüzde 2.5-3 olan dolar faizine karşın, yurtiçinde yıllık yüzde 8 faizle kredi veren batık bankalara ilişkin yeterli bilanço incelemesi ve istihbarat çalışması yapıldı mı?
- Kalkınma Bankası, asıl olarak yurtdışından sağladığı kredileri, banka sisteminde değil, **"reel sektör"** olarak adlandırılan üretim-sanayi sektöründe kullandırır. Dolayısıyla, yurtdışı kaynak, reel sektörde kullandırılana kadar söz konusu dövizin başka bankalara plase edilmesi, ancak **"kısa vadeler"** ile doğal sayılır. Batık bankalar ile neden defalarca kredi yenileme anlaşması yapıldı?
- Batık bankalara kredi verildikten sonra, söz konusu kredilerin **"işlek"** olup olmadığı, yani süresinde geri ödenip ödenmediği neden incelenmedi? Yani krediye ilişkin risk, geri ödeme ile **"sıfırlanmadığı"**na göre hangi gerekçeyle ödenmeyen krediler için yenileme antlaşması yapıldı?
- Eskiden gelen risklere ilave olarak, ekonomik kriz döneminde neden ilave kredi verildi? Özellikle İmpexbank ile Marmarabank'a, kriz döneminde para aktarıldığına ilişkin bulgular söz konusu.
- Yurtiçinde yıllık yüzde 8 faizle döviz borçlanmasına giden batık bankalar, yurtdışında itibarları olsa, uluslararası piyasalardan **"libor + 1"** (Londra Borsası'ndaki faiz oranının 1 puan üstü) oranından borçlanırlar. Bu nokta neden dikkate alınmadı?
- Özel bankaların ciddi bir kaynak aktarmamakta ısrar ettiği batık bankalara, söz konusu kamu bankaları hangi çıkarla itibar ettiler?

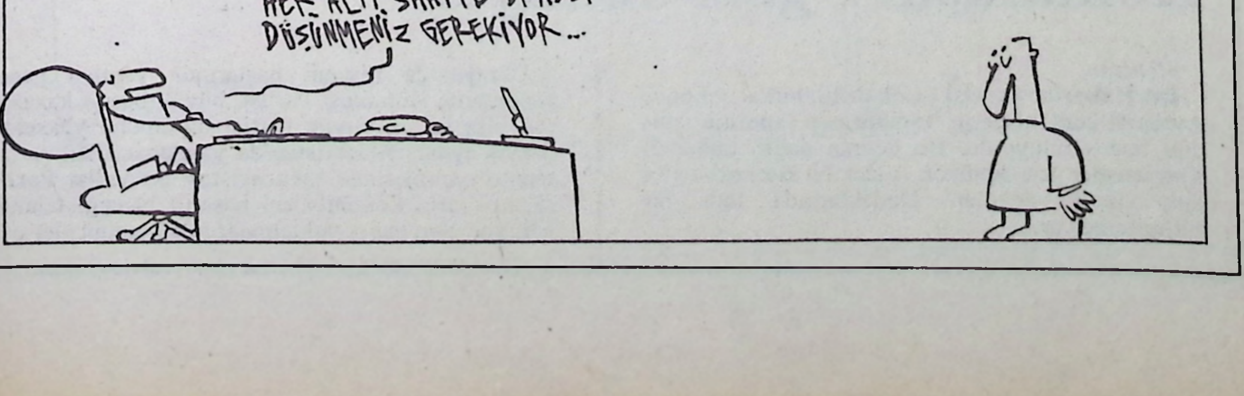
Halen sürdürülen incelemelerde, bankaların batış sürecindeki en önemli etkenlerden birisinin, açık pozisyonların (yurtdışından sağlanan dövizlerin Türk Lirası'na çevrilme oranı) mevzuatta belirlenen yüzde 15 oranı dikkate alınmayarak, neredeyse yüzde yüze çıkarılması olduğu belirlendi. Batık bankalar, dövizdeki tırmanış nedeniyle yüksek açık pozisyonlarını kapatamayarak bunalıma girdiler. Batış sürecindeki ikinci önemli etkenin, kamu kâğıdı güvencesi bulunmayan **"karşılıksız repo"** işlemi olduğu ortaya çıktı. Yetkililer, piyasada 70 trilyon lira tutarındaki devlet kâğıdına karşılık, repo hacminin 200 trilyon lirayı aştığına dikkat çekiyorlar. Batık bankalardaki repo paraları, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamına alınmıyor.

Hazine yetkilileri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'ndan, batık bankalardaki alacakların 150 milyon liraya kadar olan bölümünden yapılacak ödemelerden yararlanmak amacıyla, bazı müşterilerin hesaplarının **"150'şer milyon liralık dilimler"** haline getirilmesinin geçerli sayılmayacağına da dikkat çektiler. Yetkililer, geçersiz sayılacak işlemler arasında, bazı karşılıksız repo tutarlarının, mevduat hesabına çevrilmesinin de yer aldığını bildirdiler. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamı dışında tutulan reponun banka hesabına çevrilmesi işlemi, mevduat oranındaki hareketlilikten tespit edilecek.

Etibank'ın TYT ile 1993 yılı sonları ile 1994 yılı başında repo amaçlı bankacılık işlemlerinde bulunduğu öğrenildi. Etibank yetkilileri, Etibank'ın, TYT'de 5.5 milyon dolarının kaldığına ilişkin savların doğru olmadığını belirterek, TYT'ye toplam 6.5 milyon dolar ve bir miktar Alman Markı yatırıldığını anımsattılar. Mark hesabının tümünün alındığını belirten yetkililer, TYT'nin, bankanın parasını 500'er bin dolar olarak geri ödemeye başladığı sırada, bazı ödemelerin miktarlarında azalmaların görülmesi üzerine paranın tümünün TYT'den istendiğini, risk ortaya çıkması üzerine de TYT'de kalan alacaklar karşılığında Hazine bonosu edinildiğini söylediler. Bankanın, kur dalgalanmalarından dolayı düşük bir zarara uğradığını ifade eden Etibank yetkilileri, 5.5 milyon dolarlık zararın kesinlikle söz konusu olmadığını dile getirdiler.

Hazine yetkilileri, kamu bankalarının zararında kusurları görülen yöneticilerin, Bankalar Yasası uyarınca bütün mal varlıklarıyla sorumlu tutulacaklarını, ayrıca Türk Ceza Yasası'nın **"emniyeti suiistimal"** hükümleri uyarınca da cezai takibata uğrayacaklarını bildirdiler. Vakıflar Bankası Genel Müdürü **Fehmi Gültekin,** hiçbir bankada batık paralarının bulunmadığını söyledi. Gültekin, TYT Bank ile 1987 yılından bu yana çalıştıklarını, bu tarihten beri oluşan toplam 2 trilyon 52 milyar liralık cirolarında hiçbir aksaklık olmadığını belirtti.

Öte yandan SHP İstanbul Milletvekili **İbrahim Gürsoy,** TBMM Başkanlığı'na verdiği soru önergesinde, Başbakan **Tansu Çiller'**e, tasfiye edilen bankalara para kaptıran Türkiye Kalkınma Bankası Genel Müdürü **Özal Baysal'**ı ne zaman görevden alacağını, batık bankalara döviz hesabı bulunan kamu bankalarının yöneticileri hakkında soruşturma açıp açmayacağını sordu.

1 Mayıs 1994

ŞÜKRAN KETENCİ *30 nisan*

Dünya işçi sınıfının sendika liderleri, girmeyi başarabilirlerse bu yıl 1 Mayıs'ı Bosna-Hersek'te kutlayacaklar. Irkçılığı, insan hakları ihlallerini protesto edip, duruma seyirci kalan siyasetçileri uyarmaya, dünya işçi sınıfının dayanışma örneğini vermeye çalışacaklar. Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Türkiye'deki toplantıya katılan liderleri, 1 Mayıs'ta buluşma ve dünya düzeyinde dayanışma içinde işçi sınıfının haklarını yükseltme, insan hakları ihlallerinin kalktığı, barışın gerçekleştiği bir dünya yaratabilme dileği ile Türkiye'den ayrıldılar. Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin içinde yaşadığı insan hakları, demokrasi, sendikal haklar, ekonomik krizde ezilmeme mücadelesinde üzerlerine düşeni yapmaya hazır olduklarını vurgulayarak başarı dileklerini ilettiler. Türkiye'deki 1 Mayıs kutlamalarının, Türkiye işçi sınıfının içinde olduğu ağır sorunlara karşı kararlı mücadelesini yansıtacak görkemde olmasını dilediler.

1 Mayıs kutlamalarının gündemi, biçimi, katılım gücü bir anlamda o ülkede işçi hakları ve sorunlarının aynası sayılabilir. İşçilerin yasal hak sorunlarının olmadığı, sosyo-ekonomik koşullarının düze çıktığı ülkeler ve dönemlerde işçiler için bir gerçek şenlik, bayram olur. Sorunlu ülkeler ve dönemler için ise sorunların yansıtılması aracı. Yasaklar ise sorunların dahi ifade edilemediği çok olumsuz koşulların göstergesidir. Tabii ki Bosna Hersek'te bir bayramdan söz etmek olanağı yoktur. Dünya sendikacılık hareketinin en etkin örgütlerinin liderlerinin dahi gidebileceği kesin değildir. En azından işçi dayanışması olarak Zagreb'de bekletilen gıda yardımı stoklarının Bosnalılara ulaştırılması için 1 Mayıs'ta özel bir çaba gösterilecektir.

Ülkemizde de 1 Mayısların kutlanma biçimi, demokrasi, sendikal haklar eksiklikleri, işçi sorunlarının ağırlığının simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hâlâ 1 Mayısları işçi sınıfının bayramı olarak, şenlikli kutlamakdan çok fazla uzaklardayız. İşçi sınıfımız ve tarihi için simge olmuş Taksim Meydanı bu yıl da işçi sınıfına kapalı tutulmuştur. **Tansu Çiller**'in Bosna Hersek bahane politik şovuna, radikal İslamcıların yasadışı güç gösterisine açık tutulan Taksim Meydanı işçi sınıfımız için kapalı ve yasaklıdır.

İşçilerimizin bu yılki 1 Mayıs kutlamalarının gündemi doğal olarak ekonomik kriz ve paketle gelen günlük yaşamsal sorunlar ağırlıklı olacaktır. İşçi sınıfımız bir yandan dünya dayanışması içinde Bosnalı işçilerin dramını paylaşmak, onlarla dayanışma içinde olmaya çalışacak. Diğer yandan kendi gündeminin, 12 Eylül askeri darbesi ile gelmiş sendikal hak yasaklarının kaldırılması, demokratikleşmenin, insan haklarının rafa kalkmaması için savaşım verecek. Ve var olan çok ağır koşullarının, sorunlarının üzerine tuz biber eken, ekonomik kriz, ekonomik paketle gelen yeni sıcak, can yakıcı sorunlara karşı gücünü gösterecek.

Geçen yıl ayrı ayrı meydanlarda kutlanmakta direnen Türk-İş, Hak-İş ve DİSK'i bu yıl bir araya getiren, birleşme, bütünleşme bilinci değil. Ekonomik kriz, ekonomik paket, özelleştirme ile gündeme gelen, işçilerin canını çok fazla yakan ve sendikaları da eriten yeni dev boyutlu sorunlar. Kafalarının içini sendikal ilkeler, standartlar ve işçi çıkarları için bilinçli mücadelede dolduramamış sendikacılarımız neyse ki kendilerini de alıp götürecek büyük seli, tehlikeyi görüp korkabilecek kadar uyanıklar. Hâlâ sendikacılık standart ve ilkeleri çizgisinde bir kavga vermemeye kararlı ve niyetli değiller. İşçi çıkarları doğrultusunda doğru bir mücadele programları, ilkeleri yok. Ancak selin karşısında durmaya da kalkışmıyorlar. En azından kapı arkalarında yaptıkları satışları, çizgi sapmalarını kamuoyu önünde göstermemeye çalışıyorlar.

İşçilerin bunca sıcak sorunu, ağır gündemi varken, bütün sendikal ve demokratik örgütlenmelerin bir arada düzenledikleri 1 Mayıs İstanbul mitingi nasıl olacak? Katılımı ve gündemi ile işçi sınıfının, çalışanların gücü ve sorunlarını, dayanışmasını ne ölçüde yansıtabilirse, işçiler ve sendikaların yakın gelecekteki haklar mücadelesinde kararlılıklarının, o ölçüde sembolik bir göstergesi olacak.

İşçi sınıfımızın, çalışanların 1 Mayısları şenlikli bayramlar olarak kutlayacakları yılların yakın olması dileği ile işçi sınıfının birlik ve dayanışma günü, 1 Mayıs bayramı kutlu olsun.

Komünistler geri dönüyor

30 nisan

Dış Haberler Servisi - Çok değil, birkaç yıl önce Avrupalı komünistlerin **'tarihin çöp sepetine'** atıldığı öne sürülüyordu. Bu tahmin doğru çıkmadı. Komünistler geri dönüyor. Ancak bu kez eskisi gibi asık suratlı değiller. Dudaklarında tatlı bir gülümseme var.

Ukrayna'da nisanın başlarında yapılan genel seçimlerde Komünist Partisi, büyük başarı kazanarak ülkenin en büyük partisi durumuna yükseldi. Mayıs ayında Macaristan'da yapılacak olan parlamento seçimlerinde **'Macaristan Sosyalist Partisi'**nin (eski komünistler) başarılı olacağı tahmin ediliyor. Son nabız yoklamalarında komünistler oy-

ların % 29'u ile önde gidiyor. Nabız yoklamaları doğru çıkarsa sosyalistler, Hür Demokratlarla koalisyon kurabilirler.

Komünistlerin tekrar iktidara yürüyüşü, 1992'de Litvanya'da başladı. O yıl yapılan devlet başkanlığı seçimlerini, eski komünist lider **Algindas Braustkas** kazandı. 1993'te Polonya'da yapılan genel seçimlerde ise **'Demokratik Sol İttifakı'** (eski Komünist Partisi) parlamentodaki koltukların % 20.4'ünü kazandı. Sol ittifakın müttefiği **Köylü Partisi** de sandalyelerin % 15.4'ünü aldı.

Romanya gibi bazı Doğu Avrupa ülkelerinde ise eski komünistler iktidardan hiçbir zaman ayrılmadı.

Ancak Avrupa'da tekrar iktidara dönen komünistler, eski komünistlerden çok değişik. Polonya ve Macaristan'da komünistler 1980'lerde daha iktidardan düşmemişken kendilerini yenilemeye başlamışlardı.

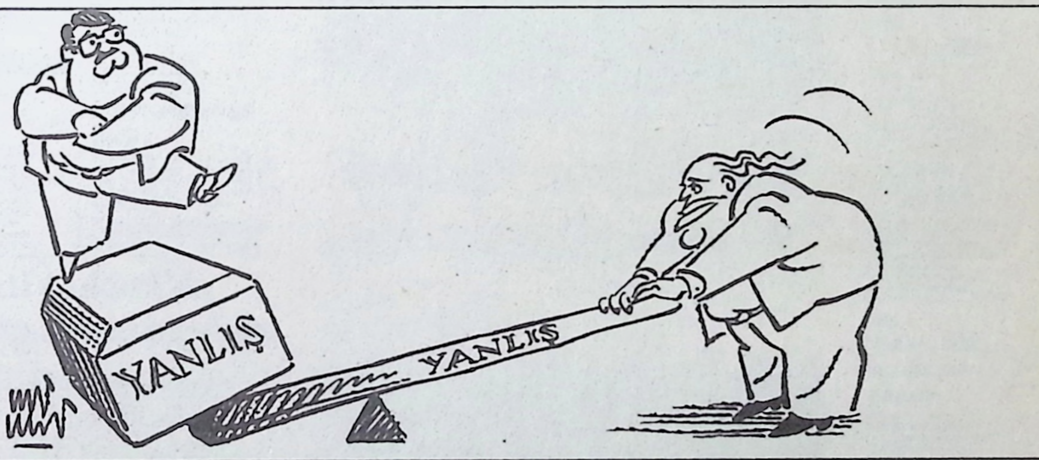
Bu komünistler şimdi hükümet kurabilmek için sağcı partilerle bile işbirliği yapmayı kabul ediyor. Polonya'nın komünist hükümetinin IMF ile ilişkileri, herhangi bir sağcı hükümetin ilişkileri kadar iyi. Varşova, bilindiği gibi NATO'ya da girmek istiyor.

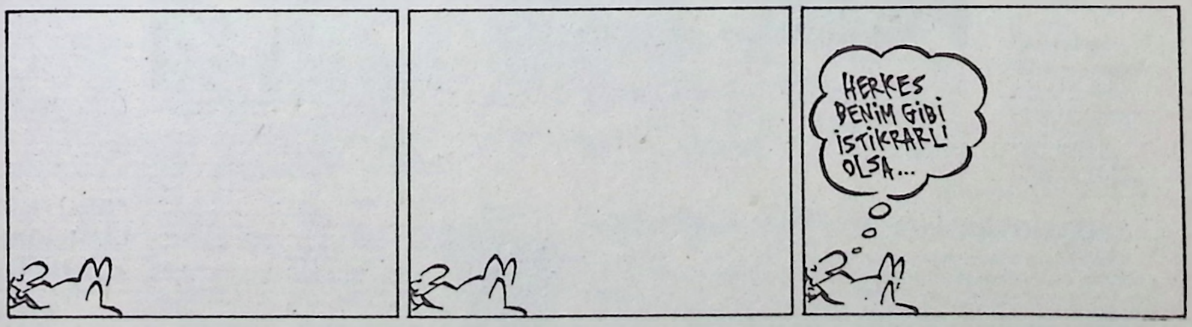
Komünistlerin en fazla prestij kaybına uğradıkları Doğu Almanya'da bile **'Demokratik Sosyalist Parti'** son zamanlarda nabız yoklamalarında yükselmeye başladı. Nitekim parti, geçen yıl Brandenburg'da yapılan yerel seçimlerin de oyların % 20'sini toplamayı başardı.

'The Economist' dergisi, komünistlerin tekrar iktidara dönmesinin en önemli nedeni olarak kitlelerin **'şok tedavisi'** yöntemine karşı duydukları tepkiyi gösteriyor. Eski komünist ülkelerin halkları, piyasa ekonomisine daha yumuşak iniş yapılmasını, kapitalizmin daha insancıl davranmasını istiyorlar. Örneğin Polonya ekonomik reformların en acımasız biçimde uygulandığı ülke. Komünistlerin en parlak başarı kazandıkları ülke yine Polonya.

Ancak Avrupa'da komünistlerin başarı kazanmasında 1989'da komünizmin çökmesinden sonra iktidara gelen partilerin yaptıkları yanlışlar da rol oynadı. Örneğin, Polonya'da reformcular iktidarı Katoliklerle paylaştı. Oysa Katolikler, halkın sıkıntısını hafifletmeye çalışacak yerde enerjilerini kürtaja karşı mücadelede harcadılar. Macaristan'da iktidara gelen reformcu parti (Demokratik Forum) aşırı milliyetçiliğe kayarak kitlelerde düş kırıklığı yarattı.

Komünizmin çökmesinden sonra iktidara gelen partiler, kitlelere kendilerinin komünistlerden farklı olduklarını, geçmişlerinin temiz olduğunu söylediler. Ama bu partilerin bazıları da kısa sürede yolsuzluk skandalları ile yıprandılar, ayrıca bir süre sonra deneyimsizlikleri ortaya çıktı. Komünistler ise deneyimli partiler olarak bir kez daha iktidara yürüyorlar.

Faiz Oranları
1 Aylık %110
3 Aylık %125
6 Aylık %110
1 Yıllık %115
VakıfBank

Cumhuriyet

Faiz Oranları
1 Aylık %110
3 Aylık %125
6 Aylık %110
1 Yıllık %115
VakıfBank

70. YIL SAYI 25044 / 10000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — 2 MAYIS 1994 PAZARTESİ

Ankara'da hükümet senaryoları

Ara rejim tartışılıyor

▶ Ekonomik İstikrar Paketi sonrası başlayan hükümet tartışmaları Ankara kulislerinde canlılığını koruyor. Partiler yeni bir hükümetten söz ederken, iktidar ortakları hükümetin süreceğini savlıyorlar.

Kıratlıoğlu

Mesut Yılmaz sivil ihtilalcidir

▶ Yılmaz'ın, parti içinde liderlik konumunu güçlendirmek için '12 Mart benzeri bir uygulama istediğini' belirten Kıratlıoğlu "Biz 12 Mart'ı çok iyi biliyoruz. Türkiye'de yeni bir 12 Mart hükümetine müsaade etmeyiz" dedi. 5. Sayfada

Erez

TOBB teknokratlar hükümetine karşı

▶ Yalım Erez, Türkiye'nin sıkıntı içinde bulunduğu bir dönemde yeni hükümet modellerinin tartışılmasının istikrarsızlığı artırdığını öne sürdü. TOBB Başkanı Yalım Erez, çözümün TBMM'de olması gerektiğini savundu. 11. Sayfada

Cevheri

Ara rejim benzeri öneriler doğru değil

▶ DYP'li Devlet Bakanı Necmettin Cevheri ara rejim modeli benzeri önerileri doğru bulmadığını vurgulayarak, 27 Mart seçimlerinin, ortaya konulan tartışma ve arzuların yerinde olmadığını gösterdiğini söyledi. 5. Sayfada

KARAYALÇIN

▶ Başbakan Yardımcısı Karayalçın "'12 Mart'ı anımsatan birtakım düzenlemelerle hükümet formüllerinin ortaya atılmasını, o formülleri ortaya atanların Türkiye'nin önündeki sorunların çözümüne yönelik hiçbir program taşımadıklarının bir ifadesi olarak görüyorum" dedi. 5. Sayfada

GÜRKAN

▶ SHP Grup Başkanı Aydın Güven Gürkan, "Çiller hükümeti yeni bir program okumalı ve onay istemelidir" dedi. SHP grubunda yaygınlaşan yeni hükümet arayışlarına destek veren Gürkan, "Bu hükümet güçlü değil. Krizin altından kalkabileceği konusunda tereddütlerim var" diye konuştu. 5. Sayfada

GÜNDEM

MUSTAFA BALBAY

Ankara-İstanbul Hattı

▶ 'İki başkentli' Türkiye'de, alternatif hükümet arayışlarının zamanlaması hayli ilginç. İş alemi, Meclis vergi yasasını görüşmeyi bitirmek üzereyken bağırmaya başladı: "Bu hükümet yapamaz..."

▶ "Ya başaracağım, ya başaracağım" diyen Çiller'e İstanbullu işadamları karşılık veriyor: "Ya git, ya git..." 7. Sayfada

1 Mayıs'a coşkulu kutlama

İstanbul'da 1 Mayıs gösterileri görkemli [illegible]. Sendikalar, partiler ve demokratik kitle örgütleri Şişli'de valiliğin saptadığı alanda miting yaptılar. Hükümetin uygulamalarını eleştiren sloganlar attılar. (ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

'İşsizliğe, pahalılığa istikrarsızlığa hayır'

▶ 1 Mayıs gösterileri hükümeti protestoya döndü. Ankara ve İstanbul'da mitinglerin bitiminden sonra çıkan olaylarda polis göstericileri ve gazetecileri dövdü. Milletvekili Salman Kaya da tartaklandı.

▶ İstanbul'daki 1 Mayıs kutlamaları Taksim Atatürk Anıtı'na '1 Mayıs Çelengi' konulmasıyla başladı. 50 binin üstündeki kalabalık 1 Mayıs marşını birlikte söyledi. 7. Sayfada

Miting sonrası bazı gruplarla polis arasında başlayan [illegible] coplar konuştu. (Fotoğraf: AHMET ŞIK)

21 bin polis alarmdaydı

İstanbul Haber Servisi - İstanbul'daki 1 Mayıs İşçi Bayramı'nda [illegible] 21 bin polis görev yaptı. [illegible] Beyazıt [illegible] 5 Nisan istikrar paketinden [illegible] Arkası Sa. 7, Sü. 4'te

IMF heyeti Ankara'da Çiller'in raporunu inceliyor

▶ IMF heyetiyle bugün başlayacak görüşmeler öncesinde Başbakan Tansu Çiller istikrar paketinin sonuçlarını değerlendiren raporu inceliyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Maliye Bakanlığı ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkilileri, IMF heyetiyle bugün yapılacak görüşmeler öncesinde 5 Nisan istikrar paketi çerçevesinde, zamlar ve vergi beyannamelerinin sonuçlarını değerlendiren raporları Başbakan Tansu Çiller'e sundular. Maliye Bakanlığı'ndan üst düzey bir yetkili, Başbakan Çiller'in IMF heyetine sunulacak raporları dikkatle incelemek istediğini, raporlarda özellikle istikrar önlemlerinin sonuçlarının gösterildiğini söyledi.

Türkiye'nin IMF'den istediği stand-by kredisi için, Türk ekonomisini incelemek üzere Türkiye'ye gelen IMF heyeti bugün görüşmelere başlıyor. Heyetin, HDTM ve Maliye Bakanlığı bürokratlarıyla, teknik konularda görüşeceği ve son ekonomik göstergeleri inceleyeceği öğrenildi. Maliye Bakanlığı'ndan üst düzey bir yetkili, yaklaşık 10 gündür, heyete sunulacak olan göstergeler üzerinde çalışıldığını, özellikle 5 Nisan istikrar kararları çerçevesinde KİT ürünlerine yapılan zamların ve tasarruf tedbirlerinin sonuçlarının değerlendirilerek rapor haline getirildiğini söyle- Arkası Sa. 7, Sü. 1'de

Ekonomik pakete destek

RP'nin yükselişi IMF'yi rahatsız etti

Erbakan'ın partisinin güçlenmesi IMF görüşmelerine de yansıdı

▶ IMF yetkilileriyle yaptığı görüşmeler hakkında ANAP Genel Başkan Yardımcısı İyn Çelebi'ye bilgi veren Devlet Bakanı Ayhan Doğan, Türkiye'deki 'radikal İslamcı tehlikenin' ekonomik pakete olumlu yaklaşılmasına neden olduğunu söyledi.

OSMAN AYDOĞAN

ANKARA - Refah Partisi'nin yükselişi ve Türkiye'deki radikal İslamcı tehlike, hükümetin IMF ile stand-by anlaşması için yaptığı görüşmelere Arkası Sa. 7, Sü. 1'de

Güney Afrika

Siyahlar zaferi yaşıyor

▶ Güney Afrika'da geçen hafta yapılan ilk çok ırklı parlamento seçimlerinde siyah lider Nelson Mandela'nın liderliğindeki Afrika Ulusal Kongresi (ANC) açık farkla önde gidiyor.

▶ Eski Devlet Başkanı Frederik Willem de Klerk'in liderliğindeki Ulusal Parti (NP) ise ikinci durumda. Siyahlar, zafer kutlamalarına şimdiden başladılar. 9. Sayfada

Ruanda

500 bin kişi göç etti

▶ Ruanda'da katliamdan kaçan 500 bin kişi son dört gün içinde komşu ülke Tanzanya'ya sığındı. Bunlardan 100 bini, yalnızca bir saat içinde sınırı geçti.

▶ Çoğunluğu yaralı ve hastalardan oluşan grup, açlık ve salgın hastalık tehlikesiyle karşı karşıya. Mülteci dalgasının büyümesini engellemek isteyen asi Tutsi gerillaları, Tanzanya sınırını kapattı. 9. Sayfada

ABD

Kızılderililer Beyaz Saray'da

▶ ABD Başkanı Bill Clinton, tüm Kızılderili kabilelerinin temsilcilerini Beyaz Saray'a davet eden ilk başkan oldu. Clinton, Kızılderililer ile ilişkilerde karşılıklı saygı ve yardım içeren yeni bir dönemin açılacağını söyledi.

▶ Toplantı sırasında bir grup Kızılderili de ABD'nin yüzyıllardır Kızılderililerin haklarını çiğnediğini ve ikinci sınıf insan muamelesi yaptığını belirterek gösteri yaptı. [illegible] 9. Sayfada

Bosna

Sırplar, BM tanklarına saldırdı

▶ Bosna-Hersek'in kuzeydoğusundaki Brcko kenti yakınlarında ağır silah yığınaklarını sürdüren Sırplar, Sapna bölgesinde BM tanklarına ateş açtılar.

▶ İngiltere'ye sığınan Bosnalı mültecilerin, İngiliz vergi yükümlülerine mali külfet yüklediği iddiası, yeni bir siyasi tartışma başlattı. 9. Sayfada

Gökova

Gelendost 'ölmeye yattı'

▶ Gökova için açlık grevini sürdüren Saynur Gelendost'un sağlık durumu konusunda Muğla Devlet Hastanesi tarafından Ankara'ya yanlış bilgi verildiği ve bu durumun da beklenen mesajı geciktirdiği öne sürüldü. Arka Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Güney Afrika'da...

Siyah çoğunluğun beyaz azınlığın egemenliği altında yaşadığı bir ülkede durum değişiyor. Güney Afrika'da 40 milyon nüfusun yüzde 70'ini oluşturan siyahlar, gerçekleşen seçimler sonucunda parlamentoda da çoğunluğu ele geçirecekler; ülkede yepyeni bir dönem başlayacak...

26-27-28 nisanda yapılan seçimlerde, 342 yıldan beri beyaz azınlık yönetimi altında yaşayan siyahlara iktidar yolu açılıyor.

Bu yolun açılmasında beyaz Devlet Başkanı Frederik de Klerk'in de katkısı büyük. De Klerk'in liderliğindeki beyazların Ulusal Partisi, 27 yıl cezaevinde yatan siyah lider Nelson Mandela'yı 11 Şubat 1990'da serbest bıraktı, siyah partilerin etkinliklerine yeşil ışık yaktı.

1992 yılının Mart ayında yapılan referandumda, halkın yüzde 68.7'si ırk ayrımı politikasına son verilmesini istedi. Demokratikleşme yolunda birlikte uğraş veren Mandela ile Klerk, 13 Ekim 1993'te Nobel Barış Ödülü'nü kazandılar.

Seçimlere giden yolda engelleri aşan yönetim, seçimlerden hemen önce ve seçim sürecinde de güçlüklerle çarpıştı.

Ülkedeki en büyük etnik

Arkası Sa. 7, Sü. 6'da

HER GÜN CUMHURİYET 2

İçişleri'nde RP yanlısı kadrolaşma

76 il valisinden 24'ü hacı. Bakanlık bünyesinde 1600 dolayındaki mülki idare amiri kadrosundan yaklaşık 700'ünün RP yandaşlarının elinde olduğu bildirildi

GÖKSEL POLAT

ANKARA - İçişleri Bakanlığı'ndaki RP yanlısı kadrolaşma başta Başbakan Tansu Çiller olmak üzere, DYP içinde de [illegible] bakanlık bünyesindeki 1600 mülki idare amiri kadrosundan 700'ünün RP'ye yakın sayılanların elinde olduğu ve 76 il valisinden 24'ünün geçen yıllarda hacca gittikleri saptandı.

İsmet Sezgin döneminde bir [illegible] RP yanlısı kadrolar, Mehmet Gazioğlu ve Nahit Menteşe dönemlerinde [illegible] İsmet Sezgin döneminde, sayıları [illegible] RP yanlısı vali, vali yardımcısı, kaymakam ve mülkiye müfettişlerinin sayısının son bir yıl içinde hızla artarak 700'e ulaştığı bildirildi.

RP yanlısı kadrolaşma Bakanlık'taki Atatürkçü ve laik mülki idare amirleri tarafından kaygıyla izlenirken, görevdeki 76 il valisinden 24'ünün hacı olduğu saptandı. İçişleri Bakanı Nahit Menteşe, Suudi Arabistan hükümetinin bu yıl 20 valiye yaptığı hac davetine izin vermezken, halen görevde bulunan üç validen birinin geçmiş yıllarda, yine Suudi Arabistan'ın daveti üzerine hacı oldukları öğrenildi. Görevde bulunan hacı valiler şunlar:

Hâmit Tuğlu (Çanakkale), Necati Çetinkaya (Manisa), Ali Fuat Güven (Eskişehir), Erdinç Büyükkahalan (Sakarya), Oğuz Kaan Köksal (Denizli), Recai Tonyalı (Burdur). Arkası Sa. 7, Sü. 3'te

İslamcıların Vatikan bozgunu

METİN DALMAN *1 mayıs*

BONN - Avrupa'da yaşayan tüm Müslümanları temsil ettikleri savıyla Vatikan ile diplomatik ilişkilere girmeye çalışan Milli Görüş Teşkilatları (AMGT)'nın girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlandığı öğrenildi. Vatikan'a yakın kaynaklardan alınan bilgiye göre Vatikan'a giden delegasyonda **Necmettin Erbakan**'ın sağkolu konumundaki ve Almanya'da yaşayan kuzeni **Mehmet Sabri Erbakan** da yer aldı.

Vatikan tarafından tanınmayı ve diplomatik ilişkilere girmeyi hedefleyen Avrupa çapındaki 82 İslami örgütün üst kurumu konumundaki Avrupa Müslümanları Daimi Komitesi (SCME), geçen ocak ayında dört kişilik bir delegasyon oluşturmuştu.

Vatikan'a giden SCME üyelerinin Refah Partisi'nin Avrupa'daki para kaynağı olduğu öne sürülen Milli Görüş Teşkilatı tarafından yönlendirildiği bilgisi üzerine Vatikan'ın Almanya'da araştırmalar yaptırdığı belirtildi. Vatikan'a yakın çevreler, elde edilen bilgiler doğrultusunda "işbirliği ve diplomatik tanınmanın mümkün olamayacağı"nı vurguladılar.

Yine Vatikan'a yakın kaynaklardan alınan bilgiye göre **Necmettin Erbakan**'ın sağkolu konumundaki ve Almanya'da yaşayan kuzeni **Mehmet Sabri Erbakan'ın** bu görüşmede hazır bulunduğu öğrenildi. Mehmet Sabri Erbakan ile birlikte Almanya'dan Vatikan'a giden ikinci kişinin ise Mısır ve Alman uyruklu **İbrahim El Zayyad** olduğu bildiriliyor.

Alman güvenlik birimlerinden alınan bilgilere göre İbrahim El Zayyad'ın Mısır kökenli İslami terör örgütü Müslüman Kardeşler (IHVAN)'ın Almanya'daki üst düzey temsilcisi olduğu bildirilmekte. Vatikan'da Mehmet Sabri Erbakan ve ibrahim El Zayyad ile birlikte Milli Görüş'ün İtalya'daki örgütünden 2 kişinin daha hazır bulunduğu açıklandı. Refah Partisi'nin Milli Görüş Teşkilatı aracılığıyla Vatikan yönetimi ile ilişkiye girmeyi uzun bir süredir planladığı öne sürülüyor. Refah Partisi'nin yayın organı olduğu belirtilen Milli Gazete'nin 17 Mart 1992 tarihli sayısının Almanya baskısında yayımlanan **"Yardıma Davet"** ilanına dikkat çekiliyor. **"Vatikan'ın göbeğinde Milli Görüş bayrağı dikmek için sizin desteğinize ihtiyacımız vardır. Yardımlarımızı bekliyoruz"** denilen duyuruda, para havaleleri için İtalya'nın Como kentinde Milli Görüş üyesi İslam Cemaatı Vakfı Merkezi'nin Credito Italiano bankasındaki 315 20437 00 nolu hesap numarasının verildiği bildiriliyor.

Yaşasın 1 Mayıs denilmeyecek!

1 mayıs

İstanbul Haber Servisi - 1 Mayıs **"İşçi Bayramı"**nın Taksim'de kutlanmasına izin verilmemesi üzerine Şişli Abide-i Hürriyet Meydanı'nda toplanma kararı alan işçilere bu kez **"Pankart ve afiş"** yasağı geldi.

İstanbul Valiliği ile Emniyet Müdürlüğü **"1 Mayıs Platformu"**na gönderdiği yazıda, aralarında **"Yaşasın 1 Mayıs"**, **"Faşizme karşı omuz omuza"**, **"Kahrolsun kapitalizm"**, **"Haklıyız kazanacağız"** gibi 100'e yakın slogan ve bunların yazıldığı afiş ile pankartların yasak olduğunu bildirdi.

1979 yılından bu yana İstanbul Taksim Meydanı'nda kutlanamayan 1 Mayıs'a bu yıl da izin verilmezken, mitinge katılacak grupların slogan, afiş ve pankartlarına da yasak geldi. İstanbul Valiliği'nin 041211 numaralı yazısı ile Miting Tertip Komitesi'ne kullanılamayacak sloganları bildirildi.

Komite adına DİSK Genel Sekreteri **Süleyman Çelebi**'ye gönderilen yazıda, bahsi geçen sloganların **"mitingin konusuna uygun olmadığı"** belirtildi. Edinilen bilgiye göre mitingde kullanılmak üzere iki ayrı liste oluştu.

Bu listelerden birisi sendikalar, diğeri ise platform içinde yer alan diğer örgütlerden geldi. Valilik tarafından yasak kapsamına alınan sloganların büyük çoğunluğu ise bu gruba ait önerilerden oluştu.

Yasaklanan slogan listesi şöyle:

"Yaşasın halkların kardeşliği, Faşizme karşı omuz omuza, **Kahrolsun emperyalizm,** Zindanlar boşalsın, genel af, **Yoksullaştırma kapitalizmin karakteridir,** Terörle Mücadele Kanunu'na hayır, **Fabrikalar, tarlalar, siyasi iktidar her şey emeğin olacak,** Kirli savaşa son, **Halkları kardeşliği için siyasal çözüm,** Ya sosyalizm ya barbarlık, **Kürt sorununa adil, barışçı, demokratik çözüm,** Başkaya, Ceylan ve Beşikçi'ye özgürlük, **Olağanüstü hallere hayır,** Birleşik Sosyalist Alternatif, **İşçi, köylü birleşin iktidara yerleşin,** Hükümet istifa, Tansu Amerika'ya, **Kahrolsun Amerikan emperyalizmi,** ABD'ye, NATO'ya, IMF'ye hayır!, **Sınıfa karşı sınıf,** Kahrolsun kapitalizm, kahrolsun ücretli kölelik düzeni, **Yobazların ipleri sermayenin elinde,** Özgürlük ve aydınlık sosyalist devrimde, **Sermayeye karşı topyekûn direniş,** Yaşasın proletarya enternasyonalizmi, **Sosyalist Türkiye, yaşasın sınıf dayanışması,** Yaşasın 1 Mayıs, biji 1 Gülan, **Yaşasın enternasyonalizm,** Kirli savaşa son, savaş zamlarına hayır, **Türkiye'siz Kürt, Kürtsüz Türkiye olmaz,** Halkın idaresine zincir vurulamaz, **Hükümet istifa,** Darbeci kuklası, Amerika'nın maşası, **Özelleştirmeye, işçi kıyımına, zamlara karşı tek yumruk, tek barikat,** Kahrolsun Amerikan emperyalizmi, yaşasın devrimci kurtuluş mücadelemiz, **1 Mayıs şehitleri aramızda,** Biji Yek Gülan Yaşasın bağımsız

birleşik demokratik Kürdistan, **Yaşasın proleter enternasyonalizmi ve sosyalizm,** Kahrolsun sömürgecilik, **Siyasi tutsaklara özgürlük,** Biji Kürdistan, biji Yek Gülan, **Topyekûn savaşa karşı, topyekûn direniş,** Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın bağımsızlık, **Kürdistan'daki sömürgeci zulme son,** Kahrolsun MİT, CIA, Kontrgerilla, **Zafer, direnen emekçinin olacak,** Türkiye faşizme mezar olacak, **Yaşasın devrimci mücadelemiz,** Gün derlenme, gün birleşme, gün mücadele günüdür, **Faşizme karşı ya birleşmek ya ölüm,** Devrim için parti, parti için devrimci derleniş, **Yaşasın örgütlü mücadelemiz,** Devrimci mücadeleci gençlik, **Yaşasın Marksizm, Leninizm,** Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın sosyalizm, **Örgütsüz halk, köle halktır,** Gelecek bizim, zafer bizimdir, **Haklıyız kazanacağız,** Açlığa ve zulme karşı ayağa kalkalım, **Açlığa ve zulme karşı mücadele özgürlük mücadelemizdir,** emperyalizme, faşizme ve sömürüye karşı sosyalizm kazanacak, **Zafere, şehitlerimizle yürüyoruz,** Yaşasın bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelemiz, **Sosyalizm bayrağını yükselt, özgürlük savaşını körükle,** Gençlik özgürleşmelidir, DEV GENÇ yeniden, **Gerçekçi olalım, imkânsızı isteyelim,** 1 Mayıs 1977 şehitleri aramızda, **İşsizlik, yoksulluk, ırkçılık savaş işte,** Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin, **12 Eylül'ün kalıntıları temizlensin,** Yaşasın halkların kardeşliği, **Medya terörüne son,** Evde, işyerinde, sokakta yaşanan şiddete hayır, **Savaş bütçesine hayır,** Kahrolsun kapitalizm, yaşasın sosyalizm."

Kitaba 5 Nisan darbesi

HÜLYA TOPÇU *3 mayıs*

Hükümet tarafından 5 Nisan'da açıklanan **"İstikrar Paketi",** kitaba da darbe vurdu ve toplumdaki pek çok kesimin yanı sıra yayınevi sahiplerini de krize soktu.

Her yıl kitap okuma oranında belirgin düşüşler görülürken istikrar paketinin açıklanmasından sonra kitap, daha da fazla okuyucu kaybetti. Okur sayısı yüzde 50-60 oranında düşerken yayıncılar isyan etme noktasına geldiler. Fiyat artışlarını kültüre darbe vurulması olarak niteleyen yayınevi sahipleri, siyasal baskılardan sonra maliyet artışlarının da ayrı bir baskı oluşturacağını belirttiler. Tüm harcamalara darbe vuran istikrar paketi, kitap satışlarını da etkiledi.

Ülkemizde kitap okuru sayısı her geçen gün azalırken, son zamlarla birlikte kısıntıya giden vatandaşlar **"ekmek"** ile **"kitap"** arasında tercih yapmak zorunda kaldılar. Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı **Aygören Dirim,** yayınevlerinin istikrar paketinin açıklanmasından önce de sürekli bir kriz içinde bulunduğunu vurgulayarak zamlardan sonra krizin daha da arttığını söyledi.

Kültürün hammaddesi sayılan kitap malzemelerine, sigara ve içkiye yapıldığı oranda zam yapılmasını eleştiren Dirim, en son olarak kitap ve kâğıt KDV oranlarının düşürülmesinin yayınevlerini zor durumda bıraktığını belirtti.

Dirim, bu uygulamayla yayınevlerinin yayımladığı her kitapta devlete fazladan ödeme yapmak zorunda kalacağını ifade etti. Aradaki fark kapanmadığı takdirde kitap fiyatlarının kâğıda yapılan zamla beraber astronomik ölçüde yükseleceğine dikkat çeken Dirim, Türkiye'deki okuyucu kitlesinin ortalama 3 bin kişi olduğunu söyleyerek, bu oranının ülke nüfusu düşünüldüğünde çok yetersiz olduğunu kaydetti.

Dirim, yayınevlerinin sorularının çözümü konusunda ise şunları söyledi: **"Hükümet, paket kapsamında SEKA'yı özelleştirecekse, SEKA yayınevleri ve kâğıt satıcıları tarafından satın alınarak özelleştirilebilir. Şimdiye kadar iktidar olan hükümetlerin bu konuyla ilgilendiği görülmemiştir. Bugün en basitinden kâğıdın ve kitabın KDV oranının düşürülmesi var. Bu uygulama sonunda zararlı çıkacak, yayınevi sahipleridir. Bu ülkede demokrasi adına bir şeyler yapılmak isteniyorsa 1739 sayılı Temel Eğitim Yasası'ndaki 55. maddenin değiştirilmesi gerekir."**

Berfin Yayınları'nın sahibi **İsmet Arslan,** kitap toplatmayı düşünce özgürlüğüne saldırı olarak değerlendirdi.

Düşünce özgürlüğüne yönelik tüm antidemokratik uygulamaların kaldırılması gerektiğini savunan Arslan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ülkemizde kitaba çok tehlikeli bir gözle bakıldığı; yayınevlerine milyarlara varan para cezalarının yağdığı ve bunun yanında kültür sanat alanında bir çoraklaşmanın yaşandığı dönemdeyiz. Biz yayınevi olarak tüm olumsuzluklara karşı direnmeye devam edeceğiz. Ve Çiller-Karayalçın'ın 'fedakârlık' çığırtkanlıklarına katlanmadan yolumuza devam edeceğiz."

Altın Kitaplar Yayınları yöneticilerinden **Hüsnü Terek** ise düşürülen KDV oranlarının sektöre yüzde 10'luk bir külfet getirdiğini, bu nedenle de yayıncıları farklı alternatifler aramaya yönelttiğini söyledi.

Yapılan son zamların, insanları kitap ile ekmek arasında tercih yapmak zorunda bıraktığını vurgulayan Terek, günümüz Türkiyesi'nde gelinen noktanın, okuyucu sayısını iyice azalttığını belirtti.

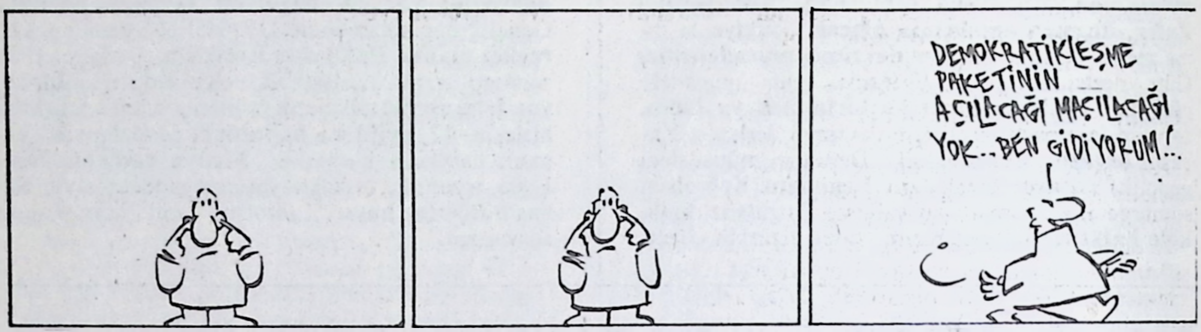
Bilim ve Sosyalizm Yayınları sahibi **Süleyman Ege** de kâğıt fiyatlarının artmasının, okuyucu için yeni bir olgu olmadığını belirterek yıllardır sürdürülen IMF'li ekonomi politikalarının **"tam hedefini bulduğunu"** söyledi.

Ege, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Batan bankalar özelleştirmeci devlet eliyle kurtarılmaya çalışılacak. Ancak batan okuyucuyu kim kurtaracak? Aslında sorun kökten çözüme kavuşmuş gibi: Kitap biterse, kitap yasaklamak, kitap yakmak sorunu da biter. Hesap bu olmalı. Ama yağma yok. Biz yine de kitabın dünyasını karartmamaya, düşüncenin değirmenine, su taşımaya, insan onuruna, yurtseverliğe

yaraşır bir yaşam yolunu seçmiş okuyucu için kitap üretmeye çaba göstereceğiz."

Diyanet Vakfı Yayınları yöneticilerinden **Metin Mergen,** zamlardan kendilerinin de olumsuz etkilendiğini belirterek **"Zamlardan sonra kitap satışlarımızda yüzde 50 oranında düşme oldu. Paket açıklanmadan önce satışlarımız normal gidiyordu"** dedi.

Washington'ın ambargo skandalı

FUAT KOZLUKLU *4 mayıs*

WASHINGTON - Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Irak'ın Kuveyt'i işgali üzerine Ağustos 1990'dan bu yana uyguladığı ambargo çerçevesinde Türkiye 986 kilometrelik Kerkük-Yumurtalık boru hattını kullanamazken, söz konusu ambargonun uygulanmasını ısrarlı biçimde isteyen ABD'nin, Bağdat yönetiminden düşük fiyatla petrol aldığı ortaya çıktı. Clinton yönetiminin ve Ürdün'ün BM yaptırımlarını aracılar vasıtasıyla **'deldiği',** ABD kongresinin tutanaklarına geçti. Geçen aya ait tutanaklardan, Kürtlerin **Çekiç Güç** sayesinde kontrol altında tuttuğu Kuzey Irak'taki petrol yataklarının, **'nasıl değerlendirilebileceğine'** ilişkin İngiltere'nin rafine araştırması yaptırdığı da belirlendi.

Kerkük-Yumurtalık hattının kullanımı konusunda ABD'nin **'çifte standardı'** Temsilciler Meclisi Avrupa ve Ortadoğu alt komisyonunun toplantısında resmen ortaya çıktı.

Clinton yönetiminin halen Kongre'de görüşülen 1995 mali yılı bütçe tasarısı dolayısıyla Temsilciler Meclisi Avrupa ve Ortadoğu Alt Komisyonu, bütçeden talep edilen paraların **'nedenleri'** ile ilgili olarak Savunma ve Dışişleri Bakanlığı'ndan yetkilileri çağırıp dinledi.

Türkiye'ye karşı tutumuyla tanınan Temsilciler Meclisi Avrupa ve Ortadoğu Alt Komitesi Başkanı Indiana eyaleti Demokrat Parti milletvekili **Lee Hamilton,** Clinton yönetiminin Kuzey Irak'ta kullanılmak amacıyla istediği 15 milyon doların tartışılması sırasında, ülkesinin Irak'a karşı uygulanan yaptırımları deldiğini ve kendisinin bundan rahatsızlık duyduğunu dile getirdi.

Kongre tutanaklarına göre basına kapalı olarak gerçekleştirilen alt komisyonun 13 Nisan 1994 tarihli toplantısında durum değerlendirmesi yapıldı. Lee Hamilton, Dışişleri Bakanlığı'nın İran ve Irak'tan sorumlu dairesinin başkanı **Ronald Newman** ve Savunma Bakanlığı'ndan **Steve Krutzer'a** Kuzey Irak'taki Kürtlere yardım operasyonunda kullanılmak üzere istenen 15 milyon doların nasıl kullanılacağını ve operasyonun seyrini sordu.

Temsilciler Meclisi'nin tutanaklarına da geçen ve ABD'nin Irak'a ambargo kararını **'deldiğine'** ilişkin konuşmalar şöyle:

Le Hamilton: **1991'den bu yana Huzur Operasyonu 2 milyar dolara mal oldu. Bizim çıkarımız ne? ABD'nin ne çıkarı var?**

Savunma Bakanlığı'ndan Joseph Kruzel (Araya girerek): Çıkarımızı anlatayım... Bu uluslararası bir operasyon. Karmaşık bir iş. 1995 mali bütçesinden 15 milyon dolar istiyoruz. Kuzey Irak'taki programımızı ve BM'nin yaptırımlar rejimini kuvvetle destekliyoruz. Biz yaptırımların işlediğine inanıyoruz. Buna tümüyle uyulmasını istiyoruz.

Lee Hamilton: **Kongre'ye bağlı hesap bürosu (GAO) bana, Irak rafinerilerinden petrol aldığımızı bildirdi. Bu doğru mu?**

Dışişleri Bakanlığı'nın İran ve Irak'tan Sorumlu Daire Başkanı Ronald Newman: (İşi şakaya vurarak) GAO'dan almıyoruz!..

Lee Hamilton: Biz bu petrolü Kuzey Iraklı aracılarımız sayesinde alıyoruz. Doğru mu bu?

Newman: Kürtlerin ve diğer sivillerin Kuzey Irak'ta yaşamlarını sürdürebilmeleri için temel birtakım ısıtma ve ulaşım gereksinimleri var. Bunların orada karşılanması bize tasarruf sağlıyor. Bu nedenle yardım çabalarımızı sürdürüyor, tasarruf sağlıyoruz...

Lee Hamilton: **Biz böyle yapmakla yaptırımları delmiş olmuyor muyuz?**

Newman: Biz öyle düşünmüyoruz. Yardım operasyonu basit bir iş değil, zor bir iş...

Lee Hamilton: (Araya girerek): Sayın **Kruzel, az önce bana bu yaptırımların ne kadar önemli olduğundan söz ett. Burda biz ne yapıyoruz? Anladığım kadarıyla ABD, Ürdün'e Irak petrolü alması için izin veriyor. Bir de Kuzey Irak için Irak'tan petrol alıyoruz.** Kürtlerin Kuzey

Irak'ta kendi iç kapasitelerini geliştirmelerine izin vermiyoruz. Halbuki bu daha tasarruflu olmaz mı? Biz gidip Irak'tan petrol alıyoruz. Bu nasıl politika?

Newman: Biz kendi politikamıza ters düştüğümüze inanmıyoruz.

Lee Hamilton: **Irak'tan petrol alırsak kendi politikamıza nasıl ters düşmemiş oluruz?**

Newman: Efendim!..

Lee Hamilton: Siz, Irak'tan petrol aldığımızı red mi ediyorsunuz?

Newman: Efendim terminoloji konusuna açıklık getirmek istiyorum. Petrolün nereden geldiğini reddetmiyorum. Ancak biz bunu UNICEF gib yapmıyoruz.

Lee Hamilton: **Biz Irak'a karşı dünya ile birlikte bir yaptırım uyguluyoruz. Kruzel de bunu açık açık söyledi. Yaptırımlar politikamızı belli etti. Biz bu yaptırımlar politikamızı baltalamak istemiyoruz. Her şey böyle iken biz nasıl olur da Irak'tan petrol alıyoruz?**

Newman: Efendim...

Lee Hamilton: **Biz şimdi Ürdünlülerin bütün petrol ihtiyaçlarını Irak'tan karşılamasına izin vermiyor muyuz?**

Newman: Evet, bu doğrudur.

Lee Hamilton: **Peki, hani ambargo vardı?**

Krutzel: (Araya girerek) Körfez savaşı bittikten sonra Ürdün'ün yakıt ikmalleri kesildi. Suudi Arabistan hükümeti Ürdün'e petrol vermeyi reddediyor.

Bu arada, Ürdün eski alacaklarına karşılık Irak'tan petrol almayı sürdürdü... Yaptırımlar Komitesi bunu not etti. Teknik olarak bir ihlaldir. Ama Ürdün'ün başka bir kaynağı olmadığı göz önünde tutulursa durum böyle devam edegeldi.

TSK'da herkesin yedeği vardır

6 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** Başbakan **Tansu Çiller'**in gündeme getirdiği, Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Doğan Güreş'**in görev süresinin uzatılması önerisine karşı mesaj verdi. Cumhurbaşkanı, **"Silahlı Kuvvetler'de, her görevi ifa edenin yedeği vardır. Kişilerin vazgeçilmez olması, kurumu zaafa uğratır. Mevcut yasalar müsaade etmiyorsa yeni yasa çıkarmak gerekir. Bu meselelerde yeni yasa çıkarmak, o kadar kolay değildir"** görüşünü açıkladı.

Cumhurbaşkanı Demirel, ülke gündeminde bulunan sorunlara ilişkin görüşlerini **Cumhuriyet'**e anlatırken Genelkurmay Başkanı Güreş'in görev süresinin uzatılmasına ilişkin tartışmaların, **"gereksiz, anlamsız, zamansız"** olduğunu vurguladı. Demirel, Güreş'in görev süresinin uzatılması tartışmalarının, Çiller'in, iki bakan ile yaptığı telefon görüşmesinin basına yansımasıyla başladığını anlatırken, Genelkurmay Başkanı'nı kendisinin atayacağını vurgulayarak şunları söyledi: **"Şu anda böyle bir konu yok. Günü gelince ülkenin yararı böyle bir muameleyi gerektiriyorsa, o istikamette adım atılır. Yok burda ülkenin yararı mülahaza edilmiyorsa öyle bir muameleye de tenezzül edilmez. Henüz benim önüme** 'Genelkurmay Başkanı'nın süresini uzatalım veya başka bir komutanın süresini uzatalım' **şeklinde bir teklif de gelmemiştir, istimzaç da yapılmamıştır (görüşüm sorulmamıştır). Benim mutabakatım olmadan burada kimsenin böyle bir şey yapabilmesi mümkün değildir. Şu anda da böyle bir mesele benim gündemimde yoktur. Türkiye'nin gündeminden çıkarın bunu. Çünkü bu, polemik yapma imkânından mahrum olan kişilerin, basının veya başka kişilerin verdiği beyanların karşısına çıkıp kendisini savunma mecburiyetinde bırakılmaması gerekir, rencide edilmemesi gerekir. Çünkü Genelkurmay, kimseden bir talepte bulunmuş değil, eğer böyle bir durum olsa evvela bana gelip söylenecek."**

Demirel, Güreş'in, TSK Personel Yasası'nda öngörülen 67 yaş sınırını aşmasına karşın, Genelkurmay Başkanlığı'ndaki 4 yıllık görev süresini doldurmasına olanak sağlanmasının, **"ülke yararı"** açısından gerekli görüldüğünü ve ilgili kanun hükmünde kararnamenin dayandığı yetki yasasının Anayasa Mahkemesi'nce iptal edildiğini; ancak işlemde bir yanlışlık bulunmadığını söyledi. Mart ayında yapılan Yüksek Askeri Şûra'da (YAŞ), Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Komutanı Tümgeneral **Ömer Şarlak** ve yüksek rütbeli hekim subaylar için gündeme getirilen benzer istemin reddedilmesini **"alkışla karşıladığını"** belirten Demirel, **"O günden bu yana çok şey değişmiş değildir"** dedi. YAŞ sonrasında, üyelerin kendisini ziyaret ettiğini anımsatan Demirel, şöyle devam etti:

"Bana dediler ki efendim böyle bir teklif vardı, bunu YAŞ kabul etmedi. Çünkü Silahlı Kuvvetler'de, her görevi ifa edenin bir yedeği vardır ve kararlarını alkışladım. Ben dedim ki, 'işte bir kurumun gücü budur. Ve kişilerinin vazgeçilemez hale gelmesi, kurumu zaafa uğratır.' Daha bu konuşma martın başında olmuştu. Yani o günden bu yana çok şey değişmiş değildir. Bu komutanların, daha doğrusu diplomalı kişilerin tayin muameleleri ağustostadır. Şimdiden bunu tartışmak zamansızdır. Bu 3-4 ay zarfında bu tartışma görev yapanların incitir. O bakımdan tartışma, kapansa iyi olur, diyorum."

Cumhurbaşkanı Demirel, ekonomideki gelişmeleri değerlendirirken de yaşanan psikolojik sorunun ekonomik ve sosyal soruna dönüşmemesi gerektiğini söyledi. Demirel, **"Nezle olduk, zatürree olmayalım. Yani sorun ekonomik sorun haline gelmeden çözülsün. Birtakım istikrar tedbirleri alınmıştır, bu tedbirler neticesinde yenileri de gelmektedir"** diye konuştu. Sıkıntıya neden olan psikolojik sorunun temelinde, seçim sonuçlarıyla Cezayir'e mi döneceğiz kaygısının ve Merkez Bankası'yla Hazine arasındaki ilişkilerdeki eksikliklerin de bulunduğunu belirten Demirel, şöyle devam

etti:

"Merkez Bankası'nın elindeki dövizleri biraz erken elden çıkarması ve nihayet bizim vatandaşlarımızın Türkiye'de döviz hesaplarına yönelmesiyle başladı sorun. Bana göre Türkiye'nin başına durduğu yerde iş açılmıştır. 1993 sonunda Türkiye'de bir rahatsızlık yok. Hadisenin içinde fiskal (mali), monater (parasal) tedbirler önemli yer tutar. Sağlam ekonomik politikalar için Türkiye'nin hiç mi kusuru yok? Olmaz olur mu? Vardır. ama, kusurları Türkiye'yi bu noktaya getirecek cinsten değildir. Niye oldu diyorsanız, işte ben de talihsizlik oldu diyorum."

Muhalefeti de uyaran Cumhurbaşkanı, şeçim sırasındaki tartışmalar nedeniyle Türkiye'nin içeride ve dışarıdaki imajı ile vatandaş nezdindeki itibarının zedelendiğini anlattı. Demirel, muhalefetin, **"Türkiye batmıştır"** değerlendirmesinin gerçeği yansıtmadığını belirtirken, **"Bir defa öksürünce kanser mi olunur? Bir defa öksürmüş olmanız, sizi kanser şüphesinin içine mi iter? Yahut grip olmanız, sizi yataktan başını kaldıramaz noktasına mı getirir?"** dedi.

Demirel, ekonomik bunalımda yönetim zaafının bulunup bulunmadığı sorusuna, şu yanıtı verdi:

"O meseleyi tartışmakta serbest değilim, pozisyonum müsait değil. Cumhurbaşkanlığına oturmuş, muhalefet lideri gibi konuşuyor olmaz. Ben şunu söylüyorum; bir ayda enflasyon yüzde 32 artmışsa, 'İyi oldu, ne kadar başarı kazandık' diye**mem. Bir zamanlar senelik olan enflasyon bir ayda oluyor. Umalım ki bunda devamlılık olmasın. Bundan sonraki aylarda düşürülebilsin. 24 Ocak kararlarını aldığımızda da yüzde 25'lik bir fiyat artışı oldu. Arkasından düştü. Umalım ki öyle olsun. Hakikaten bu netice, kaygı verici bir neticedir. Efendim bu enflasyon nisan ayı içinde yüzde 32 oldu, çünkü Türkiye'nin birikmiş sorunları vardı, ondan dolayı oldu diye bir izah olmaz. Neden bu sorunlar 1993'ün eylülünde, ekiminde, kasımında halledilmemiştir? Fitilli bir bomba gibi duruyordu, patlamadı da geldi nisanda patladı. Bu çeşit izahlar olmaz. Bugünü dünle izah etmenin bir yararı yoktur. Bugünü bekleyelim, yarın güzel olacaktır. Gayri siyasi söylüyorum. Türk vatandaşı bugünkü şartları 94'te, 95'te devam ettirecek, 96'da düzlüğe çıkacak, böyle bir şey olmaz."**

Mevduatlar devlet güvencesinde

6 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Bankacılık sektöründe yaşanan güven bunalımının halkta yarattığı panik, hükümeti harekete geçirdi. Başbakan **Tansu Çiller**, Türkiye'de faaliyet gösteren tüm bankalardaki tasarruf mevduatlarının, Bakanlar Kurulu kararı ile devlet güvencesine alındığını açıkladı. Başbakan Çiller, alınan kararın batan bankalardaki mevduatları kapsayıp, kapsamayacağı konusunda, **"Bundan öncekilere elbette şefkatle yaklaşıyoruz, ama kararname bundan sonraki işlemlere yönelik olacak"** açıklamasını yaptı. Çiller'in, para sahiplerine **"Herkes mevduatını istediği bankaya rahatça yatırsın. Kimse nereden getirdin, niye getirdin, nereden buldun demez"** çağrısını yapması dikkat çekti.

Başbakan Çiller, dün bir basın toplantısı düzenleyerek Başbakanlık Konutu'nda önceki gece gerçekleştirilen Teknik Ekonomik Kurul toplantısında alınan karar doğrultusunda bakanlara elden imzalatılan ve tasarruf mevduatlarının tamamına devlet güvencesi getiren kararname hakkında bilgi verdi. Sözlerine, **"Ülkemiz için çok önemli bir kararı açıklayacağım"** diyerek başlayan Başbakan Çiller, **"Hazırladığımız kararname ile devlet, halkın bütün parasını güvence altına almıştır"** dedi. Çiller, şöyle devam etti:

"Bundan böyle bütün tasarruf mevduatı TL üzerinden olsun, döviz üzerinden olsun devlet güvencesi altına alınmıştır. Piyasa ekonomisinin bütün kuralları işlemektedir. Avrupa'daki bir dizi ülkeden çok daha fazla serbest ve güvence altında olan piyasa mekanizmasının işlediği bir ekonomimiz vardır. Herkes bunu böyle bilsin. Herkes mevduatını istediği bankaya rahatça yatırsın. Kimse 'Bu mevduatı nereden getirdin, niye getirdin, nereden buldun?' **demez. Rahatça yatırsınlar, devletin güvencesi altında olduğunu da bilsinler."**

Uygulamaya konulan istikrar paketinin **"tam is-**

tedikleri, tahmin ettikleri şekilde ilerlediğini" kaydeden Başbakan Çiller, **"Tahminlerde bir sapma yoktur. DPT'nin yaptığı projeksiyonların aynen tuttuğunu görüyoruz. Tutmaya devam edeceğini umuyoruz"** görüşünü dile getirdi.

Bir soru üzerine, bankalardaki tasarruf mevduatlarını devlet güvencesine alan kararnamenin bundan sonraki işlemlere yönelik olduğunu söyleyen Çiller, faaliyetleri durdurulan Marmarabank, İmpexbank ve TYT Bank'taki mevduatlara ilişkin, şu açıklamayı yaptı:

"Bundan önce olanlara elbette şefkatle yaklaşıyoruz. Bunlarla ilgili alacakların tahsili için gerekli incelemeler, bütün varlıkların dökümü çalışmaları devam etmektedir. Ancak bu, bugün çıkan karardır. Bugünden sonraki gelişmeleri, değişmeleri içermektedir. Buna güvence veriyoruz. Bugünden itibaren, bundan sonrası için güvence veriyoruz. Büyük küçük ayrımı yapmadan, bütün bankalardaki döviz tevdiat ve TL hesaplarına getirmekteyiz. Halkımız rahat etsin, mevduatını istediği bankaya götürsün, istediği şekilde yatırsın ve devletin güvencesi altında olduğunu bilsin."

Çiller'in konuşmasının ardından, Merkez Bankası Başkanı **Yaman Törüner** bir açıklama yaptı. Törüner, daha önce 150 milyon liraya kadar sigorta kapsamında olan TL ve döviz tasarruflarının, yeni getirilen düzenleme ile tavan sınırlaması olmaksızın tamamının sigorta kapsamına alındığını söyledi. Törüner, **"Bu kaynak Bankalar Kanunu'nun 66. maddesi hükümleri çerçevesinde Merkez Bankası'nca sağlanacaktır. Dolayısıyla herhangi bir kaynak sorunu da yoktur."**

'Bir Millet Uyanıyor'

Prof. Dr. GÜLTEN KAZGAN *7 mayıs*

Ertuğrul Muhsin hayatta olsaydı, acaba Kurtuluş Savaşı'nı anlatan filmine yukarıdaki başlığı koyar mıydı? Yoksa, 1994 yılının başında, TC kurulduktan 70 küsur yıl sonra, Türkiye'nin içeride ve dışarıda içine düştüğü durumu görüp, bir başka film çevirip, ona da **'Bu Millet Uyanamıyor'** mu derdi acaba? Yoksa, yöneticiler katındaki beyinsel tutsaklığı görüp, TV reklamından esinlenip, **"Yöneticimiz uyuyor mu?"** diye bir başlık atmayı mı yeğlerdi?

1980 yılında küreselleşiyoruz, özgürleşiyoruz diye Türk ekonomisinde başlayan IMF güdümlü serbestleşme serüveni, sonunda, yalnız ekonomik düzlemde değil, Kıbrıs'tan Patrikhane'ye, Güneydoğu'dan Irak petrol boru hattına kadar uzanan siyasi nitelikli sorunlardaki Batı isteklerini de yoğun baskıya dönüştürdü. Ekonomi düzeyindeki baskılar ise bin bir çeşit: **"KİT'leri kapatın, KİT'leri satın, ücretleri dondurun, batan bankalarınıza bankalarımızın verdiği krediyi hazineniz ödesin vb..."** Yani, ezeli ve ebedi sömürgeci zihniyetin türlü çeşitli yansımaları gündemde. Bir ülke zayıflamayagörsün, dünyada hemen **'kurt kanunu'**nun geçerli olacağını acaba bugüne kadar bu ülkenin insanları, yöneticileri öğrenemediler mi? Kurtlar topluluk halinde yaşarlarken hepsi sağlıklı, güçlüyken, hiçbiri öbürünü parçalamaya kalkmaz. Ne zaman ki, kurdun biri yaralanır, kanı akmaya başlar, bütün kurtlar tepesine üşüşüp, onu parçalarlar, bir güzel yerler. Bu, doğa kanunudur, değişmez. Hiçbir sağlıklı kurt, yaralı kurdu korumak için yola çıkmaz.

Bakınız, **'kurt kanunu'** nasıl işler küresel ilişkilerde: 1838'de ve 1859'da Osmanlı-İngiliz, Osmanlı-Fransız Ticaret Antlaşması'yla Osmanlı, önce bu ülkelere, sonra da **'en fazla kayırılan ülke'** ilkesine göre bütün **'düvel-i muazzama'**ya serbest ticaretle kapılarını açar; 1850'li yıllara geldiğinde sıfırı tüketir, tıpkı bugün olduğu gibi. O yıllar, Avrupa'nın ihtilallerle sarsıldığı, sık sık bunalımlara girdiği bir dönemdir. Osmanlı pazarının açılması ile ithalatının patlaması, İngiltere ve Fransa'nın ekonomisi için rahatlatıcı bir öğedir. Oysa, Çarlık Rusyası dokuma sanayiini kurmuştur, pazarını açmamak için direnir, açmaz. Osmanlı sıfırı tüketip, silah alamaz duruma gelince, Rusya'nın tehdidi devreye girer: Boğazları ister. Pazarını açmayan, üstelik dokuma sanayiinde kendilerine rakip olabileceğini düşündükleri Rusya bir de pazarları ele geçirme tehdidi yaratınca, **'dost ve müttefik'** İngiltere ve Fransa, **'Kırım Savaşı'**nda Osmanlı'nın yardımına koşar, Osmanlı kurtulur.

Serbest ticaret, özgürlük, derken sıfırı tükettiği gibi bir de borç ödeyemez duruma düşen Osmanlı, 1875'te moratoryum ilan eder. Türkiye'nin silah alamaz duruma düştüğünü gören Rusya hemen 1876'da Osmanlı'ya savaş ilan eder, ta Yeşilköy'e kadar gelir. 'Düvel-i muazzama' parmağını kımıldatmaz, çünkü Osmanlı'nın ithalat yapıp, bunların sorunlarını çözmeye yardım etmesi artık söz konusu değildir. İşlemeyen bir pazar kaybedilebilir. Ama Berlin Konferansı'nda 'Düyun-u Umumiye İdaresi'nin kurulması karşılığında, Osmanlı'yı Rusya'ya karşı desteklemeyi ihmal etmezler. Oyunlar, oyunlar... Bir başka hikâye de Balkan Harbi'nden: İngiltere ve Fransa gibi artık **'düvel-i muazzama'** arasına karışmış olan Almanya, hep birlikte, savaş boyunca hem Osmanlı'ya hem düşmanlarına silah satarlar. Bununla da kalmazlar, her iki tarafa da askeri ataşeler yollayıp, yeni silahları denerken, sonuçları gözlemlerler, devletlerine bildirirler. Böylece silahları deneme masrafından kurtulurlar.

Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı'yı parçalamak için topraklarına üşüşen akbabalar, pabucun pahalı olduğunu **Kurtuluş Savaşı** ile birlikte görünce **'oyun'**u değiştirirler. Çünkü, bir de Sovyet İhtilali'nin yarattığı komünizm tehlikesi vardır. 1920'de müttefikleri ekerek Fransızlar çekilir; Yunanlıların başarısızlığını görünce İngilizler acımasızca bunları yol ortasında bırakıverirler. Türkler de canlarını dişlerine takıp içerdeki dışardaki düşmanları alt ederler. Savaş gibi barışı da kazanırlar. **Mustafa Kemal** gibi beyni özgür bir öke

(dahi) önderleri vardır çünkü.

Kimse çıkıp, **"Bunlar geçmişe ait hikâyelerdir; günümüzde** 'düvel-i muazzama' **insan hakları savunucusu olmuştur. Böyle şeyler olmaz artık"** demek saflığını lütfen göstermesin. **Kurt kanunu** hiç değişmemiştir. İşte örnekler: 1978-80 arasında Türkiye borç ödeyememe durumuna düştü. Nedeni, kapıya gelip **"Petro-dolarları kredi olarak ucuz veririz"** diyen uluslararası bankaların ağına düşüp, kısa vadeli borçlarla bir **Sodom** ve **Gomore** sefahatını yaşama sevdasına girmesiydi. 1980'de sadece IMF ve Dünya Bankası değil, OECD de borç verip, Türkiye'yi kurtarma (yani, alacaklı bankaları kurtarma) girişimini başlattılar. Koşul, Türkiye'nin pazarını tümüyle ithalata açması ve zaman içinde dış sermaye girişlerini de serbestleştirmesiydi; tabii, KİT'ler de özelleştirilecekti. OECD Türkiye'ye büyük kredi açtıysa, nedeni iki boyutluydu: Birincisi, Sovyet tehdidine karşı (yani, yine Rusya temelde gündemdeydi) NATO'nun Güneydoğu kanadında Türkiye'nin ordusu ile bir tampon işlevini yerine getirmesiydi; ikincisi, Batı, korkunç bir durgunluk içine girmişti, 1980'de, 1974'te başlayan durgunluk 1980'li yılların başında giderek yoğunlaşmıştı. OPEC petrol fiyatlarını arttırmış, dünyada reel faizler doruğa tırmanmış, bütün pazarlar daralmaya girmişti. Kredi verip, borçlandırıp Türkiye'nin pazarını açtırmak hiç de yeni bir buluş değildi. Ve **'büyük vizyon sahibi'** yöneticilerimiz sayesinde Türkiye'nin pazarı patlayıcı bir hızda artan ithalatla büyümeye girdi. Hele, 1989'da TL **'topal eşekle kervana katılmak'** benzeri konvertibiliteye geçip, sermaye hareketleri serbestleştirilince, sonuç harika oldu. 1979'da 3 milyar doları bulmayan petrol-dışı ithalat, 1993'e gelindiğinde 30 milyar dolara varmıştı. Zaten petrol gideri de iyice önemsizleşmişti. Ne var ki, bu arada Sovyet tehdidi, bir kâğıttan kaplan gibi, yerle bir edilmişti. Türkiye'nin jeostratejik önemi de bu arada yok oluvermişti.

Bugün artık OECD Türkiye için parmağını kıpırdatmaz. Tarihin o sayfası kapanmıştır. 1990'lı yıllarda. Ayrıca, 1979'da dış borcu sadece 14 milyar dolar olan Türkiye'nin şimdiki dış borcu tam 70 milyar dolar olmuştur. Bir de üstüne üstlük trilyonlarca TL tutarında **iç borç** biriktirmiştir devlet. Halk ise TL değil, dolar ve mark istemektedir. Borçlar nasıl ödenecektir? İşe yarar KİT'ler dış sermayeye satılacaktır ki, dış borç ana paraları ödensin. Geri kalanları (tıpkı zavallı Meksika'nın marifet yapıyorum, beni NAFTA'ya alacaklar derken yaptığı gibi) kapatılacak, böylece bunların ürettikleri de ithal edilir olacaktır. Böylece, pazar dışardaki kurtlar için iki kaynaktan genişleyecektir: Satılan KİT'lerin bir kısım geliri dış borç ana para indirimine, bir kısmı ithalata gidecek, kapatılan KİT'lerin ürettikleri ise zorunlu olarak ithalata yol açacaktır. Yani, bu iş tam manasıyla **"Yağma Hasan'ın böreği"**dir.

Bu **'Hortumlama-Horzumlama'** mekanizmasını anlamayan ya da anlamak işlerine gelmeyen yöneticilerimiz, nasıl olur da **"Aman, bize yeni kredi açın"** diye yine uluslararası finans kurumlarının kapılarına yalvarmaya giderler? Nasıl olur da kredi derecelendirme kurumlarına adam yollayıp, **"Aman, ne olur düşürdüğünüz kredi derecesini dünyaya açıklamayın"** diye yalvar yakar olurlar? Acaba, bu yöneticiler ilahların, (Zeus'un) Kafkasya'da karaciğeri kartallarca yenmeye mahkûm edilen **Prometheus**'un hikâyesini hiç okumadılar mı? **Prometheus**'un karaciğeri yenirken ciğerinin nasıl bütünleştiğini öğrenmediler mi? Batı'nın lüks mallarına, bilmem 500 SEL Mercedes'lerine binip kendisini Batılı sanan bu yöneticiler, Batı'nın fikir ürünlerinden hiç nasiplerini almadılar mı?

Refah'ın maskesi düşüyor

HALİL NEBİLER *13 mayıs*

Bosna-Hersek'e yardım adı altında toplanan milyonlarca ABD Doları ve Alman Markı ile milyarlarca lirayı batık bankalarda batıran Refah Partisi'nin İstanbul'daki kasası **Süleyman Mercümek'in**, bütün şeriatçılığına karşın, iş ilişkileri nedeniyle Musevi işadamlarıyla gayriresmi ortak olduğu ileri sürüldü. Mercümek'in doğrudan veya dolaylı ilişkileri arasında Musevi lobisinin etkin kuruluşu 500. Yıl Vakfı, MİT, İMKB ve batık borsacı **Nasrullah Ayan** da bulunuyor. Refah Partisi İstanbul il örgütüne üye olduğu belirtilen şeriatçı işadamı Süleyman Mercümek'in, Musevi lobisini temsil eden 500. Yıl Vakfı'nın ikinci başkanlarından **Nesim Behar** (Nedim Yahya) ile iş ilişkileri, Pendik Kurtköy'de fabrikası bulunan Visan Saç Vida Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile başlıyor. Visan A.Ş., 1968 yılının şubat ayında 97787-43537 ticaret sicil numarasıyla kuruldu. Merkezi Beyoğlu Büyükhendek Caddesi, 73/6'da bulunan şirket, uzun yıllar kurucu ortaklarda kaldıktan sonra Nedim Yahya (Nesim Behar) daha sonra Amerika'ya kaçan Nesim Behar ve **İzak Russo** şirkete ortak oldular.

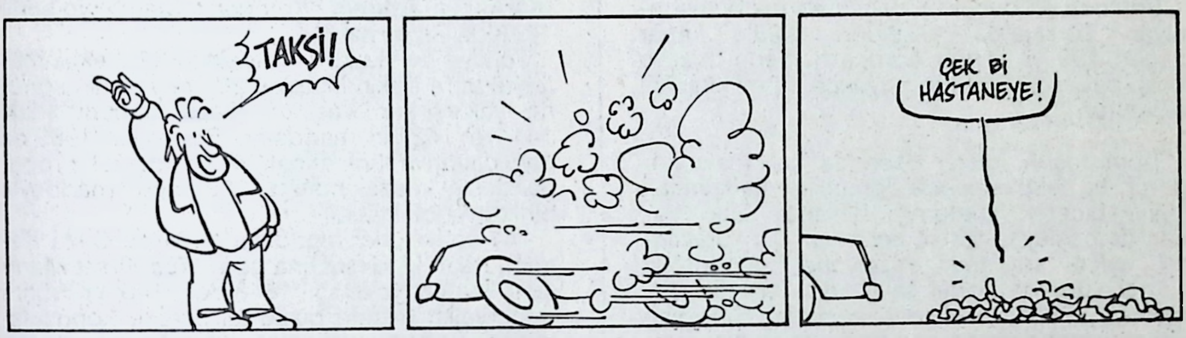
Bu sırada tanıdık bir ad daha şirkette görünüyor. Son seçimlerde Refah Partisi'nden Tuzla Belediye Başkanı seçilen İdris Güllüce, o sırada Visan'da müdür olarak görev yapıyordu ve bazı iddialara göre Musevilerin ortaklığında Güllüce aracılık yapıyordu. Piyasada pazar payı çok yüksek olan Visan, 1987 yılında iflasını istedi. Garip karşılanan bu iflas, gerek iş dünyası gerekse bazı hukuk çevreleri tarafından, **'Vergi borçları ve işçilerin alacakları nedeniyle başvurulan bir yöntem'** olarak nitlendi. Şirketin işlemleri ünlü iş ve ticaret hukuku uzmanı Avukat **Hüseyin Yersuvat** tarafından yürütüldü. Davalar sürerken şirketi Süleyman Mercümek ve arkadaşları satın aldı. Ancak bu noktada yapılan yorum ise **"Nedim Yahya'nın şirketi elinden çıkarmaya yanaşmayacağı, Süleyman Mercümek ile gayriresmi ortak olarak işlerini sürdürdüğü"** yolunda idi. Nitekim, Mercümek ve Nedim Yahya'nın dostlukları bugüne kadar bozulmadan yürüdü. Bir yandan bu ilişkiler sürerken diğer yandan Süleyman Mercümek'in ortağı olduğu Milli

Gazete, Yahudi sermayesine ve çevrelerine lanetler yağdırıyordu. Visan A.Ş.'nin hukuk işlerini yürüten Hüseyin Yersuvat 500. Yıl Vakfı'nı bir süre ikinci başkanlığını yapan Nedim Yahya'nın yakın arkadaşı ve Musevi sermayesinin en güvendiği hukukçu olarak biliniyor.

Yersuvat'ın Visan davaları sırasında Süleyman Mercümek ile de iyi arkadaş olduğu belirtiliyor. 60'lı yılların ikinci yarısından itibaren hukuk ve ticaret davalarına yönelen Hüseyin Yersuvat, bir yandan polis okullarında ders verirken bir yandan da işkence savıyla yargılanan polislerin avukatlığını yaptı.

Bu davaların en önemlileri arasında **Mustafa Asım Hayrullahoğlu**'nun işkenceyle öldürülmesi davası da bulunuyor. Yersuvat, İMKB'de denetçilik görevi de yapıyor.

Bu bilgilere karşın, Hüseyin Yersuvat ne Süleyman Mercümek'i ne de Nesim Behar'ı tanımadığını söyledi. Yersuvat, Visan'dan sadece Sedat Nasih'i ortak hobileri olan tenis nedeniyle tanıdığını ve bu nedenle iki dönem şirketin toplu sözleşme görüşmelerine girdiğini belirtti. Göğsünde Atatürk rozeti taşıdığını anlatan Yersuvat, Süleyman Mercümek ve onun görüşleri karşısında mücadele ettiğini açıkladı.

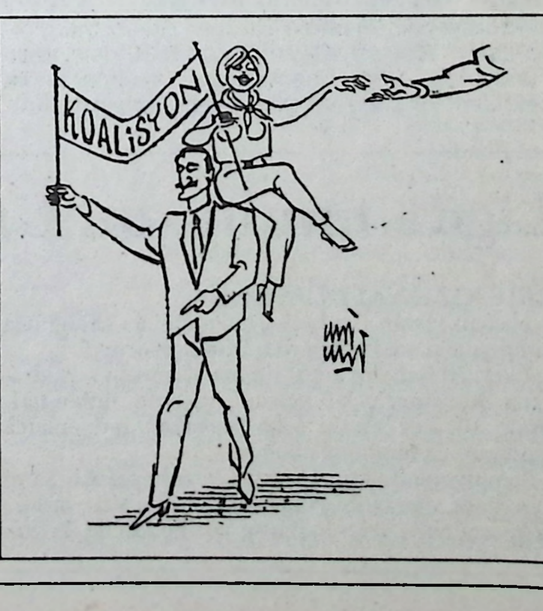
Mercümek'e paralar Milli Görüş'ten geliyor

LEVENT GENCELLİ *13 mayıs*

Bosna için toplanan yardımları **Süleyman Mercümek**'in hesabına yatırdığı belirlenen **Ali Rıza Sarı**'nın, Avrupa Milli Görüş Teşkilatları 1. Başkanı **Osman Yumakoğulları**'nın iş ortağı olduğu anlaşıldı. Sarı'nın ayrıca 12 Eylül döneminde MSP davalarını gün gün izleyerek videolara kaydeden kişi olduğu saptandı.

Bosna'ya yardım amacıyla Freiburg'da toplanan 1 milyon 300 markı, Süleyman Mercümek'in Yapı Kredi Bankası'ndaki hesabına yatıran Ali Rıza Sarı, bir süre İslamcı işadamları tarafından kurulan Bursa Gözlük Sanayii AŞ'nin teknik müdürlüğünü yaptığı belirlendi. Aynı dönemde şirketin yönetim kurulu ve ortakları arasında Avrupa Milli Görüş Teşkilatları 1. Başkanı Osman Yumakoğulları'nın da bulunduğu ortaya çıktı. Sarı'nın 1980'li yıllarda, şirkette yükselerek Yumakoğulları'yla birlikte yönetim kurulu üyeliği görevinde bulunduğu saptandı.

Sarı'ya yakın çevreler, Ali Rıza Sarı'nın parasal olarak güçlenmesinin Milliyetçi Cephe (MC) hükümetleri dönemine rastladığına dikkat çektiler. Aynı çevreler, Ali Rıza Sarı'nın **Erbakan**'a çok yakın bir kişi olduğu görüşünü de öne sürdüler. Buna örnek olarak da Sarı'nın 12 Eylül döneminde elinde kamera MSP'nin tüm davalarını izleyerek görüntülemesini gösterdiler. Avrupa Milli Görüş Teşkilatları 1. Başkanı Osman Yumakoğulları'na çok yakın olan Sarı'nın, Bursa Gözlük Sanayii AŞ'nin kurucularından **Necip Karışman**'la da sıkı dostluğu olduğu belirlendi. Karışman'ın ise şu anda faaliyetini durdurduğu gözlük şirketini Kazakistan'a taşıma hazırlığı içinde olduğu ve bu nedenle Bursa'da bulunmadığı belirlendi. Karışman'la birlikte Ali Rıza Sarı'nın da uzun bir süreden beri yurtdışında olduğu saptandı.

Uygarlıkla Randevu?..

İLHAN SELÇUK *14 mayıs*

Gutenberg ilk kitabı kaç yılında bastı?..

1437'de Strasbourg'da çalışmaya başladı Gutenberg, ilk basılı kitap -İncil- 1455'tedir.

Bizim Gutenbergimiz, **İbrahim Müteferrika,** Macar kökenli, Kalvinist kolejinde okuyor, 1692'de bir savaşta Türklere esir düşüyor, İslamı benimseyip İbrahim adını alıyor, Şeyhülislam Yenişehirli **Abdullah Efendi'**nin fetvasıyla İstanbul'da matbaasını kuruyor, ilk kitabı 1729'da -'Sıhah ül Cevheri'- basıyor.

Arada 274 yıl var...

Batı'dan iki buçuk yüzyıl sonra matbaayı tanıyan Türkiye'de 1729'dan 1928'e kadar geçen 199 yıl içinde Arapça harflerle basılan kitap sayısı 25.554'tür; büyükçe bir ev kitaplığı oluşturur.

★

Tıpta teşrih, ölüler üzerinde çalışmayı öngörür; tıp fakültelerinde öğrenciler, kadavraları kesip biçerek anatomiyi bellerler. Eski Yunan'da başlayan teşhir, sonradan din kurallarına aykırı sayılarak yasaklandı; Avrupa'da 17'nci yüzyılda doğal sayılmaya başladı. Osmanlı'da 19'uncu yüzyılın başında, Hıristiyan ölüleri üzerinde Hıristiyan hekimler teşhir yapabildiler. 1805'te çıkarılan bir *'nizamname'* ile kadavra üzerinde teşhire izin verilerek bir *'tıbhane'* kuruldu; ama **Kabakçı Mustafa** isyanıyla dağıldı. Teşrih, Avrupa'dan 200 yıl sonra Türkiye'ye gelebildi.

★

Felsefenin İsa'dan 2500 yıl önce **Miletli Thales'**le başladığı söylenir. Ne var ki insan düşüncesi **Aristo'**nun *'Organon'*da belirlediği biçimsel mantık içinde dönendi durdu.

Ortaçağda inanç akla üstün geldi, *'nakilcilik'* de *'akılcılık'*a ağır bastı.

Avrupa'da *'Aydınlanma Felsefesi'*nin ilk ışınları yükselmeye başladığı zaman Osmanlı, Aristo mantığı içinde medrese kafasını sürdürüyordu. **Francis Bacon,** Aristo mantığını aşan *'Novum Organum'*u 1620'de yazdı. Türkiye'de Aristo mantığından ayrılmanın ilk belirtileri 19'uncu yüzyılın ikinci yarısında İtalyancadan 1860'ta çevrilen *'Miftah-al-Fünun'*la başlıyor.

İslam düşüncesinin Aristocu kalıba aşılanan çemberini kırmak yolunda ilk kitap demek ki Francis Bacon'dan 240 yıl sonra yayımlanabiliyor.

☆

Bilimsel sosyalizmin ortaya çıkışı 19'uncu yüzyıl Avrupası'nda gerçekleşiyor. Bir fikir hareketidir bu, felsefede yeni bir görüşü dile getirmektedir, politikada da etkileri olmuş, dünyanın çehresini değiştiren oluşumlar yaşanmıştır; **Marks** ve **Engels** *'Komünist Manifesto'*sunu 1848'de yazmışlardı.

Türkiye'de Marks ile Engels'in *'diyalektik materyalizm'*e ilişkin kitapları 20'nci yüzyılın sonuna yaklaşırken yasaktı. Ceza Kanunu'ndaki 141 ve 142'nci maddeler, Sovyetler 1989'da dağıldıktan sonra ancak dinsel devlet propagandasını cezalandıran 163'üncü maddeyle birlikte kaldırılabildi.

141 ve 142'nci maddeler 1991'de Ceza Kanunu'ndan kaldırıldığına göre *'Koımünist Manifesto'*sunun yazıldığı 1848'den 143 yıl sonra materyalist felsefe bizde serbestçe konuşulabilecek ve tartışılabilecek...

☆

Kimi zaman uygarlıkla aramızdaki farkın ne olduğu sorunu tartışma gündemine gelir.

Ne yazık ki Türkiye geri kalmışlığını yırtamamıştır; daha da kötüsü *'1923 Aydınlanma Devrimi'* sürerken, tekrar karanlığa sürüklenmek tehlikesi ortaya çıkmıştır. Şeriatçılığın gün geçtikçe gelişmesi ve siyasal iktidara adaylığını koymasının bir başka anlamı var mı?..

Ama sorulabilir:

- *Gökdelenlerimiz, bilgisayarlı bankalarımız, otomobil fabrikalarımız yok mu?..*

Evet, var; ama bunlar İran ya da Suudi Arabistan gibi ülkelerde de var. *'Bilimsiz teknoloji'*nin Batı'dan ithal edilmesiyle bir ülke gerçek anlamda çağdaşlaşamaz. İnsanca yaşamanın ilk şartı, insan aklının toplumsal yaşamda tam anlamında ve felsefe kapsamında özgürlüğe kavuşmasıdır.

Ligde mutlu son Galatasaray'ın

ARİF KIZILYALIN *16 mayıs*

Hakem Hasan Ceylan'ın bitiş düdüğü çaldığında şampiyonun adı konuyordu: **"Galatasaray."**

Evet, 30 haftalık zorlu lig maratonunun son virajında Bursaspor'u 2-0 yenen Cim-Bom, futbol tarihinde 10. kez mutlu sona ulaşırken milyonlarca yandaşını da mutluluğa boğdu.

Şampiyonluğu kucaklamaya hazırlanan Ali Sami Yen Stadı, dün tarihi günlerinden birini yaşıyordu... Heyecanı hafta arası başlayan ve biletleri de iki gün öncesinden tükenen maça ilgi alabildiğine fazlaydı. Gişeler saat 10.00'da açılırken 12.30'da tribünlerde adım atacak yer kalmamıştı. Biletli seyirci sayısı 31.998'di, ama rahat 35 bin kişi vardı statta. Ne pahasına olursa olsun maçı izlemek isteyenler karaborsada 2, hatta 2.5 milyonu gözden çıkardılar. Onlara göre şampiyonluk sevincine ortak olabilmek, o maçı izleyip, **"ben şampiyonluğu gördüm"** diyebilmek her şeyden önemliydi...

"Maça girdik, giremedik" telaşının ardından

tribünlerde görkemli bir şova tanık olduk. Yer sarı, gök kırmızıydı sanki. Kapalı tribünün tavanına asılan 70 metrelik dev bayrak stada adım atan herkesin ilgisini çeken ilk şey oluyordu. Derken yöneticilerin ricasıyla stada sokulan 20 metrelik bayraklar açıldı. Artık statta 3. bir rengi görmek, **"Şampiyon Cim-Bom"** seslerinden başka bir şey duymak olası değildi.

B.A.L. takımı ile gelen bölge şampiyonluğunun ardından maç için geriye sayım başladığında ilk olarak Bursaspor çıktı alana. İstanbul'a 6 eksikle gelen Yeşil-Beyazlı ekibin **"deneyimli"** isimleri bile tribünlerdeki 35 bini aşkın seyirciyi görünce, **"Acaba burası Avrupa'da bir stat mı?"** demekten kendilerini alamadılar. Galatasaraylı futbolcuların ısınmak için tünelden alana yöneldiklerinde ise sanki yer yerinden oynuyordu. Peşi sıra patlayan havai fişekler, atılan konfetiler, Ali Sami Yen'deki şampiyonluk beklentisini iyice suyüzüne çıkarıverdi. Tribünlerdeki bu heyecanlı bekleyiş futbolcuları da etkilemişti.

O Avrupa kupalarında oynamış Hakan, Hamza, Arif, Hayrettin gibi isimlerin tir tir titrediği görüldü. Hani haksız da değillerdi. Yapılacak bir hata, bir ters top, her şeyi unutturabilir ve o 90 dakika koskoca sezona mal olabilirdi. İşte Galatasaray, dün Bursaspor'dan çok bu stres prangası ile uğraştı durdu. Hatta milli takımın değişmez ismi Tugay bile bu telaşın kurbanı olup penaltıyı direğe nişanlayınca tribünler soğuk terler döküverdi, ama çayı geçip derede boğulmak istemeyen Cim-Bom, önce **"kazanma hırsı"**, sonra da kelimenin tam anlamıyla **"muhteşem"** taraftarıyla Bursaspor engelini aştı ve üst üste 2. şampiyonluğunu ilan etti. Hakemin bitiş düdüğüyle birlikte Ali Sami Yen'de saatler durmuştu sanki. Artık sevinme zamanıydı. Maçı **"uğur"** olsun diye numaralı tribünden izleyip son 2 dakikayı yedek kulübesinin yanında tamamlayan Galatasaray Başkanı **Alp Yalman,** Futbol Şube Sorumlusu **Adnan Polat** ve Asbaşkan **Doğan Hasol'u** kucaklarken sevinç gözyaşlarına engel olamıyordu. Futbolcular, teknik adamlar ve taraftarlar saha içinde tek yumruk olmuştu. Ağızlardan dökülen ortak slogan, **"Şampiyon Cim-Bom-Bom"**du. İşte bu sırada maç öncesi stat üzerinde dolaşan helikopterler yeniden beliriverdi. Bu kez sadece tur atılmıyor, sahaya **"sarı-kırmızı"** karanfil yağdırılıyordu. Soyunma odasına inip ilk telaşı atlatan futbolcular, tur için alana döndüklerinde sürpriz bir şampiyonluk kupasıyla karşılaştılar.

Amerika'daki Galatasaraylı taraftarlar tarafından İstanbul'a gönderilen ithal kupa ellerde dolaşırken, Hakan, Kubilay'la birlikte tribünleri coşturuyordu. Diğer yanda ise Tugay-Suat şovunu izledik. Orta alanın değişmez ikilisi birbirlerini sırayla sırtlayıp alanı turladılar. Bir büyük sevgi gösterisi de **"sözleşmesi uzatılmayan"** Teknik Direktör **Rainer Hollmann'a** yapılıyordu. O hiç gülmeyen Alman çalıştırıcı, taraftarlar tarafından omuzlara alınıp bir sağa, bir sola götürüldüğünde tebessüm etti. Şampiyonluk Hollmann'ı bile sevindirmişti. Maçı izleyen 35 bin yandaş bıkmadan usanmadan bu mutlu tabloyu izledi. Alandaki coşku bitmiş, artık sıra sokak kutlamalarına gelmişti... Haksız da değillerdi hani. 3 kupada verilen savaş sonucu gelen şampiyonluk, kazanılan Bursa maçıyla tescil edilmiş ve Galatasaray, adını **"1993-94 şampiyonu"** olarak Türk futbol tarihine yazdırmıştı...

19 Mayıs'ın anlamı ve ilk adım

TOKTAMIŞ ATEŞ *19 mayıs*

Pek çok şeyin alt-üst olduğu günümüz Türkiyesi'nde, en önemli eksikliklerimizden biri, *"okumamak."* Gerçekten okumuyoruz ya da yeterince okumuyoruz. Elbette yüzlerce *"açıklama"* yapılabilir, binlerce *"bahane"* ileri sürülebilir okumamanın nedenleri için. Ama sonuç değişmez. Türkiye'de aydınlarımız yeterince okumuyor. Hem de ülke sorunlarına yoğun bir ilgi duydukları halde...

Örneğin **Mustafa Kemal'**in Samsun'a nasıl çıktığı tartışılır durur. Kimin gönderdiği, nasıl gönderdiği ve neden gönderdiği konusunda herkes bir şeyler söyler. Kimileri *"yeni bir şey keşfetmişçesine"* Mustafa Kemal'i Anadolu'ya **Vahdettin'**in gönderdiğini söyler. Kimileri de buna karşı çıkar, *"Ne münasebet"* derler, *"Vahdettin Mustafa Kemal'i neden Anadolu'ya göndersin?"* Aslında Söylev'i okumuş olsalar, bu tartışma ve polemiklere hiç gerek kalmaz.

Zira Mustafa Kemal, Söylev'de Anadolu'ya nasıl ve hangi koşullar altında gittiğini açık ve seçik olarak anlatır. Yola çıkmadan önce Vahdettin'e veda etmeye gittiğini, Vahdettin'in kendisine bir armağan verdiğini ve *"Bugüne dek yaptıklarınız bu kitaba yazıldı, ama şimdi sizi daha önemli görevler bekliyor"* diyerek bir tarih kitabını gösterdiğini, ayrıntılarıyla yazar. Mustafa Kemal'e göre Vahdettin'in amacı, kendi saltanatını kurtarmaktır. Ve daha sonraki gelişmeleri değerlendirirsek Mustafa Kemal'in çok haklı olduğunu görürüz.

Mustafa Kemal Samsun'a [illegible] a-cağını biliyor muydu [illegible] Hatta Mustafa Kemal'in [illegible] ğildi. Herhangi bir nokt[illegible] mek ve başlamış olan [illegible] örgütlenme çabalarını [illegible] Samsun'dan önce Sinc[illegible] lere düzgün yol olmac[illegible] den devam kararı almıştı. Mustafa Kemal, Anadolu'ya geçmek isterken ne yapacağını bilmiyordu, ama *"ne yapılması"* gerektiğini mutlaka biliyordu. Türk halkının kendisine dayatılan ve dayatılacak olan koşullara katlanamayacağını biliyordu. İstanbul'da yapılacak bir şey kalmadığını ve ne yapılacaksa Anadolu'da yapılacağını biliyordu. Zaten bu düşünce ile Mondros koşullarına göre koruyabildiğimiz kolorduların komutanlıklarına da güvendiği silah

arkadaşlarının atanması için çabalamış ve önemli ölçüde başarmıştı.

Mustafa Kemal Samsun'a ayak bastığı gün, asıl savaşımın *"batı"*da olacağının elbette bilincindeydi. Ancak batıda savaşabilmek için önce doğuda güçlenmek gerektiğini ve mücadelenin ilk çekirdeğinin doğuda atılması gerektiğinin bilincindeydi. Kaldı ki batıda savaşıma girişildiği zaman *"arkasını da güvenceye almak"* istiyordu.

Mustafa Kemal Samsun'a ayak bastığı gün, Anadolu'nun değişik yörelerinde silahlı ve silahsız direnme hareketleri başlamıştı. **W. Churchill**'in kehaneti gerçekleşmişti. Gerçekten Churchill, İngiltere'nin Yunanlıları Anadolu'ya çıkartmak isteyen **L. Georg** politikasına şiddetle karşı çıkmıştı. *"Türkler ağır bir yenilgi aldılar"* diyordu. *"Kolayına toparlanamazlar ve biz ne istersek kabul etmek zorundadırlar. Ama eğer Yunanistan'ı Batı Anadolu'ya çıkartırsak, yeniden silaha sarılır, yeniden canlanırlar."* Ama görüşlerini kabul ettirememişti. Zira L. Georg'un bir endişesi de Batı anadolu'da İtalya'nın gözü olmasıydı. Bu bölgede güçlü bir İtalya yerine, kendi denetimindeki güçsüz bir Yunanistan'ı ve bunlara kurduracağı paravan bir devleti tercih ediyordu.

T[illegible]rk halkı gerçekten yorgundu. Trablus, Bal- [illegible] [illegible]anakkale, Sarıkamış, Yemen, Filistin [illegible] [illegible]ğ[illegible]çten düşmüş, tükenmişti. Genç er- [illegible] [illegible]yarıdan fazlası cephelerde kalmış- [illegible]ne kara bulutlar çökmüştü. Ama [illegible]sine layık görülen kaderi yaşa- [illegible]ar onurlu ve kararlıydılar. Tek ek- [illegible]eksinimleri, bu işleri *"derleyip to- [illegible]"* inanılır ve güvenilir bir liderdi. [illegible]Bandırma vapuru 19 Mayıs 1919'da [illegible]bu lideri getiriyordu.

Mustafa Kemal, *"Anafartalar kahramanı"* olarak ün kazanmış bir komutandı.

Ağır sorumluluklar yüklenmiş ve bunların altından başarıyla kalkmıştı.

Yıldırım Orduları Grubu kumandanıyken, savaşın yitirildiğini anlamış ve tek taraflı bir barış için ısrarlı olmuştu. İleri görüşlü olduğu kadar cesur; cesur olduğu kadar tedbirli; tedbirli olduğu kadar atak; atak olduğu kadar hesaplı bir kumandandı.

Daha mütarekenin imzalandığı günden başlamak üzere Mustafa Kemal'in en büyük endişesi, *"ulus iradesinin tecelli ettiği yer"* olan Mebusan Meclisi'nin kapatılmasıydı. Zira barış andlaşmasını imzalamak durumunda olacak olan hükümetin *"ulus denetiminin"* dışında kararlar almasının, uzun dönemde sakıncalı olduğunu düşünüyordu. Ve bu nedenle İstanbul'a geri döndüğü 13 Kasım 1918'den itibaren Mebusan Meclisi'ni kapatacağına inandığı *Tevfik Paşa* hükümetinin güvenoyu almamasını sağlamaya çabalamış, ancak başaramamıştı. Ve güvenoyu alan Tevfik Paşa, gerçekten Mustafa Kemal'in tahmin ettiği gibi yeniden seçimlere gitmek üzere Mebusan Meclisi'ni kapatmıştı.

Mustafa Kemal'in Samsun'da Anadolu'ya çıktığı günden itibaren temel talebi, *"Mebusan Meclisi seçimlerinin ivedilikle yapılması"*ydı. Bunu hem Havza'da, hem Amasya'da, hem Erzurum'da ve hem de Sıvas'ta dile getirecek ve tüm engelleme çabalarına karşın Sıvas Kongresi'ni başarıyla yapıp, dağınık durumdaki tüm örgütleri *"Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti"* çatısı altında birleştirince Vahdettin de *"pes edecek"* ve sadrazamlığa **Damat Ferit** yerine, **Ali Rıza Paşa**'yı atayarak seçimlere gitme kararı almak durumunda kalacaktır.

19 Mayıs tüm bu örgütlenme çabalarının başlangıcı, tüm bu örgütlenme çabalarının ilk adımıdır. Ülkemizin doğusunda, güneyinde, batısında değişik yörelerindeki insanlarımız; düşmana *"ilk kurşun"*un kendi kasabalarında atıldığını iddia ederler. Bunların hepsi kendince haklıdır.

Ve bu nedenle *"ilk kurşun"*un nerede atıldığı biraz tartışmalıdır. Ancak *"ilk adım"*ın Samsun olduğu ve tarihlerin de 19 Mayıs 1919'u gösterdiği konusunda hiçbir tartışma yoktur.

ABD'den Türkiye'ye örtülü ambargo

FUAT KOZLUKLU *20 mayıs*

WASHINGTON - ABD Kongresi'nde Türkiye aleyhtarı çalışmalar yoğunlaşıyor.

Temsilciler Meclisi Tahsisler Komitesi Alt Komisyonu, Türkiye'ye kredi olarak verilen askeri yardımın yüzde 25'inin, Clinton yönetimince **'Türkiye'de insan hakları ve Kıbrıs konularında ilerleme kaydedildiği'** bildirilinceye kadar **'askıya alınmasını'** kararlaştırdı. Komisyon, Yunanistan'a yapılan askeri yardımın yüzde 25'inin de Atina'nın Makedonya'ya uyguladığı ambargo ve Sırbistan'a yaptırımları ihlal ettiği için askıya alınmasını önerdi. Komite, Türkiye ile Yunanistan arasındaki **'7'ye 10'** oranını korudu.

Üç yıl önce **'hibe'**den **'kredi'**ye dönüştürülen askeri yardımın yüzde 25'inin **'askıya alınması'** kararı üzerine bir diplomatik kaynak Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada **"Komite, ödemek üzere aldığımız kredi için adeta şantaj yapıyor. Gündemi ve destekçisi belli bazı Kongre üyeleri, dost iki ülkenin arasını açmaya çalışıyor"** dedi. Aynı kaynak, yardımın dondurulması önerisini getiren Temsilciler Meclisi üyesi **John Porter**'ın yıllardır eşiyle birlikte Rum lobisinin sözcülüğünü yaptığını, eşi **Katherine Porter**'ın, bir hafta kadar önce Türkiye'den döndüğünü söyledi.

Kaynak, **"Bayan Porter, Fransa Cumhurbaşkanı'nın eşi Bayan Mitterrand'ın vakfı için Diyarbakır'da dolaştı. Birkaç gün önce de Kongre Helsinki Komisyonu'nda iftira dolu açıklamalar**

yaptı. Birkaç yıl önce ise Kıbrıs Rum kesiminde, kadınlarla birlikte Yeşil Hat'ta sınır delme eylemine katılmıştı" dedi.

12 kişiden oluşan Temsilciler Meclisi Tahsisler Komitesi Dışişleri Alt Komitesi, aralarında Türkiye ve Yunanistan'ın da bulunduğu ABD'den yardım alan ülkelerin durumunu değerlendirmek üzere önceki gün toplandı. Ancak 30 kişinin sığdığı komite toplantı salonu kapısında 100'e yakın kişi, sabah 06.00'dan itibaren beklemeye başladı.

Aralarında birçok ülke diplomatının da bulunduğu kalabalığın büyük bölümü, saat 09.30 sıralarında başlayan toplantıya, salon küçük olduğundan katılamadı. Komite toplantısını, Türkiye aleyhinde bildiriler dağıtarak PKK yanlısı faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle hakkında Türkiye'nin ABD'ye birkaç kez **'nota'** verdiği Kürt-Amerikan Enformasyon Kurulu yöneticisi **Kant Gulam** da izledi.

Rum yanlısı çalışmalarıyla tanınan komite üyesi Illinois eyaletinin Cumhuriyetçi milletvekili **John Edward Porter**, Türkiye'de insan haklarının ihlal edildiğini söyledi. Türkiye'de terörün yönetimden kaynaklandığını iddia eden Porter, **"Buna karşı terör doğuyor. Asıl terör hükümetin tavrından kaynaklanıyor. Güneydoğu'ya ABD'liler giremiyor"** şeklinde konuştu.

Hafta başında Helsinki Komisyonu'nun toplantısında söz alan eşinin iddialarını yineleyen John Edward Porter, **"Kıbrıs, 30 yıldır Türk işgali altında"** dedi.

Ermeni yanlısı olarak tanınan komite üyesi Demokrat Parti'nin Kaliforniya milletvekili **Nancy Pelosi** de Türkiye'ye adeta **'kin kusan'** bir konuşma yaptı. Pelosi, **"Türk ordusunun ABD silahları ile sivilleri bombaladığı yolunda iddialar"** bulunduğunu, Clinton yönetiminin bu iddialar hakkında komiteye bilgi vermesini istedi.

Komite'nin Türkiye aleyhtarı havasını; komite üyesi olan Demokrat Parti'nin Teksas milletvekili **Charles Wilson** dağıttı. Wilson, Rum yanlısı ve yıllardır Türkiye aleyhtarı çalışmalarıyla tanınan komite üyesi John Edward Porter'a dönerek **"Senin ve eşinin yıllardır Rumların avukatlığını yaptığınızı zaten herkes biliyor. Türkiye, yıllardır güvenilir ve bölgede istikrar unsuru iyi bir müttefiğimizdir. Türkiye'nin üstüne böyle gidilmesi hatadır"** şeklinde konuştu.

"Türkiye'yi karşımıza almamız çok yanlış olur" diyen Teksas milletvekili Charles Wilson, **"Komite, hatalı hareket ederse, Türk gazetelerine manşet oluruz"** dedi.

David Obey, Yunanistan'ın da Birleşmiş Milletler'in Sırbistan'a uyguladığı ambargoyu deldiğine ilişkin **'ciddi iddialar'** bulunduğunu bildirdi.

Toplantının sonunda, Clinton yönetiminin her iki ülkeyle ilgili rapor istenmesine karar verildi. Yardımla ilgili komitenin son sözü, Clinton'ın hazırlayacağı rapordan sonra verilecek.

Tasarı, Tahsisler Komitesi'nde pazartesi günü yeniden görüşülecek. Ardından Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'na yollanacak. Aynı süreç, senatonun benzer komitelerinde de yaşanacak. Daha sonra da hem Temsilciler Meclisi'nin hem de Senato'nun genel kurullarından çıkacak tasarılar, **'uzlaşma komitesinde'** görüşülecek. Uzlaşma Komitesi'nden çıkacak olan nihai tasarının yasalaşıp yürürlüğe girmesi için son imzayı 1 Ekim 1994'e kadar Başkan **Bill Clinton** koyacak.

"Pülümür'ün Yaşsız Kadını"

AHMET TANER KIŞLALI *22 mayıs*

Sidney'de bir Türk sormuştu:

- *Kürtlerin de bir ulus olmaya hakları yok mu?*

Sorunun öncesi vardı. Uluslaşamadan, aşiretleri, kabileleri geride bırakmadan çağdaşlaşılamayacağını anlatmıştım. **Atatürk**'ün, 70 dilin konuşulduğu bir toplamdan *'ulus'* yaratma çabalarının niçin *'devrimcilik'* olduğunun altını çizmeye çalışmıştım.

Soru ilk bakışta akla yakın gibiydi. Oysa *'öz'*ün anlaşılamadığını gösteriyordu.

Bir *'ulus'*u, etkink kökenlerine göre *'ulusçuk'*lara bölmek, tarihsel açıdan *'ilericilik'* olamazdı. Yeniden *'feodal bölünme'*ye bir başka biçim altında dönmek anlamına gelirdi.

Ve adı da *'gericilik'* olurdu.

Tıpkı Yugoslavya'nın bugünkü bölünmüşlüğünün *'ileri'* değil, yapılan yanlışlıkların bedeli olan bir *'geri'* adım olması gibi... (Toplumu bir arada tutan *'ortak'* değerleri değil, *'farklılık'*ları kurumlaştıran yanlışlıkların!..)

Somut bir soru:

- *İşçi sınıfını bir bayrak etrafında birleştirmek mi ilericiliktir, yoksa gücünü ve olanaklarını pa-*

rçalara ayırmak mı?

Ayrımcılık gericiliktir!

İster ırka, ister dine, ister cinsiyete, ister yaşa... İsterse etnik kökene ya da bölgeciliğe dayansın...

Bölerek ilerlenmez, bölerek gerilenir.

Avrupa Birliği, geriliğin ürünü olarak değil, ilerlemenin gereği olarak doğdu. Doğmak zorunda kaldı.

Feodal beyliklerin *'ulus'* oluşturması ileri bir adımdı. Şimdi ulusların *'birlik'* oluşturması ileri bir adımdır...

Türkiye'de bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını azaltmaya çalışmak ilericiliktir. Gelir dağılımındaki çarpıklıkları azaltmaya çalışmak ilericiliktir.

Herkesin aynı hak ve özgürlüklerden, aynı olanaklardan yararlanmasını savunmak ilericiliktir...

Yurttaşları arasında ayrım yapan devlet, *'kötü'* bir devlettir. İnsanları etnik kökenlerine göre *'biz'* ve *'onlar'* diye ayıran yurttaşlar, *'kötü'* yurttaştırlar.

Gericidirler!

Atatürk'ün ulus tanımı üç öğeye dayanıyordu: Ortak tarih, ortak dil (anadil değil!), ortak kültür. Elbette ki *'ırk'* ve *'din'* birliği de varsa, ulusal bağların daha güçlü olabileceğini söyleyebiliriz. Ama bunlar, Kemalist ulusçuluğun *'olmazsa olmaz'* koşulları değildir.

Atatürk'ün *'ulus'* kavramına *'ırk'* sokmaması doğrudur!

Iraklı ile Faslı belki aynı *'ırk'*tandır. Ama aynı *'ulus'*tan değildir... 'Tuareg'ler Arap değildir, ama Faslıdır. Tıpkı 'Berberi'lerin de Cezayir ulusundan olması gibi.

Bir Arap ulusu yoktur, Arap ulusları vardır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya gelen Türklerin sayısı 800 bin ile 1 milyon 200 bin arasında değişiyordu. Oysa o tarihte Anadolu'nun nüfusu bunun on katı idi.

Kim *'safkan'* olduğunu öne sürebilir? Çoğunun anası yabancı olan Osmanlı padişahları *'safkan'* mıydı?

'Etnik' kökeni Korsikalı olan **Napolyon** Fransız değil miydi? İtalyan kökenli **Yves Montand** ile **Michel Platini**'ye, *"Onlar Fransız değil, İtalyan"* diyebilen tek akılevvel var mı?

Türk milli takımının kaptanlığını yapmış olan **Lefter** bir Rum, ama Türk... Tıpkı Arnavut kökenli **Şemşettin Sami** gibi. Tıpkı Slav kökenli **Mimar Sinan** gibi...

İstanbul'da Arap baba Alman anadan doğmuş Türk tanıyorum. ABD'de de, Türk ana ve babadan doğmuş Amerikalı!..

Ve Atatürk'ün *'ulus'* kavramına *'din'*i sokmaması da doğrudur!

Bugün-ikisi de Slav kökenli olan-Boşnaklarla Sırplar, niçin birbirlerini acımasızca öldürüyorlar? *'Irk'* farkından değil, *'din'* farkından!..

Ozan ne güzel söylemiş:

"Pülümür'ün bir dağ köyünde gördüm onu/ yaşını sordum bir giz gibi güldü/ kimi seksen dedi köylülerden kimi yüz/ yüzüne baktım bir giz gibi güldü/ bir asa vardı elinde/ bir solmuş krallığın/ kadifeden harmenisi üzerinde/ bir Hititliydi o/ bir Selçukluydu/ bir Ermeniydi bir Kürttü, bir Türk...

Anadolu insanının gerçeği, Sayın **Ecevit**'in bu dizelerinden daha güzel anlatılabilir mi?

Tıpkı, tanınmış bir sanatçımızın şu sözleri gibi:

"- Annem Ermeniydi, babam ise Çerkez.. Ben Türküm!.."

ABD, Çin'e diş geçiremedi

27 mayıs

Dış Haberler Servisi - İnsan hakları konusunda Türkiye'ye askeri yardımı kısıtlamaya hazırlanan ABD, Çin'e aynı muameleyi yapmaya cesaret edemedi.

Beyaz Saray'a yakın çevrelerin bildirdiğine göre, Çin'de insan hakları konusunda dişe dokunur bir ilerleme kaydedilmiş olmasına rağmen, Clinton yönetimi bu ülkeye ticarette **"en fazla kayırılan ülke"** (MFN) statüsünü yenilemeye karar verdi.

Oysa Başkan Clinton, geçen yıl yaptığı açıklamada, Çin'de insan hakları konusunda gelişme kaydedilmez ve muhaliflere baskı azalmazsa, bu ülkeye en fazla kayırılan ülke statüsünün yenilemeyeceğini bildirmişti. Başkan Clinton böylece bir kez daha sözünden dönmüş oluyor. ABD Başkanı, Beyaz Saray'a yerleşmeden önce seçim kampanyası sırasında eski Başkan **Bush**'un Haitili göçmenleri geri gönderme politikasını şiddetle eleştirerek seçimi kazandığı takdirde Bush'un politikasını değiştireceğini söylemişti. Ne var ki, Clinton Beyaz Saray'a yerleşir yerleşmez bu vaadini unutarak Bush'un yaptığı gibi Haitili göçmenleri ülkelerine geri göndermeye başladı.

Clinton, Bosna-Hersek konusunda da Avrupa'nın planına karşı yeni bir barış planı hazırlayacaklarını söylemiş, ancak sonunda Avrupa'nın planını kabul etmişti.

Çin'e yaptırım uygulamaktan vazgeçmesi için Amerikan iş çevreleri tarafından Clinton'a bir süredir yoğun baskı yapılıyordu. Dünyanın en büyük pazarını kaçırmaktan korkan iş çevreleri, Clinton'a tutumunu yumuşatmasını telkin ediyorlardı. Politikacılar da Çin'i öfkelendirmenin ABD'nin Doğu Asya'daki stratejik çıkarlarını olumsuz yönde etkileyeceğini belirtiyorlardı. Washington'dan dün son gelen haberler, Clinton'ın Çin'e en fazla kayırılan ülke statüsünü tanıyacağı, ancak prestijini kurtarmak için bazı ticari kısıtlamalar getireceği yolundaydı. Öte yandan Çin Halk Cumhuriyeti, dün yaptığı açıklamada, ABD'yi uyararak ticarete herhangi bir koşul konmasını kabul etmeyeceğini bildirdi.

Pekin, Washington'ın insan hakları konusunda koşullar öne sürmesini Çin'in içişlerine müdahale olarak görüyor ve böyle bir davranışı kabul edemeyeceğini bildiriyor.

Ekonomi repocuların elinde kaldı

Prof. Dr. ERDOĞAN SORAL *28 mayıs*

Hazine'nin çıkardığı yüksek faizli kıymetli kağıtları özellikle bu banker bankalar alıyor ve büyük kazançlar sağlıyorlardı. Çünkü ortalama mevduat faizi ile kredi faizleri arasında önemli bir marj vardı. Daha da önemlisi yüksek faizle kredi arayan çok sayıda alıcı bulunuyordu. Bu olgu, *'repo uygulaması'*nda daha da belirgindi. Bankalardaki toplam mevduatın yaklaşık yarısı kadar para (100-120 trilyon TL) repoda işlem görüyordu. Bir gecelik yüksek faizle repoya yatırılan para, yatırana banka kredilerine ödenen faizden daha yüksek getiriyi sağlıyordu. Sanayiciler repoya yatırdıkları paradan sağladıkları getiriyle hem bankalara olan uzun vadeli borçlarının faizlerini ödüyor hem de hatırı sayılı bir kazancın sahibi oluyorlardı. Repo, sanayicinin ve öbür tasarrufçuların bir anlamda kazanç kapısı olmuştu. Repoya para yatıranlar, üç aşağı beş yukarı belliydi. Repoyla para alanlar bilinmiyordu. Çünkü repoyla para toplayıp bunları çok daha yüksek faizle satan banker bankacıların repodan ve benzeri modern tefecilik araçlarını kullanmaktan çok memnun oldukları biliniyordu. Memnun olmayan, para arzını ve TL'nin değerini korumakla görevli TC Merkez Bankası idi. Üç ayda iki başkan değiştirmiş, ekonomik dengelerdeki bozulmayı önlemede bunlara karşı yenik düşmüştü. Piyasada başıboş dolaşan paranın kaynağı ve satıcısı belliydi. Alıcısı bilinmiyordu. Kimdi bunlar, ne yaparlar, nasıl kazanırlardı? Çok kazandıkları belliydi. Repoyu *'kara para'*yı aklama aracı olarak kullandıkları söyleniyordu. Bilinenler, bilinmeyenleri açıklamaya yetmiyordu. Bunun için yeraltı dünyasına inmek ya da bunları tanıyanlardan sormak gerekiyordu. Bunları yakından tanıyanlar kendilerine repo yapan banker bankacılar olabilirdi. *'Paket'*in başarısı bir anlamda bunların elindeydi. Çünkü repocular vergi de ödemiyorlardı.

Banker bankaların elinde, ekonomi üzerinde kolayca oynayabilecekleri bir başka oyuncak daha vardı. Hükümeti sıtma ateşiyle titreten, Hazine'yi canından bezdiren bu oyuncak *'döviz piyasası'*dır. Bu da 1980'li yılların bir ürünüydü. Döviz piyasasını büyük patron ve banker bankalar çok severlerdi. Banker bankalar, 1970'ten beri durgunlukta olan dünya ekonomisinin para piyasalarından düşük faizle sağladıkları dövizleri TL'ye çeviriyorlar, bu kaynağı ulusal paraya uygulayan yüksek faizlerle kredi arayanlara satıyorlardı. Döviz kurları devlet yönlendirmesinde olduğu sürece işler beklediklerı doğrultuda gelişiyordu. Beklemedikleri ise dünya piyasalarından göreli olarak ucuza sağladıkları bu dövizleri yüksek fiyatla ulusal piyasadan satın almak zorunda kalmalarıydı. Çünkü dış piyasalardan buldukları bu sıcak parayı döviz olarak geriye ödemek zorundaydılar. Ama böyle bir olayı akıllarının köşesinden bile geçirmiyorlardı. Çünkü akıllarınca arkalarından hükümet, *'medya-komedya'*, bankaların bankası konumunda olan TC Merkez Bankası vardı. O bakımdan değil endişe etmek, Hazine'nin üzerine gitmekle, onu köşeye sıkıştırmakta sakınca görmüyorlardı. Hazine'nin enflasyonu frenlemek, ekonomiyi yeniden dengelemek için almak istediği önlemlerin karşısına çıkıyorlar, ihale yoluyla satışa çıkardığı kıymetli kâğıtlar için teklif ettiği faiz oranlarını düşük buluyor ve ihaleye katılmıyorlardı.

Bu gelişmeler, Hazine'yi olduğu kadar TC Merkez Bankası'nı da büyük ölçüde rahatsız ediyordu. Hazine'nin haklı ısrarı, bunların spekülatif diretmesi halkın dilinde *'kara çarşamba'* diye anılan günün yaşanmasına neden oluyordu. Kara çarşamba; piyasaya Hazine tarafından maaş ve ücret ödemelerinin yapılması, iç ve dış borçların ana para ve faiz paylarının ödenmesi için sunulan trilyonlarca liranın geriye çekilemeyişi ile patlak veren olayın yaşandığı gündür. Piyasadan emilemeyen fazla paranın döviz piyasasına kayması, döviz fiyatlarının hızla artmasına neden olmuştur. Uzman bankacıların akıllarından geçmeyen başlarına gelmiştir. Açık olan pozisyonlarını kapatmak için yüksek fiyatlı yabancı paraları, TC Merkez Bankası'nın devreden çıkmasıyla, piyasadan toplamaya başlamışlar, döviz fiyatlarının daha da artmasına neden olmuşlar, ekonominin tüm dengelerini bozmuşlardır. Ve sonunda yaprak dökümü misali dökülmeye başlamışlardı. On dört yıllık çılgınlığın ülkemizi getirdiği nokta, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) kapısını üçüncü kez çalmak olmuştur. Türk ekonomisi, ensesinde, üç yıl boyunca IMF'nin soluğunu hissedecektir. Döviz kurlarını IMF belirleyecek, faiz oranlarını IMF denetleyecek, özelleştirme kapsamında *'şunları sat'*, *'şunları kapat'*, *'şu kadar büyü'*, *'şu oranda küçül'* diyebilecektir. Türkiye'nin siyasi rejimi, üç yıl bunu göğüsleyebilir mi? 24 Ocak 1980 masalı IMF'ye niyet mektubu verildikten kısa süre sonra 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle noktalanmıştı ve demokrasi uzun yıllar askıya alınmıştı. Türk halkı, bu acı günleri bir avuç curcur bankacının ve onların yeraltındaki ya da üstündeki uzantılarının çıkarları için bir kez daha yaşayabilir mi? Demokrasiden vazgeçebilir mi? Sanmıyoruz. Şimdi, cumhuriyet hükümeti yaşamsal bir ikilem karşısındadır. Ya bu banker bankaları ve onların uzantılarını karşısına alıp kıyasıya bir savaşıma girecektir ya da boynunu büküp *'paket'*in önlenemez çöküşünü yaşlı gözlerle seyredecektir.

Bir ömür böyle geçti...

27 Mayıs devrimi 34. yılında anıldı

28 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - 27 Mayıs askeri harekatı, 34. yıldönümünde çeşitli etkinliklerle anıldı.

27 Mayıs Milli Devrim Derneği yöneticileri, dün Anıtkabir'i ziyaret ederek Atatürk ve İkinci Cumhurbaşkanı **İsmet İnönü**'nün manevi huzurunda saygı duruşunda bulundular. 27 Mayısçılar, ülkeyi yönetenlerin, Atatürkçü ve laik görünüp cumhuriyetin ilkelerini çiğnediklerini, ülkenin Kuran kurslarıyla uyutulduğunu vurguladılar.

27 Mayıs Milli Devrim Derneği üyeleri, dün Anıtkabir'de Atatürk ve İnönü'nün mozolelerine çelenk koydular ve saygı duruşunda bulundular. Aralarında 27 Mayıs harekatını gerçekleştiren Milli Birlik Komitesi üyelerinin de bulunduğu subaylar adına Anıtkabir Özel Defteri'ni imzalayan Dernek Başkanı **Hüseyin Avni Güler**, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, 8. Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** ve Başbakan **Tansu Çiller**'in Atatürkçü ve laik göründüklerini, ancak cumhuriyetin ilkelerini çiğnediklerini savundu. Güler, Anıtkabir Özel Defteri'ne şunları yazdı:

"30 yıldır ülke yönetimine damgasını vuran iki insan, Süleyman Demirel ve Turgut Özal, şimdi de Tansu Çiller, Amerika'da yetişmiş ve onun politikasını uygulayan kimseler. Atatürkçü ve laik görünürler, ama ilkelerini çiğnemekten de geri durmazlar. Ülke insanları, futbol, arabesk müzik ve Kuran kurslarıyla uyutuluyor. Kurduğun CHP'nin devamı olan sol partiler, sanki solu bölmekle görevliler. Huzurunda iyi şeyler yazamıyoruz, gene şikayete geldik. Biz hep seninleyiz. Selam eder ellerinden öperiz."

Dernek üyeleri daha sonra, Devlet Mezarlığı'na geçerek, dönemin Genelkurmay ve Milli Birlik Komitesi Başkanı **Cemal Gürsel** ve Devrim Şehitleri'nin mezarlarına karanfiller atarak, saygı duruşunda bulundular.

27 Mayıs harekatının 34. yıldönümü dolayısıyla Anıtkabir'de ve Devlet Mezarlığı'nda yapılan törenlere, Milli Birlik Komitesi üyelerinden **Sami Küçük, Ekrem Acuner, Haydar Tunçkanat, Kamil Karavelioğlu, Suphi Gürsoytrak,** emekli generallerden **Celil Gürkan, Kazım Kalafat, Vecihi Ataklı**, eski bakanlardan **İhsan Topaloğlu, Selahattin Babüroğlu**, Devrim Derneği Yönetim Kurulu üyeleri **Gültekin Söylemezoğlu, Yenel Kuşçuoğlu** ve **Abdullah Gültekin** ile dernek üyeleri katıldılar.

Ordudan Çekiç Güç'e 'Kürt devleti' çekincesi

EVREN DEĞER *30 mayıs*

ANKARA - Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılmasına **"çekince"** koydu. Üst düzeyli bir komutan, Çekiç Güç'ün görev süresinin her uzatılışının, Kuzey Irak'ta bir Kürdistan kurulmasına yönelik tehlikeyi arttırdığını bildirdi. Ordunun bu değerlendirmesinin, Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında da dile getirildiği öğrenildi. TSK'nin, Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılıp uzatılmayacağına ilişkin görüşünün, **"bu tehlike ile Türkiye'nin ulusal çıkarlarının birlikte değerlendirilmesi"** olduğu ve kararı hükümete bıraktığı öğrenildi.

Milli Güvenlik Kurulu önceki gün yaptığı toplantıda, daha önceki uygulamaların aksine, Çekiç Güç'ün görev süresi ile ilgili olarak bir karar almadı ve hükümete de herhangi bir bildirimde bulunmadı. Çekiç Güç'ün görev süresinin gelecek ay sonunda dolacağı ve MGK'nin da aylık olağan toplantısını ancak 29 haziranda yapacağı, TBMM'nin ise 15 hazirandan sonra fiilen tatile girme eğiliminde bulunduğu göz önüne alındığında, önceki günkü toplantıda konuyla ilgili bir karar çıkmaması, ABD'nin özellikle son dönemde Türkiye'ye yönelik tutumuna bir yanıt olarak değerlendirildi. Toplantıya katılan bir hükümet üyesi de bu konudaki yorumlara **"katıldığını"** söylemekle yetindi.

ABD'nin, Irak petrol boru hattının açılması konusunda Türkiye'ye çıkardığı sorun ve son olarak da askeri yardım kredilerinde, insan hakları konusunu öne sürerek yüzde 25 oranında kesintiye gitmesi, Türkiye'yi tavır almaya yöneltti. Başbakan **Tansu Çiller**, ABD Başkanı **Clinton**'a, gerekirse krediyi reddeceklerini söylediğini bildirirken MGK, yanıtını Çekiç Güç'e çekince koyarak verdi. Kaynaklar, toplantıdan Çekiç Güç'ün görev süresiyle ilgili karar çıkmayışının, ABD'ye bir yanıt olduğu şeklindeki yoruma katıldıklarını belirtirken bir kaynak, MGK'nin bu konudaki kararı hükümete bırakmış olabileceğine işaret etti. Üst düzeyli bir komutan ise Çekiç Güç konusunda, ordunun çekincesini dile getirirken **"Bu gücün görev süresinin uzatılması, bölgede bir Kürdistan oluşturulması tehlikesi yaratmıyor mu"** şeklindeki soruya, **"O tehlike, bu gücün görev süresinin her uzayışında artan bir tehlikedir. Üstüne basarak bunu söylüyorum. Türkiye'nin menfaatleri, bunu da dikkate alarak değerlendirme yapmaktır"** yanıtını verdi.

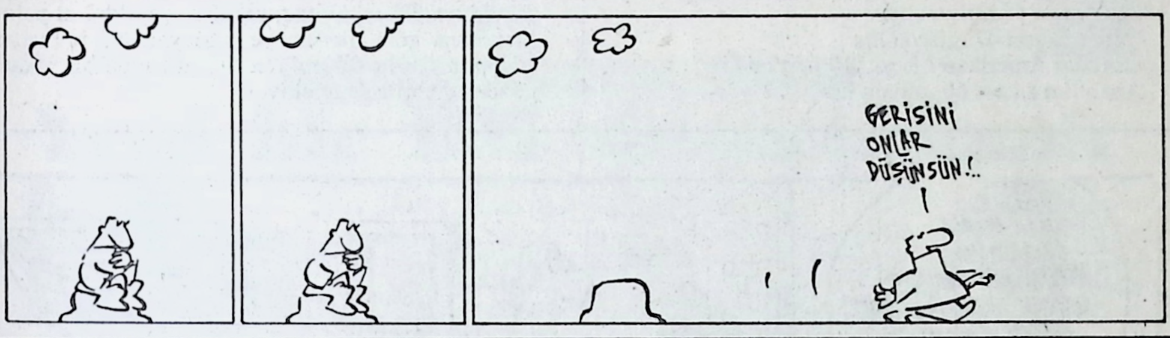
Komutan, Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılması ile ilgili karar öncesinde, ABD'nin sürekli olarak bazı sorunlar çıkardığına işaret ederken askeri yardımda yüzde 25'lik kesintiye gidilmesinin bu çerçevede değerlendirildiğini söyledi. ABD'nin, Ortadoğu'daki enerji kaynakları için, Varşova Paktı'nın yıkılması sonrasında, Avrupa'yı da arkasına alarak **"palazlanan"** Almanya ile **"uzak karakol"** oluşturma hevesinde olduğunu kaydeden üst düzeyli komutan, **"Amaç, vananın başına oturmak"** dedi. İsrail'in son dönemde, bölgedeki fonksiyonlarını yitirdiğine de işaret eden komutan, her iki gücün de uydu bir Kürdistan aracılığıyla enerji kaynaklarını

denetlemeye niyetlendiğini kaydetti.

Türkiye, Çekiç Güç konusunda çekincelerini ortaya koyarken bu gücün görev süresinin uzatılmaması halinde, gücün başka bir ülkede konuşlandırılarak denetim dışına çıkmasından da endişe ediyor. Üst düzeyli komutan, Çekiç Güç'ün faaliyetlerinin bugün tamamen denetlendiğine işaret ederken, başka bir ülkede konuşlanması halinde ise Türkiye'nin denetim yetkisinin tamamen yok olmasının yarattığı endişeyi de dile getirdi.

MGK'nin, yaşanan sorunlar karşısında Çekiç Güç ile ilgili kararı siyasi otoriteye bıraktığı yorumları artarken bir hükümetin, haziran ortasında bu konuda bir karara varmak zorunda olduğu belirtildi.

Hükümetin ise Kuzey Irak'taki son gelişmeler nedeniyle Çekiç Güç'ün görev süresinin yıl sonuna kadar son kez altı ay uzatma eğiliminde olduğu bildirildi.

Özel okulun kapısı 100 milyona açılıyor

FİGEN ATALAY *31 mayıs*

Özel okullarda öğrenci okutmak ateş pahası. Özel okulda öğrenim gören bir öğrenci için yapılan masraf, önümüzdeki öğretim yılında yüz milyon lirayı bulacak.

Özel okullar, 1994-1995 öğretim yılı ücretlerini açıklamaya başladılar. Şimdiye kadar ücretleri belirlenenler arasında en pahalısı, KDV hariç, 125 milyon lira ile Koç Lisesi, yıllık eğitim ücreti 50 milyon liranın altında olan özel okul sayısı çok az. Eğitim ücretine, servis, yemek, forma, kırtasiye, kitap gibi masraflar da eklenince veliler, yıllık en az 100 milyon lirayı gözden çıkarmak zorunda. Bu duruma tepki gösteren veliler, yapılan zamların çok fazla olduğunu, çocuklarını okuldan almayı bile düşündüklerini belirtirken özel okul yöneticileri, yapılan zammın maliyet artışlarını karşılamadığını iddia ediyor.

1994-95 öğrenim yılı için KDV hariç hazırlık sınıfı ücretini 125 milyon lira, orta 1'den lise 3'e kadar diğer sınıf ücretlerini 105 milyon lira olarak belirleyen Koç Özel Lisesi'nde yatılı öğrencilerden 65 milyon lira ek ücret alınacak.

Koç Özel Lisesi'nden okul ücretleriyle ilgili şu açıklama yapıldı:

"Türk toplumuna yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler yetiştirmek için hizmet veren 1994-95 öğretim döneminden itibaren 'Uluslararası Bakalorya' **programı uygulayacak olan Koç Özel Lisesi, geniş bir yabancı öğretmen kadrosuna sahiptir. Kütüphane, teknik donanım ve yabancı öğretmenlere döviz cinsinden yapılan ödemeler giderlerin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Temel mal ve hizmetlere devletçe yapılan zamlar ve benzeri enflasyonist baskılardan etkilenen Koç Özel Lisesi'nin önümüzdeki dönem işletme giderleri üç kat artacaktır. Bu nedenle yapılan ücret zamları, maliyet artışlarını karşılamaktan uzaktır. Kar amacı gütmeyen bir eğitim kurumu olan Koç Özel Lisesi, okul taksitleri ve Vehbi Koç Vakfı'nın desteği ile yaşamını sürdürmektedir. 1994-95 öğretim döneminde Koç Özel Lisesi'nde okuyacak öğrencilerin her biri için Vehbi Koç Vakfı tarafından karşılanacak zarar 75 milyon liradır."**

Eğitim ücreti 50-60 milyon lira arasında belirlenecek olan Özel Kalamış Lisesi Müdürü **Mustafa Sungur Orhon**, hem velilerin hem de okulların zor durumda olduğunu belirtiyor. Orhon, **"Girdiler yüzde 100'ün üzerinde. Bu durumda eğitim işi çok zorlaşıyor. Yapılan zamlar gelecek yıla ancak yetecek. Kar edilmesi söz konusu değil"** diyor. Özel Kültür Okulları kurucusu **Fahamettin Akıngüç**, eğitim hizmeti vermenin güçlüğüne dikkat çekerek şöyle konuşuyor:

"Özel okul ücretlerine yapılan zammı etkileyen üç faktör var. Birincisi, sektörün içinde bulunduğu koşullar. İkincisi, sektör içinde okulların her birinin ayrı yapısı, ayrıcalığı var ve bu nedenle her birinin ayrı fiyatı var. Üçüncüsü, Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik konjonktür. Öte yandan pazar giderek küçülüyor. 3-4 yıllık istatistiklere bakıldığında özel okullara başvuru sayısının giderek azaldığını görüyoruz. Bu sayı son yıllarda 16 binde oturdu. Veliler zamlara tepki duymakta haklılar. Özel okul ücretlerinin, çalışan bir karı-kocanın rahatlıkla verebilecekleri düzeyde olması gerekli, ama değil."

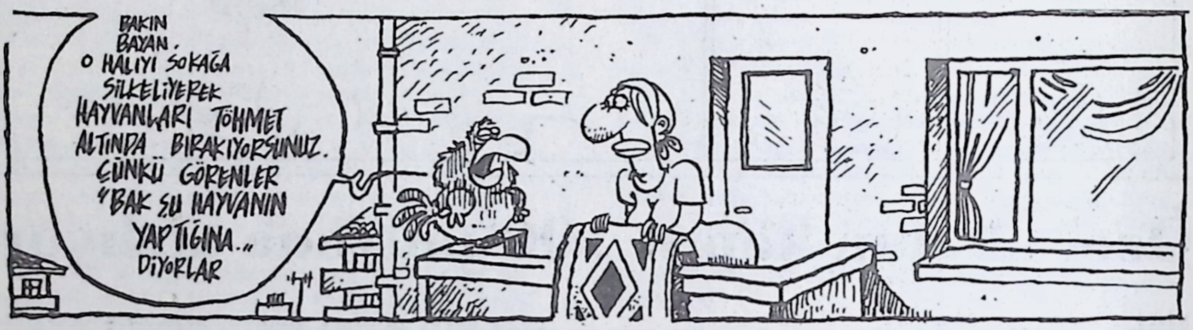
Yeni ücretler: Özel okullardan kimisi yeni ücretlerini açıklarken kimileri de son güne kadar bekliyor. Ücret konusunda ortak karar alan Fransız okullarının yöneticileri, ücretleri belirlemek amacıyla henüz bir araya gelmediler. Ancak bu okullardaki

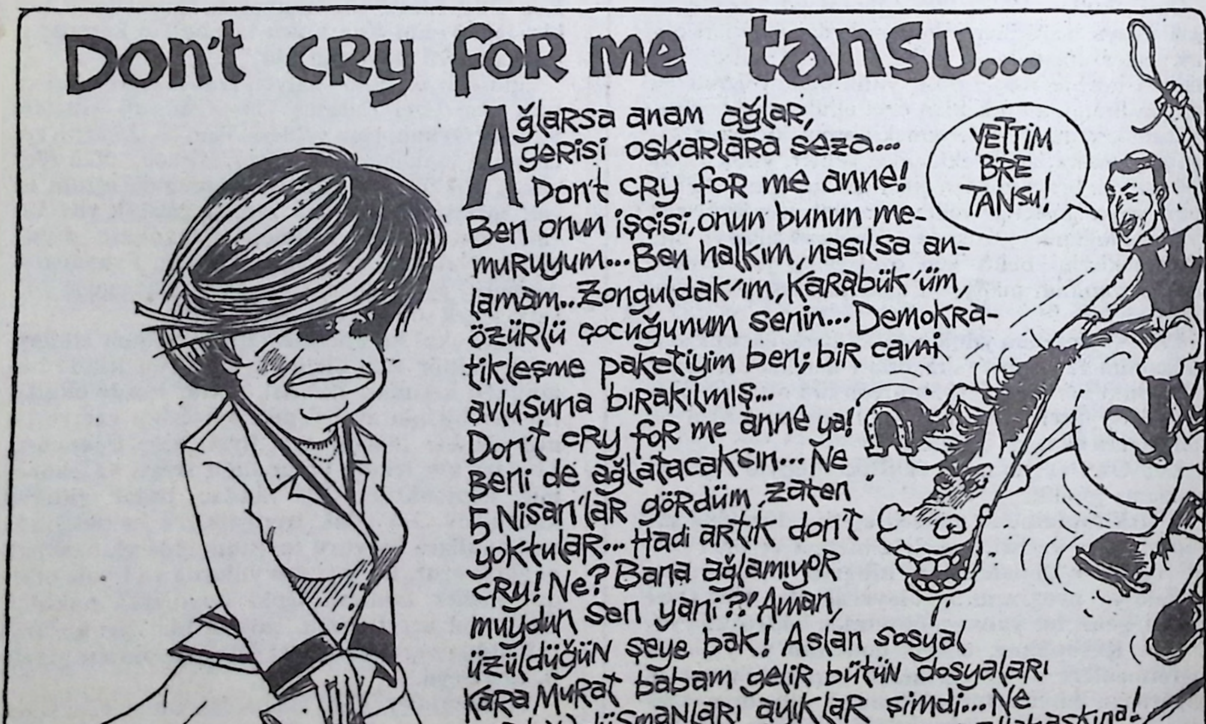
eğitim ücretinin 60-66 milyon lira olarak açıklanması bekleniyor.

Bazı özel okulların yeni eğitim ücretleri şöyle:
Kültür Lisesi 74 milyon lira
Kültür İlkokulu 44 milyon lira
Doğuş Lisesi 70 milyon lira
Robert Lisesi 115 milyon lira
Alman Lisesi 72 milyon lira
Tarhan Lisesi 50 milyon lira
Yeni Yıldız Lisesi 74 milyon lira
Işık Lisesi 66 milyon lira
Çoşku Lisesi 47 milyon lira
Üsküdar Amerikan Lisesi 110 milyon lira
Anabilim Lisesi 60 milyon lira

Üniversiteye girebilmek için özel dersanelere gitmek isteyen öğrenciler de bu yıl 10-30 milyon lirayı gözden çıkarmak zorunda.

1994-95 öğretim yılı için dersane ücretlerine yaklaşık yüzde 86 oranında zam geldi. Geçen öğretim yılı KDV dahil, 26 bin 880 lira olan saat ücreti, bu yıl 50 bin liraya çıktı. İlgili yasaya göre toplam ders sayısının bir sezonda 200 saatten az olmaması gerektiğini belirten yetkililer, dersanelerde genellikle hafta içi kurs döneminde 600, hafta sonu kurs döneminde de 500 saat civarında ders yapıldığını belirttiler. Buna göre, dersaneye başlayan bir üniversite adayının, 10 ile 30 milyon lira arasında bir rakamı gözden çıkarması gerekiyor.

NCR PC'ler, uygun fiyatlar ve Microsoft hediyeleriyle Akmerkez'de AT&T standında.

Cumhuriyet

NCR PC alın, kazanın! AT&T Global Information Solutions

71. YIL SAYI 25082 / 10000 TL (KDV içinde) KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI NADİR NADİ (1945-1991) 19 HAZİRAN 1994 PAZAR

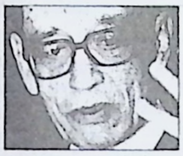
3. BİNYIL'A DOĞRU

DÜNYAYI YÖNLENDİREN ÜNLÜLER CUMHURİYET İÇİN YAZDI

BM Genel Sekreteri Butros Gali

Yeni bir BM oluşturulmalı

Barış ve savaş ne kadar yakın?

İnsanlık, 31 Aralık 2000 Pazar gecesi alışılmışın dışında çok değişik bir yılbaşı kutlayacak. Bu satırları okuyanların çoğunluğu, o gece yalnız "21. yüzyıl" değil, daha da önemlisi "3. Binyıl (*)" kutlamalarına tanık olacak. Acaba, "3. Binyıl"a girerken dünyada barış ve savaş birbirlerine ne kadar yakın ya da ne kadar uzak olacak? 1 Ocak 2001 Pazartesi günü doğan bebeğe ne kadar temiz bir dünya bırakacağız?

İnsan hakları ve demokrasi ne ölçüde gerçekleşecek? Irk ayrımı, kadın hakları, toplumsal adalet tartışmaları geçerliliklerini ne ölçüde koruyacak? Terör, dinsel köktencilik, mikro milliyetçilik moda olmayı sürdürecek mi? Günümüzün amansız hastalığı AIDS'e karşı savaşta, ne ölçüde başarı kazanılacak? İnsanlığın tarihsel ve kültürel mirası yağmadan ve tahribattan kurtarılıp korunabilecek mi?

"Cumhuriyet" gazetesi, yayın yaşamının 70. yılında, dünyada şimdiye kadar yapılmayanı yaptı. "Cumhuriyet", bu soruların yanıtlarını 31 ülkeden; değişik ulus, görüş, düşünce, din, dil ve cinsiyetten 130 kişiye yalnız Türk okurları için özel olarak yazdırdı.

Yazarların listesini herhalde incelemişsinizdir. Bu kişilerin arasında cumhurbaşkanları, veliahtlar, hükümet üyeleri ve ünlü parlamenterler olduğu kadar, uluslararası örgütlerin 1 numaraları da bulunuyor. Geçen ekim ayına değin adı gizli tutulan Rus Uzay Programı'nın Başkanı dünyada ilk kez "Cumhuriyet"e yazdı. Amerikan NASA Başkanı da uzayın geleceğini değerlendirdi. ■ Arkası Sa. 7, Sü. 4'te

3. BİNYIL'A DOĞRU Cumhuriyet'E ÖZEL

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri **Butros Gali**, Üçüncü Dünya'da yer alan yoksul ülkelerin kalkınmaları için kendi 'bağımlılıkları karşılığında' eskiden 'rekabet içindeki üstün güçler' ile pazarlık yapabildiklerini, ancak günümüzde böyle bir olanaktan yoksun olduklarına dikkat çekti. Gali, "Kalkınma için eski çalışmalar yetersizdi. Yeni çalışmalar ise hiç denenmiyor" dedi.

"Yeni bir uluslararası çağ için, yeni bir BM yaratmak için hala geç kalmış değiliz" diyen BM Genel Sekreteri Butros Gali, "dünyanın ve Birleşmiş Milletler'in 7 sorunu" hakkında düşüncelerini 'Cumhuriyet'e yazdı.

'Dünyanın 1 numaralı diplomatı', yalnızca okurlarımıza özel yazısında, 'yeni yüzyıla girerken umut dolu bir gündem hazırlanmasını' önerdi ve artık 'karar verme zamanının geldiğini' söyledi.

Genel Sekreter, BM'nin barışı sağlamada 'edilgen' konumundan çıkarak 'BM askeri personelinin, artık dünyanın birçok ülkesinde, seçimlerin yönlendirilmesi ve silahlı kuvvetleri ile polis gücünün yeniden düzenlenmesi gibi eylemlere katıldığını' yazdı.

Butros Gali, yedi sorundan birini, 'devletlerin egemenliği'nin 'yukarıda üstün güçler, aşağıda parçalanma yaratan güçler arasında sıkışıp kalması' olarak tanımladı.

Butros Gali 'evrim geçiren devlet' kavramı hakkında düşüncesini şöyle açıkladı:

"Devletlerin egemenliği ve bütünlüğü; etnik, dini, toplumsal, kültürel ve dil farklılıkları savlarıyla ortaya çıkan iç gruplar tarafından tehdit ediliyor. Tek bir devletin sınırları içinde, çok kültürlü ve hoşgörülü toplum kavramı birçok bölgede saldırı altındadır."

Butros Gali, dünyadaki iletişim ağının gelişmesine karşın ortaya çıkan iletişim çelişkisinden şöyle yakındı:

"Dramatik görüntüler yansıtılırken çok daha önemli olan, ama çarpıcı görüntü vermeyen uzun vadeli oluşumlar -gelişmenin tartışmalı yönleri de dahil- hemen hemen hiç haber yapılmıyor."

Butros Gali'nin yazısı ■ 12. Sayfada

Çiller'in serveti sorgulanıyor

Malvarlığı tartışması güven bunalımı doğurdu. CHP'den öneri: Çiller, yalan makinesine bağlanmalı

Amerika'daki malvarlığı Çiller'i zorluyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan Tansu Çiller'in, büyük bir bölümünü Devlet Bakanlığı döneminde ABD'de aldığı ve değeri 7 milyon doları (yaklaşık 210 milyar lira) bulduğu bildirilen gayrimenkullerini gizleyerek, kamuoyuna açıkladığı mal beyanında göstermemesi güven bunalımı yarattı. CHP Genel Başkan Yardımcısı İstemihan Talay, Başbakan'ın "yalan makinesine" bağlanmasını isterken, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Çiller ailesinin, Türkiye'de giderek yozlaşan düzenin en çarpıcı örneği olduğunu savundu. SHP Ankara Milletvekili Mehmet Kerimoğlu, Başbakan'ın, mal bildirimine ilişkin yasalara aykırı davrandığını belirterek, savcıları harekete geçmeye davet ederken, SHP İstanbul Milletvekili Nami Çağan, Çiller'in, servetinin kaynağını nereden bulduğunu göstermesi gerektiğini söyledi. Demokrat Parti Genel Başkan Yardımcısı Arif Demirer de Çiller'e, "Bu servet nasıl bu kadar arttı?" diye sordu. ANAP İstanbul Milletvekili Halit Dumankaya, Başbakan Tansu Çiller'in kamuoyundan sakladığı malvarlığıyla ilgili bir soru önergesi hazırlayarak TBMM Başkanlığı'na sundu. Dumankaya, Çiller'in yanlı olarak yanıtlamasını ■ Arkası Sa. 19, Sü. 3'te

Vergi Yasası

Nereden bulduğu Çiller'e sorulamıyor

▶ SHP'nin, vergi sistemine servet incelemesinin de girmesi yolunda verdiği öneri, ekonominin koordinasyonundan sorumlu Devlet Bakanı Aykon Doğan'ın sıcak bakmasına ve RP'nin desteğine karşın, TBMM Genel Kurulu'nda DYP'lilerin oylarıyla reddedildi.

▶ Öneri kabul edilseydi, Başbakan Tansu Çiller'e, vergi memurları, "servetini nereden ve nasıl edindiğini" sorabileceklerdi. ■ 7. Sayfada

Borcunu ödemedi

Özer Çiller'in elektrik davası

▶ Başbakan Tansu Çiller'in kocası Özer Uçuran Çiller'in, Türkiye Elektrik Kurumu'na olan borçlarını hala ödemediği öne sürüldü.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Özel Uçuran Çiller'in, eşi Başbakan Tansu Çiller'in seçilmesi için devreye girdiği Türkiye Elektrik Kurumu'na (TEK) olan borçlarını hala ödemediği savlandı. TEK, "kaçak elektrik kullandığı" gerekçesiyle defalarca ■ Arkası Sa. 19, Sü. 8'de

Mal Bildirim Yasası

Gözler Meclis Başkanlığı'nda

▶ ABD'deki servetini kamuoyundan gizleyen Başbakan Çiller'in malvarlığına ilişkin gözler TBMM Başkanlığı'na çevrildi. Yasaya göre seçimle işbaşına gelen yöneticiler, kendileri ve akrabalarının malvarlıklarındaki değişmeleri 1 ay içinde TBMM Başkanlığı'na bildirmek zorundalar.

▶ Yasa, eksik ya da yanlış mal bildiriminde bulunanların "hapis"le cezalandırılmalarını hükme bağlıyor. ■ 7. Sayfada

ÖZELLEŞTİRME

Beklentiler ve Türkiye'nin gerçeği

TÜSİAD özelleştirme gelirleriyle kamu açıklarının kapatılmasına öncelik tanımıyor hatta reddediyor. Oysa Çiller için özelleştirmenin temel anlamı "Kaç para getirecek" sorusundan ibaret gibi görünüyor. IMF'nin derdi ise daha başka. Türkiye'nin dış borçlarını özelleştirme yoluyla karlı ve geleceği olan kamu mülklerini elden çıkararak karşılaması hesabında...

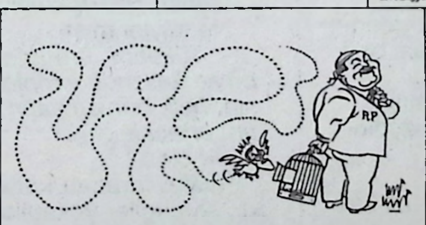
Kamu mülkiyeti kavramı, devlet mülkiyeti kavramına indirgenerek kooperatif mülkiyeti, yerel yönetim mülkiyeti hatta sendikal mülkiyet gibi demokratikleşme sürecinde kilit işlevler taşıyacak mülkiyet biçimleri bilinçli olarak tartışma konusu bile edilmiyor

AYDIN ENGİN'in yazısı 4. Sayfada

DEP'İN KAPATILMASI

Demiral, Cindoruk'a meydan okudu

▶ TBMM Başkanı Cindoruk, DEP'in kapatılmasıyla birlikte üyelikleri tartışılan milletvekillerine, gözetim altına alınamayacakları yönünde güvence verirken Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Demiral, "Bizim açımızdan milletvekillikleri düşmüştür. Gözetim altına alınmalarına karar verdiğimiz anda kimse müdahale edemez buna" dedi. Demiral, 6'sı yurtdışında bulunan 8 DEP'li için Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bir yazı yazarak bu milletvekilleri ile ilgili bütün belge ve bilgileri istediklerini söyledi. ■ 4. Sayfada

Ecevit, RP'ye yüklendi

Karayalçın, DSP adayına oy isteyecek

▶ SHP Genel Başkanı Murat Karayalçın, Fatih'te yapılış konuşmada, DSP'nin Beykoz adayına oy isteyeceğini söyledi. DSP'nin Paşabahçe mitinginde konuşan Bülent Ecevit, RP'yi eleştirdi ve "Önce Bosna ve kurban derilerinin hesabını versinler" dedi. ■ 5. Sayfada

GÜNDEM MUSTAFA BALBAY

Rusya - Türkiye...

▶ Rusya ile bir süredir gergin gibi görünen ilişkiler, önümüzdeki günlerde Başbakan Birinci Yardımcısı Soskovets'in ziyareti ile 'ısınabilir'. Rusya'nın Ankara Maslahatgüzarı Çikonof, "Moskova ile kuracağınız iyi ilişkiler, Türk cumhuriyetleriyle ilişkilerinizi de kolaylaştırır" diyor.

▶ Rusya, 1 temmuzda yürürlüğe girecek Boğazlar Tüzüğü'nün iki ülke uzmanlarınca yeniden incelenmesini istiyor. Ruslara göre çözüm, trafiğin kısıtlanması değil, mükemmelleştirilmesi. ■ 19. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Şaibeyi Paylaşmak...

SHP, adı üstünde, sosyal demokrat bir partidir, koalisyon hükümetinin ortağıdır.

Bu ortaklık 1991 genel seçimlerinden sonra belirli bir amaç için gerçekleştirilmiş. DYP ile SHP, ülkeyi 12 Eylül ipoteğinden kurtarmak üzerine anlaşmışlardır. O günlerde ANAP ile DYP'nin ortaklığı '12 Eylül hukuku'nun ve '80 rejimi'nin devamı anlamına gelecekti. Tarihte ilk kez gerçekleşen merkez sağla merkez solun "demokratikleşme programı" üzerinde gönüllü ortaklığı umutlar yaratmıştı.

DYP ile SHP'nin birlikte yürüyebilecekleri yolun çizilmesi, başlangıçta güç olmadı; ama, evdeki hesap çarşıya uymadı.

Demirel'in başbakanlığı ve İnönü'nün başbakan yardımcılığında kurulan hükümet demokratikleşmeyi gerçekleştiremedi. Bugün her iki politikacı da partilerinin başında değildir.

Çiller ile Karayalçın sorumluluğu üstlenmişlerdir.

Köprülerin altından çok su akmıştır.

Köprülerin altından sular aktıkça SHP'nin yıpranması kaçınılmaz olmuştur.

Bugün SHP'nin ortağı olduğu hükümetin Başbakanı Çiller'in yurtiçindeki ve dışındaki serveti soru işaretleriyle yüklü olarak gündeme gel-

* * *

■ Arkası Sa. 19, Sü. 8'de

Belediyelerde işçi kıyımı

Yerel seçim sonrasında belediyelerden 9 bin 920 işçi, bin 284 memur işten çıkarıldı. İşçi kıyımında ANAP, memur kıyımında ise RP başı çekiyor. ■ 3. Sayfada

Babaların da günü var

Bir erkeğin kendisine 'baba' diyebilmesi için önce iş kendisini 'baba' olarak hissetmesi gerekiyor. ■ Arka Sayfada

Düşman kardeşler zirvesi

Güney Kore Devlet Başkanı Kim Young-Sam ile Kuzey Kore lideri Kim Il-Sung ilk kez bir araya gelip görüşecekler. ■ 11. Sayfada

BUGÜN PAZAR DERGİ

Ev işi, kimin işi?

Otosan, ekime kadar üretime ara veriyor

▶ Otosan, ellerinde bulunan stokların, ancak ekim ayına kadar eritilebileceğini bildirerek üç buçuk ay süreyle üretimin durdurulacağını açıkladı. Otosan, işçi çıkarmayı da sürdürüyor.

ANKARA (ANKA) - Koç Topluluğu'nun otomotiv şirketlerinden biri olan Otosan, önümüzdeki aylarda ekonominin darboğazı ve krizin atlatılacağı konusunda hükümet kadar umutlu değil. Şirket, ekim ayına kadar üretime üç buçuk ay süreyle ara verilmesini kararlaştırırken işçi çıkarmalarının da süreceğini açıkladı.

Otosan, işçilerine bir duyuru yaparak ekim ayına kadar şirketin uygulamaya koyacağı ■ Arkası Sa. 19, Sü. 8'de

Hazine SSK'ye yardımı kesti

NURSUN EREL *1 haziran*

ANKARA - Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) emeklilerini zor günler bekliyor. Yılın beşinci ayında **"maaş ödeme sıkıntısına düşen"** ve Hazine'den aldığı kağıtları bankalara rehin ederek sorunu çözen SSK için bu olanağın da tüketildiği bildirildi. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (HDTM) yetkilileri, kuruma artık **"yasal yoldan"** hiçbir aktarım yapılamayacağını bildirdiler. Bu durumda SSK emekli maaşlarının ödenmesinde **"sadece kendi olanakları"** ile baş başa kalacak.

HDTM'den üst düzey bir yetkili **Cumhuriyet**'in sorularını yanıtlarken yılın ilk aylarında **"bütçe dışı ikraz"** yolu ile kuruma toplam 9 trilyon liralık tahvil aktarıldığını belirterek **"Bütçe dışı ikrazla (borçlanma) ilgili olarak Hazine 15 trilyon lira rakamı ile sınırlıydı, yasalar bu limitin yarısına kadar arttırılması yetkisini de tanıyordu. Bu da yapıldı ve bu sayede SSK'ye tahvil aktarılabildi. Böylece yasal sınırlar da zorlanmış oldu, artık bu kapı da kapandı"** dedi. Aynı yetkili, **"SSK, önümüzdeki ay da maaşları ödemekte zorlanırsa ne olacak"** sorumuza, şu karşılığı verdi:

"Artık bizim SSK'ye, şu veya bu şekilde bir katkımız olamaz. SSK, çözümleri de kendi bulmak durumundadır. Orada kimi imkanlar var. Bunları biz önerdik, uygulasınlar. Nedir bunlar?

Birincisi, tek düzen hesap planı gibi bir uygulamanın içindedirler, bunu değiştirsinler. Çünkü bu plan uyarınca SSK, yaptığı tüm ödemlerde önceliği taşra saymanlıklarına veriyor. Dolayısıyla SSK'den ne kadar alacaklı varsa örneğin müteahhitler vs. alacaklarını alıp gidiyorlar, buradan artan kaynağı ise merkez kullanıyor ve emekli maaşları bu kalan para ile ödeniyor. Bu planı değiştirerek önceliği maaşlara versinler, kalan para ile de diğer ödemelerini, müteahhit borçlarını filan karşılasınlar."

Ziraat Bankası Genel Müdürü **Çoşkun Ulusoy** ise SSK'nin emekli maaşlarının ödenmesi konusunda girişimi olmadığı belirterek **"Böyle giderse önümüzdeki aylarda, SSK emekli aylıklarını ödememiz güçleşecek"** dedi.

Ulusoy, TBMM KİT Komisyonu'nda milletvekillerinin görüş ve önerileriyle sorularını yanıtlarken bankanın, SSK emekli maaşlarını ödemekle değil, dağıtmakla yükümlü olduğunu söyledi. Kaynak yokluğu nedeniyle söz konusu durumun ortaya çıktığını belirten Ulusoy, **"Gece yarılarına kadar SSK'ye para bulmaya uğraşıyoruz. Bu sırada hiçbir yetkiliye ulaşamıyoruz, böyle giderse önümüzdeki aylarda SSK emekli aylıklarını ödememiz güçleşecek, biz ödeyemeyeceğiz. Biz çiftçiye maaş öderiz"** dedi.

Ulusoy, SSK'nin emekli maaşları konusunda hazırladığı çeşitli banka içi genel mektupları da basına dağıttı. Ulusoy, mektuplarda 1994 birinci dönem vergi iadelerinin de ikinci bir talimata kadar ödenemeyeceğini kaydetti.

TBMM KİT Komisyonu, görüşmeler sonucu Ziraat Bankası'nın 1992 yılına ait bilanço ve hesap sonuçlarını akladı. Geç saatlerde görüşülen Başak Sigorta'nın 1989 ve 1992 hesapları da aynı komisyonca aklandı.

Günah Çıkartmanın Zamanıdır...

İLHAN SELÇUK *3 haziran*

Hıristiyanlık'ta -özellikle Katolik mezhebinde- günah çıkartma yöntemi vardır...

İslam'da böyle bir şey yok...

Ancak çağımızda geçerli sayılan özeleştiri, biraz günah çıkartmaya benzer.

Şimdi kimileri için günah çıkartmanın zamanıdır. Çünkü bu herif-i naşerifler yıllardan beri topluma yalan söylediler, halkı aldattılar...

Yalancının mumu yatsıya kadar yanarmış...

Yatsı çoktan geçti, gün ağardı, ortalık aydınlandı, her şey meydanda...

Ne söylenmişti:

- Ulusal paranın modası geçmiştir; ulusal paranın değerini savunan dinozordur...

'Dolarizasyon' diye ortaya atılan tezgâhta, yabancı paraları cebimizde taşıyacak Amerikan Dolarlarıyla şıkır şıkır oynayacaktık; belediyenin ekmek büfeleri gibi her yanda döviz büfeleri açılacaktı...

Ne oldu?

Sonuç ortada!..

Devlet bugün akıl durdurucu faizlerle piyasadan Türk parası toplamaya çabalıyor...

Neden?

Ulusal paranın *'iade-i itibarı'*nı sağlamak, dövize kaçışı durdurmak, Türk Lirası'na dönüşü sağlamak için...

Günah çıkartmanın zamanıdır...

Ne söylenmişti:

- Tüketim üretimden önce gelir. Almanya böyle kalkındı; vitrinlere ithal cicilerini koyacaksın, halk bunları satın almak için çalışacak, üretim artacak...

Ne oldu?

İthalat ihracatı katladı, tüketim üretimi solladı, emekçiler yoksullaştı, ithal cicileri vitrinlerde duruyor, halk alamıyor...

Günah çıkartmanın zamanıdır.

Ne söylenmişti:

- Parasal ekonomi her derde devadır. Keynes*'in modası geçti; yaşasın* Friedman*!.. Sen parasal önlemleri al, yasakları kaldır, gerisine karışma!.. Sanayileşme 19'uncu yüzyılın öyküsüdür, boşver gitsin...*

Sanayileşme dışlandı, paradan para kazanan

bir rantiye ordusu oluştu, işsizlik çığ gibi büyüdü, Amerikan Doları'yla Türk Lirası arasında beynamaz kaldık...

Günah çıkartmanın zamanıdır.

Ne söylenmişti:

- Piyasa ekonomisi her şeyi çözer, bırakınız geçsin, bırakınız çalsın, bırakınız hayali ihracat yapsın, döviz getiriyor ya siz ona bakın!..

Döviz getirenler dolarları, markları bankalara yığdılar, yüksek faizi cebellezi ederek ülkeyi soydular...

Günah çıkartmanın zamanıdır.

Ne söylenmişti:

- Korumacılık sonuna dek kalkmalı, kapılar açılmalı, eskiden Türkler, Batı'ya gider bavul turizmi yaparlardı, artık dışarıdan bavulunu alan Türkiye'ye geliyor, alışveriş yapıp gidiyor, ülkemizde yok yok...

Dün böyle konuşanlar, bugün ithalatın kısılmasını, tüketimin frenine basılmasını istiyorlar...

Günah çıkartmanın zamanıdır. Günah çıkartmanın zamanıdır; ama günah çıkartmak dini imanı olan namuslu kefenin işidir...

Bunlarda kefere kadar din iman yok...

Utanma da yok.

Nâzım Hikmet'i Düşünürken...

ATİLLA COŞKUN *3 haziran*

Nâzım Hikmet, son yıllarını yaşadığı Moskova'da öldü 3 Haziran 1963'te.

Bugün, ölümünün 31. yılı. Nâzım'ı düşünüyorum: Öldüğünde, Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşı değildi; *"vatan hainliği"* suçlamasıyla yurttaşlıktan çıkarılmıştı; ilk aklıma gelen bu oluyor. Ve ardından:

"Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan / bu memleket bizim" dizelerini anımsıyorum; yaşamı boyunca uğruna mücadele verdiği *"dolaşacaktır... Bu güzelim memlekette hürriyet"* idealini, *"memleket"* sevgisiyle nasıl birleştirdiğini düşünüyorum.

"Anadolu'da bir köy mezarlığına" gömülmesine dair *"Vasiyet"* şiirini anımsıyorum, bir türlü yerine getirilemeyen kalıtyazısını (vasiyetini).

★

Nâzım Hikmet'i düşünüyorum, yurttaşlıktan çıkarıldığının 44. yılında. Nâzım'ı yurttaşlıktan çıkaran Bakanlar Kurulu'nun üyelerinin adlarını anımsamaya çalışıyorum; yalnızca Başbakan **Adnan Menderes**'in adı kalmış belleğimde, öbürlerini anımsamak ne mümkün!

Nâzım'ın dizeleri dökülüveriyor birden:

"Türküler söylendikçe Türk diliyle
Seni seviyorum gülüm, dendikçe Türk diliyle
Türk diliyle gülünüp
Türk diliyle ağıtlar yakıldıkça, Adnan Bey,
ben anılacağım.
anılacak Türk diliyle size sövüşüm.

Üyelerinin adları bile anımsanmayan Adnan Menderes hükümeti, Nâzım Hikmet'i Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlığından çıkarmıştı; ama, bugün dünyanın sayılı kültür ansiklopedilerinde, Nâzım, Türk ozanı olarak anılmaktadır.

Türkçemizin büyük ustası, kültürümüzün zengin kaynağı Nâzım'ı yurttaşlıktan çıkarma kararı nasıl bir sonuç doğurdu?

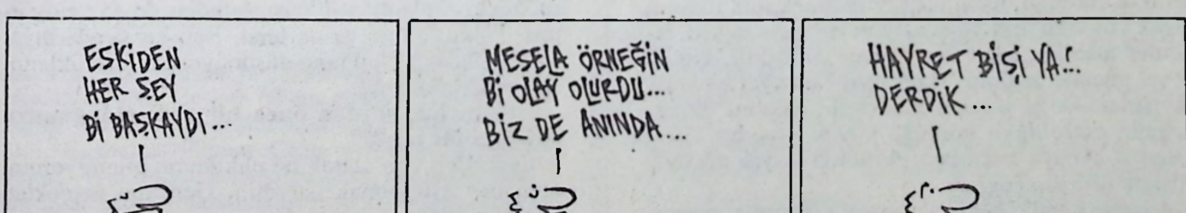
★

Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı, 1993 yılının şubat ayında, *"Nâzım'a yurttaşlık hakkı"* kampanyası başlatmıştı; aralarında sanatçıların, kültür ve bilim dünyasının önemli adlarının, milletvekillerinin, hatta kimi bakanların da yer aldığı on binlerce kişi, Türkiye Cumhurieti hükümetine başvuruda bulundu. Bu başvuruların tek bir amacı vardı: *"Ulusal değerimiz Nâzım Hikmet'in yurttaşlıktan çıkarılma kararının kaldırılması; bu ayıba artık bir son verilmesi."*

DYP-SHP koalisyon hükümeti, yüz bine yakın yurttaşımızın başvurusuna herhangi bir yanıt vermedi; kamuoyuna olumlu ya da olumsuz bir açıklama yapmadı.

Demokratikleşme programını *'yaşam'a* geçirmekte zorlanan hükümet, Nâzım Hikmet'in yurttaşlık sorununu, bu ulusal sorunu çözebilecek mi acaba?

Ama asıl soru şu: *"Nâzım Hikmet'in yurttaşlık hakkı konusundaki ayıbı düzeltme onuru, acaba hangi hükümete nasip olacaktır?"*

Aşk, uygarlığımızın en güzel buluşudur

5 haziran

Kültür Servisi - Çağdaş edebiyatın en büyük keşfi olarak nitelendirilen **Octavio Paz'ın**, son olarak erotizm ve aşkın yüzyıllar boyunca geçirdiği değişimleri incelediği birer denemesi yayımlandı. Sanatçı, unutulmaz dostluklar kurduğu Paris'te bulunduğu sıralarda Le Monde gazetesinin kitap ekine konuk oldu.

– Paris'e geri döndüğünüzde neler hissettiniz?

Düşünebiliyor musunuz, ben Paris'e savaştan önce 1937 yılında gelmiştim. Bu, benim gibi 23 yaşındaki genç bir adam için unutulmaz bir andı. 1945'in aralık ayında yani tam savaştan sonra geri döndüm. Şimdi, ben hâlâ kentin fiziksel güzelliğine ve melankolisine hayran kalıyorum. Bu güzellikler beni büyülemeye devam ediyor. Paris'te hiç yıkıntı yok, fiziksel anlamda da hiçbir yıkıntı göremiyorum. Kent, yaşamaya devam ediyor. Fakat doğal olarak, benim için eksik olan çok şey var: **Breton, Camus, Caillois, Peret, Libanais, Schehade, Andre Piere, Mandirgues** ve daha pek çok kaybolan arkadaş... Bu beni biraz melankolik yapıyor ve bana acı veriyor. Bu, benim kendi kendime dönmemi sağlıyor.

- Fransa'da yayımlanan iki kitabınız, aşk ve erotizmi inceliyor. Siz, aşk ve erotizmi nasıl tanımlıyorsunuz?

Benim yaşamımda bunun ipuçları yakalanabilir. 1945 yılında Paris'e geldiğimde, **Marguis de Sade'den** söz edilmeye ve kitapları özgürce yayımlanmaya başlamıştı. O beni çok ilgilendirdi ve yalnızca onun tüm kitaplarını okumakla kalmadım, aynı zamanda onun üzerine yazılan her şeyi de satır satır okudum. Ve sonra **"Le Prisonnier - Mahkûm"** adlı şiiri yazdım. Bu şiirde ona karşı tüm coşkumu ve şaşkınlığımı dile getirdim.

Sade, doğayı insanın anahtarı olarak ele alıyordu. Cinsellik ise eğer kelimenin geniş anlamıyla doğanın bir parçasıysa ve biyolojik bir tanımsa insan cinselliği doğal değildir. O doğal değildir, insan tarafından bulunmuştur ve bir yaratıdır. Bu düşünceler beni cinsellik ve erotizm üzerine düşünmeye itti. Ve sonuçta erotizmin evrensel ve zamanla değişmediğine karar verdim. Bunu şöyle de açıklayabiliriz: Erotizm tüm insan topluluklarına, kültürlere ve çağlara uyum sağlayabilen bir kavram. İnsanın cinsellikle ilişkisinin doğada başka örneği yok. İnsanın cinsellikle kurduğu ilişki, bir şey üretmek için insanın eliyle kurduğu ilişkiye benziyor. Erotizm sayısız biçimler alabilir, fakat her zaman değişiktir, çünkü hayal gücüne bağlıdır. Hayvanlar hep aynı biçimde sevişirler. Doğa insanın modelidir, aşkının ilk örneğidir, cinselliğini gördüğü büyük aynadır. Fakat insan o aynaya bakarken cinselliği hayal gücüyle birlikte değişime uğrar.

Aynı zamanda, benim evrensel erotizm konusunda bazı itirazlarım var. Erotik ilişkide, her zaman zevk ve hayranlık uyandıracak nesneler aranır. Platonik ilişkilerde bile sonsuz düşlerin kaynağına ulaşmak için karşı cinsin vücudundan yararlanılır. Fakat, erotizmin özneyi nesneye dönüştüren yabancı bir yanı vardır.

- "Flamme Double"da diyaloğun ortadan kalktığını ve konuşmanın muhataplarından biri olan ruhun gözardı edildiğini belirtiyorsunuz. Aynı şekilde, artık aşkı dışlayan, onu tanımak bile istemeyen bir toplumda mı yaşıyoruz?

Evet. Bunun eskiden kabul edilen insan düşüncesinin çöküşüyle de bir ilgisi var. İnsan olmanın onurunu insana veren ruh düşüncesi henüz bulunamadı. Bugün için ruh, aslında vücudun basit bir şekilde dışa vurumu haline geldi. Yalnızca duygusal ilişkilerde değil, politik dünyada da insan düşüncesi kayboluyor. Totaliter rejimlerin yaptığı ilk iş, insan kavramını yok etmektir.

- Freud için tutkuların bir "ayna oyunu" olduğunu söylüyorsunuz. Tanımladığınız aşkın böylesine zayıflamasının nedenini nasıl açıklarsınız?

Freud hep aşktan yanaydı, büyük bir aşk düşünürüydü. Özgürlükçüydü, fakat tüm özgürlükçüler gibi basite indirgendi. Bilinçaltından çok söz etti, ama önemli olan aşktı. Bilinçaltındaki çekim, zaman zaman hayvanlarda bile insanı bilinçli bir duruma getiriyor. Bu bağlamda aşkın, bilinçaltında gizli kalmış alanları psikanalize gerek duymadan ortaya çıkardığını söyleyebiliriz:

- "Le Feu de Chaque Jour" adlı kitabınızda "Tarih, tarihi belirtilmemiş zamanla güzelleşir" diye yazmıştınız. Bu tarihsiz zamandan hâlâ söz edebilir miyiz?

O, şimdiki zamandır. Ve şimdinin hiçbir zaman tarihi yoktur. Şimdi, olabilecek en olağanüstü şeydir. Milattan önce 3. yüzyılda yazılmış Yunan şiirlerini okursanız, o şiirlerdeki duyguların, heyecanların bugün bizim için yaşadıklarımızla aynı olduğunu görürsünüz. Zaman değişmez. Tarih değişir, yüzyıl değişir, gelenekler, kader, düşünce tüm bunlar değişir, ama zaman asla değişmez. O her zaman kendine özgüdür.

– Modern bilimin gelişimini aşkla bağdaştırıyor musunuz?

Bilim, felsefeden önce ortadan kalkan eski problemleri yüzüstüne çıkarır. Belki bu, bir gün şairler, düşün adamları ve felsefeciler arasında bilim adamlarının arasında bir diyalog oluşmasını sağlayabilirler. Şairler diyorum, çünkü şiirin alanı tutkulardan oluşur, yalnızca fiziki tutkular değil, ama tutkunun saplantıya dönüşmesinden de söz ediyorum. Tutku, bilinç ya da tersi. Ben bu sırada diyaloğun olanaklı olduğunu düşünüyorum, özellikle insan sorunu üzerinde.

- Sizin her şeyden önce bir şair olduğunuzu söyleyebilir miyiz?

Evet. Ben tam olarak ne olduğumu bilemiyorum, ama hep şair olmak isterdim. Gençken gerçekten ileride şair olmak istiyordum.

- Ya deneme yazarlığı?

Deneme, şiire yoldaşlık eder. Bunu **Valery, Breton** ve **Elliot'un** eserlerinde görürüz. Şiir yapaydır, romandaysa bir durumun gösterilmesi gerekir. Tabii bu her zaman böyle değildir. Zaman zaman bir

romanın çekirdeği şiir olabilir. Ben **Proust** ve **Dostoyevski** gibi büyük romancılarda çekirdeğin şiirsel olduğunu gördüm.

- Siz dünya çapında tanınan, eserlerine tapılan ünlü bir insansınız. Bu kadar tanınmış olmak, sizin için sıkıcı bir durum yaratmıyor mu?

Ben bir insanın kutsanmasına, ona tapılmasına inanmıyorum.

Ancak sizinle diyaloğa girebilecek bir okuyucunuz, sizi benimseyebilir. Ben başarılarıyla duygulanan bir insan değilim. Tüm hayatım boyunca hep mütevazı düşüncelerim oldu.

- Ama geçen yıllarda Nobel Ödülü'nü aldınız...

Evet. Tabii, bunlar güzel şeyler ama... Ben Nobel'e karşı değilim, tam tersine bu ödüle olumlu bakıyorum, ama ödülü aldıktan sonra yaşamımda ve düşüncelerimde köklü değişimler olmadı.

- Geçen günlerde 80 yaşınıza bastınız...

Ben tiyatro teksti yazmayı çok isterdim. Tiyatro, şiiri tamamlayan bir sanat. Tiyatro, bana yaratma fırsatı bulamadığım kişilikleri yaratma fırsatı veriyor. Şiirlerimde konuşan şair benim, ama aynı zamanda ben değilim. Bu bir maske, bir figür, bir kişilik; şairin maskesi, figürü ve kişiliği. Benim yarattığım tek kişilik, şiirlerimde beliren ve **"ben"** diyen şair.

Karayalçın, emeğe ve alınterine ihanet içinde

GÜNEŞ GÜRSON *8 haziran*

ANKARA - Koalisyon hükümetinin ücret dondurma ve sembolik ücret zammı verme önerisine, işçiden sert yanıt geldi.

Türk-İş Genel Başkanı **Bayram Meral**, hükümet ortaklarını **"sermayenin uşağı"** olmakla suçlarken, **"SHP lideri Murat Karayalçın, sermayeyi temsil ediyor. Emeğe ve alınterine ihanet ediyor. Karayalçın, Başbakan Yardımcısı gibi değil, Başbakan'ın özel kalem müdürü. DYP ile işbirliği yapıyor"** dedi.

Meral, hükümetin, temmuz ayında enflasyon oranında ücret zammı vermeme yönündeki istemine, **"Önce 65 trilyon lira batıran bankacılara kelepçe vurursa, Başbakan'la konuşuruz"** yanıtını verdi.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Genel Kurulu'na katılmak için Cenevre'de bulunan Meral, **Cumhuriyet**'e yaptığı açıklamada, SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın'ı**, **"işçi sınıfına ihanet etmek"**le suçladı.

Meral, Karayalçın'ın, zamsız ücret önerisini yaparken, **"İşçiler fazla alıyor, ne üretiyorlar karşılığında?"** dediğini savunarak, **"Karayalçın da sermayeyi temsil ediyor. Emeğe, alınterine ihanet ediyor. Koltuk ve kırmızı plaka için Türkiye'nin yarısı satılsa, altına imza atar. Başbakan, zamlı ücret ödeyemeyiz, diyor. Karayalçın da Başbakan ne derse, ona uyduğunu söylüyor"** diye konuştu.

Karayalçın'ı **"Başbakan'ın özel kalem müdürü"** gibi davranmakla suçlayan Meral, şunları söyledi:

"40 trilyon işçiye gidecek diyorlar; 65 trilyon özel bankalara gitti. 50 bin lira çalan veznedara kelepçe vuruyorsunuz, bankaları dolandıranlar ortalıkta dolaşıyor. Başbakan, Karayalçın'ın metrodaki pisliklerini kapatmaya çalışıyor. Bankacılara kelepçe vurursa, Başbakan'la konuşuruz. 3 tane özel banka ne verdiler? Çalışanlara ne yaptılar? Hesabını yapsınlar, gelsinler konuşalım. Emeğe ve işçi sınıfına ihanet eden KArayalçın'ı işçi sınıfı, orada oturtmayacak."

Meral, hükümetin, bazı sendikaların **"ücretsiz çalışma"** fedakârlığı yapması örneğini göstermesiyle ilgili olarak da **"O sendikalar, özel sektörle toplusözleşme masasına oturuyor. O zaman biz de kamudan Koç ve Sabancı'nın verdiği zammı örnek gösteririz"** dedi.

Meral, ILO'da bulunan Türk-İş'e bağlı teşkilat başkanları ile bir değerlendirme yapacaklarını da ifade ederek 18 haziranda İstanbul'da Deri-İş Sendikası'nın yapacağı kapatmaya tepki mitinginde, hükümete yanıt vereceklerini söyledi.

IMF: Paketin hazırlığına katıldık

FUAT KOZLUKLU *9 haziran*

WASHINGTON - Hükümetin **"Ekonomik önlemlerin hazırlanmasına IMF'nin etkisi olmadı"** iddialarına, IMF'den **"5 Nisan paketinin hazırlanmasına bizim uzmanlarımız da katıldı"** yanıtı geldi. Başbakan **Tansu Çiller** ile diğer hükümet üyeleri ve ekonomi bürokrasisinin, **"Paketi kendimiz hazırladık"** şeklindeki açıklamalarının kendileri için önemli olmadığını, Türk hükümetinin niyet mektubunu **"gayet iyi hazırlanmış"** bulduklarını belirten IMF yetkilisi, **"programın Türkiye'nin uluslararası rezervlerinin yeniden yükselmesini sağlayacağını"** belirtti. Yetkili, **"Dış kaynakların kullanımında, verilen sözlerin dışına çıkılırsa dış finans kuruluşları, yıllar sürecek bir ambargo uygulayabilir"** uyarısında da bulundu.

Adının açıklanmasını istemeyen IMF üst düzey yetkilisi, **'stand-by'ın** halkla birtakım yeni sıkıntılar daha yükleyeceğini belirterek **"Başbakan Tansu Çiller'in 27 mayıs tarihli niyet mektubunda dile getirdiği talep üzerine, sonbaharda stand-by uygulamalarını teknik yönden kontrol edeceğiz. Sapmaların olması durumunda, birtakım yeni uygulamalar devreye sokulacak"** dedi.

IMF'in Türkiye'den sorumlu yetkilisi, Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı. Adının yazılmaması kay-

dıyla konuşan yetkili, Türkiye'nin IMF'ye sunduğu **"niyet mektubu"**nda 3 yıllık bir stand-by süresi istediğini vurguladı ve **"Hükümetlerin gelirleri çerçevesinde yaşamayı öğrenmesi zorunluluktur. Hazine'nin acilen güvence altına alınması gerekiyor"** dedi.

IMF yetkilisi, Türk ekonomisinin 1985 yılında çıktığına inanılan **"düzlükten"** birdenbire bugünkü duruma düşüşünün sorumluluğunun **"kimde olduğuna"** ilişkin bir soru üzerine de **"En son hükümet kimse suçlu odur. Eğer bir şeyler görebiliyor ve de buna karşılık önlem almıyorsan, bir başka deyişle** 'ince buz üzerinde yürüyüp de görmüyorsan' eski **defterleri ortaya saçmaya çalışmamalısın. Bu ekonominin değişmez bir gerçeğidir"** yanıtını verdi.

IMF yetkilisinin Cumhuriyet'in sorularına verdiği yanıtlar şöyle:

- Birinci dönem ödendikten sonra Hazine bonolarının gelecek dilimlerinin ödemesi yapılabilecek mi?

- Hükümetin baştan enflasyonun olduğu ve bütçe açıklarının büyüdüğü bir ortamda, faizleri baskı altında tutması yanlıştı. İkinci bir yanlış da bütçe açıklarının hem para basarak hem de dışarıdan borç alıp içeriye ödenmesiydi.

Madem piyasa faizi kabul edilecekti de piyasa faizler yüzde 12 iken bugün yapılanlar gerçekleştirilmedi de bugün neden yüzde 50'ye çıkarıldı? Bunlar önemli. IMF olarak bugün hükümete fazla bir şey söylenemiyor. Genel başkan değişti, yeni başbakan oldu, ondan sonra politik baskı vardı, belediye seçimlerine gidildi.

- Yerel seçime yatırım çok mu yapıldı?

- Tahminen yapılmıştır. Detaylı analize gerek var. Başlangıçtaki bütçe kalemleri neydi, o bütçe kalemlerinin harcanması sırasında nereden nereye aktarma yapıldı, bakılması gerek...

- Hazine Bonosu IMF'i ürkütüyor mu?

- Eğer piyasaya karşı gelip de anormallikler yapılmıyorsa sorun çıkmaz. Devletin elinde kendi parası var. Türk parasını kıymetli hale getirilmesiyle belki bir istikrar sağlanıyor. Hazine bonolarını devletin ödeyememesi diye bir şey yok. Ancak bundan sonraki ilk altı ayda tekrar piyasalarda kredibiliteler sağlanıp da paralar gelinceye kadar bugünkü sürecin iyi atlatılması lazım. Bu yönde de umudumuz var.

- 1995'te enflasyon kırılabilir mi?

- Kırılabilir, ancak parayı ne kadar tutacaklar ellerinde, bu çok önemli.

Ayrıca 3 ay sonra biz stand-by'da öngörülenleri yaptık diyerek programdan cayıp saparlarsa, hükümete piyasalardan önce güven gelirse her şey biter. Ama gelecek hazirana kadar bu şekilde ciddi olarak bunu sürdürürlerse, o zaman hakikaten piyasalar geri dönülmeyeceğini anlayıp belki daha farklı davranabilir.

- Finans çevrelerince puanları hayli düşürülmüş bir ekonomisi olan Türkiye, IMF Başkanı'nın yaptığı açıklamayla ne denli nefes alabilecek? Ya da bu yönde finans çevrelerinden kredi bulabilecek mi?

- Michelle Camdessus'un mayıs sonunda yaptığı açıklamada yer alan rakam şu anlama geliyor: Bu programın bir müddet netice almak için hayli kapsamlıdır ve Türkiye en üst kotayla desteklenecektir. Türkiye'nin kotası bir yıl için 640 milyon dolar.

Bu program 14 aylık bir program, Türkiye'ye kotasının yüzde 58'i verilecek. Yüzde 68'i 12 aya bölüp, aylık miktarı bulup 14'le çarptığınızda 714 milyon dolarlık rakama ulaşıyorsunuz. Özel çekme hakkı, beş ülkenin paraları baz alınarak hesaplanıyor. Amerika, İngiltere, Almanya, Japonya ve Fransa'nın paralarının dünya ekonomi sistemi içindeki ağırlığı baz alınıyor. Burada para önemli değil. Michelle Camdessus'un önerdiği rakamlar kesinlikle onaylanır. Usul gereği bu değişmez.

Şu anda Türkiye'nin stand-by'i için hazırladığı programa genel hatlarıyla bir itiraz yok. Gelecek senenin programı tartışılırken bütçe geldiğinde bir zorluk olabilir. IMF teknik yardım için eylülde bir heyet gönderecek. Yani vergi toplamayla ilgili yardım verecek. Hem Hazine'ye hem de Merkez Bankası'na teknik yardım verilecek. Geçmişten geleceğe Türkiye ele alınıyor. Dünü ve bugünü değerlendiriliyor. Bu her ülke için yapılıyor her zaman. IMF'in stand-by anlaşması olan ülke sayısı 69 tane.

- Dış ve iç borç ödeme konusunda IMF'nin kaygısı söz konusu mu?

- O konuda yok. Hazine bunları emniyete almış durumda... SSK biraz daha sıkıntı çekecek. Stand-by sonrasında uygulamayla biraz daha sıkıntı verecek. Ancak sıkıntı petrolden gelecek gibi. Avrupalılar kabul etmese de petrol fiyatları Türkiye'de hayli yüksek. Türk Lirası'nı sürekli istikrarlı tutmak, para basılması ve piyasaların istediği faizleri vermek, enflasyon beklentilerini kırmak gerekiyor. Hükümetler, gelirleri çerçevesinde yaşamayı öğrenecekler. Hazine'nin güvence altına alınması gerekiyor.

- Paketi Türkiye mi hazırladı?

- IMF ve Dünya Bankası'nın başka ülkelerde görevli bazıları da Türk olan uzmanları, 5 Nisan paketi üzerinde çalıştı. Artık siyasi nedenle bilemiyoruz **"tümüyle bizim"** denildi.

Türkiye'nin programı hayli kapsamlı. Program IMF için doğruydu. Ancak teknik çerçevesi yoktu. IMF bunun teknik çerçevesini hazırladı. Yani Merkez Bankası'nın para durumu nasıl olabilir. Hazine'nin nakit durumu nasıl olabilir gibi. Alt rakamları, Türkiye'nin elindeki gerçekleşmiş rakamlar çerçevesinde oturttular.

Asıl IMF katkısı bundan sonra olacak. Stand-by çerçevesinde nasıl hareket edildiğine eylülde bakılacak.

IMF tarafından 3 aylık periyodlarla teknik yönden kontrol yapılacak. Bunu Türkiye istedi.

Türkiye'nin stabilizasyonunun yanı sıra bir daha bugünkü duruma düşmemek için birtakım önlemler alıp, birtakım müesseselerde değişiklik getirmek durumunda.

Devlet neler yapar. İnek sağar mı? SEK niçin devletin? Sonra özelleştirme var, mali sistemin tekrar gözden geçirilmesi var. Türkiye bir şeyi libere ettikten sonra kenara çekilip bakıyor. Türkiye daha bunları yapacak.

Finansal sistem içinde, bankacılık sistemi için de bunlar gerekli.

Türkiye'nin ikili görüşmeleri başarılıydı

GÜNSELİ KARTAY, BARAN GÜNGÖRDÜ
12 haziran

İstanbul'da 9-10 haziran tarihlerinde gerçekleştirilen Kuzey Atlantik Konseyi (KAK) ve Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi (KAİK) toplantıları, Türkiye'nin ikili ilişkileri konusunda da önemli gelişmelere sahne oldu. Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin** ve Başbakan **Tansu Çiller**'in gerçekleştirdiği ikili görüşmelerde Türkiye önemli başarılar sağladı.

Yunanistan: Toplantıların ilk gününde Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile Yunanistan Dışlişleri Bakanı **Karolos Papulyas** arasında gerçekleştirilen görüşme, iki ülke arasındaki ilişkilerin yumuşama sürecine girmesini sağladı. Toplantı öncesi Türk basını tarafından tırmandırılan gerilim nedeniyle şanssız bir ortamda başlayan görüşme, Türk-Yunan ilişkilerinde **'yeni ve olumlu bir hava yaratılması'** ile sonuçlandı. Çetin ve Papulyas, Başbakan Tansu Çiller ile Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu** arasında bir zirve gerçekleştirilebilmesi için zemin hazırladılar. Böylece Yunan basınında son günlerde giderek yoğunlaşan **'İkinci Davos'** iddiaları gerçekleşme yoluna girmiş oldu. Bu arada Atina, PKK'yı barındırma veya teşvik etme yanlısı olmadığını açıkça ifade etti.

Kıbrıs konusunda kaydedilen gelişmeler de Türk tarafını memnun edecek nitelikteydi. Yunanlı bakanın **"Kıbrıs sorununda Güven Arttırıcı Önlemler (GAÖ) süreci öldü"** iddiasına, ABD ve İngiltere karşı çıktı. Her iki ülkenin bakanları, Kıbrıs görüşmelerinin GAÖ çatısı altında sürdürülmesi konusunda Türk tarafının görüşüne destek verdiler.

ABD Dışişleri Bakın **Warren Christopher**, Yunan bakan Papulyas ile görüşmesinde Ege Denizi üzerinde uçan Yunan uçaklarında silah ve füze bulundurulmaması gerektiği konusunda Atina'yı uyardı.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Papulyas, Hikmet Çetin ile görüşmesinde Patrikhane konusunu da gündeme getirdi. Papulyas'ın İstanbul'daki Fener Rum Patrikhanesi'nin Türk hükümetinin denetiminden çıkarılarak özerkleştirilmesi isteği, Hikmet Çetin tarafından reddedildi.

ABD: Toplantılar sırasında Türkiye, Washington'tan Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı konusunda da destek aldı. ABD Dışişleri Bakanı **Warren Christopher**, boru hattında bekleyen 12 milyon varil petrolün Türkiye'ye ait olan 3.8 milyon varillik bölümünün boşaltılmasını **'ilke olarak'** desteklediğini açıkladı.

Rusya: Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin**'in Rus meslektaşı **Andrey Kozirev** ile yaptığı görüşmenin merkezini Boğazlar konusu oluşturdu. Türkiye'nin 1 temmuz tarahinde uygulamaya koyacağı yeni Boğazlar Tüzüğü nedeniyle iki ülke arasında süren anlaşmazlık çözülememekle birlikte, belli bir yumuşama sağlandı.

Almanya: Başbakan **Tansu Çiller** ile Almanya Dışişleri Bakanı **Klaus Kinkel**, Başbakan'ın konuk bakanlar onuruna Yıldız Şale'de önceki gün verdiği öğle yemeğinde bir araya geldiler.

Görüşmede Kinkel, Alman silahlarının Güneydoğu'da kullanılması ve Almanya'nın Türkiye'ye iade edeceği Kürt eylemcilerin **'insan haklarının korunması'** konusunda Bonn'un duyarlılığını dile getirdi. Kinkel, Almanya'da ekim ayında yapılacak genel seçimde bu konunun hükümete karşı koz olarak kullanılabileceğini söyledi. Başbakan Çiller ise Alman silahları ve insan hakları konusunda Kinkel'e şahsi güvence verdi.

Batık bankaların 'soygun operasyonu'

DOĞAN AKIN *13 haziran*

ANKARA - Bankalar Yeminli Murakıplarının, Bakanlar Kurulu kararıyla faaliyetleri durdurularak tasfiye sürecine sokulan TYT Bank, Impexbank ve Marmara Bank'ı kapsayan **"batık incelemesi"** son aşamasına geldi.

İncelemelerde, TYT Bank'ın sahibi Lapis Holding'in İş Bankası'ndan 217 milyon dolara satın aldığı Dışbank için belirlenen 75 milyon dolarlık ilk taksitin 55 milyon dolarını, kamu bankalarından topladığı belirlendi.

TYT Bank'ın, sahte belgeler, mesajlar ve naylon şirketler aracılığıyla, müşterilerin mevduatları da dahil olmak üzere, yurtdışına yaklaşık 300milyon dolar kaçırdığı saptandı. **Cumhuriyet**'e bilgi veren Hazine kaynakları, tasfiye sürecine sokulan batık bankalarla ilgili incelemelerin son aşamaya ulaştığını belirttiler.

Yetkililerin verdiği bilgilere göre, kamu kuruluşlarının 80 milyon dolar (yaklaşık 2 trilyon 600 milyar lira) dolayında para batırdıkları batık bankalardan TYT Bank ile Impexbank'ta önemli ölçüde **"boşaltma operasyonu"** yapıldı. Bu bankalardaki mevduat ile diğer aktifler, batış sürecinden önce sahte belgeler ve naylon şirketler aracılığıyla yurtdışına transfer edildi. İncelemelerde ortaya çıkan bulgulara göre, soygun operasyonunun en önemli aşamasını, batık TYT Bank'ın, Dışbank'ı, İş Bankası'ndan satın alması oluşturdu.

İş Bankası ile Lapis Holding yönetimi arasında yapılan anlaşmada, Dışbank'ın, **"taksitler halinde"** ödenecek 217 milyon dolar karşılığında TYT Bank'a satılması karara bağlandı. İlk taksit 75 milyon dolar düzeyinde belirlendi. Bazı kamu bankaları ile KİT'ler, TYT Bank'a **"bankacılık geleneklerine aykırı"** sayılacak düzeyde, trilyonlara varan ölçüde kredi açtılar, ayrıca mevduat oluşturdular.

Kaynaklar **"tarihi soygun operasyonu"** olarak nitelendirdikleri işlemler hakkında bilgi verirken, TYT Bank'ın, kamu kuruluşlarından aldığı kredi ve mevduatlar ile müşteri paralarını, tamamen sahte belgeler, sahte ödenti mesajları ve paravan şirketler aracılığıyla yurtdışına kaçırdığını söylediler. Yetkililer, şu bilgileri verdiler:

"Aslında, İş Bankası'nın Dışbank'ı, TYT Bank gibi hiç güven vermeyen bir kuruluşa satmayı kabul etmesi büyük hata. Banka mevzuatında, yüzde 10'ün üzerinde olan hisse devirleri Hazine onayına tabi. Hazine'nin, Dışbank'ın, TYT'ye satılmasını onaylaması da kuşku uyandırıyor. Tam bir soygun var. Örneğin; TYT Bank yurtdışındaki bir finans kuruluşuna 20 milyon dolar göndermiş görünüyor. Kağıt üzerindeki bu para bankanın aktifinde var, ama gerçekte yok. Birkaç milyar lira değerindeki 'Lapis Sigorta', 'Lapis Factoring' **gibi kuruluşları 100 milyar lira gibi paralarla Dışbank'a satmışlar. Dışbank'taki zarar yaklaşık 100 milyon doları buluyor."**

Yetkililer, mevzuata göre, TYT Bank'ın yurtdışına kaçırdığı kaynakları geri getirmenin mümkün görünmediğine işaret ettidler.

TYT Bank'taki soygunun 1993 haziranından yıl sonuna kadar sürdüğünü ortaya koyan incelemeler sırasında, TYT Bank'ın yurtdışına yaklaşık 300 milyon dolar kaçırdığı belirlendi.

Çalışmalarda, Marmarabank'ın aktif-pasif dengesinin, diğer batık bankalar göre daha iyi olduğu belirlendi. Marmarabank'ın aktiflerinin, borçlarını önemli ölçüde karşılayabileceği bildirildi.

İncelemeler sırasında, **Bülent Şemiler** yönetimindeki İmpexbank'ın da yurtdışına para kaçırdığı belirlendi. İmpexbank'ın İsviçre'deki bir bankayı da dolandırdığı ortaya çıktı.

Batan bankalarda en büyük parayı batıran kamu kuruluşu olan TKB'nin, hiçbir kredi için teminat almadığı belirlendi. Özal Baysal yönetmindeki TKB, 100 milyar lira sermayesi bulunan TYT Bank'a, sahiplerinin koyduğu kaynağın üzerinde kaynak sağladı. TKB'nin, TYT Bank'ta batırdığı paranın 21 milyon dolar (yaklaşık 670 milyar lira) olduğu belirlendi. TKB, Marmarabank'ta 10.5, İmpexbank'ta da 3 milyon dolar batırdı.

Sosyalistler çoğunluğu korudu

14 haziran

Dış Haberler Servisi - Avrupa Parlamentosu'ndaki 567 sandalye için yapılan seçimlerde, sosyalistler çoğunluğu korumalarına rağmen oy kaybına uğradılar. Muhafazakar partiler ise oy oranını arttırmalarına karşın dağınıklıkları nedeniyle sosyalitslerin gerisinde kaldılar. Seçimlerde, en büyük sürpriz Almanya'da yaşandı. Ağır yenilgi alması beklenen Başbakan **Helmut Kohl**'ün partisi, muhalefetteki Sosyal Demokrat Parti'yi (SPD) geride bırakarak önemli başarı sağladı. İspanya'da yolsuzluk skandalları ile yıpranan Başbakan **Felipe Gonzalez**'in Sosyalist Partisi, sağ partiler karşısında yenilgi alırken İngiltere'de muhalefetteki İşçi Partisi, Başbakan **John Major**'ın muhafazakarlarını ağır yenilgiye uğrattı.

Yunanistanda da Başbakan **Andreas Papandreu**'nun Sosyalist PASOK Partisi, seçimi önde bitirmesine karşın oy kaybına uğradı. Lüksemburg'da Hıristiyan Sosyalistlerle Sosyalist İşçiler Partisi çoğunluğu korudular. Seçime katılma oranı yüzde 55'te kaldı. Katılım oranının geçen seçimlere göre üç puan gerilemesi, AB vatandaşlarının Avrupa'daki gelişmelere ve AB'ye soğuk baktıklarının işareti olarak yorumlanıyor. Pazar günü tamamlanan Avrupa Parlamentosu seçimlerinin, henüz kesin olmayan sonuçlarına göre sosyalistler, oyların yüzde 30.3'ünü alarak parlamentonun en güçlü par-

tisi olma niteliklerini korudular. Avrupa Parlamentosu'ndaki toplam sandalye sayısı 518'den 567'ye yükseldiği için yeni parlamentodaki temsilcilerinin sayısı 198'den 208'e çıkan sosyalistler, yine birinci parti oldular. Sosyalistlerin en ciddi darbeyi yedikleri ülkeler Almanya, İspanya, Fransa oldu. Aşırı sağ partiler ise beklentilerin tersine çok büyük bir başarı elde edemediler. Ancak yine de Fransa, Hollanda, Belçika ve İtalya'da aldıkları oylarla parlamentodaki temsil güçlerini arttırdılar. Buna karşılık Almanya'daki aşırı sağcı Cumhuriyetçiler Partisi yüzde 5 barajını aşamayarak Avrupa Parlamentosu'na giremedi. Böylece, Cumhuriyetçilerin Başkanı **Franz Schönhuber** de beklenmedik bir şekilde Avrupa Parlamentosu'ndaki koltuğundan oldu. Yeşiller ve liberaller de az miktarda oy kaybetti. Yeni oluşacak Avrupa Parlamentosu'nda, şimdiye kadar varolan dokuz fraksiyonun sayısının azalması ve bu gelişmenin de muhafazakarlara y raması bekleniyor. Avrupa Parlamentosu'nun oturumlarının çoğunluğu, Fransa'nın Strasbourg kentinde yapılıyor. Ancak Avrupa Birliği'nin gelişmesinde karşılaşılan garipliklerden biri de bu parlamentonun üyelerinin çalışma yerlerinin, yani bürolarının Belçika'nın ve Avrupa Birliği'nin başkenti Brüksel'de olması. Avrupa Parlamentosu'nun birçok konudaki yetkileri çok kısıtlı. Belirleyici kararların hepsi, ulusal hükümetlerin anlaşmalarıyla ortaya çıkıyor. Parlamento ise bu konularda ancak tavsiyelerde bulunabiliyor.

Buna karşılık, Maastricht Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden beri parlamentonun yetkileri de giderek artıyor. Şu anda enerji, çevre, bilim gibi konularda karar yetkisine sahip olan Avrupa Parlamentosu'nun, yetkilerinin daha da artması bekleniyor.

Üzerinde güneş batmayan spor: Futbol

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *17 haziran*

Futbol, 300 milyonluk ABD'nin sınırlarını aşarken ABD toplumu da **"futbol"** denilen tutkunun belki farkına varabilecek.

Aslında dünyanın tutkusundan çok uzak kalan ABD'lilere göre, futbolun fazla bir heyecanı yok. Çünkü vurdulu kırdılı sporlara ve de özellikle çelik koruganlar ve kasklarla birbirlerini adeta ezenlerin mücadelesinden keyif alan ABD toplumuna göre, futbol belki de hanım sporu olarak nitelenecek. Ama ne var ki, 1970'li yılların hemen başında ABD toplumunu **"futbol"**'un varlığından haberdar etmek için kollarını sıvayan **Henry Kissinger**, bugün bunu başardığı için belki de dünyanın en mutlu insanıdır.

ABD'de Dışişleri Bakanlığı ve bakanlık dönemi sonrası bazı politikacıların ve işadamlarının danışmanlığını yapan Kissinger, bir futbol tutkunudur. Onu hemen hemen tüm kupa maçlarında ve Avrupa şampiyonasının finallerinde görebilmek olasıydı. Ama Kissinger'in kafasında sadece futbol oyunu değil, ekonomik planlar da vardı.

Amerikan futbolu ve basketboldan belki bıkabilir düşüncesiyle ABD ekonomisini **"futbol"**'un nimetlerinden de yararlandırmak amacı ile 70'li yıllarda Cosmos Kulübü'nün kurulmasını teşvik etti, sonra da bu kulübü iki eski dostu **Ertegün** kardeşlerin sahiplenmesini istedi.

Cosmos ile başlayan girişim, yine o tarihmerde fazla ilgi görmedi. Üstelik Cosmos'ta, futbolu bırakmış ya da bırakmak üzere olan tüm şöhretler oynadığı halde, ABD toplumu, tiryakisi olduğu Amerikan futbolundan vazgeçmedi.

Kissinger ise kararlıydı. 300 milyona yakın insanın yüzde bilmem kaçta kaçı bile ilgilense medya için bir pazar, ekonomide daha da büyüyen bir pasta uman eski ABD Dışişleri Bakanı, inandığı prensiplere, ABD'nin kartelcilerini de inandırmak için büyük çaba harcadı ve sonunda 1994 Dünya Kupası'nın finallerinin ABD'de yapılması için dünya futbol imparatorluğunu da ikna etti.

FIFA'nın, yani üzerinde güneş batmayan büyük futbol imparatorluğunun patronu **Havelange** ile olan ilişkisi, yakınlığı ve dostluğu **Pele** gibi bir dünya futbol yıldızının propaganda gezileri ile birleşince FIFA'nın 94 Dünya Kupası finallerini ABD'ye vermemesi için bir neden kalmamıştı. Dünyanın en büyük iki spor organizasyonundan birisi olan Dünya Kupası (bir diğeri de olimpiyatlar) bugün başlayacak.

Gelen bilgilere göre, biletlerin % 80'i satılmış durumda. Hediyelik eşya sektörünün ise yüzü gülmeye başlamış bile. ABD'liler futbolu sevmeseler bile hediyelik eşya merakı, bu sektörün en büyük güvencesi. Sürekli yenilik arayan ve tüketime dönük ABD ekonomisi için çok iyi bir sezon başlıyor demektir.

ABD'nin ekonomi uzmanları, bu kupa finallerinin gelecek için çok iyi bir yatırım olduğunu söylüyorlar. Doğru söylüyorlar. Çünkü bugün ABD'de 16 milyon genç, futbol oynuyormuş. Bu 17 milyonun yarısı da kız çocuğuymuş.

Demektir ki ABD, futbol için yatırım yaparken tabandaki bir gelişmeyi de gözardı etmemiş. Yeni kuşakların vurdulu kırdılı sporlardan çok daha ılımlı sporları sevdiğini ortaya koyan aile anketleri de futbolun kısa bir gelecekte rayına oturacağını müjdeliyor.

Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) da durumdan memnun gözüküyor. ABD gibi bir pazarı da eline geçirme düşü kuran FIFA'nın böylece girmediği tek yer kutuplar ve de Eskimo topluluğu kalıyor.

1930 Uruguay'da, ABD futbol takımı da vardı. Ancak o tarihlerde Avrupa ve Güney Amerika'dan ABD'ye giren mültecilerin de birer futbol tutkunu olduğu biliniyor.

Ancak zamanla bu toplumlar kendi öz benlikleri ile birlikte futbol tutkusunu da yitirmişler ve Amerikan futboluna kaymışlardır.

Bugün ise futbolun peşinde koşmaya başlayan genç, hatta minik kuşaklar, belki de dedelerinin kö-

kenlerini yeniden keşfetme yolunu bulacak, kalıtsal tutkularını açığa çıkarmış olacaklardır.

Özetle 1994 Dünya Kupası finallerinin yapılacağı ABD, yüzölçümü ve nüfus çokluğu ile dünya futbolunda bir atlama taşı olarak tarihe geçecektir. Olaya ister spor, ister şov, ister ekonomik gözle bakın, sonuçta kazanan yine futbol ve FIFA imparatorluğu olacaktır.

Dünyanın ve BM'nin 7 sorunu

BUTROS GALİ

(Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri) 19 haziran

Yakın zamana değin, soğuk savaşın sınırladığı Birleşmiş Milletler, günümüzde uluslararası ilişkilerin merkezi konumundadır. Devletler, örgüte daha da artan bir biçimde başvuruyorlar. Bir örnek vermek gerekirse 1993'te Güvenlik Konseyi; soğuk savaş bunalımının başladığı 1948'den sonraki herhangi bir yıla kıyasla daha etkindi. Birleşmiş Milletler, ilk 40 yılındakinden daha fazla barış harekatını soğuk savaşın bitişinden sonra düzenlemiştir. Bu arada barışı korumanın doğası da değişmiştir. Geçmişte, barışın korunmasında edilgen rol üstlenen örgüt, artık daha etkin ve daha kapsamlıdır. Şimdi, Birleşmiş Milletler'in askeri personeli; yönlendirmeye, silahlı kuvvetlerin ve polisin yeniden düzenlenmesine yardım gibi pek çok eyleme katılmaktadır.

Resmi olmayan örgütlerle yakın işbirliği ile çalışan BM, dünya çevresinde başlıca insancıl yardım sağlayıcı ve koordinatör olmuştur. Kalkınma için Birleşmiş Milletler, vazgeçilmez biçimde kavramsal, teknik ve koordinasyon rolünü oynamayı sürdürmektedir.

Birleşmiş Milletler'in -kadınlar ve çocuklar, çevre, insan hakları, nüfus ve göç, sağlık, uluslararası hukuk ve ticari sorunlar gibi- küresel sorunları geniş bir yelpaze içinde her gün daha da büyümektedir.

Fakat, ciddi sorunlarla yüz yüze gelinmelidir. Üye devletler, örgüte yeni görevler yüklediler. Ancak ne var ki yerine getirmeleri gereken sorumluluklarının, sadece bir karar sureti çıkarmakla bitmediğini ise hiçbir zaman anlamadılar. Simgesel, ancak önemli davranışın ardındaki, kendi güçleri de gösterilmeliydi. Devletler; kurucuların Birleşmiş Milletler Anayasası'nda niyet ettikleri biçimde, BM'nin uluslararası barış ve güvenliği; ekonomik, toplumsal ve öteki konularda işbirliğini güvenceye alan evrensel bir araç olmasına gerçekten karar vermelidirler. Bir dizi kritik anlaşmaya varmadan, merkezinde Birleşmiş Milletler'in bulunacağı yeni bir uluslararası sisteme yönelik gelişme engellenecektir. Birinci sorun, uluslararası sistemin bizzat kendisidir.

Devletler; Napolyon savaşlarından ve bu yüzyılın iki büyük dünya savaşından sonra, devletlerarası ilişkilere yeni düzenlemeler için görüş birliği amacıyla bir araya geldiler. İki kuşak boyunca, uluslararası ilişkilerdeki iki kutuplu yapının dokusu, yeni bir uluslararası oluşum getirmedi. Örneğin, devletlerin **"nüfuz alanları"**nda bir uzlaşı yoktur.

Yeni bir jeopolitik uzlaşı gereksinimi ile yakından ilişkili ikinci nokta ise ulusal egemenlik kavramıdır.

Birleşmiş Milletler, egemen devletlerin oluşturduğu bir birliktir. Kısmen de olsa üye devletlerin egemenliğine mutlak saygı ilkesi üzerine kurulmuştur. Bununla birlikte, devletlerin mutlak egemenliğine, gerek yukarıdan üstün ulusal güçler ve gerek aşağıdan parçalanmış yeni güçler meydan okumaktadırlar.

Devletleri etkileyen -ticaret, iletişim ve çevre gibi- pek çok konu, ulusal sınırları aşmakta ve tek bir ülkenin hareketiyle kontrol edilememektedir. AIDS salgını, uyuşturucu trafiği, dünyadaki göçmen ve yurtsuz insanların sayılarındaki artışlar, dramatik, çağdaş örneklerdir.

Devletlerin egemenlik ve bütünlüğü; içeride etnik, dinel, toplumsal, kültürel ve dil farklılıkları savlarıyla ortaya çıkan gruplarca tehdit edilmektedir. Tek bir milletin sınırları içindeki çok kültürlü ve hoşgörülü devlet kavramı çeşitli bölgelerde saldırı altındadır. Uluslararası düzen ve gelişmenin temel taşı olan devlet, evrim geçirmektedir. Üçüncüsü, askeri ve siyasal müdahale sorunudur. Soğuk savaş döneminde, her şey basit görünüyordu. Herhangi bir çatışma ne kadar **"yerel"** olursa olsun, yine de önemli varsayılıyordu. Bugün, devletler bir başka aşırılığa kaçmış gibi görünüyorlar. Ulusal çıkar bağlantısını açıkça tehdit etmedikçe, bazen çatışmalar görmemezlikten bile geliniyor. Şimdi

genellikle üzerinde görüş birliğine varılan nokta, önleyici eylemlerin -önleyici diplomasi ve gelişme cephesindeki eylemler de dahil- bunalımların savaşa dönüşmesini önlemeye yardım ettiğidir. Fakat, dışarıdan bir müdahalenin, savaşan iki taraf arasında barışı sağlayacağı tartışması yapanların daima bulunacağı olaylar da olacaktır. Yine de uluslararası müdahalenin haklılığı ile ilgili bir durum için siyasal, ahlaksal ve güvenlik öğeleri açısından yeni bir tanımlama gereklidir.

Dördüncü sorun psikolojiktir. İnsanlar kendilerini hangi yerel, ulusal ya da uluslararası siyasal birimle özdeşleştiriyorlar? Eski ulusal, kültürel ve toplumsal yaşam bağları aşındıkça, bireyler güvensizlik duygusuna kapıldılar. Yeniden ortaya çıkan kavimcilik, ulusalcılık, korumacılık ve köktencilik kavramlarını çekici bulmaya başladılar. Buradaki çelişki şöyledir: İnsanlar yeni bir psikolojik destekler ararken çoğunlukla değişime en geniş anlamda karşı çıkan doktrinlere doğru sürüklendiler.

Beşinci sorun ise kalkınmada yaşanan bunalımdır. Süreklilik gösteren kalkınma -insanların çoğunluğuna yarar sağlayan ekonomik ve toplumsal gelişme- ne kolay ve ne de kendiliğinden olmuştur. Pek çok ülkede, ileriye doğru büyük adımlar atılmıştır. Hastalık ve salgınların kontrolü gibi bazı belirli alanlarda, büyük başarılar elde edilmiştir. Fakat bazı ülkelerde büyük refahın yanı sıra bazılarındaki savaş ve ayaklanmalar varlıklarını tehdit etmekle kalmadı. Ayrıca, yoksul kalmalarına ve gerilemelerine de neden oldu. En yoksul ülkeler; süper güçlerin bir zamanlar Üçüncü Dünya ülkelerinin bağımlılığını elde etmek amacıyla rekabet içinde oldukları dönemin, kendilerine sağladığı pazarlık gücüne bile artık sahip değiller.

Kalkınmaya yönelik eski yaklaşımların artık yetersiz olduğu ve yenilerinin de hemen hemen denendiği görülüyor.

Altıncısı ise iletişimde bir çelişkinin varlığıdır. Bir yanda, dünya çevresinde bilgi akışının hızında ve niceliğinde çok büyük artış olan küresel bir iletişim ağına sahibiz. Öte yandan, kitle iletişim araçları, halka bilgilerin çok azını yansıttığı için seçici olmak durumundadır. Dramatik görüntüler yansıtılırken çok daha önemli uzun süreli gelişmeler, görsel etkisi bulunmayan, örneğin gelişmenin tartışmalı yönleri de dahil, haber programlarına hemen hemen hiç konu olmamaktadır.

Sonuç olarak, BM'nin kendi rolüne ilişkin bir sorun da vardır. Uluslararası topluluk; hizmetinde, işbirliğinin sağlanmasında Birleşmiş Milletler gibi paha biçilmeyen bir araca sahiptir. Onun evrensellik ve yasallığı, iki eşsiz özelliği olup kendisine neredeyse sınırsız bir güç vermektedir. Ancak örgüt, açılıp yayılmalıdır. Üye devletler, örgütün gücünü gerçekleştirmeye hazır olup olmadıklarına; onu kendi egemenliklerinin ve yetkilerinin bir yansıması mı yoksa ayrı bir şey gibi mi gördüklerine karar vermelidirler.

Eğer, üye devletler bu sorunları çözümleyebilirlerse Birleşmiş Milletler daha büyük küresel birliğe, adalete ve başarıya doğru yönelecektir. Artık karar zamanıdır. Yeni bir uluslararası çağ için, yeni bir Birleşmiş Milletler yaratmak için hala geç kalınmış değildir. Yeni bir yüzyıl yaklaşırken bir ümit gündemi hazırlamalıyız.

Gesi Bağları'nda yakılan dostluk türküleri

OKTAY EKİNCİ *24 haziran*

KAYSERİ - Anadolu uygarlıklarının böylesine görkemli ve zengin olması, hiç kuşkusuz **"kültür mozaiğindeki"** aynı görkemli zenginliğinden kaynaklanıyor. Tarih boyunca birbirlerinden farklı kültürlere, inançlara ve dinlere bağlı olmalarına karşın, çoğu yerde **"birlikte yaşayan ve üreten"** Anadolu toplumları, bu zengin etkileşimin de yarattığı uygarlık birikimiyle Türkiye'yi gerçekten bir **"dünya müzesi"** haline getirmişler. Üstelik, salt bu topraklara ait olmayan, **"evrensel değerleri"** nedeniyle tüm ülkelere ve tüm insanlığa ait olan **"kültür mirası"** niteliğiyle...

Anadolu'nun ve Anadolu insanının bu **"ayrıcalığı"**, hemen her yerde olduğu gibi **Kayseri**'de de kendisini tüm çarpıcılığıyla gösteriyor. Neredeyse 4 bin yıllık bir tarihsel derinlik içerisinde yaratılan hemen **"her kültürün"** zengin mirası, yine aynı tarihsel derinlik içerisinde yaşanılan **"dostlukların"** ne denli yüksek bir uygarlık yarattığını gözler önüne seriyor. Eski **Hitit, Bizans, Roma, Selçuklu** ve **Osmanlı** kültürlerinin yanı sıra, özellikle Osmanlı dönemindeki **Müslüman, Rum** ve **Ermeni** toplumlarının da Anadolu'ya armağan ettikleri güzellikler, **Kayseri**'nin övünmei gereken eşsiz **"hazinesini"** oluşturuyor.

Bu hazineyi **"barış ve dayanışma içerisinde"** yaratan insanlardan **"Müslüman"** olanlar, 1892 yılında **95 bin** kişiymiş. Aynı yıla ait Ankara Vilayet Salnamesi'nin **"Kayseri Sancağı'na"** ait nüfus bilgilerine göre toplam **144 bin** kişiden geriye kalanların **23 bini Rum Ortodoks**, yaklaşık **25 binini** ise **Ermeni Gregoryen** toplumları oluşturuyormuş.

Müslümanlar, Beylikler döneminden başlayan, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde süregelen yaklaşık 800 yıllık bir uygarlık birikiminin hemen tüm eserlerini kornuşlar. Bunun yanı sıra özellikle **Kayseri**'nin kent merkezinde ve örneğin **"Tavukçu Mahallesi"** denilen eski yerleşme bölgesinde, yontma taş işçiliğinin ve zarif ahşap ustalığının **"zirveye çıktığı"** üstün bir beğeni düzeyine sahip **"sivil mimari kültür"** yaratmışlar. Bugün Kültür Bakanlığı'nca restore edilen **Güpgüpoğlu Konağı**'nı gezenler, Kayseri evlerindeki kültür zenginliğini görebilmenin gururunu da yaşıyorlar.

Rumlar ve Ermeniler ise yine özellikle **"sivil mimari gelenekler"** açısından eşi bulunmaz bir **"Anadolu mirasını"**, Kayseri'nin hem merkezinde hem de yakın yerleşmelerinde bizlere kazandırmışlar. Özellikle **Ermeni Evleri**, sanki küçük birer sarayı andıran özenli bezemeleri, iç mekanlarındaki taş ve ahşap ustalığı ve **"sokakla olan ilişkileri-**

nin" yarattığı **"kentli kültürleriyle"** günümüz mimar ve plancılarının belki de en zengin **"esin kaynağı"** olabilecek özellikler taşıyor.

Kayserili Rumların yine bizlere ve gelecek kuşaklara bıraktıkları en ilginç miras ise hiç kuşkusuz **Gezi** Köyü'nün yeşil yamaçlarına sıralanmış **"kuşlukları"** olsa gerek. O dönemin mimarlık ve sanat düzeyini tüm ayrıntılarında gösteren **kiliselerin** yanı sıra, yine eski **taş evler** ve taş döşeli sokaklar Gezi ve diğer köylerdeki Rum kültürünü tanıtıyorsa da, kuşlukların ayrı bir yeri ve ayrı bir **"duygusu"** olduğu kesin. Gezi'nin eski adı aslında **"Gesi."** Şu bildiğimiz, ünlü **"Gesi Bağları"** türkümüzün yakıldığı köy. Kuşlukları ise yine o ünlü bağlarının üzerindeki dik yamaçlarda **"güvercinler için"** inşa edilmiş, üzeri açık dört köşeli **"taş odalar."**

En az evlerdeki kadar büyük bir özenle yapılmış bu taş odaların **"gökyüzüne bakan"** ağızları, sanki güvercinlere **"kucak açıyor"** gibiler. Kuşlar da bu kucağa sığınıp toprak altındaki **"dehlizlere"** giderek **"güvenli ve sıcak"** bir yuvaya kavuşuyorlar.

Rumlar bu kuşlukları, hiç kuşkusuz salt **"yuva olsun"** diye yapmamışlar. Asıl amaç, kuşların **"gübrelerini toplamak."** Böylece Gesi Bağları'nın verimini daha arttırıp Anadolu'nun en ünlü üzümlerini yetiştirmek...

O gün Gesi'yi gezerken köy halkının aynı kuşlukları **"aynı amaçla"** kullandıklarını da öğreniyoruz. Muhtarlık, isteyenlere kiralıyor; böylece Rumların bu **"sevimli ve verimli"** mirasından, hem köy yararlanıyor hem de köylüler.

Ayrılırken **"Gesi Bağları"** türkümüzü, bu kez daha bir farklı duygularla söylüyoruz:

"Gesi bağlarında dolanıyorum,
Yitirdim yarimi aranıyorum..."

Çiller'in serveti 'karanlık'

DOĞAN AKIN *25 haziran*

ANKARA - Kendisine ait olan Marsan Holding Anonim Şirketi aracılığıyla ABD'de 7 milyon dolar (yaklaşık 210 milyar lira) değerinde gayrimenkul edindiği ortaya çıkan Başbakan **Tansu Çiller**'in serveti üzerindeki kuşkular büyüyor.

Başbakan'ın Yeniköy'de oturduğu yalının, Çiller ailesine ait Markim A.Ş. tarafından Ajans Ada Reklam Hizmetleri A.Ş. adına kiralandığı, yalının şubat 1990'da Tansu Çiller'in mülkiyetinden çıktığı belirlendi. Çiller ailesinin, Gelir Vergisi açısından bağlı bulunduğu Sarıyer Vergi Dairesi'ndeki hesapları, **'beyana tabi gelirleri bulunmadığı'** gerekçesiyle 1987 yılında kapatıldı. Başbakan, eşi **Özer Uçuran Çiller** ile birlikte büyük bir bölümüne sahip olduğu ve Turizm Bakanlığı'nın Antalya Beldibi'nde **'pansiyon yapmak koşuluyla'** 49 yıllığına arazi tahsis ettiği AYTAŞ Turizm Yatırım ve İşletmecilik A.Ş.'deki hisselerini, 8 haziran 1993 tarihinde kamuoyuna yaptığı mal beyanında göstermedi. Siyasete girdikten sonra servetinde artış olmadığını savunan Başbakan, bu açıklamasıyla AYTAŞ'taki hisseler için TBMM Başkanlığı'na ek mal bildiriminde bulunmadığını ortaya koydu.

Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgi ve belgelere göre Çiller ailesinin Yeniköy'de oturduğu yalı, **'malik'** sıfatıyla, 'Çiller'lerin ortak oldukları Markim Kimya Sanayi A.Ş.'den, Ajans Ada Reklam Şirketleri A.Ş. adına kiralandı. Yeniköy'deki yalının şubat 1994 tarihinde satılarak Tansu Çiller'in mülkiyetinden çıktığı vergi kayıtlarına geçti.

İstanbul Defterdarlığı'nın, **'gayrimenkul sermaye iradı vergisi'** açısından yaptığı denetimler sırasında Yeniköy'deki yalı, 1987 ve 1990 yıllarında incelemeye alındı. Defterdarlık yetkililerine, **'yasal muhatap'**ın Markim kimya Sanayi A.Ş. olduğu bildirildi ve işlemler idarenin kayıtlarına geçirildi.

Kaynaklar, el değiştirme ve kiralama işlemleri ile Emlak Vergisi yükümlülüklerinin azaltıldığını, satın alan şirket açısından da amortisman gideri düşme olanağı sağlandığını iddia ettiler.

Markim A.Ş., İstanbul Ticaret Odası kayıtlarına göre kapatılmış durumda.

Cumhuriyet'in yaptığı incelemelere göre Başbakan'ın eşi Özer Uçuran Çiller, **'ikamet esası'** açısından Gelir Vergisi yükümlüsü olarak bağlı bulunduğu Sarıyer, Vergi Dairesi'ne 1987 yılında bir dilekçe vererek **'beyana tabi geliri'** bulunmadığını bildirdi.

Sarıyer vergi Dairesi'ndeki Çiller ailesine ait hesap, Gelir Vergisi Yasası'nın 86. maddesine dayanılarak verilen bu dilekçe üzerine 1987 yılında kapatıldı. Çiller ailesi, 1987 yılından bu yana Sarıyer Vergi Dairesi'ne **'beyana tabi gelir'** sahibi olduğunu bildirmedi. Başbakan'ın ailesinin, bu dilekçe ile o dönemden itibaren sadece **'ücret geliri'** açısından Gelir Vergisi yükümlüsü olduğu kayıtlara geçti.

Çiller ailesi, bu dönem içinde Sarıyer Vergi Dairesi'ne, **'yurtdışı kazanç ve irat'** beyanında da bulunmadı.

Başbakan ve eşi Özer Uçuran Çiller, 14 Ekim 1993 tarihinde, AYTAŞ Turizm Yatırım ve İşletmecilik A.Ş.'nin el değiştiren hisselerinin büyük bölümüne sahip oldular. Turizm Bakanlığı, Çiller

ailesinin hakim olduğu AYTAŞ'a, Antalya Beldibi'nde, **'pansiyon yapılması'** koşuluyla yıllık 2.5 milyon lira kira bedeli karşılığında 49 seneliğine arsa tahsis etti.

AYTAŞ'ın **'resmen'** 14 Ekim 1993 tarihinde el değiştiren hisselerinin 1847 adedi Ö. Uçuran Çiller'e, 3 bin adedi ise Çiller ailesine ait bulunan MARSAN ile MİTAŞ şirketine aktarıldı.

Noter senediyle yapılan satın alma işleminin Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanması, işlemin gizli kalması amacıyla önlendi.

Antalya Ticaret Sicil Memurluğu'nun 14 Ekim 1993 tarihinde tescil ettiği değişikliğe göre AYTAŞ'ın el değiştirme işleminden sonraki ortakları ile hisseleri şöyle: **İhsan Ataöv**- 3400, **Özer Uçuran Çiller**- 1847, **MARSAN AŞ**- 1500, **MİTAŞ AŞ**- 1500, **İrfan Aktaş**- 911, **Ali Ateş**- 478, **Enver Yıldırım**- 148, **Mehmet Çolak**- 216.

Çiller, 8 Haziran 1993 tarihinde kamuoyuna açıkladığı mal beyanında, AYTAŞ hisselerine yer vermedi. Milletvekilliği, Devlet Bakanlığı ve Başbakanlığı döneminde servetinde artış olmadığını geçen hafta başında yazılı olarak kamuoyuna duyuran Başbakan, bu açıklamasıyla; 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Yasası ve aynı adlı yönetmelik uyarınca vermekle yükümlü olduğu **'ek mal bildirimi'**ni, TBMM Başkanlığı'na sunmadığını ortaya koydu.

Yasa ve yönetmelik, kamu görevi yapan seçilmiş yükümlülerin; kendilerine, eşlerine ya da velayeti altındaki çocuklarına ait servet değişikliklerini, en geç bir ay içinde **'ek mal bildirimi'** ile TBMM Başkanlığı'na sunmalarını emrediyor.

Yasa; gerçeğe aykırı bildirimin 6 aydan 3 yıla, geç bildirimin ise 3 aydan 1 yıla kadar **'hapis'**le cezalandırılmasını hükme bağlıyor.

Howard A. Reed...

MUSTAFA BALBAY *26 haziran*

ANKARA - Başbakanımız ABD'de yatırım yapar da ABD Türkiye'de yatırım yapmaz mı?

Yapar tabii...

Hem de ne yatırımlar yapar.

Bugün mal-mülkten, vergiden söz etmeyeceğiz. Bu bölümü Ankara Haber Müdürümüz **Doğan Akın**'a bıraktık. Doğan, icranın başıyla ilgili hiçbir karanlık noktanın kalmaması için başlattığı araştırmayı bugün de sürdürüyor.

Bizim konumuz Milli Eğitim ve ABD...

Ulusal bağımsızlığa, çağdaş eğitime duyarlı olanların bu yazıyı okumadan önce sakinleştirici almalarını öneriyoruz. Koltuklarınıza yerleşip, emniyet kemerinizi bağladınızsa başlayalım.

Efendim, ABD yönetimi Türkiye'de yatırımı Boğaz'da villa şeklinde değil de Milli Eğitim Bakanlığı'na, *"bağmsız başdanışman"* şeklinde yapmış.

Howard Reed...

Beyefendi, bir Amerikalı. Başkent'e, Kızılırmak kıyısında arsa kapatmak için değil, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'ne danışmanlık yapmak için gelmiş.

Reed'in danışmanlık sözleşmesi 1991'de ANAP iktidarı döneminde, **Avni Akyol**'un bakanlığı sırasında yürürlüğe girmiş.

Tarih: 11 Temmuz 1991.

Onay no: 791

Sözleşme süresi: 18 Temmuz 1991-18 Temmuz 1992.

Çalışma süresi: 60 işgünü.

Ödenecek para: 44 bin 879 dolar, 67 cent.

O günden bu yana dört kez bakan değişti; ama Reed değişmedi. Her yıl sözleşmesi yenilendi.

İkinci sözleşme, koalisyon hükümeti döneminde, 17 Eylül 1992 tarih, 1668 sayılı onayla yürürlüğe girdi. Bu kez yıllık ödeme 42 bin 744 dolar, 93 cent oldu. Bu sözleşme de 27 Ağustos 1993'te doldu.

Reed *"brother"*la üçüncü sözleşme ise 16 Aralık 1993'te imzalandı. Yürürlük tarihi de 27 Ağustos 1993-27 Ağustos 1994 oldu. Ancak bu kez uygulama biraz değişti, Reed'in, 60 değil 30 işgünü Milli Eğitimimize hizmet etmesi ve 20 bin dolar ödenmesi kararlaştırıldı.

Reed'in görevi bağımsız başdanışmanlık. Ve Reed Türk-İslam tarihi profesörü!

Türkçe, Fransızca ve Yunancası çok iyi; Arapça, Almanca ve İspanyolcası da fena değil.

Bir Allah'ın bir **Clinton**'ın ipine sarılan **Tansu**

Çiller son ABD gezisinde derin bir demeç vermişti:

"ABD bizi desteklemeli, biz gidersek Refah gelir!"

Gönderilen danışmandan anlaşılıyor ki, Mekke'de kutsal yerleri koruyan ABD, Peygamber'in İstanbul'daki *"hırka-i şerif"*ini de korumaya niyetli.

Bir ayrıntıyı daha ekleyelim. Bu Reed birader nazlıdır, öyle her adamla çalışmaz. Seçer adamı, *"İşte bununla çalışacağım"* der. Son dönemde birlikte çalıştığı kişilerden birisi Doç. **Ahmet Apay**'dır. Apay'ın Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki sözleşmesi iptal edildi, karar Resmi Gazete'de yayımlandı, ama hala görevde. Bu kısmını belki abartıyor olabiliriz. Resmi Gazete, Reed biraderimizin üzerinde mi ki?

Reed'in sözleşmesi 27 Ağustos 1994'te doluyor. Kendisi Türkiye'ye verdiği hizmetlerin öneminin giderek arttığı görüşünde olmalı ki, bu tarihten başlayacak bir yıllık sözleşmede ücretinin 65 bin dolar olmasını istiyormuş. Eğitim sistemimiz daha ABD'nin istediği kadar bozulmadıysa bu sözleşme uzatılır.

Biraz derinlere inince, ABD'nin bizdeki eğitime ilgisinin çok eskilere dayandığını görüyoruz. Bir örnek verelim. ABD, sınırları dışında ilk yüksek dereceli okulu İstanbul'da kurdu. Bundan tam 131 yıl önce 1863'te İstanbul'da bugünkü Robert Koleji kuruldu. Ve bu okul ABD tarihine, *"Ülke sınırları dışında ABD'nin desteğiyle açılan ilk yüksek dereceli okul"* olarak geçti.

1837 yılında Bebek seminerlerinde dersler veren ABD'li misyoner Dr. **Cyrus Hamlin** New York'tan tüccar **Christopher Rhinelander Robert**'ın maddi katkılarıyla koleji kurdu. Kolej, Robert adını da New Yorklu tüccarın soyadından aldı. Okul uzun süre sadece yabancılara hizmet verdi, 1903'te ilk Türk mezun oldu.

Türkiye'de okul yapmak yerine, Milli Eğitim tepeden ele geçirmek, ABD'lilerin daha çok işine gelmiş olmalı. Reed'le ilgili elimizde başka bilgiler de var, ama tam doğrulatmadan yazmak olmaz.

Hey gidi hey...

İsmail Mahir Efendi'lerin, **Ethem Nejat**'ların, **Mustafa Necati**'lerin, **Saffet Arıkan**'ların, **Nafi Atuf Kansu**'ların, **Hasan Ali Yücel**'lerin, **İsmail Hakkı Tongüç**'ların, **Rüştü Uzel**'lerin, **Vasıf Çınar**'ların, **Reşit Galip**'lerin, daha nice devrim gönüllülerinin temelini attığı eğitim sistemimizin başına bir Amerikalı *"bağımsız başdanışman"* mı gelecekti?..

Geleceğin Işığını Satmak

YAKUP KEPENEK *27 haziran*

Kamu yönetiminde her gün yeni bir *"çürümüşlük"* sergileniyor. Bunların sonu gelmiyor. Gerçekte, *"görünen"* çürümüşlükler, biz buzulun su üstünde kalan bölümü gibi görünmeyenlerin çok küçük bir bölümüdür.

P[illegible] bir *"kamu yönetimi"*, güncel olaylara v[illegible]lara boğulduğundan uzun dönemli [illegible]emiyor. Oyasa başta özelleştirme [illegible] birçok konuda yeni bir döneme [illegible]e ekonomisinin geleceği açısından [illegible] sektör, teleiletişim, yani PTT'nin [illegible]nerji sektörlerinde önümüzdeki [illegible]lı bir özelleştirmeye gidileceği anlaşıl[illegible].

Dünya ekonomisi, günlük para ve taşınır-taşınmaz mal alım satımı oyunları bir yana bırakılırsa, sürekli kârlı olan ya da *"yüksek sömürü"* olanağı sağlayan iki alan gösteriyor. Bu alanlar, *"enerji"* ve *"yeni teknoloji"* üretimidir. Enerji ve teknoloji, tekelci kârını en çoklaştıran sektörlerdir. Doğallıkla yüksek getiri oranı, sermaye için olağanüstü çekici bir nokta yaratıyor. Çekicilik, *"sudan ucuz özelleştirme"* sıtmasına tutulan *"azgelişmişler"* söz konusu olunca da *"dayanılmaz"* oluyor. Çünkü enerji, adı üstünde güçtür, erktir; ısı ve ışık demektir.

Bir başka önemli nokta daha var; yapılan incelemeler, enerji tüketiminin gelişmekte olan ülkelerde göreli olarak çok daha büyük oranda artacağını gösteriyor. Araştırma sonuçları, enerji tüketiminin önümüzdeki onyıllarda OECD ülkelerinde yılda ortalama yüzde 1.3 oranında artacağını, buna karşılık gelişmekte olan ülkelerde yıllık tüketim artışı oranının ortalama yüzde 4.5 olacağını gösteriyor.

Enerji kullanımı, yaşam düzeyinin önemli göstergelerindendir. Türkiye'de *"kişi başına enerji tüketimi"*, en son verilere göre, OECD ortalamasının *"altıda biri"* düzeyindedir.

Geçen onyıl boyunca Türkiye'nin enerji tüketimi çok yüksek bir oranda yılda yüzde 85-9 dolayında artmıştır; gelecek yıllarda da tüketimin yüzde 8 dolayında artmıştır; gelecek yıllarda da tüketimin yüzde 8 dolayında artacağı öngürülmektedir. Açıkçası Türkiye pazarı, gelişmekte olan ülkeler ortalamasının yaklaşık *"iki katı"*, OECD ortalamasının da *"altı katı"* oranında büyüyecektir.

Olağanüstü büyüme ve kar olasılığı, Türkiye enerji pazarının yağmalanması için bir dürtü oluşturmaktadır. Ancak ülkede yaşanan olumsuzluklar sektöre de yansıyor. Sektörde her gün yeni bir olumsuzluk yaşanıyor. Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) sağlıklı ön hazırlık yapılmadan ya da gereksiz olarak ikiye bölünmüş ve iki ayrı KİT oluşturulmuştur. Bu bürokratik genişleme, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na egemen olan siyasal görüşün buralarda örgütlenmesine olanak vermiştir.

Görünen, enerji sektörünün hızla özelleştirilecegidir. Ancak, öbür konularda olduğu gibi enerji sektörünün özelleştirilmesi konusunda da ne teknik ne de yasal anlamda sağlıklı bir

ön hazırlık yapılmıştır. Kaldı ki bir doğal tekel olan enerji sektöründe rekabet ortamı oluşturma olanağı, gelişmiş ekonomik yapılarda bile çok çok sınırlıdır.

Enerjinin her yönüyle nasıl bir büyük sorun olduğu, 1974 sonrasında acı ile yaşanmıştır. Hemen tüm ülkelerde enerji üretimi ya tümüyle kamusaldır, yani KİT özelliği taşır ya da çok sıkı bir *"toplumsal denetim"* altındadır. Demokrasinin emekleme evresini yaşayan ülkelerde toplumsal denetimin yerini nasıl rüşvet, yolsuzluk ve hırsızlığın aldığı da yaşananlardan öğrenilmiş olmalıdır.

Enerji sektörünün özelleştirilmesi yoluna giden İngiltere, başta kömür üretimi olmak üzere, pek çok sektörde yan olumsuzluklar yaşamaktadır. Avrupa Birliği de enerji konusunda geleneksel *"aşırı ulusalcı"* yaklaşımları nasıl törpüleyeceğini tartışıyor.

Güvenilir, ucuz ve sürekli enerji sağlanması, ekonomik ve toplumsal gelişmenin belirleyici öğesidir. Enerji; günümüzde her türlü mal ve hizmet üretiminin, özellikle de sanayi üretiminin en temel girdisidir. Doğal kaynakların dengeli değerlendirilmesi, kömür ve nükleer atıklar gibi *"çevre sağlığını"* doğrudan ilgilendiren konular, ülkenin enerji politikasını yansıtır..

Ülkeler sudan kömüre, rüzgardan petrole ve doğalgaza uzanan değişik enerji kaynaklarını öncelikle olabildiğince *"yabancılara az bağımlılık"* ve verimlilik ilkesine göre değerlendiriyor.

Enerji üretim ve dağıtımı yabancı özel sermayeye bırakıldığında, bu yaşamsal nokta bir yana bırakıldığı gibi, örneğin sanayinin rekabet gücünü artttırma türünden somut bir sanayileşme politikasının uygulanması olanağı da çok sınırlı kalacaktır.

Özetle, Türkiye bu ışık veren alanı, getirisini-götürüsünü sağlıklı bir ortamda değerlendirmeden yabancı tekellere sunmak için çırpınıyor. Geleceğini satıyor.

Türkiye, yoğunlaşan çelişkileri yaşıyor. Yolsuzluk, rüşvet ve hırsızlık, bir ahtapot gibi kamu yönetimini sarmış bulunuyor. Güvenlik güçleri, savcı ve polis, bunları kovuşturacak yerde TBMM'yi kuşatıyor, düşünür yazar ve sanatçıları öldürenleri yakalayamıyor ya da insanları *"salt düşünceleri nedeniyle"* baskı altında tutuyor.

Yıllardır sürdürülen bu *"düşünce düşmanlığı"* bakın meyvesini nasıl veriyor... Beyinsel ışıklar köreltilirken elektrik ışığı da yabancılara satılıyor.

Çiller'in kredi ilişkileri de kuşkulu

DOĞAN AKIN *30 haziran*

ANKARA - Sahibi oldukları Marsan Marmara Holding Anonim Şirketi'nin son iki yılda ödediği kurumlar vergisinin 20 milyon liraya ulaşmadığı belgelenen Başbakan **Tansu Çiller** ile eşinin yazılı olarak inkar ettikleri kredi ilişkileri de **'şaibeli'** çıktı.

Başbakan'ın eşinin kamuoyundan sakladığı 2 milyar 857 milyon liralık kredinin, yıllık bazda hesaplandığında, yaklaşık yüzde 5 düzeyinde sembolik bir faizle Marsan Holding'e kullandırıldığı, şirkete ait mali tablolar üzerinde saptandı. Holdinge ait kâr-zarar cetvelinde yaklaşık 153 milyon 500 bin lira olarak gösterilen finansman giderlerinin; bilançodaki kredinin 1992 aralık ayı başında şirketin kasasına girdiği varsayıldığında bile ortalama yüzde 85 faiz üzerinden hesaplandığında 202 milyon liraya ulaşması gerekiyor.

Cumhuriyet'in, Başbakan'ın holdingi Marsan üzerinde yaptığı incelemeler, Çiller ailesinin merkezinde olduğu skandalı boyutlandırdı.

Özer Uçuran Çiller'in, iki hafta önce Başbakanlık Konutu'ndan basın kuruluşlarına faksladığı metindeki **"Eşim siyasi hayata girdikten sonra onun politik gücü ile bağdaştırılabileceği düşüncesi ile Türkiye'deki işlerimin büyük bölümünü tasfiye ettim. Kamu bankaları dahil, Türkiye'deki bankalarla işlerimi tümden bitirdim"** ifadesinin, gerçekleri yansıtmadığının ortaya çıkmasından sonra saklanan kredi ilişkilerinin **'şaibeli'** olduğu izlenimini veren rakamlar belirlendi.

Marsan Marmara Holding Anonim Şirketi, Başbakanlık Konutu'ndan yapılan açıklamada aksi savunulmasına karşın Tansu Çiller, Demirel hükümetinde Hazine'den Sorumlu Devlet Bakanlığı görevini yürütürken banka kredisi kullandı.

Çiller'in, ilk 6 ayını Devlet Bakanı, temmuz ayı sonrasını da Başbakan olarak geçirdiği 1993 yılında da Marsan Holding'in 31 Aralık 1993 tarihinde düzenlediği kar-zarar cetvelinde, 1 milyor 686 milyon 304 bin 864 lira **'finansman gideri'** kalemine yer verildi. Rakamları Cumhuriyet'e değerlendiren uzmanlar, 1.5 milyar lira faiz gideri olan bir kredinin; piyasa faiz oranları dikkate alındığında, en az 3 milyar lira dolayında olması gerektiğine, piyasa oranlarının altına inildikçe kredi tutarının büyüyeceğine dikkat çektiler.

Başbakan'ın holdingi için 31 Aralık 1992 tarihinde düzenlenerek Yönetim Kurulu üyeleri **Ahmet Destegül** ile **Yüksel Noyanoğlu**'nun imzalarıyla Maliye Bakanlığı'na verilen kâr-zarar cetvelindeki **'gider'** kalemleri aynen şöyle:

Finansman giderleri: 153 milyon 488 bin 105 lira.

Genel giderler: 248 milyon 314 bin 726 lira.

Diğer giderler: 98 bin 299 lira.

Ayrılan amortisman: 6 milyon 367 bin 867 lira.

Başbakan'ın eşi Özer Uçuran Çiller'in saklamasına karşın Marsan Holding'in 2 milyar 857 milyon liralık kredi lişkisini belgeleyen 31 Aralık 1992 tarihli bilançonun bazı **'pasif'** kalemleri şöyle:

Banka kredi borçları hesabı: 2 milyar 857 milyon lira.

Senetsiz kısa dönem borçlar: 8 milyon 262 bin 596 lira.

Ödenecek vergi, resim, harçlar: 3 milyon 590

bin 100 lira.

Orta ve uzun vadeli borçlar: 1 milyar 463 milyon 578 bin lira.

Yasal ihtiyatlar: 2 milyon 601 bin lira.

Pasif toplamı: 6 milyar 496 milyon 793 918 lira.

Rakamları Cumhuriyet'e değerlendiren uzmanlar, Marsan Holding'in 1992 bilançosunda görünen yaklaşık 3 milyar liralık banka kredisinin gideri olarak aynı döneme ait kâr-zarar cetveline yansıyan 153 milyon 488 bin 105 liranın, yıllık faiz gideri olmayabileceğine işaret ettiler.

Kredinin, yıl sonunda da şirket kasasına girmiş olabileceğini, bu durumda cetvelde görünen faiz giderinin piyasa oranlarına çok uzak olmayacağını belirten uzmanlar şu bilgileri verdiler:

"Ancak bilançodaki 2 milyar 857 milyon liralık banka kredisinin bütün bir yıl değil de örneğin 1992 yılı aralık ayında şirketin kasasında bulunduğunu varsaydığımızda bile piyasa faiz oranları üzerinden yapılan hesaplama, kâr-zarar cetvelinde gösterilen finansman giderlerini aşıyor. 1992 yılında kredi faiz oranlarının yüzde 85 ile yüzde 120 dolayında olduğu dikkate alındığında, 2 milyar 857 milyon liranın yüzde 85 üzerinden hesaplanan faiz gideri, 202 milyon lira dolayında çıkıyor.

Kaldı ki sıradan bir yatırımcıdan istenecek faiz oranı yüzde 120 dolayında. Bu durumda, 31 Aralık 1992'de düzenlenen kar-zarar cetvelinde gösterilen 153 milyon 488 bin 105 liralık finansman gideri, kredinin ucuz sağlandığı izlenimini veriyor. Şirket bilançosunda reeskont hesabına yer verilmediğine göre 153 milyon liralık giderin, zaman içinde dilimlere ayrılmış faiz gideri olma olasılığı da zayıflıyor. Bilançoda 'Orta ve uzun vadeli borçlar' **kalemi altında gösterilen 1 milyar 463 milyon 578 bin liralık miktar için ise çeşitli yorumlar yapılabilir."**

Cumhuriyet yazarlarından kitap yağmuru

ALPAY KABACALI *30 haziran*

Cumhuriyet, belirli ilkeleri ödünsüz savunan bir gazetedir. Ancak, bu olguyu belirtmek ve ilkelerini birbiri ardınca sıralamak, Cumhuriyet'in gerçek niteliğini ve Türk basını içindeki yerini ortaya koymaya yetmez. Okuruyla bütünleşmiş olması, okurunun gazetede savunulan ilkelere hemen her zaman sahip çıkması ve Cumhuriyet'i bu ilkelerin bir simgesi olarak görmesi, kuşkusuz ki sözünü ettiğimiz kimliğin ortaya konulması yönünden önemli bir ölçüttür. Ne var ki bu da belirleyici bir kimlik ve nitelik ölçüdü değildir. Bütün bunların yanı sıra, 1923 sonrasındaki "Aydınlanma" çabalarının en etkin yayın organı kimliğini de taşır Cumhuriyet. Bu kimlikle, klasik anlamda gazete olmanın da ötesinde işlevler yükümlenir. Yetmiş yıllık tarihi boyunca "Aydınlanma"ya katkıda bulunan nice yazı yayımlamış, nice kültür adamının ürünlerine yer vermiştir. Bu konuda herhangi bir araştırma yapıldığını sanmıyorum. Oysa, gazetenin yetmiş yıllık koleksiyonu incelense, ortaya gelen toplamın niteliği ve niceliği şaşırtıcı olacaktır.

Düşünce yazılarının yanı sıra, gazetecilik, tarih, vb. alanlarına katkılar getiren çok sayıda önemli yazı da **Cumhuriyet** sayfalarında yer aldıktan sonra kitaplaşmıştır. İlk akla gelen örnekleri sıralayalım: Yaşar Kemal'in, Fikret Otyam'ın geniş yankılar uyandıran röportajları, Meclis-i Mebusan Reisliği yapan Ahmed Rıza Bey'in ve Halil Menteşe'nin anıları, Şevket Süreyya Aydemir'in **Tek Adam** vb. araştırmaları, "Kürt realitesi"ni Türk basınında ilk kez ortaya atan diziler...

Bu girişten sonra, **Cumhuriyet** yazarlarının son aylarda yayımlanan kitaplarından söz edebiliriz.

İmge Ormanları

Melih Cevdet Anday, değişik dallardaki ürünleriyle 20. yüzyıl Türk edebiyatının en seçkin temsilcilerinden biri olarak tanınmayı çoktan hak etmiş bir yazarımızdır. Otuz yıldır Cumhuriyet'te yayımlanan yazılarıyla da, düşünce dünyamızın alanını ve Türkçemizin olanaklarını genişleten bir denemeci kimliği taşıdığını ortaya koydu. Düşünce alanında köklü bir geleneğin ardılı olmayışımız göz önüne alındığında, yaşamın her alanını kucaklayan bu denemelerin önemi daha da belirginleşmektedir. Anday'ın 1986-88'de **Cumhuriyet**'te yayımlanan denemelerini kapsayan **İmge Ormanları**'nda edebiyattan siyasala, dilden bilime uzanan yüzü aşkın yazı yer alıyor. Bunların ortak özelliği geniş ve sağlam bir kültürün, Aydınlama'yı düşüncesinin

temel ilkesi edinmiş bir büyük yazarın ürünleri olmaları ve hepsinin de tazeliğini korumalarıdır.

"Usta bir köşe yazarı" diye tanımlarsak, İlhan Selçuk'a haksızlık etmiş oluruz. "Pencere" köşesinde yayımlanan ürünleriyle, aynı zamanda deneme türünün en özgün örneklerini veren, edebiyat tarihine girmeyi çoktan hak etmiş bir yazardır o. Melih Cevdet'in denemeleri üzerindeki yargılarımız, İlhan Selçuk'un yazıları için de geçerlidir. Arada yalnızca "uslup" ayrımı bulunmaktadır. İlhan Selçuk'un güncel konuları tarihsel bir perspektife oturtan bu yazılarının hamurunda ince bir mizah, keskin bir duyarlık, edebiyattan bilime, tarihten felsefeye uzanan geniş bir bilgi birikimi vardır. Bu hamuru öylesine ustalıkla yoğurur ki, ortaya çıkan yazı güncel olayları aşar ve adeta bir pusula olup çıkar, **Cumhuriyet** okuru için İlhan Seçuk'u vazgeçilmez kılan, kanımca yazılarının bu niteliğidir. Pusulanın gösterdiği yön, Aydınlanma'dır, çağdaşlaşmadır, bilimdir. Çeşitli yönlerden rüzgârlar esmeye başlayınca pusulanın işaret ettiği yönde ilerlemenin yöntemlerini soğukkanlılıkla ortaya koyan bir bilgenin varlığını da duyumsatır bu yazılar.

İşte bunlardan yetmiş beşi, **Duvarın Üstündeki Tilki** adlı son kitabında yer alıyor. "Şeriat politikacısı"nın ve "liboşizm"in saldırıya geçtiği, insanlık ve uygarlık değerlerinin ayaklar altına alınmaya çalışıldığı şu dönemde, İlhan Selçuk'un yeniden ve topluca okuma olanağı bulduğumuz yazılarının değeri daha iyi anlaşılıyor.

Kendisini tanıdığım yıllarda ateşli bir "öğrenci lideri"ydi Toktamış Ateş. Sonra öğretim üyesi oldu, derken yazarlık yolunda ilerledi; inanmış bir "Kemalist" olarak tanındı. Bir süredir de **Cumhuriyet**'te, "Arayış" köşesine yazıyor. 1923 Devrimi'ne yönelik saldırılara şiddetle karşı çıkan, 12 Eylül'ün getirdiği değerler kargaşasını irdeleyen, öğretim üyesi olmasına karşın YÖK'ün yükseköğretim sisteminde açtığı yaraları gözüpeklikle ortaya koyan, "özelleştirme" çılgınlığına, siyaset-ekonomi başta olmak üzere birçok alanda "çifte standart" uygulanması sonucu işlerin "şirazesinden çıkmasına" tepki gösteren, emperyalizmin "yeni dünya düzeni" yutturmacasının "çağdaşlık" olarak değerlendirilmesini alaya alan ve "aydın sorumluluğu" üzerinde önemle duran atak bir köşe yazarı kimliğindedir. **Aslan Sosyal Demokratlar** adlı kitabında, 1993-93'te **Cumhuriyet**'te çıkan yazılarının bir bölümü yer alıyor.

Üçüncü basımı kısa bir süre önce yayımlanan **Demokrasi**, Ateş'in doçentlik tezi olarak hazırlanmış, konuyu çeşitli yönleriyle ele alan, bilimsel olmakla birlikte hemen her kesimden okurun kolayca yararlanabileceği bir kitap.

Dünyada ve Türkiye'de Laiklik adlı kitabı, "kavramların alt üst edildiği bir Türkiye'de, kimi önemli kavramların açık seçik anlaşılmasına katkıda bulunmak" amacıyla düzenlenmiş yararlı bir çalışma.

Bu yazı dizgiye girerken gazetede Toktamış Ateş'in bir başka kitabının ilanı yer alıyordu: **Osmanlı Toplumunun Siyasal Yapısı.**

Bu verimlilik, Toktamış Ateş'in aynı zamanda "hızlı bir yazar" olduğu yargısına götürüyor.

24 Ocak 1993 günü "düşünceleri, siyasal inançları nedeniyle ve gazetecilik görevini yaptığı için" "karanlık güçler" tarafından öldürülen Uğur Mumcu, **Cumhuriyet**'in ve basınımızın önemli köşe yazarlarından biriydi. Bu cinayet, kitlelerin o tarihe kadar görülmemiş ölçekte protesto gösterileri yapmalarına yol açmıştı. Resmi ağızlar ve politikacılar, katilin ya da katillerin yakalanacağı yolunda söz verdilerse de, aradan 16 ayı aşkın bir süre geçmesine karşın, cinayet soruşturmasında önemli bir gelişme sağlanamadı. Uğur Mumcu Cinayeti'ni İzleme Komitesi üyelerinden, Cumhuriyet Vakfı Genel Sekreteri Atilla Çoşkun, suikastın birinci yıldönümünde yayımlanan **Uğur Mumcu Cinayeti** adlı kitabında, bu cinayetin ve cinayet soruşturmasının çeşitli yönleri üzerinde titizlikle duruyor. Uğur Mumcu'nun yaşamı ve gazeteciliği üzerine bilgilerin de yer aldığı kitap, bir bakıma, geniş kitleler adına resmi makamlara yöneltilmiş bir hesap sorma bildirgesidir. Mumcu'nun "görünmez" tarikat-siyaset-ticaret" ilişkilerini ayrıntılarıyla inceleyen bir yazar olduğuna dikkati çeken Atilla Çoşkun, kitabın sonunda şu yargıya varıyor:

"Uğur Mumcu cinayetine ilişkin ciddi bir soruşturma yapılamaktadır. Niçin? Bu sorunun yanıtı çok, ama çok önemli."

Celal Başlangıç, **Cumhuriyet**'te değişik görevler üstlenmiş ve hepsini başarıyla yerine getirmiş, mesleği için "gözünü budaktan esirgemeyen" bir gazeteci... 1988 Haziranı'nda Şanlıurfa'ya görevle giderken iki arkadaşının ölümü, kendisinin yaralanıp uzun süre hastanede yatmasıyla sonuçlanan bir süreçte, hastane koşulları içerisinde, Kürtlerin göçüne tanık oluyor. Saddam'ın Halepçe'de binlerce kişiyi kimyasal silahla yok etmesinin ardından, Kürtler Irak rejiminden Türkiye'ye kaçıyorlar...

İkinci Kürt göçü 1991'de, Körfez Savaşı sırasında yaşanıyor. Bunu, kanlı Güneydoğu olayları izliyor... Bir süre sonra da Türkiye'ye sığınmış olan Kürtlerle kimi aşiretler, birtakım nedenlerle, bu kez Irak'ta, ABD güvencesinde kurulan "Kürdistan"a göçüyorlar... "Faili meçhul" gazeteci cinayetlerinin adeta olağan sayıldığı Doğu'da, Güneydoğu'da, Başlangıç'ın deyişiyle, "gazetecilik yapmak, ölümün kendine çok yakın olduğunu duyumsamakla eş anlamlı. Nereye konacağı belli olamayn bir kuşun kanadındaydı sanki ölüm." İşte bu koşullar içerisinde Kürt göçlerini ve Güneydoğu olaylarını izleyen Celal Başlangıç, **Ölüm Kuşun Kanadında** başlıklı kitabında bunları büyük bir röportaj dizisi çerçevesinde, ustalıkla anlatıyor; anlatısını fotoğraflarla destekliyor.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Başkanı Oktay Ekinci, **Cumhuriyet**'te sık sık yayımlanan yazılarında çevre sorunlarını ve kent yağmasını dile getirir. Daha çok da İstanbul'un yağmalanışı ve çarpık kentleşme üzerinde durur.

İstanbul'u Sarsan On Yıl (1983-1993) adlı kitabında, bu konulardaki yazılarını on bölüm ya da başlık altında toplamış. 1980'li yıllara nasıl gelindiğini ve 12 Eylül'ün "İstanbul darbesi"ni ortaya koyduktan sonra "Dalan'lı yıllar"ı, "Boğaziçi'nde ruhsata hücum"u, gökdelenlerin yapılıp Tarlabaşı'nın yıkılmasını, imar planlarında Bizans oyunlarını, 26 Mart 1989 yerel seçimlerinde İstanbul'un el

değiştirmesi sonrasında "ANAP'ın yerleştirdiği kurallarla sosyal demokrat belediyecilik açmazları ve gerilimi"ni, İstanbul'un kuzeyindeki paylaşım savaşlarını, "ıslah planları ile talan"ı yansıtıyor; söz konusu on yılda İstanbul'un uğradığı yıkımların örneklerini veriyor. Kitaba ayrıca Ekinci'nin "İstanbul Yazıları"ndan 18'i eklenmiş.

Büyük ölçüde "Dalan dönemi"ne (1984-89) tarihlenen İstanbul talanının boyutlarını gözler önüne seren bu kitap, günümüzün ve yarının İstanbullularının ödedikleri ve ödeyecekleri ağır bedeli de ortaya koyması yönünden önem taşımaktadır.

Cumhuriyet muhabirlerinden Yurdagül Erkoca, **Siyasette 2. İnönü'lü Yıllar** başlıklı kitabının "Erdal İnönü'nün genel başkanlık koltuğunu bırakmasını izleyen birkaç günde kendisiyle ve yakın çevresiyle yapılan söyleşilerin derlenmesi sonucu oluştuğunu" belirtiyor; onun "Türk siyasi yaşamına katkılarının, sosyal demokrat harekete olumlu ya da olumsuz etkilerinin" kapsamlı bir araştırma sonucu ortaya konulabileceğini açıklıyor. Kitap, bilim adamı kimliğini bir yana bırakarak 57 yaşında siyasete atılan, "muhalefetiyle, iktidarıyla on yıl boyunca politik hayatın en renkli simalarından biri" ve "olağandışı" bir lider olarak seçkinleşen Erdal İnönü'nün siyasal yaşamının bir kısa film şeridi gibi gözler önünden geçmesini, anımsanmasını sağlıyor.

Cazip fiyatlı NCR PC'ler üstelik üç yıl garantili.
Ayrıntılı bilgi için arayın: 0(212) 243 10 69 - 249 83 84

Cumhuriyet

NCR PC alın, kazanın!
AT&T Global Information Solutions

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991) — 2 TEMMUZ 1994 CUMARTESİ

Sıvas'ta 37 kişiyi yakarak öldüren şeriatçı güçler ulusca bir kez daha kınanıyor

Şeriata karşı demokrasi

AZİZ NESİN ANLATIYOR:

Sıvas katliamının sorumlusu hükümet

▶ Sıvas'ta gerici saldırıdan şans eseri kurtulan yazar Aziz Nesin, şeriatçılara ve onlara göz yuman yöneticilere ateş püskürüyor. Nesin, genelev patroniçesinin ödediği vergi ile maaşlarını alan ve şeriatçılara destek olan devlet memurlarını da suçladı.

▶ Nesin: "Bu dönemde değil, ta İsmet Paşa hükümetinde Şemsettin Sirer'in Milli Eğitim Bakanlığı zamanından beri gericilik durmadan mesafe alıyor. O adımlar başlangıçta yavaş yavaş atılırken şimdi koşar adım haline geldi. Bugün parlamento gerici. Bir de kalkıp Atatürkçüyüz diyorlar"

söyleşisi ■ 6. Sayfada

AİLELER ANLATIYOR:

Biz inandık laikliğe inanmayan utansın

▶ Ailenin ilk göz ağrısı Huriye 22 yaşındaydı Sıvas'a gittiğinde. Tiyatroya gönül veren Yeşim de 20'sinde. Pir Sultan Abdal'ın eşi Ballıhan'ı oynuyordu. Pir Sultan Abdal'ı da Sait Metin. Yeşim'in gönlü, Sait Metin'deydi. Kendi aralarında söz kesmişler. Sıvas'tan dönüşte de ailelerine açıklayacaklarmış.

▶ Yeşim, babasına "Baba, Sıvas'a gideceğiz" demiş. Hikmet Özkan, karşı çıkmamış: "İyi kızım, gidin güle güle." Yeşim'den bir "İyi ama" duymuş. Hikmet Özkan'ın, yüreğine kor düşmüş düşmesine de "Bir şey olmaz kızım. Devletin askeri, polisi var" deyivermiş.

▶ Özkan ailesi, ülke yöneticilerine çok, çok kırgın. Öfke değil, kırıklığı ifade ediyorlar: "Töreminde insan sevgisi olmasa..."

söyleşisi ■ 7. Sayfada

93 Temmuzu'nda Sıvas Madımak Oteli'nde yakıldılar

Asım Bezirci — Metin Altıok — Behçet Aysan — Nesimi Çimen — Muhlis Akarsu — Hasret Gültekin — Asaf Koçak

Uğur Kaynar — Muhibe Akarsu — Edibe Sulari — Gülender Akça — Mehmet Atay — Sehergül Ateş — Erdal Ayrancı

Belkıs Çakır — Muammer Çiçek — Murat Gündüz — Serpil Canik — Carina Cuanna — Serkan Doğan — Gülsüm Karababa

Koray Kaya — Menekşe Kaya — Handan Metin — Sait Metin — Huriye Özkan — Yeşim Özkan — Ahmet Özyurt

Asuman Sivri — Yasemin Sivri — Nurcan Şahin — Özlem Şahin — İnci Türk

Pir Sultan Şenliği'ne katılanlar kara yobaz çetelerinin kurdukları insanlık dışı tuzaktan habersizdiler. Yazarıyla, çizeriyle, ozanıyla Madımak Oteli'nde yakılarak öldürüldüler.

▶ Bir yıl önce şeriatçılar tarafından Sıvas'ta Madımak Oteli'nde yakılarak katledilen 37 kişi değişik etkinliklerle anılıyor. SHP Genel Başkanı Karayalçın ile çok sayıda SHP'li bakan, milletvekili ve parti yöneticisi, Madımak Oteli önüne karanfiller bırakarak saygı duruşunda bulunacak.

▶ Çeşitli partiler ve demokratik kitle örgütleri yaptıkları açıklamalarda, üzerinden bir yıl geçmesine karşın katliamı yapanların cezalandırılmaması konusunda gelişme sağlanamamasını ve birçok sanığın mahkemece serbest bırakılmasını kınadılar ve bu tutumun gerici güçlere cüret verdiğini belirttiler. ■ 19. Sayfada

Babadan oğula katliam sanıkları

▶ Sıvas'ta 15 yıl arayla gerçekleşen iki katliamın sanıkları akraba. Madımak Oteli'nde 37 kişinin yakıldığı 2 Temmuz 1993 Sıvas katliamıyla, 11 kişinin öldüğü 3-4 Eylül 1978 katliamı sanıkları arasında önemli bağlantılar var.

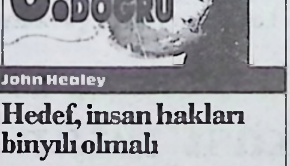
▶ 1978 olaylarından yargılanan Ömer Bayat, 1993 olaylarında da gözaltına alındı. 1978 dava dosyası sanıklarından, 1993 dosyasındaki sanıklarla çeşitli derecelerde akraba olanların sayısı 20'yi aşıyor.

haberi ■ 7. Sayfada

Sıvas, şimdi tükenmez bir karanlık

▶ Bundan tam bir yıl önce duyduk ki gelenler de terk etmiş Sıvas'ı. Takvimler 2 Temmuz 1993'ü gösteriyormuş ve günlerden cumaymış. Akşam üstüymüş. Tarlalardan, kırlardan doyunmaktan dönen güvercinler, çarşı üstünden geçerken dumanlar görmüşler.

yazısı ■ 7. Sayfada

John Healey

Hedef, insan hakları binyılı olmalı

ABD İnsan Hakları Eylem Merkezi Başkanı John Healey, insan hakları örgütlerinin yanlış davranışları sonucunda "hükümetlerin hüküm ve hatta işkence yetme, yargısız infaz ve 'gizemli' yok olmaları yönelttiği" öne sürdü. Çeşitli ödüller almış olan Healey, "Cumhuriyet"e "3. binyıl"da insan hakları sorunu hakkında düşünce ve önerilerini yazdı. Healey, önce "2. binyılı" şöyle değerlendirdi: ■ Arkası Sa.19, Sü 1'de

John Healey'in yazısı ■

Başbakan'ın holdingi Marsan için Maliye'ye gönderilen bilgi formunda ilginç rakamlar saptandı

Yüzde 100 kâr, sembolik vergi

▶ Başbakan Çiller ve eşinin holdingi Marsan için Maliye Bakanlığı'na gönderilen "Kurumun Kârlılığına İlişkin Bilgi Formu"nda, son iki yıllık Kurumlar Vergisi 20 milyon lirayı bulmayan şirketin "kârlılık oranı"nın yüzde 100 olduğu bildirildi.

▶ Çiller'in holdinginin yönetim kurulu üyelerinin imzasıyla Maliye Bakanlığı'na gönderdiği formlarda, kurumun mal ve hizmet satış gelirlerinin, tamamen kâr olarak gösterilmesi dikkat çekti. 1991, 1992 ve 1993 yıllarına ait formlarda 'satılan malın maliyet bedeli' bölümünün boş bırakılması, Çiller'in holdinginin 'sıfır' maliyetle çalıştığı gibi normal olmayan bir sonuç doğurdu. ■ 19. Sayfada

CHP'Lİ GÜRKAN

Çiller, servetini nasıl kazandı?

▶ CHP Ankara Milletvekili Uluç Gürkan, Çiller ailesine, yurtdışına transfer ettiği serveti ne zaman, hangi işten kazandığını, vergisini hangi tarihte ve hangi miktar üzerinden ödediğini sordu. ANAP lideri Yılmaz ise Çiller'in servetinin peşini bırakmayacaklarını söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan Tansu Çiller'in tartışmalara neden olan serveti, ortak olduğu şirketlerin vergi miktarları ve bunlara kullandırılan krediler ile ilgili CHP ve ANAP'lı milletvekillerince verilen yazılı soru önergeleri sürüyor.

CHP Ankara Milletvekili Uluç ■ Arkası Sa.19, Sü 7'de

KENDİNİ SAVUNDU

Çiller'den beyan yerine tepki

▶ Serveti ve kendisine ait olan Marsan Holding'in ödediği sembolik vergiler konusunda açıklama yapamayan Başbakan Çiller, alışılmadık bir savunmayla Nevşehir'de yaptığı konuşmada, çıkar gruplarının "ayağına bastığı için" kendisine çamur atıldığını öne sürdü.

ŞEBNEM GÜNGÖR

NEVŞEHİR - Mal varlığını kamuoyundan gizlediği haberleri ve eşi Özer Uçuran Çiller'le birlikte sahip olduğu Marsan Holding A.Ş.'nin ödediği sembolik vergiler ile mali tablolarındaki kuşku uyandıran rakamlar üzerine gün- ■ Arkası Sa.19, Sü 1'de

'TİCARİ SIR OLMAZ'

Cindoruk Meclis'i toplantıya çağırdı

▶ TBMM Başkanı, Çiller ile ailesinin malları ve gayrimenkullerinin araştırılmasına yönelik önergesinin görüşülmesi için TBMM'yi 14 temmuzda olağanüstü toplantıya çağırdı. Cindoruk, "Siyasetçinin ticari sırrı olmaz. Başbakan'ın ticari sırrı varsa istifa etmelidir" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Çiller ailesinin servetinin araştırılıp araştırılamayacağına ilişkin tartışmalara son verdi. Cindoruk, ANAP'ın, Başbakan Tansu Çiller ile ailesinin malları ve gayrimenkullerinin araştırılmasına yönelik önergesinin gö- ■ Arkası Sa.19, Sü 8'de

GÜNDEM

MUSTAFA BALBAY

Gaz Lambası ve Elektrik...

ANKARA - Bir zincirin sağlamlığı en zayıf halkası kadardır. Bir atletin gücü, en zayıf organı kadardır. Bir ülkenin uygarlık düzeyi, en az geliştiği alan kadardır.

Üçüncü bine atla kala dünyamıza bu gözle baktığımızda, katedilen yolu ölçerken, yeni gezegenler arayışında elde edilen başarılar kadar, Ruanda da iki kabilenin birbirini boğazlamasını da dikkate almak zorundayız.

İnsanlığın yüzyıllardır sürdürdüğü "evrensel barış", ■ Arkası Sa.19, Sü. 3'te

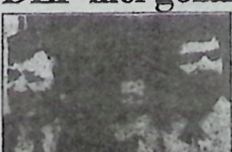
'KKTC ile özerklik ilişkisi kurmalı'

Ecevit, Kıbrıs Rum kesiminin AB'ye üyeliği gündeme gelmeden Türkiye'nin, KKTC'nin dış ilişkilerini üstlenmesi gerektiğini belirtti.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) arasında "özerklik" ilişkisi kurulması gerektiğini söyleyerek, Anayasa'nın 84. maddesinin, demokratikleşme adına değiştirilmesi gerektiğine değindi. Ecevit, Başbakan Tansu Çiller'in Azerbaycan temsilcilerine karşı tavrını eleştirerek, "Türkiye'den başka güvencesi olmayan bir devlete böyle bir muamele yapılamaz" dedi.

DSP lideri Ecevit, dün TBMM'de düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin gündemindeki gelişmelere değindi. Ecevit, Türkiye ile KKTC arasında "özerklik" ilişkisi kurulması gerektiğini söyleyerek, Türkiye'nin, KKTC'nin dış ilişkilerini üstlenmesi gerektiğini belirtti. Özerklik konusundaki girişimlerin, Kıbrıs Rum kesiminin Avrupa Birliği'ne üyelik girişimleri başlamadan gündeme gelmesi gerektiğini vurgulayan Ecevit, Türkiye'nin içinde bulunduğu krizin KKTC'yi olumsuz yönde etkilediğini ileri sürdü. KKTC'deki ekonomik sorunlara değinen Ecevit, Türkiye ile KKTC arasında ortak bir planlama kurumunun oluşturulması gerektiğine dikkat çekti. KKTC'nin darboğazda olduğunu ■ Arkası Sa.19, Sü 8'de

DEP'liler gözaltına alındı

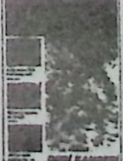

Selim Sadak (solda) ve Sedat Yurtdaş DGM önünde.

▶ Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararının yayımlanmasından sonra ifadelerine başvurulmak üzere DGM'ye davet edilen Sedat Yurtdaş ve Selim Sadak dün gözaltına alındı. DGM Savcılığı'nın, 15 günlük yasal gözaltı süresini milletvekilleri için sonuna kadar kullanacağı belirtildi.

▶ İki DEP'li milletvekili, gözaltından önce yaptıkları açıklamada, "Siyaset yapma hakkımız elimizden alındı. Anayasa Mahkemesi, kararı süper bir hızla yazdı. Bu, siyasi nitelikteki kararın bir sonucudur" dediler. ■ 5. Sayfada

BUGÜN

BİLİM TEKNİK

YARIN

PAZAR DERGİ

Moskova'dan Ankara'ya nota

1 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - İstanbul ve Çanakkale boğazları ile Marmara Denizi'nde deniz trafiğini güvenli kılmak için hazırlanan tüzük, bugün kısmen uygulanmaya başlanıyor. Tüzüğün yürürlüğe girmesine bir gün kala, Rusya Federasyonu, Türkiye'ye bir nota vererek tüzüğün bazı hükümlerine uymayacağını açıkladı ve uluslararası normlara uymayan hükümlerin uygulanması durumunda **"bütün sorumluluğun"** Türkiye'ye ait olacağı tehdidinde bulundu. Dışişleri Bakanı **Hikmet Çetin**, notaya rağmen tüzüğün bugün yürürlüğe gireceğini, aksaklık olursa ileride bazı düzeltmeler yapılabileceğini bildirdi. Bilindiği gibi Yunanistan da önceki gün Boğazlar Tüzüğü konusunda Türkiye'ye nota vermişti.

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) ilkelerine göre Türkiye'nin hazırladığı tüzüğün önemli bir bölümünü oluşturan **"Deniz Trafiği Ayrım Düzenlemeleri"**, kasım ayından sonra **"zorlayıcı"** şekilde yürürlüğe girecek. Trafik ayrım şemalarının, gereğince uygulanmasını sağlayacak bilgisayarlı elektronik sistemlerinin de henüz tamamlanmadığı öğrenildi. Bu nedenle, trafik ayrım düzenlemeleri, kasım ayından sonra tam anlamıyla uygulanabilecek.

Rusya Federasyonu, dün Türkiye'nin Moskova'daki büyükelçiliğine bir nota vererek, **"IMO'nun belirlediği kurallar dışındaki tüzük kurallarına uymayacağını"** bildirdi. Türkiye'nin söz konusu uygulaması ile gemi trafiğinin tümüyle durabileceği ileri sürülen notada, Türkiye'nin uygulamasının, Deniz Güvenliği Komitesi'nin Londra toplantısının kararlarına ve Montrö Sözleşmesi'ne aykırı olacağı öne sürüldü.

Notada, Türkiye'ye tüzüğün, uluslararası normlara **"aykırı"** olanlarını uygulamaması çağrısında bulunularak, **"Aksi takdirde, Karadeniz boğazları bölgesinde gemi trafiğinin elverişsiz gelişiminin sonuçlarından Türkiye sorumlu tutulacaktır"** denildi.

Ankara, Rusya'nın notasını reddederek, IMO'da belirlenen kuralların ve yürürlüğe girecek olan tüzüğün birbiriyle çelişmediğini vurguladı. Türkiye, tüzüğün IMO'nun onayına sunulmamış olduğuna dikkat çekerek, uygulamanın Türkiye'nin egemenlik hakkından kaynaklandığını belirtiyor. Uluslararası hukuk kurallarına göre iki kıyısı da aynı devletin toprağı olan su yollarında, egemenlik hakkının bütünüyle o ülke tarafından kullanıldığını vurgulayan Ankara, boğazlarda da egemenlik hakkını kullandığını vurguluyor.

Tüzükle getirilen düzenlemeler şunlardan oluşuyor:

- Gemiler, trafik ayrım düzenlemelerinin gereklerine tam anlamıyla uyacaklar.

- Gerekli durumlarda, boğazlar, iki yönlü trafiğe kapatılacak.

- Boğazlar, bilimsel, sportif ve diğer faaliyetler için kapatılabilecek.

- Boğazlara girecek gemiler, oluşturulan bildirim sistemine uygun davranacaklar.

- Bütün gemilerin, yeterli bir kılavuz kaptan almaları sağlanacak.

- Bazı gemiler, boğazlardan sadece gündüz geçebilecek.

- Gemiler, gerektiğinde, saptanan yerlerde demirleyecekler.

- Tehlikeli yük taşıyan gemiler geçerken boğazlar diğerlerine kapatılacak.

- Seyir halindeki gemiler, önlerindeki gemileri geçemeyecekler.

Rusya'nın bugün Türkiye'ye Boğazlar Tüzüğü ile ilgili verdiği notadan sonra, Türk ve Rus dışişleri bakanları, dün akşam Tiflis'te bir araya geldiler. Görüşme sonrasında **"anlayış birliğine varıldığı"** açıklandı.

Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) bakanları toplantısının kapanışında verilen yemekten sonra, Rusya Dışişleri Bakanı Andrey Kozirev ile bir görüşme yaptı. Çetin, görüşmeden sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, Boğazlar Tüzüğü'nü Kozirev'e bir kez daha anlattığını ve Rus tarafından bu konuda **"haklı bir şikâyet'** gelmesi durumunda, Türkiye'nin konuşmaya daima hazır olduğunu söyledi. Çetin, görüşmede Kozirev'in kendisine, **"Size güveniyorum"** dediğini söyledi.

Çiller'in serveti İstanbul Bankası'ndan

NURSUN EVREL / EVREN DEĞER

3 temmuz

ANKARA - Başbakan **Tansu Çiller** ile eşine ait servetin arkasında, batırılan İstanbul Bankası kaynaklarının da bulunabileceği bildirildi. Genel müdürlüğünü Başbakan'ın eşi **Özer Uçuran Çiller**'in yaptığı İstanbul Bankası için, Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından gittikleri ABD'de **'kola içecek parayı bile zor bulduklarını'** açıklayan Çiller çiftinin, bugün 50 milyon dolar olarak tahmin edilen servetlerinin arkasında, batan İstanbul Bankası'nın da kaynaklarının bulunduğu savlandı. Başbakan'ın eşi Özer Uçuran Çiller'in, 1980 sonrasında İstanbul Bankası Genel Müdürü olduğu gün, ailenin sahip olduğu gayrimenkul listesinde yalnızca ABD'deki 200 metrekarelik bir müstakil ev bulunurken bugünkü listede onlarca taşınmaz ve milyarlarca liralık yurtdışı yatırım yer alıyor.

Özer Uçuran Çiller, İstanbul Bankası'nın **"iflas noktasına'** gelmesinden sorumlu tutularak yargılandı. Kimi zaman aşımına da uğrayan çok sayıda davadan beraat eden Çiller'in, İstanbul Bankası'nı nasıl yönettiği ve bankanın neden iflas noktasına geldiğini ortaya koyan Bankalar Yeminli Murakıp-

ları Raporu, bugüne kadar kamuoyuna açıklanmadı. Gizli raporda, Özer Uçuran Çiller, **'özel kasasından sahte faturalarla hayali ödemeler yapmak, menfaat bağı olan şirketlere bankadan yüklü aktarımlarda bulunmak"**la suçlanıyor.

Raporun eklerinde, Özer Çiller'in şoförü **Mehmet Unhan**'ın el yazısı ile düzenlenmiş tutanaklarda da aynı suçlamalar yer alıyor.

Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu bünyesinde 2 Mart 1984 tarihinde, Murakıplar **Onur Arı** ve **Cemalettin Yüksek** tarafından hazırlanan raporda, İstanbul Bankası'nın batış noktasına nasıl geldiği, şöyle anlatıyordu:

"Banker kuruluşları aracılığıyla mevduat sertifikası pazarlanması sonucunda başgösteren ödeme sıkıntısı üzerine, İstanbul Bankası'na Merkez Bankası'nca kredi verilmesine rağmen, bankanın mali bünyesinin taahhütlerini karşılayamayacak derecede zayıflamış olması nedeniyle banka yönetimi görevden alınmıştır. Ancak alınan tedbirlere rağmen bünyesi güçlendirilemeyen İstanbul Bankası, 27.10.1983 tarihinde bütün aktif ve pasifiyle Ziraat Bankası'na devredilmiştir."

Raporda, bankanın battığı gün devlete 49 milyar 694 milyon 380 bin lira borçlu kaldığı da belirtiliyor. Rapora göre bankanın batmasına yol açan en önemli nedenlerden biri de, **"Genel Müdür Özer Uçuran Çiller ile murahhas üye** Mete Hasoğlu**'nun menfaat rabıtası (ilişkisi) ile bağlı bulundukları şirketlere çok büyük miktarlarda kredi açmış olmaları."** Raporda, Bankalar Yasası'nın, bir bankanın genel müdürü ve yönetim kurulu üyelerine, menfaat ilişkisi ile bağlı bulundukları şirketlere kredi kullandırma yasağı getirdiğine dikkat çekiliyor.

Özer Uçuran Çiller'in, bankanın genel müdürü olarak yönetim kurulu üyesi **Mete Hasoğlu** ile birlikte, 30.11.1982 tarihi itibarıyla **'menfaat rabıtası ile bağlı bulundukları şirketlere'**, toplam 2 milyar 129 milyon 971 bin liralık kaynak kullandırdıkları belirtilen raporda, şirketler şöyle açıklanıyor:

"İntertrans Nakliyat, Beynelmilel Mühendislik Taahhüt A.Ş., Marmin Madencilik A.Ş., Marbas Holding A.Ş., Martur Turizm A.Ş., Mareks Gıda A.Ş., Serfin Sermaye ve Finansman A.Ş., Uzun Endüstri Ürünleri A.Ş."

Başbakan Tansu Çiller'in, o tarihlerde Boğaziçi Üniversitesi'nde doçent olarak görev yaparken **"Genel Müdür Danışmanı"** olarak çalıştığı İstanbul Bankası'nın batışında etken olarak gösterilen diğer bir uygulaması ise **"kayıtlara geçirilmeyen"** harcamalar. Raporun 13. sayfasında, Başmurakıp **Mustafa Tosun**, şu saptamaya yer veriyor:

"Banka personeli olan Mehmet Unhan adında bir şahsın, bankanın kredili müşterilerinden olan Vinlex A.Ş.'nin Karaköy Şubesi'ndeki 322 no'lu hesabından çekle aldığı 6 milyon lirayı ve Anataş A.Ş.'nin Tünel Şubesi'ndeki hesabından çekle aldığı 11 milyon 615 bin lirayı Genel Müdür Özer Uçuran Çiller ve bu şahsın sekreterlerine verdiği ve bu tür işlemleri zaman zaman yaptığı belirtilmektedir. Banka Genel Müdürü Özer Uçuran Çiller'e ulaşan ve kayıtlara geçmeyen paraların nerelere harcandığı ise bilinmemektedir. Bu işlemler, banka yönetiminde, kredi tahsislerinde müşterilerin kredi değerliliğinin ötesinde başka bazı menfaatleri sağlayabilme durumlarının dikkate alındığını göstermektedir. Vinlex A.Ş. ve Antaş A.Ş.'nin kredilerinin tasfiyeye intikal etmiş olması da bu kanaatimizi doğrulamaktadır."

Raporda daha sonra, **"Kanuna aykırı karar ve işlemlerden sorumlu bulunan banka yöneticileri"** başlığı altında, diğer yöneticiler ile birlikte Özer Uçuran Çiller'in sorumlulukları 6 ayrı maddede şöyle sıralanıyor:

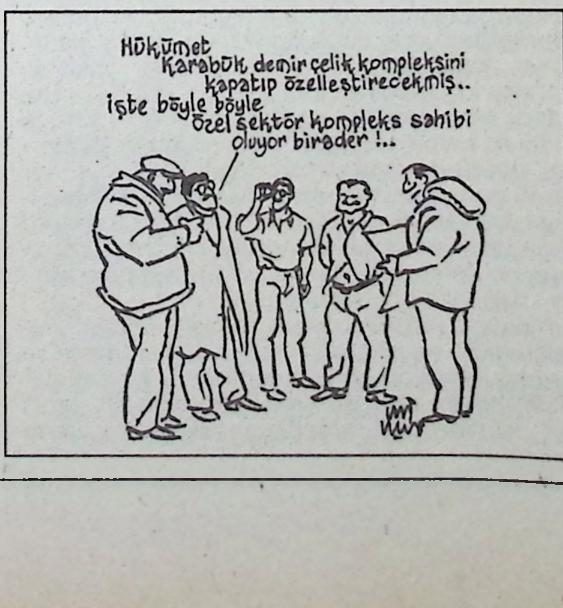
"Banker Kastelli'ye karşılığı alınmadan mevduat sertifikası satılmasından, aynı şirkete Bankalar Kanunu'nun 38. maddesine aykırı olarak kredi kullandırılmasından, iştiraklere kanuna aykırı olarak sermaye tahsis edilmesinden, Genel Müdür Özer Uçuran Çiller'in menfaat rabıtası ile bağlı bulunduğu şirketlere kanuna aykırı olarak kredi kullandırılmasından sorumlu bulunmuşlardır."

Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'nun, İstanbul Bankası'nın **'mali bünyesi'** konusunda düzenlediği 9.8.1982 tarihli raporda da, Genel Müdür Özer Çiller, isim verilmeden, **'sahte faturalar yoluyla genel müdürlük özel kasasından büyük meblağlarda para çekmekle'** suçlanıyor Murakıp **Serdar Aktan** imzası ile hazırlanan raporda şöyle deniyor:

"Ortaklardan sermaye taahhüt borçlarına mahsuben kağıt üzerinde tahsilat yapıldığı gün, tahsil edilen tutara yakın bir para kasa hesabına alacak, genel müdürlük özel kasasının hesabına borç kaydedilmiş, banka genel müdürlüğünün, özellikle bazı reklam şirketlerine yaptığı ödemeler, genel müdürlük özel kasasından aktarılan paralarla karşılanmıştır.

Yapılan incelemede, genel müdürlük özel kasasından, kasaya aktarılan paralarla bazı reklam şirketlerine yapılan ödemelerin daynağını oluşturan faturaların sahte fatura olduğu saptanmıştır. Bir başka deyişle, bu şirketlere ödendiği belirtilen paralar, gerçekte ödenmemiştir. Ödemeler gerçek olmadığına göre hesap bakiyesini arttıran işlemler de gerçek değil, kağıt üzerindeki işlemlerdir."

Raporda, hayali olarak genel müdürlük özel kasası hesabına **'alacak'** yazılan tutarın, 503 milyon lira olduğu belirtiliyor.

Ferit İlsever'e Yanıt

TOKTAMIŞ ATEŞ *5 temmuz*

25 Haziran 1994 tarih ve 366 sayılı Aydınlık gazetesinin başyazısı *"Toktamış Ateş'e Cevap"* başlığını taşıyordu. **Ferit İlsever** bu yazısında, *"İslamiyet"* konusundaki uzlaşmacı tavrımı eleştiriyor; *"laiklikle Müslümanlık bağdaşabilir"* biçiminde özetleyebileceğimiz laiklik anlayışımı *"Kemalizmin kireçlenme döneminin formülasyonu"* olarak nitelendiriyordu.

Yüzlerce kez tanımladım laikliği. Bir kez daha tanımlayayım: Laiklik bir toplumda yönetenlerin, *"yönetme yetkisini"* din dışı bir kaynaktan almaları ve yönetim ilkelerinin Tanrı buyrukları dışından kaynaklanmasıdır. Ne laikliği *"din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması"* olarak tanımlarım ne de laiklikle *"din ve vicdan özgürlüğünü"* karıştırırım. Eğer böyle bir karışıklık görüyorsa, bu benim tanımlarımdan değil, Sayın İlsever'in kafasındaki bir karışıklıktan kaynaklanmaktadır.

"Ateş'in laiklik anlayışı, şeriatçı akıma bütün alanları açıyor, hatta bu alanlarda ona teslim oluyor. Bir tek siyaset yapması yasak!" diyen Sayın İlsever, *"Din beyinler, vicdanlara hükmettikten sonra niçin* 'siyasal bir düzen biçiminde' *örgütlenmesin"* sorusunu soruyor. İşte işin *'püf noktası'* burada. Din siyasal bir düzen biçiminde örgütlenme hak ve yetkisine sahip değilse, o düzen laik bir düzendir. Laiklikten anlaşılması gereken budur. Bir İslam şeriatı düzeninden yana olanların, *"Dini mektebe ve camiye hapsedemezsiniz"* sloganlarıyla, Sayın İlsever'in görüşleri, inanılmaz bir biçimde örtüşüyor.

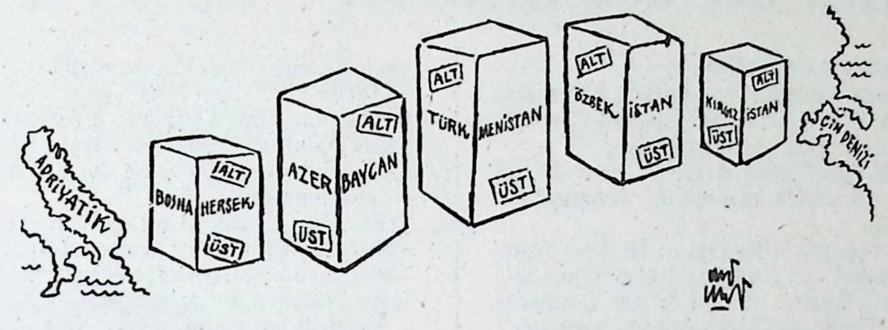
"İslamiyet bizim 'moral yapılanmamızın' *önemli bir parçasıdır", "Yaşadığımız toplumsal düzenin temel değerleri arasında Müslümanlık da vardır"* gibisinden ifadelerime çok takıldığı anlaşılan Ferit İlsever, benim *"radikal dinci"* olarak tanımladığım dincileri *"Gerçek Müslümanlar"* olarak nitelendiriyor. *"İslam tam budur"* diye değerlendiriyor. *"İslamı saf haliyle"* savunduklarını ve *"siyasal iktidarı da açıkça istediklerini"* ileri sürüyor. Radikal dinci grupların dergi ve gazetelerinde çok okuduğumuz ve radikal dincilerden çok dinlediğimiz bu yanlışlıkların, Sayın İlsever'in kalemine ne denli yakıştığı konusunda hüküm vermek bana düşmez. Bu, kendi bilecekleri bir şeydir. Ama burada çok ciddi iki hata vardır. Bu hatalardan biri *'kuramsal'* öbürü de *'siyasal'*dır. Sayın İlsever ve Aydınlık grubunun *'kuramsal'* hataları, salt kendilerini bağlar. Ama *'siyasal'* hataları, kendileri dışındaki kimi insanlara ve siyasetlere de zarar veriyor. Zaten bu meseleyi daha önce ele alışımın nedeni de bu olmuştu.

"Gercek Müslümanların radikal dinciler" olduğu iddia ve görüşü, hiçbir bilimsel temeli ve mantığı olmayan bir kanıdan başka bir şey değildir. Kimin *'gerçek'* kimin *'yarı gerçek'*, kimin *'az'*, kimin *'çok'* Müslüman olduğuna karar verme yetkisi acaba nereden gelmektedir? Geçenlerde bir televizyon kanalında izledik. Çok *'samimi'* Müslüman olduklarından kuşku duymayacağımız beş yazar ve bilim adamı, islamiyetle ilgili en basit konularda bile düşünce birliği sağlayamadılar. Acaba bunlardan hangisi gerçek Müslümandı? Acaba hangisinin Müslümanlığı, su götürür Müslümanlıktı? Bir dahaki sefere Sayın İlsever'i çağırsınlar da hangisinin gerçek Müslüman olduğuna o karar versin...

Bugünlerde üzerinde en çok spekülayon yapılan *'örtünme'* konusunda bile anlaşamıyor insanlar. Hem de Kuran'da hüküm olduğu halde. Çünkü kullanılan sözcükler yoruma-tefsire açık. Bu koşullar altında *'gerçeklik'* konusunda kim iddiali olabilir? Libya mı gerçek Müslüman, Suudi Arabistan mı, İran mı? Hepsi birbirini *'sapkınlıkla'* itham ediyor ve eminim ki, hepsi son derece samimi. Bu durumda ne yapacağız? Sayın İlsever'in daha *'vahim'* olan siyasal hatasına gelince, bu da kuşkusuz kuramsal hatasının bir uzantısıdır. Sevseler de, sevmeseler de bu toplumun büyük bir çoğunluğu kendini *'Müslüman'* olarak tanımlamakta ve Müslümanlığını *'kendince yaşamaktadır'. Gene bu insanların büyük bir çoğunluğu* 'radikal dinci' olmadıklarına göre *'Sizler gerçek Müslüman değilsiniz...'* gibisinden bir karşı çıkış, herhalde Türk siyasal yaşamında yer arayan bir grup için son derece akıldışıdır, irrasyoneldir.

Bu toplumun insanlarına *"Eğer laik olursanız Müslüman sayılmazsınız"* mesajını götürmek isteyenler, radikal dincilerdir ve bu mesajlarıyla neyi amaçladıkları açıkça ortadadır. Amaçları laik kesimi parçalamak ve kitleyi radikal İslama kazandırmaktır. Elbette bunun ardından nelerin geleceği açıktır: Siyasal iktidar, ekonomik güç ve ortaçağ karanlığı...

Sayın İlsever ne derse desin, ne kadar kızarsa kızsın, İslamiyet benim *'moral yaplanmamın'* önemli bir parçasıdır. Ve bu duygu toplumumuzun büyük bir kesimi tarafından paylaşılan bir duygudur. Ve ben bunu ne tartışırım, ne de tartıştırırım. Ve bu duygum, asla laiklik anlayışıma aykırı da değildir. Umuyorum toplumumuzdaki yaygın laiklik anlayışına da aykırı olmasın. Kendi yanlış anlayış ve kanılarına katılmayan insanları *'korkaklıkla'* suçlamak; ne Ferit İlsever gibi deneyimli (olması gereken) bir siyasetçiye, ne de Aydınlık grubuna yakışır. Ama laik cumhuriyetimizi ortaçağ karanlığına götürmek isteyen şeriatçı kalemlerle aynı safta savaşmak ve aynı görüşleri dile getirmek, eğer kendilerine ağır geliyorsa; ya o kalemlerini kırarak bu işlere veda etmeleri ya da oturup düşünerek ve tartışarak ciddi bir özeleştiri yapmaları gerekir. Beni şeriatçıların takiyyesini güçlendirmekle itham ederken, kendileri şeriatçıların kucağına düşenlerin, tek çıkış yolu budur...

Adriyatik'ten Çin Denizi'ne...

Batı, Kafkaslarda Rusya'yı istedi

AHMET ŞEFİK *9 temmuz*

TİFLİS - Rusya'ya askeri üs vermek zorunda kalan Gürcistan Devlet Başkanı **Eduard Şevardnadze "Kendilerine başka yol bırakılmadığını"** söyledi.

BM ve Batı'nın Abazya bunalımında devreye girmek konusunda isteksiz davrandığını savunan Şevardnadze, **"Batı, Rusya'nın gelmesini istedi. Dolayısıyla savaşı sona erdirmek için Rusya'dan başka yolumuz kalmadı"** dedi. Şevardnadze bazı çevrelerin SSCB'nin emperyalist düşüncelerini yaşatma ve hayata geçirme amacında olduğunu savundu. Eduard Şevardnadze, Türkiye ile işbirliğini arttırmak istediğini de vurguladı.

Eduard Şevardnadze **Cumhuriyet**'e verdiği özel demeçte, ülkesini çok zor bir dönemden geçtiğini, bazı şeylerin hayata geçirilmesinin kendi inisiyatifleri dışında geliştiğini belirtti.

Özellikle Abazya sorunu konusunda kendi durumlarının dünyaya yeterince anlatılmadığını söyleyen Şevardnadze, Kafkasya'daki savaş ve iç karışıklıklardan dolayı artan Rusya etkisini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin soruyu şöyle yanıtladı:

"Endişe edilecek bir durum olduğunu sanmıyorum. Öyle düşünmek zorundayız. İyimser olmak zorundayız. Abazya sorununun çözümü için başka yolumuz kalmadı. BM organizasyonlarında sorunlar çıktı. Çağrılarımıza karşılık alamadık. Asker gönderemediler. Oysa 300 bin Gürcistanlı Abazya'dan çıkarılarak göçmen durumuna sokuldu. Binlerce insan kurşuna dizildi. Abazya'nın yarıdan fazlası yandı. İki taraf da büyük zarar gördü. Yani ülkenin dörte üçü göçmen. Bu insanların geri dönmesi de çok zor. Sorunun çözümü konusunda BM ve Batı gerekli yardımları ve girişimleri yapmayınca bu işi, Rusya üzerinde aldı. Alırken de bize sordu. Bütün operasyonlardan herkesin haberi var."

Şevardnadze, Batı, Birleşmiş Milletler ya da NATO'nun bu görevi kabul etmesi halinde daha önce barışa ulaşılabileceğini savundu, bu yapılmadığı için başka bir çarelerinin kalmadığını açıkladı. **Şevardnadze "Batı sanki Rusya'nın gelmesini istedi"** dedi.

Şevardnadze, **"Kafkasya'da gerek Abazya-Gürcistan Savaşı ve gerekse Ermenilerin Azeri topraklarını işgalinde Rusya'nın önemli rolleri olduğu öne sürülüyor. Böylece Rusya'nın Kafasya'da arzu ettiği denetimi sağlayabileceği yorumları yapılıyor"** şeklindeki soruyu şöyle değerlendirdi:

"SSCB'nin emparyalist düşünceleri vardı. Ama SSCB bozuldu, yıkıldı. Fakat bu düşüncedeki insanlar kaldılar. Hala birçok yerde varlar. Bütün bunlara karşı dikkatli olmaya çalışıyoruz. Ancak iç sorunlarımızdan kurtulmak, savaşı sona erdirmek için mutlaka düzene girmek zorundayız. Bunu ya BM yapacaktı ya da Rusya. Bunun dışında üçüncü seçenek savaşın devamıydı. Oysa biz savaşın devamını istemiyorduk. İçinde bulunduğumuz zor durum da savaşın sona erdirilmesini gerektiriyordu. Böylece savaşa hayır dedik ve Rusya devreye girdi."

Eduard Şevardnadze kaygıları anlayışla karşıladığını, ancak Rus askeri varlığının BM tarafından kontrol edileceğini anımsattı. Gürcistan Devlet Başkanı, ülkesiyle Türkiye ilişkilerine değinirken Türkiye'nin Gürcistan dış politikasında özel bir yeri olduğunu belirterek şöyle konuştu:

"Bugüne kadar çok konuştuk. Artık bir şeyler yapılmalı. Türkiye ile işbirliği yapmayı yürekten istiyoruz. Rusya piyasasına Gürcistan'la girebilirsiniz. Rusya'yla ortak pazar, vergisiz ticaret çalışmalarımız var. Enteresan perspektifler mevcut. Bazı tesislerin modernizasyonu, komünikasyon, ulaşım sistemleri başta olmak üzere birçok alanda ortak çalışabiliriz. Gürcistan bir istikrara kavuşma çabasındadır. Ama hiçbir zaman Rusya ile dostluk kurarken Türkiye'yi arka plana atmak söz konusu değildir."

Yetişkin bir caz festivali

SADETTİN DAVRAN *10 temmuz*

"Caz, İstanbul Festivali'ne sığmadı, kendi festivalini yarattı..." I. Uluslararası İstanbul Caz Festivali'nin TV ilanlarında böyle söyleniyor.

Doğum biraz **'geç'** oldu doğrusu. Tam 22 yıl sürdü sancılar... Sonunda İstanbul'un **'yetişkin'** bir caz festivali oldu.

Talihli kent, İstanbul. Uluslararası İstanbul Festivali gibi bir **'anası'** var. Doğurganlığı sürüyor. Bitmiyor. Sinema... Tiyatro... Şimdi de caz. I. Uluslararası İstanbul Caz Festivali yarın akşam başlıyor.

İstanbul Caz Festivali, yetişkin bir festival olarak doğdu.

Peki nasıl boyu bosu?

Şöyle ince, uzun, genç ve güzel mi, Ipanemalı kız gibi? Yoksa tiyartoyu sever de hiç geç kalmaz mı ve bu yüzden biraz aşiftedir... Yoksa bir gün çıka mı gelir, sevdiğimiz adam gibi... Ve biz, kalması için ne yapacağımızı bilemez miyiz?

Galiba hepsi birden. Festivalimiz genç, güzel, edalı, tavırlı... Aşifte biraz... Ve biz onun **'kalması'** için her şeyi yapmalıyız.

İlk gece, vokal gecesi. Festivalimizin edası, bir dünya festivali edası. Tavrı ağır. Vokal gecesi de ona göre. Önce **"Sampling Grüpo Vocal De Cuba"**... Bu sıralar adlarından çok söz ediliyor. Grupo Sampling, altı kişi. Altı Kübalı genç. Küba'da son durumlar, kediköpek, ama **"bir zamanların Kübası"** daha çok Sampling çıkarır. Sampling müziğine su veren günler çok geride kaldı. Eski bahçelerde ayrık otları bitti. Ama Küba müziği bitmez. Küba **'literatürü'** yeniden keşfedilmeye yeni başladı. **Rene Banos, Abel Sanabria, Sergio Pereda, Reinaldo Sanler, Carlos Diaz, Luis Alzapa.** Ne çaldıklarını yazmamak gibi bir lüks var.

Gecenin diğer bir lüksü **Bobby Mc Ferrin.** İlk gece, ilk yıldız... Festivalimiz böyle. Dünya Kupası terminolojisi içinde söylenecek olursa, ampul gibi asar.

Bobby Mc Ferrin, soydan vokalist. **Don't Worry be Happy.** İl yapsın mı sizi Bobby Mc Ferrin? İl yapsın mı?

Bobby Mc Ferrin'e piyanoda **Paul Napel,** basta **Jeff Carney,** davulda **Eddie Marshall** eşlik ediyor. Bobby Mc Ferrin, herkesin de bildiği gibi hiç de şakaya gelecek bir müzisyen değildir. Sadece sesini değil, gövdesini de akademik bir düzeyde kullanır. Hatta bazen dinleyicilerini de.

İkinci gece, Brezilya gecesi.

Bebeto yok, **Romerio** yok. **Nascimento** var, **Elias** var, **Lins** var.

Bir de Brezilyalı olmayan bir caz yıldızı var, **Toots Thielemans...** Bir cep çalgısıyla nasıl dünya müzisyeni olunur, ikinci gece Açıkhava'da... Ağız armonikacısı Toots Thielemans (1922, Brüksel) ilk kez İstanbul'da. Caz tarihinin en çok başvurulan şairlerinden. ABD'li sinemacılar bile onu yeniden keşfediyorlar.

Islak parkelerin üzerinde uzaklaşan **"Citroenler"**... Nehir kıyısında öpüşen aşıklar... Toots Thielemans, İstanbul'dan da mehtabı uyandırmadan geçip giderdi Brasil Project olmasa.

Eliane Elias, Ivan Lins, Oscar Castro Neves, festivalimizin sürprizlerinden. Yine de Toots Thielemans'ı şöyle dinlenmiş bir piyano üçlüsü eşliğinde, bir konser salonunda ve bir kış gecesi dinlemeyi ayrıca salık veririm.

Brezilya gecesinde bir göktaşı. Kendi topluluğu eşliğinde **Milton Nascimento.** Kimseye benzemez. Ne yapıp edip bilet alın, bulamazsanız duvardan atlayın, Nascimento'yu dinleyin.

Brezilya'nın sesini duyun. Nascimento, lafını sakınmaz. Sesi Brezilya'nın tüm renklerini taşır. Brezilya için yapmayacağı yoktur. Böylesine şarkı söylemek dahil. Bence yeterli.

Festivalimizin gece adları bile edalıdır. Üçüncü geceninki 13 temmuz çarşamba olmaktadır, adı **"Eski Dostlar Gecesi."** Ve sonunda **Michel Petrucciani** de İstanbul'da. Petrucciani için, **Bud Powell** ardıllarının en güçlülerinden diyebiliriz. İstanbul'da ona başta biraderi **Louis Petrucciani,** davulda **Lenny White** ve bir yaylı çalgılar dörtlüsü eşlik edecek; **The Quatuor Graffiti.**

Eski Dostlar ise ikinci üçlü. **Gateway Trio. Jon Abercrombie, Dave Holland, Jack DeJohnette.** 1975'ten beri yaşayan Gateway'in üyeleri İstanbul'u iyi tanıyorlar. Sanırım istanbullular da onları.

Ustalık, simya, miskal, dervişlik, süzülmüşlük ya da hepsi birden ilk aklıma gelen sözcükler. Petrucciani'nin, eğer sağlık durumu elverirse ve can isterse Gateway'e katılması bekleniyor.

Festivalimizin üçlüleri birbirinden yamandır. **Stanley Clarke, Al Di Meola, Jean Luc Ponty.**

Stanley Clarke ve Al Di Meola, daha önce İstanbul'a gelmişlerdi. Fransız kemancı Jean Luc Ponty ise ilk kez geliyor. Elektronik olsun akustik olsun, onu dinlemek İstanbullular için **'yenilik'** olacak. Ayrıca bu üçlüden başka yenilikler de beklenebilir.

Caz Geleneği Gecesi **Nejat Eczacıbaşı**'na adandı. Genç gitarcı **Russell Malone** ve **Joe Henderson Dörtlüleri.**

Neredeyse yeniden doğan **Joe Henderson**'un, piyanoda Güney Afrikalı genç **Bheki Mseleky,** başta **George Mraz** ve davulda **Al Foster** gibi müzisyenlerden oluşan Dörtlüsü ve **Russell Malone**'un gitarı tiryakiler için.

I. Uluslararası İstanbul Caz Festivali'nde ayrıca **'talihli iptaller'** var. **Randy Crawford** yerine **Betty Carter** gibi... Geçen gelişinde kaçıranlar için bu kez son şans olabilir. Çok büyük bir artist dinlemek için de son şans olabilir. Büyük kadın şarkıcıların sonuncusunu bir kez daha dinlemek için de.

Festivalimizde **Marla Glen** ve **Noa** gibi mutlaka dinlenilmesi gereken şarkıcılar da var. Çok ünlüler yanı sıra çok yakında ünlü olacakları da sunmak, uluslararası caz şenliklerinin özelliklerinden.

Yine bir anlamlı girişim de, yıllardır İsveç'te yaşayan değerli sanatçımız **Muvaffak Falay**'ın çağrılması. Muvaffak Falay, İstanbul'a İsveçli grubu ile gelecek. Davulda ise topluluğa **Can Kozlu** katılacak. Can Kozlu, hatırlanacağı gibi **Aydın Esen** ile birlikte İstanbul Festivali'ne de katılmıştı. Çalışmalarını inatla İstanbul'da sürdürüyor.

Ve artık ne yazık ki -ya da belki de sevinmemiz mi gerekir- yeniden yaşamak zorunda kalan **Okay Temiz**. Temiz, buna karşılık şenliğe oldukça **'yerel'** sayılacak bir topluluğun arkasında katılacak.

Falay, Temiz, Kozlu... Sayıları hiç artmıyor.

Festivalin bir özelliği de ilk kez **'resmi sahnesinin'** dışına taşacak olması. Ortaköy'deki Esma Sultan Yalısı, festival boyunca 22.00-01.00 arasında caz kulübüne dönüşecek.

11, 12, 13 temmuz akşamları **Larry Coryell** Esma Sultan'da çalacak. 22.00-01.00 arası, üç gün üç gece Bolero... Ardından üç akşam **Russell Malone** ve son üç akşam da **Muvaffak Falay Beşlisi**.

Ve bir de sergi. Caz Fotoğrafları Sergisi. **Levent Öget**'in bir süredir çektiği caz fotoğraflarından seçmeler, The Marmara Oteli Sergi Salonu'nda. Konserlerden önce ya da sonra, caza bir de Öget'in gözüyle bakılabilir.

Nice yaşlar diliyorum, Uluslararası İstanbul Caz Festivali'ne.

Solun Çöküşü...

HİKMET ÇETİNKAYA *11 temmuz*

Solda birlik gerçekleşir mi?

Türkiye'nin dört bir yanında solda birlik ve bütünleşmeyi arayan *"demokrasi gönüllüleri"* bulunuyor. Tek amaçları, bir an önce *"solda birliği"* gerçekleştirmek.

Ama bu iş biraz değil, bir hayli zor...

Ne SHP ne CHP ne de DSP *"birlik ve bütünleşmeye"* sıcak bakıyor. Sosyal demokratlar 27 Mart seçimlerinde ağızlarının payını alsalar bile tabandan gelen bir hareketi görmezlikten geliyor.

Acaba sosyal demokratlar neden bu denli duyarsız ve bir boşvermişlik içinde?

Kendilerine sorduğunuzda *"hayır"* yanıtını vereceklerdir. Her zaman olduğu gibi değişik nedenler öne sürerek birbirlerini suçlayacaklardır.

Örneğin SHP lideri ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın**, biz ne zaman *"solda birleşmeye ve bütünleşmeye"* değinsek hemen bizi arar ve şu yanıtı verir:

"Bu konuda SHP'yi suçlayamazsınız. Çünkü SHP birleşme konusunda her türlü özveriye hazırdır..."

Konu dışı ama, yazmadan edemeyeceğim. Geçenlerde şöyle seslenmiştim Sayın Karayalçın'a:

"KOİ, THY'den sonra **Tezcan Yaramancı**'*nın babasının çiftliği mi?"*

Bu soruya henüz yanıt alamadım...

Solda birliğin ve bütünleşmenin önünde en büyük etken yine bize göre Sosyaldemokrat Halkçı Parti'dir. Bugün hükümet ortağı olan SHP, birleşme ve bütünleşmeye karşı *"taştan duvar"* örmüştür. Oy oranı yüzde 10'lara kadar düşen SHP, emekçi kesimlerde güvenilirliğini çoktan yitirmiştir. CHP ise SHP'nin çöküşüyle birlikte *"birbirlerine benziyorlar"* savıyla bir türlü kendine gelememiştir. CHP lideri **Deniz Baykal** *"yükselen değerlerin savunuculuğunu"* yapan medya liboşlarının hışmına uğramıştır. Kendi çevresini kuşatan *"ikinci cumhuriyetçilerden"* ve SHP içinde başlatılan *"Altıok tartışmalarından"* biraz geç kurtulduğu için partisini derleyip toparlayamamıştır.

Elbet lider olarak hem Murat Karayalçın hem de Deniz Baykal'ın, *"solun erimesine neden olan"* yanlışları vardır; ama medya denilen *"büyülü gücün"*, sosyal demokrat hareketin böylesine yok oluşunda hiç mi katkısı olmamıştır?

Elbetteki olmuştur... Hem de çok!

Medyanın yazılı ve sözlü liberal tosunları, sola karşı Osmanlı özlemciliğini *"demokrasi maskesi takan"* şeraitçılarla yaptılar. Koyu bir **Atatürk** ve laik cumhuriyet düşmanlığını durmadan körüklediler. Kürt sorununa yaklaşımlarını, emek-sermaye çelişkisinin ötesinde federasyon düşleriyle oyaladılar. Oysa SHP, yıllar önce *"Kürt sorununa ilişkin"* çok önemli çalışmalar yapmıştı. O dönem Deniz Baykal, SHP'nin genel sekreteriydi.

Sosyal demokratlar, sosyalistler, Atatürkçüler ve tüm yurtseverler, takkeli ve takkesiz liboşların saldırılarıyla karşılaştı 1989'dan 1994'e dek. Tam 5 yıl sürdü bu saldırı ve şu anda da sürüyor. Oyun içinde oyun, yine şimdilerde yeni dekorlarıyla sergileniyor.

Kocaeli'nde yapılan *"Anadolu Hareketi"* toplantısında koşuna gazetemiz yazarlarından Prof. Dr. **Ahmet Taner Kışlalı** üç sosyal demokrat partinin birleşmesi gerektiğini vurgularken şöyle diyordu:

"Soldaki üç partinin temsil ettiği toplum kesimi ve ideoloji farklı değildir. Anlayışlarında bazı değişiklikler olsa da aynı kesimi ve aynı ideolojiyi savunmaktadır. Eğer farklı ideolojiyi temsil etmiş olsalardı, bugün birleşmeleri için kimse zorlayamazdı. Bu partilerin birleşmesini zorunlu kılan ikinci neden ise laiklik ve demokrasinin tehlikede oluşudur. Laikliği ve demokrasiyi savunanların, bölünmüşlükten dolayı bu partilere güveni kalmamıştır. Sağdaki ANAP ve DYP'ye de güvenilmemektedir. Bu nedenle, üç parti birleşmelidir."

Sol tüm bu engelleri bir gün elbet aşacak. Ama biliyoruz ki, bu iş çok daha zor olacak. Emekçi kesimlerin, DİSK, Türk-İş gibi sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin yılgınlığı bir gün bitecek.

Ama nasıl bitecek?

Şeriatçılar ülke genelinde tepeden tırnağa örgütleniyor; gazeteleri, televizyonları, radyoları, özel okulları, dershaneleri ve vakıflarıyla giderek güçleniyor. Refah Partisi salt kurban derisinden gizli kasasına 800-900 milyar lira akıtıyor. **Nurettin Sözen**'in kurduğu BRT adlı

televizyonu *"naylon bir şirkete"* aylığı 200 milyon liraya kiralayıp *"Belediyeden Haberler"* yayıncılığını yasayı delerek sürdürüyor.
SHP, CHP, DSP, DİSK, Türk-İş ve demokratik kitle örgütleri ne yapıyor? Birbirlerini yiyor, iç çekişmelerden, ayak oyunlarından fırsat bulup sağlıklı politikalar üretemiyorlar.
O zaman ne olacak?
Uyanın artık. Uyanın artık. Uyanın artık...
U-ya-nın!..

Yatırımlarını ABD'ye yapan Başbakan

13 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan **Tansu Çiller** ile eşine ait Marsan Marmara Holding A.Ş.'nin mali kayıtları, kurumlar vergisi ödemelerinde sembolik rakamlarla yetinen şirketin aktif varlıklarında 7 yılda 54 kat artışa işaret ediyor. Holdingin 1993 yılı tabloları üzerinde yapılan inceleme, Çiller ailesinin, bütün yatırımlarını Tansu Çiller'in Başbakan olduğu geçen yıl yurtdışına çıkardığını ortaya koydu.

Çiller'in holdinginin 1992'de 6 milyar 496 milyon 793 bin 918 lira olan aktif varlıklarını, 31 Aralık 1993 tarihli bilançoda 12 milyar 684 milyon 621 bin 805 lira olarak kaydedildi.

Şirketin 1992'de 3 milyar 553 milyon 752 bin lira olan yurtdışı yatırımları, 1993 bilançosunda, 8,5 milyar liralık sermayeyi de aşarak 8 milyar 551 milyon 399 bin 750 liraya ulaştı. Marsan Holding'in, Türkiye'deki yatırımları, Tansu Çiller'in Başbakan olduğu geçen yıl **"35 bin lira"**ya çekildi. Şirketin, 1992 yılında yurtiçindeki yatırımlarının 1 milyar 960 milyon 25 bin lira olduğu 31 Aralık 1992 tarihli bilançonun aktif bölümünde yer aldı.

Şirketin 1992'de 1 milyar 124 milyon lira olan sermayesi, kurumlar vergisi istisnasından da yararlanılarak, 7 milyar 376 milyon liralık artışla 1993 bilançosuna 8.5 milyar lira olarak geçirildi.

Özer Uçuran Çiller, 17 haziranda yaptığı yazılı açıklamada, **"Eşim siyasi hayata girdikten sonra kamu bankaları dahil, Türkiye'deki bankalarla işlerimi tümden bitirdim"** demesine karşın, holdingin 1992 yılı bilonçosu, Başbakan'ın eşinin gerçeği gizlediğini ortaya koydu. 31 Aralık 1992 tarihini taşıyan bilançonun pasif bölümünde 2 milyar 857 milyon liralık **"Banka kredi borçları hesabı"** kalemine yer verildi.

Tamamı şirket yönetim kurulu üyeleri **Ahmet Destegül** ile **İpek Ökten**'in imzaları ve holding kaşesini taşıyan belgeler uyarınca, Başbakan'ın holdingi 1993 yılında da banka kredisi kullandı.

Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı Başbakan'ın eşinin yaptığı Marsan Holding A.Ş.'nin 31 Aralık 1993 tarihli kâr/zarar cetvelinde, şirketin geçen yıl 38 milyon 406 bin 809 lira kâr ettiği bildirildi. Cetvelde, Özer Uçuran Çiller'in banka kredisi kullanmadığını savlamasına karşın, 1 milyar 686 milyon 304 bin 864 lira tutarında faiz gideri kalemine yer verildi. Yönetim Kurulu üyeleri Destegül ve Ökten'in imzaları ve şirket kaşesi ile yaklaşık 2,5 ay önce Maliye Bakanlığı'na verilen kurumlar vergisi beyannamesinde holdingin geçen yılki faaliyetleri için toplam 10 milyon 839 bin 132 lira kurumlar vergisi ödeyeceği kaydedildi.

Başbakan'ın holdinginin 20 Nisan 1993 tarihinde Maliye Bakanlığı'na sunulan beyannamesinde de, şirketin 1992 faaliyetleri için ödeyeceği kurumlar vergisi 8 milyon 549 bin 16 lira olarak hesaplandı.

ABD'de milyarlarca liralık yatırım yaptığını Başbakan ile eşinin açıkladığı Marsan Holding'in mali tablolarında ve vergi beyannamelerinde herhangi bir **"yurtdışı kazanç ve irat"**a yer verilmemesi dikkat çekti.

Çiller'in holdingi vergi kaçırdı

DOĞAN AKIN *14 temmuz*

ANKARA - Başbakan **Tansu Çiller** ile eşine ait Marsan Marmara Holding Anonim Şirketi'nin, 1993 yılı kazançları için **"usulsüz vergi istisnası"**ndan yararlanarak, yasalarda tanımlanan **"vergi kaçakçılığı"** suçunu işlediği belgelendi. Başbakan'ın, ABD'de milyarlarca liralık yatırım yapan holdingi, usulsüz istisna nedeniyle, geçen yılki faaliyetleri için, yaklaşık 3.5 milyar lira yerine, sadece 10 milyon 389 bin 132 lira kurumlar vergisi ödedi.

Cumhuriyet, cumhuriyet tarihinin en büyük vergi skandalını, belgelere dayanarak ortaya çıkardı.

Vergi idaresine verilen holdinge ait noter onaylı **"imza sirküleri"**nde, Marsan A.Ş.'nin Yönetim

Kurulu Başkanlığı'nı, Başbakan'ın eşi **Özer Uçuran Çiller**'in yaptığı bildirildi.

Başbakan ile eşinin sahibi bulunduğu Marsan Marmara Holding A.Ş.; 20 Nisan 1994 tarihinde Maliye Bakanlığı'na verdiği **"kurumlar vergisi beyannamesi"**nde, 7 milyar 414 milyon 406 bin 809 liraya ulaşan 1993 yılı kazançlarının, 7 milyar 376 milyon liralık bölümünün kurum sermayesine eklenmesi nedeniyle **"kurumlar vergisi istisnası"** kapsamında tutularak, vergi dışı bırakıldığını bildirdi. 1993 yılı kazancı 7 milyar 414 milyon 406 bin 809 lira olan şirketin **"vergiye tabi kazancı"**, beyannamede bildirilen istisnanın uygulanmasından sonra, 38 milyon 406 bin 809 liraya indi. Başbakan'ın holdingi, usulsüz olduğu belgelerle kanıtlanan istisna nedeniyle, geçen yıl yaklaşık **"3.5 milyar lira"** yerine, sadece **"10 milyon 839 bin 132 lira"** kurumlar vergisi ödedi.

Marsan Holding A.Ş. Yönetim Kurulu üyeleri **Ahmet Destegül** ile **İpek Ökten**'in imzaları ve holding kaşesini taşıyan belgelerde, Kurumlar Vergisi Yasası'nın 8. maddesinin 18. bendi ve geçici 18. maddesi uyarınca **"istisnadan yararlandığını"** Maliye Bakanlığı'na bildirdi.

Yasa, anonim şirketlerin, **"gayrimenkul ya da iştirak satışlarından doğan kazançlarının sermaye artırımında kullanılması ve çıkarılacak hisse senetlerinin altı ay içinde borsada kote ettirilmesi"** koşuluyla kurumlar vergisi istisnasından yararlanabileceklerini hükme bağlıyor. Kurumlar Vergisi Yasası'nın **"istisnaları"** düzenleyen 8. maddesinin, ilgili 18. bendi, vergi bağışıklığı konusunda şu hükmü taşıyor:

"Tam mükellefiyete tabi kurumların iştirak hisselerinin veya gayrimenkullerinin satışından doğan kazancın, satışın yapıldığı yılda kurum sermayesine ilave edilen kısmı kurumlar vergisinden müstesnadır... Bu istisnanın uygulanmasında anonim şirketler, yönünden, sermaye arttırımı nedeniyle çıkarılacak hisse senetlerinin nama yazılı olması ve en geç altı ay içinde borsaya kote ettirilmesi şarttır."

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) kayıtlarına göre, Başbakan'ın holdingi, istisnaya gerekçe gösterdiği yasadaki **"vergi bağışıklığı"** koşulunu yerine getirerek, çıkardığı yeni hisse senetlerini kote ettirmedi. İMKB'nin 31 Aralık 1993 tarihini taşıyan **"Kot Listesi"**nde, Marsan Holding'in, **"gayrimenkul ve iştirak hissesi satış karından"** dolayı sadece 1 milyar 124 milyon liralık hisse senedi kote ettirdiği bilgisine yer verildi.

Ancak şirketin 31 Aralık 1993 tarihli bilançosunda, 1992 yılında 1 milyar 124 milyon lira olduğu bildirilen sermayenin, 7 milyar 376 milyon lira artırılarak, toplam 8,5 milyar liraya çıkarıldığı kaydedildi. Kurumlar Vergisi Yasası'nın, sermaye arttırımının vergi dışı tutulması için çıkarılacak yeni hisse senetleri konusunda öngördüğü altı aylık süre; 31 Aralık 1993'te hazırlanan holdingin son bilançosunun tarihi esas alındığında bile, 30 Haziran 1994 tarihinde doldu.

İMKB'nin 30 Haziran 1994 tarihli **"Kot Listesi"** de, Başbakan'ın holdinginin, vergi dışında tutulan 7 milyar 376 milyon liralık sermaye artırımı için yasada emredilen yeni hisse senetlerini borsada kote ettirmediğini ortaya koydu. İMKB'nin haziran sonunda yayımlanan listesinde, Marsan Holding'in, 1 yıl önceki 1 milyar 124 milyon liralık hisse senedi kotunu değiştirmediği bilgisine yer verildi.

Şirketin Maliye Bakanlığı'na verilen onaylı belgeleri incelendiğinde, kot listesinde yer alan 1 milyar 124 milyon liralık miktarın da, Başbakan'ın holdinginin 1992 yılı sermayesi olduğu ortaya çıktı. Kayıtlar, Marsan A.Ş.'nin, 1992 sermayesini de, **"gayrimenkul ve iştirak satış kazancının sermayeye eklenmesi"** yoluyla **"kurumlar vergisi istisnasından yararlandırdığını"** gösterdi. 213 sayılı Vergi Usul Yasası'nın **"Kaçakçılık"** başlığını taşıyan 344. maddesi, **"Yıllık olarak verilen beyannamelerde, tutarı 15 milyon liradan az olmamak üzere beyannamede yazılı vergi matrahının yüzde 10 eksik beyan edilmesini, vergi kaçakçılığı"** olarak tanımlıyor.

Asgari yüzde 10'luk eksik matrah beyanının, yasaya göre **"kaçakçılık cezasına"** tabi tutulabilmesi için, vergi uygulanmayan matrahın 15 milyon lirayı aşması (Çiller'in holdingi için bu rakam 7 milyar 376 milyon lira) ve gösterilen vegiye tabi kazancın (38 milyon 406 bin 809 lira) yüzde 10'unu geçmesi (3,8 milyon lira) koşulları aranıyor.

Vergi idaresinin, **"kaçakçılık"** tespitinden hareketle işleme geçmesi durumunda, usulsüz istisna uygulanmazsa verilecek yaklaşık 3.5 milyar liralık vergiye, 3 kat ceza (10,5 milyar lira) uygulanacak. Bu rakam, asıl vergiyi teşkil eden 3,5 milyar lira eklendiğinde, 14 milyar liraya ulaşacak. Beyannamenin verildiği nisan ayından bugüne kadar geçen 3 ay için de, 3,5 milyar tutarındaki ana vergi borcuna, her ay için yüzde 12'lik **"gecikme zammı"** (ayda 420 milyon lira) uygulanacak. Vergi mevzuatında öngörülen ceza ve gecikme faizleri toplandığında, geçen yıl 10 milyon 839 bin 132 lira kurumlar vergisi vermekle yetinen Başbakan'ın holdingi, usulsüz istisna nedeniyle, toplam yaklaşık 15.5 milyar lira ödemek zorunda kalacak.

Vergi Usul Yasası'nın **"Vergi Ziyaı"** başlığı taşıyan 341. maddesi de, şu hükmü taşıyor:

"... Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya sair suretlerle verginin noksan tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet vermek de vergi ziyaı (kaybı) hükmündedir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı hallerde, verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi veya tamamlanması veyahut haksız iadenin geri alınması, ceza uygulanmasına mani teşkil etmez."

MARSAN holding sermaye arttırımı karşılığında çıkardığı yeni hisse senetlerini borsada kote ettirmiş olsaydı Başbakan Çiller açısından 'mal bildiriminde' bulunulması, rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele yasasını ihlal etme sorumluluğu doğacaktı. Geçen ay sonunda yaptığı yazılı açıklamada bakanlığı, milletvekilliği ve başbakanlığı döneminde servetinde artış olmadığını savunan Çiller, TBMM Başkanlığına ek mal bildirimi sunmadığını ortaya koydu.

Ancak sözkonusu yasa "bildirim konusu" başlığıyla düzenlediği bölümde "hisse senetlerinin" servet kapsamında değerlendirildiğini açıkça hükme bağlıyor.

Bretton Woods'un 50. Yıldönümü

ERGİN YILDIZOĞLU *18 temmuz*

LONDRA - 1994, yeni bir dünya düzeninin kuruluşuna yol açan iki önemli olayın 50. yıl dönümü: II. Dünya Savaşı'nın galiplerinin, geçenlerde, büyük bir gürültüyle kutladıkları *"Normandiya Çıkarması"* ve 50 yıl önce, Bretton Woods'ta, savaşın galiplerini, ekonomik kriz ve savaş sırasında dağılan uluslararası ekonomik ve politik sistemin yeniden inşa edilmesine imkân sağlayacak bir uluslararası para sistemi kurmak amacıyla bir araya getiren konferans, *"Normandiya Çıkarması"* kutlamaları sırasında Almanya, Fransa ve İngiltere arasında su yüzüne çıkan gerginlikler, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan, yarım asırlık bir *"barış"* ve *"işbirliği"* dönemine rağmen, şimdi *"soğuk savaş"*ın bitmesi ile 19. yüzyılın ikili ilişkilere dayanan, karışık ve istikrarsız diplomasisinin geri gelmekte olduğunu ima ediyordu. Bretton Woods konferansı, dünya ekonomisinde ABD Doları'nın ortak ödeme aracı, genel eşdeğer olarak yerleşmesi ve bir sabit kur sisteminin kurulması ile eşanlamlıydı. Bu da 50. yıl dönümünde benzer bir karışıklık ortamında anılıyor. Bugün, Bretton Woods anlaşmasını izleyen yıllarda yaşanan uluslararası parasal istikrardan eser kalmadığı gibi, bir gün sabit kur sistemine ve dolayısıyla tekrar istikrarlı bir ortama dönülebileceğine dair bir işaret de yok. Bir zamanların en güvenilir ve aranan parası ABD Doları, ABD'nin en önemli ekonomik rakibi olan Japonya'nın parası Yen karşısında 50 yılın en düşük düzeyinde. **The Economist** bir başmakalesine *"Kimsenin istemediği dolar"* diye başlık atıyor. Bretton Woods üzerine, **Finansal Times ve Wall Street Journal** gazetelerinde yazılan makalelerde, *"yeni bir çağa yeni kuralların gerektiğinden"* söz ediliyor, bir Wall Street makalesinde, *"Altın standardı sistemine geri dönülmesi gerektiği"* ileri sürülüyor.

Bretton Woods anlaşması ABD Doları ile altın arasında sabit bir parite saptamış ve diğer ülkelerin altın yerine, rezerv, uluslararası genel [illegible]r ve ödeme aracı olarak ABD Doları tut[illegible] imkân sağlamıştı. Böylece sabit kur [illegible] geçildi ve uluslararası ticari ve mali [illegible] bir güven dolayısıyla istikrar ortamı [illegible]aygın bir kanı 1950-70 arasında ya[illegible] ve *"istikrarlı"* ekonomik büyümeyi Bretton Woods'un bu başarısına ve dünya ekonomisinde 1970'ten beri yaşanmakta olan sarsıntıları da Ağustos 1971'de ABD Devlet Başkanı **Nixon**'un dolar karşıtı altın satışlarını askıya almasından sonra sabit kur sisteminin çökmesine bağlıyor. Bu tespitlerden hareketle de sisteme istikrar getirmenin yolları, şimdi çökmüş olan Bretton Woods yerine yeni kurallar icat etmekte aranıyor. Ancak 1993'te Avrupa Para Birliği sürecini darmadağın eden krizin de canlı bir şekilde gösterdiği gibi bu yeni kurallar arayışı, bu iş için tutulmuş ve astronomik rakamlarda maaşlar ödenen bürokratlardan başka kimsenin işine yaramıyor.

Gerçekte, 1950-70 arasında yaşanan uluslararası parasal istikrar ve doların uluslararası genel eşdeğer olarak yerleşmesi sürecine yakından bir bakış, bunun varlığını, Bretton Woods gibi bir anlaşmaya ve onun Dünya Bankası ve IMF gibi kuruluşlarının başarılarına değil, uluslararası ekonomik politik ilişkilerde yaşanan gelişmelere borçlu olduğunu gösterir. Bu bağlamda, Avrupa ve Japonya'nın yeniden inşasına, SSCB'nin genişlemesine set çekmek için Yunanistan ve Türkiye'nin ekonomik olarak desteklenmesine yönelik **Marshall** ve **Dodge Planları** ile dünya ekonomisine pompalanan ABD Doları'nın yarattığı ticaret ve üretim hacmi ile Soğuk Savaş'la başlayan kutuplaşmayı anmakta yarar var.

Bu gelişmeler, hem savaşa göre şekillenmiş ABD sanayisinin dışa açılarak barış dönemine uyum sağlamasını kolaylaştırdı ve bir ekonomik krizi önledi hem de doları, dünrya ekonomisinde en çok kullanılan para haline getirdi. Diğer taraftan, hem uluslararası bir parayı destekleyecek hem de *"Batı'ya"*, *"Doğu Bloku"*na karşı liderlik edecek, koruyacak ve global politik istikrarı sağlayabilecek bir ülkenin olduğunu gösterdi. Kısacası, uluslararası para sistemindeki istikrarın arkasında, 1950-70 arasında yaşanan ekonomik büyüme ve gerileyen İngiltere'nin yerine, nihayet ABD hegemonyasının doldurabilmesi ile oluşan politik istikrar yatıyordu.

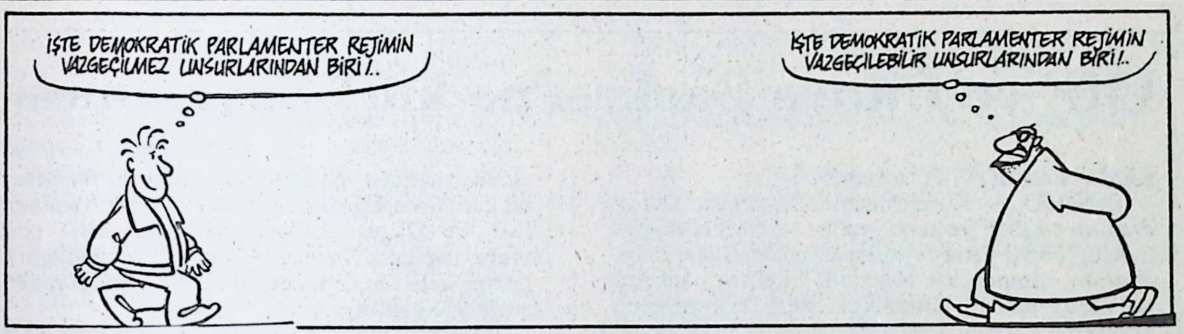
1971'de çöken sabit kur sistemine bir türlü geri dönülememesinin arkasında ise bu koşulların önemli bir kısmının ortadan kalkmış olması yatıyor. Bu karmaşık süreç, çok kabaca, şöyle özetlenebilir: 1960'larda Avrupa ve Japonya ekonomilerinin yeniden inşası tamamlandı. ABD giderek göreli teknolojik üstünlüğünü ve rekabet gücünü kaybetmeye başladı. 1960-69 arasında Almanya, Fransa, Japonya üretkenlikte ABD'yi geçtiler. ABD ticareti ilk defa 1967'de açık verdi ve sonra bu açık 1970'ten itibaren hızla büyümeye başladı. 1960'ların ikinci yarısında ABD, bu duruma ve Vietnam savaşının mali yüküne, kendi ulusal parasının genel eşdeğer olmasından kaynaklanan *senyoraj* avantajını kullanarak uyum göstermeye başladı. ABD, uluslararası ödemelerini dolar-altın paritesine aldırmadan çıkardığı yeni dolarlarla yapıyordu. Bu, uluslararası ekonomide bir dolar bolluğuna, enflasyona ve doların devalüe edilmesine, böylece de sabit kur sisteminin çökmesine yol açtı. Bu gelişmeler, 1970'lerde başlayan global ekonomik krizin ve bu kriz içinde, ABD'nin göreli ekonomik ve politik üstünlüğünün gerilemesi sürecinin de organik bir parçasıydı.

Bu son derece karmaşık, kısmen de tüm boyutları hâlâ yeterince bilinemeyen gelişmele-

ri kurallar, yasalar koyarak istikrara kavuşturmak ise tabii ki mümkün değil. Global ekonomik kriz bitmeden, dünya devletler sisteminde hegemonya sorunu çözülerek göreli bir istikrara ulaşılmadan sabit kur sistemine dönmeyi beklemek boşuna.

Bunu uluslararası mali piyasaların ve kredi sisteminin 19. yüzyıldaki gelişme düzeyine bile uyum sağlayamadığı için terk edilen bir altın standardı sistemine dönerek sağlamayı düşünmek ise tam bir hayal.

Belli ki daha uzun bir süre yapısal ekonomik kriz, soğuk savaşın bitmesi ile derinleşen politik istikrarsızlık, hızlı globalleşme, vb ile siyasi olduğu kadar, ekonomik olarak da haritası çıkarılmamış denizlerde ilerlemeye devam edeceğiz. Normandiya Çıkarması'nı ve Bretton Woods'u anarken, 50 yılda yaşanan tüm *"gelişmelere"* rağmen *"Acaba tarih tam bir çember çizerek, başlangıç noktasına, bu iki olaya yol açan büyük kargaşa döneminin başına mı döndü?"* sorusu, tüm abesliğine rağmen, kendinden beklenen şekilde, kulaklarımızı tırmalamıyor.

Coşku, cinayet, doping... İşte kupa

20 temmuz

Spor Servisi - Brezilya'nın finalde İtalya'yı penaltı atışları sonucu 3-2 yenip 24 yıl aradan sonra şampiyon olmasıyla sonuçlanan 15. Dünya Futbol Şampiyonası'nın en kayda değer tarafı, şimdiye dek seyircilerin en fazla ilgi gösterdiği kupa olmasıydı.

Tüm dünyada TV'leri başında kupadaki 52 maçı toplam 32 milyar kişinin izlediği tahmin edilirken tribünlerdeki seyirci sayısı da rekora ulaşarak 3 milyon 567 bin 415'e yükseldi. Kupada maç başına seyirci sayısı da 68 bin 604 olarak gerçekleşti. Bundan önce en fazla seyirci 2 milyon 510 bin 686 ile 1990'da İtalya'da, en fazla ortalama seyirci ise 52 bin 311'le 1970'te Meksika'da görülmüştü.

ilk kez penaltılarla şampiyonun belirlendiği kupada, oynanan 52 maçta toplam 141 gol atılırken, gol ortalaması 2.71 olarak 1982'den bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşti. ABD-94'te, 141 golün 93'ü grup maçlarında, 25'i 2. turda, 15'i çeyrek finalde, 4'ü yarı finalde ve 4'ü de üçüncülük maçında kaydedildi.

Bu kupada atılan gollerle, kupa tarihinde tüm zamanlarda atılan toplam gol sayısı ise 1584'e çıktı. Bu kupa sırasında 1500. gol Arjantinli **Caniggia**'dan geldi. İlk kez gol krallığını 2 futbolcunun paylaştığı kupada, gol krallarından Rus **Oleg Salenko**, yalnızca 3 maçta 6 gole ulaşırken, 6-1 kazandıkları Kamerun maçında attığı 5 golle kupa tarihinde bir maçta en fazla gol atan futbolcu unvanını ele geçirdi.

1 ay boyunca dünya spor kamuoyunu en fazla meşgul eden konu durumuna gelen ABD-94'te, en fazla gol atan takım, 15 golü bulunan üçüncü İsveç olurken, Yunanistan, ilk kez katıldığı şampiyonada 3 maçta 10 gol yiyip hiç gol atamadı. 4. kez kupayı müzesine götürerek bu alanda da bir rekor kıran Brezilya, 3 golle en az gol yiyen ekip oldu. İlk turda elenen Kamerun 3 maçta, dördüncü Bulgaristan da 7 maçta kalesinde 11'er gol gördü.

52 maçta gösterilen sarı kart sayısı 227, kırmızı kart sayısı ise 15 oldu. Bu rakamlar, 1990'da 164 ve 16'ydı. 11 takımdan kırmızı kart gören 15 futbolcu şöyle: **Etchverery, Cristaldo** (Bolivya), **Nadal** (İspanya), **Vlodoiu** (Romanya), **Pagliuca, Zola** (İtalya), **Song** (Kamerun), **Gorloukovitch** (Rusya), **Tzvetanov, Kremenliev** (Bulgaristan), **Leonardo** (Brezilya), **Clavijo** (ABD), **Luis Garcia** (Meksika), **Schwarz, Thern** (İsviçre).

Yalnızca 3 maçın sonucunun penaltılarla belirlendiği kupada, 52 maçta verilen penaltıların 15'i de golle sonuçlandı.

Penaltıdan en fazla gol atan futbolcu, penaltıdan 3 golü bulunan, gol krallarından Bulgar **Stoichkouv** olurken, Arjantinli **Batistuta** ve Rus **Salenko** 2'şer, Brezilyalı **Rai**, Suudi Arabistanlı **El Cabir**, İtalyan **Roberto Baggio**, İspanyol **Beguiristain** ve **Guardiola**, Meksikalı **Garcia Aspe**, Alman **Mattheus** ve İsveçli **Brolin** de birer penaltı atışını gole çevirdiler.

Kupada yalnızca 3 maç golsüz eşitlikle bitti. En farklı galibiyet ise Kamerun'u 6-1 yenen Rusya elde etti. ABD-94'te, Pasadena Rose Bowl Stadı'nda yapılan final mücadelesi, 94 bin 194 biletli seyircisiyle, en fazla ilgi gören maç oldu. Seyircilerin en az ilgi gösterdiği karşılaşma ise Dallas Cotton Bowl Stadı'nda ilk turda oynanan ve 44 bin 132 seyirci tarafından izlenen Bulgaristan-Nijerya karşılaşması oldu.

Kupa başlamadan önce otoriteler tarafından favoriler arasında gösterilmesine karşın ilk turda elenen Kolombiya'da, bu kupada kendi kalesine gol atan tek futbolcu olan **Escobar,** ülkesine dönünce bazı fanatikler tarafından öldürülünce, futbol yüzünden cinayete kurban giden dünyadaki ilk futbolcu oldu. Ülkesinde öldürülen Escobar'ın ailesine dünyanın dört bir yanından maddi yardım yağıyor. 4.5 milyar liraya ulaşan yardımlardan 2.7 milyarını **Jackie Charlton,** geri kalanını ise diğer futbolcular topladı. FIFA ayrıca Escobar'ın ailesine 10 bin dolarlık bir çek verecek.

Kupanın diğer bir kayda değer olayı ise Arjantin Milli Takımı'nın Kaptanı **Diego Maradona**'nın, ikinci turdaki Romanya maçından önce dopingli çıkıp kupadan ihraç edilmesiydi.

Futbolda yarattığı skandallarla ünlü olan Maradona, böylece kupa tarihinde doping konusunda da öncülük yapmış oldu.

Maradona böylece, forma giydiği dördüncü kupada 22. maçını oynayarak bu alandaki rekoru kırma şansını kaçırdı. Aynı şansı kaçıran bir başka futbolcu ise Almanya Milli Takımı Kaptanı **Lothar Mattheus'**tu. İsveç Milli Takımı kalecisi **Tomas Ravelli** ise kupa sırasında 117. kez milli formayı giyme başarısı gösterdi.

IMF ve Dünya Bankası'na kurt benzetmesi

ERGÜN AKSOY *22 temmuz*

ANKARA - Kuruluşunun 50. yılında Dünya Bankası ve IMF'ye karşı yeşiller ve çevreciler tarafından, **'50 yıl yeter'** sloganı altında uluslararası bir protesto kampanyası başlatıldı. İngiltere, İspanya ve Hollanda'da yürütülecek olan kampanyanın Türkiye Koordinatörü Arkadaş Çevre Grubu Sözcüsü **Songül Saydam,** iki kuruluşun uyguladıkları ekonomik politikalarla ülkelerin doğal kaynaklarını tükettiklerini savunarak **"IMF ve Dünya Bankası, Kırmızı Başlıklı Kız öyküsündeki kurt gibiler"** dedi. Green Screen (Yeşil Ekran Örgütü) kurucularından **Ümit Öztürk** de IMF ve Dünya Bankası'nın ekonomik hastalıkları iyileştireceğine, daha da ağırlaştırdığına dikkat çekerek IMF ve Dünya Bankası'nın insanlar arasındaki uçurumu büyüten politikalarından vazgeçmesini istedi.

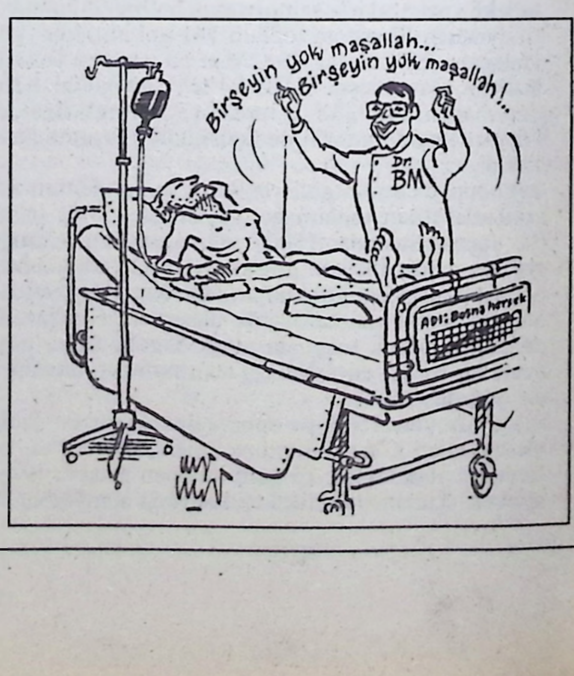
ASEED (Kalkınma, Çevre, Eşitlik ve Dayanışma İçin Eylem Örgütü), **YEE** (Gençlik Çevre ve Avrupa Örgütü), **3W1** (Önce 3. Dünya Örgütü), **Green Screen** ve Türkiye'den **Arkadaş Çevre Grubu,** adil olmayan ekonomik politikalarından ötürü, kuruluşlarının 50. yıldönümünde IMF ve Dünya Bankası'na yönelik uluslararası bir **'protesto'** kampanyası başlattılar. IMF ve Dünya Bankası'nı Latin Amerika, Afrika ve Asya'da uyguladığı ekonomik politikalarından dolayı suçlayan çevrecilerin, kampanya boyunca **'50 yıl yeter'** sloganını kullanacakları bildirildi. Kampanyanın Türkiye Koordinatörü Arkadaş Çevre Grubu Sözcüsü **Songül Saydam,** IMF ve Dünya Bankası'nın 50 yıl içinde dünyayı yaşanmaz hale getirdiğini öne sürdü. Saydam şunları söyledi:

"Bu iki kuruluş geri kalmış ülkelerin adeta kanını emiyor. 1991 yılında Kuzey ülkelerinden Güney ülkelerine 38.5 milyar dolar kaynak aktarılarak Güney ülkeleri borç tuzağına düşürülmüştür. Güney ülkelerinin batmaları yönünde ağır yaptırımlar uygulanıyor. Bu iki kuruluşun ağına düşen ülkeler bunun bedelini, geçmişi, bugünü ve geleceği ile ödemek zorunda kalıyor. Yapısal yardım programı adı altında uyguladıkları reçetelerle ülkelerin doğal kaynaklarını tüketiyorlar."

IMF ve Dünya Bankası'nı, anamalcı (kapitalist) ve yayılmacı dünya sisteminin kumanda merkezi olarak niteliyen Saydam, üye olmayan ülkelere bu iki kuruluşun kapılarının kapalı olduğunu anımsattı. IMF ve Dünya Bankası'nın başta ABD olmak üzere, Japonya, Fransa, Almanya ve İngiltere'nin güdümünde olduğunu belirten Saydam, görüşlerini şöyle dile getirdi:

"IMF ve Dünya Bankası, Kırmızı Başlıklı Kız öyküsündeki kurt gibidirler. Karar vermedeki en büyük güç ABD'dir. Bu kuruluşların uzmanlarının büyük bölümü de ABD'lilerden oluşuyor. Ekonomik, ekolojik ve kültürel maske altında ülkeleri borçlandırarak ekonomik yönetimlerine el koyuyorlar. Bu ülkelerin kaynaklarını ise Kuzey'e aktarıyorlar. Bu iki kuruluş, tıpkı Kristof **Kolomb'un Amerika yerlilerini cam parçalarıyla aldatması gibi, ülkelerin en değerli kaynaklarını ellerinden alıyorlar. 1980'den sonra bu iki kuruluşun reçetelerini uygulayan Türkiye, güçleneceği yerde zayıflıyor. Bu ekonomik gidiş, toplumu ve bireyi olumsuz yönde etkiliyor. Bozulan insan da en büyük zararı çevreye veriyor."**

Merkezi İngiltere'de bulunan Green Screen kurucularından ve Arkadaş Çevre Grubu Avrupa Temsilcisi Ümit Öztürk de IMF ve Dünya Bankası'nın eylüldeki toplantısına yönelik eylem takvimi oluşturacaklarını açıkladı.

Yakın tarihimizde iki önemli gün

ALEV ÇOŞKUN
(Eski Parlamenter ve Turizm Bakanı)

23 temmuz

Yakın siyasal tarihimiz, çağdaşlaşma ve aydınlanma yolunda atılmış adımlar ve girişimlerle doludur. **Yakın tarihimiz, siyaset bilimcileri için adeta bir laboratuvar gibidir.**

23 temmuz (bugün) iki önemli olayın yıldönümüdür. 86 yıl önce 23 Temmuz 1908'de İkinci Meşrutiyet ilan edildi; **Abdülhamit**, Meşrutiyet Anayasası'nı (Kanun-i Esasi) yürürlüğe koymak zorunda kaldı. Ve 75 yıl önce 23 Temmuz 1919'da, **Erzurum Kongresi** toplandı.

Genç Türkler, Birinci ve İkinci Meşrutiyet'in hazırlanmasında çok önemli rol oynamışlardır. Bu ilerici aydınlar, Osmanlı İmparatorluğu'nda, çağın gereği olan değişiklikleri yapmak isteyen devrimcilerdi.

İkinci Meşrutiyet'in ilanını zorlayan hareketler Rumeli'de patladı. Abdülhamit'in Meşrutiyet'in ilanını kabul etmesinde en önemli etken, **Meşrutiyet Anayasası** uygulanmadığı takdirde Rumeli'de veliahta biat edileceğine (Veliahtın padişah olarak tanınacağı) ve camilerde hutbenin onun adına okunacağına dair gelen ciddi haberlerdir.

İkinci Meşrutiyet'in ilanı 33 yıllık koyu bir istibdat yönetimine karşı bir başkaldırıyı simgeler. Anayasasının yürürlüğe girmesi, siyaset bilimi açısından **"tek bir kişinin istibdat ve mutlak otoritesine karşı bir direnç"** anlamına gelir.

İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile monarşik sistemin niteliğinde bir değişiklik olmamakla beraber, **"saltanat makamına gelmede ve bu makamdan uzaklaştırmada artık toplumun da rol oynamaya başladığı"** görülmüştür (1). Gerçekten, anayasanın yürürlüğe girmesinin üzerinden henüz on ay geçmişti ki, 31 Mart 1909'da İstanbul'da müthiş bir **irtica olayı** oldu. Hareket ordusunun müdahalesi sonucu bastırılan bu gerici ayaklanmayı hazırlamakla suçlanan Abdülhamit tahtan indirilmiştir.

Bu hareketten sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk kez Meclis'in yetkileri genişletilmiş, kişi özgürlüklerinin garanti altına alınması, toplantı ve dernek kurma hakları kabul edilmişti.

İkinci Meşrutiyet, tam demokratik ve laik bir anayasal sistem getirememiş olmakla beraber, siyaset bilimi açısından **"Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir"** ilkesine dayanan demokratik siyasal rejime giden uzun yolda çok önemli bir kilometre taşıdır.

1918 Ekimi'nin sonunda **Mondros Ateşkes Antlaşması** imzalanmış ve Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Dünya Savaşı'nda yenilgi ile çıkmıştı. Galipler, petrolün bulunduğu bölgeleri (Musul vs.) hemen işgal etttiler. Anadolu, İngiliz-Fransız-İtalyan ve Yunan silahlı kuvvetlerince parça parça işgal ediliyordu.

Bu ortamda Samsun'dan Anadolu'ya ayak basan **Mustafa Kemal**, Amasya'ya geçti ve ünlü **Amasya Genelgesi**'ni yayımladı. Bu **'genelge'**de **"Yurdun bütünlüğü, ulusun bağımsızlığı tehlikededir"** deniliyordu.

Amasya da, bu kararlar alınırken, Erzurum'da da **"Doğu Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"** bir kongre toplanması için çalışmalara başlamıştı. Bu sırada saltanatın devamı için Mustafa Kemal'in tehlike olduğunu anlayan Saray, onun tutuklanarak İstanbul'a gönderilmesini istedi. Buna karşılık Mustafa Kemal de askerlik mesleğinden istifa etti; **"Milletin bağrında bir ferd-i mücahit olarak"** çalışacağını bildirdi.

Türkleri tarih sahnesinden silmek isteyen İngiliz devlet adamı **Lloyd George**'un yeğeni Yarbay **Rawlinson**, o sırada Erzurum'daydı. Erzurum Kongresi'ni önlemek için de her türlü girişimde bulunuyordu.

Kongre, 23 Temmuz 1919'da toplandı. Kongreye Bitlis, Erzurum, Sıvas, Trabzon ve Van illerinden 54 delege katıldı.

Açılış konuşmasında **Mustafa Kemal** şunları söyledi:

"Tarih, bir milletin hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez. Bundan ötürü, vatanımız ve milletimiz aleyhine verilen hükümler, muhakkak iflasa mahkûmdur."

14 gün çalışan kongre, 7 Ağustos 1919'da son buldu. Sadece doğu illerini değil, tüm ulusu ilgilendiren kararlar aldı. Bunları tüm dünyaya ilan etti, bu kararlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

"1- Milli sınırlar içindeki vatan bir bütündür. Onun çeşitli kısımları birbirinden ayrılmaz ve parçalanamaz.

2- Yabancı işgal ve müdahalesine karşı, millet hep birlikte savunma yapacak ve direnecektir.

3- Vatanın bağımsızlığını korumaya, İstanbul hükümetinin gücü yetmediği takdirde, amacın gerçekleşmesi için geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümet milli kongrece seçilecektir.

4- Kuvay-ı Milliye'yi amil ve iradeyi milliyeyi hakim kılmak esastır.

5- Hıristiyon unsurlara siyasal egemenlik ve toplum dengemizi bozacak imtiyazlar (ayrıcalıklar) verilemez.

6- Yabancı devletlerin mandası (güdümü) ve himayesi (koruyuculuğu) kabul olunamaz.

7- Millet Meclisi'nin derhal toplanması ve hükümet işlerinin Meclis'in denetiminde yürütülmesini sağlamak için çalışılacaktır."

Doğu Anadolu'nun sorunları için toplanmış olan **Erzurum Kongresi** aldığı kararlarla **'ulusal bir kongre'** niteliğine büründü. Ünlü tarihçi Prof. Dr. **Enver Ziya Karal**'a göre **"kongrenin verdiği kararlar vatanın bütününü ve ulusun tümünü ilgilendiren bir ihtilal programı idi"** (2).

Vatanın ulusal sınırları içinde parçalanamaz bir bütün olduğu, bağımsızlık için hiçbir ayrıcalık ve ödün verilemeyeceği, herhangi bir devletin koruma ve güdümünün kabul edilemeyeceği açıklandı. **Heyet-i Temsiliye** adıyla bir kurul oluşturuldu. Bu kurulun başına Mustafa Kemal getirildi. Fiilen başlayan **Anadolu ihtilali** artık hukuksal belgelerini de dünya kamuoyuna ilan ediyordu.

Erzurum Kongresi kararları, Anadolu'da, İstanbul'da ve tüm dünyada büyük yankılar yaptı. Anadolu'daki tüm **'Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'** bu kararları çoşkuyla karşılarken, İstanbul hükümeti tepki gösteriyordu: Anadolu'da kargaşa çıktığını ileri sürerek **"askeri ve mülki"** yetkililerin bu toplantıları önlemesini istiyordu. **Mustafa Kemal, Rauf Orbay** ve **Refet Bele**'yi tutuklatıp İstanbul'a getirmek için emirler veriyordu. Fakat İstanbul, ulusal direncin etkinliği karşısında bu emirleri uygulatacak bir makam bulamadı.

Yabancı devletler ise Erzurum Kongresi'ni İstanbul'a karşı **kısa ömürlü** bir başkaldırma olarak değerlendiriyordu.

Erzurum Kongresi ile ilgili iki ilginç olayı belirterek yazımıza son vermek istiyoruz.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın yazgısını tümden etkileyecek husus, İstanbul'un Mustafa Kemal'in 30 Temmuz 1919'da tutuklanmasını isteme kararıdır. Padişah ve hükümeti, tam kongrenin sürdüğü bir sırada Mustafa Kemal'i tutuklatarak kongreyi dağıtmak ve ulusal eylemi başsız bırakmak istiyordu.

Ancak umdukları olmadı. Bu tutuklama kararını uygulacak olan 15. Kolordu Komutanı **Kazım Karabekir Paşa**, İstanbul'un bu kesin emrine uymadı. Dahası, Mustafa Kemal'in yanına giderek **"Ben ve kolordum emrinizdeyiz"** dedi. Karabekir Paşa'nın bu davranışı, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın kuşkusuz en önemli dönüm noktalarından birisidir.

Öbür olay, Mustafa Kemal'in öngürdüğü amaçlar yönünde kararlılığını gösterir.

Kongrenin sona erdiği gece, Mustafa Kemal, çok yakınında görev yapan **Mazhar Müfit (Kansu** **Bey**'i yanına çağırarak şunları not ettirdi:

"Zaferden sonra hükümet şekli cumhuriyet olacaktır. Padişah ve hanedan hakkında zaman gelince gereken yapılacaktır. Tesettür kalkacaktır. Fes kalkacak, medeni milletler gibi şapka giyilecektir. Latin harfleri kabul edilecektir" (3).

Cumhuriyetin ilanından ve hatta Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başlamasından çok önce, Mazhar Müfit'e not ettirilen düşünceler, Mustafa Kemal'in öngördüğü asıl amaçları ve bunları gerçekleştirmedeki kararlılığını göstermesi açısından çok önemlidir.

Erzurum Kongresi kararları hakkında İnönü, **"Tüm ulusal savaş boyunca, hatta Lozan'da uygulanan ana ilkeleri içeriyordu"** demiştir.

İnönü'ye göre **"Erzurum Kongresi, kendinden sonraki bütün mücadele aşamalarında hiçbir çelişkiye düşmeksizin devamlı bir gelişim** öncüsü **olmuştur"** (4).

(1) Okandan, R.G. **Amme Hukukumuzun Ana Hatları**, İstanbul 1977, S. 418

(2) Karal, E.Z. **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Ankara, TTK'nin 1981, s. 38.

(3) Kansu, M. Müfit, **Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber**, C. I. Ankara, s. 132.

(4) İsmet İnönü, Erzurum Kongresi ve Atatürk, s. 7 ve Hamza Eroğlu, **Türk İnkilap Tarihi**, Ankara, Savaş Yay. 1990, s. 128.

Cezaevinden bakanlığa...

24 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı görevini üstelenecek olan Prof. Dr. **Mümtaz Soysal**, 15 Eylül 1929 tarihinde Zonguldak'ta doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirmesinin ardından, öğrenimine London School Of Economics'te, ABD Princeton ve California Berkeley üniversiteleri'nde devam etti. 1969 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Anayasa Hukuku Profesörü olan Sosyal, 1971 yılında aynı fakültenin dekanı seçildi.

12 Mart askeri müdahelesinin ardından gözaltına alındı. **"Anayasaya Giriş"** kitabında **"komünizm propagandası"** yaptığı gerekçesiyle tutuklandı ve Ankara Mamak Askeri Cezaevi'nde 1,5 yıl tutuklu kaldı. Hakkındaki 6 yıl 8 aylık ağır hapis hükmünün Askeri Yargıtay tarafından bozulmasının ardından serbest bırakıldı.

Tutukluluğundan sonra 1974 yılında Uluslararası Af Örgütü'nün Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. 1976-78 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü'nün Başkan Yardımcılığı'nı yaptı. Örgüt, 1977 yılında Nobel Barış Ödülü'nü kazanınca, bu kuruluş adına geleneksel Nobel Konferansı'nı

Osslo'da verdi. 1979 yılında UNESCO'nun ilk Uluslararası İnsan Hakları Öğretim Ödülü'nü ve 1985 yılında Türk Tanıtma Vakfı ödüllerini kazandı.

Öğretim üyeliğinin yanı sıra Milliyet gazetesinde uzun yıllar köşe yazarlığı yapan Soysal, günlük yazılarını Hürriyet gazetesinde sürdürüyordu. **"Demokratik İktisadi Planlama İçin Siyasi Mekanizma", "Dış Politika ve Parlamento", "L'action des Administer Sur le Fonctionnement de L"administration Publique", "Local Goverment in Turkey". "Anayasaya Giriş", "Dinamik Anayasa Anlayışı" ve "100 Soruda Anayasanın Anlamı"** başlıca yapıtları.

Soysal'ın Mamak Askeri Cezaevi'nde yargılanışının öyküsünü, yazarımız **Uğur Mumcu**'nun **"Sakıncalı Piyade"** adlı kitabından özetle aktarıyoruz:

"12 Mart davalarını hukukçu olarak izlemek gerçekten ilginç oluyordu. Örneğin Siyasal Bilgiler Fakültesi Anayasa Hukuku Profesörü Mümkaz Soysal'ın Piyade Kıdemli Albay İzzettin Avlar'ın başkanlığındaki mahkemede yargılanması hukuk açısından başlıbaşına ilgi çekici bir olaydı. Albay İzzettin Avlar, hiç şüphesiz çok değerli bir askerdi. Yine, şüphesiz sözgelişi 'M-1 piyade tüfeği' konusunda Profesör Mümtaz Soysal'ın bilmediği birçok konuyu iyi bilmektedir. Avlar'ın 'taarruz' ve 'savunma' konularındaki bilgileri Mümtaz Soysal'da yoktur. İşbu nedenle, Mümtaz Soysal'ın ya da herhangi bir anayasa hukuku profesörünün Albay İzzettin Avlar'ı ya da bir başka albayı piyadecilik konularında sorguya çekip, değerlendirme yapması düşünülemez... Askeri mahkemenin siyasi suçlar için kullanılması böyle sonuçlar da doğurmaktadır. Piyade Albay İzzettin Avlar, sıkıyönetim mahkemesi başkanlığı sırasında, biraz hukuk biraz da siyaset öğrendi. Anayasa hukuku konusunda kısa sürede uzman oldu ki, Mümtaz Soysal'ın 'Anayasaya Giriş' adlı ders kitabında komünizm propagandası yaptığını hemen anladı ve hükmünü verdi... Bir duruşmada Mümtüz Soysal, siyasal suçların hiçbir dönemde, hiçbir iktidara şeref vermediğini söyleyerek, 'Sokrat'ın yargılanması Yunan uygarlığı için bir kara leke oldu. Galile'nin yargılanması insanlık tarihi için bir suç sayıldı. Beni, işlemediğim bir suçtan ötürü yargılayarak zoraki kahraman yapmak istiyor, layık olmadığım bir sandalyeye oturtuyorsunuz' **dedi...**

Bu konuşma Piyade Kıdemli Albay İzzettin Avlar ve Savcı Yüzbaşı Baki Tuğ tarafından hiç de hoş karşılanmamıştı. Baki Tuğ, hemen yerinden fırlayarak söz istedi. Basbas bağırıyor, sesi Ana Tamir Fabrikası'ndaki gürültüyü bastırıyordu:

'Sokrat'ı yargılayan bir Yunan mahkemesidir. Burası ise bir Türk mahkemesidir. Galile insanlık uğruna öldü, Marksist, Leninist ilkeler uğruna değil'...

Baki Tuğ yerine oturdu. Turan Güneş'e söz verildi. Güneş'in öfkesi geçmişti. Önce sağa, sonra sola baktı. Gözlüğünü sildi ve tek cümle ile Baki Tuğ'u yanıtladı:

'Askeri savcının sözlerini anladım.' **Baki Tuğ kıpkırmızı olmuştu... Bu kez konuşma sırası Duruşma Yargıcı Suha Umurhan'daydı. Umurhan olanca duygusallığı ile konuştu:**

'Mümtaz bey, siz bizim için Sokrat'tan da kıymetlisiniz.'

Piyade Albay İzzettin Avlar irkildi. Savcı Baki Tuğ'un yüzü bir kat daha kızardı."

...idinin Neo Osmanlıları!..

...LHAN SELÇUK *27 temmuz*

...Osmanlı, Babıâli'de bir adım atacağı zaman ...özlerini *'Düvel-i Muazzama'*ya çevirir, iskele ...ii, sancak mı, yoksa tornistan mı yapacağını ...nlamaya çalışırdı...

...Rezil rüsva olmuştuk...

...İyi yetişmiş devlet adamı denen paşa, vezir, ...olla takımının her biri *'Düvel-i Muazzama'*dan ...r devlete sırtını dayamıştı; filanca paşa İngi...e, falanca Fransıza, fişmekân da Alaman...a'ya...

...Kim sadrazam ya da hariciye nazırı olacak?

...Bilinirdi ki filanca sadaret koltuğuna oturursa ...giliz, falanca mührü eline geçirirse *'Alaman'* ...yaseti izlenecektir, Fransıza sırtını dayamış ...an fişmekân pusuda beklemektedir; padişah ...endimiz de bizzat zillet içindeyken bu kukla...rla oynamakta, İslamın tepesinde hilafetini ...ürdürmektedir.

...Babıâli Fransıza yanaştığı zaman *'Alaman'* ...r maraza çıkarır, İngiliz fırsatı bekler, Rusya ...zağını hazırlar, içerdeki azınlıklar oyunun ...üranlan olarak dış güçlerle işbirliği yaparlar-...

...Osmanlı'nın seçkini de pek açıkgöz olduğundan kendine düşen parsayı toplardı.

Dışişleri Bakanlığı için **Mümtaz Soysal**'ın adı geçince çalkalanan Babıâli mide bulandırıyor.

Geçmişi anımsatıyor...

Gerçi artık Babıâli kalmadı...

Ne Osmanlı Babıâlisi var...

Ne Cumhuriyet Babıâlisi...

Adına *'medya'* denen; yazılı, görsel ve sesli yayınlar, gazete, televizyon ve radyodan oluşan bir dünyadır...

Medya Mümtaz'ı bağrına basmış görünüyordu. SHP'de siyaset yapması, basında yazı yazması doğal karşılanıyordu; ama, Dışişleri Bakanlığı'na atanacağı duyulunca iş değişti...

Kıyamet günü mü gelmişti?..

Cayırtı ayyuka çıktı...

Bir vaveyla koptu...

Ne oluyordu?

Kıbrıs davasında Vaşington'a kafa tutan, fikirleriyle süper güce karşı çıkan, özelleştirmeye sıcak bakmayan, Anadolu'nun güneyindeki *'Çekiç Güç'*ün çekip gitmesini isteyen, Ankara'nın bağımsız ve kişilikli bir dış politika izlemesinden yana olan bu adam Dışişleri Bakanlığı'na geldi mi...

Yandık gitti...

Medya, dış odaklardan işareti almış Osmanlı kurnazı gibi tepiniyordu...

Olur muydu hiç...

'Liboşlar' 1980'lerde ve 90'larda Amerika'dan aldıkları 70 milyar dolar dış borcu yemişlerdi; yeniden borçlanmak için tam kapılar aralanacakken pişmiş aşa soğuk su mu katılacaktı?.. Ne yaptığını bilmez acemi Başbakan, Soysal'ı başımıza bela mı edecekti?.. Kimisi Vaşington'a bakıyor, kimi Londra'nın göstergelerini izliyor, Batı'nın kapalı ya da açık uyarılarını amentü gibi bellemeyi çıkarlarının ayet-i kerimesi bilen *'Neo Osmanlılar'* esip savuruyorlar, kıyameti koparıyorlardı...

Her mahallesinde bir cami yaptırma derneği bulunan bu ülke Suudi Arabistan'a mı döndü? Bir yandan *'Hac turizmi'* yapıp dövizleri cebe atacaksın, öte yandan Amerikan askerine sığınıp saltanatını sürdüreceksin!.. Türkiye Cumhuriyeti hükümetine Dışişleri Bakanı atanacak kişiye giysi biçerken, boyunun ölçüsünü Vaşington ya da Londra'dan mı alacağız?..

70 milyor dolar dış borcu yemişiz, gözlerimiz dışarda, yeniden borçlansak da yesek...

"Yiyin efendiler yiyin...
Bu han-ı iştiha sizin..."

İşkembeniz öyle dolu ve iştihanız öylesine güçlü ki, bir geyirdiniz mi, gökgürültüsü gibi ses çıkıyor.

Demirel: Robot değilim, azletmem

MUSTAFA BALBAY *27 temmuz*

TAHRAN - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** hükümet değişikliği konusunda hükümete uyarılarını sürdürüyor.

İstifasını vermeyen bakanların azlinin kendisinden isteneceğini açıklayan SHP lideri **Murat Karayalçın'a "Ben robot değilim"** yanıtını veren Demirel, **"Tekrarlıyorum, ihtar ediyorum; azli kabul etmem, yapmam. Benim kurduğum kabinede de yer alan kişilerin azli için gerekçe isterim"** dedi. Demirel, **Hikmet Çetin**'le çok iyi çalışma dönemi sürdürdüklerini belirterek **"Burada olsaydı daha iyi olurdu"** açıklamasını yaptı.

Cumhurbaşkanı Demirel, Tahran'daki temaslarından sonra Türk ve İranlı gazetecilerin katıldığı ortak bir basın toplantısı düzenledi. 1,5 saat süren basın toplantısının ardından, **"Türk gazeteciler kalsın"** diyen Demirel, basın mensuplarıyla birlikte ayrı bir salona geçti. Kendisine yöneltilecek soruları doğal olarak tahmin eden Cumhurbaşkanı, **"Buyurun sorun"** diye söz başladı.

Gazetecilerle Cumhurbaşkanı arasındaki sorulu-yanıtlı sohbet şöyle devam etti:

- Efendim ne olacak bu kriz?

- Ne krizi?

- Hükümetteki kriz?

- Ne krizi canım, kriz avcısısınız. Göğün direği oldunuz.

- Gelişmeler normal mi, bakan atanamıyor, bu bir kriz değil mi?

- Bir ülkede kurallar neyse, o uygulanır. Bu kriz değildir. İşleyen işlemdir. Hükümette nasıl atamaya gidileceği meçhul mü? Kuralları var. Gelişmeler bir oluşumdur.

- Bakan atamalarının bir günde yapılacağı söyleniyordu.

- 3 günde değişiklik olursa ne olur?

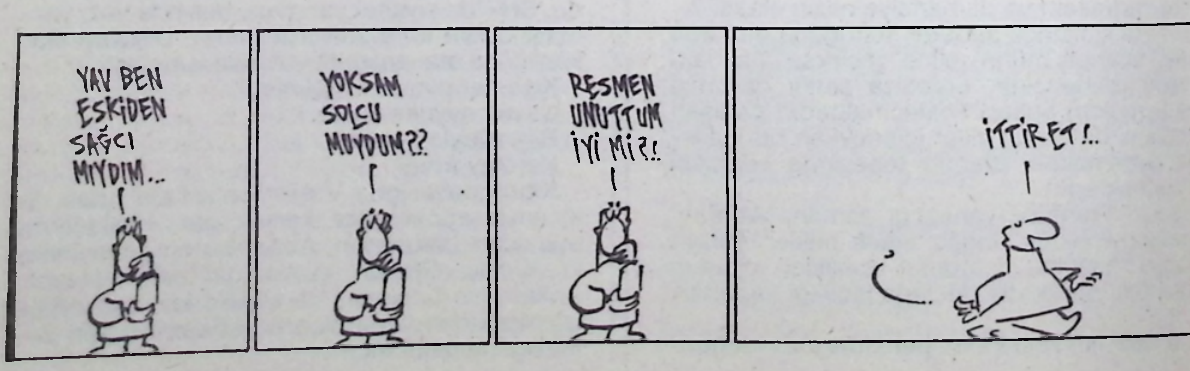
- Sorunun böyle büyüyeceği beklenmiyordu?

- Benim yarattığım bir sorun yok. Bakın bu anayasada (cebinden anayasayı çıkarıp gazetecilere göstererek) ne yazıyorsa, o uygulanır. Uygulanmazsa bunalım olur. Genel sekreterimle şimdi konuştum. Yeni bir durum yok. Olması gereken nedir? Falan istifa etmiştir, filan zatı teklif ediyoruz, atanması rica... İstifa yoksa? İstifa yok. O zaman muamele değişecektir. Azil işleyecektir. Ama ihtar ediyorum, söylemiştim, azil yapmayacağım. Haydi bunun gerekçesini söyleyin bana.

- Ancak Karayalçın istifa olmazsa azil olacağını söyledi. Nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Ben robot değilim. Ben Hikmet Çetin'i nasıl azledeyim? Atama niçin bana bırakılmıştır? Her gelen kağıda imzayı basacakcam, o zaman atamaya gerek yok.

- Sayın Çiller'le görüşmenizde yöntemi ele aldınız mı?

- Hadiseyi pazar günü öğrendim. O gece 23.00te Başbakan bana geldi, bir kağıt verdi, bir tarafında isimler karşısında bakanlıklar yazılı. 25 temmuzda Esenboğa Havaalanı'nda genel sekreterimi çağırdım. Çiller'i de çağırdım. Çiller'in yanında genel sekretere kağıdı verdim, **"Al muameleleri tamamla"** dedim. İşleyiş söylediğim gibi. Hani istifa? Ben de azli kabul etmem.

- Peki sorun nasıl çözülecek?

- Merak etmeyin, yarın (bugün) hallolur. Sorunları böyle büyütmeyin. Allah'ın günü mü bitti? Ne demişler, perşembenin gelişi çarşambadan bellidir.

- Sorunun çözümü için bir yol da hükümetin istifası. Tümüyle istifa edip yeniden kurulması gündeme gelebilir mi?

- Sanmıyorum...

- Hikmet Çetin'le ilgili...

- O mesele ayrı.

- Sorunun çözümü için sizin bir katkınız olabilir mi?

- Ben ne yapayım? Kurduğum hükümette görev yapmış insanlar. Ehliyetleri belli insanlar. Bu insanları, partisi değiştirmek isterse değiştirir, ona karışmam. Ama azil istenirse gerekçe ararım. Çoğu benim kurduğum hükümette yer alan arkadaşlarım. Çetin'le beraber çalışmaya çok alışığız.

- Çetin'in İran'a gelmemesinin olumsuz bir etkisi oldu mu?

- Arkadaşlar telafi etmeye çalıştılar, uğraştılar. Gelseydi daha iyi olurdu.

- Kulislerde konuşulan bir durum var, açıkça da konuşulmasında yarar olduğunu sanıyoruz. Çetin konusunda herkes bir şey söylüyor, sizin Çetin'le diyalog içinde olduğunuz iddiaları var. Ne diyorsunuz?

- Sen söyledin işte, her şeyden biri, safsata bunlar.

- Size Cumhurbaşkanı olarak sormuyoruz. Yılların siyasetçisisiniz. Siyasetçi gözüyle bundan sonra ne olur?

- Bana atfedeceğiniz şey nedir? Burada ben devrede değilim, ben sadece kuralları uyguluyorum. **"Değiştireceksen, gerekeni yap"** diyorum. Ama azil istenirse yapmam. Yap Allahaşkına diyeniniz varsa, gerekçe gösterin.

- Bu söylediklerinizden hükümetin beceriksiz olduğu mu ortaya çıkıyor?

- Her şeyi irdeliyorsunuz, yorumluyorsunuz, karara siz varın, benden niye taktik istiyorsunuz?

- Kulislerde konuşulan bir konu da sizin Soysal'dan rahatsız olduğunuz. Soysal'a itirazınız var mı?

- İtiraz etmedim. Etmek hakkımdır. Kriz çıkmaması için etmedim. Ben Türkiye Cumhuriyeti'nin menfaatleri için varım.

- Başbakan'la 1.5 saat konuştunuz. Hükümet değişikliğinin şeklini görüşmedinizse, ne konuştunuz?

- Çok şey. Türkiye'nin çok meseleleri var.

- Ama en önemli mesele hükümet değil mi?

- Öküzün altında buzağı aramayın, o kuyudan su çıkmaz.

- Değişikliği zorlaştırmış oldunuz.

- Hayır, zorlaştırmadım, ama zorlaştırmak hakkımdır. Ben menfaatlerin bekçisiyim. Türkiye'nin menfaatine olduğuna inanırsam zorlaştırırım. Yani şimdi istifaları da ben mi alıvereyim?

- Hükümet bu durumda kendi kalesine gol atmış oldu.

- Tasası size mi düştü?..

Washington'dan Kürt uyarısı

FUAT KOZLUKLU *30 temmuz*

WASHINGTON - ABD Dışişleri Bakanı **Warren Christopher**, Türkiye'nin Kürt sorununun **'sadece askeri bir sorun olmadığını'** belirterek **"Türkiye Kürtlere el uzatmalıdır ve onların da yönetim mekanizmasına katılabileceği yollar bulunmalıdır. Bu söylediklerimin altını her zaman çiziyorum. Çizmeye de devam edeceğim"** dedi.

Türk hükümetinin **"Güneydoğu sorununu, Kürtler'i temsil eden seçilmiş milletvekilleriyle işbirliğine giderek çözümleyebileceği"** görüşü, önceki gün ABD Kongresi'nde dile getirildi.

Demokrasi ve insan hakları, Kürt sorunu ve Kıbrıs konularında sürekli Türkiye'yi **'sıkıştıran'** ve **'sert biçimde'** eleştiren Temsilciler Meclisi Dışilişkiler Komitesi'nin nüfuzlu başkanı **Lee Hamilton, Clinton** yönetiminin izlediği dış politikaya ilişkin olarak Dışişleri Bakanı **Warren Christopher'a** sorular yöneltti.

ABD Dışişleri bakanı **Chistopher,** konunun Clinton yönetimi için **'çok önemli olduğunu'** ve Başkan **Bill Clinton**'ın konuyu Başbakan **Tansu Çiller**'le görüştüğünü vurgulayarak, **"Ben de sık sık Dışişleri Bakanı** Hikmet Çetin'le **-ki görevinden ayrıldığını söylemekten dolayı üzgünüm- görüştüm. Sayın Çetin'in yerine geçen bakanın da insan hakları konusunda çok duyarlı olacağından eminim"** dedi.

ABD Dışişleri Bakın Christopher, sözlerini şöyle sürdürdü:

"İnsan hakları konusu çok ciddi bir sorun. Sadece askeri bir sorun değil. Türkiye Kürtler'e ulaşmalı ve onların da yönetim mekanizmasına katılabileceği yollar bulunmalıdır. Bu söylediklerimin altını her zaman çizmeye devam edeceğiz.

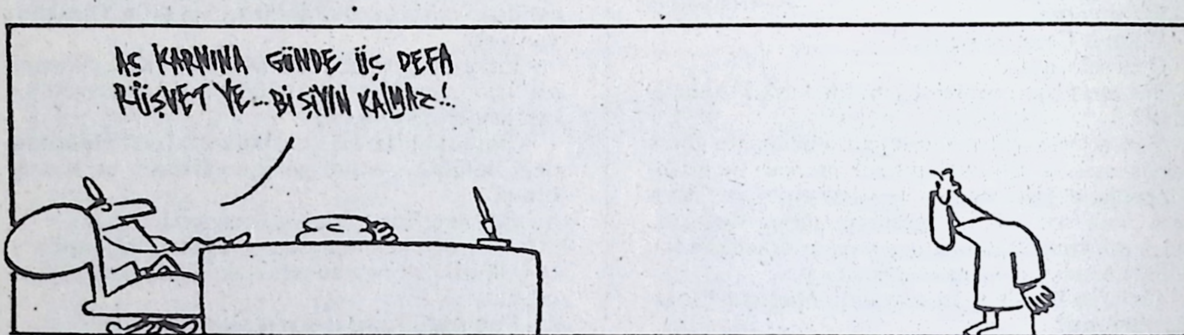
Tabii bildiğiniz gibi Türklerin yanıtı ise, çok ciddi iç güvenlik sorunları ile karşı karşıya oldukları. Ben hiçbir zaman gerçekten ciddi olan iç güvenlik sorunlarının insan hakları ihlalleriyle çözülebileceğine inanmıyorum. Ancak şunu da itiraf etmeliyim ki hükümetimiz bu konuda çok kesin bir yol gözetmemiştir." İnsan Haklarından Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı **John Shattuck**'un Türkiye ziyaretine de değinen ABD Dışişleri Bakanı, **"Kendisi, Türk hükümetinin attığı adımlardan ümitli olduğunu ve Türk hükümetinin bu sorunu yalnızca askeri çözüme dayanmayan, çeşitli yollarla çözmeye başlayabileceğini ifade etti"** dedi.

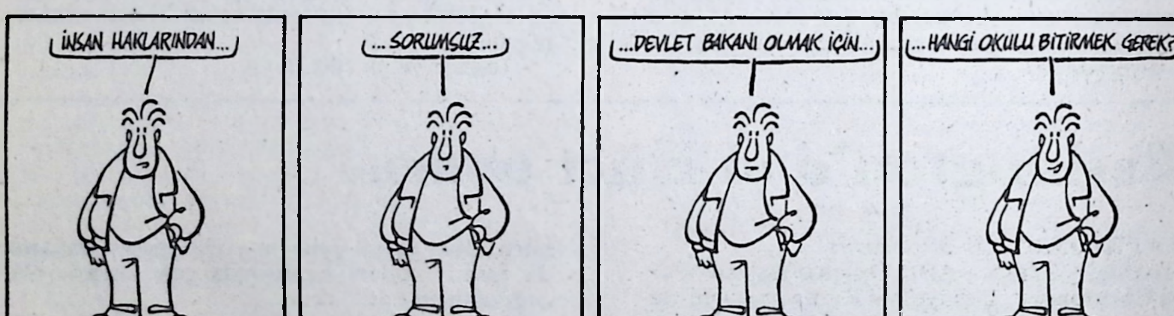
"Türkiye bizim için çok önemli bir ülke. Çok önemli bir konumda ve içinde bulundukları siyasi durum da bizim için çok önemli" diye konuşan Christopher, sözlerini, **"Laik bir Türkiye'nin aşırı İslamcı güçler tarafından etkilenmemesi ve korkutulmaması bizim için çok önemlidir. Bu konu üzerine, Türkiye'nin durumunu gözeterek ve tabii ki insan hakları konusuna büyük önem vererek gidilmesi gerektiğine inanıyorum"** şeklinde noktaladı.

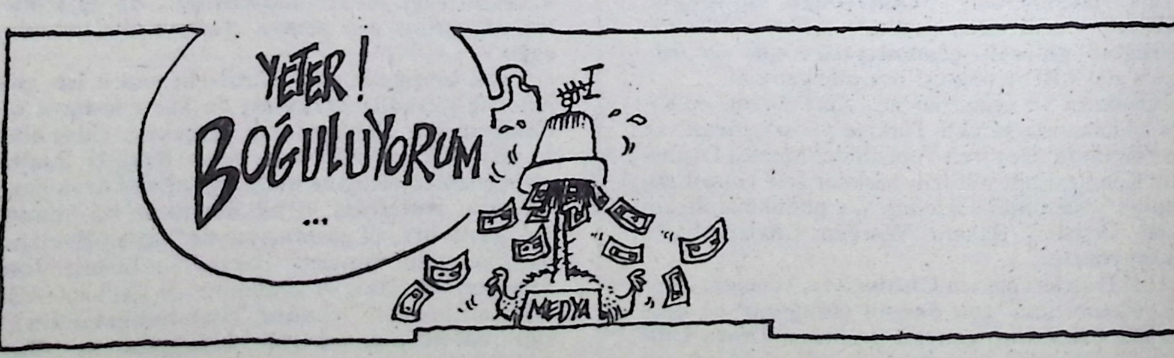
Bu arada, Temsilciler Meclisi'nin Oregon eyaleti Demokrat üyesi **Elizabeth Furse**, ABD'nin ekonomik ve askeri yardım yaptığı Türkiye'de Kürtler'in baskı, işkence ve insan hakları ihlalleriyle karşı karşıya olduğunu savundu.

Furse, Temsilciler Meclisi'nde yaptığı konuşmada, Kongre'nin, 3 ağustosta yargılanmalarına başlanacak kapatılan DEP üyesi 6 eski milletvekiline yardım etmesi gerektiğini de kaydetti.

Ankara'daki ABD Büyükelçiliği yetkilileri, Christopher'in Temsilciler Meclisi Dışilişkiler Komitesi'nde önceki gün yaptığı konuşmanın orijinal metnini inceledikten sonra bir açıklama yaparak, Dışişleri Bakanı'nın PKK'nin adını anmadığı gibi, **'PKK gerillaları'** gibi bir ifadeye de yer vermediğini söylediler.

BEST FM
"Konuşan Türkiye'nin susmayan radyosu"

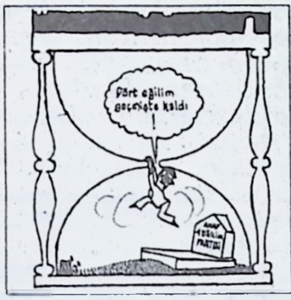
Cumhuriyet

BEST FM
Türkiye'nin her yerinde en güzel müzik, en doğru haber

71. YIL SAYI 25158 / 10000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) YAYIMLAYAN NADİR NADİ (1945-1991) — 21 AĞUSTOS 1994 PAZAR

ANAP lideri Yılmaz'dan Çiller'in ekonomi politikalarına ağır eleştiri:

Saadet zinciri büyüdü

Krizin adresi Çiller Yılmaz, Tansu Çiller'in, Başbakanlık'ı üstlendikten sonra spekülatif kazançlara olanak sağlayarak 'saadet zinciri'ni büyüttüğünü, ekonominin planlı kalkınma döneminde görülmeyen daralma sürecine girdiğini, özelleştirmenin Çiller'in seçim ekonomisine kurban edilmeye çalışıldığını söyledi.

ANAP'ın alternatifleri Yılmaz, partisinin ekonomide öngördüğü alternatif yapısal tedbirleri, 'vergi reformu, devletin ekonomideki rolünü en aza indirme, sanayi ve döviz kazandırıcı işlemleri teşvik etme' biçiminde sıraladı.

Medyaya eleştiri 'Yanlış anlaşıldığım kesin' diye yakınan Yılmaz, "3 saat konuştuğum bir toplantıda, sadece gözlüğüme ve kıyafetime değer biçen bazı medya organlarıyla güçlüğüm var" dedi.

DOĞAN AKIN

ANKARA - ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Tansu Çiller'in, Başbakanlık'ı üstlendikten sonra spekülatif kazançlara geniş olanaklar sağlayarak 'saadet zinciri'ni büyüttüğünü, ekonominin planlı kalkınma döneminde de görülmeyen bir daralma sürecine girdiğini, özelleştirmenin Çiller'in seçim ekonomisine kurban edilmeye çalışıldığını söyledi. Yılmaz, partisinin, ekonomide öngördüğü alternatif yapısal tedbirleri, 'vergi reformu, devletin ekonomideki rolünü en aza indirme, sanayiyi ve döviz kazandırıcı işlemleri teşvik etme' biçiminde sıraladı.

'Yanlış anlaşıldığım kesin' diye yakınan ANAP lideri, "Üç saat konuştuğum bir toplantıda, sadece gözlüğüme ve kıyafetime haber değeri biçen bazı medya organlarıyla güçlüğüm var" dedi. ANAP Genel Başkanı Yılmaz, hükümetin ekonomi politikası, partisinin alternatif önerileri ve basının ülke sorunlarına yaklaşımına ilişkin görüşlerini Cumhuriyet'e anlattı. Bir baskın seçim girişimine karşı bütün olasılıkları değerlendirdiklerini, ancak peş peşe istifaların yaşandığı ANAP'ta ola-

■ Arkası Sa.6, Sü.3'te

Nadir Nadi'yi andık

Hedef, demokratik cumhuriyet

▶ Daha iktidara gelişinin ilk aylarında Demokrat Parti'yi uyarmak gereğini duyan Nadir Nadi, giderek uyarılarını eleştiriye dönüştürdü. DP, yasaları antidemokratik yönde değiştirir ve yine bu yönde uygulamalara giderken, Cumhuriyet başyazarının eleştirilerindeki doz da artacaktı.

■ 4. Sayfada

Çillerler'e arsa suçlaması

Kuşadası'nda 90 dönümlük gayrimenkulün Çiller ailesi adına alındığı öne sürülüyor

ÇİLLER - Yine suçlanıyor.

▶ Çillerler, Kuşadası'nda 90 bin metrekarelik bir araziyi daha 'noter senetli' varlıklarına eklediler. Arazi, 8 yıldır Çillerler'in evinde çalışan 'emekli memur' Suna Pelister adına tapuya tescil edildi. Belediyeden emekli bir insanın 14 milyarlık araziyi nasıl aldığı merak konusu oldu.

▶ Tansu Çiller'in annesi Muazzez Çiller'in durumu da tartışma konusu oldu. 85 yaşındaki anne Çiller'in 'vesayet altında' tutulduğu öne sürüldü.

▶ Başbakan Çiller'in, 'babamdan kaldı' dediği menkul ve gayrimenkullerin sadece 'yarısı' üzerinde tasarruf yapma yetkisinde olabileceği, bu malların satışı nedeniyle elde edilen geliri Marsan Holding'e aktaramayacağı savunuldu.

▶ Özer Çiller'in yatı President, uluslararası broker şirketlerinde 385 bin dolar (12 milyar lira) olarak gösteriliyor. Bu durumda değerinin 500 milyon lira olduğu öne sürülen yatla vergi kaçırma söz konusu.

NURSUN EREL

ANKARA - Başbakan Tansu Çiller'in malvarlığında sessiz sedasız bir 'gelişme' daha oldu. Kuşadası'nda Çamtepe mevkiinde 17-M pafta numarası ile 366. ada üzerinde satın alınan 90 bin 553 metrekarelik arazinin, tapuda Suna Gönül Pelister üzerine tescil edilmesine karşın, Çillerler'e ait olduğu öne sürüldü.

Çiller'in, malvarlığını kamuoyuna açıklarken, "Babamdan tek evladı olarak bana intikal eden menkul ve gayrimenkuller" deyimini kullanması da tartışılıyor. Anne Muazzez Çiller'in mirasta 'intifa hakkı'nı seçmiş olduğu anımsatılarak, "Bu nedenle kalan mirasın ancak yarısı Tansu Çiller'e aittir. Gayrimenkulleri satarak eşinin şirketi Marsan'a sermaye yapmış olması ilginçtir. Acaba anne Çiller vesayet altında mı?" sorusuna yanıt aranıyor.

Özer Çiller'e ait President adlı yatın 500 milyon liraya alındığının beyan edilmesine karşın uluslararası broker şirketlerinin (yat alım-satımı yapanlar) listelerinde 385 bin dolar (12 milyar lira) olarak gösterilmesi de 'Çillerler vergi kaçırıyor' savlarını doğruluyor.

Cumhuriyet'in edindiği bilgiye göre Çillerler geçtiğimiz yıl Kuşadası'nın Çamtepe mevkiinde 90 bin 553 metrekarelik bir arazi satın aldılar. Ancak arazi Tansu veya Özer Çiller adına

■ Arkası Sa.6, Sü.8'de

Dinciler birbirine girdi

▶ İzmir'de açılan davalarda çok ilginç sanıklar, kuruluşlar, şirketler, bağlantılar var. Baş sanık, Akyazılı Vakfı'nın şimdiki başkanı Tahsin Şimşek. Bir başka ilginç isim daha göze çarpıyor. Zaman gazetesi başyazarı Fehmi Koru'nun Avukatı Feti Ün de olaya karışıyor.

SERDAR KIZIK

İZMİR - İzmir'de iki ayrı mahkemede açılan davalarda Akyazılı Vakfı, Fethullah Gülen, üniversite öğretim görevlileri ve çeşitli şirketlerin birbirleriyle ilişkileri sergilendi.

İlişkileri sergileyen iki dava dosyasından ilki İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'nde, temyiz aşamasında. Diğeri Asliye Hukuk Mahkemesi'nde, sürüyor. Her iki dosyanın konusu, sanıkları ve davacısı da aynı.

■ Arkası Sa.6, Sü.3'te

Cumhurbaşkanı kaset doldurursa...

İstanbul Haber Servisi - Politikacı/sanatçı yakınlaşması, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in müzik sevgisiyle daha da pekişiyor. POPSAV'ın (Popüler Müzik Sanatı Vakfı) Yedikule Hisarları'nda düzenlediği "Şarkı Günü"nde, sanatçılarla politikacıların aynı sahneyi paylaşıp şarkı söylemesi geleneği sürüyor. POPSAV'ın, dün gece düzenlediği konseri izleyen Demirel çifti; Erol Evgin, Harun Kolçak, Benderaiz, Fatih Erkoç, Suat Suna, Çelik ve Aşkın Nur Yengi gibi sanatçılarla "Samanyolu" parçasını söyledi. Bilindiği gibi önceki yıl, Turgut-Semra Özal çifti; geçen yıl da Süleyman-Nazmiye Demirel çifti POPSAV konserinde yine "Samanyolu"nu söylemişlerdi. Demirel ile aynı mikrofondan şarkı söyleyen Erol Evgin, Cumhuriyet muhabirinin, "Politikacılar sanat dünyasına atılırsa ne olur?" sorusuna, "Aslında siyasetçiler sahneye çıkarsa bizim işimiz bayağı zorlaşacak. Mitinglerinde bizim show tekniklerimizi kullanıyorlar. Onların da küpleri var. Keşke her siyasetçi şarkı söylese. Böylelikle dünya, daha da güzelleşir" karşılığını verdi. Evgin, "Peki Cumhurbaşkanı kaset yaparsa kaç tane satar?" sorusuna ise "Onun imzasını taşıyan kasetin satışı, uzun yıllar kırılamayacak bir rekora ulaşır" diye yanıtladı.

(Fotoğraf: MUHARREM AYDIN)

GÜNDEM

MUSTAFA BALBAY

Kwai Köprüsü

BANGKOK - Son dünya savaşının bıraktığı mirası acaba insanlık anladı mı?

Başta Balkanlar olmak üzere dünyanın dört bir yanında süren çatışmalara baktığımızda bu soruya, "evet" karşılığını vermek güç.

İki bini aşkın filme konu olan İkinci Dünya Savaşı'nı yaşayan kuşak henüz

■ Arkası Sa.6, Sü.3'te

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Ahrette İman...

Gönül Hanım, Başbakan Çiller'in özel danışmanıymış. Kuşadası'nın en gözde yerinde 90 bin metre kareyi aşkın, bir araziyi satın almış...

Şimdi çoğu saf yurttaşımız *"Peki, bunda ne var?"* diyebilir; *"Parası olan kişi, istediği yerde, istediği araziyi satın alamaz mı?"* Elbet alır. Olayı ilgi odağına dönüştüren nokta, Gönül Hanım'ın Başbakan'a yakınlığının yanı sıra arazinin *"imarsız"*, üstelik *"yolsuz"* oluşudur.

Ancak herkesin bildiği bir reçete var: Bu tür araziler satın alındıktan sonra altın yumurtlayan tavuğa dönüştürülebilirler. İlişkileri ilginç bir iş bitirici, imarsız araziyi ucuza aldıktan sonra, *"iyi saatte olsunlar"*a yakınlığı nedeniyle *"imar durumu"*nu hemen çıkarabilir. Arazi parsellenir, bir de yola kavuşursa alım fiyatının yüz kat fazlası bir değer kazanır. Türkiye'de gayrimenkul ticareti, en kısa yoldan büyük para kazanmanın en çok bilinen yollarından biridir.

Devletin bir arsasını kapatmak ya da imarsız bir araziyi ucuza kapatıp imara açmak yöntemleriyle köşeyi dönen açıkgöz yurttaşlarımızın sayısı pek çoktur...

İş bilenin kılıç kuşananın değil mi!

Peki, Kuşadası'nda arazi kapatan Gönül Hanım da, bu gözü açık bileği kuvvetli yurttaşlarımızdan biri mi?. "Pa-

■ Arkası Sa.6, Sü.8'de

BUGÜN Cumhuriyet'le birlikte

SIVAS MÜTALAASI

Demiral'ın 'laikliği' Said-i Nursi'ye yakın

▶ DGM Savcısı Nusret Demiral'ın Sıvas davası için hazırladığı mütalaada çelişkiler birbirini izliyor. Mütalaa hakkında yorum yapan hukukçular, Demiral ve arkadaşlarının yasama organını terör örgütlerine kolaylık sağlamakla suçladığını belirtiyorlar. Mütalaa da laiklik üzerine sergilenen mantığın Said-i Nursi mantığına benzediği de dikkat çekiyor.

▶ Mütalaanın Sıvas olaylarını değerlendiren 14 sayfasının aşağı yukarı üçte birlik bölümü, Aziz Nesin ve solcuların 'tahriklerine' ayrılmış.

■ 3. Sayfada

ŞERİAT VE ALEVİLİK

Atatürk devrimleri ile gelen diriliş

▶ Kurtuluş Savaşı ile Osmanlı baskısından kurtulan Aleviler, Atatürk devrimleri ile hayata kutulmaya başladılar. 1961 Anayasası Aleviler için bir dönüm noktası oldu. Bu tarihten sonra Aleviler de parti ve dernek gibi demokratik kitle örgütleri ile seslerini duyurmaya başladılar.

▶ Ancak 1974'ten sonra MHP'lilerin kışkırtmasıyla Erzincan, Sıvas ve Çorum'da olaylar çıktı ve 110 Alevi öldürüldü.

■ 12. Sayfada

Aziz Nesin Mustafa Kemal'in ölümünden sonraki parlamentolardan ve çıkarılan yasalardan yakınan Nesin, "Bütün hükümetlerden şikayetçiyim" dedi. ■ 14. Sayfada

Cezada çağdaş çizgiler Ortaöğretim kurumları disiplin yönetmeliğinde değişiklik gündemde. ■ 3. Sayfada

İki seçenekli hedef CHP eski genel sekreteri Ertuğrul Günay, Ecevit liderliğinde CHP oluşumu sağlanmazsa, marttaki kurultayda genel başkanlığa aday olabileceğini söyledi. ■ 5. Sayfada

Seçime zaman yön verecek SHP Genel Başkanı Murat Karayalçın, "Biz hükümet olarak belli gelişmeleri görmek, ona göre değerlendirme yapmak durumundayız" dedi. ■ 5. Sayfada

Özer ve Saban pazar konukları Leyla Tavşanoğlu ile söyleşen Laf Lafı Açıyor programının yapımcısı Cem Özer ile Dr. Stres'in sunucusu Nedim Saban, talk-show'ların özgürce konuşmayı öğrettiğini söylediler. ■ 8. Sayfada

Turizm Bakanı Çelikoğlu 'Turizmcinin borçları ertelenecek' ■ Arka Sayfada

Babaanne ile torunun giysileri aynı Sokakta bugün öyle kıyafetler görüyor ki insan... Öyle kimselerin sırtında... Torununun gardrobundan alınmış olduğuna yemin etse, başı ağrımaz. Necla Seyhun'un yazısı. ■ Arka Sayfada

Moskova

Her derdin bir imajı var

HAKAN AKSAY

▶ İşleriniz kötü gidiyor. Şansınız da yardım etmiyor. Doluya koyuyorsunuz almıyor, boşa koyuyorsunuz dolmuyor. Başkalarının kolaylıkla yaptığı işlerde, sizin basiretiniz bağlanıyor. Kurşun döktürmekle olmaz. Başka bir çare olmalı. Ama ne? Ve buluyorsunuz çareyi. Zaten sizin de canınıza yetmişti. İmaja bak, hizaya gel!

Berlin

Berlin'de Türkiye

DİLEK ZAPTÇIOĞLU

▶ Hani şu Alman sağcılarının dillerinden düşürmedikleri "Türklerin istilasına uğradık" cümlesi var ya... Yok, Türkler Viyana kuşatmasında beceremediklerini bugün Avrupa'yı "arka kapıdan" ele geçirerek hallediyormuş filan. Hesaplara göre 2030 yılında Almanya'daki Alman nüfusun üçte birini 65 yaşın üzerindeki yaşlılar oluşturacakmış. Eh, bizimkilerin hababam debabam çocuk yaptığı düşünülürse...

Pitigorsk

Lermontov'un ölüm kenti

TÜREY KÖSE

▶ Pitigorsk; 27 yaşında, "demirden şiir"leri çevresindeki maskeli ve cansız kalabalıkların yüzlerine fırlatıp, bir düelloda -havaya ateş ederek- ölümü seçen büyük Rus şairi Lermontov'un sürgün ve ölüm kenti. 23 yaşında, sonradan yazgısını paylaşacağı Puşkin'in bir düelloda öldürülmesinden sonra yazdığı "Şairin ölümü" şiirleriyle çarın gazabına uğrayan Lermontov, Pitigorsk'a sürgüne gönderilmiş.

Stockholm

Tucholsky Ödülü

GÜRHAN UÇKAN

▶ Teslime Nesrin İsveç'e geldi ve PEN Kulüp'ün "Tucholsky Ödülü"nü aldı. Birçoklarının aklına, pek adı duyulmamış bir ödülün, adı şu anda son derece gündemde olan bir yazarla gün ışığına çıkarılmak istendiği geldi. Aynı şey 1992 ödülünün Salman Rüşdü'ye verildiği zaman da akla gelmiş olabilir.

Londra

Kırmızı hoppalar

EDİP EMİL ÖYMEN

▶ Hoppa, bizim anladığımız anlamda hoppa değil. Türkçe hoppa: Yaşına uymayan hafiflik yapan, delişmen. İngilizce hoppa: Dolmuş ya da minibüs. "Uygun bir yerde ineyim" demenin İngilizcesi. Yeni yeni türedi hoppalar. Otobüs idaresinin özelleştirilmesiyle birlikte. İngilizcede "hop" atlamak, bir şeye sıçrayıp binmek anlamına. Hoppa, buradan uydurulmuş bir sözcük.

■ 10. Sayfada

Zibidiliğin Z'si...

İLHAN SELÇUK *2 ağustos*

70 milyar dolar dış borçla ayvayı yiyip IMF'nin buyruğuyla gözaltına alınan bizler, çok değil birkaç yıl önce akılsızlığımızın kanatlarını takmış, bulutlar arasında Zümrüdüanka kuşu gibi süzülüyorduk...

Ne söyleniyordu:

"- Körfez Savaşı fırsattır, Saddam gidicidir, 1 koyup 20 alacağız..."

Sonra?..

"- Adriyatik Denizi'nden Çin Seddi'ne kadar Türklük dünyasında at koşturacağız.."

Sonra?..

"- Vitrinlere lüks ciciler koyacağız, herkes almak isteyecek, ekonomi gelişecek, kalkınacağız..."

Sonra?..

"- **Erhardt** *mucizesi böyledir, ekonomik kalkınmada tüketim üretimden önce gelir..."*

Sonra?..

"- Karadeniz Ekonomik İşbirliği'ni gerçekleştireceğiz. Karadeniz bizim göl olacak..."

Sonra?..

"- Piyasa ekonomisi her şeyi çözümler, piyasa ekonomisine güven, gerisini düşünme sen!.."

Sonra?..

Sonrası.. soğan doğra!..

12 Eylül, faşizmin buldozeriyle ortalıkta dolanıp adam bırakmadığından, aklı başında kişileri içeri atıp, susturup, politikacılara yasak koyduğundan, toplumda *"Z kuramı"* işlemeye başladı...

Z kuramı ne?..

Alfabenin en son harfidir Z, kuramı da yıllardan beri bizim toplumu sardı:

Zıpırlık..
Zibidilik..
Zırtapozluk..
Zevzeklik..
Zırzopluk..

Ne kadar Z varsa "yükselen değerler" adıyla ortaya döküldü; doğru dürüst laf etmek isteyenin sözü ağızna tıkıldı; *"dolarizasyon"* yaşam biçimine dönüştü; *"tüketim çılgınlığı"* 70 milyar doları har vurup harman savurduğu gibi iç dengeleri de altüst edip ortalıkta ne bütçe bıraktı, ne maliye, ne devlet!..

Körfez Savaşı, Türkiye'nin canına okudu; *"1 koyup 20 almak"* şöyle dursun, belimizi büktü; Saddam gidici olmadığı gibi Kuzey Irak'taki belirsizlik sürüp gidiyor; ortaya bir Kürt devleti çıktı; Orta Asya'da Türkiye'nin adı kısa sürede gölgelendi; Moskova, bütün Türkileri yeniden toparladı; Karadeniz Ekonomik İşbirliği yattı; vitrinlere koyduğumuz tüketim cicileri ekonomik kalkınmayı sağlayamadı, ekonominin batmasına neden oldu; piyasa ekonomisi hiçbir şeyi çözümleyemedi; ulusal paranın yerin dibine batırdığımız değerini toparlayıp Türk Lirası'na güven sağlamak için şimdi çırpınıyoruz; Azerbaycan ve Kazakistan petrolünü İskenderun'a akıtmak isterken karşımızda Rus destekli Ermenileri bulduk; işler tersine döndü; Türkiye ekonomisi gözaltına alındı; tüketimle büyüyüp kalkınacaktık ama, tüketim kısıldı; şeriatçılık aldı yürüdü; ülke parçalanmanın eşiğine geldi...

Peki, zevzekler, zıpırlar, zibidiler, zırtapozlar, zırzoplar ne yapıyorlar:

Utanma arlanma yok ki bunlarda.. yine ya hey!..

'Altıok' Geldi!

AHMET TANER KIŞLALI *5 ağustos*

Leninizm-Stalinizm tarihe gömülmüş olabilir. Ama diyalektiğin yasaları hala geçerli.. Tıpkı **Galile**'nin *"Dünya yine de dönüyor"* dediği gibi...

Tepki karşı-tepkiyi doğruyor. Tepkinin şiddeti, karşı-tepkinin şiddetini belirliyor.

Zaman geçtikçe bizim kuşak bile kanıksar olmuştu. Bir ortaçağ toplumunda *'aydınlanma devrimi'* yapmanın anlamını biz bile unutmaya başlamıştık.

*'Dinci'*ler, *'Kürtçü'*ler ve *'numaracı cumhuriyetçi'*ler kol kola bizi uyandırdılar. Daha da önemlisi gençliği uyandırdılar... **Atatürk**'ü ve Kemalizmi yeniden ve daha bilinçli olarak keşfetme olanağını verdiler.

Atatürk'ü ve Kemalizmi savunan dergiler çığ gibi çoğalıyor... Atatürkçü Düşünce Derneği ile Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin şubelerinin yurtiçindeki ve dışındaki sayılarını yakalamak olanaksız hale geldi.

Yazılarımda, aklımda kalan son sayıyı veriyorum. Telefonlar başlıyor *"Sizin verdiğiniz sayının üzerine 22 daha eklendi"* diye...

Üstelik bunlar göstermelik de değil. Bana ulaşan yerel basında izleyebildiğim kadarıyla içlerinde kütüphane, öğrenci yurdu açma ve burs verme çabasında olanlar bile var...

Önce Demokrat Parti'nin sonra da 12 Eylül'ün hışmına uğramış 100'ün üzerinde *'Halkevi'* kapılarını yeniden açtı.

Karşı-tepkinin yeni ürünü, aylık *'Altıok'* dergisi.

Atatürk'e sahip çıkan diğer dergilerden farklı olarak, kendisini açıkça *'Kemalist'* olarak nitelendiriyor.

Hiçbir partinin organı değil.. Zaten, bayrağında *'altı ok'* taşıyan partilerden birisinin içinde

açık Kemalizm düşmanları cirit atıyor. Ötekisi ise o bayrağı taşıyacak ve halka *"Atatürk'ün kurduğu parti"* olduğu inancını verecek gücün çok uzağında..

*'Altıok'*un danışmanlığını -amatör bir anlayışla- Prof. **Türkan Saylan** ile ben yapıyorum. Çok değerli isimlerin katkılarını yansıtan dopdolu ilk sayıyı görünce, Kemalizm ve Türk siyasal yaşamı adına sevindiğimi söylemeliyim.

Derginin yaratıcısı Sayın **Aşkın Elçi** şöyle diyor:

"Ne İslamın, ne ülkede yaşayan diğer etnik kökenli vatandaşların demokratik istemlerinin, ne de Türkiye'de demokrasiye ve çağdaşlaşmaya yeni açılımlar getirecek fikirlerin demokratik çerçevede birleşerek sivil, siyasal oluşumlar içinde seslerini duyurmalarının karşısındayız."

Ve ekliyor:

"Altıok, Türkiye Cumhuriyeti'nin uygarlaşma yolunda üzerinde yapılandığı temel kurumlar, var olabilmeyi sürdürebilmek için ciddiyetle sahip çıkmamız gereken mirasımız ve aydınlıklardan yana tüm Türk vatandaşlarının ortak değeri, ortak paydasıdır. Bu anlamda da Kemalizm, Türkiye'nin kendi koşullarına uyarlanmış kültürel ve ideolojik bir sentezdir. Vardır, var olmaya da Türkiye Cumhuriyeti var oldukça bu bütünün birleştirici unsuru olarak devam edecektir."

İlk sayısından da anlaşılacağı üzere *'Altıok'*un iki işlevi var: Kemalizmin tüm boyutlarıyla ve doğru olarak anlaşılmasına katkı yapmak; Türkiye'nin ve dünyanın 2000'li yıllara hazırlanırken karşı karşıya bulunduğu sorunlara *'Kemalist bakış açısı'* ile yaklaşmak.. (P.K. 1083 Karaköy/İstanbul)

Masamın üzerinde, saygı ve sevgi duyduğum üç dergi daha duruyor.

Ankara'dan yola çıkıp yayın yaşamını İstanbul'da sürdüren *'Devinim'*i bu köşenin okurları zaten tanıyorlar. (P.K. 650 80075 Beyoğlu/İstanbul), *'Atatürkçü Düşünce'*, yeni ve hızlı bir atılım dönemini yaşayan Atatürkçü Düşünce Derneği'nin yayın organı. (P.K. 545 Kızılay/Ankara). *'Aydınlanma 1923'* ise kendini *'Düşündüğünü düşünen laik demokrat gençliğin sesi'* olarak tanımlıyor. (P.K. 100 Mecidiyeköy/İstanbul).

Beni en umutlandıran nedir biliyor musunuz? *'Atatürkçü Düşünce'* dışındakilerin, tamamen gençler tarafından yönetiliyor olması! Yani Atatürk'ten sonraki *'ikinci kuşak'* tarafından..

Nadir Nadi *'Ben Atatürkçü Değilim!'* derken ne kadar haklı ve anlamlıydı.

Bayar'dan **Menderes**'e, **Demirel**'den **Evren**'e, hatta neredeyse **Erbakan**'a kadar *'herkes Atatürkçü'* (!).. Ama her ne hikmetse, hepsi de Kemalizme karşı..

Ve *'Altıok'* kendisini *'Bağımsız Kemalist kültür ve politika dergisi'* olarak tanımlıyor.

Sola ve laik-demokratik cumhuriyete sahip çıkmak amacıyla Anadolu'nun hemen her köşesinde kendiliğinden gelişen *'taban'* hareketlerinde, giderek bir düşünce netleşiyor:

"İdeolojimiz Kemalizmdir!"

'Ortanın Solu' Kemalizmin 1960'lara, *'Demokratik Sol'*da 1970'lere yanıtıyda.. Kemalizm şimdi 2000'lere yanıtını oluşturuyor.. Yakın tarihin Lenin'e değil **Mustafa Kemal**'e hak vermiş olduğunun bilinci ve gücü ile.

Ve içi boşaltılmış Atatürkçülüğü, Marmaris'teki general emeklisi ile Çankaya'daki başbakan emeklisine bırakarak...

DİSK'te sancılı doğum

DENİZ TEZTEL - GÜNNUR İLHAN *8 ağustos*

DİSK'in gergin, kavgalı geçen 9. genel kurulundan, **Rıdvan Budak** başkanlığında yeni bir yönetim çıkarken yönetime de **"ateşten gömlek"** giydirildi. Yeterli oyu alamayan başkan adayları **İsmail Hakkı Önal** ve **Özcan Kesgeç**, adaylıktan çekilirken **Kemal Nebioğlu** çok az oy almasına karşın genel kurula duyduğu saygı nedeniyle adaylığında sonuna kadar ısrar etti. Genel kurul sırasında birbirlerini destekleme kararı alan altı büyük sendika kendi kararlarına uymayınca yönetim organlarındaki tüm adaylarını çektiler. Başkan adaylarından Genel-İş Sendikası Genel Başkanı İsmail Hakkı Önal da oy alamayacağını anlayınca delegeleri ve adaylarıyla genel kurulu terk etti.

Dedeman Oteli'nde yapılan DİSK Genel Kurulu'nda genel başkanlığa Tekstil Genel Başkanı Rıdvan Budak, genel sekreterliğe **Mehmet Atay**, yönetim kurulu üyeliklerine ise **Enver Öktem**, **Vahdettin Karabay** ile Devrimci Demokrat Platform'un adayları **Çetin Uygur**, **Doğan Halis**, **Sabri Kaplan** seçildiler. Ancak bu sonuç, fazlasıyla gergin yaşanan genel kurulda geniş sendikal tabanlı bir DİSK yönetimi oluşturma çabalarına yanıt vermedi.

DİSK'in kaderini belirlemesi beklenen genel kurulun ilk üç gününü, mücadele ilkelerinin terk edilip terk edilmeyeceği ikilemiyle sürdürülen tartışmalar aldı.

Seçim öncesi kısa bir konuşma yapan Nebioğlu, aday olduğunu; **"birliktelik sağlanamadığı takdirde kendisine bir oy bile çıksa adaylığını sürdüreceğini"** bildirdi. Nebioğlu, **"Eğer bana oy vermezseniz, benim hızımda, benim gücümde, benim gibi genç, affedersiniz kıçı yer görmeyecek, mücadele edecek arkadaşları yönetime getirin"** dedi. Nebioğlu, gazetecilerin bir sorusu üzerine, **"Yeni bir doğum arifesindeyiz. Ya büyük bir tembellik doğacak ya büyük bir atılım doğacak"** yanıtını verdi.

Genel başkan adaylarından Rıdvan Budak da yaptığı konuşmada, Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve sosyal bir kriz içinde bulunduğunu belirterek, **"Anayasa ve yasaların değiştirilmesi lazım. Bu**

ancak örgütlenmiş bir DİSK ile mümkündür" dedi. Kendisine yöneltilen eleştirileri yanıtlayan Budak, **"Herkes benim kadar demokrat olsun. DİSK benim ideolojim. Demokrasi benim ideolojim. Emeğin ideolojisi benim ideolojimdir"** diye konuştu.

Seçim başladığında Genel-İş, Maden-İş, Oleyis, Gıda-İş, Sosyal-İş ve Dev Maden-Sen sendikaları birlikte yönetim oluşturma kararı aldıkları için, kongreden galip çıkacakları havası içindeydiler. Oy kullanan delegenin 3'te 2 oy çokluğunu gerektiren ilk turda 38 boş oy çıkarken Rıdvan Budak 89, Özcan Kesgeç 83, İsmail Hakkı Önal 65, Kemal Nebioğlu ise 35 oy aldı. Genel sekreter adayları Kemal Daysal 136, Mehmet Atay ise 105 oy aldı. Bu sonuçlar genel kuruldaki krizin başlangıcı oldu. Özellikle yönetim kurulu adaylarına çıkan oy sayısı, altı sendikanın kendi anlaşmalarına uymadıklarını ortaya çıkardı. Bazı yönetim kurulu adaylarının beklenenin çok altında oy alması üzerine gerginlik başladı. İlk turda başkan adayları Özcan Kesgeç ve İsmail Hakkı Önal'dan hangisi oy alırsa diğerinin onun lehine çekileceği kararı gereği Önal adaylıktan çekildi. Ancak, Önal'ın çekilirken herhangi bir adaya destek açıklaması yapmaması belirsizliği arttırdı. Önal ayrıca, beklediğinin çok altında oy aldığı için Genel-İş Sendikası'nın yönetim organlarına gösterdiği tüm adayları da seçimden çekti ve delegeleriyle birlikte genel kurulu terk etti. Seçimin salt çoğunluk gerektiren ikinci turunda ise Rıdvan Budak'a 132, Özcan Kesgeç'e 116, Kemal Nebioğlu'na 12 oy çıktı. Rıdvan Budak'ın 2. turda başkan adayları arasında en fazla oyu alması, genel sekreter adayları Kemal Daysal ve Mehmet Atay arasındaki oy farkının ise üçe düşmesi krizi had safhaya ulaştırdı.

Dağılmaya başlayan altılı ittifakın genel başkan adayı Özcan Kesgeç, Rıdvan Budak'ın kendisinden daha fazla oy almasını gerekçe göstererek adaylıktan çekildiğini açıkladı.

Hemen ardından ise ittifakın genel sekreter adayı Kemal Daysal da çekildi. Yönetim kurulundaki oy sonuçlarının açıklanması ise salonu karıştırdı. Sonuca göre beş aday gerektiren yönetim kurulu üyeliklerine Lastik-İş Sendikası Genel Başkanı Vahdettin Kabaray 217 oy ile, Oleyis Sendikası Genel Başkanı Enver Öktem ise 157 oy ile seçildiler. Boş kalan üç üyeliğin belirlenmesi ise üçüncü tura kaldı. Bu arada Öktem, Rıdvan Budak yönetimiyle çalışamayacağını belirterek üyelikten çekileceğini bildirdi.

Öktem'den sonra da altı sendikanın yönetim organlarına gösterdikleri tüm adaylar çekildiklerini açıkladılar. Ancak bu sendikalar Genel-İş Sendikası gibi salonu terk etmediler, üçüncü tur oylamada boş oy kullandılar.

Şaşkınlık ve panik havası içinde başlayan üçüncü tur oylamada, Rıdvan Budak 253 oydan 104'ünü alarak genel başkan seçildi. Nebioğlu ise 16 oy aldı. Mehmet Atay da 105 oyla genel sekreterliğe getirildi. Boş kalan yönetim kurulu üyeliklerine ise Devrimci Demokrat Platform'dan Yeraltı Maden-İş Başkanı Çetin Uygur 89, Devrimci Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı Doğan Halis 65, Tümka Sendikası Genel Başkanı Sabri Kaplan ise 78 oyla seçildi.

Sonucu belli olan üçüncü tur sonrasında **"çoşku"** yerine **"kırgınlık"** havası yaşandı. İlk konuşmayı DİSK'in yeni genel başkanı Rıdvan Budak yaptı. Oldukça üzgün görünen Budak, tarihi bir genel kuruldan **"yaralı başkan"** olarak çıktığını söyledi.

Sonuçlar açıklandıktan sonra salonu terk etmek üzereyken kürsüye çağrılan eski Genel Başkan Kemal Nebioğlu, konuşmasına, **"Ben sırtımdan hançerlenmiş bir genel başkanım"** diye başladı. Nebioğlu, **"Salonu terk ediyorum. Yüreğinden yaralı bir eski genel başkan olduğum için. Omuz omuza kavga verdiğim arkadaşlarımla bu salondan birlikte çıkamadığım için. Bu salondan birlikte halaylar çekerek çıkamadığım için gidiyordum. Şimdi işçi arkadaşlarımıza ne diyeceğiz. Ben, bütün bunları hak edecek ne yaptım? Sınıfa ihanet mi ettim? İdeolojimi mi terk ettim? Bir tek yeri ihmal ettim, Gıda-İş Sendikası'nı. Ama şimdi yeniden çarıklarımı çektim, sendikal mücadeleye giriyorum"** diye konuştu. Nebioğlu, konuşmasını, **"DİSK yerli yerine oturacaktır. Sınıfın yürekli, bilinçli, inançlı ellerine teslim edilecektir. O güne kadar dövüşeceğim"** diye bitirdi.

Yolundan Sapmış Kemalizm

SERVER TANİLLİ *12 ağustos*

Dünyaca ünlü *Le Monde* gazetesi, geçtiğimiz hafta Ankara'da DEP davasının başlaması vesilesiyle, 4 Ağustos 1994 günlü sayısında, *Yolundan Sapmış Kemalizm* adıyla bir başyazı yayımladı. Konunun önemini göz önünde tutarak, söz konusu yazının çevirisini, aşağıda, olduğu gibi sunuyorum okuyucularıma.

Şöyle diyor yazı:

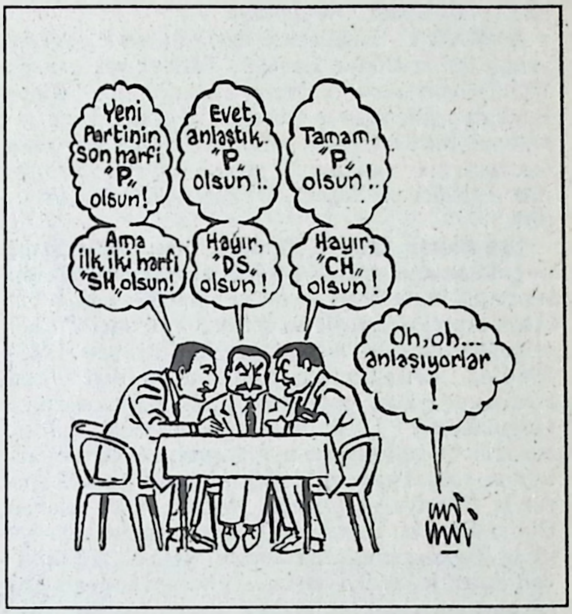
"'Ayrılıkçılık'la suçlanan altı Kürt parlamento üyesine karşı 3 ağustos çarşamba günü Ankara'da açılan dava, Türkiye'yi, Batılı ülkelerde sergileyip kınama fırsatını verecek birkez daha. Gerçekten, on yıl süren askeri rejimin sona erişinden başlayarak, Ankara'da birbirini izleyen hükümetlerin en büyük başarısızlığının, yani Kürt sorununu çözmekteki güçsüzlüklerinin bir simgesidir bu dava.

Son on yıl boyunca, devleti temsil eden güçlerin düzenli olarak ilan ettikleri kanlı bilançolara karşın, Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) ayrılıkçılarınca 1984'te başlatılan -çoğu kez yıldırgan-silahlı mücadelenin üstesinden gelebilmiş değil yetkililer. Daha kötü olanıysa, şu: Kürtlerin çoğunlukta olduğu Doğu illerinde, ordunun ve polisin hiçbir denetime tabi olmadan başvurdukları bastırma, öylesine ayırımı yapmadan yürütülür olup çıkmıştır ki, bir 'ulusal duygu' değilse de, en azından -başlarda var olmayan- bir Kürt dayanışmasına yol açmıştır sonunda.

Türkiye'deki Kürtler, Irak'taki komşularının tersine, pek büyük çoğunluğuyla, bir ülkesel özerklik istemediler hiçbir zaman. Ankara yetkililerinin **Atatürk'***ten beri dayandıkları Kemalizm, ise, Bağdat rejiminin Arap milliyetçiliğinin zıddına, çoğunluktaki bir etnik topluluğun başkaları üzerinde bir baskı aracı olmayıp, laik ve cumhuriyetçi bir özümseme ülküsüdür. Yıllar boyunca yolundan sapan da, bu ülküdür işte.*

Yoksul Doğu bölgelerine 80'li yıllarda vaat edilen iktisadi gelişme gerçekleşmemiş halde ve Kürtlerin, ülkenin büyük batı illerine kitlesel göçünü de önleyip durdurabilmiş değil hiçbir hükümet. Türk devleti, zaman zaman ilan ettiği gelgeç heveslere karşın, kendisini tehdit eder olmasa da, bir kültürel özerklik istemine de, hiçbir zaman layıkıyla karşılık verememiş durumda. Özellikle, Kürt sorununu terorizm sorunuyla bir tuta tuta; bu sorunu, yanlış olarak, ülkenin toprak bütünlüğüne karşı bir tehdit diye göstere göstere, Türkiye, demokrasinin aslında yurttaşların yalnız bir bölümüne ayrıldığı bir ülke olup çıkmıştır.

İşler, daha da kötüleşmiştir bugünkü hükümet döneminde. Ne bağımsızlığı ne de silahlı mücadeleyi öğütlemeyip kendilerine 'Kürdüm' diyen Kürtler, adliye ile karşı karşıya bugün. bu tür insan hakları ihlallerine karşı çıkan, sadece bunu yaptıkları için 'suçlu' görülen Türk aydın ve gazetecilerini saymıyoruz. Son askeri rejimden miras kalan anayasa, böylesi

sapmalara olanak sağlıyor.

Yabancıların ve özellikle de Avrupa'nın kendisini anlamadığını söyleyip adım başında esef eden Türkiye, modem demokrasiler topluluğuna tartışmasız girişini, kanunlarını gözden geçirmeye ve Kürt sorununa artık bir siyasal yanıt getirmeye karar verdiği zaman gerçekleştirecektir ancak."

İşte Le Monde'un başyazısı!

Dikkat ederseniz, son derece ağırbaşlı bir yazı.

Olan bitenden de pek haberdar.

Böylece, kalkıp *"Efendim, bunlar Batılı'dır, zaten bizim iyiliğimizi de istemezler"* diyerek, söylenenleri kulak ardına atmak, mugalatadan ileri gitmeyeceği gibi, gerçeklere de gözünü kapamak olur.

Yazının dayandığı demokrasi, insan hakları gibi kavramlar, önce Batı'da palazlanıp ete kemiğe bürünmüş de olsa, Batı'nın tekelinde olmaktan çıkmıştır; evrensel değerlerdir bunlar ve bütün ulusları ve devletleri ilgilendirir.

Elbet, çağdaşlaşma kavgasında olan bizleri de...

Özellikle, 80'li yıllarla girilen süreçte, Türkiye'de demokrasi ve insan hakları cephesinde korkunç gedikler açılmıştır. Bu gedikler, şu içinde bulunduğumuz 90'lı yıllarda -ne yazık ki- kapatılmamıştır. *"Hukuksuz demokrasi, demokrasisiz de hukuk olmaz"*. Çağımızın başta gelen bir devlet ilkesidir bu; ve uyacağız buna. Bir başka gerçeğimiz ise şudur: Demokratik sorunu çözdükçe, Kürt sorununu çözmüş olacağız; ama Kürt sorununu çözebildiğimiz oranda ülkemize demokrasi gelecektir.

Dava, bu denklemi kurmakta önce.

Sonra da, içtenlikle çözmeye kalkmakta...

'Özelleştirmeyi bu hükümet yapamaz'

NURSUN EREL *14 ağustos*

ANKARA - Hükümetin özelleştirme stratejisini yanlış bulan Dünya Bankası, Türkiye'ye vereceği 100 milyon dolarlık krediyi askıya aldı. Dünya Bankası uzmanlarının Türkiye'de özelleştirme çabalarını inceleyen son raporunda, **"Bu hükümet özelleştirme yapamaz"** görüşü dolaylı biçimde dile getirilirken, Başbakan **Tansu Çiller** de eleştirildi.

"Başbakan, Dünya Bankası'ndan özelleştirme uygulamasına destek istediği zaman hükümetin stratejisi, ortaya çıkan fırsat ortamında hızlı hareket etmekti, ancak bu strateji yürümedi" ifadesine yer verilen ön raporda, Türkiye'nin 1985-1986'da özelleştirmede dünyanın en ileri ülkesi konumundayken, bugün en geri sıralara düştüğü vurgulandı. 29 Temmuz-10 Ağustos 1994 tarihleri arasında **"Özelleştirme uygulaması ve teknik yardım ve sosyal güvenlik ağı projesini"** izlemek amacıyla Türkiye'ye gelerek görüşmelerde bulunan Dünya Bankası heyeti, bu proje için ağustos ayı başında Türkiye'nin kullandırması gereken 100 milyon dolarlık krediyi kasım ayı başına erteledi. **İra Lieberman** başkanlığındaki heyet, Ankara'daki görüşmelerinin ardından 8 sayfalık bir **"ön rapor - aide memoire"** hazırlayarak özelleştirme uygulamalarını değerlendirdi.

Geçen yıl Tofaş, Teletaş, Usaş ve Sümer Holding kapsamındaki özelleştirmelerle 4 satış işleminden 350 milyon dolarlık gelir elde edildiği anımsatılan ön raporda, bu yıl Petlas, Süt Endüstrisi Kurumu (SEK), Yem Sanayii, Et ve Balık Kurumu (EBK), Sümerbank ve Turban'la ilgili 330 milyon dolarlık özelleştirme işlemlerinin, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nda **'kabul beklediği'**ne dikkat çekildi. Tüpraş, Poaş, Erdemir, Petkim ve Deniz Nakliyat'ın özelleştirilmesi ile birlikte 2.5 milyar doları bulacak bir global gelir hedefinin gündemde olduğuna dikkat çekilen raporda, **"Bu hedefe yoğun bir uygulama ile 1995 yılının ilk çeyreğinde ulaşılabilirdi, ama şu anda Türkiye'de ne yasal ne de politik ortam buna uygun değildir"** denildi.

Dünya Bankası raporunda, özelleştirme uygulamalarına ters düşen koşullar üzerinde durulurken, şu görüşe yer verildi:

"Türkiye'de yakın geçmişte cereyan eden gelişmeler, hükümetin özelleştirmeyle ilgili hedeflerinin gerçekleşmesini oldukça güçleştirmiştir. Koalisyon hükümeti, karar bekleyen işlemleri geciktirerek Kamu Ortaklığı İdaresi'ni (KOİ) zor durumda bırakmaktadır. SEK ve Yem Sanayii ile ilgili olarak yeniden ihaleye gidilmesi ve ikinci kez onay beklenmesi, özelleştirmeyi geciktirmektedir.

Petlas gibi bir an önce özelleştirme bekleyen şirketler için, gecikme yüzünden satış imkanı ortadan kalkmıştır. Özelleştirmeyle ilgili kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptali, hükümete yasal bir dayanak bırakmamıştır. Hükümetin, özelleştirmenin desteklenmesi için kamuoyunu bilgilendirme çabaları, programın Türkiye ekonomisine ve vatandaşlara getireceği faydalar yerine, özelleştirmeden elde edilecek gelirlere odaklanması yüzünden zayıf kalmaktadır. Kamuoyu bu nedenlerle hükümetin programına yeterli desteği göstermemektedir. Ayrıca son mali kriz, kurumsal yatırımcılarda Türkiye'nin ekonomik istikrarı üzerinde şüpheler doğurmuştur. Bu durum, uluslararası piyasalarda Türk hisselerinin fiyatlarını düşürmüştü."

Rapordaki **'Hükümetin özelleştirme stratejisi'** başlığı altında da, Başbakan Çiller'in tutumu eleştirilerek şu görüşe yer verildi: **"Başbakan, Dünya Bankası'ndan teknik danışmanlık ve mali yardım yoluyla özelleştirme uygulamasına destek istediği zaman, hükümetin stratejisi,** 'ortaya çıkan politik fırsat ortamında hızlı şekilde hareket etmek' **olarak belirlenmişti. Bu strateji yürümemiş ve kararnameler yoluyla özelleştirme çabaları, programı durdurmuştur. 1985-1986'da hükümet, büyük çaplı bir program oluşturarak o zaman diliminde dünyada birçok ülkenin önüne geçmişti. Bugün ise karşılaştırılabilir bütün ülkelerin gerisine düşmüştür.**

Mevcut programın başarısızlığa uğraması, Türkiye'nin içinde bulunduğu uyum çabalarına zarar verecek, uluslararası mali piyasalardaki kredibilitesini ve buna bağlı olarak uygun koşullarda borç temin edebilmesi imkanını düşürecek, gümrük birliği çalışmalarını engelleyecek ve Türkiye ekonomisinin rekabet gücünü azaltacaktır."

Cezayir İslamcıların

15 ağustos

Dış Haberler Servisi - Cezayir'de aşırı dinci İslami Selamet Cephesi'nin (FİS) iktidara gelmesinin kaçınılmaz olduğuna ilişkin ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan gizli bir rapor, Fransız hükümetinin sert tepkisine yol açtı.

Haftalık **"The European"** gazetesinin haberine göre raporda ayrıca, radikal İslama karşı olan Berberilerin çoğunlukta bulunduğu güneydeki Kabilia bölgesinin de Cezayir'den koparak bağımsızlığını ilan edebileceği belirtiliyor.

Dışişleri Bakanlığı raporu, ABD'nin FIS liderlerle ilişkilerini sürdürmesini ve Sahra bölgesindeki petrol yataklarının ortak işletilmesini öneriyor. ABD'nin böylece Cezayir'in **'ekonomik ortağı'** olarak Fransa'nın yerini alabileceği belirtiliyor. The European, ABD'nin sürgündeki FIS liderleri ile bir süredir temas halinde olduğunu bildiriyor. Gazeteye göre FIS'nin Washington'daki **'gayri resmi'** elçisi **Anur Haddam**'ın daha radikal Silahlı İslami

Grup'a (GIA) geçmesinin **Clinton** yönetiminde tedirginlik yaratmasına karşın ABD, FIS'yle olan bağlantısını sürdürdü.

Washington, radikal İslamcılar arasında **'aşırılar'** ve **'ılımlılar'** ayrımı yapıyor.

Paris yönetiminin ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bu raporundan büyük rahatsızlık duyduğunu kaydeden The European gazetesi Fransa İçişleri Bakanı **Charles Pasqua'**nın Fransa'daki aşırı dincilere karşı düzenlenen operasyonların süreceğine dair Fransız halkına söz verdiğini yazıyor. Pasqua 9 ağustosta bir radyoya verdiği demecinde **"Balık tutmaya gitmezseniz balık yakalayamazsınız"** diye konuştu. Cezayir'de 3 ağustosta 5 Fransız elçilik görevlisinin öldürülmesi olayından sonra Fransa'da sokak sokak radikal islamcı avı başladı. Birçok bölgede yapılan kimlik kontrolleri sırasında yaklaşık 150 kişi yakalandı. 5 İslami yayın yasaklandı, güvenlik güçleri alarma geçti.

Pasqua yakalanan kişilerin 24'ünün FIS'e ya da onunla ilişkideki aşırı dinci hareketlere üye militanlar olduğunun saptandığını açıkladı.

Fransa'da İslami militanlara yönelik başlatılan bu sürek avından sonra radikal dinci gruplar arasında sinir gerginliği yaşanmaya başladı. Daha ılımlı olan FIS'ın Cezayir'deki **Zeroul** hükümetiyle gayri resmi görüşmeler yaptığı biliniyor. Ancak FIS üyelerinin bir kısmının Cezayir'deki birçok terör eyleminden sorumlu Silahlı İslami Grup'a geçmesi FIS'a ağır darbe vurdu.

The European gazetesi ortaya yeni bir grubun çıkmasıyla da tablonun tamamlandığını belirtiyor. **Abdülkadir Cibuti** liderliğindeki FIS'ye bağlı gerilla grubu İslami Selamet Ordusu (AIS) güçlü olduğu doğu bölgesinde zaman zaman Cezayir ordusuyla çatışıyor. AIS liderlerinden de bir kısmının Silahlı İslami Grup'a geçmesiyle FIS-GIA gerginliği arttı.

Carlos ve Apo

ERGUN BALCI *18 ağustos*

Dünyanın en tehlikeli teröristi olarak nitelenen *"Çakal Carlos"*un ya da gerçek adıyla **Iyic Ramirez Sanchez'**in yakalanması, bir dizi noktayı akla getiriyor.

Carlos'un yakalanması önce Fransa'nın ısrarlı ve inatçı tutumu sayesinde gerçekleşmiştir. Ama Fransa'nın Carlos'u yakalama çabalarına CIA da önemli katkıda bulunmuştur.

Reuter Ajansı, *"20 yıldır Carlos'un peşinde olan CIA'nın Ortadoğu ülkeleri ile yaptığı işbirliği, teröristin çevresindeki çemberin sürekli daralmasına yol açtı; bu olgu da Fransa'nın başarısını kolaylaştırdı"* diyor.

Ancak Carlos'un yakalanmasında Sudan'ın da Fransa ve ABD ile işbirliği yaptığını unutmamak gerekiyor. Fransız hükümetinin bir yıldır Carlos konusunda, Hartum'la gizli temaslar yaptığı bildiriliyor.

ABD tarafından mayıs 1993'te terörü destekleyen ülkeler listesine alınan Sudan'ın Carlos'un yakalanmasına yardımcı olarak terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkmayı, içine düştüğü yalnızlıktan kurtulmayı amaçladığı anlaşılıyor.

Sonuç olarak şu gerçek ortaya çıkıyor: Uluslararası terorizm, istendiği zaman uluslararası işbirliği ile önlenebiliyor ve en ünlü teröristler bile yakalanabiliyor.

1988-1990 yılları arasında CIA'nın Anti Terör Operasyonları Bölümü şefliğini yapan *"Vincent Carnistraro"*, uzun süredir Carlos'u barındıran Suriye'nin, Fransa'nın yoğun baskıları sonucu bu yılın başlarında ünlü teröristi kovduğunu belirtti.

Bilindiği gibi Suriye de İran, Irak, Libya ve Sudan'la birlikte ABD'nin terörü destekleyen ülkeler listesinde yer almakta ve listeden çıkmak için çaba harcamaktadır.

Fransa ile ABD arasındaki işbirliği, iki ülkenin Suriye ile Sudan'a yaptığı baskı, Carlos'un yakalanmasını mümkün kılmıştır. Ajanslar, Sudan hükümetinin önce Carlos'un ülkede bulunduğunu inkâr ettiğini, ancak bir süre sonra teröristi yakalayarak Fransa'ya teslim ettiğini bildiriyorlar.

Fransa'nın Carlos'un yakalanmasına karşılık Sudan'a ne vaat ettiği ise bilinmiyor. Kimi iddialara göre para, kimi iddialara göre ise güneydeki ayrılıkçı isyana karşı Hartum hükümetine yardım.

★★★

Carlos'un yakalanması **Abdullah Öcalan'**ı akla getiriyor. Suriye, yıllardır Türkiye'nin tüm girişimlerine karşın Apo'yu barındırdığını inkâr eder.

Çok sıkışınca Apo'nun Lübnan'da Bekaa'da bulunduğunu, o bölgenin kendi denetimi altında olmadığını söyler. Suriye yönetimi, Apo'nun Şam'daki adresi Türk hükümeti tarafından kendisine verilmiş olmasına karşın bu tutumunu sürdürür.

Neden?

Çünkü Apo, Suriye'nin elinde Türkiye'ye karşı kullandığı bir kozdur ve ABD gibi Batılı ülkeler Şam'a Apo'yu teslim etmesi ya da en azından kovması için yeterince baskı yapmamaktadır.

Batı, Carlos konusunda gösterdiği duyarlılığı Apo konusunda göstermemekte, bu ortamda Apo Suriye'de faaliyetlerin isürdürürken PKK Atina'da temsilcilik açmaktadır.

Carlos, Batı'nın çıkarlarını tehdit ederek Batılı hedeflere saldırmaktaydı. Apo ise şimdilik Batı'nın çıkarlarını tehdit etmiyor.

Ama terör konusunda *"Bana zarar veren, bana zarar vermeyen"* ayrımını yapmak en büyük hatadır.

Bu gerçeği herkesin kavramasında büyük yarar vardır.

4 eğilim yaklaşımı geçmişte kaldı

DOĞAN AKIN *20 ağustos*

ANKARA - ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz,** Kürtçe eğitimin devletin üniter yapısıyla ilgili olduğunu, ancak Kürtçe yayın üzerindeki baskılara anlam veremediğini söyledi. Doğu ve Güneydoğu'daki gelişmeleri değerlendirirken **"Sadece askeri tedbir terörü bitirmez"** diyen Yılmaz, sorunun toplumsal ve kültürel boyutlarına eğilmenin önemini vurguladı. Başbakan **Tansu Çiller**'in, yatırım vaatlerini yerine getirmeyerek bölgede devlete duyulan güveni aşındırdığını savunan Yılmaz, göçlerin büyük kentlerdeki güvenlik riskini arttırdığına dikkat çekti.

Yılmaz, ANAP'ın kuruluş döneminde partinin felsefesini özetleyen **"4 eğilimi temsil"** formülünün bugün geçerliliğini koruyup korumadığı konusunda **"1983'teki Türkiye ve dünyanın artık değiştiği"** görüşünü dile getirdi. ANAP lideri, geçen süre içindeki değişimi gözardı ederek belli bir siyasi yapılanma arayışına girmenin yanlış olduğunu vurguladı.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, ülke gündemindeki sorunlar konusundaki partisinin yaklaşımlarını **Cumhuriyet**'e anlattı. Yılmaz'a yöneltilen sorular ise yanıtları şöyle:

- ANAP'ın iktidar yıllarında Güneydoğu konusunda izlediği politika zaman zaman 'yenilikçi' olarak adlandırıldı. İktidara gelirseniz nasıl bir Güneydoğu politikanız olacak?

- ANAP'ın görüşü, Güneydoğu sorununun terör sorununu da içerdiği, ama sadece bölücü terör sorunundan ibaret olmadığı, Güneydoğu sorununun ekonomik, sosyal, kültürel boyutları vardır. Ve Güneydoğu sorununun çözümlenmesinde sadece askeri tedbirlere başvurulması, terörün ortadan kaldırılması için yeterli olmayacaktır. Esasen bize göre terörle mücadelede Silahlı Kuvvetler'in kullanılması, ancak geçici bir süre için söz konusu olabilir. Geçici süre kullanılma zorunluluğu da devletin bu konuda alternatif gücünün olmamasından kaynaklanıyor. Biz, bazı Avrupa ülkelerinde de olduğu gibi terörle mücadele konusunda uzmanlaşmış yeni bir güç oluşturulması görüşünü savunuyoruz. Bizim zamanımızda bu alanda atılmış önemli adımlar vardır. Ama öyle gözüküyor ki şu anki hükümet bu mücadeleyi, bu kuvvetlerin de katkısıyla, ama esas itibarıyla Silahlı Kuvvetler'in aktif denetiminde, gözetiminde yürütme eğilimindedir. Şimdi Silahlı Kuvvetler'in son 1 yıl içinde aktif biçimde yürüttüğü bu mücadelede, bugünkü geldiği noktaya baktığımız zaman, güvenliğin sadece nokta güvenliği şeklinde sağlandığı, kırsal kesimde ve hatta yerleşme merkezleri arasındaki yollarda dahi teröristlerin eylemlerini sürdürdükleri görülmektedir. Bizim önerdiğimiz modele göre Silahlı Kuvvetler sınır güvenliği, bazı yerleşme merkezlerinin güvenliği gibi yerleşik olarak görev yapabilecekleri fonksiyonları üstlenmeli. Teröristlerle asıl mücadele bu amaçla yetiştirilmiş özel güçlerle yürütülmelidir. İdari yapıda da buna uygun bir düzenlemeye gidilmelidir. Bürokratik yönetimde biz bunun için bir Kamu Güvenliği Müsteşarlığı kurulmasını, bölge valiliği uygulamasının kaldırılarak koordinasyonun bu birim tarafından yürütülmesini önermiştik.

- Öngördüğümüz Güneydoğu politikasının güvenlik dışındaki unsurları nelerdir?

- Bugün tespit ettiğimiz durum, nokta olarak güvenliği sağlanmış olan noktalarda dahi kamu hizmetlerinin yürümediği, ekonomik faaliyetlerin geniş ölçüde durduğu şeklinde. Öncelikle kamu hizmetleri mutlak sağlanmalıdır. Bölgede devletin egemen olduğunun göstergesi, devlet hizmetlerinin işlerliğe kavuşmasıdır. 4 bin küsur okulda eğitim yapılamazken, Köy Hizmetleri faaliyetleri tamamen durmuşken devletin işlerliğinden bahsedilemez.

Sayın Başbakan'ın bölgeye yaptığı gezide, yeni birtakım ekonomik yatırım paketleri açıklaması hiçbir şekilde inandırıcı değildir. Çünkü geçen sene 21 temmuz günü yaptığı gezide, sadece Şırnak ve Hakkari için 2 trilyon liralık bir yatırım paketi ilan etmiş, geçen bir yıl içinde, bırakınız bu yatırım paketini, normal devlet hizmetleri dahi durmuştur. Başbakan tarafından açıklanan paketlerin bu şekilde boş çıkması sadece bölgenin ekonomik durumunun süratle kötüleşmesi sonucunu doğurmaz, aynı zamanda orada yaşayan vatandaşlarımızın devlete duydukları güveni aşındırır. 1 yıldan beri bölgenin ekonomik olarak bu şekilde kaderine terk edilmesi, bölgeden Türkiye'nin diğer merkezlerine büyük ölçüde göç yaşanmasına neden olmuştur. Köyleri boşaltılan, göçe zorlanan bu insanlar, güvenlik yönünden daha az riskli olan Adana, Mersin gibi büyük şehirlerimizin güvenlik riskini önemli ölçüde arttırmıştır.

- ANAP, kültürel haklar açısından Güneydoğu sorununa nasıl bakıyor?

- Kültürel haklarla ilgili meselede, bizim vazgeçilmez ve tartışılmaz saydığımız ülkenin ve milletin bölünmezliği ve üniter devlet ilkelerine ters düşmemek kaydıyla her öneri tartışılabilmelidir. Alt kültürler, bizim ulusal kültürümüzün bir parçasıdır ve bin yıllık bir geçmiş içerisinde ulusal kültürümüzü zenginleştiren bir unsur olmuşlardır. Bu açıdan, bu ilkelere ters düşmeyecek açılımlar, ki bunlar esasen ANAP iktidarı döneminde başlatılmıştı, terör olgusundan bağımsız olarak tartışılmalıdır. Bunun en başta yapılacağı yer de parlamento. Sayın Başbakan geçtiğimiz sene temmuz ayında bu konuda bazı önerilerle gelmiştir. Bu konuda Meclis çatısında bir çalışma başlatılmasını önermiştir. Bizden olumlu karşılık almıştır. Fakat bugüne kadar bu konuda hiçbir adım atmamıştır.

- Kürtçe yayını, bu ilkelere ters düşmeyecek açılımlar arasında kabul ediyor musunuz?

- ANAP döneminde Kürtçe yayın yapılmıştır. Kürtçe gazeteler çıkmıştır. Bu uygulamalar bizzat Kürtçe konuşan vatandaşlarımız tarafından da rağbet görmediği halde, bu konuda bizim de kulağımıza gelen bazı engellemelere, baskılara da hiçbir anlam veremiyorum.

- Kürtçe radyo ve televizyon yayınını da aynı çerçevede mi değerlendiriyorsunuz?

- Radyo-TV yayını konusunda şu anki anayasadan ve yasadan kaynaklanan bazı engeller var. Ama bu hukuki duruma rağmen bu, konunun tartışılmasına engel olmamalıdır. Resmi dilin ve eğitimin Kürtçe olması konusu devletin üniter yapısıyla ilgili bir konudur. Ama bunun dışında ortaya atılan önerileri, önyargısız olarak değerlendirmek gerekir.

Burada bir örnek vereyim: Şu anda Bitlis ilinde nüfusun ancak yüzde 17'si televizyon yayınlarını izleyebiliyor. Çünkü vericilere sabotaj yapmışlar ve o vericileri devlet, güvenlik nedeniyle onaramıyor. Halbuki ben inanıyorum ki bölgede televizyon-radyo yayınlarının yaygın bir şekilde izlenebilmesi, oradaki vatandaşları devlete bağlayan çok önemli bir husustur.

- Başbakan'ın bu konudaki yaklaşımını nasıl karşılıyorsunuz?

- Daha önce de açık olduğumuzu söyledim. Bu konuda bize gelip, somut olarak birtakım önerilerle bizim yaklaşımımızı değerlendirmek yerine, birtakım gazetecilere ayaküstü bazı şeyler ortaya atması bizce ciddi bir yaklaşım değil.

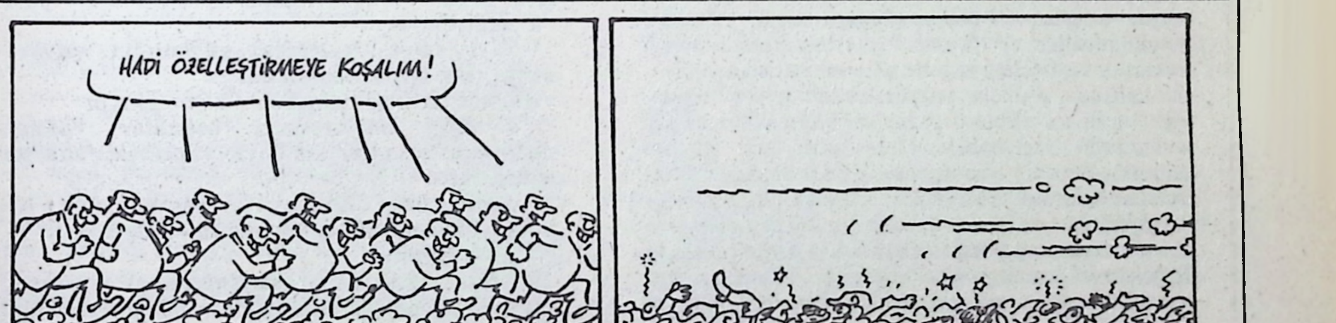
- Cem Boyner önderliğindeki 'Yeni Demokrasi Hareketi', **siyasal açıdan, sizce Türkiye'deki hangi gereksinimi karşılayabilir?**

- Parti hüviyetiyle değil de böyle bağımsız bir fikir kulübü hüviyetiyle devam ettiği sürece, benim o konuda herhangi bir yorumda bulunmam yanlış olur diye düşünüyorum. Ona benzer Türkiye'de çok çeşitli dernekler var, ama parti olmak ayrı bir olaydır. Parti olduğunuz zaman kendi tabanınızı ve sonra hitap ettiğiniz tüm kitlelerin değerlerini, duygularını, düşüncelerini dikkate almak zorundasınız. Kendi görüşlerinizle, kendi ilkelerinizle bu değerler arasında bir uyum sağlamak durumundasınız. Bu çerçeveye oturmadan, bu sorumlulukları duymadan ortaya atılan görüşlerin siyasi açıdan fazla önemi olduğu düşüncesinde değilim.

- Turgut Özal, partinizin temel felsefesini 'dört eğilimi içermek' **biçiminde formüle etmişti. Bütün siyasi görüşlerin örgütlenmesine izin verilmeyen 12 Eylül sonrası dönemin ardından, bugün dört eğilim formülünü partiniz açısından hâlâ geçerli görüyor musunuz?**

- Bir kere bugünkü Türkiye ile 1983 Türkiyesi ve bugünkü dünyayla 1983 dünyası arasındaki farkları gözardı ederek veya gözden kaçırarak belli bir siyasi yapılanma arayışına girmek fevkalade yanlıştır. 1983 yılında henüz dünyada sağ-sol çekişmesi bütün hızıyla devam ediyordu. Ama son on yılda yaşanan gelişmeler, ekonomik düzenle ilgili siyasi sistemle ilgili çatışmaların yerini geniş ölçüde bir uzlaşmaya, konsensüse terk ettiği bir dönem oldu. ANAP'ın 83'te tek başına savunduğu düzen, o zaman bizimle mücadele eden siyasi karşıtlarımızın bile bugün aynı düzeni benimsedikleri fikirdi. Bir ortamda ANAP'ın geriye dönük bugünkü çalışma ortamında benimsediği yaklaşımları tekrarlaması bence gereksiz. Kaldı ki geçtiğimiz bu on yıl içersinde toplumda geniş ölçüde kabul gören bir ANAP kimliği oluşmuştur.

Bugün bize düşen, ileriye bakarak bu kimliğimizin gerektirdiği yeni görüşlerle toplumun önüne çıkmak. Geriye bakmamız, ancak ileriyi görmemize yardım olduğu ölçüde zorunludur ve Türkiye'nin şu anda içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan bir diğer ihtiyaç da ülkenin geleceğini şekillendirebilmesi için bugün içinde bulunduğu çok ağır bunalımı mutlaka ve mümkün olan en kısa sürede aşmasıdır.

Dinciler bastırdı, Koç geri adım attı

23 ağustos

İstanbul Haber Servisi - İstanbul'da Vehbi Koç Vakfı tarafından düzenlenen **"Büyük Konstantinus'tan Fatih Sultan Mehmed'e Konstantinopolis-İstanbul"** konulu sempozyum, **"köktendincilerin"** baskısı sonucu iptal edildi. Sempozyuma katılacak Türk ve yabancı öğretim görevlilerine gönderilen mektupta **"Mevcut siyasi ortam içinde, bu sempozyumun ileri bir tarihte yapılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz"** dedi. Koç ailesinden Sevgi Gönül, **"Uzun süredir köktendincilerden tehdit mektupları alıyorduk"** dedi.

Sadberk Hanım Müzesi tarafından 23-28 Ağustos 1994 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmesi düşünülen sempozyuma kayıt bedeli ödeyerek katılmak için başvuran yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerdeki öğretim üye ve yardımcılarına gönderilen **Çetin Anlağan** imzalı mektupta **"Mevcut siyasi ortam içinde, bu sempozyumun ileri bir tarihte yapılmasının daha uygun olacağını**

düşünmekteyiz. Müzemiz tarafından tamamen bilimsel amaçlı yapılan bu sempozyumu şimdilik iptal etmek kararımızı sizlere iletmek bizim için zor ve üzücüdür" denildi.

Sempozyumun organizasyon komitesinde yer alan Koç ailesinden **Sevgi Gönül**, kendisiyle yaptığımız telefon görüşmesinde sempozyumun iptal edilme gerekçesini şöyle açıkladı:

"Uzun süredir köktendincilerden tehdit mektupları alıyorduk. Vehbi Bey'in aile planlaması konusundaki çalışmaları sanıyorum onları rahatsız etmiş."

Bu sempozyumu ileri bir tarihte düzenlemek istediği için daha fazla görüş belirtmek istemediğini söyleyen Sevgi Gönül, bir seyahat için yurtdışına gideceğini gerekçe göstererek ilettiğimiz görüşme talebimizi reddetti. Sempozyuma yaklaşık iki senedir hazırlanan üniversite öğretim üye ve yardımcıları ise iptal edildiğini kendilerine gönderilen mektuptan öğrendiklerini ve çok üzüldüklerini söylediler. Adının bizde saklı kalması kaydıyla görüşlerini aktaran bir üniversite profesörü, bu sempozyuma yurtdışından gelecek olan öğretim üyelerinin biletlerini bir yıl öncesinden aldığını ve iptal edildiğine ilişkin mektubun onlara çok geç gönderildiğini öne sürdü. Tüm üniversite hocalarının programlarını sempozyuma katılmak için değiştirdiğini de ifade eden bu profesör, **"Sempozyumun iptal edilmesi, Türkiye için büyük bir utançtır"** dedi.

Adının açıklanmasını istemeyen başka bir profesör ise Koç gibi güçlü bir ailenin köktendincilerin baskılarından yılmasını çok ilginç bulduğunu söyledi. Çok uzun süredir hazırlanan bu sempozyumun iptal edilmesinin Türkiye'nin prestijini sarsıcı bir olaya olarak gördüğünü de belirten bu profesör, **"Asıl ilginç olan, sempozyumun organizasyon komitesinde görev alan bazı arkadaşlarımızın sempozyumun iptal edileceğini biliyormuşçasına hareket edip uzun süre öncesinden organizasyon komitesinden ayrılmalarıydı"** dedi.

Bu profesör, sempozyuma yurtdışından katılacak üniversite hocalarının büyük olasılıkla Türkiye'ye geleceğini söyleyerek **"Bazı arkadaşlarımız** 'Bu kadar hazırlandık. Sempozyumu bir biçimiyle düzenleyelim' **diyorlar. Belki de Sadberk Hanım Müzesi olmadan yapılır"** dedi.

Öğretmenlik 'borsa'da

23 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Doğu ve Güneydoğu'ya, son 3 yıldır terör nedeniyle öğretmen göndermekte zorlanan Milli Eğitim Bakanlığı'nın, atamaları **"şeffaflaştırması"** da sorunu çözemedi. Bakanlığın, 20 bin öğretmeni kapsayan atamaları gerçekleştirmesinden sonra, özellikle bölgeye tayini çıkan; ancak gitmek istemeyen öğretmen adayları, **"becayiş (değiş-tokuş)"** yöntemini geliştirdiler ve **"kutsal"** meslek pazara düştü. Bakanlık ise başlangıçta bu gelişme karşısında çaresiz kalırken sonuçta çözümü müfettişleri **"öğretmen"** gibi kimilerinin pazar kurduğu bölgede görevlendirdi. İlk belirlemelere göre 662 kişinin karşılıklı becayiş başvurusunda bulunduğunu dikkate alan bakanlık müfettişleri, para karşılığı yer değiştirmek isteyenlerin peşine düştü. Müfettişler şimdi, **"kutsal mesleği para karşılığı pazara düşmekten kurtarmaya"** çalışıyor. Kararları kesin: **"Becayişten para kazananların başvuruları kabul edilmeyecek."**

Milli Eğitim Bakanlığı Şura Salonu çevresinde pazarcı sesleriyle Muş'u, Batman'ı, İstanbul'u satan öğretmen adayları, **"bayrağın dalgalandığı her yerin"** fiyatının serbestçe belirlendiği bir piyasa oluşturdular. Fiyatların gitgide kesinleştiği pazar, bugün ve yarın da aynı yerde kurulacak.

Öğretmen adaylarının tayin yerlerini ikili anlaşmalarla değiştirebilmelerini öngören **"becayiş (değiş-tokuş)"** sistemi, Milli Eğitim Bakanlığı Şura Salonu'nda **"gelecek neslin"** mimarlarını pazarcı konumuna düşürdü. Binanın duvarlarında **"rengarenk"** ilanlara rastlanırken hemen bütün şehirler peynir ekmek gibi satılıyor.

"Trabzon'a gitmem!" Binanın merdivenlerinin tepesine çıkmış, uzun saçlı, marjinal bir müzik öğretmeni adayı, bir yandan Trabzon'a ilişkin protestosunu dile getirirken diğer yandan da Mersin piyasasını yokluyor. Bir yandan kentlerin isimleri ve branşlar bağırılırken, bir yandan da **"sosyal içerikli"** tartışmalar yapılıyor.

"- İlk önce biz de 'bayrağın dalgalandığı her yer vatandır' diyerek işe başladık; ancak, yılda 40 öğretmen öldürülünce, yalnız Batman'da 365 faili meçhul cinayet işlenince insan fikrini 'birden' değiştiriyor.

- Öyle tabii. Devlet can güvenliğini sağlayamıyor. Bir biz mi kaldık enayi."

Burada binanın hizmetlisi sohbete giriyor:

"- Ayıp ediyorsunuz çocuklar. Güneydoğu'daki insanlar siz böyle yaptıkça daha çok ağlaşırlar.

- Amca, insan öldürüyorlar, insan. Zaten PKK bir yeri basınca ilk iş, öğretmen öldürüyor.

- Ama oğlum...

- Amca, o kadar meraklıysan sen git o zaman."

Öğretmen adaylarının göğüslerindeki renkli ilanlarda ilginç çağrılara rastlanıyor.

"Siirt + Çift Maaş verilir. Bütün iller + tek maaş alınır."

"Kayseri veya Mardin sınıf öğretmenliği + 150 milyon verilir. İzmir alınır."

"Hakkari + Sıfır kilometre araba verilir. Trabzon alınır."

Öğretmen adaylarının birinin göğsünde taşıdığı ilandaysa fazla sayıda kent ismi yer alıyor: **"Tunceli verilir. Gümüşhane, Van, Kars, Erzurum, Erzincan alınır."**

Neden diye soruyoruz:

"Gümüşhane ve Van'da torpil yaptırabiliyorum. Erzurum'da tanıdıklar var. Erzincan okuduğum yer. Kars'ta da ailem var."

Öğretmen adaylarından bazıları **"becayiş"** sistemini **"Rus ruleti"** olarak tanımlarken, bazıları da

Milli Eğitim Bakanı **Nevzat Ayaz**'ı suçluyor. Listelerin branşlara göre ayrılmadığından da şikayet eden öğretmen adayları, değiş tokuş yapacak kişileri bulamadıklarını söylüyorlar. Gazete ilanı vermeyi de düşünen adaylar, **"güneşin alnında"** pazarlığa uzun süre dayanamayacaklarını belirtiyorlar.

Artık değiş tokuşun **"bedava"** yapılacağının özellikle belirtilmesi gereğinin doğduğu piyasada, **"özel maddi pazarlık yapılır"** ibaresi sık sık kullanılıyor. **"Becayiş"** gazabından yakınan adaylar, Milli Eğitim Bakanı'nı suçluyorlar. Bakanlık yetkilileri, öğretmenlerin **"can güvenliği"** konusundaki tereddütlerini haklı bulurken adayların hiç olmazsa **"kendi rızalarıyla"** gitmeleri için becayiş sistemine hoşgörüyle bakıldığını ifade ediyorlar. Geçen yıl, sadece Doğu ve Güneydoğu'da görevlendirilmek üzere atanan 17 bin öğretmenden yalnızca 8 bin dolayındakinin görev yerine gittiğine dikkat çeken Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri, terör sorunu çözülemedikçe, bölgede öğretmen açığının süreceği görüşünü dile getiriyorlar. Bakın Ayaz ise **"becayiş"** sisteminden yakınanları şöyle yanıtlıyor:

"İddialar bakanlığımızı ilgilendirmiyor. Pazar nitelendirmeleri bakanlığımızla ilişkilendirilmemeli. Adayların kura öncesinde, tayin yerine gideceklerine ilişkin taahhütleri var. Bu sistem Güneydoğu Bölgesi'ne öğretmen gitmeyeceği anlamına gelmez."

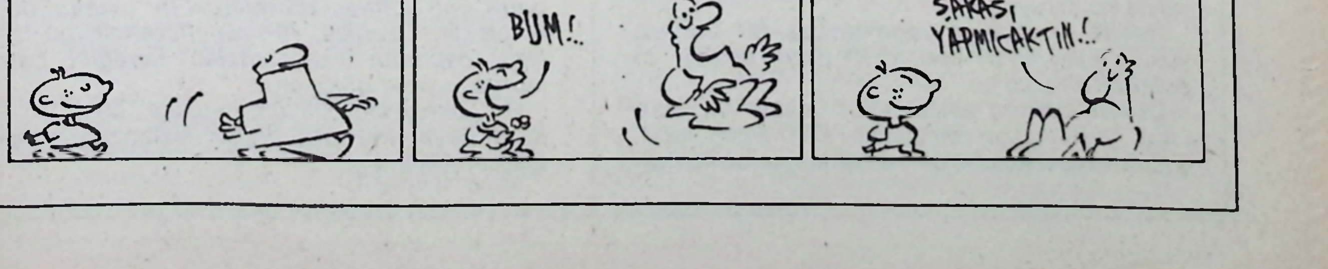
Özel tim MHP militanı

26 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - RP Genel Başkan Yardımcısı **Şevket Kazan**, Güneydoğu'da terörün kökünün halen kazınamadığını belirterek, **"Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin askeri garnizon içinde faaliyet göstermesi bölgenin yönetimine bir sıkıyönetim havası vermektedir"** dedi. Kazan, güvenlik güçlerinin büyük bölümünün halka potansiyel suçlu gözüyle baktığını, köyler'n hiçbir önlem alınmadan göçe zorlandığını belirtirken MHP'ye yönelik sözleri bu iki partiyi karşı karşıya getirdi. MHP Genel Başkan Yardımcısı **Tuncay Şekercioğlu**, RP'nin Türk devletini ve Türk varlığını tehlikeye düşürecek bir çizgide olduğunu söyledi. Şekercioğlu, bölgede çalışan bazı görevlilerin MHP sempatizanı olabileceklerini belirterek **"Ancak organik bir bağımız yok"** dedi.

Güneydoğu'daki incelemelerini tamamlayan RP heyeti, dün RP Genel Merkezi'nde bir basın toplantısı düzenleyerek izlenimlerini aktardı. RP Genel Başkan Yardımcısı Şevket Kazan, 10 günlük gezi boyunca 5 il merkezi ile 29 ilçede incelemelerde bulunduklarını söyledi. Askerlerin terörü önlemek içni büyük bir uğraş içinde olduklarını belirten Kazan, **"Terörün maalesef kökü kazınamamıştır. Bir ölçüde hızı kesilmiş"** dedi. Kazan, şunları söyledi: **"OHAL sivil yönetim olarak kabul ediliyor. Oysa bölgeye ayak basar basmaz, sivil değil bir askeri yönetimin olduğu izlenimi ediniyorsunuz. Yollarda sürekli askeri barikatlarla kontrol yapılması insanları canından bezdirmiş. Bölgede seyahat özgürlüğü yok. Güvenlik güçlerinin büyük bölümü halka potansiyel suçlu muamelesi yapmaktadır. Mezra ve köyler hiçbir sosyal ve ekonomik önlem alınmadan göçe zorlanmakta, il ve ilçe nüfuslarında büyük bir artış kaydedilmekte. Göç eden insanlar, naylon çadırlarda, dere kenarlarında yaşamlarını sürdürüyor. Bölgede büyük bir sefalet yaşanıyor. Kızılay başta olmak üzere, yardım kuruluşları bölgeye gönderilmeli. Bir yandan göç, bir yandan işsizlik bölge insanını ruhsal anlamda patlama noktasına getirmiştir. Lice'nin 57 köyü boşaltılmış;tır. Lice de boşaltılmış durumdadır. Temmuz ayında meydana gelen olayda 108 ev yanmıştır. Evlerin teröristler tarafından yakıldığı iddiaları inandırıcı değil."**

Bu arada, Güneydoğu'daki özel tim elemanlarını MHP'li olmakla suçlayan Kazan'a MHP Genel Başkan Yardımcısı Tuncay Şekercioğlu'dan sert yanıt geldi. Şekercioğlu düzenlediği basın toplantısında, RP'nin Türk devletini ve Türk varlığını tehlikeye düşürecek bir çizgide olduğunu öne sürerek Şevket Kazan'ın, demeçlerinin talihsiz ve düşündürücü olduğunu söyledi. Şekercioğlu, **'O bölgede çalışanların MHP ile işbirliği içinde olup olmadıkları'** yönündeki bir soruya, **"O bölgede çalışanlardan bazıları sempatizanımız olabilir, ama organik bir bağımız yok. Bizim siyasi görüşümüze sahip kişiler orada vatan için mücadele veriyorlarsa bu sevindirici bir şeydir"** karşılığını verdi.

Tehlikeli Yarış...

HİKMET ÇETİNKAYA *27 ağustos*

MHP ile RP arasındaki *"Güneydoğu bizim"* kavgası giderek yoğunlaşırken DYP ile ANAP *'kıran kırana'* çarpışıyorlar.

Tüm bu gelişmeler bir erken seçim hesabı üzerine mi dersiniz?

MHP Genel Başkan Yardımcısı **Oktay Öztürk,** RP Genel Başkan Yardımcısı ve Grup Başkanvekili **Şevket Kazan**'ı ağır bir dille suçlarken *"RP, bölücü örgüte destek veriyor"* diyordu.

MHP Genel Başkanı **Alparslan Türkeş** de *"300 milletvekiliyle iktidar olacağız"* deyip hem RP'ye hem de sol partilere şans tanımadığını öne sürüyordu.

ANAP içindeki *'milliyetçi muhafazakarlar'* **Mesut Yılmaz**'a karşı tavır almışlardı. DYP içindeki *'ANAP düşmanları'*yla işbirliği içinde olan *"milliyetçi muhafazakar ANAP'lılar"* Mesut Yılmaz'ı *'safdışı etmek için'* kolları sıvamışlardı.

Kavga salt RP-MHP, ANAP-DYP arasında görülse bile gizliden bir pazarlık söz konusu olabilirdi.

MHP'nin DYP'ye *'çok sıcak bakması'* bugünün olayı değildi. Bu yaklaşma 1991'de kurulan DYP-SHP koalisyonuyla başlamıştı. MHP lideri Alpasrslan Türkeş *'devlet olanaklarından her dönem yararlanmayı bilen bir politikacı olarak'* her zaman güçlünün yanında yer aldığı için *'siyaset silahı'*nı yine iyi kullanmıştı.

Acaba bu gizli pazarlık ne olabilirdi? MHP lideri Türkeş, Başbakan **Tansu Çiller**'e bir süre önce neler söylemişti.

O ünlü Yozgat gezisine niçin Çiller, Türkeş'le birlikte gitmişti?

Siyasi kulislerde yaklaşık 6 aydır şunlar konuşuluyordu:

"1995 yılında yapılacak bir erken seçimde DYP ile MHP ortak hareket ederlerse (1991 seçimlerinde RP-MHP IDP işbirliğinde olduğu gibi) ANAP ile RP eritilir..."

27 Mart genel yerel seçimlerinde çıkan sonuçtan DYP kurmayları durumu kavramıştı. MHP İzmir 'Anakent'te seçimlere girmemiş ve oylar DYP adayı **Burhan Özfatura**'ya kaymıştı. Bunun yanı sıra Manisa, Aydın, Balıkesir, Kütahya, Afyon gibi illerdeki il genel meclisi sonuçlan da DYP-MHP ortaklığının genel seçimlerde ANAP ile RP'yi silip süpüreceğini gösteriyordu.

Üstelik Salihli, Turgutlu ve Ayvalık gibi büyük Ege ilçelerinde MHP'nin belediye başkanlıklarını kazanması oldukça düşündürücüydü.

Bu gelişmeler karşısında DYP kurmayları şöyle konuşuyorlardı:

"MHP ile işbirliği yapmamızda bir sakınca yok. Çünkü MHP eski MHP değil, bizden de pek farklan yok."

Dikkat edilirse ANAP lideri Mesut Yılmaz'a karşı yoğunlaşan eleştiriler *'DYP-MHP işbirliği'*nin siyasi kulislerde ve kamuoyunda tartışılmasıyla birlikte başlamıştı.

Son günlerde ise bu eleştiri yumağı *'çığ'* gibi büyümüştü.

Bakın ANAP'ın kurucu üyelerinden **Halil Şıvgın** son günlerde neler söylüyor:

"Mesut Yılmaz bir kumarbazdır, ANAP'ı kumar masasına yatırmıştır. Mesut Bey'in psikolojik tedaviye ihtiyacı vardır..."

Halil Şıvgın *'milliyetçi muhafazakar'* bir eğilim taşır.

Sağlık Bakanlığı döneminde *'ülkücü kadroları'* yanında barındırmıştır.

Halil Şıvgın, Mesut Yılmaz'ın *'çok uyumasından'* şikayetçi. Şıvgın hem Tansu Hanım'a hem de **Cem Boyner**'e hayran. Cem Boyner parti kurmayıp ANAP'a geçerse onun yanında olacak.

Olmadığına göre belki Tansu Hanım'ın yanına gidecek.

RP ile MHP çatışması bir başka soruyu da gündeme getiriyor şu günlerde:

"DYP ile MHP işbirliği yaparsa ANAP ile Refah Partisi ne yapar?"

Yanıtını vermek için çok erken...

İleride ne olur bilinmez, ama ANAP ile RP *'DYP-MHP ittifakına karşı'* bir önlem alabilirler.

Bugün Refah Partisi Güneydoğu'da atağa kalkarken MHP büyük bir öfke duyuyor.

RP'ye karşı *'milliyetçi ve ülkücüleri'* göreve çağırıyor. Çünkü MHP Güneydoğu'da SHP, DYP ve ANAP'ın oylarını kendisine akıtmakta kararlı.

RP Güneydoğu'da MHP için şu sloganı kullanıyor:

"Faşist ideolojinin temsilcisi bir siyasal parti yöre insanını Türk-Kürt diye ayırıyor..."

MHP'nin yayın organları RP'ye ateş püskürüyor. Dün Ortadoğu gazetesinin manşeti şuydu:

"Hıyanet teşvik edildi..."

Necdet B. Sıvaslı'nın *"RP, neden MHP'ye saldırdı?"* başlıklı yazısında ise şöyle deniliyordu:

"Korkunun ecele faydası olmamıştır. Refah'ın, MHP korkusunun da bu partiye bir fayda sağlamayacağı açıkça görülmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde korkusuzca, canını feda edercesine kanlı terör örgütü PKK'ye karşı amansız bir mücadele içinde olan özel timleri bile suçlayacak noktaya gelmiş olması, Refah Partisi'nin bozgunculuğundan, devletin temel taşlarına zarar vermesinden başka bir şey değildir.

Aynı zamanda özel timlerle MHP arasında organik bağ kurması da tehlikeli bir oyunun başlangıcıdır. Özellikle, RP yöneticilerinin bu tehlikeli oyundan vazgeçmeleri gereğini hatırlatmakta yarar görüyoruz..."

RP Güneydoğu'da *'ümmetçiliği'*, MHP ise *'ırkçılığı'* siyasette araç olarak kullanırsa bu işin içinden çıkılmaz...

Ortadoğu atağı

29 ağustos

AMMAN (Cumhuriyet) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, Ürdün'e yaptığı ziyaret sırasında Ortadoğu'da anlaşmazlıkların kilit unsuru haline gelmekte olan su konusunda önemli açıklamalarda bulundu.

Demirel, bölgede petrolden daha değerli duruma gelmekte olan suyu, Türkiye'nin İsrail ve isteyen Arap ülkelerine satacağını bildirdi.

Demirel, Arap ülkelerinin karşı çıkması nedeniyle İsrail'e su satılmasını üst düzeyde resmi olarak açıklamaktan kaçınma politikasını, Ürdün'de, "**"Parayı veren suya sahip olur"** diyerek sona erdirmiş oldu.

Demirel ve Ürdün Kralı **Hüseyin bin Tallal** başkanlığında iki ülke dışişleri bakanlarının ve resmi heyetlerinin katılımıyla dün yapılan görüşmelerde, Irak'a konmuş olan ambargonun **"bir an önce kaldırılması"** için iki ülkenin Irak ve Batılı ülkeler nezdinde işbirliği yapması konusunda anlaşmaya varıldı.

Cumhurbaşkanı Demirel dün Ürdün'e bir günlük çalışma ziyaretinde bulundu. Türkiye-Ürdün görüşmelerinde ağırlıklı olarak Ortadoğu'da barış süreci, Filistinlilere özerklik verilen yerlerdeki yeniden imar konusunda işbirliği, Irak ve ikili ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi üzerinde duruldu. Türkiye, Ürdün'ün son dönemde İsrail'le yaptığı anlaşmaya ve bu ülkenin barışa yaptığı katkıya tam destek verdiğini açıkladı.

Gezi, Türkiye'nin Ortadoğu'da aktif hale gelmesi doğrultusunda önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.

Amman'da Marka Askeri Havaalanı'nda resmi törenle karşılanan Demirel, Ürdün Kraliyet Mezarlığı ve Türk Şehitliği'ni ziyaret ettikten sonra Kral Hüseyin tarafından sarayda karşılandı.

Kral Hüseyin ve Demirel, Ürdün'den ayrılmadan önce ortak bir basın toplantısı düzenlediler. Demirel, bir gazetecinin, **"Türkiye'nin Ürdün'e su vermesi"** konusundaki sorusuna karşılık, konunun görüşmelerde ele alınmadığını söyledi. Demirel, Manavgat Çayı'nı ima ederek şöyle konuştu:

"Türkiye'nin güneyinde denize dökülen bol suyu var. Biz, denize dökülen bu suyu, gemilerle göndermek istiyoruz. Bu çalışmalarda önümüzdeki altı ay, bir yıl içinde sonuç alınabilir. Kim para öderse suyu alacak. İsteyen alacak. Boru hattıyla su götürmek için 10 milyar dolar gerekiyor. Boruyla su taşıma daha uzun dönemli bir konu."

Ürdün ve İsrail'in su kıtlığı içinde olması, barış sürecini tıkayabilecek konular arasında yer alıyor. İsrail, Ürdün'ün önemli su kaynağı olan Yarmuk Nehri üzerinde Amman'ın baraj inşa etmesine karşı çıkıyor.

İsrail'in su gereksinmesinin önemli bir bölümünü sağladığı yeraltı sularının bir kesimiyse Filistinlilerin yönetimine bırakılmakta olan topraklarda buluyor. Bu durumda, İsrail ve Ürdün'ün gözü, Türkiye'deki su kaynaklarına dönmüş durumda.

Demirel ve Kral Hüseyin, Irak'a konmuş olan Birleşmiş Milletler ambargosunun **"bir an önce kalkmasını"** istediklerini belirterek bu konuda iki ülkenin danışmalara devam edeceğini açıkladılar. Demirel, Irak'a giden Türk ticaret heyeti ve Habur Kapısı'ndan ticaretle ilgili bir soruya karşılık, Türkiye'nin tek başına hareket etmeyeceğini, Türkiye dışında pek çok ülkenin de Irak'ta ticaret yapmaya çalıştığına dikkat çekerek bu isteklerin BM yaptırımları nedeniyle gerçekleşemediğini belirtti.

Irak'ın, uluslararası toplum arasına girmesini istediklerini söyleyen Demirel, BM'nin de ambargoyu **"bir an önce kaldırması"** gerektiğini belirtti. Ambargonun, Irak'ın toprak bütünlüğünü tehlikeye düşürebilecek sonuçlara yol açabileceğini vurgulayan Demirel, bu konuda Ürdün'le aynı görüşü paylaştıklarını sözlerine ekledi.

Dışişleri Bakanı **Mümtaz Soysal**, aynı konuda, Amman'dan Ankara'ya dönerken yaptığı açıklamada, Ürdünlü yetkililerin, Irak'ın BM'nin isteklerine ilişkin bir iki konuda adım atması durumunda, ABD'nin yaptırımları devam ettirme çabalarında, **"güç duruma"** düşeceğini aktardıklarını bildirdi. Soysal, Ankara ve Amman'ın bu konuda çok yönlü bir işbirliği içine gireceğini de sözlerine ekledi.

Ayrıca, iki ülke arasındaki ticaretin arttırılmasının da görüşmelerde ele alındığı belirtiliyor. Geçen yıl Türkiye'nin Ürdün'e yaptığı dışsatım yaklaşık 150 milyon dolar olmuştu.

Buna karşılık Ürdün, Türkiye'ye, büyük çoğunluğu fosfat olmak üzere yaklaşık 20 milyon dolarlık dışsatım yaptı.

Ürdünlü yetkililer, ticaretin çeşitlendirilmesini ve Türkiye'nin Ürdün'den yaptığı dışalımın artmasını istiyorlar.

Körfez Savaşı sonrasında, dışsatımının büyük bölümü Irak'a olan Ürdün'ün, bir ölçüde **"mecburen" Saddam Hüseyin'i** desteklemesi, Batılı ülkeler yanında Körfez ülkelerinden de tepki görmüştü. Ürdün'ün içine düştüğü **"yalnızlık"** sırasında Ankara, Ürdün'e özellikle **"siyasal destek"** sağlamış ve yalnızlıktan kurtulması için çalışmıştı.

Ürdün'ün, İsrail'e karşı tutumunu yumuşatarak Ortadoğu barış görüşmelerine olumlu yaklaşması, bu ülkeyi Ortadoğu barış sürecinde kilit noktaya getirdi. Türkiye, Ürdün'ün bu yaklaşımına destek verdi.

Bu süreç sonunda, Kral Hüseyin geçen yıl temmuz ayında Türkiye'ye bir günlük bir çalışma ziyaretinde bulunmuştu.

Demirel'in Amman'a dün yaptığı ziyaret, bu ziyaretin iadesi anlamına geliyor.

1991 yılında eski Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra dikkatini daha çok Orta Asya ve Kafkaslar'a çeviren Ankara'nın, Ortadoğu'da Körfez Savaşı sonrası gelişmeler nedeniyle Körfez ve Ortadoğu ülkelerine bir açılım sağlamayı hedeflemesi de Türkiye'ye her zaman **"sempatiyle"** yaklaşmış Ürdün'le olan ilişkilerin sıcaklaşmasının bir başka nedenini oluşturuyor.

İlhan Selçuk — GÖRÜLMÜŞTÜR — 8. BASI — Cumhuriyet Kitap Kulübü

Cumhuriyet

İlhan Selçuk — YÜZBAŞI SELAHATTİN'İN ROMANI — 5. BASI — Cumhuriyet Kitap Kulübü

71. YIL SAYI [illegible] / [illegible] TL. (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991) — [illegible] EYLÜL 1994 ÇARŞAMBA

Semra Özal panikte

▶ Özallar'ın aile dostu Ağa Ceylan'ın Simena Tatil Köyü'nde 12 saat geçiren Semra Özal, dün kızı Zeynep ile birlikte İstanbul'a döndü. Selim Edes-Engin Civan görüşmesinin kilit tanıklarından Ergun Çakır'ın yurtdışına kaçtığı öne sürülüyor. Bir dönemler Semra Özal'ın baş erkek papatyası olarak nitelendirilen Nazif Günal'ın, Engin Civan ile yakın ilişkide olduğu belirtiliyor.

AYŞE YILDIRIM / ZAFER AKNAR

Dündar Kılıç'ın savcılıktaki ifadesinde "Hatırlı kişi Semra Özal'dı" demesinin ardından Semra Özal bir gecelik esrarengiz bir Antalya seyahati yaptı. Adının televizyon kanallarında açıklanmasının hemen ardından önceki gece 22.55'te Antalya'ya giden Semra Özal, dün sabah kızı Zeynep Özal'la (Güngör) birlikte İstanbul'a geri döndü. Semra Özal'ın 12 saati, eski dostları ve ortak oldukları ileri sürülen Ağa Ceylan'ın Simena Tatil Köyü'nde geçirdiği öğrenildi. Edes-Civan görüşmesinin tanıklarından Ergun Çakır'ın da yurtdışına kaçtığı öne sürülüyor.

Emlakbank eski genel müdürü Engin Civan'ın vurulmasıyla ortaya çıkan yolsuzluk-usulsüzlük-rüşvet-mafya ilişkilerine adı karışan Özal ailesi, Dündar Kılıç'ın savcılıkta verdiği ifadeyle resmi kayıtlara girdi. Dündar Kılıç'ın, Selim Edes ile Engin Civan arasındaki anlaşmazlığı çözmesi için kendisine "hatırlı bir kişiden" telefon ettiğini söylemesinin ardından gündeme ilk olarak Semra Özal ismi geldi. Ancak, Semra Özal ilk açıklamasında "Kendisini telefon açmadığını, bir başkasının adını kullanmış olabileceğini" söyledi. Olaydan sonra gözaltına alınan Dündar Kılıç, önceki gün çıkarıldığı savcılıktaki ifadesinde de, Semra Özal ismine yer vermez gözler yeniden Semra Özal'a çevrildi. Televizyon kanallarında adının geçtiğini duyan Semra Özal ise aynı akşam ani bir kararla 22.55 uçağıyla Antalya'ya hareket etti.

Semra Özal'ın buradan da, Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde oldukça yakın oldukları ve sık sık teknesinde tatil yaptıkları Ağa Ceylan'a ait Simena Tatil Köyü'ne gittiği öğrenildi. Simena Tatil Köyü'nün açılışını yapan Turgut ve Semra Özal'ın Ağa Ceylan'la ortak oldukları da o dönemlerde ortaya atılan iddialardan biriydi.

Ağa Ceylan da "saltanat" döneminde yaratılan "Özal [illegible]" biri. Bir diğer isim ise MNG Holding'in sahibi Mehmet Nazif Günal. Özal ailesinin en sadık yakınlarından biri olan Günal, o dönemde "baş erkek papatya" olarak anılıyordu. Günal'ı kamuoyu, 1990'ların başında Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi'nce kiralanan ve

■ Arkası Sa. 6, Sü. 3'te

'ŞEHİT EŞİMİN ADINA LEKE SÜRÜYORLAR' ■ 6. Sayfada

DYP-ANAP

Dosya savaşı başladı

▶ Başbakan Tansu Çiller, Emlakbank'a bağlı Emlak Konut Genel Müdürlüğü'ne, ANAP lideri Mesut Yılmaz tarafından 'zorla getirilen' ve kısa bir süre öncesine kadar ANAP İstanbul İl Sekreterliği yapan bir kişinin yolsuzluktan mahkum olduğunu açıkladı. Emlak Konut dosyası dün DYP tarafından basına dağıtıldı.

▶ ANAP lideri Mesut Yılmaz, bu iddiayı reddederken ANAP'lı Halit Dumankaya, Ziraat Bankası'nın yüz milyarlarca lira zarara uğratıldığı ve Coşkun Ulusoy'un, bunların üzerine gittiği için genel müdürlükten istifa ettirildiği savını ortaya attı. ■ 5. Sayfada

DEMİREL

▶ Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel "Dünyanın neresinde olursa olsun her devlette yolsuzluk istidadı vardır. Bunun çaresi açık rejimdir. Açık rejim her şeyin söylendiği, yazıldığı rejimdir. Gökkubbe altında hiçbir şey gizli kalmaz" dedi. ■ 3. Sayfada

YILMAZ

▶ ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, "İster soyadı Yılmaz olsun, ister Özal olsun, ister Çiller, ister Mercümek olsun hiç birini muaf tutmadan tüm yolsuzlukları ortaya çıkaralım" dedi. Yılmaz, "Batı'daki hiçbir ülkede böyle bir olay yalanlanamıyorsa, Başbakan görevde kalamaz. Türkiye'de bir temiz eller operasyonu yapılırsa Başbakan Çiller yerinde duramaz" diye konuştu. ■ 4. Sayfada

TÜSİAD

▶ Yolsuzluk, rüşvet ve nüfuz suiistimallerine karşı kampanya başlatmak için olağanüstü toplanan TÜSİAD yönetimi, yolsuzluğa karşı özel mahkemeler kurulmasını istedi. TÜSİAD ayrıca tüm siyasi partilerin malvarlıklarının, kaynaklarının ve harcamalarının, iktidarların değişme süreklerinden bağımsız olarak görev yapan bir yargıçlar kurulu tarafından sürekli denetlenmesi önerisinde bulundu. ■ 9. Sayfada

BATIK BANKALAR

▶ Bakanlar Kurulu kararıyla faaliyetleri durdurulan TYT Bank, İmpexbank ve Marmarabank için 10. Danıştay Dairesi, yürütmeyi durdurma kararı verdi. Konuyla ilgili çevreler verilen kararın sürpriz olmadığını söylediler. ■ 6. Sayfada

ÇAKICI

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Engin Civan'ı vuran tetikçi Davut Yıldız'ın, polise verdiği ifadeyi savcılıkta değiştirmesi, kaçak mafya lideri Alaattin Çakıcı'yı kurtarma çabası olarak değerlendirildi.

Polise verdiği ifadede, Civan'ı, "Alaattin Çakıcı'nın talimatı üzerine vurduğunu" söyleyen tetikçi Davut Yıldız'ın, savcılıkta, "Civan'ı bana küfür ettiği için vurdum" diye açıklama yapması dikkat çekti. Tetikçi Yıldız'ın, gözetim altındayken ifadesini değiştirmesinin, Alaattin Çakıcı'yı bu olaydan kurtarmaya yönelik olduğu belirtildi. Civan'ın vurulması olayında, adam öldürmeye azmettirmek suçundan aranan Çakıcı'nın, bu ifade ile bu suçtan kurtulmayı planladığı savlandı. Tetikçi Yıldız, savcılık ifadesinde olayı şöyle anlattı:

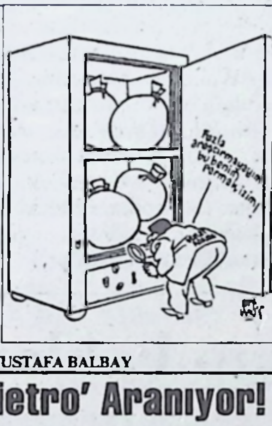
"Çakıcı, bana 'Seni birine alıp götürecek' dedi. Silahımı yanıma aldım, Kılıç'ın evinin önünde durdum. Arabayla gelen kişi 'Gidiyoruz' dedi. Arabayı takip ettik.

■ Arkası Sa. 6, Sü. 8'de

Civanlar'a paravan şirket soruşturması

İstanbul Haber Servisi - Emlak Bankası genel müdürlüğü yaptığı dönemde çeşitli şirketlere "usulsüz kredi kullandırdığı" ve bu nedenle "rüşvet aldığı" suçlamaları ile 24 ayrı davadan yargılanan Engin Civan'ın, borsacı kardeşi Ergin Civan üzerinden yurt dışına nakit para çıkışı yapıp yapmadığına yönelik soruşturma başlatıldı. Engin Civan'ın kardeşi Ergin Civan'ın ortağı bulunduğu ABC Finans Menkul Kıymetler AŞ'nin yurtdışına nakit para çıkışının sağlandığı "paravan şirket" kuşkusunu değerlendiren emniyet, Ergin Civan ile beraber şirket Genel Müdü-

■ Arkası Sa. 6, Sü. 3'te

GÜNDEM MUSTAFA BALBAY

Bir 'Di Pietro' Aranıyor!

Civan olayı gidebileceği en üst noktaya ulaştı. Şimdi sıra, soruşturmayı genişletmek ve derinleştirmekte.

Tabii ne kadar gerçekleştirilebilirse.

Bu konuya girmeden önce, sık sık örnek verilen İtalya'daki *"Temiz Eller"* operasyonunun başlangıcını ve bugün geldiği noktayı aktaralım.

İtalya Sosyalist Partisi'ni destekleyen ünlü işadamı Milanolu Mario Chiesa 17 Şubat 1992'de bir şirketten 5 bin dolar rüşvet alırken suçüstü yakalandı. Chiesa'nın yanı sıra şirket yönetiminden de pek çok kişi ilk sorgularından sonra tutuklandı. Bu kişiler ifadelerinde rüşveti doğruladılar ve daha önce kimlerle rüşvet karşılığı iş yaptıklarını açıkladılar. İsimler önce şirket yöneticileri, banka müdürleri düzeyinde idi, ama derinleştirildikçe altından büyük işadamları, siyasetçiler çıkmaya başladı.

Bunun üzerine operasyonun ülke çapında yaygınlaştırılması ve bir kampanya düzeyinde sürdürülmesi kararlaştırıldı.

160 milletvekili, 900 yerel yönetici ve üç eski başbakanın mafya ile bağlantısı orta-

■ Arkası Sa. 6, Sü. 3'te

ESKA'ya ait İncebel Tatil Köyü'nün entrikalarla dolu öyküsü:

Yolsuzluklar yağmayla başladı

▶ 1988'de ilan edilen Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin 'tam ortası'ndaki ESKA'ya ait tatil köyü arazisine aynı kararnamenin ekindeki haritayla 'çok özel' imar ayrıcalığı sağlandı. Dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Başbakan Turgut Özal'ın imzalarını taşıyan 'kanun gücündeki' bu karar, Selim Edes'in şirketine 500 milyarlık bir rant kapısı açmıştı. Doğa ise çoktan betonlaşmıştı..

▶ Selim Edes'in ESKA şirketince Dalaman'da kurulan 'İncebel Tatil Köyü' için 'imardan devlet teşvikine kadar' elde edilen tüm ayrıcalıklar, villa satın alacak müşterilere gazete ilanlarıyla aynen şöyle müjdeleniyordu: "İncebel Tatil Köyü, Başbakanlık'ça korumaya alınan ve yapılaşma yasağı konan Fethiye, Göcek, Dalyan ve Köyceğiz koylarının tam ortasında, fakat yasak kapsamının tamamen dışındadır..."

▶ Son günlerde yine Cumhuriyet'in öncülüğünde açığa çıkmaya başlayan 'Lale Devri yolsuzlukları', büyük oranda 1980'li yılların 'imar ve çevre yağması'yla gündeme geldi. ESKA'nın yukarıda özetlenen 'İncebel skandalı' da dahil olmak üzere bu 'yağma yılları'nın Ege'deki ve İstanbul'daki tüm belgeleri yine Cumhuriyet'te sürekli yayımlanmasına rağmen kimse kılını kıpırdatmadı.

[illegible] haberi ■ 4. Sayfada

Semra Özal'ın yakın dostlarından olan Antonio Weatherill, Selim Edes'in bütün şirketlerini satın aldı

İtalyan işadamı, Horzum olayına da karıştı

İstanbul Haber Servisi - Emlakbank yolsuzluğunda adına sık sık rastladığımız İtalyan işadamı Antonio Weatherill de Semra Özal'ın yakın dostlarından. Semra Özal'ın yakın çevresinden ayrılmayan ve Türkiye'ye geldiğinde maddi durumu hiç de parlak olmayan Antonio Weatherill, bir anda Emlak Bankası'yla iş yapan Selim Edes'in bütün şirketlerini satın aldı. Hayali şirketten, rüşvet iddiasına kadar pek çok olayda adı geçen Weatherill'in bazı şirketlerde Semra ve Ahmet Özal'ı temsil ettiği de iddia edildi. Antonio Weatherill, tüm bunlara karşın hâlen Eksan ve ESKA Beton Ürünleri A.Ş.'nin ortağı ve Türkiye'de ihalelere girip, iş alabiliyor. Antonio Weatherill'in Selim Edes'le dostluğu 1989 yılına dayanıyor. Semra Özal, iki yakın arkadaşının tanışmalarına aracı oluyor. Ardından Antonio Weatherill, Selim Edes'in Eksan adlı şirketinin Anatepe projesinde yapacağı işlerin taahhüdünün yüzde 65'ini devralıyor. Hayali şirketler cenneti Manş denizindeki bir adada kurulu olan Mang Properties Ltd.'nin sadece bir "posta kutusu" olduğu, Emlak Bankası milyarlarca zarara uğratıldıktan sonra ortaya çıkıyor. Antonio Weatherill'in Türkiye'deki işleri bununla da bitmiyor. Ardından Selim Edes'in diğer şirketlerine ortak olmaya başlıyor. ESKA Holding, ESKA İnşaat A.Ş., Eska Beton Ürünleri A.Ş. ve Meska İnşaat şirketlerinin kayıtlarında adına rastlanıyor. Bu şirketlerin bazıları kapanırken ESKA Beton Ürünleri ve Meska İnşaat bugün Türkiye'deki ticari faaliyetlerini sürdürüyor. Antonio Weatherill adına, Kemal Horzum olayında da rastlıyoruz. Antonio Weatherill adı Ahmet Özal'la birlikte anılıyor. Weatherill'in, Emlak Bankası eski genel müdürü Bülent Şemiler'le birlikte bankayı milyarlarca lira zarara sokan Kemal Horzum'dan, Ahmet Özal'la birlikte rüşvet istediği iddia ediliyor. O dönemde Horzum olayını araştırmak için kurulan TBMM Araştırma Komisyonu'nda görev yapan SHP Genel Sekreteri ve Devlet Bakanı Fikri Sağlar, bu iddiaların komisyona kadar ulaştığını ancak bitiremediklerini söylüyor. Sağlar, Horzum'un avukatı Uğur Alacakaptan'ın 5 milyon dolarlık rüşvetin Bülent Şemiler ve Ahmet Özal tarafından istendiğini komisyona bildirdiğini anlatırken, şöyle devam ediyor: "Kemal Horzum bu rüşveti Bülent Şemiler'in istediğini bildirdi. İngiltere'de oturan kişi aracılığıyla Horzum'dan Şemiler adına bu rüşvetin istendiğini ve bu konuda İtalyan asıllı şahsın noterde itirafta bulunup, noter belgesini kendisine verdiğini beyan etti. Belgeyi komisyona getirmediğini ancak gönderceğini bildirdi, buna rağmen göndermedi."

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Acil Yatırım?..

Türkiye'de siyaset rayından çıktı; medyada bol dedikodu var; söylentiler haberleri geriye itti; ekonomide IMF programı uygulanıyor; ama, *'İstikrar programı'*nın kıskacında darboğazı aşmaya çalışan toplum, siyasal yaşamında şaşkınlık içindedir. Bu ortamda geçmişin ve bugünün iktidarlarına ilişkin pislikler ortaya döküldükçe umutsuzluk yoğunlaşıyor; koalisyon hükümetinin çaresizliği, Başbakan'ın yetersizliği, muhalefetin edilginliği, geleceğe yönelik bakış açısında iyimserliğe yer bırakmıyor.

Aralıktaki ara seçime yönelen siyasal partiler, *"Güneydoğu'da kim kazanacak"* sorusunun yanıtını aramaya çalışıyorlar. Devletin parasal gücünü elinde tutan koalisyon ortağı DYP, bölgede korucuları da kapsayan bir seçim yatırımına girişmenin hazırlıklarını yapıyor; bu bakımdan *'Güneydoğu Anadolu Bölgesi Acil Yatırım Programı'* hazırlandı.

Bu *'Acil Yatırım Programı'*nın eğitime ilişkin bölümü şöyle başlıyor:

"Bölge illerinin her kademedeki eğitim elemanı ihtiyacı karşılanacaktır."

Daha ilk satırda gerçek dışı bir yaklaşımla işe başlayan hükümetin, hayal kurduğunu söylemek zorundayız.

Çünkü

■ Arkası Sa. 6, Sü. 8'de

3. BİNYIL'A DOĞRU

Tüketici kral olmalı

Japon 'Brother' şirketinin Amerika'daki bölümünün başkanı ünlü işadamı Hiromi Gunji, "Müşterinizi tanıyın. Çünkü müşteri kraldır" diyor. Gunji, NAFTA, Avrupa Birliği ve Uzakdoğu olmak üzere üç alandaki ekonomik ve siyasal oluşumlar hakkında bir gözlemini şu sözle açıkladı: "En büyük üç ekonomik alanın, kapalı bir blok ekonomisine doğru ilerlediklerine ilişkin kanıtlar açıkça görülebilmektedir..."

12. Sayfada

3. BİNYIL YAZARLARINA ÖDÜL ■ 12. Sayfada

Veba dehşet saçıyor
Hindistan'da hükümet, salgın hastalığın kontrol altına alındığını açıklarken başkent Yeni Delhi'de iki veba vakası belirlendi. ■ 11. Sayfada

Libya borcunu ödeyecek
Soysal'la görüşen Libya Dışişleri Bakanı, Türk müteahhitlere olan borçlarını ödeme konusunda güvence verdi. ■ 11. Sayfada

Boş vaatle oteller dolmuyor
Turizmciler, Cumhurbaşkanı Demirel'e, turizm konusunda alınan önlemleri uygulamaya koymayan hükümetten dert yandılar. ■ Arka Sayfada

Hazine faiz batağında Sekiz ayda yapılan iç borç faiz ödemeleri, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 133 arttı. ■ 8. Sayfada

Japonya, Çiller'e 'gelme' dedi
'1996'a kadar kredi yok' sinyali gelince Başbakan, ekim ayında yapmayı planladığı Japonya gezisini iptal etmek zorunda kaldı. ■ 8. Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
↑	↓	→	↓
Dün [illegible] Önceki [illegible]	Dün 34.100 Önceki 34.150	Dün 22.000 Önceki 22.000	Dün [illegible] Önceki [illegible]

Zirvenin gündemi Bosna
Washington'da bir araya gelen Yeltsin ve Clinton, uluslararası bir Bosna Konferansı düzenlenmesini tartıştılar. ■ 11. Sayfada

Benazir, dincilerden korkmadı

3 eylül

NEW YORK (Ajanslar) - BM Genel Sekreteri **Butros Gali,** 5 - 13 eylül tarihleri arasında Mısır'ın başkenti Kahire'de düzenlencek olan Dünya Nüfus ve Kalkınma Konferansı'na katılmak üzere bugün bu ülkeye gidiyor.

Pakistan Başbakanı Benazir Butto'nun Mısır'ın başkenti Kahire'de başlayacak BM Dünya Nüfus Konferansı'na katılacağı bildirildi.

Pakistan'ın Kahire Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada, Butto'nun bakanlar ve parlamenterler düzeyinde bir heyetle pazar günü Mısır'a giderek üç günlük ziyaret gerçekleştireceği belirtildi.

Başbakan Tansu Çiller Kahire'ye gitmeyeceğini açıklamıştı.

BM Genel Sekreteri Butros Gali adına dün New York'ta yapılan açıklamada, bakanlar düzeyinde planlanmış olan konferansa gösterilen ilgiden duyulan memnuniyet dile getirildi. Gali'nin, konferans gündeminde bulunan maddelerin kamuoyunda yarattığı ilgiden de memnun olduğu belirtilen açıklamada, bunun dikkatlerin konferans üzerinde yoğunlaşmasına yardımcı olacağı vurgulandı.

Kahire konferansının, insanın çevresiyle olan ilişkileri açısından büyük önem taşıdığına işaret eden BM Genel Sekreteri, bu ilişkilerin nüfus, kaynaklar, gıda maddesi ihtiyacının karşılanması ve çevre konusunda topyekün bir uzlaşmayı gerekli kıldığına değindi.

Gali, Kahire konferansının ülkelere politika empoze etmek gibi bir amacı bulunmadığını, ayrıca alınacak kararların bağlayıcı olmayacağını da sözlerine ekledi.

Mısır Cumhurbaşkanı **Hüsnü Mübarek,** bütün dünya Müslümanlarını, pazartesi günü Kahire'de başlayacak olan Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı'na katılmaya çağırdı.

Mübarek, Londra'da Arapça yayımlanan El-Hayat gazetesine verdiği demeçte, Müslümanların, konferansta alınabilecek İslam dinine ters düşen bütün kararlara şiddetle karşı gelmelerini istedi.

Dünyaya İslam'ın hoşgörüsünü göstermek için bu konferansın bir fırsat olduğunu belirten Mısır Cumhurbaşkanı, **"İslamın olumlu yönünü göstermek, dünyaya terorizmden uzak olduklarını, dinlerinin aşka ve hoşgörüye davet ettiğini ve kadına diğer dinlerin vermediği hakları verdiğini göstermek açısından konferanstan yararlanmak, Müslümanların görevidir"** şeklinde konuştu. Aşırı dinci teröristlerin tehdidi altında bulunan konferansa katılacak yetkilileri korumak amacıyla Mısır hükümetinin olağanüstü güvenlik önlemleri aldığı bildiriliyor. BM sözcüsü tarafından bu konuda yapılan açıklamada, Mısır polisinin aldığı önlemlere ek olarak, BM güvenlik birimlerinin de gerekli katkıyı yapacakları ifade edildi. Konferansta ABD'yi temsil edecek Başkan Yardımcısı **Al Gore** için ise ABD Dışişleri özel güvenlik önlemleri almış bulunuyor. Mısır'ın güneyinde önceki gün iki polis İslamcı militanlar tarafından öldürüldü. Güvenlik yetkilileri saldırganların İslamcı grubun militanları olduğunu sandıklarını belirttiler.

Dünyada temel sorun, insan hakları

4 eylül

İnsanlık 3. Binyıl'a hangi koşullarda giriyor? 1 Ocak 2001 Pazartesi sabahı uyanan yaklaşık altı milyar insanı gelecekte neler bekliyor? İnsanlar barışa ve savaşa ne kadar yakın? 2. Binyıl'dan 3. Binyıl'a devredilen sorunlar neler?

31 ülkede 130 ünlü kişi bu soruların yanıtlarını **"Cumhuriyet"** gazetesine özel olarak yazdı. 19 haziranda başlayan **"3. Binyıl'a Doğru"** dizisinin birinci bölümünde 60 kadar düşünürün görüşlerini yayımladık. Yarın başlayacak olan ikinci bölümde dünyaca ünlü 70 yazar, görüşlerini yine sadece **"Cumhuriyet"** okurlarına açıklayacak.

Birinci bölümdeki yazılar üzerinde bir kuş uçuşu değerlendirme yaptığımızda, 20. yüzyıl biterken dünya gündeminin 1 numaralı sorununun **"barış"** değil, **"insan hakları ve demokrasi"** kavramının oluşturduğunu gördük.

Konuları toplumsal bilimler olmayan ünlü araştırmacılar dahi, laboratuvarlarındaki deney tüplerinden başlarını kaldırıp düşüncelerini yazdıklarında, içerik yine **"insan hakları"** idi. Bakın 1986 Nobel Kimya Ödülü sahibi Kanadalı Prof. **John Charles Polonyi** ne diyor:

"Dünyanın geleceği, kişisel özgürlüğün tüm dünyada kurulmasına bağlı. Yalnızca örtünmek ve yemek yemek için değil, aynı zamanda bizi bunlara ulaştıran süreci etkileyebilmek için de özgürlüğe gereksinimimiz var. Kişisel insan haklarını, bize gelecek için ışık tutan fener olarak görmeliyiz."

Eski Hindistan Dışişleri Bakanı **A. K. Damadoran: "Yeni devletler kurma yerine insan haklarının saydamlığı üzerinde ısrar edilmelidir"** diye yazdı.

Bir hanedanın sesi olarak Ürdün Veliaht Prensi de bölgede filizlenmekte olan barış için önceliği **'insan hakları'**na verdi. Prens **Hasan el-Talal, "İnsan haklarına saygı, demokratikleşme ve çoğulcu yönetime duyulan güven ve kısa vadeli ulusal çıkarları, karşılıklı amaçlar uğruna terketmeye gönüllü olmak gibi bazı özlü kavramlar gereklidir"** diyor.

'Uluslararası Af Örgütü'nün Senegalli Genel Sekreteri **Pierre Sane, "İnsan haklarını çiğneyenlerin cezasız kalmaması, canilerin ve işkencecilerin adalet karşısına çıkarılması ve gerçeklerin aydınlanması gerekiyor. O zaman bu dehşet zin-**

ciri kırılır" önerisini getiriyor.

Sane, Türkiye'nin dünyanın insan hakları gündeminde kalarak **"3. Binyıl'a"** gireceğini vurguladığı yazısında, ince bir noktaya da dikkati çekti: **"Her devletin tüm insan hakları ile ilgili standart ve anlaşmaları imzalamalarını istiyoruz. Bugüne değin sekiz sözleşmeyi ancak 20 ülke imzaladı. 19 ülke hiç imzalamadı. Türkiye ise sadece üçüne imza koydu."**

ABD İnsan Hakları Eylem Merkezi Başkanı **John Healey** şöyle yazdı: **"2. Binyıl'ın dehşetini silip yok edecek çözümler bulmak kolay değil. Son yıllarda milyonlarca insan, insan haklarına değer vermeyen devletlerce ırkları dinsel ve siyasal inançları nedeniyle öldürüldü. Şu anda bile binlerce insan, aynı nedenlerle devlet desteğiyle soykırıma uğratılıyor."**

ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi ve Carnagie Endowment Uluslararası Barış Vakfı Başkanı **Morton Abramowitz** ise Türkiye'nin koşullarını da göz önünde bulundurmuş olmalı ki bu konuda şöyle diyor: **"BM Dünya İnsan Hakları Konferansı, geçen yılın haziranında** 'tüm insan haklarının korunması ve geliştirilmesi'**nin yalnız bir iç sorun olmakla kalmayıp,** 'uluslararası toplumun da yasal ödevi' **olduğunu bir kez daha dile getirdi."**

Abramowitz, **"insan haklarını ihlal eden ülkelerin içişlerine uluslararası toplumun karışacağı-nı"**da ekledi. İngiliz oyun yazarı yönetmen **Arnold Wesker** bir sanatçı duyarlılığı ile Abramowitz'in söyleyemediklerini söylüyor: **"3. Binyıl'a açılan kapının cephesine** 'Masumları koruyun' **sözcükleri yazılmalıdır. Bu yazının da altına, bir de egemenliğin şu tanımını ekleyin: Demokratik yollarla seçilmeyen hiçbir devlet, egemen sayılmayacaktır." 'Farklı kültür'**lerin korunarak 3. Binyıl'a miras olarak devredilmesi **'insan hakları'**nı etkileyen en önemli sorunlardan biri olarak kabul ediliyor.

BM Genel Sekreteri **Butros Gali** bu olguya **"Tek bir devletin sınırları içinde, çok kültürlü ve hoşgörülü toplum kavramı birçok bölgede saldırı altındadır"** sözleri ile dikkati çekti.

UNESCO Genel Müdürü **Federico Mayor** da şöyle yazdı: **"Gelecek yüzyılda ise siyasanın yerini kültür alacak. Kültür, uluslararası ilişkilerde başrolü oynayacak. Kültürün en önemli araçlarından biri olan dil, kültürel farklılığın doğasındaki sorunu ortaya çıkarıyor. Dilsel farklılık, ana kaynak olarak görülmeli. Dilsel farklılığın korunması en az biyolojik çeşitliliğin korunması kadar önemlidir."**

Kimya deneylerinden kaldırdığı başını **'insan hakları'**na çeviren bir başka bilim adamı, 1991 Nobel Kimya Ödülü sahibi İsviçreli **Richard R. Ernst**'in şu sözleri, Türkiye'nin insan haklarının çözümüne de ışık tutacak güçte.

"Çağlar boyunca milyonlarca yaratıcı ve yetenekli insanlarca oluşturulmuş olan kültür ve kültür ürünleri, tüm insanlığın en önemli varlığıdır. Yaşamı anlamlı kılan ve maceralı ve hoş bir geleceğe yolculuğumuzu güzelleştiren, insanoğlunun yarattığı farklı kültürlerdir."

Japon mimar **Kisho Kurokawa** da mesleğinin dışına çıkarak **"Girdiğimiz çağda makine çağının evrenselliğinin yerini, farklı kültürlerin birlikte yaşaması alacaktır"** diyor.

Etnik ayrım **"İnsan hakları"** sorununun bir başka dalını da insanların etnik kökenlerine göre ayırım yapmak oluşturuyor.

Fransız toplum antropoloğu **Edgar Morin** şöyle yazdı: **"Ulusçu akımların artması, gözü dönmüş bir çoğunluğun, barışçı azınlıklara karşı diktatörlüğünü kolaylaştırmaktadır." "Tüm Barışlara Son Veren Barış"** adlı kitabın Amerikalı yazarı **David Fromkin, "21. yüzyılın ilk yıllarında karşılaşacağımız ana siyasal sorun, iki ayrı gücün çekişmesi olacak: Birleşik kalmak ya da parçalanmak"** dedikten sonra ekliyor:

"Dünyanın her yanında ulusal hükümetler her biri ayrı siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı ayrılıkçı, hatta bölücü güçlerle savaşmak durumundadır. İnsanların ilkel dürtüleri, küçük grupları kendi küçük devletlerini kurmaya yöneltmektedir. Bu yüzden kargaşa sürecek, hatta yayılacak."

İsveç Yazarlar Birliği Başkanı **Peter Curman,** şu tehdidi dile getirdi: **"Avrupa, hızlı ve çok büyük değişikliklerle dolu bir dönemden geçiyor. Totaliter sistemler yıkılmakta, yeni -ya da baskı altında tutulmuş eski- uluslar doğmaktadır. Ulusçuluk gene bir umut ve tehdittir"** BM Genel Sekreteri Butros Gali de aynı **'tehdit'**ten şöyle söz ediyor: **"Devletlerin egemenliğine, gerek yukarıdan üstün ulusal güçler ve gerek aşağıdan parçalanmış yeni güçler meydan okumaktadırlar. Devletlerin egemenliği ve bütünlüğü; etnik, dinsel, toplumsal, kültürel ve dil farklılıkları savlarıyla ortaya çıkan iç gruplarca tehdit ediliyor."**

İngiltere Lordlar Kamarası'ndan ve eski bakanlardan **Barones Barbara Castle "Kişilerin ve azınlıkların haklarını kabul etmeyen hiçbir devlet, Avrupa Birliği'ne katılamaz"** diyerek kapıları kapatıyor. **"Peki bu kapı Türkiye'ye açık mı, kapalı mı"** sorusunun yanıtını ise 1995'te başlayacak olan Gümrük Birliği sürecini yürütecek AB'nin önemli bir yetkilisi verdi. Avrupa Komisyonu Gümrük Birliği Başkanlığı gibi önemli bir koltukta oturan Fransız **Christiane Scrivener** sözünü esirgemiyor:

"Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesi şimdilik bir özentidir."

'İnsan Hakları'nın bölünmez parçaları olan **"farklı kültürler"** ile **'etnik kökenler'**in korunmasının, ancak **"demokrasi"** ile olanaklı olduğu yazarların tartışmasız ortak görüşü. Bazı yazarların **"demokrasi"** ile ilgili değişik düşünceleri ise şöyle: İsrail Dışişleri Bakanı **Şimon Peres: "Diktatörlükler; başarısız önderleri değiştirme hakkına bile sahip olmayan halkların sırtında bir yüktür."**

Amerikalı tarih profesörü **Stanford J. Shaw: "Demokrasiyi, zaman zaman seçimlerde oluşan bir siyasal sistem olarak değil, kişilerin kendileriyle ve öteki insanlarla ilgili doğru kararları her gün verdiği bir yaşam biçimi olarak algılamalıyız."**

Polonyalı film yönetmeni **Krzystof Zanussi:**

"Bugün demokrasiyi Batı'dan yeniden öğrenmek durumundayız" diyor.

Eski Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Prof. **Anne Kruger: "Ekonomi siyasaları üzerindeki siyasal baskılar; her zamankinden çok daha fazlalaştı. Günümüzde demokratik bir ortamda uygun ekonomi siyasaları oluşturma mücadelesi ürkütücü boyutlara ulaşmıştır. Kimi çıkar grupları için ekonomi kararlarını etkileme açısından elverişli ortamlar hızla çoğalmış,** 'kamu yararı' **ile özel çıkarlarını kollayan lobici siyasi baskıları arasındaki çatışma da giderek yoğunlaşmıştır."**

Hindistan Yüksek Adalet Divan Yargıcı **Soli J. Sorabjee: "Anlatım özgürlüğü, gerçeğe ulaşılması, bireysel tatmin ve bir toplumun üyelerinin siyasal ya da toplumsal karar verme sürecine katılabilmeleri için koşuldur. Demokrasinin işleyebilmesi için koşuldur."**

Eski Fransa Radyo France Başkanı Prof. **Jean Noel Jeanneney**, Türkiye'nin içinde yaşanan bazı durumları da yorumlarcasına şöyle diyor: **"Siyasacılar, özel yaşantıları ve yakınları konusunda suskunluğu, saygıyı istiyorlarsa, gazetecilerle yargıçların da siyasacıların mali kaynakları ile namusluluklarını ve dürüstlüklerini soruşturmaları, yasal ve vazgeçilmezdir."**

Cumhuriyet'e yazan düşünürlerin **'insan hakları'ndan** sonra en çok ağırlık verdikleri 2. konunun **"çevre sorunları"** olduğu dikkati çekiyor. Hatta **"barış"**, dünyanın sorunları arasında üçüncülüğe itilmiş gibi bir izlenim doğuyor. Eski Hindistan Dışişleri Bakanı **A. K. Damodaan** da **'çevre'**ye öncelik verenlerden biri: **"Çok dikkat etmezsek gezegenimizin yok edilmesi ve önümüzdeki bin yıl içinde küçük evrenimizin keşfi olasılığı ile karşı karşıyayız."** Amerikalı tarih profesörü **Stanford Shaw: "Bilimsel gelişmelerin teknolojiye uygulanmasını sağlayan sanayi devriminin başlangıcından bu yana, iki yüzyıldır gezegenemiz yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır"** dedikten sonra galiba (!) Türkiye'den şöyle söz ediyor:

"Nükleer felaket, kilometrelerce uzaktaki çay bitkilerini etkilerse bu çevre kirliliğidir. Yıllar sonra çay ekimi, yabancı bir firmanın denetiminde tekrar başlarsa kirlenme sona ermiştir; ama kullanılan yeni ve gelişmiş kokular çayın tadını değiştirir. Bu da kirlenmedir. Tüketiciler çayın tadını unutup yeni etiketi gelişme olarak kabullenirlerse bu kültürel kirlenmelidir."

Budizmin önderi **Dalay Lama** ise tepesinden gördüğü küremiz hakkında uyarıyor: **"Dünya evimize benzer. Evrende başka bir ev bulma olanağımız -en azından yakın bir gelecekte- yoktur. Onun için yalnızca kendi kuşağımız için değil, gelecek kuşaklar için de bu evimize iyi bakmamız gerekir."**

Yazarların **"insan hakları"** ve **"çevre"** sorunlarından sonra üzerinde durdukları **"3."** önemli konu ise dünya barışı... Dünya barışını bekleyen başkaca tehlikeler, sorunlar ve öneriler ise şöyle: BM Genel Sekreteri **Butros Gali: "Yeni bir uluslararası çağ için, yeni bir BM yaratmak için hala geç kalınmış değildir."** İsveç Kraliyet Akademisi Başkanı

ve Nobel Komitesi üyesi Prof. **Torvard C. Laurent** de BM Genel Sekreteri ile aynı görüşte: **"Birleşmiş Milletler Örgütü'ne ya da başka türlü bir dünya yönetimine, doğal kaynaklarımızın tasarrufu hakkında sınırlamalar koyma ve çatışmalara müdahale etme yetkisi verilmelidir."**.

Portekiz Cumhurbaşkanı **Mario Soares** uyarıyor: **"Azgelişmişlik ve yoksulluğun artışı, barışın ve uluslararası güvenliğin en büyük tehlikesidir."**

Dünyanın damı Tibet'in sürgündeki önderi ve Nobel Barış Ödülü sahibi **Dalay Lama: "Dünyada gerçek barışa kişisel barışla varılabilir. Burada kişinin sorumluluğu çok açıktır; çünkü önce kişinin öz benliğinde bir barış havası yaratılmalı, sonra bu, aileye, topluma ve giderek dünyaya yayılmalıdır."**

Ortadoğu'da barış sürecine katkıda bulunma yolunda önemli adımlar atanlardan biri olan Ürdün Veliaht Prensi **Hasan Bin Talal: "Biz Ürdünlüler; bölgesel ve yarı bölgesel güçlerden destek sağlayıp küresel bir bakış açısı geliştirmeyen Ortadoğu'nun bir geleceği olmayacağına inanıyoruz."**

Ortadoğu barış sürecinin bir başka mimarı olan İsrail Dışişleri Bakanı **Simon Peres: "Ortadoğu'nun yıllık askeri harcamaları 50 milyar dolardır. Eğer bu bölgedeki tüm ülkeler savunma harcamlarını üçte bir oranında düşürmeyi kabul ederlerse, yılda 17 milyar dolar (360 trilyon lira) eğitim ve sağlığa ödenebilir."**

Ölümünden önce en son yazısını hasta yatağında Cumhuriyet'e yazan NATO Genel Sekreteri **Manfred Worner**'in itirafı çok acı **"Bosna sorununu çözümlemeyi amaçlayan uluslararası heyetin bugüne dek sergilediği başarısızlık, NATO dahil birçok uluslararası kurumun saygınlığına ve güvenliğine leke sürmüştür."**

Barışı tehdit eden etkenlerin başında **"nükleer silahlar"**ın varlığı da vurgulanıyor. Büyük bir nükleer güce sahip Ukrayna'nın eski Devlet Başka-

nı **Leonid Kravçuk,** görevinden ayrılmadan önce yazdığı son yazısında şöyle demişti: **"Ukrayna, bütün ülkeleri kendi örneği olan nükleer silahsızlanma yolunu izlemeye çağırıyor. 3. Binyılın başında insanlık nükleer savaşın korkunç hayaletinden kurtulmalıdır."**

"İnsan hakları", "çevre" ve **"barış"** kavramlarından sonra dünyanın gündeminde dördüncü sırayı **"ekonomi"**nin tuttuğu görülüyor.

Yazarlar, bu sorunu **"pazar ekonomisi", "işsizlik", "kalkınma"** ve **"rekabet"** başlıklarıyla inceliyorlar. İşin en ilginç yanı **"pazar ekonomisi"**ne gönül vermiş dev sanayicilerden, Nobel Ekonomi Ödülü'nü kazanmış düşünürlere kadar hiç kimse **"pazar ekonomisi"**ne gözü kapalı **"evet"** demiyor ve ancak **"koşullu destek"** veriyorlar.

Örneğin Mercedes'i yapan Daimler Benz şirketinin başkanlığından Airbus başkanlığına geçen Alman **Edzard Reuter** bile **"Öncül olarak savunduğumuz demokrasi ve piyasa ekonomisi kavramlarını yeniden değerlendirmeliyiz"** diyor.

1986 Nobel Ekonomi Ödülü'nü kazanan ve pazar ekonomisini destekleyen Amerikalı iktisatçı Prof. **James Buchanan**'ın koşulu anayasal yasaklamaya kadar uzanıyor: **"Özel grupların çıkarlarının siyasalarla korunmasını yasaklayan bir anayasal çerçeve içinde pazar ekonomisinin vaat ettiği refah, liberalizmin yeni keşfedilen ideolojisini oluşturabilir."**

Portekiz Cumhurbaşkanı **Mario Soares: "Pazar ekonomisi, kendisini göstermiş; bununla birlikte çağdaş toplumlarda bulunan karmaşık toplumsal sorunları çözememiş ve kendi başına da çözemeyecek görünümdedir. Bu durum, daha büyük adaletsizlik ve yanlışlıklara yol açarak devletin ekonomik işlevinde düzenleyici bir rol oynamasını ve toplumsal adaleti güvence altına almasını öngörmektedir." "Pazar ekonomisi"**nin **"işsizlik"** yaratmakla kalmayıp, dünya barışı tehlike oluşturduğu da bazı yazarlarca öne sürülüyor.

İngilter Denizaşırı Kalkınma Bakanı **Barones Chalker, "Günümüzde dünya barışını tehdit eden işsizlik, karşı konulamayan yükseliştedir; şimdiden Avrupa'da 20 milyon işsiz var. 1930'lu yıllarda Avrupa'da faşizmi işsizlik 'desteklemişti' ve faşizm yine uyanıyor."**

Fransız tarımsal üretim profesörü **Rene Dumont: "Uzun zamandır güneyi kasıp kavuran işsizlik, şimdi de kuzeye sıçradı. Kuşkusuz liberalizm, özellikle zengin ülkelerde üretimin gelişmesini sağlıyor, ama gerek iş, gerek kazanç bölüşümü alanlarında yetersiz kalıyor."**

İsveç Kraliyet Bilim Akademisi Başkanı ve Nobel Komitesi üyesi Prof. **Torvard C. Laurent: "Fazla nüfus artışı, çevremizin kirlenmesine, doğal kaynakların tükenmesine ve var olan yaşam alanları için yapılan çatışmalara yol açmaktadır. İşsizlik, iktisadi eşitsizliğe, huzursuzluğa ve şiddete neden olmaktadır. Bu sorunlara karşı küresel çözümler bulmak zorundayız."**

Dünyada kalkınmanın belirli ülkelerin tekelinde oluşu ve önemli bir engelleyici **"rekabet"** koşulunun varlığı da bir başka eleştiri konusu... BM Genel Sekreteri **Butros Gali: "Kalkınma için eski çalışmalar yetersizdi. Yeni çalışmalar ise hiç denenmiyor"** diyor.

Barones Chalker: "Bugün dünyada bir milyar insan tam bir yoksulluk içinde yaşıyor. Çoğu günde bir dolardan (30 bin lira) daha az bir para ile geçiniyor. Yerel pazarları o kadar zayıfken, uluslararası pazarlarda nasıl rekabet edebilirler?"

Japon Toyota Motor Fabrikası'nın Başkanı **Shoichiro Toyoda "20. yüzyılın sonlarına yalaşırken dünyamız, uluslararasında gelişen bir gerginlik yumağı...**

Bu gerginlikler de büyük çapta sanayi rekabeti ve yaşam ölçülerinin farklılığından kaynaklanıyor..."

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü Başkanı **Yang Chegxu** da **"rekabet"**e bir başka açıdan dikkati çekiyor: **"Bir dünya savaşı çıkmazsa, dünya birçok ülkenin güçlülüğünü kanıtlamak için rekabete gireceği bir çağa adım atıyor. Bu rekabetin temelini ekonomi; önde gelen ögelerini de bilim ve teknoloji oluşturacak."**

Birinci bölümde yayımlanan 60 yazarın önem verdikleri beşinci konu ise **"bilim ve teknolojik"** gelişmelerdir. 1986 Nobel Kimya Ödülü sahibi Kanadalı Prof. **John Charles Polanyi: "Bilim, bütüncül (totaliter) rejimin en karanlık gecesinde bile yok edilemezdi. Çünkü bilim, diğer yaratıcı sanatlarla birlikte yalnızca özgürlük ortamında yaşamını sürdürebilir. Başkasına zarar, yaşadığımız dünyaya zarardır."**

Yunan yazarı **Dido Soturiu: "Bilim bugün insanların bir zamanlar tanrıların bulunduklarına inandıkları yüksekliklere ulaşmış durumdadır. Eski denizcilerin gemileri, uzay gemileri olmuştur. Mürettebat artık bilinmeyen kara parçalarını aramıyor, uzayın derinliklerine doğru genişleyen sınırların peşine düşüyor."**

Rus Uzay Ajansı'nın Başkanı **Yuri N. Koptev: "İnsanoğlu 20. yüzyılı 21. yüzyıldan ayıracak ve binyıl devrini belirleyecek doğal sınıra hızla ve karşı konulmayacak biçimde ilerliyor. Bu sınırı geçme ve yeni bir çağı başlatma olanağı özellikle bizim kuşağımıza verilmiştir."**

1985 Nobel Kimya Ödülü sahibi Amerikalı Dr. **Herbert A. Hauptman** uyarıyor: **"Bilimin yıkıcı amaçlarla değil de insanların yararına kullanılmasını sağlamak hepimizin görevi olmakla birlikte, bu konuda bilim adamı, teknisyen ve mühendislere düşen sorumluluk çok daha fazladır."**

Çoğalalım Çoğalalım da...

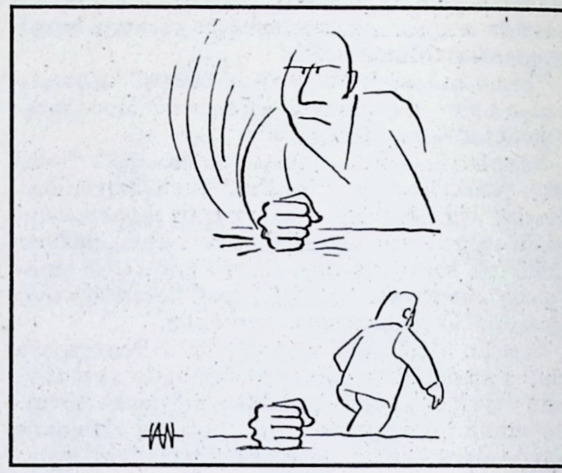
ERDAL ATABEK *5 eylül*

Doğum kontrolü için gelen uzman, köylülere *"neden bu kadar çok çocukları olduğunu"* sorunca köylüler utanıp önlerine bakmışlar. Sonunda bütün cesaretini toplayan birisi *"Vallaha beyim"* demiş, *"buralar çok soğuk olur. Bizim de ısınacak bir şeyimiz yok. Akşam olup hava karardı mı ısınmak için yatağa gireriz. Eh işte, kadınla yatağa girince ne olur, siz de bilirsiniz."* Uzman da raporuna *"Isınma problemleri nedeniyle çocuk sayısı artıyor"* notunu düşünce buna çözüm aranmış. Her eve bir soba verilmiş, yakacak bulmaları için de öneriler geliştirilmiş. Ertesi yıl aynı uzmanın yaptığı alan çalışmasında çocuk sayısı daha da artınca uzman hayretle sormuş: *"Hani bu iş soğuktan oluyordu? Şimdi ne oldu?"* Aynı köylü biraz mahcup, mırıldanmış: *"Ne bilelim beyim, meğer o iş sıcakta daha eyi oluyormuş."*

Daha eyi olmasına olur da dünaya gelen her çocuk da sağlıklı büyümek için, iyi yetişmek için, okumak için, ilerde çalışmak için uzun bir listeyle birlikte gelir. Bu listenin de yüklü bir faturası vardır. Eğer böyle bir sorumluluk duyulmazsa *"seleksiyon natürel - doğal ayıklanma"* kuralı işler. Bu da *"doğada en güçlü olanın, koşullara en iyi uyum sağlayanın, canlılığını sürdürüp çoğalanın"* hayatta kalabilmesi demektir. Nükleer bir savaştan sonra bütün canlıların yok olacağı, ama hamamböceklerinin sağ kalıp dünyayı dolduracakları da bir araştırma sonucu olarak açıklanmıştı. Çok çocuk yaparsınız, eyi de olur, ama sağlıklı bakamazsanız büyüyemez, ölür. Şöyle böyle büyütürsünüz, ama okutamazsınız, toplumda hep sıkıntı çekerek yaşamak zorunda kalır. Bir toplumda hızlı nüfus artışı, o toplumun gücü sayılırdı. Tarım toplumları için de bu görüş doğruydu. Çünkü tarım işi, çok sayıda insan ister, kol gücü ister, yakın akrabalık bağları ister. Köylü için nicelik önemlidir, nitelik daha sonra gelir. Onun için de bu yapının günümüzdeki kurumları (din de bu kurumlardan birisidir) doğum kontrolüne karşı çıkmışlardır. Bugün Hıristiyanlık da İslam dini de doğum kontrolüne karşıdırlar.

Dünya Nüfus Konferansı radikal dinciler tarafından tehdit edilmektedir. Dinlerin doğum kontrolüne karşı çıkmaları tarım toplumlarının *"daha çok insan gücü"*gereksinmelerinin sosyolojik sonucudur. Ama endüstri dönemi *"daha çok değil, daha iyi yetişmiş insan"* gereksinmesini yaratınca durum değişti. İşlenen topraklar bile makineli tarıma geçince, hele de fabrika üretimi giderek iş bölümünü arttırınca, kentlerin doğuşuyla büyük ailenin birlikte yaşaması güçleşince *"Bakabileceğin kadar çocuk yap"* görüşü ağırlık kazandı. Bugünkü çatışmanın temeli de budur. Endüstri toplumu için iyi yetişmiş insan gücü (nitelik), sayı çokluğundan (nicelik) çok daha önemlidir. Bizim için de artık, *"Ne iş olsa yaparım"* diyenlerin işsiz kaldığı, *"Ben ancak şu işin şu özel bölümünü yaparım"* diyen uzmanlaşmış kişilerin iş bulabildiği dönemler gelmiştir. Onun için de doğurup doğurup *"Çoluk çocuk açtır, devlet bunlara sahip çıksın"* demenin hiçbir yararı yoktur, giderek böyle bir devlet de kalmayacaktır. Eğer bütün dünyayı düşünürseniz Afrikalıların çok çocuk doğurup Avrupa ve Amerikalıların da bunları besleyip büyütmek, sonra da okutup iş bulmak gibi bir tasarıları olmasını beklemek de pek akla uygun değildir. Koşullar değiştirilmediği zaman, doğanın *"seleksiyon natürel - doğal ayıklanma"* kuralı işleyecektir. Bu durumda doğanların büyük bir bölümü açlık ve bakımsızlıktan -şimdi olduğu gibi- ölecek, büyüyenler de dünyanın gelişmiş bölgelerine yayılıp -şimdi olduğu gibi- göçmen olarak yaşamaya çalışacak, uyabilenler oradaki refaha ortak olurken uyamayanlar savaşmanın yollarını arayacaktır. Bu arada üzerlerinde yaşadıkları coğrafyanın gerektirdiği kültürel gelişmeleri gösteremeyen toplumlar da gelişmiş kültürlerin artık askersel olmayan, ama sonuçta pek farkı kalmayan sosyal, ekonomik, kültürel sömürgeleri olarak varlıklarını sürdürmeye çalışacaklardır. Bu arada gelişmiş ülkelerin kimi zaman hesaplarıyla, kimi zaman planlarıyla aralarında çatışma eksik olmayacak, böylece yatakta yapamadıkları nüfus kontrolü savaş alanlarında, trafik kazalarında, hasta yataklarında gerçekleşecektir. Bugün gelişmiş ülkelerin uğraştığı konular olan telekomünikasyon gelişimi, tüketimin çeşitlenmesi, bilimsel teknolojik yenilikler, dünyanın ekonomik paylaşımı, sanatın geliştirilmesi gibi ufukların yanında içinde bizim de yer aldığımız ülkelerin *"komşularıyla savaş hazırlığı"*, *"iç çatışma"*, *"salgın hastalıklar"*, *"yangın, sel"* gibi afetler, *"trafik meydan muharebesi"* gibi konularla uğraşıyor olması hiçbir şey anlatmıyor mu?

İyisi mi biz, gene çoğalmaya bakalım. Zira gerisi akıl istiyor...

Yargıdan şeriat uyarısı

7 eylül

ANKARA **(Cumhuriyet Bürosu)** - Yargıda 1994-95 adli yılı, hükümete ve siyasilere **"laiklik uyarısı"** ile başladı. Yargıtay Başkanı **Müfit Utku, "Anayasanın 24. maddesi karşısında herhangi bir kişinin veya hükmi bir şahsın, İslamiyetin devlet idaresi ile ilgili kurallarına göre ülkenin yönetilmesi ya da hukuk sisteminin İslami esaslar uyarınca değiştirilmesi yolunda eylem veya faaliyette bulunması olanağı yoktur"** dedi. Türkiye Barolar Birliği Başkanı **Önder Sav** da, kimi TBMM üyelerini şeriata destek vermekle suçlayarak, **"Demokratik, laik hukuk devletinin sıkıntılarını görüp, bilip susanlar, isimlerinin önünde hangi sıfatlar olursa olsun, ihanet içindedirler"** görüşünü dile getirdi.

Hükümeti, **"3 yılı demokratikleşme türküsü ile boşa geçirmekle"** suçlayan Sav, **"Siyaset ve hele iktidar şikayet yeri değil, çözüm yeridir"** diye konuştu. Başbakan **Çiller** ve Başbakan Yardımcısı **Karayalçın**'ın, Sav'ı başları önde dinledikleri dikkat çekti.

Yargıtay Başkanı Müfit Utku, konuşması sırasında özellikle laiklik ve Atatürk'e yönelik saldırılar üzerinde durdu. **"Bu yılın başlarında özellikle Türkiye Cumhuriyeti'ne, onun temel ilkelerine ve kurucusu Yüce Atatürk'e karşı bazı çevrelerden gelen saldırıların gittikçe yoğunluk kazanması, Yargıtayımızı derinden üzmüştür"** diyen Utku, demokrasinin güvencesi olarak tanımladığı laik devlet düzeninin her zaman ve yılmaz savunucuları olduklarını bildirdi. Utku, **"Atatürk'e yapılan her türlü saldırıyı şiddetle ve nefretle kınadığımızı yinelemek isterim"** dedi. Her temel hak gibi, din ve vicdan hürriyetinin de sınırsız olmadığını vurgulayan Utku, şöyle devam etti:

"Ayrıca, Anayasa bu hakkın istismarını ve kötüye kullanılmasını yasaklamıştır. 24. maddenin son fıkrasına göre, 'Kimse, devletin sosyal, ekonomik, siyasi ve hukuki temel düzenini din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar sağlama amacıyla, dini ve din duygularını ya da dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.' **Bu hüküm karşısında, herhangi bir gerçek kişinin veya bir hükmi şahsın İslamiyet'in devlet idaresiyle ilgili kurallarına göre ülkenin yönetilmesi ya da hukuk sisteminin İslami esaslar uyarınca değiştirilmesi yolunda eylem ve faaliyette bulunması olanağı yoktur."**

Utku'nun konuşmasını rahat bir yüz ifadesiyle dinleyen Başbakan Çiller ve Yardımcısı Karayalçın ile hükümet üyelerinin, iktidar ortaklarını **"3 yılı, demokratikleşme türküsüyle boşa geçirmekle"** suçlayan Türkiye Barolar Birliği Başkanı Önder Sav'ın ağır eleştirileri karşısında başları öne eğildi. Sav'ın, özellikle Sıvas katliamı, şeriatçı örgütlenme, yetki yasaları, düşünce suçları, anayasa değişikliğine ilişkin hükümete yönelik ağır eleştirileri salondakiler tarafından alkışla desteklenirken, Çiller ve Karayalçın'ın okudukları konuşma metninden başlarını kaldırmamayı tercih ettikleri gözlendi.

Hükümetin demokratikleşme vaadiyle işbaşına geldiğini ve buna hükümet programında da açıkça yer verdiğini anımsatan Sav, Anayasa değişikliği konusunda çalışmalardan hala bir sonuç alınamamasını eleştirdi. Sav, **"hukuk garabeti"** olarak nitelediği 84. maddenin de değiştirilemediğini, bu nedenle RP'li Ankara Anakent Belediye Başkanı **Melih Gökçek**'in 5 aydır Anayasa'ya aykırı olarak TBMM üyeliği sıfatını taşıdığını kaydetti.

Bilim adamlarının, yazarların, gazetecilerin, sendikaçıların düşüncelerini açıkladıkları için cezaevlerine konulduklarını kaydeden Sav, Terörle Mücadele Yasası ile konulan sınırlamalar ve mahkemelerin verdikleri cezaların, demokratik devlet ve toplum düzeniyle bağdaşmadığını söyledi. Son zamanlarda kimi bakan ve siyaset adamlarının, tutukevlerindeki düşünce suçlularını ziyaret ettiklerini anımsatan Sav, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Hapishane önünde 'Demokrasi istemleri nedeniyle mahkum edilen insanlarımız demokrasinin gerçek kahramanlarıdır' **diye söylemde bulunmak, onları övmek yetmez. Siyaset ve hele iktidar şikayet yeri değil, çözüm yeridir. Çözüm için, demokratikleşme türküsüyle 3 yılı boşa geçirenlerin, bugün şikayete ve dövünmeye hakları yoktur."**

Anayasa Mahkemesi'nin başta özelleştirme olmak üzere, hükümetin çıkardığı yetki yasaları ve kanun hükmünde kararnameleri iptal etmesi nedeniyle, suçlamalara hedef olduğuna dikkat çeken Sav, hükümete karşı Anayasa Mahkemesi Başkanı **Yekta Güngör Özden**'i savundu. Sav, **"Dün muhalefet döneminde DYP'nin kapatılması davasının reddedilmesi üzerine** 'Rejimin önünü açtınız, demokrasi size borçludur' **diye şükranlarını belirtenlerin, iptal kararlarına alkış tutup, övenlerin, özelleştirme ile ilgili iptal kararlarına tavır koymaları, hukuk anlayışlarındaki sübjektifliği ortaya koymaktadır"** dedi.

Sıvas katliamında devletin umursamazlığını da eleştiren Sav, bu katliamda ölenlerin yakınlarına maddi ve manevi tazminat ödemeye yanaşmamasına sert tepki gösterdi.

ABD'nin, Çekiç Güç operasyonunda Kuzey Irak'ta düşürülen helikopterde yaşamını yitiren Türk-İngiliz ve Fransız subaylarının her birinin ailelerine 3 milyarı aşkın tazminat vereceğini açıkladığını anımsatan Sav, şöyle konuştu:

"Sıvas olayı mağdurlarının yakınları ABD'nin düşündüğü insani jestin altıda biri kadar istekte bulunmuşlardır. Şeriat isteriz diye bağıran, teokratik devlet özencilerinin laik ve cumhuriyet yıkıcılarının yakarak öldürdükleri 35 insanın ailelerinin, en az helikopterde ölen yerli yabancı subayların yakınları kadar insani jeste müstehak olduğunu düşünüyorum, vatandaşın yardımına koşmayan devlet yetkililerinin kayıtsızlığını, umursamazlığını, hüzün verici, hukuk adına umut kırıcı buluyorum. Bir hukukçu olarak utanıyorum, kınıyorum, ayıplıyorum."

Sosyal'ın özelleştirme itirazları sıkıntı yarattı

8 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı **Mümtaz Soysal**'ın özelleştirme yasa taslağına **'haberim olmadan değişiklik yapılıyor'** diye karşı çıkması, hükümetin DYP kanadı ile Kamu Ortaklığı İdaresi'nde sert tepkilere yol açtı. Soysal'ın taslağı **'bahane ettiğini'** öne süren DYP çevreleri, aslında görüş ayrılıkların çok derinde, **'ideolojik olduğunu'** savundular.

Başbakanlık kaynakları, Cumhuriyet'in haberini **"Yarayı kaşıdınız. Göreceksiniz bu yaradan şimdi nasıl cerahat akacak'** diye değerlendirirken, KOİ yetkilileri, taslakta sürekli değişiklik olduğunu kabul ettiler, ancak yapılan değişikliklerden danışmanı **İlter Ertuğrul** aracılığı ile Dışişleri Bakanı Mümtaz Soysal'ın sürekli haberdar edildiğini açıkladılar.

Mümtaz Soysal'ın özelleştirme konusundaki yaklaşımlarını değerlendiren Başbakanlık kaynakları, olayın teknik değerlendirmelerden uzaklaştırılarak siyasi platforma çekilmek istendiğini belirterek şunları söylediler:

"Sayın Soysal yaklaşımları ile olayı siyasi platforma çekiyor. Türk kamuoyu da yakında bunu anlayacaktır. Kendisi yasanın orası burası ile aslında çok ilgili değil, çok derinlerde yatan bir ideolojik yaklaşımla özelleştirmeye karşı çıkıyor. Sizin haberiniz aslında bir yarayı kaşımıştır, şimdi bu yaradan maalesef nasıl cerahat aktığını göreceksiniz. Anlaşılan birtakım insanlar hükümette olmanın nimetlerini alıp yan cebe koyuyorlar, hükümette olmanın sorumluluklarına gelince de kendilerini muhalefet gibi hissediyorlar."

Aynı kaynaklar, Soysal'a **'kimseye ahlak dersi vermemesini'**de tavsiye ederek, **"Ekonomiyi düze çıkarmanın özelleştirmeden geçtiğine inananlar da en az kendisi kadar ahlaklıdır"** dediler.

Kamu Ortaklığı İdaresi yetkilileri ise **'siyasi içerikli buldukları'** tartışmada taraf olmak istemediklerini belirtirken, Soysal'ın bilgilendirilmesi konusunda şu görüşlere yer verdiler:

"Sayın Soysal'ın taslağın kimi maddelerine muhalefet şerhi koyduğunu gazeteden öğreniyoruz. Aslında taslak üzerindeki çalışmaların sekretaryası burada yürütüldüğüne göre, Sayın Bakan'ın muhalefet şerhlerini gazete yerine idareye ulaştırması beklenirdi.

Kendilerinin taslaktaki değişikliklerden haberi olmadığı konusu ise bizi şaşırttı. Çünkü danışmanı İlter Ertuğrul vasıtasıyla her an her gelişmeden haberdar etmeye çalışıyoruz. Gün geçmiyor ki, İlter Bey'le görüşmemiş olalım. Evet taslak sürekli değişiyor ama son değişiklikler mutlaka anında kendilerine iletiliyor."

Soysal'a yakın kaynaklar yasa taslağının teknik açıdan karşı çıktıkları kimi hükümlerinde yapılacak değişiklerle görüşler birbirene yaklaştırılsa da, taslağın 15. ve 34. maddeleri üzerinde **'temel görüş ayrılıkları'** bulunduğunu vurguladılar. Kaynaklar şöyle dediler:

"Taslağın son şeklinde, kamu hizmeti tanımından temel mal ve hizmetler kavramının çıkarılması, yalnızca tekel niteliğindeki mal ve hizmetlerin bu kapsamda bırakılması istenmektedir. Taslak, 34. maddesi ile de Kamu İktisadi Kuruluşları'nı yeniden belirleyerek, bu maddesi ile de kamu hizmeti tanımını yeniden değiştirmeye çalışmaktadır. Kamu hizmeti kavramı ve bu alanda yıllar içinde oluşan içtihat, bazılarının amaçladığı, 'her şeyin satılması' fikri karşısında ciddi bir hukuksal engel oluşturduğu için değiştirilmek istenmektedir. Bizim bu yaklaşımı benimsememiz mümkün değildir."

Çiller, güven vermiyor

NURSUN EREL *10 eylül*

ANKARA - Başbakan'ın ekonomik konularda başdanışmanlığına atadığı Prof. Dr. **Emre Gönensay**'ın, Çankaya'daki müşavirliği sırasında Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'e sunduğu raporda, **Tansu Çiller**'in yarattığı güven bunalımının, ancak siyasi bir çözüm ile aşılabileceğini savunduğu ortaya çıktı. Gönensay, raporunda, **"Türkiye ciddi bir ekonomik bunalım içindedir. Bu bunalım giderek derinleşecek ve 1.5 ila 2 yıl devam ede-**

cektir... Ekonomik krizi artık siyasetten soyutlamak imkanı kalmamıştır. Ekonomide nihai güvenin tesisi, ancak siyasi bir çözüm sonucunda ortaya çıkabilecektir" görüşlerini dile getirdi.

Başbakan Çiller'in, Emre Gönensay'ı geniş yetkilerle donatarak ekonomi yönetiminde sorumlu kılması, Ankara'da siyasi ve ekonomik kulislerde **"günün konusu"** oldu. Çiller tarafından Cumhurbaşkanlığı Ekonomik Başmüşavirliği'nden Başbakanlık Başmüşavirliği'ne transfer edilen **"en koyu Çiller muhalifi"** olduğu anımsatılarak **"Bu değişim nasıl gerçekleşti?"** sorularının yanıtları aranıyor.

Prof. Gönensay'ın, Çankaya Köşkü'nde görevli iken Çiller'e yönelik sert eleştirilerini **"yazılı hale de getirdiği"** belirlendi. Cumhurbaşkanı Demirel'e sunduğu raporlarda, **"Türkiye ciddi bir ekonomik bunalım içindedir"** diyen Prof. Gönensay, bu bunalımın en iyi koşullarda bile 1.5-2 yıl süreceğini, zincirleme iflaslar, işten çıkarmalar ve üretim durması yaşanacağını vurgularken, Çiller'in gitmesi gerektiğini **"siyasi çözüm"** istemi ile dile getirdi.

"Ekonomi Başmüşaviri" olarak Emre Gönensay'ın, Cumhurbaşkanı Demirel'e 19 Mart 1994 tarihinde sunduğu rapor aynen şöyle:

"Türkiye ciddi bir ekonomik bunalım içindedir. Bu bunalım giderek derinleşecek ve 1.5 ila 2 yıl devam edecektir. (En iyi şartlarda).

Döviz meselesi bu bunalımın sadece bir cephesidir. Dün döviz borsalarında yaşanan olaya (ABD Doları'nın 27 bin TL'ye kadar yükselmesi) şaşmamak gerekir.

Aksine, bu beklenen bir olaydır ve herhangi bir spesifik nedeni yoktur. Bu çalkantılar tekrar tekrar yaşanacaktır ve döviz fiyatları süratle yükselmeye devam edecektir. Normalde piyasanın bir yerde dengeye gelmesi beklenirken, enflasyonun yüzde 100'ü aşmaya doğru gittiğinin anlaşılması üzerine döviz piyasaları istikrarsızlığını sürdürecektir."

Hükümetin ekonomi politikasını eleştiren Gönensay, şöyle devam etti:

"Meselenin temelinde güven bunalımı yatmaktadır. Merkez Bankası'nın yeni yönetimi de güven tesis edememiştir. Zaten Türkiye'nin bugünkü dış ticaret hacmi, sermaye akımlarının büyüklüğü ve ülke içindeki likit fonların cesameti muvacehesinde bulunan 3.5 milyar dolar rezerv ile piyasaya herhangi bir etki yapmak mümkün değildir.

Piyasa, durumun böyle olduğunun bilinci içindedir. Hal böyle iken Merkez Bankası guvernörünün 'Elimde 3.5 milyar dolar rezerv var, durum sağlamdır' **gibi bir açıklama yapması, adeta bankanın aczinin tescili anlamına gelmiştir. Binaenaleyh, artık Merkez Bankası'nın piyasa üzerinde bir düzenleyici etkisi olamaz."**

Raporunda, yaratılan güven bunalımının ancak siyasi bir çözümle aşılabileceğini vurgulayan Gönensay, şu görüşleri dile getirdi:

"Bunalımın diğer cephesi iç piyasada yaşanmaktadır ve artarak devam edecektir. Nisan ayından sonra ve özellikle haziran ayında zincirleme iflaslar, işten çıkarmalar, üretimin durdurulması ve banka sektöründe iflaslar gündeme gelebilir.

Kısa vadede bu senaryoyu önlemek için yapacak bir şey yoktur. İflaslar ve ekonomik çöküntü gündeme geldiği zaman yapılması gerekenleri, daha evvel yazmış olduğum bir raporda arzetmiştim. Şu anda uzun veya orta vadeli bir programın da bugünkü yangını söndürmeye faydası olamaz.

Çünkü böyle bir programın ekonomiyi etkilemeye başlama tarihi en erken 1995 Sonbaharı, istenen sonuçları alma tarihi ise en erken 1988 yılıdır. Bu boyutta bir ekonomik krizi artık siyasetten soyutlamak imkanı kalmamıştır. Nihai güvenin tesisi ancak siyasi bir çözüm sonucunda ortaya çıkabilecektir."

Cumhuriyeti silahla yıkacağız

11 eylül

İstanbul Haber Servisi - İBDA-C'nin şu anda cezaevinde tutuklu bulunan liderlerinden **Abdullah Kiracı,** örgütün **"yasal ve yasal olmayan"** iki ayrı koldan çalıştığını belirtiyor. **"Devlete karşı kısas hakkı kullanıyoruz"** diyen Kiracı ile arkadaşımız **Yılmaz Karabacak**'ın yaptığı söyleşi şöyle:

- İBDA-C son yıllarda vurdu-kaçtı türü eylemlere yöneliyor...

-KİRACI: İBDA fikriyatı hayatın her alanını içeren pratik olarak geliştirilen bir dünya görüşüdür. Bu dünyada uygulamak içinse İBDA cepheleri vardır. Bu cepheler hem yasal çerçevede, yani devletin kanunen çizdiği çerçevede hem de devletin çizdiği sınırlar dışında çalışan cepheler olarak meydana çıkmaktadır. İBDA-C'lerin bir kısmı legal, bir kısmı illegal planda çalışıyor.

- İBDA-C'lerin birbirlerinden ayrışık gözükmelerinin ve farklı biçimlerde örgütlenişlerinin nedenleri neler?

- KİRACI: Mücadele metodumuz hayatın şartlarına göre ve fikrin, hayatın kendisine indirgenebilmesine göre şekillenir. Devletin boşlukta bıraktığı, devletin zorladığı, terör uyguladığı yerlerde devlete karşı kısas hakkını kullanıyoruz. Devletin işkence yaptığı insan devlete karşı cevap veriyor. Bir insan her tarafa yetişemez, biz Taraf'ı çıkarıyoruz. Başka birisi gider parti kurar, araştırma enstitüsü kurar. Sosyal hayatın gerektirdiği şeylerin bir kısmını yaparız. Fikriyatta kendilerine ait olan yönleri ön plana çıkarır. O alanda da yeni bir cephe oluşmuş olur.

- Laisizm Tanrı inancını yok saymadığı gibi onu özgürce yaşayabilmenin güvencesini sağlıyor...

- KİRACI: Laiklik iyi bir şey değil. İslamla laiklik bağdaşmaz. Bir Müslüman hem Allah'a hem de onun gönderdiği kitaba inanacak, hem de bunlar geçmişte kalmış, uygulanamaz şeyler diyemez. Müslümansan kabul edeceksin. Ben Müslümanım, ama laisizm vardır deniyorsa, o zaman ben

Müslümanım, kol kesme vardır. Ama nasıl uygulanacak, bizim problemimiz bu zaten.

- Siz nasıl uygulamayı düşünüyorsunuz?

- KİRACI: Cemiyet hayatının belirli dengelere oturtulması lazım. Bir ülkede zinaya, hırsızlığa giden yolları kapatmazsan, belli bir nizamı kurmazsan, bu nihayette o insanların suçu değildir. Mesela, kıtlığın olduğu bir zamanda Hazreti Ömer el kesme cezasını uygulamamıştır.

- PKK'ye bakışınızda daha yumuşak bir yaklaşım var. Aranızda nasıl bir ilişki biçimi bulunuyor? Konuyu biraz açar mısınız?

- KİRACI: Bizim PKK'ye bakışımızın temelinde İslam nizamının Türkiye'ye oturtulmasının kolaylaştırıcı yönü yatıyor. Kemalistlerle-Kemalizmle, TC ile PKK arasında bir savaş var, devletin de kabul ettiği bir savaş. Bu savaş içerisinde bizim sempati duyacağımız kesim belli.

- Cezayir, Fas ve Mısır'da görüldüğü gibi diğer ülkelerde gelişen radikal İslamcı hareketlerle kendi hareketiniz arasında ne tür benzer ve farklı yönler var?

- KİRACI: Özellikle Cezayir önemli. Cezayir'in Türkiye ile benzerlikleri var. Özellikle FIS tecrübesi ve Refah Partisi ile görülen benzerlikleri ve ondan sonra olanlar. Bugün Müslümanların, Erbakan'ın da söylediği gibi belirli bir mücadele metotları yok. Cezayir ve Mısır bu nedenle bizim için laboratuvar görevi görüyor. Cezayir ve Mısır'daki mücadeleler başarıya ulaşırsa ve diğer bütün ülkelerde İslami muhalefet yükselirse, geniş çaplı bir İslami taarruz gelirse engellenmeye, yok edilmeye çalışılacak. İslam nizamının kurulması şarttır. Büyük Doğu İBDA fikriyatı bütün İslam âlemine ve nihayette bütün dünya için örgütleştirilmiştir ve mutlaka başarılacaktır.

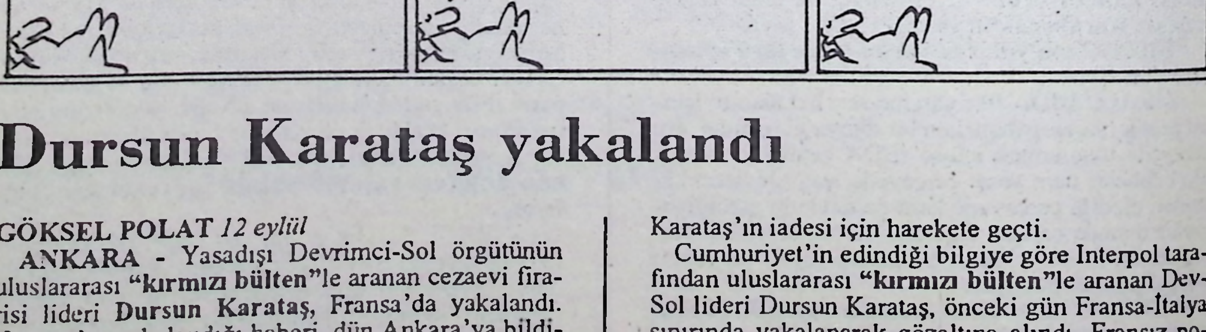
- İBDA-C Örgütü'nün 10 Mayıs 1994 Taksim, 2 Temmuz 1993 Sıvas'taki ve diğer yerlerdeki kitlesel eylemler ile İstanbul'daki bombalama türü eylemlerdeki rolü ne idi?

- KİRACI: Sıvas'tan önce 1993 senesinde Sinop'ta olanlar, Kızılcahamam'da olanlar, Sakarya/Geyve'de olanlar, dikkat edilirse hareketin çıkış noktası ne olursa olsun devete yönelik hareketlerdir nihayetinde. En son mesela, işte bütün Türkiye'de Bosna vesilesiyle olan hareketler, olaylar. Şimdi İslam nasıl olacaktır? Durduğu yerde olmaz, belirli bir süreç içerisinde olur. Bunun adımları vardır, noktaları vardır, dönemeçleri vardır. Sıvas önemli dönemeçlerden birisidir. Nedir Sıvas'ın önemi? Müslüman halkın laikliğe karşı en dirençli başkaldırmalarından birisidir. Özellikle 1925'teki Şeyh Sait kıyamından sonra Sıvas, devlete, laikliğin halk tarafından benimsenmediğini göstermiştir. Benimsenmiyor, benimsenmeyecektir; istediğin kadar uğraş. Huzur Birahanesi dediniz siz, Huzur Birahanesi ve diğer benzeri olayları veya Patrikhane'ye yapılan saldırılar İstanbul'daki bir sürü eylemlerden bir tanesidir.

Birisi kitle hareketidir, bir diğeri ferdi eylemlerdir. Ferdi eylemler kitle hareketlerini besler, kitle hareketleri ferdi eylemleri hızlandırır. Ne ferdi eylemler tek başına bitiricidir ne de kitle eylemleri tek başına bitiricidir. Her ikisi diyalektik bir süreç içerisinde birbirini, o onu besleyerek o onu besleyerek belli bir tırmanma içerisine girer, nihayette bu son darbeye, son harekete gelir, buradaki artık ferdi eylemler ve kitle eylemleri bir arada yürür ve son hamleyi yaparlar.

- Finans kaynaklarınızı nerelerden sağlıyorsunuz?

- KİRACI: İBDA hareketi finansmanını kendisi sağlar zaten. Kendinden zuhurun bir misali olarak kendi finansmanını kendisi sağlar. Bize gönül vermiş birçok insan var. Bu milyarlık çapta da olabilir. Bizim hareketimizin bir özelliği, tamamen yerli olması, tamamen bu topraklardan fışkırması. Ama bu demek değildir ki bütün dünya ile ilişkimiz yok. Bizim bütün dünya ile ilişkimiz var elbette ki. Müslümanlık hukuku gereği de bütün dünyadaki Müslümanlarla her türlü fikri alışverişi, onların bize yardımı olabilir.

Dursun Karataş yakalandı

GÖKSEL POLAT *12 eylül*

ANKARA - Yasadışı Devrimci-Sol örgütünün uluslararası **"kırmızı bülten"**le aranan cezaevi firarisi lideri **Dursun Karataş**, Fransa'da yakalandı. Karataş'ın yakalandığı haberi, dün Ankara'ya bildirildi. Adalet Bakanlığı, bu gelişme üzerine Dursun Karataş'ın iadesi için harekete geçti.

Cumhuriyet'in edindiği bilgiye göre Interpol tarafından uluslararası **"kırmızı bülten"**le aranan Dev-Sol lideri Dursun Karataş, önceki gün Fransa-İtalya sınırında yakalanarak gözaltına alındı. Fransız polisinin, İtalya sınırındaki Modane kenti Savoie

bölgesinde yakaladığı Dursun Karataş'ı, bugün ya da yarın tutuklanmak üzere yargıç karşısına çıkaracağı bildirildi.

Karataş'ın yakalanması haberi dün Ankara'ya iletilirken Adalet Bakanlığı, İstanbul 2 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nce, Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış bulunan, ayrıca Dev-Sol'un gerçekleştirdiği eylemler nedeniyle de aranan Karataş'ın, Türkiye'ye iade edilmesi için harekete geçti. Adalet Bakanlığı'nın, Karataş'ın iade edilmesi için gerekli evrakları bir iki gün içinde hazırlayarak dosyasını hafta içinde Fransa Adalet Bakanlığı'na göndereceği öğrenildi.

Devrimci Sol örgütünün lideri 41 yaşındaki **Dursun Karataş** aynı zamanda örgütün kurucularından. 1978 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Derneği'nde toplanan aralarında Dursun Karataş, **Paşa Güven, Bülent Uluer, Hüseyin Solgun**'un da bulunduğu 40 kişi yeni bir örgüt oluşturma kararı aldı. Marksist-Leninist görüşleri benimseyen bu kişiler toplantıda Devrimci Yol örgütünden farklı düşündüklerini açıkladılar. **"Tasfiyecilik ve Devrimci Çizgi"** başlıklı bir broşür çıkaran grup, Devrimci Yol'dan ayrıldıklarını ve Devrimci Sol'u kurduklarını duyurdu.

Merkez komiteyi Dursun Karataş, Hüseyin Solgun ve Paşa Güven'in oluşturmasından sonra Dursun Karataş'a **"Türkiye siyasi sorumluluğu"** görevi verildi. 12 Eylül askeri darbesinden sonra 30 Eylül 1980 günü gözaltına alınan Karataş, 1 Kasım 1980'de tutuklandı.

İstanbul Sıkıyönetim 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülen 1243 sanıklı Devrimci Sol davasında Karataş, TCK'nin 146/1. maddesi uyarınca **"anayasal düzeni yıkarak yerine Marksist-Leninist düzen kurmayı"** amaçlamak suçundan idam cezası istemiyle yargılandı.

Davanın iddianamesinde Dursun Karataş, Devrimci Sol örgütünün gerçekleştirdiği adam öldürme, soygun, gasp, bombalı saldırı gibi toplam 827 eylemi yönetmekle suçlandı.

Karataş, 1 Kasım 1991 günü askeri mahkeme tarafından gıyabında, örgütün merkez komitesinde yer aldığı, öldürme, gasp, baskın gibi birçok eylemi yönlendirdiği için TCK'nin 146/1 maddesi uyarınca idam cezasına çarptırıldı. Mahkeme daha sonra bu cezayı, kararı verdiği tarihte firarda olmasına karşın **"iyi hali"** göz önüne alınarak ömürboyu hapis cezasına çevirdi.

Karataş, örgütün lider kadrosunda yer alan **Bedri Yağan**'la birlikte 25 Ekim 1989'da Bayrampaşa Cezaevi'nden hâlâ bilinmeyen bir yöntemle firar etti.

Karataş'ın firarıyla birlikte Devrimci Sol örgütünün gerçekleştirdiği eylemler arttı. MİT Müsteşarı **Hiram Abbas**, Sıkıyönetim Adli Müşaviri **Durmuş Akşen**, DGM Savcısı **Yaşar Günaydın**'ın öldürülmesi eylemlerinin de aralarında bulunduğu birçok silahlı saldırı ve bombalama eylemleri gerçekleştirildi.

12 Temmuz 1991 günü İstanbul Beşiktaş'ta düzenlenen operasyonda örgütün üst düzey yöneticilerinden cezaevi firarisi **İbrahim Erdoğan**'la birlikte 4 kişinin öldürülmesiyle Devrimci Sol ağır darbe aldı.

O günlerde Dursun Karataş'ın da yakalandığı ileri sürüldü. Bir süre sonra bunun asılsız olduğu ortaya çıktı. Dursun Karataş'ın Beşiktaş operasyonundan **"kıl payı"** kurtulduğu ve yurtdışına kaçtığı ileri sürüldü.

16 Nisan 1992'yi 17 nisana bağlayan gece örgüt ikinci darbesini yedi. Çiftehavuzlar'da düzenlenen operasyonda çatışmaya giren Dursun Karataş'ın eşi **Sabahat Karataş, Sinan Kukul** ve 9 kişi öldürüldü.

13 Eylül 1993 tarihinde örgüt içinde Karataş'ın liderliği konusunda görüş ayrılığı ortaya çıktı. Liderliğe karşı çıkan Bedri Yağan, firari **İbrahim Bingöl** ve **Aslan Şener Yıldırım**'la birlikte Dursun Karataş'ı Almanya'da **"gözaltına"** aldı.

Örgütün parasına, dökümanlarına ve silahlarına el koyan Yağan ekibi bir süre üyelerin bilgisi dışında Karataş'ı dışlayarak örgütü yönettiler. Yağancıların elinden kurtulan Karataş, örgütü yeniden ele geçirdi.

Bu tarihten sonra örgüt içinde hesaplaşma başladı. Karataş kendisine karşı gelen Bedri Yağan ve iki kişi hakkında **"ölüm"** emri verdi. Bundan sonra iki taraf da birbirlerine karşı kanlı saldırılar düzenledi.

Karataş yanlıları tarafından **"darbeciler"** olarak adlandırılan grubun lideri Bedri Yağan, 6 Mart 1993'te İstanbul Kartal'da düzenlenen operasyonda 4 kişiyle birlikte polis tarafından öldürüldü. Yağan'ın öldürülmesiyle birlikte yandaşları da dağılmaya başladı.

Dursun Karataş ise yakalanana kadar bir yandan Yağancıları **"cezalandırmaya"**, bir yandan da örgütü toparlamaya çalışıyordu.

12 Eylül...

HİKMET ÇETİNKAYA *12 eylül*

Bugün 12 Eylül 1994...

Dün saat 16.00'da bir polis memuru geldi. Cumuriyet'e ve DGM'nin kararını Yazı İşleri Müdürümüz **İbrahim Yıldız**'a tebliğ etti.

"Cumhuriyet gazetesinin, 'Amaç Şeriat Devleti' *başlığı altında, örgüt elemanlarının açıklamalarına yer verdiği için anayasanın 28, CMUK'un 86. maddesi gereğince toplatılmasına..."*

1994 Türkiyesi'nde Terörle Mücadele Yasası'nın engeliyle karşılaşmak bir demokrasi ayıbı değil midir?

Bugün 12 Eylül 1994...

14 yıl geçmiş aradan. 12 Eylül 1980 yılında doğanlar bugün 14 yaşında, 10 yaşında olanlar ise 24 yaşında...

12 Eylül'le birlikte yaşıyoruz 14 yıldır. Anayasası, yasalarıyla beraberiz. 14 yıl içinde dünyada da pek çok şey değişti, bizde de. Biz kendi özdeğerlerimizi unutup yükselen değerlere yenik düştük bu sürede.

Aydınlar, yazarlar, sanatçılar, hapiste. Düşünce suç öğesi. Demokratikleşme güncel bir konu. Değişen dünyada *'güdük kalmanın'* sancısını yaşıyoruz.

Devlet Bakanı **Esat Kıratlıoğlu** düşünce özgürlüğünün *'sınırını'* çizerken bakın ne diyor:

"Yolda güzel bir kadının gittiğini gören bir kişi onu öpmeye kalktığında bu, bir eylemdir. Yoldaki bir kadını öperek rahatsız ettiğiniz zaman 'Güzel diye öptüm' *diyemezsiniz."*

Devlet Bakanı Esat Kıratlıoğlu *'düşünce özgürlüğünün'* sınırını çizerken şunu demek istiyor:

"İnsan istediğini düşünebilir. Ancak bunu yazılı ve sözlü olarak açıklayarak 'Böyle düşünüyorum' *diyemez..."*

Bakan Kıratlıoğlu'na göre düşünce özgürl[illegible]:

[illegible] *elle tutulup gözle görülmez. Kim*[illegible]*n ne düşündüğünü bilemez..."*

[illegible]ümsüyorsunuz...

[illegible]k...

[illegible]e konuşabilir mi 1944 Türkiye-

[illegible]yok. Çünkü Bakan Kıratlıoğlu, [illegible]rce açıklıyor.

"Ancak düşündüğünüzü söylediğiniz zaman bir eylem olur. Fikrinizi anlatıyorsunuz, ortaya koyuyorsunuz ve 'Size de tavsiye ediyorum' *diyorsunuz. Bu, bir eylemdir..."*

Biz Esat Kıratlıoğlu'nun bu açıklamasını görünce hiç şaşırmadık. Kıratlıoğlu, hiçbir dönem düşünce özgürlüğünü savunmadı. Demokrasi, onun için *'bireysel haklar'* ya da *'partilerin kapatılmasından'* başka bir şey değildi. Düşünceleri de 12 Eylül'ün mimarı 7. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren'**den daha gerideydi.

★★★

Bugün 12 Eylül 1994...

Tam 14 yıl sonra yaşama geçirilen *'Düşünce Özgürlüğü Komisyonu'* somut bir aşamaya gelmeden balon gibi söndü. Terörle Mücadele Yasası'nın tümüyle kaldırılmasını öneren ve çalışmaların *'düşünceye sınır arayışı'* aşamasına gelmesine tepki gösteren iki öğretim üyesi Prof. Dr. **Bülent Tanör** ile Prof. Dr. **Çetin Özek,** komisyondan çekildi. Arkadaşımız **Bülent Sarıoğlu,** bu gelişmeleri önceki gün yazdı.

Acaba değerli iki bilim adamı Düşünce Özgürlüğü Komisyonu'ndan neden çekildiler?

Öğrendiğimiz kadarıyla temel gerekçeleri şu:

"Düşünce özgürlüğünün sınırı yoktur..."

Oysa *'bir sınır getirilmek isteniyor'* düşünce özgürlüğüne.

Esat Kıratlıoğlu'nun söylediklerini bir kez daha yineleyelim isterseniz:

"Düşünce elle tutulup gözle görülmez..."

Ne diyeceksiniz? *"Koskoca Devlet Bakanı böyle düşündüğüne göre doğrudur"* deyip susacak mısınız?

Bugün şeriatçı basının köşebaşlarını tutanlar, Başbakan **Tansu Çiller'**e ateş püskürüyor. Diyorlar ki:

"Kendine gel Çiller, şeriata laf etme..."

Hızlarını alamayıp saldırıyı dört koldan yönlendiriyor kimileri de.

Okuyalım:

"Çiller, İslamı da Müslümanlığı da bilmiyor. Müslüman olmak için bilinmesi ve iman edilmesi gereken kitap hakkında da Karaköy Ermeni Kilisesi Papazı kadar olsun bilgi sahibi olduğunu sanmıyorum.

Daha da kötüsü, öğrenmek gibi bir talebi de yok.

'Bayrak inmeyecek, ezan susmayacak' *nutukları özel toplantılarda okunmak üzere sipariş usulü hazırlanmış şeyler..."*

Şeriatçı yazar daha sonra düşüncesini açıklıyor:

"Şeriat kelimle olarak geniş yol, şeritler halinde yol anlamına gelir.

... Şeriatın terim anlamı ise 'legalite, hukuk' *demektir.* 'Şeriat devleti' *demek* 'hukuk devleti' *demektir. Bir devletin şeriata dayalı olması ise onun meşruiyetini ifade eder..."*

Bir şeriatçı yazar bunu düşünce olarak yazabilir, toplantılarda açıklayabilir. Bu, bir suç öğesi oluşturmaz. Çünkü, tüm bunlar bir eylem içermez.

Eğer o yazar gibi düşünenler, yukarıdaki düşüncelerini eyleme geçirip laik cumhuriyeti yıkmak için girişimde bulunurlarsa bu suç öğesi oluşturur. Çünkü demokrasi, bireyin istediğini yapma hakkı değildir; kafasından geçeni de şiddete dayalı olarak gerçekleştirme eylemi hiç değildir.

Demokrasi bir yaşam biçimidir. O denli kolay bir iş de değildir. Demokrasi kolay kolay kazanılmaz.

★★★

Bugün 12 Eylül 1994...

Düşünceye kelepçe vurulan bir ülkede, demokrasiden ve insan haklarından söz edilebilir mi?

Güneydoğu'da kan durmadı. Binlerce insanımız yaşamını yitirdi. Tüm ülke suskun.

Olaya bir siyasal çözüm aranmıyor. Kanın kendiliğinden durması bekleniyor.

Ne diyor Devlet Bakanı Kıratlıoğlu:

"Düşünce elle tutulup gözle görülmez. Kimse bir başkasının ne düşündüğünü bilemez..."

14 yıl önce bugün Türkiye'de insanlar, başkalarının ne düşündüğünü bilmiyorlardı.

Çünkü demokrasi askıya alınmıştı. Düşünen insanlara *'terörist yaftası'* takılmıştı.

Düşünmek başka şey, terör başka şeydir...

Belki 14 yıl sonra Kenan Evren bu gerçeği anlamıştır, ama 14 yıl sonra devlet bakanı olan Esat Kıratlıoğlu anlayamamış olabilir.

İşçiye para yerine bono

13 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hükümetin 5 aydır ödemediği yaklaşık 700 bine yakın işçinin enflasyon zammı alacakları, 6'şar aylık gecikmeyle **"aylık bonolar"** halinde ödenecek.

"Hükümeti düşürme"ye yönelik eylem takvimini bugün açıklaması beklenen Türk-İş yönetimi, önceki gece hükümetle ödeme planı konusunda anlaşma sağladı. Devlet Bakanı **Bekir Sami Daçe**, fark ödemelerinin, **"tahakkuk tarihinde işveren imzasını taşıyan ve ödeme tarihini gösteren aylık bonolar düzenlenerek"** ve **"işverence hazırlanan taahhütnameyi imzalayan işçilere"** yapılacağını açıkladı.

Taraflar arasında 4 aydır süren ve **"yanlış anlaşma"**dan dolayı, uzayan anlaşmazlık, önceki gece çözümlendi. Buna göre, kamu sektöründe çalışan işçilere, mayıs ayı için yüzde 60.1, haziran ayı için de yüzde 51,1 oranında ücret farkı ödenecek. Hükümetin öngörüsüne göre, ekim ayında yüzde 45, kasım ayında da yüzde 14.4 oranında enflasyon artışı gerçekleşecek.

Halen 573 bin 249 işçinin ücreti, 10-20 milyon lira arasında değişirken, farkların ödenmesinden sonra 567 bin 282 işçinin eline 10-55 milyon lira arasında çıplak ortalama aylık geçecek. 25 bin 243 işçi 4 milyon 176 bin lira ile 10 milyon lira arasında; 205 bin 493 işçi 20-30 milyon arasında; 368 işçi de 50 milyon liranın üzerinde aylık alacak.

Taraflar arasında varılan anlaşma, Başbakanlık'ta düzenlenen basın toplantısıyla açıklandı. Devlet Bakanı Bekir Sami Daçe, işçilere verilmek üzere işveren imzası ve ödeme tarihini gösteren aylık bonolar düzenleneceğini ve **"işverence hazırlanan taahhütnameyi imzalayan işçilere verileceğini"** söyledi. Daçe, **"Bu ülke bizim dendiği anda, çözülmeyecek sorun olmadığını"** belirtti.

Türk-İş Genel Başkanı **Bayram Meral** de, **"Bu ülke bizim. Biz, bu ülkenin insanlarıyız"** dedi. Meral, Türk-İş'in ülkeye ve halka karşı sorumluluğunu yerine getirdiğine dikkat çekerek, **"Vatanseverliğimizi, halka karşı sevgimizi bir kez daha ispat ettik. Umuyoruz ki, bu özveri, diğer kesimlerden de gelsin"** diye konuştu. Meral, sadece ücret alacakları için eylem kararı almadıklarını savunarak, eylem takvimini Yönetim Kurulu'nca yeniden değerlendireceklerini söyledi. Kabul edilen ödeme planını 25 ağustosta toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun onayladığını vurgulayan Meral, Karayolları ile Devlet Su İşleri'nde (DSİ) çalışan işçilerin ikramiye alacaklarının ödendiğini, geçici işçilere ödenmesi öngörülen 3 trilyon liralık ek ödeneğin Başbakan **Tansu Çiller**'in onayında olduğunu belirtti.

Türk-İş Yönetim Kurulu'nun, **"15 eylülde işçilerin işyerlerine kapanması" "bölgesel eylemler"** ve **"Ankara'ya yürüyerek, hükümeti Atatürk'e şikayet etme"** kararını aldığı gün hükümetle anlaşması, Türk-İş'e bağlı teşkilatlar tarafından **"taviz"** olarak nitelendirildi. Türk Harb-İş Sendikası Genel Başkanı **İzzet Çetin**, Türk-İş'i **"hükümete teslim olmakla"** suçlayarak, **"Türk-İş'in bazı teşkilatları figüran olarak kullanılması, hükümetle gizli pazarlık yapmasının sonucu. Yapılan, Bayram Meral'in geleceği için hükümete tavizidir"** dedi. Çetin, eylem komitesinin cumartesi günü yaptığı toplantıda, **"ne pahasına olursa olsun, hükümetle konuşmayacağı"** kararı alındığını hatırlattı.

'Özel tekellere karşıyız'

14 eylül

İstanbul Haber Servisi - ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz**, seçim programını hazırlamaya başladıklarını açıkladı. Yılmaz, **"2000'e 5 Kala Türkiye'nin Hedefleri"** adını taşıyacak programın üç temel hedefini şöyle çizdi: **"Ekonomide devletin aşılması, kayıt dışı ekonominin tasfiye edilmesi, Güneydoğu kamburundan kurtulunması."**

1995 ilkbaharında bir erken genel seçim beklentisi içinde olduklarını söyleyen ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, çalışmalarını bu yönde hızlandırdıklarını bildirdi. Önümüzdeki günlerde Meclis'te hükümeti sarsacak gensorularla ortaya çıkacaklarını belirten Yılmaz, **"Her hafta bir gensoru vereceğiz"** dedi. Bir günde 10-15 miting yaparak meydanları seçim ortamına hazırlamaya çalışan Mesut Yılmaz, hükümetin **"Seçim zamanında yapılacak"** sözlerini ise **"siyasetten söylenmiş"** diye nitelendirdi. Yılmaz, **"Onlar da seçimin 1996'da olmayacağını biliyorlar. Ara seçim mecburiyeti doğduğu anda 1995'in kararını şimdiden almak zorundalar. Bence hepsi üst üste geldiğinde seçim 1995'in mart veya nisanında görünüyor"** diye konuştu. Seçim programının ana hedeflerini Cumhuriyet'e anlatan Yılmaz, Başbakan **Tansu Çiller**'e yönelik eleştirilerini de sürdürdü. ANAP'ın 1983 yılındaki çıkış noktasının günün koşullarına göre sağlıklı olduğunu savunan Yılmaz, **"83 ruhunu terk etti"** eleştirilerine ise **"Bugünkü konjonktürde böyle bir yapı siyasette tekel oluşturur"** sözleriyle yanıt verdi. ANAP'ın geçmişine yönelik özeleştiri de yapan Yılmaz, şunları söyledi:

"ANAP, o ortamda aslında birbirinin antitezi olan şeyleri birleştirmek, bir araya toplamak teziyle ortaya çıktı. Biz, belki dünyada da çok ender rastlanan bir kompozisyon çizdik. Tarif ederken hem liberal hem milliyetçi, muhafazakar, sosyal adaletçi. Böyle bir parti yok dünyada. Hepsini bir araya getirirseniz zaten diğer partilere ihtiyaç kalmaz. Hele bugünkü siyasi konjonktürde. Bugünkü konjonktürde zaten böyle bir parti tekel olur siyasette. 1983'te bu

mümkün oldu ve bu doğruydu. Toplumun bir yerde dinamizme ihtiyacı vardı, bunu yakalamak için bizim bulduğumuz bu serbest piyasa ekonomistliğini tutturduk. Tabii en büyük handikabı ve riski, bu vahşi kapitalist dediğimiz, Türkiye'de köşe dönmecilik denen kolay yoldan para kazanma eğilmini de toplumda beraberinde getirdi. Bizim yapımız aslında buna açık değildi. Yani biz hem sosyal adaletçi, ortadireğin güçlendirilmesi gibi böyle bir eğilime kapalı yaklaşımla yola çıktık. Bizim de çok yanlışlarımız oldu. Neticede hadise öyle gelişti, Türkiye bir vahşi kapitalizm rayına girdi."

1990'larda siyasette tam rekabet koşullarının oluşmasıyla birlikte ANAP'ın da kendisini yeniden değerlendirmeye başladığını anlatan Yılmaz, **"yeniden yapılanma"** çalışmalarının henüz tamamlanmadığını, arayışlarının sürdüğünü belirtti. **"ANAP'a karşı komplo"** iddiasını da dile getiren Yılmaz, şöyle devam etti:

"Parti, bu kadar hengameye rağmen, baskıya rağmen, komploya rağmen varlığını korudu. Şu anda Türk siyasetinde yüzde 20 kitleyi bloke etmiş durumundayız. Bu aslında öngörülemeyecek olan bir gelişme. Süleyman Bey **de o düşünceyle yola çıktı.** 'Ben bir kere birinci parti olursam bunları süpürürüm' **diyordu. Allah için o yönde de çalıştı, baktı, şey yapmıyor vazgeçti. Tansu Hanım, yeni bir girişime girdi.** 'Bu ANAP'ı ben nasıl çökertirim' **diye. Tansu Hanım'ınki daha riskli. Çünkü, işin içine medya girdi. iş alemi girdi, bilmem neler girdi. Şimdi ben düşünüyorum ki, biz artık bu sınavlardan geçtik. Bizim yeni çizgimiz, daha önceki çıkış felsefemizle çelişkili olmamalı. Tutarlı olmak durumundayız. Bizim, önümüze 2000 yılı için net bir perspektif koymamız lazım."**

Net politikalar çizmediği konusunda kendisine haksızlık yapıldığını ileri süren Yılmaz, **Churchill'in "Bizim görevimiz muhalefet etmek"** sözünü anımsattı ve şunları söyledi:

"Normalde muhalefetten detaylı alternatif programlar beklenmez. Türkiye'de ve dünyada böyledir. O, seçim zamanında beklenir. Normal zamanda gündem devamlı iktidarın programları üzerinde yoğunlaşır. Bizim görevimiz, muhalefet etmek. Biz onların yanlışlarını söyleriz. Ama ne zaman ki, seçim ortamına girilir, o zaman haklı olarak toplum der ki sen ne öneriyorsun?"

İki yıldır **"İleriye dönük hiçbir vizyonu olmadığı"** eleştirilerine direndiğini ve sineye çektiğini söyleyen Yılmaz, bugün gördüğü **"seçim eşiği"** nedeniyle seçim programının hazırlıklarına başladıklarını açıkladı. Yılmaz, bu ayın içinde tamamlamayı planladıkları programının adının **"2000'e 5 Kala Türkiye'nin Hedefleri"** adım taşıyacağını da bildirdi. Programının ana hedeflerini, **"2000 yılına 5 yıl kaldı. Beş yılda Türkiye'nin üç şeyi kesin aşması lazım. Bir tanesi ekonomide devleti aşması lazım. İkincisi, Türkiye artık kayıt dışı ekonomiyi bertaraf etmeli. Üçüncüsü, Güneydoğu meselesinden ne yapmalı etmeli kurtulunmalı"** diye özetledi.

Yılmaz'ın üç ana konudaki görüşleri ise şöyle:

Özelleştirme: Devlet, artık devlet olmalı. Ekonomiden elini ayağını çekmeli. Düzenleyici olmalı. İşletmecilik yapmamalı. Ekonomide bilfiil rol almamalı. Ekonomide taraf olmamalı, rakip olmamalı. Ekonominin içinden çıkmalı, üstüne çıkmalı. Bu, bizim baştan beri savunduğumuz, ama yeterince mesafe alamadığımız bir konu.

Öncelikli olarak kamu bankalarının özelleştirilmesini getiriyoruz. Biz, şu anda kanundaki düzenlemeden memnun değiliz. İlke olarak kanunda, **'Gözönüne alınacak ilkelerden birisi olarak kamu bankaları özelleştirilecektir'** diyor. Biz, öncelikli olarak kamu bankalarından özelleştirmeye başlanılması esas olmalıdır formülasyonunda direniyoruz. DYP sıcak yaklaşıyor, SHP'den yana zorluk var.

Bu arada gözden kaçan bir konu bize göre, liberal ekonomiyi savunuyoruz, bunu Türkiye'de ilk savunan partiyiz. Bize göre özel sektör tekelleri, kamu tekellerinden daha tehlikeli. Eğer özelleştirme sonunda ortaya kamu tekelleri yerine özel sektör tekelleri çıkacaksa biz kamu tekellerini yeğliyoruz. Kamu tekelleri kalsın diyoruz. Çünkü özel sektör tekellerinin hiçbir denetimi yok. Ama kamu tekellerinde hiç olmazsa bir siyasi sorumluluk var, neticede kamu tekellerinin icraatı hükümetin sorumluluk alanına girer. Onun için ısrarla diyoruk ki, özelleştirme kanunundan önce antitrös kanunu çıkmalı. Yani, özel sektör tekellerinin oluşmasına imkan vermeyecek bir hukuki düzenleme yaratılmalı, ondan sonra özelleştirmeye başlanmalı.

Bugün Türk ekonomisinin yüzde 60'ına varan büyüklükte bir kayıt dışı ekonomi var. Bu kayıt dışı ekonomi, Türkiye'deki birçok kötülüğün, bu arada gelir adaletsizliğinin en önemli kaynağı. Türkiye'de bunun artık tamamen tasfiyesi gerekiyor.

Güneydoğu: 2000 yılına Türkiye, Güneydoğu meselesiyle girerse diğer söylediğim bütün şeyleri çözse dahi bizce 2000 yılında söz sahibi devlet olamaz. Güneydoğu kamburundan kurtulmalı. Nasıl kurtulmalı derseniz... Bazı şeylerimiz var, ama yüzde yüz net şu anda size söyleyemem. Dört dörtlük bir Güneydoğu programı söyleyemem. Biz, ANAP olarak kendi yaklaşımımızı koyduk geçen sene. Dolayısıyla bizim yaklaşımımızın hiç olmazsa bir tartışma bazı oluşturacağına inanıyoruz. Her halükarda bildiğimiz birşey var; Türkiye, bugüne kadarki gibi zikzaklarla değil, ama tutarlı bir politikayla bu meseleyi kesin çözmek zorunda. Güneydoğu konusunda şu anda uygulanan politikayla mutabık değiliz. Bugünkü politika şöyle özetlenebilir:

Devlet, bir yandan terörist üretiyor, öbür tarafta ürettiği teröristleri kendisi öldürüyor. Düşünebiliyor musunuz? Başbakan çıkıyor, **'Şu kadar terörist öldürdük'** diye terördeki başarısını anlatıyor. O kadar terörist yoktu biz bıraktığımızda. Dolayısıyla bu politika, Türkiye'yi hiçbir yere götürmez. Bu aslında Apo'nun da amaçladığı politika, işine gelen bir politika. Apo'nun orada 4 milyon potansiyel adamı var. Siz, birisini öldürürseniz gerisini organize etmesini daha kolaylaştırmış olursunuz. Ben, Genel-

kurmay Başkanı'na da söyledim, **'Bunlar sizi kullanıyorlar'** diye. Bir yandan teröristi öldürüyorlar, ama öbür tarafta bin beş yüz köy boşalttılar. Bu köylerde ne kadar adam yaşıyorsa hepsi pılını pırtısını topladı, aç sefil gittiler. Adana'ya, Diyarbakır'a, Urfa'ya.

312 bin asker var şu anda Güneydoğu'da. Korucu da 60 bin küsur. Yani 400 bin kişilik bir kuvvet. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yarıdan fazlası, üçte ikiye yakın. Yani biz orada 400 bin kişilik bir kuvvet barındırarak, dağları bombalayarak devletin daha etkin olduğunu oradaki vatandaşa gösterdik, bu biraz pahalı yol bence. Böyle netice alınacağına inanmıyorum. Asker sınırları korumalı, belli yerleşme merkezlerinin yanında ihtiyat kuvveti olarak durmalı, ama bu mücadele fazla değil, öyle 60-70 bin kişilik bir özel timle yapılmalı. Eğer sorunu çözmek hakikaten oradaki insanları PKK'den ayrıştırmak, oradaki insanları devlete ısındırmaksa askerin bunu hiçbir zaman yapamayacağını, amaçlarının PKK'yi etkisizleştirmekse yine yapamayacağına inanıyorum.

Hukuksuzluğun tarihi

FİKRET İLKİZ *Avukat 16 eylül*

Salvador Allende. 1970 yılında seçimle işbaşına gelen Şili'nin ilk Marksist başkanı.

Augusto Pinochet. Şilili faşist diktatör. Aynı zamanda Kara Kuvvetleri Komutanı olan Pinochet; Hava Donanma ve Ulusal Polis Birlikleri komutanlarından oluşan cuntanın **"başı."** 11 Eylül 1973'te Moneda, başbakanlık sarayını saldıran askerlerle çatışırken öldü. Pinochet, iktidarı ele geçirdi, işbaşı yaptı. Anayasayı yürürlükten kaldırdı. Siyasi partiler, kitle örgütleri ve meslek örgütleri kapatıldı. Meclisler feshedildi. Ülkedeki **"Marksistlerin"** resmi makamlara başvurması istendi. Demokrat ve sosyalist muhalefetin ezilmesi için ülkede **"sürek avı"** başlatıldı. Üç yıl içinde 130 bin kişi öldürüldü. Pinochet, 1978'de baskı altında yaptırdığı seçimlerle seçmenlerin yüzde 75'inin oylarını aldı. Yeni anayasayı 1980'de halkoyuna sundu. 8 yıllık dönem için kendini **"başkan"** ilan etti. Şili'de Pinochet'in işbaşı yapmasından 10 yıl sonra, 16.08.1983 günlü **"İlkadım"** gazetesinde **"Hamlar eriyor, şimdi turşu zamanı"** başlıklı fıkra ile son bulan yazı yayımlandı.

Fıkra aynen şöyledir:

"Efendim sizce turşu mu, cunta mı kurmak zor?"

"Turşu kurmak daha zor."

Soruyu soran şaşırmış,

"Olur mu efendim" demiş **"hiç turşu cuntadan daha zor kurulur mu?"**

Pinochet, "Kurulur" demiş ve eklemiş:

"En güzel turşu hıyarla kurulur, ancak bunun için çok hıyar ister, ama cunta kurmak için üçbeş hıyar yeter."

Yazarı Silahlı Kuvvetler'e hakaret ettiği iddiasıyla sıkıyönetimde yargılandı, mahkûm oldu. Hüküm temyiz edildi. Askeri Yargıtay 5. Dairesi, yazıda kasıt ve matufiyet yönünden suç unsuru bulunmadığı için **"bozma"** kararı verdi. 28.3.1984 tarihli 1984/164-158 sayılı bozma ilamına fıkra aynen alındı. Karar şöyle bitiyor:

"(....) Değişik konulardan bahseden dava konusu yazının son bölümünde Şili diktatörü Pinochet'le ilgili fıkrada anlatılan hususların Türkiye'de askeri kuvvetlere matuf olduğuna dair tereddüt edilmeyecek derecede karine bulunmamaktadır. Milli Güvenlik Konseyi, TC devletini uçurumdan kurtarmak, anarşi ve terörü temizlemek, huzur ve güven ortamını sağlamak ve demokrasiyi sağlam temeller üzerine oturtmak amacıyla devlet yönetimine el koymuştur. Gerek Türk halkı gerekse yabancı ülkeler tarafından 12 Eylül 1980 harekâtı derin bir sevgi ve takdir görmüştür. Türkiye'de hiçbir zaman askeri kuvvetler hakkında cunta kelimesi kullanılmamıştır..."

Yazar, yazı ve fıkra mahkûm olmaktan kurtuldu.

Kapattıkları Meclis'i kendileri için açarak **"Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde bulunduğu sorunları, Atatürk ilkelerine bağlı kalarak adalet, hukuk ve insan hakları prensiplerinden ve vicdani kanaatlerinden** (mden) **başka bir tesir altında kalmaksızın ve hiçbir karşılık beklemeksizin çözümlemek amacıyla..."** yemin ederek işbaşı ya-

pan Genelkurmay Başkanı ve 4 kuvvet komutanı general, Türkiye'nin yönetimine 12 Eylül 1980 tarihinde el koydu. TBMM feshedildi. 1983 senesinde Muğla'da yaptıkları konuşmada devletin başı **"Ailesine, anasına, babasına ve milletine olan görevini yerine getirmeyen insanın insan haklarından faydalanması söz konusu olamaz"** dedi. Onlar için bütün kötü çocuklar, eski parlamenterler, siyasiler, sendika başkanları, yani insan haklarından faydalanması söz konusu olmayanlar hakkındaki iddianameler tamamlandı. Yargılamalar başladı.

Dün yasal sayılan siyasi partiler, dernekler, DİSK ve bağlı sendikalar, **"Türkiye'ye Marksist-Leninist düzen getirmek için"** çalışan **"illegal örgütler"** oluverdiler. Yöneticileri hakkında idam cezası veya onlarca-yüzlerce yıllık hapis cezaları istendi.

"Sıkıyönetimli" yargılamalarda **Georgi Dimitrov**'un kitabı duruşmalarda **"delil"** sayıldı. Şili faşist cuntasının işkence gemisi Esmeralda'nın 1977 Haziranı'nda Antalya'yı ziyaret etmesini kınayan ve Şili halkıyla dayanışmayı onurlu bir görev bilen Barış Derneği yöneticilerinin Cumhurbaşkanı ve Antalya Belediye Başkanı'na çektikleri telgraf, **"gizli örgüt"** kurmak, sevk ve idare etmek iddiasının **"delili"** sayıldı (Barış Derneği gerekçeli kararı, 1987, sayfa 307-394).

1976 yılında Türkiye İşçi Partisi tarafından düzenlenen, **"Şili Halkıyla Dayanışma Gecesi"** parti üyesi ve yöneticilerinin cezalandırılması için kanıt kabul edildi. Şilili konuk sanatçıların uzunçaları delil olarak dava dosyasına girdi, plak çözümü gerekçeli karara yazıldı (TİP gerekçeli kararı, sayfa 172-192).

Stalin'in **"Anarşizm mi, Sosyalizm mi?"** adlı kitabının tercümesini yapan kişi hakkındaki mahkemenin verdiği beraat kararını Askeri Yargıtay Daireler Kurulu bozdu. Gerekçeye göre; Stalin komünist rejimin kurucusu ve uygulanmasına hizmet etmiş bir kişi olduğuna göre; hangi tarihte yazılırsa yazılsın, kitabın Türkçeye çevrilerek bu fikirlerin nakledilmesi suç sayıldı. Tercümeyi yapan sanık, bu fikirleri benimsemediğini söylese dahi sırf tercümeyi yaptığı için mahkûm edilmeliydi. Diğer taraftan Stalin bir bilim adamı olmadığından, makaleleri de ilmi değerden yoksun bulunduğundan Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 20.12.1984 günlü kararıyla kitap ve tercüme edenin mahkûmiyeti için beraat kararı bozuldu. Böyle kitapları bulunduran kötü aile çocukları, gizli örgüt üyesi sayıldı. Okumak veya bu tür kitapları tartışmak, eğitim çalışması yapmak ve proletarya diktatörlüğü kurmayı amaçlamak demekti. Silah varsa, evde bulunmuşsa **"silahlı çete"** sayıldı, Ziraat Bankası soymuşsanız hakkınızda idam cezası isteğiyle dava açılabilirdi. Buna karşılık Askeri Yargıtay bir kararında **Said-i Nürsi**'ye ait kitaplar yasaklanmış yayımlardan olsa bile bunların evlerde veya işyerlerinde bulundurulmasını, birkaç kişinin bir araya gelip bunları okumasını veya tartışmasını suç saymadı. Askeri Yargıtay, aynı kararında **"Kitapların içeriğinde laikliğe aykırı bahisler olduğu kadar Kuran tefsiri, hadis gibi dini öğretilerin de bulunduğu varsayıldığından sanıkların hangi bahisleri okuyup tartıştıkları anlaşılamamaktadır"** diyerek ortada TCK'nin 163. maddesine aykırılık bulunmadığını karara bağladı. Hatta içeriği ne olursa olsun, tek olarak bulundurmanın suç olmayacağı, aksi halde ilmi araştırma yapma ve düşünce sisteminin gelişmesinin engelleneceğine değindi. İyi aile çocukları mahkûm olmadı.

Başka bir kararda ise sağ görüşlü pek çok kişinin gerçekleştirdiği eylemlerin o ilçede ÜGD içinde planlandığı, ÜGD adı altında kendi görüşlerini hakim kılmak amacıyla halk üzerinde korku ve kaygı yarattıkları, insanları göçe zorladıkları, zorla para toplayıp dergi sattıkları, saç-bıyık kesmek, adam dövmek, yaralamak ve silah temini sonucu suçun oluştuğu kabul edilmiş, ancak TCK'nin 313. maddesi uygulanarak eylemler **"cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak"** şeklinde nitelendirilmiştir. Bir başka anlatımla solculara ünlü 141/142 veya 168 ve 146. madde uygulanarak yüzlerce yıl hapis cezası ve idam istenirken sağcılar bakımından bir araya gelme ve eylemlerde bulunma 313, yani **"cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak"** oluverdi. Çünkü bu iyi aile çocukları, devleti ve milleti komünistlerden korumak ve temizlemek için devlet güçlerine yıllarca yardımcı olmuşlardı. Suçlu olsalar bile beş ila sekiz yıl arasında verilecek mahkûmiyet yeterli olur, bu da tutuklulukta geçen süreyi karşılardı.

Hangi hukukun altını çizelim? Hangi adaletsizliğini örnekleyelim?

"Sıkıyönetimli" askeri mahkemelerde nice askeri yargıçlar; onurlarından, bilgilerinden ve demokrasi adına hukuktan ödün vermeksizin, mahkemelerde adalet dağıttılar. Savunmaya değer verdiler. İnsanı unutmadılar. Tümüne adalet adına saygı duyuyorum. Muğla konuşmasını dinleyenler ise geldikleri kürsülere egemen kıldıkları 12 Eylül mantığını hukuk adına emir ve komuta zincirine bağlayarak **"sıkıyönetim komutanından"** ziyade komutan olduklarını kanıtlamak için kararlar yazdılar. 14 yıl geçti. Kararlar ortada. Tümü **"hukuk"** ve **"demokrasi"** adına yazıldı.

Pinochet, bugün işbaşında değil... Yıllar sonra arkasında bıraktığı kan ve gözyaşı ile anılıyor.

İşkenceciler vali oldu

18 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - 12 Eylül 1980 yılından beri meydana gelen 420 işkencede ölüm olayından sadece 56'sı için dava açıldı. Sonuçlanan 26 davada mahkumiyeti kesinleşen 8 emniyet görevlisi kayıplara karıştı. İşkence mahkumiyeti kesinleşen ve cezası ertelenen emniyet müdürü, valilik görevine getirilirken resmi gerekçelerde, işkence iddialarına karşı **"5. kattan 4. kata düşerek öldü", "Düştü, pankreası patlayarak öldü"** savları öne sürüldü. Bu mahkumiyet kararında, **"İfadelerin işkenceyle alınmaları değil, doğru olup olmamaları önemlidir"** dendi.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nca, 12 Eylül 1980-12 Eylül 1994 yılları arasındaki işkencede ölüm olaylarının derlendiği **"İşkence Dosyası"**na göre, işkencede öldüğü savlanan 74 kişi için **"İntihar etti"**, 23 kişi için **"Kaçarken ya da yakalanmak istenirken vuruldu"**, 7 kişi için **"Faili meçhul"**, 209'u için de, **"Hastalanarak öldü"** gerekçeleri öne sürüldü. İşkencenin, 12 Eylül'den beri sistematik olarak sürdüğü kaydedilen raporda, işkence davalarındaki sürecin ve kararların, insan hakları ihlallerini **"özendirdiği"** savunuldu.

Edinilen bilgiye göre, 1986 yılında Kütahya Emniyet Müdürlüğü görevinde, şoföre işkence yapmak suçundan 3 ay hapis, 5 ay memuriyetten men cezası kesinleşen **Ali Sakallı**, cezasının ertelenmesinin ardından 1989 yılında Afyon Valiliği'ne atandı. Cezasının üzerinden 5 yıl geçen Sakallı, mahkumiyetini çekmedi.

1987 yılında **Mehmet Erdalgöz** adlı gümrük memuruna işkence yaptığı için Türkiye'nin, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'ndan uyarı almasına neden olan eski Adana Emniyet Müdürü **Naci Parmaksız**, Adana Valiliği'ne getirildi. İşkence savları nedeniyle çok sayıda davadan yargılanan **Kemal Yazıcıoğlu**, İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne atandı. Adana Emniyet Müdürlüğü döneminde, hakkında çok sayıda suç duyurusunda bulunan **Mete Altan** Antalya Emniyet Müdürlüğü'ne getirildi. Aynı gerekçelerle hakkında suç duyurusunda bulunulan **Uğur Gür**, Bolu Emniyet Müdürlüğü'ne atandı.

1980 öncesinde, Manisa Emniyet Müdürlüğü döneminde, karakol teftişleri sırasında, **"polislere kötü muamele yaptığı"** için hakkında soruşturma açılan ve takipsizlik kararı verilen **Necdet Menzir**, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne getirildi.

İşkence Dosyası'na göre, tartışma yaratan bazı işkence olayları ve soruşturma sonuçları şöyle:

- **Eskişehir Cumhuriyet Savcılığı, 1991 yılı Ekim ayında Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne gönderilen tutuklulara işkence yapıldığını kabul etti. Soruşturma sonunda, kötü muamelelerin,** "cezaevinde mi, yoksa nakil sırasında mı" **yapıldığı saptanamayarak cezaevi yöneticileri hakkında takipsizlik kararı verildi.**
- **Zeynel Abidin Ceylan** adlı genci 26 Eylül 1980 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde öldürdüğü için mahkum olan **Mustafa Haskırış** adlı komiser, **Cennet Değirmenci** adlı genç kızı 22 Mayıs 1982 tarihinde Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'nde işkenceyle öldürdükleri için mahkum olan **Hüseyin Gülersönmez** ve **Mustafa Yazıcı** adlı polisler, **Vakkas Devamlı** adlı kişiyi 28 Nisan 1981 tarihinde Pazarcık Emniyet Amirliği'nde öldürdükleri için mahkum olan **Osman Güreş, Mehmet Genç, Yılmaz Konuş, Ensari Ordu** ve **Mehmet Köse** adlı 5 emniyet görevlisi davanın sonuçlanmasının ardından ortadan kayboldu.
- Sıddık Bilgin'**in işkenceyle öldürülmesine ilişkin açılan ve 6 yıl süren dava, 27 Mayıs 1992 tarihinde sonuçlandı ve Sıddık Bilgin'i, işkence yaparak öldürmekten sanık Binbaşı** Ali Şahin, **astsubaylar** Mehmet Acar ve İbrahim Yıldızgörür **ile Onbaşı** Suat Akova **birer yıl ağır hapis ve 3'er ay memuriyetten men cezasına mahkum oldu. Verilen cezalar, 1993 yılında Yargıtay tarafından bozuldu. Yargıtay kararında, Sıddık Bilgin'e işkence yapıldığının tanık anlatımlarıyla doğrulandığı, ancak ölüme işkencenin yol açtığına dair delil bulunamadığı belirtilerek sanıkların kasten adam öldürmek suçundan beraat etmeleri davanın işkence yapmak suçu ile ilgili bölümünün de zaman aşımına uğraması nedeniyle düşmesi gerektiği savunuldu. Ancak kararın devamında, "Sıddık Bilgin'in yer göstermek için götürüldüğü arazide kaçmaya çalışırken öldürüldüğü ve bu uygulamanın görev gereği olduğu"** sonucuna varıldı.

Yeniden yargılanan sanıklar 21 Nisan 1994 tarihinde beraat ettirildi.

Yolsuzluk Özal'ın mirası

ZAFER AKNAR - AYŞE YILDIRIM *24 eylül*

Özal iktidarı prenslerinin ticari ilişkileri ile görevde oldukları süre içerisinde kullanılan usulsüz krediler, eski Emlak Bankası Genel Müdürü **Engin Civan**'ın vurulmasına kadar uzanan mafya bağlantılarını günümüze taşıdı. Kurulan ilişkiler göründüğünden daha karışık. Ancak sis perdesi aralandıkça tüm yollar, bir döneme damga vuran Özal ailesine çıkıyor!..

Geçen pazartesi günü **Alaattin Çakıcı**'nın adamları tarafından vurulan Emlak Bankası eski Genel Müdürü Engin Civan ile **Selim Edes** arasındaki ilk ilişki, Özal ailesi aracılığıyla kuruluyor, Engin Civan, özellikle **Semra Özal**'la öylesine yakın ki haftada bir gün mutlaka bir araya gelip Marmara Otel'de viskili sohbet toplantısı yapıyor. Civan'ın bu özelliğinin, Özallar'ın mutemetliğini yapmasından kaynaklandığı ileri sürülüyor.

Müteahhit Selim Edes de Özal ailesine yaklaştıktan sonra trilyonluk ihaleler alıyor. Ancak Emlakbank'la kurulan kredili ilişkilerinin ve diğer mali havalelerin, Selim Edes'in bir dönem ortak olduğu **Finansbank** üzerinden yapıldığı öne sürülüyor. Finansbank, hafızalar biraz zorlandığında hemen hatırlanacak, Turgut Özal'ın iktidarı döneminde en parlak dönemini yaşıyor. Bu parlaklığın kaynağı ise hiç kuşkusuz Selim Edes...

Selim Edes, Özal ailesine yakınlığı sayesinde küpünü doldururken Engin Civan da boş durmuyor. Civan'ın vurulmasına neden olan paranın büyüklüğü, çevresinde dönen kara para konusunda da yeterli ipuçlarını veriyor. Civan'ın, söylendiği gibi 5 milyon dolar için değil, 100 milyon dolar için vurulduğu gerçeği ortaya çıkıyor. Civan'ın vurulması olayının perde arkasında kalan gelişmeler ise şöyle anlatılıyor: Civan, yurtdışında kara para aklarken uluslararası mafyaya para kaptırıyor. Parayı geri getirmesi için uyarı yapılıyor. Civan böylesine büyük bir parayı toplamakta zorlanıyor. Ancak Türkiye'deki bazı işadamlarının, aklanması için Civan'a verdikleri 100 milyon dolara yakın parayı kaptırdığı ortaya çıkıyor. Bu arada devreye, çeksenet tahsilinin önemli isimlerinden Alaattin Çakıcı giriyor ve Civan'ı adamlarına sadece uyarmak için vurdurttuyor...

Tüm bu işlemlerin Moneytron isimli uluslararası bir aracı kurum tarafndan yürütüldüğü öne sürülüyor. Civan'ın bu şirket aracılığıyla parayı akladığı söyleniyor.

O dönemde, şirketin yönetiminde yer alan bazı kişilerin istifa ettiği biliniyor. Bu kişilere göre, Civan da şirketle ilgilendi.

5.2.1992'de kurulan Moneytron şirketi daha sonra devredildi. Şimdiki yönetim kurulu üyeleri **Metin Üngünşen, Gürkan Tufanoğlu, Turçay Uluçay.**

Bu arada ABC isimli bir aracı kurum kuruluyor. Engin Civan bu kurumun görünmeyen patronu. Şirketin resmi kayıtlardaki ortakları ise Civan'ın kardeşi Hakkı Ergün Civan, Semra Özal'ın akrabası ve Engin Civan'ın zamanında Emlakbank'ın yönetim kurulu üyesi **Veli Öztürk**, Emlakbank'ın müteahhitlerinden Morova Holding'in sahibi **Ersin Börtöçene, Savaş Karakaya** ve **Ömer Yalkın.** Ömer Yalkın'ın, Atom Damalı'nın aracı kurumunda da adı geçtiği söyleniyor.

Engin Civan bu ilişkilerin trafiğini yöneten kişi olarak üzerine düşen görevi yaparken Selim Edes'in kurtarılması için devreye Semra Özal giriyor. Bayan Özal, yakın arkadaşı İtalyan işadamı **Antonio Weatherill** ile Edes'i tanıştırıyor. Edes ile Antonio'nun ilişkileri daha sonra **Meska** isimli şirkette devam ediyor. Bu şirket daha sonra 70 milyon marklık krediyi alarak yurtdışına transfer ediyor. Selim Edes 1992 yılında şirketin ortaklığından ayrılıyor.

Ahmet Özal'ın gücünü, Başbakan'ın eşi **Özer Uçuran Çiller**'den aldığı öne sürülüyor. Bunun en somut örneği ise geçen aylarda batan bankalar ve bu bankaların Ahmet Özal'la olan kredi ilişkileri. Oğul Özal'ın batan TYT Bank'a 70 milyon dolar, Impexbank'a 20 milyon dolar, Marmara Bank'a 5 milyon dolar, Bank Express'e 5 milyon dolar borcu bulunuyor. Bank Express'in şimdiki sahibi ise **Ayhan Şahenk.** İddialara göre Ayhan Şahenk, Ahmet Özal'dan parayı alamayınca eski sahibi **İbrahim Betil**'i sıkıştırıyor. **"Bu parayı madem sen verdin, o zaman bankaya borcu sen ödeyeceksin"** diyor. İbrahim Betil de **"Benim namus borcum"** diyerek Ahmet Özal'ın borcunu ödemeyi kabul ediyor. Civan'ın vurulmasıyla birlikte karanlık ilişkilerin üzerindeki perde de yavaş yavaş aralanıyor.

12 Eylül'ün Canavarları

ŞÜKRAN SONER *24 eylül*

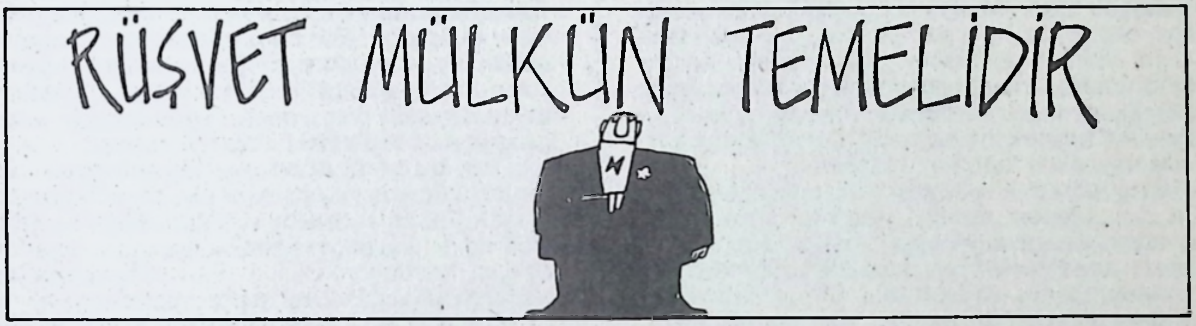
Medyanın tekellerinin sansasyona dayalı büyük savaşı bazen işe yarıyor. **Engin Civan'**ın 5 milyonluk bir rüşvet olayı ile ilişkili vurulması ile patlak veren skandal, kolay kolay örtbas edilemeyecek. Bir ucunda Özal iktidarı, diğer ucunda mafya, üçüncü halkasında prenslerin, türedi zenginlerin olduğu çıkar üçgeni beklenmedik bir hesaplaşma ile su yüzüne çıkmış oldu. 12 Eylül'ün yarattığı en önemli canavarlardan biri olan, yasa-hukuk dışı, ranta, rüşvete, mafyaya, suyun başındakilere, iktidara, en yukarıdakilere dayalı akıl almaz boyutlu çıkar ilişkilerinin bozulması için Türkiye'de bazı önemli adımlar atılabilir. Bugüne kadar sözde kalan, *"temiz toplum"* çabaları bir işe yarayabilir.

"12 Eylül'le, 12 Eylül'ü yapanlarla Özal ailesinin, Engin Civan'ın, **Selim Edes'***in, mafya babalarının, rüşvet karşılığı kredi ilişkilerinin, yasadışı yollardan yaratılan türedi zenginlerin ne ilişkileri olabilir? Laf mı bu sizinki"* diyeceksiniz. Elbette doğrudan hiçbir ilişki söz konusu değil. 12 Eylül *"anarşi ve terörü durdurmak, ülkeyi düze çıkarmak"* gerekçesi ile yapılmıştı. Ancak demokrasi, insan hakları rafa kalkıp, demokrasinin iyi-kötü işleyen çarkı, siyasi partiler, sendikalar, demokratik örgütlerin toplumsal denetimi ortadan kalkınca, nehrin akış yatağı değiştirilince, bir başka güçle işleyen bir çark, düzen oluştu. **Özal'**da simgeleşen *"vizyon"* sahibi kişiler, su yollarının başını, siyasi iktidar, bürokrasi, sermaye cephelerinde tuttu. Ekonomik, sosyal, siyasal yaşamımızı biçimleyen düzen, suyun başını tutanların, vizyon sahiplerinin, medya ile toplumu da biçimleyen yeni değer yargılan ile oluştu. Çalışma, her tür değer yargısı, erdem *"aut"*, haksız, çalışmadan, yasa dışı kazanma, para ve iktidar gücünü, insan haklarına, hakka, hukuka aykırı yoldan gaspetme *"in"* oldu. 12 Eylül, bugün de yaşamımızı biçimleyen bir canavar, eskisinden çok daha kötü haksız bir düzen yaratmış oldu.

12 Eylül'ün, herhalde kastı olmadan yarattığı

pek çok canavarlar arasında diğer en önemli ikisinin, şeriatçılığın ve ırkçılığın hortlatılması olduğunu vurgulayarak bu yazıda sadece her tür kirlenme ile savaşım konusundaki beklentilere değinmek istiyorum. Bugün de geçerli olan iktidar, prensler, mafya, haksız kazanç, çıkar, rüşvet ilişkilerine bir ölçüde set çekebilecek; siyasal, sendikal, iş yaşamımızdaki kirlenmeyi hafifletecek, ders verici gelişmeler olabilir mi? İtalya'da gerçekleştirilen *"temiz eller"* operasyonu düzeyindekini asla umut edemiyoruz, ancak su yüzüne çıkmış en büyük boyutlu kirli işlerde birileri gerçekten hesap verme, cezalandırılma konumuna gelebilir mi? Bir saltanat döneminden, akıl almaz boyutlardaki kirli işlerden birileri, biraz olsun bir bedel ödese bile toplumumuz için çok yararlı bir iş olur. En tepeden, en alta kadar yerleşmiş kirli düzende, temizlik gereksinimini başlatabilir. Yükselen değerler aşağı çekilmeye, erdeme, hak-hukuka, insan haklarına oturmuş gerçek değerler yeniden yeşermeye başlayabilir. Geçerli düzeni, çarkı işleten çarpıtılmış suyun akış yolu, gerçek yatağına doğru çevrilebilir. 12 Eylül'ün yarattığı en büyük canavarlardan birinin gücü, geçerli ahlaksız düzen, bir ölçüde çökertilebilir.

Bunu istemek, bunun için savaşım vermek, en doğal insan hakkımız, sorumluluğumuz değil mi?

Aracı Semra Özal

GÖKSAL POLAT *27 eylül*

ANKARA - Eski Emlak Bankası Genel Müdürü **Engin Civan**'ın vurulması olayına adı karışan yeraltı dünyasının ünlü ismi **Dündar Kılıç**, rüşvet ve suikast girişimi skandallarında adı geçen **"hatırlı kişi"**nin, 8. Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'ın eşi **Semra Özal** olduğunu açıkladı. Engin Civan'ın vurulmasından önce Selimpaşa Kıyıkent'teki evinde Civan ve **Selim Edes**'i bir araya getiren Dündar Kılıç, savcılığa verdiği ifadede, bu olayda araya girmesini isteyen **"kıramadığı kişi"**nin Semra Özal olduğunu söyledi. **Cumhuriyet**'in edindiği bilgiye göre, Kılıç'ın savcılığa verdiği ifade şöyle: **"Bir gün kızım** Uğur Çakıcı, **Semra Özal'ın kendisini aradığını ve benden bir ricası olduğunu söyledi. Semra Özal'ın, Selim Edes ile Engin Civan arasındaki meseleyi halletmemi istediğini anlattı. Bu konuşmadan bir-iki gün sonra, bu kez sekreteri beni arayacak, Semra Özal'ın bu olayda hakemlik yapmamı rica ettiğini iletti. Ben de ikisini bir araya getirerek,** 'Bakın kıramayacağımız birisi telefon etti. O nedenle sizlerle görüştüm. Aranızdaki meseleyi halledin dedim. Baktım toplantı uzuyor, gidin ne haliniz varsa görün' **dedim."**

Kılıç, ifadesinde, Civan'ın vurulması olayı ile bir ilgisi olmadığını ileri sürdü. İçişleri Bakanı **Nahit Menteşe** de, dün gazetecilerin **"hatırlı kişi"** ile ilgili sorusunu yanıtlarken, **"Araştırmaların ve tespitlerim hatırlı kişinin polis olmadığı yönündedir. Savcılıkta ifade var. Kim olduğu belirlenmiş"** dedi.

Engin Civan olayında **"kim ne biliyorsa söylemelidir"** görüşünü dile getiren Menteşe, **"Yargı, bütün cepheleriyle bu olayın üstüne gitmelidir. Bütün pislikler ortaya çıkarılmalıdır"** dedi. Menteşe, Civan'ın vurulması olayından aranan ülkücü mafya lideri **Alaattin Çakıcı**'nın nerede olduğunu henüz belirleyemediklerini söyledi.

Kamu Bankaları

TANER BERKSOY *28 eylül*

Yazının başlığına göz atınca Emlak Bankası'nda ortaya çıkan talana ve yatan ahlak çürümesine veryansın edeceğimi düşündünüz herhalde. Hayır, konumuz bu değil. Bugün kamu bankalarının alet edildiği bir başka oyuna dikkat çekeceğim.

Son haftalarda kamu bankalarının hükümet tarafından olmaması gereken bir yönde ve hile kokan bir tarzda kötüye kullanıldığı izlenimi var

bende. Zira banka verilerine ilişkin sayısal bilgiye ulaşma olanağım sınırlı. Ama bir süredir elimden geçenlere bu gözle bakıyorum. Sonu hiç hoş bitmeyecek bir kamu finansman oyununa yönelindiğini seziyorum.

Siyasal iktidar, iktisat politikası uygulamasında bir kez daha tıkanma ve çökme noktasına geldi. Şimdi bunu gizlemek ve bir süre kazanmak için kamu bankalarını ve bunların kaynaklarını bir iktisat politikası aracıymış gibi kullanıyorum. Faiz ve döviz kuru gibi fiyatları istediği düzeyde tutmak, para işlemlerinde vadeyi piyasaların görebildiği ufkun ötesine genişletmek için kamu bankalarının konumunu ve işlevini kötüye kullanmakta tereddüt etmiyor.

Son haftalarda ortaya çıkan manzaraya bakarsanız şunu kolayca görebilirsiniz: Mayıs ayında şok faizle de olsa kendisine kaynak yaratma olanağına kavuşan Hazine, bir kez daha bunu yitirme noktasına geldi. Haziran sonrasında tekrar büyümeye başlayan kamu açığı ve yüksek faizle sürdürülen rollover oyunu Hazine'nin kaynak ihtiyacını büyütüyor. Buna karşılık kaynaklar kuruma noktasında.

Uzun süredir dış kaynak kullanımı zaten devre dışı, Merkez Bankası'ndan kullanılabilecek avansın da yasal sınırına ulaşıldı. Bunun ötesinde zorlama IMF ile karakola düşmeye yol açacak. Geriye sadece mali piyasaların istekli olduğu koşullarla içeriden borçlanmak kaldı. Bu durumda Hazine, koşullara içeriden borçlanmak kaldı. Bu durumda Hazine, koşullara razı olup gereken kaynağı yaratacağına, bir kez daha mali sisteme koşul dayatmaya, faizi düşürüp vadeyi uzatmaya soyundu. Mali sistem ise likit konumda olmasına rağmen sürdürülmesini olanaksız gördüğü faiz ve vade koşuluyla Hazine'ye borç vermeye yanaşmıyor. Sütten ağzı yandığı için önüne konan yoğurda güvenmiyor. Böylece Hazine, elindeki tek kaynağı da kurutuyor.

'Biz bu filmi görmüştük' diyeceksiniz. Doğru, geçen sezon gördünüz. Ama yeni versiyonunda ilave var. Devreye yeni aktörler giriyor. Kamu bankaları bunlar. Tutmadığı halde tekrar dayatılan iktisat politikası çökme noktasına gelince kamu bankaları filme dahil edildiler. Film şimdi böyle oynuyor. Önce bu bankaların likit olan ve dolayısıyla düşük overnight faizinde vakit geçiren para piyasalarından borçlanıp Hazine'ye aradığı borcu verdiğini görüyoruz. Bu işlemde öne *'interbank'*'ta faiz yükseliyor, yani para pahalı toplanıyor. Pahalı paranın ihalelerde Hazine'ye akması iki sorunu çözmüş gibi oluyor. Birincisi Hazine'nin bu sıkışık ve güçsüz halinde dahi faizi düşürmesini sağlıyor. Bir anlamda mali sistemin direncini kırıyor. Zira mali piyasaların razı olmadığı faize kamu bankaları müşteri oluyor ve faiz oturuyor. İkincisi bu kez istekli kamu bankaları kanalıyla istediği kaynağa kavuşuyor. Hazine'nin sorununa geçici de olsa çözüm bulunuyor. Ama kaynaklarını kör bir iktisat politikası ısrarına alet eden kamu bankaları zarar ediyor. Film burada bitmiyor. Bir perdesi daha var. Düşmeye zorlanan faiz, döviz kurunda yeni bir patlama olasılığını getiriyor gündeme. Bu durumda kamu bankaları sokuluyor yine devreye. Kamu bankaları sıkışma potansiyeli taşıyan döviz piyasalarına yüklü miktarda satış yapıyorlar. Piyasalar bir anda gevşiyor, spekülasyon umudu kırılıyor.

Filmin bu perdesinde oyun içinde oyun var. Bir taşla üç kuş vuruluyor sanki. Döviz kuru yumuşak tutuluyor, bu bir. Satıları döviz karşılığı elde edilen liralar yine Hazine'ye gidiyor ve fon açlığını bastırıyor. Bu iki. Para 'interbank'tan toplanmadığı için over-night faizi de gevşiyor ve ortada anlamlı plasman alanı olarak Hazine kâğıdı kalıyor. Bu, mali sistemin faiz direncinden sonra vade direncini de kırıyor. Hazine borçlanmasında vade, altı aya doğru kayıyor. Bu da üç.

"Nesi var, ne güzel oyun işte, bir hamlede tüm sorunları çözüyor, Hazine'nin önünü açıyor" diyeceksiniz. Keşke öyle olsa. Ama değil. Bu oyunun her yanı aksıyor. Kamu bankalarının kaynakları, sorumsuzca ısrar edilen yanlışı doğrulamak için israf ediliyor. Burada bankacılık ilkeleri ve meslek ahlakının ayakları altına alınması da cabası. Tüm bunlar sorunu çözse içim yanmayacak. Ama dikkat ederseniz bu oyunun alanı kamu bankalarının kaynak sınırı tarafından çiziliyor ve oldukça kısıtlı. Olsa olsa iktidara bir süre nefes aldırır. Tıknefes olan iktidara bunca kaynak harcaması yazık değil mi?

Yenilgilerin Yengisiyle Gelişir İnsanlık...

İLHAN SELÇUK *30 eylül*

"3'üncü Binyıl'a Doğru" dizisinde çıkan yazıları okuyor musunuz?.. Bu dizide yalnız çeşitli fikirler sergilenmiyor, değişik insanları, dünyanın ünlülerini geleceğe bakış açılarıyla tanımak olanağı doğuyor.

Peter Ackroyd yazıyor:

"...Evren kavramını bizim kendi kafalarımızda yarattığımızı ve gökyüzünün haritasının gerçekte her zaman bizim arzularımızın ve korkularımızın bir haritası olduğunu anlayacağız. Kavrayabileceğimizin ötesinde hiçbir şey yoktur, ama bizim kendi iç dünyamızın dış değerler bulmaya yönelmesi söz konusudur. Yunanlıların atı ve balığı buldukları gibi bizler de gezegenleri ve burçları bulduk; ama, her seferinde araştırdığımız şeyleri yarattık... Bu tümüyle yeni anlayış, tıp ve ekonomi gibi insanlığın ürünü olan başka bilim dallarını gözden geçirecektir." (29 Eylül 1994)

The Times'ta kitap eleştirmenliğini sürdüren yazar ve şairin yaklaşımı yeni değil, eskiden beri felsefenin ilginç konularından biridir; Ackroyd geleceğe yönelik düşüncesinin altını

şöyle çiziyor:

"20'nci Yüzyıl'da insan davranışlarına egemen güçlerin daha çok tinsel ve ekonomik olduğu kabul edilirken -ki bu inançların en önemli kaynağı Freud ve Marx'tır- ben önümüzdeki yüzyılda yerel ve bölgesel kimliğin, insan kişiliğinin oluşumunda en önemli öğe olacağına inanıyorum."

★

Geniş zaman açısında düşünmek ya da düşünceyi geniş zamana yaymaya çalışmak, insanın ruhunu durulaştırır, gerilimini yumuşatır; gerçekten inançlı kişilerde ya da yetkin din adamlarında görülen serinkanlılık ve dinginlik bu bağlamda anlaşılır bir şeydir.

Çünkü dinde ne geçmişe dönük bir soru vardır, ne de geleceğe yönelik bir soru işareti...

Bilim adamları da dünyaya güncel kavgaların dışında ve ötesinde bakarlar; ama, din adamlarından farklı olarak, onların kafası sorularla doludur. Soru sormadan bilim olmaz. Her sorunun yanıtı bulundukça gündeme yeni bir soru girer. Soru ve yanıt bir bütündür; ne yanıtsız soru olur, ne sorusuz yanıt. Bu eytişimin insan aklına yansıması, bilinç denen ışımayı oluşturur, *Aydınlanma*'yı gerçekleştirir.

Evet, din adamında soru yoktur..

Yanıt vardır..

Daha doğru deyişle, bütün soruların önceden verilmiş Tanrısal yanıtları vardır.

★

Peki, 3'üncü Binyıl ya da 21'inci Yüzyıl nasıl olacak?.. İnsanlığın geleceğini nasıl yorumlayabiliriz?.

Peter Ackroyd diyor ki:

"Eski Yunanlıların atı ve balığı buldukları gibi bizler de gezegenleri ve burçları bulduk..." Bulduk da ne oldu?..

Avrupalı, atı Amerika'ya götürdü; söylendiğine göre Mayalar'ın önderi **Tecum,** beyazların önderi **Pedro de Alvarado'**yu at üstünde gördüğünde, binici ile küheylanı tek yaratık sanmış, mızrağını hayvana sapladığında düşmanını öldürdüğüne inanmıştı. Pedro, Tecum'un şaşkınlık ve korkuyla büyüyen gözlerinin önünde ayağa kalktı, sonsuzluğa vurgulanan bu anda donakalmış Tecum'un göğsüne kılıcını soktu.

Bu an, bütün gezegende sürekli bir zamana dönüştü; çünkü daha gelişmiş olan insan, gelişmemiş olanı acımasızca yere vuruyordu; bugün ABD'nin Haiti çıkarmasında öz olarak değişen bir şey yoktur.

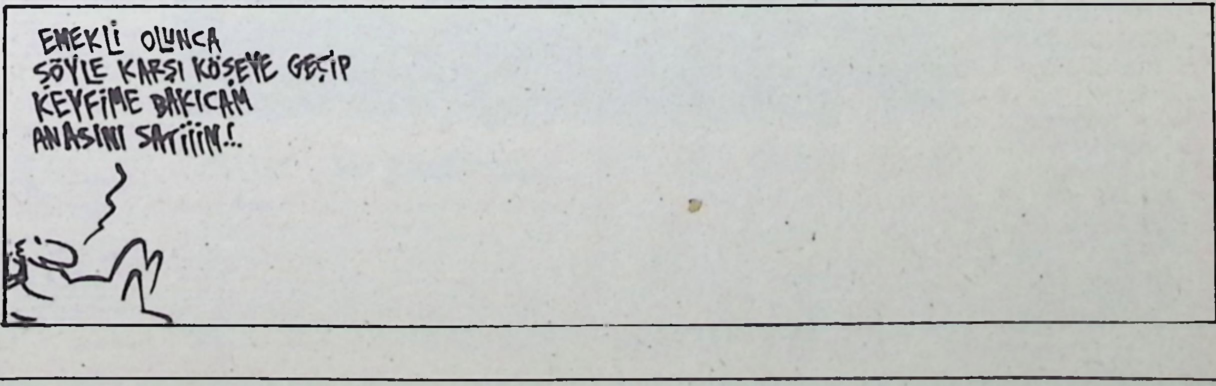
★

Ne var ki değişmez gibi görünenin çok geniş zaman açısında değiştiğini görmek gerekir: Mağara döneminden bu yana insan, insanlığa daha çok yakınlaşmadı mı?..

Uygarlık haksız yenilgilerin ve haksız yengilerin katmanlandığı bir tarihte gelişiyor; bu nedenle kişide oluşan eziklikleri ve tarihteki yenilgilerin anahtarlarını bize verenler arasında da **Freud** ve **Marks** yerlerini koruyorlar.

Tarih yenilgilerle doludur; ama, her yenilgi insanın yengisine dönük bir deneyimden ötede içerik taşıyamıyor; yoksa insanlık insan haklarına ulaşamadan yaşamak zorunda kalmaz mıydı?..

Nadir Nadi
PERDE ARALIĞINDAN
4. BASI
Cumhuriyet Kitap Kulübü

Cumhuriyet

İlhan Selçuk
JAPON GÜLÜ
7. BASI
Cumhuriyet Kitap Kulübü

71. YIL SAYI [illegible] / 10000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991) — 29 EKİM 1994 CUMARTESİ

Bayram...

71 yıl önce bugün, Büyük Millet Meclisi'nde, Anayasa Komisyonu Başkanı Yunus Nadi, Türkiye'nin cumhuriyetle yönetileceğini dünyaya duyurmuştu. Anayasa'da yapılan küçük bir değişiklik, bu amacı sağlıyordu. Çünkü Yunus Nadi'nin 29 Ekim 1923'te kürsüden açıkladığı gibi, Büyük Millet Meclisi Hükümeti 23 Nisan 1920'de Ankara'da kurulduğu günden beri ülke "fiilen" cumhuriyetle yönetiliyordu.

Yunus Nadi bu görevini yerine getirdikten sonra İstanbul'a gececek, şimdi elinizde tuttuğunuz gazeteyi çıkaracaktır. Bu gazetenin adını da Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk koymuştur.

Cumhuriyet devrimi altı yüzyıldan beri saltanat, dört yüzyıldan beri hilafetle başır neşir bir şark toplumunda çağdaş uygarlığın kararı anlamını taşıyordu. Devrimin mayası Anadolu'da tuttu; Cumhuriyet, halkımızın asla vazgeçemeyeceği bir yaşam biçimine dönüştü.

Bu sonucu cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e borçluyuz.

★

Gazetemizin birinci sayısında yazdığı yazıda Yunus Nadi şu gerçeği vurguluyor: Cumhuriyet, demokrasi demektir. Bu gazetenin işlevi de cumhuriyet ve demokrasi düşmanlarına karşı savaşmaktır.

Ancak yeryüzündeki örneklerine bakılırsa her cumhuriyetin ya da her demokrasinin "ismiyle müsemma" olmadığı görülüyor; adında cumhuriyet sözcüğü bulunan bir devletin şeriat düzeniyle yönetildiği veya adına demokrasiyi yakıştıran bir başka devletin demokrasiden uzak bir rejimin pisi düzeninde yaşadığı biliniyor.

Cumhuriyet ve demokrasi bir yaşam biçiminin toplumda ortak bir kültürün benimsenmesiyle gerçekleşebilir. 1923 Devrimi bize bu hayatın kapılarını açmıştır.

Ancak bizler o kapılardan geçerek amaçlarımıza ulaşabildik mi?..

★

Her devrim, "eşyanın tabiatı" gereği bir karşıdevrimin durulgüçünü yapısında taşır. Türkiye'nin tarihinde dinsel devlet biçiminin kökleri elbette bulunacaktır.

Ne yazık ki son dönemlerde bu köklerin yeniden sürmesi için elden gelen her şey yapıldı; cumhuriyetin ve demokrasinin doğal temeli olan laiklik kemirildi, şeriatçı akımlar desteklendi, körüklendi, geliştirildi.

Ve ne yazık ki bugün büyük kentlerimizin çoğunda, Atatürk cumhuriyetinin ve demokrasinin temel ilkesi olan laikliğe karşıt yerel yönetimler işbaşındadır.

Cumhuriyet Bayramı'nı bu ortamda kutluyoruz.

Halk bu koşullarda 1923'e sahip çıkmak görevini coşkuyla yerine getiriyor; Türk ulusu cumhuriyeti benimsemiştir. Çünkü halkımız hem laik cumhuriyet erdemlerinin bilincine ulaşmıştır, hem de iç ve dış düşmanlarla savaşarak bu noktaya nasıl ulaşıldığını bilecek dünyada sağduyuya ve tarih sezgisine sahiptir.

Halkımız biliyor ki Mustafa Kemal olmasaydı da padişah ve hilafetin yönetiminde emperyalizme boyun eğilseydi, bugün Ankara dışındaki bütün büyük kentler ellerinden gitmiş olacaktı. Bugün kutsal İslamı siyasete alet ederek laik cumhuriyete ve kurucusuna karşı genç kuşaklarda düşmanlık yaratmak isteyen dinciler, sandıktaki oyların ancak beşte birini toplayarak yerel yönetimleri kazanabilmişlerdir. Ancak bu kadarı bile gelecek için topluma uyarı olmalıdır.

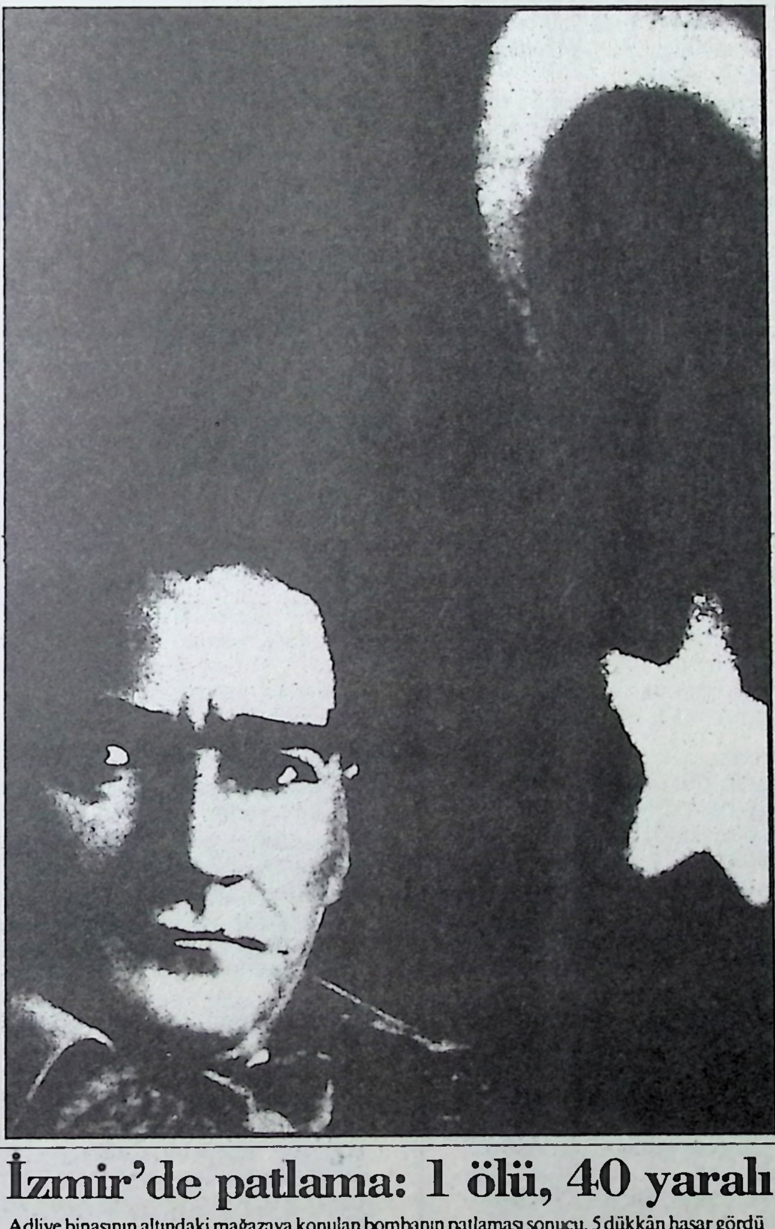
★

Biz ulusumuzun bu uyarıyı yeterince değerlendireceğine inanıyoruz. Cumhuriyetin kuruluşunun 71. yıldönümündeki coşku, yalnız duygusal bir dışavurum değil, tarihsel bilincimizin vurgulanmasıdır.

Cumhuriyet

Cumhuriyet'in 71. yılını, bölücü ve gerici baskılara karşı kutluyoruz

Koruyacağız...

▶ Cumhuriyet'in 71'inci yıldönümü, bu kez tüm yurtta ayrı bir coşku, ayrı bir olgunlukla kutlanacak. RP'li belediyelerin genellikle ilgisiz kalmayı tercih ettiği kutlamalar, sivil örgütlerin geniş katılımıyla gerçekleşiyor.

▶ Ankara'daki kutlamalarda Cumhuriyet coşkusu Atatürk'le paylaşılacak. "Birlikte kurduk, birlikte kutlayalım" sloganıyla düzenlenen demokrasi halayı, Anıtkabir'in karşısındaki Anıtpark'ta gerçekleştirilecek. Etkinliklerde 'Cumhuriyetin bekçileriyiz' mesajı verilecek.

▶ 'Şeriat özlemcilerine yanıt' olarak da nitelenen 29 Ekim kutlamalarına İstanbul'da da geniş katılım bekleniyor. İstanbul Valiliği'nin, çeşitli kişi ve kuruluşların desteğiyle, Taksim Alanı'nda düzenlediği "Cumhuriyet Bayramı Müzik Şöleni"nde 40'a yakın sanatçı Cumhuriyet'e olan sevgi ve bağlılıklarını şarkılarıyla dile getirecek. ■ 7. Sayfada

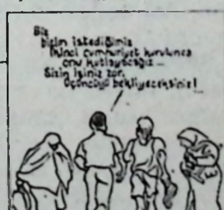
DEMİREL'İN BAYRAM MESAJI: HÜKÜMET DENGELERİ BOZDU
■ 19. Sayfada

Refah'ın 29 Ekim saygısızlığı

▶ RP lideri Erbakan, Trabzon'daki Atatürk anıtına gitmedi. Erbakan, "Cumhuriyet'i biz yücelteceğiz" dedi. Refahlı Rize Belediye Başkanı Şevki Yılmaz ise Atatürk anıtına çelenk koymadı, ancak telsizden memurlara gözdağı yağdırdı.

▶ Refahlı Kayseri Büyükşehir, Melikgazi ve Kocasinan belediye başkanları törenlere katılmamak için Almanya'ya gitti. İstanbul ve Malatya'daki törenlere RP il örgütleri temsilci göndermeyerek çelenk koymadı. ■ 19. Sayfada

İzmir'de patlama: 1 ölü, 40 yaralı

Adliye binasının altındaki mağazaya konulan bombanın patlaması sonucu, 5 dükkân hasar gördü

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) - Konak Adliyesi altında bulunan Konak Beyler Mağazası'nda tahrip gücü çok yüksek bir bombanın patlaması sonucu, ilk belirlemelere göre 61 yaşındaki Osman [illegible] yaşamını yitirirken 5'i ağır 40 kişi yaralandı. Patlamada çevredeki dükkânlar ile 10 araç büyük hasar gördü. İzmir Valisi Kutlu Aktaş, "Cumhuriyetimizin kutlama yıldönümünde, en mutlu günde İzmir'iye bunu yapanlar, yakalanacaktır" dedi.

Yoğun bir kalabalığın olduğu Nadir Nadi Caddesi'nde duyulan çok güçlü patlama, saat 15.45 dolaylarında meydana geldi. [illegible] Konak Beyler Mağazası'na konulan bombanın tahrip gücünün yüksek olduğu öğrenildi. Patlamadan kısa bir süre önce [illegible] [illegible] elindeki paketle mağazaya geldiği ve daha sonra ayrıldığı belirtildi.

Patlama sırasında mağazada bulunan 5 kişinin durumunun ağır olduğu, çevre dükkânlarda bulunan ve çevreden geçen yaklaşık 40 kişinin yaralandığı öğrenildi. Patlamanın [illegible] yaralı [illegible] Patlama sırasında adliye binası [illegible] belirten yetkililer, bu [illegible] Patlamayla birlikte adliye binasının 4 katının ve çevre dükkânların camları da kırıldı.

Bu arada dükkân önünde bulunan [illegible] yaşayan [illegible] ağır yaralandığı ve bacağının koptuğu bildirildi. Olaydan sonra çevrede büyük bir panik yaşandı. Bir görgü tanığı, patlamayla birlikte çevrede insanların havaya uçtuğunu belirterek "Ne olduğunu anlamadık. Her yerden çığlıklar yükseliyordu. Kime yardıma gideceğimizi şaşırdık. Yakaladığımız bir arabayı koyup hastaneye gönderdik. Çok büyük bir patlamaydı. Dükkânda çığlıklar geliyordu ama içeri girmeye korktuk. Daha sonra polisler gelip dükkândaki yaralıları da çıkardılar" dedi.

■ Arkası Sa. 19, Sü. 8'de

Ah şu genç kızlarımız!

VEDAT GÜNYOL *2 ekim*

Bir dost, nerden duymuşsa, şu sözü aktardı bana: *"Örtünmek, soyunmanın özlemidir."* Soyunmak da örtünmenin özlemidir yargısını ekliyorum ben buna.

Bugün Türkiyemizde şeriatçılık adı altında, gerinin gerisi bir yobaz kesimin, kadınları insan yerine koymama eğilimi, zorbalığı, saplantısı ile başlarını örtme, umacı görüntüsüyle kara çarşaflara bürünme girişiminin öncülüğünü üstlenmiş olduğunu ve bu uğurda kıyasıya savaşıp kan dökmeye baş koyduğunu görüyoruz, insanlık adına utanarak.

Çiçeği burnunda bir genç kızın, açılıp saçılıp sevgi ve saygımızı üstüne çekerek, doğal güzelliğini alabildiğine sergileyecek yerde, örtülere, dahası kara çarşaflara bürünmesi insan onurunu, insan haklarını hiçe sayan bir sapıklığın, örümcek kafalılığın ürünüdür.

Fransız yazar ve romancı **Anatole France**'ın Penguvenler adası adlı bir romanı, bu konuda neler neler öğretmiyor ki bize. Anlatayım: A. France, güya penguvenlerin yaşadığı bir adayı ve oradaki yaşamı konu alıyor romanına. Fransız toplumunun bir çeşit eleştirisini yaparak.

Bu adada penguvenler, nasıl olduysa oluyor, insan kılığına, kişiliğine bürünüveriyorlar; kadın-erkek, bizim gibi birer varlık kılığına giriveriyorlar. Kurdukları toplum düzeni, yaşayışı, düşünüşü, davranışı Batı dünyasının tıpı tıpına aynı düzende.

Penguven toplumunun önde gelen Mael adındaki yöneticisi, bir gün **"Yahu", diyor kendi kendine, "şu dişi penguvenler, doğal olarak soyunukken erkek penguvenlerin pek ilgisini çekmiyorlar. Çünkü çıplaklığa doymuşlar. Hiçbir istek, çıplaklığın ötesine geçip cinsel isteğe el atamıyor."**

Yapılacak bir tek şey var: O da, dişiyi örtünlemek. Bu amaçla Mael, hiçbir erkeğin ilgisini çekmeyen çirkin bir kadını alıp süslüyor, takılarla bezeyip, örtünük bir kılıkla ortaya atıyor. Hiçbir penguven erkeğinin ilgisini çekmiyen bir kadın, birden cinsel ilgi kaynağı oluyor ve tüm erkekler onun peşine takılıyor.

Örtülü bir kadın örtüsünün yırtıklarından taşan ten yuvarlaklığında bir şehvet çağrısı ön plana geldğinde gemleyebilirsen gemle istek çılgınlığını.

Ne diyordum yazımın başında? "**Örtünme soyunmanın özlemidir**" diye.

Büyük kentlerde, özellikle de İstanbul'da doğup büyümüş aydın kesimin güzelim kızlarının şeriat zorlamasıyla başlarını örtmelerini aklım almıyor. Bana göre, bu sevgi ve saygıdeğer genç kızlar, kafaları yıkanmış, şeriata baş koymuş erkeklere hoş görünmek isteği ve sapkınlığıyla katlanıyorlar bu işkenceye. Koca bulmak korkusu mu, gencecik kızlarımızın bir kesimini böylesi çağdışı, aptalca bir eyleme iten?

Neyse, ben her düşünceye saygısı olan bir insan, buna da eyvallah diyorum bu duruma.

Ama yazıma son vermeden, örtünme-soyunma konusunda en güzel yargıyı büyük şair Dağlarca'ya bırakarak onun dizesine başvuruyorum:

Biri var nice giyinse duyar çıplaklığını.

Civangate

...AR 2 *ekim*

...bir haziran günüydü. Vakit ikindi ... **Kavur** ve ben, Urfa'da **'Ayn Zeli-** ... gölünün kıyısında oturmuş, kirli, ...ya bakarak, konuşmuyorduk. ...un gizemli ve kanlı düşlerinden ...mak istiyorduk. Bu amaçla gel...la eski kentin ve çarşının daracık ...klarını, uçsuz bucaksız Harran düzlüğünün seraplarla dolu tozlu yollarını, baraj sularıyla önce kaplanıp sonra sular bir ara çekilince ölü bir deniz kentine dönüşen Samsat'ı dolaşmaktan yorgun; giysilerimizde kimyon, acı soğan ve tütün kokusuyla öylece duruyorduk.

'Merhaba. Ne yapıyorsunuz burada?' Genç, neşeli bir sesle sarsıldık. Döndük. **Bahattin Yücel**, sarışına çalan saçları, bıyıkları, hafifçe yanık teniyle şaşkın, gülümsüyordu. İkimizin de ayrı ayrı nedenlerle tanıdığı Yücel, turizmle uğraşıyordu. Urfa'da bulunuşumuzun nedenin karşılıklı kısaca anlattık.

Onunki bizimkinden daha ilginç, en azından daha keyifliydi. Yeni bir tur başlatıyordu müşterileri için. Bir sabah Antalya'dan alıyor, bir Polonya uçağına bindiriyor, Urfa'ya getiriyor, tarihi yerleri gezdirip Nemrut Dağı'na çıkarıyor, ertesi gün yeniden uçakla Antalya'ya ulaştırarak akşamüstü içkisini deniz kıyısında içmelerini sağlıyordu.

O gün, bu yeni başlayacak uygulamanın tanıtımı için gazeteci dostlarıyla Urfa'daydı.

Bize hemen gruba katılmayı önerdi. Kabul ettik.

Gruptakilerin büyük bölümü, tanıdığımız, dostumuz olan gazetecilerdi. **Leyla Umar, Can Ataklı, Musa Ağacık** ve başkaları. Hemen hemen tüm gazetelerin temsilcileri vardı. Kısa sürede kaynaştık.

O gün Nemrut Dağı'nın binlerce metrelik yükseklikteki tepesine yaptığımız olağanüstü yolculuğu. Kommagene Kralı **Antiochos**'un ve öbür tanrıların yıllardır bildiğim halde gene de ben etkileyen dev heykellerine güneşin ilk ışıklarını vuruşuyla yaşadığımız heyecanı falan anlatmayacağım.

Ama Urfa'da bir otelin taraçasında, patlıcanlı kebap yerken yaptığımız bir tartışma ve sevgili

Leyla Umar'ın tepkisi bugünkü gibi aklımda. Ve mutlaka anlatmalıyım.

Belediye seçimlerinin ve **Dalan'**ın düşüşünün üstünden sadece üç ay geçmiş olmalı. Güncel konulardan biri olduğu için, belki biraz da Leyla'nın dalına basma muzipliği uğruna, masadakilerden biri bir lafla açtı tartışmayı. Leyla Umar'ın Dalan'ı beğendiğini, savunduğunu biliyordum. O gün de öyle oldu. Ama doğrusu biraz talihsiz bir durumdu. Masadaki hemen hemen tüm gazeteciler yer, tarih ve kaynak göstererek çeşitli yolsuzluk ya da usulsüzlükleri anlatıyorlar. Leyla ise tümüne cevap yetiştirmekte oldukça zorlanıyordu.

Kanalizasyon **'regard'**ları (aynı zamanda 'bakış' demektir) birer birer açılıyor, içlerinden bir dönemin **'icraatı'** ile ilgili hiç de hoş olmayan kokular yükseliyordu.

Tanrım, her gazetecinin o dönemle ilgili anlatacağı ne çok şeyi vardı. Konuşma ilerledikçe boğazımıza kadar çamur içinde boğulur gibi oluyorduk.

Leyla Umar, bir ara Bedrettin Dalan'ı savunmaktan vazgeçti. Umarsız gözlerle baktı konuşanlara.

Bunaldığını fark ettim. Tam bu sevimsiz tartışmayı kesmek için müdahale etmek üzereydim ki Leyla'nın gözlerinde bir isyan ve öfke kıvılcımının parladığını gördüm.

Her zaman olduğu gibi sevimli, ama sert bir tonla **'Çocuklar!'** diye bağırdı, **"affedersiniz, ama bütün bu söylediklerinizi Dalan başkanken niçin bu açıklıkta yazmadınız?"**

Bir sessizlik oldu. Tartışma bitti.

Şu son günlerde **Engin Civan** olayı ile ilgili olarak, Sabah gazetesinde Can Ataklı'nın yazdığı, her biri ötekinden daha etkili ve nefis yazı-haber-röportaj karışımı satırları okurken bu eski anı gözlerimde canlanıyor.

Bugüne kadar bir şey yazılmadı, kanalizasyon regard'larının kapağı açılmadı demiyorum, Ataklı'nın da aralarında bulunduğu birçok gazetecinin çabasını görüyoruz.

Ama şu soruyu, şu can alıcı soruyu da sormaktan kendimi alamıyorum:

"Çocuklar! Bunca bilginiz olan, bunca yakından izlediğiniz ve en azından sezgilerinizle yakaladığınız bu iğrenç çürüme, çıkar, ikiyüzlülük ağını parçalamaya başlamanız için ille de küçük piyonlardan birinin vurulması mı gerekirdi?"

Şimdi birileri parmaklarını gözümüze sokuyor: **"Daha önce yazmadık mı?"** diyerek. Yazdınız. Ama sonra niçin kendi ellerinizle kapadınız kapağı ve vazgeçtiniz takipten?

Şimdi birileri TV'lerden inanılmaz bir pişkinlikle mesaj veriyor:

"Temiz eller operasyonu hemn başlatılmalıdır. Ama bütün eller kirli. Al birini, vur ötekine!" Peki ne demek istiyorsunuz? **"Mademki bütün eller kirli.. öyleyse pek dalgalandırmayın"** mı?

Şimdi aynı pişkinlik gazete sütunlarında sırıtıyor: **"Vizyon ayrı, hırsızlık ayrı. Vizyonu harcamayalım!"** Ne demek istiyorsun be adam? **"İş yapsın da isterse çalsın"** mı? Vizyon dediğin bu mu? Şerefsiz, hırsız işbitiriciler ile, şerefli, tembel, beceriksizler dışında gerçekten hiçbir seçeneği yok mu bu halkın?

Elbette farkındayım. Tek tek hepimiz sorumluyuz. Engin Civan, Emlak Bankası Genel Müdürü iken, bir belgesel projesi nedeniyle tanıdığım bu pek fiyakalı, Amerikano-arabesk tipin bütün bu haltları karıştırabileceğini tahmin bile edemeyen ben de, kendi hesaplarını kurcalamayı ancak yıllar sonra akıl edebilen bankacılar da, koku ortalığı nefes alınamaz duruma getirmişken kendilerine çarpan skandallar dışında çıkar-iktidar ilişkilerini yeterince kurcalamayan, hatta bazı kalemlerin yaptığı gibi hırsızları kahraman olarak yutturmaya kalkan gazeteciler de, düşünce suçlularını (!) kovalar ve kovuştururken aslan kesilen devlet de, tüm soruşturmaları dipsiz kuyularda soğutup unutturan Meclis komisyonları da ve bütün bunları belli düzeylerde bilip, bilmezlikten gelen ve hanedanlara inanmayı sürdüren sıradan yurttaş da, hepimiz, derece derece sorumluyuz.

Peki ne yapmalı?

Haftalardır birçoğumuz gibi kafam medyanın sorunları ile dopdolu. Günah keçisi aradığımdan değil.

Ama ona verdiğim önemden ötürü. Kamuoyunu bizler oluşturuyoruz. Gençler, vatandaşlar, ağzımıza bakıyor.

Bu nedenle, bir başka haziran gününü hatırlıyorum. 1 Haziran 1972'yi. İki genç, Amerikalı gazeteci, **Wrodward** ve **Bernstein,** o günün akşamı, bir binanın beşinci katında beş kişinin hırsız diye yakalanmalarının günün birinde hem kendi yaşamlarını, hem Başkan **Nixon'**ın yaşamını, hem de ABD toplumunun yaşamını bunca belirleyecek bir olay olabileceğini düşünemezlerdi elbette.

Ama oldu. Basit bir hırsızlık vakası olarak kolaylıkla geçiştirilebilecek bu sıradan olay, **'onlar sayesinde'** dev sonuçlar verdi: **WATERGATE...**

Hiçbir ayrıntıyı küçük görüp kaçırmadılar. Hiçbir korku onları yıldırmadı. Şeflerinin kayıtsızlığına direndiler. Mahkeme kararlarını bile **'vicdan'** denilen o büyük mahkemede bir kez daha yargıladılar. Polisin bulgularıyla yetinmediler.

Sunulan çıkarlara kanmadılar. Ne FBI durdurabildi araştırmayı, ne CIA, ne de **"Amerika'nın yüksek çıkarları.."** İşten atılmayı göze aldılar. Show yapmaya değil, **'gerçeği ortaya çıkarmaya'** önem verdiler. Başkalarının sormadığı, soramadığı şeyleri onlar sordular. Ucunu buldukları ip, saraya ulaşmasın diye birçok kez koparıldı.

Kurbanlar verilerek araştırma süreci durdurulmak istendi. Ama onlar her defasında sıfırdan bir kez daha başladılar.

Sonunda başardılar.

Bizim Amerikanofiller, neden hiç örnek almıyorlar Washington Post'un gazetecilerini? Niçin eski Dale Carnegie'ler, Reader's Digest'ler gibi aptallara yönelik **'çok satar'**ları her Allah'ın günü bize yutturmaya kalkanlar, bir gün de **Horace McCoy'**un **'Gazetecinin**

Ölümü'nü tavsiye etmiyorlar? Niçin **Pakula**'nın Watergate üstüne o nefis filmini **'All the President's Men'**i tavsiye etmiyorlar okurlarına? Onlar Amerikalı değil mi?

Can Ataklı'ya ve sevgili **Uğur Mumcu**'nun ışık tuttuğu yoldan gitmeyi başaran tüm gazetecilere teşekkür.

Ama **'kutsal'** denilen o bulanık sularda balıklar birbirini yiyor, kimileri yok oluyor, kimileri daha da semiriyor.

Ve biz bakıyoruz. Gerçeği bir türlü göremeden.

Ecevit'ten boykot çağrısı

3 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - DSP 3. Olağan Büyük Kongresi, **"ulusalcı solun"** gövde gösterisine dönüşürken DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit,** geçerli 610 oyun tümünü alarak bu göreve yeniden seçildi. Ecevit, kongrede seçmenlerine, ara seçimi boykot çağrısı yaparak, **"Bu ara seçimlerde nasıl oy kullanacağız? Tabii seçmenimiz kararını kendisi verecek. Ama ben olsaydım ya sandığa gitmezdim ya da boş oy kullanırdım"** dedi. **"Laik cumhuriyetin Truva atları tehdidi altında olduğunu"** belirten Ecevit, bu Truva atlarından birinin de RP olduğunu savundu.

DSP'nin 3. Olağan Büyük Kongresi, dün Atatürk Spor Salonu'nda yapıldı. Kayıtlı 678 delegeden, 611'inin oy kullandığı kongrede Ecevit, bir geçersiz oy dışında bütün delegelerin oyunu alarak aynı göreve yeniden seçilirken İstanbul Milletvekili **Nami Çağan** dışında CHP ve SHP'den partiye katılan bütün milletvekilleri parti meclisine (PM) girdi. Ecevit'in, SHP'den istifa ederek DSP'ye katılan parti yöneticilerinden **Erzan Erzurumluoğlu, Üstün Küsefoğlu** ve **Tevfik Çavdar**'ı listeye almaması dikkat çekti. Ecevit'in, liste dışı bıraktığı ve DSP'ye, **"İstanbul örgütünün işine karışmama koşuluyla"** kabul ettiği Çağan'ın, kongre boyunca da sıkıntılı olduğu görüldü. Çağan, salonda, partiye yeni katılan diğer milletvekillerinden ayrı otururken akşam saatlerinde de kongre salonuna bir daha gelmedi. Ecevit, eşi **Rahşan Ecevit**'i de parti yönetimine aldı.

"DSP gelecek, soygun bitecek", "Gücümüz halkın gücü, yolumuz halktan yana", "DSP dün umuttu, bugün zorunluluk" dövizlerinin dikkat çektiği salonda, CHP ve SHP'den ayrılan milletvekili ve parti yöneticilerinin yanı sıra DSP'ye geçmesi beklenen CHP Parti Meclisi üyesi **Ertuğrul Günay** ve ünlü güldürü sanatçısı **Metin Akpınar**'ın da bulunması dikkati çekti. Herkese Türk ve DSP bayraklarının dağıtıldığı salona Ecevit, eşi **Rahşan Ecevit**'le birlikte saat 10.45'te geldi. Salona girişinde, konuklara **"ulusal birlik ve bütünlük için Türk ve DSP bayraklarını sallamaları"** telkin edildi.

"Gençlik Marşı" eşliğinde **"Halkçı Ecevit, Başbakan Ecevit", "Muhalefette son kongremiz"** sloganlarıyla karşılanan DSP lideri, konfeti yağmuruna tutuldu ve 2 güvercin uçuruldu.

Açış konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet edilen DSP lideri, 2 saati aşkın konuşması boyunca Türkiye'nin sorunlarını tek tek sıraladı ve ara seçim konusunda görüşlerini açıkladı. Ecevit, ara seçimleri gereksiz bulduğunu ve Güneydoğu'da örgütlenememeleri nedeniyle katılmama kararı aldıklarını belirterek **"Bu ara seçimlerde nasıl oy kullanacağız? Tabii bu konudaki kararı, seçmenimiz verecektir. Ama ben olsam ya sandığa gitmem ya da boş oy kullanırım. Çünkü boş oy da bir çeşit oydur"** diye konuştu. SHP ve DYP'nin kendisini ara seçimden kaçmakla suçladığını anımsatan Ecevit, **"Asıl onlar erken genel seçimden kaçtıkları için ara seçim yapıyorlar. Ama ara seçim sonrasında, Çiller istese de istemese de erken seçim olacak"** görüşünü savundu. DSP'ye, CHP ve SHP'nin yanı sıra RP dahil diğer partilerden de akın akın katılımlar olduğunu vurgulayan Ecevit, eski AP ve DP'lilerin de katılımcılar arasında bulunduğuna dikkat çekti.

Ecevit, ilk genel seçimlerde yüzde 42'nin üstünde bir oyla iktidara geleceklerini öne sürerken bugün laik cumhuriyetin büyük tehdit altında olduğunu belirtti. Ecevit, **"Laik cumhuriyet, içimize salınan Truva atlarının tehdidi altındadır"** dedi. Ecevit sözlerini şöyle sürdürdü: **"RP, bu Truva atlarından biridir. Allah'a sarıkla değil, yürekle ulaşılır. Laikliğe en yakın din, İslam dinidir. Yalnızca, laiklik, barbarca uygulanmasın. İnanç özgürlüğü kısıtlanmasın. Laikliği, İslamiyeti, İran'ın mollalarından öğrenecek değiliz. Türkün İslam anlayışı baskıya dayanmaz. RP'nin güçlenmesinin altında ekonomi yatıyor. Kırsal kesimden göçen insanlar, 'adil düzen' aldatmaca-**

sıyla tuzağa düşürülüyor. Bu nedenle kalkınma köylerden başlatılmalıdır. Büyük kentlerin sorunları köylerde çözülür. Böylece halk da RP'nin kucağına düşmekten kurtulur."

Soygun ve yolsuzlukların, toplumun midesini bulandırdığını belirten Ecevit, Türkiye'de siyasetin tıkandığını, kirlendiğini kaydederek **"DSP eskiden umuttu, şimdi zorunluluk oldu"** diye konuştu.

Ecevit, konuşmasının son bölümünde ayrıntılı şekilde Güneydoğu sorununa değindi. Ecevit, görüşlerini şöyle dile getirdi: **"Halkın güvenliği köy korucularına havale ediliyor. Bu yanlıştır. Güneydoğu sorununu, vurarak kırarak değil, halk ve devlet barış içinde çözebilirler."**

Daha sonra genel başkan, PM ve merkez disiplin kurulu seçimine geçildi.

DSP Genel Başkanlığı'na yeniden seçildikten sonra **"Geliyor, geliyor, Karaoğlan geliyor"** sloganlarıyla kürsüye gelerek teşekkür konuşması yapan Ecevit, görev dağılımı ve DSP Merkez Karar Yönetim Kurulu seçimi için yeni PM'yi bugün saat 11.00'de toplantıya çağırdı.

Aydınlardan düşünceye özgürlük çağrısı

5 ekim

İstanbul Haber Servisi - Aralarında **Yaşar Kemal, Bekir Yıldız, Orhan Pamuk** ve **Erdal Öz**'ün de bulunduğu bir grup yazar, düşünce özgürlüğüne getirilmiş olan sınırlamaların bir an önce kaldırılmasını istedi. Düşünceyi aklama özgürlüğü olmadan, Türkiye'de iç barışın sağlanmasının olanaksızlığına dikkat çeken yazarlar, Terörle Mücadele Yasası'nda değişiklikleri öngören yasa tasarısının Meclis'ten geçmesi için demokrasiye inanan bütün milletvekillerini olumlu oy vermeye çağırdılar.

Gazeteciler Cemiyeti'nde dün bir basın toplantısı düzenleyen yazarlar, Terörle Mücadele Yasası'nda değişiklikleri öngören yasa tasarısının, yetersiz de olsa Meclis'ten geçmesini istediler. Toplantı öncesinde bir açıklama yapan edebiyat dünyamızın ünlü ismi Yaşar Kemal, basını eleştirdi. Basının toplantıya yeterince ilgi göstermemesinden yakınan Kemal, **"Türk basınında göbek atan bir kadın kadar değerimiz yok. Değerimiz şıkıdım şıkıdım kadardır. Bu durum Türk basını için utanç verici bir durumdur. Türk basını, bu tavrıyla Türk halkına karşı suç işlemektedir"** diyerek tepkisini dile getirdi.

Konuşmasında 1982 Anayasası'nı da eleştiren Yaşar Kemal, söz konusu anayasanın faşist bir içeriği olduğunu öne sürdü. Demokratik ülkelerde kesinlikle böyle anayasaların olmadığını ifade eden Kemal, bu anayasa sonucu Türkiye'nin korkunç bir karanlığa itildiğini söyledi. 1982 Anayasası nedeniyle Türkiye'de adı konulmamış bir savaşın yaşandığını da öne süren Kemal, bunu bütün dünyanın bildiğini belirtti. Bütün yazarları ve duyarlı olan herkesi, sonunda ölüm de olsa Türkiye'deki antidemokratik uygulamalara karşı mücadele etmeye çağıran Yaşar Kemal, geçmişte yeterince mücadele etmediği için kendisini de eleştirdi.

Kemal, **"Ben artık onurlu bir yazar değilim. Çünkü hapis yatacak işler yapmadım. Ben suçlu bir yazarım. Yapmalıydım. Eğer ileride bir insan hakları mahkemesi kurulursa en büyük cezayı ben alırım. Bu antidemokratik uygulamalar devam ettiği sürece, Türkiye ve buna karşı çıkmayanlar 21. yüzyıla lanetlenmiş olarak girecektir"** diye konuştu. Hukuksuz ve antidemokratik uygulamaların devam etmesi halinde, dünyanın Türkiye'yi dışlayacağını da sözlerine ekleyen Kemal, ülkenin ileride bir ekonomik ambargo tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceğine dikkat çekti. Kemal'in açıklamasından sonra **Fethi Naci**, ortak basın açıklamasını okudu. Toplantıya katılan bütün yazarlar tarafından imzalanan ortak basın açıklamasında, Terörle Mücadele Yasası'nda yapılmak istenen değişikliklerin yetersiz de olsa umut verici olduğu belirtildi.

Basın açıklamasından sonra, toplantıya katılan yazarlar Yaşar Kemal'in önerisiyle bir de Türkiye'deki yaşanan olumsuzluklar üzerine makalelerden oluşan bir kitap hazırlamaya karar verdiler. **"Düşünce ve Yaratma Özgürlüğü"** adını taşıyacak olan kitabı düzenleme kurulunda; **Erdal Öz, Fethi Naci, Şükran Kurdakul, Osman Şahin, Öner Yağcı, Adnan Özyalçıner** ve **Feride Çiçekoğlu** yer alıyor.

Açıklama metninde yer alan imzalar şunlar: **Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, Bekir Yıldız, Erdal Öz, Feride Çiçekoğlu, Öner Yağcı, Özdemir İnce, Sennur Sezer, Yıldız Cıbıroğlu, Osman Şahin, Fethi Naci**, PEN Yazarları Derneği Başkanı **Şükran Kurdakul**, PEN Yazarları Derneği Genel Sekreteri **Alpay Kabacalı, Adnan Özyalçıner, Cengiz Bektaş** avukat **Ali Rıza Dizdar.**

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı **Orhan Erinç**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri **Leyla Tavşanoğlu, Murat Belge** ve İHD İstanbul Şube Başkanı **Ercan Kanar.**

Özal'ın prensleri 'kral' oldu

MİYASE İLKNUR *6 ekim*

Emlak Bankası yolsuzlukları ve **Engin Civan** olayı ile ANAP dönemi yeniden tartışmaya açıldı. Bu dönemin muhasebesi yapılırken **"Özal'ın prensleri"** en az Özal kadar tartışma konusu.

Turgut Özal, 1983 genel seçimleri sonrasında Başbakanlık koltuğuna oturunca kamudaki kilit mevkilere daha önce Türk bürokrasisinin tanımadığı bazı isimleri oturtmaya başladı. Hoş gelenler de Türk bürokrasisini, hatta başına geldikleri kurumları tanımıyordu. ama olsun, arkadaşlarının babası olan Turgut Özal'ı tanıyorlardı ya. Yetkilerini yasalardan ziyade Özal'ın kişiliğinden ve yakınlığından alıyorlardı. Bu dönemde kimler geldi kimler geçti Türk bürokrasisinden. **Rüşdü Saracoğlu, Can Cangır, Bülent Gültekin, Cengiz İsrafil, Bülent Şemiler, Engin Civan, Ahmet Söylemezoğlu, Turgay Özkan, Ökkeş Özuygur, Turgut Tütün** bunlardan ilk akla geliverenler.

Özal'ın **"prenslerim"** diye tanıttığı bu bürokratlar içinde en uzun süre görevde kalan Ziraat Bankası'nın başına getirilen **Coşkun Ulusoy** oldu. Onu, eski Merkez Bankası Genel Müdürü Rüşdü Saracoğlu izledi. Bazı **"prens"**lerin ise görev yerleri değiştirilerek başarısızlıkları örtülmeye çalışıldı. Görev yerleri değişmesine rağmen **"prensler"** yine de bürokraside tutunamadılar.

Cengiz İsrafil: Ahmet Özal'ın arkadaşı. Dünya Bankası'nda çalışırken özelleştirmenin tüm sorumluluğu verilerek Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na getirildi. Önce kamu iştiraklerinin hisselerini borsada satışa sundu. 1987 yılında işlem hacmi 1 milyar TL'yi bile bulmayan İMKB'yi arz-talep dengesini ve fiyatları altüst etti. Bu kez de blok satış yoluyla özelleştirme yapılmak istendi. Yoğun eleştirilere hedef oldu. Mesut Yılmaz başbakan olunca İsrafil görevinden alındı. Bir süre yurtdışına giden İsrafil, 1989'dan 1990'a kadar Azerbaycan'a danışmanlık yaptı. Cengiz İsrafil şimdi Amerika'da ve danışmanlık yapıyor.

Bülent Şemiler: Ahmet Özal'ın Amerika'dan arkadaşı. Kıbrıslı. Eliyeşil ailesinin damadı. Önce Anadolu Bankası'nın başına getirildi. Anadolu Bankası'nın batmakta olduğu görülünce Emlak Kredi Bankası ile birleştirildi ve adı Emlak Bankası olarak değiştirilen bankanın genel müdürü oldu. Bugün gündemi işgal eden Selim Edes'in bankaya pahalıya patlayan Anatepe (şimdiki adı Ataşehir) projesi onun döneminde planlandı ve halka gösterişli bir şekilde açıklandı. ANAP'a yakın bazı imtiyazlı kişilerin arsaları rayiç değerlerinin on katı fazlasına Şemiler tarafından satın alındı ve proje için Eska ile ortaklık sözleşmesi imzaladı. Bankayı zarara uğratan Genoto arazisi Şemiler döneminde satın alındı. Yine Mustafa Süzer'e milyarlar kazandıran Bahçeşehir projesi Şemiler döneminde başladı. Kemal Horzum'u İsviçre'den gidip getirerek yargılanmasını sağladı. O dönemde Kaya Erdem'le araları açılınca istifa etmek zorunda kaldı. Bir süre Turgut Özal'ın danışmanı olarak görev yaptı. Daha sonra Asil Nadir'e ait Impexbank ile Gelişim Grubu'nu satın aldı. Impexbank ve yayıncılıkta da başarılı olamadı. Kıbrıs'ta Akdeniz-Garanti Bankası adında bir banka açtı. Ne hikmetse başarılı bankacı olarak Türkiye'ye davet edilen Bülent Şemiler, orayı da kısa sürede iflas noktasına getirdi. DYP-SHP iktidarı döneminde Devlet Denetleme Kurulu'nun hazırladığı raporlar nedeniyle Şişli 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde bazı konularda hakkında dava açıldı.

Engin Civan: Bakırköy Yeni Mahalle'de oturan orta halli emekli bir memurun oğlu olan Engin Civan, Türkiye'ye gelmeden önce Dünya Bankası'nda çalışıyordu. Ahmet Özal'ın arkadaşı. Özal tarafından Türkiye'ye çağrıldı ve Denizcilik Bankası'nın başına getirildi. Bülent Şemiler'in istifa etmesinden sonra Emlak Bankası Genel Müdürlüğü'ne kaydırıldı. Banka, Civan döneminde daha çok zarar etti. Ancak o da Şemiler gibi fiktif satışlar ve hayali alacaklar yoluyla bilanço düzenlemeyi gayet iyi başardı. ANAP iktidardan düşünce Demirel başbakanlığındaki hükümet tarafından görevden alınmak istendi. ancak Cumhurbaşkanı Özal tarafından uzun süre görevden alma kararnamesi imzalanmadı. Başbakanlık Devlet Denetleme Kurulu'nun Emlak Bankası ve Engin Civan'la ilgili hazırladığı yolsuzluk dosyalarının yargıya intikal etmesi üzerine görevinden istifa ederek Amerika'ya geri döndü. Bu arada kardeşi adına kurdurduğu ABD Menkul Değerler AŞ ile Antalya'daki Keçiboynuzu Fabrikası'nda gizli patronluk yaptı.

Bülent Gültekin: ABD'de bir üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışırken İsrafil'den boşalan Toplu Konut İdaresi'nin başına getirildi. Ahmet Özal'la ABD'de tanıştı. Ancak onun da sonu Cengiz İsrafil gibi oldu. Mesut Yılmaz tarafından görevinden alındı. Cumhurbaşkanı Özal'ın danışmanlığına getirildi. Bir süre bu görevde kaldıktan sonra Amerika'ya döndü ve üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışmaya devam etti. Ancak Tansu Çiller'in başbakan olması ve Rüşdü Saracoğlu'nun görevinden istifa etmesi üzerine Türkiye'ye yeniden davet edildi ve Saracoğlu'ndan boşalan Merkez Bankası Başkanlığı'na getirildi. Bu görevde de uzun süre kalamadı. Döviz kurlarının belirlenmesi konusunda Çiller'le görüş ayrılığına düştü ve görevinden ayrıldı. Gültekin'e yine Amerika yolları göründü.

Ökkeş Özuygur: 1983-87 yılları arasında Kanada Şirketler Grubu'nda finansman ve dış ticaretten sorumlu koordinatör olarak çalıştı. 1988'de Kamu Ortaklığı Fonu Başkan Yardımcılığı görevine getirildi. 1989'da aynı kuruma başkan oldu. Çitosan'ın özelleştirilme yöntemi nedeniyle çok eleştirildi. O da başarısız oldu ve bu görevinden alındı. Özuygur, kendi işini kurdu.

Ahmet Söylemezoğlu: Ahmet Özal'ın yakın arkadaşlarından. Savunma Sanayii Müsteşarlığı Proje Müdürlüğü'ne getirildi. Daha sonra 1989'da özelleştirilme kapsamına alınan Sümerbank Genel Müdürlüğü olarak atandı. Diğer prensler gibi o da başarılı olamadı. Sümerbank'ın lojmanını beğen-

meyip kendine 30 bin dolara lojman kiralatan ve parasını Sümerbank'a ödeten genel müdür olarak ün yaptı. Şimdi Bilkent Üniversitesi'nde öğretim üyesi.

Turgay Özkan: Prenslerin en genciydi. Dünya Bankası'nda çalışıyordu. Ahmet Özal'la ABD'de tanıştı. Türkiye'ye gelen Özkan'ın ilk görevi danışmanlık. Turgut Özal ve Kaya Erdem'e bir süre danışmanlık yaptıktan sonra Devlet Yatırım Bankası Eximbank olunca bir süre burada danışman olarak görev yaptı. Ertan Sakızlı'nın görevden ayrılmasıyla Eximbank'ın Genel Müdürü olarak 1983'ten 1990'a kadar görev yaptı.

Turgay Tütün: Dünya Bankası'nda çalışırken DPT Müsteşar Yardımcılığı'na getirildi. Görevinden alınınca Avrupa Yatırım Bankası'nda görev alıp yurtdışına gitti.

Rüştü Saracoğlu: Tek parti döneminin başbakanlarından Şükrü Saracoğlu'nun torunu. Amerikan Merkez Bankası FED'de araştırma birimlerinde çalıştı. Boston Üniversitesi'nde profesör yardımcılığına kadar yükseldi. 1977'den Türkiye'ye döndüğü 1984 yılına kadar IMF'de ekonomist olarak görev aldı.

1984'te Özal tarafından çağrıldı ve Merkez Bankası Araştırma Planlama ve Eğitim Genel Müdürlüğü'ne atandı. 25 Ocak 1986'da Merkez Bankası Başkan Yardımcılığı'na getirildi. 1987 yılının temmuz ayında Zekeriya Yıldırım'dan boşalan başkanlık görevine Saracoğlu atandı. Mesut Yılmaz döneminde de görevinde kaldı. Zaman zaman Özal'ın veliahtı olarak lanse edildi. Döviz piyasasına müdahaleleriyle ün yaptı. Demirel'in başbakan, Çiller'in ise devlet bakanı olduğu dönemde Çiller'le sık sık kavga etti. Başbakan Demirel dönemin DPT Müsteşarı İlhan Kesici'yi hakem tayin etti. Kesici, Çiller-Saracoğlu kavgasında Saracoğlu'nu haklı buldu. Çiller döneminde de bu görevini uzun süre devam ettirdi. Ancak 1993 Temmuz'una kadar görevde kalabildi. Çiller'le aralarında çıkan anlaşmazlık yüzünden görevinden ayrıldı. İstanbul'da kurduğu kendi danışmanlık şirketini yönetiyor. Bu arada Saracoğlu hakkında görevden ayrıldıktan sonra yolsuzluk iddiaları ortaya atıldı.

Coşkun Ulusoy: Ahmet Özal'ın arkadaşı. En uzun süre görevde kalan bürokrat. Tam 7 yıl Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü'nü yaptı. Çiller'le geçinemeyen Ulusoy geçen günlerde istifa ederek Amerika'ya geri döndü.

Can Cangır: Kamu Ortaklığı İdaresi Başkan Yardımcılığı görevine getirilen Cangır, ancak iki yıl görevinde kalabildi. 1992 yılında görevinden alındı. Cangır, İstanbul'da kendi kurduğu işini yapıyor.

İyimser Olmak

TOKTAMIŞ ATEŞ *11 ekim*

Belki kimilerine garip gelecek, ama panel ve konferanslarımda en çok eleştirilen yanım *'iyimserliğim'* oluyor. Bu tür toplantılarda soruları genellikle yazılı alıyoruz (Zira mikrofonu kapan, bırakmak bilmiyor). Ve toplantılardan sonra, gelen yazılı soruları incelediğimde, iyimserliğimin çok irdelendiğini görüyorum.

İyimserliğim konusunda yöneltilen soruların sadece eleştiri olarak değerlendirilmesi de pek doğru değil. *"Nasıl bu kadar iyimser olabiliyorsunuz"* diye soruyorlar. Ülkemizin içinde bulunduğu koşulları sıralıyor ve *"Bu koşullar altında iyimser olmak mümkün mü?"* diyorlar. Ya da bunlara benzer sorular yöneltiyorlar. Belki de bir umut arıyorlar, bir ışık yakalamaya çalışıyorlar.

Ama ister eleştiri olsun, ister iyimserliğimi *'paylaşma arzusu'* olsun, çoğu kez iyimserliğimin nedenlerini açıklamak zorunda kalıyorum.

Yüzeysel bir bakışla Türkiye'de iyimser olmak çok zor. Emniyet örgütü Türk-İslam sentezcilerinin etkisi altında. Aynı şey, orta ve yükseköğretim için de geçerli. Devletin iç ve dış borçları almış başını gidiyor. Vergi gelirlerinin yarısı, borç taksit ve faizlerini zor karşılıyor. Devlet yatırımları neredeyse sıfırlandı. Buna rağmen bütçe açığı yüz milyarlarla ifade ediliyor.

Ülkenin Güneydoğusu, kan ve ateş içinde. Çarpık kentleşmenin getirdiği dağ gibi sorunlar var. En basitinden; susuzluk, büyük kentlerin belini büküyor. Çevre sorunları da dağ gibi. Denetimsiz bir üretim, akarsularımızıbatağa çeviriyor. Denizlerimiz de kurudu. Balık yok.

Ekonomik yaşamdan başlayan ve en üst düzeylerde siyasal makamlara kadar uzanan bir ahlak çöküntüsü, toplumu sarmış durumda. Herkes *'köşe dönmek'* peşinde. Hangi taşı kaldırsanız, altından bir pislik çıkıyor. Ahlak değerleri de alt üst oldu. Hırsızlık meşrulaştı. *"Adam çalıyor, ama iş bitiriyor"* diyorlar. Tüm bu sistemi pompalayan kitle iletişim araçları, bir yandan topluma biçim veriyor, bir yandan da topun ucunda. Trilyonluk borçları Demokles'in kılıcı gibi başlarının üzerinde sallanıyor. Siyasal iktidarın ağzına bakıyorlar.

Tüm bunlara değindikten sonra, *"Nasıl iyimser olabiliyorsunuz"* diye soruyorsunuz herhalde. Bu iyimserliğimin gerekçelerini anlatmam gerek.

Türkiye Cumhuriyeti 20. yüzyılın başlarında, *'çokuluslu imparatorlukların'* tasfiye sürecinde ortaya çıkan bir devlettir. Osmanlı İmparatorluğu'nun çokuluslu bünyesinden arta kalan mirası devraldıktan sonra; oldukça türdeş (homojen) bir ulus yaratılması ve bugünlere gelinebilmesi bile, büyük bir başarıdır.

Günümüz Türkiyesi'nde; azınlıklar hariç, yirmiden fazla farklı etnik grup yaşar. Bunların çoğunun kendi dili, edebiyatı, kültürü, folkloru, geleneği vs. vardır. Özgürlükçü demokrasinin (kör-topal da olsa) var olduğu bir siyasal düzen içinde, ayrılıkçı seslerin çıkması kaçınılmazdır.

Eğer *'paylaşılacak'* şeyleri arttırabilirsek bu seslerin dindirilmesi de mümkün olur. Zaten bu ayrılıkçı sesleri dindirmenn başka bir yolu, başka bir çaresi de yoktur.

Bu devlet kurulduğu zaman, okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde üçü-beşi geçmiyordu. Özellikle kırsal kesimde bu oran, yüzde birin altındaydı. Medrese kökenli bir azınlık, halkın cehaletini *'ticaret metaı'* haline getirmişti. Vatandaş olmanın nimetlerinden yararlanamayan geniş kitleler, kaderleri padişah ve halifenin iki dudağı arasından çıkacak söze bağlı olarak yaşarlardı. İşte cumhuriyetin eğitim hamlesi, bu kulları *'vatandaş'* haline getirdi.

Bugün Türkiye; kendi *'yiyeceğini'* ve *'giyeceğini'* kendi üreten bir ülkedir. Ne dışarıdan gelecek bir lokma ekmeğe gereksinimi vardır ne bir karış beze.

Dünya üzerindeki iki yüzden çok devlet arasında, bu özelliğe sahip olanların sayısı beşi, altıyı geçmez.

Türkiye bugün bölgesinde, *'su sorunu'* olmayan tek ülkedir. Hatta son zamanlarda su potansiyeli sorun olmaktadır. Ve bugün Türkiye, istisnasız her alanda yetişmiş, nitelikli bir inan potansiyeline sahiptir. Bu da eğitimi ön plana çıkarmanın bir sonucudur.

Dünya üzerinde halkının çoğunluğu Müslüman olan elliden çok ülke vardır. Bunlar arasındaki tek *'laik cumhuriyet'* Türkiye'dir. Ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde rastlanabilen özgürlükçü demokrasiyi, 2000 dolar civarında bir fert başına ulusal gelirle (kör-topal da olsa) yürüten iki ülke vardır ki, bunlardan biri gene Türkiye'dir.

'Aşılmayacak' bir sorunumuz yoktur. Çocuklarımız güzel bir Türkiye'de yaşayacak. Kötümserlik bizden ırak olsun...

Köyleri devlet yakıyor

ERGÜN AKSOY *11 ekim*

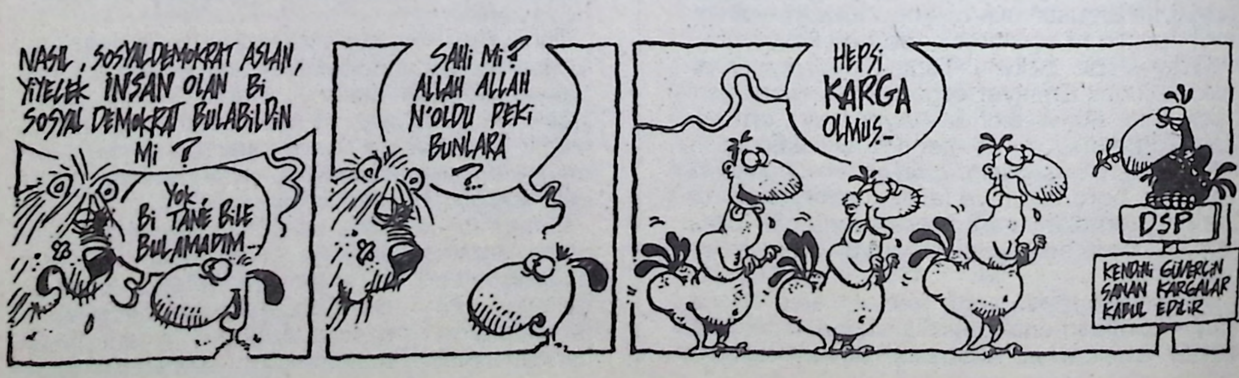
ANKARA - Tunceli'ye bağlı köylerin boşaltılması ve yakılması ile ilgili kamuoyunda başlayan tartışmalara, insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı **Azimet Köylüoğlu** açıklık getirdi. Köylüoğlu, Tunceli'deki köylerin devlet tarafından boşaltılıp yakıldığını belirterek **"Tunceli terörün merkezi konumuna girmiştir. Diğer bölgelerdeki terör olayı PKK tarafından yapılıyor. Tunceli'deki terör ise devlet terörü"** dedi. Köylüoğlu, bölgede 2 milyon insanın evsiz, yurtsuz, sokakta yaşadığını söyledi. Köylüoğlu, yoğun tartışmalara neden olan operasyonlar konusunda bugün Genelkurmay Başkanı Orgeneral **İsmail Hakkı Karadayı** ile görüşeceğini açıkladı.

Tunceli'de köyleri boşaltılarak evsiz kalan yurttaşların Erzincan deprem konutlarına yerleştirilecekleri, bu konu ile ilgili oluşturulan 5 kişilik bir heyetin dün Tunceli'ye gittiği bildirildi.

İnsan haklarından sorumlu Devlet Bakanı Azimet Köylüoğlu, Güneydoğu'da toplam 1390 yerleşim biriminin boşaltıldığını belirterek **"Bunlardan 600'ü köy, diğerleri ise mezradır"** dedi. Tunceli'nin terörün merkezi konumuna geldiğini, Ovacık ilçesinde 218 evin boşaltıldığını, bu hanelerde toplam 1234 vatandaşın yaşadığını belirten Köylüoğlu, **Cumhuriyet**'e şunları söyledi:

"Ovacık bölgesinde 218 evin yakıldığını saptadık. Olaylar Tunceli bölgesinde gelişiyor. Diğer bölgelerdeki terör olayı PKK tarafından gerçekleştiriliyor. Tunceli'deki terör ise devlet terörü. Tunceli'de köyleri devlet boşaltıyor, yakıyor. Tunceli'nin Nazmiye, Pülümür ve Ovacık ilçelerinde güvenlik güçlerince başlatılan operasyonlar sürüyor. PKK terör örgütü 14 yıldır destek bulamadığı Güneydoğu'dan sonra Sıvas, Erzincin, Gümüşhane ve Tunceli'ye yerleşmek istiyor. Bu gelişme önlenemezse, Gümüşhane ve Bayburt üzerinden Karadeniz ormanlarına açılım olacaktır. Sürdürülen operasyon bu yolları kapatmak içindir."

Hakkari'de boşaltılan köy sayısının 68 olduğunu açıklayan Köylüoğlu, bu bölgede 105 aileye çadır verildiğini, 84 aileye de ev yapmaları için inşaat malzemesi dağıtıldığını söyledi. Köylüoğlu, **"Özelde Tunceli üzerinde duruyoruz. Ancak Güneydoğu'da evsiz, yurtsuz, açıkta ve sokakta yaşayan 2 milyon insan vardır. Şırnak ve Hak-**

kari'de insanlar nehir kenarlarında yaşıyor. Kızılay çadırı dahi verememekteyiz" diye konuştu.

Konuyu bugün Genelkurmay Başkanı Orgeneral **İsmail Hakkı Karadayı** ile görüşeceğini belirten Köylüoğlu, şunları söyledi: **"Zorunluluk olmadıkça köylerin boşaltılmaması için gerekli girişimlerde bulunuyorum. Köylerin hiçbir şekilde yakılmamasını talep ediyorum. Konunun yasal bir disiplin altına alınması gerekir. Hukuk devleti içinde mücadele edilmesinin gerekliliğini öne çıkarmalarını isteyeceğiz. Güvenlik güçlerinin canlarını dişlerine takarak terörle mücadele ederlerken, köy yakma ve boşaltma gibi aşırı bir psikolojiye kapılmamalarını öneriyoruz. Köyleri boşaltılan köylülere mutlaka, iaşe, ibadet, ikamet, konut, sağlık ve özellikle yiyecek yardımının yapılması gerekir. Bu sorunun acil olarak çözümlenmesi kaçınılmazdır. Tunceli için düşündüğümüz şeyleri tüm Güneydoğu'ya taşımak istiyoruz. Güneydoğu'da genelde bu yönde büyük bir sıkıntı vardır."**

Güneydoğu'da gerçekçi bir tespitin yapılması gerektiğini vurgulayan Köylüoğlu, terörle mücadeleden etkilenen halkın zararının karşılanmasını istedi. Her şeyin hukuk devleti çerçevesinde yapılması gerektiğini savunan Köylüoğlu, **"Bakanlık olarak bir anlamda Güneydoğu'nun resmini çekeceğiz. Uzman bir hekim gözüyle hastalığı teşhis edeceğiz"** diye konuştu.

Köşemra Sultan...

MUSTAFA BALBAY *13 ekim*

Benim *'başucu'* kitaplarımdan biri de **Montaigne**'in *'Denemeler*'idir. Evde vardı, bir tanede büroya aldım. Evde başucumda, büroda masaucumda.

Yaşama ilişkin düşünceleri beni çok etkiliyor. Örneğin, can sıkıcı bir durumun sonrasında *'yaşam sevincine'* ilişkin düşüncelerini okuyunca, Karaburun yolu üzerindeki nergis bahçeleri arasında koşar gibi hissediyorum kendimi.

Semra Özal'la ilgili gelişmeleri izledikçe, Montaigne'in *'mutluluk'* üzerine düşünceleri aklıma geliyor.

Montaigne, **Odivus**'tan bir alıntı yapıp, *"İnsanın son gününü beklemeli her zaman, mutlu dememeli ona ölmeden"* diyor.

Ardından **Solon**'a geçiyor:

"Talih ne kadar güleryüz gösterirse göstersin, ömürlerinin son günü geçmeden insanlar mutlu saymamalı kendilerini; çünkü insan hayatı kararsız değişkendir, ufacık bir eylem yüzünden bir durumdan bambaşka bir duruma geçiverir."

Ama benim en çok şu cümlesi hoşuma gider:

"Ruhta rahatlık olmadıkça, döşek rahat olmuş neye yarar."

Semra Hanım'ın döşeği rahattır, ama ruhu ne kadar rahat bilmiyoruz.

Semra Özal'ın, rahmetli **Turgut Özal**'ı denetimi altına alıp isteği pek çok şeyi yaptırdığı günlerde kendisi için yanılmıyorsam Milliyet'teki Açık Pencere'de güzel bir benzetme yapılmıştı:

"Kösemra Sultan..."

Ancak son gelişmeler gösteriyor ki, buna *'köye'*yi eklemek gerekiyor. Belki, *"Köşemra Sultan"* daha çok yakışıyor.

Özal ve ailesi ile ilgili değerlendirmelerimizi zaman zaman aktarıyoruz. Ama konu, sık sık değişik yönleriyle gündeme geldiği için değinmeden edemiyoruz. Sabah'taki *'Has Bahçenin Gülleri Öter Bülbülleri'* dizisi, Hürriyet'teki *'Vay Canına'* dizisi de ortaya çıkardı ki, Türkiye'de *"Özal dönemi"* henüz yazılmadı. Herkes filin bir yanına anlatıyor.

Gazetelerin ve gazetecilerin çoğu Özal ailesinin, *'devlet yönetimiyle bağdaşmayan'*, *'siyasi ahlaka sığmayan'*, *'siyasetle ticareti karıştıran ya da iç içe sokan'* yönleriyle yeni *'tanışıyorlar'* gibi. Yoksa, *"Vay canına"* derler miydi?

Vay canına nedir?

İnsan önceden tahmin edemeyeceği şeyleri duyunca, çok dürüst bildiği bir kişinin adının yolsuzluk olayına karıştığını öğrenince, saçlarını yolar ve kendi kendine hayıflanır:

"Vay canına..."

Öyle sanıyorum ki, diğer gazeteler **Çiller** ailesiyle ilgili Cumhuriyet'te çıkan haberleri de kesip arşive koyuyorlardır. Önümüzdeki yıllarda aynı gazetelerde Çiller ailesiyle ilgili şu ilanları görürsek biz şaşmayacağız:

"Devleti nasıl kullandılar, yarın gazetenizde..."

"Bir dönemin talanı, olay yaratacak yazı dizisi..."

"Çiller dosyasını açıyoruz, bekleyin, şaşıracaksınız..."

Her neyse, Semra Hanım'a dönelim. **Civan**'a sıkılan kurşunla başlayan soruşturma serisinin hemen her aşamasında Semra Hanım'ın adı çıkıyordu. Ama, bu *'hatırlı Semra'* hangi Semra, bir türlü anlaşılamıyordu. Semra Özal bu iddialara, *"Türkiye'de tek hatırlı ben miyim?"* karşılığını veriyordu.

Ama artık durum ayan beyan ortada. **Dündar Kılıç**'ın ardından **Selim Edes**, son olarak da **Alaattin Çakıcı**'nın eşi **Uğur Çakıcı** Semra Özal'ın devrede olduğunu söylediler.

Türkiye'de pek çok şeye alışıldığı için, bazen olay yaratması gereken gelişmeler *'normal'* karşılanıyor. Semra Özal'ın olaya niçin adının karıştığını bir kez daha yineleyelim:

Selim Edes, Engin Civan'a 3.5 milyon dolar rüşvet veriyor. Sonra istiyor. Civan vermiyor. Semra Özal, Dündar Kılıç'ı arayıp olayı çözmesini istiyor.

Yani yeraltı dünyasının klasik anlamıyla *'baba'*sı ne yaparsa Semra Hanım onu yapıyor.

Semra Ana...

Bu arada Semra Hanım'ın adına *'monte'* ettiğimiz **Kösem Sultan**'ı birkaç cümleyle tanıtmakta yarar var. Kösem Sultan, Bosna valilerinden biri tarafından 17. yüzyılın başında Osmanlı Sarayı'na getirildi. Kösem, sürülerin önünde kılavuz olarak giden anlamına geliyor. **Birinci Ahmet**'in ilgisini çekti. Kısa sürede sarayın en etkin kişisi oldu. Küçük yaştaki şehzadelerin padişah olmasını sağlayıp onları yönetti. Bir hükümdar gibi yaşam sürdü. Yeniçeri Ocağı'nın nüfuzlu kişilerinden güç alıyordu. Bu nüfuzlu kişiler de onu kullanıp İstanbul'un ve taşranın ticari yaşamını ellerinde tutup, servet sahibi oluyorlardı.

Muazzama, Mahpeyker, Koca Valide lakaplarıyla da anılan Kösem Sultan, işine gelmeyen paşa ve şehzadelerin öldürülmesi olaylarına da aracılık etti.

Kendi ölümü de benzer bir yolla oldu. 3 Ağustos 1651 gecesi **Süleyman Ağa** ve adamları, kapıcıları öldürüp Kösem Sultan'ın bulunduğu binaya yürüdüler. Kösem Sultan o sırada saraya gizlice adamlarını çağırmıştı. Gelenleri onlar sanıp, gürültüden kuşkulanmadı. Kösem Sultan'ı pencere perdesinin kordonuyla boğup öldürdüler. Odasından, 20 sandık florin, mücevher ve değerli taş çıktı.

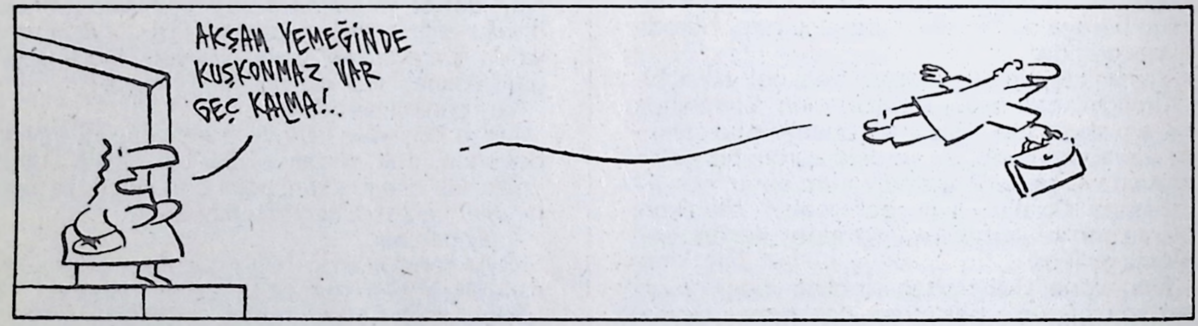
Kösem Sultan'ın ölümüne cezaevindeki hırsızlar, soyguncular çok üzüldü. Çünkü, katiller dışında cezaevine düşen herkese para yardımı yapıyordu!

Sözü uzatmadan ben bir kez daha Özal ailesine teşekkür etmek istiyorum. Türk toplumuna bundan daha iyi ders veremezlerdi.

Son olarak köşedönücülüğün tehlikeli olduğunu, köşenin aşağıya doğru da dönülebileceğini gösterdiler.

Geçen hafta, *"Özal'ın Öğrettikleri"* başlıklı yazıyı şöyle bitirmiştim:

Nur içinde yat Özal!
Vatan sana minnettardır.
O mezar sana dardır...
Buna son bir satır ekleyelim:
Verdiğin en büyük ders *'ar'*dır...

Kimin elleri temiz?..

BÜLENT KIZANLIK *14 ekim*

Emlakbank skandalında son derece renkli ve sürükleyici öyküler, gazete sayfalarını ve TV ekranlarını işgal etti. Modaya uyup bir öykü de biz anlatalım. Anlatacağımız, öyle çok büyük bir rüşvet ya da yolsuzluk hikayesi değil. Sadece Türkiye'de işlerin nasıl yürüdüğünü anlatan bir anekdot... Bundan iki yıl önce, yani 1 Kasım 1992'de, yeni ilçe olan yerlerde yerel seçimler yapılacaktır. İstanbul'un yeni ilçesi Avcılar'daki seçim çalışmalarının başında bulunan iktidar partisinin milletvekiline, bir gün bir vatandaş gelir. Anlattığına göre vatandaş bir büyük devlet bankasında iş için açılan sınavı kazanmıştır. Ancak devlet bankası mühendis olan vatandaşı bir türlü işe başlatmamaktadır. Milletvekili, seçim çalışmalarını yürüttüğü bölgenin insanı olan vatandaşın sorununu çözmeyi kendine görev bilir. Randevu alıp bankanın genel müdürüne gider. Milletvekilini genel müdür odasının bitişiğindeki odaya alırlar ve beklemesini rica ederler. 10 dakika, 15 dakika, yarım saat, belki daha da fazla bir süre bekler. Tabii bu arada sinirlenir. Sadece bir memur, bir bürokrat olan banka genel müdürü, koskoca bir milletvekilini kapıda bekletmeye nasıl cesaret eder? Kendisine verilen yanıt genel müdürün içeride önemli bir görüşmesi olduğu yolundadır. Banka yetkililerinden birinin, **"belki de o gün görüşemeyeceğini"** söylemesi üzerine milletvekilinin tepesi atar. Kimseyi dinlemez, vurur kapıyı girer içeriye. Bir de ne görsün, banka genel müdürü ile zamanın başbakanın kardeşi oturmuş sohbet ediyorlar. İlk şaşkınlıktan sonra kıyamet kopar. **"Sen kim oluyorsun da milletin temsilcisi olan beni kapıda bekletiyorsun?"** diye başlayan tartışma hakaretlerle devam eder ve milletvekili kapıyı çarpar gider. Anlaşılacağı üzere bu olayın yaşandığı devlet bankası Emlakbank'tır.

Milletvekilini kapıda bekleten Emlakbank Genel Müdürü ise **Şükrü Karahasanoğlu**. Karahasanoğlu, içeride Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'in kardeşi işadamı **Şevket Demirel**'le görüşmektedir.

Bekletilen milletvekili ise daha sonra TBMM KİT Komisyonu Başkanı olan ve halen bu görevi sürdüren **Hamdi Üçpınarlar**'dır. Emlakbank dosyası sansasyonel biçimde gündeme gelince, Üçpınarlar Banker Bako olayı ile ilgili olarak Karahasanoğlu'nu suçladı. Karahasanoğlu ise, **"İstediğini yapmadım diye böyle davranıyor"** diyerek onu

yanıtladı.

Bu duruma bakıp da, yukarıdaki olayı Karahasanoğlu'nun anlattığı zannedilmesin. Bu öyküyü bizzat Hamdi Üçpınarlar bize aktardı. Üçpınarlar, olayın kızgınlığını hala üzerinden atamamış, **"Karahasanoğlu Özal'ın prensleri gibi davranıyordu"** diyor.

Karahasanoğlu'nun görev yaptığı 1992 yılındaki Emlakbank hesapları ise Üçpınarları'ın başkanı olduğu KİT Komisyonu'nca ibra edildi. Üçpınarlar bu durumu **"Hakkında çok geçerli bir delil yoktu. Her konuyu mahkemeye sevkedip, komisyonun çalışmalarını aksatmak istemedim"** diye açıklıyor.

Ancak Üçpınarlar kararlı, **"Bakalım 1993 yılı hesapları da ibra edilecek mi?"** diyerek, TBMM KİT Komisyonu'nun Karahasanoğlu'na hesap soracağını vurguluyor. Aslında bu olayda yanıt bekleyen çok soru var?

Öncelikle vatandaş, bir devlet kuruluşundaki sorununu çözmek için neden o kuruluşun yöneticilerine değil de politikacılara başvurur? Neden halkı temsil eden milletvekilleri toplumsal sorunları bir tarafa bırakıp, kişilerin özel işlerini takip ederler? Basit bir işe girme olayı, neden bir büyük devlet bankası genel müdürü ile daha sonra o bankayı denetleyecek KİT Komisyonu'nun başkanı olan milletvekili arasında kavgaya yol açacak kadar büyütülür? Devlet bankası genel müdürü başbakanın işadamı kardeşiyle saatlerce ne konuşur? KİT Komisyonu Başkanı, bir devlet bankası genel müdürünü suçladığı olayla ilgili dönemin aklanmasına nasıl izin verir? Aynı komisyon başkanı daha görüşülmeyen bir dönemle ilgili nasıl şimdiden hüküm verir? Türkiye'de işler böyle yürürken temiz eller operasyonunu kim nasıl yapacak?..

Ankara Bakü'ye ağabeylik yapmasın

KEMAL YURTERİ *15 ekim*

BAKÜ - Rusya, İstanbul'da 18-19 ekim günlerinde Türki cumhuriyetler arasında İstanbul'da yapılacak ikinci zirve öncesinde Ankara'ya uyarı mesajı gönderdi. Rusya'nın Bakü Büyükelçisi **Valter Sonya,** Azerbaycan-Türkiye ilişkilerini değerlendirirken Ankara'ya **"bölgede ağabeylik yapmaması"** uyarısında bulundu. **"Türkiye'nin böyle bir hayali varsa bundan vazgeçsin. Bir ağabey gitti, şimdi bir başkası geliyor da olmaz. Hiç kimse ağabey istemiyor"** diyen Sonya, Türkiye'nin bölgedeki etkinliğini yatırım yaparak göstermesini isterken **"Hodri meydan"** dedi. Sonya, Türkiye'nin, Rusya'yı bölgede rakip olarak görmesini **"eski kafalılık"** olarak niteledi.

Sonya, Bakü'de yaşanan son olayları değerlendirirken de **"Azerbaycan için darbe lüsktür. Bütün maceracılar heveslerini kendilerine saklasınlar. Ben herkesi uyarıyorum. Maceracı insanlar artık burada barınamazlar ve kimse onları tanımaz, hiç kimse"** görüşünü dile getirdi. Rusya'nın Bakü Büyükelçisi Sonya, ülkede yaşanan son gelişmeleri **Cumhuriyet**'e değerlendirdi. Sonya'nın, sorulara verdiği yanıtlar şöyle:

- Rusya Kafkaslar'ı "arka bahçesi" **olarak mı görüyor?**

- Ben bu **"arka bahçe"** deyimini hiç anlamıyorum. Aşağılayıcı bir söz. Bu devletleri birer bağımsız devlet olarak kabul ediyoruz. Biz onlar bağımsız olsun diye her şeyi yaptık. Emperyalist deyimlerini konuşmak da saçmadır. **"Rusya bir merkez, bu devletler de sömürgeydi"** diyemezsiniz. Rusya'nın çevresindeki cumhuriyetlerde hayat seviyesi daha yüksekti. Sömürgeci bir devlette bu olmaz. Bizim bu insanlarla kültürel, sosyal ilişkilerimiz var, bunu inkar edemezsiniz. Biz bunu mutlaka göz önünde bulunduracağız, ilişkilerimizi geliştireceğiz. Bunu anlamamak eski kafalılıktır. Haa, diyorsanız ki **"Rusya ile rekabet yapacağız"** hodri meydan. Gelin, girin buraya, yatırım yapın. Bizim ilişkilerimiz gibi ilişki kurun, kurabiliyorsanız.

- Türkiye'nin bölgedeki gücünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Türkiye'nin bölgede ağabeylik yapma gibi hevesi varsa, bundan vazgeçsin. Bir ağabey gitti, bir başkası geldi olmaz. Artık ağabeylik bitti. Kimse artık ağabey istemiyor. Sevmez de. Ağabeylik artık geçer akçe değil.

- Azerbaycan'ın kendi başına hareket etmesinden rahatsızlık mı duyuyorsunuz?

- Azerbaycan bir birliğin üyesi. Bu birliğin kaideleri var. Siz de NATO'ya üyesisiniz. Onun da kaideleri var. Bu kaidelere uygun hareket etmezseniz üyelikten çıkarılırsınız. Buna göre hareket etmek bir zorunluluk. Biz diyoruz ki, Azerbaycan ve öteki ülkeler bazı kaideleri yerine getirmeye mecburdur. Bu kadar. Bizim bağımsız hareket etmelerini istemediğimizi nereden çıkarıyorsunuz? Çünkü sizde eski kafalılık var. Siz Rusya'ya rakip gözüyle bakıyorsunuz ve böyle şeyler söylüyorsunuz. Biz normal şeyleri söylediğimiz zaman bazı şeylere mani olduğumuzu söylüyorsunuz. Siz düzensizlik mi istiyorsunuz?

- Ülkede yaşanan olaylar Rusya ile ilişkilendiriliyor.

- Burada sizinle ilgili söylentiler de var. Yani Elçibey'i istiyormuşsunuz da önce Muttalibov'u getirecekmişsiniz. Sonra ona devirecekler, ardından Elçibey gelecek diye söylentiler de var. Türkiye'nin sadece Elçibey'i tanıdığı, Aliyev'i tanımadığı gibi söylentiler burada çoktur. Söylentileri dikkate almak büyük bir saçmalıktır. Biz ciddi bir devletiz. Böyle söylentileri dikkate almadan hareket edeceğiz.

- Olaylar olduğunda neler hissettiniz?

- Biz burada ciddi günler yaşadık. Gerçekten büyük tehlike vardı. Bu inkar edilmez bir gerçek. Biz de Rusya olarak büyük bir endişe içindeydik. Yalnız maceracı güçler tarafından böyle şeyler yapılır. Biz her zaman meşruiyet taraftarıyız. Geçen sene Aliyev'in buraya gelişi sırasında biz meşru olduğunu savunduk. Siz bunu kabul etmiyordunuz.

Biz meşrudur diyorduk, çünkü böyle gelişiyordu olaylar.

Söz o olayları takip etmiyordunuz. Sizin için önemli olan **"Rusya yine gelir"** diye haykırmak. Bazı durumlarda sokak kavgası bile kabul edilemez.

Azerbaycan için darbe lükstür. Çünkü bu ülkenin önünde önemli problemleri var. Başka şeylerle meşgul olması gerekir. Ülkenin ekonomik, sosyal ve politik sorunları var.

Bunlar çözülmelidir. Yine maceracı insanlar olabilir. Ama onlara büyük bir ders verilmiştir, halk tarafından.

İşte bu nedenle bütün maceracıların heveslerini kendilerine saklamaları gerekir. Ben Rus Büyükelçisi olarak herkesi uyarıyorum: Maceracı insanlar artık buralarda barınamazlar. Kimse onları tanımaz, hiç kimse.

- Azerbaycan'da iç karışılık olsa buraya müdahale eder misiniz? Böyle endişeler var.

- Bunlar söylentidir ve bizimle bir ilgisi yoktur. Bazıları böyle söylentileri buraya yayıyorlar. Biz hiçbir zaman böyle bir şey yapmadık ve yapmayacağız.

Kohl 4. kez kazandı

DİLEK ZAPTÇIOĞLU *17 ekim*

BERLİN - Almanya'da dünkü genel seçimlerden Başbakan **Helmut Kohl** liderliğindeki muhafazakâr Hıristiyan Demokratlar yüzde 41.6'lık bir oy oranıyla galip çıktı. Liberallerin yüzde 5'lik barajı aşmasıyla Almanya'da hükümet değişikliği gündeme gelmedi. Seçimlerden, 1982'den beri dördüncü kez birinci parti olarak çıkan HDP'nin lideri Başbakan Kohl, ülkeyi 4 yıl daha yönetmeye devam edecek. Ancak oy kaybına uğrayan hükümet partilerinin muhalefet karşısında artık sadece 4 sandalyelik bir çoğunluğu bulunuyor.

Böylece Almanya'da hükümetin hareket alanı oldukça daraldı. Yeşiller ve eski Demokratik Alman komünist partisinin devamı Demokratik Sosyalizm Partisi de meclise girmeyi başardı. Neofaşist **"Cumhuriyetçiler"**, barajı bu kez de aşamadılar.

Seçimlerde oy oranını arttıran yegâne partiler sosyal demokratlar, yeşiller ve Demokratik Sosyalizm Partisi oldu. SPD yüzde 4 dolayında oy artışı sağlayıp toplam yüzde 36.6'ya ulaştı ve ana muhalefet statüsünü korudu. Başbakan Kohl'ün yerini almaya namzet SPD'nin lideri **Rudolf Scharping**, Kohl hükümetinin aslında **"seçimi kaybettiğini"** söyleyerek Almanya'da erken seçimin gündeme gelebileceğini söyledi.

Dün Almanya'da genel seçimlerin yanı sıra üç eyalette de yerel seçimler oldu. Doğu'daki Thüringen ve Mecklenburg-Pomeranya eyaletlerinde muhafazakârlar kazandılar, ancak aldıkları oy oranı tek başına hükümet etmeye yetmeyeceğinden bu iki eyalette muhafazakâr-sosyal demokrat hükümetler gündeme geldi. Batıdaki Saarland'da ise SPD mutlak çoğunluğunu korudu. Böylece Federal Almanya'da eyalet başbakanlarından oluşan ve üst yasama organı konumundaki Federal Konsey'de sosyal demokratlar çoğunluğu ellerine geçirmiş oldular.

Türk asıllı **Leyla Onur** da SPD'den seçimi kazanarak parlamentoya girdi.

Alman seçmeni Kohl'e **"devam"** derken hoşnutsuzluğunu da dile getirmiş oldu. 1990'daki genel seçimlere kıyasla mecliste tam 35 koltuk kaybeden muhafazakârlar, bundan sonra hükümette çok terleyecek. Öte yandan iktidarı devralma iddiasıyla yarışan sosyal demokratlar umduklarını bulamadılar. SPD oy oranını çok az arttırdı ve aldığı oy iktidar olmaya yetmedi. Liberaller barajı kılpayı aştı; liderleri **Klaus Kinkel**, dışişleri bakanlığı görevine devam edecek.

Yeşiller dört yıl önce kovuldukları parlamentoya 47 milletvekiliyle girerken PDS de aleyhindeki bütün kampanyalara karşın dört seçim bölgesinde milletvekili çıkartarak meclise 29 adayını sokmayı başardı. Alman seçimlerinin sonucu, burada yaşayan Türkler açısından hayal kırıcı oldu. Muhafazakâr Kohl hükümetinin çifte vatandaşlık, seçme seçilme gibi temel hakları vermeyeceğini belirten vatandaşlarımız, daha çok hükümet değişikliğine bel bağlamıştı. Alman seçimlerinde yaklaşık 30 bin Türkün de Alman pasaportu sayesinde oy kullandığı belirtiliyor.

Demirel: Nüfuz alanı istemiyoruz

GÜNSELİ KARTAY / BARAN GÜNGÖRDÜ / AZMİ KARAVELİ *19 ekim*

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** dün Çırağan Sarayı'nda yaptığı bir konuşma ile Türk Cumhuriyetleri 2. Doruk Toplantısı'nı açtı.

Toplantıya öteki beş Türk cumhuriyetinden devlet başkanı olarak Azerbaycan'dan **Haydar Aliyev,** Kazakistan'dan **Nursultan Nazarbayev,** Kırgızistan'dan **Askar Akayev,** Özbekistan'dan **İslam Kerimov** ve Türkmenistan'dan **Saparmurat Niyazov** katıldı.

Toplantıda beş ülkenin cumhurbaşkanları da "2. Doruk"un önemini vurgulayan konuşmalar yaptılar. Altı ülkenin diplomatlarının ortak görüşü **"2. Doruğun toplanmasının bile önemli olduğu"** ve **"beklenenden daha olumlu bir hava içinde geçtiği"** noktasında toplanıyor.

Toplantının açık oturumunda Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in, Türk doruğuna düşen Rus gölgesine ağırlık verdiği dikkati çekti.

Kapalı oturumda da konuk devlet başkanlarının da konuşmalarında bu konuya önemle değindikleri öğrenildi.

Demirel bu konuda aynen şöyle dedi: **"Türkiye Cumhuriyeti olarak, ülkelerimizin oluşturduğu coğrafyayı müstakbel bir nüfuz alanı veya bir rekabet bölgesi olarak görmüyoruz. Bilakis, el ele vererek bu bölgenin bir işbirliği ve dayanışma alanı haline getirilmesinin ülkelerimizin ve bölgemizin kalkınmasına ve refahına ve böylece dünya barışına ve istikrarına hizmet edeceğine içtenlikle inanıyoruz. Barış yolunda işbirliği için sınır tanımıyoruz."**

İki saat 45 dakika süren toplantıdan sonra bir gazetecinin, Rus Dışişleri Sözcüsü **Mikhail Demurin**'in "ilke olarak bu tür zirvelere karşı değiliz. Ancak milliyet esasında kümeleşerek zirve yapılmasına karşıyız" sözlerine karşı görüşlerini sorması üzerine Demirel şu yanıtı verdi:

"Altı bağımsız cumhuriyet bunlar. Bağımsız demek, istediğini yapmak demek değildir. Kimseye düşmanlık yok. Cepheleşme olmasın. Barış istikrardır. Kardeş cumhuriyetlerdir bunlar. Diller, dinler, kökenler birdir. Kimse tedirgin olmamalıdır. Düşmanlık olmasın. Dostluk ve barış vardır. Aşırı hassasiyet gereksizdir. Kimsenin alınmasına gerek yoktur."

Toplantı sonrasında Dışişleri Bakanı Prof. **Mümtaz Soysal** da gazetecilere **"Biz ilişkileri iyileştirmede rol oynarız, bozmada değil... Bu ne bir Panturanizm ne de Pantürkizm toplantısıdır"** diyerek Moskova'nın kaygılarını gidermeye çalıştı.

Kapalı oturumda konuşan tüm konuk devlet başkanları özellikle **"ülkelerinin bağımsızlıklarını"** vurgulayan konuşmalar yaptılar. Konuşmacılar üç yıl önce Rusya'dan kazandıkları **"egemenliklerini"** hiçbir biçimde yitirmek istemediklerini söylediler. Toplantıya katılan bir diplomat, 6 Türk liderinin, **"hortlatılmak istenen emellere karşı çıkılması gerektiği"** konusunda görüşbirliğinde olduğunu söyledi.

Bu arada, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, gelecekteki işbirliğinin kapsamının genişletilmesini önerdi.

Öneride ortak amaçlı ve Rusya'nın da katılımı ile bir **"Avrasya birliği"**'ne gidilmesi öngörülüyor. Ancak bu birliğin kapsamı hakkındaki konuk cumhurbaşkanının ayrıntılı bilgi vermediği öğrenildi.

Azerbaycan Devlet Başkanı Haydar Aliyev, ülke topraklarının yüzde 25'inin Ermeni işgali altında olduğunu söyleyerek Ermenistan'ın kınanmasını istedi.

Daha yumuşak bir yaklaşım içinde olan öteki konuşmacılar ise Karabağ sorununun BM-AGİK süreci çerçevesinde barışçı yollardan çözümlenmesini dile getirdiler. Bununla birlikte bugün yayımlanacak **"Boğaz Bildirisi"**'nde konunun yer almayacağı anlaşılıyor.

Demirel, kapalı oturumdaki ikinci konuşmasında Azeri ve Kazak petrollerinin Türkiye üzerinden geçmesi konusunda işbirliğine gidilmesi istemini yineledi.

Aliyev bunun üzerine ülkesinin imzaladığı son petrol anlaşması hakkında bilgi verdi ve boru hattının Türkiye üzerinden Batı pazarlarına ulaşmasından yana olduğunu söyledi.

Bu görüşün **"Sonuç Bildirisi"**'ne yansıması benimsendi.

Türkmenistan Devlet Başkanı Niyazov ise Afganistan ve Tacikistan'daki son gelişmeleri aktardı ve bu konuda öteki Türk cumhuriyetlerinden destek istedi.

Bu istemden sonra Demirel, Bosna-Hersek konusuna değindi ve oradaki Müslüman topluluğuna karşı Birleşmiş Milletler'de dayanışma içinde olunmasını önerdi.

Türkiye Cumhurbaşkanı, gerek açık ve gerek kapalı oturumda **"doruk"** toplantılarının belirli aralıklarla ve düzenli olarak yapılmasını vurguladı.

Bunun üzerine Kırgız lideri, '3. Türk Doruğu'nun 29-30 Ağustos 1995'te Bişkek'te evsahipliğine talip olduğunu açıkladı.

Konuk başkan buna gerekçe olarak, söz konusu tarihin Orta Asya'da Türk dünyasının kahramanlığını yansıtan Manas Destanı'nın 1000. yıldönümü olmasını gösterdi. Bu öneri benimsendi ve bildiriye alınması kararlaştırıldı.

Konuk beş lider, demokratikleşme ve serbest piyasa ekonomisine geçme yolunda başlamış olan süreçte Türkiye deneyiminden yararlanmayı sürdürmek istediklerini belirttiler. Doruktan önce Dışişleri Bakanı Prof. Mümtaz Soysal, Türkiye'nin bu ülkelerdeki büyükelçileri ile bir saat süren bir toplantı yaptı. Toplantıda, Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkilerinin ele alındığı bildirildi.

Bu arada Türkiye ile beş Türk cumhuriyeti arasındaki ekonomik ilişkilerin arttırılması konusunda görüşmeler yapıldı. Beş ülkede Türk işadamlarının yaptıkları yatırımların 3.7 milyar dolara ulaştığı ve bunun 1 milyarlık bölümünün tamamlandığı bildirildi.

Petrol için en iyi yol İran-Ceyhan

KEMAL YURTERİ *21 ekim*

BAKÜ - Azerbaycan petrollerinin işletilmesine yönelik anlaşmaya öncülük eden ve yüksek oranda paya sahip olan İngiltere'nin Bakü Büyükelçisi **Thomas Young,** İran-Nahcıvan-Ceyhan güzergâhını izleyecek bir boru hattı projesini **"en mantıklı seçenek"** olarak nitelendirdi. Boru hattına yönelik PKK tehdidinden endişe duyduğunu dile getiren Young, **"Boru hattını Kürt teröristlerden korumamız gerekir. Bu bir soru, ama çözülebilir"** dedi. Rusya'nın bölge ülkelerine **"birinci komşu"** olmak istediğine dikkat çeken Young, **"Azerbaycan'ın birinci komşusu olmak istiyorlar, ama bunun için medeni bir şekilde çalışmaları gerekiyor"** görüşünü dile getirdi.

Yougn, Azerbaycan'a ilişkin değerlendirmelerde bulunurken petrol gelirini ülkenin kalkınması açısından en önemli gelir olarak nitelendirdi ve Cumhurbaşkanı **Haydar Aliyev'**in varlığını, petrol anlaşmasının geleceği için **"garanti"** olarak gördüğünü vurguladı.

Young'un Azerbaycan'daki son olaylara ve Azeri petrollerine ilişkin **Cumhuriyet'**in sorularına verdiği yanıtlar şöyle:

- Son olayları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Azerbaycan ve ülkenin Batı'yla ilişkileri açısından oldukça endişeli bir haftaydı. Çünkü silahlı grupların devlete karşı girişimlerde bulunduğu ülkelerde durum çok tehlikelidir. Bu durumlar devrime dönüşebilir.

Aliyev, kendisini ayakta tuttu ve rejim korundu. Bu, İngiltere için çok önemlidir. Çünkü, 20 ekimde imzalanan petrol anlaşması bu şekilde uygulanabilinirdi. Bence petrol anlaşmasının yürüyebilmesi için Haydar Aliyev'in Cumhurbaşkanı olması çok önemlidir. Bu aynı zamanda, ülkenin Batı'yla kurduğu ilişkilerin sürdürülmesi bakımından da önem taşıyor.

- Rusya'nın Azerbaycan ile olan ilişkilerine nasıl bakıyorsunuz?

İmzalanan petrol anlaşmasının Rusya için dezavantaj taşıdığına inanmıyorum. Petrol anlaşmasında bir Rus şirketin, Lucoil'in yüzde 20 payı var ve konsorsiyum kâr ettiği zaman, o da kâr edecek. 20 ekimde imzalanan anlaşma, hiçbir şekilde son anlaşma değildir. Hazar Denizi'nden çıkarılmayı bekleyen oldukça yüksek miktarda petrol var hâlâ. Rusya; aynen İngiltere, Amerika gibi Azerbaycan'ın kalkınmasına büyük katkıda bulunabilir. Elimde, ülkedeki olaylara Rusya'nın karıştığına dair hiçbir kanıt yok, ama açık olan şu ki; Haydar Aliyev'in muhalifleri, ekonomik palitikalarına, siyasi yaklaşımına karşı. Gerek ülke için ve gerek ülke dışında düşmanları var. Rusya'da da, Aliyev'in politikalarına karşı çıkan kişilerin olabileceği düşünülebilir.

- Ülkenin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

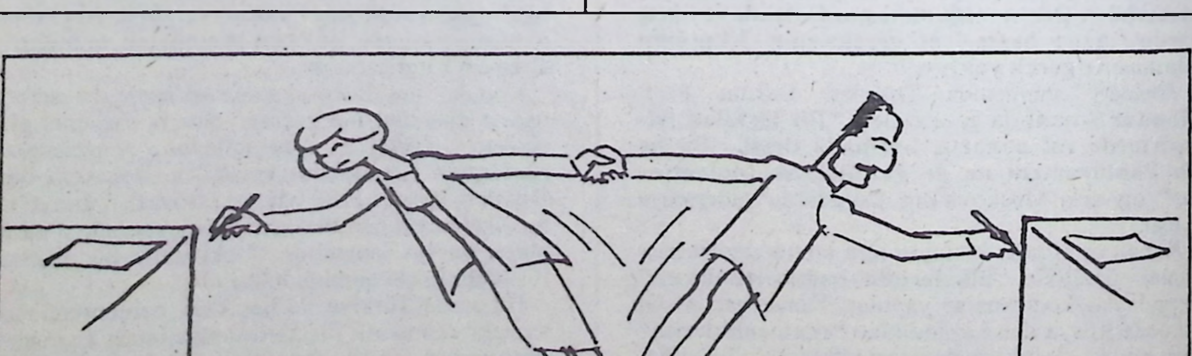
Bu ülkenin çok önemli başka kaynakları da var. Tarım da katkıda bulunur, ancak savaş bitince ve Ermeni kuvvetleri Karabağ'dan çekilince. Böylece şu an işgal altında bulunan bölge, yeniden üretken hale gelir. Bu ülkenin düzlüğe çıkması için çok fazla yatırım yapılması gerekir. Azerbaycan ekonomisinin düzlüğe çıkması için petrol önemli gelir kaynağıdır.

- Boru hattı projesi bekliyor..

Siz Boğazlar'dan geçmemesi gerektiğini savunuyorsunuz. Evet, Boğazlar'dan geçmesin. Bunun ciddi bir sorun olduğu görülüyor. Boğazlar'da trafik şu an bile dolu. Bence en mantıklı çözüm Ceyhan. İran üzerinden, Nahcıvan üzerinden gidebilir. Gürcistan'dan da gidebilir. Bakü-Hopa-Rusya güzerhgâhı da olabilir. Ama Rusya'nın üzerinden gidecekse, Boğazlar'ı by-pass edecek bir yolun bulunması gerekir. Eğer Novorosisk'ten geçecekse, o zaman Samsun'a bir boru hattı yapılması gerekir, ama bu pahalı. En mantıklı görünen İran-Nahcıvan-Ceyhan boru hattı. Ama bu hattı Kürt teröristlerden korumamız gerekir.

- Rusya'nın Kafkaslar'a yönelik emperyalist eğilimler taşıdığına ilişkin düşünceleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şimdi çok geç. Rusya değil de komünistler bu şanslarını yitirdiler. Çünkü Rusya yeni bir Rusya'dır ve Rus liderliğinin bu ilkelere sömürgeci bir politika empoze edeceğini zannetmiyorum. Bazı avantajlar bekliyorlar. Azerbaycan'ın birinci komşusu olmak istiyorlar, ama bunun için medeni bir şekilde çalışmaları gerekiyor.

Öğretim üyeleri 'onur' istiyor

22 ekim

İZMİR / İSTANBUL (Cumhuriyet) - İzmir'de öğretim elemanlarının başlattığı dersleri boykot eylemi, dün sona erdi. Öğretim elemanları, bugün Merkez Postane'de mektup eylemi yapacaklar. DEÜ Mühendislik Fakültesi öğretim elemanları da 6 Kasım 1994'ten sonra dersleri süresiz boykot kararı aldılar. Öğretim elemanlarının ekonomik durumlarının, **"üniversite mensubu olmanın onuruna yakışır"** düzeye getirilmesi gerektiğini belirten İstanbul Üniversitesi Yönetim Kurulu ise Başbakan **Tansu Çiller** ile hükümet üyelerini bu sorunun çözümü için göreve çağırdı.

Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı GSF'deki eylem, önceki gün sona ererken Buca Eğitim Fakültesi öğretim elemanları üç günlük boykot eylemlerini tamamladılar. Ege Üniversitesi'ne bağlı Fen Fakültesi'nde de iki günlük eylem dün sona erdi. DEÜ Mühendislik Fakültesi öğretim elemanları ise dün yaptıkları toplantı sonucunda, pazartesi günü saat 12.00'de Bornova Atatürk heykeline çelenk koyma kararı aldılar. Öğretim elemanları, üniversitelerin bilimsel, demokratik yapısında ve ücretlerde herhangi bir iyileştirme yapılmaması durumunda, 6 Kasım 1994 tarihinden itibaren süresiz ders boykotuna gitmeye karar verdiler.

Eğit-Sen İzmir şubesince dün yapılan açıklamada ise tüm sorunların suskunluktan ve örgütsüzlükten kaynaklandığı vurgulanarak şöyle denildi:

"Sorunlarımızın çözümü için bir kurtarıcı beklemek boşuna. Yaşamımızı ve bilimsel çalışmalarımızı, üç beş kişinin keyfine bırakamayız. Ya bırakırız, çoluk çocuk aç kalır ve bilim adamı olma onurundan ödünler vermeyi sürdürürüz ya da grevli ve toplusözleşmeli sendika çatısı altında birleşerek, güçbirliği yaparak hem akademik, ekonomik ve politik haklarımızı toplusözleşme masasında alır hem de çölleştirilen üniversitelerimizi özerk ve demokratik temelde yeniden yeşertmeye girişiriz. Gün, işte böyle bir karar verme günüdür."

İstanbul Ünversitesi Yönetim Kurulu ise önceki gün gerçekleştirdiği olağanüstü toplantıda, oybirliğiyle alınan bir dizi kararı dün kamuoyuna duyurdu. Yapılan yazılı açıklamada özetle şöyle denildi:

"Bir süredir yaşamsal değerlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olan üniversitelerimiz için ivedi önlemlerin alınması kaçınılmaz hale gelmiştir. Çağdaş, özerk, demokratik bir üniversitenin yapı taşları, öğrenci, öğretim elemanı, üniversite idari personeli ve mekândır. Bu temel taşların sağlıklı bir yapıda bütünleştirilebilmesi için ise öncelikle yönetsel, mali ve bilimsel özerklik koşullarının sağlanması, üniversitelerin 'olmazsa olmaz' koşuludur. Öğretim elemanlarının ekonomik durumlarının Cumhuriyet tarihinde hiç görülmemiş bu durumdan kurtarılması ve üniversite mensubu olmanın onuruna yakışır düzeye getirilmesi zorunludur. Bilimsel araştırma ve öğretim faaliyetlerini özveriyle sürdüren öğretim elemanlarının artık dayanacak gücü kalmamıştır. Ünversitelerimizin ve bütün mensuplarının ekonomik sorunlarının çözümü için başta Sayın Başbakanımız ve hükümet üyelerimiz olmak üzere, TBMM'nin sayın üyelerini düşünmeye ve ivedilikle göreve çağırıyoruz."

AGİK baskın heyetine ret

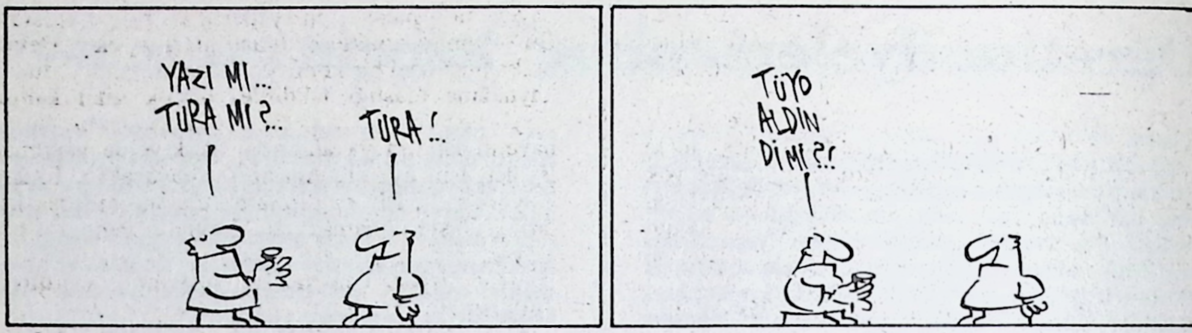
LALE SARIİBRAHİMOĞLU *25 ekim*

ANKARA - Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Heyeti Başkanı sıfatıyla önceki gün aniden Türkiye'ye gelen ve **"Kürt lobicisi"** olarak bilinen ABD'li Demokrat Senatör **Dennis DeConcini** ile beraberindeki heyet, Ankara'da tepki gördü. TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** ile bir araya gelen heyetin, Cumhurbaşkanı, Başbakan, Dışişleri Bakanı ile kapatılan DEP'in tutuklu milletvekilleriyle görüşme talepleri, **"AGİK mekanizmasını ihlal ettiği"** gerekçesiyle reddedildi. Ancak Amerikan Kongresi'nin etkin isimlerinden DeConcini'nin, ABD Başkanı **Bill Clinton**'ın Ortadoğu'ya yapacağı tarihi geziye eşlik edeceğine dikkat çekilerek, Ankara'da üst düzey yetkililerle görüşme isteğinin geri çevrilmesi **"diplomatik hata"** olarak değerlendirildi. Türkiye'nin, DeConcini'ye gösterdiği tepkiyle, politikasını Clinton'a aktarma fırsatını kaçırdığı savunuldu.

Merkezi Paris'te bulunan Kürt Enstitüsü'nün Başkanı **Kendal Nezan**'a yakınlığıyla da bilinen DeConcini, insan hakları ihlalleri konusunda Türkiye'ye sert suçlamalar yöneltirken, **"etnik grup"** olarak tanımladığı Kürtlerin dillerini konuşma ve kültürlerini geliştirmeleri için **"siyasi çözüm"** bulunması gerektiğini söyledi.

Amerikan Kongresi AGİK Helsinki Komisyonu ve Kongre İstihbarat Komitesi başkanlıklarını da yürüten DeConcini, dün bir grup gazeteci ile görüştü. Türkiye'ye ani ziyaretin **'AGİK heyeti başkanı'** olarak yaptığını söyleyen DeConcini ile basın mensupları arasındaki söyleşi, karşılıklı görüş alışverişi havasında geçti. Türkiye'ye yönelik dış baskıların kamuoyu üzerinde olumsuz etkiler yaptığını anlatan DeConcini, terörist bir örgüt olan PKK ile **'etnik bir grup'** olarak nitelendirdiği Kürtleri birbirinden ayırdıklarının altını çizdi.

Türkiye'ye en son 1989 yılında gelen DeConcini, **"Özal döneminde tutuklu milletvekilleriyle görüştük. Şimdi ise kabul edilmedi. Türkiye'de, o dönemle mukayese edildiğinde, insan hakları daha sert biçimde ihlal ediliyor. Yoğun işkence iddiaları var. Etnik kültüre yönelik hiç tolerans yok. Bu gözlemi yapmaktan üzgünüm"** diye ko-

nuştu.

DeConcini, Türkiye'de insan haklarının geçmişten çok daha ciddi biçimde ihlal edildiğini savundu.

Ankara, **'AGİK mekanizmalarına aykırı olarak'** Türkiye'ye gelen heyetin, Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** Başbakan **Tansu Çiller,** Dışişleri Bakanı **Mümtaz Soysal** ve Olağanüstü Hal Bölge Valisi **Ünal Erkan** ile son anda ortaya konan görüşme istemlerini kabul etmedi. Heyetin, kapatılan DEP'in tutuklu milletvekileriyle görüşme istemi de reddedildi.

Dışişleri Bakanlığı kaynakları **Cumhuriyet'**e yaptıkları değerlendirmede, Türkiye'nin, üyesi olduğu Avrupa Konseyi'ne olan taahhütlerine uyarak insan hakları heyetlerinin ziyaretlerine izin verdiğini anımsattılar. Aynı kaynaklar, heyetin AGİK mekanizmasında öngörülen hükümlere aykırı olarak Türkiye'yi ziyaret ettiğine dikkat çektiler.

Devlet görevini yapmıyor

EVREN DEĞER *25 ekim*

ANKARA - TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu Başkanı Kırıkkale Milletvekili **Sadık Avundukluoğlu,** faili meçhul cinayetleri aydınlatamadığı sürece, **"devletin görevini ifa etmemiş olacağını"** söyledi. Avundukluoğlu, yazarımız **Uğur Mumcu** cinayetiyle ilgili olarak da devlete ağır suçlamalar yöneltirken, **"Bu cinayetin failinin yakalanması Türkiye'de yapılmak istenen işin aydınlatılmasını sağlayacaktır. O nedenle endişe ediyorum ki, işin ciddi olarak üzerine gidecek kadrolar oluşturulmamaktadır"** dedi.

Sadık Avundukluoğlu, Uğur Mumcu suikastı sonrasında TBMM bünyesinde oluşturulan Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nun bulgularını **Cumhuriyet'**e anlattı. Faili meçhul cinayetleri çözemeyen devletin tıkandığını bildiren Avundukluoğlu, **"Devlet, olayların kaynağına gitme cesaretini gösteremediği için kamuoyunu da gereksiz konularla meşgul ediyor"** açıklamasını yaptı. Mumcu suikastının soruşturması konusunda devletin özel bir komisyon oluşturması gerektiğine işaret eden Avundukluoğlu, bu cinayetin aydınlatılması halinde, **"bazı gizli kalmış olayların bütün çıplaklığı ile ortaya çıkacağını"** söyledi. Avundukluoğlu'na yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

- Faili meçhul cinayetlerde devlet görevini yerine getiriyor mu?

AVUNDUKLUOĞLU - Bir kere devlet, failleri bulamadığı sürece görevini ifa etmemiş olur. Ve devlet, bazı olayların kaynağına gitme cesaretine gösteremediği için kamuoyunu da gereksiz konularla meşgul ediyor. Üzerinde durulacak önemli konulardan birisi, devletin birimleri arasındaki irtibatsızlıktır. Örnegin, **Şefik Polat** olayı. Bu olay zaten bunu gösteriyor. Emniyetin kendi içinde irtibat sağlanmıyor. Birisi yakalanıyor, ama bilgi tarama zabıtlarında bu kişinin ismi bulunamıyor. Kaldı ki, bu olay büyük bir ihtimalle Türkiye dışındaki mihraklara dayanıyor. Türkiye dışındaki mihraklardan bilgi edinen birimler de, ellerindeki bilgi ve belgeleri gerekli makamlara zamanında ulaştırmıyor demek ki.

- Türkiye dışındaki mihraklar derken neyi kastediyorsunuz?

AVUNDUKLUOĞLU - Mesela İran'daki örgüt kampları. Suriye'deki, Lübnan'daki örgüt kampları. Bu işe bulaşmış başka ajanslar kimler? Nereler Türkiye üzerinde oyun oynuyor? Bunun gibi mihraklar.

- Bunların içine Batı'yı da katıyor musunuz?

AVUNDUKLUOĞLU - Tabii, tabii hepsi. ABD'si, İngiltere'si, Fransa'sı, Almanya'sı. Onların istihbarat birimleri dünyanın neresinde ne oluyor, en ince ayrıntısına kadar öğreniyorlar. Ama o şekilde gelişmiş birimler, demek ki bizde yok. Olsa sadece Mumcu cinayeti değil, daha başka birçok faili meçhul cinayet aydınlandığı gibi bundan sonra olabilecek olayların önlenmesi açısından tedbirler alınır.

Biz maalesef olayları hep içimizde mütalaa ediyoruz. Mesela Terörle Mücadele Yasası. Türkiye'nin aylarını alan bir kanun olarak gözüküyor. Oysa bu kanun, o adı taşımasına rağmen, bu kanunda mücadelenin **'m'**si yok. Sadece bir ceza kanunu. Ceza kanunu olmasına rağmen partiler, hatta koalisyonu oluşturan partiler herhangi bir konu için birbirlerine giriyor. Koalisyonu sarsacak bir konu haline geliyor. Oysa asıl uğraşılması gerekli olan hadise, bataklık mı sivrisinek mi misali, bu işin kaynağına gitmektir. Devlet, kaynağına gitme cesaretini gösteremediği için kamuoyunu gereksiz konularla meş-

gul ediyor. Devlet ve siyaset meşgul ettiriliyor. Meclis meşgul ettiriliyor. Devlet yetersiz kalıyor. Hem yetersiz, hem de bazı mihraklarca meşgul ettiriliyor.

"**Terörle Mücadele Kanunu**" denilince vatandaş anlıyor ki, bu kanun çıkınca terörle mücadele edilecek. Bu kanun olmazsa terörle mücadele yok zannediliyor. Oysa bu kanun, bir ceza kanunu. Hem de ceza sistematiğinde olmayan usüllerle bir kanun önümüzde duruyor. Biz bununla meşgul edilirken, öbür tarafta ormanlar yakılıyor, köyler yakılıyor. Birisi "**Bunu güvenlik güçleri yaktı**" diyor, diğeri "**PKK yaktı**" diyor, diğeri "**PKK yaktı**" diyor, birisi "**Bunu köylü tazminat almak için kendisi yaktı**" diyor. Biz sivrisineklerle uğraşıyoruz.

- Mumcu cinayeti ile ilgili olarak komisyonun bulguları nedir?

AVUNDUKLUOĞLU - Uğur Mumcu kamuoyunun üzerinde titrediği bir insan. Bugün, medya dahil, unutulmuş durumda. Sadece sizin gazeteniz gündemde tutuyor, onun manevi şahsiyetine saygıyı unutmadığını göstermiş oluyor. Oysa Mumcu cinayeti, faili meçhul cinayetlerin en belli başlısıdır. Bu olayın kesinlikle aydınlatılması gerekir. Devlet bu konuda özel bir komisyon oluşturmalıdır. Bunun kaynağına ulaştığı takdirde, birçok gizli kalmış olaylar bütün çıplaklığı ile ortaya çıkacaktır. Bu cinayetin failinin yakalanması Türkiye'de yapılmak istenen işin aydınlatılmasını sağlayacaktır. Endişe ediyorum ki, işin ciddi olarak üzerine gidecek kadrolar oluşturulmamaktadır. Devlet çözemiyor, tıkanıyor.

- Komisyon çalışmaları sırasında zorluklar oldu mu?

AVUNDUKLUOĞLU - Gerçi onların hepsini raporda ortaya koyacağız. Ama **Ayhan Aydın** diye bir tanık ortaya çıktı. Macera gibi bir hadisedir o tanığın durumu. Bize durup dururken bir macera yaşatmak istediler.

- Kasıtlı olarak mı ortaya çıkarıldı diyorsunuz?

AVUNDUKLUOĞLU - Onu bilemem, çözemedik ki. Bizdeki belgeleri olduğu gibi Genel Kurul'a sunacağım, yorumunu da onlara bırakacağım.

'Hükümet dengeleri bozdu'

29 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** Cumhuriyet Bayramı nedeniyle yayımladığı mesajda hükümeti sert bir dille uyardı. Ekonomik dengelerin 1994 yılında bozulduğunu belirten Demirel, "**sosyal çalkantı ve huzursuzluklar**" konusunda dikkatli olunması gerektiğini vurgulayarak "**Hükümetin en kısa zamanda bu şikâyetlere bir çare bulacağını umuyorum**" dedi. Demirel, ekonomik iyileştirmeyi sürdürürken bir yandan da demokratikleşmenin sağlanması uyarısında bulundu. Siyasi partiler ve demokratik kitle örgütleri de Cumhuriyet Bayramı mesajları yayımladılar.

Cumhurbaşkanı Demirel, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 71. yıldönümü nedeniyle yayımladığı 7 sayfalık mesajda, Türkiye'nin 1994 yılında ekonomik sıkıntılarla karşılaştığını belirterek şunları kaydetti:

"**Türkiye'nin cari giderleri ve faiz ödemeleri yükselmiş, kamu iktisadi teşekküllerinin zararları artmış, belediyelerin, sosyal güvenlik kuruluşlarının ve Tarım Satış Kooperatifleri'nin Hazine'den talepleri çoğalmıştır. Bu sebeple dengeler bozulmuş, esasen konvertibl olan Türk Lirası aniden büyük değer kaybetmiş; bu, çeşitli sarsıntılara sebep olmuştur. Devlet yatırımlarında önemli duraklamalar olduğu, enflasyonun yüzde 100'lerin üzerine çıkmasından dolayı devlet çalışanlarının geçim sıkıntısının arttığı ve bunun şikâyetlere sebep olduğu doğrudur. Hükümetin en kısa zamanda bu şikâyetlere bir çare bulacağını umuyorum.**"

Demirel, ekonomik nedenlerle doğabilecek sosyal çalkantı ve huzursuzlukların ülkeyi "**başarısızlığa**" sürükleyeceğine dikkat çekerek "**Türkiye kalkınması aksamamalıdır**" dedi.

Cumhurbaşkanı Demirel, kamuoyunun gündemindeki yolsuzluk skandallarına değinirken de "**Tepkiler, demokrasiye, devlete, siyasetçiye ve siyasete yönelik bir kötüleme haline dönüşmemelidir. O takdirde devleti ve rejimi işletemeyiz, her ikisi de felç olur. Yolsuzlukların panzehiri açık rejimdir. Yasama organının daha hızlı ve etkin çalışması, denetleme görevini daha iyi yerine getirebilmesi için düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır**" görüşünü belirtti. Katılımcı demokrasinin gerçekleştirilmesinin gerektiğini vurgulayan Demirel, "**Yerel yönetim reformu Türk demokrasisini daha katılımcı hale getirecektir**" dedi.

Demirel, düşünceyi açıklama özgürlüğü konusunda, "**hakkın kullanılmasını ve suiistimalin önlenmesini**" sağlayacak bir yolun bulunmasını isteyerek, "**Düşünce özgürlüğünün ülke ve çağdaşlığa uygun yeni bir tanımı yapılmalı, sınırları ve kapsamı belirlenmelidir**" uyarısında bulundu. Cumhurbaşkanı, ekonomik iyileştirilmenin yanı sıra demokratikleşmenin de sağlanmasını ve "**demokratik kurumları zedelemekten kaçınılmasını**" istedi.

Siyasi parti liderleri ve kitle örgütleri yayımladıkları bildirilerle Cumhuriyet Bayramı'nı kutladılar. TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk,** Türkiye'nin önündeki engelleri aşacağını vurgularken Başbakan **Tansu Çiller,** "**71 yılda kaydedilen gelişmeyi küçümsemeyelim, alınacak mesafe olduğunu da unutmayalım**" dedi. SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın,** "**Cumhuriyeti kuran değerlerin izinde olduklarını**", DSP lideri **Bülent Ecevit** de cumhuriyetin niteliklerini korumanın "**ortak sorumluluk**" olduğunu vurguladı. İşçi Partisi, yayımladığı bayram açıklamasında, Cumhuriyet Bayramı'nın "**antiemperyalist ve antifeodal devrimlerle elde edilen kazanımların yok edilmek istendiği bir ortamda**" kutlan-

dığını belirtti.

CHP Genel Başkanı **Deniz Baykal** da mesajında, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir **"siyasal bilinç cumhuriyeti"** olduğunu belirterek **"Cumhuriyetimizin geçmişe dönük saygımızı, ülkemizin geleceğine dönük bir görev bilincine dönüştürüyoruz"** dedi.

Millet Partisi Genel Başkanı **Aykut Edibali, "İslam-Türk Rönesansı'nın gerçekleştirilmesi gerektiğini"** belirttiği bayram açıklamasında, hukuk reformunun gerçekleştirilmesi çağrısında bulundu.

MHP Genel Başkanı **Alparslan Türkeş,** Türkiye'nin büyümesini istemeyen güçler olduğuna dikkat çekerek, **"Türk milleti güçlüdür ve milli birlik ve bütünlüğünü korumaya azimlidir"** ifadesine yer verdi.

Yeni Parti Genel Başkanı **Yusuf Bozkurt Özal'ın** bayram mesajı da şöyle:

"29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın 71. yılının aziz milletimize hayırlara ve iyiliklere vesile olmasını diliyorum."

KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** da Cumhurbaşkanı Demirel'e gönderdiği kutlama mesajında, Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlılığını vurgulayarak Türk halkının bayramını kutladı. Denktaş, Başbakan Çiller ve bakanlara da kutlama mesajı gönderdi.

Ankara Barosu, Atatürk'ü karalama çabalarının **"boşa çıkacağını"** belirttiği açıklamasında, **"numaracı cumhuriyetçilerin"** ve köktendincilerin eylemlerinin etkisiz olacağı ifadesine yer verdi.

Atatürkçü Düşünce Derneği de Türk ulusunu, köktendinci gelişmelere karşı birleşmeye çağırdı.

ADD'nin mesajında, cumhuriyetin tehdit altında olduğu vurgulandı.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK); Cumhurbaşkanı Demirel, Başbakan Çiller ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral **İsmail Hakkı Karadayı'ya** birer mesaj göndererek teröre karşı sürdürülen ortak gayretten dolayı teşekkür etti.

Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan da yayımladığı mesajda, **"Milli görüşle yürütülen İstiklal Savaşı'ndan sonra bağımsız olmak ve devletin baskı için değil, halka hizmet için var olduğu ilkelerini belirtmek amacıyla Cumhuriyet kuruldu"** dedi.

Yeniden Doğuş Partisi Genel Başkanı **Hasan Celal Güzel** de mesajında, Türkiye'nin içinde bulunduğu olumsuzluklara karşın, Cumhuriyet'in demokrasi ve inançla bütünleşerek sonsuza kadar yaşayacağına güvenlerinin tam olduğunu söyledi.

Cumhuriyet Ekonomisi

YAKUP KEPENEK *31 ekim*

Bireysel bellek birey için ne ölçüde yaşamsal ise, toplumsal bellek de toplum için aynı ölçüde yaşamsaldır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra uygulanan ekonomi politikalarının, bu amaçla, çok kısa özete ne dersiniz?

Kuruluş yıllarının ekonomi politikaları *'dengeli atılım'* biçiminde özetlenebilir. Cumhuriyet yönetimi, öncelikle iki konuda Osmanlı deneyiminin çok ağır olumsuzluklarından özenle kaçınmıştır. Bunlardan birincisi bütçe, ikincisi de dış ödemelerdir. Cumhuriyet yönetiminin bütçe politikası, gelir ve giderlerin denkliği ilkesine dayanır. Maliye kuramında *'altın kural'* olarak günümüzde de vurgulanan bu ilke, 1950'lere dek özenle izlenmiştir. Ekonomi bu tarihten sonra *'açık bütçe'* olumsuzluğundan kurtulamamıştır.

İkinci denge alanı dış ödemelerdir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra yine İkinci Dünya Savaşı sonrasına dek sağlanan bu durum, 1947'den sonra süreklilik kazanan dış açıklara dönüşmüştür.

Bütçe ve dış ödemelerde bu dengeci yaklaşımı tamamlayan ek bir nokta vardır: *'Para miktarı.'* Cumhuriyet yaklaşık 160 milyon lira dolaşımda para buldu; Merkez Bankası'nın 1930'da kurulmasıyla banknot çıkarma yetkisi tümüyle ulusal bir nitelik kazandı. Buna karşılık dolaşımdaki para miktarı arttırılmadı; İkinci Dünya Savaşı başlarında para miktarı 180 milyon lira dolayındaydı; neredeyse aynı kalmıştı. Toplam banknotlar, *'Türk Lirası olarak'* 1950'de 862 milyondu. Para miktarının on yıllık gelişmelerini izlemeye ne dersiniz? Dört kat bir artışla 1960'ta3.7 milyar; 1970'te yaklaşık 3 kat artışla 11.6 milyar, 1980'de bunun 19.4 katı bir artışla 225 milyar ve sıkı durun 1990'da da bunun 54.2 katı bir artışla 12.209 trilyondu. Geçen yılın sonlarında yaklaşık 54 trilyon olan dolaşımdaki para, bu yılın ilk yarısında 90 trilyo köşesini dönmüş bulunmaktaydı. Son yıllarda liranın yerini dolar ve mark gibi paraların hızla almakta olduğu ve çocukların ve gençlerin *'bir lira'*yı tanımadıklan da belirtilmelidir.

Geçen sürede ülkenin nüfusu ve üretimi arttı; kentleşme ve pazara açılma yaygınlaştı; ancak para miktarındaki artışı yalnız bu gerçek (reel) gelişmeler ile açıklama olanağı bulunmuyor.

*'Atılım'*a gelince, Cumhuriyetin atılım alanı sanayileşmedir. Şekerini, dokumasını, çimentosunu dışarıdan satın alan bir ülke gerçek anlamda bağımsız olamazdı; 1930'lar enflasyona başvurmadan hızlı sanayileşmeye tanıklık etti. Türkiye'de iç ve dış ekonomik dengelerin 1950 sonrasında bir daha dikiş tutmayacak biçimde bozulması KİT'in yağmasına da *'yeni biçimler'* getirdi. KİT'in kimi özel girişime ortak edilmesi ya da *'iştirakler'* uygulaması başlatıldı.

Ticaret Yasası'nın ortaklık sermayelerine ilişkin taahhüt edilen-ödenen sermaye mekanizmasıyla iştirakler, KİT sermayesine el koymanın bir aracı olarak kullanıldı. Üstelik KİT'in bundan doğan kâr payları da çoğu zaman ödenmedi. KİT-özel sermaye ortaklıkları örnekleri olarak TEK'in Çanakkale Seramik'e yüzde 22.2, T.Şeker'in Tat Konserve'ye, MKEK'nin TOFAŞ'a her birinin yüzde 25 ve DMO'nun

Arçelik'e yüzde 15 pay ile ortak edilerek, kuruluş aşamalarında bu kuruluşlara sermaye kaynağı sağladıkları ne çabuk unutuldu? Peki, başarısız oldukları için KİT'e dönüştürülen, daha açığı *'halka satılan özel girişimlere'* Pektaş, Güney Sanayi, Asilçelik veTöbank vb örneklere ne demeli?

Bu noktalar, geçmişe *'ağıt'* amacıyla değil, iç ve dış borçlanma, para basma ve KİT yağmasının, ekonominin üretken yatırımlarını, özellikle sanayileşmeyi, ileri teknoloji kullanımını ne ölçüde gerçekleştirdiğinin, üretim ve yeni iş olanakları yarattığının doğru değerlendirmesi için vurgulanıyor.

★★★

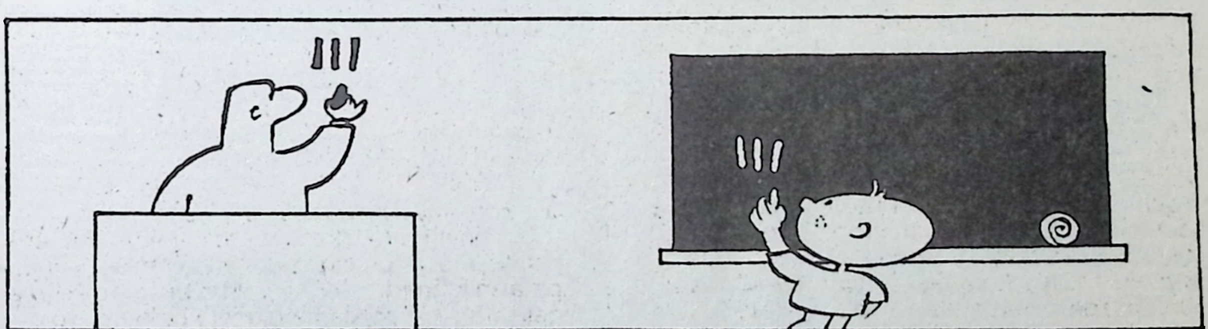
Son yıllarda düşün yaşamında *'Cumhuriyet tartışmaları'* yapıldığı görülüyor. Çoğu kez *'siyasal hesaplaşma'* kapsamında ve kimi zaman da sertlikle yürütülen bu tartışmaların bir de *'ekonomik boyutu'* olduğu unutulmamalıdır. İç ve dış sermaye kaynaklarının arttırılması, bu arttırmanın kimlere ve nasıl aktarıldığı süreçleri enine boyuna incelenmelidir. Ancak bu yapılırsa, *'askeri darbelerin gerçek nedenleri'*, *'düşünce düşmanlığı'*nın kökenleri, süreklilik kazanan *'terörün ekonomik temeli'* ve demokratikleşmenin engelleri çok daha somut bir biçimde yakalanabilir.

Cumhuriyet tartışmalarına *'ekonomi boyutunu'* katmaya ne dersiniz?

★★★

Bu sayfalarda yazmaya başlayan **Türkel Minibaş**'a -gecikmeli de olsa- ve **İzzettin Önder**'e hoşgeldiniz der, başarılar dilerim.

Çağdaş Yayınlar
İlhan Selçuk
DUVARIN ÜSTÜNDEKİ TİLKİ
Cumhuriyet Kitap Kulübü
Cağ Pazarlama A.Ş. Türkocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

Çağdaş Yayınlar
H. Veldet Velidedeoğlu
YOL KESEN IRMAK
Cumhuriyet Kitap Kulübü
Cağ Pazarlama A.Ş. Türkocağı Cad. 39/41 34334 Cağaloğlu-İstanbul

71. YIL SAYI [illegible] / 15000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991) — 10 KASIM 1994 PERŞEMBE

Sevgi ve Gerçeklik..

Bu yıl 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, geçen yıllara oranla daha değişik biçimde kutlandı; törenlerdeki biçimsellik aşıldı, protokol çerçevesini kırıp aşan bir coşku seli, ortalığı kaplarken halk bayramına sahip çıktı..

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün gönüllerde yaşadığı, açık seçik görüldü.

10 Kasım böyle bir ortamda yaşanıyor.

56 yıl önce bugün, Atatürk'ün gözlerini yaşama kapadığı gündür; kadın erkek, yaşlı genç, o gün Mustafa Kemal'in ölümüne ağlamıştı. Yarım yüzyılı aşkın bir süre sonra, 2000 yılına yaklaşırken, Atatürk'ün değeri, tarihimizdeki yeri, bizim için anlamı, aklın imbiğinden süzüldüğünde ve bilimin süzgecinden geçirildiğinde saydamlıkla ortaya çıkıyor.

Artık Atatürk'ü yakından görenler, tanıyanlar, "İstiklal Harbi"nden ve cumhuriyetin ilanından bilenler yaşamıyorlar. İstanbul'un, İzmir'in ve ülkenin en güzel kentlerinin düşman askerince işgalini gözleriyle görenlerin büyük çoğunluğu öteki dünyaya göçtüler. O günler ancak tarih kitaplarında okunuyor; genç kuşaklar Mustafa Kemal'i duygularıyla değil bilgileriyle ve akıllarıyla değerlendiriyorlar.

Ve sevgiyle coşku sürüyor..

Bu sonuç, Türkiye'nin yarınlarına umutla ve güvenle bakmamız için yeterli bir nedendir.

★

Atatürk, cumhuriyeti gençliğe emanet etmişti. Gençlik sözcüğünü "genç kuşaklar" anlamında düşünmek gerekir. Çünkü gençlik, ufku görünmeyen bir okyanusun kıyıya çarpan dalgaları gibi birbirinin üstüne gelen kuşakların tümelliğini vurgular.

1990'lı yılların gençliği, bütün olumsuzluklara karşın Atatürk'ün emanetini koruyacak duruluğu yapısında taşıyor.

Gençliği köreltmek ve karaltmak yolunda, büyük paralarla donanmış örgütlü güçlerin çırpındığını biliyoruz. Çocuklarımızı daha küçük yaştan Atatürk düşmanlığıyla besleyip yetiştirmek yolunda planlı ve programlı siyasetlerin uygulanması -ne yazık ki- devletin şemsiyesi altında yürütülebilmiştir. Medrese kafasıyla eğitilip devletin ve toplumun kilit noktalarına geçenlerin sayısı da günden güne artmaktadır.

Yine de bütün bu olumsuz çabalara karşın gençliğimizin cumhuriyete ve Atatürk'e sahip çıkmasındaki anlam nedir?..

★

Atatürk'ü eleştirmeye yeltenenler, devrimlerin yukarıdan aşağıya ve halka karşı yapıldığını söylerler. Bu savı inananlar da eksik değildir. Ancak bir noktayı unutuyorlar: Mustafa Kemal halka dayanmasaydı, hiçbir zaman bugün toplumun benimsediği ve genç kuşakların sahip çıktığı yaşam biçimi Türkiye'de kök salamazdı.

Ölümünün 56'ncı yılında, en başta cumhuriyet ve laiklik olmak üzere, Atatürk devrimlerinin değerlerini daha derinden duyumsadığımıza göre Mustafa Kemal, geleceğimizi sezmiş ve görmüştür.

10 Kasım günü bu gerçekliğin altını çizerek cumhuriyetin kurucusuna şükranlarımızı sunuyoruz.

Cumhuriyet

Büyük Önder Atatürk, aramızdan ayrılışının 56. yılında tüm yurtta anılıyor

Seni çok özlüyoruz

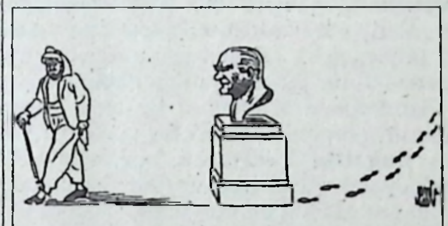
Haber Merkezi - Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk, ölümünün 56. yıldönümünde, panel, konferans, gösteri ve resmi törenlerle gurur ve özlemle anılıyor.

Bugün tüm yurtta, dış temsilciliklerimizde, KKTC'de değişik kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilecek etkinliklerle anılacak Atatürk'ü Anma Haftası kapsamındaki tören ve çeşitli etkinliklerde, "Atatürk ilke ve devrimlerinin önemi" vurgulanacak, emperyalizme karşı savaşan uluslara örnek aldığı Atatürk, O'nu bunca yıl sonra yaşatan ve yaşatacak olan değerlerle bir kez daha anılacak. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Atatürk'ün gösterdiği hedeflere bağlı kalınabildiği için Türkiye Cumhuriyeti'nin 71 yıllık gelişme ve çağdaşlaşma tarihinin, "başarı destanı" olduğunu belirtirken, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Atatürk düşmanlığını, "ulus ve vatan düşmanlığı, emperyalizm uşaklığı" olarak niteledi. SHP ve CHP, birleşme kararı doğrultusunda 10 Kasım anma törenlerinde de işbirliği kararı aldılar. Başkentin RP'li Büyükşehir Belediyesi'nin resmi törenler dışında hiçbir etkinlik düzenlemediği gözlenirken, Çankaya Belediyesi önünde ayrı anma programı hazırlandı ve belediye tarafından bastırılan 10 bin adet Atatürk posteri dağıtıldı. RP'li Rize Belediye Başkanı Şevki Yılmaz ise resmi törenlere katılmamak için dünden geçerli olmak üzere süresi belirtilmeyen görev izni çıkardı. KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş da gazetemiz aracılığıyla Türkiye Cumhuriyeti yetkililerine "Atatürkçü din adamları yetiştirinle" çağrısı yaptı.

10 Kasım programı çerçevesinde Ankara'daki ilk tören Anıtkabir'de yapılacak. Anıtkabir'deki devlet törenine, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Başbakan Tansu Çiller, Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı, Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden, SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın ile TBMM Başkan Vekilleri, siyasi partilerin genel başkanları ve temsilcileriyle, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı, bürokrat ve yöneticiler de katılacak. Atatürk'ün yaşamını yitirdiği saat 09.05'te tüm yurtta 3 dakika süreyle fabrikalar sirenlerini, trafikteki taşıtlar da kornalarını çalacak, bu sırada gönderdeki bayraklar yarıya indirilerek saygı duruşunda bulunulacak. Cumhurbaşkanı Demirel ve Başbakan Çiller ile Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir Anıtkabir'deki törenin ardından, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

Harran'da binyılın düğünü

15 milyarlık tören Harran, bin yıldır özlemini duyduğu Fırat'ın sularına kavuştu. Fırat, Urfa T1 tünelinden by-pass yöntemiyle alınarak dualar eşliğinde Harran'a akıtıldı. Devlete yaklaşık 15 milyar liraya mal olan törene hiçbir muhalefet lideri katılmadı. 1700 resmi davetlinin yanı sıra 20 bini aşkın yurttaş, Fırat'la Harran'ın "düğününe" tanıklık etti.

GAP, kirliliği arttıracak Bölgede gelişecek sanayinin çevresel sorunları yaklaşık iki kat arttıracağı belirtildi. Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nce hazırlatılan araştırmada, toprak ve su düzenindeki değişikliklerin, hayvan türleri ve bitki örtüsünü de etkileyeceği, sudan kaynaklanan hastalıklarda da artış gözleneceği kaydedildi.

Toprak suya kavuştu, insan susuz Fırat'ın suları Harran ile buluşurken "GAP Bölgesi" olarak adlandırılan 8 il merkezinin yüzde 76'sında içmesuyu şebekesinin bulunmadığı saptandı.

MEHMET SARAÇ, SERHAN GÜNGÖR, ZAFER ACVAR, KEMAL YURTER, MEHMET FARAÇ'ın haberleri ■ 4. Sayfada

Urfa T1 tünelindeki suyu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Harran'a bıraktı. Çiller, GAP'ı "Türkiye'nin geleceği için sonsuza kadar geçerli bir tapu senedi" olarak adlandırdı.

Bugün Cumhuriyet'le

GÜNDEM
MUSTAFA BALBAY

Partimiz Vanspor Adayımız Vali...

VAN - Turizm ve spor, gerek ülke içindeki gerekse ülkeler arasındaki iletişimin önemli iki halkası.

Beş bin yıla uzanan geçmişiyle, 1980'lere kadar Doğu'daki en önemli turist durağı olan Van, turizmi kaybetmiş, ama sporu yakalamış.

Yolunuz Van'a düşerse herkesin, her şeyin aleyhine konuşun; ama konu Vanspor'a gelince biraz dikkatli olun. Vanspor'la ilgili bilgilerinizin eksik olması bile soğukluk nedenidir.

Cumhuriyet Caddesi üzerindeki kahvelerden birinde, kaşıksız getirilen çayı "kıtlama"

■ Arkası Sa. 17, Sü. 3'te

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
⇧	⇨	⇩	⇩
Dün 23.931,53 Önceki 23.918,63	Dün 38.500 Önceki 38.550	Dün 24.000 Önceki 24.260	Dün 452.500 Önceki 453.000

İBDA-C'den kuşkulanılıyor

Hastaneye bomba: 2 yaralı

İstanbul Haber Servisi - Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dahiliye Servisi'nin beşinci katında bulunan hematoloji bölümüne yerleştirilen basınç tetikli ses bombasının patlaması sonucu iki lösemi hastası yaralandı. Patlamada yaralanan Hasan Ürcan (12) ve Halil Ünal (48) isimli hastalar, hastanenin acil servisine kaldırılarak tedavi altına alındılar. Saldırıda, terörist örgüt İBDA-C üzerinde durulduğu belirtilerek, soruşturmanın başlatıldığı bildirildi. Örgütün yayın organı olarak bilinen Taraf dergisinin son sayısında, okulda başörtüsüne izin vermeyen öğretim üyeleri tehdit edilmişti.

Kalorifer peteğinin yanında bulunan çöp sepetine yerleştirilen bombanın patlaması sonucu, koridorda gezinen Hasan Ürcan ile Halil Ünal adlı lösemi hastaları yaralandı. Sağ kolundan yaralanan Hasan Ürcan ile bacaklarından yaralanan Halil Ünal, hastanenin acil servisine halen [illegible] tedavi altına alındılar. Bacaklarından yaralanan Halil Ünal ameliyata alınırken hastaların durumlarının genel olarak iyi olduğu belirtildi. Güvenlik kuvvetleri, patlama nedeniyle hastane çevresinde yoğun güvenlik önlemleri alırken olay yerine gelen bomba uzmanları binada genel bir arama yaptılar. Dahiliye servisinin zemin katında bulunan enfeksiyon hastalıkları bölümünde şüpheli bir paket gören bomba uzmanları, pa-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

KARA SES YENİDEN TC VATANDAŞI

RP'Lİ YILMAZ'A SORUŞTURMA

■ 17. Sayfada

Mahkemeden Cumhuriyet'e tedbir

İstanbul Haber Servisi - "Fethullah Hoca" olarak tanınan Fethullah Gülen'in, gazetemiz Genel Yayın Koordinatörü Hikmet Çetinkaya aleyhine açtığı davada mahkeme, Gülen'in "ihtiyati tedbir" istemini kabul etti. Mahkeme, kararında Çetinkaya'nın, Gülen'in "kişilik haklarına saldırı niteliğinde yazı yazmaması" için gazetemiz Yazı İşleri Müdürlüğü'nü uyardı.

Fethullah Gülen, Hikmet Çetinkaya'nın 6 ağus-

■ Arkası Sa. 17, Sü. 1'de

Üniversitelerde 'Uyarı Günü'

1 kasım

Haber Merkezi - Üniversite öğretim üyelerinin, özlük haklarının iyileştirilmesi ve özerk üniversite ortamının yaratılması istemiyle İzmir'de bir süre önce başlattıkları eylem, yurt çapında yaygınlaşıyor.

Öğretim üyeleri, bazı kentlerde yürüyüş yaptı, derslere girmedi, bildiri dağıttı ve **"Uyarı Günü"** düzenleyerek siyasi iktidarı uyardı. Öğretim üyelerinin eylemine yer yer bazı siyasi partiler, öğrenciler ve demokratik kitle örgütleri de destek veriyor. Yapılan açıklamalarda, **"siyasi yöneticilerin, çıkarları olan her fırsatta, öğretim elemanlarının sosyal ve ekonomik durumlarını düzeltmek için gerekli önlemleri alacaklarını"** söyledikleri; fakat verdikleri sözleri tutmadıkları vurgulandı. Bazı üniversitelerde dinsel akımların kadrolaşmasına da dikkat çekildi.

Ankara Cumhuriyet Büromuzun haberine göre Hacettepe Üniversitesi öğretim elemanları, özlük haklarının iyileştirilmesi ve özerk üniversitesi ortamının sağlanması için bir hafta sürecek **"derslere girmeme"** eylemine dün başladılar. Edebiyat, fen bilimleri, güzel sanatlar, iktisadi ve idari bilimler ile mühendislik fakültelerinde öğretim üyelerinden yüzde 90'ının eyleme katıldığı belirtildi.

Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampusu'nda, öğretim görevlileri adına bir açıklama yapan Prof. Dr. **Bahattin Yediyıldız,** bugün hızla akademik fonksiyonlarından mahrum bir üniversite kavramına doğru gidildiğini vurguladı. Yediyıldız, bilimsel etkinliklerin aktörleri olan üniversite hocalarının geçim kavgasından galip çıkarak bilimsel çalışmaları sürdürebilmelerinin mucizelere bağlı olduğunu belirterek şu görüşleri dile getirdi:

"Üniversitelerimizin içinde bulunduğu sorunlar salt ücretlerin yükseltilmesi talebine indirgenemez şüphesiz. Orta ve uzun vadede çözülmesi gereken bir yığın sorun, üniversite hayatını zaten yeterince olumsuz etkilemektedir. Birer bilim kurumu olan üniversitelerin ve mensuplarının idari, akademik özerklik ve özgürlüğünün ciddi derecede kısıtlanmış olmması üniversite eğitiminin gereklerini yerine getirmeyi neredeyse olanaksız kılmaktadır."

İstanbul Haber Servisimizin haberine göre Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği'nce düzenlenen **"Üniversitenin Siyasal iktidara Uyarı Günü"**, dün İstanbul Üniversitesi bahçesinde, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin geniş katılımıyla gerçekleştirildi.

Açış konuşmasını yapan Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı Prof. Dr. **Burhan Şenatalar,** öğretim elemanlarının bir süredir çeşitli yöntemlerle sorunlara dikkat çekmeye çaba gösterdiklerini hatırlattı. **"Açık hava platformu"** niteliğini taşıyan 'Uyarı Günü'nün boykot anlamına gelmediğini vurgulayan Prof. Dr. Burhan Şenatalar, İstanbul Üniversitesi'nde öğretim elemanları ve öğrencilerin derse girip girmemekle özgür olduklarını belirtti. Prof. Dr. Şenatalar, bu öğretim yılı başında öncelik taşıyan üç ana sorunu; üniversite reformunun gerçekleştirilmesi, üniversiteye ayrılan kaynakların arttırılması ve maaşların arttırılması olarak sıraladı. 1991 seçimlerine girilirken yürütülen kampanyalarda ve sonrasında oluşan koalisyon hükümetinin gerek protokolünde gerek programında köklü bir üniversite reformunun vaat edildiğini hatırlatan Şenatalar, **"Sayın Çiller, Sayın Karayalçın, vaadinizden vaz mı geçtiniz? Aradan üç yıl geçti. Vazgeçtiyseniz nedenini açıklamak borcunuz. Vazgeçmediyseniz neden erteliyorsunuz? Bunu da açıklamak borcunuz"** dedi.

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Bülent Berkarda,** konuşmasına üniversitede görevli işçilerin de geçim sıkıntısı nedeniyle eylem yaptıklarını, bu nedenle üniversitede yemek çıkmadığını anlatarak başladı.

Üniversite reformu öngören yasa tasarılarının rafa kaldırıldığını, bunun siyasi iktidarın üniversiteyi ne derece önemsediğinin göstergesi olduğunu vurgulayan Rektör Prof. Berkarda, **"Geçmişte pasif davrandık. Üniversitenin önemini anlatamadık"** diyerek özeleştiri yaptı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. **Aysel Çelikel, "Üniversitede demokrasi ile ülke demokrasisi bileşik kaplar gibidir. Üniversite ne kadar demokratikse ülke de o kadar demokratiktir"** dedi: 'Uyarı Günü'nün sunuculuğunu yapan sanatçı **Gülsen Tuncer** tarafından kürsüye davet edilen Prof. Dr. **Bahri Savcı,** çok duygulandı ve bir süre konuşamadı. Gözleri yaşaran Prof. Dr. Savcı, üniversitenin sorunlarını çözmeyen, üniversiteye özerklik getirmeyenlerin sevgi ve saygıya layık olmadıklarını söyledi.

Öğretim Elemanları Sendikası adına konuşan Prof. Dr. **Naci Kepkep,** ne maaşlarının artması ne de demokratik ve özerk üniversite için eylem yapmaktan dolayı utanmadığını, aksine gurur duyduğunu belirtti.

Sanatçı **Metin Akpınar** da başarısız bir hukuk fakültesi öğrencisi olduğunu hatırlatarak, **"Bu bahçede dayak da yedik, dayak da attık, tevkif edildik. Her şey aklıma gelirdi de çağ atladığı söylenen bir ülkede hocalarımın elleri titreyerek, gözleri yaşararak özerk ve demokratik bir üniversite isteyecekleri aklıma gelmezdi"** dedi.

İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulu Genel Sekreteri **Mehmet Domaç** ve Sağlık Meslek Odaları adına konuşan Doç. Dr. **Zeki Karagülle** de öğretim elemanlarını desteklediklerini söylediler. TMMOB, DİSK, Eğit-Sen, Çağdaş Yıldızlar Derneği, SBF Öğrenci Kulüpleri, Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi temsilcileri de üniversite öğretim elemanlarıyla dayanışma içinde olduklarını belirttiler.

'Uyarı Günü' sırasında çok sayıda sivil polisin görev yaptığı da gözlendi.

Yazarımız **İlhan Selçuk** ile **Yaşar Kemal, Şükran Kurdakul, Murat Belge, Tuncel Kurtiz**'in de katıldıkları 'Uyarı Günü'nde, sazı ve sözüyle eyleme destek veren **Sadık Gürbüz**'ün eşliğinde, öğretim elemanları ve öğrenciler omuz omuza halay çekti, hep bir ağızdan türkü söyledi.

Ciddiyetsiz soruşturma

GÖKSEL POLAT *2 kasım*

ANKARA - Sıvas katliamı davasının 2 numaralı sanığı ve katliamın **'asli faili' Yunus Karataş'ın,** hakkındaki gıyabi tutuklama kararına karşın 14 ay boyunca Sıvas'ta serbestçe dolaştığını ve evinde kaldığını açıklaması üzerine başlatılan soruşturma genişletiliyor.

Sıvas Cumhuriyet Başsavcılığı, Emniyet Müdürlüğü'nden **"Yunus Karataş'ın evinde arama yapılıp yapılmadığına ilişkin tutanakların"** gönderilmesini isterken Vali **Aydın Güçlü**'nün katliamın bir numaralı firari sanığı **Cafer Erçakmak**'ın yakınları ile bir görüşme yaptığı öğrenildi.

Vali Güçlü ile Emniyet Müdürü **Muammer Öz**'ün, sanık Karataş'ın, **"Polisler evime gelmedi. 14 ay Sıvas'taydım"** içerikli ifadesi karşısındaki suskunlukları ise sürüyor.

Sıvas Cumhuriyet Başsavcılığı, katliamın asli faili olarak aranan Yunus Karataş'ın, teslim olduktan sonra verdiği ifadede 14 ay boyunca Sıvas'ta dolaştığını açıklaması üzerine başlattığı soruşturmada, polisten Karataş'ın evinde arama yapıldığını gösteren tutanakların gönderilmesini istedi.

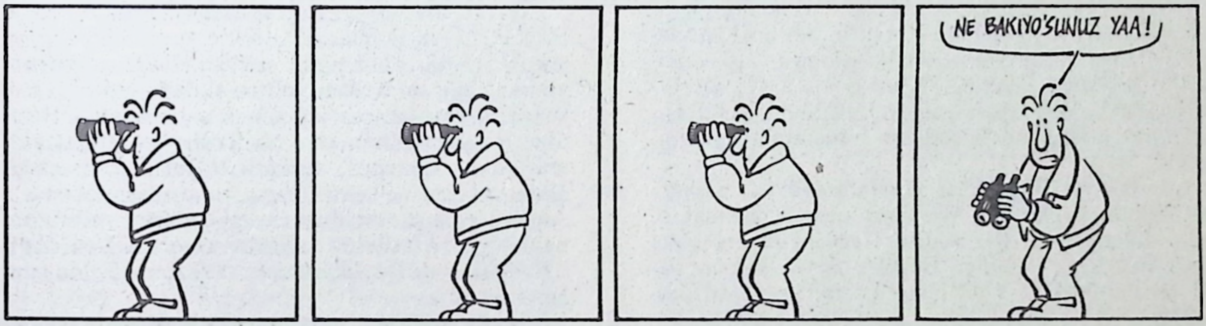
Sıvas Cumhuriyet Başsavcısı **İbrahim Gürses, "Soruşturma ile ilgili olarak bir savcımızı görevlendirdim, kendisi çalışmaya başladı. İlk olarak emniyetten bu işle görevli kişilerin Yunus Karataş'ın evinde arama yapıp yapmadıklarını belirlemek için arama tutanaklarının gönderilmesini istedik"** dedi.

Başsavcı Gürses, bu konuda mahalle sakinlerinin de ifadelerine başvurulabileceğini söyledi. 37 kişinin yakılarak öldürüldüğü Sıvas'ta, katliamın bir numaralı sanığı ve olaydan bu yana firarda bulunan eski belediye meclisi üyesi **Cafer Erçakmak**'ın da teslim olmayı düşündüğü bildirildi.

Cumhuriyet'e bu konuda bilgi veren bir kaynak, son olarak İsviçre'de bulunduğu ileri sürülen Erçakmak'ın yakınlarının, konuya ilişkin olarak Vali **Aydın Güçlü** ile bir görüşme yaptıklarını bildirdi.

Bu arada, İsviçre'de bulunduğu belirtilen Erçakmak'ın, yurtdışına çıkmadan, Yunus Karataş gibi Sıvas'ta da saklanabileceği ileri sürüldü.

Sıvas Cumhuriyet Başsavcısı İbrahim Gürses, kendilerine, Erçakmak'la ilgili bilgi gelmediğini söyledi. Gürses, **"Ancak bu konu üzerinde de hassasiyetle duruyoruz"** dedi.

Refah Partisi aşiretlerin peşinde

KEMAL YURTERİ *3 kasım*

ANKARA - Ara seçimler için Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde aşiret kökenli milletvekili adaylarını **'tercih'** eden partiler arasına Refah Partisi de katıldı. RP Genel Başkan Yardımcısı **Rıza Ulucak,** partisinin milletvekilleri adayları arasında aşiret kökenli isimlerin bulunduğunu belirterek, **"Adaylarımızdan bir kısmı aşirete bağlıdır, ama onlar aşiretleri nedeniyle değil, halk nazarındaki itibarları göz önünde bulundurularak aday gösterilmiştir"** dedi.

'Seçim yapılacak yerlere RP tarafından giyecek ve yiyecek gönderildiğine' ilişkin haberleri doğrulayan Ulucak, **"Bu yardımlar, parti tarafından değil, partililerce yapılmaktadır"** görüşünü savundu.

Siyasi partilerin, Doğu ve Güneydoğu'da ara seçim yapılacak bölgelerden gösterecekleri adayları belirleme çalışmaları, **'aşiretlerin paylaşımı kavgasına'** dönüştü.

DYP ve ANAP'ın ardından, RP de bölgeden aşiret kökenli isimleri milletvekili adayı olarak tercih etti. RP Genel Başkan Yardımcısı Ulucak, aşiret kökenli adayların, **"Üyesi oldukları aşiretleri nedeniyle değil, halk nazarındaki itibarları nedeniyle tercih edildiklerini"** söyledi. Ulucak, **Cumhuriyet**'e yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Aşiretler teklif etti, biz kabul ettik şeklinde bir şey söz konusu değil. Ama bölgedeki insanların çoğu, bir şekilde aşiretlere bağlı. Bazı adaylarımız böyle. Örneğin, Siirt adayımızın aşiretle ilgisi var. Ama biz adayları yöreye hizmetleri bakımından seçiyoruz. Seçim olunca bölgeye ilgi artıyor, bizim ilgimiz ise devamlı. Hükümet olsun, anamuhalefet olsun, onların akıllarında bile yokken partimiz bir heyet kurmuş ve oraya de-

vamlı gidip gelmiştir. Devamlı bölgeyle ilgilenmekteyiz."

Ulucak, partisinin seçim yapılacak olan illere gıda ve giyecek yardımında bulunduğuna ilişkin haberlerin anımsatılması üzerine, sadece seçim yapılan yerlere değil de **'tüm bölgeye'** yardım yapıldığını söyledi.

Bu yardımın partisiyle direkt bir ilgisi olmadığını savunan Ulucak, parti üyelerinin yardım yapmalarının söz konusu olduğunu ifade etti. Ulucak, **"Orası da vatanın bir parçası değil mi? İstanbul'da böyle yardım toplanmış ve bir iki kamyon TIR gönderilmiş"** diye konuştu.

Refah Partisi Genel Başkanı **Necmettin Erbakan,** 4 Aralık 1994 tarihinde 13 ilde 15 seçim bölgesinde yapılacak ara seçimler için bölgeler arasında seçim çalışmalarının uyumlu yürütülmesini sağlayacak bir **"koordinasyon merkezi"** kurdu. Koordinasyon merkezinin başına RP Genel Başkan Yardımcısı Ulucak getirilirken RP İstanbul Milletvekili **Mustafa Baş,** merkezin başkan yardımcılığı görevini üstlendi.

RP'den anti Kemalist kampanya

5 kasım

Yurt Haberleri Servisi - Rize'nin Refah Partili Belediye Başkanı **Şevki Yılmaz** ve 21 belediye meclis üyesi, Atatürk'e suikast düzenleyen **Ziya Hurşit** adını bir caddeye verdikleri gerekçesiyle Cumhuriyet Savcılığı'nca mahkemeye sevk edildi. Erzurum Belediye Başkanı **Ersan Gemalmaz,** büyükşehire bağlı, Atatürk'ün silah arkadaşı **Kâzım Karabekir**'in adını taşıyan belediyenin ismini **"Aziziye"** olarak değiştirmek için ikinci kez valiliğe başvurdu.

Arkadaşımız **Faik Bakoğlu**'nun haberine göre bir süre önce Atatürk'e suikast düzenlediği için asılarak idam edilen Ziya Hurşit'in adının Rize'de bir caddeye verilmesinin ortaya çıkmasından sonra RP'li Belediye Başkanı Yılmaz, 14 RP'li ve 11 ANAP'lı meclis üyesi hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma tamamlandı.

Cumhuriyet Başsavcısı **Mustafa Güven,** başkan ve meclis üyelerinin ayrı ayrı cezalandırılmaları için iddianameyi Rize Asliye Ceza Mahkemesi'ne sevk etti. Rize Belediye Başkanı Şevki Yılmaz ve 21 meclis üyesi 1-3 yıl hapis istemi ile yargılanacaklar.

27 Mart yerel seçimleri öncesinde büyükşehir statüsüne alınan Erzurum'da, Yakutiye, Kâzımkarabekir, Yenişehir ve Dadaşkent adıyla dört alt kademe belediye oluşturuldu.

Yerel seçimlerde, büyükşehir de dahil olmak üzere tüm belediye başkanlıklarını Refah Partili adaylar kazandı. Seçimlerden sonra, **"Kâzım Karabekir"** ismine bir türlü ısınamayan belediye başkanı, bunun değiştirilmesi için yoğun çaba sarf etmeye başladı. Erzurum Valiliği'ne bir süre önce dilekçe veren Kâzımkarabekir Belediye Başkanlığı, isim değişikliğine gidilmesini istedi. Belediye, bu talebine gerekçe olarak da **"Kâzım Karabekir isminin telaffuzunda zorluk çekildiğini", "Karaman'da aynı isimli bir yer bulunması yüzünden isim karışıklığı olabileceğini"** gösterdi.

Erzurum Vali Yardımcısı **Kâzım Esen** ise belediyelerin Bakanlar Kurulu kararı ile kanun gücünde kararnamelerle kurulduğunu belirterek isim değişikliğinin Bakanlar Kurulu kararıyla mümkün olabileceğini bildirdi. İsim değişikliğine gidilmesi konusunda ileri sürülen gerekçeleri anlamsız bulduklarını belirten Esen, **"Kâzım Karabekir isminin değiştirilmesine karşıyız. Çünkü Kâzım Karabekir, Atatürk'ün silah arkadaşıdır"** dedi.

Ancak belediye başkanlığı, valiliğin bu görüşüne itiraz ederek yeni bir başvuruda bulundu.

Bu arada Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanı Ersan Gemalmaz ve beş kişilik bir heyet, incelemeler yapmak üzere İran'a gidiyor.

Belediye Başkanı Gemalmaz, yaptığı açıklamada, İran ile Erzurum Belediyesi arasında ticari ilişkileri arttırmayı planladıklarını belirterek **"İran'dan asfalt, yakıt, meyve gibi bazı maddeleri ihraç etmeyi düşünüyoruz. İran'la karşılıklı olarak alışverişimi arttıracağız"** dedi.

Öte yandan Adapazarı'nın Refah Partili Belediye Başkanı **Aziz Duran,** Atatürk'e karşı olmadığını, ancak laik de olmadığını söyledi. Duran, **"Hiçbir zaman laik olmadım, olmam da"** dedi. Sakarya'da bir mağazanın açılışında sohbet eden Belediye Başkanı Duran ve Vali **Erdinç Büyükakalın** arasındaki konuşma, dikkatleri Belediye Başkanı Duran'ın üzerine çekti. Duran konuşmasında ısrarla Atatürk'e karşı olmadığını ve görüşlerini yaşattığını belirterek **"Atatürk'e sahibiz, ama biz laik değiliz"** dedi. Vali Büyükalın ise bu sözler üzerine şunları söyledi:

"Sayın başkan, vatandaş laik olmaz. Devlet laiktir. Bunu herkesin kabul etmesi lazım. Her insanın bir dini vardır, ama devlet laiktir, onun için laik devlet düzeninin, laik cumhuriyetin yanındasın, bunları söyleyeceksin."

İsrail'den Çiller'e sert tepki

LIZI BEHMOARAS *7 kasım*

TEL AVİV - Başbakan **Tansu Çiller**'in Filistinli liderleri Doğu Kudüs'teki karargâhlarında ziyaret etmesi, İsrail hükümetinde rahatsızlık yarattı. Çiller'in bu sürpriz ziyaretini sert bir dille eleştiren İsrail Başbakanı **İzak Rabin**, **"Başbakan Tansu Çiller'in bu daveti kabul etmesinden dolayı üzüntü duyuyorum. Ancak bu, Türkiye-İsrail ilişkisini etkilemeyecektir"** diye konuştu.

Başbakan Tansu Çiller, önceki gün İsrail gezisinin ikinci gününde Gazze Şeridi'ne giderek Filistin Oteli'nde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideri **Yaser Arafat** ile görüştü. Çiller, İsrail'den ayrılmadan önce Doğu Kudüs'e geçerek Orient House'da FKÖ'nün Kudüs temsilcisi **Faysal Hüseyni** ile de program dışı bir görüşme yaptı.

Bu ziyaret sırasında, Orient House'taki güvenlik güçleri, Başbakan Çiller'i korumakla görevli İsrail polislerinin binaya girmesine izin vermediler. Filistinli yetkililer, İsrailli görevlilerin girmelerine engel olunmasına ilişkin olarak, onların bu bölümde hiçbir otoriteye sahip olmamalarını gerekçe gösterdiler. İsrailli korumaların, basın mensuplarına girme izni verildiği takdirde kendilerinin de binaya zorla gireceklerini belirtmeleri üzerine basın mensupları da binaya alınmayarak gerginlik giderildi.

Faysal Hüseyni, bu konuda yaptığı açıklamada, **"Başbakan Tansu Çiller'i biz davet ettik. Bu ne ilk ne de son olacaktır. Barış süreci ve Kudüs sorunu hakkında görüştük. Orient House binasında, güvenliğin sağlanmasından Filistinlilerin sorumlu olması doğaldır"** dedi.

Cumhuriyet'in sorularını yanıtlayan Hüseyni, **"İstediğim kişileri kabul etmeyi sürdüreceğim. İsrail Dışişleri Bakanı** Şimon Peres, Norveçli meslektaşı Holtz'a **yolladığı mektupta Oslo müzakerelerinden önce Filistinlilere tanınan haklarda** 'statüko'**nun değişmeyeceğini belirtmişti"** diye konuştu.

FKÖ'nün sözcüsü ve Kudüs temsilcisi Hüseyni'nin Filistin özerk yönetimi sınırları içinde rahatça gezebilmesi için örgüt tarafından kendisine herhangi resmi bir görev verilmemiş, ancak Hüseyni'nin gayri resmi görevinin ise Filistin Dışişleri Bakanlığı olduğu belirtilmişti.

İsrailli yetkililer, hükümetin düzeyindeki rahatsızlığın Başbakan Tansu Çiller'in İsrail sınırları içinde, hiçbir resmi görevi olmayan bir kişiye resmi bir ziyarette bulunması ve bu sırada israil korumalarının ise Orient House'a sokulmamasından kaynaklandığını bildirdiler.

İsrail Dışişleri Bakanı **Şimon Peres** de, radyoya verdiği demeçte, Filistinlilerin Orient House binasında •hiçbir ayrıcalıkları olmadığını belirterek, **"Kudüs'ün güvenliği ile sorumlu İsrail polisinin binaya girişini yasaklayamazlar"** diye konuştu.

İsrail'in davetlisi olan Başbakan Çiller'in, istediği nezaket ziyaretini gerçekleştirebileceğini kaydeden Peres, **"Türkiye'nin İsrail ve Filistinliler ile karşılıklı iyi ilişkiler kurma isteğini anlayışla karşılıyoruz"** dedi.

Cumhuriyet gazetesinin sorularını yanıtlayan Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürü **Uri Savir** ise **"Başbakan Rabin ile aynı fikirdeyim. Başbakan Çiller'in davranışı hatalıydı. En azından bizi bilgilendirmeliydi. Fakat kendisini de anlamıyor değilim"** dedi. Faysal Hüseyni'nin açıklamalarına karşı yanıt veren Savir, şöyle konuştu: **"Faysal Hüseyni temelde haklı. Ancak Oslo müzakerelerinden önce başbakanlık ya da devlet başkanlığı düzeyinde hiç kimseyi kabul etmemişti. Başbakan Tansu Çiller'in ziyareti bu düzeyde ilk ziyaret. Bundan sonra büyük sorunlar doğabilir."**

Filistin özerk yönetiminden yapılan açıklamada Çiller'in Doğu Kudüs'teki karargâhlarını ziyaret etmesinin Türkiye'nin, Kudüs'ün Filistin'in başkenti olduğunu desteklediği anlamına geldiğini söylediler. Şimon Peres ise radyoda yaptığı açıklamada, **"Hiçbir Filistinli burası benim bölgemdir diyemez. Hiç kimse ne onlara böyle bir bölge ne de böyle bir otorite verdi"** diyerek sert tepkisini dile getirdi.

Cepheden İstanbul'a üç buket gül

ECE TEMELKURAN *9 kasım*

ANKARA - Gülsün Bilgehan, anneannesi **Mevhibe İnönü**'nün yaşamını ve **İsmet İnönü**'yle ilişkilerini anlatan kitabı için **"Bir Cumhuriyet hanımefendisinin aşkı"** diyor. Bilgehan'ın bu tarihi aşka verdiği en ilginç örnek de İsmet İnönü'nün cepheden İstanbul'a gönderdiği üç buket gül.

Mevhibe ve İsmet İnönü'nün torunu Gülsün Bilgehan, Mevhibe İnönü'nün yaşamını konu alan kitabının birinci cildini tamamladı. Önümüzdeki günlerde Bilgi Yayınevi'nin yayınları arasında piyasaya çıkacak olan kitap, bir yandan Türkiye tarihinde önemli bir belirleyiciliği olan bir aşk öyküsünü, bir yandan da dönemin toplumsal ilişkileri içinde kadının yerini anlatıyor.

Atatürk'ün eşinin kısa bir süre sürdürdüğü birinci kadın kimliğini, tarihsel boşanmadan sonra üstlenen Mevhibe İnönü, yıllarca devlet erkanının içinde bulundu. Yabancı devlet adamlarıyla fotoğraflar çektirdi. Yurtdışı gezilerinde, Lozan Barış Antlaşması'nda İsmet Paşa'nın yanındaydı.

Peki, Mevhibe hanım mutlu muydu? İsmet Paşa'ya olan sevgisi, birden gelen devrimlerin şaşkınlığa uğrattığı Mevhibe İnönü'yü, nasıl cumhuriyet kadını yaptı ? Bilgehan'ın kitabı, ortak savaşım içindeki insanların değişimlerinin hiç de kolay olmadığını anlatıyor. Bir dönemin kültürel ve toplumsal ilişkilerini ayrıntılarıyla aydınlatan kitap,

Mevhibe ve İsmet İnönü'nün mektuplarını, günlüklerini, fotoğrafları ve belgelerini içeriyor.

Gülsün Bilgehan, cumhuriyetin, belgesel nitelikteki bu aşk öyküsüne ilişkin sorularını yanıtlarken, kitabının gizlerini saklamaya özen gösterdi.

Romanın 1897-1938 yıllarını kapsayan 1. cildi, Mevhibe hanımın doğumundan başlayarak, evindeki yaşamını ele alıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde ev kültürünün de ayrıntılarıyla incelendiği ilk bölümde, bireylerin yaşamlarından kesitlerle ülke tarihinden de bir bölüm sunuluyor.

Bilgehan, oğlu Can'ın doğumuyla birlikte yazmaya başladığı ve üzerinde üç yıldır çalıştığı kitabın, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde kadının konumunu da ele aldığını belirtiyor.

Kitap, belgelerin yanı sıra İnönü ailesinin akrabalarının ve komşularının da tanıklığına dayanıyor.

"Roman, belgesel nitelikteki bir aşk öyküsü. Bu aşkın belgelerini toplarken ve okuyucuya aktarırken, anneannemin ve dedemin özel hayatlarına girmiş olmanın kaygısını yaşadım. Ama bu aşk öyküsü, insanlara hem sevgiyi hem de bir ülkenin tarihini sergileyecek önemli bilgileri içeriyor" diyor Bilgehan.

Fırat, Harran'a kavuştu

ŞEBNEM GÜNGÖR / ZAFER AKNAR / KEMAL YURTERİ / MEHMET FARAÇ
10 kasım

ŞANLILURFA - Harran, bin yıldır özlemini duyduğu Fırat ile dün birleşti. Fırat'ın suları, Urfa T1 tünelinden by-pass yöntemiyle alınarak Harran'a akıtıldı. Devlete yaklaşık 15 milyar liraya mal olan törene hiçbir muhalefet lideri katılmazken, 1700 resmi davetlinin yanı sıra 20 bini aşkın yurttaş, Fırat'la Harran'ın **"düğününe"** tanıklık etti. Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** Başbakan **Tansu Çiller,** TBMM Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** ile SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın,** tören öncesinde Hazreti İbrahim Dergâhı'nda, bereket için dua ettiler. Urfa Tüneli, Fatiha Suresi ve dua okunmasının ardından, Demirel tarafından açıldı.

Gayrimenkul zengini Başbakan, GAP'ı da, **"Türkiye'nin geleceği için sonsuza kadar geçerli bir tapu senedi"** olarak adlandırdı.

Tünel inşaatı tamamlanmadan su pompalanması işlemine başlanması, **"hükümetin seçim yatırımı"** eleştirilerine hedef olurken, içeriğinin zenginliğine rağmen tören açılışında yaşanan organizasyon bozukluklarının, programın **"aceleye"** getirildiğini doğruladığı yorumları yapıldı.

Şanlıurfa'da tören telaşı günler öncesinden başladı. Önceki akşam da Olağanüstü Hal Bölge Valisi **Ünal Erkan**'ın Harran Oteli'nde verdiği yemekte, **İbrahim Tatlıses**'in türküleriyle düğün kınası yakıldı. Cumhurbaşkanı Demirel, kendisi için büyük önem taşıyan tören nedeniyle beraberinde Çiller, Karayalçın, Cindoruk ve DYP Bursa Milletvekili **Cavit Çağlar**'la birlikte Urfa'ya gitti. Demirel ve beraberindekiler düzenleme çalışmaları ancak dün akşam geç saatlerde tamamlanabilen tören alanına gelmeden önce **Hazreti İbrahim**'in doğduğu ev olan Hazreti İbrahim Dergâhı'na giderek dua ettiler. Demirel, dergâh ziyareti sonrasında üstü açık bir arabaya binerek, vatandaşları eşi **Nazmiye Demirel** ile selamladı. Başbakan Çiller de, Karayalçın ile birlikte bindiği otobüsten halkı selamladı. Çiller'in otobüsünü izleyen araç konvoyunda sadece MHP bayraklarının sallanması dikkat çekti. Demirel, Meclis Başkanı Cindoruk'la birlikte saat 12.30'da tören alanına gelirken, Karayalçın ve Çiller de bir dakika arayla alana girdiler.

Fırat'la Harran'ın düğün töreni için devlet kesesinin ağzını açtı. Yaklaşık 15 milyar liraya mal olduğu öğrenilen törenin gerçekleştirildiği alanda **"Şükür kavuşturana", "Bin yıllık hasret sona erdi", "Mevsimler bizimle değişecek, Fırat-Harran", "GAP geldi, göç bitti"** pankartları dikkat çekti. Tören alanına hakim tepeye ise 1977 yılında GAP'ın ilk temel atma töreninde kullanılan **"Dağları değil, çağları deleceğiz"** sloganı, **"Dağları da çağları da deldik"** şeklinde değiştirilerek yazıldı. Tören alanına asılan Atatürk, Demirel, Çiller ve Karayalçın posterlerinin altındaki **"GAP'ın Ferhatları"** pankartı dikkat çekti.

Tören nedeniyle TBMM, dün, gündüz çalışması yapmazken, Urfa'daki okullar da tatil edildi. Öğrenci ve öğretmenlerin törene katılımları zorunlu tutuldu. Tören boyunca **"Fırat-Harran düğünü kutlu olsun"** pankartını taşıyan Türk Hava Kurumu'na ait bir uçak, ulan üzerinde uçtu. Tören nedeniyle alanda olağanüstü güvenlik önlemleri alınırken, bu durum, 300'e yakın basın mensubunun çalışmalarını aksattı.

Eski Bayındırlık Bakanı **Onur Kumbaracıbaşı** alana ilk gelenler arasında yer aldı. Projenin kendi döneminde tamamlanma noktasına getirildiğini vurgulayan Kumbaracıbaşı, **"Bu bir test açılışı. En önemli yanı, artık vatandaşa nasıl su kullanılacağını öğreteceğiz"** dedi. Törene Müzik Yapımcıları Derneği (MÜYAP) olarak katılan sanatçılar, siyasetçilerden daha fazla ilgi gördü. DYP grubu ve parti yönetiminin tamamına yakınının hazır bulunduğu törene üst düzey ekonomi bürokratlarının büyük bölümü de katıldı.

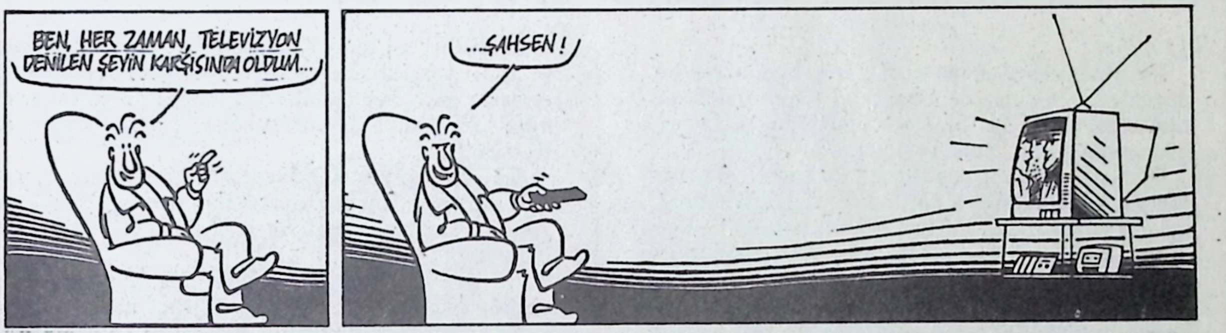
Konuşmalar öncesinde Mehteran Bölüğü gösteri yaparken, paraşütçüler de gösteri atlayışlarında bulundular.

DSİ Genel Müdürü **Özdem Bilen**'in GAP hakkında bilgi vermesinden sonra Bayındırlık Bakanı **Halil Çulhaoğlu** kürsüye geldi. Projenin yaşama geçirilmesine emeği geçen herkese teşekkür eden Çulhaoğlu, 8. Cumhurbaşkanı **Turgut Özal**'a da şükranlarını sunmayı ihmal etmedi.

Konuşmasına, **"Sevgili Urfalılar, Harranlılar, Gaziantepliler"** diye vatandaşları selamlayarak başlayan Karayalçın, bu arada ara seçimler için aday gösterildiği Adıyaman'ı da unutmadı. Karayalçın'ın, Adıyamanlılara selam göndermesi, tören alanındaki bir grup vatandaş tarafından **"yuh"** sesleriyle protesto edildi. GAP'ın yapımı hızlandıkça

terörün de hızını arttırdığına dikkat çeken Karayalçın, bazı çevrelerin bu projenin durdurulması için terörü tahrik ettiklerini söyledi. Karayalçın, şunları söyledi: **"Ortadoğu'nun gelişmesi için barış şarttır. Ortadoğu'nun gelişmesi için barış süreci başlamıştır. Türkiye yalnızca, su kaynaklarıyla bu sürece değil, demokrasi deneyimini de sunarak Ortadoğu'nun gelişmesine katkıda bulunacaktır."**

Başbakan Tansu Çiller, Şanlıurfa Tünelleri projesinin sadece bir onur abidesi değil, **"Türkiye'nin geleceği için sonsuza kadar geçerli bir tapu senedi"** olarak niteledi. Bin yıllık bir rüyanın gerçekleştirildiğini anımsatan Çiller, **"Biz bu bölgeyi tarihte olduğu gibi, GAP'la tekrar medeniyetin beşiği haline getireceğiz. GAP'la birlikte, birlik ve beraberlik sağlanacak"** dedi. Şanlıurfalı kadınların **"zılgıtları"** eşliğinde kürsüye gelen Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, **"Bu bir açılış değil, düğündür, bayramdır, toydur"** diye sözlerine başladı. Heyecanlı olduğu dikkat çeken Demirel, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde bazı sorunlar olduğunu ve yıllar önce bu sorunları çözmek için namus sözü verdiğini anımsattı. Demirel, **"İşte bugün bu namus borcunu ödüyoruz, şeref sözünü yerine getiriyoruz"** dedi. 10 yıl sonra bölgenin **"yeşil deniz"** haline geleceğini ve topraklardan bereket fışkıracağını kaydeden Demirel, şöyle devam etti: **"Bu suları kana kana için. Bu sular, cennetten çıkmıştır. Ab hayattır. Sadece su değildir, hayat suyudur. Benim kurumuş ekinim, kurumuş ekin kadar kurumuş vatandaşım, bu ıstırabına birazdan son veriyoruz. Bir büyük efsanelerin son sayfasını yazıyoruz. Senelerce Harran, Fırat'a hasret kalmış. Fırat, Harran'a kavuşamadığı için çöllere akıp gitmiş, şimdi Fırat'la Harran'ı kavuşturuyoruz. Düğününüz hayırlı olsun, kutlu olsun, bereketli olsun."**

Roman Gibi Şiir...

MEHMED KEMAL *10 kasım*

Gazete manşetlerindeki bu gemiler, TV ekranlarında boy gösteren *'sefineler'* nereden gelip nereye gidiyorlar? Her şey miller üstünde dönüyor. Yunanistan 6 mili 12 mile çıkarmak ister, biz bir adım kımıldamaya karşıyız. Yunanistan'dan gelen bu savaş şarkıları ne oluyor? **Clinton** güven mektupları nerden çıktı? Velhasıl Ege'de bir şamatadır gidiyor.

Soruyorlar?

"Bu asiyab-ı devleti kim döndürüyor?"

Yanıtı yıllardır belli:

"Bir har da olsa döndürür."

Yunanlılar, *"Türkler savaş istiyor..."* diye bağırıyorlar. Türkler *"Ne savaşı"* diyorlar. *"Ege bir barış gölü olacaktır."* Bizim basının bir kısmı da az savaş çığırtkanı değil ha!.. Elinden gelse kâğıttan süvarilerle ortalığı karıştıracaklar. **Barbaros**'un çocukları (hayır torunları) değil miyiz?..

Sultan Abdülhamit donanmadan çok korkarmış, nerede bir donanma görse, bucak bucak kaçarmış. Sultan Abdülhamit'in bu korkusunu bilen devletler, bir anlaşmazlık çıktığında gemileri getirip bizim kıyılara yığarlarmış. Abdülhamit mecbur olurmuş bir pazarlığa oturmaya... Anan yahşi, baban yahşi uzun pazarlıklardan sonra bir sonuca varırlarmış. Bizim donanmaya gelince, Sultan Hamit, bizim donanmadan da sakınırmış. Bir gün gelirler, toplarını saraya doğru çevirirler, kendisini devirirler diye korkarmış. Ondan olacak Osmanlı'nın ne kadar gemisi varsa Haliç'e doldururmuş. Korkusuz, rahat bir soluk alırmış.

Osmanlı donanması Haliç'te tutsak!

Kendi gemilerini kendisi tutsak eden bir padişah gördünüz mü? Gördük, bizim Sultan Hamit...

Tartışma kesilse de gene sürecektir. Bir mil altı mil olacaktır. Altı milden bir parmak olsun ödün vermek yoktur. Bunu biz de biliyoruz, onlar da biliyor. Zaten Yunan Dışişleri Bakanı'na, bizim Dışişleri Bakanımız **Mümtaz Soysal** söylemiş: *"6 milde kımıldama savaş"*tır. Gemiler, dönüp, dolaşıp 6 milde buz tutmuş gibi konup kalacaktır.

Bizde donanma üstüne öykü çoktur. Hangi ucundan tutarsanız oraya bir öykü çıkar. Cumhuriyet döneminde ünlü Yavuz zırhlısı onarıma alındı. Onun da bir öyküsü vardır. Bahriye Nazırlığı'na Topçu **İhsan Bey**'i getirdiler. İhsan Bey, adı üstünde (topçu subayı) idi. Yavuz zırhlısı onarılırken para yedi diye mahkemeye verdiler. Veren de **İsmet Paşa**'ydı. İsmet Paşa,

bir kanca takmasın, takılanın hali haraptır.

Aradan 70 yıl geçti. Ne zaman bir yerde bir rüşvet konusu açılsa Bahriye Nazırı (sivil amiral) Topçu İhsan anılır. Böylece yeni para yiyenler, eski para yiyenleri anımsatarak okkanın altından sıyrılmak isterler.

"Cumhuriyet döneminde de rüşvet vardı; Topçu İhsan, Yavuz'un (ve de havuzun) parasını yemedi mi?"

Donanmada bir de komünistlik davası vardır. Başta **Nâzım Hikmet** olmak üzere **Kemal Tahir** ve arkadaşları donanmada yargılanmadılar mı? Birbirlerine okumak için kitap alıp veren astsubaylar tutuklandılar, kitap alıp vermeden ötürü yargılandılar, bir askeri mahkeme önünde mahkûm oldular. **Mareşal Fevzi Çakmak**, *"Orduya komünistliği soktular"* diye işin üstüne vardı. Düzmece bir mahkeme önünde gencecik insanlar yıllarca hapis yattılar. Bu düzmece mahkemenin bir ucu Harbiye'deydi, bir ucu Bahriye'de...

Nâzım Hikmet'in yok yere hapis yatmasına çok kişinin canı yanmıştır. **Falih Rıfkı Atay**'ın sözü:

"Çocuğu boş yere yatırdılar."

Orhan Pamuk, son kitabıyla, şair olacağım derken piyasada 70 bin kitap satmış; fuarda da bir oturuşta 4 bin 500 kitaba *'bana mısın'* dememiş. Belki şiiri roman gibi satmanın erdemi böyle oluyor.

Sri Lanka'ya kadın devlet başkanı

11 kasım

Dış Haberler Servisi - Sri Lanka'da önceki gün düzenlenen seçimlerde Başbakan **Chandrika Kumaratunga,** büyük bir oy çoğunluğu sağlayarak ülkenin ilk kadın devlet başkanı oldu.

Dünyanın seçimle başa geçen ilk kadın başbakanı **Sirima Bandarainike**'nin kızı olan Kumaratunga, oyların yüzde 62.28'ini toplayarak rakiplerine karşı ezici bir zafer kazandı. Kumaratunga, sonuçların belirlenmesinden sonra yaptığı zafer konuşmasında, **"Pek çok tehditle karşı karşıya oldukları halde demokrasi ilkelerinden ödün vermeyen milyonlarca insana teşekkür etmek istiyorum"** dedi. Kumaratunga, terörün kucağındaki adaya barışı getireceğine yemin ederken bunun, **"ne pahasına olursa olsun sağlanacak"** bir barış olmayacağını vurguladı.

24 ekimde devlet başkanlığı adaylarından **Gamini Dissanayake**'ye düzenlenen ve 58 kişinin ölümüne yol açan bombalı suikastın gölgesinde gerçekleşen seçimlerde Kumaratunga'nın en büyük rakibi Dissanayake'nin dul eşi **Srima Dissanayake**'ydi. Kendisi de 1988 yılında öldürülen bir siyasetçinin dul eşi olan Kumaratunga, siyasi başarılar ve kanlı suikastlarla dolu bir aile geçmişine sahip. Babası, eski başbakanlardan **Solomon Bandarainike.** Sri Lanka'da bir suikasta kurban giden ilk siyasi lider.

Annesi **Sirima Bandarainike** ise başbakan eşinin 1959 yılında öldürülmesinin ardından siyasete atılarak dünyanın seçimle işbaşına gelen ilk kadın başbakanı olmuş.

Geçen sene mayıs ayında düzenlenen eyalet seçimlerinde partisi Halkın Birliği'ne büyük bir zafer kazandırarak ülkenin en önemli yerel konseyi olan Batı Eyaleti Konseyi'nde eyalet başbakanı seçilen Kumaratunga, geçen ağustos ayında da başbakan seçilmişti. Kumaratunga, ülkedeki ayrılıkçı Tamil gerillalarıyla mücadele eden askerlerin **'kendi içlerinde bir hükümet'** olduklarını ve kendisinin böyle bir şeye tolerans gösteremeyeceğini belirtmişti.

Kumaratunga'nın seçim kampanyası sırasında askeri yönetime yönelik eleştirilerde bulunması ve ülkedeki terör olaylarından sorumlu tutulan Tamil gerillalarıyla görüşmeler başlatması eleştirilmişti.

Tuz Kokarsa?

ONAT KUTLAR *13 kasım*

O zamanlar İstanbul böyle tersine çevrilmiş eldiven gibi bir kent değildi. Yüzlerce yıllık özgün kent dokusu henüz canlıydı. Yani lebiderya idi İstanbul.

Binalar ve bahçeler ve kayıkhaneler ve duvarlar denizle öpüşür; yollar ve faytonlar ve askerler ve atlar arkadan geçerdi.

O zamanlar dediğim, çok eski değil. 1950'ler.

Sait Faik'in ölümünden hemen önceki ve sonraki yıllar.

Burgazada'yı ve balıkçı kahvelerini çok severdik.

Bir balıkçı kahvesinde oturmanın öykü yazmaya iyi geleceğini sanırdık. Belki gerçekten de iyi gelirdi.

Neyse, işte öyle bir kahveydi.

Henüz yol mol bulunmayan Yenikapı kıyısında, hırçın lodos dalgalarının parçalanıp köpürdüğü kayalıkların hemen arkasında, savunmasız, salaş, küçük bir baraka. Sahibi Kemal Ağabey, Samatya'nın eski **Van Gogh**'larındandı. Uzun boylu, yapılı, bıçkın bir adamdı.

Ve bizler, edebiyata meraklı bir avuç öğrenci, o kahveyi keşfetmişlik. Hemen her gün okulu asar, o kahveye giderdik.

Ben, **Ferit Öngören, Adnan Özyalçıner, Kemal Özer, Erdal Öz, Ergin Ertem, Ülkü**

Tamer, Demir Özlü ve birkaç kişi daha. Orada, dışarda kuduran denizin sesini dinleyerek teneke sobanın başında hayallere dalar ya da üst üste demli çaylar içerek hararetle **Sait Faik, Orhan Kemal, Camus, Sartre** tartışırdık.

Kemal Ağabey, bizleri severdi. Kumkapı'ya kayan balıkçıların giderek terk ettikleri kahvenin yegâne müşteri grubu, bizdik. İşlerin kesatlığından ötürü Kemal Bey kahveyi kapatıp başka bir iş tutmak ister, ama bize kıyamazdı. Biz de onun kararını desteklemek için Ferit'in önerisiyle günde onar onbeşer çay içip marka sayısını tutturmaya çalışırdık.

Bizde de tıpkı **Eisenstein** ve **Pudovkin'**in devrim yıllarında duyduklarına benzer rönesans coşkuları vardı.

Hani ünlü genç yönetmenler 1917'yi izleyen yılların coşkusu içinde kendilerini **Da Vinci** ya da **Rafaello** gibi görürlermiş ya. Biz de öyleydik. Şiirin ve toplumun tüm yasalarını değiştirmekti amacımız.

Bu yüzden tartışmalar sert ve şiddetliydi, uzlaşmalar ise zayıf ve nadir.

Kemal Ağabey ve yanık yüzlü balıkçılar bu hararetli tartışmaları yandaki masalarda hoşgörüyle dinlerlerdi.

Bir gün tartışma kavgaya dönüştü. Aramızdan iki genç, Sartre-Camus derken tekme tokat girişti birbirine.

Bizler de doğrusu hemen müdahale edip kavgacıları ayıramadık.

O patırtıda Kemal Ağabey'in, yaşından umulmayacak bir hızla yerinden fırladığını fark etmedik.

Ama o birkaç saniye içinde kavgacıları yakalarından tutup bir yana savurdu.

Ve o şaşkınlıkla karışık sessizlik anında üç çift laf etti:

"Arkadaşlar" dedi, **"Siz sözümona sanatçısınız. Edebiyat falanla uğraşıyorsunuz. Sizin herkese örnek olmanız gerekir. Edepsizler edebiyat yapamaz. Siz farkında değilsiniz, ben bu kahveyi, çoluk çocuğun rızkından kesip sizin için açık tutuyorum. İçtiğiniz çaylar kirayı bile çıkarmıyor. Ama boşunaymış. Ben keriz değilim. Hadi bakalım, paydos!"**

Kahveyi kapamasın, kavgayı unutsuz diye Kemal Ağabey'e epey dil dökmem gerekti.

Elbette edebiyatın bu anlamda edeple ilgisi olduğuna inananlardan değilim.

Ama en azından bir **"söz sanatı"** olan edebiyatla uğraşanların, meram anlatmakta kaba güçten ve küfürden daha etkili yolları bulunduğunu düşünenlerdenim.

Bizim **Tarık Dursun K.,** soyadı Dal olan ve anlaşılan pek hoşlanmadığı biri için **"O soyadı kısaltılmış adam"** derdi. Ülke soyadı kısaltılmış adamlarla dolu. Ama herhalde edebiyatçılarımız bunlardan farklı olmalı.

Sinemacılar da.

Otuz yıldır aralarında bulunduğum sinemacılarımız, anlaşılan meramlarını anlatmakta edebiyatçılarımızdan da epey geride. Şöyle bir düşünüyorum.

Bizzat tanık olduğum bir olayı anımsıyorum. Bir akşam saatinde, Ortaköy Ziya Lokantası'nın iki katlı bahçe barının bir köşesinde, çiçek tarhları arasında ünlü bir yönetmenimiz, bir başka ünlü yönetmenimizi yere yatırmış, tartışarak ikna etmeye çalışıyor. Ama ikna yöntemi biraz tuhaf.

Çünkü kırık bir rakı şişesiyle yapıyor bunu. Kırık şişeyi rakibinin orasına burasına durmaksızın saplıyor, ortalık kan revan.

Bu kez tanık olmadım, ama paparazzi kanalizasyonları sayesinde tüm ayrıntılarını ekrandan izledim.

ÇASOD gecesinde de bir **"ifade"** sorunu yaşandı.

TC Kültür Bakanlığı Müsteşarı kürsüde konuşurken, ünlü bir aktörümüz, öbür tanıkların söylediklerine göre bir **"içeriği olan eleştirisi"**'ni veciz bir biçimde ifade etti: **"Sallama lan hıyar!"**

Bu sözün hangi anlamda bir içerik taşıdığını tüm **"ince yorumlara"** rağmen, Tarık Dursun'un kulaklarını çınlatmak dışında pek anlamış değilim.

Ama sinemacılarımızın ifade güçlüğünden doğduğundan eminim.

Nitekim geçenlerde bir başka ünlü yönetmenimiz **"Para kazanmayan sinemacı eşektir"** derken de aynı güçlüğü çekiyordu. Dünyada adı duyulmamış bir yönetmen çıkıp **"Bergman da, Antonioni de, Kurosava da eşektir. Çünkü para kazanmıyorlar"** derse... der elbette.

Ama bu sözü duyanların, kimin eşek olduğuna karar vereceklerini de hesaba katması gerekir.

Sinemacılarımızın ifade güçlüklerini yakından bilenlerdenim.

Sansürün kaldırılması ile ilgili yasa tasarısını ilk kez açıklamak üzere Topkapı Sarayı'nda bir kahvaltılı basın toplantısı düzenleyen Kültür Bakanı ve Müsteşarı, verdikleri **"Sansür kaldırılıyor"** müjdesinin, sinemacılarda hiçbir tepki yaratmadığını, tersine sadece **"Film yapmak için kaç para vereceksiniz"** tarzında daha somut sorular sorduklarını görünce biraz şaşırmışlardı da ben açıklamak zorunda kalmıştım:

"Sayın Bakan, Sayın Müsteşar, dışardan bakan biri bu konuşmalardan sinemacıların sadece para ile ilgilendiklerini, sansür konusuyla hiç ilgilenmeyip bu işi bakanlığa bıraktıklarını düşünebilir.

Ama bu doğru değil. Arkadaşlarımız sansürün kaldırılması önerisine çok sevindiler. Ama ifade güçlükleri var. Onlar meramlarını sözle değil, daha çok görüntü ile anlatırlar. Bu yüzden..."

Hiç kuşkusuz her alan için geçerli olduğu gibi sinema için de kaba genellemeler yanlıştır. Tüm sinemacılarımızı aynı kefeye koymak gibi bir densizliği yapacak değilim.

Ayrıca kimsenin yanlış bile olsa düşüncelerini açıklamaktan alıkonmasına taraftar değilim.

Ama Yenikapılı Kemal Bey'e de biraz hak veriyorum. **"Et kokarsa tuzlarsın. Ama ya tuz kokarsa?"** Biz hangi alanda olursa olsun sanatçılarımızın örnek aydınlar olmak için uğraş vermelerini istiyoruz, soyadı kısaltılmış adamlar olmalarını değil.

Gerisini düşünmek onlara kalmış.

Hani sormuşlar Hoca'ya: **"Helada sakız çiğnemek caiz midir?"** diye. Düşünmüş Hoca: **"Caizdir caiz olmasına ya, görenler de bok yiyorsun zanneder..."**

Yoksa her şey caizdir.

Aktaş'a 'hayır' davası başladı

AHMET ÇELİK *14 kasım*

Aktaş Elektrik'e **'hayır'** davası başladı.

Aktaş'ın yetkisinin Danıştay tarafından iptal edilmesinden sonra **Mehmet Kartal** tarafından geçen hafta Kadıköy Sulh Hukuk Mahkemesi Hâkimliği'ne açılan **'alacaklının tespiti'** davasının ilk duruşması cuma günü gerçekleşti.

Davacı mahkemeden elektrik ücretlerini yatırmak için yer göstermesini istedi. Davanın konusu ise, **"TEK Genel Müdürlüğü ile Aktaş Elektrik arasında 30 Mart 1990 tarihinde imzalanan İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin Danıştay'ca iptal edilmesi ile ortaya çıkan yeni durum karşısında tüketiciler tarafından sarfedilen aylık elektrik bedellerinin TEK'e mi, yoksa Aktaş'a mı ödeneceğinin tespitine karar verilmesi ve karar verilene kadar paranın mahkeme tarafından tayin edilecek bir bankaya bloke edilmesi talebidir"** şeklinde belirlenirken, duruşmada Aktaş ve TEDAŞ'ın savunmalarını aldıktan sonra karar vermeyi uygun bulan hâkim, davayı 1 Aralık 1994'e erteledi. Dava dilekçesinde İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin Danıştay tarafından iptal edildiğini belirten davacı avukatı **Kemal Keleşoğlu**, kararın Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından da onaylandığını belirterek, **"Bu durumda artık bize göre borcun ödenmesi gereken yer, ana statüsü de yayımlanarak yürürlüğe giren ve Türkiye Elektrik Kurumu yerine kurulan TEDAŞ olmalıdır"** dedi.

Davaya Aktaş ile sözleşmesi bulunan herkesin **'müdahil'** olarak katılabileceğini belirten Keleşoğlu, ancak bunun için tüketicinin bir dilekçe ile Kadıköy Sulh Hukuk Mahkemesi Hâkimliği'ne müracaat etmesi gerektiğini vurguladı.

Keleşoğlu, **"Mahkeme müdahil olma isteğini inceleyecek ve talep edenin davaya katılmakla hukuki ve maddi yararı olduğunu kabul ederse davaya katılmasına karar verecek"** dedi.

Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu üyesi **Erol Celepsoy**, çemberin giderek daraldığını belirtti.

Odadan bağımsız olarak yaptıkları çalışmalarda davaya müdahil olmak isteyen herkese yardım için ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını belirten Celepsoy, **"Bunun için bölgede belirleyeceğimiz çeşitli noktalara küçük bürolar kuracağız. Davaya katılmak isteyen vatandaşlara ne yapacakları konusunda tüm bilgiler kendilerine verilecek ve yol gösterilecek"** diye konuştu.

Irkçılık sorgulanıyor

ÜMİT OTAN *16 kasım*

İZMİR - Irkçılık, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığı akımlarının yükseldiği ülkelerin büyükelçiliklerine **"faks bombardımanı"** başlatıldı. Mesajlarda, **"Biz geçmişin dehşetini herkese anımsatmak, bugün de süren zulmü protesto etmek için bu eylemi yürütüyoruz"** denildi.

Merkezi Hollanda'da bulunan **"Milliyetçilik, Irkçılık, Faşizme Karşı Göçmen ve Mültecilerle Dayanışma Örgütü"**nce (UNITED) tüm Avrupa'da başlatılan kampanyayı, Türkiye'de de Arkadaş Çevre Grubu yürütüyor.

UNITED tarafından, 'Faşizm ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Uluslararası Gün' nedeniyle Roma'da başlatılan toplantıya Türkiye'den İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Vakfı ve Arkadaş Çevre Grubu davet edildi. Toplantıyla birlikte ırkçılık, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığının yükseldiği ülkelere faks bombardımanı da başlatıldı. Türkiye'den eylemi yürüten Arkadaş Çevre Grubu, ABD, Belçika, Almanya, İtalya, Rusya, Hollanda, Fransa, İngiltere, Yunanistan ve Eski Yugoslavya büyükelçiliklerine faks mesajı geçmeyi dün başlattı. Elçiliklere geçilen mesajda, geçmişin acı deneyimleri anımsatılarak kayıtsızlığın bitmesi istendi. Azınlıkların çok zor bir yaşam sürdüğü, 70 bin Roman'ın Almanya'dan zorla sürgün edildiği vurgulanan mesajda, **"Zorla sürülen Romanların çoğu dövüldü, elleri kelepçelendi, çoğunun temel giyecekleri, ayakkabıları bile yoktu. Biz geçmişin dehşetini herkese bir kez daha anımsatmak, bugün de süren zulmü protesto etmek için bu eylemi yürütüyoruz"** denildi.

Arkadaş Çevre Grubu Sözcüsü **Yaşar Öztürk**, ırkçılık ve yabancı düşmanlığının özellikle Almanya'da giderek tırmandığına dikkat çekerek, **"Avrupa ülkeleri iliklerine kadar sömürdüğü yabancı işçileri, makineleştikten sonra gereksinmesi kalmadığı için kendi potasında eritmeye çalıştı, başaramayınca da şimdi kapı dışarı ediyorlar"** dedi.

Almanya'da, ırkçılık karşıtı örgütlerin belirlemelerine göre 300'ü aşkın faili meçhul saldırı ve öldürme olayı yaşandığını belirten Öztürk, şunları söyle-

di:

"Irkçılığın hızla yükseldiği ülkelerin büyükelçiliklerine faks bombardımanını başlattık. Herkesin aklını başına toplaması lazım. Olaylar tüm açıklığıyla yaşanmasına karşın ve her şey bilinmesine karşın hükümetler, insanlar kayıtsız seyrediyor. Tüm insanları, kuruluşları, kurumları duyarlı olmaya, yıllarca önce yaşanılan korkunç gerçeklikleri bir kez daha düşünmeye ve bir şeyler yapmaya çağırıyoruz. Eylemimize tüm duyarlı insanları, anti-faşist güçleri destek vermeye çağırıyoruz."

UNITED'in Faşizm ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Uluslararası Gün nedeniyle düzenlediği toplantı da Roma'da başladı.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden 200'ü aşkın antifaşist, insan hakları ve yeşil örgütlerinden temsilcilerin katıldığı toplantıda Türkiye de İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği'nce temsil ediliyor. Toplantıda hızla yükselen ırkçılığın ve yabancı düşmanlığının boyutları tartışılacak; hükümet dışı kuruluşların alması gereken tavırlar sorgulanacak ve tüm dünyada ırkçılığa karşı verilmesi gereken savaşımla ilgili yöntemler konuşulacak.

Karikatür ve Mizah Müzesi kapatıldı

19 kasım

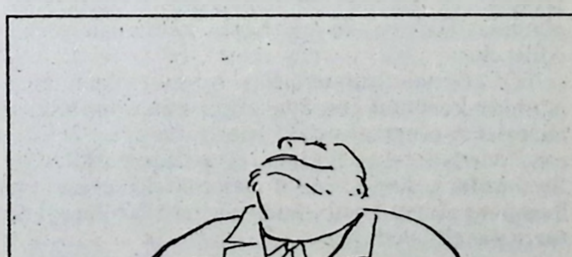
Kültür Servisi - Karikatür ve Mizah Müzesi, Kütüphane ve Müzeler Müdürü **Yakup Kuloğlu** tarafından kapatıldı. Karikatürcüler Derneği'nin önerileriyle zamanın Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** tarafından Saraçhane'deki Gazanfer Ağa Külliyesi'nde açılmış olan müze, sonraki Belediye Başkanı **Nurettin Sözen** yönetiminin destekleriyle hizmetini sürdürmüştü.

Son belediye seçimlerinden sonra Kültür İşleri Daire Başkanlığı'na getirilen **Şenol Demiröz**, müze konusunda karikatürcülere aynı desteğin eksilmeden süreceği teminatını vermiş, bugüne kadar müzede yapılan çalışmalar da bu doğrultuda devam etmişti.

Dün müzeye gidenler Kütüphaneler ve Müzeler Müdürü **Yakup Kuloğlu**'nun imzasını taşıyan ve müzenin kapatıldığını bildiren bir yazı gördüler.

Saraçhane'de Fatih Tiyatrosu'nun karşısında ve Bozdoğan Kemeri'nin dibinde bulunan Gazanfer Ağa Külliyesi, 1989 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından bir karikatür müzesine dönüştürüldü.

Karikatür Müzesi'nin temelleri ilk kez 1974 yılında atılmıştı. Gülhane Parkı içinde temel atma töreninden sonra Anıtlar Yüksek Kurulu burada inşaata izin vermeyince, Tepebaşı'nda yanan Dram Tiyatrosu'nun yerinde bir yeni bir bina inşa edildi. 1975 yılında açılan ilk karikatür müzesinin ömrü yalnızca 5 yıl sürdü. 1980 yılında Karikatürcüler Derneği'nin kapatılmasının ardından Tepebaşı İstanbul Sergi Sarayı yapılmak üzere Karikatür Müzesi yıkıldı. Müzenin malları bir süre çuvallarla bir depoda saklandıktan sonra Perşembepazarı'ndaki bir işhanına aktarılmıştı.

Semah gösterisinde laiklik andı

20 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Hacıbektaş Veli Derneği'nce düzenlenen 5. Geleneksel Semah Şöleni'nde, **Hacıbektaş Veli'nin** evrensel hoşgörüsünde birleşmek amacıyla kardeşlik semahı dönüldü. Şölende kardeşlik ve barış vurgulanırken, **"Türkiye laiktir, laik kalacak", "Uğurlar ölmez"** sloganları atıldı.

Hacıbektaş Veli'nin felsefesini tanıtmak ve yaşatmak amacıyla önceki akşam Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda düzenlenen şölene, sanatçı **Sadık Gürbüz, Canan Başkaya, Gülseren Kılıç** ve **Suavi** katıldı. Şölende, bombalı suikast sonucu yaşamını yitiren gazetemiz yazarı **Uğur Mumcu** anısına bestelenen **"Uğurlar Olsun"** türküsünün söylenmesinin ardından, dinleyenler **"Uğurlar ölmez"** sloganları attılar. Çankaya Belediye Başkanı **Doğan Taşdelen'**le birlikte **Dersim dört dağ içinde** türküsünü söyleyen Canan Başkaya, demokrasiye, çağdaşlığa, laikliğe inanan insanların bir arada olduğu sürece Türkiye'nin laik kalacağını vurguladı. Taşdelen de barışın önemine değinerek **"İnsanlık, kardeşlik, barış, sevginin çiçekleri Türkiye'den hiç eksik olmasın"** dedi. Şölene katılan sunucu **Ayşe Egesoy** semah kıyafeti giyerek, şiir okudu.

Hacıbektaş Belediye Başkanı **Mustafa Özcivan,** Alevi-Bektaşi toplumunun cumhuriyetin temel harçlarından birisi olduğunu belirterek, yönetenlerin Alevi-Bektaşi toplumunu desteklemediğini söyledi.

Hacıbektaş Derneği Başkanı **Cafer Gök** de bütünlük içinde olunması gerektiğine dikkat çekerek şöyle konuştu:

"Hiç kimsenin inanç ve düşüncesine karşı değiliz. Karışılmasını da istemiyoruz. Her türlü ibadet, kültür ve inancın açık olmasını istiyoruz. Gizlilik zarar verir."

Gençlik medyayı sorguluyor

ÜMİT OTAN *21 kasım*

İZMİR - Dünya gençlik örgütleri, medyayı sorguluyor. Medyanın demokrasilere nasıl destek ya da **'köstek'** olduğunun gözler önüne serileceği toplantı, Amsterdam'da 50 ülkeden delegelerin katılımıyla yapılacak.

Türkiye heyetine başkanlık edecek olan Arkadaş Çevre Grubu Avrupa Sözcüsü **Ümit Öztürk,** medyadaki tekelleşmeye dikkat çekerek, **"Medya, tekelleşmekten, çarpıtılmış, yanlış bakış açılarını yansıtmaktan vazgeçerek demokrasiye katkıda bulunmalıdır"** dedi.

Türkiye'de medyayla ilgili tartışmalar sürerken, Kalkınma ve İşbirliği İçin Gençlik Örgütü (YDC) 26 kasım- 2 aralık tarihleri arasında Amsterdam'da gerçekleştireceği toplantıda medyayı sorgulayacak. 50 ülkeden 90 temsilcinin katılacağı toplantıda Türkiye de bir heyet tarafından temsil edilecek.

YDC Genel Sekreteri **Bas Auer,** toplantıda en ağırlıklı konunun **'medya araçlarının toplumsal süreçlerin oluşmasındaki işlevi'** olacağını belirterek **"Medya tekelciliği ve çarpıtma politikaları ile bunlara karşı yakın gelecekteki eylem ve kampanyaların nasıl gündeme getirilebileceği de tartışılacak"** dedi.

Aslında medyanın sorgulanmasıyla ilgili en önemli adımlardan birini, Dışişleri Bakanı **Mümtaz Soysal,** 9 Kasım 1994 tarihli Hürriyet gazetesindeki **"Medyadan İnsan Manzaraları"** köşesinde başlatmıştı. Soysal, yazısında **'emeklerinin kutsallığına'** inanmışları, çarpıtma ve sansasyona karşı **'hayır'** demeye çağırıyordu.

Soysal, şöyle diyordu:

"Çalışanlar, yani kameracılar, muhabirler, eğer mesleklerinin yüceliğine, emeklerinin kutsallığına ve toplumdaki ağırlıklarına inanıyorlarsa, mesleklerinin onurunu korumak da onların ödevidir. Kimse bu onura onlar kadar sahip çıkamaz... Onlar, hep birlikte 'hayır' **derse hiçbir şey olmaz...**

Medyacılığın ilkelerine ters düşen istekler geldiğinde, 'Bu olmaz, bu yapılmaz' **diyebilecek bir direnişin ve bu direnişe destek verecek bir dayanışmanın olması gerekir."**

Yanıt gecikmedi. **Can Dündar,** Aktüel'deki köşesinde **"Ben varım hocam"** başlığını koyduğu yazısını, mesleğinin ilk yıllarında piliç satmaya soyunan patronunun kendilerine nasıl **'bozuk et'** haberi yaptırdığını ve nasıl **'acımasızca kullanıldığını'** anlattıktan sonra şöyle sürdürüyordu:

"Bu noktada örgütlenmenin, dayanışmanın kaçınılmazlığı ve aciliyeti çıkıyor ortaya. Muhabir, kameraman, montajcı inanmadığı işe direnecek. Direnen korunacak.

Sendika sahip çıkacak. Meslek örgütü hesap soracak. 'Ben yapmasam başkasına yaptırırlar' **zihniyeti çökecek. Çünkü yapan** 'başkaları' **teşhir edilecek.**

Utanacaklar. Zamanla 'başkaları' **da kalmayacak. Piliç satmak için bozuk et haberi yazdıracak adam bulamayacaklar.** 'Tiraj sorunu' **o zaman çözülecek.**

'Basının onuru' **o zaman düzelecek. Ben varım hocam. Göze alan bir adım öne çıksın. Hadi başlayalım artık..."**

Göze alanlar birer adım öne çıkmaya başladı mı bilmiyoruz.

Bildiğimiz, bizlerden önce dünyalı gençlerin medyayı en ince noktasına kadar sorgulayacağı Amsterdam'daki toplantıya katılacak Türk delegelerin sözcülüğünü yapacak olan Ümit Öztürk, dünyanın çeşitli ülkelerinin medyası masa üzerine yatırılırken Türkiye'yi anlatacak.

İşçi ücretine IMF freni

ESRA YENER *22 kasım*

ANKARA - Uluslararası Para Fonu'na (IMF) sunulan niyet mektubu ve 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı Stratejisi'nde, ekonomide istikrarı sağlayabilmek için ücret artış oranlarının düşük tutulacağını açıklayan hükümet, bu yıl maaşlara verdiği düşük oranlı zammın ardından, gelecek yıl da işçi ücretlerini londuracak.

Hükümet, yıl sonu itibarıyla yüzde 110'u geçmesi beklenen enflasyona karşın, 1995 yılı geçiş programında kamudaki işçi ücretlerinde gelecek yıl için yüzde 26 oranında artış öngördü.

Sanayi kesiminde üretimin artması amacıyla 69 ilde yapılacak bütün yatırımlar için vergi indirim ve düşük faizli kredi yoluyla teşvik veren hükümet, ekonomide istikrar sağlamak gerekçesiyle yine çalışanların ücretlerini hedef seçti. IMF ile yapılan **'stand-by'** kredi anlaşması için sunulan niyet mektubunda, kamu çalışanlarının ücret artış oranlarının düşük tutularak özel sektörde de ücret zam oranlarının azaltılacağını, bu yolla kamu açıklarının ve sanayide maliyetlerin düşmesinin hedeflendiğini açıklayan hükümet, 1995 yılında, kamu işçisine düşük oranlı zam vererek bu uygulamayı başlatmayı programlıyor.

Hükümetin, ekim ayı sonunda Resmi Gazete'de yayımlanan 1995 yılı geçiş programında, KİT'lerde çalışan işçiler için 1994 yılında ayrılan 136 trilyon liralık ödeneğin, 1995 yılında 165 trilyon liraya çıkarılması öngörüldü. Programda, KİT'lerdeki toplam işçi sayısının ise 366 bin 360'dan, 351 bin 138'e düşürülmesi hedeflendi.

Resmi Gazete ile yayımlanan KİT dengesine göre; kuruluşlar 1994 yılında toplam 932 trilyon liralık satış geliri elde ederken personel harcamaları 168 trilyon lira ile toplam gelirin, ancak yüzde 20'sini buldu. İşletme faaliyetlerinden bu yıl içinde 58 trilyon lira olarak açıklanan zararları ise 1986 yılından itibaren Hazine'de bulunan sermayelerini kullanamadıkları için bankadan aldıkları kredilerin 80 trilyon liralık faiz borcundan oluştu.

Programda, KİT'lerin 1995 yılında 112 trilyon liralık işletme kârına ulaşmaları hedeflendi. Gelecek yıl 83 trilyon liralık kredi faiz ödemesi açıklanan KİT dengesinde, zarar miktarının 15 trilyon liraya düşmesi öngörüldü.

Kendini yakan İranlı kayboldu

23 kasım

İstanbul Haber Servisi - İran'daki molla rejimini protesto amacıyla kendisini yakmaya kalkan İranlı **Seyyid Murteza Geramiyan**, gözaltına alındığı Yeşildirek Karakolu ile Yabancılar Şubesi arasında ortadan kayboldu. Yeşildirek Karakolu yetkilileri, Geramiyan'ı Yabancılar Şubesi'ne teslim ettiklerini açıklarken, şube yetkilileri bu açıklamayı yalanlayarak, **"Bizde bu isimde bir şahıs yok"** dediler. Kkarakoldaki gözaltısı sırasında kendisiyle görüştüğümüz Geramiyan, İran'a iade edilmemesini isteyerek, **"İran'daki molla rejimi bizim ruhumuza tecavüz etti. Benim tek silahım kalemimdi. Benim içime, kalemime dokundular"** demişti.

Gazetemizin girişinde üstüne tiner dökerek kendisini yakmak isteyen İran uyruklu gazeteci-şair Seyid Murteza Geramiyan, ilginç şekilde ortadan kayboldu. Gazetemiz güvenlik görevlilerince hastaneye götürülerek tedavi ettirilen Geremiyan, daha sonra Yeşildirek Karakolu yetkililerince gözaltına alındı. Ssabah savcılığa gönderildiği belirtilen Geramiyan ortadan kayboldu.

Yeşildirek Karakolu yetkilileri, Geramiyan'ın, sabah saatlerinde savcılığa gönderildiğini, ardından İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi görevlilerine teslim edildiğini belirttiler. Ancak Yabancılar Şubesi görevlileri İranlı gazeteci-şair Geramiyan'ın kendilerinde bulunmadığını açıkladılar. İstanbul Valiliği yetkilileri ise konuyla ilgili sorularımıza, **"Araştıracağız"** yanıtı vermekle yetindiler.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü üst düzey yetkilileri de Geramiyan'ın Yabancılar Şubesi'nde bulunmadığını belirttiler. Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkili ise **"Geramiyan sorguda olabilir. İran gizli örgütleri ve bu konudaki çalışmalarla ilgili bilgi almak için sorgulanıyor olabilir"** dedi.

Yaklaşık 15 aydır Türkiye'de kaçak yaşadığını belirten ve İran'daki molla rejimini protesto etmek amacıyla kendisini yakmak istediğini söyleyen Geramiyan'la önceki gözaltında tutulduğu Yeşildirek Karakolu'nda görüştük. İran'a iade edilmemesini isteyen ve Türkiye'den vatandaşlık hakkı talep eden Geramiyan şunları söyledi: **"Gazeteci-yazar-şairim. Kendimi değil, ülkemi anlatayım. Mesela ben bir hikâye yazdım. 1401 adında. Beni çağırdılar,** 'Bunu neden yazdın' **diye sordular. Belki İslam tarihi ile ilgili yazdım. O kadar değil,** (ellerini yukarıya kaldırarak) **bu kadar sansür var. Ben kendime zaten sansür yapıyorum. Onlar başka sansür yapıyor. Neden? Bakın asker rejimi, ordu rejimi geliyor** 'Konuşmak yasak' **diyor. Engizisyon ise** 'düşünme' **diyor.** 'Çünkü senin yerine düşünecek var' **deniliyor. İşte İran'daki durum da bu."** Annesinin İran'da kaldığını ve sürekli baskı gördüğünü belirten Geramiyan, İran rejimiyle ilgili olarak **"Ben, İran'daki molla rejiminin yönetimini protesto etmek için kendimi yakmaya kalkıştım. Din yönetimde olmamalı. Dini, camide yapmalı. Devletin içine dini sokmamalı"** şeklinde konuştu. Geramiyan, kendisini **Cumhuriyet Gazetesi**'nde yakmak istemesinin nedenini ise **"Cumhuriyet Gazetesi, laikliğin kalesi. O nedenle eylemimi orada gerçekleştirmek istedim"** dedi.

İpler Koptu

ŞÜKRAN SONER *24 kasım*

Siyasetçinin, Ankara'nın gündeminde seçim kaosu var. Her partinin, başbakanının, gruplarının hesaplarına, çıkarlarına göre kararları değişiyor. Öylesine kaygan, kaypak bir zemin oluştu ki, partilerin, liderlerin, grupların, sabahtan akşama görüşleri değişiyor. Kim gerçekten neyi istiyor, neyi savunuyor, anlamanın olanağı yok. İşin en acıklı yanı, siyasi partilerin, liderlerinin, gruplarının neyi isteyip, neyi savunduklarını anlamak isteyen de yok. Siyasetçinin, Ankara'nın gündemi ile halkın gündemi arasında bir bağ kalmadı. Halk seçimlerin ne zaman, nasıl olacağı ile ilgilenmiyor. Halkın seçimle bağı, umudu kalmadı. Yaşamını karabasan gibi saran sorunların seçimle, iktidar değişimi ile çözülebileceğine inanmıyor.

Siyasetçi ile halk arasındaki iletişimin bu boyutta kopması, gündemlerin, önceliklerin değişmesi asıl korkulması gereken bir durum. Aslında siyasetçiler var olmalarının koşulu olarak, inanmasalar da kamuoyunun halkın gündeminin içinde görünme çabasında olurlar. Bu kez boş bulunmalarının nedeni, pek çok siyasetçi için seçimlerin niteliği, tarihlerinin kişisel ve yaşamsal bir anlam kazanmış olması.

Çiller'i de **Yılmaz**'ı da, **Karayalçın**'ı da öncelikle kendi siyasal yaşamlarının devamlılığı ilgilendiriyor. Bu arada halktan, aşağıdan, çalışanlardan gelen homurtulara kulak tıkamaya çalışıyorlar. Medya da, geleceğini holding çıkarları, ideolojilerine tümden bağladığından, işine gelmeyen seslere kulak tıkama eğiliminde. Böylece aşağıdan gelen, giderek güçlenen homurtuların boyutu galiba atlanıyor.

İnsanımızın kendisini yönlendiren, yol gösteren örgütlenmeler olmadığında, çok uzun zaman sessiz kalma, boyun eğme özelliğine bir kez daha aldanılıyor.

12 Eylül darbecilerinin meydanlarda kitleler tarafından alkışlandığı günleri anımsayın. Bugün herkes demokrasiden yana. Herkes askeri darbelere şiddetle karşı çıkıyor. 12 Eylül sonrası, çok uzun bir dönem sendikalı işçiler bile sürekli yoksullaştırmaya ses çıkarmamışlardı. Türk-İş yöneticileri, kendi deyimleri ile *"sehven"* de olsa işçileri geri götüren sözleşmelere imza atmışlardı.

Askerlerden sonra **Özal** hükümetleri de sendikalizmin boyun eğmişliğine güvenerek sürekli çalışanlardan pay almayı, zengine, ranta aktarmayı başarı saymıştı. Sonra günlerden bir gün, dipten bir dalga gelmiş, beklenmeyen bir patlama yaşanmıştı. Daha önce hiç eylem yapmamış, sokağa çıkmamış, en uysal bilinen kamu işçisi, *"kaybedecek bir şeyi kalmadığı"* yargısına varmış, dünya işçi sınıfı tarihinde örneği olmayan eylem biçimlerini, direnişleri *"bahar eylemlerini"* yaratmıştı. Özal'ın, çalışanı, ücretliyi, işçiyi ezen politikaları tepetaklak olmuştu. Özal'ın madenleri kapatma, madenciyi ezme girişimi ise dünya işçi sınıfı tarihinin en büyük, en güçlü direnişi ile geri tepmişti.

Ankara'daki siyasetçilerimiz kendi geleceklerinin derdinde, anlaşılan bu en yakın geçmişten hiç ders almış gözükmüyorlar. Türk-İş yöneticilerini kişisel zaafları ya da başka nedenlerle susturmuş olmalarına, işçinin yine çok uzun bir zaman kendisinden alınanlara ses çıkarmamasına güveniyorlar. Üzerine, üzerine gidiyorlar. İşin dozunu kaçırdıklarını, çalışanlar için *"kaybedilecek bir şeyin kalmadığı"*, patlama noktasının geldiğini galiba göremiyorlar. Bugüne kadar aldıkları ile yetinmeyip, çok daha fazlasını almak istiyorlar. Kamu sözleşmelerindeki ücret artışlarının yasadışı olarak ödenmeyişine, yasadışı imza atmaktan kaçınmayan sendika liderlerine çok fazla güveniyorlar. İşçi patladığında, gazaba geldiğinde, çok güvendikleri sendika liderlerinin nasıl cephe değiştireceklerini, pabuç pahalı olunca işveren, siyasi iktidar yandaşlığından vazgeçip, işçi liderliğine oynamaya çalışacaklarını atlıyorlar.

Ben siyasetçi olsam, seçim hesaplarını bir yana bırakır, PTT, demiryolu işçileri ile verilen ilk sinyallere kulak kabartırdım. Zonguldak direnişi ile ciddi korkmaya başlar, önceliklerimi, gündemimi ona göre yapmaya koyulurdum. *"Kaybedecek bir şeyleri kalmamış"* insanların dipten başlattıkları dalga yukarıya doğru yükseliyor. Medya göstermemeye çalışsa da siyasetçi kulağını tıkasa da dalganın halkaları hızla yayılıyor. Ekonomik kriz, özelleştirme gerekçeleri ile sürekli hak kaybeden çalışanların suskunluğu sona eriyor, büyük bir patlama geliyor.

Çiller: Sosyalist anlayışı yıktık

25 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan **Tansu Çiller,** Özelleştirme Yasası ile yeni bir döneme girildiğini belirterek **"Türkiye, coğrafi bölgesindeki son sosyalist devlet olmuştu, özelleştirmeyle biz onu yıktık"** dedi. CHP ise Özelleştirme Yasası'nı değerlendirirken **'hükümetin ateşle oynadığını'** savundu.

Çiller, özelleştirme yasa tasarısının onaylanmasının ardından, TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı teşekkür konuşmasında, önemli bir değişimin ilk adımlarını attıklarını söyledi. Özelleştirme adımını atıp başarıya ulaşmayan ülke bulunmadığını savunan Çiller, **"Bu adımı atan, sermaye piyasalarında önemli değişiklikler yapan ve onun ardından özelleştirme kapısını açan ülkelerde çok büyük değişimler ve gelişimler olmuştur"** diye konuştu.

Başbakan Çiller, Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) için yapılan harcamaların her 4 günde 1 trilyona ulaştığını öne sürerek şunları söyledi:

"Bunu yıkmak mecburiyetindeyiz. Bunu aşacağız ki eğitimin önü açılsın, daha iyi sağlık hizmeti gitsin; enflasyonu, hayat pahalılığını kontrol altına alabilelim. Bugünü, çocuklarınıza, torunlarınıza anlatırken, 'Bir zamanlar devlet, çalıştırdığı işçisine birtakım olanaklar sağladığını zannederken, bazı yerlerde halkı için iş yaptığını zannederken, özel kesime trilyonlarca lirasını aktardı. Devlet yatırım yapıyor zannederken, aslında bütün yatırımları tıkardı. Türkiye, coğrafi bölgesindeki son sosyalist devlet olmuştu. Bütün bankaları, üretim alanlarına girmesiyle, her yerde devletin egemenliğiyle coğrafi bölgesinde son sosyalist devletti. Biz onu yıktık' **diyeceksiniz."**

CHP Genel Sekreter Yardımcısı **Haydar Oymak,** düzenlediği basın toplantısında, özelleştirme nedeniyle işsiz kalan insanların kitleler halinde sokaklara dökülerek demokratik tepkilerini dile getirdiklerini anımsatırken, **"Türkiye'yi ve toplumu yangın yerine çevirme anlayışından hükümetin bir an önce vazgeçmesini bekliyoruz"** dedi.

İşsizler ordusuna yenilerinin eklendiğini, çalışanlara ekonomik ve mali darbeler indirildiğini anlatan Oymak, **"Hükümet, ateşle oynuyor. Bu anlayış devam ettiği sürece, korkarım Türkiye'nin bütün coğrafyasında insanlar sokağa dökülmek zorunda bırakılacaklar"** diye konuştu.

Bihaç'ta katliam korkusu

28 kasım

Dış Haberler Servisi - Birleşmiş Milletler (BM), Sırpların kuşatması altında bulunan Bosna-Hersek'in kuzeybatısındaki Bihaç kentinin **"savunulmasının artık imkânsız"** olduğunu açıkladı. Bosna hükümetinin Sırpların ateşkes önerisini reddetmesi üzerine kentin banliyölerinde çatışmalar dün de sürdü. BM'nin Bosna'daki Koruma Gücü Sözcüsü Albay **Jan-Dirk von Merveldt,** Bihaç'tan çekilmeyi kabul etmeyen Boşnak askerlerin kenti daha fazla savunamayacak durumda olduklarını bildirdi.

Sırp General **Manojyo Milovanoviç,** Bihaç'taki hükümet birliklerine önceki gün akşama kadar teslim olmaları çağrısında bulunmuştu.

Milovanoviç, **"Eğer beni dinlemezseniz, hayatlarınızı garanti edemem"** diyen Milovanoviç'in tanıdığı süre sona ererken kentteki durumda bir değişiklik olmadığı, Boşnak askerlerin karşı koymayı sürdürdükleri bildirildi. Sözcü **von Merveldt,** Bosnalı Sırplar ve Hırvatistan Sırplarına ait güçlerin Bihaç kentinin güneyindeki tüm köyleri ele geçirdikleri ve kaçan köylülerin geri dönmemeleri için evleri ateşe verdiklerini açıkladı.

Bosna Cumhurbaşkanı Yardımcısı **Eyüp Ganiç,** BM'nin ateşkes önerisini kabul ettiklerini bildirdi. Ganiç, **"Ateşkes olmalı. Daha sonra ordular bölgeyi terk etmeli ve daha kuzeye gitmeli. BM de kontrolleri sağlamalı"** dedi.

Bosnalı Sırpların Bihaç çevresinde bölgesel ateşkes kabul edip etmedikleri konusunda ise herhangi bir açıklama yapılmadı. Bu arada, Bihaç kentine Sırpların girmesiyle katliamların başlayabileceği konusunda dünya kamuoyunu uyaran Bihaç Belediye Başkanı, acil yardım çağrısında bulundu.

Gazetecilerle telefonla görüşen Bihaç kenti Belediye Başkanı **Hamdiya Kabilyagiç, "Sırplar kente girdiklerinde bir katliam başlayacak. Hemen harekete geçilmesi şart, çünkü yarın çok geç olacak"** dedi. Kabilyagiç, güvenli bölge içinde görev yapan 1.100 Bangladeşli BM askerini **"hiçbir şey yapmamakla ve kenti kurtarmak için hiçbir çaba göstermemekle"** suçladı. Birleşmiş Milletler'in güvenli bölgelerinden biri olan Bihaç ve çevresindeki toprakların üçte birini ele geçiren Sırplara karşı BM'nin ve NATO'nun çaresiz kalması Bosna hükümeti liderleri arasında büyük tepki yarattı. Bosna-Hersek Başbakanı **Haris Siladziç,** BM Bosna Komutanı Sir **Michael Rose** ve BM'nin Bosna Özal Temsilcisi **Yasuşi Akaşi'nin "Bihaç'taki 70 bin kişinin ölümünden"** sorumlu olacağını söyledi.

Sırpların, kentin su şebekesinin kontrolünü ele geçirmesi ve kent hastanesini bombalamasının, halkı çaresiz bıraktığı bildiriliyor. Zagreb'deki diplomatik kaynaklar, Sırpların kenti kuşatmalarından sonra su kaynaklarını ele geçirdiklerini ve gıda ulaşım yollarını kestiklerini, Bihaç halkının artık **"Sırpların insafına"** kaldığını belirtiyorlar. BM Güvenlik Konseyi, önceki gün yaptığı olağanüstü toplantıda, Bihaç ve çevresi ile tüm Bosna-Hersek topraklarında ateşkes ilan edilmesini talep etti. Konsey, temas

grubunca önerilen barış planının uygulamaya konması için Bosna-Hersek'teki tüm çatışmaların durdurulmasını da istedi.

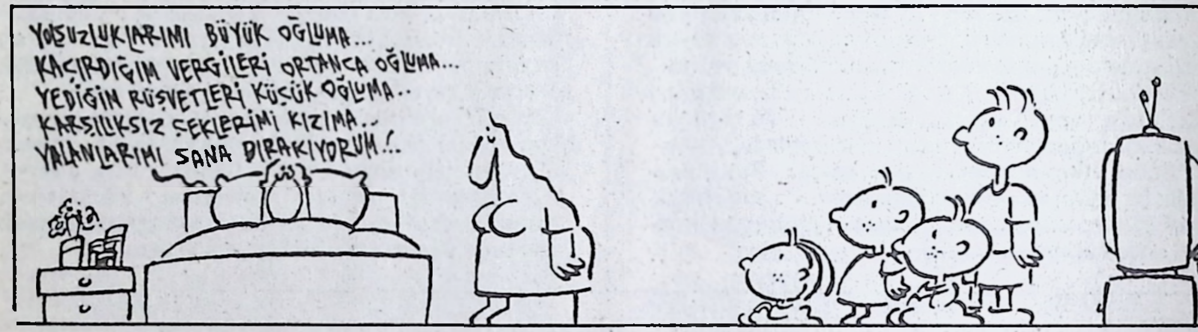
Güvenlikli bölgedeki durumun kötüleşmesinden kaygı duyduğunu belirten Güvenlik Konseyi, bir başkanlık açıklaması yayımlayarak Bihaç'ın **"güvenlikli bölge"** statüsünün, Sırplar tarafından ihlal edilmesini sert şekilde kınadı.

Konsey, Bihaç güvenlikli bölgesinde bulunan Bosna-Hersek güçlerinin dışındaki tüm kuvvetlerin, yani tüm Sırp kuvvetlerinin çekilmesi çağrısında bulundu.

Güvenlik Konseyi, Hırvatistan ile Bosna-Hersek arasındaki sınırın Krayina Sırplarınca ihlal edilmesini de kınadı ve sınır ötesi harekâtın derhal durdurulmasını, Krayina Sırplarının Bosna-Hersek topraklarından derhal çekilmelerini talep etti. Konsey son olarak Bosnalı Sırpların, Bosna-Hersek topraklarının paylaşılması konusunda temas grubunca hazırlanan barış planını olduğu gibi kabul etmesi çağrısını da tekrarladı.

Uluslararası Barış Planı, Bosna-Hersek topraklarının yüzde 51'ini yasal hükümete, yüzde 49'unu ise Bosnalı Sırplara bırakıyor. Sırplar halen Bosna topraklarının yüzde 70'ini işgal etmiş durumdalar.

Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** dün akşam Mısır Devlet Başkanı **Hüsnü Mübarek'i** telefonla arayarak Bosna-Hersek'teki son durumla ilgili görüş alışverişinde bulundu. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi'nden yapılan açıklamada, **"Görüşmede, özellikle Bihaç olmak üzere Bosna-Hersek'teki son durum ile Birleşmiş Milletler** ve **NATO nezdindeki girişimlerin koordinasyonuna ilişkin görüş teatisinde bulunulmuştur"** denildi.

Suçlayarak çekildi

29 kasım

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - "Vuruşarak çekilme" koşuluyla kabineye giren Prof. Dr. **Mümtaz Soysal,** başta ABD olmak üzere Batı'ya karşı tutum, demokratikleşme, özelleştirme, Çekiç Güç'ün Türkiye'deki görev süresi ve diplomat atamaları konularında ters düştüğü Başbakan **Tansu Çiller'i** suçlayarak Dışişleri Bakanlığı'ndan istifa etti. İstifasını, **"bakanlığıyla ilgili düzenlemeleri yapamama"** gerekçesine dayandıran Soysal, 4 ay süren görevinden ayrılırken, Başbakan Çiller'i, **"Tutumunuz, devlet yönetimi anlayışımla bağdaşmıyor"** sözleriyle eleştirdi. SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın,** Çiller'in onayladığı istifa için **"Sürpriz olmadı, ama üzgünüm, olmamalıydı"** dedi. Karayalçın, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı'nın Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı'nın ortak görüşüyle atanacağını açıklayarak, bu konuda Soysal ile anlaşmazlığa düşen Çiller'e destek verdi.

Turizm eski Bakanı **Abdülkadir Ateş'in** adı geçen Dışişleri Bakanlığı'na Karayalçın'ın vekâlet etmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel** tarafından onaylandı.

Soysal, istifa dilekçesini dün akşam saatlerinde Başbakan Tansu Çiller'e iletti. Soysal'ın istifa dilekçesi şöyle:

"Sayın Başbakan, sorumluluğunu taşıdığım bakanlıkta yapmak istediğim düzenlemeleri engelleyen tutumunuzu devlet yönetimi anlayışımla bağdaşır bulmadığım için Dışişleri Bakanlığı görevimden ayrılıyorum. Saygılarımla."

Çiller, saat 17.00'de Çankaya Köşkü'ne çıkarak Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel'e,** Soysal'ın istifasını sundu. Demirel, Dışişleri Bakanlığı'na Karayalçın'ın vekâlet etmesin ilişkin Başbakanlık tezkeresini de onayladı. Demirel'in, Çiller'in Çankaya'ya çıkmasından önce Başbakan'ın Dışişleri Müsteşarlığı'na atanması için Soysal'la anlaşmazlığa düştüğü Büyükelçi **Volkan Vural'ı** kabul etmesi dikkat çekti. Ancak kaynaklar, Vural'ın haftalar önce Demirel'den randevu istediğini, Çiller ile Vural'a 26 kasım cumartesi günü randevu verildiğini bildirdiler.

İstifasını sunmasının ardından Dışişleri Konutu'na geçerek eşyalarını toplayan Soysal'ın, bugün düzenleyeceği basın toplantısında açıklama yapacağı belirtildi. Soysal'ın istifası SHP milletvekilleri ve yöneticilerinde şok etkisi yarattı. Soysal'ın istifa kararını grup başkanı ve parti yönetimine aktarmadığı öğrenildi.

Soysal'ın, istifa gerekçesini, bakanlığıyla ilgili düzenlemeler yapamamasına dayandırmasına karşın özellikle demokratikleşme konusunda koalisyonun DYP kanadının varılan anlaşmalara uymamasının ve Çiller'in **"devrim"** olarak nitelediği özelleştirme konusundaki görüşlerinin de etkin olduğu belirtiliyor.

Başbakanlık'tan dün akşam 17.00 sıralarında yapılan açıklamada, Soysal'ın istifasının kabul edildiği bildirildi. Başbakan Çiller de saat 18.30'da yaptığı yazılı açıklamada, Soysal'ın istifa gerekçesini, **"dış politikadaki yaklaşım farklılıklarına"** dayandırarak şu ifadeyi kullandı:

"Sayın Mümtaz Soysal istifa etmiştir. Sayın Soysal'ın, Dışişleri Bakanlığı'ndan ayrılmasında bazı temel dış politika yaklaşımlarının etken olduğu bilinmektedir. Sayın Soysal'ın görüşlerine saygı duymaktayım. Kendisinin istifasını kabul ettim. Dışişleri Bakanlığı görevini, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Karayalçın vekâleten yürütecektir."

Çiller'in, yakın çevresine de Soysal'ın istifasından duyduğu memnuniyeti dile getirdiği bildirildi.

SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Karayalçın, **Cumhuriyet'e** yaptığı açıklamada, bir hafta önce Çiller ile Meclis'te yaptıkları üçlü toplantıda Soysal'ın istifa edeceğinin **"anlaşıldığını"** ve kendisi için sürpriz olmadığını söyledi.

"Üzgünüm, böyle olmamalıydı" diyen Karayalçın, **"Mümtaz Hoca, hem hocam hem milletvekilimiz. Çok büyük bir yakınlık içinde çalışacağız"** görüşünü dile getirdi.

Karayalçın, Terörle Mücadele Yasası konusundaki düzenlemede teknik bir gecikmenin bulunmadığını ve Soysal'ın istifasının bu nedene dayanmadığını söyledi.

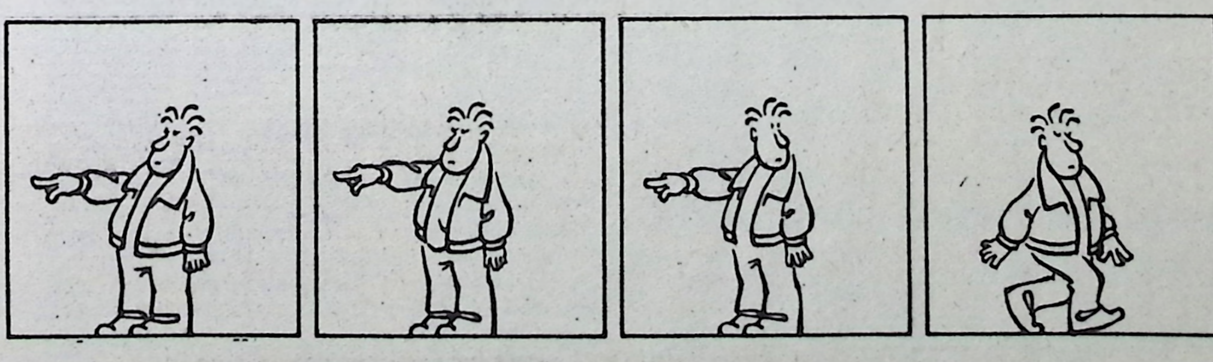
Edinilen bilgiye göre TBMM'deki üçlü görüşmede Başbakan Çiller, Volkan Vural'ın Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı yapılması konusunu gündeme getirdi. Soysal ise **"ABD'ye büyükelçi yapalım, müsteşar yapmayalım"** önerisinde bulundu. Ancak bu görüşme sırasında Çiller'in, **"Vural'ın bu göreve getirilmesinde ısrarlıyım"** diyerek kararlılığını ortaya koyduğu, Soysal'ın da **"Eğer ısrar ederseniz ben de görevimden ayrılırım"** karşılığını verdiği öğrenildi. Görüşme sırasında Karayalçın'ın da, Soysal'dan yana tavır koymadığı, sadece istifa etmesinin doğru olmayacağını söylemekle yetindiği kaydedildi. Karayalçın, partisinin dün toplanan Merkez Yürütme Kurulu toplantısında Soysal'ı istifa noktasına getiren gelişmeler konusunda bilgi verdi.

Karayalçın'ın gerçekleştirdiği son kabine revizyonunda Dışişleri Bakanlığı'nı kabul etmeyen **Onur Kumbaracıbaşı, "Eğer sadece müsteşarlık sorunu varsa, bana göre yeterli bir istifa nedeni değil. Hoca yeterince vuruşmadı demektir. Bu tür sıkıntılar her zaman olur"** dedi.

SHP Genel Sekreteri **Fikri Sağlar** da, MYK toplantısından sonra yaptığı açıklamada, Soysal'ın istifasını saygı ile karşıladıklarını belirtirken, bazı SHP'liler, koalisyonda kalmanın giderek güçleştiğini belirterek **"DYP, Terörle Mücadele Yasası konusunda sözünü tutup tutmayacağını gösterecek. Sabırla bunun sonucunu bekliyoruz. İstifa için gerekli koşul bu olmalı. Bir bakan** 'yaptıramıyorum' **diyemez. Yaptıracaksınız"** diye konuştular.

Soysal, son olarak Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı'na getirilecek isim konusunda Başbakan Çiller ile anlaşmazlığa düştü. Çiller'in, bir süre Başbakanlık'ta danışmanlığını yapan Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi **Volkan Vural** için bastırmasına karşın, Soysal'ın Dışişleri Müsteşarlığı için başka bir isim düşündüğü biliniyordu.

RADYO MEGA DİNLEYİN
FM 103.8 Batı Marmara FM 103.3 Doğu Marmara

Cumhuriyet

RADYO MEGA DİNLEYİN
FM 103.8 Batı Marmara FM 103.3 Doğu Marmara

71. YIL SAYI [redacted] / [redacted] TL (KDV içinde) KURUCUSU: [redacted] (1924-1945) BAŞYAZAR: [redacted] (1945-1991) 27 [redacted] 1994 SALI

Cumhuriyet
Şeriatçılar ayaklandı
Sivas'ta katliam: 35 ölü, 60 yaralı
kelle istediler

Sivas'taki utanç verici olayları Cumhuriyet okurlarına ekstra baskı ile duyurmuştu.

Olayların baş sorumlularından ve Aziz Nesin'i kalabalığa dine vermek isteyen Erçakmak hâlâ kayıp. Mahkeme Erçakmak'ın dosyasını ayırdı.

Sivas olayları sırasında yakınlarını yitiren aileler dün bir yıl önceki acılarını bir kez daha yaşarlarken, sanıklara verilen cezaları az buldular. (AA)

Aydın yakmaya 15 yıl

Sıvas ve Ötesi..

Sivas davasına bakan Devlet Güvenlik Mahkemesi kararını verdi, sanıklar en ağırı 15 yıl olmak üzere çeşitli hapis cezalarına çarptırıldılar.

Dava, temyiz aşamasında bulunduğuna göre, kesin hüküm henüz verilmemiştir; yasalarımız kararın başında tartışılmasını yasaklar. Bu yasak olmasa bile yargıçların dosyadaki kanıtlara ve yürürlükteki ceza yasasına göre değerlendirmeleri yapmak bir zamanlık işidir. Biz konuya bu bakımdan yaklaşmıyoruz.

Ancak müdahil avukatlar adına açıklama yapan Türkiye Barolar Birliği Başkanı Önder Sav'ın 'mahkemenin olumsuz tutumu'nu belirten açıklamasını anımsatmakla yetinelim: dava gizli görülmüştür ve sanık avukatları duruşmalardan çekilmişlerdir.

Karardan önce ve sonra sanıklar, hem basına, hem yargıçlar kuruluna tehditler yağdırmışlar, 'Ya İslam ya ölüm', 'Kâfirlere cihat' sloganlarıyla oturdukları tahta sanık sandalyelerini kırıp gazetecilerle yargıçlara atmışlardır. Bütün bunlar mahkeme ortamının düşündürücü olduğunu vurgulamaktadır.

★

Bir ülkede aydın, şair, yazar ve sanatçılardan oluşan 37 kişinin diri diri yakılması, bütün insanlığı ilgilendiren bir olaydır; karanlık ortaçağın 2000 yılının eşiğine taşınmasıdır; Türkiye'nin alnına yazılmış bir kara lekedir. Bu kara lekeyi temizlemenin çaresini bulmak zorundayız. Suçluların yargılanarak cezalandırılması da ülkemizde çağdaş adaletin geçerli olduğunu uygar dünyaya gösterecektir.

Ne yazık ki uygar dünya, Türkiye'yi son yılda iki davayla tanıyor; bunlardan biri DEP davasıdır, öteki Sivas...

Her iki dava da ülkemizde yaşanan gerçekliğin çağdışı boyutlarını sergilemektedir. Batı'daki çeşitli gruplar, bu çağdışı boyutların sergilenmesinden kendilerine göre yorumlar çıkararak Türkiye aleyhine propaganda üretimini hızlandırmaya çabalıyorlar. Bu süreç içinde şu noktanın bilinmesinde yarar var: DEP davasında 15 yıl hapis cezasının niteliği fikir suçunu içeriyor. Sivas davasında, 15 yıl hapis cezasının içeriğinde diri diri insan yakma eylemi var.

İnsanlık, bu olayları, dosyaya Türkiye'de geçerli mevzuatın koşullarıyla eğilen bir yargıç gibi değil, uygarlığın yasalarına göre değerlendirir.

Görülen Türkiye'mizi dünyanın gözleri önünde karanlık bir ülke gibi sergilemeye hakkımız yoktur. Bir gün yitirmeden bu karanlığı aşmanın çaresine bakalım.

Cumhuriyet

Sıvas'ın faili meçhul Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, Sıvas'ta 37 kişinin katledilmesiyle ilgili davada, 86 sanığı 2 yıl ile 15 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm etti. Mahkeme, sanıkların katliamın "asli failleri" olmadığına karar verdi ve olayların Aziz Nesin'in tahriki ile başladığını bildirdi. DGM, bu nedenle Aziz Nesin hakkında yasal işlem yapılması için DGM Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Mahkeme heyeti kaçtı Kararın açıklanmasından sonra duruşma salonunda kıyamet koptu. Sanıklar, ellerindeki çakmak, bozuk para ve sandalye parçaları ile mahkeme heyetine ve gazetecilere saldırdı. Mahkeme heyeti, salondan kaçarak kurtulduı. Nusret Demiral, kararı temyiz edeceğini belirterek, suçun niteliği için "devletin laik düzenine karşı başkaldırı" görüşünde ısrar edeceklerini açıkladı. ■ 6. Sayfada

Kararın açıklanmasıyla birlikte sanıklar, gazetecileri bozuk para yağmuruna tuttular. Olaylara bir süre seyirci kalan güvenlik güçleri, ancak bazı gazetecilerin yaralanmasından ve kameralar ile fotoğraf makinelerinin hasar görmesinden sonra saldırganlara müdahale ettiler. (Fotoğraflar: TARIK TINAZAY)

Ölenlerin yakınları kararın açıklanmasından sonra 'Bizi de asın...' diye bağırdılar

Aileler 'adalet' istedi

▶Sıvas'ta çocukları katledilen analar-babalar, intikam değil, adalet istediler. Madımak Oteli'ne insan doldurup yakan şeriatçıların yargılanma süreci, Adliye Sarayı'nın önündeki annelerin "Yavrumu istiyorum, yavrumuuu" feryadıyla dile getirdikleri uzun sürecek bir acıyı da başlattı...

▶Sıvas'ta bir temmuz günü çocuğu otelin içine tıkılıp yakılan annenin bedeni titremeye başlıyor. Gözlerini kapatıp başörtüsünü çıkarıyor. Yağlı urgan gibi boğazına geçirip bağırıyor: "Bizi de asın. Asın bizi de." Davayı izlemeye gelen aileler acılarını bir türlü anlatamıyor.

▶ Polisin koluna dokunan bir genç kadın soruyor: "Kardeşim yakılırken neredeydiniz?" Yanıtsızlık öfkeyi büyütüyor; genç kadın bağırmaya başlıyor. Yanmaktan kurtardığı kızını, çekip alıyor baba. Acıyla örselenmiş sesiyle "Bırak kızım, onların suçu değil" diyor. [redacted] ■ 6. Sayfada

DGM'DEN NOTLAR

Sanıklar tekbir eşliğinde saldırdı

▶Kararın okunmasından sonra sanıklar, tekbir sesleri eşliğinde önce mahkeme heyetine sonra gazetecilere saldırıyor. Sanıkların etrafında etten duvar oluşturan güvenlik güçlerinin saldırıya kayıtsız kalmaları dikkat çekiyor. Sanıklar, gazetecileri bozuk para yağmuruna tutuyor. Biri hızını alamayıp, ayakkabısını fırlatıyor. [redacted] ■ 6. Sayfada

GÜNDEM
MUSTAFA BALBAY

Dava Bitmedi...

Sivas olayının "tarihsel" açıdan çok önemli olmayan yönü tamamlandı. Olaydan sonra başlatılan soruşturmada yakalanan 124 kişi hakkında açılan dava Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde sonuçlandı.

Önce sanıkların mahkemede takındıkları tavrın altını çizmek gerekiyor. Davanın daha önceki duruşmalarını bir-iki kez izlemiştim. Sanıklar her duruşmada adeta Sivas'ı yineliyorlardı. Dünkü son duruşmadaki tavırları ise Sivas'ın "tam tescili"dir".

■ Arkası Sa. 19, Sü. 3'te

AZİZ NESİN

'Asıl suçlular devleti temsil edenlerdir'

▶Yazar Aziz Nesin, mahkemenin 15 yıl hapis cezası verdiği kişilerin suçlu olmadığını savunarak, "Asıl suçlu, onları yüreklendirici yasalar yapan, kararlar çıkaran parlamento üyeleri, bakanlar, başbakanlar, hatta ses çıkarmayan cumhurbaşkanıdır. Sivas'ta, Ümraniye'deki gibi bir çöplük patladı. Ve bu çöplük patlamaya devam edecektir" dedi.

■ 6. Sayfada

Şoray ve yükselen değerler
Türkan Şoray, değişmezliği sundu insanlara. Medyayı kullanmadan, özel yaşamını açmadan, her şeyin hızla tüketildiği bir toplumda geçmişin değerlerini korudu. ■ 14. Sayfada

Doları yine faiz tuttu
Döviz satış kotasyonunu 38.400 lira olarak açıklayan Merkez Bankası, İnterbank faizini de yüzde 110'lara çıkarttı. ■ 8. Sayfada

Umut ve korkular üzerine
David Seltzer'in 'Gülmek Mecburidir' filminde Sally Field ve Tom Hanks oynuyor. Bu akşam 23.20'de atv'de. ■ 17. Sayfada

Gören'den 'yürekli' bir çalışma
Bir siyasi suçlunun evine ve arkadaşlarına yabancılaşma öyküsünün anlatıldığı "Sen Türkülerini Söyle" bu akşam saat 23.25'te Show TV'de. ■ 17. Sayfada

Bebekler ölmesin
Her yıl 13 bin bebek kalp hastası olarak dünyaya geliyor, ancak 1000'i ameliyat edilebiliyor. ■ Arka Sayfada

BORSA	DOLAR	MARK	ALTIN
⇩	⇧	⇧	⇧
Dün 27.730,40	Dün 38.400	Dün 24.300	Dün 408.000
Öncesi 23.247,69	Öncesi 38.125	Öncesi 24.200	Öncesi 487.000

Belgrad Ormanı'ndan Mando-Maya'ya 43 yarışmacının katıldığı Camel Trophy Türkiye seçmelerinde, 98 kişilik gazeteci ordusunun izlemesiyle 2 gazeteciye bir yarışmacı düştü. ■ Sporda

4 klasörlük Mercümek dosyasını açıklıyoruz / 4

Almanlar yardım bekliyor

▶Alman makamları, Mercümek ve Ali Rıza Sarı'yı sorgulamak için Türk meslektaşlarından yardım bekliyor. Almanya'da kara para aklamakla suçlanan Refah'lı İHH kurmayları, hapis cezasını öngören kara para aklama suçundan kurtulabilmek için Konya Valiliği'nden alınan belgeleri, Freiburg Savcılığı'na sunarak soruşturmadan kurtulmaya çalıştı.

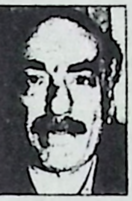
METİN DALMAN

BONN - Bosna-Hersek için Türkiye ve Almanya'da toplanan onmilyonlarca mark tutarındaki yardım paralarının Almanya'da aklanarak Refah Partisi'nin seçim harcamalarına aktarılması sırasında oluşan suç unsurlarının belirlenmesi için Freiburg, Köln ve Düsseldorf'ta Alman savcılıkları ve polis tarafından yürütülen soruşturmada, tüm bağlantılarda Refah Partisi unsurlarına rastlanması, Bonn hükümetini politik açıdan rahatsız ediyor. Soruşturmada ifadesi alınan Türklerin tümünün, Refah Partisi görüşünde olması, Almanya'daki organizasyonda Milli Görüş ile organik bağların bulunması, kara para aklama operasyonundaki başrol oyuncusu Süleyman Mercümek ve onun taşeronu konumundaki Ali Rıza Sarı'nın sanık olarak ifadelerinin alınamaması, soruşturmanın tamamlanarak yargılamaya geçilmesini önlüyor. Ali Rıza Sarı'nın Almanya'da verdiği adresin sahte çıkması ve Mercümek'in ifadesinde Alman makamlarına sormak istediği sorulara bir türlü yanıt alınamaması önemli bir rahatsızlık konusu.

Türk meslektaşlarına yardımcı olabilmek ama-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

Dündar Kılıç her şeyi Cumhuriyet'e anlattı

"Çakıcı'yı bitireceğim", "Yemeğime fare zehiri koysaydı affederdim. Bandı asla..."

"Çakıcı'yla görüşme bandı montaj. Semra Özal'ın adını açıkladım diye imal edildi. Akşam gazetesinde parayla, Show TV'de tehditle yayımlatıldı."

"Bütün yasal mercilere başvurup banla ilgili hakkımı arayacağım. Yasal makamlar bu işi çözmezse olabilecek müessif olaylardan nokta kadar sorumlu değilim. 58 yaşındayım. Yapılanları idare edecek halim yok."

Halil Nebiler'in söyleşisi Perşembe Cumhuriyet'te

Civan-Edes davası

Özallar mahkemeye çıkacak

▶İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmada Uğur Kılıç, Ahmet Özal'ın sahibi olduğu Kanal 6 televizyonunun bir bankaya olan borcunu, eski eşinin "telkinle" ertelettiğini söyledi. Kılıç, ardından Zeynep Özal'ın, Selim Edes'in alacağı için kendilerinden devreye girmelerini istediğini belirtti.
▶Tutuklu sanık Engin Civan'ın tahliye istemini reddeden mahkeme, Semra Özal ve Zeynep Özal'ın tanık olarak dinlenmesine karar verdi.
■ 3. Sayfada

Uçak korsanları öldürüldü

Marsilya'da 'jet' operasyon

▶Cezayir'de geçen cumartesi günü aşırı dinci militanlar tarafından kaçırılan Fransız yolcu uçağındaki korsanlar öldürüldü. Uçakta bulunan 172 rehineyle birlikte dün sabah Cezayir'den Fransa'nın Marsilya kentine gelen hava korsanları Paris'e gitmek üzere uçağa yakıt ikmali yapılmasını istediler. Bu sırada uçağa operasyon düzenleyen Fransızlar, 4 hava korsanını öldürdü. Çatışma sırasında 3 mürettebat, 13 yolcu ve 9 güvenlik görevlisi yaralandı.
▶Korsanların yanlarında Kalaşnikof tüfekle havaalanına girebilmeleri, militanlarla havaalanı görevlileri arasında işbirliği olduğu yolunda şüphe uyandırdı. Cezayir Havayolları üniforması giyen ve resmi rozet takan 4 militanın, havaalanı çalışanlarından yardım almaksızın alana girmesinin olanaksız olduğu bildiriliyor.
■ 18. Sayfada

Devletin özürlü politikası yok

YASEMİN KOYUTÜRK *3 aralık*

Bugün 3 Aralık Dünya Özürlüler Günü. Birleşmiş Milletler verilerine göre, gelişmiş ülkelerin nüfusunun yüzde 10'nunu özürlü kesim oluşturuyor. Türkiye'de de resmi veriler olmamasına rağmen yaklaşık 7.5 milyon özürlü bulunduğu tahmin ediliyor. Tahmin ediliyor dedik, çünkü; politikacıların hemen hemen her fırsatta çağ atlandığını dile getirdiği Türkiye'de özürlü sayısı kesin olarak bilinmiyor. Bunun en temel nedeni ise devletin özürlü politikasının olmaması. Devletin bu derece ilgisiz olmasından en çok yakınan kesim de doğal olarak özürlüler oluyor. Körlere Mutluluk Derneği Başkanı **Arif Badem,** bu konudaki tepkisini, **"Türkiye'de ne kadar kelaynak kuşu olduğunu bilinirken, özürlü sayısı bilinmiyor. İnsan olmamıza rağmen, kelaynak kuşları kadar bile değerimiz yok"** diyerek dile getiriyor.

Arif Badem sadece sayılarının bilinmemesinden rahatsız değil. Eğitimden, sağlığa, ulaşımdan toplumun özürlüye bakış açısına kadar pek çok konudan rahatsız. Ama en çok da devletin ilgisizliğinden.

Çünkü; Badem'e göre özürlünün içinde bulunduğu sorunların temel nedeni devlet. Eğer devlet bu konuya gereken ilgiyi göstermiş olsaydı, özürlüler ne otobüse binerken zorlanırlardı, ne işsiz kalırlardı ne de çevre düzenlemelerinin olmaması nedeniyle evlerinde yaşamaya mahkûm olurlardı. Badem, özürlülerin yaşadığı bütün olumsuzlukları devletin insana bakış açısının bir uzantısı olarak görüyor. Devlet politikalarında **"insana hizmetin"** temel alınması gerektiğini vurgulayan Badem, o zaman yaşamın hem özürlüler için hem de normal insanlar için çok daha kolay olacağına inanıyor.

Özürlülerin içinde bulunduğu sorunları eğitim ve istihdam olmak üzere iki başlık altında toplayan Arif Badem, görme özürlülerin yüze 95'nin eğitimsiz olduğunu söylüyor. Badem, Türkiye'deki görme özürlülerin sayısının yaklaşık 600 bin olmasına karşılık, bu kesim için açılan okul sayısının ise sadece 4 tane olduğunu belirtiyor.

Öte yandan öğretmenliği kazanan görme özürlü öğretmenlere görev verilmediğini de vurgulayan Badem **"Madem görev vermeyeceklerdi neden okutuyorlar"** sorusuyla tepkisini dile getiriyor.

Türkiye'deki hayat pahalılığından normal insanlar kadar özürlülerin de etkilendiğini belirten Badem, istihdam sorununun kendileri için büyük problem olduğuna dikkat çekiyor. Normal insanların bile günümüz Türkiyesi'nde iş bulmakta büyük sorunlarla karşılaştıklarını vurgulayan Badem, olaya bu açıdan bakıldığında özürlülerin daha da zor durumda olduğunu belirtiyor.

Yasalara göre, işyerlerinin yüzde 2 oranında özürlü çalıştırmakla yükümlü olduğunu hatırlatan Badem, bu yasaya başta devlet olmak üzere kimsenin uymadığını söylüyor. Zar zor buldukları işlerden de 5 Nisan ekonomik kararlarından sonra teker teker çıkarıldıklarını ifade eden Badem, özürlü işçi çalıştırmayan işyerlerine uygulanan 500 bin liralık para cezasının ise yeterli olmadığı inancında.

Özürlülerin istihdam sorununa yerel yönetimlerde çözüm bulunabileceğini ifade eden Badem, **"İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde pek çok iş olanağı var. Buralarda özürlü insanların istihdam edilmesini istiyoruz"** diyor. Çevre düzenlemelerinin yetersizliğine de değinen Badem, özürlülerin şehir hayatına uyum sağlamalarının çok zor olduğuna dikkat çekerek, bu konuda yerel yönetimlere büyük görevler düştüğünü ifade ediyor.

Kamu İşçileri Yalnız Değil

ERGİN YILDIZOĞLU *5 aralık*

İşsizliğe, özelleştirmeye ve kamu açıklarını işçi haklarından kısıntı yaparak kapatmayı amaçlayan bütçelere, tasarılarına karşı işçiler Avrupa'da da mücadele ediyorlar. Türkiye'deki işçiler mücadelelerinde yalnız değiller.

Büyük bir kamu açığı altında kıvranan İtalya'da **Berlusconi** hükümetinin yeni bütçesi, harcamaları kısmak için kamu işçilerinin ücretlerinde ve daha da uzun vadeli olarak emeklilik gelirlerinde ciddi kesintiler yapmayı amaçlıyordu. Bir milyondan fazla işçinin cuma günü bu bütçe tasarısına karşı greve çıkacağı anlaşılınca Berlusconi hükümeti çaresiz geri adım atarak bu tedbirlerin hemen hepsinden vazgeçti.

Belçika'da da işçilerin kamu işletmelerinin özelleştirilmesine ve sosyal haklarda kesinti yapılmasına itirazları var ve direniyorlar. Büyük bir kamu açığı ile boğuşan Belçika hükümeti de çare olarak hava ve demiryolu taşımacılığı, telefon ve posta hizmetlerini özelleştirmeyi amaçlıyordu. Ancak o da şiddetli bir işçi direnişi ile karşılaştı. Geçen pazartesi günü 24 saatlik bir grev, Belçika'da, tren ve hava taşımacılığını tümü ile felce uğrattı. Sendikalar aynı gün özelleştirmeye karşı posta ve telefon işletmelerinde de yaygın grevler düzenlediler.

İspanya'da bir süredir Sosyalist Parti isimli sosyal demokrat partinin hükümeti, işçi haklarına ve gelirlerine yönelik şiddetli saldırılar düzenliyor ve kesintilere gidiyordu. Bu gelişmelerin bir parçası olarak İberya (hava yolları kamu işletmesi) mali sorunlarını hafifletmek amacıyla geniş çaplı bir işçi çıkarılması ve ücret kesintisi planladı. Ancak geçen sene Fransa havaalanı işçilerinin taktiklerini öğrenmiş olarak mücadeleye girişen İspanyol işçileri ve havaalanı personelinin direnmesi karşısında İberya geniş çaplı ücret kesintilerinden ve işçi çıkarma planlarından büyük tavizler vererek

işçilerin isteklerine boyun eğmek zorunda kaldı.

Fransa'da da geçen ay devletçe işletilen alüminyum kompleksi Pechiney'de başlayan ve başarıyla sona eren grevden sonra işçi hareketleri gittikçe yayılıyor ve özel sektörü de etkiliyor. Radyo işçileri, Maürtel Brandi ve GEC Alstshom'daki grevlerden sonra şimdi havanın Peugeot'da da gergin olduğu ve Air International'de de bu cuma tekrar greve çıkılacağından bahsediliyor. Fransa'nın iki büyük sendika federasyonunun CGT ve FO özelleştirmelere, sosyal haklardaki kesintilere karşı direnmeye kararlı oldukları görülüyor. Geçen çarşamba Paris'te on binlerce işçinin katıldığı yürüyüş tüm Fransa'da yaşanmakta olan gösteri ve direnişlerin, bir günlük protesto grevlerinin bir örneğiydi. İş çevrelerinin gazetesi La Turbine'e göre Fransa'da *'sosyal barış sona ermişti.'*

Yunanistan'da da işçiler bütçeye ve özelleştirmelere karşı başarı ile direniyorlar. Geçen hafta başkent Atina'da binlerce işçi greve çıktı ve gösterilere katıldı. Bu hafta çarşamba günü bütçe açıklandıktan sonra yeni grev ve gösterilerin olmasına kaçınılmaz gözüyle bakılıyor.

Almanya'da da 3.5 milyon işçiyi temsil den IG Metal, yeni dönemde yüzde 6'lık bir ücret artışı istemeye hazırlanıyor. Bu, işverenlerin kabul etmeye hazır oldukları rakamın çok üstünde. Bu yüzden görüşmelerin ciddi sürtüşmelere ve grevlere yol açması olasılığı var. Cuma günü yapılan gösteri yürüyüşünde de işçilerin kararlı bir havası olduğu dikkati çekiyordu.

Gelişmiş ülkelerde, hükümetler, ekonomik durgunluktan çıkılmakta olmasına rağmen çok ağır bir kamu borçları sorunu ile karşı karşıyalar. Bu konuya, bu sütunlarda birçok defa, hem tahvil piyasalarındaki dalgalanmaları, hem de hükümetlerin emekçi piyasasında esnekliği arttırma çabalarından, yani kamu harcamalarının işçilere yönelik kısmını azaltmayı amaçlayan planlarından bahsederken değinmiştim. Bu günlerde şiddetlenen işçi hareketlerinin arkasına hükümetlerden gelen bu tür basınçların artık kemiğe dayanmış olması yatıyor.

1980'lerde serbest piyasa ekonomisinin her şeyi çözeceğine ilişkin bir mitolojinin Avrupa'da ve de Türkiye'de hâkim olduğunu biliyor. Bu mitolojiye göre kamu işletmelerinin satılıp elden çıkarılması ve devletin ekonomiden el çekmesi gerekiyordu. Tüm Avrupa hükümetleri bu konuda birçok adım attılar. Ancak tüm bu çabalar 1990'ların başında şiddetli bir ekonomik durgunluğun ve işsizliğin taşınmasını engelleyemedi. Bugün başta işçiler olarak gittikçe yaygınlaşan bir kamuoyunun gözü açıldı ve bu mitolojiden uzaklaşmaya başladılar. Bu yüzden, ekonomik durgunluktan çıkıldığının ileri sürüldüğü şu aylarda hükümetlerin açıkladıkları bütçeler ısrarlı bir şekilde şirketleri ve yatırımcıları desteklerken, vergi indirimleri ve serbestleştirmeler gündeme getirirken aynı anda işçilerin gelir ve haklarına yönelik kısıtlayıcı tedbirler ileri sürünce bardak taşmaya başladı. Belli başlı büyük şirketlerin gururla, yılın ilk dokuz ayı içinde yüzde 30 ile yüzde 83 arasında kârlar yaptıklarını açıkladıkları, genel müdürlerine Financial Times gazetesinin bile tepkisini çekecek yükseklikte, enflasyonun 20-30 katı üzerinde ücret artışları verdikleri şu günlerde işçiler direnmeye ve itiraz etmeye başladılar. İşçiler, hükümetlerin, kamu açıklarını parası olanlara vergi koyarak kapatmaya çalışmak yerine, elini zar zor geçinenlerin ceplerine sokmaya kalkmasını artık kabul etmek istemiyorlar. İşçi direnişlerinin önümüzdeki dönemde daha da artması büyük bir olasılık.

Bütün bu gelişmeler bir *'yeni dünya düzeni'* başladığını muştulayan, *'yeni zamanlar', 'yeni demokrasi'* gibi akımların sözcülerinin işçi sınıfını toplumsal bir güç olarak defterden silmeye kalkmasının ne kadar yersiz ve anlamsız olduğunu gösteriyor. Diğer taraftan işçi hareketi dağılmak, yok olmak bir yana adeta globalleşmeye paralel olarak gittikçe eş zamanlı ve benzer hedeflerle mücadele etmeye başlamış görünüyor.

Geçen senenin sonunda Avrupa çapında benzer bir genel ve eş zamanlı bir işçi hareketi yaşandığında bunları söylemek belki daha zordu. Ama bu seneki gelişmelere ve kazanımla sonuçlanan direnişlerin çokluğuna bakarak, bu globalleşme ile birlikte, belki de işçi hareketinin 1980'ler boyunca yaşadığı gerilemenin yeni koşullara uygun olarak aşılmaya başlandığını düşünmek, zannederim çok büyük bir iyimserlik olmaz.

Türkiye'de 65 gazeteci cezaevinde

YAHYA KOÇOĞLU *7 aralık*

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi; insan haklarının asgari uygulama koşulları olarak 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Birleşmiş Milletler tarafından üye ülkelerin, yasalarını evrensel insan hakları değerlerine uygun olarak düzenlemesi öngörüsüyle hazırlandı ve imzaya açıldı.

Bütün devletlerin, insanların doğuşlarından itibaren vazgeçilemez ve dokunulamaz hakları olduğu ilkesinin kabul edilmesiyle uluslararası bir **'anayasa'** olması amaçlanan bildirgedeki maddeler uygulanamadı.

Devletlerarası hukukta gerekli ve yeterli denetimin kurulamaması, insan hakları ihlallerinin, devlet yöneticileri tarafından **'bağımsızlığa ve içişlerine müdahale'** olarak yorumlanması nedenleriyle yeni önlemler alındı. İnsan Hakları Divanı kuruldu, insan hakları ihlallerine karşı başka sözleşmelerle bildirgenin içeriği somutlaştırıldı. Ancak dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye'de insan hakları bilinci yerleştirilemedi.

30 maddeden oluşan **'İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'**nin aşağıya aldığımız bazı maddelerinin ülkemizdeki uygulamaları şöyle:

1. Bütün insanlar, hakları ve onurları eşit ve özgür olarak doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine kardeşlik duyguları ile davranmalıdırlar.

– Sıvas'ta **Aziz Nesin**'e karşı gericilerin kışkırttığı kalabalık, içinde yüze yakın insanın bulunduğu Madımak Oteli'ni yaktı. Kalkışmaya dönüşen saldırıda 37 kişi yaşamını yitirdi.

2. Herkes; ırk, renk, cins, dil, din, siyasal veya diğer bir inanç, ulusal ya da toplumsal köken, servet, doğuş ya da harhangi başka bir durumdan dolayı ayrıma uğramadan, bu bildiride ilan olunan hak ve özgürlüklerden yararlanma hakkına sahiptir.

– Alevilerin kurmak istediği **'Anadolu Bilim Kültür ve Cem Vakfı'**nın kurulmasına, adında **'cem'** sözcüğü geçtiği ve amaçları arasında **'Aleviliğin araştırılması'** maddesi bulunduğu için izin verilmedi.

3. Yaşam, özgürlük ve kişisel güvenlik her insanın hakkıdır.

– Sadece son iki yılda ülkemizde **'faili meçhul'** cinayetlerde binden fazla kişi yaşamını yitirdi.

4. Hiç kimse kölelik ya da kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü biçimiyle yasaktır.

– Sendika raporlarına göre ülkemizde 3 milyon kişi, hiçbir hakka sahip olmadan sigortasız çalışıyor.

5. Hiç kimseye işkence ve zulüm uygulanamaz, insanlık dışı ya da onur kırıcı biçimde davranılamaz, ceza verilemez.

– İdam cezasının yürürlükte olduğu ülkemizde TİHV kayıtlarına göre son 14 yılda 2 bin 689 kişi işkence gördü. Bunlardan 390'ı yaşamını yitirdi.

6. Herkes, nerede olursa olsun hukuki kişiliğinin tanınması hakkına sahiptir.

– Milletvekilleri TBMM kapısında yaka-paça gözaltına alındı.

7. Yasalar önünde herkes eşittir ve yasaların koruyuculuğundan eşit olarak faydalanma hakkına sahiptir.

– İki yıl önce, **'işkenceyi önleyecek'** sözleriyle yürürlüğe giren Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, siyasi nedenlerle gözaltına alınanlara uygulanmadı.

8. Her insanın, kendisine yasalarla tanınan temel haklara aykırı uygulamalar karşısında, hak ve hukukunun fiilen korunması için, bu işle görevli ulusal mahkemelere başvurma hakkı vardır.

– Mahkemelerin çeşitli nedenlerle ağır işlemesi sonucu yargının güven yitirdiği, bütün hukuk adamları tarafından söylenirken eski Cumhurbaşkanımızın eşi dahi bir alacak-verecek sorununun çözümlenmesi için mafyadan yardım istedi.

10. Herkes; haklarının, sorumluluklarının ya da kendisine yöneltilen, cezayı gerektirir herhangi bir suçlamanın açıklığa kavuşturulmasında, davasının, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde hakkaniyetle ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

– DEP milletvekillerinin avukatları, mahkemenin tutumu nedeniyle savunma yapmayacaklarını açıkladılar.

11. Bir suç işlemekten sanık her insan, savunması için kendisine gerekli bütün koşulların sağlanmış bulunduğu açık bir yargılanma ile yasalar uyarınca suçlu olduğu kanıtlanmadıkça suçsuz sayılır.

– Terörle Mücadele Kanunu'nda olmamasına karşın yayınevi sahipleri, yazarın ele geçirilmediği hallerde yazar olarak kabul edilerek hapisle cezalandırıldı.

13. Herkesin herhangi bir devletin toprakları üzerinde serbestçe yolculuk etmek yerleşeceği yeri seçmek hakkı vardır. Her insanın, kendi ülkesi de içinde olmak üzere, herhangi bir ülkeyi terk etmeye ve yeniden dönmeye hakkı vardır.

– Yayıncı **Sırrı Öztürk**, mahkumiyet cezasını tamamladığı halde bürokratik engellerle pasaportunu alamadı. Başbakan Yardımcısı **Karayalçın**, Güneydoğu'da 971 köyün boşaltıldığını söyledi.

15. Her insanın, bir ülkenin vatandaşı olma hakkı vardır.

– Avrupa'da yüzlerce Türk ve Kürt mülteci, kendilerine verilen **'Haymatlos'** (vatansız) pasaportuyla dolaşıyor.

18. Her insanın düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır.

– Tanrı'ya inanmadığını açıklayan **Aziz Nesin** için **'ölüm fetvası'** verildi.

19. Her insanın, düşüncelerini özgürce açıklamaya hakkı vardır.

– Cezaevlerinde bulunan ve aralarında bilim adamlarının da yer aldığı **'düşünce suçluları'**nın sayısı 104. Bunlardan 65'i gazeteci.

20. Her insan, barışçıl amaçlarla toplanma ve dernek kurma ve bir derneğe katılma hakkına sahiptir.

– İnsan haklarının sağlanması amacıyla kurulan İHD ve şubelerinin kapatılması için yüzlerce dava

açıldı.

23. Her insanın çalışmaya, mesleğini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizliğe karşı korunmaya hakkı vardır. Herkesin, çıkarlarının korunması amacıyla sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

– **'5 Nisan Kararları'ndan** sonra en az 300 bin kişinin işten çıkarıldığı ülkemizde, basındaki sendikasızlaştırma nedeniyle Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın aktif üye sayısı 1.200'e düştü.

AGİK zirvesinde fiyasko

ESRA YENER *31 aralık*

Dış Haberler Servisi - Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK), Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de yapılan zirvesi, Bosna konusunda anlaşma sağlanamadan sona erdi. Rusya'nın engellenmesi nedeniyle Bosna sorunu zirvenin sonuç bildirgesinde yer almadı. Reuter ajansı, Budapeşte zirvesinin **'utanç verici bir dağınıklık'** içinde sona erdiğini bildirdi.

Rusya, müttefik olarak gördüğü Bosnalı Sırpların Bihaç'a yönelik saldırılarının sonuç bildirisinde kınanmasına karşı çıktı. Rusya'nın muhalefeti üzerine Bosna konusu sonuç bildirisine alınmadı.

AGİK'in, Bosna konusunda sonuç bildirgesinde herhangi bir anlaşma sağlayamadan sona ermesine büyük tepki gösteren Bosna tarafı, uluslararası toplumu, Sırplar önünde teslim bayrağını açmakla suçladı.

Toplantıda Bosna'yı temsil eden **Mahir Hacıahmetoviç** yaptığı açıklamada, uluslararası toplumu, saldırgan Sırplara teslim olmakla suçlayarak, bu durumun onlara daha fazla cesaret vereceğini söyledi.

Hacıahmetoviç, saldırganın, barış planında ve AGİK zirvesinde de ödüllendirildiğini ve görüşmeler boyunca Sırbistan'ın yeniden yaratılması amacının güdüldüğünü belirterek **"Biz, Bihaç'ta saldırganı kınayan bir açıklama istedik"** dedi.

Bu arada, Rusya temsilcisi **Yuri Uçakov**, zirve sonunda konsensus sağlanamamasının üzücü olduğunu söyledi.

Diplomatik kaynaklar, zirve toplantısında büyük güçlerin üzerinde uzlaştığı ve Bihaç'ta ateşkes yapılması için çağrıda bulunulduğunu, ancak Bosna hükümetinin, ateşkes çağrısında **"Sırp saldırganlar"** yerine **"taraflar"** ifadesinin bulunması nedeniyle bu çağrıyı reddettiğini belirtiyorlar.

Hırvatistan temsilcisi **Darko Bekiç** de Bosna sorununun ABD ve Rusya arasındaki yeni gerginlik nedeniyle arka plana itildiğini söyledi. Bekiç, **"Süper güçler arasındaki yeni rekabetin ilk kurbanlarıyız. İki süper güç arasında eziliyoruz"** şeklinde konuştu.

Öte yandan, Almanya Başbakanı **Helmut Kohl**, toplantı sonunda ateşkes çağrısının kabul edilmemesinin üzücü olduğunu söyledi.

Kohl, **"Budapeşte'den yalnızca 300 km ötede insanlar açlıktan ölüyor. İnsanların 'Bilhaç için ne yaptınız' sorularına cevap veremeden ülkeme dönmek istemiyorum"** dedi.

Başbakan **Tansu Çiller** AGİK zirvesinin yapıldığı Budapeşte'de dün Azerbaycan Cumhurbaşkanı **Haydar Aliyev**, Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Vaclav Havel** ve Almanya Başbakanı **Helmut Kohl** ile ikili görüşmelerde bulundu.

Başbakan Çiller, zirvenin yapıldığı Convention Center'de bu sabah ilk olarak Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'le bir araya geldi.

Çiller-Aliyev görüşmesi yaklaşık 10 dakika sürdü.

Aliyev, görüşmeden sonra gazetecilere, Başbakan Çiller ile Karabağ sorununun çözümüne ilişkin gelişmeleri gözden geçirdiklerini söyledi.

Ermeniler'in Azeriler'e yönelik saldırılarının durdurulması, barışın sağlanması ve uluslararası barışgücü konuları üzerinde de durduklarını kaydeden Aliyev, halen Ermenistan ile ateşkes halinde olduklarını, ancak barış sağlanarak Azerbaycan topraklarının Ermeni işgalinden kurtarılması gerektiğini vurguladı.

Haydar Aliyev, AGİK'in bu konuda uluslararası bir barış gücü oluşturması ve Azeri-Ermeni çatışmasına son vermesi için çaba harcadıklarını da bildirdi. Aliyev, Rusya Federasyonu'nun konuyu Birleşmiş Milletler'e götürmek istediğini, ancak bu görüşü desteklemediklerini vurguladı.

Başbakan Tansu Çiller'in Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Vaclav Havel** ile görüşmesi ise yaklaşık 15 dakika sürdü. Çiller, daha sonra Almanya Başbakanı Helmut Kohl ile bir araya geldi. Bu görüşme de yaklaşık 20 dakika sürdü.

DEP'lilere 90 yıl

9 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan **Tansu Çiller'in, "PKK'yi Meclis'ten attık"** sözleriyle suçladığı DEP kökenli 7 eski milletvekili ile Şırnak Bağımsız Milletvekili **Mahmut Alınak**, yargılandıkları Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde (DGM), toplam 89 yıl 6 ay ağır hapis cezasına çarptırıldılar. **"Bölücülük, propagandası yapmak, PKK üyesi olmak, PKK'ye yardım ve yataklık etmek"** suçlarından 3 yıl 6 ay ile 15 yıl arasında değişen ağır hapis cezalarına mahkûm edilen sanıklardan **Sırrı Sakık** ve **Mahmut Alınak**, tutuklu kadlıkları süre ve verilen hapis cezası dikkate alınarak tahliye edildiler. DEP'liler kararı alkışlarla protesto ederken, duruşmayı izleyen yakınları da **"zılgıt"**larla eşlik ettiler. Yargıtay, mahkemenin verdiği hapis cezalarını onarsa, 15 yıl cezaya çarptırılan **Ahmet Türk, Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan** ve **Selim Sadak**, 2005 yılına kadar 11 yıl hapis yatacak. 7.5 yıl ceza alan **Sedat Yurtdaş** 5 yıl, Sakık ve Alınak da 2 yıl cezaevinde yatacak. Cezanın kesinleşmesi durumunda, milletvekilliği devam eden Alınak, yasama döneminin sonunda cezaevine girecek.

TBMM'de, mart ayının başında dokunulmazlıklarının kaldırılmasından sonra gözaltına alınan ve Anayasa Mahkemesi'nin DEP'i kapatma kararı ile milletvekillikleri sona eren 7 eski DEP milletvekilinin yargılandığı dava dün sonuçlandı. **"Vatana ihanet"** suçunu işledikleri savıyla haklarında **"idam"** cezası istenen DEP'lilerle ilgili kararını açıklayan Ankara 1 No'lu DGM, Sırrı Sakık ve Mahmut Alınak'ı, 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın **"bölücülük propagandası"** suçunu düzenleyen 8/1. maddesi uyarınca 3'er yıl 6'şar ay ağır hapis ile 60'ar milyon lira ağır para cezasına mahkûm etti.

Sedat Yurtdaş'ı, Türk Ceza Kanunu'nun 169. maddesi gereğince yasadışı PKK örgütüne **"yardım ve yataklık yapmak"** suçundan 7 yıl 6 ay ağır hapis cezasına çarptıran mahkeme, Ahmet Türk, Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan ve Selim Sadak'a da 15'er yıl ağır hapis cezası verdi. Mahkeme, bu sanıkların **"yasadışı PKK örgütü üyesi oldukları"**na hükmetti. Ankara DGM, sanıklarla ilgili kararı oy çokluğuyla aldı.

Ankara DGM'de dün yapılan karar duruşmasına tutuklu bulundukları Merkez Kapalı Cezaevi'nden getirilen DEP eski milletvekilleri ve Alınak, duruşmayı izleyen yakınları ile selamlaştıktan sonra sanık sandalyesindeki yerlerini aldılar. Sanık yakınlarının yanı sıra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen parlamenterler, hukukçular ve demokratik kitle örgütü yöneticileri ile çok sayıda SHP milletvekili ve gazetecinin de izlediği duruşma, saat 10.30'da başladı. **"Savunma hakları kısıtlandığı"** gerekçesiyle sanık avukatlarının katılmadığı duruşmada, Mahkeme Başkanı **Muammer Ünsoy**, ilk olarak DEP eski milletvekillerini PKK kampında gördüğünü ileri süren itirafçı sanık **İsmail Özdemir**'in ifadesini okudu. Milletvekilleri, itirafçı tanığın ifadesine büyük tepki gösterdiler. Mahmut Alınak ve Sırrı Sakık, itirafçı tanığın ifadesinin **"düzmece"** olduğunu ve PKK kampında bulundukları belirtilen ağustos 1992 tarihinde Maliye Bakanlığı'nın Marmaris'teki kampında diğer partilere mensup milletvekilleriyle birlikte tatil yaptıklarını belirttiler. Alınak, **"Kavganın bile adabı vardır. Hukuk devleti komplo yapmaz"** diye çıkışırken, Ahmet Türk, anılan tarihte İstanbul Büyükada'da tatilde bulunduğunu söyledi. Türk, **"Keçilerin bile çıkamadığı Angok Dağı'na bir çoluk çocuk 70 kişi nasıl gitmişiz?"** diye sordu. Leyla Zana, parlamentoya ayak bastıkları tarihten itibaren demokrasi, kardeşlik ve barışı savunduklarını belirterek, **"Eğer bu suçsa, bunu işledik. İddialar komplodur"** görüşünü dile getirdi. Sırrı Sakık da **"Bu senaryoların bir tanesini araştırın, eğer bunlardan birisi doğru çıkarsa vereceğiniz kararın altına ben de imza atmaya hazırım"** dedi. DEP eski Genel Başkanı Hatip Dicle de şunları söyledi:

"Bizim özümüz, sözümüz birdir. Bizim yüzümüz maskeli değildir. Ama bu davayı açtıran Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ile itirafçı tanığın ifadesini alan savcının yüzü maskelidir. Eğer hukuki olmayan delillerle karar verilecekse, bu bizi tarih önünde aklayacaktır. Ama, MGK ve savcılık mahkûm olacaktır."

Orhan Doğan da bu dava ile evrensel hukuk kurallarının Başbakanlık Konutu'na hapsedildiğini belirterek **"PKK'yi Meclis'ten attık sloganının altının doldurulması gerekiyordu. Eğer soruşturmanın genişletilmesi istemlerimiz kabul edilseydi, iddianame bakkallarda kesekâğıdı olurdu"** dedi.

Sanıkların bu sözlerinden sonra, Başkan Ünsoy, **"suç vasfının değişebileceği"** gerekçesiyle sanıklara ek savunma hakkı tanındığını bildirdi. Sanıklar, ek savunma yapmayacaklarını açıklarken, Hatip Dicle, **"Karar çoktan verilmiştir. Verilecek cezayı özgürlüğün bedeli olarak seve seve çekerim. Savunma yapmayacağız"** görüşünü dile getirdi. Sırrı Sakık da **"20 yıldır demokrasi mücadelesi veriyorum. Bundan sonra da vereceğim"** diye konuştu. Mahmut Alınak, **"Yapacağım savunmanın karar üzerinde etkili olacağına inanmıyorum"** dedi.

Mahkeme Başkanı Ünsoy, daha sonra sanıklara tek tek son sözlerini sordu. Sanıklar da söyleyecek bir şeyleri olmadığını belirttiler. Bunun üzerine duruşmaya yaklaşık iki saat ara veren mahkeme, saat 12.40'ta kararını açıkladı. **"Herkes konuştu, şimdi konuşma sırası bizde"** diyen Mahkeme Başkanı Ünsoy, sanıklardan Sırrı Sakık ve Mahmut Alınak'ın, Terörle Mücadele Yasası uyarınca 3'er yıl 6'şar ay hapis ve 60'şar milyon lira ağır para cezasına çarptırıldıklarını bildirdi. Başkan Ünsoy, Sedat Yurtdaş'ın, **"yasadışı PKK örgütüne yardım ve yataklık yapmak"** suçundan 7 yıl 6 ay ağır hapis cezasına mahkûm edildiğini açıklarken, diğer sanıklar Ahmet Türk, Leyla Zana, Orhan Doğan, Selim

Sadak ve Hatip Dicle'nin **"yasadışı PKK örgütü üyesi olmak"**'tan suçlu görüldüğünü belirterek 15'er yıl ağır hapis cezasına çarptırıldıklarını bildirdi.

Mahkeme Başkanı Ünsoy, kararın 2'ye karşı 1 oy çokluğuyla alındığını belirtti. Karara, üye Hakim Albay **Çetin Güvener**'in muhalif kaldığı öğrenildi. Güvener'in, sanıkların Türk Ceza Kanunu'nun 168/1. maddesi gereğince cezalandırılmalarını savunduğu bildirildi.

168/1. madde, **"silahlı cemiyet ve çete kurmak ya da böyle bir cemiyet ve çeteyi yönetmek"** fiilini düzenliyor ve 8 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis cezasını öngörüyor.

Mahkeme, sanıklarından Sırrı Sakık ve Mahmut Alınak'ın tutuklu kaldıkları süre ile verilen cezayı dikkate alarak tahliyelerine karar verdi.

Mahkemenin kararını açıklamasından sonra, sanık eski milletvekilleri kararı alkışlarla **"protesto"** ederken, duruşmayı izleyen yakınları da kınamaya zılgıtla eşlik ettiler.

Sanık avukatları kararı temyiz edeceklerini ve davayı Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na götüreceklerini belirttiler.

Yargıtay, DGM'nin verdiği hapis cezalarını onarsa, Mahmut Alınak ve Sırrı Sakık 2 yıl, Sedat Yurtdaş 5 yıl, Ahmet Türk, Leyla Zana, Orhan Doğan, Hatip Dicle ve Selim Sadak ise yaklaşık 11 yıl cezaevinde yatacak. Buna göre, Dicle, Doğan, Zana ve Türk 2 Haziran 2005, Selim Sadak 30 Ekim 2005, Sedat Yurtdaş 15 Ocak 2000 tarihine kadar cezaevinde kalacaklar. Tahliye edilen Sırrı Sakık da Yargıtay'ın cezasını onaylaması durumunda, 22 ay daha cezaevinde yatacak.

Dokunulmazlığı kaldırılmasına karşın TBMM üyeliği devam eden Alınak da cezasının kesinleşmesi ve TBMM Genel Kurulu'nun Meclis üyeliğini düşürmemesi halinde, Sakık ile aynı süreye eşit düşen mahkûmiyeti için, yasama döneminin sonunda cezaevine girecek.

Tutuklu bulunan DEP kökenli eski milletvekilleri hakkında mahkeme kararı açıklanırken DEP'in Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmasından bir gün önce yurtdışına giden **Remzi Kartal, Zübeyir Aydar, Naif Güneş, Nizamettin Toğuç, Mahmut Kılınç** ve **Ali Yiğit** hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Savcılığı'nca açılan soruşturmanın sürdüğü bildirildi.

Erbakan'ın servet oyunu

9 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - RP lideri **Necmettin Erbakan**, milyarlarca liralık malvarlığını açıklamak için Başbakan **Tansu Çiller**'in yöntemini kullandı. Malvarlığının gelişimini Çiller gibi Devlet İstatistik Enstitüsü ve Merkez Bankası'nın geçmişe yönelik altın ve döviz fiyatlarını kullanarak açıklayan ve servetinin kaynağında **"148 kilo altın"** bulunduğunu kaydeden Erbakan, **"1948 yılında öğretim üyesi olduktan sonra düzenli olarak tasarruf edip altın biriktirdim. Bir memleket evladı alınteri ile kazanmış bunları. Ne var"** diye konuştu. **"Bu hükümetler döneminde liraya güvenmiyorum"** diyen Erbakan'ın, altın-döviz spekülatörlüğüne dayanan **"malvarlığı senaryosunda"** bazı işlemler yanıtsız bırakması dikkat çekti.

RP Genel Başkanı Erbakan, malvarlığına ve partisine yönelik savları yanıtlamak için dün bir basın toplantısı düzenledi. Toplantının başında, TBMM Başkanlığı'na verdiği mal bildiriminde bulunan nakit para ve gayrimenkullerine ilişkin açıklama yapan Erbakan, daha sonra bu malvarlığını nasıl kazandığını anlattı. 1948 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladığını aktaran Erbakan, bu tarihten itibaren düzenli olarak tasarruf yapmaya başladığını söyledi. Erbakan, üniversitede bilirkişi olarak iyi para kazandığını belirterek yurtdışı harcırahlarından da iyi gelirler elde ettiğini söyledi. Bir süre Almanya'da çalıştığını söyleyen Erbakan, Türkiye'ye dönmesinin ardından, Gümüş Motor ve Göksu şirketlerinde genel müdürlük yaptığını, genel müdürlüğü döneminde üniversiteden maaş almaya devam ettiğini ve sürekli tasarruf ettiğini ifade etti.

Kazandığı paralarla altın aldığını aktaran Erbakan, Odalar Birliği Genel Sekreterliği döneminde aldığı maaşların önemli bölümünü altına yatırdığını açıkladı. Siyasete girdiği 1969 yılında 148 kilo civarında altın varlığının bulunduğunu aktaran Erbakan, daha sonra bu altınları bozdurarak bazı gayrimenkuller satın aldığını, 1987 yılında döviz taşınmasının serbest bırakılmasının ardından bu yıllarda 128 kilo 380 gram olan altın varlığını 1 milyon 840 bin dolara çevirdiğini aktardı.

Erbakan, malvarlığının gelişimini anlattıktan sonra gazetecilerin sorularını yanıtladı. 1994 yılına kadar TBMM Başkanlığı'nda mal bildirimi bulunmayan Erbakan, bugüne kadar neden mal bildiriminde bulunmadığına ilişkin soruyu yanıtlarken mal bildirimi bulunulmasına ilişkin yasayı okuyarak **"kendisine mal bildiriminde bulunması için tebligat yapılmadığını ve gönderdiği mal bildiriminin kaybolduğu"** imasında bulundu.

Erbakan şöyle konuştu: **"Şimdi, mal bildirimi bulunduğumuz yerde sizin kâğıdınız bulunmayabilir. Bunun bir suç oluşturması için o ilgili makamın ilgili insana iadeli taahhütlü beyanı olması lazım. Bildirimde bulunmayana tebligat yapılacak, mazereti olmadan 30 gün içinde bildirimde bulunmayacak, o zaman ceza şartı oluşur. Bize bir tebligatta bulunulmuş mudur? Hayır. O zaman bu iddia geçersizdir."**

Erbakan ile gazeteciler arasında şu diyalog geçti:

- Bildirimde yer almayan iki arsanız bulunuyor?

- Hayır, siz arsa diyorsunuz, bina var. Bina havada durmuyor ya.

- Güven Sokak'taki iki dairenin vergisini ödüyor musunuz?

- Evet ödüyorum.

- Kayıtlarda ödemediğiniz gözüküyor, beyannamenizi gösterebilir misiniz?

- Bunu resmi makamlara sorun.

Erbakan'ın bu sözlerini salonu dolduran kalabalık alkışlarken soruları yönelten gazeteci de yuhalandı. Partinin Basın Müşaviri Nazır Özsöz, devreye girerek partilileri uyardı ve **"Basın toplantısında gazetecileri yuhalamayın, alkışlamanıza da gerek yok"** dedi. Araştırma Komisyonu'nda bulunan bildiriminde **"Yenileme"** yazdığını anlatan Erbakan, **"Bu kadar altını ve dövizi muhafaza etmek sizin için sorun olmadı mı nerede muhafaza ettiniz"** sorusuna ise **"El insaf, müsaade edin de insan nerede isterse orada saklasın... Söyleyeyim de alasınız..."** karşılığını verdi. Erbakan, varlığım dolara ve altına yatırdığına dikkat çekerek **"Liraya güvenmiyor musunuz"** sorusunu, **"Bu hükümetler varken güvenmiyorum"** diye yanıtlarken değeri milyarlarca liraya ulaşan malvarlığının bugünkü toplam değeri için **"Bilemiyorum, ben emlakçı değilim"** diye konuştu

Erbakan, gerçekleştirdiği basın toplantısında altın-döviz spekülatörlüğü üzerine kurulu malvarlığının gelişimi şöyle aktardı: **"1948-1969 yılları arasında, 21.5 yıl 258 ay, öğretim üyesi maaşı, Avrupa seyahatlerinin harcırahı, bilirkişilik ücreti, proje yapım karşılıklarında bekar bir insan olarak israf edici bir harcamam da olmadı, 200 bin lira tasarruf ettim. Bunun karşılığı 13.5 kilogram altın aldım.**

1951-1964 yılları arasında Almanya'da çalışmalar yaptım. 31 ay üniversitede ve tank motorları fabrikasında çalıştım. 20 bin DM (Alman Markı) biriktirdim. Bunu 1970 yılında altına çevirdim; 4,5 kilogram altın tuttu. 1 Temmuz 1956 tarihinde 1963 yılı sonuna kadar 7.5 yıl Gümüş Motor'da görev yaptım. 2 bin lira ücret ve bunun yarısı oranında yolluk aldım. 200 bin lira tasarruf ettim, 1967'de altına çevirdim, 13.5 kilogram altın daha oldu. Gümüş Motor'u kurup Pancar Motor'a devrederken 250 bin liralık kurucu hisse senedi verdiler, değeri 200 bin liraya indiğinde devrettim. Bunun karşılığı 14 kilogram altındır.

1963'te Gümüş Motor'dan Odalar Birliği'ne geçinceye kadar 2 yıl Gürsu Motor'da çalışmamın telif karşılığı olarak 400 bin lira aldım. Bunun karşılığında da 28.5 kilogram altın. 1966-1969 arasında 42 ay Odalar Birliği'nde 5 bin lira aylıkla çalıştım. 152 bin 500 lira tasarruf ettim bu da 9 kilogram altındır.

Görevden ayrılırken 187 bin 500 lira tazminat aldım. Bu da 11 kilogram altındır. 1967 yılında 15 bin metrekarelik bir arsa aldım, 200 bin liraya aldım, 800 bin liraya sattım, 660 bin liralık farkın karşılığı da 40 kilogram altındır. 1967 yılında İstanbul Yeşilyurt'ta, 1958 yılında 40 bin liraya aldığım arsayı 250 bin liralık farkın karşılığı 14 kilogram altındır. 1943-1969 yılları arasında 2 milyon 230 bin Türk lirası 148 kilo altın tasarrufumuz vardır.

Siyasete girdiğimizde ihtiyaçları karşılamak için Güven Sokak'ta iki daire aldım. 1971 yılında, ahbapların fedakârane fiyatlarıyla 180 bin liraya iki daireyi aldık. Bu ödemenin yapılması 8.5 kilogram altın satıldı. 1978 yılında rahmetli validemizden 21 parça tarla ile arsa intikal etti. 1973-1979 döneminde, Kazan'da baraj gölü çevresinde kooperatif hissesi için 25 milyon lira ödedim. Bunun için 250 gram altın bozdurdum. 1979'da İzmit Bahçecik'te iki parsel arsayı 50 bin liraya aldım. bu 100 gram yapmaktadır. Mesa Koru Sitesi'nin kurulduğu alanda (Çayyolu) 1979 yılında 400 bin liraya iki arsa aldım. Bu da 800 gram altın yapıyor. 1980'e kadar 2 daire, İzmit'te arsa, Koru'daki arsalar, Kazan'daki kooperatif hissesi için 9 kilogram 650 gram altın bozdurdum. Elde 138 kilo 350 gram altın kaldı. 1980-1991 döneminde Edremit'te zeytinlik için 5 milyon lira ödedim, karşılığı 2 kilo 360 gram altındır. Edremit'te bahçeli ev, 1983'te 15 milyona alındı karşılığı 4 kilo 170 gram altın. Edremit'te 8 milyona arsa alındı. 2 kilo 200 gram altın. Bu arsalardan birine prefabrik ev koyduk, karşığı 670 gram altın. Evin etrafına bahçe duvarı ve parmaklık yaptırdık, 1985 yılında karşılığı 550 gram altındı.

Bu işlemler için toplam 9 kilo 970 gram altın bozdurdum. 1987 yılındaki tasarrufumuz 128 kilo 380 gram altın olarak kaldı. 1987 yılında altını dövize çevirdim. 1 milyon 840 bin dolar döviz oldu. Bunun 237 bin dolarını zekat, hayır ve diğer işler için harcadım.

1991 yılına gelindiğinde 1 milyon 603 bin dolar nakit varlığımız vardır. 1991-1994 döneminde, Balgat'ta yan yana iki arsa ve üzerinde bir ev. Şu Balgat'ta iki tane arsa üzerindeki ev, 1 milyar 973 milyon liradır değeri.

Bu da 60 bin dolar eder. Edremit'te misafirhane olarak bahçe evi yapıldı, değeri 1 milyar liradır ve karşılığı 30 bin dolardır. İki Mercedes ve bir Opel marka araba için 222 bin 50 dolar, zekat, hayır için 150 bin dolar harcanmıştır. 1991-1994 döneminde 372 bin dolar harcanmıştır. 1994 itibarıyla 421 bin dolar, 532 bin İsviçre Frangı ve 611 bin mark bulunmaktadır."

İKÖ'de Türkiye'nin tezi kabul gördü

LALE SARIİBRAHİMOĞLU *14 aralık*

KAZABLANKA (Cumhuriyet) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, İslam Konferansı Örgütü'nün 2 gün uzatmalı olarak tamamlanan Dışişleri Bakanları Zirvesi'nde, Azerbaycan ve Bosna-Hersek konusunda Türkiye'nin tezinin kabul gördüğü mesajını verdi. Demirel, görüştüğü ülke liderlerinin, Fransa ve İngiltere'nin çekilmesi durumunda, Bosna-Hersek'e ikmal yapmaya hazır olduklarını söylediklerini açıkladı. İKÖ Zirvesi'nde, ulusal kurtuluş mücadeleleri ile terorizm arasında kesin ayrım yapılmasını hükme bağlayan karar kabul edildi.

Cumhurbaşkanı Demirel, 10-11 aralık günleri arasında yapılması planlanan, İKÖ Dışişleri Bakanları Zirvesi'nde, gazetecilerin sorularını yanıtladı. Demirel, konferansın önemli tarafının, Bosna-Hersek'teki olayların çıkmaza girdiği ve Azeri topraklarının işgal edildiği bir döneme rastlaması olduğunu söyledi. Konuştuğu bütün liderlerin, Bosna-Hersek konusunda **"zirveden güçlü bir ses gelmesi"** görüşünde olduklarını kaydeden Demirel, liderlerin Fransa ve İngiltere'nin askerlerini çekmesi durumunda bölgeye gerekli ikmali yapacaklarını söylediklerini açıkladı.

Demirel, Bosna-Hersek ve Azerbaycan konularında, İslam ülkelerinin daha etkin olmaları yönündeki Türk tezinin kabul görüp görmediği sorusu üzerine, hepsinin karar suretlerinin bulunduğunu ve mutabakat sağlandığını söyledi. Demirel, karar taslakları için **"Olabilecek kadar iyi"** değerlendirmesini yaptı. Cumhurbaşkanı Demirel, Türkiye'de, dış politikaya yansıyan gelişmelere ilişkin soruları yanıtlarken DEP avukatlarına savunma hakkı verilmediği iddialarının anımsatılması üzerine **"Olur mu öyle şey, yargı savunması onlara da açık"** dedi. Dış tepkilerin hatırlatılması ve bu tepkileri göğüsleyip göğüsleyemeyeceğimiz soruları üzerine, **"Göğüsleyemeyecek de ne yapacağız? Türkiye dışarıdan mı idare edilecek acaba? Anayasa 1982'de yapıldı; referanduma kondu. Aradan 12 sene geçti, yeni mi farkına varmışlar acaba?"**

Demirel, dün dışişleri bakanları toplantısının uzaması nedeniyle öğleden sonra yapılabilen açılış oturumu öncesinde Azerbaycan dahil üç ülke cumhurbaşkanı ve 5 ülke başbakanı ile görüştü. Demirel, Pakistan Başbakanı **Benazir Butto**'nun yanı sıra Irak Devlet Başkan Yardımcısı **Taha Yasin Ramazan** ve İran Dışişleri Bakanı **Ali Ekber Velayeti**'yi de kabul etti. Demirel, İKÖ Genel Sekreteri **Hamid el Gabid** ile de bir araya geldi.

Zirvede, üye ülkelerin dışişleri bakanları, terorizmle mücadele ile ulusal kurtuluş mücadelelerinin kesin olarak ayrılmasını öngören kararı kabul ettiler. Kararda, terorizmin hiçbir koşulda haklı gösterilemeyeceği vurgulanarak kaynağı ve amacı ne olursa olsun terorizmle ilgili her türlü hareket, yöntem ve uygulamanın kınandığı kaydedildi. Kararda vurgulanan bazı hükümler özetle şöyle:

- Terorizm faaliyetlerine, doğrudan ya da dolaylı olarak destek vermekten kaçınmak konusundaki taahhütler yenilenecek.

- Topraklar, teröristlerin ülkelere sızması da dahil olmak üzere, terörist faaliyetlere katılmak, başlatmak, gerçekleştirmek, organize etmek ve planlamak için kullanılmayacak.

- Terörist faaliyetlerle mücadele edilecek. Teröristler, kendi ülkelerine ya da mevcut ikili anlaşmalar ve düzenlemeler çerçevesinde eylemin gerçekleştirildiği devlete iade edilecek.

Sevgisizlik, çocuğu sokağa itiyor

MUHARREM AYDIN *16 aralık*

Çocuk her zaman ve her koşulda çocuk. Kimi zaman, bir anne kucağının sıcaklığında, kimi zaman soğuk kış gecelerinin korkutan yalnızlığında; çoğu zaman da başıboş sokakların ürküten karanlığında...

Atatürk'ün çabalarıyla, **'dünya üzerinde yalnızca çocuklara yönelik resmi bir bayram kutlayan tek ülke'** unvanına sahip Türkiye'de, **'devlet baba'**, 23 Nisan'ın dışında, özellikle kimsesiz ve yardıma muhtaç sokak çocuklarını **'üvey evlat'** olarak görüyor.

15 bini İstanbul'da olmak üzere, tiner gibi uçucu madde bağımlısı 60 bin sokak çocuğu, **'buruk'** bir yılbaşı daha geçirmeye hazırlanıyor...

Biz de **'devlet baba'**nın ihmal ettiği binlerce sokak çocuğunu korumak amacıyla, 1992 yılında kurulan Sokak Çocukları Derneği'nin Başkanı **Yusuf Ahmet Kulca** ile tüm boyutlarıyla **'geleceğimizi'**, yani **'çocukları'** konuştuk...

Kendisi de 11 yıl kaldığı yetiştirme yurdunda büyüyen, onlar gibi 3 yıl da sokakta yaşayan, pedagoji bölümünden mezun, gazeteci **Yusuf Ahmet Kulca**'ya yönelik kuruluş amaçlarını sorduk:

"Sokak çocukları bugüne kadar kamuoyuna hep yanlış tanıtıldılar. Bu yüzden hep toplum tarafından itildi, örselendi, tartaklandı, sahip çıkılmadı. Suçlu olarak toplumun karşısına çıktıklarında ise hep zarar verildi, şiddet uygulandı, cezalandırıldı, yalnız bırakıldı. Adam olmayacak gözüyle bakıldı. Toplum hâlâ bu izlenim ve önyargıdan kendisini kurtaramadı. Biz bu haksız imajı yıkmaya çalıştık. Bu çocukların tiyatro, resim, spor ve müzik yapabildiklerini, çizdikleri resimleri kartpostallara dönüştürebileceklerini, gerekirse çağdaş koşullarda çalışabileceklerini, okuma yazma öğrendiklerini, ilkokul diploması alabilmek için çırpındıklarını gösterdik. Bu çocukların 'kaybedilmiş' değil, 'kazanılabilecek' insanlar olduğunu göstermeye çalıştık. Yaşadıkları sorunların ailevi değil toplumsal, bireysel

değil evrensel olduğunu anlatmaya çalıştık. Yerel yönetimlerin, devletin ve gönüllü kuruluşların işbirliği yapması gerektiğinin önemini vurgulamaya çalıştık. Çünkü, bu üçgen kurulmadıkça, başarıya ulaşmak çok zor. Halen 15 bini İstanbul'da olmak üzere Türkiye'de 60 bin uçucu madde bağımlısı sokak çocuğu var. Ancak dernek olarak 130 çocuğa bakabiliyoruz."

Kulca'ya dünden bugüne Türkiye'de çocuk haklarını sorduk. Aldığımız yanıt ise şu oldu:

"Atatürk'ten sonra, çocuklar için hiçbir şey yapılmamış. Alkolik babadan dayak yiyen, aile içinde 'kazanç kapısı' olarak görülen, sokakta dilendirilen, özellikle sanayi sektöründe, ağır koşullarda çalıştırılan çocuklara kimse sahip çıkmamış. Böylesi istismarları önleyecek herhangi bir yasa çıkarılmadığı için çocuklar hep günümüze kadar ailenin 'kopmaz bir parçası' olarak kabul edilmiş. Ancak öyle aileler var ki çocukların gerçekten o ailelerde 'olmaması', o ortamlarda yetişmemesi gerekiyor. Bunu sağlayacak hiçbir ciddi önlem alınmamış. Ancak, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bir süre önce TBMM'den geçmesi bizleri mutlu eden bir gelişmedir. Çünkü, bu sözleşmeye göre çocuk ailesine karşı 'resmen' korunabilecek. Fakat daha önemlisi ise sözleşmeye koşullarını yerine getirecek bir toplum ya da eğitilmiş aile modelinin olmaması. Bu durumda, Çocuk Mahkemeleri Yasası'nda olduğu gibi kanunlar hep 'havada', sorunlar 'masada' ve çocuklar 'sokakta' kalıyor..."

Peki, çocuğu sokağa iten sorunlar?:

"Türkiye'de gerek aile içinde gerekse sokakta yaşayan çocuklar sürekli kenara itilmiş, istismar edilmiş. Boşanmış, ekonomik ve kültürel düzeyleri düşük ailelerde yetişen, zorla çalıştırılan çocuklar hep ailesinden uzak yaşıyor. Sevgiden uzak yaşıyor. Sonuçta çocuk, sokaktaki yaşantının çok güç ve tehlikeli olduğunu görüyor ve sokak çocuklarıyla tanışmak istiyor. Tiner, bali, hırsızlık, gasp, ilaç gibi alışkanlıklara yöneliyor. Onlarla birlikte yaşamak için onlar gibi yaşamak zorunda kalıyor. Çünkü, evinde bulamadığı sevgi ve sıcaklığı bu çocuklarda buluyor. Bu yüzden sokak çocukları köpekleri çok severler. Bunun tek nedeni ise köpeklerin çok sadık hayvanlar olmasıdır. Aslında çocuklar öncelikle ailelerinden böyle bir sevgi ve sıcaklık bekliyorlar."

Kulca, sözlerini şöyle sürdürüyor:

"Sokaktaki çocukların yüzde 99'u günün birinde karşımıza suçlu olarak ve topluma zarar veren bireyler olarak çıkacak. Unutmayalım ki bu çocukların içinden biri de sizin kendi çocuğunuz olabilir. Çocuklara duyarsız bir zihniyetle karşı karşıya kaldığımızda, bu çocukları kesinlikle hiçbir şekilde kurtaramayız."

Bu noktada "Ne yapmalıyız" sorusu gündeme geliyor. Kulca bu konuda da şunları söylüyor:

"Devlet, 'çocuk sığınma evleri'ni gündeme getirmek zorunda... Topluma, 'bakıp, yetiştirebileceğiniz kadar çocuk yapalım' felsefesini yerleştirmemiz gerekiyor. Çocuk bir gelecektir. Geleceğimiz dediğimiz insanlara gerçekten ciddi olarak 'yatırım' yapmak zorundayız. Hükümetin istatistik yapması gerekiyor. Uyuşturucu kullanan çocuklarla ilgili bir merkezimiz bile yok. Ben çocukların ve gençlerin geleceğini karanlık görüyorum. DPT, '500 bin korunmaya muhtaç çocuk var' diyor. 20 binine sahip çıkıyor. Peki, kalan 480 bin çocuk ne olacak? Eğer geleceğimizi karartmak istemiyorsak bunlara sahip çıkmamız gerekiyor. Çünkü 2000'li yıllarda Türkiye'nin en büyük sorunu sokak çocukları olacak. Buradan yetkilileri, yerel yönetimleri, hükümeti ve gönüllü kuruluşları uyarıyorum. Bu çocukların gerçekten mutlu olduğu bir dünya yaratmak zorundayız..."

Peki, sokak çocukları yeni yılı nasıl karşılayacak, yılbaşında neler yapacaklar?

Kulca diyor ki:

"Kendi dünyalarında buruk biçimde kutlayacaklar! Ama kendilerinden daha iyi giyinmiş, pahalı partilerle yılbaşını kutlayan insanlara nefretle bakacaklar. Ben bu çocukların yeni yıla nefret dolu bakışlarla girmesini istemiyorum. Bu çocuklar yapayalnız kaç yılbaşı geçirdiler, bilmiyoruz. Çünkü dönüp bakmıyoruz onlara. Sevmiyoruz, iç dünyalarına girmiyoruz. Dokunmuyoruz onlara..."

Kulca son olarak 'büyükler'e şu çağrıda bulunuyor:

"Eğer yılbaşı gecesi yolunuz örneğin Beyoğlu'na düşerse İstiklâl Caddesi'ndeki sokak çocuklarına bir dokunun, bir 'merhaba' deyin. Ne kaybedersiniz..."

Rakının Yasak Olduğu...

MEHMED KEMAL *19 aralık*

Cahit Sıtkı Tarancı'nın, *"Bu kaçıncı bahçe gördüm tarümar"* dediği gibi, bu rakıya yapılan kaçıncı zamdır? Zammı duyunca tiryakisi soruyor:

"Bir büyük gene kaç olmuş?"

Kuvayı Milliye döneminde rakı yasak olunca, tiryakiler polis müdürünün çektirdiği kaçak rakıdan içerlerdi. Anafartalar'ın altındaki Toros Sokağı'ndan (Ermeni evlerinden) az mı kaçak rakı alıp getirdiğim olmuştur.

"Men'i müskirat yasası" kalktı, rakı da ortaya döküldü. İçkiciler, bakkaldan rakı alırken küçük bir kadehle tadına bakarlardı. On beş, on altı yaşlarında vardım, rakıya bu tatmalardan alıştım. Bakkaldan eve gelinceye dek birkaç fırt alırdım. (**Uğur Kökden**'e merhaba!)

Çoğu babamın arkadaşı içkici adamlar takılırdı:

"Yolda içtin mi?"

"Kuran çarpsın içmedim."

O yıllarda yeminin büyüğü *"Kuran çarpsın"*dı.

Mahallenin büyükleri (sonra çoğuyla arkadaş oldum) ne güzel sofralar kurarlardı ya da bana öyle gelirdi. Rakıyı bağda en çok Ermeniler çekerlerdi. En güzel çekme rakı Dikmen, Ayvalık, Ayrancı üzümlerinden olurdu. Babamın arkadaşı **Hamparsun Usta** vardı (ben ona amca derdim), rakıyı evden getirirdi. Bir de Ermeni papazı vardı, sade Hamparsun Amca'nın rakısından içerdi, ötekileri dudağına değdirmezdi.

Küçüktüm, ama büyüklerin sofralarında konuşulanları can kulağıyla dinlerdim. Bir **Refik Halit Bey** vardı:

Sürgün. Demek o yıllarda Ankara da sürgün kentiymiş. Refik Halit Bey Sinop'ta, Çorum'da, Ankara'da sürgünlük etmiş. İlk sürgünlüğü Sinop, sonra Çorum, sonra Ankara. Refik Halit Bey çok genç, otuzunda bile yok.

Anne ve babası, yazarı Çorum'da görmeye geliyorlar. Ne yazık ki anne, oğlunu göremeden hastalanıyor ve ölüyor. Mezarı Çorum'dadır, derler.

Ankara bağlarının sefasını sürenlerden biri de **Aka Gündüz**'dür (İttihat Terakki'nin Enis Avni'si). Aka Gündüz, cumhuriyetten sonra gelip Ankara'ya yerleşmiş, özellikle bağlarda oturmuştur. Bu bağlar Dikmen ve Keçiören'dir. Avcılığa meraklı oluşundan ötürü avlanacak yerleri seçermiş.

Gençliği İttihat Terakkiciler arasında vur-kırla geçer. Eski gazeteler karıştırıldığında İstanbul ve Ankara balozlarında çok taşkınlıklar ettiği, tabanca çektiği görülür. Sevilen bir yazar olduğu için bu hareketleri bağışlanır. Üç dönem milletvekilliği de vardır.

Aka'nın son yıllarına yetiştim, arkadaşı oldum. Karpiç'in yuvarlak masasına gelir, oturur, gece yarısına kadar kalkmazdı. Son yıllarında en yakın arkadaşı **Nurettin Artam**'dı.

Karpiç, Aka'nın ve Artam'ın masaları (yuvarlak masa) çok geride kaldı. Biz anılarla yaşar olduk.

Nevra Bucak'ın *"Beyoğlu'nun Eski Ustaları"*nı okuyorum. Toz olup dökülen anılar var. Bunlardan bir dergiyi anlatanı var. *"Nasıl Çarşafa Girdik, Nasıl Çarşafı Çıkardık."* Yanında kocaman bir **Bedia Fon Ştatzer.** Çarşaflı, çarşafsız fotoğraflar... 1940 Olimpiyatları'nın hazırlıkları... **Nurullah Ataç**'tan bir yazı: *"Musiki ve Edebiyat..."* ***Suat Derviş*** geliyor. O dönemin çok okunan bir yazarı. Türk kadınının çok sevdiği bir şeyi anlatıyor. Türk kadınının sevdiği şey çalışmak oluyor.

Suat Derviş'i o savaş yılları içinde türlü gazetelerde yazarken tanırım, *"Fosforlu Cevriye"* diye bir romanı, *"Ankara Mahpusu"* diye bir başka romanı vardır. Eşi Çankırı Hapishanesi'nde yatıyor. Yazıdan geçimi sağlamak çok zordur.

Moda bir tayyör, yazar tayyörü anlatıyor, *"Etek ve yaka kısmı geniş, bel kısmı dardır."*

Anılara dalıyoruz, şair, *"Gözümden yaş yerine siz akın..."* diyor. Aksın bakalım...

RP'nin yalan rüzgârı

22 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Kamuoyuna **'dürüstlük'** imajı veren RP'liler, partilerine yönelik suçlamaları açıklıkla yanıtlamak yerine, gerçekleri kamuoyundan gizlemeyi tercih ettiler. Bosna-Hersek için toplanan yardım paralarının bir dizi kuşkulu işleme tabi tutulmasının ardından kamuoyunu yanıltma çabasına giren RP'liler, bağışların adresine ulaştığını kanıtlamak için televizyona **'albay'** kılığında **'imam'** çıkararak sürdürdüler.

RP lideri **Necmettin Erbakan** da, malvarlığına ilişkin savları yanıtlamak yerine **'senaryo'** anlatmayı tercih ederek, kuşkuları üzerine çekti. RP'nin kamuoyunu yanılttığı bazı olaylar şunlar:

- **RP, Bosna-Hersek yardım paralarının yerine ulaşmadığı ve partinin kasasına aktarıldığına ilişkin savların gündeme gelmesinin ardından kamuoyunu aldattı. Konya'da toplanmasının ardından Almanya'ya gönderilen Bosna yardım paralarının** Süleyman Mercümek **adında bir mali müşavirin Türkiye'deki hesaplarına aktarıldığının ortaya çıkmasının ardından RP'lilerin ilk açıklaması,** "Mercümek'i tanımıyoruz. Her sakallının hesabını biz veremeyiz" **oldu. RP'liler, Mercümek'in parti üyesi olmadığına ilişkin bir belgeyi partinin yayın organı olarak nitelendirilen Milli**

Gazete'de yayımladılar ve basına dağıttılar. Mercümek-RP ilişkisinin kesinleşmesinin ardından RP Grup Başkanvekili Şevket Kazan, Mercümek'in parti üyesi olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı. Bu konuda kendilerini aklama çabasına giren RP'liler son olarak HBB televizyonunda Mercümek'in de katıldığı bir oturmu düzenlediler. Yardımın yerine ulaştığını kanıtlamak için programa Adem Haciç adında, kendisi Bosna'da albay olarak görevli olarak tanıtan bir kişi de çağrıldı. İncelemeler, Haciç'in aslında bir 'imam' olduğunu ve konuyu iyi bilmeyen gazetecilerin davet edilmesiyle bir 'aklama operasyonuna' dönüşen programın da kimseyi tatmin etmediğini ortaya koydu.

- RP, Libya'da üstlenen **"İslama Çağrı Cemiyeti"** tarafından RP lideri Erbakan'a gönderilen 500 bin dolarlık yardım çeki konusunda da gerçeği söylemedi. Erbakan'a gönderilen çekin **Beşir Darçın** adında bir işadamı tarafından tahsil edildiğinin ortaya çıkmasının ardından RP'liler Darçın'ı tanımadıklarını ileri sürdüler. Yapılan incelemeler, RP'nin Balgat'ta bulunan genel merkezinin ve partinin bazı taşınmazlarının Darçın adına kayıtlı olduğunu ortaya koydu.

İncelemeler, Darçın'ın Erbakan'a arsa satışında bulunduğunu gözler önüne serdi. RP'ye yakın kaynaklar, Darçın'ın **'partinin kasası'** ve **'gizli muhasibi'** olduğunu belirtiyorlar.

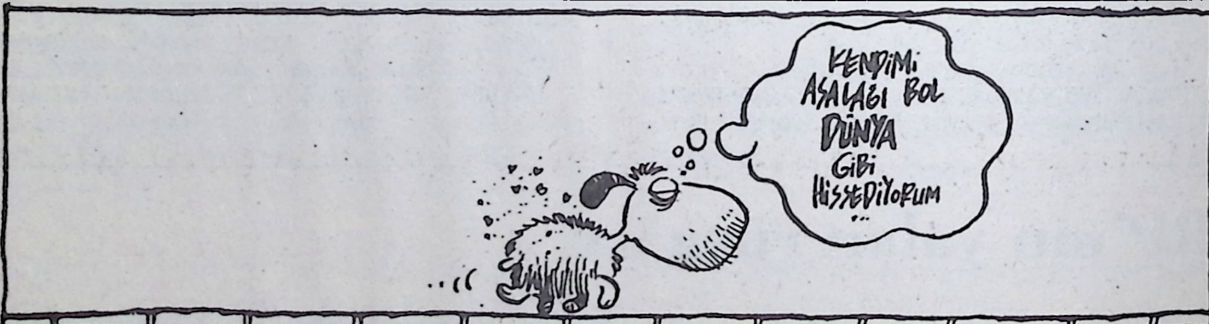
- RP, hac kontenjanları konusunda da yalan söyledi. Suudi Arabistan hükümetinin RP yandaşı gezi firmalarına 5 bin kişilik 'özel kontenjan' **verdiğinin ortaya çıkmasının ardından Erbakan,** "Bizim partimiz gezi firması değildir" **dedi. İncelemeler, Erbakan'ın bu kontenjan için bizzat Suudi ArabistanKralı** Fahd'dan **ricacı olduğunu ortaya koyunca, köşeye sıkışan Erbakan,** "Daha çok kişinin hacca gitmesi bizim vazifelerimiz arasındadır" **diyerek sıyrılmaya çalıştı. Bu kontenjanın önemli bölümü RP destekçisi Van Der Zee adlı bir turizm şirketi tarafından kullanıldı ve Darçın'ın Yahudi bir işadamı tarafından kurulan şirketin ortaklarından olduğu belirlendi.**

- RP, Hazine tarafından partiye yapılan 65 milyarlık yardım konusunda da kamuoyunu yanıltmaya çalıştı. Gazetecilerin bu paranın Süleyman Mercümek'in hesabına gönderildiğini ortaya çıkarmalarının ardından, RP yöneticileri yalanlamada bulundular.

RP Genel Başkan Yardımcısı **Rıza Ulucak,** Hazine yardımının Mercümek'e gönderilmesinin söz konusu olmadığını, bu paranın dolara çevrilerek, özel bir bankaya yatırıldığını söyledi. Araştırmaların ardından, Hazine yardımının Mercümek'e gönderildiğine ilişkin banka dekontları ortaya çıktı ve RP'liler suskunluğa büründüler.

- RP'nin, gerçeğe en aykırı açıklamaları, parti lideri Necmettin Erbakan tarafından, malvarlığına ilişkin basın toplantısında dile getirildi. 1943 yılında öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladığını ve düzenli para biriktirerek, 1.5 milyon dolar nakit ve onlarca gayrimenkulden oluşan malvarlığını bu şekilde oluşturduğunu savunan Erbakan'ın açıklamalarının neredeyse tümünün yalan olduğu devlet belgeleriyle kanıtlandı. RP lideri ile aynı dönemde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlayan Erbakan'ın arkadaşları, şaşkınlıklarını dile getirirken incelemeler Erbakan'ın geçmişinin 'yolsuzluk ve usulsüzlükle' **dolu olduğunu ortaya koydu.**

Erbakan, Gümüş Motor adında bir şirkette genel müdür olarak çalıştığını ve bu yıllarda büyük birikimler yaptığını söylerken, o döneme ilişkin bir murakıp raporunda RP liderine 27 ayrı yolsuzluk suçlamasında bulunuldu. Rapora göre Erbakan, şirketin paralarını özel hesabına aktardı, kardeşi **Kemalettin Erbakan'**a usulsüz ödemelerde bulundu ve şirketten yalan beyanlarla yüksek miktarda yolluk aldı.

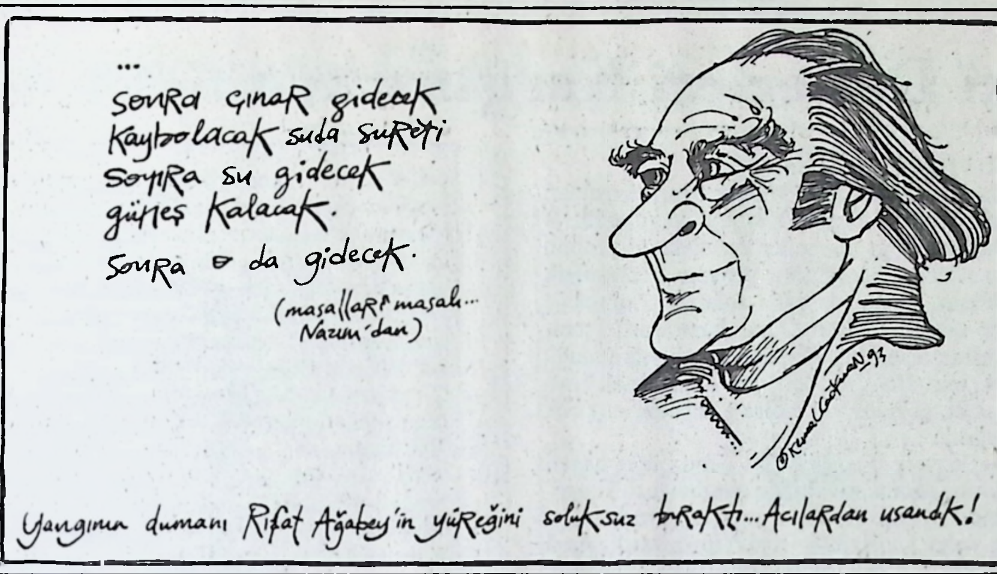
...Ve Berlusconi istifa etti

23 aralık

Dış Haberler Servisi - İtalya Başbakanı **Silvio Berlusconi,** sonunda istifa etti.

Hakkındaki yolsuzluk suçlamaları nedeniyle soruşturma altında bulunan ve neredeyse tüm partilerin yaylım ateşine maruz kalan Berlusconi dün Cumhurbaşkanı **Oscar Luigi Scalfaro**'nun makamına giderek istifasını sundu.

Berlusconi'nin yolsuzluk suçlamalarıyla ilgili olarak sorgulanmasının ardından patlak vererek son 50 yılın en büyük hükümet krizine neden olan parlamentodaki çekişmeler, başbakanın cumhurbaşkanlığı sarayı Quirinale'ye gideceğini açıklamasının ardından bıçak gibi kesildi.

Tüm İtalya'nın nefesini tutarak izlediği Berlusconi-Scalfaro görüşmesi sırasında Berlusconi, derhal erken seçime gidilmesi için cumhurbaşkanından destek istedi. Ancak Cumhurbaşkanı Scalfaro bunun hükümet krizine çözüm getiremeyeceğini söyleyerek başbakana destek vermeyi reddetti.

Aradığı desteği bulamayan Berlusconi, istifasını cumhurbaşkanına sundu. Scalfaro'nun ise istifayı hemen kabul ettiği bildiriliyor.

Cumhurbaşkanlığı sözcüsü tarafından görüşme sonrasında yapılan açıklamaya göre Cumhurbaşkanı Scalfaro Silvio Berlusconi'den **'geçiş dönemi hükümetinde başbakanlık görevini üstlenmesini'** istedi. Berlusconi bu isteği kabul etti.

Cumhurbaşkanı Scalfaro'ya istifasını sunmasının ardından Meclis Başkanı **Irene Pivetti**'yi ziyaret eden Berlusconi, burada gazetecilere yaptığı açıklamada, **"Kendimi çok hafiflemiş hissediyorum. Yaklaşık 9 aydır, çok şeye dayanmam gerekti"** diye konuştu.

Berlusconi'nin istifasını kabul eden Cumhurbaşkanı Oscar Luigi Scalfaro'nun krizi çözmek için hangi yolu seçeceği henüz bilinmiyor.

İtalyan Anayasası'na göre hükümet krizi durumunda cumhurbaşkanı ya yeni bir başbakan atayarak hükümetin devamını sağlayabilir ya da erken seçimlere gidilmesini isteyebilir. Scalfaro, bu konudaki kararını vermeden önce, kendisinden önceki cumhurbaşkanları **Giovanni Leone** ve **Francesco Cossiga**'ya danışacak. Cumhurbaşkanı Scalfaro, ayrıca senato ve temsilciler meclisi başkanları ve parti temsilcileriyle de görüşecek.

Bu arada Kuzey Birliği Partisi'nden bir grup milletvekilinin liderleri **Umberto Bossi**'nin **"Berlusconi'yi düşürmesine tepki olarak"** partiden çekilerek kendi parlamento gruplarını oluşturdukları haber verildi.

İtalyan AGI televizyonunun, Kuzey Birliği'nden senatör **Marcello Staglieno**'nun açıklamasına dayanarak verdiği haberine göre parti milletvekillerinin yaklaşık üçte biri, ayrı meclis grubu oluşturma kararı alırken Umberto Bossi'nin merkez ve sol kanattan muhalefet partileri ile yeni bir koalisyon hükümeti kurulması planına karşı çıktılar.

Demirel, Mumcu cinayetini yorumladı

24 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**, yazarımız **Uğur Mumcu**'nun eşi **Güldal Mumcu**'nun, suikast soruşturmasını yürüten savcının **"cinayeti devletin işlediğini"** söylediğine ilişkin açıklaması konusunda, **"Çok büyük bir iddia"** değerlendirmesini yaptı. **"Mumcu gibi bir kişiyi devlet niye ortadan kaldırsın? Mumcu, devletin şikâyet ettiği bir adam değildi ki"** diyen Cumhurbaşkanı, herhangi bir devlet görevlisinin cinayete karışması ile devletin cinayet işlemesinin farklı şeyler olduğunu vurguladı.

Cumhurbaşkanı Demirel, Güldal Mumcu'nun, Ankara 2 No'lu yedek hâkimliğine atanan **Ülkü Çoşkun**'un, suikast soruşturmasını yürütürken, kendisine, **"Bu olayı devlet yapmıştır. Siyasi iktidar isterse bu iş çözülür"** dediği iddiasını **Cumhuriyet**'e değerlendirdi. Devletin kesinlikle cinayet işlemeyeceğini, herhangi bir devlet görevlisinin suikasta karıştığı yolunda **"en ufak bir emare varsa"** soruşturulacağını anlatan Demirel, şunlar söyledi: **"Devlet, cinayete karışmaz. Çok büyük bir iddia. Bu cinayeti devlet işler mi, olmaz. Kesinlikle onu söyleyeyim. İkincisi, ama, devletin şu veya bu şekilde bir görevlisi, bir memuru kendiliğinden bu işe karışmışsa, o cinayet devletin değil, onu yapanındır.**

Uğur Mumcu gibi bir kişiyi niye devlet ortadan kaldırmaya kalksın? Uğur Mumcu, devletin şikâyetçi olduğu bir adam değildi ki. Evvela, benim şahsi dostumdu."

Eski Defterleri Karıştırırken...

TÜRKEL MİNİBAŞ *26 aralık*

Arada sırada da olsa eski defterleri karıştırmaktan keyif duymayan var mıdır? Özellikle de yılgınlık ve umutsuzluğun arttığı dönemlerde... Eskiyle yeninin karşılaşması düş kırıklıklarını yepyeni beklentilere dönüştürürken, yaşam da daha anlamlı görünmeye başlar. İşte biz de, toplumu saran karamsarlık çemberinden biraz olsun kurtulmak ve yeni yıla umutla girebilmek için 1994'ün defterini karıştırmak istedik. Ne var ki, gözucuyla da olsa gördüklerimiz pek iç açıcı değildi.

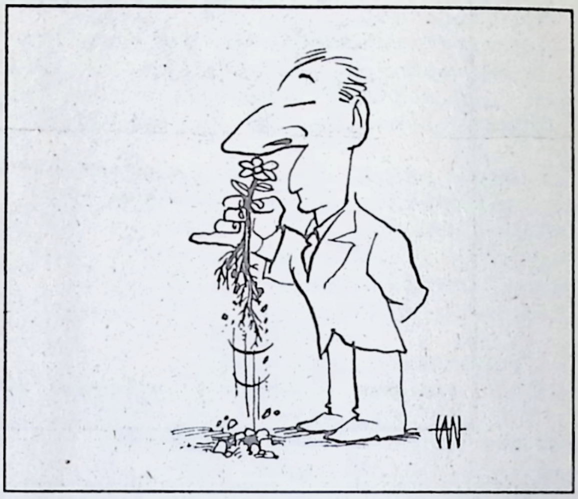
Belki enflasyon Brezilya gibi henüz dört haneli rakamlara ulaşamamıştı. Dış ticaret dengesi Yunanistan'ınkinden yüzde 50 daha az açık vermişti. Polonya'dan daha fazla döviz rezervimiz vardı. Ama yüksek negatif büyüme hızıyla dünyanın ekonomik gelişmesi en kötü ülkelerinden biriydik.

Gelişmişliğin önemli kıstaslarından biri olan sınai üretim bir önceki yıla göre yüzde 13.6 oranında düşmüş, ne verilen teşvikler ne de başı boş zamlar bu düşüşü önleyebilmişti. Toplam 148 trilyon 92.6 milyar liralık teşvikli yatırımlar içinde yüzde 56.5 payı olan imalat sanayii yatırımları 1993'ün ilk 10 ayına göre sadece yüzde 26 oranında artmış, fakat toplam içindeki payı yüzde 13 oranında azalmıştı. Cari olarak ifade edilen bu rakamları yüzde 120'lik enflasyon oranıyla deflate ettiğimizde ise sektörün reel olarak küçüldüğü ortaya çıkmaktaydı.

Dış ticaret rakamlarına baktığımızda ise dış ticaret açığı geçen yılın ocak-ekim dönemine göre yüzde 61 azalmıştı. Ama bu azalma, dikte edilmeye çalışıldığı gibi dış satım patlamasından değil, 5 Nisan Kararları sonucu dışalım talebinin düşmesinden kaynaklanmıştı. Zira, 10 aylık dönemde ihracat yüzde 16 oranında artarken, ithalat da yüzde 21 daralmıştı.

Felaket tellallığından vazgeçmemizi önerip, bugün gelinen noktayı sadece uluslararası krizin yansıması olarak yorumlayabilirsiniz. Yine de 1995 için pembe tablolar çizmek zannedildiği kadar kolay değil. Özellikle de Avrupa ülkelerinin durgunluğu aştığı; eski Doğu Bloku ülke ekonomilerinin bile olumlu sinyaller verdiği; Latin Amerika ülkelerinin ortalama üzde 3.7 büyüdüğü, Brezilya dışındaki 8 ülkede enflasyonn tek haneli rakamlara düştüğü; Asya-Pasifik ülkelerinde büyüme hızının dünya ortalamasının üstüne yükseldiği düşünüldüğünde! Ülke içindeki krizin ağırlaşmasında, uluslararası krizin payı tabii ki yadsınamaz. Ama asıl sorun, arz-talep yasalarının işleyişindeki en basit kuralları dahi dikkate alamayan siyasi karar mekanizmalarından kaynaklanmıştır.

Hatırlayacaksınız, para arzını arttırarak faizlerin aşağı çekilebileceğini iddia eden Başbakan ve *"beynimin yarısı"* dediği o günlerin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı, döviz kurları yükselirken vadeyi kısaltıp faizleri aşağıya çekmeye kalkışmışlardı. Arz artışları karşısında fiyatların düşeceği kuralının, talebin, yani likiditenin değişmediği varsayımı altında doğru olduğu; para arzındaki artışların fiyatlar genel düzeyini de arttırdığını unuttuklarından ocak ayında piyasalar alt-üst olmuştu. Faturayı ise bütün Türkiye ödemişti. Bu ekonomik faturaya bir de iç politikada yaşanan bunalım eklenince Türkiye risk derecesi en yüksek ülkelerden biri haline gelmişti. Güven ortamının yeniden oluşturulması için yaratılan suni tablolar is ne yerli ne de yabancı yatırımcıları ikna etmeye yetmişti.

Görüldüğü gibi eski defterden hareket edip 1995 için umutlanmak zor. Ama geçen pazartesi açıklanan OECD Raporu Türkiye için hiç de karanlık bir tablo çizmiyor. Rapora göre 1994'te yaşanan küçülme, 1995'te pozitif büyümeye dönüşecek. Gerek kamu, gerekse özel sektör yatırımlarında önemli düşüşlerin yaşandığı düşünüldüğünde ne OECD'nin ne de hükümetin hedefi pek gerçekçi gözükmekte.

Önümüzdeki yılın sonu için enflasyonu OECD yüzde 50, hükümet ise yüzde 22.5 olarak hedefliyor. Enflasyon ise yüzde 50 civarında gerçekleşecek! Karşılığında ise reel ücretlerin biraz daha aşağı çekilmesi gerekiyor. Anlaşılan, önümüzdeki yıl memur ve işçilerin yılı olacak!

Bu iyimserliğin gerçeğe dönüşmesi ise günü kurtarıcı kararlar yerine, makro dengeleri dikkate alan uzun vadeli ekonomik politikaların yaşama geçirilmesine bağlıdır. Aksi takdirde, TL'den kaçış hızlanarak hem enflasyonun daha da hızlanmasına hem de yeni bir döviz krizine neden olunabilir. Bu da ulusal gelirin neredeyse yarısını oluşturan dış borçların ana para ve faizinin de artması demektir.

Bugüne kadar bankalar arası piyasada faiz oranları yüksek tutularak döviz kurlarının yükselmesi önlenebilmiştir. *"Tarihi zirve"* diye motive edilmeye çalışılan borsa ise güvensizlik ortamı devam ettiği sürece beklenilen çıkışı yapamayacaktır. Ocağın ikinci haftasında beklenen olası yükselme gerçekleşmediği takdirde Hazine bonosu tek seçenek olmaya devam edecektir.

Görüldüğü gibi 1994'ün defterini kapamak pek kolay olmasa da biz yeni seneye yepyeni umutlar ve projelerle girmekten yanayız. Ya siz?..

Mutluluk ve sevgiyle bezeli bir yıl dileğiyle...

Aydın yakmaya 15 yıl

27 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Sıvas'ta 37 kişinin yakılarak katledildiği olaylarla ilgili 124 sanığın yargılandığı dava, dün sonuçlandı. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM), katliamı, **'devletin laik düzenine karşı bir eylem olarak görmedi'** ve sanıklara **'bir adam öldürmek'** fiilinden ceza verdi. 86 sanığı, 2 yıl ile 15 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptıran mahkeme, 37 sanık için de beraat karar verirken tutuklu bulunan 12 sanığı da tahliye etti. DGM, sanıkların, katliamda, **'asli fail'** olmadıklarını bildirirken yazar **Aziz Nesin**'i, **'olayların sorumlusu'** olarak ilan etti. Ankara DGM Başsavcısı **Nusret Demiral**, kararı temyiz edeceğini belirterek suçun niteliği için **'devletin laik düzenine karşı başkaldırı'** görüşünde ısrar edeceklerini açıkladı.

Mahkeme, bu nedenle Nesin hakkında DGM Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Haklarında **'idam'** cezası istenen sanıklar, 15 yıl hapis cezasına da tepki göstererek mahkeme heyetine ve duruşma salonundaki gazetecilere saldırdılar. DGM'nin kararı, Sıvas'ta yakınlarını kaybeden aileler tarafından da protesto edildi.

Sıvas'ta 2 Temmuz 1993 günü, **Pir Sultan Abdal** Şenlikleri için kentte bulunan yazar, halk ozanı, şair, aydın, sanatçı ve öğrencilerin diri diri yakıldığı katliamla ilgili olarak açılan dava, dün Ankara DGM'de karara bağlandı. Duruşmaya, Madımak Oteli'ndeki yangında yakınlarını kaybeden ailelerle, müdahil avukatlar katılmadılar.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı **Önder Sav**, müdahil avukatlar adına yaptığı açıklamada, duruşmada **'biçimsel olarak'** bulunmayı uygun görmediklerini vurgulayarak, **"Müvekkillerimizin de isteği doğrultusunda, duruşmaya katılmıyoruz. Mahkemeyi, yargılama boyunca süren usul ve hukuk yanlışları ve tarihi sorumluluğu ile baş başa bırakıyoruz"** dedi.

Başkan **Muammer Ünsoy** ve üye hâkim Albay **Çetin Güvener** ve üye **Yılmaz Çamlıbel**'den oluşan mahkeme heyeti, 26 sanığı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 450/6. maddesi uyarınca önce idam cezasına çarptırdı. Ancak sanıkların olayda **'asli fail olmadıkları'**nı bildiren mahkeme, bu cezaları önce 20 yıla indirdi. Mahkeme, daha sonra, yazar Aziz Nesin'in olayları tahrik ettiği gerekçesiyle cezalarda ikinci bir indirim daha yaptı ve sonuç olarak 15'er yıl hapis cezasına hükmetti.

Bu sanıklardan 3'ü hakkındaki ceza, suç tarihinde 18 yaşından küçük olmaları nedeniyle 10 yıla çevrildi.

DGM, bu sanıkların, **"olayların başladığı andan itibaren topluluğu yönlendiren, slogan atan, sevk ve idare eden, Madımak Oteli önünde halkı galeyana getiren, emniyet kuvvetlerinin oluşturduğu barikatları zorlayarak aşmaya çalışan, maktüllerin kaldığı otelin önünde asli failleri suç işlemeye ve binanın yakılmasına;** 'Sıvas Aziz'e mezar olacak', 'Şeytan Aziz', 'Kafirleri yakalım',

'Yak, yak' **diye bağırıp tekbir getirerek itfaiyenin olay yerine gelmesini ve hareketini engelleyerek suçun işlendiği sırada fiilin icrasını kolaylaştırarak suça iştirak ettiklerini"** bildirdi. Ancak mahkeme, yargılanan sanıkların bu fiile **'ikinci derecede'** katıldıklarını belirtti.

DGM, sanıkların cezalarında indirim yaparken buna gerekçe olarak yazar Aziz Nesin'i gösterdi. Kararda, Nesin'le ilgili olarak şöyle dedi:

"Olayın müştekisi Aziz Nesin'in, Bakanlar Kurulu'nun 24.08.1989 tarih ve 1989/14479 sayılı kararnamesinde, yazarı Salman Rüşdü'ye **ait olan** 'Şeytan Ayetleri' **isimli kitabın Türkiye'ye sokulması ve dağıtılmasını yasakladığı, Türkiye'de bu yasağa rağmen adı geçen kitabın içeriği itibarıyla Müslümanların Peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tezyif edici ibarelerin bulunması sebebiyle tüm Müslüman Halkı bu yayından dolayı haksız şekilde tahrik ettiği, böylece olayların çıkmasının müsebbibi (sorumlusu) bulunduğu anlaşıldığından, sanıklara verilen hapis cezalarının dörtte bir nisbetinde indirilmesi..."**

DGM, Şeytan Ayetleri isimli kitabı yayımlayarak tüm Müslüman halkı aşağılayıcı ve küçük düşürücü hareket ettiği gerekçesiyle TCK'nin 175 ve 159. maddeleri gereğince yazar Nesin hakkında DGM Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasını da kararlaştırdı. Bu durumda Nesin hakkında, TCK'nin 159 ve 175. maddeleri gereğince 1 yıldan 6 yıla kadar ağır hapis istemiyle dava açılabilecek.

DGM kararında, **'Madımak Oteli önündeki otomobillerden başlayan ve daha sonra otele sıçrayan yangının sanıklardan hangisi tarafından yakıldığının kesin olarak belirlenemediği'** belirtilerek sanıkların **'asli fail'** olmadıklarını açıklandı.

Mahkemenin kararını açıklamasından sonra **"Ya Allah bismillah, Allahü ekber"** diye tekbir getirerek slogan atan sanıklar, daha sonra mahkeme heyetine ve gazetecilere saldırdılar.

Yaşam Varsa, Umut da Vardır...

SERVER TANİLLİ *30 aralık*

Köşe yazarlığının gelenekleri arasındadır: Yeni yılın eşiğinde duraklanır biraz; tarihe karışmak üzere olan yıl, getirdikleri ve götürdükleriyle gözden geçirilir; bir yeni yıl içinse, öngörülerde bulunulur, daha da çok dilekler dökülür kalemlerden.

Doğada yılları sıralamak yok; bizim buluşumuz o; gün gibi, hafta ve ay gibi, onu da insanlar düşünüp yaratmışlar. Nedeni, geçmişin çetelesini tutmak bir yerde; çünkü tarih önemli.

Nasıl ya da neleriyle anacağız 1994'ü?

1990'lı yıllar, yeryüzünde çözülüşlerin, giderek yıkılışların, yüzlere daha da çarpar olduğu bir dönem. İnsanoğlu, iki kutuplu bir dünyadan tek kutuplu bir dünyaya dönmüş, ama söylenenlerin tersine, aradığını bulamamıştır; bulmak da ne, varolan dengelerin ortadan kalkmasının sonucu, yılların birikimini temsil eden pek önemli uluslararası kuruluşların saygınlığı on paralık olmuştur.

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün halini gözünüzün önüne getiriniz.

Dünyamız, en güçlünün istediğini yaptığı, yapabildiği bir cangıl görünümünde.

Bu arada, karanlıkçı akımlar kol geziyor.

Şeriatçılık, bunlar arasındadır...

Bir parça daha sürecek bu; yeryüzünde emeğin hakkını temsil eden güçler, ezilen halklarla beraber kendi cephesini kurduğunda, yeni bir *"inşa"* dönemine gireceğiz. Diyeceğim, sosyalizm tarihe karışıp gitmemiştir; bugün bir umuttur, ama yarınların da bir gerçeği hiç kuşkusuz.

Bütün bu hengâmede, kendini daha da kabul ettiren, *"insan hakları"* oldu.

İnsan hakları ve demokrasi: Bir devletin çağdaşlığının şaşmaz ölçütlerinden biridir bunlar; ve ne kâfir icadı, ne şeytan uydurması. İnsansoyunun ortak fetihleridir ve evrensel değerlerdir.

Türkiye'nin her iki konuda da ağır sorunları var.

Demokrasisini çağdaş içeriğiyle rayına oturtamamış ve insan hakları düzenini evrensel boyutlara kavuşturamamıştır.

1994, bu gecikmişliğin acı örnekleriyle damgalıdır.

DEP davasını, onların başına koymalıyız.

Faili meçhul cinayetlerin bu yılda da sürüp gidişini unutmayınız. Ve Türkiye'de hapishaneler, *"fikir suçluları"*(!) ile doludur şu an: Düşüncelerini beğenin ya da beğenmeyin, bir **İsmail Beşikçi**'nin, bir **Fikret Başkaya**'nın, bir **Halûk Gerger**'in, bir **Münir Ceylan**'ın ve daha başkalarının aşılmaz duvarların arkasında olduklarını unutarak, kadehinizi gönül rahatlığıyla yudumlayacaksanız yarın gece, aydın duyarlığınızdan kuşkuya düşerim.

1995, dileyelim, bu utançtan kurtulduğu bir yıl olsun ülkemizin.

Sonra, Türkiye lâyık da değil bu utanca: Çağdaşlığın, ileri bir hukuk düzeni doğrultusunda atılmış adımların örnekleri, giderek geleneği vardır yurdumuzda ve bunun nimetlerini de görüp tatmış bir ülkedir Türkiye.

Hepsi bir yana, 1961 Anayasası'yla başlayan dönemi unutmayınız!

Bir çıkmazın içindeyiz özetle, kurtulalım artık!

Gelip tıkandığımız noktada sürgit direnmek karanlık güçlerin işine yarıyor ve daha da yarayacaktır.

Sivas davası, yıl biterken, son bir işaret olsun silkinip kalkmamıza.

Pırıl pırıl otuz yedi aydınımızı gündüz gözü bir otelde kuşatıp ateşe verenlerin hangi bataklıkta boy attıklarını görmeyeceksek; bu korkunç kıyımın devletin güçleri önünde yapıldığını farketmeyeceksek; düşünce suçlarına on beş yıl, insanları öldürmeye de on beş yıl biçen adaletin adalet olmadığını haykırmayacaksak, bu otuz yedi insan boşuna ölüp gitmiş olacak.

Hayır, o yaşamlar boş yere söndürülmüş olmamalı!

Devleti devlet yapmak: Başta gelen sorunlarımızdan biridir bu.

1995, dileyelim, bu sorunun üstünde gerçekten durduğumuz; yalnız o da değil, çözümü yolunda adımlar atıp yaşama geçirdiğimiz bir yıl olsun!

Ve nice güzel yılların da başlangıcı...

"Yaşam varsa, umut da vardır" diyor, bir eski Yunan şairi.

O umutla, mutlu yıllara sevgili okurlarım!..

'Ağlar fabrika kızı başı önde yorgunca'

GÜNNUR İLHAN *30 aralık*

Amacım bir günlük keyfinizi bozmak değil; ancak, yılbaşı akşamı radyo ya da televizyonunuzda **Alpay**'ın o duyarlı sesinden **"Fabrika Kızı"**'nı dinlerseniz ne hissedeceksiniz? Sizinkini bilemiyorum, ama Cibali işçisi **Güler Yüksel, "Tam bizim için yapılmış"** dediği bu şarkıyı dinlerken iki gözü iki çeşme ağlayarak yeni yılda üretimi duracak, sonra kapatılacak olan fabrikası Cibali'yi ve arkadaşlarını düşünecek. 110 yıldır kadın işçilerin tiz sesleriyle dolan Cibali'nin hüznüne karışacak hüznü.

18 yıllık tütün işçisi Güler, henüz 36 yaşında. Çocuk mu? Var tabii üç tane. Birisi lise öğrencisi, diğeri ortaokul. En küçüğünü fabrikanın kreşine getiriyor. Eşinden ayrılalı dört yıl olmuş. Evine ise 2.5 milyon lira kira ödüyor. Cibali Tekel Sigara Fa-

brikası'nın dokuma bölümünde çalışıyor. Bu son cümle birkaç gün sonra geçmiş zaman ekiyle yazılmak zorunda kalınacak:

"Güler, Cibali Sigara Fabrikası'nın dokuma bölümünde çalışıyordu"... Fabrika kızı Güler, yeni yıla binlerce KİT işçisi gibi işsiz kalma korkusuyla giriyor. Üstelik onun fabrikası özelleştirilecek olanlardan değil. 110 yıl hizmet verdikten sonra bu yıl sonunda kapatılacak olan KİT'lerden biri.

Güler, üzerinden sigaraların akıp geçtiği bez bantı dokurken bir yandan da konuşuyor:

"Eskiden ücretlerimizin arttırılması için eylem isterdik. 5 Nisan Kararları bütün ekonomik gücümüzü aldı götürdü. İnsanın insan gibi yaşaması mümkün değil artık. Şimdi bir de işimizi kaybediyoruz."

Cibali'nin kapatılma kararı verilirken işçilerin kesinlikle sokağa bırakılmayacağı sözünün verildiğini söylüyor Güler, sonra susuyor.

Ardından, bütün yüzüne yayılan sıcak gülüşünden sıyrılmaya çalışarak babaannesi **Azize Hanım**'ın ve annesi **Hamide Hanım**'ın da aynı fabrikadan emekli olduğunu anlatıyor Güler.

Fabrika kızı, hükümetin, Tekel Genel Müdürlüğü'nün ve sendika genel merkezlerinin duyarsızlığından yakınıyor. KİT'leri özelleştirerek, işyerlerini kapatarak Türkiye'de zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul yapılmaya çalışıldığını söylüyor. İnsanların kendi kaderlerine terk edildiğini savunup duyarsızlıkla suçladığı sendikacılara ateş püskürüyor. Bu sendikacıların **"olaya sınıfsal bakmadığını, bu nedenle de çileyi işçi sınıfının çektiğini"** ısrarla vurguluyor. Sonra sesi yeniden kırılıyor ve diyor ki:

"Ancak duyarlı sendikacıları da bir bir bitiriyorlar. Münir Ceylan cezaevinde. Atilay Ayçin yakında cezaevine girecek. Hasan Biber'e ceza verildi. İşçi sınıfının yapabileceği, örgütlenme. Sendikalarını da zorlaması gerekiyor." Güler, işyerlerinin kapatılacağına hâlâ inanmayan Cibali işçisini tanıtıyor bize: **"Diyorlar ki** 'İnsanlar odununu kömürünü almış, kış günü devlet insanı ortada bırakır mı? Devlet bu, devlet insanı düşünmez mi'. **Ancak yaşayarak öğrenecekler."**

Eğer yeni yıla girerken Alpay'ın **"Fabrika Kızı"**nı dinlerseniz Lütfen Güler'i anımsayın.

1995'e dönük iyimserlik!

İLHAN SELÇUK *31 aralık*

Kâğıt üzerinde takvim çizelgesiyle bölünse bile, bir yıl kendinden öncekilerden ve sonrakilerden ayrılamaz.

Zamanı bölmek olanaksızdır; tarihin bütünlüğünde, geçmiş ile gelecek birbiriyle kaynaşır; ayıramazsın. Kim ya da hangi güç, 1994 ile 1995'in arasındaki yoğun ilişkiyi ya da bağıntıyı koparabilir?..

Yine de karikatürlerde, her giden yıl, kocamış bir ihtiyar; her gelen yeni yıl, nur topu gibi bir çocuk olarak çiziliyor; her yılbaşında umutlar tazeleniyor.

Ölenle ölünmez, gidenle gidilmez, hoş geldin yeni yıl!..

İyimserlik her yılın başında yeni açılmış bir goncadır, yapraklarında çiğ taneleri, açıldı açılacak. Yeni umutlar insanın yüreğindeki duyguları titreştirir, gelecek günlere bel bağlanır.

Bu yıl ünlü yazar Voltaire'in doğumunun 300'üncü yılıydı; yazarımız **Server Tanilli**'nin Türkçeye çevirdiği **"Kandid ya da İyimserlik Üstüne"** adlı ünlü kitapta Voltaire'in ölümsüz kahramanlarından Pangloss'un dünyaya bakışı ilginçtir:

Ne söyler Pangloss:

"Bakın, burun gözlük taşımak için yapılmıştır, bunun için gözlüklerimiz vardır. Bacaklar çorap ve pantolon giymek için yaratılmıştır; o yüzden çorap ve pantolonlarımız var: Taşlar yontulmak, sonra da şatolar yapmak için meydana getirilmiştir; efendimizin pek güzel bir şatosunun bulunması da bu nedenledir; eyaletin en büyük baronunun en iyi yerde oturması gereklidir ve domuzlar da yemek için yaratıldığından bütün yıl domuz yiyoruz."

Eğer Pangloss gibi düşünmek olanağımız varsa, yeni yılda iyimserliğimizin haddi hesabı olmayacaktır. Neler söylenemez ki:

"İnsan devlet için yaratılmıştır; bu nedenle yurttaşın sürekli özveri göstermesi gerekiyor: İnsan hakları Avrupa'nın Türkiye'ye posta koyması için icat edilmiş, bütçe açık olsun diye düzenlenmiştir; Türkiye bu kurallara sadıktır. İşçiler ve memurlar vergi versinler diye doğmuşlardır; bu yüzden çalışıyorlar. Türk, Batı'da şamar oğlanı işlevini üstlenmek için doğmuştur; bu yüzden yabancılar sırası geldiğinde ensemize tokadı patlatırlar. Yerdeki taşlar köpeklerin serbestçe dolaşabilmeleri için kaldırım taşlarına dönüşmüşlerdir, bu yüzden oldukları yerden sökülemezler. Cinayetlerin failleri katillere özgürlük olsun diye ele geçirilmiyorlar, bu yüzden meçhuldürler."

Hiç kuşkusuz yeni yıla girerken mutlu olmak için iyimserliğimizi beslemek gereksinimi var; 1994 ile 1995 bitişik kardeşler gibi birbirlerine bağlı olsalar da önümüzde her şeyi güzelleştirmek için koskoca bir yılın bulunduğunu unutmayalım.

İnsanın ne denli büyük gücü olduğunu bütün tarih yineliyor; bugünlere kolay mı gelinmiş?..

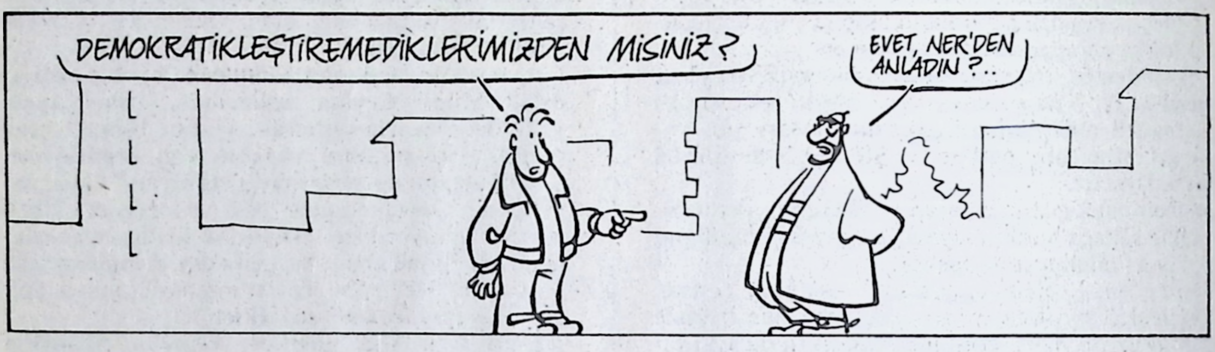
Türkiye son yıllarda sanki köşeye sıkıştırıldı, daha doğrusu kıstırıldı. Büyük bir sınava doğru itiliyoruz.

Dileriz ki 1995 bu büyük sınavdan başarıyla çıktığımız yıl olsun!.. 21'inci yüzyıla şunun şurasında ne kaldı?.. 3'üncü bin yılın eli kulağında!.. Hep birlikte, sırtımızdan yumurta küfelerini atarak yaşamanın olanaklarını yaratabiliriz.

Türkiye'nin durulgüçleri sanıldığından da büyük, birikimleri yadsınamayacak ölçüde zengindir; bir yeni yıla girerken bunları anımsamak bile güven tazeler!..

Gerçekçi olursak biliriz ki ne giden yıl kocamış bir ihtiyar ne de yeni yıl kocamış bir ihtiyar ne de yeni yıl yeni doğmuş bir çocuk!.. Kâğıt üzerinde takvim çizelgesiyle bölünse bile, bir yıl kendinden öncekilerden ve sonrakilerden ayrılamaz; adına **'zaman'** denilen başı ve sonu belirsiz ırmağın akışı içindedir ikisi de...

Eski yıla güle güle, yeni yıla merhaba!..

Artık uyanma zamanı

HİKMET ÇETİNKAYA *31 aralık*

1994'ü uğurluyoruz...

Hoşgeldin 1995...

Yeni dünya düzeni denilen tek odaklı dünya koşulları, sosyal devlet ülkesini ve demokratikleşmeyi yok etme savaşımını sürdürüyor. Elbet Türkiye de bu savaşımdan payını alıyor...

İşsizliğin önlenemeyen yükselişi; ırkçı ve şeriatçı eğilimleri **"cazip hale"** getiriyor...

ABD'de yoksul sayası 30 milyondan fazla...

Gelişmekte olan ülkelerde işsizlik ve enflasyon hızlı büyüyor.

Türkiye'de durum nasıl?

İşçi ve memur eylemleri 1994'ün en önemli toplumsal olaylarıydı...

İşçiler ve memurlar sokaklara dökülmüş, alanları doldurmuştu...

Ne istiyordu memurlar:

"Grevli ve toplusözleşmeli sendikal hak ve özgürlük..."

Nerede verilen sözler?

Unutuldu...

Oysa demokrasi bir yaşam biçimidir...

Demokrasi, yurttaşların dört yılda bir sandığa gidip oy vermeleri değildir...

Türkiye'yi yönetenlerin ve sermayenin en büyük korkusu örgütlenmedir...

Onun için de, yıldırma yöntemi uygulanır.

1982 Anayasası niçin değiştirilmez?

Darbeci paşaların anayasası 13. yılını doldurdu... ANAP tek başına iktidar oldu mu?

Oldu...

1983-1991 arası.

Niye değiştirilmedi, niçin demokratikleşme gerçekleşmedi?

Turgut Özal'ı öve öve bitiremiyorlar.

1982 Anayasası'ndan ANAP, RP, SHP, DYP, MHP ve tüm partiler şikâyetçi değiller mi?

Evet...

Türkiye'deki siyasal partiler demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak görmüyorlar...

Düşünün bir kez:

Bir ülkede köyler yakılıyor, insanlar göçe zorlanıyor **"tık"** yok...

Niçin ve neden yakılıyor köyler?

Bunun nedeni biliniyor mu?

Şeriatçı güçler giderek örgütleniyor...

Ülkenin Başbakanı **"dinci örgütlerin"** liderleriyle kapalı kapılar ardında görüşüyor.

Ortada bir pazarlık var...

Kimse **"hayır"** diyemez...

Ama bu pazarlık kimin için, kimler için?

Neler konuşuluyor, kimlere ne sözler veriliyor...

Şeriatçı ve ırkçı güçlere ödün üstüne ödün verilirken Kürt sorununa barışçıl ve demokratik bir çözüm bulunamıyor...

Türkiye, giderek kendi yalnızlığının resmini çiziyor...

Belki bizler de, en az politikacılar kadar sorumluyuz...

Sol, yükselen değerlere yenik düştü...

Sol, dibe çöktü...

Sol, paramparça...

Hiç oturup düşündük mü?

Sol, neden böyle...

Yeni dünya düzeni denilen tek odaklı dünya koşulları 1970'lerden bugüne dek **"vahşi kapitalizmi"** emekçilerin üzerine saldı...

Irkçılık ve şeriatçılık hortladı...

Artık uyanma zamanıdır...

Uyanıp haykırma zamanı...

Önümüzde koskoca bir yıl var...

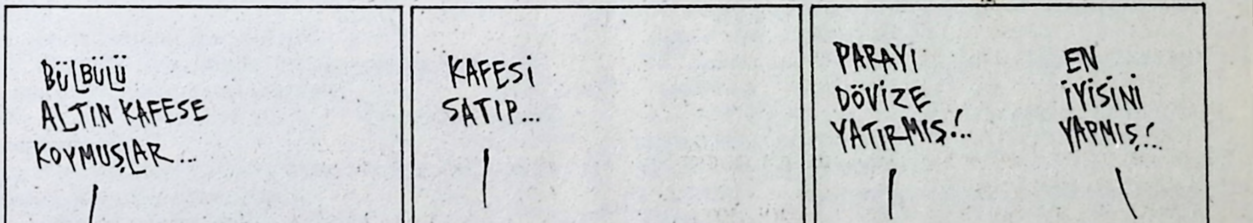
Uyanabilecek miyiz?

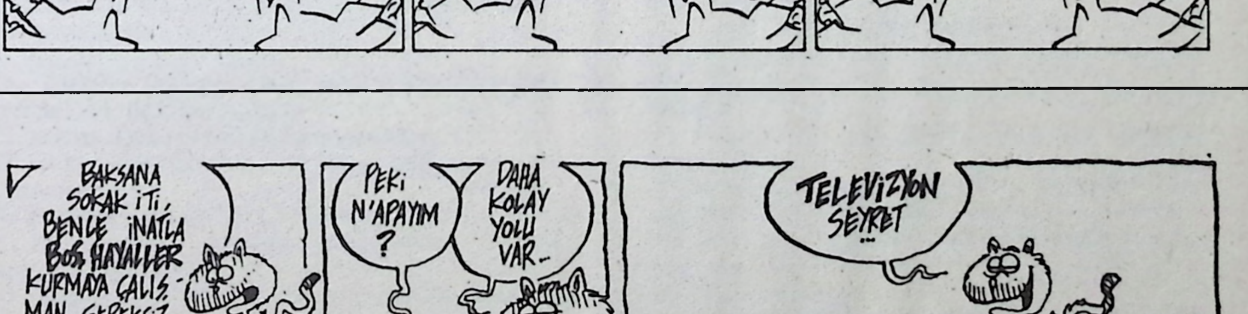
Terör, Onat Kutlar'ı felç etti

31 aralık

İstanbul Haber Servisi - Taksim Meydanı'ndaki The Marmara Oteli'nin giriş katında bulunan Opera Pastanesi'ne yerleştirilen bombanın dün saat 19.15'te patlaması sonucunda bir kadın öldü; aralarında gazetemiz yazarı **Onat Kutlar**'ın da bulunduğu üç kişi ise çeşitli yerlerinden yaralandı. Beline saplanan camlarla yaralanan Kutlar, Amerikan Bristol Hastanesi'nde ameliyata alındı. Altı saat süren ameliyat sırasında Kutlar'ın belden aşağısının felç olduğu açıklandı. Yetkililer, olayla ilgili olarak İBDA-C terör örgütü üzerinde duruyorlar. Yılbaşı sepetleri hazırlamasıyla ünlenen Opera Pastanesi'nin vestiyerinde asılı olan bir paltonun cebine konulduğu belirtilen **"zaman ayarlı"** bomba, akşam saat 19.15'te büyük bir gürültüyle patladı. Patlama sırasında, vestiyerin önünde bulunan buzdolabının camları patlayarak çevreye dağıldı. Patlama sonucu, pastanede bulunan müşterilerden **Yasemin Cebenoyan** adlı 37 yaşındaki arkeolog ağır yaralandı ve Taksim Hastanesi'ne kaldırılırken yolda yaşamını yitirdi. Müşteriler arasında bulunan ve patlama sırasında, çevreye mermi gibi saçılan cam parçalarının etkisiyle yaralanan gazetemizin kültür-sinema yazar ve eleştirmeni Onat Kutlar hastaneye kaldırıldı.

Kutlar ile birlikte **Polat Sökmen** ile ismi belirlenemeyen genç bir kadın müşteri de cam parçalarıyla, çeşitli yerlerinden yaralandı. Yazarımız Onat Kutlar'ın, Amerikan Bristol Hastanesi'nde beyin tomografisi çekildikten sonra ameliyata alındı. Dalağı alınan, pankreasına dikiş atılan Onat Kutlar'ın bel kemiğindeki kırığa müdahale edildiğini belirten doktorlar tüm uğraşa rağmen belden aşağısının felç olduğunu açıkladılar. Diğer yaralı Sökmen'in çenesinden **"hafif yaralı"** olduğu açıklandı. 63 yaşında işadamı olduğu belirtilen Sökmen, ilk tedavisi yapıldıktan sonra, ifadesi alınmak üzere Terörle Mücadele Şubesi'ne götürüldü. Kimliği belirsiz genç kadın ise Taksim Hastanesi'nde ayakta tedavi gördü. Kutlar, ameliyata alındığı sırada hastane, haberi duyan sanatçı ve yazarların akınına uğradı. Hastaneye ilk koşanlar arasında Kutlar'ın eşi **Filiz Kutlar**, Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı ve Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü **Orhan Erinç**, Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Koordinatörü **Hikmet Çetinkaya**, Kültür Servisi Şefimiz **Handan Şenköken** ile **Tarık Akan, Serap Aksoy, Ali Özgentürk, Sinan Çetin, Hüseyin Baş, Macit Koper, Yavuz Özkan, Hülya Uçansın, Özdemir İnce, Osman Alkaya, Bülent Erkmen, Dikmen Ürün Uçarer, Ayşe Emel Mesçi, Ara Güler, Nilgün Vinze** bulunuyordu. Siyasi şube tarafından yapılan açıklamada bombayı, yılbaşı nedeniyle İslamcı örgütlerin koymuş olabileceği belirtilerek, İBDA-C'nin üzerinde durulduğu bildirildi. The Marmara Oteli Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı **Ali Güreli**, bombalı paltonun asıldığı vestiyerin önünde buzdolabının bulunduğunu, bunun da patlamanın şiddetini azalttığını belirtti.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA 1994

OCAK
1. Gürkan: İSKİ devlet skandalı / Göç, İstanbul'un kaderi oldu.
2. Uyuşturucuya karşı göstermelik savaş / Çiller, Lice'yi yine göremedi.
3. Castro: Tek yol sosyalizm.
4. Zapata'nın yurdunda kan akıyor.
5. Sözen ve Çengel beraat etti / Doğu Almanya komünizmi özlüyor.
6. Park Otel traşlanıyor / Devrik Güncü lider intihar etti.
7. Askere terhis donduruldu / Zapatistalar kurşuna diziliyor / İşsiz sayısı üç milyonu aştı.
8. İhlas Holding'in trilyon avı.
9. Tarihi Rami Kışlası esnafa teslim / İhlas'ın 'teşvik edilen' yükselişi.
10. Slovakya'da Macarlar özerlik istiyor / İşsizlik 1993'e damgasını vurdu.
11. NATO, Doğu Avrupa'ya kapıyı araladı / Sıvas'ta RP'ye karşı 4 partiden ortak aday.
12. Rusya'dan NATO'ya veto / Yunanistan'a 6 milyon uyarısı.
13. Doğu'da sol partiler zorda / Seydişehirli 'il' için yol kapattı.
14. Ruslar MİG satmak istiyor / Teröre karşı 167 trilyon.
15. Kredi notunun düşmesi herkese bir fatura getiriyor: Ekonomi sil baştan.
16. Behçet Cantürk öldürüldü / İstanbul kime yar olur.
17. Fransa'da yüzbinler yürüdü / ABD'den Cobra kazığı.
18. Dolar patladı, Borsa düştü.
19. Mumcu cinayetinde bomba belgesi çelişkili / Azeri petrolünde rezerv kuşkusu.
20. Dolar, ekonomiyi sarstı / "Önce özel sektör özelleştirilsin."
21. Demirel'den Çiller'e uyarı / Sözen'in "çevre dostu" otobüsleri hizmette.
22. Livaneli bugün SHP'li oluyor.
23. SHP İstanbul adayı Livaneli / Türkiye - İsrail ilişkileri dorukta. 24. Sözen 5 oyla kaybetti / Radikal İslama Bonn desteği.
24. Bosna, RP'yi sarsıyor.
25. Türkiye laikliğe sahip çıktı / Macaristan'da komünistler iktidara yürüyor.
26. Erkan: Terör varsa, faili meçhul de olur.
27. % 13.6 devalüasyon / Weizman: AP'a şapka çıkartıyorum.
28. Merkez Bankası hükümeti suçladı.
29. İşadamından devalüasyon protestosu / Zeli kampına bomba yağdı.
30. 3 milyon araca yollar dar geliyor / Bir doğa harikası: Güney Şelalesi.
31. Çiller: '94'ü kurtaramayız.

ŞUBAT
1. Silah satışına ABD vetosu / Çiller terk ediliyor; üst düzey bürokratlar dayanamadı.
2. İstanbul sinemaya doyacak / Faiz, piyasaları kasıp kavuruyor.
3. Suudilere hac notası / Chiapas sessizliğe gömüldü.
4. İran'a tazminat / Gribin ilacı yok.
5. Mitterrand, DEP heyeti ile görüştü / ABD, Vietnam'a ambargoya son verdi.
6. İstanbul'da üçlü zirveden Batı'ya mesaj; Irak'ın toprak bütünlüğü korunmalı / SHP'de pasiflik sorgulanıyor.
7. Çiller: Devalüasyonun suçlusu ANAP.
8. Refah'a hacı başına 200 dolar / Okuldaki terörün adı: Dayak.
9. Azerilerle güven tazeleniyor / Manukyan: RP gelirse İstanbul bitmiştir.
10. Ankara'dan Cenevre Konferansı'na boykot / Karayalçın: Yeni bir 24 Ocak olmayacak.
11. Genelkurmay: Ordu, Bosna görevine hazır.
12. Hazine: Piyasa zor toparlanır / Sanayide balayının son günleri.
13. Tuzla'da hain tuzak: 6 ölü.
14. 'Refah'ın seçim harcamaları şaibeli.
15. Doğalgaz Kadıköy'ü ısıtmadı.
16. Milli Görüş 'Din Vergisi' peşinde.
17. TOBB'den Çiller'e: Bittiniz / Sıvas sanıkları avukatlara saldırdı / Kurmay öğrencilerinin ilgi odağı, laikliğin tehdidi oldu.
18. 'Milli Görüş Teşkilatı ile PKK arasında fark yok' / İlaç içmeyin, meyve - sebze yiyin.
19. Halkevleri 62. yıldönümünü kutluyor / Ya yüksek faiz, ya hızlı kur.
20. Dicle ve Menteşe'nin 'aşağılık' tartışması / Cep telefonu ilk sinyalini verdi.
21. Zapatistalar, yürekleri fethetti / İnsanlar ruhsal bunalımdan 'bunalıyorlar'.
22. Hazine mülkleri satışa çıktı / DEP'te Dicle huzursuzluğu.
23. IMF Raporu'nu Çiller yayımlatmadı / İlaç sanayii SSK'dan rahatsız.
24. Bosna, RP'yi sarsıyor.
25. Meclis'te bir kara ses / Yeltsin herkese gözdağı verdi.
26. DEP, yerel seçimleri boykot ediyor / Ecevit: Orduda darbe eğilimi yok.
27. Nataşa, Türk erkeklerini beğenmedi.
28. Şeriatçıya karşı ulusal birlik / Soğuk savaş klasiği casusluk.

MART
1. Yüzbinler Ata için yürüdü / 2. Çevre Şûrası İstanbul'da başladı.
2. Öğretmenler yarın laiklik dersi verecek / Clapton: Ben Tanrı değil, dünyadaki en iyi gitaristim.
3. DEP milletvekillerine gözaltı / Hilafetin kaldırılışı kutlanıyor.
4. Gözaltı bunalımı.
5. Toptan eşyada fiyatlar patladı: Yüzde 10 / Çiller ağladı.
6. Mezarcı: Medya yargısız infaz yaptı.
7. Kurban derisi vurgunu / Yılmaz Güney Sahnesi açıldı.
8. Alman adaleti Bosna'da iflas etti / Kadın hareketi ilerlemiyor, geriliyor.

9. Cindoruk: Hükümet bitmiştir / Savunma ihaleleri mahkemelik.
10. Üniversiteden Çiller'e laiklik uyarısı / Azeri ordusuna Türk subay.
11. Avrupa, Türkiye'yi kınadı / Eski öğrencisi Humeyni'ye karşı / Çin, ABD'yi uyardı.
12. Livaneli, Çengel'in istifasında kararlı / Savunma alımlarına döviz darbesi.
13. "Bosna vahşeti"ni TRT film yapıyor.
14. Boğaz'da yine tanker faciası: 9 ölü.
15. Montreaux, boğazları tehdit ediyor / Türkiye, en çok turist yitiren 3. ülke.
16. Rusya, Montreaux'dan vazgeçmek istemiyor / Hızlı büyüme, şirket kârlarını patlattı.
17. Üniversiteden kara çarşaf uyarısı / Gazeteci ölümünde Türkiye 6. sırada.
18. Gözaltından tutuklamaya.
19. Çiler, SHP'yi askere şikâyet etti / Karayalçın: SHP rakipsiz.
20. Çiller: DYP'ye her oy PKK'ya kurşundur / Belirsizlik dövizi körüklüyor.
21. Polis geniş güvenlik önlemleri aldı: Nevruz kutlanıyor / Rusya, Batı yardımını bekliyor.
22. Nevruz, resmen kutlandı / ABD, Kuzey Kore'ye yaptırım peşinde / ABD'den Ukrayna'ya 100 milyon dolar.
23. Türk askeri Bosna'ya gidiyor / Suudi sermayesi şeriat için Türkiye'de.
24. Türkiye'nin dış kredisi tıkandı / Kuzey Kore'ye Çin kalkanı.
25. İtalya, geçmişi görmeye hazırlanıyor / Meksika'yı sarsan suikast.
26. Seçim için geri sayım.
27. "Bekaret" kontrolü insan haklarına aykırıdır / Suya 'serbest bölge' darbesi.
28. Koalisyon zorda, Refah Güneydoğu'da patlama yaptı, fatura SHP'ye kesildi.
29. Seçmen solu uyardı / RP'nin önlenemeyen yükselişi / İtalya'da sağ ittifak önde.
30. Sözen: SHP koalisyondan ayrılmalı / Türk F-16'ları Mısır'a teslim edildi.
31. DYP'li 4 bakan istifa etti / Berlusconi'den devrim vaadi / Karayalçın koalisyonun devamından yana.

NİSAN

1. TÜSİAD, Anayol'u hemen istiyor / Ordu, RP'dan rahatsız / İTO: Bankalar geri adım atsın.
2. SHP, seçimlerin yurt çapında iptalini istedi / Erbakan, İstanbul'da gövde gösterisi yaptı.
3. İçişleri Bakanı RP'li başkanları uyardı / Dişi kramponlardan lige 'merhaba'.
4. Fatura iyen işçi ve memura çıktı / Sendikal çekişme sözleşmeleri tıkadı.
5. IMF'nin istediği oldu / Enflasyon üçlü rakamlara doğru koşuyor / İsrail Gazze'den çekiliyor.
6. 'İstikrar Paketi' zam yağmuruyla açıldı / Her kesimden tepki yağıyor / SSK'da erken emekliliğe son.
7. İşçi ve memur ayakta / Paket değil, terbiyesizlik / 300 bin lojman satılıyor.
8. Çiller'in umudu ABD / Sanayiciler ANAYOL'da ısrar ediyor. Cezayir Afganistan'a dönüşüyor.
9. 'Psikolojik Merkez' şeriatçıların peşinde / Bonn'a kara liste tehidi.
10. Demirel'den 'paket'e destek / Cezayir, Fransa'da şeriatçı militan avlıyor.
11. Şeriat özlemleri; Bosna katliamını protesto mitinglerinde tekbir sesleri / NATO, Sırpları vurdu.
12. Şeriatçı gösterilere siyasi partilerden sert tepki: Cezayir provası.
13. Hükümette şeriat kaygısı / Ankara'da İBDA , C üyelerine gözaltı.
14. Erbakan meydan okuyor.
15. Demirel'den Erbakan'a sert uyarı / SHP'nin yeni genel sekreteri Sağlar.
16. Atatürkçülük andı / IMF Başkanı: Türkiye'den umutluyuz.
17. Sırplar, ANOT uçağını düşürdü / Demirel'den Çiller'e eleştiriler.
18. OECD: Enflasyon, Türk ekonomisine kök saldı.
19. Ecevit: Çiller istenen ödünleri açıklasın / 'TYT' büyükler için kurban edildi.
20. Clinton, Türkiye'nin borcuna kefil olacak / DYP ve SHP'de iç çekişme.
21. Şeriatçı yayın ağı / Marmara Bank da battı.
22. Banka bunalımı / RP'li Erdoğan'dan basına yasaklama / Aydınlık haftalık oluyor.
23. Savcılardan 'laiklik' uyarısı / Başbakanlık 'çürük bankalar gider' görüşünde.
24. İmam - hatip öğretmenine ödül / Karayalçın: SHP seçimde yerel MC'lere yenildi / Güreş, 'laik bildiri'yi kutladı / ABD eski başkanı Richard Nixon öldü.
25. İmpexbank yönetimi Emlak'ta / Mevduatta 'haftalık' dönemi.
26. AB yolu Kıbrıs'tan geçiyor / Özden'den Demirel ve Çiller'e eleştiri.
27. Çiller: Kıbrıs için ödün yok / Batık bankalara devlet desteği / Washington, Cezayir'de laikleri gözden çıkayor.
28. Batık kredi oyunu / Turizm yatırımları durdu.
29. Yabancı bankalar dolarların peşinde / Türkinvest'in faaliyeti durduruldu.
30. Cindoruk: Acemi kurmaylarla savaş kazanılmaz / Muğla Evleri'ni Kültür Bakanlığı sahipleniyor.

MAYIS

1. Mayıs'a Taksim yasağı sürüyor / İslami sermayeye destek: Nek aktif vergi matrahı yüzde 50 düşürüldü.
2. 1 Mayıs'a coşkulu kutlama / Ara rejim tartışılıyor / İçişleri'nde RP yanlısı kadrolaşma.
3. Ankara'da dayak bunalımı.
4. Çiller'in patronlara resti / TÜSİAD 'kriz yönetimi' istedi / Taşanlar'ın görevden alınması ortalığı karıştırdı.
5. Fisunoğlu: İnsanları tabulaştırmayın / ...Ve özerk Filistin devleti doğdu / Türkiye kupası Beşiktaş'ın.
6. Hükümetten mevduata, 'karapara'ya güvence.
7. Cumhuriyet 70. yaşında / Yemen'de kuzey - güney savaşı tırmanıyor / G. Afrika'da siyahlar iktidarda.
8. Bosna yardımı Refah'ın kasasında / Siyahlara tarihlerini geri veren lider.
9. Ankara'da komutanlar zirvesi.
10. IMF'nin gözü ücretlinin cebinde / İlaç endüstricisi AIDS'lileri gözden çıkardı.
11. Interpol RP'nin peşinde / RTÜK'ün 5 üyesi DYP, 4 üyesi ANAP'tan.
12. Interpol: Refah kollanıyor / Hemşireler, haftalarını buruk ve yılgın kutluyor.

13. Bin korucunun işine son.
14. Ergün Göknel'e 8 yıl 4 ay hapis / Fas: Radikal İslama karşı son cephe.
15. Şeriatçıların yeni hedefi 19 Mayıs / İkinci MİT geliyor.
16. Galatasaray lig şampiyonu / Trilyonluk telsiz projesinde sorun.
17. IMF'den Çiller'e yeşil ışık / Anti nükleer kampanya yaygınlaşıyor.
18. ÖSS birincileri İstanbul ve İzmir'oen.
19. Deri savaşında şeriatçı cephe.
20. Kurban derileri THK'ye / ABD'den Türkiye'ye örtülü ambargo.
21. Ekonomik paket bayramı vurdu / İşsizlik dalgası geliyor.
22. İtirafçı Kanat'a cezaevi otel gibi.
23. İstanbul izmaritten yanıyor / Cumhurbaşkanlığı kupası Beşiktaş'ın.
24. Mumcu'nun katledilişinin 486. günü: 'Katiller yurtdışında' / Giyim yardımı İslamcılara 'ihale' / Anayasa'nın saatli bombaları: Rus azınlıklar.
25. Mekke'de ölü sayısı belirsiz / Almanya'da Herzog dönemi.
26. Toplanan deriler (THK) 1 milyonu aştı.
27. ABD, Çin'e diş geçiremedi.
28. 713 milyon dolarlık yardıma IMF onayı / Panorama kapatıldı, Nokta el değiştirdi.
29. Olağanüstü Hal dört ay uzatılıyor.
30. Ordudan Çekiç Güç'e 'Kürt devleti' çekişmesi / Üst Kurul, iki özel kanalı payladı.
31. 'Camiler Hizbullah yuvası' / Herkes Hazine Bonosu peşinde.

HAZİRAN

1. SHP'de muhalefet yönetimden çekildi / Demirel Kiev'de Türk işçilerle görüştü.
2. İşsizlik çığ gibi.
3. Ağrı Dağı yasak bölge / Şeriatçılar MÜSİAD'da / Niyet Mektubu Washington'a gönderildi.
4. Refah'ın Bosna makbuzu sahte.
5. Çevre yağmasına karşı el ele / Büyük çıkarmanın 50.yılı
6. İşçi ve memura zam yok / Afrika da açlık yayılıyor
7. Ekonomide sıcak yaz beklentisi / Burkaycılar DEP ten ayrıldı
8. PETLAS, İran'a satılıyor / İstanbul'da Rusya - NATO pazarlığı / Avrupa, milletvekillerini seçiyor.
9. Renault oto üretimine ara verdi / Üniversite sivil anayasa peşinde.
10. NATO, Rusya'ya 'özel statü' tanımadı / SHP, Türk-İş'le mahkemelik.
11. Hükümete 'yeüki' darbesi / Organ nakli kolaylaştı / PTT'nin 'T'sinin satışı TBMM'de onaylandı.
12. Yarım milyon işsiz / İslami Hareket kıskaçta / Anayasa 'yağmacıları'da koruyor.
13. Batık bankaların 'soygun operasyonu' / Alcatel Teletaş'ı hep engelledi.
14. Milli Birlikçi Sami Küçük: Türkeş'in iddiaları iftira yazan da müfteridir.
15. Fisunoğlu: Gerilim yaratan mektup muhtıraydı / 24. madde anayasada uzlaşmayı tıkıyor.
16. RP'li başkan Halit Ürün'e 1 yıl hapis / Mimarlar Irag'ın geleceğini tartışıyor.
17. Mahkeme DEP'i kapattı / Hizbullah'ın eğitim merkezi Bingöl / Amerika - 94 için top santrada.
18. DEP, ara seçimi zorluyor / ABD'den silah kullanım ambargosu.
19. Butros Gali: Yeni bir BM oluşturulmalı.
20. Mario Soares 'yoksulluk barışın düşmanı' / Hazine, bonodan önce hayali arsa sattı.
21. Avrupa solunda yaprak dökümü / Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Çin'e yönelebilir.
22. Fethiye'de turizme bomba: 10 yaralı / Samsunsporlu Müjdat kazada öldü.
23. Anayasa değişikliğinde ANAP ve RP yolu tıkadı / Devlet hastaneleri çökmek üzere.
24. Mumcu cinayetinde devlet suçlanıyor / İslami Hareket'in ardında Hizbullah var / Geçi Bağları'nda yakılan dostluk türküleri.
25. Çiller'in serveti 'karanlık' / SSK'dan kamu bankalarına rest.
26. Antartika eriyor, felaket yaklaşıyor / AB, Rumlara üyelik kapısını araladı.
27. Çocuk deyip, onun da hakları var / İsveç'te tecavüz edenlerin çoğu yabancı kökenli.
28. Çiller yatırımlarını yurtdışına çıkardı / Haluk Gerger cezaevinde / Dünya Kupası'nın favorisi Brezilya.
29. Milliyet, Hürriyet'e ortak oldu / Bangladeş'te kellesi istenen kadın: Nesrin.
30. Yunus Nadi, ödülleriyle yaşıyor / Diploma töreninde Oktay'a protesto.

TEMMUZ

1. Moskova'dan Ankara'ya nota / Taner: Çiller bakanlık teklif etti.
2. Şeriata karşı demokrasi / DEP'liler gözaltına alındı / Japonya'da borç vermedi.
3. Onbinler irticayı kınadı / Çiller'in serveti İstanbul Bankası'ndan.
4. Sivas mitingine polis copu.
5. Türk diplomatın katili '17 Kasım' / Arafat, Gazze'ye yerleşiyor / Deriler yine dinci örgütlerin.
6. Yunanistan'da 'şahinler' barış planını da vurdu / Yetki yasası iptal edildi.
7. Çiller'in malvarlığı DYP ve SHP'yi böldü / Clinton'dan Baltık'a moral dopingi.
8. Türk birliği Bosna - Hersek'te / Çiller, Arafat'la görüştü.
9. Gebze'de 'adil düzen' dayağı / Demirel: Türkçe yayın taviz olur / Batı, Kafkaslar da Rusya'yı istedi.
10. Diyarbakır'da Kürtçe kasetler toplatıldı / MİT, CIA ve MOSSAD ile işbirliği yapıyor.
11. Fatih'te Tantan kazandı / Terhisler yine donduruldu / G-7: Irak'a yaptırımlar sürsün.
12. Ukrayna'da seçimi Moskova kazandı / İstanbul'da özel okullar kontenjanlarını dolduramadı.
13. DGM, Yurtdaş ve Sadak'ı tutukladı / Yaser Arafat 'evine' döndü.
14. Çiller'in serveti Meclis'te / Suda olağanüstü durum / ABD'de Haiti'ye müdahale hazırlığı.
15. Başbakan kendini aklayamadı / Karayalçın Çiller'i kurtardı.
16. Ortakları Çiller'i aklayamadı / ABD-94'te hakem hataları 7 takımı yaktı.
17. İstanbul'da kanlı ishal salgını / Yeni Demokrasi Hareketi partileşiyor.
18. Bosna - Hersek için dörtlü zirve / ABD-94; Brezilya 4. kez şampiyon.
19. KİT'lerde emeklilik oyunu / Suda trilyonluk pazar kavgası.

20. İlhan Selçuk'a Basın Özgürlüğü Ödülü / Aumann 6 ay yok.
21. Yüzbinler uyardı / Antalya'da Rus mafyası ve İsrailli kumarbaz canlılığı.
22. SHP, bölünmenin eşiğinde / Karayalçın'ın gözü Dışişleri'nde.
23. Zam yağmuru kapıda / 26 trilyon liralık uranyum kaçakçılığı.
24. Oktay: Mumcu suikastı bir devlet işi / Para piyasasında vade gerginliği.
25. SHP kimlik arıyor.
26b Kabine skandalı / Uzakdoğu'daki çocuk fuhuşu Batı'yı utandırmaya başladı.
27. Demirel: Robot değilim azletmem / Manavgat suyu projesi için Ankara kredi arıyor.
28. İşverenler, koalisyona gidici gözüyle bakıyor / Türkiye ve İran işbirliğini sürdürecek.
29. ANAP'a DYP çengeli / Güreş, bakanlık kabul etmeyecek.
30. SHP'de kavga / ABD'den Türkiye'ye Kürt uyarısı.
31. Teslime Nesrin: Bütün yüreğimle laikliğe inanıyorum / Münin Ceylan'dan cezaevinde olmanın avantajları.

AĞUSTOS

1. Türk mafyası tekelleşti / Güreş'in görevini uzatma formülü.
2. Soysal 'T' için yine dava açıyor / Memura sendika yasası sil baştan.
3. Su sorununa devlet el koydu / Cindoruk'tan ara seçim çağrısı.
4. DİSK yeni başkanını arıyor / Tasarruf 'zorunlu', ödeme 'keyfi'.
5. Alınak: DEP iddianamesi senaryo / Karadeniz'de cinsel hastalık patlaması.
6. 4 gazeteci görev yolunda öldü / NATO, Sırplara bomba yağdırdı.
7. Sivas'a 29 idam istemi / Siyanürlü altın tehdidi yayılıyor.
8. DİSK'te sancılı doğum, başkan Rıdvan Budak / AIDS savaşı kazanıyor.
9. Aziz Nesin'e idam istemine tepki / TEFE'li faiz ilgi görmedi / Ateist papaz görevden alındı.
10. Nesin: Böyle adalet olmaz / İslam ülkeleri uyuşturucu batağı / ABD, IRA'yla temasa geçti.
11. DEP-PKK telefonlarını belgeler doğrulamadı / TÜRKSAT bu kez başarılı.
12. Kolera öldürdü / Kampuçya'da barış düş oldu.
13. Kolera salgını: 21 ölü / Radikal İslamcılardan Fransa'ya tehdit.
14. NATO Genel Sekreteri Wörner öldü / İran Orta Asya'da atağa kalktı.
15. Turizmdeki kriz otel sattırıyor.
16. Çiller'in petrokok oyunu / Medyada yaz harekâtı / Anadolu İslamı 'Alevilik'.
17. Cumhurbaşkanı Hacıbektaş'ta: Birinci sınıf vatandaşsınız / İki ÖYS kopyacısı tutuklandı.
18. Boğaz yangına teslim / Milliyetçi sol - çağdaş sol ayrışması.
19. Banka batır, zengin ol / 'Bozkurtlar' Karayalçın'ı coşturdu.
20. Mesut Yılmaz: 4 eğitim yaklaşımı geçmişte kaldı / ABD'de Kübalı mülteci paniği.
21. Nijerya'da demir yumruk dönemi / Milli takım yeni kimlik arayışında.
22. Soysal: K. Irak'ta Kürt devletine karşıyız / Ağaçlandırma ormanı geri getirmiyor.
23. Öğretmenlik 'Borsa'da / Dinciler bastırdı, Koç geri adım attı.
24. ANAP'tan Ekşi'ye 1 yıl ihraç / Selvi, görevinden ayrıldı / TOBB'nin Irak seferi.
25. Savcılıktan Mercümek'e soruşturma / G. Doğu'da RP-MHP kavgası.
26. Refah Partisi, Almanya'da paniğe kapıldı / Güreş, görevi devretti.
27. Dolarda büyük vurgun / İşçi zamları sil baştan / MHP, özel timin kaynağı.
28. Dolar vurgununa 'suçlu' aranıyor / Demiral Meclis'e karşı / 3 güreşçimiz altına yürüyor.
29. Trilyonluk silah sevgisi / KKTC Meclis kararı: Federasyon tek çözüm değil / Borç krizi derinleşiyor.
30. İşçi ve işveren erken seçim çağrısı yaptı / Ortadoğu'da barışa İsrail darbesi.
31. Çiller, Kahire'ye gidemiyor / 30 Ağustos'un 72. yılı.

EYLÜL

1. Savaşan dünyada barışa çağrı / İşçiler, Çiller'i Samsun'da yuhaladı.
2. IMF'den iç borç uyarısı / Soysal'dan EGe'de 12 mil uyarısı.
3. 37 yıl sonra Moskova'da Çin - Rusya zirvesi / Kumarhanelerde yetki karmaşası / İçme suyu kesinlikle 30 dakika kaynamalı.
4. Çamlıca işgal altında / Orhan Erinç genel yayın yönetmeni / Diyanet, Kahire'yi tartışıyor.
5. Tehdit altında nüfus konferansı / İstanbul'da tangolu geceler / Demirel, Macaristan'da.
6. Butto'dan Nüfus Konferansı'na eleştiri / İstanbul 10 yıl sonra dev bir köy olacak.
7. Yargıdan şeriat uyarısı / Ecevit'ten 'sol ittifak'a hayır.
8. Toktamış Ateş'e bombalı tuzak / Türkiye - Macaristan 2-2 berabere kaldı.
9. Cumhuriyet tehdit altında / Mumcu soruşturmasında ihmal ve kasıt.
10. Ekonomi bürokrasisinde büyük huzursuzluk / Gönensay: Çiller güven vermiyor.
11. İBDA-C: Amaç şeriat devleti / Karacaahmet'te gergin bekleyiş.
12. Dursun Karataş yakalandı / Ankara'da 2. Yalta endişesi / Fransa'da başörtüsü yasağı.
13. Öğretim yılı kanlı açıldı / SHP ve CHP' bütünleşme süreci başladı.
14. Mesut Yılmaz: Özel tekellere karşıyız / Özalcı Canver, Karayalçın'a danışman oldu.
15. Parasızlık din eğitimini özendiriyor / İstanbul'un yıkım bekleyen yapıları.
16. Çiller'den davacısına sus payı / İki arkadaşımıza Musa Anter ödülü.
17. Güreş: Türkiye'de demokrasi sola kaydı / RP'nin 'şeffaf ihalesi' eski MSP'liye.
18. Anayasa Parkı, Mumcu türküleriyle açıldı / Bankalarda devlet kâğıdı bolluğu.
19. Şeriat anayasası / Döviz kaçışı bankaları zorluyor.
20. Özal'ın prensi Civan vuruldu / ABD'den Haiti'ye anlaşmalı işgal.
21. Civan: Beni Edes vurdurttu / Cemal Reşid Rey 90 yaşında.

22. Alman diplomatlar RP'den rahatsız / 5 yılda 6 bin nükleer kaza.
23. Civan'ı vurduran Çakıcı / Ordu, Boyner'in Kürt politikasından rahatsız.
24. Yolsuzluk Özal'ın mirası / Selim Edes teslim oldu / Ahmet Özal: Civan'ın vurulmasıyla ilgim yok.
25. Edes olayında kilit isim: Semra Özal / Azeri petrollerinde yeni ortaklık.
26. Soysal'ın BM maratonu başlıyor / Çiller, KİT'i KİT'e kırdırıyor / Bankaların 1993 karnesi 'iyi'.
27. Dündar Kılıç: Aracı Semra Özal / Kamu bankaları yolsuzluk batağında.
28. DYP-ANAP dosya savaşı başladı / Mesut Yılmaz: Özal çevresinin yanlışlarına sahip çıkmayız.
29. Yılmaz, Semra Özal'a sert çıktı / İETT'nin kuşkulu reklam sözleşmesi.
30. Eski bakan Topaç'a Dev-Sol kurşunu / Sabancı - Demirel çimento savaşı.

EKİM

1. Edes'in Vakıfbank vurgunu / İslami Hareket davaları birleşti / Aliyev'in adamları öldürüldü.
2. DSP kongresi bugün yapılıyor / Orduya sözleşmeli kadın astsubay.
3. Ecevit'ten boykot çağrısı / ABD silah sistemine bağımlılık artıyor.
4. Demirel'den özgür üniversite sözü / Özalların ifadeleri alınacak / Milli Görüş, RP'yi besliyor.
5. Aydınlardan özgürlük çağrısı / Tunceli'de köylerin yakılması Meclis'te.
6. Özal'ın prensleri 'kral' oldu / Azeriler, darbeye geçit vermedi.
7. Hizbullah üyesi 28 kişi yakalandı / Ankara, Tunceli için hareketti.
8. Türkeş: RP ırkçı parti / Erdim, ölü bulundu / Aliyev, Bakû'de tek adam.
9. Bartınlı, ocağına ve işine sahip çıktı / İran ajanları Türk örgütlerine sızma çabasında.
10. Erken terhis ve izinler dondu / Tekbirli kongrede Türkeş yine başkan.
11. Köylüoğlu: Köyleri devlet yakıyor / 'Sıddık Bilgin davası yeniden görülsün'
12. Skandalda sürpriz isim: Ayhan Şahenk / 1995'te borç - faiz bütçesi.
13. Tanık Semra Özal savcılıkta sorgulandı / Almanya sandıkta istikrar arıyor.
14. Terhisler üç ay donduruldu / Nobel Edebiyat Ödülü Japon yazara / Kemir erimesi, kadının kâbusu.
15. Koalisyon fren tutmuyor / Nobel, 'tarihi tokalaşma'ya / Soysal: İmzalayacağım.
16. Toyota - Sa'da işbaşı / Alanya'da triatton heyecanı.
17. Kohl, 4. kez kazandı / Şeriatçıların halifelik kavgası / Nursi'nin mevlidinde Aczmendi gösterisi.
18. SHP'den özelleştirmeye 'evet' / Serveti tartışılan Erbakan ABD'de / Hocalar, derse girmiyor.
19. Türk zirvesi Çırağan'da başladı / Demirel: Nüfuz belgesi peşinde değiliz.
20. Aziz Nesin ölmemeye karar verdi / Kirlilik üreten sanayi, sağlığı tüketiyor.
21. Öğretim üyelerinin eylemi yaygınlaşıyor / Afet konutlarında ölüm dansı / Petrol için en iyi yol İran-Ceyhan.
22. Öğretim üyeleri 'onur' istiyor / Seul'de köprü faciası / Bavul turizmi can çekişiyor.
23. Erbakan, ABD'yi değiştirdi ve döndü / Kuşkulu servete çifte rapor / Rusya 'kürt kartını' oynuyor.
24. Rusya darbecileri kaçırdı / Uluslararası Af Örgütü: İdam cezaları kaldırılsın.
25. Öğretmene hac izni isteniyor / Trilyonluk doğalgaz kavgası / Nisana kadar dış borç yok.
26. Demirel'in 'atayurt' çıkarması / Yılmaz, Köylüoğlu'nu destekledi / Bakû, dünya petrol başkenti.
27. Ortadoğu'da barış rüzgârı / Van'da evlere işaret tartışması.
28. Özelleştirmede DYP'den oyun / DGM'den Çalışlar'a 2 yıl hapis cezası / Soysal'dan ABD'ye uyarı.
29. Refah'ın 29 Ekim saygısızlığı / İstanbul - Edirne 135 dakika / Demirel'den Azeri atağı.
30. Cumhuriyeti sevgi seli / Özerklik KİT'leri kâra geçirdi / Cezayir iç savaşı kapıda.
31. Kazanan KİT'ler satılıyor / DSP: Devlet ekonomiden tamamen elini çekemez.

KASIM

1. Üniversitenin eylem günü / Mumcu suikastında çelişkiler zinciri / Çiller'le Kaddafi'nin sürpriz buluşması.
2. Aziz Nesin'e 'Barış' ödülü / Şeriatçı zorlama boşanma nedeni / Edes: Civan'a haraç verdim.
3. Ecevit: Kabile devleti olduk / Köyler yandığıyla kaldı.
4. Karayalçın: Toprak reformu geliyor / Çiller'e İsrail'de sıcak karşılama / Nesin - Nesrin buluşması.
5. Özerk üniversite için yürüdüler / Yıllık enflasyon yüzde 136.
6. Ücretliye ağır fatura / Filistin'e 50 milyon dolar / Para arzı 1.3 trilyon daraldı.
7. Öğretmen katliamı / Solda tarihi bütünleşme / GAP, Türkiye'yi besleyecek kapasitede.
8. GAP'ın açılışı, seçim yatırımına dönüştü / Öğretim üyeleri YÖK'ü Ata'ya şikâyet ettiler.
9. Karabük, çeliğe su verdi / Harran'ın suya özlemi bitiyor / Kamu çalışanına çifte kıskaç.
10. Büyük önder Atatürk, aramızdan ayrılışının 56. yılında tüm yurtta anılıyor / Fırat, Harran'a kavuştu.
11. Faizlerde yükseliş sürüyor / Üniversitede eğitim yozlaşması.
12. Denktaş: PKK'yi Rublar destekliyor / ...Ve Greenpeace Türk polisi ile tanıştı.
13. Tarikatların gövde gösterisi / Cantürk'ün avukatı da öldürüldü.
14. 'Kamu'daki işçinin gözü hükümette / ABD baskı yapıyor, KKTC tanınmıyor.
15. Ege'de tatbikat gerginliği / Barışla savaş arasında 12 mil.
16. Ege'de sular duruluyor.
17. İnanılmaz servet: RP'nin 36 trilyon lirası bankalarda / Olağanüstü hal 22. kez uzatıldı.
18. Seçim ertelendi / Tunceli: Kayıp insanlar kenti / Yargıdan memura demeç özgürlüğü.
19. Ankara'da eylem günü / Törüner, Saracoğlu'nun peşinde / Gelibolu'ya 'Barış Parkı'.
20. TMYT'na tarikat baskısı / Üniversitede gerici örgütlenme.
21. Haberler ve maçlar reklamlarla bölünmeyecek / Vergisiz ekonomi rekora koşuyor.
22. NATO, Sırpları vurdu / Almanya, RP lideri Er-

bakan'ın peşinde.
23. Menzir'e 'sarhoş' suçlaması / Vergi yükü 1995'te de çalışana.
24. Güldal Mumcu: Mumcu'yu devlet öldürttü / Demiral: Suikast dış kaynaklı.
25. Özelleştirmeye tepki / Çiller: Sosyalist anlayışı yıktık / Cüceliğin geni bulundu.
26. Türk-İş, DİSK ve Hak-İş: Sosyal devlet bitti / Karayalçın'dan Çiller'e : Ben bir sosyalistim.
27. KİT arsalarına hücum başladı / Hükümeti protesto için 70 bin kişi yürüdü / Altınkaya: Otoyollar ölüyor.
28. Bayram Meral: İşçi yürüdü istediğin aldı / ANAP, özelleştirme şaşkını.
29. Soysal'dan Çiller'e: Tutumunuz devlet anlayışımla bağdaşmıyor / Güneydoğu'ya 'güvenli' bölge / Çiller - Özden özelleştirmeyi görüştü.
30. Soysal: Çiller ciddiyetsiz / Castro: Asla kapitalist olmayacağız / SHP'de Soysal şaşkınlığı.

ARALIK

1. MGK'den hükümete şeriat uyarısı / Türkiye, AIDS patlamasının eşiğinde / EBK'nın fiyatı 2.3 trilyon / İş dünyası Soysal'ın istifasından rahatsız.
2. Mesut Yılmaz: Türk dış politikası Allahlık / İyi pişmemiş hamburger öldürüyor.
3. Ege köylüsü Ecevit diyor / Papatyanın boynu bükük; Şecaettin Tanyerli yaşamını yitirdi.
4. Özgür Ülke'ye bomba / AGİK'te Kafkasya pazarlığı / Özürlüler eylem hazırlığında.
5. Enflasyon Başbakan'ı yalanladı / Kastelli: Borsa vurguncu cenneti.
6. Gazeteye bomba faili de meçhul / Yargı Harb-İş'i akladı.
7. Askerden şeriatçı yayın ihbarı / 'Temiz Eller'in başı istifa etti.
8. Orduda temizlik / DGM, BM yayınını bölücü buldu.
9. DEP'lilere 90 yıl / Yılbaşı ikramiyesi 55 milyar / Mümtaz Soysal'dan Karayalçın'a tavır; TMYT görüşmelerine katılmayacak.
10. RP liderinin malvarlığı spekülatif / DEP kararına tepki / Ana babanın boşanabilmesi çocuğun iznine kaldı.
11. DEP kararı Dışişleri'nde sıkıntı yarattı / Çeçenya'ya müdahale kapıda.
12. Çeçenya'da Rus çizmesi / Akşam liseleri tarihe karışıyor / Hazine dış borca güveniyor.
13. Tekel, çay ve tüpgaz da zamlandı / Çeçenler çetin ceviz / Çiller'e 'Fettullah' isyası.
14. Rusya, Sırplara ambargoyu deldi / Namus saplantısı ile gelen cinayet.
15. Konyaspor'a hac dopingi / Memur, 20 aralıkta iş bırakacak.
16. Gümrük Birliği kıskacı; Almanya desteğini çekiyor / Türkiye, insan hakları ihlalinde dünya ikincisi.
17. ABD'den ambargo uyarısı / 'Yeni Yüzyıl' çıktı / Mercümek'in tanığı albay değil, imam.
18. AB'ye Yunan ipoteği / Memurdan hükümete son uyarı.
19. Dudayev, Türkiye'den yardım istedi / Fener'de yeni başkan Ali Şen.
20. Nükleer santral için ilk adım / Sosyalizm komşu oldu / Yüksek askeri Şûra toplandı.
21. Genel grev gibi... / Yüksek Askeri Şûra toplantısı sonuçlandı: 6 şeriatçıya ihraç.
22. Soysal: Emperyalizmin yeni adı küreselleşme / DYP'de MHP-RP kadrolaşmasına tepki.
23. Askerlik yine 18 ay / 'T'nin satılmasına yeşil ışık / YDH, partileşti.
24. Almanlar, Refah'ı ihbar etti / Demirel, Mumcu cinayetini yorumladı.
25. Solda birliğe onay / İsmet Paşa'yı unutmadık / Yeltsin, Çeçenya'da yalnız kaldı.
26. Sivas için karar günü / Otomotivde Avrupa uyum çalışmaları.
27. Aydın yakmaya 15 yıl / Nesin: Asıl suçlular devleti temsil edenlerdir.
28. Rusya: AKK'ya uymayız / Bayram Meral'den hükümete: Rütbesiz 12 Eylülcüler.
29. 'Tetikçi Yıldız', Kılıç'ı suçladı / Hukuk DGM'den rahatsız.
30. Pilot, ölümüne indi: 54 kişi öldü, 22 kişi kurtuldu / Demirel, seçim yetkisi istedi.
31. Terör, Onat Kutlar'ı felç etti / Şeriatçıların son yasağı yılbaşı.

1994'TE YİTİRDİKLERİMİZ...

OCAK

10. Cevdet Altuğ (heykeltıraş). 10. Gregory Osborne (balet). 12. Fatma Betül Andak (sanat yazarı-besteci Selmi Andak'ın annesi, ilk latin harfli nüfus kağıdının sahibi)14. Johann Joergen Holst (Norveç Dışişleri Bakanı). 15. Nubar Terziyan (sinema oyuncusu). 17. Kayhan Edip Sakarya (Cumhuriyet Gazetesi editörü ve Yunus Nadi Ödülleri koordinatörü). 18. Harry Nilsson (ünlü şarkıcı ve şarkı sözü yazarı). 22. Bedia Muvahhit (Türk Tiyatrosu'nun ilk kadın oyuncularından). 22.İskender Memetov (Tatar lider).
26. Nikolai Ogarkov (son SSCB mareşali ve genelkurmay başkanı)

ŞUBAT

1. Behçet Kalbouni (Ürdün eski başbakanı). 6. Şakir Özbek (gazeteci) . 6.Rıfat Türköz (gazeteci). 9. Witold Lutoslawski (Polonyalı besteci). 10. Kazım Çillioğlu (Tunceli Jandarma Alay Komutanı Kıdemli Albay). 14. İbrahim yıldız (şair ve yazar). 20. Recep Koç (Adalar Belediye Başkanı). 24. Prof. Dr. Wilfried Buch (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Çoğrafya Fakültesi eski öğretim görevlisi). 26. Raif Dinçkök (Fenerbahçe Kulübü eski başkanı). 27. Tarık Buğra (devlet sanatçısı, gazeteci, yazar)

MART

1. Atilla Bilgütay (Prof. Dr. ODTÜ kurucu öğretim üyelerinden). 2. Hayati Tabanlıoğlu (AKM ve Atatürk Limanı mimarı). 6. John Candy (Kanadalı sinema oyuncusu). 8. Melina Mercouri (aktris- Yunan eski kültür bakanı). 8. Tengiz Abuladze (Gürcü yönetmen). 8. Dr. Turhan Kılıçoğlu (Çorum Bele-

diye Başkanı). 10. Fernando Rey (İspanyol sinema sanatçısı). 12. Charles Bukowski (yazar). 13. Hakkı Köylüoğlu. 13. Neriman Elgin. 15. Abdülkadir Alula (Cezayirli oyun yazarı ve aktör). 16. Danny Barker (caz müzisyeni, ünlü gitarcı). 17. Medeni Berk (başbakan eski yardımcısı, eski bakan). 24. Giulietta Masina (Fellini'nin eşi). 24. Walter Lantz (Woodpecker ve diğer çizgi film karakterlerinin yaratıcısı). 26. Samiye Yaltırım (Nâzım Hikmet'in kızkardeşi-Nâzım Hikmet Sanat ve Kültür Vakfı kurucusu ve başkanı). 27.Aydın Soysal (TRT Kıbrıs Bürosu Müdürü). 29. Eugene Ionesco (Avangard absürd tiyatronun kurucusu, oyun yazarı)

NİSAN

10. Kurt Cobain (Rock Topluluğu Nirvana'nın solisti). 10. Davut Abacıgil (17. Dönem Balıkesir Milletvekili). 15. Alpaslan Pehlivanlı (Ankara eski milletvekili). 20. Roger Sperry (Nobel Ödüllü bilim adamı). 28. Nermin Menemencioğlu (şiir çevirmeni)

MAYIS

13.Namık Erdoğan (Bürokrat). 9. Margaret Skeete (ABD'nin en yaşlı insanı) 13. Lewi Puller (şair) 14. Oğuz Tanrıkulu (THK şube başkanı).14. Erik Erikson (psikanalist). 21. Jacqueline Kennedy Onassis. 23. Ralph Miliband (İngiltere'de sosyalizmin fikir babalarından). 24. Atilla Galatalı (seramik sanatçısı) 31. Ezra Taft Benson (ABD Tarım Bakanı-Mormon Tarikatı Lideri)

HAZİRAN

1. Uzay Heparı (müzisyen). 9. Barry Sullivan (aktör). 10. Abdullah Aşçı(yazar). 11. Mark Mc Manus (aktör). 15. Jan Tinbergen (iktisatçı). 23. Fahri Somer (gazeteci). 23. Ali Rıza Önder (hukukçu-yazar). 25. Gürhan Titrek (eski bakan). 27. Hasan Cerit (eski milletvekili)

TEMMUZ

1. İsmet Yalçıner (eski milletvekili).7. Teoman Erel (gazeteci-yazar). 10. Cameran Mitchell (aktör). 11. Şemsi Yastıman (halk ozanı). 16. Ayfer Feray (tiyatro ve sinema sanatçısı).19. Metin Tural (gazeteci).20. Prof. Dr. Melih Tümer. 20. İbrahim Akdoğan (eski milletvekili). 23. Bedriye Arık (soprano). 31. Ekrem Paksoy (eski milletvekili)

AĞUSTOS

1.Prof. Dorothy Hodgkin (Nobel Kimya Ödüllü İngiliz araştırmacı). 6. Giovanni Spadolini (İtalya eski başbakanı). 7. Feridun Zeren (Niğde eski belediye başkanı) 16. Prof. Dr. Saim Falakalı. 19. Yeshayaou Liebowitz (İsrail filazofu). 19. Elias Cannetti. 20. Ziya Kaplan (Hasanoğlan Köy Enstitüsü kurucularından). 21. Linus C. Pouling (Nobel Kimya Ödüllü Amerikalı bilim adamı) 25. Prof. Dr. Kazım Arısan. 28. Prof. Dr. Hüseyin Erdinç. 30. Erhan Cimrin. 31. Ünal Saatoğlu (SHP'li eski belediye başkanı)

EYLÜL

4. Mevlüt Akın (TV-1 haber müdürü). 5. Uğur Derman (Prof. Dr.) 9.James Clavell (yazar) 10. Dennis Morgan (aktör). 11. Doç.Dr. Mukbil Özyörük (gazeteci-hukukçu).11. Hüseyin Kaçmaz (Dünyanın en yaşlı gazisi). 12. Jessica Tandy (aktris). 12. Prof. Dr. Tayfun Tarhan. 14. Prof. Dr. Ekrem Okyay. 14. Kamil Doğan (tenör). 16. Patrick O'Neal. 18. Turhan Nuri Aral. 18. Karl Popper (felsefeci). 20. Moana Pozzi (aktris). 22. Jule Styne (besteci). 25. Robert Bloch (yazar). 29. Süavi Sonar (gazeteci-fotoğraf sanatçısı)

EKİM

1.Mustafa Şahin (Mısırlı profesör). 8. Erdim Sertoğlu (flüt sanatçısı). 13.Süleyman Aktuna (gazeteci). 15. Selim Turan (ressam). 20. İsmail Erzurum (Kadıköy Kaymakamı). 22. Burt Lancaster (Amerikalı aktör). 30. Necati Şahin (sendikacı) . 30. Raul Julia (Porto Riko asıllı Amerikalı aktör)

KASIM

1. İzzet Razı Yalın (gazeteci). 2. Nevzat Kızılcan (gazeteci). 15. Nedim Günsür (ressam). 17. Tom Vilard (aktör).18. Dr. Nejat Yazıcıoğlu. 28. Rüşdü Şardağ (besteci-yazar).

ARALIK

3. Secaettin Tanyeli. 4. Nurettin Yılmaz (Deri İş Genel Başkanı). 4. Burhan Arpad (gazeteci-yazar). 5. İbrahim Bedrettin Elmalı (Eski Diyanet İşleri Başkanı). 7. Dominique Troncin (Fransız besteci). 7. Asım Orhan Barut (Prof. Dr.) 7. Gian Maria Volonte (İtalyan aktris). 9. Mücahit Topalak (gazeteci). 10. Antonia Carlos Jobim (Brezilyalı şarkıcı-besteci). 11.Asım Orhan Barut (fizikçi). 13.Max Bill (heykeltıraş). 14. Sadi Yaver Ataman (devlet sanatçısı). 15. Faik Candan (avukat). 22. Fernando de Castro (Portekizli şair). 29. Ali Siyavuş (gazeteci) 30. İhsan Tufan (gazeteci). 31.Perihan Doygun (sanatçı).

1994 ÖDÜLLERİ

OCAK

12.Grammy Ödülleri. 14.İFSAK Kısa Metrajlı Film Yarışması. 15. Avrupa Ödülü. 15. Onur Ödülü. 22. Eleştirmenler Birliği Ödülü.

ŞUBAT

1. Abdi İpekçi Karikatür Yarışması. 7. 1993 Yılı Ankara Opera ve Bale Ödülleri. 9. ABD Müzik Ödülleri. 22. Berlin Film Festivali Altın Ayı Ödülü 22. Sözen'e "Medal of Merit" Ödülü verildi.

MART

6. Ankara Film Festivali Yarışması Ödülleri. 23. 66. Oscar Ödülleri.

NİSAN

2. İdil Biret'e Classic CD Ödülü. 12. Behçet Necatigil Şiir Ödülü. 16. 13. İstanbul Film Festivali Altın Lale Ödülleri. 19. Alman Kültür Ödülü. 28. Bülent Dikmener Haber Ödülleri.

MAYIS

13. Kütahya Gazeteciler Cemiyeti "yılın adamı" Ödülü. 24. Cannes Film Festivali "Altın Palmiye " ödülü.

HAZİRAN

1. Orhan Kemal Roman Ödülü. 5. Truva Kültür ve Sanat Ödülleri. 8. İsmet Küntay Tiyatro Ödülleri. 16. Melvin Jones Fellow (Melvin Jones Dostu) Ödülü.

TEMMUZ

15. Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması. 17. Çağdaş Hukukçular Derneği Ödülü. 18. İnsan Hakları Derneği (İHD) Ödülleri. 21. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Ödülleri. 26. Uluslararası Su Ödülü. 28. Öykü-94 Yarışması.

AĞUSTOS

10. Anne Frank Vakfı Ödülü. 10. Çalışan Çocuklar Fotoğraf Yarışması. 13. 'Fotoğraflarla Burdur' Yarışması. 14. Sami Güner Fotoğraf Yarışması. 21.Tucholsky Ödülü Teslime Nesrin'e verildi.

EYLÜL

5. "Geleneksel Türkiye" Fotoğraf Yarışması.12. Şükrü Gümüş Roman Ödülü. 13) 51. Venedik Film Festivali Altın Aslan Ödülleri. 14. Fulbright Ödülü.

EKİM

7. Antalya Film Festivali Altın Portakal Ödülleri.9. "Laik Cumhuriyet" şiir yarışması. 10. Country Müzik Ödülleri. 11. 94. Nobel Tıp Ödülü. 14. Nobel Edebiyat Ödülü. 14. Orhan Kemal Öykü Yarışması. 15.Nobel Barış Ödülü. 15. 1994 Yılı TÜBİTAK Bilim Hizmet ve Teşvik Ödülleri. 22. Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü. 25. Kültür Bakanlığı 1993 Yılı Sinema Başarı Ödülleri.

KASIM

1. Yılın Kitabı Ödülü. 2.Hiroşima Özgürlük Ödülü. 4. Nusret Fişek Ödülleri. 6. Uluslararası Basın Özgürlüğü Ödülü. 7. Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği (ÇASOD) Ödülleri. 7. İsmet Küntay Tiyatro Ödülleri. 8. Kadıköy Gençlik Kitabevi Öykü Yarışması.10. Altın Kitaplar Ödülleri. 12.Avrasya Maratonu Basın Yarışması.13. Demokrasi Ödülü 13. Dr. Ahmet Özgüneş Plastik Sanatlar Merkezi Ödülleri. 15. Turan Dursun İnceleme ve Araştırma Ödülü. 16. Wolf Fizik Ödülü. 18. Saharov İnsan Hakları Ödülü.19. Japon Sınai Kalite Ödülü. 20. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Fotoğraf Yarışması. 22. Eczacıbaşı Diş Sağlığı Ödülü. 23. 93-Avrupa Basın Fotoğraf Ödülleri. 23. Emmy Ödülleri. 24. Açık Plato Kültürpark Kısa Film Öykü Yarışması. 27. Behçet Aysan Şiir Ödülü. 30. Miguel De Cervantes Ödülü.

ARALIK

2. Yomiuri Uluslararası Karikatür Yarışması.3. İHD Ödülleri. 5. Rüşdü Koray Ödülü. 5. Ulusal Kısa Metraj Film Yarışması. 5. Bahçelievler Belediyesi Basın Ödülleri. 8. PEN Yazarlar Derneği Öykü Yarışması. 9. ABD Ulusal Kitap Ödülü. 10. Münci Kapani İnsan Hakları Yarışması. 12. İsveç-Türk Dostluk Ödülü. 15. Ömer Aksoy Ödülleri. 16. Kültür Bakanlığı Sinema Ödülleri. 16. Sakharov İnsan Hakları Ödülleri. 17. Bakallar Odası Basın Ödülleri. 18. Nâzım Hikmet Ödülü. 18. İFSAK-1994 Sinema Ödülü. 20. Prof. Dr. Mustafa Parlar Ödülü. 23. Türk Kadınlar Birliği Yılın Kadını Ödülü. 24. Çevre Ödülleri. 26. Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Amblem ve Logo Yarışması. 27. İş Bankası 1994 Ödülleri. 28. Onaltıncı Avrasya Maratonu Basın Teşvik Ödülleri.

ADLAR DİZİNİ...

Adın Doğan : 12, 262, 292, 296, 299, 310, 328
Avcı Şevki : 18
Atabek Erdal : 26, 252, 340
Arapkirli Zafer : 31
Anday Cevdet Melih : 44, 140, 212
Ateş Toktamış : 46, 94, 117, 144, 172, 221, 277, 306, 363
And Metin Prof. : 62
Acar Özgen : 76, 235, 257
Aydın İlkin : 132
Arın Murat : 196
Aksoy Ergün : 217, 314, 364
Aydoğan Osman : 230
Akınar Zafer : 242, 250, 351, 382
Aksay Hakan : 243
Atalay Figen : 283
Aydın Muharrem : 403
Balcı Ergun : 31, 103, 118, 142, 197, 225, 327
Balbay Mustafa : 126, 166, 201, 297, 318, 365
Başlangıç Celal : 45, 237
Berksoy Taner : 52, 137, 178, 255, 353
Bursalı Orhan : 82, 160
Biliz Kenan : 104, 120
Biçer Hatice : 96, 104
Behmoaras Lizi : 381
Boylu Yüzak Özlem : 219
Canbazoğlu Cumhur : 82
Coşkun Alev Dr. : 152, 240, 315
Coşkun Atilla : 153, 287
Cemal Ahmet : 256
Çetinkaya Hikmet : 49, 86, 135, 165, 231, 309, 332, 345, 412
Çakır Yalçın : 205
Çelik Ahmet : 386
Değer Evren : 49, 108, 112, 150, 244, 250, 282, 304, 372
Demirkaya Mehmet : 164, 167, 198
Dikmener Levent : 177
Dalman Metin : 220, 268
Davran Sadettin : 308
Erel Nursun : 32, 59, 74, 131, 286, 304, 326, 342
Engin Aydın : 78, 259
Ekinci Oktay : 94, 295
Ecevit Bülent : 238, 244
Ekmekçi Mustafa : 182, 247
Faraç Mehmet : 382
Geray Haluk : 29, 41, 159
Goltz Öge Hicran : 59
Gencelli Levent : 113, 275
Gürson Güneş : 162, 289
Güngördü Baran : 291, 369
Gali Butros : 294
Günyol Vedat : 358
Güngör Şebnem : 382
İlyasoğlu Evin : 39
İmşir Gündüz : 113
İlhan Günnur : 323, 410
İlkiz Fikret : 349
İlknur Miyase : 362
Kansı Işık : 161
Kara Hakan : 12
Karabacak Yılmaz : 170, 207, 218
Kartay Günseli : 291, 369
Karaevli Azmi : 369
Kazgan Gülten : 273
Kemal Mehmed : 75, 383, 405
Kepenek Yakup : 95, 234, 298, 374
Kışlalı Taner Ahmet : 27, 279, 322
Kızanlık Bülent : 366
Kızılyalın Arif : 276
Kozluklu Fuat : 145, 243, 253, 254, 270, 278, 289, 319
Koçoğlu Yahya : 398
Koyutürk Yasemin : 396
Kutlar Onat : 358, 384
Mumcu Uğur : 10, 13, 16, 19, 69, 203
Minibaş Türkel : 408
Nebiler Halil : 274
Otan Ümit : 386, 388
Öymen Emil Edip : 25
Özkan Tuncay : 71, 115
Özkan Asena : 82
Özkan Yusuf : 90
Perlman Mişel : 52, 60, 258
Polat Göksel : 90, 158, 344, 353, 379
Sarıoğlu Bülent : 216
Sarıibharimoğlu Lale : 103, 130, 150, 371, 403
Selçuk İlhan : 23, 37, 56, 67, 85, 116, 128, 143, 163, 175, 201, 215, 251, 276, 286, 317, 322, 354, 411
Som Deniz : 129
Soner Şükran : 15, 38, 146, 262, 264, 352, 390
Soral Erdoğan : 281
Şahin Behzat : 11
Şefik Ahmet : 136, 173, 307
Şık Ahmet : 113
Tanilli Server : 133, 325, 410
Tayanç Dinç : 208, 245
Temelkuran Ece : 226, 381
Teztel Deniz : 23, 25, 323
Topçu Hülya : 269
Uçkan Gürhan : 236
Uymaz Hürriyet : 167
Yener Esra : 389, 399
Yıldırım Abdurrahman : 6, 199, 202, 260
Yıldırım Ayşe : 351
Yıldızoğlu Ergin : 312, 396
Yurteri Kemal : 171, 367, 370, 370, 382
Yücelman Abdülkadir : 293
Zaptçıoğlu Dilek : 78, 241, 368

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

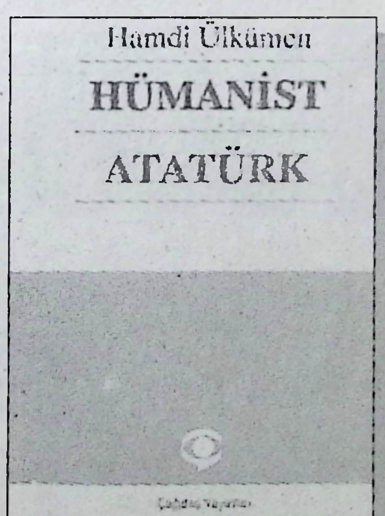
"Ben Atatürkçü değilim" sözleri yüksek sesle söyleşmek değil, acı bir çığlıktır. Sözde aydınları, yarı aydınları hatta "ihanet"içindekileri uyarabilmek amacına dayalı bir çığlıktır.

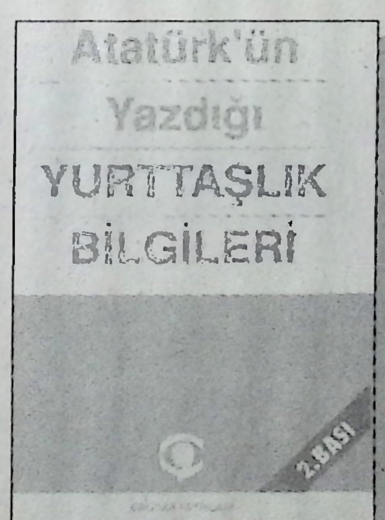

Nadir Nadi'nin bu kitabında, Mozart'ın üstün sanatçılığını, yaratıcılığını, hüzünle umudu birleştiren dehasını, ve insan olarak zaaflarını tanıyacaksınız.

Atatürk'ün pek yakınında, güvendiği kişilerden biri olan Hamdi Ülkümen, "O'nun insancıl yanını bu anılarda daha derinden tanıyacağınıza inanıyorum" diyor.

Ulus nedir, devlet nedir, özgürlük, demokrasi ve karşılıklı haklar, ödevler, görevler nedir... Bu konularda Atatürk'ün hala çağdaşlığını yitirmeyen görüşleri bu kitapta yer alıyor.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

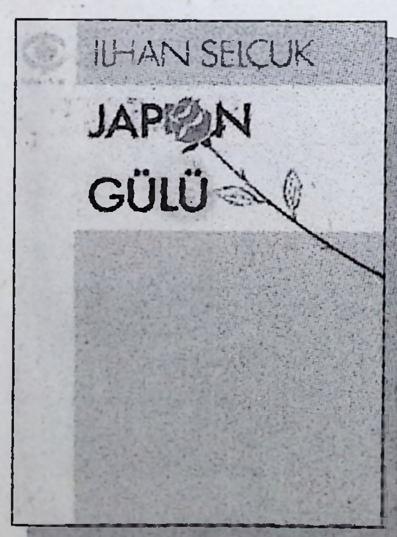
İlhan Selçuk'un, yaşanmış gözlemler ve anılardan oluşan bu iki ciltlik yapıtı yakın tarihimizin...

...gerçeklerini dile getirmekte pek çok yönü aydınlanmamış bir döneme ışık tutmaktadır.

İlhan Selçuk'un bu son kitabında köşe yazılarından seçmeler yer alıyor.

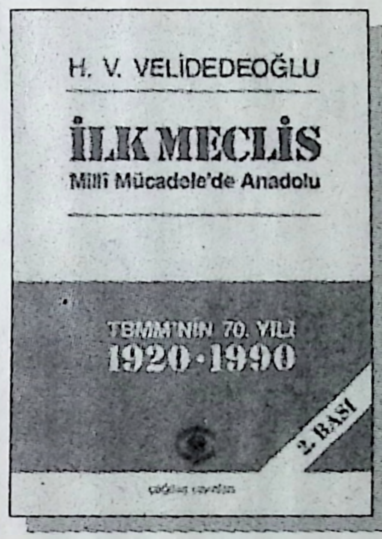
Aklın, bilimin çağımıza katkılarının insana yakışır duyarlıkla bireşime ulaşmasından oluşan bu denemeler gerçek bir düşünürün ışık saçan ürünleri...

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

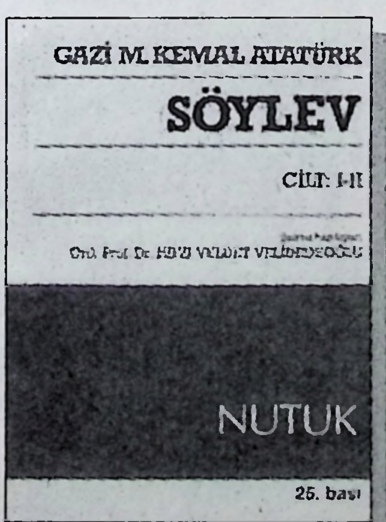
Bu kitapta duygu ile düşünceyi birleştiren usta bir kalemle gönüllerden gönüllere köprü kuran, ufuklar açan, yazarın özlem ve sevdikleriyle birlikte kendisini bulacaksınız.

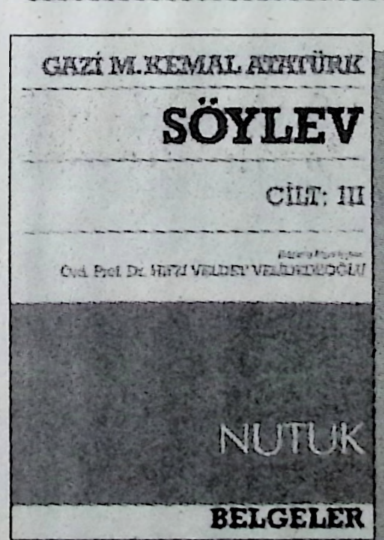

H. V. Velidedeoğlu bu kitabında 23 Nisan 1920'den başlayarak çalıştığı meclisin, türlü yönlerini, renkli kişilerini anılarına ve tutanaklara dayanarak kendine özgü akıcı bir dille anlatmaktadır.

Söylev 1-2, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ve Türk Devrimi aşamalarının üst düzeyde, ilk elden tutulmuş bir güncesi niteliğindedir.

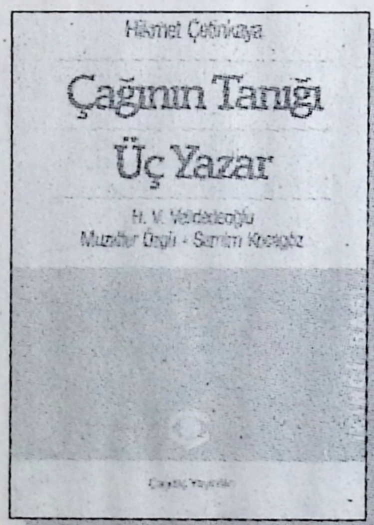

Söylev -3, ilk iki ciltteki metnin dayandığı tarihsel belgelerden oluşmaktadır. Bu nedenle metindeki olayları derinlemesine anlamak ve izlemek isteyenler SÖYLEV'i bu 3. ciltle birlikte okumaları gerekir.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

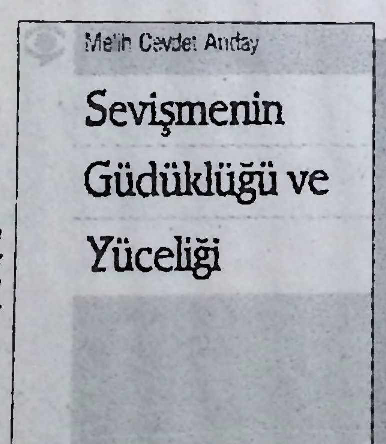
Yazın ve sanat dünyamızdan siyasal, toplumsal yaşamımıza değin özgürlük ve düşün anlayışımızdan kesitler... Üç ayrı yazar, üç ayrı kişilik, üç ayrı dünya!..

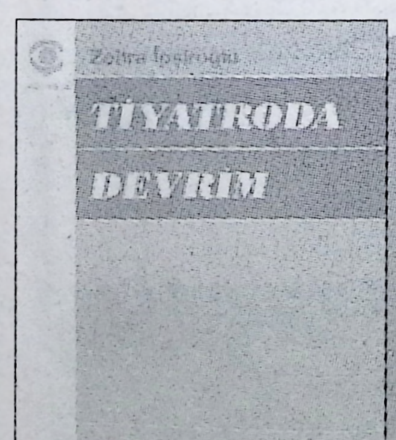

İyi bir gazeteci aynı zamanda iyi bir yazar olmalıdır. Hikmet Çetinkaya bugüne kadar yayımladığı kitapları ile yazarlık yeteneğini kanıtlamıştır

Düşüncenin anlatım aracı dil. Dilimizi ise en iyi kullanan ustalardan biridir Melih Cevdet Anday.

Tiyatro'da Devrim, B. Brecht, P. Weis F. Dürrenmatt, M. Frisch, P. Handke gibi yazarların yapıtlarından yola çıkarak, günümüz tiyatrosundaki önemli gelişmelere ışık tutuyor.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

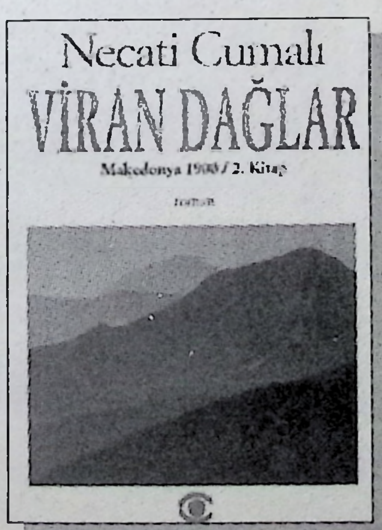
Yitik Ülkü: Mustafa Reşit Paşa'nın Paris'e gidişinden, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçişine kadar uzayan Tanzimat sürecini işleyen oylumlu bir roman.

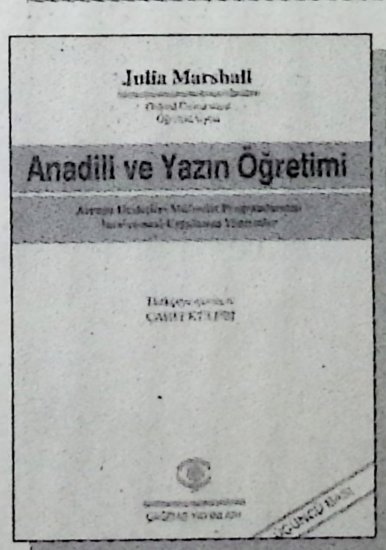

Mavi ve Kara, uygarlık nedir, geçmiş-gelecek nedir? Bu sorunları, ileri bir tarih görüşü içinde temellendiren bir kitaptır.

Viran Dağlar, okuyanların bir daha bir daha okuma isteği duyacakları, bir başucu kitabı, bir Makedonya destanı.

Julia Marshall'ın bu kitabı Avrupa Konseyi üyesi ülkelerde anadili ve yazın öğretiminde uygulanan yöntemleri, izlenceleri içermektedir.

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türk ocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05 Fax:512 54 55